SERVET-İ FÜNÛN DERGİSİ

(1171-1222. Sayılar)

(İnceleme ve Seçilmiş Metinler)

Hasan KAYA

Cumhuriyet Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı için öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ

olarak hazırlanmıştır.

124988

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

124988

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. İsmet EMRE

SİVAS

Haziran 2002

51822

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Bu çalışma jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Hüseyin AKKAYA

Üye: Yrd. Doç. İsmet EMRE (Danışman)

Üye: Yrd. Doç. Süheyla YÜKSEL

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

13.09.2002

Doç. Dr. Bayram KAÇMAZOĞLU

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

1928'de gerçekleştirilmiş olan "**Harf İnkılâbı**" dolayısıyla, **Türkiye**'de basın ve edebiyat üzerine yapılan çalışmalar, eski kaynakların her alandaki yeni araştırmacıların istifadesine sunulması açısından ayrı bir özellik taşımaktadır. **Servet-i Fünûn** adlı yayın organının 1928 öncesine ait sayılarının bir kısmı üzerinde gerçekleştirdiğimiz çalışmamız özellikle bu yönüyle önemlidir.

Üzerinde çalıştığımız ve 1891-1944 yılları arasında Türk okuyucusuna hizmet vermiş olan **Servet-i Fünûn**, varlığını ve sürekliliğini büyük oranda yayıncısı **Ahmed İhsan [TOKGÖZ] Bey**'e borçludur. **Ahmed İhsan**, cesur, yenilikçi bir yayıncı ve işadamıdır. Onun kurduğu dergi, **Türk basın ve edebiyat tarihi**nde önemli bir yer edinmiş, matbaacılık şirketi ise **Türk basın sanayii**nin ilk ciddi kuruluşu olmuştur.

Servet-i Fünûn, yarım asra yaklaşan yayın macerası içinde çeşitli konularda birçok yeniliğe ve ilke ev sahipliği yapmıştır. Uzun yayın hayatı boyunca sürekli bir değişim içinde ve birbirinden farklı tarzlarda okuyucusunun karşısına çıkmıştır. İlk yayınlandığı yıllarda bir popüler bilim dergisi görünümünde olan **Servet-i Fünûn**, bu görünümünü 1896'da tamamen değiştirmiş ve "**Edebiyat-ı Cedide**" adı verilen bir edebiyat topluluğunun yayın organı haline gelmiştir. 1896'dan 1901'e kadar okuyucusunun karşısına bir edebiyat dergisi olarak çıkan **Servet-i Fünûn** 1901'den 1910'a kadar yine popüler bilim dergisi kimliğine bürünmüştür. 1910-1912 yılları arasında ise yine edebi bir kimlik kazanmış ve "**Fecr-i Âti**" adıyla bir araya gelen bir grup edebiyatçıya kucak açmıştır. 1912'den sonraki yayın hayatını ise popüler bilimin yanında "haber" unsurunun önem kazanmaya başladığı bir gazete görünümünde sürdürmüştür.

Bu çalışma daha önce üniversitemizde **Servet-i Fünûn** üzerine yapılmış bir dizi çalışmanın devamı niteliğindedir ve **Servet-i Fünûn**'un 13 Kasım 1913 ile 5 Kasım 1914 tarihleri arasında yayınlanmış olan bir senelik koleksiyonu üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmamızı yaparken **Servet-i Fünûn**'un ilgilendiğimiz sayılarının içeriğini, inceleme, sınıflandırma ve çeviri yapma yollarıyla araştırmacıların istifadesine sunmayı amaçladık.

SUMMARY

Letter revolution (Harf İnkılâbı) was made in 1928 so works on media and literature have a special importance for new researchers who profit from old sources. Our working on the series of "**Servet-i Fünûn**" before 1928 is so important.

"**Servet-i Fünûn**" we have worked on served for Turkish readers between 1891-1944 are owe its existence to Mr. **Ahmed Ihsan Tokgöz**. **Ahmed Ihsan** is a brave and favors change publisher and businessman. The magazine he published has an important place on **Turkish media and literature history** and also his printing company is the first serious organization of **Turkish media industry**.

"**Servet-i Fünûn**" in its nearly half century adventure, made lots of changes and firsts and was published permanently changing for different kinds of readers. It was a popular science magazine in its first published years. This view fully changed in 1896 and became the magazine of a literary group whose name was "**Edebiyat-ı Cedide**". From 1896 to 1901 "**Servet-i Fünûn**", which was published as a literary magazine, was again a popular science magazine from 1901 to 1910. Between 1910-1912 it had again a new identity and took in a group of others whose name was "**Fecr-i Âti**". In its publishing life, after 1912 it was a popular science magazine besides. It was look like publishing news more than science.

This work is the continuing of a series on "**Servet-i Fünûn**" at our university and on one year collection of "**Servet-i Fünûn**" published between 13 November 1913-5 November 1914. Our aim was to submit the contest of the series of "**Servet-i Fünûn**" in which we are interested in, by the way of study, classification and translation.

İÇİNDEKİLER

Özet / **I**
Summary / **II**
İçindekiler / **III**
Kısaltmalar / **IX**
Önsöz / **XI**
Servet-i Fünûn'un Kimlik Bilgileri (1171-1222. Sayılar) / **XV**
Kimlik Bilgileri Tablosu (1171-1222. Sayılar) / **XVI**
Giriş / **1**
Türkiye'de Matbaacılığın ve Basının İlk Yılları / **2**
Kasım 1913-Kasım 1914 Arasında Türkiye / **7**

Birinci Bölüm
İnceleme
1. Değerlendirmeler / **13**
1.1. Servet-i Fünûn'un Yayın Hayatına Genel Bir Bakış / **13**
1.2. Şekil Özellikleri / **20**
1.3. İçerik Özellikleri / **23**
1.3.1. İktibaslar / **27**
1.3.2. Çeviriler / **30**
1.3.3. Biyografiler / **31**
1.3.4. Özel Sayılar / **32**
1.3.5. Habercilik / **33**
1.3.6. Edebiyat / **34**
1.3.7. Fotoğraflar ve Fotoğrafçılar / **40**
1.4. Yazar Kadrosu / **45**
2. Tahlili Fihrist / **61**
2.1. Yazılı Malzeme / **61**
2.1.1. Yazar Adına Göre / **61**
2.1.2. Kaynaklarına Göre (Yazılı Malzeme) / **132**
2.1.2.1. Çeviriler / **132**
2.1.2.2. İktibaslar / **136**
2.1.2.3. Telifler / **145**
2.1.3. Konularına Göre (Yazılı Malzeme) / **168**
2.1.3.1. Adlî Vakalar / **168**
2.1.3.2. Antropoloji / **168**
2.1.3.3. Arnavutluk Meselesi / **169**
2.1.3.4. Askerî Konular / **169**

2.1.3.5. Azınlıklar / **171**
2.1.3.6. Balkan Savaşları ve Sonrası / **172**
2.1.3.7. Beslenme / **173**
2.1.3.8. Bilim Tarihi / **173**
2.1.3.9. Bilimler / **173**
2.1.3.10. Birinci Dünya Savaşı / **175**
2.1.3.11. Biyografi / **180**
2.1.3.12. Demiryolu / **183**
2.1.3.13. Denizcilik / **183**
2.1.3.14. Dil / **185**
2.1.3.15. Diplomasi / **185**
2.1.3.16. Edebiyatla İlgili İncelemeler / **188**
2.1.3.17. *Edebiyat Tarihi* / **189**
2.1.3.18. Edebiyat (Türk) / **190**
2.1.3.19. Edebiyat (Yabancı) / **191**
2.1.3.20. Ege Adaları Meselesi / **192**
2.1.3.21. Eğitim / **193**
2.1.3.22. Ekonomi (Türk) / **194**
2.1.3.23. Ekonomi (Yabancı) / **196**
2.1.3.24. Fantezi / **197**
2.1.3.25. Felsefe / **197**
2.1.3.26. Fotoğraf ve Resim Altı Haberleri / **198**
2.1.3.27. Fotoğraf ve Resim Altı Yazıları / **198**
2.1.3.28. Gençlik / **199**
2.1.3.29. Gezi / **199**
2.1.3.30. Güncel Olaylar / **199**
2.1.3.31. Haber / **201**
2.1.3.32. Hanedanlar ve Mensupları / **214**
2.1.3.33. Hatıra / **215**
2.1.3.34. Havacılık / **215**
2.1.3.35. Hikâye (Çeviri) / **217**
2.1.3.36. Hikâye (Telif) / **219**
2.1.3.37. Hukuk ve Mevzuat / **220**
2.1.3.38. İzcilik / **220**
2.1.3.39. Kadın / **221**
2.1.3.40. Kızılay / **223**
2.1.3.41. Kütüphanecilik / **225**
2.1.3.42. Magazin / **225**
2.1.3.43. Manzum Parçalar (İktibas) / **225**

2.1.3.44. Manzum Parçalar (Telif) / **225**
2.1.3.45. Masal / **226**
2.1.3.46. Matbuat / **226**
2.1.3.47. Mektup / **227**
2.1.3.48. Mimarlık / **228**
2.1.3.49. Mizah / **228**
2.1.3.50. Moda / **228**
2.1.3.51. Mülakat / **228**
2.1.3.52. Müzecilik / **229**
2.1.3.53. Oyun (Çeviri) / **229**
2.1.3.54. Pedagoji / **229**
2.1.3.55. Psikiyatri / **229**
2.1.3.56. Resmî Metinler / **230**
2.1.3.57. Sanat Tarihi / **231**
2.1.3.58. Sanatlar ve Sanatçılar / **231**
2.1.3.59. Savaş / **231**
2.1.3.60. Servet-i Fünûn / **232**
2.1.3.61. Silahlar / **232**
2.1.3.62. Siyaset (Dış) / **233**
2.1.3.63. Siyaset (İç) / **237**
2.1.3.64. Sosyal Kalkınma / **241**
2.1.3.65. Sosyal Meseleler / **242**
2.1.3.66. Spor / **243**
2.1.3.67. Şehircilik / **243**
2.1.3.68. Tarih / **244**
2.1.3.69. Tefrika / **247**
2.1.3.70. Tek Fotoğraflı Haber / **249**
2.1.3.71. Teknik Gelişmeler / **250**
2.1.3.72. Tenkit / **251**
2.1.3.73. Ticaret ve Sanayi / **251**
2.1.3.74. Tıp / **252**
2.1.3.75. Tiyatro ile İlgili Yazılar / **253**
2.1.3.76. Türk Dünyası ve İslam Dünyası / **254**
2.1.3.77. Vefatlar / **255**
2.1.3.78. Ziraat / **256**
2.2. Görsel Malzeme / **257**
2.2.1. Basım Sırasına Göre / **257**
2.2.2. Türlere ve Kaynaklara Göre (Görsel Malzeme) / **323**
2.2.2.1. Fotoğraflar / **323**

2.2.2.1.1. Kaynağı Belirtilmiş Fotoğraflar / **323**
2.2.2.1.1.1. Ahmed Necati / **323**
2.2.2.1.1.2. Berlin Muhabiri / **323**
2.2.2.1.1.3. Emin Refik / **324**
2.2.2.1.1.4. Ferid İbrahim [Özgürar] / **324**
2.2.2.1.1.5. Phebus / **329**
2.2.2.1.1.6. Weinberg / **331**
2.2.2.1.2. İktibas Edilmiş veya Kaynağı Belirtilmemiş Fotoğraflar / **332**
2.2.2.2. Harita, Plan ve Krokiler / **378**
2.2.2.3. İllüstrasyon ve Resimler / **379**
2.2.2.4. Karikatürler / **387**
2.2.2.4.1. Kaynağı Belirtilmiş Karikatürler / **387**
2.2.2.4.1.1. Ali Turgud / **387**
2.2.2.4.1.2. Sedad Nuri [İleri] / **388**
2.2.2.4.1.3. Sedad Simavi / **388**
2.2.2.4.2. İktibas Edilmiş veya Kaynağı Belirtilmemiş Karikatürler / **389**
2.2.2.5. Tıpkıbasımlar / **390**
2.3. Reklam ve İlanlar / **391**
2.3.1. Bankalar / **391**
2.3.2. Bank-ı Osmanî'ye Ait İlanlar / **392**
2.3.2.1. Kıymetli Kâğıtlarla İlgili İlanlar / **392**
2.3.2.2. Bank-ı Osmanî'nin Diğer İlanları / **393**
2.3.3. Doktorlar ve Tıpla İlgili İlanlar / **394**
2.3.4. Düyun-ı Umumiye'ye Ait İlanlar / **396**
2.3.4.1. İhale ve Müzayede İlanları / **396**
2.3.4.2. Kıymetli Kâğıtlarla İlgili İlanlar / **398**
2.3.4.3. Düyun-ı Umumiye ile İlgili Diğer İlanlar / **399**
2.3.5. Eğitim / **400**
2.3.6. Kadınlara Yönelik Ürünler ve Müesseseler / **401**
2.3.7. Kitap / **403**
2.3.8. Mecmua / **406**
2.3.9. Resmi İlanlar / **408**
2.3.10. Servet-i Fünûn'a Ait Duyurular / **415**
2.3.11. Seyahat Şirketleri / **415**
2.3.12. Şirket ve Fabrikalar / **416**
2.3.13. Ticarethaneler ve Ticari Mallar / **417**
2.3.14. Tiyatro / **421**
2.3.15. Yiyecek ve İçecekler / **422**
2.3.16. Çeşitli Reklam ve İlanlar / **424**

İkinci Bölüm

Seçilmiş Metinler

1. "İstanbul Postası" Başlıklı Başmakaleler / **429**
1.1. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **429**
1.2. İstanbul Postası (Mahmud Sadık) / **432**
1.3. İstanbul Postası (Mahmud Sadık) / **435**
1.4. İstanbul Postası (Mahmud Sadık) / **437**
1.5. İstanbul Postası (Mahmud Sadık) / **440**
1.6. İstanbul Postası (Mahmud Sadık) / **443**
1.7. İstanbul Postası (Mahmud Sadık) / **446**
1.8. İstanbul Postası (Mahmud Sadık) / **448**
1.9. İstanbul Postası (Mahmud Sadık) / **451**
1.10. İstanbul Postası (Mahmud Sadık) / **453**
1.11. İstanbul Postası (***) / **456**
1.12. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **459**
1.13. İstanbul Postası (Mahmud Sadık) / **461**
1.14. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **464**
1.15. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **467**
1.16. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **469**
1.17. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **472**
1.18. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **474**
1.19. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **477**
1.20. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **480**
1.21. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **483**
1.22. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **486**
1.23. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **489**
1.24. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **491**
1.25. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **494**
1.26. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **497**
1.27. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **500**
1.28. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **503**
1.29. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **506**
1.30. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **509**
1.31. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **511**
1.32. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **514**
1.33. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **517**
1.34. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **520**
1.35. İstanbul Postası (Ahmed İhsan Tokgöz) / **523**
2. Diğer Seçilmiş Metinler / **525**

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

2.1. Üstad-ı Muhterem Recaizade Mahmud Ekrem Beyefendi Hazretleri'nin Sahib-i Manzumeye Yazdıkları Mektup (Recaizade Mahmud Ekrem) / **525**
2.2. Tasfiye-i Lisan Meselesi (N.) / **527**
2.3. Gençlik Hakkında - Bazı Mütalaat ve Neşriyat Üzerine (Mahmud Sadık) / **535**
2.4. İbrahim Müteferrika (1085-1160) (İbnülarif Nizameddin) / **540**
2.5. Esatir-i Edebiye - Viladetname (Ziya Behlül) / **544**
2.6. Saray-ı Hümayunda Vizantiyus Kütüphanesi (Ahmed Saib) / **547**
2.7. Budapeşte'de Şark Müzesi ("İgnaze Kunos") / **553**
2.8. Tenkidat-ı Edebiye, Tarih-i Edebiyat [Mesail-i Sanat -] (Ahmed Hidayet Reel) / **556**
2.9. İlk Osmanlı Müverrihleri [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları -] (İbnülarif Nizameddin) / **562**
2.10. Edebiyat-ı Hazıramız [Musahabe-i Edebiye -] (Ahmed Hidayet Reel) / **566**
2.11. Okumak Sanatı [Musahabe-i Edebiye -] (Ahmed Hidayet Reel) / **571**
2.12. Okumak Sanatı [II] [Musahabe-i Edebiye -] (Ahmed Hidayet Reel) / **576**
2.13. İhsan Raif Hanımefendi ve "Gözyaşları" [Bir Eser-i Edebi -] (Selahaddin Enis Atabeyoğlu) / **580**
2.14. Musahabe-i Edebiye (Haşim Nahid Erbil) / **588**
2.15. Lisan ve Edebiyatta Türklük, Osmanlılık [Mühim Bir Mesele-i Edebiye -] (Ahmed Hidayet Reel) / **592**
2.16. Deniz ve Şiir [Musahabe-i Edebiye -] (Ahmed Hidayet Reel) / **596**
2.17. On Birinci Asırda Osmanlı Müverrihleri: Halepli Naima [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları -] (İbnülarif Nizameddin) / **600**
2.18. Bizde Temaşa [Musahabe-i Edebiye -] (Ahmed Hidayet Reel) / **604**
2.19. Harp ve Edebiyat [Hisler ve Mütalaalar -] (Ahmed Hidayet Reel) / **608**
2.20. Abdî (B.) / **611**
2.21. Harp ve Matbuat [Hisler ve Mütalaalar -] (Ahmed Hidayet Reel) / **615**
2.22. İçtimaiyat mı Edebiyat mı [Musahabe -] (Haşim Nahid Erbil) / **618**
2.23. Bir Mektup - Ümidin Tahakkuku (Haşim Nahid Erbil) / **622**
Sonuç / **625**
Kaynakça / **627**
Ekler / **631**
Ekrem Bey ve Servet-i Fünûn (Mehmed Rauf) / **633**
Kasım 1913-Kasım 1914 Kronolojisi / **637**
Dizinler / **641**
Görsel Malzeme İçin Dizin / **643**
Genel Dizin / **657**
Görsel Malzeme ve Sayfa Örnekleri / **711**

KISALTMALAR

a.g.ç.	: adı geçen çalışma	OC	: Ocak
a.g.e.	: adı geçen eser	öl.	: ölümü
AĞ	: Ağustos	RA	: Rebiülahir
AR	: Aralık	RC	: Receb
bk.	: bakınız	RE	: Rebiülevvel
C.	: Cilt	RM	: Ramazan
CA	: Cemaziyelahir	s.	: Sayfa
CE	: Cemaziyelevvel	S.	: Sayı
[ç]	: çevrildi	SA	: Safer
EK	: Ekim	SF	: Servet-i Fünûn
EY	: Eylül	ŞA	: Şaban
[GMK]	: Gayr-i Musavver Kısım	ŞE	: Şevval
HA	: Haziran	şi.	: şiir
hik.	: hikâye	ŞU	: Şubat
[HK]	: Hasan KAYA	TE	: Teşrin-i Evvel
[İK]	: İlave Kısmı	tef.	: tefrika
KA	: Kasım	TM	: Temmuz
KE	: Kânûn-ı Evvel	TS	: Teşrin-i Sânî
ki.	: roman, hikâye vb. kişisi	ZH	: Zilhicce
KS	: Kânûn-ı Sânî	ZK	: Zilkade
kt.	: kitap	Yay.	: Yayınları/Yayınevi
M.Ö.	: Milattan Önce		
M.S.	: Milattan Sonra		
MA	: Mart		
mak.	: makale		
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı		
MU	: Muharrem		
MY	: Mayıs		
Nİ	: Nisan		

ÖN SÖZ

Bir süreli yayın üzerinde yapılan inceleme çalışması, o süreli yayının tanıklık ettiği zaman diliminin birçok yönden aydınlanmasını ve anlaşılabilir hale gelmesini sağlar. Bu bakımdan özellikle **Harf İnkılâbı**'ndan önce çıkmış süreli yayınlar üzerinde yapılacak çalışmalar, saha dışındaki bir çok araştırmacının da önünü açacaktır.

Bu düşünceyle, **Servet-i Fünûn**'un bir senelik koleksiyonu üzerinde yaptığımız çalışmamızın, kendi sahamız açısından faydasını gözettiğimiz gibi, sahamızın dışındaki araştırmacılar için de faydalı olmasını sağlamaya çalıştık.

Servet-i Fünûn'un 46 ve 47. ciltlerinde gerçekleştirilmiş bir senelik yayın faaliyetini her yönüyle göz önüne sermeye gayret ettiğimiz çalışmamız, **Servet-i Fünûn** üzerinde, daha önce yapılmış bir dizi çalışmanın devamı niteliğindedir.[1]

Çalışmamıza konu olan sayılarının ait olduğu dönemde, içeriği edebiyatın yanında başka bir çok konuyla şekillenen ve içeriğindeki yoğun "haber" unsuruyla tam bir haftalık gazete görünümüne bürünen **Servet-i Fünûn**'u incelerken yöntemimiz edebiyat dergileri üzerinde çalışılırken kullanılan yöntemden biraz farklı olacaktır.

Çalışmamızın "GİRİŞ" bölümünde de açıkladığımız gibi **Servet-i Fünûn**'un elli yıllık yayın hayatını "**Edebiyat-ı Cedide**" veya "**Fecr-i Âti**" gibi bir edebi hareketin faaliyetlerinden ibaret görmek veya bütün yayın hayatını göz önünde bulundurarak **Servet-i Fünûn**'a bir edebiyat dergisi kimliği vermek doğru değildir.

Nitekim incelediğimiz sayılarında **Servet-i Fünûn**, hiçbir edebi hareketle ilgili görünmediği gibi, belli orandaki edebi içeriğine rağmen, bir edebiyat dergisi olmaktan da uzaktır.

Buna bağlı olarak biz **Servet-i Fünûn**'un 46 ve 47. ciltleri üzerinde yaptığımız çalışmamızda, edebiyatla ilgisi üzerinde pek fazla durmayacağız. Bunun yerine **Servet-i Fünûn**'un özellikle "haber verme" gayreti ile ilgileneceğiz.

---

[1] Tamamı **Cumhuriyet Üniversitesi** Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde gerçekleştirilmiş olan bu çalışmalar için bk. *Ayata, Y. 1996; Ayata, G. 2001; Aydın 2000; Boyraz 2001; Konukçu 1996; Türkoğlu 1998.*

Çalışmamız "İNCELEME" ve "SEÇİLMİŞ METİNLER" başlıklarıyla iki ana bölüme ayrılmıştır. Ancak çalışmamızda bu iki ana bölümden önce "SERVET-İ FÜNÛN'UN KİMLİK BİLGİLERİ (1171-1222. SAYILAR)" ve "GİRİŞ" başlıklı bölümler yer almaktadır. Bu bölümlerden birincisi, oluşturduğumuz bir tablonun da yardımıyla, **Servet-i Fünûn**'un çalıştığımız sayılarının fiziksel özelliklerinin anlaşılmasını sağlayacak ön bilgileri içermektedir. İkincisi ise ana bölümlerde verilen bilgilerin tarih içinde doğru konumlandırılabilmesini sağlamak amacıyla verilmiş basın tarihimize kısa bir bakışı ve **Servet-i Fünûn**'un 46 ve 47. ciltleriyle tanıklık ettiği zaman diliminde **Türkiye**'nin genel görünümüyle ilgili bilgileri içermektedir.

Çalışmanın ilk ana bölümü (İNCELEME), üzerinde çalıştığımız malzemeyle ilgili değerlendirmelerimizi ve malzemenin tasnifini içermektedir.

"DEĞERLENDİRME" bölümünde öncelikle **Servet-i Fünûn**'un yayın hayatına genel bir bakış yaptık. Burada **Servet-i Fünûn**'un yayın hayatıyla ilgili belirsiz bazı noktaları netleştirmeye, kayıtlara geçmiş bazı yanlışları düzeltmeye veya en azından bu belirsizliklere ve yanlışlara dikkat çekmeye çalıştık. Bu genel bakışın ardından derginin çalışmamıza konu olan sayılarının şekil ve içerik özelliklerini belirledik ve dergide çalışmaları yayınlanmış yazar ve şairlerin biyografilerini verirken dergideki faaliyetlerini de açıklamaya gayret ettik. İçerik özelliklerini belirlerken sadece edebiyat açısından değer taşıyan unsurları değil, her türlü yazılı ve görsel malzemenin yanında reklam ve ilanları da değerlendirdik. Burada özellikle aynı konuda daha önce yapılan çalışmalardan farklı olarak görsel malzemenin değerlendirilmesine önem verdik ve bunları kaynaklarına inerek tasnife tabi tuttuk. Görsel malzemenin içinde foto muhabirlerinin isimleri özellikle belirtilmiş olanlar bulunduğundan **Servet-i Fünûn**'a görsel malzeme sağlayan foto muhabirleri de yazar ve şairler kadar özenli bir şekilde tanıtmaya çalıştık. Yazar ve şairlerin dergideki faaliyetlerini açıklarken de biyografilerine ve bibliyografyalarına katkıda bulunacak bazı tespitler yapmaya gayret ettik. "TAHLİLİ FİHRİST" bölümünde derginin sayfaları arasında yer alan yazılı ve görsel malzeme ile reklam ve ilanların sahiplerine, kaynaklarına, konularına ve türlerine göre birbirinden ayrılmasını ve gruplar halinde ayrı ayrı görülebilmesini sağlamaya çalıştık. Görsel malzemeyi tasnif ederken görsel unsurlara birer isim vererek bunları fihristin

alfabetik sıralamasına bir şekilde dahil etmek yerine, alt yazılarını alfabetik sıralamaya esas kabul edip bunlarla ilgili çalışmamızın sonunda "GÖRSEL MALZEME İÇİN DİZİN" başlığıyla özel bir dizine yer verdik. Böyle bir yol izlememize bir çok görsel unsurda birden çok kişinin veya nesnenin yer alıyor olması sebep olmuştur. Bu yol, dergide kimlerle, nelerle veya nerelerle ilgili görsel unsurların basıldığının kolayca görülmesini sağlayacaktır.

Çalışmamızın ikinci ana bölümü (SEÇİLMİŞ METİNLER), **Servet-i Fünûn**'un 46 ve 47. ciltlerinden seçilerek Latin harfli alfabemize aktarılmış metinlerden oluşmaktadır. Bu bölüme yalnızca, **Türk edebiyatıyla** ilgili gördüğümüz metinleri ve güncel olayları yansıtma açısından uygunluklarını göz önünde bulundurarak, başmakaleleri aldık.

Çalışmamızın ana bölümlerini izleyen "SONUÇ" başlığından hemen sonra "EKLER" başlığı altında **Servet-i Fünûn**'la ilgili başka bir süreli yayından aktardığımız bir metne ve **Servet-i Fünûn**'un üzerinde çalıştığımız sayılarının yayınlandığı zaman dilimindeki önemli olayları gösteren bir kronolojik listeye yer verdik.

Çalışmamızın sonunda ise **Servet-i Fünûn**'la ilgili görsel unsurların suretlerini içeren bir bölüm oluşturduk (GÖRSEL MALZEME VE SAYFA ÖRNEKLERİ). Bu bölümde **Servet-i Fünûn**'un sayfaları arasından seçtiğimiz görsel malzemelerle birlikte 1891'de yayınlanmış ilk sayısının kapak sureti ve **Ahmed İhsan**'ın **Servet-i Fünûn**'dan önce çıkardığı **Umran**'ın bir nüshasının kapak sureti de yer almaktadır.

Çalışmanın akışı ve teknik tasarruflarla ilgili gerekli açıklamalar yeri geldikçe dipnotlar vasıtasıyla yapılmıştır. Bunların dışında önemli gördüğümüz şu noktalara dikkat çekmek istiyoruz:

1. Kısaltmaların ve rumuzların çevrilmesinde, Latin harflerinden ve Arap harflerinden birden fazla karşılığı olanları, Latin harflerinin yanında köşeli ayraç içinde Arap harflerini de kullanarak verdik (K[ك]., K[ق].; O[ع]., Ö[ع].).

2. Orijinal imlasını tespit edemediğimiz yabancı isimleri, okunuşun yanında köşeli ayraç içinde Arap harfleriyle de verdik (August Pelisye [اوكوست په ليسيه]).

3. Metinler bölümünde bize ait dipnotların sonuna "[HK]" remzini koyduk.

4. Orijinal ifadelere yaptığımız her türlü müdahalede köşeli ayraç kullandık ("gel[me]miştir").

5. Metinlerin çevirme gereği duymadığımız bölümlerini "[...]" şeklinde göstererek belirttik.

6. Orijinal metinde de Latin harfleriyle yazılmış olan kısımları *seyrek italik* harflerle gösterdik.

7. Orijinal metinden yaptığımız alıntılarda atladığımız kısımları yay ayraç içinde üç noktayla "(...)" gösterdik.

8. Latin harflerine metin aktarırken gerekli yerlerde noktalama işaretlerine (özellikle birbirinin yerine kullanılan yay ayraç ve tırnak işaretlerine) müdahale ettik.

9. Metin çevirirken kelimelerin imlasında (günümüz Türkçesinde kullanılmayan kelimeler hariç) günümüz Türkçesine yaklaşmaya çalıştık ("hal-i hazır" yerine "halihazır", "ayn-ı" yerine "aynı", "menba" yerine "memba" "elifba" yerine "alfabe"). Türkçe kelime ve kelime gruplarını "ve" ile bağlarken Arapça ve Farsça kökenli kelimeleri "u", "ü" ile bağlamayı daha doğru bulduk (tanzim ü tathir, erbab-ı gayret ü deha).

10. Asıl başlığı bir üst başlığın altında verilen yazıların isimlerini "TAHLİLİ FİHRİST" bölümünde yazarken asıl başlığa öncelik verdik ve üst başlığı asıl başlığın ardından "Deli [Hikâye –]" şeklinde köşeli ayraç içinde gösterdik.

11. "TAHLİLİ FİHRİST"te görsel unsurların alt yazılarındaki Türkçe ve Fransızca kısımları orijinal metinde bulunmayan "~" işaretiyle birbirinden ayırdık.

12. Çalışmamızın özellikle "TAHLİLİ FİHRİST" bölümünde bazı yerlerde yay ayraç içinde ikinci bir yay ayraç kullanmak zorunda kaldık.

SERVET-İ FÜNÛN'UN KİMLİK BİLGİLERİ (1171-1222. SAYILAR)

SERVET-İ FÜNÛN

Perşembe Günleri Çıkar, Musavver Osmanlı Gazetesidir.

Sahib-i İmtiyaz: Ahmed İhsan

Müdür-i Mesul: Hasan Saib

Matbaası: Eski Mekteb-i Mülkiye Karşısında

Yirmi Üçüncü Sene

Kırk Altıncı Cilt (Kırk Yedinci Cilt)

Telefon Numarası: 31

Telgraf Adresi: İstanbul: Servet-i Fünûn

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

KİMLİK BİLGİLERİ TABLOSU (1171-1222. SAYILAR)

SAYI	YIL	CİLT	TARİH (Rumî - Hicri - Miladî)[1]	SAYFA NUMARALARI	SAYFA SAYISI
1171	23	46	31 TE 1329 - 14 ZH 1331[2] - 13 KA 1913	1-24	24
1172	//	//	7 TS 1329 - 21 ZH 1331[3] - 20 KA 1913	25-48	//
1173	//	//	14 TS 1329 - 28 ZH 1331[4] - 27 KA 1913	49-72	//
1174	//	//	21 TS 1329 - 4 MU 1332[5] - 4 AR 1913	73-96	//
1175	//	//	28 TS 1329 - 11 MU 1332[6] - 11 AR 1913	97-120	//
1176	//	//	5 KE 1329 - 18 MU 1332[7] - 18 AR 1913	121-144	//
1177	//	//	12 KE 1329 - 26 MU 1332 - 25 AR 1913	145-168	//
1178	//	//	19 KE 1329 - 3 SA 1332 - 1 OC 1914	169-192	//
1179	//	//	26 KE 1329 - 10 SA 1332 - 8 OC 1914	193-216	//
1180	//	//	2 KS 1329 - 17 SA 1332 - 15 OC 1914	217-240	//
1181	//	//	9 KS 1329 - 24 SA 1332 - 22 OC 1914	241-264	//
1182	//	//	16 KS 1329 - 2 RE 1332 - 29 OC 1914	265-288	//
1183	//	//	23 KS 1329 - 9 RE 1332 - 5 ŞU 1914	289-312	//
1184	//	//	30 KS 1329 - 16 RE 1332 - 12 ŞU 1914	313-336	//
1185	//	//	6 ŞU 1329 - 22 RE 1332[8] - 19 ŞU 1914	337-360	//
1186+1186[İK][9]	//	//	13 ŞU 1329 - 30 RE 1332 - 26 ŞU 1914	361-384+1-24	24+24
1187	//	//	20 ŞU 1329 - 7 RA 1332 - 5 MA 1914	385-408	24
1188	//	//	27 ŞU 1329 - 14 RA 1332 - 12 MA 1914	409-432	//
1189	//	//	6 MA 1330 - 21 RA 1332 - 19 MA 1914	433-456	//
1190	//	//	13 MA 1330 - 28 RA 1332 - 26 MA 1914	457-480	//
1191[10]	//	//	20 MA 1330 - 6 CE 1332 - 2 Nİ 1914	481-504	//
1192	//	//	27 MA 1330 - 13 CE 1332 - 9 Nİ 1914	505-528	//
1193+1193[İK][11]	//	//	3 Nİ 1330 - 20 CE 1332 - 16 Nİ 1914	529-552+1-4	24+4
1194	//	//	10 Nİ 1330 - 27 CE 1332 - 23 Nİ 1914	553-576	24
1195	//	//	17 Nİ 1330 - 4 CA 1332[12] - 30 Nİ 1914	577-600	//
1196	//	//	24 Nİ 1330 - 11 CA 1332 - 7 MY 1914	601-624	//

[1] **Servet-i Fünûn**'da tarih Rumî ve Hicrî olarak veriliyor. Bu cetvelde, araştırmalarda kolaylık sağlayacağı düşüncesiyle miladî karşılıkları da gösterilmiştir.
[2] Hicrî tarihin gün kısmı 13 olması gerekirken orijinal nüshada 14 olarak veriliyor (Unat 1994: 136, 137).
[3] Hicrî tarihin gün kısmı 20 olması gerekirken orijinal nüshada 21 olarak veriliyor (Unat 1994: 136, 137).
[4] Hicrî tarihin gün kısmı 27 olması gerekirken orijinal nüshada 28 olarak veriliyor (Unat 1994: 136, 137).
[5] Hicrî tarihin gün kısmı 5 olması gerekirken orijinal nüshada 4 olarak veriliyor (Unat 1994: 136, 137).
[6] Hicrî tarihin gün kısmı 12 olması gerekirken orijinal nüshada 11 olarak veriliyor (Unat 1994: 136, 137).
[7] Hicrî tarihin gün kısmı 19 olması gerekirken orijinal nüshada 18 olarak veriliyor (Unat 1994: 136, 137).
[8] Hicrî tarihin gün kısmı 23 olması gerekirken orijinal nüshada 22 olarak veriliyor (Unat 1994: 136, 137).
[9] Bu sayıyla birlikte tamamı **Nestle**'nin reklâmlarına ayrılmış 24 sayfalık bir "İlave Kısmı" veriliyor. Biz çalışmamızda diğer sayfa numaralarıyla karışmasını önlemek üzere "İlave Kısmı" için sayı numarasının yanında [İK] kısaltmasını kullanacağız.
[10] Bu sayı itibariyle 46. cildin sonu olan 1196. sayıya kadar nüshaların baştan ve sondan dörder sayfası "Gayr-i Musavver Kısım" olarak isimlendirilebilecek şekilde ayrılık gösteriyor. 47. cildin ilk sayısı olan 1197. sayıdan itibaren "Gayr-i Musavver Kısım"a ayrı sayfa numarası veriliyor. (bk. 1197. sayıyla ilgili dipnot.)
[11] Bu sayıyla birlikte tamamı çeşitli reklamlara ayrılmış 4 sayfalık bir ilave veriliyor.
[12] Hicrî tarihin gün kısmı "Gayr-i Musavver Kısım"da 4 olması gerekirken önceki sayıdan unutulduğu anlaşılacak şekilde 27 olarak veriliyor.

1197+1197[GMK][1]	24	47	1 MY 1330 - 18 CA 1332 - 14 MY 1914	1-16+1-8	16+8
1198+1198[GMK]+ 1198[İK][2]	//	//	8 MY 1330 - 25 CA 1332 - 21 MY 1914	17-32+9-16+1-4	16+8+4
1199+1199[GMK]	//	//	15 MY 1330 - 3 RC 1332 - 28 MY 1914	33-48+17-24	16+8
1200+1200[GMK]	//	//	22 MY 1330 - 10 RC 1332 - 4 HA 1914	49-64+25-32	//
1201+1201[GMK]	//	//	29 MY 1330 - 17 RC 1332 - 11 HA 1914	65-80+33-40	//
1202+1202[GMK]	//	//	5 HA 1330 - 24 RC 1332 - 18 HA 1914	81-96+41-48	//
1203+1203[GMK]	//	//	12 HA 1330 - 1 ŞA 1332 - 25 HA 1914	97-112+49-56	//
1204+1204[GMK]	//	//	19 HA 1330 - 8 ŞA 1332 - 2 TM 1914	113-128+57-64	//
1205+1205[GMK]	//	//	26 HA 1330 - 15 ŞA 1332 - 9 TM 1914	129-144+65-72	//
1206+1206[GMK]	//	//	3 TM 1330 - 22 ŞA 1332 - 16 TM 1914	145-160+73-80	//
1207+1207[GMK]	//	//	10 TM 1330 - 29 ŞA 1332 - 23 TM 1914	161-176+81-88	//
1208+1208[GMK]	//	//	17 TM 1330 - 7 RM 1332 - 30 TM 1914	177-192+89-96	//
1209+1209[GMK][3]	//	//	24 TM 1330 - 14 RM 1332 - 6 AĞ 1914	191-206+97-104	//
1210+1210[GMK]	//	//	31 TM 1330 - 21 RM 1332 - 13 AĞ 1914	207-222+105-112	//
1211+1211[GMK]	//	//	7 AĞ 1330 - 28 RM 1332 - 20 AĞ 1914	223-238+113-120	//
1212+1212[GMK]	//	//	14 AĞ 1330 - 5 ŞE 1332 - 27 AĞ 1914	239-254+121-128	//
1213+1213[GMK][4]	//	//	21 AĞ 1330 - 12 ŞE 1332 - 3 EY 1914	255-270+129-132	16+4
1214+1214[GMK][5]	//	//	28 AĞ 1330 - 19 ŞE 1332 - 10 EY 1914	271-286+133-138	//
1215+1215[GMK]	//	//	4 EY 1330 - 26 ŞE 1332 - 17 EY 1914	287-302+139-142	//
1216+1216[GMK]	//	//	11 EY 1330 - 4 ZK 1332 - 24 EY 1914	303-318+143-146	//
1217+1217[GMK]	//	//	18 EY 1330 - 11 ZK 1332 - 1 EK 1914	319-334+147-150	//
1218+1218[GMK]	//	//	25 EY 1330 - 18 ZK 1332 - 8 EK 1914	335-350+151-154	//
1219+1219[GMK]	//	//	2 TE 1330 - 25 ZK 1332 - 15 EK 1914	351-366+155-158	//
1220+1220[GMK][6]	//	//	9 TE 1330 - 2 ZH 1332 - 22 EK 1914	367-382+159-162	//
1221+1221[GMK][7]	//	//	16 TE 1330 - 9 ZH 1332 - 29 EK 1914	383-398+163-166	//
1222+1222[GMK]	//	//	23 TE 1330 - 16 ZH 1332 - 5 KA 1914	399-414+167-170	//

[1] Bu sayıdan itibaren sayfa numaralandırma şeklinde değişiklik yapılıyor. Bu değişiklik yine bu sayıda yayınlanan bir "İhtar" ile duyuruluyor: "Bu nüsha ile başladığımız yeni ciltten itibaren '**Servet-i Fünûn**'un musavver kısmı ile gayr-i musavver kısmı için ayrı ayrı sayfa numaraları yürütülmektedir. Cilt nihayetinde musavver kısmın gayr-i musavver kısımdan tefriki ve arzuya göre teclit edilmesi kabil olacaktır." Biz çalışmamızda "Musavver Kısım" ile "Gayr-i Musavver Kısım"ın sayfa numaralarının karışmasını önlemek üzere "Gayr-i Musavver Kısım" için sayı numarasının yanında [GMK] kısaltmasını kullanacağız.

[2] Bu sayıyla birlikte tamamı çeşitli reklamlara ayrılmış 4 sayfalık bir ilave veriliyor.

[3] Bu sayıda "Musavver Kısım"ın sayfa numaraları 193 yerine, sehven 191'le başlıyor.

[4] Bu sayıdan itibaren "Gayr-i Musavver Kısım"dan dört sayfa eksiltilmesi sonucu **Servet-i Fünûn**'un sayfa sayısı 24'ten 20'ye düşüyor.

[5] Bu sayıda "Gayr-i Musavver Kısım"ın sayfa numaraları "133, 134, 135, 136" yerine, sehven (135 ve 136 atlanarak) "133, 134, 137, 138" şeklinde sıralanıyor.

[6] Bu sayının kapaklar hariç bütün sayfalarında sayı numarası 1220 yerine, sehven 1210 olarak veriliyor.

[7] Bu sayının kapaklar hariç bütün sayfalarında sayı numarası 1221 yerine, sehven 1211 olarak veriliyor.

GİRİŞ

Servet-i Fünûn, adı "**Edebiyat-ı Cedide**"yle özdeşleşmiş bir dergidir. Bunun sebebi, edebiyatımızda çok önemli bir yeri olan **Edebiyat-ı Cedide** sanatçılarının başlangıçta kendilerini bir topluluk olarak isimlendirme yoluna gitmemeleri, **Servet-i Fünûn**'un bir dönem (1896-1901) onların yayın organı olarak vazife üstlenmiş olması ve **Servet-i Fünûn**'un yayın hayatının en önemli döneminin **Edebiyat-ı Cedide** dönemi olmasıdır.

Servet-i Fünûn, yayın hayatında **Edebiyat-ı Cedide** dönemine benzer bir dönemi, 1910 ile 1912 arasında, **Fecr-i Âti** ile yaşamıştır. Ancak **Fecr-i Âti**, **Edebiyat-ı Cedide** kadar uzun ömürlü ve etkili bir hareket olamamıştır.

Servet-i Fünûn'un yayın hayatı, elbette ki **Edebiyat-ı Cedide**'nin ve **Fecr-i Âti**'nin **Servet-i Fünûn**'daki faaliyetlerinden ibaret değildir. Toplam süreye baktığımızda **Edebiyat-ı Cedide** ve **Fecr-i Âti**'nin **Servet-i Fünûn**'daki faaliyeti yaklaşık yedi yılla sınırlıdır. Ancak **Servet-i Fünûn**'un 1891'de başlayan ve 1944'te sona eren yayın hayatı, **Mütareke yıllarındaki** üç yıldan fazla süren bir boşluğu çıkardığımızda, neredeyse elli yılı bulmaktadır.

Servet-i Fünûn'un bu elli yıl zarfında yayın politikası ve içeriği defalarca değiştirilmiştir. Bazı dönemlerde **Servet-i Fünûn**'un etrafında toplanan sanatçılar ona bir edebiyat dergisi görüntüsü kazandırmış, 1901-1908 arasında olduğu gibi siyasi şartların ağırlaştığı kimi dönemlerde de **Servet-i Fünûn**, suya sabuna dokunmayan bir magazin dergisi görüntüsü almıştır. **II. Meşrutiyet**'in ilan edilmesi, **I. Dünya Savaşı**'nın başlaması gibi önemli olayların cereyan ettiği bazı dönemlerde ise dergide, "haber verme" endişesi ön plana çıkmıştır.

Aslında **Servet-i Fünûn**'un yayın politikası ve kimliğiyle ilgili özelliklerinin kaynağını, **Servet-i Fünûn**'un kurucusu olan ve son iki seneye kadar yayıncılığını sürdüren **Ahmed İhsan**'ın şahsında ve Türk basın hayatının oluşum ve gelişim yıllarındaki "süreli yayın anlayışı"nda aramak gerekmektedir.

Ahmed İhsan, her şeyden önce başarılı ve başarısını girişimci ruhuna borçlu bir işadamıdır ve gayrimüslimlerden başka kimsenin ticaret ve sanayii ciddiye

almadığı bir dönemde bir matbaacılık şirketi kurmuş, kurduğu şirketi başarıyla, uzun yıllar yaşatmıştır. **Türkiye**'nin başta ekonomi alanında olmak üzere her alanda kalkınmasıyla yakından ilgilenmiş ve hayatı boyunca **Servet-i Fünûn**'un yayınlanması da dahil olmak üzere tüm faaliyetlerini bu ilgi doğrultusunda gerçekleştirmiştir.

Ahmed İhsan telifleriyle edebiyatımıza katkıda bulunmuş, kalemi güçlü bir yazar değildir. Bir okuyucu ve çevirmen olarak daha çok macera, bilimkurgu romanlarıyla, bilimsel ve teknik konularla ilgilenmiş olan **Ahmed İhsan**'ın **Servet-i Fünûn**'u yayınlarken amacının tam anlamıyla bir edebiyat dergisi çıkarmak olmadığını da biliyoruz.

Ahmed İhsan'ın **Servet-i Fünûn**'u yayınlamaya başlarken düşüncesi "edebiyat, fünun, sanayi, teracim-i ahval, seyahat, roman ve saireden bahis"[1], **Avrupa**'dakiler gibi "haftalık resimli bir gazete" (Tokgöz 1993: 45, 53) çıkartmaktır.

Servet-i Fünûn'un üzerinde çalıştığımız sayıları gerçekten de "edebiyat, fünun, sanayi[2], teracim-i ahval" ve "seyahat"ten "bahis" "haftalık resimli bir gazete" görünümündedir. Yalnız, üzerinde çalıştığımız sayılar itibariyle, bu görünüme "haber" unsurunu da dahil etmek gerekmektedir.

Servet-i Fünûn'un çalışmamıza konu olan sayıları 13 Kasım 1913 ile 5 Kasım 1914 tarihleri arasında yayınlanmıştır. Çalışmamızın sıhhati açısından **Türkiye**'de matbaacılığın ve basının bu tarihlere kadar gösterdiği gelişimi özetlemek ve **Türkiye**'nin bu iki tarih arasındaki genel görünümü hakkında bilgi vermek isabetli olacaktır:

TÜRKİYE'DE MATBAACILIĞIN VE BASININ İLK YILLARI[3]

Türkiye'de **matbaacılıkla** ilgili çalışmaların başlangıcı, XV. yüzyılın sonlarına kadar gider. Bu dönemde **İspanya**'dan sürülen ve **Türkiye**'ye gelip yerleşen **Museviler, İstanbul**'da bir matbaa kurmuştur (1493). Bu matbaayı 1567'de **Ermenileri**n, 1627'de **Rumların** kurduğu matbaalar izlemiştir.

---

[1] *Bu ifade **Servet-i Fünûn**'un ilk sayısının kapağında yer almaktadır. Bu kapağın sureti için çalışmamızın* sonundaki "GÖRSEL MALZEME VE SAYFA ÖRNEKLERİ" bölümüne bakılabilir.

[2] Buradaki "sanayi" kelimesi "endüstri"den çok "her türlü ustalığı ve sanatları" ifade etmektedir.

[3] Bu konuya ek olarak Türkiye'de fotoğrafçılığın ilk yılları için bk. s. 40.

Türklerin matbaacılığa ilgileri ancak XVIII. yüzyıldan itibaren uyanmaya başlamıştır. Kitapların matbaa ile çoğaltılması gerektiğini düşünen, bu konuda ilk girişimleri yapan kişiler, babası **Yirmisekiz Mehmed Çelebi'nin Fransa** elçiliği sırasında yanında bulunmuş olan **Said Mehmed Efendi** ve **Macar** asıllı **İbrahim Müteferrika'dır.**

"Basmahane" adıyla anılan ilk Türk matbaası **Yirmisekizçelebizade Said Mehmed Efendi** ve **İbrahim Müteferrika'nın** çabalarıyla 1727'de **İstanbul'da** açılmıştır. **Said Mehmed Efendi** ile **İbrahim Müteferrika'yı** matbaa açma çalışmalarında zamanın sadrazamı **Nevşehirli Damad İbrahim Paşa** ve Şeyhülislam **Abdullah Efendi** de desteklemiştir.

1794'te kapanan bu ilk Türk matbaası ancak on sekiz sene fiilen çalışmış ve burada yirmi üç (kitapların ikinci baskıları ve ilk ciltten sonraki ciltleri de dahil edildiğinde otuz bir) adet kitap basılmıştır.[1]

1795'te **Hasköy'deki Mühendishane'de** ikinci Türk matbaası kurulmuş, burada da birkaç sözlüğün yanında **Osmanlı ülkesinin** tanıtılmasına yönelik ilk kitabın basımı gerçekleştirilmiştir (1798).

III. Selim'in 1802'de kurdurduğu **Darü't-Tıbaatü'l-Cedide, Takvim-i Vakayi'nin** basımı için 1831'de kurulan **Takvimhane-i Amire** ile birleşerek **Matbaa-i Amire** adını almıştır (1864). **Matbaa-i Amire**, zamanın en önemli matbaalarından biri olarak uzun yıllar hizmet vermiştir.[2]

Türkiye'nin o zamanki sınırlarına göre yayınlanmış ilk **Türkçe** gazetesi olan **Vakayi-i Mısriye'nin** de basımının yapıldığı **Bulak Matbaası, Mehmed Ali Paşa** tarafından 1822'de **Mısır'da** kurdurulmuştur. Bu matbaada 1822-1842 arasında yüz yirmi beşi **Türkçe**, iki yüz kırk üç kitap basılmıştır.

Türkiye'de litografi tekniğiyle basım yapan ilk matbaa ise **Cailloil Kardeşler** tarafından 1831'de **İstanbul'da** kurulmuştur.

---

[1] **İbrahim Müteferrika** ve ilk Türk matbaası ile ilgili **Servet-i Fünûn'un** incelediğimiz sayılarından 1178. sayıda ***İbnülarif Nizameddin*** *imzalı bir yazı yayınlanmıştır. Çalışmamızın* "SEÇİLMİŞ METİNLER" bölümüne aldığımız bu yazı için bk. s. 540.

[2] Bugünkü **Milli Eğitim Basımevi'nin** geçmişi **Cumhuriyet'in** ilk yıllarındaki **Devlet Matbaası'na**, oradan da **Matbaa-i Amire'ye** dayanır.

İstanbul'da daha sonra arka arkaya **Matbaa-i Bab-ı Hazret-i Seraskeriye** (1831), **Maçka Mekteb-i Harbiye** (1835), **Ceride-i Havadis**'i basmak üzere **Ceridehane** (1840) ve **Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye** matbaaları (1846) kurulmuştur.

1856'ya kadar özel matbaaların kurulması herhangi bir şekilde devlet tarafından kontrol edilmemiştir. Matbaaların sayısının artmaya başlaması ile 1856'da bir irade çıkarılmış ve matbaaların basım faaliyetlerini **Takvimhane Nezareti**'ne bildirmeleri, gelirleri üzerinden vergi ödemeleri esası getirilmiştir. 26 Ocak 1857'de çıkarılan ilk **Matbaa Nizamnamesi** ile de matbaa açma **Zaptiye Nezareti**'nden alınacak izne bağlanmıştır. Bu arada basılacak kitapların önceden **Meclis-i Maarif** tarafından incelenmesi ve onaylanması esası da getirilmiştir.

Matbaacılık, Türkiye'de, özellikle 1860'tan sonra hızlı bir gelişme süreci içine girmiştir. Açılan yeni okullarda okutulacak ders kitaplarının basımına duyulan ihtiyaç, **Cemiyet-i İslamiye-i Osmaniye, Cemiyet-i Tedrisiye-i İslamiye, Encümen-i Daniş** gibi bilimsel kurumların yürüttükleri basım faaliyetleri ve **Tercüman-ı Ahval** (1860), **Tasvir-i Efkâr** (1862), **Mecmua-i Fünun** (1863) gibi kendi matbaalarında basım yapan süreli yayınların boy göstermeye başlaması bu gelişme sürecine önemli katkılarda bulunmuştur.

Matbaacılığın hızla geliştiği bu yıllar ilk özel **Türkçe** gazetelerin de çıkmaya başladığı yıllardır. **Türkiye**'nin ilk özel **Türkçe** gazetesi olan **Tercüman-ı Ahval** 21 Ekim 1860'ta **Şinasi** ve **Agâh Efendi** tarafından çıkarılmıştır. Ancak **Türkiye**'de süreli yayınların geçmişi bu tarihin altmış yıl kadar öncesine dayanır.

1795'te **Fransa**'nın **İstanbul** Büyükelçisi **Verniac de Saint-Meur**'un **Fransızca** olarak yayınladığı **Bulletin des Nouvelles** ve 1796'da **Albert Dubaye**'nin yayınladığı **Gazette Française de Constantinople, Türkiye**'de çıkan ilk süreli yayınlardır. Bunlardan başka ilk **Türkçe** gazetenin yayınına kadar yabancı dilde yayınlanan süreli yayınlardan **Le Smyrnéen** (1824), **Le Spectateur Oriental** (1824) ve **Le Courrier de Smyrnée** (1828) ise **İzmir**'de çıkmıştır.

Türkiye'nin modernleşmesi sürecinde önemli "araçlar" olarak işleyen gazetelerin ve gazeteciliğin temelleri **II. Mahmud**'un saltanat yıllarında (1808-1839) atılmıştır.

Türkiye'nin ilk **Türkçe** gazetesi olan **Takvim-i Vakayi**'nin yayınına **II. Mahmud**'un isteği doğrultusunda 1 Kasım 1831'de başlanmıştır. Bugünkü **Resmi Gazete**'nin de nüvesini oluşturan **Takvim-i Vakayi**, devlet eliyle yayın yapan resmi bir yayın organıdır. **Takvim-i Vakayi, II. Mahmud**'un, **Blak Bey** olarak tanınan **Aleksandre Blacque**'a çıkarttırdığı **Le Moniteur Ottoman** adlı yayın organıyla benzer bir yayın politikasına sahiptir. **Le Moniteur Ottoman, II. Mahmud** tarafından, **Batı ülkeleri**ni **Türkiye**'den haberdar edecek doğrudan bir kanal olarak çıkarttırılmıştır. **Takvim-i Vakayi** ise resmi yayınların yanında **Türkiye**'ye **Avrupa**'yı, **Batı kültürü**nü tanıtmaya yönelik yayınlar yapmıştır.

Takvim-i Vakayi'den sonra yayınlanan **Ceride-i Havadis** (1840) de yarı yarıya resmi bir gazetedir. **William Churchill**'in idare ettiği **Ceride-i Havadis**, siyasi ve ekonomik haberlerle birlikte sütunlarına özel ilanlar almasıyla dikkat çekmektedir.

1849'da **Türkiye**'de ilk mesleki süreli yayın ve ilk dergi olarak çıkarılan **Vakayi-i Tıbbiye, Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane**'nin yayın organıdır.

Bu tarihlerde az sayıdaki **Türkçe** süreli yayına karşılık **Ermenice, Rumca, Fransızca** ve **Bulgarca** bir çok süreli yayın çıkmıştır.

Tercüman-ı Ahval'in yayınlanması ise basın tarihimiz açısından yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. **Tercüman-ı Ahval**, yönetimi eleştiren yayınları başta olmak üzere birçok yönden modern gazete anlayışına uygun, öncü bir süreli yayındır.

Tercüman-ı Ahval'i izleyen **Tasvir-i Efkâr** (1862), **Mirat** (1862), **Mecmua-i Fünun** (1863), **Mecmua-i İbretnüma** (1865), **Muhbir** (1866), **Basiret** (1870), **İbret** (1870), **Dağarcık** (1872), **Sabah** (1876), **Tercüman-ı Hakikat** (1878), **Mecmua-i Ebüzziya** (1880) gibi süreli yayınlar **Türk basın ve edebiyat tarihi**nin ilk dergi ve gazeteleri olarak boy göstermiştir.

Servet-i Fünûn'un yayınlandığı 1891'e yakın tarihlerde ise **Tarik** (1884), **Saadet** (1886), **İkdam** (1894), **Malûmat** (1895) gibi önemli gazete ve dergiler yayınlanmıştır.

Basın tarihimizin bu erken dönemlerinde yurt dışında da birçok **Türkçe** süreli yayın çıkmıştır. **Muhbir (Londra**, 1867), **Hürriyet (Londra**, 1868), **Ulûm (Paris**,

T.C. YÜKSEK
DOKÜM

1870), **Meşveret (Paris**, 1895), **Mizan (Cenevre**, 1897), **Osmanlı (İsviçre, Mısır, İngiltere** 1897) bunlardan bazılarıdır.

Jöntürkler, İttihad ve Terakki gibi siyasi hareketlerin yayın organları olan bu süreli yayınların yurt dışında çıkarılmalarına, **Türkiye**'deki ağır siyasi şartlar ve basın üzerindeki sansürlü, kapatmalı denetimler sebep olmuştur.

Sultan Abdülaziz'in saltanat yıllarında (1861-1876) önce 1864'te bir **Matbuat Nizamnamesi** çıkarılarak basına yeterli serbestlik sağlanmış, ardından 1867'de çıkarılan ve hükümete süreli yayınları kovuşturma yetkisi veren bir **Âli Kararname** ile basın denetim altına alınmıştır.

II. Abdülhamid'in saltanat yıllarında ise (1876-1909) basın hayatı sansürün gölgesi altında kalmıştır. 1878'de **Meclis-i Mebusan**'ın kapatılmasından sonra süreli yayınlar ve her türlü basım faaliyeti belli izin ve denetim kurullarına bağlanmıştır.

II. Abdülhamid'in tahta çıkışından kısa bir süre sonra ilan edilen **Kanun-ı Esasi**'nin "basın kanun dairesinde serbesttir" şeklindeki hükmü bu tarihten itibaren ancak **II. Meşrutiyet**'in ilanından sonra gerçekten uygulanabilmiştir.

Ancak **II. Meşrutiyet** sonrası basın hayatı uzun süre verimli bir serbestlik yaşayamamıştır. Nitekim **İttihad ve Terakki** tarafından uygulanan sansür ve basın üzerinde denetim **Servet-i Fünûn**'un bizim incelediğimiz sayılarında da zikredilmese bile pek ala hissedilebilmektedir.

II. Meşrutiyet'in ilanından sonra basın hayatındaki (süreli yayınlar açısından da ölçüsü kaçırılmış) canlanma içinde ilk akla gelen yayınlar, **II. Abdülhamid** zamanından beri yayınını sürdüren **Sabah** (1876), **Tercüman-ı Hakikat** (1878), **Saadet** (1886) ve **İkdam** (1894), **II. Meşrutiyet**'in ilanından sonra çıkan **Yeni Gazete** (1908), **Tanin** (1908) ve **Peyam** (1913)'dır.

1909'da çıkarılan **Matbuat Kanunu** önceden izin alma sistemi yerine beyanname verme sistemini getirmiştir. Böylece bir süreli yayının çıkarılması için "ihbar" yeterli sayılmıştır. Ancak **Hasan Fehmi** ve **Ahmed Samim** gibi kimi gazetecilerin de öldürüldüğü bir dizi siyasi olay neticesinde oluşan vasatta **Matbuat Kanunu** orijinalliğini yitirmiş, 1913'te devletin güvenliğine ilişkin nedenlerle hükümete gazeteleri kapatma yetkisi tanınmıştır. Bir yıl sonra da sansür

uygulamasına tekrar başlanmış ve ister barış ,ister savaş zamanında olsun, askeri konularda ve devletin savunmasıyla ilgili konularda haber yayınlanması sansüre bağlanmıştır.

Birinci Dünya Savaşı'nın başladığı sıralarda 25 Temmuz 1914'te yürürlüğe konan Sansür Talimatnamesi ile basın, **Harbiye Nezareti**'nin emri ile incelenmeye başlanmış ve **seferberlik** süresince yapılacak yayınlara yayıncıları "Divan-ı Harb"e kadar götürebilecek kısıtlamalar konmuştur.

KASIM 1913-KASIM 1914 ARASINDA TÜRKİYE[1]

Zamanın padişahı **V. Mehmed (Reşad), 31 Mart Olayı** sebebiyle **II. Abdülhamid**'in tahttan indirilmesinin ardından 27 Nisan 1909 tarihinde, 64 yaşındayken **Osmanlı** tahtına oturmuştu. Tahta çıkan en yaşlı **Osmanlı** padişahıdır ve son beş **Osmanlı** padişahı arasında tahttan indirilmeyen tek padişahtır. **Mehmed Reşad, Birinci Dünya Savaşı**'nı bitiren **Mondros Mütarekesi**'nin imzalanmasından yaklaşık dört ay önce 4 Temmuz 1918'deki vefatına kadar dokuz yıldan fazla tahtta kalacaktır.

Mehmed Reşad'ın padişahlığı süresince, **Balkanlar**daki ayaklanmalar, **Trablusgarp Savaşı, Balkan Savaşları** ve **Birinci Dünya Savaşı** gibi devleti yıkıma sürükleyen çok önemli olaylar cereyan etmiştir. Saltanatının son beş yılını hükümete ve devlet yönetimine tamamen hakim olan **İttihad ve Terakki**'nin faaliyetleri şekillendirmiştir. **İttihad ve Terakki**'nin etkinliği özellikle **Said Halim Paşa**'nın sadrazamlığa getirilişinden sonra artmıştır.

5 Ağustos 1912'de **Ahmed Muhtar Paşa** hükümeti, daha önce **İttihad ve Terakki**'nin gerçekleştirdiği anayasa değişikliğinden yararlanarak **Meclis-i Mebusan**'ı padişaha feshettirmiştir. **Meslis-i Mebusan**, 1913-1914 seçimlerinin ardından 14 Mayıs 1914'te III. döneminin açılışına kadar toplanamayacak ve bu süre içinde ülke **Heyet-i Vükela** kararlarıyla yönetilecektir. Bu durum başlangıçta **İttihad ve Terakki**'nin aleyhine bir gelişme olarak ortaya çıkmış ancak **Said Halim Paşa**'nın sadaretinden sonra bu durumdan **İttihad ve Terakki** de yararlanmıştır.

---

[1] *Kasım 1913 ile Kasım 1914 arasında meydana gelen önemli olaylarla ilgili bir kronolojik listeye çalışmamızın sonundaki "EKLER" bölümünde yer verilmiştir.*

Said Halim Paşa, Mahmud Şevket Paşa'nın **İttihad ve Terakki**'ye karşı bir grup tarafından öldürülmesinin ardından (11 Haziran 1913) sadaret makamına getirilmiştir. **II. Meşrutiyet**'in ilanından **Osmanlı Devleti**'nin yıkılışına kadar geçen süre içinde en uzun süre sadarette kalan isimdir. **Said Halim Paşa**'nın kendisi İttihatçı olmamasına rağmen kurduğu hükümet **İttihad ve Terakki**'nin iktidarı tam anlamıyla ele geçirdiği bir hükümet haline gelmiştir. **Said Halim Paşa** devletin **Birinci Dünya Savaşı**'na girmemesi için çaba göstermiştir. (**Said Halim Paşa** sadrazamlık görevini 4 Şubat 1917'ye kadar sürdürmüş ve görevinden istifa ederek ayrılmıştır.)

Türkiye'nin **Avrupa**'daki topraklarının % 83'ünü kaybettiği **Balkan Savaşları** 1913 yazında sona ermiş, bu arada **Türkiye**, hemen hiç askeri güç kullanmadan ancak birtakım diplomatik tehlikeleri göze alarak, **Edirne** ve **Kırklareli**'yi geri alabilmiştir.

Balkan Savaşları sonunda **Balkan devletleri** kendi aralarında **Bükreş Antlaşması**'nı yapmıştır (10 Ağustos 1913). **Türkiye** ise **Bulgaristan**'la **İstanbul** (29 Eylül 1913), **Yunanistan**'la **Atina** (14 Kasım 1913), **Sırbistan**'la **İstanbul** (13 Mart 1914) antlaşmalarını imzalamıştır.

1913-1918 arasında devlet yönetiminde mutlak hakimiyet kuran **İttihad ve Terakki**'nin **Balkan Savaşları**'nın ardından, özellikle 1913 sonbaharından itibaren gerçekleştirdiği icraatlar, **Türkiye**'nin **Birinci Dünya Savaşı**'na girişi ve imparatorluğun çöküşüyle neticelenmiştir.

Balkan Savaşları'nın ardından özellikle Kasım 1913 ve sonrasında 1914 sonbaharına kadar **Türkiye**'nin gündemini meşgul eden önemli iç ve dış gelişmeler şunlar olmuştur:

Fransız havacıları **Daucourt** ile arkadaşı **Roux**'un **İstanbul**'a gelişi, **Türk havacılarının** faaliyetleri, **Yunanistan**'la yapılan **Atina Barışı, Osmanlı ordusunun** ıslahı çalışmalarına katılmak üzere **Liman von Sanders** başkanlığında bir **Alman askeri heyetinin İstanbul**'a gelişi ve bu olaya diğer **Avrupa ülkelerinin** gösterdiği tepkiler, **Arnavutluk**'taki gelişmeler, **Fransa**'dan alınan krediyle ilgili gelişmeler, **Rusya**'nın **Türkiye**'nin **Şark vilayetlerinin** ıslahıyla ilgili diplomatik baskıları,

ÖĞRETİM
TASYON

Adalar'ın durumu ve **Elçiler Konferansı**'nın konuyla ilgili kararları, **Türk havacılarının** uğradığı kazalar, milletvekili seçimleri ve III. dönem **Meclis-i Mebusan**'ın açılması, **Sırbistan**'la yapılan **İstanbul Barışı, İngiltere**'de inşa edilmekte olan **Sultan Osman I** ve **Reşadiye** adlı savaş gemileri ile ilgili sorunlar, **Avusturya-Macaristan** veliaht prensinin **Saraybosna**'da öldürülmesi ve sonrasındaki savaşla ilgili gelişmeler.

BİRİNCİ BÖLÜM
İNCELEME

1. DEĞERLENDİRMELER

1.1. SERVET-İ FÜNÛN'UN YAYIN HAYATINA GENEL BİR BAKIŞ

Türk basın tarihinin en önemli birkaç yayın organından biri olan **Servet-i Fünûn**, yaklaşık elli yıllık aktif yayın hayatıyla da dikkati çekmektedir. **Servet-i Fünûn**, özellikle uzun ömrünü kurucusu ve sondan birkaç yıl sayılmazsa, baştan sona yayıncısı olan **Ahmed İhsan**'a borçludur.

Küçük yaşlarda yayıncılığa heves eden (Tokgöz 1993: 14-20, 29) **Ahmed İhsan**'ın yayın dünyasıyla ilk ciddi tanışıklığı, **Mekteb-i Mülkiye**'nin son yıllarında **Fransızca**'dan yaptığı çevirilerin yayınlanmasıyla gerçekleşir (Tokgöz 1993: 36, 37). Bir süre **Diran Kelekyan**'ın çıkardığı dili **Türkçe** olmasına rağmen **Ermeni alfabesiyle** basılan **Cihan** adlı dergide yazıları yayınlanır. **Ahmed İhsan** hatıratında bu dergi için şunları yazıyor: "... anlatım yolu **Avrupa** dergilerini taklit ediyordu. Teknikle, edebiyat ve ekonomiyle ilgili yazıları hoşuma gitti..." (Tokgöz 1993: 41)

Ahmed İhsan, **Servet-i Fünûn**'un yayınlanmasından önce **Umran** adını verdiği bir "risale-i mevkute"yi yayınlamaya başlar. Kapağında "On beş günde bir defa cumartesi günleri çıkar ve edebiyat, fünun, teracim-i ahval, seyahat, roman ve letaiften bahis Osmanlı risale-i mevkutesi." ifadesini taşıyan **Umran**, hükümetin süreli yayınların denetimini **Maarif Nezareti**'nden alıp nezaretin verdiği yayın izinlerini de iptal etmesi üzerine kapanır. **Umran**'ın kapanmasından sonra daha önce başladığı **Jules Verne**'in romanlarını çevirme işine devam eden ve bunları bastıran **Ahmed İhsan**, kısa bir süre sonra **Âlem Matbaası**'na ortak olacak ve matbaanın adı "**Âlem Matbaası Ahmed İhsan ve Şürekâsı**" olarak değiştirilecektir. (Tokgöz 1993: 46)

Umran kapandıktan sonra içinde bir ukde olarak kalan "haftalık resimli bir gazete" çıkarma hevesinin peşini bırakmayan **Ahmed İhsan**, hem ortak olduğu matbaayı geliştirmek hem de bir süreli yayın çıkarabilmek amacıyla **Ahmed Midhat Efendi**'yle sonuç vermeyen bir ortaklık girişiminde bulunur. (Tokgöz 1993: 47-51) Yeni bir süreli yayın çıkarmak için **Saray**'dan izin almak mümkün olmadığından böyle bir yol izlemek zorunda kalan **Ahmed İhsan**, peşinde koştuğu fırsatı **Servet**

gazetesinin sahibi **Dimitraki Nikolaidi**'ye yaptığı bir teklifin kabul edilmesiyle yakalamış olur. **Nikolaidi, Ahmed İhsan**'ın **Servet** gazetesine "fenni" bir ilave çıkarmasını sağlamak üzere ruhsat almayı kabul eder ve kısa süre sonra ruhsat alınır. Çıkarılacak ilavenin adı "Servet-i Fünûn" olacaktır. (Tokgöz 1993: 51, 52)

Ahmed İhsan, ruhsatın alınmasından sonra **Tophane Müşiriyeti**'ndeki tercümanlık görevinden ayrılarak kendini tamamen yayıncılığa verir ve **Servet-i Fünûn**'un ilk sayısını yayınlamak üzere işe koyulur. **Servet-i Fünûn** için ruhsat alındıktan kısa bir süre sonra **Servet** gazetesi kapanacak ancak ilavesinin yayını **Ahmed İhsan** tarafından devam ettirilecek ve bir süre sonra da imtiyazı **Ahmed İhsan**'a geçecektir.

Ahmed İhsan'ın amacı "iyi bir resimli haftalık gazete çıkarmak"tır, ancak kendi matbaası bu iş için yeterli değildir. Bu sebeple bir süre **Servet-i Fünûn**'a güzel resimler basmasına yarayacak malzemenin peşinde koşar. Nihayet teknik hazırlıkları tamamladıktan sonra derginin ilk sayısını yayınlar.[1]

Servet-i Fünûn'un **Servet** gazetesinin fenni ilavesi olarak yayınlandığını konuyla ilgili hemen her kaynak belirtmektedir. Ancak **Servet-i Fünûn, Servet**'le aynı matbaada basılmamıştır. **Ahmed İhsan**, "dergisini" kendi matbaasında basmıştır. Zira ilk sayının kapağında "**Âlem Matbaası Ahmed İhsan ve Şürekâsı**" ifadesi bulunmaktadır. Bu bilgilere dayanarak şöyle düşünebiliriz: **Servet-i Fünûn, Servet** gazetesinin fenni ilavesi olarak gösterilmiş ancak daha ilk sayısından itibaren ondan bağımsız olarak yayınlanmıştır. Belki de **Servet**, ruhsatın alınmasıyla **Servet-i Fünûn**'un ilk sayısının yayınlanması arasında geçen ve ne kadar olduğunu bilemediğimiz süre zarfında kapanmıştır.

Umran'ın kapağındaki yukarıda belirttiğimiz ifadeye benzer bir ifade **Servet-i Fünûn**'un ilk sayı kapağında da yerini almıştır: "Edebiyat, fünun, sanayi, teracim-i ahval, seyahat, roman ve saireden bahis olarak her hafta perşembe günleri çıkar musavver Osmanlı gazetesi."

---

[1] ***Servet-i Fünûn**'un ilk sayısı sonradan bir kez daha basılmıştır. İlk sayının ikinci baskısında kapağın üstünde* orijinal kompozisyona "tab-ı sani" ifadesi dahil edilmiş ve ilk baskıda "Nüshası 100 paradır" şeklindeki fiyatı gösterir ifade burada "Bu nüshası 5 kuruştur" şeklinde değiştirilmiştir.

İlk sayının kapağında basım tarihiyle ilgili yalnızca "1308" ibaresi bulunmaktadır ki bu ibare hicri yılı göstermektedir.

Ahmed İhsan, hatıralarında ilk sayının basım tarihini "27 Mart 1891" olarak vermektedir (Tokgöz 1993: 54). Çalışmamızın hazırlık aşamasında ulaşabildiğimiz aralarında ansiklopediler, tez çalışmaları ve inceleme, araştırma kitaplarının da bulunduğu kaynakların çoğunda söz konusu tarih "27 Mart 1891" olarak verilmektedir.

Başvurduğumuz kaynaklardan bazılarında ise bu tarihin gün kısmı "17" (Akyüz 1990: 88) veya "4" (Oral 1973: 289) olarak değişmektedir.[1]

Biz bu tarihin hangi kaynaklara dayanılarak "17 Mart 1891" veya "4 Mart 1891" olarak kaydedildiği hakkında bir bilgiye sahip değiliz. Ancak "27 Mart 1891" olarak verilen tarihin kaynağının da doğrudan doğruya **Ahmed İhsan**'ın hatıraları olduğu kanaatindeyiz.

Ancak bu tarihlerin, gün kısımları ister Rumi ister Miladi olarak düşünülsün, herhangi birinin doğru olma ihtimali bize göre zayıftır. Biz **Servet-i Fünûn**'un ilk sayısının yayın tarihi olarak Rumi "07 Mart 1307", Miladi "19 Mart 1891" Perşembe gününü tespit ettik.[2]

---

[1] *Söz konusu tarihi "17 Mart 1891" olarak kaydedenler arasında* **Ahmed İhsan**'*ın "***Matbuat Hatıralarım***" adlı kitabının son baskısını yayına hazırlayan* **Alpay Kabacalı** *da bulunmaktadır.* **Kabacalı**, sadeleştirerek yayına hazırladığı kitaptaki **Ahmed İhsan**'a ait "1891 Mart'ının 27'nci günü **Servet-i Fünûn**'un ilk sayısını çıkardım" ifadesine rağmen kitaba yazmış olduğu "Sunuş"ta söz konusu tarihi "17 Mart 1891" olarak kaydetmektedir (Tokgöz 1993: 5, 54). Üstelik ne kendi verdiği tarih ne de **Ahmed İhsan**'ın verdiği tarih hakkında herhangi bir açıklama yapmamaktadır. **Kabacalı**, kitabın sonuna eklediği notlardan bazılarında ve metin içine eklediği dipnotlarda **Ahmed İhsan**'ın bazı tarihleri yanlış hatırladığına ve hatalar yaptığına –haklı olarak– dikkat çekmekte ancak kitaba kendi eklediği kısımlarda kendisi de benzer hatalar yapmaktadır (Örneğin **Kabacalı**, söz konusu kitabın 276. sayfasındaki 129 numaralı notta, **Ahmed İhsan**'ın yanlış verdiği bir tarihi düzeltirken 30 Teşrin-i Sani 1311'in miladi karşılığının 7 Kasım 1895 olacağını yazıyor; oysa ki bu tarihin karşılığı 12 Aralık 1895'tir.).

[2] Rumi 1307 ve Miladi 1891 senelerinin ne 27 Martı ne 17 Martı ne de 4 Martı "perşembe" gününe tesadüf etmemektedir. **Servet-i Fünûn**'un ilk sayısının kapağında **Servet-i Fünûn**'un "her hafta perşembe günleri" çıkacağına ilişkin bir ibare bulunduğunu yukarıda belirtmiştik. Öte yandan bu ilk sayının basım tarihiyle ilgili kapağında hicri yılı gösteren "1308" kaydından başka bir bilgi de bulunmamaktadır. Öyle sanıyoruz ki bu üç tarih de yanlıştır. **Servet-i Fünûn**'un normal yayın periyodunun her haftanın perşembe günleri olduğunda şüphe yoktur. İnceleyebildiğimiz bütün sayılarında **Servet-i Fünûn**'un "perşembe günleri" yayınlandığını belirten ifadelere rastladık. Araştırmamız sırasında **Servet-i Fünûn**'un ilk sayısından sonraki en eski sayısı olarak ulaşabildiğimiz 43. sayısı "perşembe" gününe ve Miladi "7 Ocak 1892" tarihine tesadüf eden Rumi "26 Kânun-ı Evvel 1307" tarihini taşıyor. Bu tarihten geriye doğru perşembe günleri sayılarak gidilirse **Servet-i Fünûn**'un ilk sayısı için Rumi "07 Mart 1307", Miladi "19 Mart 1891" Perşembe gününü gösteren tarih bulunacaktır. **Servet-i Fünûn**'un ilk sayısından itibaren 43. sayısına kadar düzenli olarak her perşembe yayınlandığını varsayarsak yukarıda tespit ettiğimiz "19 Mart 1891" tarihi **Servet-i Fünûn**'un ilk sayısının gerçek yayın tarihi olmalıdır.

Servet-i Fünûn'un aktif yayın hayatı yaklaşık 50 yıl sürmüş ve **Ahmed İhsan**'ın vefatından (27 Aralık 1942) bir buçuk yıl kadar sonra sona ermiştir. **Servet-i Fünûn**'un son sayısı için 25 veya 26 Mayıs 1944 tarihi ile 2461 ve 2464 numaraları çeşitli kaynaklarda verilmesine rağmen biz bu bilgilerden herhangi birini doğrulama şansını bulamadık. İlk sayının yayın tarihinde olduğu gibi son sayının yayın tarihinde de bir belirsizlik vardır.

Aktif yayın hayatı boyunca yayınlanan sayılar, yirmi altışar sayılık ciltler ve altı aylık periyotlar halinde doksan küsur cilt oluşturmaktadır. Anladığımız kadarıyla **Servet-i Fünûn**'un başlangıçta "perşembe" günü olarak belirlenen yayın periyodu yayın hayatının sonuna kadar değiştirilmemiştir. Ancak bazı sayıların yayını normal periyoda göre birkaç gün önce veya sonraya kaymış, bazı tarihlerde de **Servet-i Fünûn**'un yayını kesintiye uğramıştır.

İlk sayıdan 22. cildin 553. sayısına kadar kesintisiz yayınlanan **Servet-i Fünûn**'un ilk yirmi iki cildinin, ilk sayılar itibariyle, yayın tarihleri şöyledir:

Cilt	İlk Sayı	Rumi Tarih	Miladi Tarih
1	1	07 Mart 1307	19 Mart 1891
2	27	05 Eylül 1307	17 Eylül 1891
3	53	05 Mart 1308	17 Mart 1892
4	79	03 Eylül 1308	15 Eylül 1892
5	105	04 Mart 1309	16 Mart 1893
6	131	02 Eylül 1309	14 Eylül 1893
7	157	03 Mart 1310	15 Mart 1894
8	183	01 Eylül 1310	13 Eylül 1894
9	209	02 Mart 1311	14 Mart 1895
10	235	31 Ağustos 1311	12 Eylül 1895
11	261	29 Şubat 1311	12 Mart 1896
12	287	29 Ağustos 1312	10 Eylül 1896
13	313	27 Şubat 1312	11 Mart 1897
14	339	28 Ağustos 1313	09 Eylül 1897
15	365	26 Şubat 1313	10 Mart 1898
16	391	27 Ağustos 1314	08 Eylül 1898
17	417	25 Şubat 1314	09 Mart 1899
18	443	26 Ağustos 1315	07 Eylül 1899
19	469	24 Şubat 1315	08 Mart 1900
20	495	24 Ağustos 1316	06 Eylül 1900
21	521	22 Şubat 1316	07 Mart 1901
22	547	23 Ağustos 1317	05 Eylül 1901

Tevfik Fikret, 10. cildin 25 Kânun-ı Şani 1311 (6 Şubat 1896) tarihli 256. sayısından itibaren yazı işlerini üzerine almış, **Servet-i Fünûn**'un **Edebiyat-ı Cedide** sanatçılarıyla macerası bu tarihlerde başlamıştır.

22. cildin "çarşamba" gününe rastlayan 3 Teşrin-i Evvel 1317 (16 Ekim 1901) tarihli 553. sayısında yayınlanan **Hüseyin Cahid**'in **"Edebiyat ve Hukuk"** adıyla **Fransızca**'dan çevirdiği yazı sebebiyle dergi kapatılmış, altı hafta yayınlanamayan **Servet-i Fünûn**'un 554. sayısı 22 Teşrin-i Sani 1317 (5 Aralık 1901)'de yayınlanabilmiştir.

Bu tarihten sonra **II. Meşrutiyet**'in ilanına kadar **Servet-i Fünûn**'un yayını yine kesintisiz devam etmiş ancak **Ahmed İhsan**'ın ifadeleriyle dergi, "tarımdan, teknikten, bayındırlık işlerinden, tıptan ve sanayiden" başka konu işlenmeyen bir magazin dergisi halini almıştır (Tokgöz 1993: 100).

Servet-i Fünûn'un 23. ciltten **II. Meşrutiyet**'in ilanına kadar geçen süre içinde yayınlanan ciltlerinin yayın tarihleri şunlardır:

Cilt	İlk Sayı	Rumi Tarih	Miladi Tarih
23	573	04 Nisan 1318	17 Nisan 1902
24	599	03 Teşrin-i Evvel 1318	16 Ekim 1902
25	625	03 Nisan 1319	16 Nisan 1903
26	651	02 Teşrin-i Evvel 1319	15 Ekim 1903
27	677	01 Nisan 1320	14 Nisan 1904
28	703	30 Eylül 1320	13 Ekim 1904
29	729	31 Mart 1321	13 Nisan 1905
30	755	29 Eylül 1321	12 Ekim 1905
31	781	30 Mart 1322	12 Nisan 1906
32	807	28 Eylül 1322	11 Ekim 1906
33	833	29 Mart 1323	11 Nisan 1907
34	859	27 Eylül 1323	10 Ekim 1907
35	885	27 Mart 1324	09 Nisan 1908

35. cilt içinde 900. sayıdan itibaren sürekli mi, aralıklı mı olduğundan emin olamadığımız beş veya altı haftalık bir aksama olmuştur. Bu aksamaya **II. Meşrutiyet**'in ilan edildiği günlerde, **Servet-i Fünûn**'un, ilk nüshası 13 Temmuz 1324 (26 Temmuz 1908) Pazar günü çıkan, yevmi nüshasının yayına başlaması sebep olmuştur (Tokgöz 1993: 150, 151). **Servet-i Fünûn'un günlük nüshası** Mart

1909'da kapanacak, Nisan 1909'da tekrar yayınlanacak ve Mayıs 1909'da bir kez daha kapanacaktır.

36. ciltten itibaren üzerinde çalıştığımız ikinci cilt olan 47. cilde kadar yayınlanan ciltlerinin yayın tarihleri ise şunlardır:

Cilt	İlk Sayı	Rumi Tarih	Miladi Tarih
36	911	06 Teşrin-i Sani 1324	19 Kasım 1908
37	937	07 Mayıs 1325	20 Mayıs 1909
38	963	05 Teşrin-i Sani 1325	18 Kasım 1909
39	989	06 Mayıs 1326	19 Mayıs 1910
40	1015	04 Teşrin-i Sani 1326	17 Kasım 1910
41	1041	05 Mayıs 1327	18 Mayıs 1911
42	1067	03 Teşrin-i Sani 1327	16 Kasım 1911
43	1093	03 Mayıs 1328	16 Mayıs 1912
44	1119	01 Teşrin-i Sani 1328	14 Kasım 1912
45	1145	02 Mayıs 1329	15 Mayıs 1913
46	1171	31 Teşrin-i Evvel 1329	13 Kasım 1913
47	1197	01 Mayıs 1330	14 Mayıs 1914

Fecr-i Âti'nin beyannamesi **Servet-i Fünûn**'un 38. cildindeki 11 Şubat 1325 (24 Şubat 1910) tarihli 977. sayısında yayınlanmıştır. Bu tarihten itibaren yaklaşık bir buçuk yıl kadar **Fecr-i Âti** sanatçılarına sayfalarını açan **Servet-i Fünûn**, **Fecr-i Âti**'den sonra kaybettiği edebi kimliğini bir daha kazanamayacaktır.

Birinci Dünya Savaşı'nın ilk günlerinde bir kez daha günlük nüsha yayınına başlayan **Servet-i Fünûn**'un bu dönemde ne kadar süre "günlük" yayınlandığı hakkında bir bilgi bulamadığımız gibi günlük nüshalarına da ulaşamadık. Ancak Latin harflerine aktararak çalışmamızın "SEÇİLMİŞ METİNLER" bölümüne koyduğumuz "Abdî" başlıklı yazının "Bu satırları yazarken **Abdürrezzak Efendi** merhumun **Yevmi Servet-i Fünûn**'a basılan resmi karşımda." şeklindeki ilk cümlesi **Servet-i Fünûn**'un, bu yazının yayınlandığı sıralarda günlük olarak da çıkarıldığını göstermektedir. Söz konusu yazı **Servet-i Fünûn**'un 4 Eylül 1330 (17 Eylül 1914) tarihli 1215. sayısında yayınlanmıştır.

İnceleyebildiğimiz sayılardan, **Birinci Dünya Savaşı** yıllarında yayınında aksamalar olduğunu düşündüğümüz **Servet-i Fünûn**, **Birinci Dünya Savaşı** nihayetinde "**İstanbul'un işgali** üzerine müttefik devletlerin buyruğuyla" kapatılır ve

uzun bir süre yayınlanamaz (Tokgöz 1993: 97, 192)[1]. **Servet-i Fünûn**'un bu sıralarda yayınlanan son sayısı 1474. sayı olmalıdır. Zira **Cumhuriyet** kurulduktan sonra yeniden yayınlanmaya başlayan **Servet-i Fünûn**'un bu dönemdeki ilk sayısı "1475-1" numarasını taşıyan 20 Teşrin-i Sani 1340 (20 Kasım 1924) tarihli ve "57" cilt numaralı sayıdır.

Servet-i Fünûn, 65. cildinin ilk sayısı olan 6 Kânun-ı Evvel 1344 (6 Aralık 1928) tarihli 1686. sayısıyla tamamen **Latin harfli yeni alfabe**ye geçmiş ve adı da "**Resimli Uyanış – Servetifünun**" olarak değiştirilmiştir. Bu sayıdan önceki sayıda 1685-211"de kalan sayı numarasının ikinci kısmı tekrar birden başlatılmıştır. Yani **Servet-i Fünûn**'un bu sayısının üzerinde "1686-1" sayı numarası bulunmaktadır.

Servet-i Fünûn'un 73. cildinin 15 Aralık 1932 tarihli ve "1896-211" numaralı sayısında adı bir kez daha, bu kez "**Uyanış-Servetifünun**" olarak, değiştirilmiştir. Son yıllarında adının başındaki "Uyanış" kısmı da atılmış ve tekrar eski haline getirilmiştir.

Ulaşabildiğimiz **Servet-i Fünûn** nüshalarına ve kaynaklara dayanarak hakkında, diğer kaynaklarda zikredilmeyen bazı bilgileri ortaya koymaya çalıştığımız **Servet-i Fünûn**'un bütününü kapsayacak ciddi bir çalışmaya ihtiyaç olduğu muhakkaktır. Ancak yayın süresi ve koleksiyonu itibariyle **Türk basın tarihi**nde eşsiz bir yeri bulunan bu derginin, günlük nüshaları da göz önünde bulundurulduğunda, bütünü üzerinde yapılacak çalışmanın hayli zor ve uzun bir çalışma olacağı da ortadadır.

---

[1] ***Ahmed İhsan*** *hatıralarında bu süreyi "üç yıl" olarak kaydetmektedir (Tokgöz 1993: 192).*

1.2. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

Servet-i Fünûn'un şekil özelliklerinin önemli bir kısmı, çalışmamızın "GİRİŞ" bölümünün hemen öncesinde yer alan "SERVET-İ FÜNÛN'UN KİMLİK BİLGİLERİ" başlığı altında ve bu başlıkla ilgili tabloda gösterilmiştir. Söz konusu başlık altında ve tabloda gösterilmeyen veya gösterildiği halde dikkat çekilmesi gereken özellikleri ise şu şekilde sıralayabiliriz:

Servet-i Fünûn'un üzerinde çalıştığımız iki cildinden ilki olan 46. cilt 31 Teşrin-i Evvel 1329 (13 Kasım 1913) tarihli 1171. sayıyla başlayıp 24 Nisan 1330 (7 Mayıs 1914) tarihli 1196. sayıyla sona ermektedir. Bu cilt aynı zamanda **Servet-i Fünûn**'un 23. yayın yılının ikinci altı ayını karşılamaktadır. Üzerinde çalıştığımız ikinci cilt olan 47. cilt ise 1 Mayıs 1330 (14 Mayıs 1914) tarihli 1197. sayıyla başlayıp 23 Teşrin-i Evvel 1330 (5 Kasım 1914) tarihli 1222. sayıyla sona ermektedir. Bu cilt ise **Servet-i Fünûn**'un 24. yayın yılının ilk altı ayını karşılamaktadır. Her biri yirmi altı sayılık olan bu iki ciltteki sayıların toplamı ise elli iki sayı etmektedir.

Servet-i Fünûn'da tarih Rumi ve Hicri olarak verilmiştir. İlk altı sayıda Hicri tarihlerin gün kısımları birer gün eksik verilmektedir. Bu tarih hatalarına benzer, şekille ve dizgiyle ilgili başka bazı hatalar da yapılmış, örneğin, kimlik bilgileri tablosunda gösterdiğimiz gibi, kimi sayılarda sayfa numaralarında atlamalar meydana gelmiştir.

Servet-i Fünûn'un yayın periyodu 1891'deki ilk sayısından itibaren, incelediğimiz sayılar da dahil olmak üzere, "perşembe günleri"dir. İncelediğimiz sayıların dışındaki sayılarda zaman zaman yayınında aksamalar olduğunu ve bazı sayılarının "perşembe" günlerinin birkaç gün öncesine veya sonrasına kaydığını bildiğimiz **Servet-i Fünûn**, 1171. sayıdan 1222. sayıya kadar normal yayın periyodunun dışına hiç çıkmamış ve derginin yayınında herhangi bir aksama meydana gelmemiştir.

Servet-i Fünûn'un 1171'den 1184'e kadarki sayılarında "Müdür-i Mesul,

Hasan Saib"[1] iken "Sahib-i İmtiyaz" olan **Ahmed İhsan**, 1185. sayıdan itibaren aynı zamanda "Müdür-i Mesul" olmaktadır. **Hasan Saib, Servet-i Fünûn**'daki bu görevi incelediğimiz sayıların öncesindeki 44. cilt, 1139. sayıda üstlenmiş ve 46. cilt, 1185. sayıda bırakmıştır (Boyraz 2001: XVII, 21).

Servet-i Fünûn'un incelediğimiz elli iki sayısının hiçbirinde fiyatıyla ve abonelik şartlarıyla ilgili herhangi bir bilgi verilmemekte, ancak derginin üç ayrı nüshasıyla birlikte verilen reklam amaçlı üç ilavenin başlık kompozisyonunun içinde **Servet-i Fünûn**'un fiyat ve abonelik bilgilerine rastlanabilmektedir.

Servet-i Fünûn'un 1186. sayısıyla birlikte, tamamı "**Nestle**"nin reklamına ayrılmış 24 sayfalık bir "İlave Kısmı" verilmiştir. Yine 1193. ve 1198. sayılarla birlikte çeşitli reklamların yer aldığı dörder sayfalık iki ilave daha verilmiştir.

Üç ilavenin de baştan ve sondan dışa gelen sayfalarının kapak şeklinde ve özenle düzenlenmiş olduğu dikkat çekmektedir. Bu ilavelerin ilk kapak sayfalarındaki başlık kompozisyonu **Türkçe**, son kapak sayfalarındaki başlık kompozisyonu ise **Fransızca** olarak düzenlenmiştir.

Bu ilavelerin başlık kompozisyonlarında verilen bilgilere göre **Servet-i Fünûn**'un "Şerait-i İştira"sı şunlardır:

"Bir nüshası 100 paradır. **İstanbul**'da idarehaneden alınmak üzere seneliği 120, altı aylığı 60, üç aylığı 40 kuruştur. **İstanbul**'da ikametgâha gönderilmek şartıyla vilayata seneliği 130, altı aylığı 70 kuruştur.

İstanbul dahiline ve civarına posta ile gönderilirse vilayat bedeli ahz olunur.

Gazetemiz bütün abonelerine kırılmadan mukavva boru içinde gönderilir. Bunun için fazla bir şey alınmaz."

Servet-i Fünûn'un 1891'deki ilk sayısı da nüshası "100 para"dan dağıtılmıştır. Öyle anlaşılıyor ki kuruluşundan incelediğimiz sayılara kadar **Servet-i Fünûn**'un fiyatında herhangi bir değişiklik olmamıştır.

---

[1] ***Hasan Saib**'in, **Servet-i Fünûn**'un 1215 ve 1216. sayılarında yayınlanan "Liege Kaleleri Nasıl Zapt ü İşgal Olundu" ve "Liege Fahri Osmanlı Şehbenderine Beyan-ı Teşekkürat" başlıklı yazılarından anlaşıldığına göre **Hasan Saib, Servet-i Fünûn**'daki görevinden ayrıldıktan sonra "**Liege Darülfünunu**"nda öğrenim görmek üzere **Belçika**'ya gitmiştir.*

Servet-i Fünûn 1171. sayıdan 1212. sayıya kadar yirmi dört sayfa olarak çıkmıştır. 1213. sayıda sayfa sayısı yirmiye düşürülmüştür.

Sayıların kapak sayfalarında özellikle haftanın gündemini yakalamaya çalışan fotoğraf veya illüstrasyonlar başlık kompozisyonunun altında mutlaka yerini almaktadır. Derginin son birkaç sayfası ise mutlaka reklam ve ilanlara ayrılmaktadır.

Nüshaların sayfalarında 1190. sayıya kadar bir bütünlük gözlenirken 1191. sayıdan itibaren, 47. cildin ilk sayısı olan 1197. sayıda sayfa numaraları da ayrılmak üzere, nüshaların baştan ve sondan dörder sayfası resimsiz bölümler olarak ayrılık göstermektedir. Bu bölümlerin ilk sayfalarına da kapak sayfası görüntüsü kazandıracak şekilde asıl kısmın kapak sayfasındaki başlık kompozisyonunun daha küçük bir şekli yerleştirilmiştir.

Sayfa numaraları 46. ciltte 1'den başlayıp 624'e kadar giderken 47. ciltte sayfa numaralandırma şekli değişmektedir. 46. cildin 1191. sayısından itibaren "musavver kısım" ve "gayr-i musavver kısım" şeklinde ikiye bölünmüş olan nüshaların birbirinden ayrılan bölümleri için 47. ciltte ayrı sayfa numaraları yürütülmeye başlanmaktadır. "Musavver kısım" 1'den 414'e, "gayr-i musavver kısım" ise 1'den 170'e kadar gitmektedir.

Servet-i Fünûn'un sayfa tasarımı iki sütun üzerine oturmaktadır. Kimi kısa metinler ve manzum parçalar ise çizgiler veya çerçevelerle ayrılarak iki sütunu birden kapatacak şekilde sayfalara yerleştirilmektedir. Sayfaların üstünde bir çizgi sınırı belirlemekte ve bu çizginin üstünde, ortada "**Servet-i Fünûn**" ibaresi, cilt tarafında sayı, dış tarafta ise sayfa numarası yer almaktadır.

1.3. İÇERİK ÖZELLİKLERİ

Servet-i Fünûn, elli yıla yaklaşan yayın hayatında zaman zaman içeriğini değiştirmiş, bazen popüler bilim, magazin ağırlıklı bir dergi, bazen edebiyat dergisi, bazen haber dergisi görüntüsüyle okuyucu karşısına çıkmıştır.

Üzerinde çalıştığımız sayıları itibariyle **Servet-i Fünûn**, popüler bilim, teknik, magazin konularının ve haber unsurunun öne çıktığı bir görüntü sergilemektedir.

Üzerinde çalıştığımız, **Servet-i Fünûn**'un bir senelik koleksiyonunu oluşturan elli iki nüsha, üç reklam ilavesine ait otuz iki sayfa da eklendiğinde bin iki yüz kırk sayfaya ulaşıyor. Bu bin iki yüz kırk sayfada bir yıl boyunca yedi yüz altmış üç adet yazılı parça, yedi yüz yetmiş yedi adet görsel malzeme, metinleri birbirinden farklı yüz otuz iki adet de reklam, ilan veya duyuru yayınlanmıştır.

Yazılı malzemenin neredeyse üçte ikisi imzasızdır. Bununla birlikte derginin bir senelik koleksiyonunda, aynı kişiye ait birbirinden farklı imzalar sayılmazsa, altmış yerli imza yazıların altında kendini göstermiştir. Bu imzalar şunlardır:

A[bdülgani]. Seniyy [YURTMAN], Abdurrahman Şeref, Abdülhak Hamid [TARHAN], Ahmed Hidayet [REEL], Ahmed İhsan, Ahmed Saib, Ş., B., Bahire Canan, Baria Canan, Besim Ömer (Doktor) [AKALIN], Burhan Cahid [MORKAYA], Celâl Esad [ARSEVEN], Celal Sahir [EROZAN], Ekrem Fazıl, Emin Bülend [SERDAROĞLU], Faruk Nafiz [ÇAMLIBEL], Fazıl Berki (Doktor), Feridun Necdet, Florinalı Kâzım[1]**, Hakkı Tahsin, Halid Fahri [OZANSOY], Hasan Saib, Haşim Nahid [ERBİL], Hurşidpaşazade Mahmud, Hüseyin Cahid [YALÇIN], İbnülarif Nizameddin, İhsan Raif, İsmail Safa, Kâzım Şinasi [DERSAN], Mahmud Esad, Mahmud Sadık, Mediha Cahid, Mehmed Ali, Mehmed Fuad [KÖPRÜLÜ], Mehmed Nejad, Mehmed Rauf, Midhat Ömer, Muallim Naci, N. B., N., Nabizade Nazım, Namık Kemal, Necmeddin Sahir [SILAN], Nesim Ruso Efendi, Nuri Bekir (Doktor), O[sman] K[emal] Hatif, Osman Sıdkı, Recaizade Mahmud Ekrem, Refik Rasim, Sabri Hüsnü, Satı Merih, Selahaddin Enis [ATABEYOĞLU], Suad Reşad, Subhi**

[1] *"YAZAR KADROSU" bölümünde de belirttiğimiz üzere hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız bu* ismin "Florinalı Nazım (ÖZGÜNAY)" ismiyle benzerliği dikkat çekicidir.

Edhem, Tevfik Fikret, Yahya Saim [OZANOĞLU], Zadik Hanzadyan, Ziya, Ziya Behlül.

Bu imzaların bazıları kendilerinden iktibas yapılmasıyla **Servet-i Fünûn** sayfalarında yer bulurken, bazıları da özel sebeplerle görünüp kaybolan imzalardır. Bunların arasından derginin yazar kadrosuna dahil edilebilecek kırk dört imza ise şunlardır:

Abdülgani Seniyy, Ahmed Hidayet, Ahmed İhsan, Ahmed Saib, B., Bahire Canan, Baria Canan, Besim Ömer (Doktor), Burhan Cahid, Ekrem Fazıl, Faruk Nafiz, Fazıl Berki (Doktor), Feridun Necdet, Florinalı Kâzım, Hakkı Tahsin, Halid Fahri, Hasan Saib, Haşim Nahid, Hurşidpaşazade Mahmud, İbnülarif Nizameddin, Kâzım Şinasi, Mahmud Esad, Mahmud Sadık, Mediha Cahid, Mehmed Ali, Mehmed Nejad, Mehmed Rauf, Midhat Ömer, N. B., Necmeddin Sahir, Nesim Ruso Efendi, Nuri Bekir (Doktor), Osman Kemal Hatif, Osman Sıdkı, Refik Rasim, Sabri Hüsnü, Satı Merih, Selahaddin Enis, Suad Reşad, Subhi Edhem, Yahya Saim, Zadik Hanzadyan, Ziya, Ziya Behlül.

Bu isimler hakkında gerekli değerlendirmeleri "YAZAR KADROSU" başlığı altında yapılmıştır. Burada bunlara bir kez daha değinmeye gerek görmüyoruz.

"TAHLİLİ FİHRİST"te ilgili bölümde gösterildiği üzere yazılı malzemenin içinde çeviriler ve iktibaslar önemli bir yer tutmaktadır. Çevirilerin sayısı seksen üç, iktibasların sayısı yüz yirmi beş, altında imza bulunan teliflerin sayısı ise yüz doksan yedidir.

Servet-i Fünûn'un üzerinde çalıştığımız bir senelik koleksiyonunda yoğun şekilde üzerinde durulan konular şunlardır: Askeri konular, **Balkan Savaşları** ve sonrası, **Birinci Dünya Savaşı**, çeşitli kişilerle ilgili biyografik bilgiler, denizcilik, diplomatik ilişkiler, yerli ve yabancı kişi ve konular üzerinde edebi incelemeler, eğitim, iç ve dış ekonomi, güncel gelişmeler, havacılık, kadınlar, **Kızılay**, iç ve dış siyaset, **Türkiye**'nin kalkınması, tarihi konular, bilimsel ve teknik gelişmeler.

Yazılı malzeme içinde özellikle haber metinleri ve kısmen haber içeriği bulunduran metinler büyük bir yekûn tutmaktadır. Neredeyse her iki metinden biri haber içeriğine sahiptir.

Servet-i Fünûn'un görselliği kuruluşundan itibaren her zaman önemle üzerinde durulan bir konu olmuştur. Üzerinde çalıştığımız malzeme fotokopi yoluyla elde edilmiş olduğundan görsel malzemenin tasnifinde bazı hatalar yapmış olabileceğimiz gözden ırak tutulmamak şartıyla, **Servet-i Fünûn**'un 46 ve 47. ciltlerinde kullanılan görsel malzeme hakkında şu değerlendirmelerde bulunabiliriz:

Servet-i Fünûn'un bir senelik koleksiyonunda yer alan görsel malzeme altı yüz sekiz fotoğraf, yüz on illüstrasyon veya resim, yedi harita ve kroki, kırk yedi karikatür ve beş tıpkıbasımdan oluşmaktadır.

Fotoğraflardan elli beşinin foto muhabirleri veya stüdyoları, altlarına **Servet-i Fünûn** tarafından yazılan isimlerden anlaşılmaktadır. **Phebus**'a ait dokuz fotoğrafın ise kaynağı üzerlerine stüdyo aşamasında vurulduğu anlaşılan (Latin harfleriyle) "**Phébus**" damgasından anlaşılabilmektedir. **Phebus**'a ait bu dokuz fotoğraf büyük olasılıkla **Servet-i Fünûn**'un 1171. sayısından önceki sayılarında basılmış olan ve klişeleri matbaada bulunan eski fotoğraflardır. Foto muhabiri veya stüdyosu belli toplam altmış dört fotoğraftan kırkı **Ferid İbrahim [ÖZGÜRAR]**'a, on yedisi **Phebus (Bogos Tarkulyan)**'a, üçü **Emin Refik**'e, ikisi **Ahmed Necati** ve ikisi de **Weinberg**'e aittir.

Ferid İbrahim'e ait kırk fotoğraf **Servet-i Fünûn**'un 1171 ile 1200. sayıları arasında basılmıştır. Yani incelediğimiz kısmın son yirmi iki sayısında **Ferid İbrahim**'in adına rastlanmamaktadır.

Phebus'a ait altında kaynağı **Servet-i Fünûn** tarafından belirtilmiş sekiz fotoğraf 1171 ile 1183. sayılar arasında basıldıktan sonra sadece damga taşıyan dokuz fotoğraf daha basılmıştır ki bunların sonuncusu 1209. sayıdadır.

Weinberg'in fotoğrafları 1172, **Emin Refik**'in fotoğrafları 1196, **Ahmed Necati**'nin fotoğrafları ise 1199. sayıda bulunmaktadır.

Kaynağı bilinen bu fotoğrafların dışında TAHLİLİ FİHRİST'te "BERLİN MUHABİRİ" başlığı altında gösterdiğimiz, altına "**Berlin** muhabirimizin fotoğrafilerinden" kaydı düşülmüş bir fotoğraf ile TAHLİLİ FİHRİST'te

"İKTİBASLAR VE KAYNAĞI BELİRTİLMEMİŞ FOTOĞRAFLAR" başlığı altına koymayı uygun gördüğümüz, bir amatör fotoğrafçı tarafından çekildiği fotoğrafla ilgili yazıda belirtilen bir fotoğrafi da zikretmek gerekmektedir.[1]

Fotoğrafların beş yüz kırk üç adedinin ise kime ait olduğu belli değildir. Bunlardan pek azının iktibas olduğu altlarında belirtilmiş olmasına rağmen biz iktibas olduğu belirtilmiş olanların dışında da pek çoğunun iktibas olduğunu düşünmekteyiz.

Servet-i Fünûn'un incelediğimiz sayılarında iki adet renkli baskı uygulanmış resim bulunmaktadır. 1207. sayının resimli kısmının ilk ve son sayfalarında basılan bu resimler "**Sultan Mehmed Han-ı Hamis Hazretleri**" ve "**Şirket-i Hayriye**'nin bir tarz-ı bedi'de inşa ettirmiş olduğu **Beşiktaş İskelesi**" alt yazılı resimlerdir.

Servet-i Fünûn'un incelediğimiz sayılarında basılan kırk yedi karikatürden yirmi dördünün kaynağı tam olarak belli değildir. Kaynağı belli olmayan karikatürlerden bir kısmının altında "**Almanca mizah gazetelerinden**" ibaresi bulunmaktadır.

Sahibi belli karikatürlerin sayısı yirmi üçtür. Bunların on dokuzu **Sedad Simavi**'ye, üçü **Sedad Nuri [İLERİ]**'ye, biri de, karikatür üzerinden ancak okuyabildiğimiz ve doğru okuduğumuzdan emin olamadığımız bir isme, **Ali Turgud**'a aittir.

Sedad Simavi'nin karikatürlerinin ilki 1194, sonuncusu ise 1215. sayılarda çıkmıştır. **Sedad Nuri**'nin karikatürleri 1186. sayıyla birlikte verilen ve "**Nestle**" reklamı için özel olarak basılmış olan ilavede bulunmaktadır. **Ali Turgud**'un karikatürü ise 1216. sayıdadır.

Tüm görsel malzeme arasında iktibas olanlar **Rüsumat Salnamesi, Kadınlar Dünyası, Tasvir-i Efkâr, Siracü'l-Ahbar (Afganistan), El-Hilâl (Mısır), İllustration, İkdam, Le Rire** gibi süreli yayınlardan alınmıştır. Ayrıca bazı **Almanca mizah gazetelerinden, Eski İstanbul** adlı kitaptan ve **Edgar Hübner**'in resimlerinden de **Servet-i Fünûn**'a görsel iktibaslar yapılmıştır. Özellikle savaşla

[1] bk. "**Kalikratia**'da vukua gelen kasırga hadise-i cevviyesinin fotoğrafisi..."

ilgili olan birçok görsel malzemenin de kaynak gösterilmeden çeşitli yabancı basın organlarından alındığı anlaşılmaktadır.

Fotoğraf, illüstrasyon ve resimler arasında yerli ve yabancı siyasetçi, sanatçı ve bilim adamlarına, savaş, havacılık gibi bazı önemli konulara ait olanların çokluğu dikkati çekmektedir.

Servet-i Fünûn'un çalıştığımız sayılarında çıkan birbirinden farklı yüz otuz iki reklam ve ilandan **Düyun-ı Umumiye**'ye ait olan otuz biri ve **Bank-ı Osmaniye** ait on üçü çokluklarıyla dikkat çekmektedir.

İncelediğimiz dönemde **Servet-i Fünûn**'un reklam ve ilanları arasında "**Alman Feyz-i Millisi (Karl Helfferich**'ten **Nesim Ruso Efendi), Bir Şiir-i Hayal (Halid Ziya), Ermeni Edebiyatı Numuneleri (S[ص]. Sirens Efendi), Eylül (Mehmed Rauf), Gözyaşları (İhsan Raif), İlm-i Hayvanat Dersleri (Subhi Edhem Bey), Kaçırılan Fırsatlar (Keçecizade İzzet Fuad Paşa), Mai ve Siyah (Halid Ziya), Mersiyeler (Osman Fahri), Nigâr'ın Fedakârlığı, yahut, Meçhul Bir Katil (İrfan Bey), Osmanlı İmparatorluğu'nun Tarih-i Tedennisi, Posta Rehberi (Posta ve Telgraf Nezareti), Sınaî, Ticarî, İktisadî Avrupa (Ahmed İhsan), Tarih-i İstikbal (Celal Nuri), Tuna Nehri Üzerinde Bir Hafta Seyahat (Ahmed İhsan)**" adlı kitaplar ile "**Bilgi, Pul Derneği, Resimli Mektep Âlemi, Terbiye**" adlı dergilerin reklam ve ilanları bulunmaktadır.

Servet-i Fünûn'un 46. ve 47. ciltlerinin içeriği üzerine yaptığımız bu değerlendirmelerden sonra bazı konuları, ayrı başlıklar altında biraz daha özelleştirilmeye çalışacağız.

1.3.1. İKTİBASLAR

Servet-i Fünûn'da, üzerinde çalıştığımız dönemde yayınlanan yazıların her altı adedinden biri iktibastır. Bu durum, **Servet-i Fünûn** yayıncılarının bu dönemde yayınlanacak yazı bulma ve haber temin etme konularında sıkıntı çektiğini açıkça göstermektedir.

Öyle ki **Servet-i Fünûn**'un yayın hayatında önemli bir yeri bulunan **Recaizade Mahmud Ekrem**'in vefatı üzerine çıkarılan özel sayı (1183. sayı) bu

düşüncemizi çarpıcı bir şekilde desteklemektedir. Bu özel sayıda on yedi adet yazı yayınlanmıştır, ancak bu yazılardan beşinin özel sayının konusuyla ilgisi yoktur. Bunları bir kenara bıraktığımızda elde kalan on iki yazının ise sadece dördü teliftir ki bunların da biri her sayıda bulunan baş makale, biri kısa bir haber metni (bu kısa haber metnine de **Tanin**'den bir paragraf alınmıştır), biri **Recaizade**'nin biyografisi, biri de aslında derginin yazar kadrosunda bulunmayan **Florinalı Kâzım**'a ait bir şiirdir.[1]

Buna benzer bir durum bir başka özel sayıda, **İstanbul'un fethi** yıldönümü münasebetiyle çıkarılan 1201. sayıda görülmektedir. Bu sayıda da teliflerle ilgili sıkıntı çekildiği açıkça görülmektedir. Zira bu sayıda çıkan özel sayının konusuyla ilgili on iki yazıdan yalnızca beşi teliftir.

Servet-i Fünûn'un iktibas yelpazesi oldukça geniştir. Yalnız yerli kaynaklar değil yabancı basın organları da iktibas kaynağı olarak kullanılmıştır. Hatta yerli kaynakların sayısı yabancı kaynakların yanında pek az kalmaktadır. Bunun sebebi bir ölçüde, incelediğimiz sayılarda sona yaklaşıldıkça kendini göstermeye başlayan büyük bir dünya savaşı ihtimali ve son sayılarda artık patlamış olan savaşla ilgili yayınlardır.

Servet-i Fünûn'da bazı yazıların görsel unsurlarıyla birlikte iktibas edildiği de dikkat çekmektedir. Örneğin 1171. sayıdaki "Bahr-i Muhit Sefain-i Havaiyesi" başlıklı yazı "**Fransızca** mecmualardan birinde"n beraberindeki dört illüstrasyonla birlikte iktibas edilmiştir.

Servet-i Fünûn'a iktibas kaynağı olarak tespit ettiğimiz yabancı yayın organları ise şunlardır:

---

[1] ***Servet-i Fünûn** gibi **Recaizade**'nin vefatından sonra, başka birçok gazete ve derginin yanında,* **Peyam** gazetesinin edebi ilavesi olan **Peyâm-ı Edebî** de bir özel sayı çıkartmıştır. Daha önce lisans tezi olarak üzerinde çalıştığımız **Peyâm-ı Edebî**'nin **Servet-i Fünûn**'un özel sayısıyla aynı tarihte yayınlanmış olan 23 Kânun-ı Sani 1329 (5 Şubat 1914) tarihli ve 12 sayı numaralı **Recaizade Mahmud Ekrem** özel sayısında **Recaizade** ile ilgili dokuz parça bulunmaktadır ve bu parçaların hiçbiri iktibas değildir. Enteresandır ki bu yazılardan biri **Servet-i Fünûn**'un kadim kalemlerinden olan **Mehmed Rauf**'a aittir ve başlığı "**Ekrem Bey ve Servet-i Fünûn**"dur. Bu yazı faydalı olacağı düşüncesiyle çalışmamızın sonundaki "EKLER" bölümüne alınmıştır. (bk. ARSLAN, Erol, Hasan KAYA, Hüseyin KAYA. 1997 "Peyâm-ı Edebî (Seçilmiş Metinler)" (Yayınlanmamış Lisans Tezi) Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.).

ABC, Berliner Tageblatt, Contemporary Review, Correspondence European, Débats, Femina, Figaro, Firide Nisvarte [فريده نسوارته], Fortnightly Review, Giornale d'İtalia, Grand Revue, Hamburger Nachrichten, Herts Magazine [هه رتس مغازين], İllustration, Kampana, La Jenal Politique Eliterer [له ژانال پوليتيق نه ليته ره ر], Lokal Anzeiger, Minerva [ميروا], Mir, Neue Freie Presse, Novoe Vremia, Otrorosyi [اوترووسيى], Petersburg, Preussische Jahrbucher, Revue, Riech, Russkiia Viedomosti, Russkoe Slovo, Rusya [روسيا], Siyansiya [سياسيا], Tagliche Rundschau, Tags Zeitung, Tan [تان], Times, Utro, Venivrol [ونيورول], Vorwärts, Vossische Zeitung.

Avrupa ve **Amerika**'da çıkan bu yayın organlarından başka **Arap ülkeleri**nde çıkan "**El-Ceride, El-Hilâl, El-Muid, Er-reyü'l-âmm**", **Türkiye**'de yabancı dillerde yayınlanan "**Haver, İstanbul, Levant Herald, Osmanischer Lloyd, Pozantiyon [پوزانتيون]**" gazete ve dergileri de **Servet-i Fünûn**'un iktibas kaynakları arasındadır.

Yerli kaynaklar ise şunlardır:

Bilgi, Cemiyet-i Tedrisiye-i İslamiye Salnamesi, Ertuğrul, Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Salnamesi, İkdam, Jön Türk, Peyam, Sabah, Tanin, Tasvir-i Efkâr, Tercüman-ı Hakikat. Burada iktibas kaynakları arasında **Servet-i Fünûn**'un eski (258, 406) sayılarını da zikretmek gerekiyor.

Yukarıda sıraladığımız gazete ve dergilerin dışında adı belirtilmeyen ancak **Servet-i Fünûn**'da "**Almanya Ulum-i İçtimaiye Müessesesi'nin Mecmuası, Avrupa gazeteleri**nden biri, **Berlin gazeteleri**nden biri, **Berlin Heyet-i Mahsusa-i İhbariyesi, Fransızca mecmuala**rdan biri, **Hint mecmuaları, İngiliz mecmuaları, Paris gazeteleri**nden biri" gibi ifadelerle zikredilen başka bir çok basın organı iktibaslara kaynaklık etmektedir.

Bu kaynakların dışında şu kitaplardan da iktibaslar yapılmıştır: **Eski Galata (Celâl Esad), Eski İstanbul (Celâl Esad), Evrak-ı Perişan (Namık Kemal),**

Newton'un adı verilmeyen bir eseri, **Nijad Ekrem (Recaizade Mahmud Ekrem), Zemzeme (Recaizade Mahmud Ekrem).**

Abdülhak Hamid, Emin Bülend, İsmail Safa, Mehmed Fuad, Muallim Naci ve **Nabizade Nazım**'dan yapılan alıntılar için ise herhangi bir kaynak belirtilmemiştir.

Servet-i Fünûn'da, yukarıda saydığımız süreli yayınlardan yapılan iktibasların bir kısmının yazarları belirtilmiştir. Telifleri iktibas edilen isimler şunlardır:

Abdurrahman Şeref, Alfred Capus, Ali Kemal, Andriyen Ru [آندريه ن رو] adlı bir **Fransız** yüzbaşısı, **Arthur von Giviner** [آرتور فون غيوينر], **Babanzade İsmail Hakkı Bey, Colmar von der Goltz, Corci Zeydan Efendi, Besim Ömer, Emil Rayh** [اميل رايخ], **Ernest Lavisse, Gabriel Hanotaux, General Persen** [إيه رسه ن], **Gize** [كيزه], **Hans Delbrück, Hüseyin Cahid, İmhof Paşa, José Maria Salaverria Yipenez, K**[ق]**. Tumayan, Lönoter** [لونوتر], **N., P. von Mitrofanof, Paul Louis** [ى پول لو], **Pierre Logof** [پيه ر لوغوف], **Sarah Bernhardt, Sen Nihal Sing, Şeradam** [شرآدم], **Şerafeddin Efendi, Tevfik Diyab, Tevfik Fikret, Vuadnes Kalmos** [ووآدنس قالموس].

Servet-i Fünûn'da görsel malzemeye bağlı iktibaslar, yazılı malzemeye bağlı iktibaslardan daha fazladır. Özellikle savaş haberlerinin yoğunlaştığı 1209. sayıdan sonraki sayılarda neredeyse resim, fotoğraf ve karikatürlerin tamamı iktibaslardan oluşmaktadır. Özellikle **Türkiye**'nin **Almanya**'nın yanında savaşa gireceği belli olduktan sonra, çoğu "**Almanca mizah gazetelerinden**" olmak üzere çeşitli yabancı yayın organlarından iktibas edilen, **İngiltere, Rusya** ve **Fransa**'yı küçük düşürmeye yönelik karikatürlerin yoğunlaştığı görülmektedir.

Bu haliyle **Servet-i Fünûn** incelediğimiz dönemde iyice sırtını iktibasa dayamış bir süreli yayın görüntüsü vermektedir.

1.3.2. <u>ÇEVİRİLER</u>

Servet-i Fünûn'un 46. ve 47. ciltlerinde yayınlanan çevirilerin sayısı seksen üçtür. Çevirilerin çoğu, alışıldık şekilde, **Fransızca**'dan yapılmıştır.

Çevirilere kaynaklık eden yazıların sahibi olan imzalar şunlardır:

Albert Dastre, Aleksandr Dumas-Fils, August Pelisye [اوكوست په ليسيه], **August Vilerva** [اوكوست ويلروا], **Blasco İbañez, Boyekar** [بويه قار], **Charles Richet, Corci Zeydan, Doktor Witting Paşa, Döperera** [دوپه ره را], **Emil Edvars** [اميل ادوارس], **Émile Faguet, Ernest Gober** [ارنست غوبه ر], **Ernest Renan, Forne** [فورنه], **Fransuva de Tesen** [فرانسوا دوته سه ن], **Gustave Le Bon, Guy de Maupassant, Henri Lavedan, Jean Vinau** [ژان وينو], **Jules Lamar** [ژول لامار], **Karl Helfferich, Leopold Kampev** [لئوپولد قامپه ف], **Luigi Pirandello, Maksim Formon** [ماقسيم فورمون], **Marcel Prévost, Margaret Poradofiska** [مارغريت پورادوفسقا], **Mark Eliz** [مارق نه اليز], **Maurice Barrès, Moeziryon** ile **Mazame** [مونه زيريون ايله مازامه], **Morizo Tibul** [موريزو تيبول], **Paul Bourget, Susan Mevan** [سوزان موآن], **Teikseira de Queiros.**

Yukarıda sıraladığımız isimlere ait yazılardan otuz dokuzunun çevirmeni belli değildir. Çevirmeni belli olan yazılardan on ikisini **Ahmed Hidayet**, altısını **Sabri Hüsnü**, dördünü **Ziya Behlül**, ikisini **Mehmed Ali**, altısını **Nuri Bekir**, birini **Baria Canan**, birini de **Besim Ömer** çevirmiştir. **Nesim Ruso**'nun on iki parça halinde yayınlanan çevirisi ise sonradan kitaplaştırılmıştır.[1]

1.3.3. BİYOGRAFİLER

Klasik edebiyatımızın ürünleri olan tezkire ve vefeyatname benzeri eserlerin edebiyat tarihimizin hatlarının belirginleştirilmesinde ne derece önemli olduğu malumdur. Bu eserleri ortaya çıkaran düşünce ve ihtiyaç **Tanzimat**'la başlayan yeni edebiyatımızda da devam etmiştir. **Tanzimat**'tan sonra şekillenen edebiyat ve yine **Tanzimat**'tan sonra doğan **matbuat** ortamında süreli yayınlarımız, bir anlamda tezkire ve vefeyatname benzeri eserleri ortaya çıkaran düşüncenin korunduğu yayınlar olmuş ve sözünü ettiğimiz ihtiyacı karşılamaya çalışmıştır.

Servet-i Fünûn'da özellikle vefatların ve alınan yeni görevlerin duyurulması münasebetiyle çeşitli kişilerin biyografileri verilmiştir. Doğrudan doğruya biyografi özelliği taşımasa bile bazı yazılarda da çeşitli kişiler hakkında biyografik bilgilere rastlanabilmektedir. **Servet-i Fünûn**'da, her iki şekilde hakkında biyografik bilgiler bulunan kişiler şunlardır:

---

[1] bk. *TAHLİLİ FİHRİST'te REKLAM VE İLANLAR/KİTAP başlığı altında* "**Alman Feyz-i Millisi**".

Abdülbaha Abbas Efendi, Abdülkerim Paşa, Abdülvehhab Paşa, Ahmedî, Albert Dastre, Alfred Capus, André Antoine, Babanzade İsmail Hakkı Bey, Bernard Shaw, Bertha Suttner, Besim Ömer, Boué de Lapeyrère, Carol, Charles Richet, Descartes, Edmond Rostand, Emrullah Efendi, Enver Paşa, Ernest Renan, Fahreddin Bey, Fahri Paşa, Fatih Sultan Mehmed, Fethi Bey, Fransuva Ferdinand von Habsburg, Friedrich II, Gaspıralı İsmail Bey, George Westinghouse, Goremykin, Hamzavî, Haroko, Hayri Efendi, Henrik İbsen, Henry Bergson, Hindenburg, İbrahim Müteferrika, İslam Hoca, İstanbul milletvekilleri, John Mary [جون مه ری], Joseph Chamberlain, Jules Clarétie, Jules Lemaître, Kalyoncu Ali, Kâmil Paşa, Karamürsel Bey, Kristin Nilsson, Marki di San Giuliano, Matthieu Dönevayel [ماتیو دونوآیل], Maurice Barrès, Maurice Maeterlinck, Mehmed Cemal Efendi, Menelik, Mina Hanım Talişinska, Miralay Nuri Bey, Naima, Newton, Oruç Beğ, Osman Zeki Bey, Rabindranath Tagore, Raul Ponyo [راثول پونیو], Recaizade Mahmud Ekrem, Sadık Bey, Said Paşa, Sophie Chotek, Von Besler, Wilhelm de Wied, William Crookes, Yahşi Fakih.

1.3.4. ÖZEL SAYILAR

Servet-i Fünûn'un 46. ve 47. ciltlerindeki sayılardan üçü özel sayı olarak düzenlenmiştir. 1183. sayı **Recaizade Mahmud Ekrem**'in vefatı, 1201. sayı **İstanbul'un fethi**nin yıldönümü münasebetiyle özel sayı olarak çıkarılmıştır. 1212. sayının **Hilâl-i Ahmer** özel sayısı olarak düzenlenmesini ise sayının yayınlandığı sıralarda **Türkiye** için savaş tehlikesinin her geçen gün büyümesine bağlayabiliriz.

Servet-i Fünûn'un özel sayılarının pek başarılı ve yeterli özel sayılar olduğunu ne yazık ki düşünemiyoruz. Zira **Servet-i Fünûn** için çok önemli bir isim olan ve **Ahmed İhsan**'ın özel sayının başmakalesinde "**Servet-i Fünûn**'un hakiki bir pederi idi" şeklinde kendisinden bahsettiği **Recaizade Mahmud Ekrem** için düzenlediği özel sayı, iktibaslarla dolu ve **Recaizade Mahmud Ekrem**'i tazim etmekten hayli uzak bir sayıdır. Bu konuyla ilgili "İKTİBASLAR" başlığı altında daha geniş bir değerlendirme yapmıştık.

Servet-i Fünûn'un haftalık yayın faaliyetinde dikkati çeken bir özellik sayıların bağımsız olarak belli konular etrafında şekillenmesidir. Genellikle bir sayıyı şekillendiren geride bırakılan haftanın önemli bir veya birkaç olayıdır. Örneğin incelediğimiz ilk sayı olan 1171. sayı, kapak fotoğrafiyla birlikte görsel unsurların tamamının havacılıkla ilgili olduğu bir sayıdır. **Daucourt**'un **İstanbul**'a gelişi bu sayıyı şekillendiren ana haber olarak karşımıza çıkmaktadır.

1174. sayı yine havacılığın gündemde olduğu günleri takip eden bir sayıdır. Bu sayıda belirleyici olay **Belkıs Şevket Hanım**'ın **Fethi Bey**'le birlikte gerçekleştirdiği uçuş tecrübesidir.

1.3.5. HABERCİLİK

Servet-i Fünûn'un yayın hayatının özellikle bazı dönemlerinde ve çalışmamıza konu ettiğimiz döneminde, günün şartlarına bağlı olarak, haber dergisi kimliğine büründüğünü çeşitli vesilelerle belirtmiştik.

Servet-i Fünûn'un 46 ve 47. ciltlerinde yayınlanan yedi yüz altmış üç yazıdan üç yüz on yedi adedi ya doğrudan doğruya haber metnidir ya da haber unsuru taşımaktadır.

Servet-i Fünûn'un, gündemin önemli olaylarında olsun, olayları yorumlayacak güçlü kalemlere sahip olmaması yayınlanan haberlerin yorumdan uzak, yalnızca "bildiren" haberler olmasına yol açmıştır.

Öte yandan **Servet-i Fünûn**'un haberciliğiyle ilgili önemli bir özellik yayınlanmış olan bazı görsel unsurların yayınlandığı sayıdaki hiçbir metinle bağlantı kurmadan, alt yazısıyla birlikte haber özelliği taşımasıdır. Bu türdeki görsel unsurlar "TAHLİLİ FİHRİST"te "FOTOĞRAF VE RESİM ALTI HABERLERİ" başlığı altında gösterilmiştir.

Öte yandan **Servet-i Fünûn**'un bünyesinde, özellikle haber temin etmek üzere istihdam edilmiş, bugünkü anlamıyla olmasa bile yine de muhabir diyebileceğimiz bir personel grubunun bulunduğuna dair **Servet-i Fünûn**'da bir emare bulamadığımız gibi **Ahmed İhsan**'ın hatıraları başta olmak üzere başka herhangi bir kaynakta da konuyla ilgili bir bilgiye rastlayamadık.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Servet-i Fünûn'un haberciliği ve daha genel anlamda yayıncılığı ile ilgili dikkat çekici bir özellik **Servet-i Fünûn**'da hükümetin icraatları doğrultusunda yayın yapılmasıdır. Bu durum kimi zaman **Servet-i Fünûn**'un sayfaları arasında belli konularda yayınlanmış yazılı ve görsel malzemelerin dikkat çekecek şekilde yoğunlaşmasına sebep olmuştur.

Örneğin 1195 ile 1207. sayılar arasında özellikle görsel unsurlar kullanılarak "izciler ve izcilik" hakkında neşriyatta bulunulmuştur. 1206. sayıda ise "izciler ve izcilik" ile ilgili neşriyatın sebebini izah edebilmemizi sağlayan resmi bir ilan yayınlanmaktadır. "**Harbiye Nezareti**'nin Beyannamesi" başlığını taşıyan bu ilanda hükümet, halktan muhtemel bir savaşa gençlerin hazırlanması amacıyla **Türkiye**'nin dört bir yanında "güç dernekleri" (izcilik teşkilatları) kurulmasını isteyecektir.[1]

Yukarıdaki örneğe uygun bir şekilde **Türkiye** için savaş tehlikesi arttıkça **Hilâl-i Ahmer**'le ilgili yayınların artması da **İttihad ve Terakki**'nin savaşla ilgili niyetlerinin **Servet-i Fünûn**'daki tezahürlerinden biri olarak görülebilir.

Öte yandan 1171. sayıdan itibaren ilk sayılarda "devr-i müsalemet, ıslahat-ı içtimaiye ve iktisadiye, maarif, teceddüdat, yeni bir hayata malik olmak, iktisadi kuvvetimizin tecdid ü tealisi" gibi konulara önem verilirken özellikle 1204. sayıdan itibaren bu konuların rafa kaldırılması ve "**Alman** feyz-i millisi, **Almanların** muvaffakiyeti, **Fransızların**, **İngilizlerin** ve **Rusların** **Türk** ve **Müslüman** düşmanlıkları" gibi konuların daha **Türkiye** için savaş tehlikesinin belirmediği günlerde derginin sayfaları arasında yer almaya başlaması da oldukça dikkat çekicidir.

1.3.6. EDEBİYAT

Servet-i Fünûn'un incelediğimiz sayılarının edebi yayınlar yönünden pek fakir olduğunu daha önce çeşitli vesilelerle belirtmiştik. Dergi bu görünüme **Fecr-i Âti**'nin **Servet-i Fünûn**'daki edebi faaliyetlerinin sona ermesiyle bürünmüş ve yayın hayatı boyunca edebi açıdan **Edebiyat-ı Cedide** ve **Fecr-i Âti** dönemlerinde yaşadığı canlılığa bir daha kavuşamamıştır.

---

[1] *İlanın tam metni "REKLAM VE İLANLAR/RESMİ İLANLAR" başlığı altında verilmiştir.*

Servet-i Fünûn'un incelediğimiz 46. ve 47. ciltlerinde yirmi sekizi telif olmak üzere otuz yedi adet manzum parça yayınlanmıştır. Bunların sekizi **Faruk Nafiz**, beşi **Ziya Behlül**, dördü **Halid Fahri**, üçü **Yahya Saim**, üçü **Necmeddin Sahir**, ikisi **Hurşidpaşazade Mahmud** imzasını taşımaktadır. **Celal Sahir**, **Florinalı Kâzım** ve **İhsan Raif**'in ise birer şiiri bulunmaktadır. Bu isimlerden **Celal Sahir** ve **İhsan Raif**, **Servet-i Fünûn**'un yazar kadrosuna dahil edilecek şekilde yayın faaliyetine katılmamıştır.

Celal Sahir, **Edebiyat-ı Cedide** ve **Fecr-i Âti**'nin velut kalemlerinden biri olarak eserlerine **Servet-i Fünûn** sayfalarında çokça rastlanılan bir şair olmasına rağmen incelediğimiz sayılarda yalnızca bir şiiriyle yer almıştır. "**Kızılay**'a" başlığını taşıyan bu şiir **Servet-i Fünûn**'un **Hilâl-i Ahmer** özel sayısında yayınlanmıştır ve iktibas olması ihtimali kuvvetlidir. **Celal Sahir**'in incelediğimiz ciltlerden önceki iki ciltte de yalnızca bir şiiri yayınlanmıştır (Boyraz 2001: 58). Dört cildin yayın süresini oluşturan iki yıl boyunca yalnızca iki şiiri yayınlanmış bir şairi incelediğimiz dönem açısından yazar kadrosuna katmak doğru olmayacaktır.

İhsan Raif'in "**Hilâl-i Ahmer**" başlığını taşıyan ve **Celal Sahir**'in şiiriyle aynı özel sayıda yayınlanan şiirinin de iktibas olma ihtimali vardır ve bu isme de özel sayının dışında başka bir sayıda rastlanmamaktadır.

Şu halde **Servet-i Fünûn**'un 46 ve 47. ciltlerinde yazar kadrosunu oluşturan isimler arasına şairlerden **Faruk Nafiz**, **Ziya Behlül**, **Halid Fahri**, **Yahya Saim**, **Necmeddin Sahir**, **Hurşidpaşazade Mahmud** ve **Florinalı Kâzım** girebilmektedir.

Bu isimlerden **Faruk Nafiz**, şiirlerinin **Servet-i Fünûn**'da yayınlanmaya başladığı 21 Mayıs 1914 tarihinde henüz on altı yaşındadır ve ilk şiirlerini **Servet-i Fünûn**'dan önce **Peyâm-ı Edebi**'de yayınlatmıştır. **Faruk Nafiz**'in 16 Şubat 1914 ile 14 Mayıs 1914 tarihleri arasında **Peyâm-ı Edebi**'nin 15, 23, 27, 31[1] ve 34. sayılarında beş şiiri yayınlanmıştır. **Peyâm-ı Edebi**'de yayınlanan son şiirin yer aldığı 34. sayı 14 Mayıs 1914 tarihini taşımaktadır. **Servet-i Fünûn**'daki ilk şiir ise

[1] **Peyâm-ı Edebi**'nin 77 sayılık tam koleksiyonu içinde "Aded 31" ibaresini taşıyan üç ayrı sayı bulunmaktadır. Bu sayılar sırayla "7 Nisan 1330 (20 Nisan 1914), 10 Nisan 1330 (23 Nisan 1914), 14 Nisan 1330 (27 Nisan 1914)" tarihlerini taşımaktadır. Burada verdiğimiz 31. sayı 7 Nisan 1330 (20 Nisan 1914) tarihini taşıyan sayıdır. Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bk. ARSLAN, Erol, Hasan KAYA, Hüseyin KAYA. 1997 "Peyâm-ı Edebî (Seçilmiş Metinler)" (Yayınlanmamış Lisans Tezi) Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.

21 Mayıs 1914 tarihli 1198. sayıda yayınlanmıştır. **Peyâm-ı Edebi**'deki son şiir ile **Servet-i Fünûn**'daki ilk şiir arasında tam bir hafta süre bulunmasına bakarak **Faruk Nafiz**'in **Peyâm-ı Edebi**'den ayrılır ayrılmaz **Servet-i Fünûn**'a şiirlerini vermeye başladığını söyleyebiliriz.

Çeşitli kaynaklarda **Faruk Nafiz**'in biyografisi verilirken ilk şiirlerinin "**Birinci Dünya Savaşı** yıllarında" (Akyüz 1990: 175) veya "1915'te" (Akyüz 1986: 842) "**Peyâm-ı Edebî**'de (1913-1914), **Edebiyat-ı Umumiye** mecmuasında (1916-1919), **Yeni Mecmua**'da (1918) ..." (Banarlı 1971: 1216) yayınlandığı şeklinde bilgilere rastlanmaktadır ki yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda ortaya çıkan bilgilerin bu kaynaklarda verilen bilgilere eklenmesi gerekmektedir:

Faruk Nafiz'in **Peyâm-ı Edebi**'de yayınlanan ilk şiirinin yayın tarihi 16 Şubat 1914'tür. Bu tarihten önce başka herhangi bir süreli yayında şiiri yayınlanmadı ise **Faruk Nafiz**'in yayınlanan ilk şiiri **Peyâm-ı Edebi**'nin 3 Şubat 1329 (16 Şubat 1914) tarihli 15. sayısında çıkan "**Temaşa-yi Zulmet**" adlı şiiridir.[1] Ayrıca **Faruk Nafiz**'in ilk şiirlerinin yayınlandığı süreli yayınlar arasına **Servet-i Fünûn**'u da dahil etmek gerekmektedir.

Servet-i Fünûn'da yayınlanan manzum parçalardan yalnızca üçü **hece ölçüsü**yle, diğerleri **aruz ölçüsü**yle yazılmıştır. Heceyle yazılan üç manzum parçadan ikisi **Celal Sahir** ve **İhsan Raif**'e ait olan şiirlerdir. **Heceyle** yazılmış tek telif manzum parça diyebileceğimiz çalışma **Ziya Behlül**'ün "Türk Masallarından – Kızıl Kale Savaşı" başlıklı çalışmasıdır.

Servet-i Fünûn'un incelediğimiz sayılarında en yoğun edebi faaliyet olarak "fantezi"ler, çeviri ve telif hikâyeler karşımıza çıkmaktadır.

Servet-i Fünûn'da fantezi başlığını taşıyan veya başlık taşımadığı halde fantezi türünde yazılan yazıların sayısı on sekizdir. Bunlar kısa hikâye ile mensur şiir arasında, konuları genellikle aşk etrafında şekillenen yazılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Fantezi başlığını taşıdığı halde hikâyeye benzeyen metinleri ayrıca hikâye olarak da değerlendirdik ve bunları "TAHLİLİ FİHRİST"te hikâyelerin arasına almayı uygun bulduk.

---

[1] **Faruk Nafiz**'in **Peyâm-ı Edebi**'de yayınlanan şiirlerinin isimleri için bk. a. g. ç.

Servet-i Fünûn'daki toplam kırk altı hikâyeden yirmi biri çeviri, yirmi beşi ise teliftir. Teliflerin altında karşımıza çıkan isimler şunlardır: **Bahire Canan** (1), **Baria Canan** (3), **Haşim Nahid** (2), **Feridun Necdet** (1), **Hakkı Tahsin** (1), **Mediha Cahid** (1), **Mehmed Ali** (1), **Mehmed Rauf** (1), **Midhat Ömer** (2), **Burhan Cahid** (2), **Nuri Bekir** (3), **Osman Sıdkı** (1), **Ahmed Hidayet** (3), **Satı Merih** (1), **Suad Reşad** (1), **Ziya Behlül** (1).

Bu hikâyelerden bazıları mektup şeklinde düzenlenmiş hikâyelerdir. Bunların konuları daha çok kadın erkek ilişkileri üzerinedir. **Bahire Canan**'ın "Erkek Mektupları, **Baria Canan**'ın Bir Bergüzar, **Mehmed Ali**'nin Müthiş Bir Gece, **Nuri Bekir**'in Her Yüzü Kızaran Kabahatli mi, **Ahmed Hidayet**'in Tetkikat-ı Ruhiye – Bir Mektuptan, **Satı Merih**'in Bir Mektuptan Müfrez ve **Ziya Behlül**'ün Bir Aşk Mektubu başlıklı hikâyeleri mektup şeklinde düzenlenmiş hikâyelerdir.

Telif hikâyeler arasında iki adedi de konusunu **Balkan Savaşları**'ndan almaktadır. **Haşim Nahid**'in Hacer ve **Ahmed Hidayet**'in Necmi'nin Ölümü adlı hikâyeleri...

Servet-i Fünûn'daki çeviri hikâyelerden on birinin çevirmeni belli değildir. Diğer on hikâyenin çevirmenleri ise **Baria Canan** (1), **Mehmed Ali** (1), **Ahmed Hidayet** (5) ve **Sabri Hüsnü** (3)'dür.

Çeviri hikâyeler **Fransız, İspanyol, İtalyan, Portekiz** ve **Polonya** edebiyatlarından dilimize aktarılmıştır. Bu çevirilerin kaynak dillerinde bir çeşitlilik gözlenmekle birlikte bunların üçüncü dil olarak **Türkçe**'ye aktarılma ihtimalini de gözden ırak tutmamak gerekmektedir.

Çeviri hikâyelerin yazarları şunlardır: **Aleksandr Dumas-Fils, August Vilerva** [اوكوست ويلروا], **Blasco İbañez, Boyekar** [بويه قار], **Döperera** [دوپه ره را], **Emil Edvars** [اميل ادوارس], **Ernest Gober** [ارنست غوبه ر], **Guy de Maupassant, Jean Vinau** [ژان وينعو], **Leopold Kampev** [لئوپولد قامپه ف], **Luigi Pirandello, Maksim Formon** [ماقسيم فورمون], **Marcel Prévost, Margaret Poradofiska** [مارغريت پورادوفسقا], **Paul Bourget, Teikseira de Queiros**. Çevirilerden birinin ise yazarı veya kaynağı dergide belirtilmemiştir.

Servet-i Fünûn'da telif oyun olmamasına rağmen iki adet çeviri oyun bulunmaktadır. Bunlar "**Moeziryon** ile **Mazame** [مونه زيريون ايله مازامه]'nin eseri"nden çevrilen ve çevirmeni belli olmayan "Mösyö 'Ponp'un Cinayeti" ile **Ziya Behlül**'ün **Henri Lavedan**'dan çevirdiği ve üst başlığı dergide "Küçük Hikâye" şeklinde verilmiş olan "Meslek İntihabı" adlı oyunlardır.

Servet-i Fünûn'da tiyatroyla ilgili metinler yalnızca bu iki çeviri oyunla sınırlı değildir. **Abdürrezzak Efendi**'nin vefatı üzerine yazılmış "**B.**" imzalı ve "**Abdi**" başlıklı yazı[1] **Abdürrezzak Efendi** ve tuluat tiyatrosu hakkında bilgiler içermektedir. **Ahmed Hidayet**'in tiyatroyla ilgili üç yazısı içinde özellikle "Bizde Temaşa" başlıklı yazısı[2] dikkat çekmektedir. Bu yazı **Türkiye**'de tiyatronun gelişimi ve hali üzerine yazılmış bir incelemedir.

Servet-i Fünûn'un üzerinde çalıştığımız sayılarında sosyal bilimlerle ilgili diğer türlere ve konulara nispeten özellikle tarih ve edebiyatla ilgili konuların işlendiği metinler dikkati çekmektedir. Bu metinlerin çoğu **Ahmed Hidayet, Haşim Nahid** ve **İbnülarif Nizameddin**'e aittir. Bu isimlerden özellikle **İbnülarif Nizameddin**'in **Osmanlı tarihiyle** ilgili makaleleri[3], **Servet-i Fünûn**'un incelediğimiz sayıları içinde, ciddi tarih incelemeleri olarak göze çarpmaktadır.

Edebiyatla ilgili metinlerin çoğu, **Bernard Shaw, Edmond Rostand, Henrik İbsen, Jules Lemaître, Maurice Barrès** ve **Maurice Maeterlinck** hakkında yazılmış, tamamı **Ahmed Hidayet**'e ait incelemelerde olduğu gibi, **Batı edebiyatıyla** ilgilidir.

Salt **Türk edebiyatıyla** ilgili makaleler ise yine **Ahmed Hidayet**'in "Tenkidat-ı Edebiye, Tarih-i Edebiyat", "Edebiyat-ı Hazıramız", "Lisan ve Edebiyatta Türklük, Osmanlılık", "Bizde Temaşa" ve **Haşim Nahid**'in "Musahabe-i Edebiye" başlıklı makaleleriyle sınırlıdır. Bunların dışında **Türk dili ve edebiyatıyla** ilgili "**N.**" imzalı "Tasfiye-i Lisan Meselesi (Üdebamız)" başlıklı bir de nereden yapıldığı belirtilmeyen iktibas bulunmaktadır.

---

[1] Söz konusu yazı çalışmamızın "SEÇİLMİŞ METİNLER" bölümüne alınmıştır.
[2] *Söz konusu yazı çalışmamızın "SEÇİLMİŞ METİNLER" bölümüne alınmıştır.*
[3] Bu makalelerden "**İbrahim Müteferrika**, İlk Osmanlı Müverrihleri, On Birinci Asırda Osmanlı Müverrihleri: Halepli **Naima**" başlıklı üç adedi çalışmamızın "SEÇİLMİŞ METİNLER" bölümüne alınmıştır.

Ahmed Hidayet'in başlık altında bulunan "**Faguet**'den mealen" ifadesinden tercüme mi telif mi olduğu tam anlaşılamayan "Okumak Sanatı" başlıklı iki bölüm halinde yayınlanan yazısı ile "Deniz ve Şiir", "Harp ve Edebiyat", "Harp ve Matbuat" başlıklı yazıları hem **Türk** hem de **Batı edebiyatına** ilişkin değerlendirmeler içermektedir. **Haşim Nahid**'in "İçtimaiyat mı Edebiyat mı" ve "Bir Mektup – Ümidin Tahakkuku" başlıklı yazıları ise memleketin savaş şartları altında bulunması halinde sanatçıların meşguliyetlerinin ne olması gerektiğini sorgulayan yazılar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özellikle **Haşim Nahid**'in, **Servet-i Fünûn**'un **Türkiye** için savaş tehlikesinin baş göstermeye başladığı sıralarda çıkan sayılarında yayınlanan yazılarında **itilaf devletlerine** karşı savaşa girilmesi konusunda bir propaganda üslubu ve taraftarlık görülmektedir. **Haşim Nahid**'in bu tutumuyla birlikte, **Servet-i Fünûn**'unda savaş vasatında yayınlanan yazılara, edebiyatla ilgili olanlar da dahil olmak üzere, savaş konusunun hakim olduğu dikkat çekmektedir.

Servet-i Fünûn'da tenkitle ilgili sayılabilecek birkaç metinden yalnızca biri tam anlamıyla edebi bir tenkit olarak karşımıza çıkmaktadır. **Selahaddin Enis** imzalı "**İhsan Raif Hanımefendi** ve '**Gözyaşları**'" başlıklı tenkit **İhsan Raif**'in şiir kitabı olan **Gözyaşları** hakkında kaleme alınmış bir tenkittir. Bu aynı zamanda **Selahaddin Enis**'in **Servet-i Fünûn**'un incelediğimiz sayılarındaki tek yazısıdır.

Edebiyat konusunda son olarak ilginç bulduğumuz bir çalışmaya, **Ziya Behlül**'ün "Esatir-i Edebiye – Viladetname"[1] başlıklı kolajına dikkat çekmek istiyoruz. Bu çalışmada, **Ziya Behlül, Türk ediplerinden "Abdülhak Hamid, Üstad Ekrem, Tevfik Fikret, Halid Ziya, Hüseyin Cahid, Ahmed Hikmet, Hüseyin Siret, Hüseyin Suad, Mehmed Rauf, Ali Ekrem, Celal Sahir, Faik Ali, Tahsin Nahid**"in eserlerinin adlarını da kullanarak bu edipler hakkında mizahi bir üslupla değerlendirmeler yapmaktadır.

---

[1] *Söz konusu yazı çalışmamızın "SEÇİLMİŞ METİNLER" bölümüne alınmıştır.*

1.3.7. FOTOĞRAFLAR VE FOTOĞRAFÇILAR

XIX. yüzyılın sanayileşme ve teknik ilerleme hamleleri arasında atılan büyük adımlardan biri fotoğrafin bulunmasıdır. Fotoğraf, bulunduğu tarihten itibaren hızlı bir gelişme süreci içine girmiş ve kısa zaman içinde **Türkiye**'ye de gelmiştir.

Türkiye'de ilk fotoğrafhaneler XIX. yüzyılın ortalarından itibaren açılmaya başlamıştır. 1845'te **İtalyan** vatandaşı **Carlo Naya**'nın, 1850'de **Osmanlı** vatandaşı **Basile Kargopoulo**'nun, 1854'te **Macar** mültecisi **Raif Efendi**'nin, 1856'da **Alman** kimyager **Rabach**'ın, 1857'de **Pascal Sebah**'ın, 1867'de **Nikolai Andreomenos**'un ve 1870'lerin başında **İsveçli Guillaume Berggren**'in **İstanbul**'da açtıkları fotoğrafhaneler **Türkiye**'nin ilk ve önemli fotoğrafhaneleridir.

İsimlerini saydığımız bu yabancıların ve azınlık mensuplarının yanında **II. Abdülhamid**'in yakın ilgiyle fotoğrafçılık görevleri verdiği asker fotoğrafçılar **Yüzbaşı Hüsnü, Bahriyeli Ali Sami, Servili Ahmed Emin, Üsküdarlı Ali Rıza, Üsküdarlı Hasan Rıza, Kenan, Fahreddin, Kolağası Mehmed Hüsnü, Ali Sami [AKÖZER]** gibi isimler ise **Türkiye**'de fotoğrafçılık alanında hizmet etmiş ilk **Türkler**dendir.

XIX. yüzyılın son çeyreğinden itibaren **Türkler**in fotoğrafa duydukları ilgi artmaya başlamış, bu arada fotoğrafçılık konusunda teorik bilgiler veren kitaplar dahi yazılmıştır. 1872'de **Yüzbaşı Hüsnü Efendi**'nin yazdığı "**Risale-i Fotoğrafiye**" **Türkiye**'de fotoğrafçılık konusunda yazılmış ilk teliflerdendir.

Türkiye'de gazete fotoğrafçılığı anlamında ilk çalışmaları ise **1855 Kırım Savaşı**'nı fotoğraflayan **James Robertson** yapmıştır.[1]

Fotoğrafların ressamlar tarafından kopyalanması yoluyla elde edilen illüstrasyonların ve resimlerin basımda kullanımı konusunda başlangıçta birtakım teknik güçlükler yaşanmıştır. **Türkiye**'nin ilk resimli süreli yayını olan **Ayine-i Vatan**'ın (1867) baskı tekniğinin yetersizliği ömrünün çok kısa sürmesine sebep olmuştur. Ancak kısa sürede bu konudaki yetersizliklerin üstesinden gelecek baskı teknikleri öğrenilmiş ve 1900'e kadar **Türkiye**'de birçok resimli süreli yayın

[1] Türkiye'de fotoğrafçılığın tarihi hakkında ayrıntılı bilgi için bk. ÖZENDES, Engin. *Osmanlı İmparatorluğunda Fotoğrafçılık (1839-1919)*. İstanbul: İletişim Yay.

matbuat âleminde boy göstermiştir.

Bunların bir kısmında yayının resimli olduğu ismin başına eklenen "Resimli" veya "Musavver" kelimeleriyle vurgulanmıştır. **Musavver Medeniyet** (1874), **Musavver Meşahir-i Âlem** (1881), **Musavver Türkistan** (1883), **Musavver Cihan** (1891), **Resimli Gazete** (1893) ve **Musavver Terakki** (1898) gibi süreli yayınlar sözünü ettiğimiz türde yayınlardır.

Bu dönemde çıkarılan süreli yayınlardan biri de **Servet-i Fünûn**'dur. **Servet-i Fünûn**, görsel unsurların kullanımı ve baskı kalitesiyle bu dönemde çıkarılanan diğer süreli yayınlardan ayrı, özel bir yere sahiptir. Derginin yayıncısı **Ahmed İhsan**, **Servet-i Fünûn**'un ilk sayılarında resim basmak için bir kısmını **Avrupa**'dan getirttiği, bir kısmını da **Bible House**'tan[1] kiraladığı galvano kalıpları ve hakkâklara yaptırdığı ahşap kalıpları kullanmıştır. Ancak resimlerin baskı kalitesi oldukça düşüktür. **Ahmed İhsan** derginin baskı kalitesini artıracak tekniklere ulaşmak amacıyla 1891 Mayısında **Avrupa**'ya gitmiş ve **Avrupa** gezisinden resim baskısına uygun kâğıtlar ve **çinkografi** tekniğiyle hazırlanmış klişeler sipariş ederek dönmüştür.

Servet-i Fünûn'un ikinci altı ayından itibaren çinkografi tekniği kullanılarak hazırlanmış kalıplarla basılmaya başlanan kaliteli resimler halkta ve **Saray**'da ilgi uyandırmıştır. (Tokgöz 1993: 53-59)

1901'den sonra ise **Servet-i Fünûn**'da yer yer, üç renkli baskı tekniğiyle renkli baskı gerçekleştirilmiştir.

Fotoğrafların basımı konusunda özellikle yarı tonlu baskı ve üç renkli baskı yöntemlerinin bulunmasıyla teknik ilerlemiş, kaliteli fotoğraf baskıları gerçekleşebilmiştir.

Servet-i Fünûn'un başlangıcından itibaren görselliğine çok önem verilmiştir. **Servet-i Fünûn**'da önceleri çizim esaslı görsel unsurlar kullanılmış, ancak zamanla bunların yerini fotoğraflar almıştır. Yine önceleri meşhurların resimleri, manzaralar ve sanat resimleri basılırken **II. Meşrutiyet**'in ilanından itibaren dergideki haber içeriğini desteklemek amacıyla haber fotoğrafları da basılmıştır.

---

[1] **Bible House**: O vakitler İstanbul'un **Mercan** semtinde misyonerlik faaliyetlerinde bulunan kuruluş.

Servet-i Fünûn'un çalışmamıza konu olan sayılarında fotoğraf kaynaklı baskıların sayısı altı yüz civarındadır ve bu sayı çizim esaslı görsel unsurlara nazaran oldukça fazladır.

Basılan fotoğraflardan ise sadece altmış dördünün foto muhabiri veya stüdyosu bellidir. Bu altmış dört fotoğraf arasında sayı itibariyle özellikle **Ferid İbrahim** ve **Phebus Fotoğrafhanesi**'ne ait olanlar öne çıkmaktadır.

Ahmed İhsan'ın **Servet-i Fünûn**'un görsel içeriğine, zaman zaman yazılı içerikten bile çok önem verdiği göz önünde bulundurulursa, derginin görselliğine katkıda bulunan isimleri ihmal etmek çalışmamızın sıhhati açısından doğru olmayacaktır. Ayrıca **Ahmed İhsan**'ın **Servet-i Fünûn**'a fotoğraf temini konusunda **Ferid İbrahim** ve **Phebus Fotoğrafhanesi**'nin sahibi **Bogos Tarkulyan** ile anlaşmalı olduğunu düşündüğümüz için çalışmamızda bu iki ismin biyografilerine yer vermeyi uygun bulduk:

[ÖZGÜRAR], Ferid İbrahim: (1882-1953) **Ferid İbrahim, Üsküdar**'da doğmuştur. Babası **Miralay İbrahim Bey**'dir. **Üsküdar İdadisi**'ni ve **Hukuk Fakültesi**'ni bitirmiştir. İlk gençliğinden itibaren fotoğrafla ilgilenmiş ve bu ilgisi sayesinde **Türkiye**'nin ilk foto muhabirleri arasına katılmıştır. **Ferid İbrahim,** fotoğrafçılığın yanında ressamlık, müzisyenlik, sinema operatörlüğü gibi işlerle de uğraşmış, çok yönlü ilgilere sahip bir insandır.

Ferid İbrahim, Hukuk Fakültesi'nde öğrenim gördüğü sırada bir yandan da **Şurayı Devlet Mülkiye Dairesi**'nde çalışmıştır. **II. Meşrutiyet**'in ilanından sonra nezaret dairelerinden birçok memurun tasfiye edilmesi sırasında işsiz kalan **Ferid İbrahim,** okul arkadaşı **Faik Sabri**'nin teklifiyle **Musavver Muhit** ve **Resimli Kitap** dergilerinde çalışmaya başlamıştır.

Foto muhabirliğe adım attıktan sonra **İngiltere**'de yayınlanan "**Daily Graphic**" gazetesine askeri konulu fotoğraflar göndermeye başlamış, **Türkiye**'de başta **İkdam** olmak üzere **Servet-i Fünûn**'un da aralarında bulunduğu bir çok gazete ve dergiye foto muhabir olarak hizmet etmiş, yurt dışında bazı dergi ve gazetelere de fotoğraf göndermiştir. **Birinci Dünya Savaşı** yıllarında **Galiçya Cephesi**'nde savaş foto muhabirliği yapan **Ferid İbrahim**'in o döneme ait orijinalleri kaybolan

çalışmaları, **Fransız, Alman, İngiliz** ve **Avusturya** dergi ve gazetelerinin arşivlerinde yer almaktadır.

Ferid İbrahim'in **Babıali Baskını** sırasında çektiği fotoğraflar, çalışmaları arasında özellikle kayda değer olanlarıdır. **Babıali Baskını** sırasında bir ağacın üzerinde gizlenerek çektiği fotoğraflar, baskını safha safha belgelemektedir. Bu fotoğraflar arasında **Nazım Paşa**'nın vuruluşunu gösterenler de vardır.

Atatürk'ün emriyle bir süre devlet hesabına da çalışan **Ferid İbrahim, Beyoğlu**'nda açtığı ve sonradan **Kadıköy**'e naklettiği fotoğraf stüdyosunda basın dünyasından ayrıldıktan sonra da ölünceye kadar fotoğrafçılıkla ilgilenmeye devam etmiştir.

Dört kez evlenmiş olan **Ferid İbrahim,** fotoğraf sanatçısı **Naim Gören**'in de babasıdır. Son eşi **Fifi** adlı bir **Rum**'dur. **Ferid İbrahim**'in kıymetli fotoğraf arşivi **Fifi** tarafından elden çıkarılarak dağıtılmıştır.[1]

Ferid İbrahim'in **Servet-i Fünûn**'un incelediğimiz sayılarında kırk adet fotoğrafi basılmıştır. Bunların otuz dördü haber amaçlı çekimlerdir, altısı ise manzara, mekan veya nesne fotoğrafidır. **Ferid İbrahim**'in **Servet-i Fünûn**'da basılan bu türdeki fotoğrafları şunlardır:

1174. sayıda "**Sarayiçi Parkı**'nda, ahiren icra olunan hafriyat ile meydana çıkan asar-ı atikanın manzarası", 1177. sayıda "**İstanbul**'da sanat-ı tıbaatı tesis ve ilk matbaayı güşad eden '**İbrahim Müteferrika**' merhumun **Kasımpaşa**'da **İdris Muhtefî Makberesi** civarındaki kabri", 1181. sayıda "**Sultan Ahmed Meydanı**'nın (Park yapıldıktan sonra) manzara-i cedidesi", 1184. sayıda "**İstanbul** üzerinde: Bir manzara-i bediiye, gurub-i afitap", 1192. sayıda "**İstanbul**'da bir manzara-i bedia: **Kızkulesi** ve **Boğaziçi**'nin methali", 1196 "**İstanbul**'un bahar manzaralarından: **Kurbağalıdere Köprüsü**".

TARKULYAN, Bogos: (?-1940) **Kumkapılı Haçik** adlı bir **Ermeni** balıkçının oğlu olan **Bogos Tarkulyan, Karakaş Biraderler**'in fotoğrafhanesinde yetişmiş, daha sonra **Abdullah Biraderler**'e asistanlık yapmıştır.

---

[1] Ayrıntılı bilgi için bk. a. g. e. ve TOROS, Taha. "İlk Türk Fotoğrafhanesi ve Ferit İbrahim." *Refo Fotoğraf Sanatı Dergisi*, Ağustos 1990.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ

"**Bogos**"un yanında "**Paul**" adını da kullanan **Tarkulyan** 1890'da **Pera**'da "**Phebus**" adı ile kendi fotoğrafhanesini açmıştır. **Tarkulyan**'ın adı zamanla halk arasında fotoğrafhanesinin adıyla özdeşleştirilmiş ve kendisine "**Febüs (Phebus) Efendi**" denmiştir.

Fotoğrafçılık bilgisine ek olarak resim dersleri de almış olan **Tarkulyan**, özellikle portre resmi üzerine çok başarılı çalışmalar yapmış ve **İstanbul**'un tanınmış ressamları arasına girmiştir. Çektiği fotoğrafları resimdeki becerisine dayanarak pastel renklerle boyamış ve bu konuda büyük başarı kazanmıştır.

Tarkulyan, yirmi üç yıl **II. Abdülhamid**'in fotoğrafçılığını yapmış ve "**Saray** fotoğrafçısı" unvanını almıştır. Kendisine çalışmalarından dolayı beşinci dereceden **Mecidi nişanı** verilmiştir. **Tarkulyan, II. Abdülhamid**'den sonra **V. Mehmed (Reşad)** tarafından da sık sık saraya davet edilmiş ve saray erkânının fotoğraflarını çekmiştir. Devrin önemli simalarından **Muzafferüddin Şah, II. Wilhelm, Bulgar Kralı Ferdinand, I. Karl** ve **Sırp Kralı Pierre** de onun fotoğrafhanesinde fotoğraf çektirmiştir.

1890'lı yıllarda çocuk resimlerinde dekor olarak kullanmak üzere **Fransa**'dan alçılı kartondan yapılmış 70-80 cm yüksekliğinde bir oyuncak at getirtmiştir. Mayıs 1900'de fotoğrafhanesi, bitişiğindeki meşhur **Hanaki Kahvesi**'yle birlikte yanmış, bunun üzerine **Bogos Tarkulyan**, fotoğrafhanesini **Tokatlıyan Oteli**'nin karşısında bir dükkana taşımıştır. Fotoğrafhane 1930'ların ortalarına kadar çalışmalarını sürdürmüştür.[1]

Servet-i Fünûn'un incelediğimiz sayılarında **Bogos Tarkulyan**'ın sahibi olduğu **Phebus Fotoğrafhanesi**'ne ait on yedi adet fotoğraf basılmıştır. Bunların çoğu portredir.

---

[1] Ayrıntılı bilgi için bk. a. g. e.

1.4. YAZAR KADROSU

A[ɛ]. G[ɛ].: bk. "O[ɛ]. G[ɛ]." yerine **Mahmud Sadık**

A[ɛ]. Seniyy: bk. "**A[bdülgani]. Seniyy**" yerine **[YURTMAN], Abdülgani Seniyy**

A[bdülgani]. Seniyy: bk. **[YURTMAN], Abdülgani Seniyy**

Ahmed Hidayet: bk **[REEL], Ahmed Hidayet**

Ahmed İhsan: bk. **[TOKGÖZ], Ahmed İhsan**

Ahmed Saib: (..... - .....) Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız **Ahmed Saib**'in **Servet-i Fünûn**'da yayınlanan "**Saray-ı Hümayun**'da **Vizantiyus Kütüphanesi**" adlı incelemesi **Saray-ı Hümayun Kütüphanesi**, kütüphanenin geçmişi ve kütüphanecilik üzerine değerlendirmeler içeriyor.[1]

[AKALIN], Besim Ömer: (1862-1940) **Askeri Tıbbiye**'yi tabip yüzbaşı olarak bitirmiştir. Yurt içinde ve yurt dışında gerçekleştirdiği tıp çalışmalarıyla özellikle kadın hastalıkları ve doğum üzerinde uzmanlaşmıştır. **Türkiye**'de **tıp eğitimi** ve **Kızılay**'la ilgili başarılı çalışmalar gerçekleştirmiş, doğum sırasında gerçekleşen kadın ve çocuk ölümlerinin önüne geçilmesi konusunda yaptığı çalışmalarla **tıp tarihi**nin önemli isimlerinden biri haline gelmiştir. Bir müddet **Bilecik** milletvekilliği de yapan **Besim Ömer**'in tıp sahasında, özellikle kadın doğum ve çocuk hastalıklarıyla ilgili yayınlanmış çok sayıda eseri mevcuttur.

Besim Ömer'in **Servet-i Fünûn**'da, **Gustave Le Bon**'dan yaptığı "Beynelmilel Ahlak" başlıklı, milletlerarası ilişkilerde ahlak konusunu işleyen bir çevirisi ile **Kızılay** ve **Kızılhaç**'ın tarihini, faaliyetlerini konu edinen biri "**Hilâl-i Ahmer**'e Dair" başlıklı beş bölüm halinde yayınlanmış, diğeri "Şefkat ü İnsaniyet" başlıklı iki yazısı bulunmaktadır.

[ATABEYOĞLU], Selahaddin Enis: (1892-1942) **Antalya** doğumlu olan **Selahaddin Enis**, **İstanbul Hukuk Fakültesi**'ndeki öğrenimini **Birinci Dünya Savaşı** başlarında bırakarak yedek subay olarak orduya katılmıştır. **Mütarekeden**

[1] Söz konusu yazı çalışmamızın "SEÇİLMİŞ METİNLER" bölümüne alınmıştır.

sonra **Ayan** kâtipliği, **Devlet Denizyolları** müfettişliği ve aynı kurumda yazı işleri ve yayın şefliği yapmıştır. Zatürree hastalığından vefat etmiş ve **Feriköy Mezarlığı**'na defnedilmiştir.

1909'da **Ahmed Tarık**'la birlikte "**Kaplan**" adında bir dergi çıkaran **Selahaddin Enis**, asıl gazetecilik ve sanat hayatına 1912'de **Tanin** ve **Rübab**'daki yazılarıyla başlamıştır. 1920-1921 arasında **Şebab** dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yürütmüş ve aralarında **İkdam**, **Fağfur** (1918), **Şair** (1918-1919), **Nedim** (1919), **İleri**, **Son Saat**, **Vakit**, **Cumhuriyet**, **Son Posta** gibi dergi ve gazetelerin bulunduğu bir çok yayın organında çalışmaları yayınlanmıştır.

Selahaddin Enis, 1918 ile 1928 yılları arasında yayınlanmış ve konularını daha çok **Birinci Dünya Savaşı** yıllarındaki **İstanbul**'un yozlaşmış zengin çevrelerinden alan **natüralist** eğilimli roman ve hikâyeleriyle tanınmıştır.

Eserlerinden **Neriman** (1910), **Bataklık Çiçeği** (1924), **Zaniyeler** (1924), **Sara** (1926), **Cehennem Yolcuları** (1926) yayınlanmış, **Orta Malı**, **Ayarı Bozuklar**, **Endam Aynası**, **Mahalle** yalnızca tefrika edilmiştir.[1]

Servet-i Fünûn'da, **İhsan Raif**'in "**Gözyaşları**" adlı kitabı üzerine bir tenkidi yayınlanmıştır.[2]

ع. G[ع].: bk. "O[ع]. G[ع]." yerine **Mahmud Sadık**

ع. K[ك]. Hatif: bk. **Osman Kemal Hatif**

ع. Seniyy: bk. "**A[bdülgani]. Seniyy**" yerine **[YURTMAN], Abdülgani Seniyy**

B.: Hakkında herhangi bir bilgi bulamadığımız bu rumuzla yayınlanan "**Abdi**" başlıklı yazı, **Abdürrezak Efendi**'nin vefatı haberi üzerine bazı düşünceleri ve hatıraları içeriyor.[3]

---

[1] ***Selahaddin Enis*** *üzerine yapıldığını bildiğimiz ancak ulaşamadığımız bir tez çalışması* **Erzurum Atatürk Üniversitesi**, Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırlanmıştır. bk. GÜNDÜZ, Osman. 1987 "Selahaddin Enis (Hayatı, Edebi Kişiliği, Hikayeciliği)" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

[2] Söz konusu yazı çalışmamızın "SEÇİLMİŞ METİNLER" bölümüne alınmıştır.

[3] Söz konusu yazı çalışmamızın "SEÇİLMİŞ METİNLER" bölümüne alınmıştır.

Bahire Canan: (..... - .....) Çalışmamızın bu bölümünde üzerinde durduğumuz bir başka isimle, "**Baria Canan**" ismiyle bir ilgisi olabileceğini düşündüğümüz ve müstear olma ihtimali bulunan bu isim hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadık. Bu isim, **Servet-i Fünûn**'da "**Baria Canan**" imzasıyla yayınlanan metinlere benzer özellikler taşıyan "Erkek Mektupları" başlıklı, mektup şeklinde düzenlenmiş kısa hikâyenin altında yer almaktadır.

Baria Canan: (..... - .....) Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız ve müstear olduğunu düşündüğümüz bu isim, **Guy de Maupassant**'dan yapılan "Deli" adlı hikâye çevirisinin ve "Bir Bergüzar", "Kış Çiçekleri", "Parnas Mabedi – Calib'in Defterinden" başlıklı kısa hikâye veya fantezi türünde üç metnin altına konulmuştur.

Burhan Cahid: bk. **[MORKAYA], Burhan Cahid**

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: (1898-1973) **İstanbul**'da doğmuştur. Babası **Hazine-i Hassa Nezareti** Sermüfettişi **Süleyman Nafiz Bey**'dir. İlk ve orta öğrenimini **Bakırköy Rüştiyesi** ile **Hadika-i Meşveret İdadisi**'de tamamlamıştır. Yüksek öğrenim için bir süre **Tıp Fakültesi**'ne devam etmiş, ancak yüksek öğrenimini tamamlamamıştır. **Kayseri** (1922-1924), **Ankara** (1924-1925) ve **İstanbul**'da (1932 - 1946), çeşitli okullarda edebiyat öğretmenliği yapmıştır.

1946'da **Demokrat Parti**'den **İstanbul** milletvekilliğine seçilmiş, **27 Mayıs 1960 askerî müdahalesi**ne kadar bu görevine devam etmiştir. **27 Mayıs askeri müdahalesi**nde tutuklanarak diğer **Demokrat Parti** milletvekilleriyle birlikte **Yassıada**'ya gönderilmiştir. Eylül 1961'e kadar, bir yıldan fazla **Yassıada**'da tutuklu kalan **Faruk Nafiz**, yargılama sonucunda suçsuz bulunarak beraat etmiştir. Bu olaydan sonra siyasi hayattan çekilmiş ve sonraki yıllarını **Arnavutköyü**'ndeki evinde geçirmiştir. **Faruk Nafız**, çıktığı bir gezi sırasında **Akdeniz**'de, **Samsun** adlı gemide kalp krizi geçirerek vefat etmiştir (8 Kasım 1973). Kabri **Zincirlikuyu Mezarlığı**'ndadır.

Henüz on dört, on beş yaşlarındayken şiirle ilgilenen ve **Tıp Fakültesi**'nde öğrenciyken şiirlerini yayınlatmaya başlayan **Faruk Nafiz**'in ilk şiirleri[1] "**Peyâm-ı Edebî** (1914), **Servet-i Fünûn** (1914) ve **Edebiyat-ı Umumiye** (1916-1919) gibi yayın organlarında çıkmıştır. **Faruk Nafiz**'in özellikle, **Edebiyat-ı Umumiye** dergisinde yayınlanan "**Şarkın Sultanları**" adlı şiiri, onun edebiyat çevrelerinde tanınmasını sağlayan ilk ürünü olmuştur.

Daha sonra eserlerini, **İleri** (1917-1918), **Yeni Mecmua** (1918), **Ümid** (1919-1921), **Şair** (1918-1919), **Edebî Mecmua** (1919), **Büyük Mecmua** (1919), **Nedim** (1919), **Temâşâ** (1920), **Yarın** (1921-1922) gibi başka birçok yayın organında yayınlatmıştır.

İlk şiirlerini **aruzla** yazan **Faruk Nafiz**, 1918'den sonra **hece ölçüsünü** kullanmış ve edebiyatımızda **hecenin beş şairinden** biri olarak anılır olmuştur. Ancak son şiirlerinde yine **aruzu** kullanmıştır.

Faruk Nafiz, **İleri**, **Edebi Mecmua**, **Hayat** gibi bazı yayın organlarının çıkarılmasına aktif olarak katılmış, kendisi de **Anayurd** (1933) adında bir dergi çıkarmıştır.

Şiirin yanı sıra çocuk piyesleri, manzum piyesler, roman ve mizahla da ilgilenen **Faruk Nafiz**, **Akbaba** ve **Karikatür** gibi bazı mizah dergilerinde **Çamdeviren** ve **Deli Ozan** müstearlarını kullanmıştır. **Faruk Nafiz**, bunların dışında **Akıllı Ozan**, **İğne ile Kuyu Kazan**, **İsmail Vecih**, **Kalender**, **Tatlı Sert**, **Yamak** gibi başka bazı müstear adları da kullanmıştır.

Faruk Nafiz'in yayınlanan ilk kitabı **Şarkın Sultanları**'dır (1918). Hayatı boyunca şiir, tiyatro, roman türünde yayınlanmış birçok kitaba imza atan **Faruk Nafiz**'in bazı önemli kitapları şunlardır:

Şiir: **Şarkın Sultanları** (1918), **Dinle Neyden** (1919), **Gönülden Gönüle** (1919), **Çoban Çeşmesi** (1926), **Suda Halkalar** (1928), **Bir Ömür Böyle Geçti** (Seçme şiirler, 1933), **Elimle Seçtiklerim** (1934), **Akar Su** (1936), **Tatlı Sert** (Mizahi şiirler, 1938), **Akıncı Türküleri** (Epik, didaktik şiirler, 1938), **Heyecan ve Sükûn** (Seçme şiirler, 1959), **Zindan Duvarları** (1967), **Han Duvarları** (1969).

---

[1] ***Faruk Nafiz**'in ilk şiirlerinin yayınlandığı süreli yayınlarla ilgili açıklamamız için bk. s. 35, 36.*

Tiyatro: **İlk Göz Ağrısı** (Adaptasyon, 1922), **Canavar** (Manzum piyes, 1925), **Akın** (Manzum piyes, 1932), **Özyurt** (Manzum piyes, 1932), **Kahraman** (Manzum piyes, 1933), **Yangın** (Okul temsili, 1933), **Yayla Kartalı** (1945).

Roman: **Yıldız Yağmuru** (1936), **Ayşe'nin Doktoru** (1949).

Faruk Nafiz'in **Servet-i Fünûn**'da 21 Mayıs 1914 tarihli 1198. sayı ile 8 Ekim 1914 tarihli 1218. sayı arasında "Sabah, Sahil Akşamları, Sana Dair, Şebab-ı Giryan, Leyal-i Uhrevi, **Hilâl-i Ahmer, İstanbul, Rübab-ı Şikeste** Şair-i Bülendine" başlıklarını taşıyan sekiz şiiri yayınlanmıştır. Bunların tamamı aruz ölçüsüyle, "Sana Dair", "**İstanbul**", "**Rübab-ı Şikeste** Şair-i Bülendine" başlıklı şiirler sone biçiminde yazılmıştır. "**İstanbul**", "Sabah" ve "Şebab-ı Giryan" ise sırayla "**Şehremini Cemil Paşa**'ya", "Muhitimizin büyük muharriresi **Halide Edib Hanımefendi**'ye" ve "Ölümün için" ithaflarını taşımaktadır.

D[ـ]. B. Ö[ɛ].: bk. "**Doktor Besim Ömer**" yerine **[AKALIN], Besim Ömer**

[DERSAN], Kâzım Şinasi: (1888-1964) Hakkında ayrıntılı bilgi bulamadığımız **Kâzım Şinasi, Akşam** gazetesinin kurucularındandır. "**Tarihte Usul**" adıyla 1938'de yayınlanmış, **Gabriel Monod**'dan yaptığı bir çevirisi vardır.

Servet-i Fünûn'da "**Hilâl-i Ahmer**'in Esirlerimize Muaveneti" başlığıyla **Kızılay**'ın özellikle **Balkan Savaşı** sırasında yaptığı hizmetleri konu edinen bir yazısı yayınlanmıştır.

Doktor B. Ö[ɛ].: bk. "**Doktor Besim Ömer**" yerine **[AKALIN], Besim Ömer**

Doktor Besim Ömer: bk. **[AKALIN], Besim Ömer**

Doktor Fazıl Berki: bk. **Fazıl Berki (Doktor)**

Doktor Nuri Bekir: bk. **Nuri Bekir (Doktor)**

Ekrem Fazıl: (..... - .....) Hakkında herhangi bir bilgi bulamadığımız bu ismin **Servet-i Fünûn**'da, fantezi tarzında "Hüsran" başlıklı kısa yazısı yayınlanmıştır.

[ERBİL], Haşim Nahid: (..... - .....), Hakkında ayrıntılı bilgi bulamadığımız **Haşim Nahid**'in adına **Servet-i Fünûn**'un dışında **Resimli İstanbul** (1909), **Resimli Kitap** (1910) ve **Türk Yurdu**'nda rastlanmaktadır. 1942'de yayınlanan "**Dil Tekniği**" ve 1953 tarihli "**Bu Pahalılık Nasıl Azaltılabilir**" adlı kitapları bulunan **Haşim Nahid, Servet-i Fünûn**'un 46 ve 47. ciltlerinde en faal kalemlerden biridir.

Haşim Nahid'in **Servet-i Fünûn**'daki, biri iki bölüm halinde yayınlanmış on yedi yazısından üçü fantezi ve hikâye türünde, on ikisi sosyal ve siyasal konularla, ekonomi, savaş ve dış politikayla ilgilidir. **Haşim Nahid**'in **Servet-i Fünûn**'da "İçtimaiyat mı Edebiyat mı" ve "Musahabe-i Edebiye" başlıklı iki adet de edebiyatla ilgili yazısı vardır. Bu iki musahabeden birincisi muhavere şeklinde düzenlenmiş ve **Türkiye**'de savaş vasatında edebiyat yerine fikre önem vermek gerektiğini, ikincisi ise edebiyat dünyasındaki hareketsizliği ve **Fecr-i Ati**'nin dağılma sebeplerini konu ediniyor.[1]

Faruk Nafiz: bk. **[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz**

Fazıl Berki (Doktor): (..... - .....) Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız **Doktor Fazıl Berki**'nin **Servet-i Fünûn**'da "Uyuyan Aslan" başlıklı ve **kapitülasyonların** kaldırılmasıyla ilgili kısa bir denemesi yayınlanmıştır.

Feridun Necdet: (..... - .....) Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız **Feridun Necdet**'in **Servet-i Fünûn**'da "Mazinin Hatıratından" başlıklı ve baş tarafında "**Cato**'nun zalim fakat vatanperver ruhuna" ithafi bulunan bir hikâyesi yayınlanmıştır.

Florinalı Kâzım: (..... - .....) Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız **Florinalı Kâzım**'ın **Servet-i Fünûn**'un **Recaizade Mahmud Ekrem** özel sayısında "**Üstad Ekrem**'in Ruh-i Bülendine" başlıklı, aruzla yazılmış bir şiiri yayınlanmıştır. Bu ismin "Florinalı Nazım (ÖZGÜNAY)" ismiyle benzerliği ise dikkat çekicidir.

Hakkı Tahsin: (..... - .....) Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız **Hakkı Tahsin**'in **Servet-i Fünûn**'da "Aşk Şerbeti" başlıklı, aşk konulu fantezi tarzında bir hikâyesi yayınlanmıştır.

Halid Fahri: bk. **[OZANSOY], Halid Fahri**

---

[1] Söz konusu iki yazı ve **Haşim Nahid**'in "Bir Mektup-Ümidin Tahakkuku" başlıklı yazısı çalışmamızın "*SEÇİLMİŞ METİNLER*" *bölümüne alınmıştır.*

HANZADYAN, Zadik: (..... - .....) **Servet-i Fünûn**'da yayınlanan "Memalik-i Bahriye Miyanında **Türkiye**'nin Güzide Mevkii" başlıklı makalesinin baş tarafında yapılan açıklamadan ve makaleyle aynı sayfalarda bulunan fotoğrafının alt yazısından anlaşıldığı kadarıyla **Türkiye** kökenli bir **Ermeni** olan **Zadik Hanzadyan**, "**Brest Mekteb-i Bahriyesi**"nden mezun olmuştur ve "**Fransa Erkân-ı Harbiye-i Bahriyesi Tetkik-i Ebhar ü Sevahil Şubesi** zabitanından"dır. **Hanzadyan**'ın makalesi "Teşkilat-ı Arziye ve Sevahil", "**İzmir Limanı** – Malumat-ı Coğrafya" alt başlıklarıyla **Türkiye**'nin denizcilikteki yerini konu edinmektedir.

Hasan Saib: (..... - .....) **Servet-i Fünûn**'un incelediğimiz sayılarından edindiğimiz bilgilere göre **Servet-i Fünûn**'da, 1139. sayıdan 1184. sayıya kadar "Müdür-i Mesul" olarak görev yapmış ve **Liege Darülfünunu**'nda öğrenim görmek üzere **Belçika**'nın **Liege** şehrine gitmiştir. **Birinci Dünya Savaşı** sırasında **Liege**'in **Almanlar** tarafından ele geçirilmesi üzerine **Türkiye**'ye dönmüştür.

Hasan Saib'in **Servet-i Fünûn**'da, yukarıdaki bilgileri de edindiğimiz, iki yazısından "**Liege** Fahri **Osmanlı** Şehbenderine Beyan-ı Teşekkürat" başlıklı olanı, **Liege** Fahri **Osmanlı** Şehbenderi **Belçikalı Paul Schmidt** ve ailesine **Liege**'deki **Osmanlı** öğrencilerine, **Almanların Liege**'i işgali sırasında, yardım ettikleri için teşekkür amacıyla yazılmıştır. "**Liege** Kaleleri Nasıl Zapt ü İşgal Olundu" başlıklı yazısında ise **Hasan Saib**, **Liege**'in işgali sırasında şahit olduğu olayları aktarmaktadır.

Haşim Nahid: bk. **[ERBİL], Haşim Nahid**

Hurşidpaşazade Mahmud: (..... - .....) Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız **Hurşidpaşazade Mahmud**'un, kızının ölümü üzerine yazdığı "Zavallı Nimet" ve "Feryad-ı Tahassür" başlıklı, **aruz ölçüsü**yle yazılmış iki şiiri **Servet-i Fünûn**'un 1172 ve 1175. sayılarında yayınlanmıştır. Ayrıca ilk şiirle aynı sayıda **Recaizade Mahmud Ekrem** tarafından **Hurşidpaşazade Mahmud**'a yazılmış bir mektup yer almaktadır.[1]

---

[1] *Çalışmamızın "SEÇİLMİŞ METİNLER" bölümüne alınmış olan bu mektup için bk.* **[Recaizade Mahmud Ekrem]:** Üstad-ı Muhterem **Recaizade Mahmud Ekrem Beyefendi Hazretleri**'nin Sahib-i Manzumeye Yazdıkları Mektup; SF, C. 46, S. 1172, s. 31, 32.

İbnülarif Nizameddin: (..... - .....) Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız **İbnülarif Nizameddin**'in **Servet-i Fünûn**'un 1178 ile 1214. sayıları arasında biri iki bölüm halinde yayınlanmış on üç tarih incelemesi bulunmaktadır.[1]

Kadri: bk. **Mahmud Sadık**

Kâzım Şinasi: bk. **[DERSAN], Kâzım Şinasi**

M. Nejad: bk. **Mehmed Nejad**

Mahmud Esad: (1857-1917) **Kadı Mehmed Emin Efendi**'nin oğlu olan **Mahmud Esad Efendi, İstanbul**'da doğmuştur. Rüştiyeden sonra **Fatih Camii**'nde ve **Askerî Öğretmen Okulu**'nda öğrenim görmüştür. **Hukuk Fakültesi**'ni bitirdikten sonra **Gülhane Rüştiyesi**'nde **Türkçe** öğretmenliği yapmıştır. **İzmir** hukuk reisliğinde bulunmuş (1885), **İzmir İdadisi**'nde cebir ve fizik öğretmenliği yapmıştır. **İstanbul**'a **Maliye** hukuk müşavirliği göreviyle dönmüş (1896), **Hukuk Fakültesi** ve **Mekteb-i Mülkiye**'de hukuk, iktisat ve din dersleri okutmuştur. **II. Meşrutiyet**'ten sonra **Defter-i Hakani** Nazırı olmuş, daha sonra da **Mekteb-i Kuzat**'ta devletler hukuku hocalığı yapmıştır.

Hukuk, ilahiyat ve ekonomi üzerine yazılmış "**Fıkıh Usulü**", "**İslam Tarihi**", "**İslam Dini Tarihi**", "**Devletler Hukuku**" ve "**İktisat**" adlı eserleri vardır.

Servet-i Fünûn'da "**Finlandiya**'da Kâin '**Abo**' Beldesi Cemaat-i İslamiyesinin Grup Halindeki Fotoğrafi" başlığıyla, başlıkta ifade edilen fotoğraf eşliğinde bir yazısı yayınlanmıştır. **Mahmud Esad Efendi**, yazısında **Rusya, Kuzey Avrupa Türk** ve **Müslüman** topluluklarını görmek üzere yaptığı geziyle ilgili izlenimlerini aktarmaktadır.

Mahmud Sadık: (1864-1930) **İstanbul**'da doğmuştur. **Mekteb-i Sultani**'yi ve **Mekteb-i Mülkiye**'yi bitirmiş, ardından **Almanya**'da ziraat öğrenimi görmüştür. **Almanya** dönüşünde bir süre **Babıali Tercüme Odası**'nda çalışmış (1885), sonra da gazeteciliğe adım atmıştır. **Mahmud Sadık** bir ara **Mabeyn** kâtibi **Tevfik Bey**'in mutasarrıfı olarak **Kudüs**'e gitmiş (1898), **İstanbul**'a döndükten sonra gazeteciliğe

---

[1] **İbnülarif Nizameddin**'in "**İbrahim Müteferrika,** İlk Osmanlı Müverrihleri, On Birinci Asırda Osmanlı Müverrihleri: Halepli **Naima**" *başlıklı üç yazısı çalışmamızın "SEÇİLMİŞ METİNLER" bölümüne alınmıştır.*

devam etmiştir (1903). **II. Meşrutiyet**'ten sonra **Mekteb-i Mülkiye**'de usul-i maliye öğretmenliği yapmıştır (1908). Kendisine "şeyhülmuharrîn" unvanı verilmiş olan **Mahmud Sadık, Osmanlı Matbuat Cemiyeti**'nin ilk reisidir. 1930'da **İstanbul**'da vefat etmiştir.

Yazılarında "**Kadri**", "**Osman Galib**", "**Galib Kadri**", "**Mırnav**", "**Çatlak Zurna**", "**Serazad**" gibi müstear adlar da kullanan **Mahmud Sadık, Ceride-i Havadis, İkdam, Mirat-ı Âlem, Saadet, Tercüman-ı Hakikat, Sabah, Yeni Gazete** gibi süreli yayınlarda yazılarını yayınlatmış, **Tarik** ve **Servet-i Fünûn**'da başyazarlık yapmıştır.

Gazete yazılarını topladığı **Takvimden Yapraklar** (1912)'ın dışında "**Rüşvet**", "**Sevda**", "**Kalb-i Şeyda**" ve "**Tekâmül** (1913)" adlı romanları vardır.

Mahmud Sadık, Servet-i Fünûn'da, neredeyse kuruluşundan itibaren, farklı zamanlarda, uzun süreli çalışmalar gerçekleştirmiştir. **Servet-i Fünûn**'a **Ahmed İhsan**'dan sonra en çok emeği geçen isimlerden biri **Mahmud Sadık**'tır. Aynı zamanda **Servet-i Fünûn**'un en velut kalemlerinden biri olan **Mahmud Sadık**, spordan ekonomiye, kadınların sosyal durumlarından eğitime kadar çok çeşitli konularda yazdığı yazılarla halkın bilinçlenmesine ve özellikle gençlerin aydınlanmasına katkıda bulunmuştur.

Mahmud Sadık'ın **Servet-i Fünûn**'un incelediğimiz sayılarında yirmi üç adet yazısı yayınlanmıştır. Bunlardan on biri "**Mahmud Sadık**", ikisi "**O[ε]. G[ε].**", onu da "**Kadri**" imzalıdır. "**Kadri**" imzalı yazıların tamamı "İstanbul Postası" başlığıyla yayınlanmış başmakaledir. **Servet-i Fünûn**'un incelediğimiz sayılarındaki yazılarında eğitim, kadınların sosyalleştirilmesi, gençliğin problemleri, sosyal kalkınma, havacılık, iç ve dış siyasi gelişmeler gibi konuları işlemiştir.[1]

Mediha Cahid: (..... - .....) Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız **Mediha Cahid**'in **Servet-i Fünûn**'da "Menekşeler İçinde" adlı kısa hikâyesi yayınlanmıştır.

---

[1] **Mahmud Sadık**'ın "*Gençlik Hakkında – Bazı Mütalaat ü Neşriyat Üzerine*" başlıklı yazısıyla "İstanbul Postası" başlıklı yazıları çalışmamızın "SEÇİLMİŞ METİNLER" bölümüne alınmıştır.

Mehmed Ali: (..... - .....) Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız **Mehmed Ali**'nin **Servet-i Fünûn**'da iki parça halinde yayınlanmış "Hangisini" adlı **Aleksandr Dumas-Fils**'ten yaptığı bir hikâye çevirisi ve mektup şeklinde düzenlenmiş "Müthiş Bir Gece" başlıklı hikâyesi bulunmaktadır.

Mehmed Nejad: (..... - .....) Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız **Mehmed Nejad**'ın **Servet-i Fünûn**'da beş adet fantezi türünde yazısı yayınlanmıştır. Fantezilerden biri "Tayyare şehitlerinin ruhuna" ithaf edilmiştir.

Mehmed Rauf: (1874-1931) **İstanbul**'da doğmuştur. **Soğukçeşme Askerî Rüşdiyesi**'nden sonra **Mekteb-i Bahriye**'de okuyarak deniz subayı olmuştur (1893). Staj yapmak üzere **Girit**'e (1894), sonra da **Kiel Kanalı**'nın açılış töreninde bulunmak üzere **Almanya**'ya (1895) gönderilmiştir. **Almanya** dönüşünde **İstanbul Tarabya**'da elçilik gemilerinin irtibat subaylığı görevine getirilmiş, 1908'den sonra **Bahriye**'den ayrılmış ve yazarlıkla meşgul olmuştur. **Mehmed Rauf**, hayatının son yıllarını yoksulluk içinde yaşamış ve 23 Aralık 1931'de vefat etmiştir. **Maçka**'daki aile mezarlığına defnedilmiştir.

Henüz on altı yaşındayken **Düşmüş** adlı hikâyesini **İzmir**'e, **Halid Ziya**'ya göndermiş ve hikâyesi **Halid Ziya** tarafından **Hizmet**'te yayınlanmıştır. Daha sonra **Mekteb** dergisinde ve **Edebiyat-ı Cedide** edipleriyle birlikte **Servet-i Fünûn**'da yazmış, **Servet-i Fünûn**'da tefrika edilen **Eylül** romanıyla büyük ün kazanmıştır. **Mehmed Rauf** küçük hikâye, roman, piyes, mensur şiir ve edebi makale türünde eserler vermiştir. Eserlerinde özellikle aşkla ilgili konuları işlemiş ve bazı çalışmalarında da müstehcenliğe varacak şekilde fiziksel aşkı konu edinmiştir.

Eserlerinin başlıcaları şunlardır: **Eylül** (Roman, 1901), **Siyah İnciler** (Mensur Şiir, 1901), **İhtizar** (Hikâye, 1909), **Pençe** (Piyes, 1909), **Son Emel** (Hikâye, 1913), **Ferda-yı Garam** (Roman, 1913), **Hanımlar Arasında** (Hikâye, 1914), **Sansar** (Piyes, 1920), **Karanfil ve Yasemin** (Roman, 1924), **Genç Kız Kalbi** (Roman, 1925), **Son Yıldız** (Roman, 1927).

Mehmed Rauf, **Servet-i Fünûn**'un incelediğimiz sayılarında yalnızca "Talih mi" adlı hikâyesi yayınlanmıştır.

Midhat Ömer: (..... - .....) Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız **Midhat Ömer**'in **Servet-i Fünûn**'da "Buhran Saatleri-Sinirli" ve "Yadigâr" adlı iki hikâyesi yayınlanmıştır.

[MORKAYA], Burhan Cahid: (1892-1949) **İstanbul**'da doğmuştur. **Mercan İdadisi**'ni ve **Mekteb-i Mülkiye**'yi bitirmiştir (1912). Öğrencilik yıllarında gazeteciliğe başlamış, **Yeni Gazete, Milli Ajans, Servet-i Fünûn** ve **Vatan** gibi yayın organlarında çalışmıştır. **Karagöz**'de 1918-1928 arasında başyazarlık yapmıştır. 1928'de çıkarmaya başladığı **Yeni Köroğlu** gazetesinin yayının ölümüne kadar sürdürmüş, bir ara da **Son Posta**'da fıkralar yazmıştır. 1946 yılında **Demokrat Parti**'den **İstanbul** milletvekili seçilmiş, ancak mazbatasının iptal edilmesi sebebiyle milletvekilliği yapamamıştır.

Birinci Dünya Savaşı ve sonrası **Türkiye**'sinde toplum hayatında meydana gelen değişimleri konu edinen popüler romanlarıyla isim yapan **Burhan Cahid**'in kırk civarında romanı vardır. **Aşk Bahçesi** (1925), **Ayten** (1927), **Harp Dönüşü** (1928), **İzmir'in Romanı** (1931), **Köy Hekimi** (1932), **Yüzbaşı Celal** (1933), **Kurşun Yarası** (1936) ve **Nişanlılar** (1937) bunlardan bazılarıdır. Romanlarının dışında hikâye, fantezi ve piyes türünde çalışmaları da vardır.

Servet-i Fünûn'un incelediğimiz sayılarında iki hikâyesi, iki fantezisi yayınlanmıştır.

N.: bk. **Nuri Bekir (Doktor)**

N. B.: bk. **Nuri Bekir (Doktor)**

N. B.: Hakkında herhangi bir bilgi bulamadığımız bu rumuzla "Gecelerim-Donanma Gecesi" başlıklı fantezi yayınlanmıştır.

Necmeddin Sahir: bk. **[SILAN], Necmeddin Sahir**

Nesim Ruso Efendi: (..... - .....) Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız **Nesim Ruso, Karl Helfferich**'ten çevirdiği ve daha sonra kitaplaştırılan "**Alman(ya**'nın) Feyz-i Millisi" başlıklı tefrikayla **Servet-i Fünûn**'da yer almıştır.[1]

---

[1] bk. *TAHLİLİ FİHRİST'te REKLAM VE İLANLAR/Alman Feyz-i Millisi.*

Nuri Bekir (Doktor): (..... - .....) **Darüşşafaka**'da emraz-ı akliye ve asabiye mütehassısı olarak görev yaptığından başka hakkında bilgi bulamadığımız **Nuri Bekir**'in **Servet-i Fünûn**'da biri dört, biri iki bölüm halinde sekiz yazısı yayınlanmıştır. Yazılar tıp ve özellikle psikiyatri ile ilgilidir. İki adedi **Charles Richet**'ten çeviridir. **Nuri Bekir** yazılardan birinde "N.", birinde de "N. B." rumuzlarını kullanmıştır. Dergide iki "N.", iki de "N. B." Rumuzlu yazı vardır. Bunlardan birer adedini konularına bakarak **Nuri Bekir**'e ait gösterdik.

O[ع]. G[غ].: bk. **Mahmud Sadık**

Osman Kemal Hatif: (..... - .....) **Kırım Türkleri**nden olduğunu ve **"Gökbayrak Altında Milli Faaliyet"** adıyla yayınlanmış bir kitabı olduğunu öğrenebildiğimiz **Osman Kemal Hatif**'in hayatı hakkında başka bilgi bulamadık.

Servet-i Fünûn'da "ع. K[ا]. **Hatif**" imzasıyla üç yazısı yayınlanmıştır. Bu yazılar dış siyaset, savaş ve ekonomi üzerine yazılmıştır.

Osman Sıdkı: (..... - .....) Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız **Osman Sıdkı**'nın **Servet-i Fünûn**'da "Ak Saçlar" adlı hikâyesi yayınlanmıştır.

[OZANOĞLU], Yahya Saim: (1898-1962) Hakkında pek fazla bilgi bulamadığımız **Yahya Saim, Türk Yurdu**'nda yazmış ve **Mahşerde Sabah** (1925) adıyla bir kitap yayınlamıştır.

Servet-i Fünûn'da ilk ikisi aynı sayı ve sayfada olmak üzere "Füsun Manzaraları – Fecri Temaşa", "Füsun Manzaraları – Güneş Doğarken", "Zümrüt Ev" isimli **aruz**la yazılmış şiirleri yayınlanmıştır.

[OZANSOY], Halid Fahri: (1891-1971) **Halid Fahri İstanbul**'da doğmuştur. **Bakırköy Rüştiyesi** ve **Mekteb-i Sultani**'yi bitirdikten sonra (1914) girdiği yeterlilik sınavını kazanarak edebiyat öğretmeni olmuştur. 1916'dan itibaren **Kayseri, Muğla** ve **Konya**'da öğretmenlik yapmış, kırk yıl sürecek olan öğretmenlik hayatını 1918'den sonra **İstanbul**'da devam ettirmiştir. 1956'da **Atatürk Kız Lisesi** öğretmeni iken emekliye ayrılmıştır. Kabri **Zincirlikuyu Mezarlığı**'ndadır.

Halid Fahri'nin ilk şiirleri **Rübab** ve **Şehbal** dergilerinde yayınlanmıştır (1912-1913). Adını **aruz ölçüsü**yle yazdığı şiirlerle 1914-1918 yılları arasında

duyurmuştur. **Servet-i Fünûn**'da şiirleri (1913-1914), **Peyâm-ı Edebi**'de şiirleri ve edebiyat yazıları[1] (1914, 1919-1920) yayınlanmıştır. Edebiyatımızda **hecenin beş şairi**nden biri olarak anılmasını sağlayan **hece ölçüsü**yle yazdığı şiirlerini **Yeni Mecmua**'da yayınlatmıştır (1917-1918). 1919'da **Nedim** adlı haftalık bir edebiyat dergisi çıkaran şair, eserlerini **Yarın** (1921-1922), **Hayat** (1926-1928), **Ayda Bir** (1935-1937), aynı zamanda yazı işleri müdürlüğünü yürüttüğü **Servet-i Fünûn** (1926-1942), **Çınaraltı** (1942), **Varlık**, **Hisar** gibi dergilerde yayınlatmıştır. Ayrıca **Tercüman** gazetesinde aralıklı olarak tiyatro eleştirileri, edebiyat sohbetleri ve anılar yazmıştır. Şiirlerinden başka ilk önce **Darülbedayi**'de oynanmış oyunları, romanları, anı kitapları, incelemeleri, çeviri roman ve çeviri oyunları vardır.

Eserlerinden bazıları şunlardır: **Rüya** (Şiir, 1912), **Baykuş** (Manzum piyes, 1916), **Cenk Duyguları** (Şiir, 1917), **Efsaneler** (Şiir, 1919), **Zakkum** (Şiir, 1920), **Bulutlara Yakın** (Şiir, 1920), **Sönen Kandiller** (Manzum piyes, 1926), **Sulara Dalan Gözler** (Şiir, 1936), **Sulara Giden Köprü** (Roman, 1939), **Edebiyatçılar Geçiyor** (Anı, 1939), **Sonsuz Gecenin Ötesinde** (Şiir, 1964).

Halid Fahri'nin **Servet-i Fünûn**'un 46. cildinde **aruz**la yazılmış dört şiiri yayınlanmıştır.

[REEL], Ahmed Hidayet: (1895-?) **İstanbul Edebiyat Fakültesi**'ni bitirmiştir. **Hariciye Basın Yayın Müdürlüğü**'nde memuriyetin ardından öğretmenlik yapmıştır. Gazetecilik hayatı **Tercüman-ı Hakikat**'te başlamış ve aralarında **Servet-i Fünûn**'un da bulunduğu başka birçok gazeteyle devam etmiştir. Uzun süre **Cumhuriyet** gazetesinde yazan **Ahmed Hidayet** hikâye ve roman türünde eserler de yazmıştır.

Eserlerinden bazıları şunlardır: **Faydalı Hikâyeler** (1933), **Zehra'nın Falı** (1935), **Ateş Kuşu ile Bozkurt** (1943), **Macera Peşinde** (1943), **Atatürk'e Ait Hatıralar** (1949).

---

[1] ***Halid Fahri**'nin **Peyâm-ı Edebi**'de **aruzla** yazılmış üç şiiri yayınlanmıştır. Bunlar 3 Temmuz 1330 (16 Temmuz 1914) tarihli 43. sayıda yayınlanan "Şehrazad", 14 Ağustos 1335 (14 Ağustos 1919) tarihli 44-1. sayıda yayınlanan "İstanbul" ve 11 Kânun-ı Evvel 1335 (11 Aralık 1919) tarihli 61-18. sayıda yayınlanan "Zifaf" adlı şiirlerdir.*

Ahmed Hidayet'in **Servet-i Fünûn**'da otuz üç çalışması yayınlanmıştır. Bunlardan, altısı hikâye olmak üzere, on adedi çeviri, beşi hikâye ve fantezi, yedisi çeşitli yabancı yazarlar üzerine yazılmış incelemedir. **Ahmed Hidayet**'in **Servet-i Fünûn**'da **Türk edebiyatı** üzerine dört ve bunların dışında genel olarak Türk ve dünya edebiyatıyla ilgili altı yazısı ve bir de eğitimle ilgili yazısı bulunmaktadır.[1]

Refik Rasim: (..... - .....) Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız **Refik Rasim**'in **Servet-i Fünûn**'da "**Hilal ü Salib-i Ahmer** Müessesatının Tarihçe-i Muhasebesi" başlıklı **Kızılay** ve **Kızılhaç**'ın tarihçesini veren yazısı yayınlanmıştır.

Sabri Hüsnü: (..... - .....) Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız **Sabri Hüsnü**'nün **Servet-i Fünûn**'da, **Guy de Maupassant**'dan yaptığı "Horla", "Odun" ve "Seyahatte" başlıklı, biri dört bölüm halinde yayınlanmış üç hikâye çevirisi yayınlanmıştır.

Satı Merih: (..... - .....) Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız **Satı Merih**'in **Servet-i Fünûn**'da, mektup şeklinde düzenlenmiş "Bir Mektuptan Müfrez" başlıklı hikâyesi yayınlanmıştır.

Selahaddin Enis: bk. **[ATABEYOĞLU], Selahaddin Enis**

[SILAN], Necmeddin Sahir: (1896-?) **Tanin, Tasvir-i Efkâr, Tercüman-ı Hakikat, Yeni Gün** ve **Hakimiyet-i Milliye**'de çalışmalarının yayınlandığını öğrenebildiğimiz **Necmeddin Sahir** hakkında başka herhangi bir bilgi bulamadık.

Servet-i Fünûn'da ikisi sone biçiminde "Anat-ı İğbirar", "Hazan Akşamı", "Şam-ı Bahar" başlıklı **aruz**la yazılmış üç şiiri yayınlanmıştır.

Suad Reşad: (..... - .....) Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız **Suad Reşad**'ın **Servet-i Fünûn**'da "Kardeşim **Adonis Popof**'a" ithafını taşıyan "Ayın Gölgesi" başlıklı bir hikâyesi ve "Köy Şarkıları" başlıklı bir fantezisi yayınlanmıştır.

---

[1] ***Ahmed Hidayet**'in "Bizde Temaşa, Deniz ve Şiir, Edebiyat-ı Hazıramız, Harp ve Edebiyat, Harp ve Matbuat, Lisan ve Edebiyatta Türklük, Osmanlılık, Okumak Sanatı, Tenkidat-ı Edebiye-Tarih-i Edebiyat" başlıklı yazıları çalışmamızın "SEÇİLMİŞ METİNLER" bölümüne alınmıştır.*

Subhi Edhem: (..... - .....) Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız **Subhi Edhem**'in **Servet-i Fünûn**'da "Ulum-i Tabiiyede Tekâmül" başlıklı bir bilimsel makalesi yayınlanmıştır.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: (1868-1942) **Erzurum**'da doğmuştur. Aslen **Kastamonu**ludur. **Mekteb-i Mülkiye**'yi bitirmiştir (1886). Okul yıllarında **Fransızca**'dan, özellikle **Jules Verne** romanlarından, çeviriler yapmaya ve basın dünyasıyla ilgilenmeye başlamıştır. **Hariciye Tercüme Kalemi**'nde ve **Tophane Müşiriyeti**'nde mütercim olarak çalışmıştır. **Âlem Matbaası**'na ortak olarak başladığı matbaacılık mesleğini hayatı boyunca başarıyla yürütmüş ve haftalık resimli bir gazete çıkarma arzusunu **Servet-i Fünûn**'la gerçekleştirmiştir (1891). **Servet-i Fünûn**'dan önce **Şafak** dergisinin yayınlanmasına katkıda bulunmuş, ayrıca **Umran** adlı dergiyi çıkarmıştır. **Recaizade Mahmud Ekrem**'in, **Tevfik Fikret**'in **Servet-i Fünûn**'a müdür olması yolundaki teklifine muvafakat göstermiş, böylece **Servet-i Fünûn**'un edebiyatımızda derin etkiler yapmış bir edebi hareketin yayın organı haline gelmesini sağlamıştır (1896). **Ticaret Mekteb-i Âlisi**'nde iktisadi coğrafya öğretmenliği (1909-1915) ve **Beyoğlu Belediyesi**'nde başkanlık (1912-1913) yapmıştır. 1931 yılında **Ordu** milletvekili olmuş ve 1942'deki vefatına kadar bu görevini sürdürmüştür.

Ahmed İhsan, Jules Verne'i ilk olarak **Türkiye**'de tanıtan isim olarak bilinir. **Jules Verne**'in romanlarından başka birçok **Fransızca** roman ve bilimsel eseri de dilimize aktarmıştır. **Servet-i Fünûn**'da uzun yıllar boyunca yazılar yayınlamış, **Avrupa**'ya çeşitli vesilelerle yaptığı gezilerle ilgili izlenimlerini de kitaplaştırmıştır. Matbaacılık yaşamının 1914'e kadarki kısmıyla ilgili anılarını önce **Servet-i Fünûn**'da tefrika olarak, sonra kitap halinde yayınlamıştır. **Ahmed İhsan**'ın telifleri arasında romanlar da vardır. Eserlerinin başlıcaları şunlardır: **Avrupa'da Ne Gördüm** (Gezi, 1892), **Tuna Nehri Üzerinde Bir Hafta Seyahat**[1] (Gezi), **Sınaî Ticarî İktisadî Avrupa**[2] (Ekonomi), **Matbuat Hatıralarım** (İki cilt, anı, 1930-1931. Son baskısı 1993).

---

[1] *Burada* ***Ahmed İhsan*** *bibliyografyasına dahil ettiğimiz bu kitapla ilgili ilan için bk. TAHLİLİ FİHRİST'te* REKLAM VE İLANLAR/Tuna Nehri Üzerinde Bir Hafta Seyahat.

[2] **Ahmed İhsan** bibliyografyasına dahil ettiğimiz bu ikinci kitapla ilgili ilan için bk. TAHLİLİ FİHRİST'te REKLAM VE İLANLAR/Sınaî, Ticarî, İktisadî **Avrupa**.

Ahmed İhsan'ın 46 ve 47. ciltlerde yirmi sekiz adet yazısı yayınlanmıştır. Bunların yirmi dördü "İstanbul Postası" başlığıyla yayınlanmış başmakaledir. Diğer dört yazının biri kısa bir anıyı içerirken üçü de başmakale makamında güncel olayları konu edinmektedir.[1]

Yahya Saim: bk. **[OZANOĞLU], Yahya Saim**

[YURTMAN], Abdülgani Seniyy: (1871-1951) **Mekteb-i Mülkiye**'nin idadi kısmını bitirmiştir. **Maarif Nezareti**'nde görev almış, ayrıca kaymakamlık, öğretmenlik ve müsteşar vekilliği gibi çeşitli memuriyetlerde bulunmuştur. **Resimli İstanbul** (1909), **Servet-i Fünûn, Hazine-i Fünûn, Mecmua-i Ebuzziyâ, Mizan** ve **İleri** gibi pek çok süreli yayında çalışmaları yayınlanmıştır. Kütüphane kayıtlarından çıkardığımız bir kitabının adı "**Fransızca İbtida ve İntiha Edatları** (1893)"dır.

Servet-i Fünûn'da bir eğitimle ilgili makalesi bir de üç bölüm halinde yayınlanmış **Abdülbaha Abbas Efendi** üzerine yazılmış incelemesi bulunmaktadır.

Zadik Hanzadyan: bk. **HANZADYAN, Zadik**

Ziya: (..... - .....) **Servet-i Fünûn**'da "Az Tanıdığımız, Çok Faydalı Şuabat-ı Fünundan En Yenisi Telsiz Telgraf" başlığıyla yayınlanmış teknik konulu yazının altında karşımıza çıkan **Ziya** ismiyle ilgili herhangi bir bilgi bulamadık.

Ziya Behlül: (..... - .....) Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız **Ziya Behlül**'ün **Servet-i Fünûn**'da **aruz ölçüsü**yle yazılmış dört şiiri, **hece ölçüsü**yle yazılmış bir manzum masalı, bir hikâyesi, biri üç bölüm halinde yayınlanmış iki çeviri hikâyesi bulunmaktadır. Ayrıca "Esatir-i Edebiye – Viladetname" başlıklı çeşitli Türk edipleri hakkında yazdığı ilgi çekici bir yazısı da vardır.[2]

---

[1] ***Ahmed İhsan**'ın "İstanbul Postası" başlıklı yazıları çalışmamızın "SEÇİLMİŞ METİNLER" bölümüne alınmıştır.*

[2] Söz konusu yazı çalışmamızın "SEÇİLMİŞ METİNLER" bölümüne alınmıştır.

2. TAHLİLİ FİHRİST

2.1. YAZILI MALZEME

2.1.1. YAZAR ADINA GÖRE

A[ɛ]. G[ɛ̇].: bk. "O[ɛ]. G[ɛ̇]." yerine Mahmud Sadık

A[ɛ]. Seniyy: bk. "A[bdülgani]. Seniyy" yerine [YURTMAN], A[bdülgani]. Seniyy

Abdurrahman Şeref: Mukadderat; SF, C. 46, S. 1178, s. 170, 171. (Yazarın meşhur simaların ölümleri hakkında yazdığı yazı kaynak gösterilmeksizin, aynı sayfadaki Mahmud Sadık'a ait İstanbul Postası'yla ilişkili olarak iktibas ediliyor. bk. **[Mahmud Sadık]:** İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1178, s. 170.)

A[bdülgani]. Seniyy: bk. [YURTMAN], A[bdülgani]. Seniyy

Abdülhak Hamid: bk. [TARHAN], Abdülhak Hamid

Ahmed Hidayet: bk [REEL], Ahmed Hidayet

Ahmed İhsan: bk. [TOKGÖZ], Ahmed İhsan

Ahmed Saib: Saray-ı Hümayunda Vizantiyus Kütüphanesi; SF, C. 46, S. 1183, s. 302-304. (Saray-ı Hümayun Kütüphanesi ve kütüphanecilik hakkında.) **[ç]**

[AKALIN], D[oktor]. B[esim]. Ö[mer].: Beynelmilel Ahlak; SF, C. 47, S. 1219, s. 360-362. ("D[-]. B. Ö[ɛ]." imzalı, "Gustave Le Bon'dan" çevrilen makalede milletler arası ilişkilerde tüm milletlerin uyacağı birtakım ahlak kurallarının konamayacağı konusu işleniyor.)

[AKALIN, Doktor Besim Ömer]: Hilâl-i Ahmer'e Dair; SF, C. 47, S. 1218, s. 336-339. (Beş bölümden oluşan ve ilk bölümü imzasız olan dizi yazıda yardıma muhtaç insanlara yardım amacıyla yapılan çalışmaların tarihine, Kızılhaç ve Kızılay'ın kuruluşuna dair bilgiler veriliyor.)

[AKALIN], D[oktor]. B[esim]. Ö[mer].: Hilâl-i Ahmer'e Dair [II]; SF, C. 47, S. 1219, s. 354-359. ("D[-]. B. Ö[ɛ]." imzalı.)

[AKALIN, Doktor Besim Ömer]: Hilâl-i Ahmer'e Dair [III]; SF, C. 47, S. 1220, s. 370-375. (Dizi yazının ilk bölümü gibi bu bölümü de imzasız.)

[AKALIN, Doktor Besim Ömer]: Hilâl-i Ahmer'e Dair [IV]; SF, C. 47, S. 1221, s. 387-389, 392, 393. (Dizi yazının birinci ve üçüncü bölümleri gibi bu bölümü de imzasız.)

[AKALIN], Doktor B[esim]. Ö[mer].: Hilâl-i Ahmer'e Dair [V]; SF, C. 47, S. 1222, s. 404, 405, 408-410. ("Doktor B. Ö[ɛ]." imzalı.)

[AKALIN], Doktor Besim Ömer: Şefkat ü İnsaniyet; SF, C. 47, S. 1212, s. 240, 241. ("Doktor Besim Ömer Paşa'nın ... Salib-i Ahmer teşkilatının nasıl ali bir hiss-i şefkat ü insaniyetten doğmuş olduğu ve Hilâl-i Ahmer teşkilatımızın da ne surette tevsi' ü ikmali lazım geldiği hakkında yazmış oldukları müdekkikane eserin hiss-i şefkat ü insaniyetin ilasına müteallik mukaddimesi".)

[ARSEVEN], Celâl Esad: Eski Galata ve Binaları [XI][1]; SF, C. 46, S. 1172, s. 45-47. (Eski Galata'yı ve eski Galata'daki binaları anlatan, yazarın yazıyla aynı adı taşıyan kitabından iktibas. Çalışmamızın dışında kalan önceki sayılardan devam.)

[ARSEVEN], Celâl Esad: Fetihten Evvel İstanbul Muhasaraları; SF, C. 47, S. 1201, s. 66. (bk. **[İmzasız]:** Feth-i Konstantiniye (Fetihten Evvel İstanbul Muhasaraları, Sultan Mehmed Han-ı Sani ve Fetih Hazırlıkları, İstanbul'un Fethi); SF, C. 47, S. 1201, s. 66-71.)

[ARSEVEN], Celâl Esad: İstanbul'un Fethi; SF, C. 47, S. 1201, s. 67-71. (bk. **[İmzasız]:** Feth-i Konstantiniye (Fetihten Evvel İstanbul Muhasaraları, Sultan Mehmed Han-ı Sani ve Fetih Hazırlıkları, İstanbul'un Fethi); SF, C. 47, S. 1201, s. 66-71.)

[ARSEVEN], Celâl Esad: Sultan Mehmed Han-ı Sani ve Fetih Hazırlıkları; SF, C. 47, S. 1201, s. 66, 67. (bk. **[İmzasız]:** Feth-i Konstantiniye (Fetihten Evvel İstanbul Muhasaraları, Sultan Mehmed Han-ı Sani ve Fetih Hazırlıkları, İstanbul'un Fethi); SF, C. 47, S. 1201, s. 66-71.)

[ATABEYOĞLU], Selahaddin Enis: İhsan Raif Hanımefendi ve "Gözyaşları" [Bir Eser-i Edebi –]; SF, C. 47, S. 1202, s. 90-93. (İhsan Raif Hanım'ın Gözyaşları adlı şiir kitabı eleştirilirken Türk Edebiyatı üzerine değerlendirmeler de yapılıyor.) **[ç]**

---

[1] İktibasın önceki kısımları çalışmamızın dışında kalan önceki sayılardan "S. 1159, s. 346-351; S. 1160, s. 380-383; S. 1161, s. 405, 406; S. 1162, s. 430, 431; S. 1164, s. 486-489; S. 1165, s. 491; S. 1166, s. 525, 526; S. 1167, s. 541-543; S. 1168, s. 571-575; S. 1170, s. 615, 616"te yayımlanmıştır (Boyraz 2001: 61, 62).

ع.: Bir Muhacir Söylüyor – Kızıl Yeniay; SF, C. 47, S. 1214, s. 276. (Bir muhacirin savaş, göç ve Kızılay'la ilgili hatırası.)

ع. G[ع].: bk. "O[ع]. G[ع]." yerine Mahmud Sadık

ع. K[ع]. Hatif: bk. O[sman] K[emal] Hatif

ع. Seniyy: bk. "A[bdülgani]. Seniyy" yerine [YURTMAN], A[bdülgani]. Seniyy

B.: Abdi; SF, C. 47, S. 1215, s. 296, 297. (Yazarın, Abdürrezak Efendi'nin vefatı haberi üzerine düşünceleri ve hatıraları.) **[ç]**

Bahire Canan: Erkek Mektupları [Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1175, s. 110-112. (Mektup şeklinde düzenlenmiş kısa hikâye.)

Baria Canan: Bir Bergüzar; SF, C. 46, S. 1179, s. 208. (Mektup şeklinde düzenlenmiş kısa hikâye.)

Baria Canan: Deli [Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1176, s. 141, 142. ("Guy de Maupassant'dan" çeviri hikâye.)

Baria Canan: Kış Çiçekleri [Fantezi –]; SF, C. 46, S. 1181, s. 251. ("Fantezi" üst başlıklı kısa hikâye.)

Baria Canan: Parnas Mabedi – Calib'in Defterinden – Fantezi; SF, C. 46, S. 1177, s. 151. ("Fantezi" alt başlıklı kısa hikâye.)

Burhan Cahid: bk. [MORKAYA], Burhan Cahid

Celâl Esad: bk. [ARSEVEN], Celâl Esad

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: Hilâl-i Ahmer; SF, C. 47, S. 1212, s. 245. (Aruz ölçüsüyle yazılmış ve beş bölümden oluşuyor. Birinci bölümü dört dörtlük, ikinci bölümü üç dörtlük, üçüncü bölümü bir dörtlük, dördüncü bölümü dört bent, son bölümü ise sone biçiminde.)

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: İstanbul; SF, C. 47, S. 1218, s. 345. (Aruz ölçüsüyle, sone biçiminde yazılmış ve "Şehremini Cemil Paşa'ya" ithafını taşıyor.)

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: Leyal-i Uhrevi; SF, C. 47, S. 1208, s. 182. (Aruz ölçüsüyle yazılmış ve sekiz üçlükten oluşuyor.)

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: Rübab-ı Şikeste Şair-i Bülendine; SF, C. 47, S. 1218, s. 340. (Aruz ölçüsüyle ve sone biçiminde yazılmış.)

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: Sabah; SF, C. 47, S. 1198, s. 22. (Aruz ölçüsüyle yazılmış, dokuz dörtlükten oluşuyor ve "Muhitimizin büyük muharriresi Halide Edib Hanımefendi'ye" ithafını taşıyor.)

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: Sahil Akşamları; SF, C. 47, S. 1200, s. 55. (Aruz ölçüsüyle yazılmış ve sekiz dörtlükten oluşuyor.)

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: Sana Dair; SF, C. 47, S. 1203, s. 106. (Aruz ölçüsüyle ve sone biçiminde yazılmış.)

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: Şebab-ı Giryan; SF, C. 47, S. 1205, s. 138. (Aruz ölçüsüyle yazılmış, on dokuz dörtlükten oluşuyor ve "Ölümün için" ithafını taşıyor.)

D[ـ]. B. Ö[ɛ].: bk. "Doktor Besim Ömer" yerine[AKALIN], Doktor Besim Ömer

[DERSAN], Kâzım Şinasi: Hilâl-i Ahmer'in Esirlerimize Muaveneti; SF, C. 47, S. 1212, s. 241-244. (Kızılay'ın özellikle Balkan Savaşı sırasında yaptığı hizmetler konu ediliyor.)

Doktor B. Ö[ɛ].: bk. "Doktor Besim Ömer" yerine[AKALIN], Doktor Besim Ömer

Doktor Besim Ömer: bk. [AKALIN], Doktor Besim Ömer

Doktor Fazıl Berki: bk. Fazıl Berki (Doktor)

Doktor Nuri Bekir: bk. Nuri Bekir (Doktor)

Ekrem Fazıl: Hüsran; SF, C. 46, S. 1196, s. 618, 619. (Fantezi tarzında kısa yazı.)

[ERBİL], Haşim Nahid: Ahlak Kapitülasyonu; SF, C. 47, S. 1219, s. 353, 354. ("Muallim-i muhterem Aynizade Hasan Tahsin Bey'e" ithafiyla toplumda bazı değerlerin çürümesiyle ortaya çıkan problemler üzerinde duruluyor.)

[ERBİL], Haşim Nahid: Ak Yıldız [Fantezi –]; SF, C. 47, S. 1202, s. 83-86. ("Fantezi" üst başlıklı hikâye.)

[ERBİL], Haşim Nahid: Avrupa Medeniyetinin İnhidamı; SF, C. 47, S. 1210, s. 209, 211, 212. (Savaştan hareketle Avrupa medeniyetinin geçmişi ve hali konu ediliyor.)

[ERBİL], Haşim Nahid: 1912'deki İngiltere; SF, C. 47, S. 1214, s. 273, 274. (İngiltere-Türkiye ilişkileri etrafında geçmişe ve hale ilişkin yorumlar.)

[ERBİL], Haşim Nahid: Bir Mektup – Ümidin Tahakkuku; SF, C. 47, S. 1221, s. 385-387. ("Kardeşim Midhat Bey'e" ithafını taşıyan denemede bir sanatçının vatanı tehlikeye düştüğünde nasıl davranacağıyla ilgili değerlendirmeler, "dine ait işlerin bir mercide toplanması" ve Darü'l-Hilafetü'l-Aliye Medresesi ile ilgili düşünceler savaş yanlısı ifadelerle ortaya konuyor.) **[ç]**

[ERBİL], Haşim Nahid: Bugünün Bizden İstediği; SF, C. 47, S. 1216, s. 305-307. ("Gençliğe" ithafiyla, savaştan hareketle vatan sevgisi işleniyor ve vatan savunması için çağrı yapılıyor.)

[ERBİL], Haşim Nahid: Hacer [Milli Hikâye –]; SF, C. 47, S. 1205, s. 134, 135. (Konusunu Balkan Savaşı yıllarından alan hikâye.)

[ERBİL], Haşim Nahid: Harbin Netayici; SF, C. 47, S. 1211, s. 225, 227-229. (Harp kavramından hareketle cereyan eden savaşın gidişatı ve muhtemel sonuçları üzerine değerlendirmeler.)

[ERBİL], Haşim Nahid: İçtimaiyat mı Edebiyat mı [Musahabe –]; SF, C. 47, S. 1218, s. 340-342. (Muhavere şeklinde düzenlenmiş yazıda ülkede ve dünyada insan hayatını derinden etkileyecek olaylar gerçekleşirken edebiyat yerine fikre önem vermek gerektiği savunuluyor.) **[ç]**

[ERBİL], Haşim Nahid: İslamiyet'e Karşı Fransa ve İngiltere; SF, C. 47, S. 1213, s. 257-260. (İngiltere ve Fransa özellikle İslam düşmanlığı şeklinde kendini gösteren dış politikaları dolayısıyla eleştiriliyor.)

[ERBİL], Haşim Nahid: Musahabe-i Edebiye; SF, C. 47, S. 1203, s. 99-101. (Edebiyat dünyasındaki hareketsizlik ve Fecr-i Ati'nin dağılma sebepleri üzerinde duruluyor.) **[ç]**

[ERBİL], Haşim Nahid: Şark ile Garp; SF, C. 47, S. 1222, s. 412, 413. (Şark milletleri ile Garp milletleri arasında tarih içinde sürüp gitmiş olan mücadeleler konu ediliyor.)

[ERBİL], Haşim Nahid: Şarkın Temeddününde Türkiye'nin Ehemmiyeti; SF, C. 47, S. 1215, s. 289-291. (Şarkın çağdaşlaşmasında Türkiye'nin rolü ve Türkiye'nin çağdaşlaşması meselesi geriye dönük bir bakışla inceleniyor.)

[ERBİL], Haşim Nahid: Şiirimin Perisi [Şiir –]; SF, C. 47, S. 1207, s. 167.

[ERBİL], Haşim Nahid: Şiirimin Perisi Rübabımı Ver [II]; SF, C. 47, S. 1208, s. 182-185. (C. 47, S. 1207, s. 167'deki "Şiirimin Perisi [Şiir –]" başlıklı parçanın devamı.)

[ERBİL], Haşim Nahid: Tarih Huzurunda Fransa ve İngiltere; SF, C. 47, S. 1212, s. 249, 250. (İngiltere ve Fransa dış politikaları dolayısıyla eleştiriliyor.)

[ERBİL], Haşim Nahid: Turancılar Arasında; SF, C. 47, S. 1206, s. 147-150. (Turan ve Turancılık üzerine birkaç kişi arasında geçen konuşma.)

[ERBİL], Haşim Nahid: Türkiye'de İstiklâl-i Milli "Mefkûre"si ve Cavid Bey'in Eski Sözleri; SF, C. 47, S. 1217, s. 321-323. (Ekonomik bağımsızlık konusu etrafında geri kalmışlık ve mefkûre kavramı üzerinde duruluyor.)

[EROZAN], Celal Sahir: "Kızılay"a; SF, C. 47, S. 1212, s. 240. (Hece ölçüsüyle ve sone biçiminde yazılmış.)

Faruk Nafiz: bk. [ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz

Fazıl Berki (Doktor): Uyuyan Aslan; SF, C. 47, S. 1214, s. 281. (Kapitülasyonların kaldırılmasıyla ilgili olmak üzere deneme tarzında kısa yazı.)

Feridun Necdet: Mazinin Hatıratından; SF, C. 47, S. 1208, s. 186-190. (Baş tarafında "Cato'nun zalim fakat vatanperver ruhuna" ithafi bulunan hikâye.)

Florinalı Kâzım: Üstad Ekrem'in Ruh-i Bülendine; SF, C. 46, S. 1183, s. 306. (Aruz ölçüsüyle ve mesnevi kafiye düzeninde yazılmış.)

Hakkı Tahsin: Aşk Şerbeti; SF, C. 46, S. 1172, s. 33-37. (Aşkı konu alan fantezi hikâye.)

Halid Fahri: bk. [OZANSOY], Halid Fahri

HANZADYAN, Zadik: Memalik-i Bahriye Miyanında Türkiye'nin Güzide Mevkii; SF, C. 46, S. 1175, s. 99-102. ("Teşkilat-ı Arziye ve Sevahil", "İzmir Limanı – Malumat-ı Coğrafya" alt başlıklarıyla Türkiye'nin denizcilikte yerini anlatan makale. Makalenin baş tarafında Zadik Hanzadyan'la ilgili kısa bir açıklama bulunuyor.)

[Hasan Saib][1]: "Liege" Fahri Osmanlı Şehbenderine Beyan-ı Teşekkürat; SF, C. 47, S. 1216, s. 304. ("Liege Darülfünunu talebesinden" Hasan "Saib"in, Liege Fahri Osmanlı Şehbenderi Belçikalı Paul Schmidt ve ailesine, Liege'de bulunan Osmanlı öğrencilerine Almanların Liege'i işgali sırasında yaptıkları yardımlar için teşekkürü.)

[Hasan Saib][2]: Liege Kaleleri Nasıl Zapt ü İşgal Olundu; SF, C. 47, S. 1215, s. 293-295. ("Servet-i Fünûn'un bir sene kadar idaresinde bulunmuş olan" Hasan "Saib Bey", Alman muhasara ve işgali sırasında öğrenci olarak bulunduğu Liege'de şahit olduğu olayları aktarıyor.)

Haşim Nahid: bk. [ERBİL], Haşim Nahid

Hurşidpaşazade Mahmud: Feryad-ı Tahassür; SF, C. 46, S. 1175, s. 103. (Aruz ölçüsüyle yazılmış, altı bentten oluşan mersiye, başlığa düşülen dipnotta

---

[1] İsmin "**Hasan Saib**" şeklinde tespiti ile ilgili bilgi için aynı imzaya ait "Liege Kaleleri Nasıl Zapt ü İşgal Olundu" başlıklı yazının dipnotuna bakınız.

[2] İsim, yazının baş tarafındaki kısa açıklamada "Saib Bey" olarak geçtiği halde, aynı açıklamada verilen Saib Bey'in "**Servet-i Fünûn**'un bir sene kadar idaresinde bulunmuş" olduğu bilgisine dayanılarak "**Hasan Saib**" olarak tespit edilmiştir.

"Üful-i ebedisiyle giryenâk-i alâmı olduğum zavallı kızım hakkındadır." ithafını taşıyor. İlk beş bent onluk, son bent ise on altılıktır.)

Hurşidpaşazade Mahmud: Zavallı Nimet; SF, C. 46, S. 1172, s. 31. (Aruz ölçüsüyle yazılmış, çapraz yerleştirilmiş on dört üçlük ve on dört ikilikten oluşan mersiye. Şiirle aynı sayfada Recaizade Mahmud Ekrem tarafından Hurşidpaşazade Mahmud'a yazılmış bir mektup yer alıyor. bk. **[Recaizade Mahmud Ekrem]:** Üstad-ı Muhterem Recaizade Mahmud Ekrem Beyefendi Hazretleri'nin Sahib-i Manzumeye Yazdıkları Mektup; SF, C. 46, S. 1172, s. 31, 32.)

İbnülarif Nizameddin: Birinci Padişahımız Bey mi Sultan mı [Bir Mesele-i Tarihiye –]; SF, C. 47, S. 1209, s. 193, 194. ("Muhibb-i Muhteremim İbnülali Hasan Sabri Bey'e" ithafını taşıyan makale Sultan Birinci Osman'ın unvanının ne olması gerektiği konusu işleniyor.)

İbnülarif Nizameddin: Dokuzuncu Asırda Akdeniz'de Bir Cevelan [Tarih Sayfaları –]; SF, C. 46, S. 1193, s. 539, 542, 543. (Barbaros Hayreddin Paşa'nın gerçekleştirdiği bir deniz seferi anlatılıyor.)

İbnülarif Nizameddin: Gelibolu Önlerinde, Venedikliler ile İlk Harbimiz [Tarih Sayfaları –]; SF, C. 46, S. 1188, s. 415-419. (İlk Osmanlı-Venedik savaşı konu ediliyor.)

İbnülarif Nizameddin: İbrahim Müteferrika; SF, C. 46, S. 1178, s. 186-188. (İbrahim Müteferrika'nın biyografisiyle birlikte Türkiye'de açılan ilk matbaa hakkında bilgiler veriliyor.) **[ç]**

İbnülarif Nizameddin: İlk Kaptanıdaryamız [Tarihten –]; SF, C. 46, S. 1184, s. 323, 324. (Osmanlıların "denizle" ilk tanışmaları, ilk deniz seferleri ve Karamürsel Bey konu ediliyor.)

İbnülarif Nizameddin: İlk Osmanlı Müverrihleri [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 347, 350. (İlk Osmanlı tarihçileri Oruç Beğ, Yahşi Fakih, Ahmedî ve Hamzavî konu ediliyor ve son ikisinin hayatları hakkında bilgiler veriliyor.) **[ç]**

İbnülarif Nizameddin: İlk Osmanlı ve Rus Muhabere-i Siyasiyesi [Tarih Sayfaları –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 462-464. (Osmanlı Devleti ile Rusya arasında siyesi ilişkilerin nasıl başladığı konu ediliyor.)

İbnülarif Nizameddin: Kalyoncu [Tarih Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1202, s. 86-88. ("Ahmed Refik Bey'e" ithafiyla Üçüncü Selim zamanı zorbalarından Kalyoncu Ali hakkında bilgiler veriliyor.)

İbnülarif Nizameddin: Nişancılar [Tarihten –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 370, 371. (İkinci Mehmed zamanında heyet-i devleti oluşturan dört grupla, özellikle nişancılarla ilgili bilgiler veriliyor.)

İbnülarif Nizameddin: On Birinci Asırda Osmanlı Müverrihleri: Halepli Naima [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1205, s. 135-137. (Naima'nın hayatı ve tarih çalışmaları.) **[ç]**

İbnülarif Nizameddin: On Birinci Asırda Osmanlı Müverrihleri: Halepli Naima [II] [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1207[GMK], s. 84-86. (Naima'nın tarih anlayışı, Naima Tarihi, Tezkire-i Salim ve Tezkire-i Safayi'den yapılan alıntılarla gösteriliyor.)

İbnülarif Nizameddin: On Yedinci Asırda Almanya: Büyük Friedrich [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1214, s. 286. (Alman İmparatoru Friedrich II hakkında bilgiler veriliyor.)

İbnülarif Nizameddin: Tabateinler [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1197, s. 7-11. (Tabateinler (Nabatîler) ile ilgili bir inceleme yazısı.)

İbnülarif Nizameddin: Zigetvar Şehri ve Kanunî Sultan Süleyman Hazretleri'nin Türbesi [Bir Hatıra-i Tarihiye –]; SF, C. 46, S. 1182, s. 271-273. (Zigetvar ve Kanunî Sultan Süleyman Türbesi hakkında bilgiler veriliyor.)

İhsan Raif: Hilâl-i Ahmer; SF, C. 47, S. 1212, s. 241. (Hece ölçüsüyle yazılmış ve beş dörtlükten oluşuyor.)

[İmzasız]: Abdülvehhab Paşa; SF, C. 46, S. 1185, s. 349. (Paşanın vefat ettiği bildiriliyor ve kısaca yaptığı görevler zikrediliyor.)

[İmzasız]: Adalar Meselesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1177, s. 162. (Adalar meselesiyle ilgili gelişmeleri aktaran haber.)

[İmzasız]: Adalar Meselesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1182, s. 281, 282. (Adalar meselesiyle ilgili, Levant Herald'tan yapılan alıntıyı da içeren haber.)

[İmzasız]: Adalar Meselesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 354, 355. (Adalar meselesiyle ilgili gelişmeleri aktaran haber. Haber metni Londra'daki Elçiler Konferansı tarafından Osmanlı Hükümeti'ne

ve Yunanistan Hükümeti'ne verilen notalar ile Osmanlı Hükümeti'nin cevabını da içeriyor.)

[İmzasız]: Adalar Meselesi, Yunanistan'ın Cevabı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 379-381. (Adalar meselesiyle ilgili gelişmeleri aktaran haber. Haber metni Londra'daki Elçiler Konferansı tarafından Yunanistan Hükümeti'ne verilen notaya Yunanistan Hükümeti'nin cevabını da içeriyor.)

[İmzasız]: Afganistan; SF, C. 46, S. 1176, s. 128. (Afganistan hakkında çeşitli bilgiler veriliyor.)

[İmzasız]: Ahval-i Maliye [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 474. ("Tan [تان]"da yayımlanmış bir makaleden hareketle Osmanlı Devleti'nin gelirleri haber konusu ediliyor.)

[İmzasız]: Ahval-i Umumiye [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1174, s. 89, 90. (Haftanın olaylarına ana hatlarıyla bakan kısa yazı.)

[İmzasız]: Akd-i Sulh [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 41, 42. (Osmanlı Hükümeti ile Yunanistan arasında yapılan Atina Barış Antlaşması haber konusu ediliyor.)

[İmzasız]: Alâ Sütlaç Nasıl Olur (Alâ Muhallebi Nasıl Yapılır); SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 21. (Tatlı tarifleri veriliyor.)

[İmzasız]: Âlem-i İslam'da – Ahali-i Mazlume Arasında; SF, C. 47, S. 1221, s. 396, 397. (Emperyalizm ve İslam dünyasının emperyalizmden ne şekilde etkilendiği konu ediliyor.)

[İmzasız]: [Âlem-i İslam'da Bir Hükümdar Kadın]; SF, C. 46, S. 1180, s. 217. (Bhopal Hakimesi Begüm Hazretleri hakkında haber.)

[İmzasız]: Âlem-i Medeniyete Hitap – Alman Ulemasının Protestosu; SF, C. 47, S. 1220[GMK], s. 159. (Alman bilim ve sanat adamlarının Almanya hakkında çıkarılan yalan haberleri protesto eden bir bildiri yayımladıkları haber veriliyor.)

[İmzasız]: Alfred Capus; SF, C. 46, S. 1188, s. 424. (Alfred Capus'nün Fransız Akademisi azalığına seçilmesi haberi ve biyografisi.)

[İmzasız]: "Ali Fikri'nin Vitriyol Terkibatı"; SF, C. 47, S. 1198, s. 22. (Daha önce Servet-i Fünûn'da yayımlanmış olan Suad Said Hanımefendi'nin Ali Fikri'nin Vitriyol Terkibatı adlı hikâyesinin Almanca'ya çevrilerek Almanya'da yayımlandığı haberi veriliyor.)

[İmzasız]: Alman Heyet-i Askeriyesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1175, s. 114, 115. (Osmanlı ordusunun ıslahı çalışmalarına katılmak üzere gelecek Alman askerî heyeti hakkında İmhof Paşa'nın yazdığı makalenin bir bölümü iktibas edilirken kaynak belirtilmiyor.)

[İmzasız]: Alman Heyet-i Askeriyesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1176, s. 137. (Alman askerî heyetinin İstanbul'a gelişi ve yankılarını aktaran haber.)

[İmzasız]: Alman Muzafferiyatı ve İhtisasat-ı Milliyemiz; SF, C. 47, S. 1214, s. 275, 276. (Almanların savaşta gösterdikleri üstünlük karşısında Türkiye kamuoyunun memnuniyeti ifade ediliyor.)

[İmzasız]: Almanlar Kaleleri Nasıl Zaptettiler; SF, C. 47, S. 1215, s. 302. (Alman ordularının düşmanlarının istihkâmlarını nasıl ele geçirdikleri "Berliner Tageblatt, Lokal Anzeiger, Tags Zeitung, Tagliche Rundschau" adlı gazetelerden alıntılarla aktarılıyor.)

[İmzasız]: Almanlar ve İngilizler; SF, C. 47, S. 1213[GMK], s. 129. (Berlin Heyet-i Mahsusa-i İhbariyesi'nden "Berlin'de efkâr-ı umumiye; İki yüzlü İngiliz politikası; Âlem-i İslam" hakkında bilgiler aktarılıyor.)

[İmzasız]: Almanların Harp İstikrazı; SF, C. 47, S. 1219[GMK], s. 156. ("Doktor Karl Helfferich'in makalesi"nde Almanya'nın savaş harcamaları için kaynak bulması konu ediliyor. Makalenin sonunda "Mabadı var" ifadesi bulunmasına rağmen 1222. sayıya kadar devamına rastlanmıyor.)

[İmzasız]: Almanların Sedan Muzafferiyeti – 44'üncü Sene-i Devriyesi: Almanya'da Şenlikler; SF, C. 47, S. 1213, s. 256. (Almanya'da Sedan Zaferi'nin kırk dördüncü yıldönümü kutlamalarının yapıldığı haberinden hareketle savaş hakkında değerlendirmeler yapılıyor.)

[İmzasız]: Almanya Hariciye Nazırının Beyanatı; SF, C. 47, S. 1220[GMK], s. 160. ("Almanya Hariciye Nazırı Mösyö Jagow ile Giornale d'İtalia'nın Berlin muhabiri"nin yaptığı "İngiltere'nin hakimiyet-i bahriyesi, Avusturya ve Macaristan'ın izmihlali meseleleri; İtalya'nın bitaraflığı, Almanya ve İtalya arasında samimiyet-i mütemadiye; İtalyanları tahrik ü iğfale çalışanlar; İstikbalde de Alman ve İtalyan menafiinin iştirak ü ittihadı" konularına değinilen mülakata bağlı haber.)

[İmzasız]: Almanya İmparatorunun Kerimesi Braunschweig Dükalığı Tahtında; SF, C. 46, S. 1172, s. 40. (Braunschweig Dükalığı ve tahtı hakkında haber.)

[İmzasız]: Almanya İmparatorunun Nutku; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 99, 100. (Almanya İmparatoru Wilhelm II'nin olağanüstü topladığı Reichstag Meclisi'nde savaşla ve Almanya'yı ilgilendiren siyasi konularla ilgili bir nutuk irat ettiği haberiyle birlikte nutuk metni veriliyor.)

[İmzasız]: Almanya ve Danimarka; SF, C. 47, S. 1210, s. 217. ("Bahr-i Baltık Boğazları'nın ehemmiyeti; Kiel Kanalı; Kanalın güşadından evvel ve sonra Almanya ile Danimarka'nın münasebatı; Bir hülasa-i tarihiye ve siyasiye.")

[İmzasız]: Almanya ve Danimarka [II]; SF, C. 47, S. 1211, s. 234-238.

[İmzasız]: Almanya Vükelâsı Tebeddül İhtimali; SF, C. 46, S. 1191, s. 502. (Almanya'daki siyasi gelişmeler aktarılıyor.)

[İmzasız]: Almanya'da Bir Osmanlı Hanımın Müşahedatı; SF, C. 47, S. 1216, s. 304. (Almanya'dan bir Türkiye vatandaşının gönderdiği ve savaş halindeki Alman halkı hakkında gözlemler içeren mektup.)

[İmzasız]: Almanya'da Faaliyet; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 115. (Almanya'da savaşla ilgili gelişmeler.)

[İmzasız]: Amerika Meksika İhtilafı; SF, C. 46, S. 1196, s. 613. (Amerika ile Meksika arasındaki anlaşmazlıklar ve Meksika'daki iç sorunlar haber konusu ediliyor.)

[İmzasız]: Amerika ve Meksika; SF, C. 46, S. 1195, s. 579, 580. (Amerika ile Meksika arasındaki anlaşmazlıklar ve Meksika'daki iç sorunlar haber konusu ediliyor.)

[İmzasız]: Amerika'da Coğrafya Tetkikatı [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 448. (Amerika'daki coğrafya çalışmaları ile ilgili Herts Magazine [هه رتس مغازين]'den iktibas haber.)

[İmzasız]: Amerika'ya Hicret; SF, C. 46, S. 1188, s. 420-423. (Amerika'nın göçmen kabulü.)

[İmzasız]: [Amiral Boué de Lapeyrère]; SF, C. 46, S. 1173, s. 52. (Amiralin fotoğraf altında verilmiş kısa biyografisi.)

[İmzasız]: Anadolu Islahatı – İki Müfettiş-i Umumî, Müfettiş-i Umumîlerin Muvasalatı; SF, C. 46, S. 1196, s. 602. (Doğu Anadolu illerinin ıslahatı meselesiyle ilgili olarak müfettiş seçilen Westemeng ve Nicolas'ın İstanbul'a ulaştığı haberiyle birlikte İstanbul Gazetesi'nden iktibas olarak Westemeng'in konuyla ilgili açıklamaları veriliyor.)

[İmzasız]: Anadolu Islahatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 355, 356. ("Tanin"den yapılan alıntıları da içeren, Rusya ve Almanya ile yapılan görüşmelerin sonucuna ilişkin haber.)

[İmzasız]: Anatole France; SF, C. 46, S. 1177, s. 157. (Yazarın Londra ziyaretiyle ilgili haber.)

[İmzasız]: "Anvers"in Sukutundan Alınabilecek İbretler; SF, C. 47, S. 1219, s. 352. (Almanların Anvers'i işgal etmesi münasebetiyle yetenekli bir devlet adamı ve siyasetçinin nasıl olması gerektiği konu ediliyor.)

[İmzasız]: Arap Kadını – Tesettürden Evvel ve Sonra; SF, C. 46, S. 1177, s. 147-151. ("Mısır'da intişar etmekte olan El-Hilâl" mecmuasından Arap kadını ve tesettür konulu kısmî iktibas.)

[İmzasız]: Arap Kadını – Tesettürden Evvel ve Sonra [II]; SF, C. 46, S. 1178, s. 188-191.

[İmzasız]: Ariza-i Cevabiye; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 18, 19. (Meclis'in açılışında okunan Padişahın açılış nutkuna cevaben verilen arizadan bahsediliyor.)

[İmzasız]: Arnavutluk; SF, C. 46, S. 1189, s. 455. (Arnavutluk'taki siyasi gelişmelerle ilgili haber.)

[İmzasız]: Arnavutluk Hadisesi; SF, C. 46, S. 1181, s. 248. (Arnavutluk'ta cereyan eden olaylar "Peyam" ve "İstanbul"dan yapılan alıntılarla aktarılıyor.)

[İmzasız]: Arnavutluk Kral ve Kraliçeliğine Namzet Prens ve Prenses de Wied; SF, C. 46, S. 1173, s. 61. (Wilhelm de Wied'in kısa biyografisi ve evliliği hakkında kısa bilgi.)

[İmzasız]: Arnavutluk – Prens ve Ahalisi; SF, C. 46, S. 1190, s. 465. (Arnavutluk'taki siyasi gelişmelerle ilgili haber.)

[İmzasız]: Arnavutluk Prensi; SF, C. 46, S. 1187, s. 400. (Wilhelm de Wied ve Arnavutluk'taki son durumla ilgili haber.)

[İmzasız]: Arnavutluk Prensi ve İkametgâhı; SF, C. 46, S. 1184, s. 328. (Wilhelm de Wied'in Arnavutluk prensliğini kabulünün kesinleşmesiyle ilgili haber.)

[İmzasız]: Asım Beyefendi; SF, C. 46, S. 1185, s. 348. (Asım Bey'in Tahran sefaretine atandığı haberi.)

[İmzasız]: Aslan ile Muganniye; SF, C. 46, S. 1180, s. 229. (S. 1172, s. 40'taki "Aslanlar Arasında [Şüun-ı Mütenevvia –]" başlıklı haber ile aynı

konuda: Almanya'da Emmy Destinn'in Aslan kafesinde opera seslendirmesi.)

[İmzasız]: Aslanlar Arasında [Şüun-ı Mütenevvia –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 40. (Almanya'da Emmy Destinn'in Aslan kafesinde opera seslendirmesi.)

[İmzasız]: Aşk ü Muhabbet, Ziynet, Sermaye [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 47, S. 1198, s. 32. ("Siyansiya [سیانسیا]" Mecmuası'nda yayınlanan kadın erkek ilişkileri ve para üzerine bir yazıdan mealen iktibas ediliyor.)

[İmzasız]: At Meydanı (Sultan Ahmed Meydanı); SF, C. 46, S. 1181, s. 244. (İkdam'da yayımlanmış bir makaleden hareketle Sultan Ahmed Meydanı'nın düzenlenmesi konu ediliyor.)

[İmzasız]: Avrupa Meydan-ı Harbinde Vaz' ü Mevki-i Askeri; SF, C. 47, S. 1213, s. 268-270. (Avrupa'da savaşın sürdüğü sahalardaki askeri hareketler hakkında bilgiler aktarılıyor.)

[İmzasız]: Avrupa Siyaseti: Almanya ve Rusya [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 450. (Almanya ile Rusya arasındaki askerî gerginlik haber konusu ediliyor ve Petersburg Gazetesi'nden konuyla ilgili alıntı yapılıyor.)

[İmzasız]: Avrupa Siyaseti: Avrupa Siyasetine Teveccüh Eden Mesuliyet [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 356, 357. ("Times"tan yapılan alıntı, Avrupa'daki siyasi gelişmelerle ilgili haber ve yorumları içeriyor.)

[İmzasız]: Avusturya-Sırbistan Muharebesi; SF, C. 47, S. 1208, s. 185. (Avusturya Veliahdı Fransuva Ferdinand'ın katlinden sonra meydana gelen gelişmeler özetlendikten sonra Avusturya ile Sırbistan arasındaki savaşın ilk adımları aktarılıyor.)

[İmzasız]: Avusturya ve Sırbistan Muharebesi – Ültimatom ve İlan-ı Harp; SF, C. 47, S. 1208[GMK], s. 90, 91. (Avusturya Veliahdı Fransuva Ferdinand'ın katlinden sonra meydana gelen gelişmeler, ültimatom ve savaş ilanı hakkında ayrıntılar.)

[İmzasız]: [Ayan Azalığına Tayin Olunan Maliye Nazır-ı Sabıkı Rıfat Beyefendi]; SF, C. 46, S. 1188, s. 416. (Rıfat Bey hakkında bilgi veriliyor.)

[İmzasız]: [Ayan Azalığına Tayin Olunan Nafia Nazır-ı Cedidi Mahmud Paşa]; SF, C. 46, S. 1188, s. 416. (Mahmud Paşa hakkında bilgi veriliyor.)

[İmzasız]: Ayasofya; SF, C. 47, S. 1201, s. 73. (Ayasofya'nın tarihi hakkında kısa bilgiler veriliyor.)

[İmzasız]: Ayasofya'da Selamlık; SF, C. 46, S. 1195, s. 578. (Selamlık merasiminin ayrıntıları aktarılıyor.)

[İmzasız]: Babanzade İsmail Hakkı Bey Merhum; SF, C. 46, S. 1178, s. 171-174. (Babanzade İsmail Hakkı Bey'in vefat haberi, konuyla ilgili basından yapılan derleme ve biyografi.)

[İmzasız]: Bağbostan Hanım'ın Matbaamızı Ziyareti; SF, C. 47, S. 1207, s. 162. (Orenburg Darülmuallimatı Müdiresi Bağbostan Hanım'ın İstanbul'u ve Ahmed İhsan Matbaası'nı ziyareti.)

[İmzasız]: Bağdat Hattı Üzerinde-Matbuat-ı Umumiye Müdüriyeti'nden [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 474. ("Matbuat-ı Umumiye Müdüriyeti'nden" verilen bir duyuruyla Bağdat demiryolu hattı üzerinde meydana gelen adlî bir olay haber veriliyor.)

[İmzasız]: Bağdat Şimendiferi; SF, C. 46, S. 1180, s. 219. (İnşa edilecek yeni hatlarla ilgili bilgiler içeren haber.)

[İmzasız]: Bağdat Şimendiferleri [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 45. ("Berliner Tageblatt Gazetesi'nin Paris muhabirinden" alınan Anadolu-Bağdat Demiryolları hakkında Almanlarla Fransızlar arasındaki görüşmelere ilişkin haber.)

[İmzasız]: Bahr-i Muhit Sefain-i Havaiyesi; SF, C. 46, S. 1171, s. 11-17. ("Fransızca mecmualardan birinde intişar eden" Atlas Okyanusu'nun havadan geçilmesine ilişkin fantastik bir yazıdan "nakl ü iktibas".)

[İmzasız]: Bahr-i Muhiti Havadan Geçmek Gayreti – Avrupa ile Amerika Arasında Seyahat-i Havaiye; SF, C. 46, S. 1192, s. 522-524. (Avrupa'daki havacılıkla ilgili son gelişmeler aktarılıyor.)

[İmzasız]: Bahr-i Sefit Muvazenesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1184, s. 330. ("Figaro Gazetesi'nde Mösyö Gabriel Hanotaux tarafından neşrolunan ... Bahr-i Sefid muvazenesi ve Adalar meselesi hakkında"ki makaleden iktibas.)

[İmzasız]: [Bahriye Nazır-ı Cedidi Cemal Paşa]; SF, C. 46, S. 1188, s. 417. (Cemal Paşa hakkında bilgi veriliyor.)

[İmzasız]: Bahriye Nazırının Seyahati; SF, C. 47, S. 1205[GMK], s. 66. (Cemal Paşa'nın Fransa gezisiyle ilgili "Tan [تان] Gazetesi'nde yayımlanmış bir makaleden iktibas.)

[İmzasız]: Balkan Harbi'nin İlk Şehid-i Muhteremi Mülazım-ı Sani Mehmed Cemal Efendi; SF, C. 46, S. 1178, s. 173. (Balkan Savaşı'nın ilk şehidi hakkında haber ve biyografi.)

[İmzasız]: Balkan Muharebatı Hakkında Tetkik ü Mütalaat; SF, C. 46, S. 1194, s. 556. (Levant Herald'dan Balkan Savaşları hakkında yapılmış bir incelemenin sonuçlarına dair iktibas.)

[İmzasız]: Balkanlar'da – (Epir Hadisatı, Yunanistan Romanya-Yunanistan Sırbistan); SF, C. 46, S. 1192, s. 508. (Balkan devletlerinde meydana gelen iç ve dış gelişmeler aktarılıyor.)

[İmzasız]: Balkanlar'da Teşebbüsat; SF, C. 47, S. 1215[GMK], s. 140. ("Merkezi Londra'da bulunan Balkan Komitesi'nin" kâtibi Mister Buxton [بوقستون]'un Bulgaristan'ı İtilaf Devletleri safında savaşa ikna etmek gayesiyle Sofya'da bulunduğu ve olumsuz cevap aldığı haberi.)

[İmzasız]: Balkanlar'ın Tahavvülat-ı Ahiresi; SF, C. 47, S. 1208[GMK], s. 91, 92. (Balkan Savaşları'ndan sonra Balkanlar'da meydana gelen son değişiklikleri konu edinen Şeradam [شرآدم]'ın makalesinden iktibası.)

[İmzasız]: Balkanlar'ın Tahavvülat-ı Ahiresi [II]; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 100, 101.

[İmzasız]: Balkanlar'ın Tahavvülat-ı Ahiresi [III]; SF, C. 47, S. 1210[GMK], s. 107-110.

[İmzasız]: Balkanlar'ın Tahavvülat-ı Ahiresi [IV]; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 115-117.

[İmzasız]: Banknotlar; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 99. (Bank-ı Osmanî'nin çıkardığı banknotların kullanımına ilişkin üç maddelik kanun metni.)

[İmzasız]: [Belkıs Şevket Hanımefendi]; SF, C. 46, S. 1174, s. 80. (Belkıs Şevket Hanım'ın uçuş tecrübesini aktaran haber.)

[İmzasız]: Belkıs Şevket Hanımefendi; SF, C. 46, S. 1175, s. 109. (Belkıs Şevket Hanım'ın uçuş tecrübesiyle ilgili gelişmeleri aktaran haber.)

[İmzasız]: Berlin Kütüphane-i Kralîsi-İmparatorun Bir Nutku [Matbuat ü Neşriyat –]; SF, C. 46, S. 1191, s. 501. (Almanya'da yaptırılan kütüphane binasıyla ilgili haber.)

[İmzasız]: [Beyaz ile Siyah]; SF, C. 46, S. 1174, s. 88. (Siyah beyaz bir moda resmi üzerine kısa yorum.)

[İmzasız]: [Beyoğlu'nda Galatasaray'ında Damda Nestle'nin Elektrikli Ziyadar İlanı]; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 22. (Nestle'nin bir reklâm panosu tanıtılıyor.)

[İmzasız]: 1330 Bütçesi; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 26, 27. (Maliye Bakanı tarafından 1330 yılı bütçesinin Meclis-i Mebusan'a gönderilmesi ve bütçenin özetiyle ilgili haber.)

[İmzasız]: Bir Aktrisin Hayatı; SF, C. 46, S. 1178, s. 180, 181. (Kristin Nilsson'un sanatı ve biyografisi.)

[İmzasız]: Bir Amerikalının Hitabesi; SF, C. 47, S. 1221[GMK], s. 163, 164. (Baş tarafında "Correspondence European'ın 15 Teşrin-i Evvel tarihli tebligatına nazaran" ifadesini bulunduran haber, Avrupa'da yaşamış John Steward adında bir Amerikalının Amerika'da birçok gazetede yayımlanmış olan, İngiliz ve Fransız kanallarıyla yayılan savaş haberlerinin güvenilir olmadığını ifade eden açık mektubunu konu ediyor.)

[İmzasız]: Bir Bahs-i Askerî – Gece Hücumu; SF, C. 46, S. 1191, s. 484. ("Fransızca 'İstanbul' Gazetesi'nde" yayımlanmış askeri konulu bir makale kısmen iktibas ediliyor.)

[İmzasız]: Bir Devr-i Senevî – Menkıbe-i Viladet; SF, C. 46, S. 1182, s. 284. (Mondros Deniz Savaşı'nın yıldönümü münasebetiyle bu savaşta şehit düşen askerler için mevlit okutulduğu haberi.)

[İmzasız]: Bir İzdivaç; SF, C. 47, S. 1210, s. 218-222. (Çevirmeni ve yazarı belirtilmeyen hikâyede kadın ve erkeklerin sosyal rollerinin değiştiği bir hayat kurgulanıyor. Baş tarafındaki kısa açıklamada savaşa değiniliyor.)

[İmzasız]: Bir Makale Münasebetiyle [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1171, s. 20. (Gabriel Hanotaux'nun "Memalik-i Osmaniye'nin mukasemesinden bahis" Figaro'da yayımlanan makalesi üzerine.)

[İmzasız]: Bir Milletin Terakki ve Tealisi; SF, C. 47, S. 1197[GMK], s. 2. (Almanya'nın Feyz-i Millisi adlı tefrikanın önemi anlatılıyor.)

[İmzasız]: Bir Nizam-ı Mühim – Mahakim-i Şeriye ve Nizamiyenin Tefrik-i Vazaifi; SF, C. 47, S. 1220[GMK], s. 159. (Şeriye Mahkemeleri ile Nizamiye

Mahkemelerinin vazifelerini ayıran bir nizamname çıkarıldığı haberi veriliyor.)

[İmzasız]: Bir Rus Muallimin Şayan-ı Dikkat Bir Mektubu; SF, C. 47, S. 1217[GMK], s. 148. (P. von Mitrofanof'un Preussische Jahrbucher'de yayımlanmış "Şark meselesi; Rusya ve Boğazlar meselesi; Almanya" konularını içeren açık mektubundan iktibas.)

[İmzasız]: 1 Teşrin-i Evvel 1914 – Osmanlı Feyz-i Millisi (Gümrükler, Postalar, Temettu); SF, C. 47, S. 1218[GMK], s. 151, 152. (Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı sermaye sahiplerini etkileyen gümrük vergilerinin artırılması, gelir vergisi ve postalarla ilgili kanun ve düzenlemelerin sonuçları haber konusu ediliyor.)

[İmzasız]: Bir Vaka – Şimendiferde Bir Tufeylî; SF, C. 46, S. 1195, s. 594-596. ("İspanyolca'dan Blasco İbañez'in asarından" çeviri hikâye.)

[İmzasız]: Bir Valide ile Oğlu – Bir Şaire, Bir Şair; SF, C. 46, S. 1193, s. 545. (Edmond Rostand'ın karısı Rosemonde Gérard ile oğlu Maurice Rostand tarafından tiyatroya aktarılan Kibritçi Kız adlı piyes hakkında bilgiler veriliyor.)

[İmzasız]: Birinci Kolordu Kumandanı Miralay Nuri Bey Merhum; SF, C. 46, S. 1192, s. 512. (Miralay Nuri Bey'in geçirdiği kaza ve vefatıyla ilgili haberle birlikte biyografisi veriliyor.)

[İmzasız]: Bitlis Hadisesi Etrafında; SF, C. 46, S. 1193, s. 532. (Bitlis'teki ayaklanmanın bastırıldığı ve elebaşı "Barzan Şeyhi şaki Abdüsselam"ın yakalandığı haberi veriliyor.)

[İmzasız]: Bitlis Vukuatı; SF, C. 46, S. 1192, s. 506. ("Bitlis şehrine tecavüz eden Molla Selim ve Şeyh Şahabeddin ile avanesi hakkında ... malûmat..." veriliyor.)

[İmzasız]: Bizde İnkılab-ı İçtimaî Avrupa'da Hüsn-i Telakki; SF, C. 46, S. 1194, s. 568. (Servet-i Fünun'da kadınlarla ilgili yayımlanmış bir fotoğrafın İllustration tarafından iktibas edildiği haberi veriliyor.)

[İmzasız]: Bonaparte ve Mısır Kadınları [Tarihten Küçük Bir Parça –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 466-468. ("Revue Mecmuası'nda "Bonaparte ve Mısır Kadınları" unvanı altında intişar eden bir tetkik ile bu tetkik üzerine Fransa erbab-ı kaleminden tetebbuat-ı tarihiyesiyle maruf Mösyö 'Lönoter [لونوتر]'in 'Kadınlar Muharebesi' unvanlı bir makalesinden.)

[İmzasız]: Bosnasaray Faciası – Avusturya Veliahdı ile Zevce-i Muhteremesinin Katli; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 58-60. (Avusturya Veliahdı Fransuva Ferdinand'ın eşiyle birlikte Saraybosna'da suikaste kurban gitmesiyle ilgili haber, olayın ayrıntıları ve suikast kurbanlarının biyografileri veriliyor.)

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1173, s. 65. (Haftanın olaylarına ana hatlarıyla bakan kısa yazı. [028,029])

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C 46, S. 1196, s. 601, 602. (Haftanın olayları, iç ve dış siyasi gelişmeler konu ediliyor. "Ruz-ı Hızır; Mayısın birinci günü; Darüşşafaka, Cemiyet-i Tedrisiye-i İslamiye'nin kongresi; Biraz siyasiyat; Islahat ve Müfettişler")

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1197[GMK], s. 1, 2. (Haftanın olayları, iç ve dış siyasi gelişmeler konu ediliyor. "Meclis-i Mebusan, nutk-i iftitahi, muvakkat kanunlar; Letafet-i bahar; Livadya ziyareti; Matbuat Teavün Cemiyeti")

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1198[GMK], s. 9, 10. (Haftanın olayları, iç ve dış siyasi gelişmeler konu ediliyor. "Meclis-i Milli-i Osmani'nin resm-i güşadı; Muvacehe-i hümayunda; Nutk-i iftitahinin kıraati; Umumi meserret; Mebusların miktarı, intihabat, ikmal olunmayan yerler; Mükellefiyet-i Askeriye Kanun-ı Muvakkatı; 'Stadyum' ve Sadrazam Paşa'nın himmeti.")

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 97, 98. (Haftanın olayları, iç ve dış siyasi gelişmeler konu ediliyor. "Harb-i Umumi; Avrupa'da hercümerç; Her tarafta seferberlik; Almanların ilk muvaffakiyetleri; Belçika içinden Fransa üzerine; Vaz' ü mevkimiz.")

[İmzasız]: Budapeşte'de Şark Müzesi – (Doktor Kunos'un Bir Mektubu, Millet-i Necibe-i Osmaniye Vatanperver Gençlerine); SF, C. 46, S. 1184, s. 320, 321. (Kunos, Budapeşte Şark Akademisi ve Şark Müzesi hakkında kısa açıklamalarla beraber Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıldönümü münasebetiyle yazılmış ve "Doktor Kunos'un Bir Mektubu" ve "Millet-i Necibe-i Osmaniye Vatanperver Gençlerine" alt başlıklarıyla verilmiş "Doktor Ignaze Kunos" imzalı iki mektuptan oluşuyor.) **[ç]**

[İmzasız]: Bulgaristan Ahvali [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1173, s. 66. ("Bulgaristan ahvali gittikçe kesb-i ehemmiyet etmektedir.

Bu hususta Débats Gazetesi'nin bir makalesini şayan-ı dikkat gördüğümüzden ... naklediyoruz" ifadeleriyle yapılan iktibas.)

[İmzasız]: Bütün Cihan-ı Medeniyetin Kadınlarına Hitap; SF, C. 47, S. 1218, s. 350. (Kaynağı belirtilmeyen iktibas "İsviçre'nin Vevey beldesinden Madam Vuadnes Kalmos [ووآدنس قالموس] isminde bir kadın"ın bütün kadınları savaş aleyhtarı çalışmalara davetini içeriyor.)

[İmzasız]: Büyük Beykoz Parkı; SF, C. 47, S. 1208[GMK], s. 93. (Yakında açılacağı duyurulan Beykoz'daki İbrahim Paşa Parkı'yla ilgili bilgiler veriliyor.)

[İmzasız]: Büyük İstikraz; SF, C. 46, S. 1192, s. 506. (Fransa'dan alınacak krediyle ilgili yapılan görüşmeler aktarılıyor.)

[İmzasız]: Büyük İstikraz; SF, C. 46, S. 1193, s. 530. (Fransa'dan alınacak krediyle ilgili gelişmeler aktarılıyor.)

[İmzasız]: Büyük Köprüler; SF, C. 46, S. 1186, s. 369. (Amerika'da yapılmış iki büyük köprü.)

[İmzasız]: Büyük ve Küçük Hükümetler – Bu Aralık Tesirat-ı Siyasiyenin Hükümsüzlüğü; SF, C. 47, S. 1220, s. 380, 381. (Savaşan devletlerin diğer devletleri savaşa çekmek üzere sarf ettiği çabalar konu ediliyor.)

[İmzasız]: Calmette-Roşet [روشت] – Fransa Ahvali; SF, C. 46, S. 1191, s. 502. (Fransa Maliye Bakanı Caillaux'nun eşinin Figaro Gazetesi müdürü Calmette'i öldürmesiyle ilgili gelişmeler ve buna bağlı bazı siyasi olaylar konu ediliyor.)

[İmzasız]: Carnegie Tahkikat Heyeti'nin Raporu; SF, C. 47, S. 1198[GMK], s. 11. (Beynelmilel Carnegie Sulh Cemiyeti'nin Balkan Savaşı'yla ilgili olarak Balkanlar'da yaptırdığı araştırmanın sonuçlandığı ve raporunun yakında yayımlanacağı haber veriliyor.)

[İmzasız]: Cavid Bey'le Mülakat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 234, 235. (Siyasi meselelere, özellikle "istikraz" meselesine değinen, Peyam'dan iktibas edilmiş mülakat.)

[İmzasız]: Cemal Paşa; SF, C. 46, S. 1179, s. 201. (Cemal Paşa'nın nazır olduğu haberi ve hizmetleri.)

[İmzasız]: Corcovado Vapuru – İstanbul ile Amerika Arasında Doğru Sefer; SF, C. 47, S. 1200, s. 57. (İstanbul ile Amerika arasında North Deutscher Şirketi'nin başlattığı direkt deniz seferleri konu ediliyor.)

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

[İmzasız]: Çar ve Çariçe Hazeratının Dört Kerimesi; SF, C. 47, S. 1206, s. 148. (Rus Çarının çocukları hakkında bilgilerle birlikte Türkiye-Rusya ilişkilerine değiniliyor.)

[İmzasız]: Çin Reis-i Cumhuru Yuen Şı-Kay; SF, C. 46, S. 1174, s. 77. (Yuen Şı-Kay'ın cumhurbaşkanı oluşunu ve Çin'deki siyasî durumu aktaran haber.)

[İmzasız]: Çingeneler; SF, C. 46, S. 1190, s. 476-478. ("Avrupa gazetelerinden biri"nden kısmen iktibas edilmiş çingeneleri anlatan inceleme.)

[İmzasız]: Çocuk Neşv ü Nema Buluyor; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 20-22. (Çocuk beslenmesi konu ediliyor.)

[İmzasız]: Dahiliye Nazırının Beyanatı; SF, C. 47, S. 1205[GMK], s. 66. (Talat Bey'in Batı Anadolu seyahati ve seyahatle ve Rum muhaceretiyle ilgili açıklamalar.)

[İmzasız]: Dahiliye Nezareti Teşkilatı Hakkında Nizamname [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1178, s. 185, 186. ("Dahiliye Nezareti Teşkilatı Hakkında Nizamname"nin metni.)

[İmzasız]: Dahiye-i Harp-Beliye-i İşret – Votka, Cin, Rakı Vesaire; SF, C. 47, S. 1221, s. 397. (Harp ve içki tüketimi konusu işleniyor.)

[İmzasız]: Danimarka Boğazlarının Seddi; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 115. (Neue Freie Presse Gazetesi'nden aktarılan haber Baltık Denizi'ndeki Belt boğazı ve Sund boğazının Danimarka tarafından kapatıldığı bilgisini içeriyor.)

[İmzasız]: Danimarka Sefareti; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 26. (Danimarka'nın İstanbul'da bir sefaret açması ve ilk sefir Mösyö Vendel [وه ندل]'in güven mektubu takdimiyle ilgili haber.)

[İmzasız]: Darülfünun'da Hanımlara Dersler [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1184, s. 329. (Darülfünun'da kadınlar için verilen derslerle ilgili bilgiler veren haber.)

[İmzasız]: Darü'l-Hilafetü'l-Aliye Medresesi; SF, C. 47, S. 1218[GMK], s. 152. (Darü'l-Hilafe'ye bağlı medreselerin "Darü'l-Hilafetü'l-Aliye Medresesi" adı altında birleştirilmesiyle ilgili nizamname haber konusu ediliyor.)

[İmzasız]: Darüşşafaka ve Cemiyet-i Tedrisiye-i İslamiye [Neşriyat ü Matbuat –]; SF, C. 46, S. 1196, s. 621. (Baş tarafında Cemiyet-i Tedrisiye-i

İslamiye'nin kongresi ve bir Darüşşafaka-i İnas açılması yolundaki çalışmalarından bahsedildikten sonra cemiyetin salnamesinden bir bölüm aktarılıyor.)

[İmzasız]: Dehşet-i Harp; SF, C. 47, S. 1211, s. 230, 231. (Savaşta kullanılan kimi silahların etkileri ve savaşla ilgili bilgiler.)

[İmzasız]: Deli Olduğum Zaman; SF, C. 46, S. 1172, s. 27, 29, 30. ("İtalyanca'dan, Luigi Pirandello'nun eseri"nden çeviri hikâye.)

[İmzasız]: Deli Olduğum Zaman [II]; SF, C. 46, S. 1173, s. 54, 55, 58, 59.

[İmzasız]: Deli Olduğum Zaman [III]; SF, C. 46, S. 1174, s. 86-88.

[İmzasız]: Deniz Havasıyla Tedavi, İstirahat; SF, C. 46, S. 1194, s. 564, 566. (Deniz seyahatleri konu ediliyor ve "La France" adlı gezinti gemisi tanıtılıyor.)

[İmzasız]: [Derince Karargâh-ı Askerîsi'nde]; SF, C. 46, S. 1185, s. 337. (Derince Askerî Karargâhı'na asker gönderilmesiyle ilgili haber.)

[İmzasız]: Divan-ı Ali; SF, C. 47, S. 1207[GMK], s. 83. (Gazi Ahmed Muhtar Paşa ve Kâmil Paşa kabinelerinin Divan-ı Ali'ye sevkleri hakkında Meclis-i Mebusan'a önerge verilmesi.)

[İmzasız]: Doktor Charles Richet – Nobel Mükâfatı; SF, C. 46, S. 1174, s. 84. (Doktor Charles Richet'nin Nobel ödülünü kazanmasına ilişkin haber ve biyografisi.)

[İmzasız]: Doktor Kunos'un Bir Mektubu; SF, C. 46, S. 1184, s. 320. (bk. **[İmzasız]:** Budapeşte'de Şark Müzesi – (Doktor Kunos'un Bir Mektubu, Millet-i Necibe-i Osmaniye Vatanperver Gençlerine); SF, C. 46, S. 1184, s. 320, 321.)

[İmzasız]: Domdom Kurşunları; SF, C. 47, S. 1214, s. 281, 282. (Savaşlarda İngilizler tarafından kullanılan domdom kurşunları hakkında "Profesör Doktor Witting Paşa"nın yazdığı makaleden çeviri.)

[İmzasız]: Domdom Kurşunları; SF, C. 47, S. 1217, s. 326. ("Osmanischer Lloyd"dan bir alıntıyı da içeren haber Fransız askerlerinin domdom kurşunları kullanmasıyla ilgili.)

[İmzasız]: Dünyanın En Büyük Tüneli [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 448. (Amerika'da inşa edilen tünel ile ilgili Herts Magazine [هرتس مغازين]'den alıntı haber.)

[İmzasız]: Düşman-ı Daimi; SF, C. 47, S. 1222, s. 400. (Rus gemilerinin Karadeniz'de Osmanlı Donanması'na saldırısı münasebetiyle Rusların Türk-İslam düşmanlığı konu ediliyor.)

[İmzasız]: Düşünmek Sanatı [Mebahis-i Fenniye –]; SF, C. 47, S. 1203, s. 107-109. ("Jules Lamar [لامار ژول]'ın eserinden" çeviri, düşünmenin nasıl gerçekleştiği üzerine bilimsel inceleme.)

[İmzasız]: Düşünmek Sanatı [II] [Mebahis-i Fenniye –]; SF, C. 47, S. 1206, s. 154, 156.

[İmzasız]: Edebiyatta Meyl ü İstidat – Kızlarda ve Erkek Çocuklarda; SF, C. 47, S. 1204, s. 118. (Çocuklarda edebi yeteneğin nasıl ortaya çıktığına değinen "Almanya Ulum-i İçtimaiye Müessesesi'nin Mecmuası'nda" yayımlanmış Gize [کیزه]'ye ait makaleden özetle iktibas.)

[İmzasız]: Elektrik Edevatı ve Tatbikatı; SF, C. 47, S. 1199, s. 36. (Beyoğlu'nda açılan elektrik sergisi münasebetiyle elektriğin kullanım alanları üzerinde duruluyor.)

[İmzasız]: Elektrik Meşheri; SF, C. 47, S. 1198, s. 28. (Beyoğlu'nda bir elektrik sergisi açıldığı haberi veriliyor.)

[İmzasız]: [Elektrikli Tramvay]; SF, C. 46, S. 1182, s. 268. (İstanbul'da çalışan ilk elektrikli tramvayın hizmete konuluşu törenini aktaran haber.)

[İmzasız]: "Empires of Ireland" Faciası; SF, C. 47, S. 1202, s. 93, 94. (Empires of Ireland adlı geminin Saint Lawrence Körfezi'nde uğradığı bir kaza sonucu batmasıyla ilgili haber.)

[İmzasız]: En Doğru Harp Havadisi; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 121. (Savaş hakkında birçok yalan haber yapıldığı ve bu sebeple Berlin'de en doğru savaş haberlerini vermek üzere özel bir haber heyeti kurulduğu haberi.)

[İmzasız]: Enver Paşa'nın Tasviri [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1182, s. 281. (Enver Paşa'nın bir fotoğrafının İllustration'da yayımlandığını bildiren haber.)

[İmzasız]: Epir Hadisatı; SF, C. 47, S. 1198, s. 25. (Epir'le ilgili siyasi ve askeri gelişmeler aktarılıyor.)

[İmzasız]: Ermeni Vatandaşlarımız Hakkında; SF, C. 46, S. 1181, s. 258-260. (Tanin'in Pozantiyon [پوزانتیون] Gazetesi'nden kısmen çevirmek suretiyle iktibas ettiği, azınlıklar konulu, Tumayan Efendi'ye ait yazının iktibası.)

[İmzasız]: Ernest Renan; SF, C. 46, S. 1181, s. 252, 253. (Ernest Renan'ın biyografisi.)

[İmzasız]: Evkaf-ı İslamiye Müzesi; SF, C. 46, S. 1195, s. 578, 579. (Evkaf-ı İslamiye Müzesi'nin açılışının yapıldığı haber verildikten sonra müze hakkında bilgiler aktarılıyor.)

[İmzasız]: Faber Kurşun Kalem Fabrikası; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 51. (Osmanlı şehzadeleri Abdürrahim, Abdülhalim ve Osman Efendilerin Paris yakınlarında bulunan Faber Kurşunkalem Fabrikası'nı ziyaretleri haber konusu ediliyor.)

[İmzasız]: Fahreddin Bey (Bulunduğu Memuriyetler); SF, C. 47, S. 1197, s. 2. (Fahreddin Bey'in Petersburg'a sefir vekili olarak görevlendirildiği haberiyle birlikte biyografisi veriliyor.)

[İmzasız]: Fahri Paşa Merhum; SF, C. 46, S. 1195, s. 592. (Fahri Paşa'nın vefatıyla ilgili haberle birlikte biyografisi veriliyor.)

[İmzasız]: Fas'ta Matbuat; SF, C. 46, S. 1191, s. 496, 497. (Fas'taki basın ve matbaacılıkla ilgili gelişmeler aktarılıyor.)

[İmzasız]: "Fatih" İhtifali; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 42. (İstanbul'un fethinin yıldönümü münasebetiyle yapılan kutlamalar haber konusu ediliyor.)

[İmzasız]: "Fatih Sultan Mehmed"; SF, C. 46, S. 1195, s. 578. ("Fatih Sultan Mehmed" adını taşıyacak yeni bir dretnotun sipariş edilmiş olduğu haber veriliyor.)

[İmzasız]: Felsefenin İflası; SF, C. 46, S. 1196, s. 610, 611. (Basın yayın organlarında felsefe üzerine yapılan tartışmalardan hareketle felsefenin geçerliliğini sürdürüp sürdürmediği konu ediliyor.)

[İmzasız]: Fen Millete Ne Hizmet Eder; SF, C. 46, S. 1181, s. 253-256. (İlim tahsil etmenin ve fennin gerekliliği üzerine "Ernest Renan'ın bir makalesi".)

[İmzasız]: Fethi Bey; SF, C. 46, S. 1187, s. 391, 392. (Fethi Bey'in biyografisi.)

[İmzasız]: Feth-i Konstantiniye (Fetihten Evvel İstanbul Muhasaraları, Sultan Mehmed Han-ı Sani ve Fetih Hazırlıkları, İstanbul'un Fethi); SF, C. 47, S. 1201, s. 66-71. (Baş tarafında bir açıklamanın ardından İstanbul'un fethiyle ilgili birkaç eserden bahsediliyor ve Celâl Esad Arseven'in Eski İstanbul adlı kitabından "Fetihten Evvel İstanbul Muhasaraları", "Sultan Mehmed Han-ı Sani ve Fetih Hazırlıkları", "İstanbul'un Fethi" alt başlıklarıyla üç bölüm aktarılıyor.)

[İmzasız]: Fikrin Cilde İntibaı; SF, C. 46, S. 1172, s. 39. (Fransa'da bir kızın düşüncelerinin derisi üzerinde yazı halinde göründüğünü anlatan haber.)

[İmzasız]: Filistin – Tarihi ve Asarı [II][1]; SF, C. 46, S. 1180, s. 224-227. (Filistin'in tarihi, "ahval-i iktisadiye, içtimaiye ve ilmiyesi" üzerine yazılmış, "El-Hilal Mecmuası'nda Corci Zeydan Efendi'nin makalesi"nden iktibas.)

[İmzasız]: Filistin – Tarihi ve Asarı [III]; SF, C. 46, S. 1182, s. 283-286.

[İmzasız]: Filozof Henri Bergson; SF, C. 46, S. 1185, s. 349. (Bergson'un Fransız Akademisi üyeliğine seçildiği haberi ve filozof hakkında bilgiler veriliyor.)

[İmzasız]: Fransa Ahvali; SF, C. 46, S. 1192, s. 507. (Fransa Maliye Bakanı Caillaux'nun eşinin Figaro Gazetesi müdürü Calmette'i öldürmesiyle meydana gelen siyasi gelişmeler Fransızca "İstanbul" Gazetesi'nden yapılan iktibasla aktarılıyor.)

[İmzasız]: Fransa Buhran İçinde; SF, C. 47, S. 1213[GMK], s. 130. (Fransa'nın savaş şartları altında içinde bulunduğu durum hakkında bilgiler veriliyor.)

[İmzasız]: Fransa Heyet-i Vükelâsı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1177, s. 163, 164. (Fransa'daki kabine değişikliği ile ilgili "Peyam" başyazarı Ali Kemal'in bir makalesinden iktibas.)

[İmzasız]: [Fransa İmparatoru Birinci Raymond]; SF, C. 47, S. 1222, s. 414. (Fransa'da Cumhurbaşkanı Raimond Poincaré'nin konsül ilan edileceği haberi üzerine çizilmiş bir karikatür hakkında.)

[İmzasız]: Fransa'da İntihabat (Herşeye Tebaiyet, Harpten Evvel) [Matbuat ü Neşriyat –]; SF, C. 46, S. 1195, s. 597, 598. (Fransa'daki milletvekili seçimlerinin yankıları haber konusu edilirken Alfred Capus'nün La Jenal Politique Eliterer [له زانال پولیتیق نه لیته ره ر]'de yayımlanmış "İntihabat Komedyası" adlı yazısından iki bölüm iktibas ediliyor.)

[İmzasız]: [Fransız Şimendiferleri Kumpanyası]; SF, C. 47, S. 1219, s. 363. (Fransızların Almanlara mağlup olmasını konu edinen kısa mizahi yazı ile ilgili.)

---

[1] İktibasın ilk kısmı çalışmamızın dışında kalan önceki sayılardan "S. 1167, s. 537-540"ta yayımlanmıştır. (Boyraz 2001: 70).

[İmzasız]: Futbol Müsabakaları; SF, C. 46, S. 1193, s. 536. (Romanya'dan gelen sporcuların iştirakiyle gerçekleşen atletizm müsabakaları hakkında bilgiler veriliyor.)

[İmzasız]: Futbol Müsabakaları; SF, C. 46, S. 1194, s. 554, 555. (Romanya'dan gelen sporcuların iştirakiyle gerçekleşen futbol müsabakaları hakkında bilgiler veriliyor.)

[İmzasız]: Gambotlar; SF, C. 47, S. 1202, s. 93. (Fransa'da yaptırılan "Sakız, Burak Reis, Aydın Reis, Preveze, Durak Reis, Hızır Reis, İsa Reis isimlerindeki yedi gambot"un İstanbul'a gelmesiyle ilgili haber.)

[İmzasız]: Gaye-i Salah ü Kemale Doğru – Efkârın Teksif ü Tespiti Hakkında; SF, C. 46, S. 1174, s. 75, 76. (Kurtuluş ve ilerleme yolunda üretilen fikirlerde birlik sağlanması gerektiği konusunda.)

[İmzasız]: General Hindenburg (General Hindenburg'un Tercüme-i Hali); SF, C. 47, S. 1218, s. 349. (Alman General Hindenburg'un başarıları haber konusu edilirken biyografisi de veriliyor.)

[İmzasız]: General von Besler; SF, C. 47, S. 1222, s. 406. (Anvers'e giren Alman kuvvetlerinin komutanı olan General von Besler'in biyografisi.)

[İmzasız]: George Westinghouse [Vefayat-ı Meşahir –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 524. (George Westinghouse'un vefat haberi ve hakkında bilgiler veriliyor.)

[İmzasız]: [Gidenler]; SF, C. 47, S. 1222, s. 414. (Rus gemilerinin Karadeniz'de Osmanlı Donanması'na saldırması ve Rus elçisinin İstanbul'dan ayrılmasıyla birlikte İngiltere ve Fransa elçilerinin de İstanbul'dan ayrıldığı haberi veriliyor.)

[İmzasız]: "Goeben" ve "Breslau"ın Kahramanlıkları; SF, C. 47, S. 1216, s. 307, 308. ("Hamburger Nachrichten" Gazetesi'nden alınan yazı "Goeben" ve Breslau" gemilerinin Alman Donanması'ndayken sağladığı faydalar aktarılıyor.)

[İmzasız]: "Goeben" Zırhlısı; SF, C. 47, S. 1198, s. 24. (Goeben zırhlısı tanıtılıyor.)

[İmzasız]: Gülhane Parkı; SF, C. 47, S. 1208, s. 181. (Gülhane Parkı'nın Sarayburnu sahiline kadar genişletilmesiyle ilgili haber.)

[İmzasız]: Güvercinler [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 366-368. ("Jean Vinau [ژان وینو]'dan" çeviri hikâye.)

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1191, s. 481, 482. (Hafta içinde meydana gelen iç ve dış gelişmeler aktarılıyor.)

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1192, s. 506, 507. (Haftanın olayları, iç ve dış siyasi gelişmeler konu ediliyor.)

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1193, s. 529, 530. (Haftanın olayları, iç ve dış siyasi gelişmeler konu ediliyor. "İstikraz akdine muvaffakiyet; Fransa ile itilaf ü münasebat-ı samimane ve dostane; Darüşşafaka-i İnas; İnsanî ve içtimai mühim bir teşebbüs")

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1194, s. 553, 554. (Haftanın olayları, iç ve dış siyasi gelişmeler konu ediliyor. "Futbolcular; Maliye Nazır-ı muhteremi ve Maliyede gece iştigalatı; Bütçe, mebuslar; Nisanda karakış; Ormanlar ve ormanlardan istifade; Keşşaflar ve keşşaf tertibatı; Osmanlı Alman Cemiyeti")

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1195, s. 577, 578. (Haftanın olayları, iç ve dış siyasi gelişmeler konu ediliyor. "Cülus-i Hümayun; İzciler; Evkaf Müzesi; Avusturya İmparatorunun hastalığı; Amerika ve Meksika; İngiltere Kral ve Kraliçesinin Paris'e seyahati; 'Fatih Sultan Mehmed'")

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 17, 18. (Haftanın olayları, iç ve dış siyasi gelişmeler konu ediliyor. "Meclis-i Mebusan ve Ayan, hal-i faaliyette; Kanun-ı Esasî tadilatı, Ayan'da mühim bir celse; Dahiliye Nazırımızın Romanya seyahati; Arnavutluk hadisatı; tayyarecilerimizin İskenderiye'den avdeti; İzcilik Teşkilatı, oymak beylerinin tahlifi; Taşkışla Harikı.")

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 25, 26. (Haftanın olayları, iç ve dış siyasi gelişmeler konu ediliyor. "Dahiliye Nazırının Romanya seyahati ve tesiratı; Mebuslarımızın Romanya seyahati; Romanya Kralının İstanbul'u ziyareti; Hükümet-i Osmaniye ve Yunanistan; Tavassut-ı dostane ve husul-i itilaf; Boykot meselesi; Arnavutluk ahvali; Arnavutlukta Müslümanlar ve Katolikler; Bütçe; Heyet-i Teşriiye'de faaliyet.")

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 41, 42. (Haftanın olayları, iç ve dış siyasi gelişmeler konu ediliyor. "Haziranda mart havası; Paris'te soğuktan müncemiden vefat edenler, New York'ta sıcaktan güneş çarpmasıyla terk-i hayat eyleyenler, Paris'te kasırga; Dahiliye Nazırının seyahati; Fransa kabinesi; Yunanistan'ın vaz' u tavrı; Rusya Çarının Köstence'yi ziyareti, Romanya Kralı Carol ile mülakatı.")

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 49, 50. (Haftanın olayları, iç ve dış siyasi gelişmeler konu ediliyor. "Hükümet-i Osmaniye ile Yunanistan arasında gerginlik; Yunaniler ve bahaneleri, isnatları; Hükümet-i Osmaniye'nin siyaset-i musibesi; Düvel-i muazzamayı muhaceret meselesini yakından tetkike davet; Dahiliye Nazırının seyahati ve Avrupa'da hüsn-i tesirat; Arnavutluk keşmekeşi, Arnavutluk Prensinin mevki-i müşkülü; Saha-i teşriiyede, bütçe müzakeratı.")

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 57, 58. (Haftanın olayları, iç ve dış siyasi gelişmeler konu ediliyor. "Dahiliye Nazırının Anadolu-i Garbi'de seyahati, İstanbul'a avdeti, seyahatin maksad ü gayesi; Rumların muhacereti meselesi, düvel-i muazzama sefaretlerinin tercümanları, İzmir havalisinde; Hakikat herkese ayan olmalı; Osmanlı-Yunan münasebatında salah; Rum Patrikhanesi ve kiliselerle mekteplerin seddi; İngiliz amiralinin Dersaadet'i ziyareti; Bahriye Nazırı Cemal Paşa Fransa bahriye manevralarında; Mösyö Antoine'ın muvasalatı ve Dersaadet'te konservatuar tesisi; Arşidük Ferdinand ile zevcesinin katli.")

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1205[GMK], s. 65, 66. (Haftanın olayları, iç ve dış siyasi gelişmeler konu ediliyor. "Bütçenin Meclis-i Mebusan'da müzakeresi; Maliye Nazırı Cavid Beyefendi'nin nutku; Bahriye Nazırının Fransa'ya seyahati; Osmanlı ve Fransız münasebat-ı hasenesi; Avusturya Veliahdının katli, Avusturya ve Sırbistan; Osmanlı ve Yunan münasebatı, muhtelit komisyon.")

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1206[GMK], s. 73, 74. (Haftanın olayları, iç ve dış siyasi gelişmeler konu ediliyor. "Hayat-ı teşriiyede; Meclis-i Mebusan'ın on gün temdidi; Bütçe; Ramazan geliyor; Ramazan geceleri, yaz geceleri; Millet Tiyatrosu'nda, yeni bir sahne-i temaşa ve Donanma Cemiyeti; Hilâl-i Ahmer'de; Muhaceret meselesi ve tercümanlar; Fransızlar ve ıyd-i millileri; Bahriye Nazırımız Fransa'da; Ahval-i hariciye.")

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1208[GMK], s. 89, 90. (Haftanın olayları, iç ve dış siyasi gelişmeler konu ediliyor. "Hayat-ı teşriiyede; Divan-ı ali; On beş gün temdit; 10 temmuz şenlikleri; Geçit resmi, Gülhane Parkı'nın resm-i güşadı; Müşaşa' bir gün ve bir gece; Hıdiv hazretlerine suikast,

caninin meyyiten istisali; Avusturya ve Sırbistan ihtilafi; Muharebe iptidasında; Harb-i Umumi tehlikesi.")

[İmzasız]: Haliç'te Münakalat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 474. (Haliç'te toplu taşımacılıkla ilgili yapılan çalışmalar aktarılıyor.)

[İmzasız]: Halid Ziya Beyefendi; SF, C. 46, S. 1194, s. 558. (Halid Ziya Uşaklıgil'in Paris sefiri olarak görevlendirildiği haberi veriliyor.)

[İmzasız]: Halil Halid Bey – Hindistan Seyahati; SF, C. 47, S. 1200, s. 56, 57. ("Bombay Başşehbenderi iken istifa ederek ahiren İstanbul'a avdet etmiş olan" Halil Halid Bey'in Hindistan'dayken gerçekleştirdiği Hindistan seyahati konu ediliyor.)

[İmzasız]: Hamdi'nin İhtirası – Hikâye; SF, C. 46, S. 1191, s. 494-496. ("Emil Edvars [امیل ادوارس]'tan mütercem" hikâye.)

[İmzasız]: Hamdi'nin İhtirası [II]; SF, C. 46, S. 1192, s. 515, 518.

[İmzasız]: Hamdi'nin İhtirası [III]; SF, C. 46, S. 1193, s. 545-548.

[İmzasız]: Hangi Unsura İstinat Edeceğiz; SF, C. 46, S. 1171, s. 3-5. ("Gençler, tayyareciler, kadınlar, gençliği himaye, atiye nazar" meseleleri üzerine değerlendirmeler.)

[İmzasız]: Harb-i Müstakbelde Mecruhînin Derracelerle Nakli; SF, C. 46, S. 1193, s. 537. (Harp sırasında yaralıların taşınmasıyla ilgili geliştirilen teknikleri aktaran haber.)

[İmzasız]: Harb-i Umumi; SF, C. 47, S. 1209, s. 198, 199. (Savaşla ilgili çeşitli haberler, gelişmeler aktarılıyor.)

[İmzasız]: Harb-i Umumi – Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1210[GMK], s. 105, 106. (Haftanın olayları, iç ve dış siyasi gelişmeler konu ediliyor. "Harb-i Umumi; Avrupa'nın her tarafında ateş-i ceng ü cidal; Muharipler ve bitaraflar; Her hükümet seferber halde; Liege Muharebesi, Almanlar'ın muvaffakiyeti; Fransızlar Alsace'a dahil olmuşlar; Mulhouse Muharebesi; Alman menabiine göre Fransazların Alsace'da mağlubiyeti; İtalya; Deniz muharebeleri; İngilizler.")

[İmzasız]: Harb-i Umumi – Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 113, 114. (Haftanın olayları, iç ve dış siyasi gelişmeler konu ediliyor. "Harb-i Umumi'nin safahatı; Yalan haberler; İki gün sonra tashih ü tekzip; Belçika'da büyük bir meydan muharebesine intizar; İki milyon asker

karşı karşıya; Almanya'nın Belçika'ya son teklifi; Avusturya ve Sırbistan Muharebesi; Belgrat'ın işgali; Adriyatik Denizi'nde, bir Avusturya kruvazörü gark olmuş; Almanya ve Japonya, mervi olan ültimatom; Dahiliye Nazır-ı muhteremi ile Meclis-i Mebusan reisinin Sofya tarikiyle Romanya'ya seyahati.")

[İmzasız]: Harb-i Umumi – Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 121-123. (Haftanın olayları, iç ve dış siyasi gelişmeler konu ediliyor. "Almanların muvaffakiyatı; Brüksel'in işgali; Namur istihkâmatının sukutu; Lorraine'de Alman ordularının muzafferiyet-i azimesi; Fransız ordularının Lorraine'den ihracı; Alman Veliahdı, Bavyera Veliahdı, Württemberg Prensi, üç kahraman kumandan; Rusya hududunda; Avusturyalılar ve Ruslar; Sırbistan saha-i harbi; Müteferrik malûmat.")

[İmzasız]: Harb-i Umumi Nasıl Çıktı – Muhtıralar, Vesikalar, Esbab-ı Harbin İzahı; SF, C. 47, S. 1213, s. 260-264. (Almanya Dışişleri Bakanlığı'na ait "Menşe' ü Sebeb-i Harbin İzahı Hakkında Vesaik ü Muvakkat Muhtıra" adlı mecmuadan alınarak Osmanischer Lloyd'da yayımlanmış olan, Birinci Dünya Savaşı'nın sebeplerini vesikalarla ortaya koyan yazının iktibası.)

[İmzasız]: Harb-i Umumi'nin Esbabını İzah[1] [II]; SF, C. 47, S. 1214[GMK], s. 134. ("Almanya Hariciye Nezareti'nin neşretmiş olduğu vesika ve muhtıralardan".)

[İmzasız]: Harb-i Umumi'nin Esbabını İzah [III]; SF, C. 47, S. 1215, s. 300-302.

[İmzasız]: Harbin Menşei ve Esbabı; SF, C. 47, S. 1219, s. 365, 366. (Birinci Dünya Savaşı'nın sebepleri konu ediliyor.)

[İmzasız]: Harbin Netayici – Medeniyet ü İnsaniyeti Galipler Ne Şekle Koyacak; SF, C. 47, S. 1220, s. 379, 380. (Profesör Hans Delbrück'ün Preussische Jahrbucher'de yayımlanmış bir makalesinden de istifadeyle Birinci Dünya Savaşı'nın muhtemel sonuçları üzerinde duruluyor.)

[İmzasız]: Harbiye Nezareti – Harbiye Nazırı Enver Paşa; SF, C. 46, S. 1179, s. 200, 201. (Enver Paşa'nın nazır olduğu haberi ve biyografisi.)

[İmzasız]: Harik Kurbanlarının Cenaze Alayı; SF, C. 47, S. 1199, s. 37. (Taşkışla Yangını'nda hayatını kaybeden Alman denizcilerin cenaze töreni haberi.)

---

[1] "S. 1213, s. 260-264"teki "Harb-i Umumi Nasıl Çıktı – Muhtıralar, Vesikalar, Esbab-ı Harbin İzahı" başlıklı yazının devamı.

[İmzasız]: Harp Başka Gasp Başka İnsaniyet O Büsbütün Başka; SF, C. 47, S. 1221[GMK], s. 163. (Savaş sürerken savaşan ülkelerin birbirlerini yıpratmak için yalan haberler yaymaları konu ediliyor.)

[İmzasız]: Harp Korkusu, Ticaret Eşyası [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 47, S. 1198, s. 31, 32. (Alman dergisi "Firide Nisvarte [فريده نسوارته]"den iktibas, Avrupa'daki savaş korkusunu konu edinen haber.)

[İmzasız]: Harpte Alman Feyz-i Millisi; SF, C. 47, S. 1217, s. 332-334. (Arthur von Giviner [آرتور فون غيوينر]'in Almanya ekonomisi üzerine yazmış olduğu makale Tagliche Rundschau'dan iktibas ediliyor.)

[İmzasız]: Harpte Vahşet – Bir Alman ve Bir Fransız Zabitinin Hissiyatı; SF, C. 47, S. 1221, s. 398. (Biri Alman, diğeri Fransız iki askere ait savaşın kötülüklerini gösteren, birincisi "Berlin gazetelerinden biri"nde, ikincisi ise Tan [تان]'da yayımlanmış iki mektup iktibas ediliyor.)

[İmzasız]: Harpten Evvel Faaliyet-i Siyasiye ve Harbiye – Harp Esnasında Cihan-ı Medeniyet ü İnsaniyete Karşı Mesuliyetlerden Teberraya Gayret; SF, C. 47, S. 1220, s. 369, 370. (Savaşan devletlerin harpten önce savaşı hazırlayan siyasi ve askeri tutumları ve hazırlıkları anlatılıyor.)

[İmzasız]: Hava, Mesafe, Sıhhat; SF, C. 47, S. 1204, s. 121. (Avrupa'da yapılan yeni tarz balkonlu evler.)

[İmzasız]: Havada Bir Lokomotif; SF, C. 46, S. 1172, s. 36. (Bir lokomotifin havadan tellerle taşınması haberi.)

[İmzasız]: Hayat-ı Meşrutiyet – Mısır'da Cemiyet-i Teşriiye; SF, C. 46, S. 1191, s. 483. (Mısır'daki siyasi gelişmeler aktarılıyor.)

[İmzasız]: Hayat-ı Raiyane; SF, C. 46, S. 1196, s. 619, 620. (Teikseira de Queiros'tan çeviri hikâye.)

[İmzasız]: Hayat-ı Raiyane [II]; SF, C. 47, S. 1197, s. 13-16.

[İmzasız]: Hayat-ı Raiyane [III]; SF, C. 47, S. 1198, s. 30, 31.

[İmzasız]: Hazret-i Fatih ve Mevlana Cami (Mevlana Cami Tarafından Hazret-i Fatih'e Mektup); SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 34, 35. (Arada Mevlana Cami ve Fatih Sultan Mehmed'den bahsedilmekle beraber Mevlana Cami'nin Fatih Sultan Mehmed'e gönderdiği bir şiir ve öncesinde şiirin Muallim Naci tarafından hazırlanmış meali naklediliyor.)

[İmzasız]: Hazret-i Fatih ve Ressam Bellini; SF, C. 47, S. 1201, s. 80. (Ahmed Refik Bey tarafından çevrilen ve Servet-i Fünûn'la yayımlanan Mösyö Tuan [

طوآن]'ın "Sultan Mehmed-i Sani ve Ressam Bellini" adlı eserinden hareketle Bellini'nin İstanbul günleri ve Fatih Sultan Mehmed'den bahsediliyor.)

[İmzasız]: Heybeliada Resm-i Bihini – Şerefli Bir Gün; SF, C. 47, S. 1215[GMK], s. 139. (Heybeliada'da padişah başta olmak üzere devlet ileri gelenlerinin ve halkın izleyeceği bir deniz resm-i geçidi ve düzenlenecek bir ödül töreni haber konusu ediliyor.)

[İmzasız]: Heyet-i Askeriye Meselesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1177, s. 161. (Alman askerî heyetinin İstanbul'a gelişinin Avrupa basınındaki yankılarını aktaran haber.)

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer – Çiçek Günü; SF, C. 47, S. 1214, s. 272. (Baş tarafında kısaca seferberlikten bahsedildikten sonra geçmiş olan Ramazan Bayramının birinci gününün Kızılay'a yardım toplamak amacıyla "Çiçek Günü" olarak belirlendiği haberiyle birlikte söz konusu günde yapılan çalışmalar hakkında bilgiler aktarılıyor.)

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer Hastaneleri; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 125. (Kızılay'ın çeşitli yerlerdeki hastanelerinin adlarını ve hastaneler hakkında kısa bilgileri içeren bir listeden oluşuyor.)

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer Merkezi'nde Bir Resm-i Bihin; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 123-125. (Kızılay bünyesinde hastabakıcılık eğitimini tamamlayan bayanlar için düzenlenen törene ilişkin haber ve törende yapılan konuşmaların metinleri.)

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer Tarihi; SF, C. 47, S. 1212, s. 250-254. (Kızılay'ın tarihi hakkındaki yazı "Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Salnamesi'nden iktibas ü telhis suretiyle" aktarılıyor.)

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer'de Bir Resm-i Bihin; SF, C. 47, S. 1206[GMK], s. 74. (Kızılay bünyesinde hastabakıcılık eğitimini tamamlayan bayanlara ve bu münasebetle düzenlenen törene ilişkin haber.)

[İmzasız]: Hindistan'da Alaim-i İhtilâl; SF, C. 47, S. 1213, s. 264-268. (Hindistan'da İngiliz idaresi aleyhinde meydana gelen olaylar, Berlin Heyet-i Mahsusa-i İhbariyesi'nden ve çeşitli yayın organlarından yapılan alıntılarla aktarılıyor.)

[İmzasız]: Hindistan'da Hürriyet-i Nisvan [Neşriyat ü Matbuat –]; SF, C. 46, S. 1193, s. 549. ("Contemporary Review'de Sen Nihal Sing imzasıyla intişar etmiş bir makalenin hülasası.")

[İmzasız]: Hisarlar; SF, C. 47, S. 1201, s. 77. (Anadolu Hisarı ve Rumeli Hisarı'nın tarihi hakkında kısa bilgiler veriliyor.)

[İmzasız]: Hive Sadrazamı Merhum İslam Hoca; SF, C. 46, S. 1173, s. 56. (İslam Hoca'nın vefatı ve Hive Hanlığı hakkında bilgiler.)

[İmzasız]: "Home Rule", İngiltere Ahvali; SF, C. 46, S. 1191, s. 484. (İngiltere'deki İrlanda meselesiyle ilgili gelişmeler aktarılıyor.)

[İmzasız]: Huzur-ı Padişahîye Kabul Şeraiti; SF, C. 46, S. 1191, s. 482. (Hükümetin yaptığı nizamname metniyle birlikte haber konusu ediliyor.)

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye – Ruslarla ve Müttefikleriyle Muhasamat: Tebligat-ı Resmiye; SF, C. 47, S. 1222[GMK], s. 167, 168. ("Osmanlı Ajansı tarafından tebliğ olunmuş" bilgilerle Rus gemilerinin Karadeniz'de Osmanlı Donanması'na saldırısı, "Karadeniz'de bulunan filomuzdan alınan malumat-ı resmiye"yle Rus gemilerini takip eden Osmanlı Donanması'nın Sivastopol'a ve Novorossisk Limanı'na saldırısı ve "Karargâh-ı umumiden tebliğ buyurulmuş" bilgilerle de Osmanlı-Rus sınır bölgelerindeki çatışmaya varan gelişmeler haber konusu ediliyor.)

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye ve Avrupa Muharebesi; SF, C. 47, S. 1218[GMK], s. 152. (Macaristan'ın eski bakanlarından Mösyö Mezozi [مه زوزی]'nin Türkiye'nin savaşa girmesi ihtimaliyle ilgili açıklamaları.)

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye ve Fransa; SF, C. 46, S. 1193, s. 530. (Fransa'dan alınacak krediyle ilgili haber.)

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye ve Romanya; SF, C. 46, S. 1191, s. 482. (Adalar meselesiyle ilgili gelişmeler ve konuyla ilgili Romanya'nın arabuluculuk teşebbüsü haber veriliyor.)

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye ve Yunanistan [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1183, s. 306. (Yeni Yunan sefirinin itimatname takdimi haberi.)

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye-Yunanistan; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 50. (Balkanlar ve Türk-Yunan ilişkileri konulu "Kampana" ve "Mir" adlı iki Bulgar gazetesinden iktibas.)

[İmzasız]: Hükümetin Beyannamesi; SF, C. 47, S. 1207[GMK], s. 82, 83. (Yeni hükümetin beyannamesinin Meclis-i Mebusan ve Meclis-i Ayan'da okunması haberi ve beyannameden bölümler.)

[İmzasız]: Hürriyet-i Ebediye'de; SF, C. 46, S. 1195, s. 578. (Hareket Ordusu'nun İstanbul'a girişinin yıldönümü münasebetiyle yapılan törenler aktarılıyor.)

[İmzasız]: Hüsn-i Şahadet; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 17. (Nestle sütünün faydalı olduğunu onaylayan uzmanların görüşleri aktarılıyor.)

[İmzasız]: Iyd-i Milli – 10 Temmuz; SF, C. 47, S. 1207[GMK), s. 81, 82. (Meşrutiyet'in ilanının altıncı yıldönümü ve iç siyasi gelişmeler konu ediliyor. "Iyd-i milli; Devr-i Meşrutiyet; Çocukluk hayatı; Altı yaş tahsil ü terbiyenin ciddiyet zamanı; Mektebe başlama; Saha-i teşriiyede, kabineye emn ü itimad; Hükümetin beyannamesi, Meşrutiyet'in feyz ü kemali programı, hıfz-ı sıhati ve programı.")

[İmzasız]: İdare-i Vilayet Kanunu'nun Tadili [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1176, s. 138. (İdare-i Vilayet Kanunu'nda meydana gelen değişikliği aktaran haber.)

[İmzasız]: İhtiyar Maymun; SF, C. 46, S. 1177, s. 160. (İhtiyar bir maymunla ilgili haber.)

[İmzasız]: İki Veliaht – Avusturya Veliahdı, Prens de Gal; SF, C. 46, S. 1173, s. 57. (Avusturya ve İngiltere veliahtları ile iki ülke ilişkilerine ilişkin yorumlar.)

[İmzasız]: İmparator Vapuru; SF, C. 46, S. 1192, s. 517. (Hambourg America Linie şirketinin büyük bir yolcu gemisini hizmete soktuğu haber veriliyor ve gemi tanıtılıyor.)

[İmzasız]: İmrülkays [Neşriyat ü Matbuat –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 525. (Bilgi mecmuasında yayınlanan Şerafeddin Efendi'nin Arap Edebiyatı hakkında yazdığı bir makaleden bahsediliyor ve İmrülkays'la ilgili bir bölümü iktibas ediliyor.)

[İmzasız]: İnasa Mahsus Amerikan Koleji'nin Resm-i Güşadı; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 27. (İnasa Mahsus Amerikan Koleji'nin açılış töreni ile ilgili haber.)

[İmzasız]: "İnflexible" Dretnot Kruvazörü; SF, C. 47, S. 1204, s. 128. ("İngiltere'nin Bahr-i Sefit Filosu Kumandanı Amiral Barclay Milne"in İstanbul ziyareti haber verildikten sonra kendisini İstanbul'a getiren gemi tanıtılıyor.)

[İmzasız]: İngiliz Donanması ve Alman Tahtelbahirleri; SF, C. 47, S. 1217, s. 331, 332. (Bir Alman denizaltısının üç İngiliz gemisini batırması haberinden hareketle savaşın denizlerdeki cereyanı hakkında bilgiler veriliyor.)

[İmzasız]: İngiltere Hesapları; SF, C. 47, S. 1219[GMK], s. 155, 156. (İngiltere'nin Birinci Dünya Savaşı'yla ilgili hesapları konu ediliyor.)

[İmzasız]: İngiltere ile Fransa Arasında Manş Denizi Altında Tünel; SF, C. 46, S. 1195, s. 587-590. (İngiltere ile Fransa arasında Manş Denizi altından geçecek bir tünel açılmasıyla ilgili proje konu ediliyor.)

[İmzasız]: İngiltere'de ve Fransa'da; SF, C. 46, S. 1192, s. 516. (İngiltere ve Fransa'daki son siyasi gelişmeler konu ediliyor.)

[İmzasız]: İngiltere'nin Endişeleri; SF, C. 47, S. 1218, s. 349, 350. (Almanya'nın savaş harcamaları için kolayca kaynak bulmasının İngiltere ve Fransa'daki yankıları.)

[İmzasız]: İngiltere'nin Mağlubiyeti; SF, C. 47, S. 1211, s. 232, 233. (Conan Doyle'un İngiltere'nin askeri gücünü sorgulayan Tehlike adlı hikâyesi konu ediliyor.)

[İmzasız]: İntihabat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1187, s. 401. (Milletvekili seçiminin İstanbul milletvekillerinin de seçilmesiyle tamamlandığı haber veriliyor.)

[İmzasız]: İntihabat ve Hitam-ı Buhran [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 377. (Adalar meselesi ve milletvekili seçimleri ile ilgili gelişmeler akatırılıyor.)

[İmzasız]: İrlanda Meselesi; SF, C. 46, S. 1192, s. 507, 508. (İngiltere'deki İrlanda meselesiyle ilgili gelişmeler aktarılıyor.)

[İmzasız]: İrlanda Meselesi; SF, C. 46, S. 1195, s. 580. (İngiltere'deki İrlanda meselesiyle ilgili gelişmeler aktarılıyor.)

[İmzasız]: [İsimsiz]; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 20. (Aruz ölçüsüyle yazılmış bir çocuğun güzelliğini tasvir eden ve iktibas olduğu anlaşılan isimsiz, imzasız şiir.)

[İmzasız]: İslâm Terzilerimizden Osman Zeki Bey; SF, C. 46, S. 1182, s. 285. (Osman Zeki Bey hakkında haber ve tanıtım yazısı.)

[İmzasız]: İslamiyet ve Almanlar – Almanya'nın Muamele-i Cemilesi Üzerine; SF, C. 47, S. 1214, s. 283, 284. (Almanların Fransa ve Rusya'dan aldıkları savaş esirleri arasındaki Müslüman askerleri serbest bıraktığına ilişkin haber.)

[İmzasız]: İstanbul Âlem-i İktisadiyatında Bir İzdivaç; SF, C. 46, S. 1188, s. 413. (Bir evlilik haberiyle beraber İstanbul'daki bazı şirketlerle ilgili bilgiler veriliyor.)

[İmzasız]: İstanbul Hayatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1173, s. 65. (İç ve dış gelişmelerin İstanbul'daki akisleri.)

[İmzasız]: İstanbul Hayatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1175, s. 113. (İç ve dış gelişmelerin İstanbul'daki akisleri.)

[İmzasız]: İstanbul Mebus-ı Muhteremi Hüseyin Cahid Bey'in Seyahati Münasebetiyle – Hüseyin Cahid Bey'in Üçüncü Sulh Konferansı; SF, C. 46, S. 1193, s. 540, 541. (Hüseyin Cahid Bey'in La Haye Konferansları'nın üçüncüsü için hazırlık yapmak amacıyla toplanan "Beynelmilel Parlamentolar Heyeti"ne katılmak üzere Brüksel'e yaptığı seyahat hakkındaki haberde planlanan barış konferansı ve daha önce yapılmış konferanslar hakkında da bilgiler veriliyor.)

[İmzasız]: İstanbul Mebusları; SF, C. 46, S. 1187, s. 396, 397. (İstanbul milletvekillerini tanıtan haber.)

[İmzasız]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1172, s. 26. ("***" imzalı yazıda yazar, Şişli Ekmek Fabrikası'na yaptığı ziyareti ve ziyaretle ilgili izlenimlerini aktarırken sanayi ve ticaret üzerine değerlendirmelerde bulunuyor.)

[İmzasız]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1182, s. 266. ("***" imzasıyla yayımlanan makalede yazar, "Paris Seyahat-i Havaiye Sergisi"nde yaptığı geziyle ilgili izlenimlerini aktarıyor.) **[ç]**

[İmzasız]: İstanbul: Tabiat-ı Beşer [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1181, s. 257. (Mevsimden ve dünyanın çeşitli yerlerinde meydana gelen tabii afetlerden bahis haber.)

[İmzasız]: İstanbul'a Bir Nazar [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1174, s. 89. (İç ve dış gelişmelerin İstanbul'daki akisleri.)

[İmzasız]: İstanbul'da Bahar; SF, C. 46, S. 1196, s. 612. (Mevsimin bahara dönmesiyle İstanbul'da baharın hissedilmeye başlandığından bahsediliyor.)

[İmzasız]: İstihlâk-i Millî Kadınlar Cemiyet-i Hayriyesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1174, s. 90. (İstihlâk-i Millî Kadınlar Cemiyeti hakkında bilgi veren kısa yazı.)

[İmzasız]: İstiklâl-i Osmanî [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1178, s. 185. (Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıldönümü kutlamaları münasebetiyle "Sabah"ta yayımlanmış yazıdan iktibas.)

[İmzasız]: İstikraz Kanunu; SF, C. 46, S. 1193, s. 530. (Fransa'dan alınan krediyle ilgili olan "35.200.000 Liralık İstikraz Akdine Dair Kanun-ı Muvakkat"ın metni.)

[İmzasız]: İsveç'te Müdafaa-i Milliye Cereyanı; SF, C. 46, S. 1185, s. 352. (İsveç'teki bazı siyasi gelişmeler aktarılıyor.)

[İmzasız]: İsviçre ve Meşher-i Milli; SF, C. 47, S. 1206, s. 152, 153, 156, 157. (İsviçre ve üçüncüsü düzenlenen İsviçre Milli Sergisi hakkında bilgiler veriliyor.)

[İmzasız]: İşret Beliyesi; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 58. (İşretin ve içki tüketiminin arttığı, Posta ve Telgraf Nazırı Oskan Bey'in konuyla ilgili olmak üzere çalışanları için bir kitapçık bastırdığı ve bir beyanname yayınladığı haberiyle birlikte beyanname metni veriliyor.)

[İmzasız]: İtilaf-ı Müsellesin İstizahatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1176, s. 137, 138. (Alman askerî heyetinin İstanbul'a gelişiyle ilgili Avrupa'da meydana gelen gelişmeleri aktaran "Berliner Tageblatt"tan alınmış haber.)

[İmzasız]: İtimatname Takdimi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1176, s. 138. ("Osmanlı Sefiri Fethi Bey"in Bulgaristan Kralı Ferdinand'a itimatname sunmasıyla ilgili haber.)

[İmzasız]: İttifak-ı Müselles, İtilaf-ı Müselles; SF, C. 46, S. 1196, s. 602, 603. (İstanbul Gazetesi başmuharriri Pierre Logof [پیه ر لوغوف]'un Avrupa devletleri arasındaki bloklaşma girişimlerini konu edinen yazısından kısmî iktibas.)

[İmzasız]: İzciler; SF, C. 47, S. 1203, s. 105. (Dünyada ve Türkiye'de izcilik çalışmalarına verilen önemden bahsedildikten sonra Harbiye Nezareti'ni konuyla ilgili beyannamesinden bazı kısımlar aktarılıyor.)

[İmzasız]: İzciler; SF, C. 47, S. 1205, s. 133. (Türkiye ve dünyada izcilik çalışmaları.)

[İmzasız]: İzzet Paşa; SF, C. 46, S. 1179, s. 201. (İzzet Paşa'nın istifası haberi ve hizmetleri.)

[İmzasız]: Japonya İmparatoriçesi Haroko; SF, C. 46, S. 1195, s. 596. (Japonya İmparatoriçesi Haroko'nun vefatıyla ilgili haberle birlikte biyografisi veriliyor.)

[İmzasız]: [Juconde]; SF, C. 46, S. 1176, s. 132. (Çalınmış Mona Lisa tablosunun bulunduğunu bildiren haber.)

[İmzasız]: Juconde; SF, C. 46, S. 1176, s. 132, 133. (Çalınmış Mona Lisa tablosunun bulunuşu ile ilgili ayrıntıları veren ve tablo hakkında bilgi içeren haber.)

[İmzasız]: Jules Clarétie; SF, C. 46, S. 1179, s. 208. (Yazarın vefatını bildiren haber ve biyografisi.)

[İmzasız]: ["Jurien de La Gravière" Zırhlı Kruvazörü]; SF, C. 46, S. 1173, s. 53. (Kruvazör hakkında fotoğraf altında verilmiş kısa bilgi.)

[İmzasız]: Kabinede Tebeddül [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1188, s. 425. (Kabinede değişiklik yapıldığı haberi veriliyor.)

[İmzasız]: Kadın Kalbi – Harpte Şefkat-i Mütekabile; SF, C. 47, S. 1221, s. 398. (Vorwärts Gazetesi'nden iktibas edilen ve yaralı bir Alman askerini tedavi eden Fransız aile tarafından askerin nişanlısına yazılmış olan mektup haber konusu ediliyor.)

[İmzasız]: Kadınlar Mesai-i Hayatiyede; SF, C. 47, S. 1198, s. 29. (Kaptanlık yapan Avrupalı bir kadın hakkında haber.)

[İmzasız]: Kadınlar ve Fenn-i Tıp; SF, C. 46, S. 1186, s. 369. (Avrupa'da kadınların tıp sahasındaki faaliyetleri.)

[İmzasız]: Kadınlar ve Hakk-ı İntihap; SF, C. 46, S. 1191, s. 487, 490-493. ("Morizo Tibul [موريزو تيبول]"dan kadın hakları ile ilgili kısaltılarak çevrilmiş olan makalenin baş tarafında konuyla ilgili ancak makaleden ayrı bir açıklama bulunuyor.)

[İmzasız]: Kadınlar ve Hakk-ı İntihap [II]; SF, C. 46, S. 1192, s. 519-522.

[İmzasız]: Kadınlar ve Hakk-ı İntihap [III]; SF, C. 46, S. 1196, s. 614-617.

[İmzasız]: Kadınlar ve Hakk-ı İntihap [Mebahis-i Mütenevvia –]; SF, C. 47, S. 1200, s. 64. ("Danimarka", "Finlandiya" ve "Yeni Zelanda"da kadınların siyasetteki yerleri konu ediliyor.)

[İmzasız]: Kadınlar ve Mevki-i İçtimaileri; SF, C. 47, S. 1197, s. 11-13. (Çeşitli ülkelerde kadınların içtimai ve siyasi alanlardaki durumları inceleniyor.)

[İmzasız]: Kadınlık Âleminde – Belkıs Şevket Hanımefendi'nin Tayeranı; SF, C. 46, S. 1174, s. 81-83. (Belkıs Şevket Hanım'ın uçuş tecrübesiyle ilgili gelişmeleri aktaran haber.)

[İmzasız]: Kadınlık ve Tayyarecilik Hayatında [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1174, s. 90. (Osmanlı hanımları ve havacılık hakkında kısa değerlendirme.)

[İmzasız]: Kakao; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 16. (Kakao bitkisi hakkında bilgiler veriliyor.)

[İmzasız]: Kâmil Paşa Merhum; SF, C. 46, S. 1172, s. 37-39. (Kâmil Paşa'nın vefatı haberi ve "Müşarünileyhin Tercüme-i Hali".)

[İmzasız]: Kan Dökülmeden Bir Muvaffakiyet; SF, C. 47, S. 1218, s. 348. ("Vossische Zeitung"dan bir kısmı alınan makale Almanya'nın savaş harcamaları için kolaylıkla kaynak bulması konusunu işliyor.)

[İmzasız]: Kanun-ı Esasî Tadilatı; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 18. (Kanun-ı Esasî üzerinde yapılan değişikliklerle ilgili haber ve değiştirilen maddelerin metinleri.)

[İmzasız]: Kasırga-Tulumba; SF, C. 47, S. 1210, s. 222. (Marmara'da meydana gelen kasırga hakkında.)

[İmzasız]: Kış Havaları [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1177, s. 161. (Mevsimle ilgili değişikliklerden bahis haber.)

[İmzasız]: Kış, Yılbaşı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 233. (Mevsimle ilgili değişikliklerden ve yılbaşından bahis haber.)

[İmzasız]: Kıymettar Çiniler – Takyeci Camii Sirkati; SF, C. 46, S. 1189, s. 440. (Takyeci Camii çinilerinin çalınması ile ilgili haber.)

[İmzasız]: Kiev Mahkemesi; SF, C. 46, S. 1174, s. 90-94. (Kiev'de bir çocuğun öldürülmesiyle ilgili yürütülen bir cinayet davası etrafında gelişen olayların nakledildiği "Paris gazetelerinden biri"nden iktibas edilmiş haber.)

[İmzasız]: Kiliseler ve Mektepler; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 42. (Rum Patrikhanesi'nin kilise ve okullarını kapatmasına sebep olan olaylar konu ediliyor.)

[İmzasız]: Konstantiniye Surları; SF, C. 47, S. 1201, s. 78, 79. (İstanbul surlarının tarihi hakkında bilgiler veriliyor.)

[İmzasız]: Kontes Matthieu Dönevayel [ماتیو دونوآیل] – Eşarı; SF, C. 46, S. 1186, s. 372. (Şaire ve şiirleri hakkında bilgiler içeriyor.)

[İmzasız]: "Kraliçe Elisabeth" – Petrol ile Müteharrik Yeni Bir Dretnot; SF, C. 46, S. 1176, s. 129. (Petrol ile çalışan gemiler hakkında.)

[İmzasız]: Kurban Bayramı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1171, s. 17, 18. (Bayramda günlük gazetelerin neşri.)

[İmzasız]: Kutulanmak Ameliyatı; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 16. (Nestle Fabrikası'nda çikolataların nasıl kutulandığı anlatılıyor.)

[İmzasız]: Latinlik ve Almanlık Meselesi; SF, C. 47, S. 1217, s. 326, 327. ("José Maria SALAVERRIA" YİPENEZ'in Latin ve Alman ırklarının karşılaştırıldığı yazısı, Madrid'de yayımlanan ABC Gazetesi'nden[1] kısmen iktibas ediliyor.)

[İmzasız]: Livadya Ziyareti; SF, C. 47, S. 1197[GMK], s. 2. (Rus Çar ve Çariçesinin Yalta yakınlarındaki Livadya'yı ziyaretleri ve Livadya'ya Dahiliye Nazırı Talat Bey başkanlığında bir heyet gönderilmesi ile ilgili ayrıntılar veriliyor.)

[İmzasız]: Londra'nın İstilası; SF, C. 47, S. 1221, s. 390, 391. (Almanların İngiltere'yi işgal etme ihtimalinin İngiltere'de sebep olduğu endişeler ve iki tarafın konuyla ilgili çalışmalarından bahsediliyor.)

[İmzasız]: Maarife Hizmet; SF, C. 46, S. 1177, s. 148. (Yaptırılan bir okulla ilgili haber.)

[İmzasız]: Macarlar Osmanlılar; SF, C. 46, S. 1193, s. 532. (Macar öğrencilerin İstanbul ziyaretleri haber konusu ediliyor.)

[İmzasız]: Madam Baron Bertha von Suttner; SF, C. 47, S. 1204, s. 125. (Bertha Suttner'in vefat haberi ve biyografisi.)

[İmzasız]: Madam Caillaux Hakkında [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 473, 474. (Fransa Maliye Bakanı Caillaux'nun eşinin Figaro Gazetesi müdürü Calmette'i öldürmesiyle ilgili Türk gazetelerinde yapılan değerlendirmeler konu edilirken Tanin'den konuyla ilgili alıntılar yapılıyor.)

---

[1] Gazetenin adı orijinal metinde "Elifba" (Alfabe) olarak verildiği halde tarafımızdan gazetenin tam adı olan "**ABC**" kullanılmıştır.

[İmzasız]: Madam Sarah Bernhardt – İdama Mahkûm Olanlar Karşısında; SF, C. 46, S. 1177, s. 152, 153, 156. (Sarah Bernhardt'ın bir hapishane ziyaretini anlattığı, "Femina"dan iktibas edilmiş hatırası.)

[İmzasız]: Makedonya'da Müslümanlar – Babıali'nin Muhtırası; SF, C. 46, S. 1196, s. 604. (Makedonya'da Müslüman halka Yunanlılar tarafından zulmedildiği ve Babıali'nin konuyla ilgili olarak Avrupa devletlerine bir nota verdiği haber veriliyor.)

[İmzasız]: [Maliye Nazırı Cavid Beyefendi]; SF, C. 46, S. 1188, s. 417. (Cavid Bey hakkında bilgi veriliyor.)

[İmzasız]: Maliye Nazır-ı Muhteremi Cavid Beyefendi; SF, C. 46, S. 1195, s. 583. (Fransa'daki kredi görüşmelerini başarıyla tamamladığı için Cavid Bey tebrik ediliyor.)

[İmzasız]: Marki di San Giuliano; SF, C. 47, S. 1220, s. 382. (İtalya Dışişleri Bakanı Marki di San Giuliano'nun vefat haberi ve biyografisi.)

[İmzasız]: Matbaamızın 25 Senelik Hayat-ı Mesaisi, 25. Sene-i Devriyesi; SF, C. 47, S. 1197, s. 2. (Kuruluş yıldönümü münasebetiyle Servet-i Fünûn Matbaası'nın kuruluşu ve tarihi hakkında bilgi veriliyor.)

[İmzasız]: Matbaamızın 25'inci Sene-i Devriyesi; SF, C. 47, S. 1198[GMK], s. 10, 11. (Servet-i Fünûn Matbaası'nın 25. kuruluş yıldönümü münasebetiyle çeşitli gazetelerde yayımlanmış yazılardan yapılmış derleme.)

[İmzasız]: Matbuat Kanunu; SF, C. 46, S. 1191, s. 482. (Matbuat Kanunu'nda yapılan bazı değişiklikler haber veriliyor.)

[İmzasız]: Matem-i Millî – Üstad-ı Mağfur u Muazzam Recaizade Mahmud Ekrem; SF, C. 46, S. 1183, s. 291-294. (Recaizade Mahmud Ekrem'in vefatından bahis girişin ardından konuyla ilgili Tasvir-i Efkâr'dan yapılan alıntı.)

[İmzasız]: [Matmazel Napier]; SF, C. 47, S. 1197, s. 4. (Napier'nin bir aralık İstanbul'da bulunmuş olduğu haber veriliyor.)

[İmzasız]: Meclis-i Mebusan – Divan-ı Riyaset; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 19. (Yeni açılan Meclis'in başkanlık divanı üyelerinin isimleri veriliyor.)

[İmzasız]: Meclis-i Umumi'nin Tatili; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 98. (Meclis-i Mebusan ve Meclis-i Ayan'ın padişah iradesiyle geçici bir süre için tatil edildiği haberi.)

[İmzasız]: Menelik'in Vefatı; SF, C. 46, S. 1177, s. 157. (Menelik'in vefat haberi ve kısa biyografisi.)

[İmzasız]: Merhum Abdülkerim Paşa; SF, C. 46, S. 1173, s. 56, 57. (Abdülkerim Paşa'nın vefatı haberi ve biyografisi.)

[İmzasız]: Merhum Emrullah Efendi; SF, C. 47, S. 1211, s. 224. (Daha önce Servet-i Fünûn'da "Emri" imzasıyla çocuk terbiyesi üzerine yazılar yayımlatmış olan eski Maarif Nazırı Emrullah Efendi'nin vefat haberi ve hakkında bilgiler.)

[İmzasız]: Merhum İsmail Gaspıranski Bey; SF, C. 47, S. 1220, s. 382. (Gaspıralı İsmail Bey için Ayasofya'da bir mevlit okutulduğu haberiyle birlikte İsmail Bey'in biyografisi veriliyor.)

[İmzasız]: Merhum Mina Hanım Talişinska; SF, C. 46, S. 1186, s. 373. (Mina Hanım'ın vefat haberi ve hakkında bilgiler.)

[İmzasız]: Merkez-i Cihan; SF, C. 46, S. 1182, s. 279-280. (Amerikalı heykeltıraş Hendrik Christian Anderson [هندریق قریستیان اندرسون]'un bir ütopyası haber konusu ediliyor.)

[İmzasız]: Mesaib-i Harbiye ve Muavenet-i İnsaniye; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 114, 115. (Kızılay'la ilgili bilgiler ve haberler.)

[İmzasız]: Mesai-i Umumiyeye İştirak; SF, C. 46, S. 1191, s. 488, 489. (Aynı sayıda yayımlanan Morizo Tibul [موریزو تیبول]'un makalesinden hareketle kadınların iş yaşamına girmesi konu ediliyor.)

[İmzasız]: Meşher-i Ezhar; SF, C. 47, S. 1205, s. 141. (Rusya'da ziraatla ilgili çalışmalar ve Petersburg'da açılan çiçek sergisi.)

[İmzasız]: Meşhur Piyanist Müteveffa Raul Ponyo [رائول پونیو]; SF, C. 46, S. 1185, s. 349. (Sanatçının vefat ettiği bildiriliyor ve hakkında kısa bilgi veriliyor.)

[İmzasız]: Meşihat-ı İslamiye [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 449. (Hayri Efendi'nin şeyhülislam oluşuyla ilgili haber ve biyografisi.)

[İmzasız]: Meydan-ı Harpte En Genç Üç Alman Prens; SF, C. 47, S. 1220[GMK], s. 159, 160. (Neue Freie Presse'den aktarılan ve Wolf Ajansı kaynaklı, üç Alman prensinin harbe iştirakleri hakkında haber.)

[İmzasız]: Mısır Ahvali; SF, C. 47, S. 1222, s. 413. ("Beyrut'ta çıkan Er-reyü'l-âmm Gazetesi'nin Mısır muhabiri"nin haberi İngiltere'nin Mısır'daki baskıcı uygulamalarını konu ediniyor.)

[İmzasız]: Mısır'da İntibahat-ı İktisadiye ve İçtimaiye; SF, C. 46, S. 1186, s. 368. (Mısır'da kadınlar ve zirai gelişmeyle ilgili yürütülen çalışmalara değinen haber.)

[İmzasız]: [Mısır'ın İskenderiye Şehrinde]; SF, C. 46, S. 1192, s. 520. (Sahibi olduğu hayvana eziyet eden bir adamın Himaye-i Hayvanat Cemiyeti'ne mensup bir kadın tarafından tutuklattırıldığı haberi veriliyor.)

[İmzasız]: Millet ve Şimendiferler [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 448. (Amerika'da demiryolu taşımacılığı ile ilgili Herts Magazine [هه رتس مغازين]'den alıntı haber.)

[İmzasız]: Millet-i Müsellaha; SF, C. 47, S. 1214, s. 277, 280. (Andriyen Ru [آندريه ن رو] adlı bir Fransız yüzbaşısının Fransa'da askeri eğitim ve askeri durum üzerine yazdığı bir makalenin özeti.)

[İmzasız]: Millet-i Necibe-i Osmaniye Vatanperver Gençlerine; SF, C. 46, S. 1184, s. 321. (bk. **[İmzasız]:** Budapeşte'de Şark Müzesi – (Doktor Kunos'un Bir Mektubu, Millet-i Necibe-i Osmaniye Vatanperver Gençlerine); SF, C. 46, S. 1184, s. 320, 321.)

[İmzasız]: Milletlerin İhtiyarlığı ve Dermansızlığı Meselesi [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 47, S. 1198, s. 32. ("Grand Revue"de milletlerin hayatı üzerine yayımlanmış bir yazıdan mealen iktibas ediliyor.)

[İmzasız]: Miss Ellison; SF, C. 46, S. 1176, s. 139, 140. (İngiliz kadın yazar Ellison'un İstanbul ve Bursa'yı ziyareti Tasvir-i Efkâr ve Ertuğrul gazetelerinden yapılan iktibaslarla haber konusu yapılıyor. Tasvir-i Efkâr'dan yapılan iktibas Ellison'la yapılan bir mülakat.)

[İmzasız]: [Montekarlo]; SF, C. 46, S. 1190, s. 469. (Montekarlo'dan ve kış modasından bahsediliyor.)

[İmzasız]: Moskova Manzaraları; SF, C. 46, S. 1186, s. 364, 365. (Moskova'yı fotoğraflar eşliğinde tanıtan kısa yazı.)

[İmzasız]: Moşh Vaygoni Efendi'nin Bir Muvaffakiyet-i Fenniyesi; SF, C. 46, S. 1174, s. 85. (Amerika'da öğrenim gören Ermeni Osmanlı vatandaşı Moşh Vaygoni'nin üzüm şekerinden tartarik asit elde ederek yüz bin dolar ödül kazandığını aktaran haber.)

[İmzasız]: Mösyö Antoine – Sanatkâr-ı Şehir; SF, C. 47, S. 1204, s. 120. (İstanbul Belediyesi tarafından bir konservatuar tesisi için davet edilen Antoine'ın

İstanbul'a gelişi haberiyle birlikte sanatçının sanat hayatı hakkında bilgiler veriliyor.)

[İmzasız]: Mösyö "Daucourt"un Muvasalatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1171, s. 18, 19. ("Tayyarecilik Âleminde", "Fransız Tayyarecilerini Beklerken", "Podimaköyü'nde Ayastafanos'ta" alt başlıklarıyla Daucourt ve Roux'un İstanbul'a gelişlerini aktaran haber...)

[İmzasız]: Mösyö "Ernest Lavisse"in Bir Makale-i Mühimmesi; SF, C. 46, S. 1194, s. 555. (Ernest Lavisse'in Times ve Tan [تان]'da yayımlanmış, İngiltere ve Fransa arasındaki itilafı konu edinen makalesinin özeti.)

[İmzasız]: Mösyö Joseph Chamberlain; SF, C. 47, S. 1206, s. 160. (Mösyö Joseph Chamberlain'in vefat haberi ve biyografisi veriliyor.)

[İmzasız]: [Mösyö Maurice Barrès]; SF, C. 47, S. 1204, s. 115. (Maurice Barrès'in Lübnan, Suriye ve Anadolu'da gerçekleştirdiği gezinin ardından İstanbul'u ziyareti.)

[İmzasız]: Mösyö "Ponp"un Cinayeti; SF, C. 46, S. 1171, s. 6-11. ("Fransızca'dan, Moeziryon ile Mazame [موئه زیریون ایله مازامه]'nin eseri"nden çeviri "Bir perdelik tiyatro".)

[İmzasız]: Muharebelerde Bir Adamı Öldürmek İçin Ne Kadar Masraf Olur; SF, C. 47, S. 1215, s. 298-300. (General Persen [په رسه ن]'in çeşitli ülkelerin çeşitli savaşlardaki savaş harcamaları üzerine yazdığı makaleden iktibas.)

[İmzasız]: Muharip Devletlerin Havai Filoları – Kabil-i Sevk ü İdare Balonları ve Tayyareler; SF, C. 47, S. 1214, s. 284, 285. (Savaşan ülkelerin hava kuvvetleri ve savaş hakkında bilgiler veriliyor.)

[İmzasız]: Muhterem Karielerimizin ve Karilerimizin Enzar-ı Dikkatine: Feth-i Konstantiniye; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 27. (Bir hafta sonra İstanbul'un fethinin yıldönümünün kutlanacağı haber verildikten sonra gelecek sayının bu münasebetle özel sayı olarak çıkarılacağı bildiriliyor.)

[İmzasız]: Muvaffakiyet-i Akvam [V][1]; SF, C. 46, S. 1171, s. 20-22. ("Geçen nüshadan mabad..." "Doktor 'Emil Rayh [امیل رایخ]'ın eser-i mühiminden" iktibas ediliyor ve eski Avrupa milletlerinin tarihi üzerine bilgiler, değerlendirmeler içeriyor.)

[İmzasız]: Muvaffakiyet-i Akvam [VI]; SF, C. 46, S. 1176, s. 134-136.

---

[1] İktibasın önceki kısımları çalışmamızın dışında kalan önceki sayılardan "S. 1162, s. 418, 419, 422; S. 1163, s. 452-455; S. 1166, s. 518, 519; S. 1170, s. 609-613"te yayımlanmıştır (Boyraz 2001: 82, 83).

[İmzasız]: Muvaffakiyet-i Akvam [VII]; SF, C. 46, S. 1179, s. 202, 203.

[İmzasız]: Müdafaa-i Sıhhiye; SF, C. 46, S. 1190, s. 469. (Doktor Besim Ömer Paşa'yla hıfzısıhha ve bazı hastalıklarla ilgili olarak yapılan bir mülakat kaynak belirtilmeksizin, kısmen iktibas ediliyor.)

[İmzasız]: Müessisîn-i Azam [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1179, s. 210. (Osmanlı Devleti'nin kurucularından bahis kısa yazı.)

[İmzasız]: Müsalahadan Sonra [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 42, 43. (Sabah Gazetesi'nden iktibas edilen yabancı bir diplomatla yapılmış Atina Barış Antlaşması ve Türk-Yunan barışını konu edinen mülakat.)

[İmzasız]: Müsalahanın Metn-i Resmîsi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1173, s. 66-70. ("Yunanistan ile akdolunan muahede-i sulhiyenin metn-i resmîsi" ifadesiyle Atina Barış Antlaşması'na ait metin veriliyor.)

[İmzasız]: Müslüman Terzilerimizden Osman Zeki Bey'in Kerimeleri; SF, C. 46, S. 1183, s. 309. (Osman Zeki Bey'in kızları hakkında haber ve tanıtım yazısı.)

[İmzasız]: Müslüman Tüccar Cemiyeti; SF, C. 46, S. 1193, s. 531, 532. ("İkdam"dan iktibas edilmiş, ticaretle ilgili olarak kurulan bir cemiyeti duyuran haber.)

[İmzasız]: Nestle'nin Resmî Mükâfatı; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 14. (Nestle'nin Osmanlı ordusuna yaptığı gıda yardımından dolayı aldığı madalya anlatılıyor.)

[İmzasız]: Newton – (Vahdet-i Cihan ve Cazibe-i Umumiye); SF, C. 46, S. 1189, s. 439-442. (Newton'un biyografisi ve bir eserinden iktibas. Baş tarafında şu açıklama yer alıyor: "... Darülfünun'da hanımlara verilmekte olan derslerde bahsedilmesine, 20 Mart-ı efrenci ... bu dahinin vefatına müsadif bulunmasına mebni ber-vech-i ati tercüme-i haliyle, asarından bir parçayı naklediyoruz:")

[İmzasız]: Nisvan Hakkında [(Neşriyat ü Matbuat) –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 525, 526. (Tevfik Diyab Bey'in, Kahire'de yayımlanan El-Ceride mecmuasında çıkmış kadınlar hakkındaki bir makalesinden kısmi iktibas.)

[İmzasız]: Nisvan-ı İslam [Neşriyat ü Matbuat –]; SF, C. 46, S. 1194, s. 573. (Hindistan'da Müslüman kadınların eğitimiyle ilgili olarak toplanan kongreyi konu edinen haber-yorum "El-Muid"den iktibas ediliyor.)

[İmzasız]: Nokta-i Nazar [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 344-347. ("August Vilerva [اوكوست ويلروا]'dan" çeviri hikâye.)

[İmzasız]: Nutk-i İftitahi; SF, C. 47, S. 1198[GMK], s. 10. (Meclis'in açılışında okunan Padişahın açılış nutkundan bahsediliyor.)

[İmzasız]: Osmanlı Bulgar Mukavelenameleri; SF, C. 46, S. 1191, s. 482. (Osmanlı ve Bulgar hükümetleri delegeleri arasında ticaret ve posta konularında yapılan görüşmeler haber veriliyor.)

[İmzasız]: Osmanlı Donanması [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 233. (Osmanlı Donanması'nın geliştirilmesi amacıyla başlatılmış bir yardım kampanyasından bahis haber.)

[İmzasız]: Osmanlı Fransız Cemiyeti; SF, C. 46, S. 1192, s. 507. (Osmanlı Fransız ilişkilerini geliştirmek üzere bir cemiyet kurulduğu haberi veriliyor.)

[İmzasız]: Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Hanımlar Merkezi'nin Taht-ı İdare ve Himayesinde "Hilâl-i Ahmer Darüssanaası"nın Asakir-i Osmaniyemize Hidematı; SF, C. 47, S. 1220, s. 368. (Kızılay'ın ve Kızılay Hanımlar Merkezi'nin çalışmaları anlatılıyor.)

[İmzasız]: Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Merkez-i Umumisi Erkân-ı Muhteremesi; SF, C. 47, S. 1221, s. 385. (Kızılay Genel Merkezi üyelerinin isim listesi.)

[İmzasız]: Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'nin Faaliyeti; SF, C. 47, S. 1212, s. 254. (Kızılay'ın çeşitli yardım çalışmalarında yaptığı harcamaları gösteren bir listeden oluşuyor.)

[İmzasız]: Osmanlı-İran Tahdid-i Hududu [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 45. (Osmanlı-İran sınırı meselesinin halledilmesi ile ilgili gelişmeler.)

[İmzasız]: Osmanlı Satvet-i Bahriyesi – İhtişamlı Bir Gün; SF, C. 47, S. 1216[GMK], s. 143, 144. (Heybeliada'da padişah başta olmak üzere devlet ileri gelenlerinin ve halkın izlediği deniz resm-i geçidi ve düzenlenen ödül töreni haber konusu ediliyor.)

[İmzasız]: Osmanlı Seferberliği; SF, C. 47, S. 1210[GMK], s. 106. (Türkiye'de ilan edilen seferberlikle ilgili gelişmeler, padişahın iradesi ve Enver Paşa'nın beyannamesinin metinleri.)

[İmzasız]: Osmanlı Sırp Muahedesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 449, 450. (Osmanlı Hükümeti ile Sırbistan arasında imza edilen İstanbul Barış Antlaşması konu ediliyor.)

[İmzasız]: Osmanlı Tayyareciler [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1188, s. 425. (Nuri Bey ve İsmail Hakkı Bey ile Salim Bey ve Kemal Bey'in hava seyahatleri hakkında haber.)

[İmzasız]: Osmanlı Tayyarecilik Hayatında Bir Facia – Fethi ve Sadık Beylerin Taberiye Gölü Civarında Bir Kaza-yı Müthiş ile Şahadeti; SF, C. 46, S. 1187, s. 391-393. (Fethi Bey ve Sadık Bey'in geçirdikleri kazanın ayrıntıları ve vefat haberleri veriliyor.)

[İmzasız]: Osmanlı Tayyareleri [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 377, 378. (Fethi Bey ve Nuri Bey'in İstanbul'dan Kahire'ye gitmek üzere ayrı ayrı düzenledikleri hava seyahatinin ayrıntıları veriliyor.)

[İmzasız]: Osmanlı Tayyareleri Ehrama Doğru; SF, C. 46, S. 1184, s. 316, 317. (Fethi Bey ve Nuri Bey'in İstanbul'dan Kahire'ye gitmek üzere ayrı ayrı düzenledikleri hava seyahatinin ayrıntıları veriliyor.)

[İmzasız]: Osmanlı ve Yunan Münasebatı – Akd-i Müsalahaya Doğru [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1171, s. 19. (Osmanlı ve Yunan heyetleri arasındaki barış görüşmeleri.)

[İmzasız]: Otomobilde [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 474-476. ("Boyekar [بویه قار]"dan çeviri hikâye.)

[İmzasız]: Panama Kanalı'nın Hükümdar-ı Müstakili – Mühendis Miralay Goethals; SF, C. 46, S. 1195, s. 592-594. (Panama Kanalı'ndaki hafriyat çalışmalarının sona erdiği bildirilerek Goethals, kanal, kanal çevresi ve kanaldaki çalışmalarla ilgili bilgiler veriliyor.)

[İmzasız]: Panama Pasifik Beynelmilel Sergi-i Umumîsi; SF, C. 46, S. 1194, s. 555, 556. (San Fransisco'da açılacak olan fuar konu ediliyor.)

[İmzasız]: Paris Faciası [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 473. (Fransa Maliye Bakanı Caillaux'nun eşinin Figaro Gazetesi müdürü Calmette'i öldürmesiyle ilgili gelişmeler konu ediliyor.)

[İmzasız]: [Paris Hayatı – Yaşmak Modası]; SF, C. 46, S. 1178, s. 184. (Moda haberi.)

[İmzasız]: Paris-İstanbul-Kahire Seyahat-i Havaiyesi; SF, C. 46, S. 1182, s. 280. (Bonnier ve Vedrines adlı Fransız havacıların seyahatlerinin sona erdiğini bildiren haber.)

[İmzasız]: Paris İşci Kızları; SF, C. 46, S. 1174, s. 85. (Loryo [لوريو] adlı heykeltıraşın bir heykeliyle ilgili haber ve Parisli işçi kızlar hakkında bilgiler.)

[İmzasız]: Paris Maliye Komisyonu'nda; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 50, 51. (Türkiye'nin dış borçlarına Türkiye'den ayrılan Balkan devletlerinin ortak edilmesiyle ilgili görüşmeler aktarılıyor.)

[İmzasız]: Paris Sokakları; SF, C. 47, S. 1205, s. 141. (Paris'te şehrin altyapısıyla ilgili yapılan çalışmalar.)

[İmzasız]: Paris'te Bir Facia-Fransa'da Buhran-ı Vükelâ [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 450, 451. (Fransa Maliye Bakanı Caillaux'nun eşinin Figaro Gazetesi' müdürü Calmette'i öldürmesi ve konuyla ilgili gelişmeler konu ediliyor.)

[İmzasız]: Pasteur Müessesesi Gümüş Düğünü – Yirmi Beşinci Sene-i Devriye-i Tesisi; SF, C. 46, S. 1173, s. 60-62. (Pasteur Enstitüsü'nün yirmi beşinci kuruluş yıldönümü haberi ve enstitü hakkında bilgiler.)

[İmzasız]: "Pervane" – Madam İvun Döbre [ايوون دوبره]; SF, C. 46, S. 1178, s. 181. (Henry Bataille'in Pervane adlı piyesi hakkında bilgiler.)

[İmzasız]: Petersburg Cami-i Şerifi; SF, C. 47, S. 1198, s. 22. (Petersburg'da inşa ettirilen Petersburg Camii hakkında haber.)

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti; SF, C. 47, S. 1202, s. 94-96. ("İzmirli Rum bir aileye mensup bir genç kızın Avrupa'daki hayatına dair, kızın hatıratından iktibas-ı malûmat edilerek Madam Margaret Poradofiska [مارغريت پورادوفسقا] tarafından yazılmış olan eserden" açıklamasıyla verilen uzun hikâye tefrikası.)

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [II]; SF, C. 47, S. 1203, s. 110-112.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [III]; SF, C. 47, S. 1204, s. 126-128.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [IV]; SF, C. 47, S. 1205, s. 142-144.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [V]; SF, C. 47, S. 1206, s. 158-160.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [VI]; SF, C. 47, S. 1207, s. 171-175.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [VII]; SF, C. 47, S. 1208, s. 191, 192.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [VIII]; SF, C. 47, S. 1209, s. 201-206.

[İmzasız]: Profesör Dastre; SF, C. 46, S. 1180, s. 232. (Profesör Albert Dastre'in biyografisi.)

[İmzasız]: Rahm ü Şefkate Arz-ı İftihar; SF, C. 46, S. 1196, s. 603, 604. (Cemiyet-i Tedrisiye-i İslamiye'nin kongresi ve bir Darüşşafaka-i İnas açılması yolundaki çalışmalarından bahsediliyor.)

[İmzasız]: Rekabet-i İktisadiye ve Beynelmilel İhtilafat; SF, C. 47, S. 1200, s. 57-61. (Paul Louis [پول لوئی]'nin uluslararası ekonomik rekabeti ve siyasi dengeleri konu edinen incelemesinin özeti veriliyor. Baş tarafında aynı konuda, özetten ayrı bir açıklama bulunuyor.)

[İmzasız]: Romanya Darülfünunu Talebe ve Talibatı; SF, C. 46, S. 1193, s. 532. (Romen öğrencilerin İstanbul ziyaretleri ve Romen futbolcuların beklendiği haber konusu ediliyor.)

[İmzasız]: Romanya Kralı Müteveffa Carol; SF, C. 47, S. 1219, s. 362. (Romanya Kralı Carol'un vefat haberi ve biyografisi.)

[İmzasız]: Rusya Âlem-i İslam'ın En Büyük Düşmanıdır; SF, C. 47, S. 1222[GMK], s. 168. (İstanbul'da Farsça yayımlanan Haver'den iktibas edilen yazıda Rusların Türk-İslam düşmanlığı konu ediliyor.)

[İmzasız]: Rusya Başvekili Mösyö Goremykin; SF, C. 46, S. 1187, s. 400. (Yeni Rusya başbakanını tanıtan haber.)

[İmzasız]: Rusya: Çar ve Çariçe, Çareviç, Rical-i Hükümet ve Halk; SF, C. 47, S. 1199, s. 44. (Livadya'ya Dahiliye Nazırı Talat Bey başkanlığında bir heyet gönderilmesi münasebetiyle Osmanlı-Rus ilişkilerine değiniliyor.)

[İmzasız]: Rusya'da Tebeddülat-ı Vükelâ; SF, C. 46, S. 1185, s. 348, 349. (Rusya'daki hükümet değişikliği aktarılıyor.)

[İmzasız]: Rusya'da Teslihat [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 448. (Rusya'nın silahlanması ile ilgili Herts Magazine [هه رتس مغازين]'den alıntı haber.)

[İmzasız]: Rusya'nın Ahval-i Dahiliyesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1182, s. 282, 283. (Rusya hakkında Tan [تان], Riech, Otrorosyi [اوتروروسيي], Novoe Vremia, Russkoe Slovo, Russkiia Viedomosti ve Rusya [روسيا] adlı yayın organlarından yapılmış alıntıları da içeren haber.)

[İmzasız]: Ruzname-i Harp; SF, C. 47, S. 1220, s. 381, 382. (Birinci Dünya Savaşı'nın başından itibaren –1 Ağustos 1914 itibariyle– meydana gelen savaşla ilgili olaylar gün gün sıralanıyor. Bu sayıdaki yazıda 1-12 Ağustos arası bulunuyor. Yazının sonunda "Mabadı var" ifadesi bulunmasına rağmen 1222. sayıya kadar devamına rastlanmıyor.)

[İmzasız]: Rüsumat Salnamesi; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 42. (Rüsumat Müdürlüğü tarafından bir salname yayımlandığı haber veriliyor.)

[İmzasız]: Sadık Bey; SF, C. 46, S. 1187, s. 392. (Sadık Bey'in biyografisi.)

[İmzasız]: Sadr-ı Esbak ve Reis-i Ayan Said Paşa Merhum; SF, C. 46, S. 1187, s. 387, 388. (Said Paşa'nın vefat haberi ile paşanın çalışmaları ve kişiliği hakkında bilgiler.)

[İmzasız]: Said Paşa Merhumun Tercüme-i Hali; SF, C. 46, S. 1187, s. 388-390. (Said Paşa'nın biyografisi.)

[İmzasız]: Said Paşa'nın İrtihali [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1187, s. 401. (Said Paşa'nın vefatıyla ilgili ayrıntılar veriliyor.)

[İmzasız]: Saman Uğrusu ~ *LA VOIE LACTÉE*; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 4, 7. (Çocuk beslenmesi ve süt konu ediliyor.)

[İmzasız]: Sanatkârlar, Sigortalar; SF, C. 47, S. 1197, s. 5. (Sanatçıların sanatlarıyla ilgili çeşitli organlarının yüksek meblağlarla sigorta edildiğini bildiren haber.)

[İmzasız]: Sarah Bernhardt – Legion d'Honore Nişanı; SF, C. 46, S. 1184, s. 325. (Sanatçının aldığı ödülle ilgili haber.)

[İmzasız]: "Saverne" Hadisesi; SF, C. 46, S. 1181, s. 249. (Saverne'de meydana gelen bir askerî olayın Almanya'da yarattığı tartışma.)

[İmzasız]: Say ü Amel; SF, C. 46, S. 1185, s. 350-352. (Çalışmaya tıbbi açıdan yaklaşan, "Fransa Tıp Akademisi azasından Mösyö Forne [فورنه]'nin bir makale-i mühimmesinden tercüme".)

[İmzasız]: Say ü Amel [II]; SF, C. 46, S. 1186, s. 363-365.

[İmzasız]: Say ü Amel [III]; SF, C. 46, S. 1188, s. 411, 412, 414, 415.

[İmzasız]: Seferberlik Kanunları; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 98, 99. (Seferberlikle ilgili biri üç ve diğeri iki maddelik iki ayrı kanun metni.)

[İmzasız]: Sermayenin Tevziat-ı Coğrafiyesi; SF, C. 46, S. 1194, s. 567, 570-572. (August Pelisye [اوكوست په ليسيه]'den çevrilen makalede dünyadaki ekonomik dengeler konu ediliyor.)

[İmzasız]: Sevahil Muhafazası – Seyyar Bataryalar; SF, C. 46, S. 1193, s. 544. (Sahil muhafazası ile ilgili geliştirilmiş bir yöntem tanıtılıyor.)

[İmzasız]: Sir John Mary [جون مه ری] [(Vefayat-ı Meşahir) –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 524. (Sir John Mary [جون مه ری]'nin vefat haberi ve biyografisi veriliyor.)

[İmzasız]: Sir William Crookes, İngiltere'de "Royal Society" Reis-i Cedidi; SF, C. 46, S. 1181, s. 253. (William Crookes'in "Royal Society"ye başkan seçildiği haberi, "Royal Society"nin tanıtımı ve William Crookes'in biyografisi.)

[İmzasız]: Siyah Kadın [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1195, s. 590, 591. ("Ernest Gober [ارنست غوبه ر]'den tercüme" hikâye.)

[İmzasız]: Siyasî Âlemde [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1175, s. 114. (İç ve dış siyasî gelişmeleri aktaran haber.)

[İmzasız]: Siyasî Âlemde [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1181, s. 257, 258. (İç ve dış siyasi gelişmelerden bahis haber.)

[İmzasız]: Siyasiyat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 234. (İç ve dış siyasi gelişmelerden bahis, "Tercüman-ı Hakikat"ten iktibaslar içeren haber.)

[İmzasız]: Siyasiyat Âleminde, Almanya ve Rusya [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1188, s. 425, 426. (Almanya ile Rusya arasındaki askerî gerginlik haber konusu ediliyor.)

[İmzasız]: Son Moda; SF, C. 46, S. 1176, s. 136. (Moda ürünlerinin tesciliyle ilgili haber.)

[İmzasız]: Suffragette'ler; SF, C. 46, S. 1190, s. 468. (Velazquez'in Venüs tablosunun bir kadın tarafından baltayla tahrip edildiği haberi veriliyor.)

[İmzasız]: Suffragette'ler; SF, C. 47, S. 1203, s. 109. (Suffragette'ler'in eylemleri aktarılıyor.)

[İmzasız]: Suffragette'ler; SF, C. 47, S. 1204, s. 124. (Suffragette'ler'in eylemleri ve haklarında bilgiler aktarılıyor.)

[İmzasız]: Sultan Fatih'in Nam-ı Hümayununa İhtifal-i Milli; SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 33. (İstanbul'un fethinin yıldönümü münasebetiyle yapılacak kutlamaların ayrıntıları veriliyor.)

[İmzasız]: "Sultan Osman-ı Evvel" [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1179, s. 210, 211. (Donanmaya yeni katılan ve "Sultan Osman-ı Evvel" adı verilen dretnotla ilgili gelişmeleri aktaran haber.)

[İmzasız]: Süleyman Şefik Paşa; SF, C. 46, S. 1184, s. 328. (Paşanın görev yerine gidişiyle ilgili Tasvir-i Efkâr'dan alıntı da içeren haber.)

[İmzasız]: Süt Hülasasının İstimali Tamim Olunmalıdır; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 7-9. (Süt hülasası ve kullanım alanları konu ediliyor.)

[İmzasız]: Sütlü Çikolata; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 10, 11. (Sütlü çikolatanın üretimi konu ediliyor.)

[İmzasız]: Şair-i Hindu Rabindranath Tagore; SF, C. 46, S. 1177, s. 156, 157. (Şairin Nobel Ödülü'nü aldığı haberi ve kısa biyografisi.)

[İmzasız]: [Şayan-ı Dikkat Bir Fotoğrafi ve Bir Hatıra]; SF, C. 46, S. 1187, s. 389. (Sene içinde vefat eden üç ünlü sima hakkında.)

[İmzasız]: [Şehit tayyarecilerimiz Fethi ve Nuri Beylerle Mülazım Sadık Bey]; SF, C. 46, S. 1192, s. 513. (Şehit havacılar Fethi Bey, Nuri Bey ve Sadık Bey'in anısına Fatih Meydanı'nda yaptırılacak anıtın temelinin atıldığı haber veriliyor.)

[İmzasız]: Tababet-i Cedide; SF, C. 47, S. 1200, s. 61. (Tıp ve tıpta kullanılan cihazlarda meydana gelen gelişmeler konu ediliyor.)

[İmzasız]: Tagaddi Sanatı [Mebahis-i Fenniye –]; SF, C. 47, S. 1210, s. 213-217. (Beslenme hakkında bilgiler.)

[İmzasız]: Talat Bey'in Seyahati; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 51. (Talat Bey'in Rumlar ve Türkler arasında cereyan eden olayların kontrol altına alınması amacıyla İzmir ve çevresine yaptığı gezi haber konusu ediliyor.)

[İmzasız]: Talat Bey'in Seyahati; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 123. (Dahiliye Nazırı Talat Bey ve Meclis-i Mebusan Reisi Halil Bey'in Sofya ve Bükreş seyahatleriyle ilgili ayrıntılar Sofya'da çıkan Utro Gazetesi ve Bükreş'te

çıkan Venivrol [ونیورول] Gazetesi ve Minerva [مینروا] Gazetesi'nden yapılan alıntılarla aktarılıyor.)

[İmzasız]: Talebe Ziyaretleri; SF, C. 46, S. 1194, s. 569. (Türkiye'ye gelen yabancı öğrencilerden bahsediliyor.)

[İmzasız]: Talim ü Terbiye-i Benat; SF, C. 46, S. 1178, s. 176. (Aynı sayı ve sayfada yayımlanan "Paris'te Bir Terbiyetgâh-ı İnas – 'Victor Droi [ویقتور دروئی]' Kızlar Lisesi" başlıklı çeviriyle bağlantılı olmak üzere kızların eğitimi konusu üzerinde duruluyor. bk. **[REEL, Ahmed Hidayet]:** Paris'te Bir Terbiyetgâh-ı İnas – "Victor Droi [ویقتور دروئی]" Kızlar Lisesi; SF, C. 46, S. 1178, s. 176-179.)

[İmzasız]: Tam Manasıyla Hürriyet ü İstiklâl; SF, C. 47, S. 1214[GMK], s. 133. ("Kapitülasyonların ref ü ilgası hakkında hükümat-ı ecnebiyeye tebliğ edilen notanın suretidir.")

[İmzasız]: Taşkışla; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 19. (Yanmış olan Taşkışla binası hakkında bilgi veriliyor.)

[İmzasız]: Tatbikat ü Malûmat-ı Ziraiyenin Tamimi; SF, C. 46, S. 1189, s. 453, 454. (Fransa'da çıkan ziraatla ilgili bir kanun üzerine Fransız gazetelerinde yayımlanan haberler ve ziraat üzerine yorumlar içeriyor.)

[İmzasız]: Tayyare Kazaları: Nuri Bey'in Şahadeti [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 450. (Nuri Bey'in uçağının ve Salim Bey ile Kemal Bey'in kullandığı Ertuğrul adlı uçağın düştüğü, Nuri Bey'in vefat ettiği haber veriliyor.)

[İmzasız]: Tayyarecilik Âleminde [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1175, s. 113, 114. (Havacılıkla ilgili son gelişmeleri aktaran haber.)

[İmzasız]: Tecrübe Devri [Küçük Hikâye –]; SF, C. 47, S. 1199, s. 46-48. ("Döperera [دوپه ره را]'dan tercüme" hikâye.)

[İmzasız]: Tecrübe Devri [II] [Küçük Hikâye –]; SF, C. 47, S. 1200, s. 62-64.

[İmzasız]: Tehyic-i Hissiyat ve İdare-i Harp; SF, C. 47, S. 1218, s. 342-344. (Birinci Dünya Savaşı'nın gidişatı, siyaset ve savaş ilişkisi, büyük devletlerin küçük devletler üzerinden yürüttükleri siyaset konu ediliyor.)

[İmzasız]: Tekfurdağı ve Muratlı Hattı; SF, C. 46, S. 1191, s. 482, 483. (Trakya'da açılması planlanan yeni demiryolu hatları haber konusu ediliyor.)

[İmzasız]: Tercüme-i Hal-i Resmî; SF, C. 46, S. 1183, s. 299. (Recaizade Mahmud Ekrem'in resmî biyografisi.)

[İmzasız]: Tesis-i Devlet, İhtifal-i Millî [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1179, s. 208, 209. (Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıldönümü kutlamalarının ayrıntıları veriliyor.)

[İmzasız]: Teşkilat Etrafinda-Daü't-teşkilat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1177, s. 162, 163. ("Tanin"de yayınlanan Babanzade İsmail Hakkı Bey'in bir makalesi üzerine, makaleden yapılan alıntılarla Türkiye'de kurum ve kuruluşların yenilenmesiyle ilgili problemler konu ediliyor.)

[İmzasız]: Torpil Şeklinde Velosipet; SF, C. 46, S. 1181, s. 256. (Yeni geliştirilmiş bir bisiklet türü hakkında haber.)

[İmzasız]: Türkiye ve Ukraynalılar – Ruslar Karadeniz'ine Nasıl İndiler, Nasıl Türkiye'yi ve İran'ı Tazyik Ettiler; SF, C. 47, S. 1222, s. 402, 404. ("Osmanischer Lloyd"da yayımlanmış Ukraynalıların Rusya'dan ayrılma istekleri ve Türkiye'yle münasebetlerini konu edinen bir makaleden iktibas.)

[İmzasız]: Türkiye'de Gümrük Rüsumu; SF, C. 47, S. 1216, s. 317, 318. (Gümrük vergilerinin artırılacağı haberinden hareketle gümrük vergilerinin tarihine bir bakış.)

[İmzasız]: Türkiye-Yunanistan; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 42. (Türkiye ile Yunanistan arasındaki gerginlik haber konusu ediliyor.)

[İmzasız]: Türkler ve Ermeniler [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 378, 379. ("K[ق]. Tumayan" imzasını taşıyan ve Profesör Tumayan'ın Londra'dan Tanin'e göndermiş olduğu makalenin iktibası.)

[İmzasız]: Uhud-i Atikanın Ref' ü İlgası; SF, C. 47, S. 1215, s. 288. (Eski anlaşmaların ilgasıyla ilgili Tasvir-i Efkâr, İkdam ve Vossische Zeitung gazetelerinden derleme haber.)

[İmzasız]: Uhud-i Atikanın Ref' ü İlgası; SF, C. 47, S. 1215[GMK], s. 140. ("Emniyet-i Umumiye Müdürü İsmail Canbolad Bey"in "kapitülasyonların ilgası münasebetiyle zabıta ve ecnebiler hakkında Jön Türk muharririne" vermiş olduğu beyanat.)

[İmzasız]: Umumî Bir Nazar [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 353, 354. (Haftanın iç ve dış siyasî gelişmeleri aktarılıyor.)

[İmzasız]: Umumi Seferberlik; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 98. (Temmuzun yirmi birinden itibaren geçerli olmak üzere Türkiye'de umumi seferberlik ilan edildiği haberi.)

[İmzasız]: Üful-i Üstad – Matbuat; SF, C. 46, S. 1183, s. 297, 298. (Recaizade Mahmud Ekrem'in vefatıyla ilgili çeşitli gazetelerde yayımlanmış haberlerden derleme.)

[İmzasız]: Üstad Ekrem'in Üfulü [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1183, s. 305, 306. (Recaizade Mahmud Ekrem'in vefatı, cenaze merasimi ve konuyla ilgili gelişmeler aktarılırken Tanin'den de alıntı yapılıyor.)

[İmzasız]: Vadiü'n-Nil'de Tıbaat Tarihi; SF, C. 46, S. 1173, s. 62-64. ("Mısır'da çıkan 'El-Hilâl' mecmuasından" iktibas edilen ve Mısır'da matbaacılığın geçmişinden bahseden yazı.)

[İmzasız]: Vahdet-i Cihan ve Cazibe-i Umumiye; SF, C. 46, S. 1189, s. 441, 442. (bk. **[İmzasız]:** Newton – (Vahdet-i Cihan ve Cazibe-i Umumiye); SF, C. 46, S. 1189, s. 439-442.)

[İmzasız]: Vaizler; SF, C. 46, S. 1193, s. 532. (Vaizlik hakkında bir nizamname hazırlandığı haber veriliyor.)

[İmzasız]: Vatan Uğrunda Feda-yı Hayat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1187, s. 401. (Fethi Bey ve Sadık Bey'in geçirdikleri kazanın ayrıntıları veriliyor.)

[İmzasız]: Veli Efendi At Yarışları; SF, C. 47, S. 1202, s. 89. (Veli Efendi'de yapılan at yarışları ve sonuçları haber konusu ediliyor.)

[İmzasız]: Veliaht Hazretleri ve Hilâl-i Ahmer; SF, C. 47, S. 1221, s. 384. (Kızılay'ın tanıtılması amacıyla yapılan çalışmalar konu ediliyor.)

[İmzasız]: Viyana'da Hayvanat Pazarı; SF, C. 46, S. 1185, s. 341. (Viyana'da bulunan Avrupa'nın en büyük hayvan pazarının tanıtıldığı haber.)

[İmzasız]: Von Der Goltz Paşa'nın Makalesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 43, 44. (Colmar von der Goltz'un Osmanlı ordusunun ıslahı üzerine yazmış olduğu makale Neue Freie Presse Gazetesi'nden kısmen iktibas ediliyor.)

[İmzasız]: "Yavuz" ve "Midilli" Zırhlılarımız; SF, C. 47, S. 1210, s. 208. (Goeben ve Breslau adlı gemilerin Yavuz ve Midilli adlarıyla Osmanlı Donanması'na dahil edilmesi.)

[İmzasız]: Yeni Ayan-ı Kiram; SF, C. 46, S. 1179, s. 201. (Meclis-i Ayan'ın yeni üyelerini bildiren haber.)

[İmzasız]: Yeni Balkan İttifakı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1184, s. 329. (Bazı Balkan ülkeleri arasında yeni bir ittifak kurulacağı söylentileriyle ilgili haber.)

[İmzasız]: Yeni Hatveler (İlk Tatbikat, Postalar ve Temettu); SF, C. 47, S. 1217[GMK], s. 147, 148. (Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı sermaye sahiplerini etkileyen gümrük vergilerinin artırılması, gelir vergisi ve postalarla ilgili kanun ve düzenlemeler haber konusu ediliyor.)

[İmzasız]: 24'lük Havan Topları Hakkında; SF, C. 47, S. 1219[GMK], s. 155. (24'lük havan toplarının özellikleri ve savaştaki etkileri.)

[İmzasız]: 117 Yaşında Bir Papağan; SF, C. 46, S. 1173, s. 64. (Avustralya'daki yüz on yedi yaşında bir papağanla ilgili haber.)

İsmail Safa: Ayasofya; SF, C. 47, S. 1201, s. 72. (Aruz ölçüsüyle yazılmış ve altı dörtlükten oluşuyor.)

Kadri: bk. Mahmud Sadık

Kâzım Şinasi: bk. [DERSAN], Kâzım Şinasi

[KÖPRÜLÜ], Mehmed Fuad: "Nijad Ekrem"; SF, C. 46, S. 1183, s. 295, 296. (Recaizade Mahmud Ekrem'in Nijad Ekrem adlı eseri için yazılmış tenkidin kısmî iktibası.)

Köprülüzade Mehmed Fuad: bk. [KÖPRÜLÜ], Mehmed Fuad

M. Nejad: bk. Mehmed Nejad

Mahmud Esad: Finlandiya'da Kâin "Abo" Beldesi Cemaat-i İslamiyesinin Grup Halindeki Fotoğrafı; SF, C. 46, S. 1173, s. 51-54. (Yazarın Rusya, Kuzey Avrupa Türk ve Müslüman topluluklarını görmek üzere yaptığı geziyle ilgili izlenimleri.)

Mahmud Sadık: At Başı Beraber – Kızlar ve Erkekler; SF, C. 47, S. 1207, s. 163-165. (Sosyal sahada ve eğitimde kadın ve erkeğe eşit fırsatlar verilmesiyle ilgili.)

Mahmud Sadık: "Darülfünun"da Hanımlara Ders – Mühim Bir Hatve; SF, C. 46, S. 1184, s. 319. (Darülfünun'da kadınlar için dersler verilmesiyle ilgili.)

[Mahmud Sadık]: Devlet-i Osmaniye'nin Yevm-i Teessüs ü İstiklâli [Bir Tarih Meselesi –]; SF, C. 46, S. 1179, s. 195-197. ("O[ﻉ]. G[ﻉ]." imzasıyla... İstiklâl-i Osmanî kutlamaları münasebetiyle çeşitli yayın organlarında

yayımlanmış yazılardan hareketle Osmanlı Devleti'nin kuruluşuyla ilgili meseleler irdeleniyor.)

Mahmud Sadık: Evca-i Hamlin Teskini [Mebahis-i Fenniye –]; SF, C. 47, S. 1209, s. 200, 201. (Kadınlarda doğum sancısının dindirilmesi ve savaş konu ediliyor.)

Mahmud Sadık: Gençlik Hakkında – Bazı Mütalaat ü Neşriyat Üzerine; SF, C. 46, S. 1176, s. 123-125. (Gençliğin hali, problemleri ve problemlerin halli geriye dönük bir bakışla konu ediliyor.) **[ç]**

Mahmud Sadık: Hastabakıcıları; SF, C. 46, S. 1180, s. 228, 229. ("Doktor Witting Paşa'nın hastabakıcıları meselesine dair Tanin'de" yayımlanmış makalesinden hareketle...)

Mahmud Sadık: İman-ı İlmî – Her Şeyden Evvel Bize Bu Lazım; SF, C. 46, S. 1184, s. 315. (Ferdi ve içtimai gelişme için ilmî iman gerektiğinden bahsediliyor.)

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1173, s. 50. ("Kadrî" imzasıyla yayımlanan makalede Balkan Savaşları'nın sonucunda meydana gelen gelişmeler değerlendirilirken, Türkiye'nin Balkan Savaşları'ndan ağır bir yenilgiyle çıkmasının askeri, siyasi, idari sebeplerinin tespitinin gerekliliği ve ıslahat meselesi üzerinde duruluyor.) **[ç]**

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1174, s. 74. ("Kadrî" imzasıyla yayımlanan makale üç bölümden oluşuyor. Birinci bölümde Balkan devletleriyle imzalanan son antlaşmalardan hareketle Türkiye'nin önemli iç meseleleri ile kalkınma çabalarında Avrupalıların takındıkları olumsuz tavırlar konu ediliyor. İkinci bölümde Fransız havacı Daucourt'un Toros Dağları'nda geçirdiği kaza, üçüncü bölümde ise Belkıs Şevket Hanım'ın uçuş tecrübesi konu ediliyor.) **[ç]**

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1175, s. 98. ("Kadrî" imzasıyla yayımlanan makalede Türkiye'nin çeşitli alanlardaki ıslahat çabaları ile bu çabalara ve Türkiye'nin yaptığı çeşitli fedakârlıklara mukabil Avrupa devletlerinin olumsuz tutumları konu edilirken Balkan devletleriyle olan münasebetlere ve ordunun ıslahı için davet edilen Alman askeri heyetine de değiniliyor.) **[ç]**

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1176, s. 122. ("Kadrî" imzasıyla yayımlanan makalede Osmanlı ordusunun ıslahı konu ediliyor ve ıslahat

çalışmalarına katılmak üzere Türkiye'ye gelen Alman askerî heyetine Avrupa devletlerinin gösterdiği tepkiler hakkında değerlendirmeler yapılıyor.) **[ç]**

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1177, s. 146. ("Kadrî" imzasıyla yayımlanan makalede Türkiye'nin yakın geçmişine kısa bir bakışın ardından Alman askeri heyetinin Türkiye'ye gelişine Avrupa hükümetleri tarafından gösterilen tepkiler eleştiriliyor ve makalenin sonunda ekonomik kalkınmaya kısaca değiniliyor.) **[ç]**

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1178, s. 170. ("Kadrî" imzasıyla yayımlanan makalede Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıldönümü kutlamaları ile Hacı Zihni Efendi, Safvet Bey ve Babanzade İsmail Hakkı Bey'in vefatları konu ediliyor. Yazının devamında Abdurrahman Şeref'ten yapılan "Mukadderat" başlıklı iktibas yer alıyor. bk. **Abdurrahman Şeref:** Mukadderat; SF, C. 46, S. 1178, s. 170, 171.) **[ç]**

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1179, s. 194. ("Kadrî" imzasıyla yayımlanan makalede İngiltere'den satın alınan "Sultan Osman" dretnotu, bu satın almayla ilgili Avrupa devletlerinin tepkileri, Balkanlar'daki siyasi oyunlar, Doğu Anadolu illerinin ıslahı meselesi, Türkiye'nin denizlerde güçlü olmasının gerekliliği gibi birbiriyle ilişkili konular ele alınıyor.) **[ç]**

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1180, s. 218. ("Kadrî" imzasıyla yayımlanan makalede "Sultan Osman" dretnotunun satın alınmasından hareketle Türkiye'nin Ege Denizi'nde güçlü olmasının gerekliliği, Balkanlar'daki dengeler, büyük Avrupa devletlerinin kendi çıkarlarını gözeten Balkanlar politikası ve Türkiye'nin ıslahatta ihtiyaç duyduğu "tam tedbirler" konu ediliyor.) **[ç]**

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1181, s. 242. ("Kadrî" imzasıyla yayımlanan ve üç bölümden oluşan makalenin birinci bölümünde uluslararası hukukun ne demek olduğu üzerinde durulurken, ikinci bölümde Adalar meselesi konu ediliyor. Üçüncü bölümde ise son siyasi gelişmeler kısaca değerlendiriliyor.) **[ç]**

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1184, s. 314. ("Kadrî" imzasıyla yayımlanan makalede Türkiye'nin hemen her alanda ve özellikle Avrupa devletleri karşısında içinde bulunduğu olumsuz şartlar ve İstanbul-Kahire

arasında bir seyahat gerçekleştirmek üzere harekete geçen Osmanlı havacıları konu ediliyor.) **[ç]**

Mahmud Sadık: Kadın Erkek İtilafi; SF, C. 46, S. 1194, s. 566. (Jules Buva [ژول بووا]'nın İstikbalin Çifti adlı kitabından hareketle kadın erkek münasebetleri konu ediliyor.)

Mahmud Sadık: Nemiz Eksik; SF, C. 47, S. 1199, s. 43, 45. (Toplum hayatındaki eksiklikler, yanlış tutum ve davranışlar konu ediliyor.)

Mahmud Sadık: Talim ü Terbiye-i Benat – Hanım Kızlar İçin Mühim Bir Müessese-i İrfan; SF, C. 47, S. 1200, s. 51-53. (İnasa Mahsus Amerikan Koleji'nin açılması münasebetiyle söz konusu okulda eğitim ve kadınların eğitimi konuları işleniyor.)

[Mahmud Sadık]: Terbiye ve İhtiras; SF, C. 46, S. 1194, s. 559-561. ("O[ع]. G[غ]." imzasıyla... Türkiye'deki eğitim anlayışı ve politikası eleştiriliyor.)

Mahmud Sadık: Terbiye-i Fenniye; SF, C. 46, S. 1181, s. 243, 244. (Eğitim ortamının özgür olması gerektiği konusu işleniyor.)

Mahmud Sadık: Vazife Meselesi; SF, C. 46, S. 1190, s. 459-461. (Ahmed Ağaoğlu'nun Tercüman-ı Hakikat'te yayımlanan bir yazısından hareketle ferdi ve içtimai gelişme için ilmî iman gerektiğinden bahsediliyor.)

Mediha Cahid: Menekşeler İçinde; SF, C. 46, S. 1190, s. 463. (Kısa hikâye.)

Mehmed Ali: Hangisini [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1183, s. 307-310. ("Aleksandr Dumas-Fils'ten" çeviri hikâye.)

Mehmed Ali: Hangisini [II] [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1184, s. 326-328.

Mehmed Ali: Müthiş Bir Gece [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1179, s. 199, 200. (Mektup şeklinde düzenlenmiş hikâye.)

Mehmed Nejad: Çiçek; SF, C. 46, S. 1188, s. 419.

M[ehmed]. Nejad: Esrar-ı Ruhum [Fantezi –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 467.

Mehmed Nejad: Krizantemler; SF, C. 46, S. 1188, s. 419.

M[ehmed]. Nejad: Muamma-yı Hayat; SF, C. 46, S. 1192, s. 522. ("Tayyare şehitlerinin ruhuna" ithaf ediliyor.)

M[ehmed]. Nejad: Teselli-i Aşk [(Fantezi) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 467.

Mehmed Rauf: Talih mi [Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1174, s. 78, 79, 83.

Mevlana Cami: [İsimsiz]; SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 34, 35. (bk. **[İmzasız]:** Hazret-i Fatih ve Mevlana Cami (Mevlana Cami Tarafından Hazret-i Fatih'e Mektup); SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 34, 35.)

Midhat Ömer: Buhran Saatleri – Sinirli; SF, C. 47, S. 1207, s. 170, 171.

Midhat Ömer: Yadigâr; SF, C. 47, S. 1209, s. 195, 196.

[MORKAYA], Burhan Cahid: Bir Bulut – Fantezi; SF, C. 46, S. 1173, s. 62.

[MORKAYA], Burhan Cahid: Eski ve Güzel Memleket; SF, C. 46, S. 1189, s. 447.

[MORKAYA], Burhan Cahid: Gözler [Fantezi –]; SF, C. 47, S. 1208, s. 183.

[MORKAYA], Burhan Cahid: Macera Notlarından – Aşkta Hak; SF, C. 47, S. 1206, s. 151. (Kısa hikâye.)

Muallim Naci: Mevlana Cami Tarafından Hazret-i Fatih'e Mektup; SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 34. (bk. **[İmzasız]:** Hazret-i Fatih ve Mevlana Cami (Mevlana Cami Tarafından Hazret-i Fatih'e Mektup); SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 34, 35.)

N.: bk. Nuri Bekir (Doktor)

N.: Tasfiye-i Lisan Meselesi (Üdebamız); SF, C. 46, S. 1175, s. 106-109. (Baş tarafındaki kısa açıklamada "Bir zat-ı fazilet-simatın, birkaç sene evvel ... yazmış olduğu bir makaleyi aynen sütunlarımıza geçiriyoruz." ifadeleriyle iktibas edilen ve dilin sadeleştirilmesi meselesini konu edinen "Üdebamız" başlıklı yazının kimden ve nereden alındığı belirtilmiyor.) **[ç]**

N. B.: bk. Nuri Bekir (Doktor)

N. B.: Gecelerim – Donanma Gecesi; SF, C. 46, S. 1196, s. 618.

Nabizade Nazım: Hazret-i Fatih; SF, C. 47, S. 1201, s. 65. (Aruz ölçüsüyle yazılmış methiye.)

Namık Kemal: Fatih; SF, C. 47, S. 1201, s. 74. (Fatih Sultan Mehmed'in biyografisi "Evrak-ı Perişan'dan" iktibas ediliyor.)

Necmeddin Sahir: bk. [SILAN], Necmeddin Sahir

Nesim Ruso Efendi: Almanya'nın Feyz-i Millisi; SF, C. 47, S. 1197, s. 3. (Deutsche Bank Müdürü Doktor Karl Helfferich'in Almanya'nın ekonomik durumunu inceleyen eserinin tefrikası. Tefrikanın ilk bölümü Nesim Ruso'nun tercüme için yazdığı mukaddimeden oluşuyor.)

Nesim Ruso Efendi: Almanya'nın Feyz-i Millisi [II]; SF, C. 47, S. 1197[GMK], s. 3-6.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [III]; SF, C. 47, S. 1198[GMK], s. 12-14.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [IV]; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 20-22.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [V]; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 27-30.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [VI]; SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 35-37.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [VII]; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 43-45.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [VIII]; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 51-54.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [IX]; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 60-62.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [X]; SF, C. 47, S. 1205[GMK], s. 67-70.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [XI]; SF, C. 47, S. 1206[GMK], s. 75-77.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [XII]; SF, C. 47, S. 1207, s. 175.

Nuri Bekir (Doktor): Deli; SF, C. 47, S. 1204, s. 122-126. (Bir akıl hastasının ağzından yazılmış hikâye.)

Nuri Bekir (Doktor): Evvelki ve Bugünkü Fizyoloji [Tekemmülat ü Terakkiyat-ı İlmiye –]; SF, C. 47, S. 1198, s. 23-25. (Charles Richet'ten çevrilen makalede fizyolojideki gelişmeler üzerinde duruluyor. Baş tarafında kısa bir açıklama yer alıyor.)

Nuri Bekir (Doktor): Evvelki ve Bugünkü Fizyoloji [II] [Tekemmülât ü Terakkiyat-ı İlmiye –]; SF, C. 47, S. 1199, s. 39-43.

N[uri Bekir (Doktor)].: Her Yüzü Kızaran Kabahatli mi – Daü'l-humrat; SF, C. 47, S. 1216, s. 313-316. ("N." imzasıyla bir akıl hastasına ait olarak gösterilen ve hastalık halini gösteren mektup şeklinde düzenlenmiş hikâye.)

Nuri Bekir (Doktor): Kuyu; SF, C. 47, S. 1198, s. 26-28. (Bir ruh doktorunun hasta üzerindeki gözlemlerine dayanan hikâye.)

Nuri Bekir (Doktor): Mahşer; SF, C. 47, S. 1219, s. 364, 365. ("Kardeşim Nüzhet Sabit'e" ithafiyla vicdan, ahlak ve serbestî kavramları üzerine değerlendirmeler.)

Nuri Bekir (Doktor): Mürebbi-Tabip; SF, C. 46, S. 1185, s. 342, 343. (Eğitimle tıp arasındaki işbirliği ve eğitim ortamının sağlığa uygunluğu konu ediliyor.)

N[uri]. B[ekir]. (Doktor): Ölümle Tedavi; SF, C. 47, S. 1217, s. 324, 325. (Ötenazi konu ediliyor.)

Nuri Bekir (Doktor): Ruhun Yeri [Mebahis-i İlmî –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 371, 374-376. (Charles Richet'nin "İlmürruh-i Umumî" adlı eserinden alınmış, psikiyatriye ait konular içeriyor.)

Nuri Bekir (Doktor): Ruhun Yeri [II] [Mebahis-i İlmî –]; SF, C. 46, S. 1187, s. 402-404.

Nuri Bekir (Doktor): Ruhun Yeri [III] [Mebahis-i İlmî –]; SF, C. 46, S. 1188, s. 428-430.

Nuri Bekir (Doktor): Ruhun Yeri [IV] [Mebahis-i İlmî –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 451-453.

O[ℰ]. G[ℰ].: bk. Mahmud Sadık

O[sman] K[emal] Hatif: Arşidük Fransuva Ferdinand; SF, C. 47, S. 1205, s. 139-141. (Avusturya Veliahdı Fransuva Ferdinand'ın katli münasebetiyle hayatı ve siyasi faaliyetleri üzerine.)

O[sman] K[emal] Hatif: İntibah-ı İktisadi Lazımdır – Başlamalıyız; SF, C. 47, S. 1204, s. 114, 115. (Türkiye'nin iktisadi kalkınması konu ediliyor.)

O[sman] K[emal] Hatif: Rusya'nın Islahat-ı Askeriyesi; SF, C. 47, S. 1203, s. 103-105. (Rusya'nın askeri alanda yaptığı düzenlemelerden Almanların duyduğu rahatsızlık ve muhtemel bir Rus-Alman savaşı konu ediliyor.)

Osman Sıdkı: Ak Saçlar; SF, C. 47, S. 1218, s. 344-347. (Hikâye.)

[OZANOĞLU], Yahya Saim: (Füsun Manzaraları –) Güneş Doğarken; SF, C. 47, S. 1211, s. 229. (Aruz ölçüsüyle yazılmış ve iki dörtlükten oluşuyor.)

[OZANOĞLU], Yahya Saim: Füsun Manzaraları – Fecri Temaşa; SF, C. 47, S. 1211, s. 229. (Aruz ölçüsüyle yazılmış ve iki beşlikten oluşuyor.)

[OZANOĞLU], Yahya Saim: Zümrüt Ev; SF, C. 47, S. 1209, s. 197. (Aruz ölçüsüyle yazılmış.)

[OZANSOY], Halid Fahri: Kâbus; SF, C. 46, S. 1180, s. 223. (Aruz ölçüsüyle yazılmış ve mesnevi kafiye düzeninde.)

[OZANSOY], Halid Fahri: Mezarın Başında; SF, C. 46, S. 1175, s. 102. (Aruz ölçüsüyle yazılmış, birbirinden farklı kalıplar kullanılmış ve üç bölümden oluşuyor.)

[OZANSOY], Halid Fahri: Odalıklar; SF, C. 46, S. 1184, s. 318. (Aruz ölçüsüyle yazılmış, birbirinden farklı kalıplar kullanılmış ve dört bölümden oluşuyor.)

[OZANSOY], Halid Fahri: Veda; SF, C. 46, S. 1181, s. 250. (Aruz ölçüsüyle, sarma kafiye düzeninde yazılmış ve dokuz dörtlükten oluşuyor.)

Recaizade [Mahmud] Ekrem: "Servet-i Fünûn" Gazetesi Müdürü Beyefendiye; SF, C. 46, S. 1183, s. 290. (Daha önce Servet-i Fünûn'un 248. sayısında

yayımlanan ve Recaizade'nin Şemsa adlı eserinin Malumat'ta izinsiz yayımlanmasıyla ilgili olan mektup, Recaizade Mahmud Ekrem'in vefatı münasebetiyle Servet-i Fünûn'un 1183. sayısındaki İstanbul Postası'na ek olarak tekrar yayımlanıyor. bk. "**[TOKGÖZ], Ahmed İhsan:** İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1183, s. 290.")

Recaizade Mahmud Ekrem: Bir Kuş!; SF, C. 46, S. 1183, s. 300. (Recaizade Mahmud Ekrem'in "Nijad Ekrem" adlı eserinden.)

Recaizade Mahmud Ekrem: Kuzu Kız; SF, C. 46, S. 1183, s. 301. (Recaizade Mahmud Ekrem'in "Zemzeme" adlı eserinden.)

[Recaizade Mahmud Ekrem]: Üstad-ı Muhterem Recaizade Mahmud Ekrem Beyefendi Hazretleri'nin Sahib-i Manzumeye Yazdıkları Mektup; SF, C. 46, S. 1172, s. 31, 32. (Aynı sayfada neşredilmiş olan "Zavallı Nimet" adlı şiiriyle ve ölümle ilgili olmak üzere Hurşidpaşazade Mahmud'a yazılmış mektup. bk. **Hurşidpaşazade Mahmud:** Zavallı Nimet; SF, C. 46, S. 1172, s. 31.) **[ç]**

[REEL], Ahmed Hidayet: Bernard Shaw [Edebiyat-ı Garbiye –]; SF, C. 47, S. 1207, s. 166, 167. (Bernard Shaw'ın hayatı ve sanatı hakkında inceleme.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Bir Mukayese [Küçük Hikâye –]; SF, C. 47, S. 1197, s. 4-7.

[REEL], Ahmed Hidayet: Bir Temas-ı Faideaver [Hisler ve Mütalaalar –]; SF, C. 46, S. 1196, s. 607-610. (Romanyalı öğrencilerin Türkiye'yi ziyaretleri konu ediliyor.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Bizde Temaşa [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1208, s. 179-181. ("Osmanlılarda temaşanın tekâmül edememesinin esbabı; Eski, yeni birkaç temaşa muharririmiz; Aktör, aktrislerimiz; Mösyö Antoine; Darülbedayi ve Donanma Cemiyeti'nin teşebbüsatı; Eski Heidelberg; Mühim bir gece.") **[ç]**

[REEL], Ahmed Hidayet: Deniz ve Şiir [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1205, s. 131-133. (Deniz konusunun Batı edebiyatlarında Eski Yunan'dan itibaren başarıyla işlendiği, Türk Edebiyatı'nda ise son dönemde yazılan bazı şiirler hariç ele alınmadığı konu ediliyor.) **[ç]**

[REEL], Ahmed Hidayet: Descartes ve Bergson [Musahabe-i Felsefiye –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 511, 513-515. ("Denis Koşe [دە نیس قوشە]'nin bir kitabı münasebetiyle" yazılmış felsefî inceleme.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Edebiyat-ı Hazıramız [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1198, s. 19-21. (Batı edebiyatının tarihi seyrine edebî akımlar perspektifinden bir bakışın ardından Arap ve İran edebiyatları kısaca değerlendiriliyor. Asıl konu olarak Türk Edebiyatı'nda Tanzimat Edebiyatı, Edebiyat-ı Cedide, Fecr-i Ati, Yeni Lisan ve Nayîler hakkında değerlendirmeler yapılıyor.) **[ç]**

[REEL], Ahmed Hidayet: Edmond Rostand [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1195, s. 583, 584, 586. (Edmond Rostand üzerine bir inceleme.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Felsefe Hocası; SF, C. 46, S. 1181, s. 245-247. ("Marcel Prévost'nun en son eserinden" çeviri hikâye.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Harp ve Edebiyat [Hisler ve Mütalaalar –]; SF, C. 47, S. 1215, s. 292, 293. (Savaşların tarih boyunca çeşitli milletlerin sanat ve edebiyatlarında yaptığı etkiler konu ediliyor.) **[ç]**

[REEL], Ahmed Hidayet: Harp ve Matbuat [Hisler ve Mütalaalar –]; SF, C. 47, S. 1217, s. 323, 324. (Savaş ve basın ilişkisi konu edilirken savaş haberlerinin siviller tarafından takibi, basının ve savaş üzerine yazan muharrirlerin savaş ve askerler üzerindeki etkilerine değiniliyor.) **[ç]**

[REEL], Ahmed Hidayet: Harp Gemileri [Fantezi –]; SF, C. 47, S. 1214, s. 280.

[REEL], Ahmed Hidayet: Hilâl-i Ahmer'e; SF, C. 47, S. 1212, s. 244. (Kızılay için yazılmış fantezi.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Isırganlar [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1187, s. 394, 395, 398-400. ("Paul Bourget"den çeviri hikâye.)

[REEL], Ahmed Hidayet: İbsen: Hayatı, Asarı, Felsefesi [Tetkikat-ı Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 435-439. (Henrik İbsen üzerine bir inceleme.)

[REEL], Ahmed Hidayet: İbsen: Hayatı, Asarı, Felsefesi [II] [Tetkikat-ı Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 470-472.

[REEL], Ahmed Hidayet: İbsen: Hayatı, Asarı, Felsefesi [III] [Tetkikat-ı Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1191, s. 497-500.

[REEL], Ahmed Hidayet: Japonya'da Nisvan-ı Cedide; SF, C. 46, S. 1179, s. 204-207. ("Fransuva de Tesen [فرانسوا دوته سه ن]"in Japonya'da "kadınlık cereyanının safahatını" anlatan, "İllustration" Gazetesi'nde yayımlanmış yazısından iktibas.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Jules Lemaître [Hisler ve Mütalaalar – Bir Hasbihal:]; SF, C. 47, S. 1210, s. 212, 213. (Harp ve Avrupa hakkında değerlendirmelerin ardından Jules Lemaître'in sanatı hakkında bilgiler.)

[REEL], A[hmed]. H[idayet].: Kibritçi Kız; SF, C. 46, S. 1193, s. 539. (bk. **[REEL], Ahmed Hidayet:** "Kibritçi Kız" Piyesi – (Kibritçi Kız) [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1193, s. 535, 538, 539.)

[REEL], Ahmed Hidayet: "Kibritçi Kız" Piyesi – (Kibritçi Kız) [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1193, s. 535, 538, 539. (Edebiyat üzerine bir değerlendirmenin ardından Edmond Rostand'ın karısı Rosemonde Gérard ile oğlu Maurice Rostand tarafından tiyatroya aktarılan Kibritçi Kız masalından söz ediliyor ve A[hmed]. H[idayet]. imzasıyla masal metni veriliyor.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Lisan ve Edebiyatta Türklük, Osmanlılık [Mühim Bir Mesele-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1203, s. 101-103. (Tasfiye-i lisan meselesi konu edilirken Türkçe'nin geçmişi ve gelişimi ile ilgili bilgiler de veriliyor.) **[ç]**

[REEL], Ahmed Hidayet: Maurice Barrès (– Muvaffakiyete Dair) [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1204, s. 115-118. (Maurice Barrès hakkındaki incelemenin ardından başta sanatçılar olmak üzere meşhur isimlerin başarı ve şöhretleri üzerine yazılmış "Muvaffakiyete Dair" başlıklı bir makalesine yer veriliyor.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Maurice Maeterlinck [Üdeba-yı Garbiye –]; SF, C. 47, S. 1206, s. 150, 151. (Maurice Maeterlinck'in hayatı ve sanatı hakkında inceleme.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Muvaffakiyete Dair; SF, C. 47, S. 1204, s. 117, 118. (Maurice Barrès'ten yapılan çeviri yazar hakkında Ahmed Hidayet tarafından yazılmış incelemenin devamında örnek metin olarak aktarılmış. bk. **[REEL], Ahmed Hidayet:** Maurice Barrès (– Muvaffakiyete Dair) [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1204, s. 115-118.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Necmi'nin Ölümü [Milli Hikâye –]; SF, C. 47, S. 1221, s. 394-396. (Konusunu Balkan Savaşı yıllarından alan hikâye.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Okumak Sanatı [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1199, s. 35, 38. ("Kütüb-i Fikriyeyi Mütalaa" ve "Kütüb-i Hissiyeyi

Mütalaa" başlıkları altında okumayla ilgili değerlendirmelerin yapıldığı yazının baş tarafında bulunan "Faguet'den mealen" ifadesinden incelemenin Émile Faguet'nin "Okuma Sanatı" adlı eserinden faydalanılarak yazıldığı veya kısmen söz konusu eserden çevrildiği anlaşılıyor. Ayrıca incelemenin sonunda Ahmed Hidayet'e ait özellikle Türkiye'de okumaya gerekli önemin verilmediğine ve bunun sonucunda fikri terbiye ve eğitimde iyi sonuçlar alınamadığına ilişkin değerlendirmeler de yer alıyor.) **[ç]**

[REEL], Ahmed Hidayet: Okumak Sanatı [II] [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1200, s. 54-56. **[ç]**

[REEL, Ahmed Hidayet]: Paris'te Bir Terbiyetgâh-ı İnas – "Victor Droi [ویقتور دروئی]" Kızlar Lisesi; SF, C. 46, S. 1178, s. 176-179. (Susan Mevan [سوزان موآن]'ın "Lavi Uruz [لاوی اوروز]"da yayımlanmış, Paris'teki bir kız lisesi hakkında bilgiler veren yazısı iktibas ediliyor.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Tabiat-ı Beşeriyede Ahenksizlik [Makale-i Fenniye –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 230-232. (Fransızca'dan çeviri, tıp konulu, "Profesör Dastre'in bir makalesi.")

[REEL], Ahmed Hidayet: Tenkidat-ı Edebiye-Tarih-i Edebiyat [Mesail-i Sanat –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 339-342. (Yazar, edebi tenkit, edebiyat tarihi, münekkit ve edebiyat tarihçisi üzerine değerlendirmeler yaparken Émile Faguet'nin "Okuma Sanatı" adlı eserinden alıntılar yapıyor.) **[ç]**

[REEL], Ahmed Hidayet: Tetkikat-ı Ruhiye – Bir Mektuptan; SF, C. 47, S. 1202, s. 89, 90. (Mektup şeklinde düzenlenmiş hikâye.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Üç Hatıra; SF, C. 46, S. 1184, s. 322, 323. ("Paul Bourget'den" çeviri hikâye.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Vera [Polonya Edebiyatı –]; SF, C. 46, S. 1182, s. 274-279. ("Leopold Kampev [لئوپولد قامپه ف]"den çeviri hikâye.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Zafer-i Mevt; SF, C. 46, S. 1188, s. 423, 424, 426-428. ("Maksim Formon [ماقسیم فورمون]"dan çeviri hikâye.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Zafer-i Mevt [II]; SF, C. 46, S. 1189, s. 443-446.

Refik Rasim: Hilal ü Salib-i Ahmer Müessesatının Tarihçe-i Muhasebesi; SF, C. 47, S. 1212, s. 246-249. (Kızılay ve Kızılhaç teşkilatlarının tarihi hakkında.)

Sabri Hüsnü: Horla; SF, C. 46, S. 1179, s. 211-215. ("Guy de Maupassant'dan" çeviri hikâye.)

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Sabri Hüsnü: Horla [II]; SF, C. 46, S. 1180, s. 235-238. ("Guy de Maupassant'dan" çeviri hikâye.)

Sabri Hüsnü: Horla [III]; SF, C. 46, S. 1181, s. 262, 263. ("Guy de Maupassant'dan" çeviri hikâye.)

Sabri Hüsnü: Horla [IV]; SF, C. 46, S. 1184, s. 330-334. ("Guy de Maupassant'dan" çeviri hikâye.)

Sabri Hüsnü: Odun; SF, C. 46, S. 1175, s. 115-118. ("Guy de Maupassant'dan" çeviri hikâye...)

Sabri Hüsnü: Seyahatte; SF, C. 46, S. 1177, s. 164-166. ("Guy de Maupassant'dan" çeviri hikâye...)

Satı Merih: Bir Mektuptan Müfrez; SF, C. 47, S. 1203, s. 106. (Mektup şeklinde düzenlenmiş hikâye.)

Selahaddin Enis: bk. [ATABEYOĞLU], Selahaddin Enis

[SERDAROĞLU], Emin Bülend: Hisarlara Karşı; SF, C. 47, S. 1201, s. 76, 77. (Aruz ölçüsüyle yazılmış ve üç bölümden oluşuyor.)

[SILAN], Necmeddin Sahir: Anat-ı İğbirar; SF, C. 47, S. 1220, s. 376. (Aruz ölçüsüyle yazılmış ve sone biçiminde.)

[SILAN], Necmeddin Sahir: Hazan Akşamı; SF, C. 47, S. 1218, s. 344. (Aruz ölçüsüyle yazılmış ve sone biçiminde.)

[SILAN], Necmeddin Sahir: Şam-ı Bahar; SF, C. 47, S. 1219, s. 360. (Aruz ölçüsüyle yazılmış ve dört dörtlükten oluşuyor.)

Suad Reşad: Ayın Gölgesi; SF, C. 47, S. 1209, s. 196, 197. ("Kardeşim Adonis Popof'a" ithafını taşıyan hikâye.)

Suad Reşad: Köy Şarkıları; SF, C. 47, S. 1216, s. 316. (Fantezi.)

Subhi Edhem: Ulum-i Tabiiyede Tekâmül; SF, C. 46, S. 1194, s. 562-564. (Tabii bilimlerin tarihi gelişimi konu ediliyor.)

[TARHAN], Abdülhak Hamid: Hazret-i "Fatih"in Türbesini Ziyaret; SF, C. 47, S. 1201, s. 75. (İktibas için herhangi bir kaynak gösterilmiyor.)

Tevfik Fikret: Üstad Ekrem [Aveng-i Tasavir'den –]; SF, C. 46, S. 1183, s. 291. (Şiirin altında daha önce Servet-i Fünûn'un 406. sayısında yayımlanmış olduğu bilgisi bulunuyor.)

Tevfik Fikret: Üstad-ı Muazzam Ekrem Bey – Araba Sevdası; SF, C. 46, S. 1183, s. 294, 295. (Daha önce Servet-i Fünûn'un 258. sayısında yayımlanmış olan

yazı Recaizade Mahmud Ekrem'in Araba Sevdası adlı eserinin tefrika edilmesiyle ilgili.)

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: Boğaziçi ve Şirket-i Hayriye; SF, C. 47, S. 1207, s. 162. (Şirket-i Hayriye hakkında bilgiler veriliyor.)

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İngiltere Hodperestliği; SF, C. 47, S. 1222, s. 400, 401. (İngiltere ve Almanya arasında çeşitli sahalarda süren rekabetin Birinci Dünya Savaşı'nın sebeplerinden olduğu iddiasıyla İngiltere'nin dış siyasette tuttuğu yol konu ediliyor.)

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1171, s. 2. (Yazar havacılık alanında meydana gelen gelişmeler üzerinde duruyor ve Safraköyü üzerinde Daucourt'un uçağıyla gerçekleşen uçuş tecrübesini aktarıyor.) **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1183, s. 290. (Yazar, Recaizade Mahmud Ekrem'in vefatı münasebetiyle kaleme aldığı makalede Recaizade'nin vefatından duyduğu üzüntüyü ve Recaizade ile ilgili hatıralarını aktarıyor. Makalenin devamında ek olarak Recaizade'nin Ahmed İhsan'a yazmış olduğu ve daha önce Servet-i Fünûn'un 248. sayısında yayımlanan bir mektuba yer veriliyor. bk. "**Recaizade [Mahmud] Ekrem:** 'Servet-i Fünûn' Gazetesi Müdürü Beyefendiye; SF, C. 46, S. 1183, s. 290.") **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1185, s. 338. (Ekonomik kalkınma, kadınların ekonomik faaliyetlere ve sosyal sahaya etkin bir şekilde dahil edilmesi konuları işleniyor.) **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1186, s. 362. (Türkiye'de kadın meselesi ve bu meseleyle ilgili atılacak adımlarda karşılaşılacak zorlukların aşılması ve kadın meselesi üzerine yazılmış olan Selahaddin Asım Bey'in "Türk Kadınlığının Tereddisi" adlı kitabı konu ediliyor. Makalenin sonunda "Türk Kadınlığının Tereddisi" adlı kitaptan alıntılar yer alıyor.) **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1187, s. 386. (Türkiye'nin ve halkın kalkındırılması meselesi konu edilirken Müslüman ve Türk işadamlarının tanışması ve ticaretin geliştirilmesi amacıyla düzenlenen ve Ahmed İhsan'ın da bizzat katıldığı bir toplantı anlatılıyor.) **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1188, s. 410. (Türkiye'nin uğradığı felaketlerin sebepleri konu edilirken konuyla ilgili olarak "İçtihad"da yayımlanan Celal Nuri ve Abdullah Cevdet'e ait iki makaleye de değiniliyor.) **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1189, s. 434. (Ekonomik kalkınma ve eğitim ilişkisine paralel olarak kuruluşundan halihazırdaki durumuna kadar "Ticaret Mekteb-i Alisi" konu ediliyor.) **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1190, s. 458. (Türkiye-Rusya ekonomik ilişkileri; Rusya'da meydana gelen zirai, sınai, ekonomik gelişmeler; büyük Avrupa devletleri arasındaki ekonomik rekabet; Türkiye'nin Almanya ile ekonomi ve eğitim alanındaki ilişkileri; ekonomi ve ticaret alanında Türkiye'nin atması gereken adımlar.) **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1191, s. 486. (Kadınların ekonomik faaliyetlere ve sosyal sahaya etkin bir şekilde girmesi gerektiği konu ediliyor ve konuyla ilgili canlı bir örnek olarak İstanbul'da Telefon Şirketi'nde Müslüman Türk kızlarının çalışması gösteriliyor. Yazar bizzat gezdiği Telefon Şirketi'ne ait izlenimlerini aktarıyor.) **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1192, s. 510. (Yazar İstanbul'da elektrikli tramvayla yaptığı küçük bir seyahatte şahit olduğu olayları aktardıktan sonra Türkiye'nin kalkınmakta olduğunun bir göstergesi olarak İstanbul'da toplu taşımacılıkta atılan adımları konu ediyor.) **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1193, s. 534. (Cavid Bey'in Fransa'dan sağlanan krediyle ilgili çalışmalarını tamamlamasından hareketle, kredi almanın zorluğu, Türkiye'nin dış borçları, alınan kredilerin nasıl değerlendirilmesi gerektiği gibi ülke ekonomisiyle ilgili konular işleniyor.) **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1194, s. 558. (Ekonomik ve sosyal kalkınma yolunda yapılması gerekenler, özellikle bilimsel gerçeklere sıkı bir bağlılık gerektiği konusu işleniyor. Örnek olarak tıp alanında batıl inançların nasıl alt edildiği anlatılıyor.) **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1195, s. 582. (Telefon Şirketi'nin çıkardığı abone numaralarını gösteren rehberi inceleyen yazar buradan hareketle Türkiye'de ticaret ve sanayi ile uğraşanların hemen

tamamının azınlıklara mensup kişiler olduğunu belirterek Müslüman Tüccar Cemiyeti'nin amaçlarından bahsediyor.) **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1196, s. 606. (Dünyadaki önemli siyasi ve askeri gelişmelerden hareketle Türkiye'nin Doğu illerinin ıslahı çalışmaları ve çalışmaları teftiş için Türkiye'ye gelen Westemeng konu ediliyor.) **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1198, s. 18. (Haftanın olaylarına kısa bir bakışın ardından –Kalfaköyü'nde bir Müslüman ailenin Rumlar tarafından katledilmesi olayından hareketle– ülkenin geri kalmışlığının sebeplerinden biri olarak mezhep çatışmaları konu ediliyor; ekonomik ve sosyal kalkınmanın ancak cehalet ve taassubu yok etmekle, kalkınma yolunda tam tedbirler almakla mümkün olabileceği belirtiliyor.) **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1199, s. 34. (İki bölümden oluşan makalenin ilk bölümünde Doktor Besim Ömer AKALIN tanıtılıyor. İkinci bölümde ise ticaret ve sanayi ile uğraşan kimselerin, resmi makamlar ve devlet memurlarından gereken yardım ve ilgiyi görememeleri ve bunun sebepleri konu ediliyor.) **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1200, s. 50. (Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun Meclis-i Mebusan'da müzakereye alınması münasebetiyle kaleme alınan makalede ticaret ve sanayiin önünü açacak Teşvik-i Sanayi Kanunu ve benzeri kanunların çıkarılması kadar yürütülmesinin de önemli olduğu, kanunların yürütülmesinin önündeki en büyük engel olarak devlet memurlarının eski alışkanlıklarını terk edememeleri ve devletin özel sektördeki ticaret ve sanayi kuruluşlarına rekabet edecek resmi kuruluşlar tesis etmesi konu ediliyor.) **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1202, s. 82. (Yazar İstanbul'un fethinin yıldönümü münasebetiyle yıldönümü kutlamalarını ve Türk halkında gördüğü tarih şuuru eksikliğini konu ederken İsviçre'nin Cenevre şehrinde şahit olduğu şehrin kurtuluş günü kutlamalarıyla ilgili izlenimlerini aktarıyor.) **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1203, s. 98. (Balkanlar'daki gelişmeler, özellikle Yunanistan'ın saldırgan tutumu ve

Osmanlı İmparatorluğu'nun bünyesindeki Müslüman milletleri bir arada tutması ve kalkındırması gerektiği konu ediliyor.) **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1205, s. 130. (Carnegie Tetkikat Heyeti tarafından hazırlanan raporun yayımlanması üzerine rapor, Balkan Savaşı ve Balkan milletleri üzerine değerlendirmeler yapılıyor.) **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1206, s. 146. (Ekonomik kalkınma, ticaret ve sanayi ile uğraşacak kimselerin eğitimi, eğitim sisteminin her kademesindeki yetersizlikler konu ediliyor.) **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1208, s. 178. (Birinci Dünya Savaşı'nın başlangıcında Sırbistan ile Avusturya Macaristan İmparatorluğu arasında cereyan eden sürtüşme konu edilirken bu sürtüşmenin bir dünya savaşına dönüşmesi ihtimali değerlendiriliyor ve Balkanlar'daki dengeler üzerinde duruluyor. Makalenin sonunda ayrıca Fransa'da Madam Caillaux'nun işlediği cinayete bağlı davadan beraat etmesine değiniliyor.) **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1209, s. 192. (Birinci Dünya Savaşı'nın Türk ekonomisine etkileri ve hükümetin aldığı tedbirler ile birlikte savaşın sebepleri konu ediliyor.) **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1211, s. 224. (Yazar "Nesrin" adlı kotrasıyla çıktığı bir deniz gezisinde İzmit Körfezi'nde Yavuz ve Midilli gemileriyle nasıl karşılaştıklarını anlatıyor.) **[ç]**

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: Postalarımızın İstiklâli; SF, C. 47, S. 1217, s. 320, 321. (Eski anlaşmaların ilgasının bir sonucu olarak, posta hizmetlerini yürüten yabancı posta şirketlerinin kapatılması ve posta hizmetlerinin Posta ve Telgraf Nezareti tarafından üstlenilmesi konu ediliyor. Makalenin sonunda Posta ve Telgraf Nazırı Oskan Bey'le yapılan bir söyleşi yer alıyor.)

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: Salim Bey; SF, C. 46, S. 1188, s. 412. ("Tayyareci Salim Bey"le ilgili bir anı.)

Yahya Saim: bk. [OZANOĞLU], Yahya Saim

[YALÇIN], Hüseyin Cahid: Donanma İçin; SF, C. 46, S. 1181, s. 260, 261. (Osmanlı Donanması'nın geliştirilmesi amacıyla başlatılmış bir yardım kampanyasından bahis makalenin Tanin'den kısmen iktibası.)

[YURTMAN], A[bdülgani]. Seniyy: Garba Meydan Okuyan Bir Hakim-i Şark; SF, C. 47, S. 1216, s. 308-313. (Babilerin reisi olan "Abdülbaha Abbas Efendi kimdir; Tarihçe-i hayatından bir sayfa; Meslek ü fezaili; Seyahat-i ahiresi ve felsefesi".)

[YURTMAN], A[bdülgani]. Seniyy: Garba Meydan Okuyan Bir Hakim-i Şark [II]; SF, C. 47, S. 1217, s. 328-330.

[YURTMAN], A[bdülgani]. Seniyy: Garba Meydan Okuyan Bir Hakim-i Şark [III]; SF, C. 47, S. 1220, s. 376-378.

[YURTMAN], A[bdülgani]. Seniyy: İstikbal İstihkâmlarından; SF, C. 46, S. 1182, s. 267-269. (Beyrut'taki Amerikan Darülfünunu tanıtılıyor.)

Zadik Hanzadyan: bk. HANZADYAN, Zadik

Ziya: Az Tanıdığımız, Çok Faydalı Şuabat-ı Fünundan En Yenisi Telsiz Telgraf; SF, C. 46, S. 1179, s. 198. (Telsiz telgraf ve faydaları.)

Ziya: Az Tanıdığımız, Çok Faydalı Şuabat-ı Fünundan En Yenisi Telsiz Telgraf [II]; SF, C. 46, S. 1181, s. 250, 251.

Ziya Behlül: Bir Aşk Mektubu; SF, C. 46, S. 1183, s. 299, 302. (Mektup şeklinde düzenlenmiş hikâye)

Ziya Behlül: Bir Hanımın Hayatı – Münire'nin Ruznameleri; SF, C. 46, S. 1176, s. 126, 127, 130, 131. (Mark Eliz [مارق ئه ليز]'den "Aile romanı" alt başlığıyla.)

Ziya Behlül: Bir Hanımın Hayatı – Münire'nin Ruznameleri [II]; SF, C. 46, S. 1177, s. 154, 155, 158-160.

Ziya Behlül: Bir Hanımın Hayatı – Münire'nin Ruznameleri [III]; SF, C. 46, S. 1178, s. 174, 175, 182, 183.

Ziya Behlül: Cazibelerin; SF, C. 46, S. 1186, s. 366. (Aruz ölçüsüyle yazılmış, altı dörtlükten oluşuyor ve "O sanatkâr kadına" ithafını taşıyor.)

Ziya Behlül: Davet; SF, C. 46, S. 1177, s. 159. (Aruz ölçüsüyle yazılmış, beş dörtlükten oluşuyor ve "Ruhumun eşine" ithafını taşıyor.)

Ziya Behlül: Delisin; SF, C. 47, S. 1204, s. 119. (Aruz ölçüsüyle yazılmış ve üç bölümden oluşuyor.)

Ziya Behlül: Esatir-i Edebiye – Viladetname; SF, C. 46, S. 1182, s. 270, 271. (Türk ediplerinden "Abdülhak Hamid, Üstad Ekrem, Tevfik Fikret, Halid Ziya, Hüseyin Cahid, Ahmed Hikmet, Hüseyin Siret, Hüseyin Suad, Mehmed

Rauf, Ali Ekrem, Celal Sahir, Faik Ali ve Tahsin Nahid"in eser adları da kullanılarak özelliklerinin mizahi bir üslupla sıralandığı yazı.) **[ç]**

Ziya Behlül: Gözlerinin Karşısında; SF, C. 46, S. 1182, s. 271. (Aruz ölçüsüyle yazılmış ve üç dörtlük ile bir ikilikten oluşuyor.)

Ziya Behlül: Meslek İntihabı [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 219-223. ("Henri Lavedan'dan" çeviri tiyatro oyunu.)

Ziya Behlül: Türk Masallarından – Kızıl Kale Savaşı; SF, C. 46, S. 1187, s. 390. (Hece ölçüsüyle ve düz kafiyeyle yazılmış.)

2.1.2. KAYNAKLARINA GÖRE (YAZILI MALZEME)

2.1.2.1. ÇEVİRİLER:

[AKALIN], D[oktor]. B[esim]. Ö[mer].: Beynelmilel Ahlak; SF, C. 47, S. 1219, s. 360-362. (Gustave Le Bon'dan.)

Baria Canan: Deli [Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1176, s. 141, 142. (Guy de Maupassant'dan.)

[İmzasız]: Almanların Harp İstikrazı; SF, C. 47, S. 1219[GMK], s. 156. (Doktor Karl Helfferich'ten.)

[İmzasız]: Bir Vaka – Şimendiferde Bir Tufeylî; SF, C. 46, S. 1195, s. 594-596. (Blasco İbañez'den.)

[İmzasız]: Deli Olduğum Zaman; SF, C. 46, S. 1172, s. 27, 29, 30. (Luigi Pirandello'dan.)

[İmzasız]: Deli Olduğum Zaman [II]; SF, C. 46, S. 1173, s. 54, 55, 58, 59.

[İmzasız]: Deli Olduğum Zaman [III]; SF, C. 46, S. 1174, s. 86-88.

[İmzasız]: Domdom Kurşunları; SF, C. 47, S. 1214, s. 281, 282. (Profesör Doktor Witting Paşa"nın yazdığı makaleden.)

[İmzasız]: Düşünmek Sanatı [Mebahis-i Fenniye –]; SF, C. 47, S. 1203, s. 107-109. (Jules Lamar [ژول لامار]'dan.)

[İmzasız]: Düşünmek Sanatı [II] [Mebahis-i Fenniye –]; SF, C. 47, S. 1206, s. 154, 156.

[İmzasız]: Fen Millete Ne Hizmet Eder; SF, C. 46, S. 1181, s. 253-256. (Ernest Renan'dan.)

[İmzasız]: Filistin – Tarihi ve Asarı [II][1]; SF, C. 46, S. 1180, s. 224-227. (Corci Zeydan Efendi'den.)

[İmzasız]: Filistin – Tarihi ve Asarı [III]; SF, C. 46, S. 1182, s. 283-286.

[İmzasız]: Güvercinler [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 366-368. (Jean Vinau [ژان وینعو]'dan.)

[İmzasız]: Hamdi'nin İhtirası – Hikâye; SF, C. 46, S. 1191, s. 494-496. (Emil Edvars [امیل ادوارس]'tan.)

[İmzasız]: Hamdi'nin İhtirası [II]; SF, C. 46, S. 1192, s. 515, 518.

[İmzasız]: Hamdi'nin İhtirası [III]; SF, C. 46, S. 1193, s. 545-548.

[İmzasız]: Hayat-ı Raiyane; SF, C. 46, S. 1196, s. 619, 620. (Teikseira de Queiros'tan.)

[İmzasız]: Hayat-ı Raiyane [II]; SF, C. 47, S. 1197, s. 13-16.

[İmzasız]: Hayat-ı Raiyane [III]; SF, C. 47, S. 1198, s. 30, 31.

[İmzasız]: Kadınlar ve Hakk-ı İntihap; SF, C. 46, S. 1191, s. 487, 490-493. (Morizo Tibul [موریزو تیبول]'dan.)

[İmzasız]: Kadınlar ve Hakk-ı İntihap [II]; SF, C. 46, S. 1192, s. 519-522.

[İmzasız]: Kadınlar ve Hakk-ı İntihap [III]; SF, C. 46, S. 1196, s. 614-617.

[İmzasız]: Mösyö "Ponp"un Cinayeti; SF, C. 46, S. 1171, s. 6-11. (Moeziryon ile Mazame [موئه زیریون ایله مازامه]'den.)

[İmzasız]: Nokta-i Nazar [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 344-347. (August Vilerva [اوکوست ویلروا]'dan.)

[İmzasız]: Otomobilde [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 474-476. (Boyekar [بویه قار]'dan.)

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti; SF, C. 47, S. 1202, s. 94-96. (Madam Margaret Poradofiska [مارغریت پورادوفسقا]'dan.)

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [II]; SF, C. 47, S. 1203, s. 110-112.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [III]; SF, C. 47, S. 1204, s. 126-128.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [IV]; SF, C. 47, S. 1205, s. 142-144.

---

[1] İktibasın ilk kısmı çalışmamızın dışında kalan önceki sayılardan "S. 1167, s. 537-540"ta yayımlanmıştır. (Boyraz 2001: 70).

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [V]; SF, C. 47, S. 1206, s. 158-160.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [VI]; SF, C. 47, S. 1207, s. 171-175.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [VII]; SF, C. 47, S. 1208, s. 191, 192.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [VIII]; SF, C. 47, S. 1209, s. 201-206.

[İmzasız]: Say ü Amel; SF, C. 46, S. 1185, s. 350-352. (Forne [فورنه]'den.)

[İmzasız]: Say ü Amel [II]; SF, C. 46, S. 1186, s. 363-365.

[İmzasız]: Say ü Amel [III]; SF, C. 46, S. 1188, s. 411, 412, 414, 415.

[İmzasız]: Sermayenin Tevziat-ı Coğrafiyesi; SF, C. 46, S. 1194, s. 567, 570-572. (August Pelisye [اوكوست په ليسيه]'den.)

[İmzasız]: Siyah Kadın [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1195, s. 590, 591. (Ernest Gober [ارنست غوبه ر]'den.)

[İmzasız]: Tecrübe Devri [Küçük Hikâye –]; SF, C. 47, S. 1199, s. 46-48. (Döperera [دوپه ره را]'dan.)

[İmzasız]: Tecrübe Devri [II] [Küçük Hikâye –]; SF, C. 47, S. 1200, s. 62-64.

Mehmed Ali: Hangisini [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1183, s. 307-310. (Aleksandr Dumas-Fils'ten.)

Mehmed Ali: Hangisini [II] [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1184, s. 326-328.

Nesim Ruso Efendi: Almanya'nın Feyz-i Millisi; SF, C. 47, S. 1197, s. 3. (Karl Helfferich'ten.)

Nesim Ruso Efendi: Almanya'nın Feyz-i Millisi [II]; SF, C. 47, S. 1197[GMK], s. 3-6.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [III]; SF, C. 47, S. 1198[GMK], s. 12-14.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [IV]; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 20-22.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [V]; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 27-30.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [VI]; SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 35-37.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [VII]; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 43-45.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [VIII]; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 51-54.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [IX]; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 60-62.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [X]; SF, C. 47, S. 1205[GMK], s. 67-70.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [XI]; SF, C. 47, S. 1206[GMK], s. 75-77.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [XII]; SF, C. 47, S. 1207, s. 175.

Nuri Bekir (Doktor): Evvelki ve Bugünkü Fizyoloji [Tekemmülat ü Terakkiyat-ı İlmiye –]; SF, C. 47, S. 1198, s. 23-25. (Charles Richet'den.)

Nuri Bekir (Doktor): Evvelki ve Bugünkü Fizyoloji [II] [Tekemmülât ü Terakkiyat-ı İlmiye –]; SF, C. 47, S. 1199, s. 39-43.

Nuri Bekir (Doktor): Ruhun Yeri [Mebahis-i İlmî –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 371, 374-376. (Charles Richet'den.)

Nuri Bekir (Doktor): Ruhun Yeri [II] [Mebahis-i İlmî –]; SF, C. 46, S. 1187, s. 402-404.

Nuri Bekir (Doktor): Ruhun Yeri [III] [Mebahis-i İlmî –]; SF, C. 46, S. 1188, s. 428-430.

Nuri Bekir (Doktor): Ruhun Yeri [IV] [Mebahis-i İlmî –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 451-453.

[REEL], Ahmed Hidayet: Felsefe Hocası; SF, C. 46, S. 1181, s. 245-247. (Marcel Prévost'dan.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Isırganlar [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1187, s. 394, 395, 398-400. (Paul Bourget'den.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Japonya'da Nisvan-ı Cedide; SF, C. 46, S. 1179, s. 204-207. (Fransuva de Tesen [فرانسوا دوته سه ن]'den.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Muvaffakiyete Dair; SF, C. 47, S. 1204, s. 117, 118. (Maurice Barrès'ten.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Okumak Sanatı [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1199, s. 35, 38. (Émile Faguet'den.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Okumak Sanatı [II] [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1200, s. 54-56.

[REEL, Ahmed Hidayet]: Paris'te Bir Terbiyetgâh-ı İnas – "Victor Droi [ویقتور دروئی]" Kızlar Lisesi; SF, C. 46, S. 1178, s. 176-179. (Susan Mevan [سوزان موآن]'dan.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Tabiat-ı Beşeriyede Ahenksizlik [Makale-i Fenniye –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 230-232. (Profesör Dastre'den.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Üç Hatıra; SF, C. 46, S. 1184, s. 322, 323. (Paul Bourget'den.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Vera [Polonya Edebiyatı –]; SF, C. 46, S. 1182, s. 274-279. (Leopold Kampev [لئوپولد قامپه ف]'den.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Zafer-i Mevt; SF, C. 46, S. 1188, s. 423, 424, 426-428. (Maksim Formon [ماقسیم فورمون]'dan.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Zafer-i Mevt [II]; SF, C. 46, S. 1189, s. 443-446.

Sabri Hüsnü: Horla; SF, C. 46, S. 1179, s. 211-215. (Guy de Maupassant'dan.)

Sabri Hüsnü: Horla [II]; SF, C. 46, S. 1180, s. 235-238. (Guy de Maupassant'dan.)

Sabri Hüsnü: Horla [III]; SF, C. 46, S. 1181, s. 262, 263. (Guy de Maupassant'dan.)

Sabri Hüsnü: Horla [IV]; SF, C. 46, S. 1184, s. 330-334. (Guy de Maupassant'dan.)

Sabri Hüsnü: Odun; SF, C. 46, S. 1175, s. 115-118. (Guy de Maupassant'dan.)

Sabri Hüsnü: Seyahatte; SF, C. 46, S. 1177, s. 164-166. (Guy de Maupassant'dan.)

Ziya Behlül: Bir Hanımın Hayatı – Münire'nin Ruznameleri; SF, C. 46, S. 1176, s. 126, 127, 130, 131. (Mark Eliz [مارق نه لیز]'den.)

Ziya Behlül: Bir Hanımın Hayatı – Münire'nin Ruznameleri [II]; SF, C. 46, S. 1177, s. 154, 155, 158-160.

Ziya Behlül: Bir Hanımın Hayatı – Münire'nin Ruznameleri [III]; SF, C. 46, S. 1178, s. 174, 175, 182, 183.

Ziya Behlül: Meslek İntihabı [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 219-223. (Henri Lavedan'dan.)

2.1.2.2. İKTİBASLAR:

Abdurrahman Şeref: Mukadderat; SF, C. 46, S. 1178, s. 170, 171. (Kaynak belirtilmiyor. bk. **[Mahmud Sadık]:** İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1178, s. 170.)

[AKALIN], Doktor Besim Ömer: Şefkat ü İnsaniyet; SF, C. 47, S. 1212, s. 240, 241. ("Doktor Besim Ömer Paşa'nın ... yazmış oldukları müdekkikane eserin ... mukaddimesi".)

[ARSEVEN], Celâl Esad: Eski Galata ve Binaları [XI][1]; SF, C. 46, S. 1172, s. 45-47. (Yazarın "Eski Galata" adlı kitabından.)

[ARSEVEN], Celâl Esad: Fetihten Evvel İstanbul Muhasaraları; SF, C. 47, S. 1201, s. 66. (bk. **[İmzasız]:** Feth-i Konstantiniye (Fetihten Evvel İstanbul

[1] İktibasın önceki kısımları çalışmamızın dışında kalan önceki sayılardan "S. 1159, s. 346-351; S. 1160, s. 380-383; S. 1161, s. 405, 406; S. 1162, s. 430, 431; S. 1164, s. 486-489; S. 1165, s. 491; S. 1166, s. 525, 526; S. 1167, s. 541-543; S. 1168, s. 571-575; S. 1170, s. 615, 616"te yayımlanmıştır (Boyraz 2001: 61, 62).

Muhasaraları, Sultan Mehmed Han-ı Sani ve Fetih Hazırlıkları, – İstanbul'un Fethi); SF, C. 47, S. 1201, s. 66-71.)

[ARSEVEN], Celâl Esad: İstanbul'un Fethi; SF, C. 47, S. 1201, s. 67-71. (bk. **[İmzasız]:** Feth-i Konstantiniye (Fetihten Evvel İstanbul Muhasaraları, Sultan Mehmed Han-ı Sani ve Fetih Hazırlıkları, İstanbul'un Fethi); SF, C. 47, S. 1201, s. 66-71.)

[ARSEVEN], Celâl Esad: Sultan Mehmed Han-ı Sani ve Fetih Hazırlıkları; SF, C. 47, S. 1201, s. 66, 67. (bk. **[İmzasız]:** Feth-i Konstantiniye (Fetihten Evvel İstanbul Muhasaraları, Sultan Mehmed Han-ı Sani ve Fetih Hazırlıkları, İstanbul'un Fethi); SF, C. 47, S. 1201, s. 66-71.)

[İmzasız]: Adalar Meselesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1182, s. 281, 282. ("Levant Herald"dan.)

[İmzasız]: Ahval-i Maliye [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 474. (Tan [تان] Gazetesi'nden.)

[İmzasız]: Alman Heyet-i Askeriyesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1175, s. 114, 115. (İmhof Paşa'nın yazdığı makalenin bir bölümü iktibas edilirken kaynak belirtilmiyor.)

[İmzasız]: Almanlar Kaleleri Nasıl Zaptettiler; SF, C. 47, S. 1215, s. 302. (Berliner Tageblatt, Lokal Anzeiger, Tags Zeitung ve Tagliche Rundschau'dan.)

[İmzasız]: Almanlar ve İngilizler; SF, C. 47, S. 1213[GMK], s. 129. (Berlin Heyet-i İstihbariye-i Mahsusası'ndan.)

[İmzasız]: Almanya Hariciye Nazırının Beyanatı; SF, C. 47, S. 1220[GMK], s. 160. (Giornale d'İtalia'nın Berlin muhabiri'nden.)

[İmzasız]: Amerika'da Coğrafya Tetkikatı [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 448. (Herts Magazine [هه رتس مغازين]'den.)

[İmzasız]: Anadolu Islahatı – İki Müfettiş-i Umumî, Müfettiş-i Umumîlerin Muvasalatı; SF, C. 46, S. 1196, s. 602. (İstanbul Gazetesi'nden.)

[İmzasız]: Anadolu Islahatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 355, 356. (Tanin'den.)

[İmzasız]: Arap Kadını – Tesettürden Evvel ve Sonra; SF, C. 46, S. 1177, s. 147-151. (El-Hilâl'den.)

[İmzasız]: Arap Kadını – Tesettürden Evvel ve Sonra [II]; SF, C. 46, S. 1178, s. 188-191.

[İmzasız]: Arnavutluk Hadisesi; SF, C. 46, S. 1181, s. 248. (Peyam ve "İstanbul"dan.)

[İmzasız]: Aşk ü Muhabbet, Ziynet, Sermaye [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 47, S. 1198, s. 32. (Siyansiya [سیانسیا] Mecmuası'ndan.)

[İmzasız]: Avrupa Siyaseti: Almanya ve Rusya [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 450. (Petersburg Gazetesi'nden.)

[İmzasız]: Avrupa Siyaseti: Avrupa Siyasetine Teveccüh Eden Mesuliyet [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 356, 357. (Times'tan.)

[İmzasız]: Bağdat Şimendiferleri [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 45. (Berliner Tageblatt Gazetesi'nin Paris muhabirinden.)

[İmzasız]: Bahr-i Muhit Sefain-i Havaiyesi; SF, C. 46, S. 1171, s. 11-17. ("Fransızca mecmualardan birinde"n.)

[İmzasız]: Bahr-i Sefit Muvazenesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1184, s. 330. (Gabriel Hanotaux'nun Figaro Gazetesi'nde yayımlanmış makalesinden.)

[İmzasız]: Bahriye Nazırının Seyahati; SF, C. 47, S. 1205[GMK], s. 66. (Tan [تان] Gazetesi'nden.)

[İmzasız]: Balkan Muharebatı Hakkında Tetkik ü Mütalaat; SF, C. 46, S. 1194, s. 556. (Levant Herald'dan.)

[İmzasız]: Balkanlar'ın Tahavvülat-ı Ahiresi; SF, C. 47, S. 1208[GMK], s. 91, 92. (Şeradam [شرآدم]'ın makalesinden iktibas yapılırken kaynak belirtilmiyor.)

[İmzasız]: Balkanlar'ın Tahavvülat-ı Ahiresi [II]; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 100, 101.

[İmzasız]: Balkanlar'ın Tahavvülat-ı Ahiresi [III]; SF, C. 47, S. 1210[GMK], s. 107-110.

[İmzasız]: Balkanlar'ın Tahavvülat-ı Ahiresi [IV]; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 115-117.

[İmzasız]: Bir Amerikalının Hitabesi; SF, C. 47, S. 1221[GMK], s. 163, 164. (Correspondence European'den.)

[İmzasız]: Bir Bahs-i Askerî – Gece Hücumu; SF, C. 46, S. 1191, s. 484. ("Fransızca 'İstanbul' Gazetesi"nden.)

[İmzasız]: Bir İzdivaç; SF, C. 47, S. 1210, s. 218-222. (Çevirmeni, yazarı ve kaynağı belirtilmiyor.)

[İmzasız]: Bir Rus Muallimin Şayan-ı Dikkat Bir Mektubu; SF, C. 47, S. 1217[GMK], s. 148. (P. von Mitrofanof'un Preussische Jahrbucher'de yayımlanmış açık mektubundan.)

[İmzasız]: Bonaparte ve Mısır Kadınları [Tarihten Küçük Bir Parça –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 466-468. ("Revue Mecmuası'nda 'Bonaparte ve Mısır Kadınları' unvanı altında intişar eden bir tetkik" ve "Mösyö 'Lönoter [لونوتر]'in 'Kadınlar Muharebesi' unvanlı bir makalesi"nden.)

[İmzasız]: Bulgaristan Ahvali [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1173, s. 66. (Débats Gazetesi'nden.)

[İmzasız]: Bütün Cihan-ı Medeniyetin Kadınlarına Hitap; SF, C. 47, S. 1218, s. 350. (Kaynağı belirtilmeyen iktibas "İsviçre'nin Vevey beldesinden Madam Vuadnes Kalmos [ووادنس قالموس] isminde bir kadın"a ait.)

[İmzasız]: Cavid Bey'le Mülakat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 234, 235. (Peyam'dan.)

[İmzasız]: Çingeneler; SF, C. 46, S. 1190, s. 476-478. ("Avrupa gazetelerinden biri"nden.)

[İmzasız]: Danimarka Boğazlarının Seddi; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 115. (Neue Freie Presse Gazetesi'nden.)

[İmzasız]: Darüşşafaka ve Cemiyet-i Tedrisiye-i İslamiye [Neşriyat ü Matbuat –]; SF, C. 46, S. 1196, s. 621. (Cemiyet-i Tedrisiye-i İslamiye Salnamesi'nden.)

[İmzasız]: Domdom Kurşunları; SF, C. 47, S. 1217, s. 326. (Osmanischer Lloyd'dan.)

[İmzasız]: Dünyanın En Büyük Tüneli [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 448. (Herts Magazine [هه رتس مغازين]'den.)

[İmzasız]: Edebiyatta Meyl ü İstidat – Kızlarda ve Erkek Çocuklarda; SF, C. 47, S. 1204, s. 118. (Almanya Ulum-i İçtimaiye Müessesesi'nin Mecmuası'nda" yayımlanmış Gize [كيزه]'ye ait makaleden özetle.)

[İmzasız]: Ermeni Vatandaşlarımız Hakkında; SF, C. 46, S. 1181, s. 258-260. (Tanin'in Pozantiyon [پوزانتيون] Gazetesi'nden kısmen çevirmek suretiyle iktibas ettiği, azınlıklar konulu, Tumayan Efendi'ye ait yazıdan.)

[İmzasız]: Feth-i Konstantiniye (Fetihten Evvel İstanbul Muhasaraları, Sultan Mehmed Han-ı Sani ve Fetih Hazırlıkları, İstanbul'un Fethi); SF, C. 47, S. 1201, s. 66-71. (Celâl Esad Arseven'in Eski İstanbul adlı kitabından

"Fetihten Evvel İstanbul Muhasaraları", "Sultan Mehmed Han-ı Sani ve Fetih Hazırlıkları", "İstanbul'un Fethi" alt başlıklarıyla üç bölüm.)

[İmzasız]: Filistin – Tarihi ve Asarı [II][1]; SF, C. 46, S. 1180, s. 224-227. ("El-Hilal Mecmuası'nda Corci Zeydan Efendi'nin makalesi"nden.)

[İmzasız]: Filistin – Tarihi ve Asarı [III]; SF, C. 46, S. 1182, s. 283-286.

[İmzasız]: Fransa Ahvali; SF, C. 46, S. 1192, s. 507. (Fransızca "İstanbul" Gazetesi'nden.)

[İmzasız]: Fransa Heyet-i Vükelâsı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1177, s. 163, 164. (Peyam başyazarı Ali Kemal'in bir makalesinden.)

[İmzasız]: Fransa'da İntihabat (Herşeye Tebaiyet, Harpten Evvel) [Matbuat ü Neşriyat –]; SF, C. 46, S. 1195, s. 597, 598. (Alfred Capus'nün La Jenal Politique Eliterer [لە زانال پولیتیق ئە لیتە رە ر]'de yayımlanmış "İntihabat Komedyası" adlı yazısından.)

[İmzasız]: "Goeben" ve "Breslau"ın Kahramanlıkları; SF, C. 47, S. 1216, s. 307, 308. (Hamburger Nachrichten Gazetesi'nden.)

[İmzasız]: Harb-i Umumi Nasıl Çıktı – Muhtıralar, Vesikalar, Esbab-ı Harbin İzahı; SF, C. 47, S. 1213, s. 260-264. (Almanya Dışişleri Bakanlığı'na ait "Menşe' ü Sebeb-i Harbin İzahı Hakkında Vesaik ü Muvakkat Muhtıra" adlı mecmuadan alınarak Osmanischer Lloyd'da yayımlanmış olan yazıdan.)

[İmzasız]: Harb-i Umumi'nin Esbabını İzah[2] [II]; SF, C. 47, S. 1214[GMK], s. 134. ("Almanya Hariciye Nezareti'nin neşretmiş olduğu vesika ve muhtıralardan".)

[İmzasız]: Harb-i Umumi'nin Esbabını İzah [III]; SF, C. 47, S. 1215, s. 300-302.

[İmzasız]: Harbin Netayici – Medeniyet ü İnsaniyeti Galipler Ne Şekle Koyacak; SF, C. 47, S. 1220, s. 379, 380. (Profesör Hans Delbrück'ün Preussische Jahrbucher'de yayımlanmış bir makalesinden.)

[İmzasız]: Harp Korkusu, Ticaret Eşyası [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 47, S. 1198, s. 31, 32. (Firide Nisvarte [فریدە نسوارتە]'den.)

[İmzasız]: Harpte Alman Feyz-i Millisi; SF, C. 47, S. 1217, s. 332-334. (Arthur von Giviner [آرتور فون غیوینر]'in makalesi, Tagliche Rundschau'dan.)

---

[1] İktibasın ilk kısmı çalışmamızın dışında kalan önceki sayılardan "S. 1167, s. 537-540"ta yayımlanmıştır. (Boyraz 2001: 70).

[2] "S. 1213, s. 260-264"teki "Harb-i Umumi Nasıl Çıktı – Muhtıralar, Vesikalar, Esbab-ı Harbin İzahı" başlıklı yazının devamı.

[İmzasız]: Harpte Vahşet – Bir Alman ve Bir Fransız Zabitinin Hissiyatı; SF, C. 47, S. 1221, s. 398. ("Berlin gazetelerinden biri" ve Tan [تان]'dan.)

[İmzasız]: Hazret-i Fatih ve Mevlana Cami (Mevlana Cami Tarafından Hazret-i Fatih'e Mektup); SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 34, 35. (Şiir ve öncesinde şiirin Muallim Naci tarafından hazırlanmış meali nakledilirken kaynak belirtilmiyor.)

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer Tarihi; SF, C. 47, S. 1212, s. 250-254. (Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Salnamesi'nden.)

[İmzasız]: Hindistan'da Alaim-i İhtilâl; SF, C. 47, S. 1213, s. 264-268. (Berlin Heyet-i Mahsusa-i İhbariyesi, "İngiliz ve Hind mecmualarının neşriyat-ı ahiresi" ve "Fortnightly Review"den yapılan alıntılarla.)

[İmzasız]: Hindistan'da Hürriyet-i Nisvan [Neşriyat ü Matbuat –]; SF, C. 46, S. 1193, s. 549. ("Contemporary Review'de Sen Nihal Sing imzasıyla intişar etmiş bir makalenin hülasası.")

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye-Yunanistan; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 50. ("Kampana" ve "Mir" adlı iki Bulgar gazetesinden.)

[İmzasız]: İhtiyar Maymun; SF, C. 46, S. 1177, s. 160. (İllustration'dan.)

[İmzasız]: İmrülkays [Neşriyat ü Matbuat –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 525. (Bilgi mecmuasında yayınlanan Şerafeddin Efendi'nin makalesinden.)

[İmzasız]: [İsimsiz]; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 20. (Kaynak belirtilmiyor.)

[İmzasız]: İstiklâl-i Osmanî [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1178, s. 185. ("Sabah"tan.)

[İmzasız]: İtilaf-ı Müsellesin İstizahatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1176, s. 137, 138. ("Berliner Tageblatt"tan.)

[İmzasız]: İttifak-ı Müselles, İtilaf-ı Müselles; SF, C. 46, S. 1196, s. 602, 603. (İstanbul Gazetesi başmuharriri Pierre Logof [لوغوف ر پیه]'un yazısından kısmî iktibas.)

[İmzasız]: Kadın Kalbi – Harpte Şefkat-i Mütekabile; SF, C. 47, S. 1221, s. 398. (Vorwärts Gazetesi'nden.)

[İmzasız]: Kan Dökülmeden Bir Muvaffakiyet; SF, C. 47, S. 1218, s. 348. ("Vossische Zeitung"dan bir kısmı alınan makale.)

[İmzasız]: Kiev Mahkemesi; SF, C. 46, S. 1174, s. 90-94. ("Paris gazetelerinden biri"nden.)

[İmzasız]: Latinlik ve Almanlık Meselesi; SF, C. 47, S. 1217, s. 326, 327. ("José Maria SALAVERRIA" YİPENEZ'in yazısı, Madrid'de yayımlanan ABC Gazetesi'nden kısmen iktibas ediliyor.)

[İmzasız]: Madam Caillaux Hakkında [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 473, 474. (Tanin'den.)

[İmzasız]: Madam Sarah Bernhardt – İdama Mahkûm Olanlar Karşısında; SF, C. 46, S. 1177, s. 152, 153, 156. (Sarah Bernhardt'ın "Femina"dan iktibas edilmiş hatırası.)

[İmzasız]: Matem-i Millî – Üstad-ı Mağfur u Muazzam Recaizade Mahmud Ekrem; SF, C. 46, S. 1183, s. 291-294. (Tasvir-i Efkâr'dan.)

[İmzasız]: Meydan-ı Harpte En Genç Üç Alman Prens; SF, C. 47, S. 1220[GMK], s. 159, 160. (Neue Freie Presse'den, Wolf Ajansı kaynaklı.)

[İmzasız]: Mısır Ahvali; SF, C. 47, S. 1222, s. 413. (Beyrut'ta çıkan Er-reyü'l-âmm Gazetesi'nin Mısır muhabiri'nden.)

[İmzasız]: Millet ve Şimendiferler [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 448. (Herts Magazine [هه رتس مغازين]'den.)

[İmzasız]: Millet-i Müsellaha; SF, C. 47, S. 1214, s. 277, 280. (Andriyen Ru [آندريه ن رو] adlı bir Fransız yüzbaşısının yazdığı bir makalenin özeti.)

[İmzasız]: Milletlerin İhtiyarlığı ve Dermansızlığı Meselesi [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 47, S. 1198, s. 32. (Grand Revue'den.)

[İmzasız]: Miss Ellison; SF, C. 46, S. 1176, s. 139, 140. (Tasvir-i Efkâr ve Ertuğrul'dan.)

[İmzasız]: Mösyö "Ernest Lavisse"in Bir Makale-i Mühimmesi; SF, C. 46, S. 1194, s. 555. (Ernest Lavisse'in Times ve Tan [تان]'da yayımlanmış makalesinin özeti.)

[İmzasız]: Muharebelerde Bir Adamı Öldürmek İçin Ne Kadar Masraf Olur; SF, C. 47, S. 1215, s. 298-300. (General Persen [په رسه ن]'in yazdığı makaleden iktibas yapılırken kaynak belirtilmiyor.)

[İmzasız]: Muvaffakiyet-i Akvam [V][1]; SF, C. 46, S. 1171, s. 20-22. ("Doktor 'Emil Rayh [اميل رايخ]'ın eser-i mühiminden".)

[İmzasız]: Muvaffakiyet-i Akvam [VI]; SF, C. 46, S. 1176, s. 134-136.

[İmzasız]: Muvaffakiyet-i Akvam [VII]; SF, C. 46, S. 1179, s. 202, 203.

[1] İktibasın önceki kısımları çalışmamızın dışında kalan önceki sayılardan "S. 1162, s. 418, 419, 422; S. 1163, s. 452-455; S. 1166, s. 518, 519; S. 1170, s. 609-613"te yayımlanmıştır (Boyraz 2001: 82, 83).

[İmzasız]: Müdafaa-i Sıhhiye; SF, C. 46, S. 1190, s. 469. (Doktor Besim Ömer Paşa'yla yapılan bir mülakat kaynak belirtilmeksizin, kısmen iktibas ediliyor.)

[İmzasız]: Müsalahadan Sonra [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 42, 43. (Sabah Gazetesi'nden iktibas edilen yabancı bir diplomatla yapılmış mülakat.)

[İmzasız]: Müslüman Tüccar Cemiyeti; SF, C. 46, S. 1193, s. 531, 532. ("İkdam"dan.)

[İmzasız]: Newton – (Vahdet-i Cihan ve Cazibe-i Umumiye); SF, C. 46, S. 1189, s. 439-442. (Newton'un biyografisi ve bir eserinden iktibas.)

[İmzasız]: Nisvan Hakkında [(Neşriyat ü Matbuat) –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 525, 526. (Tevfik Diyab Bey'in, Kahire'de yayımlanan El-Ceride mecmuasında çıkmış bir makalesinden kısmi iktibas.)

[İmzasız]: Nisvan-ı İslam [Neşriyat ü Matbuat –]; SF, C. 46, S. 1194, s. 573. ("El-Muid"den.)

[İmzasız]: Rekabet-i İktisadiye ve Beynelmilel İhtilafat; SF, C. 47, S. 1200, s. 57-61. (Paul Louis [پول لوئی]'nin incelemesinin özeti veriliyor.)

[İmzasız]: Rusya Âlem-i İslam'ın En Büyük Düşmanıdır; SF, C. 47, S. 1222[GMK], s. 168. (İstanbul'da Farsça yayımlanan Haver'den.)

[İmzasız]: Rusya'da Teslihat [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 448. (Herts Magazine [هه رتس مغازين]'den.)

[İmzasız]: Rusya'nın Ahval-i Dahiliyesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1182, s. 282, 283. (Tan [تان], Riech, Otrorosyi [اوتروروسيى], Novoe Vremia, Russkoe Slovo, Russkiia Viedomosti ve Rusya [روسيا] adlı yayın organlarından.)

[İmzasız]: Siyasiyat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 234. ("Tercüman-ı Hakikat"ten.)

[İmzasız]: Süleyman Şefik Paşa; SF, C. 46, S. 1184, s. 328. (Tasvir-i Efkâr'dan.)

[İmzasız]: Talat Bey'in Seyahati; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 123. (Utro, Venivrol [ونيورول] ve Minerva [ميزروا]'dan.)

[İmzasız]: Teşkilat Etrafında-Daü't-teşkilat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1177, s. 162, 163. ("Tanin"de yayınlanan Babanzade İsmail Hakkı Bey'in bir makalesi üzerine yazılan yazıda makaleden alıntılar yapılıyor.)

[İmzasız]: Türkiye ve Ukraynalılar – Ruslar Karadeniz'ine Nasıl İndiler, Nasıl Türkiye'yi ve İran'ı Tazyik Ettiler; SF, C. 47, S. 1222, s. 402, 404. (Osmanischer Lloyd'dan.)

[İmzasız]: Türkler ve Ermeniler [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 378, 379. ("K[ق]. Tumayan" imzasını taşıyan ve Profesör Tumayan'ın Londra'dan Tanin'e göndermiş olduğu makaleden.)

[İmzasız]: Uhud-i Atikanın Ref' ü İlgası; SF, C. 47, S. 1215, s. 288. (Tasvir-i Efkâr, İkdam ve Vossische Zeitung'tan.)

[İmzasız]: Uhud-i Atikanın Ref' ü İlgası; SF, C. 47, S. 1215[GMK], s. 140. ("Emniyet-i Umumiye Müdürü İsmail Canbolad Bey"in" Jön Türk muharririne vermiş olduğu beyanattan.)

[İmzasız]: Üful-i Üstad – Matbuat; SF, C. 46, S. 1183, s. 297, 298. (İkdam, Tanin, Tasvir-i Efkâr, Peyam, Sabah, Tercüman-ı Hakikat gazetelerindeki haberlerden derleme.)

[İmzasız]: Üstad Ekrem'in Üfulü [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1183, s. 305, 306. (Tanin'den.)

[İmzasız]: Vadiü'n-Nil'de Tıbaat Tarihi; SF, C. 46, S. 1173, s. 62-64. ("Mısır'da çıkan 'El-Hilâl' mecmuasından".)

[İmzasız]: Vahdet-i Cihan ve Cazibe-i Umumiye; SF, C. 46, S. 1189, s. 441, 442. (bk. **[İmzasız]:** Newton – (Vahdet-i Cihan ve Cazibe-i Umumiye); SF, C. 46, S. 1189, s. 439-442.)

[İmzasız]: Von Der Goltz Paşa'nın Makalesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 43, 44. (Colmar von der Goltz'un yazmış olduğu makale Neue Freie Presse Gazetesi'nden kısmen iktibas ediliyor.)

İsmail Safa: Ayasofya; SF, C. 47, S. 1201, s. 72. (Kaynak belirtilmiyor.)

[KÖPRÜLÜ], Mehmed Fuad: "Nijad Ekrem"; SF, C. 46, S. 1183, s. 295, 296. (Kaynak belirtilmeden yapılan kısmî iktibas.)

Mevlana Cami: [İsimsiz]; SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 34, 35. (bk. **[İmzasız]:** Hazret-i Fatih ve Mevlana Cami (Mevlana Cami Tarafından Hazret-i Fatih'e Mektup); SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 34, 35.)

Muallim Naci: Mevlana Cami Tarafından Hazret-i Fatih'e Mektup; SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 34. (bk. **[İmzasız]:** Hazret-i Fatih ve Mevlana Cami (Mevlana Cami Tarafından Hazret-i Fatih'e Mektup); SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 34, 35.)

N.: Tasfiye-i Lisan Meselesi (Üdebamız); SF, C. 46, S. 1175, s. 106-109. ("Üdebamız" başlıklı yazının kimden ve nereden alındığı belirtilmiyor.)

Nabizade Nazım: Hazret-i Fatih; SF, C. 47, S. 1201, s. 65. (Kaynak belirtilmiyor.)

Namık Kemal: Fatih; SF, C. 47, S. 1201, s. 74. (Evrak-ı Perişan'dan.)

Recaizade Mahmud Ekrem: Bir Kuş!; SF, C. 46, S. 1183, s. 300. ("Nijad Ekrem" den.)

Recaizade Mahmud Ekrem: Kuzu Kız; SF, C. 46, S. 1183, s. 301. ("Zemzeme"den.)

[SERDAROĞLU], Emin Bülend: Hisarlara Karşı; SF, C. 47, S. 1201, s. 76, 77. (Kaynak belirtilmiyor.)

[TARHAN], Abdülhak Hamid: Hazret-i "Fatih"in Türbesini Ziyaret; SF, C. 47, S. 1201, s. 75. (İktibas için herhangi bir kaynak gösterilmiyor.)

Tevfik Fikret: Üstad Ekrem [Aveng-i Tasavir'den –]; SF, C. 46, S. 1183, s. 291. (Servet-i Fünûn'un 406. sayısından.)

Tevfik Fikret: Üstad-ı Muazzam Ekrem Bey – Araba Sevdası; SF, C. 46, S. 1183, s. 294, 295. (Servet-i Fünûn'un 258. sayısından.)

[YALÇIN], Hüseyin Cahid: Donanma Için; SF, C. 46, S. 1181, s. 260, 261. (Tanin'den kısmî iktibas.)

2.1.2.3. TELİFLER:

Ahmed Saib: Saray-ı Hümayunda Vizantiyus Kütüphanesi; SF, C. 46, S. 1183, s. 302-304.

[AKALIN, Doktor Besim Ömer]: Hilâl-i Ahmer'e Dair; SF, C. 47, S. 1218, s. 336-339.

[AKALIN], D[oktor]. B[esim]. Ö[mer].: Hilâl-i Ahmer'e Dair [II]; SF, C. 47, S. 1219, s. 354-359.

[AKALIN, Doktor Besim Ömer]: Hilâl-i Ahmer'e Dair [III]; SF, C. 47, S. 1220, s. 370-375.

[AKALIN, Doktor Besim Ömer]: Hilâl-i Ahmer'e Dair [IV]; SF, C. 47, S. 1221, s. 387-389, 392, 393.

[AKALIN], Doktor B[esim]. Ö[mer].: Hilâl-i Ahmer'e Dair [V]; SF, C. 47, S. 1222, s. 404, 405, 408-410.

[ATABEYOĞLU], Selahaddin Enis: İhsan Raif Hanımefendi ve "Gözyaşları" [Bir Eser-i Edebi –]; SF, C. 47, S. 1202, s. 90-93.

ع.: Bir Muhacir Söylüyor – Kızıl Yeniay; SF, C. 47, S. 1214, s. 276.

B.: Abdi; SF, C. 47, S. 1215, s. 296, 297.

Bahire Canan: Erkek Mektupları [Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1175, s. 110-112.

Baria Canan: Bir Bergüzar; SF, C. 46, S. 1179, s. 208.

Baria Canan: Kış Çiçekleri [Fantezi –]; SF, C. 46, S. 1181, s. 251.

Baria Canan: Parnas Mabedi – Calib'in Defterinden – Fantezi ; SF, C. 46, S. 1177, s. 151.

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: Hilâl-i Ahmer; SF, C. 47, S. 1212, s. 245.

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: İstanbul; SF, C. 47, S. 1218, s. 345.

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: Leyal-i Uhrevi; SF, C. 47, S. 1208, s. 182.

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: Rübab-ı Şikeste Şair-i Bülendine; SF, C. 47, S. 1218, s. 340.

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: Sabah; SF, C. 47, S. 1198, s. 22.

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: Sahil Akşamları; SF, C. 47, S. 1200, s. 55.

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: Sana Dair; SF, C. 47, S. 1203, s. 106.

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: Şebab-ı Giryan; SF, C. 47, S. 1205, s. 138.

[DERSAN], Kâzım Şinasi: Hilâl-i Ahmer'in Esirlerimize Muaveneti; SF, C. 47, S. 1212, s. 241-244.

Ekrem Fazıl: Hüsran; SF, C. 46, S. 1196, s. 618, 619.

[ERBİL], Haşim Nahid: Ahlak Kapitülasyonu; SF, C. 47, S. 1219, s. 353, 354.

[ERBİL], Haşim Nahid: Ak Yıldız [Fantezi –]; SF, C. 47, S. 1202, s. 83-86.

[ERBİL], Haşim Nahid: Avrupa Medeniyetinin İnhidamı; SF, C. 47, S. 1210, s. 209, 211, 212.

[ERBİL], Haşim Nahid: 1912'deki İngiltere; SF, C. 47, S. 1214, s. 273, 274.

[ERBİL], Haşim Nahid: Bir Mektup – Ümidin Tahakkuku; SF, C. 47, S. 1221, s. 385-387.

[ERBİL], Haşim Nahid: Bugünün Bizden İstediği; SF, C. 47, S. 1216, s. 305-307.

[ERBİL], Haşim Nahid: Hacer [Milli Hikâye –]; SF, C. 47, S. 1205, s. 134, 135.

[ERBİL], Haşim Nahid: Harbin Netayici; SF, C. 47, S. 1211, s. 225, 227-229.

[ERBİL], Haşim Nahid: İçtimaiyat mı Edebiyat mı [Musahabe –]; SF, C. 47, S. 1218, s. 340-342.

[ERBİL], Haşim Nahid: İslamiyet'e Karşı Fransa ve İngiltere; SF, C. 47, S. 1213, s. 257-260.

[ERBİL], Haşim Nahid: Musahabe-i Edebiye; SF, C. 47, S. 1203, s. 99-101.

[ERBİL], Haşim Nahid: Şark ile Garp; SF, C. 47, S. 1222, s. 412, 413.

[ERBİL], Haşim Nahid: Şarkın Temeddününde Türkiye'nin Ehemmiyeti; SF, C. 47, S. 1215, s. 289-291.

[ERBİL], Haşim Nahid: Şiirimin Perisi [Şiir –]; SF, C. 47, S. 1207, s. 167.

[ERBİL], Haşim Nahid: Şiirimin Perisi Rübabımı Ver [II]; SF, C. 47, S. 1208, s. 182-185.

[ERBİL], Haşim Nahid: Tarih Huzurunda Fransa ve İngiltere; SF, C. 47, S. 1212, s. 249, 250.

[ERBİL], Haşim Nahid: Turancılar Arasında; SF, C. 47, S. 1206, s. 147-150.

[ERBİL], Haşim Nahid: Türkiye'de İstiklâl-i Milli "Mefkûre"si ve Cavid Bey'in Eski Sözleri; SF, C. 47, S. 1217, s. 321-323.

[EROZAN], Celal Sahir: "Kızılay"a; SF, C. 47, S. 1212, s. 240.

Fazıl Berki (Doktor): Uyuyan Aslan; SF, C. 47, S. 1214, s. 281.

Feridun Necdet: Mazinin Hatıratından; SF, C. 47, S. 1208, s. 186-190.

Florinalı Kâzım: Üstad Ekrem'in Ruh-i Bülendine; SF, C. 46, S. 1183, s. 306.

Hakkı Tahsin: Aşk Şerbeti; SF, C. 46, S. 1172, s. 33-37.

HANZADYAN, Zadik: Memalik-i Bahriye Miyanında Türkiye'nin Güzide Mevkii; SF, C. 46, S. 1175, s. 99-102.

[Hasan Saib]: "Liege" Fahri Osmanlı Şehbenderine Beyan-ı Teşekkürat; SF, C. 47, S. 1216, s. 304.

[Hasan Saib]: Liege Kaleleri Nasıl Zapt ü İşgal Olundu; SF, C. 47, S. 1215, s. 293-295

Hurşidpaşazade Mahmud: Feryad-ı Tahassür; SF, C. 46, S. 1175, s. 103.

Hurşidpaşazade Mahmud: Zavallı Nimet; SF, C. 46, S. 1172, s. 31.

İbnülarif Nizameddin: Birinci Padişahımız Bey mi Sultan mı [Bir Mesele-i Tarihiye –]; SF, C. 47, S. 1209, s. 193, 194.

İbnülarif Nizameddin: Dokuzuncu Asırda Akdeniz'de Bir Cevelan [Tarih Sayfaları –]; SF, C. 46, S. 1193, s. 539, 542, 543.

İbnülarif Nizameddin: Gelibolu Önlerinde, Venedikliler ile İlk Harbimiz [Tarih Sayfaları –]; SF, C. 46, S. 1188, s. 415-419.

İbnülarif Nizameddin: İbrahim Müteferrika; SF, C. 46, S. 1178, s. 186-188.

İbnülarif Nizameddin: İlk Kaptanıdaryamız [Tarihten –]; SF, C. 46, S. 1184, s. 323, 324.

İbnülarif Nizameddin: İlk Osmanlı Müverrihleri [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 347, 350.

İbnülarif Nizameddin: İlk Osmanlı ve Rus Muhabere-i Siyasiyesi [Tarih Sayfaları –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 462-464.

İbnülarif Nizameddin: Kalyoncu [Tarih Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1202, s. 86-88.

İbnülarif Nizameddin: Nişancılar [Tarihten –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 370, 371.

İbnülarif Nizameddin: On Birinci Asırda Osmanlı Müverrihleri: Halepli Naima [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1205, s. 135-137.

İbnülarif Nizameddin: On Birinci Asırda Osmanlı Müverrihleri: Halepli Naima [II] [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1207[GMK], s. 84-86.

İbnülarif Nizameddin: On Yedinci Asırda Almanya: Büyük Friedrich [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1214, s. 286.

İbnülarif Nizameddin: Tabateinler [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1197, s. 7-11.

İbnülarif Nizameddin: Zigetvar Şehri ve Kanunî Sultan Süleyman Hazretleri'nin Türbesi [Bir Hatıra-i Tarihiye –]; SF, C. 46, S. 1182, s. 271-273.

İhsan Raif: Hilâl-i Ahmer; SF, C. 47, S. 1212, s. 241.

[İmzasız]: Abdülvehhab Paşa; SF, C. 46, S. 1185, s. 349.

[İmzasız]: Adalar Meselesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1177, s. 162.

[İmzasız]: Adalar Meselesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 354, 355.

[İmzasız]: Adalar Meselesi, Yunanistan'ın Cevabı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 379-381.

[İmzasız]: Afganistan; SF, C. 46, S. 1176, s. 128.

[İmzasız]: Ahval-i Umumiye [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1174, s. 89, 90.

[İmzasız]: Akd-i Sulh [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 41, 42.

[İmzasız]: Alâ Sütlaç Nasıl Olur (Alâ Muhallebi Nasıl Yapılır); SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 21.

[İmzasız]: Âlem-i İslam'da – Ahali-i Mazlume Arasında; SF, C. 47, S. 1221, s. 396, 397.

[İmzasız]: Âlem-i Medeniyete Hitap – Alman Ulemasının Protestosu; SF, C. 47, S. 1220[GMK], s. 159.

[İmzasız]: Alfred Capus; SF, C. 46, S. 1188, s. 424.

[İmzasız]: "Ali Fikri'nin Vitriyol Terkibatı"; SF, C. 47, S. 1198, s. 22.

[İmzasız]: Alman Heyet-i Askeriyesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1176, s. 137.

[İmzasız]: Alman Muzafferiyatı ve İhtisasat-ı Milliyemiz; SF, C. 47, S. 1214, s. 275, 276.

[İmzasız]: Almanların Sedan Muzafferiyeti – 44'üncü Sene-i Devriyesi: Almanya'da Şenlikler; SF, C. 47, S. 1213, s. 256.

[İmzasız]: Almanya İmparatorunun Kerimesi Braunschweig Dükalığı Tahtında; SF, C. 46, S. 1172, s. 40.

[İmzasız]: Almanya İmparatorunun Nutku; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 99, 100.

[İmzasız]: Almanya ve Danimarka; SF, C. 47, S. 1210, s. 217.

[İmzasız]: Almanya ve Danimarka [II]; SF, C. 47, S. 1211, s. 234-238.

[İmzasız]: Almanya Vükelâsı Tebeddül İhtimali; SF, C. 46, S. 1191, s. 502.

[İmzasız]: Almanya'da Bir Osmanlı Hanımın Müşahedatı; SF, C. 47, S. 1216, s. 304.

[İmzasız]: Almanya'da Faaliyet; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 115.

[İmzasız]: Amerika Meksika İhtilafi; SF, C. 46, S. 1196, s. 613.

[İmzasız]: Amerika ve Meksika; SF, C. 46, S. 1195, s. 579, 580.

[İmzasız]: Amerika'ya Hicret; SF, C. 46, S. 1188, s. 420-423.

[İmzasız]: Anatole France; SF, C. 46, S. 1177, s. 157.

[İmzasız]: "Anvers"in Sukutundan Alınabilecek İbretler; SF, C. 47, S. 1219, s. 352.

[İmzasız]: Ariza-i Cevabiye; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 18, 19.

[İmzasız]: Arnavutluk; SF, C. 46, S. 1189, s. 455.

[İmzasız]: Arnavutluk Kral ve Kraliçeliğine Namzet Prens ve Prenses de Wied; SF, C. 46, S. 1173, s. 61.

[İmzasız]: Arnavutluk – Prens ve Ahalisi; SF, C. 46, S. 1190, s. 465.

[İmzasız]: Arnavutluk Prensi; SF, C. 46, S. 1187, s. 400.

[İmzasız]: Arnavutluk Prensi ve İkametgâhı; SF, C. 46, S. 1184, s. 328.

[İmzasız]: Asım Beyefendi; SF, C. 46, S. 1185, s. 348.

[İmzasız]: Aslan ile Muganniye; SF, C. 46, S. 1180, s. 229.

[İmzasız]: Aslanlar Arasında [Şüun-ı Mütenevvia –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 40.

[İmzasız]: At Meydanı (Sultan Ahmed Meydanı); SF, C. 46, S. 1181, s. 244.

[İmzasız]: Avrupa Meydan-ı Harbinde Vaz' ü Mevki-i Askeri; SF, C. 47, S. 1213, s. 268-270.

[İmzasız]: Avusturya-Sırbistan Muharebesi; SF, C. 47, S. 1208, s. 185.

[İmzasız]: Avusturya ve Sırbistan Muharebesi – Ültimatom ve İlan-ı Harp; SF, C. 47, S. 1208[GMK], s. 90, 91.

[İmzasız]: Ayasofya; SF, C. 47, S. 1201, s. 73.

[İmzasız]: Ayasofya'da Selamlık; SF, C. 46, S. 1195, s. 578.

[İmzasız]: Babanzade İsmail Hakkı Bey Merhum; SF, C. 46, S. 1178, s. 171-174.

[İmzasız]: Bağbostan Hanım'ın Matbaamızı Ziyareti; SF, C. 47, S. 1207, s. 162.

[İmzasız]: Bağdat Hattı Üzerinde-Matbuat-ı Umumiye Müdüriyeti'nden [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 474.

[İmzasız]: Bağdat Şimendiferi; SF, C. 46, S. 1180, s. 219.

[İmzasız]: Bahr-i Muhiti Havadan Geçmek Gayreti – Avrupa ile Amerika Arasında Seyahat-i Havaiye; SF, C. 46, S. 1192, s. 522-524.

[İmzasız]: Balkan Harbi'nin İlk Şehid-i Muhteremi Mülazım-ı Sani Mehmed Cemal Efendi; SF, C. 46, S. 1178, s. 173.

[İmzasız]: Balkanlar'da – (Epir Hadisatı, Yunanistan Romanya-Yunanistan Sırbistan); SF, C. 46, S. 1192, s. 508.

[İmzasız]: Balkanlar'da Teşebbüsat; SF, C. 47, S. 1215[GMK], s. 140.

[İmzasız]: Banknotlar; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 99.

[İmzasız]: Belkıs Şevket Hanımefendi; SF, C. 46, S. 1175, s. 109.

[İmzasız]: Berlin Kütüphane-i Kralîsi-İmparatorun Bir Nutku [Matbuat ü Neşriyat –]; SF, C. 46, S. 1191, s. 501.

[İmzasız]: 1330 Bütçesi; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 26, 27.

[İmzasız]: Bir Aktrisin Hayatı; SF, C. 46, S. 1178, s. 180, 181.

[İmzasız]: Bir Devr-i Senevî – Menkıbe-i Viladet; SF, C. 46, S. 1182, s. 284.

[İmzasız]: Bir Makale Münasebetiyle [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1171, s. 20.

[İmzasız]: Bir Milletin Terakki ve Tealisi; SF, C. 47, S. 1197[GMK], s. 2.

[İmzasız]: Bir Nizam-ı Mühim – Mahakim-i Şeriye ve Nizamiyenin Tefrik-i Vazaifi; SF, C. 47, S. 1220[GMK], s. 159.

[İmzasız]: 1 Teşrin-i Evvel 1914 – Osmanlı Feyz-i Millisi (Gümrükler, Postalar, Temettu); SF, C. 47, S. 1218[GMK], s. 151, 152.

[İmzasız]: Bir Valide ile Oğlu – Bir Şaire, Bir Şair; SF, C. 46, S. 1193, s. 545.

[İmzasız]: Birinci Kolordu Kumandanı Miralay Nuri Bey Merhum; SF, C. 46, S. 1192, s. 512.

[İmzasız]: Bitlis Hadisesi Etrafında; SF, C. 46, S. 1193, s. 532.

[İmzasız]: Bitlis Vukuatı; SF, C. 46, S. 1192, s. 506.

[İmzasız]: Bizde İnkılab-ı İçtimaî Avrupa'da Hüsn-i Telakki; SF, C. 46, S. 1194, s. 568.

[İmzasız]: Bosnasaray Faciası – Avusturya Veliahdı ile Zevce-i Muhteremesinin Katli; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 58-60.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1173, s. 65.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1196, s. 601, 602.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1197[GMK], s. 1, 2.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1198[GMK], s. 9, 10.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 97, 98.

[İmzasız]: Budapeşte'de Şark Müzesi – (Doktor Kunos'un Bir Mektubu, Millet-i Necibe-i Osmaniye Vatanperver Gençlerine); SF, C. 46, S. 1184, s. 320, 321.

[İmzasız]: Büyük Beykoz Parkı; SF, C. 47, S. 1208[GMK], s. 93.

[İmzasız]: Büyük İstikraz; SF, C. 46, S. 1192, s. 506.

[İmzasız]: Büyük İstikraz; SF, C. 46, S. 1193, s. 530.

[İmzasız]: Büyük Köprüler; SF, C. 46, S. 1186, s. 369.

[İmzasız]: Büyük ve Küçük Hükümetler – Bu Aralık Tesirat-ı Siyasiyenin Hükümsüzlüğü; SF, C. 47, S. 1220, s. 380, 381.

[İmzasız]: Calmette-Roşet [روشت] – Fransa Ahvali; SF, C. 46, S. 1191, s. 502.

[İmzasız]: Carnegie Tahkikat Heyeti'nin Raporu; SF, C. 47, S. 1198[GMK], s. 11.

[İmzasız]: Cemal Paşa; SF, C. 46, S. 1179, s. 201.

[İmzasız]: Corcovado Vapuru – İstanbul ile Amerika Arasında Doğru Sefer; SF, C. 47, S. 1200, s. 57.

[İmzasız]: Çar ve Çariçe Hazeratının Dört Kerimesi; SF, C. 47, S. 1206, s. 148.

[İmzasız]: Çin Reis-i Cumhuru Yuen Şı-Kay; SF, C. 46, S. 1174, s. 77.

[İmzasız]: Çocuk Neşv ü Nema Buluyor; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 20-22.

[İmzasız]: Dahiliye Nazırının Beyanatı; SF, C. 47, S. 1205[GMK], s. 66.

[İmzasız]: Dahiliye Nezareti Teşkilatı Hakkında Nizamname [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1178, s. 185, 186.

[İmzasız]: Dahiye-i Harp-Beliye-i İşret – Votka, Cin, Rakı Vesaire; SF, C. 47, S. 1221, s. 397.

[İmzasız]: Danimarka Sefareti; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 26.

[İmzasız]: Darülfünun'da Hanımlara Dersler [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1184, s. 329.

[İmzasız]: Darü'l-Hilafetü'l-Aliye Medresesi; SF, C. 47, S. 1218[GMK], s. 152.

[İmzasız]: Dehşet-i Harp; SF, C. 47, S. 1211, s. 230, 231.

[İmzasız]: Deniz Havasıyla Tedavi, İstirahat; SF, C. 46, S. 1194, s. 564, 566.

[İmzasız]: Divan-ı Ali; SF, C. 47, S. 1207[GMK], s. 83.

[İmzasız]: Doktor Charles Richet – Nobel Mükâfatı; SF, C. 46, S. 1174, s. 84.

[İmzasız]: Doktor Kunos'un Bir Mektubu; SF, C. 46, S. 1184, s. 320.

[İmzasız]: Düşman-ı Daimi; SF, C. 47, S. 1222, s. 400.

[İmzasız]: Elektrik Edevatı ve Tatbikatı; SF, C. 47, S. 1199, s. 36.

[İmzasız]: Elektrik Meşheri; SF, C. 47, S. 1198, s. 28.

[İmzasız]: "Empires of Ireland" Faciası; SF, C. 47, S. 1202, s. 93, 94.

[İmzasız]: En Doğru Harp Havadisi; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 121.

[İmzasız]: Enver Paşa'nın Tasviri [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1182, s. 281.

[İmzasız]: Epir Hadisatı; SF, C. 47, S. 1198, s. 25.

[İmzasız]: Ernest Renan; SF, C. 46, S. 1181, s. 252, 253.

[İmzasız]: Evkaf-ı İslamiye Müzesi; SF, C. 46, S. 1195, s. 578, 579.

[İmzasız]: Faber Kurşun Kalem Fabrikası; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 51.

[İmzasız]: Fahreddin Bey (Bulunduğu Memuriyetler); SF, C. 47, S. 1197, s. 2.

[İmzasız]: Fahri Paşa Merhum; SF, C. 46, S. 1195, s. 592.

[İmzasız]: Fas'ta Matbuat; SF, C. 46, S. 1191, s. 496, 497.

[İmzasız]: "Fatih" İhtifali; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 42.

[İmzasız]: "Fatih Sultan Mehmed"; SF, C. 46, S. 1195, s. 578.

[İmzasız]: Felsefenin İflası; SF, C. 46, S. 1196, s. 610, 611.

[İmzasız]: Fethi Bey; SF, C. 46, S. 1187, s. 391, 392.

[İmzasız]: Fikrin Cilde İntibaı; SF, C. 46, S. 1172, s. 39.

[İmzasız]: Filozof Henri Bergson; SF, C. 46, S. 1185, s. 349.

[İmzasız]: Fransa Buhran İçinde; SF, C. 47, S. 1213[GMK], s. 130.

[İmzasız]: Futbol Müsabakaları; SF, C. 46, S. 1193, s. 536.

[İmzasız]: Futbol Müsabakaları; SF, C. 46, S. 1194, s. 554, 555.

[İmzasız]: Gambotlar; SF, C. 47, S. 1202, s. 93.

[İmzasız]: Gaye-i Salah ü Kemale Doğru – Efkârın Teksif ü Tespiti Hakkında; SF, C. 46, S. 1174, s. 75, 76.

[İmzasız]: General Hindenburg (General Hindenburg'un Tercüme-i Hali); SF, C. 47, S. 1218, s. 349.

[İmzasız]: General von Besler; SF, C. 47, S. 1222, s. 406.

[İmzasız]: George Westinghouse [Vefayat-ı Meşahir –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 524.

[İmzasız]: "Goeben" Zırhlısı; SF, C. 47, S. 1198, s. 24.

[İmzasız]: Gülhane Parkı; SF, C. 47, S. 1208, s. 181.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1191, s. 481, 482.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1192, s. 506, 507.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1193, s. 529, 530.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1194, s. 553, 554.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1195, s. 577, 578.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 17, 18.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 25, 26.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 41, 42.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 49, 50.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 57, 58.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1205[GMK], s. 65, 66.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1206[GMK], s. 73, 74.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1208[GMK], s. 89, 90.

[İmzasız]: Haliç'te Münakalat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 474.

[İmzasız]: Halid Ziya Beyefendi; SF, C. 46, S. 1194, s. 558.

[İmzasız]: Halil Halid Bey – Hindistan Seyahati; SF, C. 47, S. 1200, s. 56, 57.

[İmzasız]: Hangi Unsura İstinat Edeceğiz; SF, C. 46, S. 1171, s. 3-5.

[İmzasız]: Harb-i Müstakbelde Mecruhînin Derracelerle Nakli; SF, C. 46, S. 1193, s. 537.

[İmzasız]: Harb-i Umumi; SF, C. 47, S. 1209, s. 198, 199.

[İmzasız]: Harb-i Umumi – Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1210[GMK], s. 105, 106.

[İmzasız]: Harb-i Umumi – Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 113, 114.

[İmzasız]: Harb-i Umumi – Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 121-123.

[İmzasız]: Harbin Menşei ve Esbabı; SF, C. 47, S. 1219, s. 365, 366.

[İmzasız]: Harbiye Nezareti – Harbiye Nazırı Enver Paşa; SF, C. 46, S. 1179, s. 200, 201.

[İmzasız]: Harik Kurbanlarının Cenaze Alayı; SF, C. 47, S. 1199, s. 37.

[İmzasız]: Harp Başka Gasp Başka İnsaniyet O Büsbütün Başka; SF, C. 47, S. 1221[GMK], s. 163.

[İmzasız]: Harpten Evvel Faaliyet-i Siyasiye ve Harbiye – Harp Esnasında Cihan-ı Medeniyet ü İnsaniyete Karşı Mesuliyetlerden Teberraya Gayret; SF, C. 47, S. 1220, s. 369, 370.

[İmzasız]: Hava, Mesafe, Sıhhat; SF, C. 47, S. 1204, s. 121.

[İmzasız]: Havada Bir Lokomotif; SF, C. 46, S. 1172, s. 36.

[İmzasız]: Hayat-ı Meşrutiyet – Mısır'da Cemiyet-i Teşriiye; SF, C. 46, S. 1191, s. 483.

[İmzasız]: Hazret-i Fatih ve Ressam Bellini; SF, C. 47, S. 1201, s. 80.

[İmzasız]: Heybeliada Resm-i Bihini – Şerefli Bir Gün; SF, C. 47, S. 1215[GMK], s. 139.

[İmzasız]: Heyet-i Askeriye Meselesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1177, s. 161.

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer – Çiçek Günü; SF, C. 47, S. 1214, s. 272.

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer Hastaneleri; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 125.

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer Merkezi'nde Bir Resm-i Bihin; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 123-125.

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer'de Bir Resm-i Bihin; SF, C. 47, S. 1206[GMK], s. 74.

[İmzasız]: Hisarlar; SF, C. 47, S. 1201, s. 77.

[İmzasız]: Hive Sadrazamı Merhum İslam Hoca; SF, C. 46, S. 1173, s. 56.

[İmzasız]: "Home Rule", İngiltere Ahvali; SF, C. 46, S. 1191, s. 484.

[İmzasız]: Huzur-ı Padişahîye Kabul Şeraiti; SF, C. 46, S. 1191, s. 482.

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye – Ruslarla ve Müttefikleriyle Muhasamat: Tebligat-ı Resmiye; SF, C. 47, S. 1222[GMK], s. 167, 168.

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye ve Avrupa Muharebesi; SF, C. 47, S. 1218[GMK], s. 152.

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye ve Fransa; SF, C. 46, S. 1193, s. 530.

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye ve Romanya; SF, C. 46, S. 1191, s. 482.

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye ve Yunanistan [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1183, s. 306.

[İmzasız]: Hükümetin Beyannamesi; SF, C. 47, S. 1207[GMK], s. 82, 83.

[İmzasız]: Hürriyet-i Ebediye'de; SF, C. 46, S. 1195, s. 578.

[İmzasız]: Hüsn-i Şahadet; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 17.

[İmzasız]: Iyd-i Milli – 10 Temmuz; SF, C. 47, S. 1207[GMK), s. 81, 82.

[İmzasız]: İdare-i Vilayet Kanunu'nun Tadili [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1176, s. 138.

[İmzasız]: İki Veliaht – Avusturya Veliahdı, Prens de Gal; SF, C. 46, S. 1173, s. 57.

[İmzasız]: İmparator Vapuru; SF, C. 46, S. 1192, s. 517.

[İmzasız]: İnasa Mahsus Amerikan Koleji'nin Resm-i Güşadı; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 27.

[İmzasız]: "İnflexible" Dretnot Kruvazörü; SF, C. 47, S. 1204, s. 128.

[İmzasız]: İngiliz Donanması ve Alman Tahtelbahirleri; SF, C. 47, S. 1217, s. 331, 332.

[İmzasız]: İngiltere Hesapları; SF, C. 47, S. 1219[GMK], s. 155, 156.

[İmzasız]: İngiltere ile Fransa Arasında Manş Denizi Altında Tünel; SF, C. 46, S. 1195, s. 587-590.

[İmzasız]: İngiltere'de ve Fransa'da; SF, C. 46, S. 1192, s. 516.

[İmzasız]: İngiltere'nin Endişeleri; SF, C. 47, S. 1218, s. 349, 350.

[İmzasız]: İngiltere'nin Mağlubiyeti; SF, C. 47, S. 1211, s. 232, 233.

[İmzasız]: İntihabat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1187, s. 401.

[İmzasız]: İntihabat ve Hitam-ı Buhran [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 377.

[İmzasız]: İrlanda Meselesi; SF, C. 46, S. 1192, s. 507, 508.

[İmzasız]: İrlanda Meselesi; SF, C. 46, S. 1195, s. 580.

[İmzasız]: İslâm Terzilerimizden Osman Zeki Bey; SF, C. 46, S. 1182, s. 285.

[İmzasız]: İslamiyet ve Almanlar – Almanya'nın Muamele-i Cemilesi Üzerine; SF, C. 47, S. 1214, s. 283, 284.

[İmzasız]: İstanbul Âlem-i İktisadiyatında Bir İzdivaç; SF, C. 46, S. 1188, s. 413.

[İmzasız]: İstanbul Hayatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1173, s. 65.

[İmzasız]: İstanbul Hayatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1175, s. 113.

[İmzasız]: İstanbul Mebus-ı Muhteremi Hüseyin Cahid Bey'in Seyahati Münasebetiyle – Hüseyin Cahid Bey'in Üçüncü Sulh Konferansı; SF, C. 46, S. 1193, s. 540, 541.

[İmzasız]: İstanbul Mebusları; SF, C. 46, S. 1187, s. 396, 397.

[İmzasız]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1172, s. 26.

[İmzasız]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1182, s. 266.

[İmzasız]: İstanbul: Tabiat-ı Beşer [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1181, s. 257.

[İmzasız]: İstanbul'a Bir Nazar [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1174, s. 89.

[İmzasız]: İstanbul'da Bahar; SF, C. 46, S. 1196, s. 612.

[İmzasız]: İstihlâk-i Millî Kadınlar Cemiyet-i Hayriyesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1174, s. 90.

[İmzasız]: İstikraz Kanunu; SF, C. 46, S. 1193, s. 530.

[İmzasız]: İsveç'te Müdafaa-i Milliye Cereyanı; SF, C. 46, S. 1185, s. 352.

[İmzasız]: İsviçre ve Meşher-i Milli; SF, C. 47, S. 1206, s. 152, 153, 156, 157.

[İmzasız]: İşret Beliyesi; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 58.

[İmzasız]: İtimatname Takdimi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1176, s. 138.

[İmzasız]: İzciler; SF, C. 47, S. 1203, s. 105.

[İmzasız]: İzciler; SF, C. 47, S. 1205, s. 133.

[İmzasız]: İzzet Paşa; SF, C. 46, S. 1179, s. 201.

[İmzasız]: Japonya İmparatoriçesi Haroko; SF, C. 46, S. 1195, s. 596.

[İmzasız]: Juconde; SF, C. 46, S. 1176, s. 132, 133.

[İmzasız]: Jules Clarétie; SF, C. 46, S. 1179, s. 208.

[İmzasız]: Kabinede Tebeddül [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1188, s. 425.

[İmzasız]: Kadınlar Mesai-i Hayatiyede; SF, C. 47, S. 1198, s. 29.

[İmzasız]: Kadınlar ve Fenn-i Tıp; SF, C. 46, S. 1186, s. 369.

[İmzasız]: Kadınlar ve Hakk-ı İntihap [Mebahis-i Mütenevvia –]; SF, C. 47, S. 1200, s. 64.

[İmzasız]: Kadınlar ve Mevki-i İçtimaileri; SF, C. 47, S. 1197, s. 11-13.

[İmzasız]: Kadınlık Âleminde – Belkıs Şevket Hanımefendi'nin Tayeranı; SF, C. 46, S. 1174, s. 81-83.

[İmzasız]: Kadınlık ve Tayyarecilik Hayatında [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; – SF, C. 46, S. 1174, s. 90.

[İmzasız]: Kakao; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 16.

[İmzasız]: Kâmil Paşa Merhum; SF, C. 46, S. 1172, s. 37-39.

[İmzasız]: Kanun-ı Esasî Tadilatı; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 18.

[İmzasız]: Kasırga-Tulumba; SF, C. 47, S. 1210, s. 222.

[İmzasız]: Kış Havaları [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1177, s. 161.

[İmzasız]: Kış, Yılbaşı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 233.

[İmzasız]: Kıymettar Çiniler – Takyeci Camii Sirkati; SF, C. 46, S. 1189, s. 440.

[İmzasız]: Kiliseler ve Mektepler; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 42.

[İmzasız]: Konstantiniye Surları; SF, C. 47, S. 1201, s. 78, 79.

[İmzasız]: Kontes Matthieu Dönevayel [ماتیو دونوآیل] – Eşarı; SF, C. 46, S. 1186, s. 372.

[İmzasız]: "Kraliçe Elisabeth" – Petrol ile Müteharrik Yeni Bir Dretnot; SF, C. 46, S. 1176, s. 129.

[İmzasız]: Kurban Bayramı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1171, s. 17, 18.

[İmzasız]: Kutulanmak Ameliyatı; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 16.

[İmzasız]: Livadya Ziyareti; SF, C. 47, S. 1197[GMK], s. 2.

[İmzasız]: Londra'nın İstilası; SF, C. 47, S. 1221, s. 390, 391.

[İmzasız]: Maarife Hizmet; SF, C. 46, S. 1177, s. 148.

[İmzasız]: Macarlar Osmanlılar; SF, C. 46, S. 1193, s. 532.

[İmzasız]: Madam Baron Bertha von Suttner; SF, C. 47, S. 1204, s. 125.

[İmzasız]: Makedonya'da Müslümanlar – Babıali'nin Muhtırası; SF, C. 46, S. 1196, s. 604.

[İmzasız]: Maliye Nazır-ı Muhteremi Cavid Beyefendi; SF, C. 46, S. 1195, s. 583.

[İmzasız]: Marki di San Giuliano; SF, C. 47, S. 1220, s. 382.

[İmzasız]: Matbaamızın 25 Senelik Hayat-ı Mesaisi, 25. Sene-i Devriyesi; SF, C. 47, S. 1197, s. 2.

[İmzasız]: Matbaamızın 25'inci Sene-i Devriyesi; SF, C. 47, S. 1198[GMK], s. 10, 11.

[İmzasız]: Matbuat Kanunu; SF, C. 46, S. 1191, s. 482.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ

[İmzasız]: Meclis-i Mebusan – Divan-ı Riyaset; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 19.

[İmzasız]: Meclis-i Umumi'nin Tatili; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 98.

[İmzasız]: Menelik'in Vefatı; SF, C. 46, S. 1177, s. 157.

[İmzasız]: Merhum Abdülkerim Paşa; SF, C. 46, S. 1173, s. 56, 57.

[İmzasız]: Merhum Emrullah Efendi; SF, C. 47, S. 1211, s. 224.

[İmzasız]: Merhum İsmail Gaspıranski Bey; SF, C. 47, S. 1220, s. 382.

[İmzasız]: Merhum Mina Hanım Talişinska; SF, C. 46, S. 1186, s. 373.

[İmzasız]: Merkez-i Cihan; SF, C. 46, S. 1182, s. 279-280.

[İmzasız]: Mesaib-i Harbiye ve Muavenet-i İnsaniye; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 114, 115.

[İmzasız]: Mesai-i Umumiyeye İştirak; SF, C. 46, S. 1191, s. 488, 489.

[İmzasız]: Meşher-i Ezhar; SF, C. 47, S. 1205, s. 141.

[İmzasız]: Meşhur Piyanist Müteveffa Raul Ponyo [رائول پونیو]; SF, C. 46, S. 1185, s. 349.

[İmzasız]: Meşihat-ı İslamiye [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 449.

[İmzasız]: Mısır'da İntibahat-ı İktisadiye ve İçtimaiye; SF, C. 46, S. 1186, s. 368.

[İmzasız]: Millet-i Necibe-i Osmaniye Vatanperver Gençlerine; SF, C. 46, S. 1184, s. 321.

[İmzasız]: Moskova Manzaraları; SF, C. 46, S. 1186, s. 364, 365.

[İmzasız]: Moşh Vaygoni Efendi'nin Bir Muvaffakiyet-i Fenniyesi; SF, C. 46, S. 1174, s. 85.

[İmzasız]: Mösyö Antoine – Sanatkâr-ı Şehir; SF, C. 47, S. 1204, s. 120.

[İmzasız]: Mösyö "Daucourt"un Muvasalatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1171, s. 18, 19.

[İmzasız]: Mösyö Joseph Chamberlain; SF, C. 47, S. 1206, s. 160.

[İmzasız]: Muharip Devletlerin Havai Filoları – Kabil-i Sevk ü İdare Balonları ve Tayyareler; SF, C. 47, S. 1214, s. 284, 285.

[İmzasız]: Muhterem Karielerimizin ve Karilerimizin Enzar-ı Dikkatine: Feth-i Konstantiniye; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 27.

[İmzasız]: Müessisîn-i Azam [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1179, s. 210.

[İmzasız]: Müsalahanın Metn-i Resmîsi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1173, s. 66-70.

[İmzasız]: Müslüman Terzilerimizden Osman Zeki Bey'in Kerimeleri; SF, C. 46, S. 1183, s. 309.

[İmzasız]: Nestle'nin Resmî Mükâfatı; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 14.

[İmzasız]: Nutk-i İftitahi; SF, C. 47, S. 1198[GMK], s. 10.

[İmzasız]: Osmanlı Bulgar Mukavelenameleri; SF, C. 46, S. 1191, s. 482.

[İmzasız]: Osmanlı Donanması [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 233.

[İmzasız]: Osmanlı Fransız Cemiyeti; SF, C. 46, S. 1192, s. 507.

[İmzasız]: Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Hanımlar Merkezi'nin Taht-ı İdare ve Himayesinde "Hilâl-i Ahmer Darüssanaası"nın Asakir-i Osmaniyemize Hidematı; SF, C. 47, S. 1220, s. 368.

[İmzasız]: Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Merkez-i Umumisi Erkân-ı Muhteremesi; SF, C. 47, S. 1221, s. 385.

[İmzasız]: Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'nin Faaliyeti; SF, C. 47, S. 1212, s. 254.

[İmzasız]: Osmanlı-İran Tahdid-i Hududu [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 45.

[İmzasız]: Osmanlı Satvet-i Bahriyesi – İhtişamlı Bir Gün; SF, C. 47, S. 1216[GMK], s. 143, 144.

[İmzasız]: Osmanlı Seferberliği; SF, C. 47, S. 1210[GMK], s. 106.

[İmzasız]: Osmanlı Sırp Muahedesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 449, 450.

[İmzasız]: Osmanlı Tayyareciler [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1188, s. 425.

[İmzasız]: Osmanlı Tayyarecilik Hayatında Bir Facia – Fethi ve Sadık Beylerin Taberiye Gölü Civarında Bir Kaza-yı Müthiş ile Şahadeti; SF, C. 46, S. 1187, s. 391-393.

[İmzasız]: Osmanlı Tayyareleri [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 377, 378.

[İmzasız]: Osmanlı Tayyareleri Ehrama Doğru; SF, C. 46, S. 1184, s. 316, 317.

[İmzasız]: Osmanlı ve Yunan Münasebatı – Akd-i Müsalahaya Doğru [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1171, s. 19.

[İmzasız]: Panama Kanalı'nın Hükümdar-ı Müstakili – Mühendis Miralay Goethals; SF, C. 46, S. 1195, s. 592-594.

[İmzasız]: Panama Pasifik Beynelmilel Sergi-i Umumîsi; SF, C. 46, S. 1194, s. 555, 556.

[İmzasız]: Paris Faciası [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 473.

[İmzasız]: Paris-İstanbul-Kahire Seyahat-i Havaiyesi; SF, C. 46, S. 1182, s. 280.

[İmzasız]: Paris İşçi Kızları; SF, C. 46, S. 1174, s. 85.

[İmzasız]: Paris Maliye Komisyonu'nda; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 50, 51.

[İmzasız]: Paris Sokakları; SF, C. 47, S. 1205, s. 141.

[İmzasız]: Paris'te Bir Facia-Fransa'da Buhran-ı Vükelâ [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 450, 451.

[İmzasız]: Pasteur Müessesesi Gümüş Düğünü – Yirmi Beşinci Sene-i Devriye-i Tesisi; SF, C. 46, S. 1173, s. 60-62.

[İmzasız]: "Pervane" – Madam İvun Döbre [ايوون دوبره]; SF, C. 46, S. 1178, s. 181.

[İmzasız]: Petersburg Cami-i Şerifi; SF, C. 47, S. 1198, s. 22.

[İmzasız]: Profesör Dastre; SF, C. 46, S. 1180, s. 232.

[İmzasız]: Rahm ü Şefkate Arz-ı İftihar; SF, C. 46, S. 1196, s. 603, 604.

[İmzasız]: Romanya Darülfünunu Talebe ve Talibatı; SF, C. 46, S. 1193, s. 532.

[İmzasız]: Romanya Kralı Müteveffa Carol; SF, C. 47, S. 1219, s. 362.

[İmzasız]: Rusya Başvekili Mösyö Goremykin; SF, C. 46, S. 1187, s. 400.

[İmzasız]: Rusya: Çar ve Çariçe, Çareviç, Rical-i Hükümet ve Halk; SF, C. 47, S. 1199, s. 44.

[İmzasız]: Rusya'da Tebeddülat-ı Vükelâ; SF, C. 46, S. 1185, s. 348, 349.

[İmzasız]: Ruzname-i Harp; SF, C. 47, S. 1220, s. 381, 382.

[İmzasız]: Rüsumat Salnamesi; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 42.

[İmzasız]: Sadık Bey; SF, C. 46, S. 1187, s. 392.

[İmzasız]: Sadr-ı Esbak ve Reis-i Ayan Said Paşa Merhum; SF, C. 46, S. 1187, s. 387, 388.

[İmzasız]: Said Paşa Merhumun Tercüme-i Hali; SF, C. 46, S. 1187, s. 388-390.

[İmzasız]: Said Paşa'nın İrtihali [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1187, s. 401.

[İmzasız]: Saman Uğrusu ~ L A V O I E L A C T É E ; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 4, 7.

[İmzasız]: Sanatkârlar, Sigortalar; SF, C. 47, S. 1197, s. 5.

[İmzasız]: Sarah Bernhardt – Legion d'Honore Nişanı; SF, C. 46, S. 1184, s. 325.

[İmzasız]: "Saverne" Hadisesi; SF, C. 46, S. 1181, s. 249.

[İmzasız]: Seferberlik Kanunları; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 98, 99.

[İmzasız]: Sevahil Muhafazası – Seyyar Bataryalar; SF, C. 46, S. 1193, s. 544.

[İmzasız]: Sir John Mary [جون مه ری] [(Vefayat-ı Meşahir) –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 524.

[İmzasız]: Sir William Crookes, İngiltere'de "Royal Society" Reis-i Cedidi; SF, C. 46, S. 1181, s. 253.

[İmzasız]: Siyasî Âlemde [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1175, s. 114.

[İmzasız]: Siyasî Âlemde [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1181, s. 257, 258.

[İmzasız]: Siyasiyat Âleminde, Almanya ve Rusya [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1188, s. 425, 426.

[İmzasız]: Son Moda; SF, C. 46, S. 1176, s. 136.

[İmzasız]: Suffragette'ler; SF, C. 46, S. 1190, s. 468.

[İmzasız]: Suffragette'ler; SF, C. 47, S. 1203, s. 109.

[İmzasız]: Suffragette'ler; SF, C. 47, S. 1204, s. 124.

[İmzasız]: Sultan Fatih'in Nam-ı Hümayununa İhtifal-i Milli; SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 33.

[İmzasız]: "Sultan Osman-ı Evvel" [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1179, s. 210, 211.

[İmzasız]: Süt Hülasasının İstimali Tamim Olunmalıdır; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 7-9.

[İmzasız]: Sütlü Çikolata; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 10, 11.

[İmzasız]: Şair-i Hindu Rabindranath Tagore; SF, C. 46, S. 1177, s. 156, 157.

[İmzasız]: Tababet-i Cedide; SF, C. 47, S. 1200, s. 61.

[İmzasız]: Tagaddi Sanatı [Mebahis-i Fenniye –]; SF, C. 47, S. 1210, s. 213-217.

[İmzasız]: Talat Bey'in Seyahati; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 51.

[İmzasız]: Talebe Ziyaretleri; SF, C. 46, S. 1194, s. 569.

[İmzasız]: Talim ü Terbiye-i Benat; SF, C. 46, S. 1178, s. 176.

[İmzasız]: Tam Manasıyla Hürriyet ü İstiklâl; SF, C. 47, S. 1214[GMK], s. 133.

[İmzasız]: Taşkışla; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 19.

[İmzasız]: Tatbikat ü Malûmat-ı Ziraiyenin Tamimi; SF, C. 46, S. 1189, s. 453, 454.

[İmzasız]: Tayyare Kazaları: Nuri Bey'in Şahadeti [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 450.

[İmzasız]: Tayyarecilik Âleminde [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1175, s. 113, 114.

[İmzasız]: Tehyic-i Hissiyat ve İdare-i Harp; SF, C. 47, S. 1218, s. 342-344.

[İmzasız]: Tekfurdağı ve Muratlı Hattı; SF, C. 46, S. 1191, s. 482, 483.

[İmzasız]: Tercüme-i Hal-i Resmî; SF, C. 46, S. 1183, s. 299.

[İmzasız]: Tesis-i Devlet, İhtifal-i Millî [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1179, s. 208, 209.

[İmzasız]: Torpil Şeklinde Velosipet; SF, C. 46, S. 1181, s. 256.

[İmzasız]: Türkiye'de Gümrük Rüsumu; SF, C. 47, S. 1216, s. 317, 318.

[İmzasız]: Türkiye-Yunanistan; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 42.

[İmzasız]: Umumî Bir Nazar [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 353, 354.

[İmzasız]: Umumi Seferberlik; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 98.

[İmzasız]: Vaizler; SF, C. 46, S. 1193, s. 532.

[İmzasız]: Vatan Uğrunda Feda-yı Hayat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1187, s. 401.

[İmzasız]: Veli Efendi At Yarışları; SF, C. 47, S. 1202, s. 89.

[İmzasız]: Veliaht Hazretleri ve Hilâl-i Ahmer; SF, C. 47, S. 1221, s. 384.

[İmzasız]: Viyana'da Hayvanat Pazarı; SF, C. 46, S. 1185, s. 341.

[İmzasız]: "Yavuz" ve "Midilli" Zırhlılarımız; SF, C. 47, S. 1210, s. 208.

[İmzasız]: Yeni Ayan-ı Kiram; SF, C. 46, S. 1179, s. 201.

[İmzasız]: Yeni Balkan İttifakı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1184, s. 329.

[İmzasız]: Yeni Hatveler (İlk Tatbikat, Postalar ve Temettu); SF, C. 47, S. 1217[GMK], s. 147, 148.

[İmzasız]: 24'lük Havan Topları Hakkında; SF, C. 47, S. 1219[GMK], s. 155.

[İmzasız]: 117 Yaşında Bir Papağan; SF, C. 46, S. 1173, s. 64.

Mahmud Esad: Finlandiya'da Kâin "Abo" Beldesi Cemaat-i İslamiyesinin Grup Halindeki Fotoğrafi; SF, C. 46, S. 1173, s. 51-54.

Mahmud Sadık: At Başı Beraber – Kızlar ve Erkekler; SF, C. 47, S. 1207, s. 163-165.

Mahmud Sadık: "Darülfünun"da Hanımlara Ders – Mühim Bir Hatve; SF, C. 46, S. 1184, s. 319.

[Mahmud Sadık]: Devlet-i Osmaniye'nin Yevm-i Teessüs ü İstiklâli [Bir Tarih Meselesi –]; SF, C. 46, S. 1179, s. 195-197.

Mahmud Sadık: Evca-i Hamlin Teskini [Mebahis-i Fenniye –]; SF, C. 47, S. 1209, s. 200, 201.

Mahmud Sadık: Gençlik Hakkında – Bazı Mütalaat ü Neşriyat Üzerine; SF, C. 46, S. 1176, s. 123-125.

Mahmud Sadık: Hastabakıcıları; SF, C. 46, S. 1180, s. 228, 229.

Mahmud Sadık: İman-ı İlmî – Her Şeyden Evvel Bize Bu Lazım; SF, C. 46, S. 1184, s. 315.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1173, s. 50.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1174, s. 74.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1175, s. 98.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1176, s. 122.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1177, s. 146.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1178, s. 170.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1179, s. 194.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1180, s. 218.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1181, s. 242.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1184, s. 314.

Mahmud Sadık: Kadın Erkek İtilafi; SF, C. 46, S. 1194, s. 566.

Mahmud Sadık: Nemiz Eksik; SF, C. 47, S. 1199, s. 43, 45.

Mahmud Sadık: Talim ü Terbiye-i Benat – Hanım Kızlar İçin Mühim Bir Müessese-i İrfan; SF, C. 47, S. 1200, s. 51-53.

[Mahmud Sadık]: Terbiye ve İhtiras; SF, C. 46, S. 1194, s. 559-561.

Mahmud Sadık: Terbiye-i Fenniye; SF, C. 46, S. 1181, s. 243, 244.

Mahmud Sadık: Vazife Meselesi; SF, C. 46, S. 1190, s. 459-461.

Mediha Cahid: Menekşeler İçinde; SF, C. 46, S. 1190, s. 463.

Mehmed Ali: Müthiş Bir Gece [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1179, s. 199, 200.

Mehmed Nejad: Çiçek; SF, C. 46, S. 1188, s. 419.

M[ehmed]. Nejad: Esrar-ı Ruhum [Fantezi –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 467.

Mehmed Nejad: Krizantemler; SF, C. 46, S. 1188, s. 419.

M[ehmed]. Nejad: Muamma-yı Hayat; SF, C. 46, S. 1192, s. 522.

M[ehmed]. Nejad: Teselli-i Aşk [(Fantezi) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 467.

Mehmed Rauf: Talih mi [Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1174, s. 78, 79, 83.

Midhat Ömer: Buhran Saatleri – Sinirli; SF, C. 47, S. 1207, s. 170, 171.

Midhat Ömer: Yadigâr; SF, C. 47, S. 1209, s. 195, 196.

[MORKAYA], Burhan Cahid: Bir Bulut – Fantezi; SF, C. 46, S. 1173, s. 62.

[MORKAYA], Burhan Cahid: Eski ve Güzel Memleket; SF, C. 46, S. 1189, s. 447.

[MORKAYA], Burhan Cahid: Gözler [Fantezi –]; SF, C. 47, S. 1208, s. 183.

[MORKAYA], Burhan Cahid: Macera Notlarından – Aşkta Hak; SF, C. 47, S. 1206, s. 151.

N. B.: Gecelerim – Donanma Gecesi; SF, C. 46, S. 1196, s. 618.

Nuri Bekir (Doktor): Deli; SF, C. 47, S. 1204, s. 122-126.

N[uri Bekir (Doktor)].: Her Yüzü Kızaran Kabahatli mi – Daü'l-humrat; SF, C. 47, S. 1216, s. 313-316.

Nuri Bekir (Doktor): Kuyu; SF, C. 47, S. 1198, s. 26-28.

Nuri Bekir (Doktor): Mahşer; SF, C. 47, S. 1219, s. 364, 365.

Nuri Bekir (Doktor): Mürebbi-Tabip; SF, C. 46, S. 1185, s. 342, 343.

N[uri]. B[ekir]. (Doktor): Ölümle Tedavi; SF, C. 47, S. 1217, s. 324, 325.

O[sman] K[emal] Hatif: Arşidük Fransuva Ferdinand; SF, C. 47, S. 1205, s. 139-141.

O[sman] K[emal] Hatif: İntibah-ı İktisadi Lazımdır – Başlamalıyız; SF, C. 47, S. 1204, s. 114, 115.

O[sman] K[emal] Hatif: Rusya'nın Islahat-ı Askeriyesi; SF, C. 47, S. 1203, s. 103-105.

Osman Sıdkı: Ak Saçlar; SF, C. 47, S. 1218, s. 344-347.

[OZANOĞLU], Yahya Saim: (Füsun Manzaraları –) Güneş Doğarken; SF, C. 47, S. 1211, s. 229.

[OZANOĞLU], Yahya Saim: Füsun Manzaraları – Fecri Temaşa; SF, C. 47, S. 1211, s. 229.

[OZANOĞLU], Yahya Saim: Zümrüt Ev; SF, C. 47, S. 1209, s. 197.

[OZANSOY], Halid Fahri: Kâbus; SF, C. 46, S. 1180, s. 223.

[OZANSOY], Halid Fahri: Mezarın Başında; SF, C. 46, S. 1175, s. 102.

[OZANSOY], Halid Fahri: Odalıklar; SF, C. 46, S. 1184, s. 318.

[OZANSOY], Halid Fahri: Veda; SF, C. 46, S. 1181, s. 250.

Recaizade [Mahmud] Ekrem: "Servet-i Fünûn" Gazetesi Müdürü Beyefendiye; SF, C. 46, S. 1183, s. 290.

[Recaizade Mahmud Ekrem]: Üstad-ı Muhterem Recaizade Mahmud Ekrem Beyefendi Hazretleri'nin Sahib-i Manzumeye Yazdıkları Mektup; SF, C. 46, S. 1172, s. 31, 32.

[REEL], Ahmed Hidayet: Bernard Shaw [Edebiyat-ı Garbiye –]; SF, C. 47, S. 1207, s. 166, 167.

[REEL], Ahmed Hidayet: Bir Mukayese [Küçük Hikâye –]; SF, C. 47, S. 1197, s. 4-7.

[REEL], Ahmed Hidayet: Bir Temas-ı Faideaver [Hisler ve Mütalaalar –]; SF, C. 46, S. 1196, s. 607-610.

[REEL], Ahmed Hidayet: Bizde Temaşa [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1208, s. 179-181.

[REEL], Ahmed Hidayet: Deniz ve Şiir [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1205, s. 131-133.

[REEL], Ahmed Hidayet: Descartes ve Bergson [Musahabe-i Felsefiye –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 511, 513-515.

[REEL], Ahmed Hidayet: Edebiyat-ı Hazıramız [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1198, s. 19-21.

[REEL], Ahmed Hidayet: Edmond Rostand [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1195, s. 583, 584, 586.

[REEL], Ahmed Hidayet: Harp ve Edebiyat [Hisler ve Mütalaalar –]; SF, C. 47, S. 1215, s. 292, 293.

[REEL], Ahmed Hidayet: Harp ve Matbuat [Hisler ve Mütalaalar –]; SF, C. 47, S. 1217, s. 323, 324.

[REEL], Ahmed Hidayet: Harp Gemileri [Fantezi –]; SF, C. 47, S. 1214, s. 280.

[REEL], Ahmed Hidayet: Hilâl-i Ahmer'e; SF, C. 47, S. 1212, s. 244.

[REEL], Ahmed Hidayet: İbsen: Hayatı, Asarı, Felsefesi [Tetkikat-ı Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 435-439.

[REEL], Ahmed Hidayet: İbsen: Hayatı, Asarı, Felsefesi [II] [Tetkikat-ı Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 470-472.

[REEL], Ahmed Hidayet: İbsen: Hayatı, Asarı, Felsefesi [III] [Tetkikat-ı Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1191, s. 497-500.

[REEL], Ahmed Hidayet: Jules Lemaître [Hisler ve Mütalaalar – Bir Hasbihal:]; SF, C. 47, S. 1210, s. 212, 213.

[REEL], A[hmed]. H[idayet].: Kibritçi Kız; SF, C. 46, S. 1193, s. 539.

[REEL], Ahmed Hidayet: "Kibritçi Kız" Piyesi – (Kibritçi Kız) [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1193, s. 535, 538, 539.

[REEL], Ahmed Hidayet: Lisan ve Edebiyatta Türklük, Osmanlılık [Mühim Bir Mesele-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1203, s. 101-103.

[REEL], Ahmed Hidayet: Maurice Barrès (– Muvaffakiyete Dair) [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1204, s. 115-118.

[REEL], Ahmed Hidayet: Maurice Maeterlinck [Üdeba-yı Garbiye –]; SF, C. 47, S. 1206, s. 150, 151.

[REEL], Ahmed Hidayet: Necmi'nin Ölümü [Milli Hikâye –]; SF, C. 47, S. 1221, s. 394-396.

[REEL], Ahmed Hidayet: Tenkidat-ı Edebiye-Tarih-i Edebiyat [Mesail-i Sanat –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 339-342.

[REEL], Ahmed Hidayet: Tetkikat-ı Ruhiye – Bir Mektuptan; SF, C. 47, S. 1202, s. 89, 90.

Refik Rasim: Hilal ü Salib-i Ahmer Müessesatının Tarihçe-i Muhasebesi; SF, C. 47, S. 1212, s. 246-249.

Satı Merih: Bir Mektuptan Müfrez; SF, C. 47, S. 1203, s. 106.

[SILAN], Necmeddin Sahir: Anat-ı İğbirar; SF, C. 47, S. 1220, s. 376.

[SILAN], Necmeddin Sahir: Hazan Akşamı; SF, C. 47, S. 1218, s. 344.

[SILAN], Necmeddin Sahir: Şam-ı Bahar; SF, C. 47, S. 1219, s. 360.

Suad Reşad: Ayın Gölgesi; SF, C. 47, S. 1209, s. 196, 197.

Suad Reşad: Köy Şarkıları; SF, C. 47, S. 1216, s. 316.

Subhi Edhem: Ulum-i Tabiiyede Tekâmül; SF, C. 46, S. 1194, s. 562-564.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: Boğaziçi ve Şirket-i Hayriye; SF, C. 47, S. 1207, s. 162.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İngiltere Hodperestliği; SF, C. 47, S. 1222, s. 400, 401.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1171, s. 2.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1183, s. 290.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1185, s. 338.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1186, s. 362.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1187, s. 386.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1188, s. 410.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1189, s. 434.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1190, s. 458.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1191, s. 486.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1192, s. 510.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1193, s. 534.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1194, s. 558.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1195, s. 582.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1196, s. 606.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1198, s. 18.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1199, s. 34.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1200, s. 50.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1202, s. 82.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1203, s. 98.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1205, s. 130.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1206, s. 146.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1208, s. 178.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1209, s. 192.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1211, s. 224.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: Postalarımızın İstiklâli; SF, C. 47, S. 1217, s. 320, 321.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: Salim Bey; SF, C. 46, S. 1188, s. 412.
[YURTMAN], A[bdülgani]. Seniyy: Garba Meydan Okuyan Bir Hakim-i Şark; SF, C. 47, S. 1216, s. 308-313.
[YURTMAN], A[bdülgani]. Seniyy: Garba Meydan Okuyan Bir Hakim-i Şark [II]; SF, C. 47, S. 1217, s. 328-330.
[YURTMAN], A[bdülgani]. Seniyy: Garba Meydan Okuyan Bir Hakim-i Şark [III]; SF, C. 47, S. 1220, s. 376-378.
[YURTMAN], A[bdülgani]. Seniyy: İstikbal İstihkâmlarından; SF, C. 46, S. 1182, s. 267-269.
Ziya: Az Tanıdığımız, Çok Faydalı Şuabat-ı Fünundan En Yenisi Telsiz Telgraf; SF, C. 46, S. 1179, s. 198.
Ziya: Az Tanıdığımız, Çok Faydalı Şuabat-ı Fünundan En Yenisi Telsiz Telgraf [II]; SF, C. 46, S. 1181, s. 250, 251.
Ziya Behlül: Bir Aşk Mektubu; SF, C. 46, S. 1183, s. 299, 302.

Ziya Behlül: Cazibelerin; SF, C. 46, S. 1186, s. 366.

Ziya Behlül: Davet; SF, C. 46, S. 1177, s. 159.

Ziya Behlül: Delisin; SF, C. 47, S. 1204, s. 119.

Ziya Behlül: Esatir-i Edebiye – Viladetname; SF, C. 46, S. 1182, s. 270, 271.

Ziya Behlül: Gözlerinin Karşısında; SF, C. 46, S. 1182, s. 271.

Ziya Behlül: Türk Masallarından – Kızıl Kale Savaşı; SF, C. 46, S. 1187, s. 390.

2.1.3. KONULARINA GÖRE (YAZILI MALZEME)

2.1.3.1. ADLÎ VAKALAR:

[İmzasız]: Bağdat Hattı Üzerinde-Matbuat-ı Umumiye Müdüriyeti'nden [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 474.

[İmzasız]: Bitlis Hadisesi Etrafında; SF, C. 46, S. 1193, s. 532.

[İmzasız]: Bitlis Vukuatı; SF, C. 46, S. 1192, s. 506.

[İmzasız]: Calmette-Roşet [روشت] – Fransa Ahvali; SF, C. 46, S. 1191, s. 502.

[İmzasız]: Fransa Ahvali; SF, C. 46, S. 1192, s. 507.

[İmzasız]: [Juconde]; SF, C. 46, S. 1176, s. 132.

[İmzasız]: Juconde; SF, C. 46, S. 1176, s. 132, 133.

[İmzasız]: Kıymettar Çiniler – Takyeci Camii Sirkati; SF, C. 46, S. 1189, s. 440.

[İmzasız]: Kiev Mahkemesi; SF, C. 46, S. 1174, s. 90-94.

[İmzasız]: Madam Caillaux Hakkında [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 473, 474.

[İmzasız]: Paris Faciası [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 473.

[İmzasız]: Paris'te Bir Facia-Fransa'da Buhran-ı Vükelâ [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 450, 451.

[İmzasız]: Suffragette'ler; SF, C. 46, S. 1190, s. 468.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1208, s. 178.

2.1.3.2. ANTROPOLOJİ:

İbnülarif Nizameddin: Tabateinler [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1197, s. 7-11.

[İmzasız]: Çingeneler; SF, C. 46, S. 1190, s. 476-478.

[İmzasız]: Latinlik ve Almanlık Meselesi; SF, C. 47, S. 1217, s. 326, 327.

2.1.3.3. ARNAVUTLUK MESELESİ:

[İmzasız]: Arnavutluk; SF, C. 46, S. 1189, s. 455.

[İmzasız]: Arnavutluk Hadisesi; SF, C. 46, S. 1181, s. 248.

[İmzasız]: Arnavutluk Kral ve Kraliçeliğine Namzet Prens ve Prenses de Wied; SF, C. 46, S. 1173, s. 61.

[İmzasız]: Arnavutluk – Prens ve Ahalisi; SF, C. 46, S. 1190, s. 465.

[İmzasız]: Arnavutluk Prensi; SF, C. 46, S. 1187, s. 400.

[İmzasız]: Arnavutluk Prensi ve İkametgâhı; SF, C. 46, S. 1184, s. 328.

[İmzasız]: Balkanlar'da – (Epir Hadisatı, Yunanistan Romanya-Yunanistan Sırbistan); SF, C. 46, S. 1192, s. 508.

[İmzasız]: Epir Hadisatı; SF, C. 47, S. 1198, s. 25.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 17, 18.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 25, 26.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 49, 50.

2.1.3.4. ASKERÎ KONULAR:

[İmzasız]: Alman Heyet-i Askeriyesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1175, s. 114, 115.

[İmzasız]: Alman Heyet-i Askeriyesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1176, s. 137.

[İmzasız]: Balkan Harbi'nin İlk Şehid-i Muhteremi Mülazım-ı Sani Mehmed Cemal Efendi; SF, C. 46, S. 1178, s. 173.

[İmzasız]: Balkan Muharebatı Hakkında Tetkik ü Mütalaat; SF, C. 46, S. 1194, s. 556.

[İmzasız]: Bir Bahs-i Askerî – Gece Hücumu; SF, C. 46, S. 1191, s. 484.

[İmzasız]: Bir Devr-i Senevî – Menkıbe-i Viladet; SF, C. 46, S. 1182, s. 284.

[İmzasız]: Bir Makale Münasebetiyle [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1171, s. 20.

[İmzasız]: Birinci Kolordu Kumandanı Miralay Nuri Bey Merhum; SF, C. 46, S. 1192, s. 512.

[İmzasız]: [Derince Karargâh-ı Askerîsi'nde]; SF, C. 46, S. 1185, s. 337.

[İmzasız]: Enver Paşa'nın Tasviri [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1182, s. 281.

[İmzasız]: Gambotlar; SF, C. 47, S. 1202, s. 93.

[İmzasız]: "Goeben" ve "Breslau"ın Kahramanlıkları; SF, C. 47, S. 1216, s. 307, 308.

[İmzasız]: Harb-i Müstakbelde Mecruhînin Derracelerle Nakli; SF, C. 46, S. 1193, s. 537.

[İmzasız]: Harbiye Nezareti – Harbiye Nazırı Enver Paşa; SF, C. 46, S. 1179, s. 200, 201.

[İmzasız]: Heybeliada Resm-i Bihini – Şerefli Bir Gün; SF, C. 47, S. 1215[GMK], s. 139.

[İmzasız]: Heyet-i Askeriye Meselesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1177, s. 161.

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye – Ruslarla ve Müttefikleriyle Muhasamat: Tebligat-ı Resmiye; SF, C. 47, S. 1222[GMK], s. 167, 168.

[İmzasız]: "İnflexible" Dretnot Kruvazörü; SF, C. 47, S. 1204, s. 128.

[İmzasız]: İngiliz Donanması ve Alman Tahtelbahirleri; SF, C. 47, S. 1217, s. 331, 332.

[İmzasız]: İtilaf-ı Müsellesin İstizahatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1176, s. 137, 138.

[İmzasız]: İzzet Paşa; SF, C. 46, S. 1179, s. 201.

[İmzasız]: Muharip Devletlerin Havai Filoları – Kabil-i Sevk ü İdare Balonları ve Tayyareler; SF, C. 47, S. 1214, s. 284, 285.

[İmzasız]: Osmanlı Satvet-i Bahriyesi – İhtişamlı Bir Gün; SF, C. 47, S. 1216[GMK], s. 143, 144.

[İmzasız]: Rusya'da Teslihat [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 448.

[İmzasız]: Sevahil Muhafazası – Seyyar Bataryalar; SF, C. 46, S. 1193, s. 544.

[İmzasız]: Süleyman Şefik Paşa; SF, C. 46, S. 1184, s. 328.

[İmzasız]: Von Der Goltz Paşa'nın Makalesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 43, 44.

[İmzasız]: "Yavuz" ve "Midilli" Zırhlılarımız; SF, C. 47, S. 1210, s. 208.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1173, s. 50.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1175, s. 98.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1176, s. 122.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1177, s. 146.

O[sm̃an] K[emal] Hatif: Rusya'nın Islahat-ı Askeriyesi; SF, C. 47, S. 1203, s. 103-105.

2.1.3.5. AZINLIKLAR:

[İmzasız]: Dahiliye Nazırının Beyanatı; SF, C. 47, S. 1205[GMK], s. 66.

[İmzasız]: Ermeni Vatandaşlarımız Hakkında; SF, C. 46, S. 1181, s. 258-260.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 57, 58.

[İmzasız]: Kiliseler ve Mektepler; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 42.

[İmzasız]: Moşh Vaygoni Efendi'nin Bir Muvaffakiyet-i Fenniyesi; SF, C. 46, S. 1174, s. 85.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti; SF, C. 47, S. 1202, s. 94-96.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [II]; SF, C. 47, S. 1203, s. 110-112.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [III]; SF, C. 47, S. 1204, s. 126-128.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [IV]; SF, C. 47, S. 1205, s. 142-144.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [V]; SF, C. 47, S. 1206, s. 158-160.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [VI]; SF, C. 47, S. 1207, s. 171-175.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [VII]; SF, C. 47, S. 1208, s. 191, 192.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [VIII]; SF, C. 47, S. 1209, s. 201-206.

[İmzasız]: Talat Bey'in Seyahati; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 51.

[İmzasız]: Türkler ve Ermeniler [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 378, 379.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1195, s. 582.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1198, s. 18.

2.1.3.6. BALKAN SAVAŞLARI VE SONRASI:

Ɛ.: Bir Muhacir Söylüyor – Kızıl Yeniay; SF, C. 47, S. 1214, s. 276.

[DERSAN], Kâzım Şinasi: Hilâl-i Ahmer'in Esirlerimize Muaveneti; SF, C. 47, S. 1212, s. 241-244.

[ERBİL], Haşim Nahid: Hacer [Milli Hikâye –]; SF, C. 47, S. 1205, s. 134, 135.

[İmzasız]: Ahval-i Umumiye [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1174, s. 89, 90.

[İmzasız]: Akd-i Sulh [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 41, 42.

[İmzasız]: Balkan Harbi'nin İlk Şehid-i Muhteremi Mülazım-ı Sani Mehmed Cemal Efendi; SF, C. 46, S. 1178, s. 173.

[İmzasız]: Balkan Muharebatı Hakkında Tetkik ü Mütalaat; SF, C. 46, S. 1194, s. 556.

[İmzasız]: Balkanlar'ın Tahavvülat-ı Ahiresi; SF, C. 47, S. 1208[GMK], s. 91, 92.

[İmzasız]: Balkanlar'ın Tahavvülat-ı Ahiresi [II]; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 100, 101.

[İmzasız]: Balkanlar'ın Tahavvülat-ı Ahiresi [III]; SF, C. 47, S. 1210[GMK], s. 107-110.

[İmzasız]: Balkanlar'ın Tahavvülat-ı Ahiresi [IV]; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 115-117.

[İmzasız]: Carnegie Tahkikat Heyeti'nin Raporu; SF, C. 47, S. 1198[GMK], s. 11.

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye-Yunanistan; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 50.

[İmzasız]: Müsalahadan Sonra [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 42, 43.

[İmzasız]: Müsalahanın Metn-i Resmîsi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1173, s. 66-70.

[İmzasız]: Osmanlı Sırp Muahedesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 449, 450.

[İmzasız]: Osmanlı ve Yunan Münasebatı – Akd-i Müsalahaya Doğru [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1171, s. 19.

[İmzasız]: Paris Maliye Komisyonu'nda; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 50, 51.

[İmzasız]: Yeni Balkan İttifakı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1184, s. 329.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1173, s. 50.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1174, s. 74.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1177, s. 146.

[REEL], Ahmed Hidayet: Necmi'nin Ölümü [Milli Hikâye –]; SF, C. 47, S. 1221, s. 394-396.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1203, s. 98.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1205, s. 130.

2.1.3.7. BESLENME:

[İmzasız]: Alâ Sütlaç Nasıl Olur (Alâ Muhallebi Nasıl Yapılır); SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 21.

[İmzasız]: Çocuk Neşv ü Nema Buluyor; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 20-22.

[İmzasız]: Saman Uğrusu ~ L A V O I E L A C T É E ; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 4, 7.

[İmzasız]: Süt Hülasasının İstimali Tamim Olunmalıdır; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 7-9.

[İmzasız]: Sütlü Çikolata; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 10, 11.

[İmzasız]: Tagaddi Sanatı [Mebahis-i Fenniye –]; SF, C. 47, S. 1210, s. 213-217.

2.1.3.8. BİLİM TARİHİ:

Nuri Bekir (Doktor): Evvelki ve Bugünkü Fizyoloji [Tekemmülat ü Terakkiyat-ı İlmiye –]; SF, C. 47, S. 1198, s. 23-25.

Nuri Bekir (Doktor): Evvelki ve Bugünkü Fizyoloji [II] [Tekemmülât ü Terakkiyat-ı İlmiye –]; SF, C. 47, S. 1199, s. 39-43.

Subhi Edhem: Ulum-i Tabiiyede Tekâmül; SF, C. 46, S. 1194, s. 562-564.

2.1.3.9. BİLİMLER:

[İmzasız]: Amerika'da Coğrafya Tetkikatı [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 448.

[İmzasız]: Doktor Charles Richet – Nobel Mükâfatı; SF, C. 46, S. 1174, s. 84.

[İmzasız]: Düşünmek Sanatı [Mebahis-i Fenniye –]; SF, C. 47, S. 1203, s. 107-109.

[İmzasız]: Düşünmek Sanatı [II] [Mebahis-i Fenniye –]; SF, C. 47, S. 1206, s. 154, 156.

[İmzasız]: Edebiyatta Meyl ü İstidat – Kızlarda ve Erkek Çocuklarda; SF, C. 47, S. 1204, s. 118.

[İmzasız]: Fen Millete Ne Hizmet Eder; SF, C. 46, S. 1181, s. 253-256.

[İmzasız]: George Westinghouse [Vefayat-ı Meşahir –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 524.

[İmzasız]: Kadınlar ve Fenn-i Tıp; SF, C. 46, S. 1186, s. 369.

[İmzasız]: Moşh Vaygoni Efendi'nin Bir Muvaffakiyet-i Fenniyesi; SF, C. 46, S. 1174, s. 85.

[İmzasız]: Newton – (Vahdet-i Cihan ve Cazibe-i Umumiye); SF, C. 46, S. 1189, s. 439-442.

[İmzasız]: Pasteur Müessesesi Gümüş Düğünü – Yirmi Beşinci Sene-i Devriye-i Tesisi; SF, C. 46, S. 1173, s. 60-62.

[İmzasız]: Profesör Dastre; SF, C. 46, S. 1180, s. 232.

[İmzasız]: Say ü Amel; SF, C. 46, S. 1185, s. 350-352.

[İmzasız]: Say ü Amel [II]; SF, C. 46, S. 1186, s. 363-365.

[İmzasız]: Say ü Amel [III]; SF, C. 46, S. 1188, s. 411, 412, 414, 415.

[İmzasız]: Sir John Mary [جون مه ری] [(Vefayat-ı Meşahir) –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 524.

[İmzasız]: Sir William Crookes, İngiltere'de "Royal Society" Reis-i Cedidi; SF, C. 46, S. 1181, s. 253.

[İmzasız]: Vahdet-i Cihan ve Cazibe-i Umumiye; SF, C. 46, S. 1189, s. 441, 442.

[İmzasız]: Tagaddi Sanatı [Mebahis-i Fenniye –]; SF, C. 47, S. 1210, s. 213-217.

Mahmud Sadık: Evca-i Hamlin Teskini [Mebahis-i Fenniye –]; SF, C. 47, S. 1209, s. 200, 201.

Mahmud Sadık: Terbiye-i Fenniye; SF, C. 46, S. 1181, s. 243, 244.

Nuri Bekir (Doktor): Evvelki ve Bugünkü Fizyoloji [Tekemmülat ü Terakkiyat-ı İlmiye –]; SF, C. 47, S. 1198, s. 23-25.

Nuri Bekir (Doktor): Evvelki ve Bugünkü Fizyoloji [II] [Tekemmülât ü Terakkiyat-ı İlmiye –]; SF, C. 47, S. 1199, s. 39-43.

[REEL], Ahmed Hidayet: Tabiat-ı Beşeriyede Ahenksizlik [Makale-i Fenniye –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 230-232.

Subhi Edhem: Ulum-i Tabiiyede Tekâmül; SF, C. 46, S. 1194, s. 562-564.

Ziya: Az Tanıdığımız, Çok Faydalı Şuabat-ı Fünundan En Yenisi Telsiz Telgraf; SF, C. 46, S. 1179, s. 198.

Ziya: Az Tanıdığımız, Çok Faydalı Şuabat-ı Fünundan En Yenisi Telsiz Telgraf [II]; SF, C. 46, S. 1181, s. 250, 251.

2.1.3.10. BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI:

[AKALIN], D[oktor]. B[esim]. Ö[mer].: Beynelmilel Ahlak; SF, C. 47, S. 1219, s. 360-362.

[ERBİL], Haşim Nahid: Avrupa Medeniyetinin İnhidamı; SF, C. 47, S. 1210, s. 209, 211, 212.

[ERBİL], Haşim Nahid: 1912'deki İngiltere; SF, C. 47, S. 1214, s. 273, 274.

[ERBİL], Haşim Nahid: Bir Mektup – Ümidin Tahakkuku; SF, C. 47, S. 1221, s. 385-387.

[ERBİL], Haşim Nahid: Bugünün Bizden İstediği; SF, C. 47, S. 1216, s. 305-307.

[ERBİL], Haşim Nahid: Harbin Netayici; SF, C. 47, S. 1211, s. 225, 227-229.

[ERBİL], Haşim Nahid: İçtimaiyat mı Edebiyat mı [Musahabe –]; SF, C. 47, S. 1218, s. 340-342.

[ERBİL], Haşim Nahid: İslamiyet'e Karşı Fransa ve İngiltere; SF, C. 47, S. 1213, s. 257-260.

[ERBİL], Haşim Nahid: Tarih Huzurunda Fransa ve İngiltere; SF, C. 47, S. 1212, s. 249, 250.

[Hasan Saib]: "Liege" Fahri Osmanlı Şehbenderine Beyan-ı Teşekkürat; SF, C. 47, S. 1216, s. 304.

[Hasan Saib]: Liege Kaleleri Nasıl Zapt ü İşgal Olundu; SF, C. 47, S. 1215, s. 293-295.

[İmzasız]: Âlem-i Medeniyete Hitap – Alman Ulemasının Protestosu; SF, C. 47, S. 1220[GMK], s. 159.

[İmzasız]: Alman Muzafferiyatı ve İhtisasat-ı Milliyemiz; SF, C. 47, S. 1214, s. 275, 276.

[İmzasız]: Almanlar Kaleleri Nasıl Zaptettiler; SF, C. 47, S. 1215, s. 302.

[İmzasız]: Almanlar ve İngilizler; SF, C. 47, S. 1213[GMK], s. 129.

[İmzasız]: Almanların Harp İstikrazı; SF, C. 47, S. 1219[GMK], s. 156.

[İmzasız]: Almanların Sedan Muzafferiyeti – 44'üncü Sene-i Devriyesi: Almanya'da Şenlikler; SF, C. 47, S. 1213, s. 256.

[İmzasız]: Almanya Hariciye Nazırının Beyanatı; SF, C. 47, S. 1220[GMK], s. 160.

[İmzasız]: Almanya İmparatorunun Nutku; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 99, 100.

[İmzasız]: Almanya ve Danimarka; SF, C. 47, S. 1210, s. 217.

[İmzasız]: Almanya ve Danimarka [II]; SF, C. 47, S. 1211, s. 234-238.

[İmzasız]: Almanya'da Bir Osmanlı Hanımın Müşahedatı; SF, C. 47, S. 1216, s. 304.

[İmzasız]: Almanya'da Faaliyet; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 115.

[İmzasız]: "Anvers"in Sukutundan Alınabilecek İbretler; SF, C. 47, S. 1219, s. 352.

[İmzasız]: Avrupa Meydan-ı Harbinde Vaz' ü Mevki-i Askeri; SF, C. 47, S. 1213, s. 268-270.

[İmzasız]: Avrupa Siyaseti: Almanya ve Rusya [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 450.

[İmzasız]: Avusturya-Sırbistan Muharebesi; SF, C. 47, S. 1208, s. 185.

[İmzasız]: Avusturya ve Sırbistan Muharebesi – Ültimatom ve İlan-ı Harp; SF, C. 47, S. 1208[GMK], s. 90, 91.

[İmzasız]: [Bahriye Nazır-ı Cedidi Cemal Paşa]; SF, C. 46, S. 1188, s. 417.

[İmzasız]: Balkanlar'da Teşebbüsat; SF, C. 47, S. 1215[GMK], s. 140.

[İmzasız]: Balkanlar'ın Tahavvülat-ı Ahiresi; SF, C. 47, S. 1208[GMK], s. 91, 92.

[İmzasız]: Balkanlar'ın Tahavvülat-ı Ahiresi [II]; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 100, 101.

[İmzasız]: Balkanlar'ın Tahavvülat-ı Ahiresi [III]; SF, C. 47, S. 1210[GMK], s. 107-110.

[İmzasız]: Balkanlar'ın Tahavvülat-ı Ahiresi [IV]; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 115-117.

[İmzasız]: Bir Amerikalının Hitabesi; SF, C. 47, S. 1221[GMK], s. 163, 164.

[İmzasız]: Bir İzdivaç; SF, C. 47, S. 1210, s. 218-222.

[İmzasız]: Bir Makale Münasebetiyle [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1171, s. 20.

[İmzasız]: Bir Rus Muallimin Şayan-ı Dikkat Bir Mektubu; SF, C. 47, S. 1217[GMK], s. 148.

[İmzasız]: 1 Teşrin-i Evvel 1914 – Osmanlı Feyz-i Millisi (Gümrükler, Postalar, Temettu); SF, C. 47, S. 1218[GMK], s. 151, 152.

[İmzasız]: Bosnasaray Faciası – Avusturya Veliahdı ile Zevce-i Muhteremesinin Katli; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 58-60.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 97, 98.

[İmzasız]: Bütün Cihan-ı Medeniyetin Kadınlarına Hitap; SF, C. 47, S. 1218, s. 350.

[İmzasız]: Büyük ve Küçük Hükümetler – Bu Aralık Tesirat-ı Siyasiyenin Hükümsüzlüğü; SF, C. 47, S. 1220, s. 380, 381.

[İmzasız]: Dahiye-i Harp-Beliye-i İşret – Votka, Cin, Rakı Vesaire; SF, C. 47, S. 1221, s. 397.

[İmzasız]: Danimarka Boğazlarının Seddi; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 115.

[İmzasız]: Dehşet-i Harp; SF, C. 47, S. 1211, s. 230, 231.

[İmzasız]: Domdom Kurşunları; SF, C. 47, S. 1214, s. 281, 282.

[İmzasız]: Domdom Kurşunları; SF, C. 47, S. 1217, s. 326.

[İmzasız]: Düşman-ı Daimi; SF, C. 47, S. 1222, s. 400.

[İmzasız]: En Doğru Harp Havadisi; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 121.

[İmzasız]: Fransa Buhran İçinde; SF, C. 47, S. 1213[GMK], s. 130.

[İmzasız]: [Fransa İmparatoru Birinci Raymond; SF, C. 47, S. 1222, s. 414.

[İmzasız]: [Fransız Şimendiferleri Kumpanyası]; SF, C. 47, S. 1219, s. 363.

[İmzasız]: General Hindenburg (General Hindenburg'un Tercüme-i Hali); SF, C. 47, S. 1218, s. 349.

[İmzasız]: General von Besler; SF, C. 47, S. 1222, s. 406.

[İmzasız]: [Gidenler]; SF, C. 47, S. 1222, s. 414.

[İmzasız]: "Goeben" ve "Breslau"ın Kahramanlıkları; SF, C. 47, S. 1216, s. 307, 308.

[İmzasız]: "Goeben" Zırhlısı; SF, C. 47, S. 1198, s. 24.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 57, 58.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1205[GMK], s. 65, 66.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1208[GMK], s. 89, 90.

[İmzasız]: Harb-i Umumi; SF, C. 47, S. 1209, s. 198, 199.

[İmzasız]: Harb-i Umumi – Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1210[GMK], s. 105, 106.

[İmzasız]: Harb-i Umumi – Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 113, 114.

[İmzasız]: Harb-i Umumi – Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 121-123.

[İmzasız]: Harb-i Umumi Nasıl Çıktı – Muhtıralar, Vesikalar, Esbab-ı Harbin İzahı; SF, C. 47, S. 1213, s. 260-264.

[İmzasız]: Harb-i Umumi'nin Esbabını İzah[1] [II]; SF, C. 47, S. 1214[GMK], s. 134.

[İmzasız]: Harb-i Umumi'nin Esbabını İzah [III]; SF, C. 47, S. 1215, s. 300-302.

[İmzasız]: Harbin Menşei ve Esbabı; SF, C. 47, S. 1219, s. 365, 366.

---

[1] "S. 1213, s. 260-264"teki "Harb-i Umumi Nasıl Çıktı – Muhtıralar, Vesikalar, Esbab-ı Harbin İzahı" başlıklı yazının devamı.

[İmzasız]: Harbin Netayici – Medeniyet ü İnsaniyeti Galipler Ne Şekle Koyacak; SF, C. 47, S. 1220, s. 379, 380.

[İmzasız]: Harbiye Nezareti – Harbiye Nazırı Enver Paşa; SF, C. 46, S. 1179, s. 200, 201.

[İmzasız]: Harp Başka Gasp Başka İnsaniyet O Büsbütün Başka; SF, C. 47, S. 1221[GMK], s. 163.

[İmzasız]: Harp Korkusu, Ticaret Eşyası [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 47, S. 1198, s. 31, 32.

[İmzasız]: Harpte Alman Feyz-i Millisi; SF, C. 47, S. 1217, s. 332-334.

[İmzasız]: Harpte Vahşet – Bir Alman ve Bir Fransız Zabitinin Hissiyatı; SF, C. 47, S. 1221, s. 398.

[İmzasız]: Harpten Evvel Faaliyet-i Siyasiye ve Harbiye – Harp Esnasında Cihan-ı Medeniyet ü İnsaniyete Karşı Mesuliyetlerden Teberraya Gayret; SF, C. 47, S. 1220, s. 369, 370.

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer – Çiçek Günü; SF, C. 47, S. 1214, s. 272.

[İmzasız]: Hindistan'da Alaim-i İhtilâl; SF, C. 47, S. 1213, s. 264-268.

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye – Ruslarla ve Müttefikleriyle Muhasamat: Tebligat-ı Resmiye; SF, C. 47, S. 1222[GMK], s. 167, 168.

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye ve Avrupa Muharebesi; SF, C. 47, S. 1218[GMK], s. 152.

[İmzasız]: İngiliz Donanması ve Alman Tahtelbahirleri; SF, C. 47, S. 1217, s. 331, 332.

[İmzasız]: İngiltere Hesapları; SF, C. 47, S. 1219[GMK], s. 155, 156.

[İmzasız]: İngiltere'nin Endişeleri; SF, C. 47, S. 1218, s. 349, 350.

[İmzasız]: İngiltere'nin Mağlubiyeti; SF, C. 47, S. 1211, s. 232, 233.

[İmzasız]: İslamiyet ve Almanlar – Almanya'nın Muamele-i Cemilesi Üzerine; SF, C. 47, S. 1214, s. 283, 284.

[İmzasız]: İttifak-ı Müselles, İtilaf-ı Müselles; SF, C. 46, S. 1196, s. 602, 603.

[İmzasız]: Kadın Kalbi – Harpte Şefkat-i Mütekabile; SF, C. 47, S. 1221, s. 398.

[İmzasız]: Kan Dökülmeden Bir Muvaffakiyet; SF, C. 47, S. 1218, s. 348.

[İmzasız]: Latinlik ve Almanlık Meselesi; SF, C. 47, S. 1217, s. 326, 327.

[İmzasız]: Londra'nın İstilası; SF, C. 47, S. 1221, s. 390, 391.

[İmzasız]: Meydan-ı Harpte En Genç Üç Alman Prens; SF, C. 47, S. 1220[GMK], s. 159, 160.

[İmzasız]: Mısır Ahvali; SF, C. 47, S. 1222, s. 413.

[İmzasız]: Millet-i Müsellaha; SF, C. ~~47~~, S. 1214, s. 277, 280.

[İmzasız]: Muharip Devletlerin Havai Filoları – Kabil-i Sevk ü İdare Balonları ve Tayyareler; SF, C. 47, S. 1214, s. 284, 285.

[İmzasız]: Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Hanımlar Merkezi'nin Taht-ı İdare ve Himayesinde "Hilâl-i Ahmer Darüssanaası"nın Asakir-i Osmaniyemize Hidematı; SF, C. 47, S. 1220, s. 368.

[İmzasız]: Osmanlı Seferberliği; SF, C. 47, S. 1210[GMK], s. 106.

[İmzasız]: Rusya Âlem-i İslam'ın En Büyük Düşmanıdır; SF, C. 47, S. 1222[GMK], s. 168.

[İmzasız]: Rusya'da Teslihat [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 448.

[İmzasız]: Ruzname-i Harp; SF, C. 47, S. 1220, s. 381, 382.

[İmzasız]: Seferberlik Kanunları; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 98, 99.

[İmzasız]: Siyasiyat Âleminde, Almanya ve Rusya [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1188, s. 425, 426.

[İmzasız]: Talat Bey'in Seyahati; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 123.

[İmzasız]: Tam Manasıyla Hürriyet ü İstiklâl; SF, C. 47, S. 1214[GMK], s. 133.

[İmzasız]: Tehyic-i Hissiyat ve İdare-i Harp; SF, C. 47, S. 1218, s. 342-344.

[İmzasız]: Türkiye ve Ukraynalılar – Ruslar Karadeniz'ine Nasıl İndiler, Nasıl Türkiye'yi ve İran'ı Tazyik Ettiler; SF, C. 47, S. 1222, s. 402, 404.

[İmzasız]: Uhud-i Atikanın Ref' ü İlgası; SF, C. 47, S. 1215, s. 288.

[İmzasız]: Uhud-i Atikanın Ref' ü İlgası; SF, C. 47, S. 1215[GMK], s. 140.

[İmzasız]: Umumi Seferberlik; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 98.

[İmzasız]: "Yavuz" ve "Midilli" Zırhlılarımız; SF, C. 47, S. 1210, s. 208.

[İmzasız]: Yeni Hatveler (İlk Tatbikat, Postalar ve Temettu); SF, C. 47, S. 1217[GMK], s. 147, 148.

[İmzasız]: 24'lük Havan Topları Hakkında; SF, C. 47, S. 1219[GMK], s. 155.

Mahmud Sadık: Evca-i Hamlin Teskini [Mebahis-i Fenniye –]; SF, C. 47, S. 1209, s. 200, 201.

O[sman] K[emal] Hatif: Arşidük Fransuva Ferdinand; SF, C. 47, S. 1205, s. 139-141.

O[sman] K[emal] Hatif: Rusya'nın Islahat-ı Askeriyesi; SF, C. 47, S. 1203, s. 103-105.

[REEL], Ahmed Hidayet: Harp Gemileri [Fantezi –]; SF, C. 47, S. 1214, s. 280.

[REEL], Ahmed Hidayet: Jules Lemaître [Hisler ve Mütalaalar – Bir Hasbihal:]; SF, C. 47, S. 1210, s. 212, 213.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İngiltere Hodperestliği; SF, C. 47, S. 1222, s. 400, 401.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1208, s. 178.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1209, s. 192.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1211, s. 224.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: Postalarımızın İstiklâli; SF, C. 47, S. 1217, s. 320, 321.

2.1.3.11. BİYOGRAFİ:[1]

İbnülarif Nizameddin: İbrahim Müteferrika; SF, C. 46, S. 1178, s. 186-188.

İbnülarif Nizameddin: İlk Kaptanıdaryamız [Tarihten –]; SF, C. 46, S. 1184, s. 323, 324. (Karamürsel Bey)

İbnülarif Nizameddin: İlk Osmanlı Müverrihleri [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 347, 350. (Oruç Beğ, Yahşi Fakih, Ahmedî, Hamzavî)

İbnülarif Nizameddin: Kalyoncu [Tarih Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1202, s. 86-88. (Kalyoncu Ali)

İbnülarif Nizameddin: On Birinci Asırda Osmanlı Müverrihleri: Halepli Naima [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1205, s. 135-137.

İbnülarif Nizameddin: On Birinci Asırda Osmanlı Müverrihleri: Halepli Naima [II] [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1207[GMK], s. 84-86.

İbnülarif Nizameddin: On Yedinci Asırda Almanya: Büyük Friedrich [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1214, s. 286.

[İmzasız]: Abdülvehhab Paşa; SF, C. 46, S. 1185, s. 349.

[İmzasız]: Alfred Capus; SF, C. 46, S. 1188, s. 424.

[İmzasız]: [Amiral Boué de Lapeyrère]; SF, C. 46, S. 1173, s. 52.

[İmzasız]: Arnavutluk Kral ve Kraliçeliğine Namzet Prens ve Prenses de Wied; SF, C. 46, S. 1173, s. 61.

[İmzasız]: Babanzade İsmail Hakkı Bey Merhum; SF, C. 46, S. 1178, s. 171-174.

[İmzasız]: Balkan Harbi'nin İlk Şehid-i Muhteremi Mülazım-ı Sani Mehmed Cemal Efendi; SF, C. 46, S. 1178, s. 173.

[İmzasız]: Bir Aktrisin Hayatı; SF, C. 46, S. 1178, s. 180, 181. (Kristin Nilsson)

---

[1] Bu bölümde biyografi türündeki yazıların yanında içinde biyografik bilgiler bulunduran yazılar da verilmiştir.

[İmzasız]: Birinci Kolordu Kumandanı Miralay Nuri Bey Merhum; SF, C. 46, S. 1192, s. 512.

[İmzasız]: Bosnasaray Faciası – Avusturya Veliahdı ile Zevce-i Muhteremesinin Katli; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 58-60.

[İmzasız]: Doktor Charles Richet – Nobel Mükâfatı; SF, C. 46, S. 1174, s. 84.

[İmzasız]: Ernest Renan; SF, C. 46, S. 1181, s. 252, 253.

[İmzasız]: Fahreddin Bey (Bulunduğu Memuriyetler); SF, C. 47, S. 1197, s. 2.

[İmzasız]: Fahri Paşa Merhum; SF, C. 46, S. 1195, s. 592.

[İmzasız]: Fethi Bey; SF, C. 46, S. 1187, s. 391, 392.

[İmzasız]: Filozof Henri Bergson; SF, C. 46, S. 1185, s. 349.

[İmzasız]: General Hindenburg (General Hindenburg'un Tercüme-i Hali); SF, C. 47, S. 1218, s. 349.

[İmzasız]: General von Besler; SF, C. 47, S. 1222, s. 406.

[İmzasız]: George Westinghouse [Vefayat-ı Meşahir –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 524.

[İmzasız]: Harbiye Nezareti – Harbiye Nazırı Enver Paşa; SF, C. 46, S. 1179, s. 200, 201.

[İmzasız]: Hive Sadrazamı Merhum İslam Hoca; SF, C. 46, S. 1173, s. 56.

[İmzasız]: İmrülkays [Neşriyat ü Matbuat –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 525.

[İmzasız]: İslâm Terzilerimizden Osman Zeki Bey; SF, C. 46, S. 1182, s. 285.

[İmzasız]: İstanbul Mebusları; SF, C. 46, S. 1187, s. 396, 397.

[İmzasız]: Japonya İmparatoriçesi Haroko; SF, C. 46, S. 1195, s. 596.

[İmzasız]: Jules Clarétie; SF, C. 46, S. 1179, s. 208.

[İmzasız]: Kâmil Paşa Merhum; SF, C. 46, S. 1172, s. 37-39.

[İmzasız]: Kontes Matthieu Dönevayel [ماتیو دونوآیل] – Eşarı; SF, C. 46, S. 1186, s. 372.

[İmzasız]: Madam Baron Bertha von Suttner; SF, C. 47, S. 1204, s. 125.

[İmzasız]: Marki di San Giuliano; SF, C. 47, S. 1220, s. 382.

[İmzasız]: Menelik'in Vefatı; SF, C. 46, S. 1177, s. 157.

[İmzasız]: Merhum Abdülkerim Paşa; SF, C. 46, S. 1173, s. 56, 57.

[İmzasız]: Merhum Emrullah Efendi; SF, C. 47, S. 1211, s. 224.

[İmzasız]: Merhum İsmail Gaspıranski Bey; SF, C. 47, S. 1220, s. 382.

[İmzasız]: Merhum Mina Hanım Talişinska; SF, C. 46, S. 1186, s. 373.

[İmzasız]: Meşhur Piyanist Müteveffa Raul Ponyo [رائول پونیو]; SF, C. 46, S. 1185, s. 349.

[İmzasız]: Meşihat-ı İslamiye [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 449. (Hayri Efendi)

[İmzasız]: Mösyö Antoine – Sanatkâr-ı Şehir; SF, C. 47, S. 1204, s. 120.

[İmzasız]: Mösyö Joseph Chamberlain; SF, C. 47, S. 1206, s. 160.

[İmzasız]: Newton – (Vahdet-i Cihan ve Cazibe-i Umumiye); SF, C. 46, S. 1189, s. 439-442.

[İmzasız]: Profesör Dastre; SF, C. 46, S. 1180, s. 232.

[İmzasız]: Romanya Kralı Müteveffa Carol; SF, C. 47, S. 1219, s. 362.

[İmzasız]: Rusya Başvekili Mösyö Goremykin; SF, C. 46, S. 1187, s. 400.

[İmzasız]: Sadık Bey; SF, C. 46, S. 1187, s. 392.

[İmzasız]: Sadr-ı Esbak ve Reis-i Ayan Said Paşa Merhum; SF, C. 46, S. 1187, s. 387, 388.

[İmzasız]: Said Paşa Merhumun Tercüme-i Hali; SF, C. 46, S. 1187, s. 388-390.

[İmzasız]: Sir John Mary [جون مه ری] [(Vefayat-ı Meşahir) –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 524.

[İmzasız]: Sir William Crookes, İngiltere'de "Royal Society" Reis-i Cedidi; SF, C. 46, S. 1181, s. 253.

[İmzasız]: Şair-i Hindu Rabindranath Tagore; SF, C. 46, S. 1177, s. 156, 157.

[İmzasız]: Tercüme-i Hal-i Resmî; SF, C. 46, S. 1183, s. 299. (Recaizade Mahmud Ekrem)

Namık Kemal: Fatih; SF, C. 47, S. 1201, s. 74.

O[sman] K[emal] Hatif: Arşidük Fransuva Ferdinand; SF, C. 47, S. 1205, s. 139-141.

[REEL], Ahmed Hidayet: Bernard Shaw [Edebiyat-ı Garbiye –]; SF, C. 47, S. 1207, s. 166, 167.

[REEL], Ahmed Hidayet: Descartes ve Bergson [Musahabe-i Felsefiye –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 511, 513-515.

[REEL], Ahmed Hidayet: Edmond Rostand [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1195, s. 583, 584, 586.

[REEL], Ahmed Hidayet: İbsen: Hayatı, Asarı, Felsefesi [Tetkikat-ı Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 435-439.

[REEL], Ahmed Hidayet: İbsen: Hayatı, Asarı, Felsefesi [II] [Tetkikat-ı Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 470-472.

[REEL], Ahmed Hidayet: İbsen: Hayatı, Asarı, Felsefesi [III] [Tetkikat-ı Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1191, s. 497-500.

[REEL], Ahmed Hidayet: Jules Lemaître [Hisler ve Mütalaalar – Bir Hasbihal:]; SF, C. 47, S. 1210, s. 212, 213.

[REEL], Ahmed Hidayet: Maurice Barrès (– Muvaffakiyete Dair) [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1204, s. 115-118.

[REEL], Ahmed Hidayet: Maurice Maeterlinck [Üdeba-yı Garbiye –]; SF, C. 47, S. 1206, s. 150, 151.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1183, s. 290. (Recaizade Mahmud Ekrem.)

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1199, s. 34. (Doktor Besim Ömer AKALIN)

[YURTMAN], A[bdülgani]. Seniyy: Garba Meydan Okuyan Bir Hakim-i Şark; SF, C. 47, S. 1216, s. 308-313. (Abdülbaha Abbas Efendi)

[YURTMAN], A[bdülgani]. Seniyy: Garba Meydan Okuyan Bir Hakim-i Şark [II]; SF, C. 47, S. 1217, s. 328-330.

[YURTMAN], A[bdülgani]. Seniyy: Garba Meydan Okuyan Bir Hakim-i Şark [III]; SF, C. 47, S. 1220, s. 376-378.

2.1.3.12. DEMİRYOLU:

[İmzasız]: Bağdat Şimendiferi; SF, C. 46, S. 1180, s. 219.

[İmzasız]: Bağdat Şimendiferleri [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 45.

[İmzasız]: [Elektrikli Tramvay]; SF, C. 46, S. 1182, s. 268.

[İmzasız]: Millet ve Şimendiferler [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 448.

[İmzasız]: Tekfurdağı ve Muratlı Hattı; SF, C. 46, S. 1191, s. 482, 483.

2.1.3.13. DENİZCİLİK:

HANZADYAN, Zadik: Memalik-i Bahriye Miyanında Türkiye'nin Güzide Mevkii; SF, C. 46, S. 1175, s. 99-102.

İbnülarif Nizameddin: Gelibolu Önlerinde, Venedikliler ile İlk Harbimiz [Tarih Sayfaları –]; SF, C. 46, S. 1188, s. 415-419.

İbnülarif Nizameddin: İlk Kaptanıdaryamız [Tarihten –]; SF, C. 46, S. 1184, s. 323, 324.

[İmzasız]: Corcovado Vapuru – İstanbul ile Amerika Arasında Doğru Sefer; SF, C. 47, S. 1200, s. 57.

[İmzasız]: Deniz Havasıyla Tedavi, İstirahat; SF, C. 46, S. 1194, s. 564, 566.

[İmzasız]: "Empires of Ireland" Faciası; SF, C. 47, S. 1202, s. 93, 94.

[İmzasız]: "Fatih Sultan Mehmed"; SF, C. 46, S. 1195, s. 578.

[İmzasız]: Gambotlar; SF, C. 47, S. 1202, s. 93.

[İmzasız]: "Goeben" ve "Breslau"ın Kahramanlıkları; SF, C. 47, S. 1216, s. 307, 308.

[İmzasız]: "Goeben" Zırhlısı; SF, C. 47, S. 1198, s. 24.

[İmzasız]: Haliç'te Münakalat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 474.

[İmzasız]: Harik Kurbanlarının Cenaze Alayı; SF, C. 47, S. 1199, s. 37.

[İmzasız]: Heybeliada Resm-i Bihini – Şerefli Bir Gün; SF, C. 47, S. 1215[GMK], s. 139.

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye – Ruslarla ve Müttefikleriyle Muhasamat: Tebligat-ı Resmiye; SF, C. 47, S. 1222[GMK], s. 167, 168.

[İmzasız]: İmparator Vapuru; SF, C. 46, S. 1192, s. 517.

[İmzasız]: "İnflexible" Dretnot Kruvazörü; SF, C. 47, S. 1204, s. 128.

[İmzasız]: İngiliz Donanması ve Alman Tahtelbahirleri; SF, C. 47, S. 1217, s. 331, 332.

[İmzasız]: ["Jurien de La Gravière" Zırhlı Kruvazörü]; SF, C. 46, S. 1173, s. 53.

[İmzasız]: Kadınlar Mesai-i Hayatiyede; SF, C. 47, S. 1198, s. 29.

[İmzasız]: "Kraliçe Elisabeth" – Petrol ile Müteharrik Yeni Bir Dretnot; SF, C. 46, S. 1176, s. 129.

[İmzasız]: Osmanlı Donanması [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 233.

[İmzasız]: Osmanlı Satvet-i Bahriyesi – İhtişamlı Bir Gün; SF, C. 47, S. 1216[GMK], s. 143, 144.

[İmzasız]: "Sultan Osman-ı Evvel" [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1179, s. 210, 211.

[İmzasız]: "Yavuz" ve "Midilli" Zırhlılarımız; SF, C. 47, S. 1210, s. 208.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1179, s. 194.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1180, s. 218.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1211, s. 224.

[YALÇIN], Hüseyin Cahid: Donanma İçin; SF, C. 46, S. 1181, s. 260, 261.

2.1.3.14. DİL:

N.: Tasfiye-i Lisan Meselesi (Üdebamız); SF, C. 46, S. 1175, s. 106-109.

[REEL], Ahmed Hidayet: Lisan ve Edebiyatta Türklük, Osmanlılık [Mühim Bir Mesele-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1203, s. 101-103.

2.1.3.15. DİPLOMASİ:

[Hasan Saib]: "Liege" Fahri Osmanlı Şehbenderine Beyan-ı Teşekkürat; SF, C. 47, S. 1216, s. 304.

[İmzasız]: Adalar Meselesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1177, s. 162.

[İmzasız]: Adalar Meselesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1182, s. 281, 282.

[İmzasız]: Adalar Meselesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 354, 355.

[İmzasız]: Adalar Meselesi, Yunanistan'ın Cevabı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 379-381.

[İmzasız]: Ahval-i Umumiye [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1174, s. 89, 90.

[İmzasız]: Akd-i Sulh [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 41, 42.

[İmzasız]: Alman Heyet-i Askeriyesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1176, s. 137.

[İmzasız]: [Amiral Boué de Lapeyrère]; SF, C. 46, S. 1173, s. 52.

[İmzasız]: Anadolu Islahatı – İki Müfettiş-i Umumî, Müfettiş-i Umumîlerin Muvasalatı; SF, C. 46, S. 1196, s. 602.

[İmzasız]: Anadolu Islahatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 355, 356.

[İmzasız]: Asım Beyefendi; SF, C. 46, S. 1185, s. 348.

[İmzasız]: Bahriye Nazırının Seyahati; SF, C. 47, S. 1205[GMK], s. 66.

[İmzasız]: Bir Makale Münasebetiyle [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1171, s. 20.

[İmzasız]: Büyük İstikraz; SF, C. 46, S. 1192, s. 506.

[İmzasız]: Büyük İstikraz; SF, C. 46, S. 1193, s. 530.

[İmzasız]: Çar ve Çariçe Hazeratının Dört Kerimesi; SF, C. 47, S. 1206, s. 148.

[İmzasız]: Danimarka Sefareti; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 26.

[İmzasız]: Düşman-ı Daimi; SF, C. 47, S. 1222, s. 400.

[İmzasız]: Fahreddin Bey (Bulunduğu Memuriyetler); SF, C. 47, S. 1197, s. 2.

[İmzasız]: [Gidenler]; SF, C. 47, S. 1222, s. 414.

[İmzasız]: Halid Ziya Beyefendi; SF, C. 46, S. 1194, s. 558.

[İmzasız]: Halil Halid Bey – Hindistan Seyahati; SF, C. 47, S. 1200, s. 56, 57.

[İmzasız]: Heyet-i Askeriye Meselesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1177, s. 161.

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye ve Fransa; SF, C. 46, S. 1193, s. 530.

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye ve Romanya; SF, C. 46, S. 1191, s. 482.

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye ve Yunanistan [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1183, s. 306.

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye-Yunanistan; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 50.

[İmzasız]: "İnflexible" Dretnot Kruvazörü; SF, C. 47, S. 1204, s. 128.

[İmzasız]: İntihabat ve Hitam-ı Buhran [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 377.

[İmzasız]: İstanbul Mebus-ı Muhteremi Hüseyin Cahid Bey'in Seyahati Münasebetiyle – Hüseyin Cahid Bey'in Üçüncü Sulh Konferansı; SF, C. 46, S. 1193, s. 540, 541.

[İmzasız]: İstanbul'a Bir Nazar [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1174, s. 89.

[İmzasız]: Makedonya'da Müslümanlar – Babıali'nin Muhtırası; SF, C. 46, S. 1196, s. 604.

[İmzasız]: İtilaf-ı Müsellesin İstizahatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1176, s. 137, 138.

[İmzasız]: İtimatname Takdimi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1176, s. 138.

[İmzasız]: Livadya Ziyareti; SF, C. 47, S. 1197[GMK], s. 2.

[İmzasız]: Macarlar Osmanlılar; SF, C. 46, S. 1193, s. 532.

[İmzasız]: Makedonya'da Müslümanlar – Babıali'nin Muhtırası; SF, C. 46, S. 1196, s. 604.

[İmzasız]: Müsalahadan Sonra [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 42, 43.

[İmzasız]: Müsalahanın Metn-i Resmîsi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1173, s. 66-70.

[İmzasız]: Osmanlı Bulgar Mukavelenameleri; SF, C. 46, S. 1191, s. 482.

[İmzasız]: Osmanlı Fransız Cemiyeti; SF, C. 46, S. 1192, s. 507.

[İmzasız]: Osmanlı-İran Tahdid-i Hududu [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 45.

[İmzasız]: Osmanlı Sırp Muahedesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 449, 450.

[İmzasız]: Osmanlı ve Yunan Münasebatı – Akd-i Müsalahaya Doğru [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1171, s. 19.

[İmzasız]: Paris Maliye Komisyonu'nda; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 50, 51.

[İmzasız]: Rusya: Çar ve Çariçe, Çareviç, Rical-i Hükümet ve Halk; SF, C. 47, S. 1199, s. 44.

[İmzasız]: Talat Bey'in Seyahati; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 123.

[İmzasız]: Tam Manasıyla Hürriyet ü İstiklâl; SF, C. 47, S. 1214[GMK], s. 133.

[İmzasız]: Türkiye ve Ukraynalılar – Ruslar Karadeniz'ine Nasıl İndiler, Nasıl Türkiye'yi ve İran'ı Tazyik Ettiler; SF, C. 47, S. 1222, s. 402, 404.

[İmzasız]: Türkiye'de Gümrük Rüsumu; SF, C. 47, S. 1216, s. 317, 318.

[İmzasız]: Türkiye-Yunanistan; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 42.

[İmzasız]: Uhud-i Atikanın Ref' ü İlgası; SF, C. 47, S. 1215, s. 288.

[İmzasız]: Uhud-i Atikanın Ref' ü İlgası; SF, C. 47, S. 1215[GMK], s. 140.

[İmzasız]: Yeni Hatveler (İlk Tatbikat, Postalar ve Temettu); SF, C. 47, S. 1217[GMK], s. 147, 148.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1173, s. 50.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1174, s. 74.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1175, s. 98.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1176, s. 122.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1177, s. 146.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1179, s. 194.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1180, s. 218.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1181, s. 242.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1184, s. 314.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1190, s. 458.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1196, s. 606.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1205, s. 130.

2.1.3.16. EDEBİYATLA İLGİLİ İNCELEMELER:

[ERBİL], Haşim Nahid: Musahabe-i Edebiye; SF, C. 47, S. 1203, s. 99-101.

İbnülarif Nizameddin: İbrahim Müteferrika; SF, C. 46, S. 1178, s. 186-188.

İbnülarif Nizameddin: İlk Osmanlı Müverrihleri [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 347, 350.

İbnülarif Nizameddin: On Birinci Asırda Osmanlı Müverrihleri: Halepli Naima [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1205, s. 135-137.

İbnülarif Nizameddin: On Birinci Asırda Osmanlı Müverrihleri: Halepli Naima [II] [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1207[GMK], s. 84-86.

[İmzasız]: Edebiyatta Meyl ü İstidat – Kızlarda ve Erkek Çocuklarda; SF, C. 47, S. 1204, s. 118.

N.: Tasfiye-i Lisan Meselesi (Üdebamız); SF, C. 46, S. 1175, s. 106-109.

[REEL], Ahmed Hidayet: Bernard Shaw [Edebiyat-ı Garbiye –]; SF, C. 47, S. 1207, s. 166, 167.

[REEL], Ahmed Hidayet: Bizde Temaşa [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1208, s. 179-181.

[REEL], Ahmed Hidayet: Deniz ve Şiir [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1205, s. 131-133.

[REEL], Ahmed Hidayet: Edebiyat-ı Hazıramız [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1198, s. 19-21.

[REEL], Ahmed Hidayet: Edmond Rostand [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1195, s. 583, 584, 586.

[REEL], Ahmed Hidayet: Harp ve Edebiyat [Hisler ve Mütalaalar –]; SF, C. 47, S. 1215, s. 292, 293.

[REEL], Ahmed Hidayet: Harp ve Matbuat [Hisler ve Mütalaalar –]; SF, C. 47, S. 1217, s. 323, 324.

[REEL], Ahmed Hidayet: İbsen: Hayatı, Asarı, Felsefesi [Tetkikat-ı Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 435-439.

[REEL], Ahmed Hidayet: İbsen: Hayatı, Asarı, Felsefesi [II] [Tetkikat-ı Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 470-472.

[REEL], Ahmed Hidayet: İbsen: Hayatı, Asarı, Felsefesi [III] [Tetkikat-ı Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1191, s. 497-500.

[REEL], Ahmed Hidayet: Jules Lemaître [Hisler ve Mütalaalar – Bir Hasbihal:]; SF, C. 47, S. 1210, s. 212, 213.

[REEL], Ahmed Hidayet: "Kibritçi Kız" Piyesi – (Kibritçi Kız) [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1193, s. 535, 538, 539.

[REEL], Ahmed Hidayet: Lisan ve Edebiyatta Türklük, Osmanlılık [Mühim Bir Mesele-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1203, s. 101-103.

[REEL], Ahmed Hidayet: Maurice Barrès (– Muvaffakiyete Dair) [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1204, s. 115-118.

[REEL], Ahmed Hidayet: Maurice Maeterlinck [Üdeba-yı Garbiye –]; SF, C. 47, S. 1206, s. 150, 151.

[REEL], Ahmed Hidayet: Okumak Sanatı [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1199, s. 35, 38.

[REEL], Ahmed Hidayet: Okumak Sanatı [II] [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1200, s. 54-56.

[REEL], Ahmed Hidayet: Tenkidat-ı Edebiye-Tarih-i Edebiyat [Mesail-i Sanat –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 339-342.

2.1.3.17. <u>EDEBİYAT TARİHİ:</u>

[İmzasız]: Hazret-i Fatih ve Mevlana Cami (Mevlana Cami Tarafından Hazret-i Fatih'e Mektup); SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 34, 35.

Recaizade [Mahmud] Ekrem: "Servet-i Fünûn" Gazetesi Müdürü Beyefendiye; SF, C. 46, S. 1183, s. 290.

[REEL], Ahmed Hidayet: Harp ve Matbuat [Hisler ve Mütalaalar –]; SF, C. 47, S. 1217, s. 323, 324.

[REEL], Ahmed Hidayet: Tenkidat-ı Edebiye-Tarih-i Edebiyat [Mesail-i Sanat –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 339-342.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1183, s. 290.

2.1.3.18. EDEBİYAT (TÜRK):

[ATABEYOĞLU], Selahaddin Enis: İhsan Raif Hanımefendi ve "Gözyaşları" [Bir Eser-i Edebi –]; SF, C. 47, S. 1202, s. 90-93.

[ERBİL], Haşim Nahid: Bir Mektup – Ümidin Tahakkuku; SF, C. 47, S. 1221, s. 385-387.

[ERBİL], Haşim Nahid: İçtimaiyat mı Edebiyat mı [Musahabe –]; SF, C. 47, S. 1218, s. 340-342.

[ERBİL], Haşim Nahid: Musahabe-i Edebiye; SF, C. 47, S. 1203, s. 99-101.

İbnülarif Nizameddin: İlk Osmanlı Müverrihleri [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 347, 350.

İbnülarif Nizameddin: On Birinci Asırda Osmanlı Müverrihleri: Halepli Naima [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1205, s. 135-137.

İbnülarif Nizameddin: On Birinci Asırda Osmanlı Müverrihleri: Halepli Naima [II] [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1207[GMK], s. 84-86.

[İmzasız]: "Ali Fikri'nin Vitriyol Terkibatı"; SF, C. 47, S. 1198, s. 22.

[İmzasız]: Babanzade İsmail Hakkı Bey Merhum; SF, C. 46, S. 1178, s. 171-174.

[İmzasız]: Hazret-i Fatih ve Mevlana Cami (Mevlana Cami Tarafından Hazret-i Fatih'e Mektup); SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 34, 35.

[İmzasız]: Matem-i Millî – Üstad-ı Mağfur u Muazzam Recaizade Mahmud Ekrem; SF, C. 46, S. 1183, s. 291-294.

[İmzasız]: Merhum Emrullah Efendi; SF, C. 47, S. 1211, s. 224.

[İmzasız]: Tercüme-i Hal-i Resmî; SF, C. 46, S. 1183, s. 299.

[İmzasız]: Üful-i Üstad – Matbuat; SF, C. 46, S. 1183, s. 297, 298.

[KÖPRÜLÜ], Mehmed Fuad: "Nijad Ekrem"; SF, C. 46, S. 1183, s. 295, 296.

Muallim Naci: Mevlana Cami Tarafından Hazret-i Fatih'e Mektup; SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 34.

N.: Tasfiye-i Lisan Meselesi (Üdebamız); SF, C. 46, S. 1175, s. 106-109.

Recaizade [Mahmud] Ekrem: "Servet-i Fünûn" Gazetesi Müdürü Beyefendiye; SF, C. 46, S. 1183, s. 290.

[Recaizade Mahmud Ekrem]: Üstad-ı Muhterem Recaizade Mahmud Ekrem Beyefendi Hazretleri'nin Sahib-i Manzumeye Yazdıkları Mektup; SF, C. 46, S. 1172, s. 31, 32.

[REEL], Ahmed Hidayet: Bizde Temaşa [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1208, s. 179-181.

[REEL], Ahmed Hidayet: Deniz ve Şiir [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1205, s. 131-133.

[REEL], Ahmed Hidayet: Edebiyat-ı Hazıramız [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1198, s. 19-21.

[REEL], Ahmed Hidayet: Lisan ve Edebiyatta Türklük, Osmanlılık [Mühim Bir Mesele-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1203, s. 101-103.

[REEL], Ahmed Hidayet: Tenkidat-ı Edebiye-Tarih-i Edebiyat [Mesail-i Sanat –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 339-342.

Tevfik Fikret: Üstad-ı Muazzam Ekrem Bey – Araba Sevdası; SF, C. 46, S. 1183, s. 294, 295.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1183, s. 290.

Ziya Behlül: Esatir-i Edebiye – Viladetname; SF, C. 46, S. 1182, s. 270, 271.

2.1.3.19. EDEBİYAT (YABANCI):

[İmzasız]: Alfred Capus; SF, C. 46, S. 1188, s. 424.

[İmzasız]: Anatole France; SF, C. 46, S. 1177, s. 157.

[İmzasız]: Bir Valide ile Oğlu – Bir Şaire, Bir Şair; SF, C. 46, S. 1193, s. 545.

[İmzasız]: Ernest Renan; SF, C. 46, S. 1181, s. 252, 253.

[İmzasız]: İmrülkays [Neşriyat ü Matbuat –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 525.

[İmzasız]: İngiltere'nin Mağlubiyeti; SF, C. 47, S. 1211, s. 232, 233.

[İmzasız]: Jules Claretie; SF, C. 46, S. 1179, s. 208.

[İmzasız]: Kontes Matthieu Dönevayel [ماتیو دونوآیل] – Eşarı; SF, C. 46, S. 1186, s. 372.

[İmzasız]: Madam Baron Bertha von Suttner; SF, C. 47, S. 1204, s. 125.

[İmzasız]: Miss Ellison; SF, C. 46, S. 1176, s. 139, 140.

[İmzasız]: [Mösyö Maurice Barrès]; SF, C. 47, S. 1204, s. 115.

[İmzasız]: "Pervane" – Madam İvun Döbre [ایوون دوبره]; SF, C. 46, S. 1178, s. 181.

[İmzasız]: Şair-i Hindu Rabindranath Tagore; SF, C. 46, S. 1177, s. 156, 157.

[REEL], Ahmed Hidayet: Bernard Shaw [Edebiyat-ı Garbiye –]; SF, C. 47, S. 1207, s. 166, 167.

[REEL], Ahmed Hidayet: Deniz ve Şiir [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1205, s. 131-133.

[REEL], Ahmed Hidayet: Edmond Rostand [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1195, s. 583, 584, 586.

[REEL], Ahmed Hidayet: Harp ve Edebiyat [Hisler ve Mütalaalar –]; SF, C. 47, S. 1215, s. 292, 293.

[REEL], Ahmed Hidayet: Harp ve Matbuat [Hisler ve Mütalaalar –]; SF, C. 47, S. 1217, s. 323, 324.

[REEL], Ahmed Hidayet: İbsen: Hayatı, Asarı, Felsefesi [Tetkikat-ı Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 435-439.

[REEL], Ahmed Hidayet: İbsen: Hayatı, Asarı, Felsefesi [II] [Tetkikat-ı Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 470-472.

[REEL], Ahmed Hidayet: İbsen: Hayatı, Asarı, Felsefesi [III] [Tetkikat-ı Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1191, s. 497-500.

[REEL], Ahmed Hidayet: Jules Lemaître [Hisler ve Mütalaalar – Bir Hasbihal:]; SF, C. 47, S. 1210, s. 212, 213.

[REEL], Ahmed Hidayet: "Kibritçi Kız" Piyesi – (Kibritçi Kız) [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1193, s. 535, 538, 539.

[REEL], Ahmed Hidayet: Maurice Barrès (– Muvaffakiyete Dair) [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1204, s. 115-118.

[REEL], Ahmed Hidayet: Maurice Maeterlinck [Üdeba-yı Garbiye –]; SF, C. 47, S. 1206, s. 150, 151.

[REEL], Ahmed Hidayet: Okumak Sanatı [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1199, s. 35, 38.

[REEL], Ahmed Hidayet: Okumak Sanatı [II] [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1200, s. 54-56.

2.1.3.20. EGE ADALARI MESELESİ:

[İmzasız]: Adalar Meselesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1177, s. 162.

[İmzasız]: Adalar Meselesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1182, s. 281, 282.

[İmzasız]: Adalar Meselesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 354, 355.

[İmzasız]: Adalar Meselesi, Yunanistan'ın Cevabı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 379-381.

[İmzasız]: Bahr-i Sefit Muvazenesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1184, s. 330.

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye ve Romanya; SF, C. 46, S. 1191, s. 482.

[İmzasız]: İntihabat ve Hitam-ı Buhran [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 377.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1181, s. 242.

2.1.3.21. EĞİTİM:

[ERBİL], Haşim Nahid: Bir Mektup – Ümidin Tahakkuku; SF, C. 47, S. 1221, s. 385-387.

[İmzasız]: Darülfünun'da Hanımlara Dersler [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1184, s. 329.

[İmzasız]: Darü'l-Hilafetü'l-Aliye Medresesi; SF, C. 47, S. 1218[GMK], s. 152.

[İmzasız]: Darüşşafaka ve Cemiyet-i Tedrisiye-i İslamiye [Neşriyat ü Matbuat –]; SF, C. 46, S. 1196, s. 621.

[İmzasız]: Fen Millete Ne Hizmet Eder; SF, C. 46, S. 1181, s. 253-256.

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer Merkezi'nde Bir Resm-i Bihin; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 123-125.

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer'de Bir Resm-i Bihin; SF, C. 47, S. 1206[GMK], s. 74.

[İmzasız]: İnasa Mahsus Amerikan Koleji'nin Resm-i Güşadı; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 27.

[İmzasız]: Kadınlar ve Fenn-i Tıp; SF, C. 46, S. 1186, s. 369.

[İmzasız]: Kiliseler ve Mektepler; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 42.

[İmzasız]: Maarife Hizmet; SF, C. 46, S. 1177, s. 148.

[İmzasız]: Macarlar Osmanlılar; SF, C. 46, S. 1193, s. 532.

[İmzasız]: Mısır'da İntibahat-ı İktisadiye ve İçtimaiye; SF, C. 46, S. 1186, s. 368.

[İmzasız]: Millet-i Müsellaha; SF, C. 47, S. 1214, s. 277, 280.

[İmzasız]: Nisvan-ı İslam [Neşriyat ü Matbuat –]; SF, C. 46, S. 1194, s. 573.

[İmzasız]: Rahm ü Şefkate Arz-ı İftihar; SF, C. 46, S. 1196, s. 603, 604.

[İmzasız]: Romanya Darülfununu Talebe ve Talibatı; SF, C. 46, S. 1193, s. 532.

[İmzasız]: Talebe Ziyaretleri; SF, C. 46, S. 1194, s. 569.

[İmzasız]: Talim ü Terbiye-i Benat; SF, C. 46, S. 1178, s. 176.

Mahmud Sadık: At Başı Beraber – Kızlar ve Erkekler; SF, C. 47, S. 1207, s. 163-165.

Mahmud Sadık: "Darülfünun"da Hanımlara Ders – Mühim Bir Hatve; SF, C. 46, S. 1184, s. 319.

Mahmud Sadık: Talim ü Terbiye-i Benat – Hanım Kızlar İçin Mühim Bir Müessese-i İrfan; SF, C. 47, S. 1200, s. 51-53.

[Mahmud Sadık]: Terbiye ve İhtiras; SF, C. 46, S. 1194, s. 559-561.

Mahmud Sadık: Terbiye-i Fenniye; SF, C. 46, S. 1181, s. 243, 244.

Nuri Bekir (Doktor): Mürebbi-Tabip; SF, C. 46, S. 1185, s. 342, 343.

[REEL], Ahmed Hidayet: Bir Temas-ı Faideaver [Hisler ve Mütalaalar –]; SF, C. 46, S. 1196, s. 607-610.

[REEL], Ahmed Hidayet: Okumak Sanatı [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1199, s. 35, 38.

[REEL, Ahmed Hidayet]: Paris'te Bir Terbiyetgâh-ı İnas – "Victor Droi [ویقتور دروئی]" Kızlar Lisesi; SF, C. 46, S. 1178, s. 176-179.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1189, s. 434.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1190, s. 458.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1206, s. 146.

[YURTMAN], A[bdülgani]. Seniyy: İstikbal İstihkâmlarından; SF, C. 46, S. 1182, s. 267-269.

2.1.3.22. EKONOMİ (TÜRK):

[ERBİL], Haşim Nahid: Türkiye'de İstiklâl-i Milli "Mefkûre"si ve Cavid Bey'in Eski Sözleri; SF, C. 47, S. 1217, s. 321-323.

Fazıl Berki (Doktor): Uyuyan Aslan; SF, C. 47, S. 1214, s. 281.

[İmzasız]: Ahval-i Maliye [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 474.

[İmzasız]: Banknotlar; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 99.

[İmzasız]: 1330 Bütçesi; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 26, 27.

[İmzasız]: 1 Teşrin-i Evvel 1914 – Osmanlı Feyz-i Millisi (Gümrükler, Postalar, Temettu); SF, C. 47, S. 1218[GMK], s. 151, 152.

[İmzasız]: Büyük İstikraz; SF, C. 46, S. 1192, s. 506.

[İmzasız]: Büyük İstikraz; SF, C. 46, S. 1193, s. 530.

[İmzasız]: Cavid Bey'le Mülakat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 234, 235.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1193, s. 529, 530.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1194, s. 553, 554.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1205[GMK], s. 65, 66.

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye ve Fransa; SF, C. 46, S. 1193, s. 530.

[İmzasız]: İstanbul Âlem-i İktisadiyatında Bir İzdivaç; SF, C. 46, S. 1188, s. 413.

[İmzasız]: İstanbul Hayatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1175, s. 113.

[İmzasız]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1172, s. 26.

[İmzasız]: İstihlâk-i Millî Kadınlar Cemiyet-i Hayriyesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1174, s. 90.

[İmzasız]: İstikraz Kanunu; SF, C. 46, S. 1193, s. 530.

[İmzasız]: [Maliye Nazırı Cavid Beyefendi]; SF, C. 46, S. 1188, s. 417.

[İmzasız]: Maliye Nazır-ı Muhteremi Cavid Beyefendi; SF, C. 46, S. 1195, s. 583.

[İmzasız]: Müslüman Tüccar Cemiyeti; SF, C. 46, S. 1193, s. 531, 532.

[İmzasız]: Paris Maliye Komisyonu'nda; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 50, 51.

[İmzasız]: Rüsumat Salnamesi; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 42.

[İmzasız]: Tam Manasıyla Hürriyet ü İstiklâl; SF, C. 47, S. 1214[GMK], s. 133.

[İmzasız]: Türkiye'de Gümrük Rüsumu; SF, C. 47, S. 1216, s. 317, 318.

[İmzasız]: Uhud-i Atikanın Ref' ü İlgası; SF, C. 47, S. 1215, s. 288.

[İmzasız]: Uhud-i Atikanın Ref' ü İlgası; SF, C. 47, S. 1215[GMK], s. 140.

[İmzasız]: Yeni Hatveler (İlk Tatbikat, Postalar ve Temettu); SF, C. 47, S. 1217[GMK], s. 147, 148.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1177, s. 146.

O[sman] K[emal] Hatif: İntibah-ı İktisadi Lazımdır – Başlamalıyız; SF, C. 47, S. 1204, s. 114, 115.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: Boğaziçi ve Şirket-i Hayriye; SF, C. 47, S. 1207, s. 162.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1185, s. 338.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1189, s. 434.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1190, s. 458.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1191, s. 486.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1193, s. 534.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1194, s. 558.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1198, s. 18.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1206, s. 146.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1209, s. 192.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: Postalarımızın İstiklâli; SF, C. 47, S. 1217, s. 320, 321.

2.1.3.23. EKONOMİ (YABANCI):

[İmzasız]: Almanların Harp İstikrazı; SF, C. 47, S. 1219[GMK], s. 156.

[İmzasız]: Aşk ü Muhabbet, Ziynet, Sermaye [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 47, S. 1198, s. 32.

[İmzasız]: Calmette-Roşet [روشت] – Fransa Ahvali; SF, C. 46, S. 1191, s. 502.

[İmzasız]: Filistin – Tarihi ve Asarı [II][1]; SF, C. 46, S. 1180, s. 224-227.

[İmzasız]: Filistin – Tarihi ve Asarı [III]; SF, C. 46, S. 1182, s. 283-286.

[İmzasız]: Harpte Alman Feyz-i Millisi; SF, C. 47, S. 1217, s. 332-334.

[İmzasız]: İngiltere'nin Endişeleri; SF, C. 47, S. 1218, s. 349, 350.

[İmzasız]: İsviçre ve Meşher-i Milli; SF, C. 47, S. 1206, s. 152, 153, 156, 157.

[İmzasız]: Kan Dökülmeden Bir Muvaffakiyet; SF, C. 47, S. 1218, s. 348.

[İmzasız]: Mısır'da İntibahat-ı İktisadiye ve İçtimaiye; SF, C. 46, S. 1186, s. 368.

[İmzasız]: Muharebelerde Bir Adamı Öldürmek İçin Ne Kadar Masraf Olur; SF, C. 47, S. 1215, s. 298-300.

[İmzasız]: Panama Pasifik Beynelmilel Sergi-i Umumîsi; SF, C. 46, S. 1194, s. 555, 556.

[İmzasız]: Paris Maliye Komisyonu'nda; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 50, 51.

[İmzasız]: Rekabet-i İktisadiye ve Beynelmilel İhtilafat; SF, C. 47, S. 1200, s. 57-61.

[İmzasız]: Sanatkârlar, Sigortalar; SF, C. 47, S. 1197, s. 5.

[İmzasız]: Sermayenin Tevziat-ı Coğrafiyesi; SF, C. 46, S. 1194, s. 567, 570-572.

Nesim Ruso Efendi: Almanya'nın Feyz-i Millisi; SF, C. 47, S. 1197, s. 3.

Nesim Ruso Efendi: Almanya'nın Feyz-i Millisî [II]; SF, C. 47, S. 1197[GMK], s. 3-6.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [III]; SF, C. 47, S. 1198[GMK], s. 12-14.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [IV]; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 20-22.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [V]; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 27-30.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [VI]; SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 35-37.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [VII]; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 43-45.

---

[1] İktibasın ilk kısmı çalışmamızın dışında kalan önceki sayılardan "S. 1167, s. 537-540"ta yayımlanmıştır. (Boyraz 2001: 70).

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [VIII]; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 51-54.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [IX]; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 60-62.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [X]; SF, C. 47, S. 1205[GMK], s. 67-70.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [XI]; SF, C. 47, S. 1206[GMK], s. 75-77.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [XII]; SF, C. 47, S. 1207, s. 175.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1190, s. 458.

2.1.3.24. FANTEZİ:

Baria Canan: Kış Çiçekleri [Fantezi –]; SF, C. 46, S. 1181, s. 251.

Baria Canan: Parnas Mabedi – Calib'in Defterinden – Fantezi ; SF, C. 46, S. 1177, s. 151.

Ekrem Fazıl: Hüsran; SF, C. 46, S. 1196, s. 618, 619.

[ERBİL], Haşim Nahid: Ak Yıldız [Fantezi –]; SF, C. 47, S. 1202, s. 83-86.

[ERBİL], Haşim Nahid: Şiirimin Perisi [Şiir –]; SF, C. 47, S. 1207, s. 167.

[ERBİL], Haşim Nahid: Şiirimin Perisi Rübabımı Ver [II]; SF, C. 47, S. 1208, s. 182-185.

Hakkı Tahsin: Aşk Şerbeti; SF, C. 46, S. 1172, s. 33-37.

Mediha Cahid: Menekşeler İçinde; SF, C. 46, S. 1190, s. 463.

Mehmed Nejad: Çiçek; SF, C. 46, S. 1188, s. 419.

M[ehmed]. Nejad: Esrar-ı Ruhum [Fantezi –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 467.

Mehmed Nejad: Krizantemler; SF, C. 46, S. 1188, s. 419.

M[ehmed]. Nejad: Muamma-yı Hayat; SF, C. 46, S. 1192, s. 522.

M[ehmed]. Nejad: Teselli-i Aşk [(Fantezi) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 467.

[MORKAYA], Burhan Cahid: Bir Bulut – Fantezi; SF, C. 46, S. 1173, s. 62.

[MORKAYA], Burhan Cahid: Gözler [Fantezi –]; SF, C. 47, S. 1208, s. 183.

N. B.: Gecelerim – Donanma Gecesi; SF, C. 46, S. 1196, s. 618.

[REEL], Ahmed Hidayet: Harp Gemileri [Fantezi –]; SF, C. 47, S. 1214, s. 280.

Suad Reşad: Köy Şarkıları; SF, C. 47, S. 1216, s. 316.

2.1.3.25. FELSEFE:

[İmzasız]: Felsefenin İflası; SF, C. 46, S. 1196, s. 610, 611.

[İmzasız]: Filozof Henri Bergson; SF, C. 46, S. 1185, s. 349.

[REEL], Ahmed Hidayet: Descartes ve Bergson [Musahabe-i Felsefiye –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 511, 513-515.

2.1.3.26. FOTOĞRAF VE RESİM ALTI HABERLERİ:[1]

[İmzasız]: [Âlem-i İslam'da Bir Hükümdar Kadın]; SF, C. 46, S. 1180, s. 217.

[İmzasız]: [Belkıs Şevket Hanımefendi]; SF, C. 46, S. 1174, s. 80.

[İmzasız]: [Derince Karargâh-ı Askerîsi'nde]; SF, C. 46, S. 1185, s. 337.

[İmzasız]: [Elektrikli Tramvay]; SF, C. 46, S. 1182, s. 268.

[İmzasız]: [Gidenler]; SF, C. 47, S. 1222, s. 414.

[İmzasız]: [Juconde]; SF, C. 46, S. 1176, s. 132.

[İmzasız]: [Matmazel Napier]; SF, C. 47, S. 1197, s. 4.

[İmzasız]: [Mısır'ın İskenderiye Şehrinde]; SF, C. 46, S. 1192, s. 520.

[İmzasız]: [Mösyö Maurice Barrès]; SF, C. 47, S. 1204, s. 115.

[İmzasız]: [Paris Hayatı – Yaşmak Modası]; SF, C. 46, S. 1178, s. 184.

[İmzasız]: [Şayan-ı Dikkat Bir Fotoğrafi ve Bir Hatıra]; SF, C. 46, S. 1187, s. 389.

[İmzasız]: [Şehit tayyarecilerimiz Fethi ve Nuri Beylerle Mülazım Sadık Bey]; SF, C. 46, S. 1192, s. 513.

2.1.3.27. FOTOĞRAF VE RESİM ALTI YAZILARI:[2]

[İmzasız]: [Amiral Boué de Lapeyrère]; SF, C. 46, S. 1173, s. 52.

[İmzasız]: [Ayan Azalığına Tayin Olunan Maliye Nazır-ı Sabıkı Rıfat Beyefendi]; SF, C. 46, S. 1188, s. 416.

[İmzasız]: [Ayan Azalığına Tayin Olunan Nafia Nazır-ı Cedidi Mahmud Paşa]; SF, C. 46, S. 1188, s. 416.

[İmzasız]: [Bahriye Nazır-ı Cedidi Cemal Paşa]; SF, C. 46, S. 1188, s. 417.

[İmzasız]: [Beyaz ile Siyah]; SF, C. 46, S. 1174, s. 88.

[İmzasız]: [Beyoğlu'nda Galatasaray'ında Damda Nestle'nin Elektrikli Ziyadar İlanı]; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 22.

[İmzasız]: ["Jurien de La Gravière" Zırhlı Kruvazörü]; SF, C. 46, S. 1173, s. 53.

[İmzasız]: [Maliye Nazırı Cavid Beyefendi]; SF, C. 46, S. 1188, s. 417.

[İmzasız]: [Montekarlo]; SF, C. 46, S. 1190, s. 469.

---

[1] Yayımlandıkları sayıdaki başka herhangi bir yazıyla ilgili görünmeyen ve alt yazılarıyla birlikte haber özelliği taşıyan fotoğrafların alt yazıları haber metni olarak değerlendirilmiştir.

[2] Yayımlandıkları sayıdaki başka herhangi bir yazıyla ilgili görünmeyen fotoğrafların kayda değer alt yazıları.

2.1.3.28. GENÇLİK:

[ERBİL], Haşim Nahid: Bugünün Bizden İstediği; SF, C. 47, S. 1216, s. 305-307.

[İmzasız]: Hangi Unsura İstinat Edeceğiz; SF, C. 46, S. 1171, s. 3-5.

Mahmud Sadık: Gençlik Hakkında – Bazı Mütalaat ü Neşriyat Üzerine; SF, C. 46, S. 1176, s. 123-125.

2.1.3.29. GEZİ:

[İmzasız]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1182, s. 266.

Mahmud Esad: Finlandiya'da kâin "Abo" beldesi cemaat-i İslamiyesinin grup halindeki fotoğrafi; SF, C. 46, S. 1173, s. 51-54.

2.1.3.30. GÜNCEL OLAYLAR:

[İmzasız]: Ahval-i Umumiye [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1174, s. 89, 90.

[İmzasız]: Alman Muzafferiyatı ve İhtisasat-ı Milliyemiz; SF, C. 47, S. 1214, s. 275, 276.

[İmzasız]: Almanların Sedan Muzafferiyeti – 44'üncü Sene-i Devriyesi: Almanya'da Şenlikler; SF, C. 47, S. 1213, s. 256.

[İmzasız]: Amerika'ya Hicret; SF, C. 46, S. 1188, s. 420-423.

[İmzasız]: Bir Devr-i Senevî – Menkıbe-i Viladet; SF, C. 46, S. 1182, s. 284.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1173, s. 65.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1196, s. 601, 602.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1197[GMK], s. 1, 2.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1198[GMK], s. 9, 10.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 97, 98.

[İmzasız]: Büyük Beykoz Parkı; SF, C. 47, S. 1208[GMK], s. 93.

[İmzasız]: "Fatih" İhtifali; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 42.

[İmzasız]: Feth-i Konstantiniye (Fetihten Evvel İstanbul Muhasaraları, Sultan Mehmed Han-ı Sani ve Fetih Hazırlıkları, İstanbul'un Fethi); SF, C. 47, S. 1201, s. 66-71.

[İmzasız]: Gülhane Parkı; SF, C. 47, S. 1208, s. 181.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1191, s. 481, 482.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1192, s. 506, 507.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1193, s. 529, 530.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1194, s. 553, 554.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1195, s. 577, 578.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 17, 18.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 25, 26.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 41, 42.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 49, 50.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 57, 58.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1205[GMK], s. 65, 66.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1206[GMK], s. 73, 74.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1208[GMK], s. 89, 90.

[İmzasız]: Harb-i Umumi – Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1210[GMK], s. 105, 106.

[İmzasız]: Harb-i Umumi – Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 113, 114.

[İmzasız]: Harb-i Umumi – Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 121-123.

[İmzasız]: Harik Kurbanlarının Cenaze Alayı; SF, C. 47, S. 1199, s. 37.

[İmzasız]: Heybeliada Resm-i Bihini – Şerefli Bir Gün; SF, C. 47, S. 1215[GMK], s. 139.

[İmzasız]: Iyd-i Milli – 10 Temmuz; SF, C. 47, S. 1207[GMK), s. 81, 82.

[İmzasız]: İstanbul Âlem-i İktisadiyatında Bir İzdivaç; SF, C. 46, S. 1188, s. 413.

[İmzasız]: İstanbul Hayatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1173, s. 65.

[İmzasız]: İstanbul Hayatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1175, s. 113.

[İmzasız]: İstanbul: Tabiat-ı Beşer [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1181, s. 257.

[İmzasız]: İstanbul'a Bir Nazar [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1174, s. 89.

[İmzasız]: İstanbul'da Bahar; SF, C. 46, S. 1196, s. 612.

[İmzasız]: İstiklâl-i Osmanî [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1178, s. 185.

[İmzasız]: Kasırga-Tulumba; SF, C. 47, S. 1210, s. 222.

[İmzasız]: Kış Havaları [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1177, s. 161.

[İmzasız]: Kış, Yılbaşı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 233.

[İmzasız]: Kıymettar Çiniler – Takyeci Camii Sirkati; SF, C. 46, S. 1189, s. 440.

[İmzasız]: Kurban Bayramı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1171, s. 17, 18.

[İmzasız]: Madam Caillaux Hakkında [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 473, 474.

[İmzasız]: Muhterem Karielerimizin ve Karilerimizin Enzar-ı Dikkatine: Feth-i Konstantiniye; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 27.

[İmzasız]: Osmanlı Satvet-i Bahriyesi – İhtişamlı Bir Gün; SF, C. 47, S. 1216[GMK], s. 143, 144.

[İmzasız]: Sultan Fatih'in Nam-ı Hümayununa İhtifal-i Milli; SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 33.

[İmzasız]: Taşkışla; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 19.

[İmzasız]: Tesis-i Devlet, İhtifal-i Millî [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1179, s. 208, 209.

[İmzasız]: Umumî Bir Nazar [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 353, 354.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1178, s. 170.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1181, s. 242.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1198, s. 18.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1202, s. 82.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1208, s. 178.

2.1.3.31. HABER:

[İmzasız]: Abdülvehhab Paşa; SF, C. 46, S. 1185, s. 349.

[İmzasız]: Adalar Meselesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1177, s. 162.

[İmzasız]: Adalar Meselesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1182, s. 281, 282.

[İmzasız]: Adalar Meselesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 354, 355.

[İmzasız]: Adalar Meselesi, Yunanistan'ın Cevabı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 379-381.

[İmzasız]: Ahval-i Maliye [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 474.

[İmzasız]: Ahval-i Umumiye [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1174, s. 89, 90.

[İmzasız]: Akd-i Sulh [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 41, 42.

[İmzasız]: [Âlem-i İslam'da Bir Hükümdar Kadın]; SF, C. 46, S. 1180, s. 217.

[İmzasız]: Âlem-i Medeniyete Hitap – Alman Ulemasının Protestosu; SF, C. 47, S. 1220[GMK], s. 159.

[İmzasız]: "Ali Fikri'nin Vitriyol Terkibatı"; SF, C. 47, S. 1198, s. 22.

[İmzasız]: Alman Heyet-i Askeriyesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1176, s. 137.

[İmzasız]: Almanlar ve İngilizler; SF, C. 47, S. 1213[GMK], s. 129.

[İmzasız]: Almanların Sedan Muzafferiyeti – 44'üncü Sene-i Devriyesi: Almanya'da Şenlikler; SF, C. 47, S. 1213, s. 256.

[İmzasız]: Almanya Hariciye Nazırının Beyanatı; SF, C. 47, S. 1220[GMK], s. 160.

[İmzasız]: Almanya İmparatorunun Kerimesi Braunschweig Dükalığı Tahtında; SF, C. 46, S. 1172, s. 40.

[İmzasız]: Almanya İmparatorunun Nutku; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 99, 100.

[İmzasız]: Almanya Vükelâsı Tebeddül İhtimali; SF, C. 46, S. 1191, s. 502.

[İmzasız]: Almanya'da Faaliyet; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 115.

[İmzasız]: Amerika Meksika İhtilafi; SF, C. 46, S. 1196, s. 613.

[İmzasız]: Amerika ve Meksika; SF, C. 46, S. 1195, s. 579, 580.

[İmzasız]: Amerika'da Coğrafya Tetkikatı [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 448.

[İmzasız]: Anadolu Islahatı – İki Müfettiş-i Umumî, Müfettiş-i Umumîlerin Muvasalatı; SF, C. 46, S. 1196, s. 602.

[İmzasız]: Anadolu Islahatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 355, 356.

[İmzasız]: Anatole France; SF, C. 46, S. 1177, s. 157.

[İmzasız]: Ariza-i Cevabiye; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 18, 19.

[İmzasız]: Arnavutluk; SF, C. 46, S. 1189, s. 455.

[İmzasız]: Arnavutluk Hadisesi; SF, C. 46, S. 1181, s. 248.

[İmzasız]: Arnavutluk – Prens ve Ahalisi; SF, C. 46, S. 1190, s. 465.

[İmzasız]: Arnavutluk Prensi; SF, C. 46, S. 1187, s. 400.

[İmzasız]: Arnavutluk Prensi ve İkametgâhı; SF, C. 46, S. 1184, s. 328.

[İmzasız]: Asım Beyefendi; SF, C. 46, S. 1185, s. 348.

[İmzasız]: Aslanlar Arasında [Şüun-ı Mütenevvia –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 40.

[İmzasız]: Avrupa Meydan-ı Harbinde Vaz' ü Mevki-i Askeri; SF, C. 47, S. 1213, s. 268-270.

[İmzasız]: Avrupa Siyaseti: Almanya ve Rusya [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 450.

[İmzasız]: Avrupa Siyaseti: Avrupa Siyasetine Teveccüh Eden Mesuliyet [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 356, 357.

[İmzasız]: Avusturya-Sırbistan Muharebesi; SF, C. 47, S. 1208, s. 185.

[İmzasız]: Avusturya ve Sırbistan Muharebesi – Ültimatom ve İlan-ı Harp; SF, C. 47, S. 1208[GMK], s. 90, 91.

[İmzasız]: Ayasofya'da Selamlık; SF, C. 46, S. 1195, s. 578.

[İmzasız]: Babanzade İsmail Hakkı Bey Merhum; SF, C. 46, S. 1178, s. 171-174.

[İmzasız]: Bağdat Hattı Üzerinde-Matbuat-ı Umumiye Müdüriyeti'nden [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 474.

[İmzasız]: Bağdat Şimendiferi; SF, C. 46, S. 1180, s. 219.

[İmzasız]: Bağdat Şimendiferleri [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 45.

[İmzasız]: Bahr-i Muhiti Havadan Geçmek Gayreti – Avrupa ile Amerika Arasında Seyahat-i Havaiye; SF, C. 46, S. 1192, s. 522-524.

[İmzasız]: Bahr-i Sefit Muvazenesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1184, s. 330.

[İmzasız]: Bahriye Nazırının Seyahati; SF, C. 47, S. 1205[GMK], s. 66.

[İmzasız]: Balkan Muharebatı Hakkında Tetkik ü Mütalaat; SF, C. 46, S. 1194, s. 556.

[İmzasız]: Balkanlar'da – (Epir Hadisatı, Yunanistan Romanya-Yunanistan Sırbistan); SF, C. 46, S. 1192, s. 508.

[İmzasız]: Balkanlar'da Teşebbüsat; SF, C. 47, S. 1215[GMK], s. 140.

[İmzasız]: [Belkıs Şevket Hanımefendi]; SF, C. 46, S. 1174, s. 80.

[İmzasız]: Belkıs Şevket Hanımefendi; SF, C. 46, S. 1175, s. 109.

[İmzasız]: Berlin Kütüphane-i Kralîsi-İmparatorun Bir Nutku [Matbuat ü Neşriyat –]; SF, C. 46, S. 1191, s. 501.

[İmzasız]: 1330 Bütçesi; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 26, 27.

[İmzasız]: Bir Amerikalının Hitabesi; SF, C. 47, S. 1221[GMK], s. 163, 164.

[İmzasız]: Bir Nizam-ı Mühim – Mahakim-i Şeriye ve Nizamiyenin Tefrik-i Vazaifi; SF, C. 47, S. 1220[GMK], s. 159.

[İmzasız]: 1 Teşrin-i Evvel 1914 – Osmanlı Feyz-i Millisi (Gümrükler, Postalar, Temettu); SF, C. 47, S. 1218[GMK], s. 151, 152.

[İmzasız]: Bir Valide ile Oğlu – Bir Şaire, Bir Şair; SF, C. 46, S. 1193, s. 545.

[İmzasız]: Birinci Kolordu Kumandanı Miralay Nuri Bey Merhum; SF, C. 46, S. 1192, s. 512.

[İmzasız]: Bitlis Hadisesi Etrafında; SF, C. 46, S. 1193, s. 532.

[İmzasız]: Bitlis Vukuatı; SF, C. 46, S. 1192, s. 506.

[İmzasız]: Bizde İnkılab-ı İçtimaî Avrupa'da Hüsn-i Telakki; SF, C. 46, S. 1194, s. 568.

[İmzasız]: Bosnasaray Faciası – Avusturya Veliahdı ile Zevce-i Muhteremesinin Katli; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 58-60.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1173, s. 65.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1196, s. 601, 602.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1197[GMK], s. 1, 2.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1198[GMK], s. 9, 10.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 97, 98.

[İmzasız]: Büyük Beykoz Parkı; SF, C. 47, S. 1208[GMK], s. 93.

[İmzasız]: Büyük İstikraz; SF, C. 46, S. 1192, s. 506.

[İmzasız]: Büyük İstikraz; SF, C. 46, S. 1193, s. 530.

[İmzasız]: Calmette-Roşet [روشت] – Fransa Ahvali; SF, C. 46, S. 1191, s. 502.

[İmzasız]: Carnegie Tahkikat Heyeti'nin Raporu; SF, C. 47, S. 1198[GMK], s. 11.

[İmzasız]: Cemal Paşa; SF, C. 46, S. 1179, s. 201.

[İmzasız]: Çar ve Çariçe Hazeratının Dört Kerimesi; SF, C. 47, S. 1206, s. 148.

[İmzasız]: Çin Reis-i Cumhuru Yuen Şı-Kay; SF, C. 46, S. 1174, s. 77.

[İmzasız]: Dahiliye Nazırının Beyanatı; SF, C. 47, S. 1205[GMK], s. 66.

[İmzasız]: Danimarka Boğazlarının Seddi; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 115.

[İmzasız]: Danimarka Sefareti; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 26.

[İmzasız]: Darülfünun'da Hanımlara Dersler [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1184, s. 329.

[İmzasız]: Darü'l-Hilafetü'l-Aliye Medresesi; SF, C. 47, S. 1218[GMK], s. 152.

[İmzasız]: [Derince Karargâh-ı Askerîsi'nde]; SF, C. 46, S. 1185, s. 337.

[İmzasız]: Divan-ı Ali; SF, C. 47, S. 1207[GMK], s. 83.

[İmzasız]: Doktor Charles Richet – Nobel Mükâfatı; SF, C. 46, S. 1174, s. 84.

[İmzasız]: Domdom Kurşunları; SF, C. 47, S. 1217, s. 326.

[İmzasız]: Dünyanın En Büyük Tüneli [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 448.

[İmzasız]: Elektrik Meşheri; SF, C. 47, S. 1198, s. 28.

[İmzasız]: [Elektrikli Tramvay]; SF, C. 46, S. 1182, s. 268.

[İmzasız]: "Empires of Ireland" Faciası; SF, C. 47, S. 1202, s. 93, 94.

[İmzasız]: En Doğru Harp Havadisi; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 121.

[İmzasız]: Enver Paşa'nın Tasviri [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1182, s. 281.

[İmzasız]: Epir Hadisatı; SF, C. 47, S. 1198, s. 25.

[İmzasız]: Evkaf-ı İslamiye Müzesi; SF, C. 46, S. 1195, s. 578, 579.

[İmzasız]: Faber Kurşunkalem Fabrikası; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 51.

[İmzasız]: Fahreddin Bey (Bulunduğu Memuriyetler); SF, C. 47, S. 1197, s. 2.

[İmzasız]: Fahri Paşa Merhum; SF, C. 46, S. 1195, s. 592.

[İmzasız]: Fas'ta Matbuat; SF, C. 46, S. 1191, s. 496, 497.

[İmzasız]: "Fatih" İhtifali; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 42.

[İmzasız]: "Fatih Sultan Mehmed"; SF, C. 46, S. 1195, s. 578.

[İmzasız]: Fikrin Cilde İntibaı; SF, C. 46, S. 1172, s. 39.

[İmzasız]: Filozof Henri Bergson; SF, C. 46, S. 1185, s. 349.

[İmzasız]: Fransa Ahvali; SF, C. 46, S. 1192, s. 507.

[İmzasız]: Fransa Buhran İçinde; SF, C. 47, S. 1213[GMK], s. 130.

[İmzasız]: Fransa'da İntihabat (Herşeye Tebaiyet, Harpten Evvel) [Matbuat ü Neşriyat –]; SF, C. 46, S. 1195, s. 597, 598.

[İmzasız]: Futbol Müsabakaları; SF, C. 46, S. 1193, s. 536.

[İmzasız]: Futbol Müsabakaları; SF, C. 46, S. 1194, s. 554, 555.

[İmzasız]: Gambotlar; SF, C. 47, S. 1202, s. 93.

[İmzasız]: General Hindenburg (General Hindenburg'un Tercüme-i Hali); SF, C. 47, S. 1218, s. 349.

[İmzasız]: George Westinghouse [Vefayat-ı Meşahir –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 524.

[İmzasız]: [Gidenler]; SF, C. 47, S. 1222, s. 414.

[İmzasız]: Gülhane Parkı; SF, C. 47, S. 1208, s. 181.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1191, s. 481, 482.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1192, s. 506, 507.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1193, s. 529, 530.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1194, s. 553, 554.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1195, s. 577, 578.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 17, 18.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 25, 26.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 41, 42.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 49, 50.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 57, 58.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1205[GMK], s. 65, 66.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1206[GMK], s. 73, 74.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1208[GMK], s. 89, 90.

[İmzasız]: Haliç'te Münakalat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 474.

[İmzasız]: Halid Ziya Beyefendi; SF, C. 46, S. 1194, s. 558.

[İmzasız]: Halil Halid Bey – Hindistan Seyahati; SF, C. 47, S. 1200, s. 56, 57.

[İmzasız]: Harb-i Müstakbelde Mecruhînin Derracelerle Nakli; SF, C. 46, S. 1193, s. 537.

[İmzasız]: Harb-i Umumi; SF, C. 47, S. 1209, s. 198, 199.

[İmzasız]: Harb-i Umumi – Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1210[GMK], s. 105, 106.

[İmzasız]: Harb-i Umumi – Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 113, 114.

[İmzasız]: Harb-i Umumi – Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 121-123.

[İmzasız]: Harbiye Nezareti – Harbiye Nazırı Enver Paşa; SF, C. 46, S. 1179, s. 200, 201.

[İmzasız]: Harik Kurbanlarının Cenaze Alayı; SF, C. 47, S. 1199, s. 37.

[İmzasız]: Harp Başka Gasp Başka İnsaniyet O Büsbütün Başka; SF, C. 47, S. 1221[GMK], s. 163.

[İmzasız]: Harp Korkusu, Ticaret Eşyası [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 47, S. 1198, s. 31, 32.

[İmzasız]: Hayat-ı Meşrutiyet – Mısır'da Cemiyet-i Teşriiye; SF, C. 46, S. 1191, s. 483.

[İmzasız]: Heybeliada Resm-i Bihini – Şerefli Bir Gün; SF, C. 47, S. 1215[GMK], s. 139.

[İmzasız]: Heyet-i Askeriye Meselesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1177, s. 161.

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer – Çiçek Günü; SF, C. 47, S. 1214, s. 272.

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer Merkezi'nde Bir Resm-i Bihin; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 123-125.

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer'de Bir Resm-i Bihin; SF, C. 47, S. 1206[GMK], s. 74.

[İmzasız]: Hindistan'da Alaim-i İhtilâl; SF, C. 47, S. 1213, s. 264-268.

[İmzasız]: Hive Sadrazamı Merhum İslam Hoca; SF, C. 46, S. 1173, s. 56.

[İmzasız]: "Home Rule", İngiltere Ahvali; SF, C. 46, S. 1191, s. 484.

[İmzasız]: Huzur-ı Padişahîye Kabul Şeraiti; SF, C. 46, S. 1191, s. 482.

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye – Ruslarla ve Müttefikleriyle Muhasamat: Tebligat-ı Resmiye; SF, C. 47, S. 1222[GMK], s. 167, 168.

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye ve Avrupa Muharebesi; SF, C. 47, S. 1218[GMK], s. 152.

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye ve Fransa; SF, C. 46, S. 1193, s. 530.

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye ve Romanya; SF, C. 46, S. 1191, s. 482.

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye ve Yunanistan [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1183, s. 306.

[İmzasız]: Hükümet-i Osmaniye-Yunanistan; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 50.

[İmzasız]: Hükümetin Beyannamesi; SF, C. 47, S. 1207[GMK], s. 82, 83.

[İmzasız]: Hürriyet-i Ebediye'de; SF, C. 46, S. 1195, s. 578.

[İmzasız]: Iyd-i Milli – 10 Temmuz; SF, C. 47, S. 1207[GMK), s. 81, 82.

[İmzasız]: İdare-i Vilayet Kanunu'nun Tadili [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1176, s. 138.

[İmzasız]: İki Veliaht – Avusturya Veliahdı, Prens de Gal; SF, C. 46, S. 1173, s. 57.

[İmzasız]: İmparator Vapuru; SF, C. 46, S. 1192, s. 517.

[İmzasız]: İmrülkays [Neşriyat ü Matbuat –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 525.

[İmzasız]: İnasa Mahsus Amerikan Koleji'nin Resm-i Güşadı; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 27.

[İmzasız]: "İnflexible" Dretnot Kruvazörü; SF, C. 47, S. 1204, s. 128.

[İmzasız]: İngiliz Donanması ve Alman Tahtelbahirleri; SF, C. 47, S. 1217, s. 331, 332.

[İmzasız]: İngiltere'de ve Fransa'da; SF, C. 46, S. 1192, s. 516.

[İmzasız]: İngiltere'nin Endişeleri; SF, C. 47, S. 1218, s. 349, 350.

[İmzasız]: İntihabat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1187, s. 401.

[İmzasız]: İntihabat ve Hitam-ı Buhran [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 377.

[İmzasız]: İrlanda Meselesi; SF, C. 46, S. 1192, s. 507, 508.

[İmzasız]: İrlanda Meselesi; SF, C. 46, S. 1195, s. 580.

[İmzasız]: İslamiyet ve Almanlar – Almanya'nın Muamele-i Cemilesi Üzerine; SF, C. 47, S. 1214, s. 283, 284.

[İmzasız]: İstanbul Âlem-i İktisadiyatında Bir İzdivaç; SF, C. 46, S. 1188, s. 413.

[İmzasız]: İstanbul Hayatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1173, s. 65.

[İmzasız]: İstanbul Hayatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1175, s. 113.

[İmzasız]: İstanbul Mebus-ı Muhteremi Hüseyin Cahid Bey'in Seyahati Münasebetiyle – Hüseyin Cahid Bey'in Üçüncü Sulh Konferansı; SF, C. 46, S. 1193, s. 540, 541.

[İmzasız]: İstanbul Mebusları; SF, C. 46, S. 1187, s. 396, 397.

[İmzasız]: İstanbul: Tabiat-ı Beşer [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1181, s. 257.

[İmzasız]: İstanbul'a Bir Nazar [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1174, s. 89.

[İmzasız]: İstiklâl-i Osmanî [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1178, s. 185.

[İmzasız]: İşret Beliyesi; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 58.

[İmzasız]: İtilaf-ı Müsellesin İstizahatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1176, s. 137, 138.

[İmzasız]: İtimatname Takdimi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1176, s. 138.

[İmzasız]: İzciler; SF, C. 47, S. 1205, s. 133.

[İmzasız]: İzzet Paşa; SF, C. 46, S. 1179, s. 201.

[İmzasız]: Japonya İmparatoriçesi Haroko; SF, C. 46, S. 1195, s. 596.

[İmzasız]: [Juconde]; SF, C. 46, S. 1176, s. 132.

[İmzasız]: Juconde; SF, C. 46, S. 1176, s. 132, 133.

[İmzasız]: Jules Clarétie; SF, C. 46, S. 1179, s. 208.

[İmzasız]: Kabinede Tebeddül [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1188, s. 425.

[İmzasız]: Kadın Kalbi – Harpte Şefkat-i Mütekabile; SF, C. 47, S. 1221, s. 398.

[İmzasız]: Kadınlar Mesai-i Hayatiyede; SF, C. 47, S. 1198, s. 29.

[İmzasız]: Kadınlar ve Hakk-ı İntihap [Mebahis-i Mütenevvia –]; SF, C. 47, S. 1200, s. 64.

[İmzasız]: Kadınlık Âleminde – Belkıs Şevket Hanımefendi'nin Tayeranı; SF, C. 46, S. 1174, s. 81-83.

[İmzasız]: Kâmil Paşa Merhum; SF, C. 46, S. 1172, s. 37-39.

[İmzasız]: Kan Dökülmeden Bir Muvaffakiyet; SF, C. 47, S. 1218, s. 348.

[İmzasız]: Kanun-ı Esasî Tadilatı; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 18.

[İmzasız]: Kasırga-Tulumba; SF, C. 47, S. 1210, s. 222.

[İmzasız]: Kış Havaları [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1177, s. 161.

[İmzasız]: Kış, Yılbaşı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 233.

[İmzasız]: Kiev Mahkemesi; SF, C. 46, S. 1174, s. 90-94.

[İmzasız]: Kiliseler ve Mektepler; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 42.

[İmzasız]: Livadya Ziyareti; SF, C. 47, S. 1197[GMK], s. 2.

[İmzasız]: Londra'nın İstilası; SF, C. 47, S. 1221, s. 390, 391.

[İmzasız]: Macarlar Osmanlılar; SF, C. 46, S. 1193, s. 532.

[İmzasız]: Madam Baron Bertha von Suttner; SF, C. 47, S. 1204, s. 125.

[İmzasız]: Madam Caillaux Hakkında [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 473, 474.

[İmzasız]: Makedonya'da Müslümanlar – Babıali'nin Muhtırası; SF, C. 46, S. 1196, s. 604.

[İmzasız]: Marki di San Giuliano; SF, C. 47, S. 1220, s. 382.

[İmzasız]: Matbaamızın 25'inci Sene-i Devriyesi; SF, C. 47, S. 1198[GMK], s. 10, 11.

[İmzasız]: Matbuat Kanunu; SF, C. 46, S. 1191, s. 482.

[İmzasız]: [Matmazel Napier]; SF, C. 47, S. 1197, s. 4.

[İmzasız]: Meclis-i Mebusan – Divan-ı Riyaset; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 19.

[İmzasız]: Meclis-i Umumi'nin Tatili; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 98.

[İmzasız]: Menelik'in Vefatı; SF, C. 46, S. 1177, s. 157.

[İmzasız]: Merhum Abdülkerim Paşa; SF, C. 46, S. 1173, s. 56, 57.

[İmzasız]: Merhum Emrullah Efendi; SF, C. 47, S. 1211, s. 224.

[İmzasız]: Merhum İsmail Gaspıranski Bey; SF, C. 47, S. 1220, s. 382.

[İmzasız]: Merhum Mina Hanım Talişinska; SF, C. 46, S. 1186, s. 373.

[İmzasız]: Merkez-i Cihan; SF, C. 46, S. 1182, s. 279-280.

[İmzasız]: Mesaib-i Harbiye ve Muavenet-i İnsaniye; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 114, 115.

[İmzasız]: Meşher-i Ezhar; SF, C. 47, S. 1205, s. 141.

[İmzasız]: Meşhur Piyanist Müteveffa Raul Ponyo [رائول پونیو]; SF, C. 46, S. 1185, s. 349.

[İmzasız]: Meşihat-ı İslamiye [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 449.

[İmzasız]: Meydan-ı Harpte En Genç Üç Alman Prens; SF, C. 47, S. 1220[GMK], s. 159, 160.

[İmzasız]: Mısır Ahvali; SF, C. 47, S. 1222, s. 413.

[İmzasız]: [Mısır'ın İskenderiye Şehrinde]; SF, C. 46, S. 1192, s. 520.

[İmzasız]: Millet ve Şimendiferler [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 448.

[İmzasız]: Miss Ellison; SF, C. 46, S. 1176, s. 139, 140.

[İmzasız]: Moşh Vaygoni Efendi'nin Bir Muvaffakiyet-i Fenniyesi; SF, C. 46, S. 1174, s. 85.

[İmzasız]: Mösyö Antoine – Sanatkâr-ı Şehir; SF, C. 47, S. 1204, s. 120.

[İmzasız]: Mösyö "Daucourt"un Muvasalatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1171, s. 18, 19.

[İmzasız]: Mösyö Joseph Chamberlain; SF, C. 47, S. 1206, s. 160.

[İmzasız]: [Mösyö Maurice Barrès]; SF, C. 47, S. 1204, s. 115.

[İmzasız]: Muharip Devletlerin Havai Filoları – Kabil-i Sevk ü İdare Balonları ve Tayyareler; SF, C. 47, S. 1214, s. 284, 285.

[İmzasız]: Muhterem Karielerimizin ve Karilerimizin Enzar-ı Dikkatine: Feth-i Konstantiniye; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 27.

[İmzasız]: Müdafaa-i Sıhhiye; SF, C. 46, S. 1190, s. 469.

[İmzasız]: Müslüman Tüccar Cemiyeti; SF, C. 46, S. 1193, s. 531, 532.

[İmzasız]: Nisvan-ı İslam [Neşriyat ü Matbuat –]; SF, C. 46, S. 1194, s. 573.

[İmzasız]: Nutk-i İftitahi; SF, C. 47, S. 1198[GMK], s. 10.

[İmzasız]: Osmanlı Bulgar Mukavelenameleri; SF, C. 46, S. 1191, s. 482.

[İmzasız]: Osmanlı Donanması [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 233.

[İmzasız]: Osmanlı Fransız Cemiyeti; SF, C. 46, S. 1192, s. 507.

[İmzasız]: Osmanlı-İran Tahdid-i Hududu [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 45.

[İmzasız]: Osmanlı Satvet-i Bahriyesi – İhtişamlı Bir Gün; SF, C. 47, S. 1216[GMK], s. 143, 144.

[İmzasız]: Osmanlı Seferberliği; SF, C. 47, S. 1210[GMK], s. 106.

[İmzasız]: Osmanlı Sırp Muahedesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 449, 450.

[İmzasız]: Osmanlı Tayyareciler [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1188, s. 425.

[İmzasız]: Osmanlı Tayyarecilik Hayatında Bir Facia – Fethi ve Sadık Beylerin Taberiye Gölü Civarında Bir Kaza-yı Müthiş ile Şahadeti; SF, C. 46, S. 1187, s. 391-393.

[İmzasız]: Osmanlı Tayyareleri [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 377, 378.

[İmzasız]: Osmanlı Tayyareleri Ehrama Doğru; SF, C. 46, S. 1184, s. 316, 317.

[İmzasız]: Osmanlı ve Yunan Münasebatı – Akd-i Müsalahaya Doğru [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1171, s. 19.

[İmzasız]: Panama Kanalı'nın Hükümdar-ı Müstakili – Mühendis Miralay Goethals; SF, C. 46, S. 1195, s. 592-594.

[İmzasız]: Panama Pasifik Beynelmilel Sergi-i Umumîsi; SF, C. 46, S. 1194, s. 555, 556.

[İmzasız]: Paris Faciası [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 473.

[İmzasız]: [Paris Hayatı – Yaşmak Modası]; SF, C. 46, S. 1178, s. 184.

[İmzasız]: Paris-İstanbul-Kahire Seyahat-i Havaiyesi; SF, C. 46, S. 1182, s. 280.

[İmzasız]: Paris İşçi Kızları; SF, C. 46, S. 1174, s. 85.

[İmzasız]: Paris Maliye Komisyonu'nda; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 50, 51.

[İmzasız]: Paris Sokakları; SF, C. 47, S. 1205, s. 141.

[İmzasız]: Paris'te Bir Facia-Fransa'da Buhran-ı Vükelâ [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 450, 451.

[İmzasız]: Pasteur Müessesesi Gümüş Düğünü – Yirmi Beşinci Sene-i Devriye-i Tesisi; SF, C. 46, S. 1173, s. 60-62.

[İmzasız]: Petersburg Cami-i Şerifi; SF, C. 47, S. 1198, s. 22.

[İmzasız]: Rahm ü Şefkate Arz-ı İftihar; SF, C. 46, S. 1196, s. 603, 604.

[İmzasız]: Romanya Darülfünunu Talebe ve Talibatı; SF, C. 46, S. 1193, s. 532.

[İmzasız]: Romanya Kralı Müteveffa Carol; SF, C. 47, S. 1219, s. 362.

[İmzasız]: Rusya Başvekili Mösyö Goremykin; SF, C. 46, S. 1187, s. 400.

[İmzasız]: Rusya: Çar ve Çariçe, Çareviç, Rical-i Hükümet ve Halk; SF, C. 47, S. 1199, s. 44.

[İmzasız]: Rusya'da Tebeddülat-ı Vükelâ; SF, C. 46, S. 1185, s. 348, 349.

[İmzasız]: Rusya'da Teslihat [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 448.

[İmzasız]: Rusya'nın Ahval-i Dahiliyesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1182, s. 282, 283.

[İmzasız]: Rüsumat Salnamesi; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 42.

[İmzasız]: Sadr-ı Esbak ve Reis-i Ayan Said Paşa Merhum; SF, C. 46, S. 1187, s. 387, 388.

[İmzasız]: Said Paşa'nın İrtihali [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1187, s. 401.

[İmzasız]: Sanatkârlar, Sigortalar; SF, C. 47, S. 1197, s. 5.

[İmzasız]: Sarah Bernhardt – Legion d'Honore Nişanı; SF, C. 46, S. 1184, s. 325.

[İmzasız]: "Saverne" Hadisesi; SF, C. 46, S. 1181, s. 249.

[İmzasız]: Sevahil Muhafazası – Seyyar Bataryalar; SF, C. 46, S. 1193, s. 544.

[İmzasız]: Sir John Mary [جون مه ری] [(Vefayat-ı Meşahir) –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 524.

[İmzasız]: Sir William Crookes, İngiltere'de "Royal Society" Reis-i Cedidi; SF, C. 46, S. 1181, s. 253.

[İmzasız]: Siyasî Âlemde [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1175, s. 114.

[İmzasız]: Siyasî Âlemde [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1181, s. 257, 258.

[İmzasız]: Siyasiyat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 234.

[İmzasız]: Siyasiyat Âleminde, Almanya ve Rusya [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1188, s. 425, 426.

[İmzasız]: Suffragette'ler; SF, C. 47, S. 1203, s. 109.

[İmzasız]: Suffragette'ler; SF, C. 47, S. 1204, s. 124.

[İmzasız]: Sultan Fatih'in Nam-ı Hümayununa İhtifal-i Milli; SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 33.

[İmzasız]: "Sultan Osman-ı Evvel" [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1179, s. 210, 211.

[İmzasız]: Süleyman Şefik Paşa; SF, C. 46, S. 1184, s. 328.

[İmzasız]: Şair-i Hindu Rabindranath Tagore; SF, C. 46, S. 1177, s. 156, 157.

[İmzasız]: [Şayan-ı Dikkat Bir Fotoğrafi ve Bir Hatıra]; SF, C. 46, S. 1187, s. 389.

[İmzasız]: [Şehit tayyarecilerimiz Fethi ve Nuri Beylerle Mülazım Sadık Bey]; SF, C. 46, S. 1192, s. 513.

[İmzasız]: Tababet-i Cedide; SF, C. 47, S. 1200, s. 61.

[İmzasız]: Talat Bey'in Seyahati; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 51.

[İmzasız]: Talat Bey'in Seyahati; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 123.

[İmzasız]: Talebe Ziyaretleri; SF, C. 46, S. 1194, s. 569.

[İmzasız]: Taşkışla; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 19.

[İmzasız]: Tatbikat ü Malûmat-ı Ziraiyenin Tamimi; SF, C. 46, S. 1189, s. 453, 454.

[İmzasız]: Tayyare Kazaları: Nuri Bey'in Şahadeti [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 450.

[İmzasız]: Tayyarecilik Âleminde [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1175, s. 113, 114.

[İmzasız]: Tekfurdağı ve Muratlı Hattı; SF, C. 46, S. 1191, s. 482, 483.

[İmzasız]: Tesis-i Devlet, İhtifal-i Millî [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1179, s. 208, 209.

[İmzasız]: Torpil Şeklinde Velosipet; SF, C. 46, S. 1181, s. 256.

[İmzasız]: Türkiye ve Ukraynalılar – Ruslar Karadeniz'ine Nasıl İndiler, Nasıl Türkiye'yi ve İran'ı Tazyik Ettiler; SF, C. 47, S. 1222, s. 402, 404.

[İmzasız]: Türkiye'de Gümrük Rüsumu; SF, C. 47, S. 1216, s. 317, 318.

[İmzasız]: Türkiye-Yunanistan; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 42.

[İmzasız]: Uhud-i Atikanın Ref' ü İlgası; SF, C. 47, S. 1215, s. 288.

[İmzasız]: Uhud-i Atikanın Ref' ü İlgası; SF, C. 47, S. 1215[GMK], s. 140.

[İmzasız]: Umumî Bir Nazar [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 353, 354.

[İmzasız]: Umumi Seferberlik; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 98.

[İmzasız]: Üful-i Üstad – Matbuat; SF, C. 46, S. 1183, s. 297, 298.

[İmzasız]: Üstad Ekrem'in Üfulü [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1183, s. 305, 306.

[İmzasız]: Vaizler; SF, C. 46, S. 1193, s. 532.

[İmzasız]: Vatan Uğrunda Feda-yı Hayat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1187, s. 401.

[İmzasız]: Veli Efendi At Yarışları; SF, C. 47, S. 1202, s. 89.

[İmzasız]: Veliaht Hazretleri ve Hilâl-i Ahmer; SF, C. 47, S. 1221, s. 384.

[İmzasız]: Viyana'da Hayvanat Pazarı; SF, C. 46, S. 1185, s. 341.

[İmzasız]: "Yavuz" ve "Midilli" Zırhlılarımız; SF, C. 47, S. 1210, s. 208.

[İmzasız]: Yeni Ayan-ı Kiram; SF, C. 46, S. 1179, s. 201.

[İmzasız]: Yeni Balkan İttifakı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1184, s. 329.

[İmzasız]: Yeni Hatveler (İlk Tatbikat, Postalar ve Temettu); SF, C. 47, S. 1217[GMK], s. 147, 148.

2.1.3.32. HANEDANLAR VE MENSUPLARI:

İbnülarif Nizameddin: On Yedinci Asırda Almanya: Büyük Friedrich [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1214, s. 286.

[İmzasız]: [Âlem-i İslam'da Bir Hükümdar Kadın]; SF, C. 46, S. 1180, s. 217.

[İmzasız]: Almanya İmparatorunun Kerimesi Braunschweig Dükalığı Tahtında; SF, C. 46, S. 1172, s. 40.

[İmzasız]: Arnavutluk Kral ve Kraliçeliğine Namzet Prens ve Prenses de Wied; SF, C. 46, S. 1173, s. 61.

[İmzasız]: Arnavutluk – Prens ve Ahalisi; SF, C. 46, S. 1190, s. 465.

[İmzasız]: Arnavutluk Prensi; SF, C. 46, S. 1187, s. 400.

[İmzasız]: Arnavutluk Prensi ve İkametgâhı; SF, C. 46, S. 1184, s. 328.

[İmzasız]: Bosnasaray Faciası – Avusturya Veliahdı ile Zevce-i Muhteremesinin Katli; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 58-60.

[İmzasız]: Çar ve Çariçe Hazeratının Dört Kerimesi; SF, C. 47, S. 1206, s. 148.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1195, s. 577, 578.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 25, 26.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 41, 42.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 49, 50.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 57, 58.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1205[GMK], s. 65, 66.

[İmzasız]: Harb-i Umumi – Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 121-123.

[İmzasız]: İki Veliaht – Avusturya Veliahdı, Prens de Gal; SF, C. 46, S. 1173, s. 57.

[İmzasız]: Japonya İmparatoriçesi Haroko; SF, C. 46, S. 1195, s. 596.

[İmzasız]: Livadya Ziyareti; SF, C. 47, S. 1197[GMK], s. 2.

[İmzasız]: Menelik'in Vefatı; SF, C. 46, S. 1177, s. 157.

[İmzasız]: Meydan-ı Harpte En Genç Üç Alman Prens; SF, C. 47, S. 1220[GMK], s. 159, 160.

[İmzasız]: Romanya Kralı Müteveffa Carol; SF, C. 47, S. 1219, s. 362.

[İmzasız]: Rusya: Çar ve Çariçe, Çareviç, Rical-i Hükümet ve Halk; SF, C. 47, S. 1199, s. 44.

[İmzasız]: Veliaht Hazretleri ve Hilâl-i Ahmer; SF, C. 47, S. 1221, s. 384.

O[sman] K[emal] Hatif: Arşidük Fransuva Ferdinand; SF, C. 47, S. 1205, s. 139-141.

2.1.3.33. HATIRA:

B.: Abdi; SF, C. 47, S. 1215, s. 296, 297.

[İmzasız]: Madam Sarah Bernhardt – İdama Mahkûm Olanlar Karşısında; SF, C. 46, S. 1177, s. 152, 153, 156.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1183, s. 290.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: Salim Bey; SF, C. 46, S. 1188, s. 412.

2.1.3.34. HAVACILIK:

[İmzasız]: Bahr-i Muhit Sefain-i Havaiyesi; SF, C. 46, S. 1171, s. 11-17.

[İmzasız]: Bahr-i Muhiti Havadan Geçmek Gayreti – Avrupa ile Amerika Arasında Seyahat-i Havaiye; SF, C. 46, S. 1192, s. 522-524.

[İmzasız]: [Belkıs Şevket Hanımefendi]; SF, C. 46, S. 1174, s. 80.

[İmzasız]: Belkıs Şevket Hanımefendi; SF, C. 46, S. 1175, s. 109.

[İmzasız]: Fethi Bey; SF, C. 46, S. 1187, s. 391, 392.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 17, 18.

[İmzasız]: Hangi Unsura İstinat Edeceğiz; SF, C. 46, S. 1171, s. 3-5.

[İmzasız]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1182, s. 266.

[İmzasız]: Kadınlık Âleminde – Belkıs Şevket Hanımefendi'nin Tayeranı; SF, C. 46, S. 1174, s. 81-83.

[İmzasız]: Kadınlık ve Tayyarecilik Hayatında [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1174, s. 90.

[İmzasız]: Mösyö "Daucourt"un Muvasalatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1171, s. 18, 19.

[İmzasız]: Muharip Devletlerin Havai Filoları – Kabil-i Sevk ü İdare Balonları ve Tayyareler; SF, C. 47, S. 1214, s. 284, 285.

[İmzasız]: Osmanlı Tayyareciler [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1188, s. 425.

[İmzasız]: Osmanlı Tayyarecilik Hayatında Bir Facia – Fethi ve Sadık Beylerin Taberiye Gölü Civarında Bir Kaza-yı Müthiş ile Şahadeti; SF, C. 46, S. 1187, s. 391-393.

[İmzasız]: Osmanlı Tayyareleri [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 377, 378.

[İmzasız]: Osmanlı Tayyareleri Ehrama Doğru; SF, C. 46, S. 1184, s. 316, 317.

[İmzasız]: Paris-İstanbul-Kahire Seyahat-i Havaiyesi; SF, C. 46, S. 1182, s. 280.

[İmzasız]: Sadık Bey; SF, C. 46, S. 1187, s. 392.

[İmzasız]: [Şehit tayyarecilerimiz Fethi ve Nuri Beylerle Mülazım Sadık Bey]; SF, C. 46, S. 1192, s. 513.

[İmzasız]: Tayyare Kazaları: Nuri Bey'in Şahadeti [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 450.

[İmzasız]: Tayyarecilik Âleminde [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1175, s. 113, 114.

[İmzasız]: Vatan Uğrunda Feda-yı Hayat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1187, s. 401.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1174, s. 74.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1184, s. 314.

M[ehmed]. Nejad: Muamma-yı Hayat; SF, C. 46, S. 1192, s. 522.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1171, s. 2.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: Salim Bey; SF, C. 46, S. 1188, s. 412.

2.1.3.35. HİKÂYE (ÇEVİRİ):

Baria Canan: Deli [Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1176, s. 141, 142. (Guy de Maupassant'dan.)

[İmzasız]: Bir İzdivaç; SF, C. 47, S. 1210, s. 218-222. (Çevirmeni ve yazarı belirtilmiyor.)

[İmzasız]: Bir Vaka – Şimendiferde Bir Tufeylî; SF, C. 46, S. 1195, s. 594-596. (Blasco İbañez'den.)

[İmzasız]: Deli Olduğum Zaman; SF, C. 46, S. 1172, s. 27, 29, 30. (Luigi Pirandello'dan.)

[İmzasız]: Deli Olduğum Zaman [II]; SF, C. 46, S. 1173, s. 54, 55, 58, 59.

[İmzasız]: Deli Olduğum Zaman [III]; SF, C. 46, S. 1174, s. 86-88.

[İmzasız]: Güvercinler [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 366-368. (Jean Vinau [ژان وینو]'dan.)

[İmzasız]: Hamdi'nin İhtirası – Hikâye; SF, C. 46, S. 1191, s. 494-496. (Emil Edvars [امیل ادوارس]'tan.)

[İmzasız]: Hamdi'nin İhtirası [II]; SF, C. 46, S. 1192, s. 515, 518.

[İmzasız]: Hamdi'nin İhtirası [III]; SF, C. 46, S. 1193, s. 545-548.

[İmzasız]: Hayat-ı Raiyane; SF, C. 46, S. 1196, s. 619, 620. (Teikseira de Queiros'tan.)

[İmzasız]: Hayat-ı Raiyane [II]; SF, C. 47, S. 1197, s. 13-16.

[İmzasız]: Hayat-ı Raiyane [III]; SF, C. 47, S. 1198, s. 30, 31.

[İmzasız]: Nokta-i Nazar [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 344-347. (August Vilerva [اوکوست ویلروا]'dan.)

[İmzasız]: Otomobilde [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 474-476. (Boyekar [بویه قار]"dan.)

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti; SF, C. 47, S. 1202, s. 94-96. (Madam Margaret Poradofiska [مارغریت پورادوفسقا]'dan.)

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [II]; SF, C. 47, S. 1203, s. 110-112.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [III]; SF, C. 47, S. 1204, s. 126-128.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [IV]; SF, C. 47, S. 1205, s. 142-144.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [V]; SF, C. 47, S. 1206, s. 158-160.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [VI]; SF, C. 47, S. 1207, s. 171-175.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [VII]; SF, C. 47, S. 1208, s. 191, 192.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [VIII]; SF, C. 47, S. 1209, s. 201-206.

[İmzasız]: Siyah Kadın [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1195, s. 590, 591. (Ernest Gober [ارنست غوبه ر]'den.)

[İmzasız]: Tecrübe Devri [Küçük Hikâye –]; SF, C. 47, S. 1199, s. 46-48. (Döperera [دوپه ره را]'dan.)

[İmzasız]: Tecrübe Devri [II] [Küçük Hikâye –]; SF, C. 47, S. 1200, s. 62-64.

Mehmed Ali: Hangisini [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1183, s. 307-310. (Aleksandr Dumas-Fils'ten.)

Mehmed Ali: Hangisini [II] [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1184, s. 326-328.

[REEL], Ahmed Hidayet: Felsefe Hocası; SF, C. 46, S. 1181, s. 245-247. (Marcel Prévost'dan.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Isırganlar [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1187, s. 394, 395, 398-400. (Paul Bourget'den.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Üç Hatıra; SF, C. 46, S. 1184, s. 322, 323. (Paul Bourget'den.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Vera [Polonya Edebiyatı –]; SF, C. 46, S. 1182, s. 274-279. (Leopold Kampev [لئوپولد قامپه ف]"den.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Zafer-i Mevt; SF, C. 46, S. 1188, s. 423, 424, 426-428. (Maksim Formon [ماقسیم فورمون]"dan.)

[REEL], Ahmed Hidayet: Zafer-i Mevt [II]; SF, C. 46, S. 1189, s. 443-446.

Sabri Hüsnü: Horla; SF, C. 46, S. 1179, s. 211-215. (Guy de Maupassant'dan.)

Sabri Hüsnü: Horla [II]; SF, C. 46, S. 1180, s. 235-238. (Guy de Maupassant'dan.)

Sabri Hüsnü: Horla [III]; SF, C. 46, S. 1181, s. 262, 263. (Guy de Maupassant'dan.)

Sabri Hüsnü: Horla [IV]; SF, C. 46, S. 1184, s. 330-334. (Guy de Maupassant'dan.)

Sabri Hüsnü: Odun; SF, C. 46, S. 1175, s. 115-118. (Guy de Maupassant'dan.)

Sabri Hüsnü: Seyahatte; SF, C. 46, S. 1177, s. 164-166. (Guy de Maupassant'dan.)

2.1.3.36. HİKÂYE (TELİF):

Bahire Canan: Erkek Mektupları [Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1175, s. 110-112.

Baria Canan: Bir Bergüzar; SF, C. 46, S. 1179, s. 208.

Baria Canan: Kış Çiçekleri [Fantezi –]; SF, C. 46, S. 1181, s. 251.

Baria Canan: Parnas Mabedi – Calib'in Defterinden – Fantezi ; SF, C. 46, S. 1177, s. 151.

[ERBİL], Haşim Nahid: Ak Yıldız [Fantezi –]; SF, C. 47, S. 1202, s. 83-86.

[ERBİL], Haşim Nahid: Hacer [Milli Hikâye –]; SF, C. 47, S. 1205, s. 134, 135.

Feridun Necdet: Mazinin Hatıratından; SF, C. 47, S. 1208, s. 186-190.

Hakkı Tahsin: Aşk Şerbeti; SF, C. 46, S. 1172, s. 33-37.

Mediha Cahid: Menekşeler İçinde; SF, C. 46, S. 1190, s. 463.

Mehmed Ali: Müthiş Bir Gece [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1179, s. 199, 200.

Mehmed Rauf: Talih mi [Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1174, s. 78, 79, 83.

Midhat Ömer: Buhran Saatleri – Sinirli; SF, C. 47, S. 1207, s. 170, 171.

Midhat Ömer: Yadigâr; SF, C. 47, S. 1209, s. 195, 196.

[MORKAYA], Burhan Cahid: Eski ve Güzel Memleket; SF, C. 46, S. 1189, s. 447.

[MORKAYA], Burhan Cahid: Macera Notlarından – Aşkta Hak; SF, C. 47, S. 1206, s. 151.

Nuri Bekir (Doktor): Deli; SF, C. 47, S. 1204, s. 122-126.

N[uri Bekir (Doktor)].: Her Yüzü Kızaran Kabahatli mi – Daü'l-humrat; SF, C. 47, S. 1216, s. 313-316.

Nuri Bekir (Doktor): Kuyu; SF, C. 47, S. 1198, s. 26-28.

Osman Sıdkı: Ak Saçlar; SF, C. 47, S. 1218, s. 344-347.

[REEL], Ahmed Hidayet: Bir Mukayese [Küçük Hikâye –]; SF, C. 47, S. 1197, s. 4-7.

[REEL], Ahmed Hidayet: Necmi'nin Ölümü [Milli Hikâye –]; SF, C. 47, S. 1221, s. 394-396.

[REEL], Ahmed Hidayet: Tetkikat-ı Ruhiye – Bir Mektuptan; SF, C. 47, S. 1202, s. 89, 90.

Satı Merih: Bir Mektuptan Müfrez; SF, C. 47, S. 1203, s. 106.

Suad Reşad: Ayın Gölgesi; SF, C. 47, S. 1209, s. 196, 197.

Ziya Behlül: Bir Aşk Mektubu; SF, C. 46, S. 1183, s. 299, 302.

2.1.3.37. HUKUK VE MEVZUAT:

[İmzasız]: Banknotlar; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 99.

[İmzasız]: Bir Nizam-ı Mühim – Mahakim-i Şeriye ve Nizamiyenin Tefrik-i Vazaifi; SF, C. 47, S. 1220[GMK], s. 159.

[İmzasız]: 1 Teşrin-i Evvel 1914 – Osmanlı Feyz-i Millisi (Gümrükler, Postalar, Temettu); SF, C. 47, S. 1218[GMK], s. 151, 152.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1197[GMK], s. 1, 2.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1198[GMK], s. 9, 10.

[İmzasız]: Dahiliye Nezareti Teşkilatı Hakkında Nizamname [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1178, s. 185, 186.

[İmzasız]: Darü'l-Hilafetü'l-Aliye Medresesi; SF, C. 47, S. 1218[GMK], s. 152.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 17, 18.

[İmzasız]: Huzur-ı Padişahîye Kabul Şeraiti; SF, C. 46, S. 1191, s. 482.

[İmzasız]: İdare-i Vilayet Kanunu'nun Tadili [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1176, s. 138.

[İmzasız]: İstikraz Kanunu; SF, C. 46, S. 1193, s. 530.

[İmzasız]: İşret Beliyesi; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 58.

[İmzasız]: Kanun-ı Esasî Tadilatı; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 18.

[İmzasız]: Matbuat Kanunu; SF, C. 46, S. 1191, s. 482.

[İmzasız]: Müsalahanın Metn-i Resmîsi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1173, s. 66-70.

[İmzasız]: Seferberlik Kanunları; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 98, 99.

[İmzasız]: Tam Manasıyla Hürriyet ü İstiklâl; SF, C. 47, S. 1214[GMK], s. 133.

[İmzasız]: Vaizler; SF, C. 46, S. 1193, s. 532.

[İmzasız]: Yeni Hatveler (İlk Tatbikat, Postalar ve Temettu); SF, C. 47, S. 1217[GMK], s. 147, 148.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1181, s. 242.

2.1.3.38. İZCİLİK:

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1195, s. 577, 578.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 17, 18.

[İmzasız]: İzciler; SF, C. 47, S. 1203, s. 105.

[İmzasız]: İzciler; SF, C. 47, S. 1205, s. 133.

2.1.3.39. KADIN:

[ATABEYOĞLU], Selahaddin Enis: İhsan Raif Hanımefendi ve "Gözyaşları" [Bir Eser-i Edebi –]; SF, C. 47, S. 1202, s. 90-93.

[İmzasız]: [Âlem-i İslam'da Bir Hükümdar Kadın]; SF, C. 46, S. 1180, s. 217.

[İmzasız]: "Ali Fikri'nin Vitriyol Terkibatı"; SF, C. 47, S. 1198, s. 22.

[İmzasız]: Almanya'da Bir Osmanlı Hanımın Müşahedatı; SF, C. 47, S. 1216, s. 304.

[İmzasız]: Arap Kadını – Tesettürden Evvel ve Sonra; SF, C. 46, S. 1177, s. 147-151.

[İmzasız]: Arap Kadını – Tesettürden Evvel ve Sonra [II]; SF, C. 46, S. 1178, s. 188-191.

[İmzasız]: Aşk ü Muhabbet, Ziynet, Sermaye [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 47, S. 1198, s. 32.

[İmzasız]: Bağbostan Hanım'ın Matbaamızı Ziyareti; SF, C. 47, S. 1207, s. 162.

[İmzasız]: [Belkıs Şevket Hanımefendi]; SF, C. 46, S. 1174, s. 80.

[İmzasız]: Belkıs Şevket Hanımefendi; SF, C. 46, S. 1175, s. 109.

[İmzasız]: [Beyaz ile Siyah]; SF, C. 46, S. 1174, s. 88.

[İmzasız]: Bir İzdivaç; SF, C. 47, S. 1210, s. 218-222.

[İmzasız]: Bizde İnkılab-ı İçtimaî Avrupa'da Hüsn-i Telakki; SF, C. 46, S. 1194, s. 568.

[İmzasız]: Bonaparte ve Mısır Kadınları [Tarihten Küçük Bir Parça –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 466-468.

[İmzasız]: Bütün Cihan-ı Medeniyetin Kadınlarına Hitap; SF, C. 47, S. 1218, s. 350.

[İmzasız]: Darülfünun'da Hanımlara Dersler [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1184, s. 329.

[İmzasız]: Edebiyatta Meyl ü İstidat – Kızlarda ve Erkek Çocuklarda; SF, C. 47, S. 1204, s. 118.

[İmzasız]: Hangi Unsura İstinat Edeceğiz; SF, C. 46, S. 1171, s. 3-5.

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer Merkezi'nde Bir Resm-i Bihin; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 123-125.

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer'de Bir Resm-i Bihin; SF, C. 47, S. 1206[GMK], s. 74.

[İmzasız]: Hindistan'da Hürriyet-i Nisvan [Neşriyat ü Matbuat –]; SF, C. 46, S. 1193, s. 549.

[İmzasız]: İnasa Mahsus Amerikan Koleji'nin Resm-i Güşadı; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 27.

[İmzasız]: İstihlâk-i Millî Kadınlar Cemiyet-i Hayriyesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1174, s. 90.

[İmzasız]: Kadın Kalbi – Harpte Şefkat-i Mütekabile; SF, C. 47, S. 1221, s. 398.

[İmzasız]: Kadınlar Mesai-i Hayatiyede; SF, C. 47, S. 1198, s. 29.

[İmzasız]: Kadınlar ve Fenn-i Tıp; SF, C. 46, S. 1186, s. 369.

[İmzasız]: Kadınlar ve Hakk-ı İntihap; SF, C. 46, S. 1191, s. 487, 490-493.

[İmzasız]: Kadınlar ve Hakk-ı İntihap [II]; SF, C. 46, S. 1192, s. 519-522.

[İmzasız]: Kadınlar ve Hakk-ı İntihap [III]; SF, C. 46, S. 1196, s. 614-617.

[İmzasız]: Kadınlar ve Hakk-ı İntihap [Mebahis-i Mütenevvia –]; SF, C. 47, S. 1200, s. 64.

[İmzasız]: Kadınlar ve Mevki-i İçtimaileri; SF, C. 47, S. 1197, s. 11-13.

[İmzasız]: Kadınlık Âleminde – Belkıs Şevket Hanımefendi'nin Tayeranı; SF, C. 46, S. 1174, s. 81-83.

[İmzasız]: Kadınlık ve Tayyarecilik Hayatında [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1174, s. 90.

[İmzasız]: Merhum Mina Hanım Talişinska; SF, C. 46, S. 1186, s. 373.

[İmzasız]: Mesai-i Umumiyeye İştirak; SF, C. 46, S. 1191, s. 488, 489.

[İmzasız]: Mısır'da İntibahat-ı İktisadiye ve İçtimaiye; SF, C. 46, S. 1186, s. 368.

[İmzasız]: [Mısır'ın İskenderiye Şehrinde]; SF, C. 46, S. 1192, s. 520.

[İmzasız]: Miss Ellison; SF, C. 46, S. 1176, s. 139, 140.

[İmzasız]: [Montekarlo]; SF, C. 46, S. 1190, s. 469.

[İmzasız]: Müslüman Terzilerimizden Osman Zeki Bey'in Kerimeleri; SF, C. 46, S. 1183, s. 309.

[İmzasız]: Nisvan Hakkında [(Neşriyat ü Matbuat) –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 525, 526.

[İmzasız]: Nisvan-ı İslam [Neşriyat ü Matbuat –]; SF, C. 46, S. 1194, s. 573.

[İmzasız]: Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Hanımlar Merkezi'nin Taht-ı İdare ve Himayesinde "Hilâl-i Ahmer Darüssanaası"nın Asakir-i Osmaniyemize Hidematı; SF, C. 47, S. 1220, s. 368.

[İmzasız]: [Paris Hayatı – Yaşmak Modası]; SF, C. 46, S. 1178, s. 184.

[İmzasız]: Paris İşci Kızları; SF, C. 46, S. 1174, s. 85.

[İmzasız]: Son Moda; SF, C. 46, S. 1176, s. 136.

[İmzasız]: Suffragette'ler; SF, C. 46, S. 1190, s. 468.

[İmzasız]: Suffragette'ler; SF, C. 47, S. 1203, s. 109.

[İmzasız]: Suffragette'ler; SF, C. 47, S. 1204, s. 124.

[İmzasız]: Talim ü Terbiye-i Benat; SF, C. 46, S. 1178, s. 176.

Mahmud Sadık: At Başı Beraber – Kızlar ve Erkekler; SF, C. 47, S. 1207, s. 163-165.

Mahmud Sadık: "Darülfünun"da Hanımlara Ders – Mühim Bir Hatve; SF, C. 46, S. 1184, s. 319.

Mahmud Sadık: Evca-i Hamlin Teskini [Mebahis-i Fenniye –]; SF, C. 47, S. 1209, s. 200, 201.

Mahmud Sadık: Hastabakıcıları; SF, C. 46, S. 1180, s. 228, 229.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1174, s. 74.

Mahmud Sadık: Kadın Erkek İtilafi; SF, C. 46, S. 1194, s. 566.

Mahmud Sadık: Talim ü Terbiye-i Benat – Hanım Kızlar İçin Mühim Bir Müessese-i İrfan; SF, C. 47, S. 1200, s. 51-53.

[REEL], Ahmed Hidayet: Japonya'da Nisvan-ı Cedide; SF, C. 46, S. 1179, s. 204-207.

[REEL, Ahmed Hidayet]: Paris'te Bir Terbiyetgâh-ı İnas – "Victor Droi [ویکتور دروئی]" Kızlar Lisesi; SF, C. 46, S. 1178, s. 176-179.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1185, s. 338.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1186, s. 362.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1191, s. 486.

Ziya Behlül: Bir Hanımın Hayatı – Münire'nin Ruznameleri; SF, C. 46, S. 1176, s. 126, 127, 130, 131.

Ziya Behlül: Bir Hanımın Hayatı – Münire'nin Ruznameleri [II]; SF, C. 46, S. 1177, s. 154, 155, 158-160.

Ziya Behlül: Bir Hanımın Hayatı – Münire'nin Ruznameleri [III]; SF, C. 46, S. 1178, s. 174, 175, 182, 183.

2.1.3.40. KIZILAY:

[AKALIN, Doktor Besim Ömer]: Hilâl-i Ahmer'e Dair; SF, C. 47, S. 1218, s. 336-339.

[AKALIN], D[oktor]. B[esim]. Ö[mer].: Hilâl-i Ahmer'e Dair [II]; SF, C. 47, S. 1219, s. 354-359.

[AKALIN, Doktor Besim Ömer]: Hilâl-i Ahmer'e Dair [III]; SF, C. 47, S. 1220, s. 370-375.

[AKALIN, Doktor Besim Ömer]: Hilâl-i Ahmer'e Dair [IV]; SF, C. 47, S. 1221, s. 387-389, 392, 393.

[AKALIN], Doktor B[esim]. Ö[mer].: Hilâl-i Ahmer'e Dair [V]; SF, C. 47, S. 1222, s. 404, 405, 408-410.

[AKALIN], Doktor Besim Ömer: Şefkat ü İnsaniyet; SF, C. 47, S. 1212, s. 240, 241.

Ɛ.: Bir Muhacir Söylüyor – Kızıl Yeniay; SF, C. 47, S. 1214, s. 276.

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: Hilâl-i Ahmer; SF, C. 47, S. 1212, s. 245.

[DERSAN], Kâzım Şinasi: Hilâl-i Ahmer'in Esirlerimize Muaveneti; SF, C. 47, S. 1212, s. 241-244.

[EROZAN], Celal Sahir: "Kızılay"a; SF, C. 47, S. 1212, s. 240.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1206[GMK], s. 73, 74.

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer – Çiçek Günü; SF, C. 47, S. 1214, s. 272.

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer Hastaneleri; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 125.

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer Merkezi'nde Bir Resm-i Bihin; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 123-125.

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer Tarihi; SF, C. 47, S. 1212, s. 250-254.

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer'de Bir Resm-i Bihin; SF, C. 47, S. 1206[GMK], s. 74.

[İmzasız]: Mesaib-i Harbiye ve Muavenet-i İnsaniye; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 114, 115.

[İmzasız]: Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Hanımlar Merkezi'nin Taht-ı İdare ve Himayesinde "Hilâl-i Ahmer Darüssanaası"nın Asakir-i Osmaniyemize Hidematı; SF, C. 47, S. 1220, s. 368.

[İmzasız]: Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Merkez-i Umumisi Erkân-ı Muhteremesi; SF, C. 47, S. 1221, s. 385.

[İmzasız]: Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'nin Faaliyeti; SF, C. 47, S. 1212, s. 254.

[İmzasız]: Veliaht Hazretleri ve Hilâl-i Ahmer; SF, C. 47, S. 1221, s. 384.

[REEL], Ahmed Hidayet: Hilâl-i Ahmer'e; SF, C. 47, S. 1212, s. 244.

Refik Rasim: Hilal ü Salib-i Ahmer Müessesatının Tarihçe-i Muhasebesi; SF, C. 47, S. 1212, s. 246-249.

2.1.3.41. KÜTÜPHANECİLİK:

Ahmed Saib: Saray-ı Hümayunda Vizantiyus Kütüphanesi; SF, C. 46, S. 1183, s. 302-304.

[İmzasız]: Berlin Kütüphane-i Kralîsi-İmparatorun Bir Nutku [Matbuat ü Neşriyat –]; SF, C. 46, S. 1191, s. 501.

2.1.3.42. MAGAZİN:

[İmzasız]: Aslan ile Muganniye; SF, C. 46, S. 1180, s. 229.

[İmzasız]: Aslanlar Arasında [Şüun-ı Mütenevvia –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 40.

[İmzasız]: Fikrin Cilde İntibaı; SF, C. 46, S. 1172, s. 39.

[İmzasız]: İhtiyar Maymun; SF, C. 46, S. 1177, s. 160.

[İmzasız]: Kiev Mahkemesi; SF, C. 46, S. 1174, s. 90-94.

[İmzasız]: 117 Yaşında Bir Papağan; SF, C. 46, S. 1173, s. 64.

2.1.3.43. MANZUM PARÇALAR (İKTİBAS):

[İmzasız]: [İsimsiz]; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 20.

İsmail Safa: Ayasofya; SF, C. 47, S. 1201, s. 72.

Mevlana Cami: [İsimsiz]; SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 34, 35.

Nabizade Nazım: Hazret-i Fatih; SF, C. 47, S. 1201, s. 65.

Recaizade Mahmud Ekrem: Bir Kuş!; SF, C. 46, S. 1183, s. 300.

Recaizade Mahmud Ekrem: Kuzu Kız; SF, C. 46, S. 1183, s. 301.

[SERDAROĞLU], Emin Bülend: Hisarlara Karşı; SF, C. 47, S. 1201, s. 76, 77.

[TARHAN], Abdülhak Hamid: Hazret-i "Fatih"in Türbesini Ziyaret; SF, C. 47, S. 1201, s. 75.

Tevfik Fikret: Üstad Ekrem [Aveng-i Tasavir'den –]; SF, C. 46, S. 1183, s. 291.

2.1.3.44. MANZUM PARÇALAR (TELİF):

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: Hilâl-i Ahmer; SF, C. 47, S. 1212, s. 245.

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: İstanbul; SF, C. 47, S. 1218, s 345.

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: Leyal-i Uhrevi; SF, C. 47, S. 1208, s. 182.

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: Rübab-ı Şikeste Şair-i Bülendine; SF, C. 47, S. 1218, s. 340.

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: Sabah; SF, C. 47, S. 1198, s. 22.

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: Sahil Akşamları; SF, C. 47, S. 1200, s. 55.

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: Sana Dair; SF, C. 47, S. 1203, s. 106.

[ÇAMLIBEL], Faruk Nafiz: Şebab-ı Giryan; SF, C. 47, S. 1205, s. 138.

[EROZAN], Celal Sahir: "Kızılay"a; SF, C. 47, S. 1212, s. 240.

Florinalı Kâzım: Üstad Ekrem'in Ruh-i Bülendine; SF, C. 46, S. 1183, s. 306.

Hurşidpaşazade Mahmud: Feryad-ı Tahassür; SF, C. 46, S. 1175, s. 103.

Hurşidpaşazade Mahmud: Zavallı Nimet; SF, C. 46, S. 1172, s. 31.

İhsan Raif: Hilâl-i Ahmer; SF, C. 47, S. 1212, s. 241.

[OZANOĞLU], Yahya Saim: (Füsun Manzaraları –) Güneş Doğarken; SF, C. 47, S. 1211, s. 229.

[OZANOĞLU], Yahya Saim: Füsun Manzaraları – Fecri Temaşa; SF, C. 47, S. 1211, s. 229.

[OZANOĞLU], Yahya Saim: Zümrüt Ev; SF, C. 47, S. 1209, s. 197.

[OZANSOY], Halid Fahri: Kâbus; SF, C. 46, S. 1180, s. 223.

[OZANSOY], Halid Fahri: Mezarın Başında; SF, C. 46, S. 1175, s. 102.

[OZANSOY], Halid Fahri: Odalıklar; SF, C. 46, S. 1184, s. 318.

[OZANSOY], Halid Fahri: Veda; SF, C. 46, S. 1181, s. 250.

[SILAN], Necmeddin Sahir: Anat-ı İğbirar; SF, C. 47, S. 1220, s. 376.

[SILAN], Necmeddin Sahir: Hazan Akşamı; SF, C. 47, S. 1218, s. 344.

[SILAN], Necmeddin Sahir: Şam-ı Bahar; SF, C. 47, S. 1219, s. 360.

Ziya Behlül: Cazibelerin; SF, C. 46, S. 1186, s. 366.

Ziya Behlül: Davet; SF, C. 46, S. 1177, s. 159.

Ziya Behlül: Delisin; SF, C. 47, S. 1204, s. 119.

Ziya Behlül: Gözlerinin Karşısında; SF, C. 46, S. 1182, s. 271.

Ziya Behlül: Türk Masallarından – Kızıl Kale Savaşı; SF, C. 46, S. 1187, s. 390.

2.1.3.45. MASAL:

[REEL], A[hmed]. H[idayet].: Kibritçi Kız; SF, C. 46, S. 1193, s. 539.

Ziya Behlül: Türk Masallarından – Kızıl Kale Savaşı; SF, C. 46, S. 1187, s. 390.

2.1.3.46. MATBUAT:

İbnülarif Nizameddin: İbrahim Müteferrika; SF, C. 46, S. 1178, s. 186-188.

[İmzasız]: "Ali Fikri'nin Vitriyol Terkibatı"; SF, C. 47, S. 1198, s. 22.

[İmzasız]: Bir Amerikalının Hitabesi; SF, C. 47, S. 1221[GMK], s. 163, 164.

[İmzasız]: Bizde İnkılab-ı İçtimaî Avrupa'da Hüsn-i Telakki; SF, C. 46, S. 1194, s. 568.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1197[GMK], s. 1, 2.

[İmzasız]: En Doğru Harp Havadisi; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 121.

[İmzasız]: Enver Paşa'nın Tasviri [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1182, s. 281.

[İmzasız]: Fas'ta Matbuat; SF, C. 46, S. 1191, s. 496, 497.

[İmzasız]: Gaye-i Salah ü Kemale Doğru – Efkârın Teksif ü Tespiti Hakkında; SF, C. 46, S. 1174, s. 75, 76.

[İmzasız]: Harp Başka Gasp Başka İnsaniyet O Büsbütün Başka; SF, C. 47, S. 1221[GMK], s. 163.

[İmzasız]: Kurban Bayramı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1171, s. 17, 18.

[İmzasız]: Matbaamızın 25 Senelik Hayat-ı Mesaisi, 25. Sene-i Devriyesi; SF, C. 47, S. 1197, s. 2.

[İmzasız]: Matbaamızın 25'inci Sene-i Devriyesi; SF, C. 47, S. 1198[GMK], s. 10, 11.

[İmzasız]: Matbuat Kanunu; SF, C. 46, S. 1191, s. 482.

[İmzasız]: Vadiü'n-Nil'de Tıbaat Tarihi; SF, C. 46, S. 1173, s. 62-64.

[REEL], Ahmed Hidayet: Harp ve Matbuat [Hisler ve Mütalaalar –]; SF, C. 47, S. 1217, s. 323, 324.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1186, s. 362.

2.1.3.47. MEKTUP:

[İmzasız]: Almanya'da Bir Osmanlı Hanımın Müşahedatı; SF, C. 47, S. 1216, s. 304.

[İmzasız]: Bir Rus Muallimin Şayan-ı Dikkat Bir Mektubu; SF, C. 47, S. 1217[GMK], s. 148.

[İmzasız]: Doktor Kunos'un Bir Mektubu; SF, C. 46, S. 1184, s. 320.

[İmzasız]: Harpte Vahşet – Bir Alman ve Bir Fransız Zabitinin Hissiyatı; SF, C. 47, S. 1221, s. 398.

[İmzasız]: Millet-i Necibe-i Osmaniye Vatanperver Gençlerine; SF, C. 46, S. 1184, s. 321.

Recaizade [Mahmud] Ekrem: "Servet-i Fünûn" Gazetesi Müdürü Beyefendiye; SF, C. 46, S. 1183, s. 290.

[Recaizade Mahmud Ekrem]: Üstad-ı Muhterem Recaizade Mahmud Ekrem Beyefendi Hazretleri'nin Sahib-i Manzumeye Yazdıkları Mektup; SF, C. 46, S. 1172, s. 31, 32.

2.1.3.48. MİMARLIK:

[ARSEVEN], Celâl Esad: Eski Galata ve Binaları [XI][1]; SF, C. 46, S. 1172, s. 45-47.

[İmzasız]: Ayasofya; SF, C. 47, S. 1201, s. 73.

[İmzasız]: Hava, Mesafe, Sıhhat; SF, C. 47, S. 1204, s. 121.

[İmzasız]: Hisarlar; SF, C. 47, S. 1201, s. 77.

[İmzasız]: Konstantiniye Surları; SF, C. 47, S. 1201, s. 78, 79.

2.1.3.49. MİZAH:

[İmzasız]: [Fransa İmparatoru Birinci Raymond; SF, C. 47, S. 1222, s. 414.

[İmzasız]: [Fransız Şimendiferleri Kumpanyası]; SF, C. 47, S. 1219, s. 363.

Ziya Behlül: Esatir-i Edebiye – Viladetname; SF, C. 46, S. 1182, s. 270, 271.

2.1.3.50. MODA:

[İmzasız]: [Beyaz ile Siyah]; SF, C. 46, S. 1174, s. 88.

[İmzasız]: [Montekarlo]; SF, C. 46, S. 1190, s. 469.

[İmzasız]: [Paris Hayatı – Yaşmak Modası]; SF, C. 46, S. 1178, s. 184.

[İmzasız]: Son Moda; SF, C. 46, S. 1176, s. 136.

2.1.3.51. MÜLAKAT:

[İmzasız]: Almanya Hariciye Nazırının Beyanatı; SF, C. 47, S. 1220[GMK], s. 160. (Mösyö Jagow'la.)

[İmzasız]: Cavid Bey'le Mülakat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 234, 235. (Cavid Bey'le.)

---

[1] İktibasın önceki kısımları çalışmamızın dışında kalan önceki sayılardan "S. 1159, s. 346-351; S. 1160, s. 380-383; S. 1161, s. 405, 406; S. 1162, s. 430, 431; S. 1164, s. 486-489; S. 1165, s. 491; S. 1166, s. 525, 526; S. 1167, s. 541-543; S. 1168, s. 571-575; S. 1170, s. 615, 616"te yayımlanmıştır (Boyraz 2001: 61, 62).

[İmzasız]: Miss Ellison; SF, C. 46, S. 1176, s. 139, 140. (İngiliz kadın yazar Ellison'la.)

[İmzasız]: Müdafaa-i Sıhhiye; SF, C. 46, S. 1190, s. 469. (Doktor Besim Ömer Paşa'yla.)

[İmzasız]: Müsalahadan Sonra [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1172, s. 42, 43. (Yabancı bir diplomatla.)

2.1.3.52. MÜZECİLİK:

[İmzasız]: Budapeşte'de Şark Müzesi – (Doktor Kunos'un Bir Mektubu, Millet-i Necibe-i Osmaniye Vatanperver Gençlerine); SF, C. 46, S. 1184, s. 320, 321.

[İmzasız]: Doktor Kunos'un Bir Mektubu; SF, C. 46, S. 1184, s. 320.

[İmzasız]: Evkaf-ı İslamiye Müzesi; SF, C. 46, S. 1195, s. 578, 579.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1195, s. 577, 578.

[İmzasız]: Millet-i Necibe-i Osmaniye Vatanperver Gençlerine; SF, C. 46, S. 1184, s. 321.

2.1.3.53. OYUN (ÇEVİRİ):

[İmzasız]: Mösyö "Ponp"un Cinayeti; SF, C. 46, S. 1171, s. 6-11. ("Moeziryon ile Mazame [موئه زیریون ایله مازامه]'nin eseri"nden.)

Ziya Behlül: Meslek İntihabı [Küçük Hikâye –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 219-223. ("Henri Lavedan'dan".)

2.1.3.54. PEDAGOJİ:

[İmzasız]: Edebiyatta Meyl ü İstidat – Kızlarda ve Erkek Çocuklarda; SF, C. 47, S. 1204, s. 118.

2.1.3.55. PSİKİYATRİ:

[İmzasız]: Düşünmek Sanatı [Mebahis-i Fenniye –]; SF, C. 47, S. 1203, s. 107-109.

[İmzasız]: Düşünmek Sanatı [II] [Mebahis-i Fenniye –]; SF, C. 47, S. 1206, s. 154, 156.

Nuri Bekir (Doktor): Deli; SF, C. 47, S. 1204, s. 122-126.

N[uri Bekir (Doktor)].: Her Yüzü Kızaran Kabahatli mi – Daü'l-humrat; SF, C. 47, S. 1216, s. 313-316.

Nuri Bekir (Doktor): Kuyu; SF, C. 47, S. 1198, s. 26-28.

Nuri Bekir (Doktor): Mahşer; SF, C. 47, S. 1219, s. 364, 365.

Nuri Bekir (Doktor): Ruhun Yeri [Mebahis-i İlmî –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 371, 374-376.

Nuri Bekir (Doktor): Ruhun Yeri [II] [Mebahis-i İlmî –]; SF, C. 46, S. 1187, s. 402-404.

Nuri Bekir (Doktor): Ruhun Yeri [III] [Mebahis-i İlmî –]; SF, C. 46, S. 1188, s. 428-430.

Nuri Bekir (Doktor): Ruhun Yeri [IV] [Mebahis-i İlmî –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 451-453.

2.1.3.56. RESMÎ METİNLER:

[İmzasız]: Adalar Meselesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 354, 355.

[İmzasız]: Adalar Meselesi, Yunanistan'ın Cevabı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 379-381.

[İmzasız]: Banknotlar; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 99.

[İmzasız]: Dahiliye Nezareti Teşkilatı Hakkında Nizamname [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1178, s. 185, 186.

[İmzasız]: Huzur-ı Padişahîye Kabul Şeraiti; SF, C. 46, S. 1191, s. 482.

[İmzasız]: İdare-i Vilayet Kanunu'nun Tadili [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1176, s. 138.

[İmzasız]: İstikraz Kanunu; SF, C. 46, S. 1193, s. 530.

[İmzasız]: İşret Beliyesi; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 58.

[İmzasız]: Kanun-ı Esasî Tadilatı; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 18.

[İmzasız]: Müsalahanın Metn-i Resmîsi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1173, s. 66-70.

[İmzasız]: Seferberlik Kanunları; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 98, 99.

[İmzasız]: Tam Manasıyla Hürriyet ü İstiklâl; SF, C. 47, S. 1214[GMK], s. 133.

2.1.3.57. SANAT TARİHİ:

[ARSEVEN], Celâl Esad: Eski Galata ve Binaları [XI][1]; SF, C. 46, S. 1172, s. 45-47.

[İmzasız]: At Meydanı (Sultan Ahmed Meydanı); SF, C. 46, S. 1181, s. 244.

[İmzasız]: Ayasofya; SF, C. 47, S. 1201, s. 73.

[İmzasız]: Hazret-i Fatih ve Ressam Bellini; SF, C. 47, S. 1201, s. 80.

[İmzasız]: Hisarlar; SF, C. 47, S. 1201, s. 77.

[İmzasız]: Kıymettar Çiniler – Takyeci Camii Sirkati; SF, C. 46, S. 1189, s. 440.

[İmzasız]: Konstantiniye Surları; SF, C. 47, S. 1201, s. 78, 79.

[İmzasız]: Suffragette'ler; SF, C. 46, S. 1190, s. 468.

2.1.3.58. SANATLAR VE SANATÇILAR:

[İmzasız]: [Beyaz ile Siyah]; SF, C. 46, S. 1174, s. 88.

[İmzasız]: Bir Aktrisin Hayatı; SF, C. 46, S. 1178, s. 180, 181.

[İmzasız]: Hazret-i Fatih ve Ressam Bellini; SF, C. 47, S. 1201, s. 80.

[İmzasız]: [Juconde]; SF, C. 46, S. 1176, s. 132.

[İmzasız]: Juconde; SF, C. 46, S. 1176, s. 132, 133.

[İmzasız]: Madam Sarah Bernhardt – İdama Mahkûm Olanlar Karşısında; SF, C. 46, S. 1177, s. 152, 153, 156.

[İmzasız]: Merkez-i Cihan; SF, C. 46, S. 1182, s. 279-280.

[İmzasız]: Meşhur Piyanist Müteveffa Raul Ponyo [رائول پونیو]; SF, C. 46, S. 1185, s. 349.

[İmzasız]: Mösyö Antoine – Sanatkâr-ı Şehir; SF, C. 47, S. 1204, s. 120.

[İmzasız]: Paris İşçi Kızları; SF, C. 46, S. 1174, s. 85.

[İmzasız]: "Pervane" – Madam İvun Döbre [ایوون دوبره]; SF, C. 46, S. 1178, s. 181.

[İmzasız]: Sanatkârlar, Sigortalar; SF, C. 47, S. 1197, s. 5.

[İmzasız]: Sarah Bernhardt – Legion d'Honore Nişanı; SF, C. 46, S. 1184, s. 325.

[İmzasız]: Suffragette'ler; SF, C. 46, S. 1190, s. 468.

2.1.3.59. SAVAŞ:

[İmzasız]: Bir Devr-i Senevî – Menkıbe-i Viladet; SF, C. 46, S. 1182, s. 284.

---

[1] İktibasın önceki kısımları çalışmamızın dışında kalan önceki sayılardan "S. 1159, s. 346-351; S. 1160, s. 380-383; S. 1161, s. 405, 406; S. 1162, s. 430, 431; S. 1164, s. 486-489; S. 1165, s. 491; S. 1166, s. 525, 526; S. 1167, s. 541-543; S. 1168, s. 571-575; S. 1170, s. 615, 616"te yayımlanmıştır (Boyraz 2001: 61, 62).

[İmzasız]: Domdom Kurşunları; SF, C. 47, S. 1214, s. 281, 282.

[İmzasız]: Domdom Kurşunları; SF, C. 47, S. 1217, s. 326.

[İmzasız]: Harp Korkusu, Ticaret Eşyası [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 47, S. 1198, s. 31, 32.

[İmzasız]: Muharebelerde Bir Adamı Öldürmek İçin Ne Kadar Masraf Olur; SF, C. 47, S. 1215, s. 298-300.

[İmzasız]: 24'lük Havan Topları Hakkında; SF, C. 47, S. 1219[GMK], s. 155.

[REEL], Ahmed Hidayet: Harp ve Edebiyat [Hisler ve Mütalaalar –]; SF, C. 47, S. 1215, s. 292, 293.

[REEL], Ahmed Hidayet: Harp ve Matbuat [Hisler ve Mütalaalar –]; SF, C. 47, S. 1217, s. 323, 324.

2.1.3.60. SERVET-İ FÜNÛN:

[İmzasız]: "Ali Fikri'nin Vitriyol Terkibatı"; SF, C. 47, S. 1198, s. 22.

[İmzasız]: Bir Milletin Terakki ve Tealisi; SF, C. 47, S. 1197[GMK], s. 2.

[İmzasız]: Bizde İnkılab-ı İçtimaî Avrupa'da Hüsn-i Telakki; SF, C. 46, S. 1194, s. 568.

[İmzasız]: Matbaamızın 25 Senelik Hayat-ı Mesaisi, 25. Sene-i Devriyesi; SF, C. 47, S. 1197, s. 2.

[İmzasız]: Matbaamızın 25'inci Sene-i Devriyesi; SF, C. 47, S. 1198[GMK], s. 10, 11.

[İmzasız]: Merhum Emrullah Efendi; SF, C. 47, S. 1211, s. 224.

[İmzasız]: Muhterem Karielerimizin ve Karilerimizin Enzar-ı Dikkatine: Feth-i Konstantiniye; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 27.

Recaizade [Mahmud] Ekrem: "Servet-i Fünûn" Gazetesi Müdürü Beyefendiye; SF, C. 46, S. 1183, s. 290.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1183, s. 290.

2.1.3.61. SİLAHLAR:

[İmzasız]: Dehşet-i Harp; SF, C. 47, S. 1211, s. 230, 231.

[İmzasız]: Domdom Kurşunları; SF, C. 47, S. 1214, s. 281, 282.

[İmzasız]: Domdom Kurşunları; SF, C. 47, S. 1217, s. 326.

[İmzasız]: 24'lük Havan Topları Hakkında; SF, C. 47, S. 1219[GMK], s. 155.

2.1.3.62. SİYASET (DIŞ):

[AKALIN], D[oktor]. B[esim]. Ö[mer].: Beynelmilel Ahlak; SF, C. 47, S. 1219, s. 360-362.

[ERBİL], Haşim Nahid: 1912'deki İngiltere; SF, C. 47, S. 1214, s. 273, 274.

[ERBİL], Haşim Nahid: İslamiyet'e Karşı Fransa ve İngiltere; SF, C. 47, S. 1213, s. 257-260.

[ERBİL], Haşim Nahid: Tarih Huzurunda Fransa ve İngiltere; SF, C. 47, S. 1212, s. 249, 250.

İbnülarif Nizameddin: On Yedinci Asırda Almanya: Büyük Friedrich [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1214, s. 286.

[İmzasız]: Adalar Meselesi, Yunanistan'ın Cevabı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 379-381.

[İmzasız]: Afganistan; SF, C. 46, S. 1176, s. 128.

[İmzasız]: Âlem-i İslam'da – Ahali-i Mazlume Arasında; SF, C. 47, S. 1221, s. 396, 397.

[İmzasız]: Âlem-i Medeniyete Hitap – Alman Ulemasının Protestosu; SF, C. 47, S. 1220[GMK], s. 159.

[İmzasız]: Almanlar ve İngilizler; SF, C. 47, S. 1213[GMK], s. 129.

[İmzasız]: Almanya Hariciye Nazırının Beyanatı; SF, C. 47, S. 1220[GMK], s. 160.

[İmzasız]: Almanya İmparatorunun Kerimesi Braunschweig Dükalığı Tahtında; SF, C. 46, S. 1172, s. 40.

[İmzasız]: Almanya İmparatorunun Nutku; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 99, 100.

[İmzasız]: Almanya ve Danimarka; SF, C. 47, S. 1210, s. 217.

[İmzasız]: Almanya ve Danimarka [II]; SF, C. 47, S. 1211, s. 234-238.

[İmzasız]: Almanya Vükelâsı Tebeddül İhtimali; SF, C. 46, S. 1191, s. 502.

[İmzasız]: Amerika Meksika İhtilafi; SF, C. 46, S. 1196, s. 613.

[İmzasız]: Amerika ve Meksika; SF, C. 46, S. 1195, s. 579, 580.

[İmzasız]: Arnavutluk; SF, C. 46, S. 1189, s. 455.

[İmzasız]: Arnavutluk Hadisesi; SF, C. 46, S. 1181, s. 248.

[İmzasız]: Arnavutluk Kral ve Kraliçeliğine Namzet Prens ve Prenses de Wied; SF, C. 46, S. 1173, s. 61.

[İmzasız]: Arnavutluk – Prens ve Ahalisi; SF, C. 46, S. 1190, s. 465.

[İmzasız]: Arnavutluk Prensi; SF, C. 46, S. 1187, s. 400.

[İmzasız]: Arnavutluk Prensi ve İkametgâhı; SF, C. 46, S. 1184, s. 328.

[İmzasız]: Avrupa Siyaseti: Almanya ve Rusya [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 450.

[İmzasız]: Avrupa Siyaseti: Avrupa Siyasetine Teveccüh Eden Mesuliyet [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 356, 357.

[İmzasız]: Avusturya-Sırbistan Muharebesi; SF, C. 47, S. 1208, s. 185.

[İmzasız]: Avusturya ve Sırbistan Muharebesi – Ültimatom ve İlan-ı Harp; SF, C. 47, S. 1208[GMK], s. 90, 91.

[İmzasız]: Bahr-i Sefit Muvazenesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1184, s. 330.

[İmzasız]: Balkanlar'da – (Epir Hadisatı, Yunanistan Romanya-Yunanistan Sırbistan); SF, C. 46, S. 1192, s. 508.

[İmzasız]: Balkanlar'da Teşebbüsat; SF, C. 47, S. 1215[GMK], s. 140.

[İmzasız]: Balkanlar'ın Tahavvülat-ı Ahiresi; SF, C. 47, S. 1208[GMK], s. 91, 92.

[İmzasız]: Balkanlar'ın Tahavvülat-ı Ahiresi [II]; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 100, 101.

[İmzasız]: Balkanlar'ın Tahavvülat-ı Ahiresi [III]; SF, C. 47, S. 1210[GMK], s. 107-110.

[İmzasız]: Balkanlar'ın Tahavvülat-ı Ahiresi [IV]; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 115-117.

[İmzasız]: Bir Rus Muallimin Şayan-ı Dikkat Bir Mektubu; SF, C. 47, S. 1217[GMK], s. 148.

[İmzasız]: Bosnasaray Faciası – Avusturya Veliahdı ile Zevce-i Muhteremesinin Katli; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 58-60.

[İmzasız]: Bulgaristan Ahvali [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1173, s. 66.

[İmzasız]: Büyük ve Küçük Hükümetler – Bu Aralık Tesirat-ı Siyasiyenin Hükümsüzlüğü; SF, C. 47, S. 1220, s. 380, 381.

[İmzasız]: Calmette-Roşet [روشت] – Fransa Ahvali; SF, C. 46, S. 1191, s. 502.

[İmzasız]: Çar ve Çariçe Hazeratının Dört Kerimesi; SF, C. 47, S. 1206, s. 148.

[İmzasız]: Çin Reis-i Cumhuru Yuen Şı-Kay; SF, C. 46, S. 1174, s. 77.

[İmzasız]: Danimarka Boğazlarının Seddi; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 115.

[İmzasız]: Epir Hadisatı; SF, C. 47, S. 1198, s. 25.

[İmzasız]: Fransa Ahvali; SF, C. 46, S. 1192, s. 507.

[İmzasız]: Fransa Buhran İçinde; SF, C. 47, S. 1213[GMK], s. 130.

[İmzasız]: Fransa Heyĕt-i Vükelâsı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1177, s. 163, 164.

[İmzasız]: [Fransa İmparatoru Birinci Raymond]; SF, C. 47, S. 1222, s. 414.

[İmzasız]: Fransa'da İntihabat (Herşeye Tebaiyet, Harpten Evvel) [Matbuat ü Neşriyat –]; SF, C. 46, S. 1195, s. 597, 598.

[İmzasız]: Harb-i Umumi Nasıl Çıktı – Muhtıralar, Vesikalar, Esbab-ı Harbin İzahı; SF, C. 47, S. 1213, s. 260-264.

[İmzasız]: Harb-i Umumi'nin Esbabını İzah[1] [II]; SF, C. 47, S. 1214[GMK], s. 134.

[İmzasız]: Harb-i Umumi'nin Esbabını İzah [III]; SF, C. 47, S. 1215, s. 300-302.

[İmzasız]: Harbin Menşei ve Esbabı; SF, C. 47, S. 1219, s. 365, 366.

[İmzasız]: Harbin Netayici – Medeniyet ü İnsaniyeti Galipler Ne Şekle Koyacak; SF, C. 47, S. 1220, s. 379, 380.

[İmzasız]: Harpten Evvel Faaliyet-i Siyasiye ve Harbiye – Harp Esnasında Cihan-ı Medeniyet ü İnsaniyete Karşı Mesuliyetlerden Teberraya Gayret; SF, C. 47, S. 1220, s. 369, 370.

[İmzasız]: Hayat-ı Meşrutiyet – Mısır'da Cemiyet-i Teşriiye; SF, C. 46, S. 1191, s. 483.

[İmzasız]: Hindistan'da Alaim-i İhtilâl; SF, C. 47, S. 1213, s. 264-268.

[İmzasız]: "Home Rule", İngiltere Ahvali; SF, C. 46, S. 1191, s. 484.

[İmzasız]: İki Veliaht – Avusturya Veliahdı, Prens de Gal; SF, C. 46, S. 1173, s. 57.

[İmzasız]: İngiltere Hesapları; SF, C. 47, S. 1219[GMK], s. 155, 156.

[İmzasız]: İngiltere'de ve Fransa'da; SF, C. 46, S. 1192, s. 516.

[İmzasız]: İrlanda Meselesi; SF, C. 46, S. 1192, s. 507, 508.

[İmzasız]: İrlanda Meselesi; SF, C. 46, S. 1195, s. 580.

[İmzasız]: İsveç'te Müdafaa-i Milliye Cereyanı; SF, C. 46, S. 1185, s. 352.

[İmzasız]: İttifak-ı Müselles, İtilaf-ı Müselles; SF, C. 46, S. 1196, s. 602, 603.

[İmzasız]: Japonya İmparatoriçesi Haroko; SF, C. 46, S. 1195, s. 596.

[İmzasız]: Kadınlar ve Hakk-ı İntihap [Mebahis-i Mütenevvia –]; SF, C. 47, S. 1200, s. 64.

[İmzasız]: Livadya Ziyareti; SF, C. 47, S. 1197[GMK], s. 2.

---

[1] "S. 1213, s. 260-264"teki "Harb-i Umumi Nasıl Çıktı – Muhtıralar, Vesikalar, Esbab-ı Harbin İzahı" başlıklı yazının devamı.

[İmzasız]: Madam Caillaux Hakkında [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 473, 474.

[İmzasız]: Marki di San Giuliano; SF, C. 47, S. 1220, s. 382.

[İmzasız]: Menelik'in Vefatı; SF, C. 46, S. 1177, s. 157.

[İmzasız]: Meydan-ı Harpte En Genç Üç Alman Prens; SF, C. 47, S. 1220[GMK], s. 159, 160.

[İmzasız]: Mısır Ahvali; SF, C. 47, S. 1222, s. 413.

[İmzasız]: Millet-i Müsellaha; SF, C. 47, S. 1214, s. 277, 280.

[İmzasız]: Mösyö "Ernest Lavisse"in Bir Makale-i Mühimmesi; SF, C. 46, S. 1194, s. 555.

[İmzasız]: Mösyö Joseph Chamberlain; SF, C. 47, S. 1206, s. 160.

[İmzasız]: Paris Faciası [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 473.

[İmzasız]: Paris'te Bir Facia-Fransa'da Buhran-ı Vükelâ [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 450, 451.

[İmzasız]: Rekabet-i İktisadiye ve Beynelmilel İhtilafat; SF, C. 47, S. 1200, s. 57-61.

[İmzasız]: Romanya Kralı Müteveffa Carol; SF, C. 47, S. 1219, s. 362.

[İmzasız]: Rusya Başvekili Mösyö Goremykin; SF, C. 46, S. 1187, s. 400.

[İmzasız]: Rusya: Çar ve Çariçe, Çareviç, Rical-i Hükümet ve Halk; SF, C. 47, S. 1199, s. 44.

[İmzasız]: Rusya'da Tebeddülat-ı Vükelâ; SF, C. 46, S. 1185, s. 348, 349.

[İmzasız]: Rusya'da Teslihat [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 448.

[İmzasız]: Rusya'nın Ahval-i Dahiliyesi [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1182, s. 282, 283.

[İmzasız]: "Saverne" Hadisesi; SF, C. 46, S. 1181, s. 249.

[İmzasız]: Siyasiyat Âleminde, Almanya ve Rusya [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1188, s. 425, 426.

[İmzasız]: Tehyic-i Hissiyat ve İdare-i Harp; SF, C. 47, S. 1218, s. 342-344.

[İmzasız]: Türkiye ve Ukraynalılar – Ruslar Karadeniz'ine Nasıl. İndiler, Nasıl Türkiye'yi ve İran'ı Tazyik Ettiler; SF, C. 47, S. 1222, s. 402, 404.

[İmzasız]: Yeni Balkan İttifakı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1184, s. 329.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1179, s. 194.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1180, s. 218.

O[sman] K[emal] Hatif: Arşidük Fransuva Ferdinand; SF, C. 47, S. 1205, s. 139-141.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İngiltere Hodperestliği; SF, C. 47, S. 1222, s. 400, 401.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1190, s. 458.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1203, s. 98.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1208, s. 178.

2.1.3.63. SİYASET (İÇ):

[İmzasız]: Abdülvehhab Paşa; SF, C. 46, S. 1185, s. 349.

[İmzasız]: Ahval-i Umumiye [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1174, s. 89, 90.

[İmzasız]: Anadolu Islahatı – İki Müfettiş-i Umumî, Müfettiş-i Umumîlerin Muvasalatı; SF, C. 46, S. 1196, s. 602.

[İmzasız]: Anadolu Islahatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 355, 356.

[İmzasız]: Ariza-i Cevabiye; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 18, 19.

[İmzasız]: Asım Beyefendi; SF, C. 46, S. 1185, s. 348.

[İmzasız]: [Ayan Azalığına Tayin Olunan Maliye Nazır-ı Sabıkı Rıfat Beyefendi]; SF, C. 46, S. 1188, s. 416.

[İmzasız]: [Ayan Azalığına Tayin Olunan Nafia Nazır-ı Cedidi Mahmud Paşa]; SF, C. 46, S. 1188, s. 416.

[İmzasız]: Ayasofya'da Selamlık; SF, C. 46, S. 1195, s. 578.

[İmzasız]: Babanzade İsmail Hakkı Bey Merhum; SF, C. 46, S. 1178, s. 171-174.

[İmzasız]: [Bahriye Nazır-ı Cedidi Cemal Paşa]; SF, C. 46, S. 1188, s. 417.

[İmzasız]: Bahriye Nazırının Seyahati; SF, C. 47, S. 1205[GMK], s. 66.

[İmzasız]: 1330 Bütçesi; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 26, 27.

[İmzasız]: Bir Nizam-ı Mühim – Mahakim-i Şeriye ve Nizamiyenin Tefrik-i Vazaifi; SF, C. 47, S. 1220[GMK], s. 159.

[İmzasız]: 1 Teşrin-i Evvel 1914 – Osmanlı Feyz-i Millisi (Gümrükler, Postalar, Temettu); SF, C. 47, S. 1218[GMK], s. 151, 152.

[İmzasız]: Birinci Kolordu Kumandanı Miralay Nuri Bey Merhum; SF, C. 46, S. 1192, s. 512.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1173, s. 65.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1196, s. 601, 602.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1197[GMK], s. 1, 2.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1198[GMK], s. 9, 10.

[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 97, 98.

[İmzasız]: Cavid Bey'le Mülakat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 234, 235.

[İmzasız]: Cemal Paşa; SF, C. 46, S. 1179, s. 201.

[İmzasız]: Dahiliye Nazırının Beyanatı; SF, C. 47, S. 1205[GMK], s. 66.

[İmzasız]: Dahiliye Nezareti Teşkilatı Hakkında Nizamname [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1178, s. 185, 186.

[İmzasız]: Divan-ı Ali; SF, C. 47, S. 1207[GMK], s. 83.

[İmzasız]: Faber Kurşunkalem Fabrikası; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 51.

[İmzasız]: Fahreddin Bey (Bulunduğu Memuriyetler); SF, C. 47, S. 1197, s. 2.

[İmzasız]: Fahri Paşa Merhum; SF, C. 46, S. 1195, s. 592.

[İmzasız]: "Fatih Sultan Mehmed"; SF, C. 46, S. 1195, s. 578.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1191, s. 481, 482.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1192, s. 506, 507.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1193, s. 529, 530.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1194, s. 553, 554.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1195, s. 577, 578.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 17, 18.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 25, 26.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 41, 42.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 49, 50.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 57, 58.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1205[GMK], s. 65, 66.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1206[GMK], s. 73, 74.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1208[GMK], s. 89, 90.

[İmzasız]: Halid Ziya Beyefendi; SF, C. 46, S. 1194, s. 558.

[İmzasız]: Harb-i Umumi – Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1210[GMK], s. 105, 106.

[İmzasız]: Harb-i Umumi – Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1211[GMK], s. 113, 114.

[İmzasız]: Harb-i Umumi – Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 121-123.

[İmzasız]: Harbiye Nezareti – Harbiye Nazırı Enver Paşa; SF, C. 46, S. 1179, s. 200, 201.

[İmzasız]: Huzur-ı Padişahîye Kabul Şeraiti; SF, C. 46, S. 1191, s. 482.

[İmzasız]: Hükümetin Beyannamesi; SF, C. 47, S. 1207[GMK], s. 82, 83.

[İmzasız]: Hürriyet-i Ebediye'de; SF, C. 46, S. 1195, s. 578.

[İmzasız]: Iyd-i Milli – 10 Temmuz; SF, C. 47, S. 1207[GMK), s. 81, 82.

[İmzasız]: İdare-i Vilayet Kanunu'nun Tadili [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1176, s. 138.

[İmzasız]: İntihabat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1187, s. 401.

[İmzasız]: İntihabat ve Hitam-ı Buhran [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 377.

[İmzasız]: İstanbul Hayatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1173, s. 65.

[İmzasız]: İstanbul Hayatı [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1175, s. 113.

[İmzasız]: İstanbul Mebus-ı Muhteremi Hüseyin Cahid Bey'in Seyahati Münasebetiyle – Hüseyin Cahid Bey'in Üçüncü Sulh Konferansı; SF, C. 46, S. 1193, s. 540, 541.

[İmzasız]: İstanbul Mebusları; SF, C. 46, S. 1187, s. 396, 397.

[İmzasız]: İstanbul'a Bir Nazar [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1174, s. 89.

[İmzasız]: İşret Beliyesi; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 58.

[İmzasız]: İzzet Paşa; SF, C. 46, S. 1179, s. 201.

[İmzasız]: Kabinede Tebeddül [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1188, s. 425.

[İmzasız]: Kâmil Paşa Merhum; SF, C. 46, S. 1172, s. 37-39.

[İmzasız]: Kanun-ı Esasî Tadilatı; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 18.

[İmzasız]: Kiliseler ve Mektepler; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 42.

[İmzasız]: [Maliye Nazırı Cavid Beyefendi]; SF, C. 46, S. 1188, s. 417.

[İmzasız]: Maliye Nazır-ı Muhteremi Cavid Beyefendi; SF, C. 46, S. 1195, s. 583.

[İmzasız]: Matbuat Kanunu; SF, C. 46, S. 1191, s. 482.

[İmzasız]: Meclis-i Mebusan – Divan-ı Riyaset; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 19.

[İmzasız]: Meclis-i Umumi'nin Tatili; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 98.

[İmzasız]: Merhum Abdülkerim Paşa; SF, C. 46, S. 1173, s. 56, 57.

[İmzasız]: Merhum Emrullah Efendi; SF, C. 47, S. 1211, s. 224.

[İmzasız]: Meşihat-ı İslamiye [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 449.

[İmzasız]: Nutk-i İftitahi; SF, C. 47, S. 1198[GMK], s. 10.

[İmzasız]: Osmanlı Seferberliği; SF, C. 47, S. 1210[GMK], s. 106.

[İmzasız]: Sadr-ı Esbak ve Reis-i Ayan Said Paşa Merhum; SF, C. 46, S. 1187, s. 387, 388.

[İmzasız]: Said Paşa Merhumun Tercüme-i Hali; SF, C. 46, S. 1187, s. 388-390.

[İmzasız]: Said Pasa'nın İrtihali [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1187, s. 401.

[İmzasız]: Seferberlik Kanunları; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 98, 99.

[İmzasız]: Siyasî Âlemde [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1175, s. 114.

[İmzasız]: Siyasî Âlemde [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1181, s. 257, 258.

[İmzasız]: Siyasiyat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 234.

[İmzasız]: Süleyman Şefik Paşa; SF, C. 46, S. 1184, s. 328.

[İmzasız]: [Şayan-ı Dikkat Bir Fotoğrafi ve Bir Hatıra]; SF, C. 46, S. 1187, s. 389.

[İmzasız]: Talat Bey'in Seyahati; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 51.

[İmzasız]: Tam Manasıyla Hürriyet ü İstiklâl; SF, C. 47, S. 1214[GMK], s. 133.

[İmzasız]: Teşkilat Etrafında-Daü't-teşkilat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1177, s. 162, 163.

[İmzasız]: Türkiye'de Gümrük Rüsumu; SF, C. 47, S. 1216, s. 317, 318.

[İmzasız]: Uhud-i Atikanın Ref' ü İlgası; SF, C. 47, S. 1215, s. 288.

[İmzasız]: Uhud-i Atikanın Ref' ü İlgası; SF, C. 47, S. 1215[GMK], s. 140.

[İmzasız]: Umumî Bir Nazar [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 353, 354.

[İmzasız]: Umumi Seferberlik; SF, C. 47, S. 1209[GMK], s. 98.

[İmzasız]: Vaizler; SF, C. 46, S. 1193, s. 532.

[İmzasız]: Veliaht Hazretleri ve Hilâl-i Ahmer; SF, C. 47, S. 1221, s. 384.

[İmzasız]: Yeni Ayan-ı Kiram; SF, C. 46, S. 1179, s. 201.

[İmzasız]: Yeni Hatveler (İlk Tatbikat, Postalar ve Temettu); SF, C. 47, S. 1217[GMK], s. 147, 148.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1181, s. 242.

[ERBİL], Haşim Nahid: Turancılar Arasında; SF, C. 47, S. 1206, s. 147-150.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1193, s. 534.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1196, s. 606.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1200, s. 50.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1209, s. 192.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: Postalarımızın İstiklâli; SF, C. 47, S. 1217, s. 320, 321.

2.1.3.64. SOSYAL KALKINMA:

[ERBİL], Haşim Nahid: Bir Mektup – Ümidin Tahakkuku; SF, C. 47, S. 1221, s. 385-387.

[ERBİL], Haşim Nahid: Şarkın Temeddününde Türkiye'nin Ehemmiyeti; SF, C. 47, S. 1215, s. 289-291.

[İmzasız]: Gaye-i Salah ü Kemale Doğru – Efkârın Teksif ü Tespiti Hakkında; SF, C. 46, S. 1174, s. 75, 76.

Mahmud Sadık: Gençlik Hakkında – Bazı Mütalaat ü Neşriyat Üzerine; SF, C. 46, S. 1176, s. 123-125.

Mahmud Sadık: İman-ı İlmî – Her Şeyden Evvel Bize Bu Lazım; SF, C. 46, S. 1184, s. 315.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1174, s. 74.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1175, s. 98.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1176, s. 122.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1177, s. 146.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1179, s. 194.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1180, s. 218.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1184, s. 314.

Mahmud Sadık: Vazife Meselesi; SF, C. 46, S. 1190, s. 459-461.

O[sman] K[emal] Hatif: İntibah-ı İktisadi Lazımdır – Başlamalıyız; SF, C. 47, S. 1204, s. 114, 115.

[REEL], Ahmed Hidayet: Okumak Sanatı [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1199, s. 35, 38.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1185, s. 338.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1186, s. 362.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1187, s. 386.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1188, s. 410.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1189, s. 434.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1190, s. 458.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1191, s. 486.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1192, s. 510.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1193, s. 534.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1194, s. 558.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1195, s. 582.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1196, s. 606.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1198, s. 18.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1199, s. 34.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1200, s. 50.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1203, s. 98.
[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1206, s. 146.

2.1.3.65. SOSYAL MESELELER:

[ERBİL], Haşim Nahid: Ahlak Kapitülasyonu; SF, C. 47, S. 1219, s. 353, 354.
[İmzasız]: Amerika'ya Hicret; SF, C. 46, S. 1188, s. 420-423.
[İmzasız]: Bir İzdivaç; SF, C. 47, S. 1210, s. 218-222.
[İmzasız]: Bitlis Hadisesi Etrafında; SF, C. 46, S. 1193, s. 532.
[İmzasız]: Bitlis Vukuatı; SF, C. 46, S. 1192, s. 506.
[İmzasız]: Bu Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1196, s. 601, 602.
[İmzasız]: Dahiliye Nazırının Beyanatı; SF, C. 47, S. 1205[GMK], s. 66.
[İmzasız]: Dahiye-i Harp-Beliye-i İşret – Votka, Cin, Rakı Vesaire; SF, C. 47, S. 1221, s. 397.
[İmzasız]: Darüşşafaka ve Cemiyet-i Tedrisiye-i İslamiye [Neşriyat ü Matbuat –]; SF, C. 46, S. 1196, s. 621.
[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1193, s. 529, 530.
[İmzasız]: İşret Beliyesi; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 58.
[İmzasız]: Kıymettar Çiniler – Takyeci Camii Sirkati; SF, C. 46, S. 1189, s. 440.
[İmzasız]: Rahm ü Şefkate Arz-ı İftihar; SF, C. 46, S. 1196, s. 603, 604.
[İmzasız]: Talat Bey'in Seyahati; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 51.
Mahmud Sadık: At Başı Beraber – Kızlar ve Erkekler; SF, C. 47, S. 1207, s. 163-165.
Mahmud Sadık: Gençlik Hakkında – Bazı Mütalaat ü Neşriyat Üzerine; SF, C. 46, S. 1176, s. 123-125.

Mahmud Sadık: İman-ı İlmî – Her Şeyden Evvel Bize Bu Lazım; SF, C. 46, S. 1184, s. 315.

Mahmud Sadık: Nemiz Eksik; SF, C. 47, S. 1199, s. 43, 45.

Mahmud Sadık: Vazife Meselesi; SF, C. 46, S. 1190, s. 459-461.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1185, s. 338.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1191, s. 486.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1194, s. 558.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1195, s. 582.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1198, s. 18.

2.1.3.66. SPOR:

[İmzasız]: Futbol Müsabakaları; SF, C. 46, S. 1193, s. 536.

[İmzasız]: Futbol Müsabakaları; SF, C. 46, S. 1194, s. 554, 555.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 46, S. 1194, s. 553, 554.

[İmzasız]: Romanya Darülfünunu Talebe ve Talibatı; SF, C. 46, S. 1193, s. 532.

[İmzasız]: Veli Efendi At Yarışları; SF, C. 47, S. 1202, s. 89.

2.1.3.67. ŞEHİRCİLİK:

[ARSEVEN], Celâl Esad: Eski Galata ve Binaları [XI][1]; SF, C. 46, S. 1172, s. 45-47.

[İmzasız]: At Meydanı (Sultan Ahmed Meydanı); SF, C. 46, S. 1181, s. 244.

[İmzasız]: Ayasofya; SF, C. 47, S. 1201, s. 73.

[İmzasız]: Büyük Beykoz Parkı; SF, C. 47, S. 1208[GMK], s. 93.

[İmzasız]: [Elektrikli Tramvay]; SF, C. 46, S. 1182, s. 268.

[İmzasız]: Gülhane Parkı; SF, C. 47, S. 1208, s. 181.

[İmzasız]: Haliç'te Münakalat [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 474.

[İmzasız]: Hava, Mesafe, Sıhhat; SF, C. 47, S. 1204, s. 121.

[İmzasız]: Hisarlar; SF, C. 47, S. 1201, s. 77.

[İmzasız]: Konstantiniye Surları; SF, C. 47, S. 1201, s. 78, 79.

[İmzasız]: Moskova Manzaraları; SF, C. 46, S. 1186, s. 364, 365.

---

[1] İktibasın önceki kısımları çalışmamızın dışında kalan önceki sayılardan "S. 1159, s. 346-351; S. 1160, s. 380-383; S. 1161, s. 405, 406; S. 1162, s. 430, 431; S. 1164, s. 486-489; S. 1165, s. 491; S. 1166, s. 525, 526; S. 1167, s. 541-543; S. 1168, s. 571-575; S. 1170, s. 615, 616"te yayımlanmıştır (Boyraz 2001: 61, 62).

[İmzasız]: Paris Sokakları; SF, C. 47, S. 1205, s. 141.

[İmzasız]: [Şehit tayyarecilerimiz Fethi ve Nuri Beylerle Mülazım Sadık Bey]; SF, C. 46, S. 1192, s. 513.

[İmzasız]: Taşkışla; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 19.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: Boğaziçi ve Şirket-i Hayriye; SF, C. 47, S. 1207, s. 162.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1192, s. 510.

2.1.3.68. TARİH:

[AKALIN, Doktor Besim Ömer]: Hilâl-i Ahmer'e Dair; SF, C. 47, S. 1218, s. 336-339.

[AKALIN], D[oktor]. B[esim]. Ö[mer].: Hilâl-i Ahmer'e Dair [II]; SF, C. 47, S. 1219, s. 354-359.

[AKALIN, Doktor Besim Ömer]: Hilâl-i Ahmer'e Dair [III]; SF, C. 47, S. 1220, s. 370-375.

[AKALIN, Doktor Besim Ömer]: Hilâl-i Ahmer'e Dair [IV]; SF, C. 47, S. 1221, s. 387-389, 392, 393.

[AKALIN], Doktor B[esim]. Ö[mer].: Hilâl-i Ahmer'e Dair [V]; SF, C. 47, S. 1222, s. 404, 405, 408-410.

[ARSEVEN], Celâl Esad: Eski Galata ve Binaları [XI][1]; SF, C. 46, S. 1172, s. 45-47.

[ARSEVEN], Celâl Esad: Fetihten Evvel İstanbul Muhasaraları; SF, C. 47, S. 1201, s. 66.

[ARSEVEN], Celâl Esad: İstanbul'un Fethi; SF, C. 47, S. 1201, s. 67-71.

[ARSEVEN], Celâl Esad: Sultan Mehmed Han-ı Sani ve Fetih Hazırlıkları; SF, C. 47, S. 1201, s. 66, 67.

[DERSAN], Kâzım Şinasi: Hilâl-i Ahmer'in Esirlerimize Muaveneti; SF, C. 47, S. 1212, s. 241-244.

[ERBİL], Haşim Nahid: Avrupa Medeniyetinin İnhidamı; SF, C. 47, S. 1210, s. 209, 211, 212.

[ERBİL], Haşim Nahid: Şark ile Garp; SF, C. 47, S. 1222, s. 412, 413.

---

[1] İktibasın önceki kısımları çalışmamızın dışında kalan önceki sayılardan "S. 1159, s. 346-351; S. 1160, s. 380-383; S. 1161, s. 405, 406; S. 1162, s. 430, 431; S. 1164, s. 486-489; S. 1165, s. 491; S. 1166, s. 525, 526; S. 1167, s. 541-543; S. 1168, s. 571-575; S. 1170, s. 615, 616"te yayımlanmıştır (Boyraz 2001: 61, 62).

[ERBİL], Haşim Nahid: Şarkın Temeddününde Türkiye'nin Ehemmiyeti; SF, C. 47, S. 1215, s. 289-291.

[ERBİL], Haşim Nahid: Tarih Huzurunda Fransa ve İngiltere; SF, C. 47, S. 1212, s. 249, 250.

[ERBİL], Haşim Nahid: Türkiye'de İstiklâl-i Milli "Mefkûre"si ve Cavid Bey'in Eski Sözleri; SF, C. 47, S. 1217, s. 321-323.

İbnülarif Nizameddin: Birinci Padişahımız Bey mi Sultan mı [Bir Mesele-i Tarihiye –]; SF, C. 47, S. 1209, s. 193, 194.

İbnülarif Nizameddin: Dokuzuncu Asırda Akdeniz'de Bir Cevelan [Tarih Sayfaları –]; SF, C. 46, S. 1193, s. 539, 542, 543.

İbnülarif Nizameddin: Gelibolu Önlerinde, Venedikliler ile İlk Harbimiz [Tarih Sayfaları –]; SF, C. 46, S. 1188, s. 415-419.

İbnülarif Nizameddin: İbrahim Müteferrika; SF, C. 46, S. 1178, s. 186-188.

İbnülarif Nizameddin: İlk Kaptanıdaryamız [Tarihten –]; SF, C. 46, S. 1184, s. 323, 324.

İbnülarif Nizameddin: İlk Osmanlı Müverrihleri [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 347, 350.

İbnülarif Nizameddin: İlk Osmanlı ve Rus Muhabere-i Siyasiyesi [Tarih Sayfaları –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 462-464.

İbnülarif Nizameddin: Kalyoncu [Tarih Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1202, s. 86-88.

İbnülarif Nizameddin: Nişancılar [Tarihten –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 370, 371.

İbnülarif Nizameddin: On Birinci Asırda Osmanlı Müverrihleri: Halepli Naima [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1205, s. 135-137.

İbnülarif Nizameddin: On Birinci Asırda Osmanlı Müverrihleri: Halepli Naima [II] [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1207[GMK], s. 84-86.

İbnülarif Nizameddin: On Yedinci Asırda Almanya: Büyük Friedrich [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1214, s. 286.

İbnülarif Nizameddin: Tabateinler [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]; SF, C. 47, S. 1197, s. 7-11.

İbnülarif Nizameddin: Zigetvar Şehri ve Kanunî Sultan Süleyman Hazretleri'nin Türbesi [Bir Hatıra-i Tarihiye –]; SF, C. 46, S. 1182, s. 271-273.

[İmzasız]: Almanya ve Danimarka; SF, C. 47, S. 1210, s. 217.

[İmzasız]: Almanya ve Danimarka [II]; SF, C. 47, S. 1211, s. 234-238.

[İmzasız]: "Anvers"in Sukutundan Alınabilecek İbretler; SF, C. 47, S. 1219, s. 352.

[İmzasız]: At Meydanı (Sultan Ahmed Meydanı); SF, C. 46, S. 1181, s. 244.

[İmzasız]: Ayasofya; SF, C. 47, S. 1201, s. 73.

[İmzasız]: Bonaparte ve Mısır Kadınları [Tarihten Küçük Bir Parça –]; SF, C. 46, S. 1190, s. 466-468.

[İmzasız]: Düşman-ı Daimi; SF, C. 47, S. 1222, s. 400.

[İmzasız]: Feth-i Konstantiniye (Fetihten Evvel İstanbul Muhasaraları, Sultan Mehmed Han-ı Sani ve Fetih Hazırlıkları, İstanbul'un Fethi); SF, C. 47, S. 1201, s. 66-71.

[İmzasız]: Filistin – Tarihi ve Asarı [II][1]; SF, C. 46, S. 1180, s. 224-227.

[İmzasız]: Filistin – Tarihi ve Asarı [III]; SF, C. 46, S. 1182, s. 283-286.

[İmzasız]: Hazret-i Fatih ve Mevlana Cami (Mevlana Cami Tarafından Hazret-i Fatih'e Mektup); SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 34, 35.

[İmzasız]: Hazret-i Fatih ve Ressam Bellini; SF, C. 47, S. 1201, s. 80.

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer Tarihi; SF, C. 47, S. 1212, s. 250-254.

[İmzasız]: Hisarlar; SF, C. 47, S. 1201, s. 77.

[İmzasız]: İstiklâl-i Osmanî [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1178, s. 185.

[İmzasız]: Konstantiniye Surları; SF, C. 47, S. 1201, s. 78, 79.

[İmzasız]: Matbaamızın 25 Senelik Hayat-ı Mesaisi, 25. Sene-i Devriyesi; SF, C. 47, S. 1197, s. 2.

[İmzasız]: Muvaffakiyet-i Akvam [V][2]; SF, C. 46, S. 1171, s. 20-22.

[İmzasız]: Muvaffakiyet-i Akvam [VI]; SF, C. 46, S. 1176, s. 134-136.

[İmzasız]: Muvaffakiyet-i Akvam [VII]; SF, C. 46, S. 1179, s. 202, 203.

[İmzasız]: Müessisîn-i Azam [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1179, s. 210.

[İmzasız]: Sultan Fatih'in Nam-ı Hümayununa İhtifal-i Milli; SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 33.

[İmzasız]: Türkiye'de Gümrük Rüsumu; SF, C. 47, S. 1216, s. 317, 318.

[İmzasız]: Vadiü'n-Nil'de Tıbaat Tarihi; SF, C. 46, S. 1173, s. 62-64.

[Mahmud Sadık]: Devlet-i Osmaniye'nin Yevm-i Teessüs ü İstiklâli [Bir Tarih Meselesi –]; SF, C. 46, S. 1179, s. 195-197.

---

[1] İktibasın ilk kısmı çalışmamızın dışında kalan önceki sayılardan "S. 1167, s. 537-540"ta yayımlanmıştır. (Boyraz 2001: 70).

[2] İktibasın önceki kısımları çalışmamızın dışında kalan önceki sayılardan "S. 1162, s. 418, 419, 422; S. 1163, s. 452-455; S. 1166, s. 518, 519; S. 1170, s. 609-613"te yayımlanmıştır (Boyraz 2001: 82, 83).

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1178, s. 170.

Muallim Naci: Mevlana Cami Tarafindan Hazret-i Fatih'e Mektup; SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 34.

Namık Kemal: Fatih; SF, C. 47, S. 1201, s. 74.

[REEL], Ahmed Hidayet: Harp ve Edebiyat [Hisler ve Mütalaalar –]; SF, C. 47, S. 1215, s. 292, 293.

[REEL], Ahmed Hidayet: Harp ve Matbuat [Hisler ve Mütalaalar –]; SF, C. 47, S. 1217, s. 323, 324.

Refik Rasim: Hilal ü Salib-i Ahmer Müessesatının Tarihçe-i Muhasebesi; SF, C. 47, S. 1212, s. 246-249.

Subhi Edhem: Ulum-i Tabiiyede Tekâmül; SF, C. 46, S. 1194, s. 562-564.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1202, s. 82.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1203, s. 98.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1205, s. 130.

[YURTMAN], A[bdülgani]. Seniyy: Garba Meydan Okuyan Bir Hakim-i Şark; SF, C. 47, S. 1216, s. 308-313.

[YURTMAN], A[bdülgani]. Seniyy: Garba Meydan Okuyan Bir Hakim-i Şark [II]; SF, C. 47, S. 1217, s. 328-330.

[YURTMAN], A[bdülgani]. Seniyy: Garba Meydan Okuyan Bir Hakim-i Şark [III]; SF, C. 47, S. 1220, s. 376-378.

2.1.3.69. TEFRİKA:

[AKALIN, Doktor Besim Ömer]: Hilâl-i Ahmer'e Dair; SF, C. 47, S. 1218, s. 336-339.

[AKALIN], D[oktor]. B[esim]. Ö[mer].: Hilâl-i Ahmer'e Dair [II]; SF, C. 47, S. 1219, s. 354-359.

[AKALIN, Doktor Besim Ömer]: Hilâl-i Ahmer'e Dair [III]; SF, C. 47, S. 1220, s. 370-375.

[AKALIN, Doktor Besim Ömer]: Hilâl-i Ahmer'e Dair [IV]; SF, C. 47, S. 1221, s. 387-389, 392, 393.

[AKALIN], Doktor B[esim]. Ö[mer].: Hilâl-i Ahmer'e Dair [V]; SF, C. 47, S. 1222, s. 404, 405, 408-410.

[İmzasız]: Muvaffakiyet-i Akvam [V][1]; SF, C. 46, S. 1171, s. 20-22.

[İmzasız]: Muvaffakiyet-i Akvam [VI]; SF, C. 46, S. 1176, s. 134-136.

[İmzasız]: Muvaffakiyet-i Akvam [VII]; SF, C. 46, S. 1179, s. 202, 203.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti; SF, C. 47, S. 1202, s. 94-96.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [II]; SF, C. 47, S. 1203, s. 110-112.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [III]; SF, C. 47, S. 1204, s. 126-128.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [IV]; SF, C. 47, S. 1205, s. 142-144.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [V]; SF, C. 47, S. 1206, s. 158-160.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [VI]; SF, C. 47, S. 1207, s. 171-175.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [VII]; SF, C. 47, S. 1208, s. 191, 192.

[İmzasız]: Polin Adelayd Panam – İzmirli Bir Rum Kızın Sergüzeşti [VIII]; SF, C. 47, S. 1209, s. 201-206.

Nesim Ruso Efendi: Almanya'nın Feyz-i Millisi; SF, C. 47, S. 1197, s. 3.

Nesim Ruso Efendi: Almanya'nın Feyz-i Millisi [II]; SF, C. 47, S. 1197[GMK], s. 3-6.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [III]; SF, C. 47, S. 1198[GMK], s. 12-14.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [IV]; SF, C. 47, S. 1199[GMK], s. 20-22.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [V]; SF, C. 47, S. 1200[GMK], s. 27-30.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [VI]; SF, C. 47, S. 1201[GMK], s. 35-37.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [VII]; SF, C. 47, S. 1202[GMK], s. 43-45.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [VIII]; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 51-54.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [IX]; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 60-62.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [X]; SF, C. 47, S. 1205[GMK], s. 67-70.

---

[1] İktibasın önceki kısımları çalışmamızın dışında kalan önceki sayılardan "S. 1162, s. 418, 419, 422; S. 1163, s. 452-455; S. 1166, s. 518, 519; S. 1170, s. 609-613"te yayımlanmıştır (Boyraz 2001: 82, 83).

[İmzasız]: Müslüman Terzilerimizden Osman Zeki Bey'in Kerimeleri; SF, C. 46, S. 1183, s. 309.

[İmzasız]: Son Moda; SF, C. 46, S. 1176, s. 136.

[İmzasız]: Suffragette'ler; SF, C. 46, S. 1190, s. 468.

[İmzasız]: 117 Yaşında Bir Papağan; SF, C. 46, S. 1173, s. 64.

2.1.3.71. TEKNİK GELİŞMELER:

[İmzasız]: Bahr-i Muhiti Havadan Geçmek Gayreti – Avrupa ile Amerika Arasında Seyahat-i Havaiye; SF, C. 46, S. 1192, s. 522-524.

[İmzasız]: [Beyoğlu'nda Galatasaray'ında Damda Nestle'nin Elektrikli Ziyadar İlanı]; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 22.

[İmzasız]: Büyük Köprüler; SF, C. 46, S. 1186, s. 369.

[İmzasız]: Dünyanın En Büyük Tüneli [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 448.

[İmzasız]: Elektrik Edevatı ve Tatbikatı; SF, C. 47, S. 1199, s. 36.

[İmzasız]: Elektrik Meşheri; SF, C. 47, S. 1198, s. 28.

[İmzasız]: [Elektrikli Tramvay]; SF, C. 46, S. 1182, s. 268.

[İmzasız]: George Westinghouse [Vefayat-ı Meşahir –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 524.

[İmzasız]: Harb-i Müstakbelde Mecruhînin Derracelerle Nakli; SF, C. 46, S. 1193, s. 537.

[İmzasız]: Hava, Mesafe, Sıhhat; SF, C. 47, S. 1204, s. 121.

[İmzasız]: Havada Bir Lokomotif; SF, C. 46, S. 1172, s. 36.

[İmzasız]: İmparator Vapuru; SF, C. 46, S. 1192, s. 517.

[İmzasız]: İngiltere ile Fransa Arasında Manş Denizi Altında Tünel; SF, C. 46, S. 1195, s. 587-590.

[İmzasız]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1172, s. 26.

[İmzasız]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1182, s. 266.

[İmzasız]: "Kraliçe Elisabeth" – Petrol ile Müteharrik Yeni Bir Dretnot; SF, C. 46, S. 1176, s. 129.

[İmzasız]: Millet ve Şimendiferler [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 448.

[İmzasız]: Panama Kanalı'nın Hükümdar-ı Müstakili – Mühendis Miralay Goethals; SF, C. 46, S. 1195, s. 592-594.

[İmzasız]: Paris Sokakları; SF, C. 47, S. 1205, s. 141.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [XI]; SF, C. 47, S. 1206[GMK], s. 75-77.

Nesim Ruso Efendi: Alman Feyz-i Millisi [XII]; SF, C. 47, S. 1207, s. 175.

Nuri Bekir (Doktor): Ruhun Yeri [Mebahis-i İlmî –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 371, 374-376.

Nuri Bekir (Doktor): Ruhun Yeri [II] [Mebahis-i İlmî –]; SF, C. 46, S. 1187, s. 402-404.

Nuri Bekir (Doktor): Ruhun Yeri [III] [Mebahis-i İlmî –]; SF, C. 46, S. 1188, s. 428-430.

Nuri Bekir (Doktor): Ruhun Yeri [IV] [Mebahis-i İlmî –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 451-453.

Ziya Behlül: Bir Hanımın Hayatı – Münire'nin Ruznameleri; SF, C. 46, S. 1176, s. 126, 127, 130, 131.

Ziya Behlül: Bir Hanımın Hayatı – Münire'nin Ruznameleri [II]; SF, C. 46, S. 1177, s. 154, 155, 158-160.

Ziya Behlül: Bir Hanımın Hayatı – Münire'nin Ruznameleri [III]; SF, C. 46, S. 1178, s. 174, 175, 182, 183.

2.1.3.70. TEK FOTOĞRAFLI HABER:[1]

[İmzasız]: Alfred Capus; SF, C. 46, S. 1188, s. 424.

[İmzasız]: Aslan ile Muganniye; SF, C. 46, S. 1180, s. 229.

[İmzasız]: Balkan Harbi'nin İlk Şehid-i Muhteremi Mülazım-ı Sani Mehmed Cemal Efendi; SF, C. 46, S. 1178, s. 173.

[İmzasız]: Bir Devr-i Senevî – Menkıbe-i Viladet; SF, C. 46, S. 1182, s. 284.

[İmzasız]: Corcovado Vapuru – İstanbul ile Amerika Arasında Doğru Sefer; SF, C. 47, S. 1200, s. 57.

[İmzasız]: Havada Bir Lokomotif; SF, C. 46, S. 1172, s. 36.

[İmzasız]: İhtiyar Maymun; SF, C. 46, S. 1177, s. 160.

[İmzasız]: İslâm Terzilerimizden Osman Zeki Bey; SF, C. 46, S. 1182, s. 285.

[İmzasız]: Kadınlar ve Fenn-i Tıp; SF, C. 46, S. 1186, s. 369.

[İmzasız]: Kıymettar Çiniler – Takyeci Camii Sirkati; SF, C. 46, S. 1189, s. 440.

[İmzasız]: Maarife Hizmet; SF, C. 46, S. 1177, s. 148.

[İmzasız]: Mısır'da İntibahat-ı İktisadiye ve İçtimaiye; SF, C. 46, S. 1186, s. 368.

---

[1] Yanlarında tek fotoğrafla birlikte verilmiş haber metinleri.

[İmzasız]: Sevahil Muhafazası – Seyyar Bataryalar; SF, C. 46, S. 1193, s. 544.

[İmzasız]: Tababet-i Cedide; SF, C. 47, S. 1200, s. 61.

[İmzasız]: Torpil Şeklinde Velosipet; SF, C. 46, S. 1181, s. 256.

Mahmud Sadık: Evca-i Hamlin Teskini [Mebahis-i Fenniye –]; SF, C. 47, S. 1209, s. 200, 201.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1171, s. 2.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1191, s. 486.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1195, s. 582.

Ziya: Az Tanıdığımız, Çok Faydalı Şuabat-ı Fünundan En Yenisi Telsiz Telgraf; SF, C. 46, S. 1179, s. 198.

Ziya: Az Tanıdığımız, Çok Faydalı Şuabat-ı Fünundan En Yenisi Telsiz Telgraf [II]; SF, C. 46, S. 1181, s. 250, 251.

2.1.3.72. TENKİT:

[ATABEYOĞLU], Selahaddin Enis: İhsan Raif Hanımefendi ve "Gözyaşları" [Bir Eser-i Edebi –]; SF, C. 47, S. 1202, s. 90-93.

[ERBİL], Haşim Nahid: Musahabe-i Edebiye; SF, C. 47, S. 1203, s. 99-101.

[KÖPRÜLÜ], Mehmed Fuad: "Nijad Ekrem"; SF, C. 46, S. 1183, s. 295, 296.

[REEL], Ahmed Hidayet: Bizde Temaşa [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1208, s. 179-181.

[REEL], Ahmed Hidayet: Edebiyat-ı Hazıramız [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1198, s. 19-21.

[REEL], Ahmed Hidayet: Tenkidat-ı Edebiye-Tarih-i Edebiyat [Mesail-i Sanat –]; SF, C. 46, S. 1185, s. 339-342.

2.1.3.73. TİCARET VE SANAYİ:

[İmzasız]: Faber Kurşunkalem Fabrikası; SF, C. 47, S. 1203[GMK], s. 51.

[İmzasız]: George Westinghouse [Vefayat-ı Meşahir –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 524.

[İmzasız]: Harp Korkusu, Ticaret Eşyası [(Mebahis-i Mütenevvia) –]; SF, C. 47, S. 1198, s. 31, 32.

[İmzasız]: Hüsn-i Şahadet; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 17.

[İmzasız]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1172, s. 26.

[İmzasız]: Kakao; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 16.

[İmzasız]: Kutulanmak Ameliyatı; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 16.

[İmzasız]: Müslüman Tüccar Cemiyeti; SF, C. 46, S. 1193, s. 531, 532.

[İmzasız]: Nestle'nin Resmî Mükâfatı; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 14.

[İmzasız]: Osmanlı Bulgar Mukavelenameleri; SF, C. 46, S. 1191, s. 482.

[İmzasız]: Panama Pasifik Beynelmilel Sergi-i Umumîsi; SF, C. 46, S. 1194, s. 555, 556.

[İmzasız]: Sütlü Çikolata; SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 10, 11.

[İmzasız]: Viyana'da Hayvanat Pazarı; SF, C. 46, S. 1185, s. 341.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1187, s. 386.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1189, s. 434.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1190, s. 458.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1195, s. 582.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1199, s. 34.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1200, s. 50.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1206, s. 146.

2.1.3.74. TIP:

[İmzasız]: Deniz Havasıyla Tedavi, İstirahat; SF, C. 46, S. 1194, s. 564, 566.

[İmzasız]: Doktor Charles Richet – Nobel Mükâfatı; SF, C. 46, S. 1174, s. 84.

[İmzasız]: Domdom Kurşunları; SF, C. 47, S. 1214, s. 281, 282.

[İmzasız]: Düşünmek Sanatı [Mebahis-i Fenniye –]; SF, C. 47, S. 1203, s. 107-109.

[İmzasız]: Düşünmek Sanatı [II] [Mebahis-i Fenniye –]; SF, C. 47, S. 1206, s. 154, 156.

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer Hastaneleri; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 125.

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer Merkezi'nde Bir Resm-i Bihin; SF, C. 47, S. 1212[GMK], s. 123-125.

[İmzasız]: Hilâl-i Ahmer'de Bir Resm-i Bihin; SF, C. 47, S. 1206[GMK], s. 74.

[İmzasız]: Kadınlar ve Fenn-i Tıp; SF, C. 46, S. 1186, s. 369.

[İmzasız]: Müdafaa-i Sıhhiye; SF, C. 46, S. 1190, s. 469.

[İmzasız]: Pasteur Müessesesi Gümüş Düğünü – Yirmi Beşinci Sene-i Devriye-i Tesisi; SF, C. 46, S. 1173, s. 60-62.

[İmzasız]: Say ü Amel; SF, C. 46, S. 1185, s. 350-352.

[İmzasız]: Say ü Amel [II]; SF, C. 46, S. 1186, s. 363-365.

[İmzasız]: Say ü Amel [III]; SF, C. 46, S. 1188, s. 411, 412, 414, 415.

[İmzasız]: Tababet-i Cedide; SF, C. 47, S. 1200, s. 61.

Mahmud Sadık: Hastabakıcıları; SF, C. 46, S. 1180, s. 228, 229.

Nuri Bekir (Doktor): Evvelki ve Bugünkü Fizyoloji [Tekemmülat ü Terakkiyat-ı İlmiye –]; SF, C. 47, S. 1198, s. 23-25.

Nuri Bekir (Doktor): Evvelki ve Bugünkü Fizyoloji [II] [Tekemmülât ü Terakkiyat-ı İlmiye –]; SF, C. 47, S. 1199, s. 39-43.

Nuri Bekir (Doktor): Mürebbi-Tabip; SF, C. 46, S. 1185, s. 342, 343.

N[uri]. B[ekir]. (Doktor): Ölümle Tedavi; SF, C. 47, S. 1217, s. 324, 325.

Nuri Bekir (Doktor): Ruhun Yeri [Mebahis-i İlmî –]; SF, C. 46, S. 1186, s. 371, 374-376.

Nuri Bekir (Doktor): Ruhun Yeri [II] [Mebahis-i İlmî –]; SF, C. 46, S. 1187, s. 402-404.

Nuri Bekir (Doktor): Ruhun Yeri [III] [Mebahis-i İlmî –]; SF, C. 46, S. 1188, s. 428-430.

Nuri Bekir (Doktor): Ruhun Yeri [IV] [Mebahis-i İlmî –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 451-453.

[REEL], Ahmed Hidayet: Tabiat-ı Beşeriyede Ahenksizlik [Makale-i Fenniye –]; SF, C. 46, S. 1180, s. 230-232.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1194, s. 558.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 47, S. 1199, s. 34.

2.1.3.75. TİYATRO İLE İLGİLİ YAZILAR:

B.: Abdi; SF, C. 47, S. 1215, s. 296, 297.

[İmzasız]: Bir Aktrisin Hayatı; SF, C. 46, S. 1178, s. 180, 181.

[İmzasız]: Bir Valide ile Oğlu – Bir Şaire, Bir Şair; SF, C. 46, S. 1193, s. 545.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1204[GMK], s. 57, 58.

[İmzasız]: Hafta İçinde; SF, C. 47, S. 1206[GMK], s. 73, 74.

[İmzasız]: Madam Sarah Bernhardt – İdama Mahkûm Olanlar Karşısında; SF, C. 46, S. 1177, s. 152, 153, 156.

[İmzasız]: Mösyö Antoine – Sanatkâr-ı Şehir; SF, C. 47, S. 1204, s. 120.

[İmzasız]: "Pervane" – Madam İvun Döbre [ایوون دوبره]; SF, C. 46, S. 1178, s. 181.

[İmzasız]: Sarah Bernhardt – Legion d'Honore Nişanı; SF, C. 46, S. 1184, s. 326.

[REEL], Ahmed Hidayet: Bizde Temaşa [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 47, S. 1208, s. 179-181.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ

[REEL], Ahmed Hidayet: Edmond Rostand [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1195, s. 583, 584, 586.

[REEL], Ahmed Hidayet: "Kibritçi Kız" Piyesi – (Kibritçi Kız) [Musahabe-i Edebiye –]; SF, C. 46, S. 1193, s. 535, 538, 539.

2.1.3.76. TÜRK DÜNYASI VE İSLAM DÜNYASI:

[ERBİL], Haşim Nahid: İslamiyet'e Karşı Fransa ve İngiltere; SF, C. 47, S. 1213, s. 257-260.

[ERBİL], Haşim Nahid: Şark ile Garp; SF, C. 47, S. 1222, s. 412, 413.

[İmzasız]: Âlem-i İslam'da – Ahali-i Mazlume Arasında; SF, C. 47, S. 1221, s. 396, 397.

[İmzasız]: [Âlem-i İslam'da Bir Hükümdar Kadın]; SF, C. 46, S. 1180, s. 217.

[İmzasız]: Bağbostan Hanım'ın Matbaamızı Ziyareti; SF, C. 47, S. 1207, s. 162.

[İmzasız]: Düşman-ı Daimi; SF, C. 47, S. 1222, s. 400.

[İmzasız]: Fas'ta Matbuat; SF, C. 46, S. 1191, s. 496, 497.

[İmzasız]: Filistin – Tarihi ve Asarı [II][1]; SF, C. 46, S. 1180, s. 224-227.

[İmzasız]: Filistin – Tarihi ve Asarı [III]; SF, C. 46, S. 1182, s. 283-286.

[İmzasız]: Halil Halid Bey – Hindistan Seyahati; SF, C. 47, S. 1200, s. 56, 57.

[İmzasız]: Hive Sadrazamı Merhum İslam Hoca; SF, C. 46, S. 1173, s. 56.

[İmzasız]: İslamiyet ve Almanlar – Almanya'nın Muamele-i Cemilesi Üzerine; SF, C. 47, S. 1214, s. 283, 284.

[İmzasız]: Makedonya'da Müslümanlar – Babıali'nin Muhtırası; SF, C. 46, S. 1196, s. 604.

[İmzasız]: Merhum İsmail Gaspıranski Bey; SF, C. 47, S. 1220, s. 382.

[İmzasız]: Merhum Mina Hanım Talişinska; SF, C. 46, S. 1186, s. 373.

[İmzasız]: Mısır Ahvali; SF, C. 47, S. 1222, s. 413.

[İmzasız]: Mısır'da İntibahat-ı İktisadiye ve İçtimaiye; SF, C. 46, S. 1186, s. 368.

[İmzasız]: Petersburg Cami-i Şerifi; SF, C. 47, S. 1198, s. 22.

[İmzasız]: Rusya Âlem-i İslam'ın En Büyük Düşmanıdır; SF, C. 47, S. 1222[GMK], s. 168.

Mahmud Esad: Finlandiya'da Kâin "Abo" Beldesi Cemaat-i İslamiyesinin Grup Halindeki Fotoğrafi; SF, C. 46, S. 1173, s. 51-54.

---

[1] İktibasın ilk kısmı çalışmamızın dışında kalan önceki sayılardan "S. 1167, s. 537-540"ta yayımlanmıştır. (Boyraz 2001: 70).

[YURTMAN], A[bdülgani]. Seniyy: Garba Meydan Okuyan Bir Hakim-i Şark; SF, C. 47, S. 1216, s. 308-313.

[YURTMAN], A[bdülgani]. Seniyy: Garba Meydan Okuyan Bir Hakim-i Şark [II]; SF, C. 47, S. 1217, s. 328-330.

[YURTMAN], A[bdülgani]. Seniyy: Garba Meydan Okuyan Bir Hakim-i Şark [III]; SF, C. 47, S. 1220, s. 376-378.

2.1.3.77. VEFATLAR:

Abdurrahman Şeref: Mukadderat; SF, C. 46, S. 1178, s. 170, 171.

B.: Abdi; SF, C. 47, S. 1215, s. 296, 297.

[İmzasız]: Abdülvehhab Paşa; SF, C. 46, S. 1185, s. 349.

[İmzasız]: Babanzade İsmail Hakkı Bey Merhum; SF, C. 46, S. 1178, s. 171-174.

[İmzasız]: Birinci Kolordu Kumandanı Miralay Nuri Bey Merhum; SF, C. 46, S. 1192, s. 512.

[İmzasız]: Fahri Paşa Merhum; SF, C. 46, S. 1195, s. 592.

[İmzasız]: George Westinghouse [Vefayat-ı Meşahir –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 524.

[İmzasız]: Hive Sadrazamı Merhum İslam Hoca; SF, C. 46, S. 1173, s. 56.

[İmzasız]: Japonya İmparatoriçesi Haroko; SF, C. 46, S. 1195, s. 596.

[İmzasız]: Jules Clarétie; SF, C. 46, S. 1179, s. 208.

[İmzasız]: Kâmil Paşa Merhum; SF, C. 46, S. 1172, s. 37-39.

[İmzasız]: Madam Baron Bertha von Suttner; SF, C. 47, S. 1204, s. 125.

[İmzasız]: Marki di San Giuliano; SF, C. 47, S. 1220, s. 382.

[İmzasız]: Matem-i Millî – Üstad-ı Mağfur u Muazzam Recaizade Mahmud Ekrem; SF, C. 46, S. 1183, s. 291-294.

[İmzasız]: Menelik'in Vefatı; SF, C. 46, S. 1177, s. 157.

[İmzasız]: Merhum Abdülkerim Paşa; SF, C. 46, S. 1173, s. 56, 57.

[İmzasız]: Merhum Emrullah Efendi; SF, C. 47, S. 1211, s. 224.

[İmzasız]: Merhum İsmail Gaspıranski Bey; SF, C. 47, S. 1220, s. 382.

[İmzasız]: Merhum Mina Hanım Talişinska; SF, C. 46, S. 1186, s. 373.

[İmzasız]: Meşhur Piyanist Müteveffa Raul Ponyo [رائول پونیو]; SF, C. 46, S. 1185, s. 349.

[İmzasız]: Mösyö Joseph Chamberlain; SF, C. 47, S. 1206, s. 160.

[İmzasız]: Osmanlı Tayyarecilik Hayatında Bir Facia – Fethi ve Sadık Beylerin Taberiye Gölü Civarında Bir Kaza-yı Müthiş ile Şahadeti; SF, C. 46, S. 1187, s. 391-393.

[İmzasız]: Romanya Kralı Müteveffa Carol; SF, C. 47, S. 1219, s. 362.

[İmzasız]: Sadr-ı Esbak ve Reis-i Ayan Said Paşa Merhum; SF, C. 46, S. 1187, s. 387, 388.

[İmzasız]: Said Paşa'nın İrtihali [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1187, s. 401.

[İmzasız]: Sir John Mary [جون مه ری] [(Vefayat-ı Meşahir) –]; SF, C. 46, S. 1192, s. 524.

[İmzasız]: [Şayan-ı Dikkat Bir Fotoğrafi ve Bir Hatıra]; SF, C. 46, S. 1187, s. 389.

[İmzasız]: Tayyare Kazaları: Nuri Bey'in Şahadeti [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1189, s. 450.

[İmzasız]: Üful-i Üstad – Matbuat; SF, C. 46, S. 1183, s. 297, 298.

[İmzasız]: Üstad Ekrem'in Üfulü [(Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye) –]; SF, C. 46, S. 1183, s. 305, 306.

[Mahmud Sadık]: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1178, s. 170.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1183, s. 290.

2.1.3.78. ZİRAAT:

[İmzasız]: Meşher-i Ezhar; SF, C. 47, S. 1205, s. 141.

[İmzasız]: Mısır'da İntibahat-ı İktisadiye ve İçtimaiye; SF, C. 46, S. 1186, s. 368.

[İmzasız]: Tatbikat ü Malûmat-ı Ziraiyenin Tamimi; SF, C. 46, S. 1189, s. 453, 454.

[TOKGÖZ], Ahmed İhsan: İstanbul Postası; SF, C. 46, S. 1190, s. 458.

2.2. GÖRSEL MALZEME

2.2.1. BASIM SIRASINA GÖRE

"Fransa Sefarethanesi'nde tayyareci Mösyö Daucourt ile refiki Mösyö Roux hazır oldukları halde şereflerine verilmiş olan ziyafeti müteakip çıkarılan resim: Birinci sırada oturanlar: (sağdan sola) Osmanlı tayyare zabiti Fesa Bey, Fransa sefiresi Madam Bompard, Dahiliye Nazırı Talat Bey, Fransa sefiri Mösyö Bompard, tayyareci Mösyö Daucourt, Matmazel Bompard, Mösyö Daucourt'un refik-i seyahati Mösyö Henry Roux. Ayakta birinci sıra: (sağdan sola) Kaptan Laborde, Mösyö Rey, Mösyö Pissard, Şehremini Cemil Paşa, Beyoğlu Belediye Müdürü ve gazetemiz sahibi Ahmed İhsan Bey, Tayyare Mektebi Müdürü Veli Bey, Mösyö Villemorin. ~ *Un souvenir du déjeuner donné à l'Ambassade de France en l'honneur des aviateurs Daucourt et Roux. Au premier rang: au milieu M. Bompard, à sa droite M. Doucourt, Mlle Bompard, M. Roux. A sa gauche: Talaat bey, Mme Bompard, aviateur Fessa bey. Au deuxième rang: au milieu, le Préfet Djémil Pacha, à sa droite Ahmed Ihsan Bey, Vély Bey, M. Matthieu, M. Villemorin. A sa gauche: MM. Pissard, Rey, commandant Laborde.*" SF, C. 46, S. 1171, s. 1.

"Dahiliye Nazırı Talat Bey ile tayyare zabiti Fethi Bey: Tayyarede. ~ *Talaat Bey le ministre de l'intérieur en aéroplane conduit par le pilote Fethi Bey.*" SF, C. 46, S. 1171, s. 4.

"Tayyareci Mösyö Daucourt'un Ayastafanos Tayyare Mektebi sahasında istikbali (Ön tarafta Fransa sefiresi Madam Bompard ve Tayyareci Mösyö Daucourt). ~ *L'arrivée des aviateurs français Daucourt et Roux à l'aérodrome ottoman de Safrakeuy.*" SF, C. 46, S. 1171, s. 4.

"Birinci Kolordu Kumandan Vekili Cemal Bey ile tayyare zabiti Fethi Bey: Tayyarede. ~ *Le commandant Djémal Bey en aéroplane militaire.*" SF, C. 46, S. 1171, s. 5.

"Tayyareci Mösyö Daucourt, refiki Mösyö Roux (başları açık), Mösyö Daucourt'un yanında Tayyare Mektebi Müdürü Veli Bey ve tayyareci zabitan ve istikbalciler. ~ *Les aviateurs français Daucourt et Roux entourés par les aviateurs militaires turcs.*" SF, C. 46, S. 1171, s. 5.

"Ayastafanos'ta Tayyare Mektebi Müdürü Veli Bey ile tayyare zabitanı. ~ *A l'Ecole d'aviation de Safrakeuy, les pilotes militaires turcs réunis autour de leur directeur Vély Bey.*" SF, C. 46, S. 1171, s. 8.

"Fransız tayyareci Mösyö Daucourt ile refiki Mösyö Henry Roux. ~ *Les aviateurs français DAUCOURT et ROUX.*" SF, C. 46, S. 1171, s. 9.

"Bahr-i muhit sefine-i havaiyesinde birinci mevki gezinti mahalli." SF, C. 46, S. 1171, s. 12.

"Sefine-i havaiyenin Brest Limanı ufkundan Amerika'ya hareketi sırasında." SF, C. 46, S. 1171, s. 12.

"Sefine-i havaiye, New York Limanı'na muvasalatında, Hürriyet Heykeli yanından geçerken." SF, C. 46, S. 1171, s. 13.

"Sefine-i havaiye elektrikle münevver olarak bahr-i muhit üzerinde tayeran ederken." SF, C. 46, S. 1171, s. 13.

"Şişli Ekmek Fabrikası dahilinde fırınların manzarası. ~ *Les fours de la Boulangerie mécanique de Chichli.*" SF, C. 46, S. 1172, s. 25.

"Şişli Ekmek Fabrikası'nın manzara-i hariciyesi. ~ *La Boulangerie mécanique de Chichli.*" SF, C. 46, S. 1172, s. 28.

"Şişli Ekmek Fabrikası'nda fırınların diğer manzarası. ~ *Une autre vue intérieure de la Boulangerie mécanique de Chichli.*" SF, C. 46, S. 1172, s. 28.

"Şişli Ekmek Fabrikası'nda hamur yoğuran daire ve unun tavandan suret-i vürudu. ~ *Les appareils pétrisseurs de la Boulangerie mécanique de Chichli.*" SF, C. 46, S. 1172, s. 29.

"Dahiliye Nazırı Talat Bey ile Romanya Dahiliye Nazırı Mösyö Take İonescu 'Romanya' vapurunun güvertesinde. ~ *S. E. TALAAT BEY et le ministre roumain T. JONESCU à bord du bateau roumain devant les quais de Galata.*" SF, C. 46, S. 1172, s. 32.

"Dahiliye Nazırı Talat Bey, Romanya Dahiliye Nazırı Mösyö Take İonescu ve refika-i muhteremesi 'Romanya' vapurunda. ~ *Les mémes et Mme JONESCU à bord du Roumain.*" SF, C. 46, S. 1172, s. 32.

"Paris'ten şehrimize tayyare ile vürud eden Daucourt'un Safraköy Tayyare Mektebi'nden zaman-ı hareketinde rasime-i veda. ~ *L'aviateur français Daucourt sur son Avion 'Boul' faisant les adieux avant son départ dans l'aérodrome de Safrakeuy.*" SF, C. 46, S. 1172, s. 33.

"Filibe İslam Hastanesi vaziyet-i dahiliyesinden bir resim. ~ *L'Hôpital musulman de Philippoli.*" SF, C. 46, S. 1172, s. 33.

"Yeni Meksika'da '20' tonilato sıkletinde bir lokomotif havadan tellerle nakledilirken." SF, C. 46, S. 1172, s. 36.

"Sadr-ı esbak Kâmil Paşa merhum. ~ *KIAMIL PACHA, décédé à Chypre.*" SF, C. 46, S. 1172, s. 37.

"Almanya İmparatorunun altı oğlu, bir kızı, bir damadı ve üç gelini: Soldan sağa: Prens Joachim (imparatorun 6'ncı oğlu), Prens Oscar (5'inci), Prenses Eitel Friedrich, Prenses Victoria Luise (elyevm Braunschweig düşesi), Prens Ernst August Cumberland (imparatorun damadı, Braunschweig dukası), Prenses August Wilhelm, Kronprinzessin (Veliahdın zevcesi), Kronprinz (Veliaht), Prens Eitel Friedrich (2'nci). Halı üstünde oturanlar: Prens Adalbert (3'üncü) ve Prens August Wilhelm (4'üncü)." SF, C. 46, S. 1172, s. 40.

"Braunschweig Dukası ile Düşes (Almanya İmparatorunun kerimesi)." SF, C. 46, S. 1172, s. 40.

"Osmanlı Murahhası Galib Kemalî Bey – Hükümet-i Osmaniye namına Yunanistan ile Atina'da müzakerat-ı sulhiyede bulunmuş ve akdolunan sulhnameyi imza etmiştir." SF, C. 46, S. 1172, s. 41.

"Romanya Dahiliye Nazırı Take İonescu: Hükümet-i Osmaniye ile Yunanistan arasında akd-i sulha vesatet etmiş, ahiren avdetinde birkâç gün İstanbul'da kalmış, vükela ile müzakeratta bulunmuştur." SF, C. 46, S. 1172, s. 41.

"Müşir Osman Paşa: Balkan Muharebesi safahatı hakkında tetkikat icrası için teşkil olunan divan-ı ali-i askerî reisi." SF, C. 46, S. 1172, s. 44.

"Finlandiya'da kâin 'Abo' beldesi cemaat-i İslamiyesinin grup halindeki fotoğrafi." SF, C. 46, S. 1173, s. 49.

"Zat-ı Hazret-i Padişahî'ye arz-ı tazimat etmek üzere Dersaadet'e gelmiş olan Fransa'nın Bahr-i Sefit Filosu Başkumandanı Amiral Boué de Lapeyrère: Babıali pişgâhında. ~ *L'Amiral BOUÉ DE LAPEYRÈRE. Arrivé à Constantinople.*" SF, C. 46, S. 1173, s. 52.

"Fransa'nın Bahr-i Sefit Filosu Başkumandanı Amiral Boué de Lapeyrère'in râkib olarak Dersaadet'e muvasalat ettiği 'Jurien de La Gravière' zırhlı kruvazörü: Salıpazarı pişgâhında. ~ *Le croiseur-cuirassé JURIEN DE LA GRAVIÈRE.*" SF, C. 46, S. 1173, s. 53.

"Hive Sadrazamı [İslam] Hoca merhum. ~ *ISLAM HODJA Grand vézir de Hiva, décédé.*" SF, C. 46, S. 1173, s. 56.

"Abdülkerim Paşa merhum. ~ *ABDUL KERIM PACHA décédé.*" SF, C. 46, S. 1173, s. 56.

"Avusturya Veliahdı Arşidük Fransuva Ferdinand." SF, C. 46, S. 1173, s. 57.

"İngiltere Veliahdı Prens de Gal." SF, C. 46, S. 1173, s. 57.

"Sahib-i tetkik ü marifet hadim-i insaniyet müteveffa Pasteur." SF, C. 46, S. 1173, s. 60.

"Dersaadet Bakteriyolojihanesi'nin tertib ü tanzimine hizmet ü himmet etmiş olan Doktor 'Nicolle'." SF, C. 46, S. 1173, s. 60.

"Elyevm Paris Pasteur Müessesesi müdürü bulunan Doktor 'Roux'." SF, C. 46, S. 1173, s. 60.

"Paris Pasteur Müessesesi Müdür-i Sanisi Profesör Meçnikof." SF, C. 46, S. 1173, s. 61.

"Arnavutluk Kraliçeliğine namzet Prenses de Wied." SF, C. 46, S. 1173, s. 61.

"Arnavutluk Krallığına namzet Prens de Wied." SF, C. 46, S. 1173, s. 61.

"'117' yaşında bir papağan." SF, C. 46, S. 1173, s. 64.

"Sarayiçi Parkı'nda, ahiren icra olunan hafriyat ile meydana çıkan asar-ı atikanın manzarası. ~ *Les ruines d'un vieux palais découvertes au Parc de Séraï-Bournou pendant le nivellement.*" SF, C. 46, S. 1174, s. 73.

"İran'da Tebriz Camii Şerifi'nin dahilinde eda-yi salat edilirken alınmış olan bir fotoğrafidir. (İran'da evvelce bu yolda fotoğrafla resim alınmasına müsaade olunmuyordu. Ahiren fikr-i cedide ashabından olan ahrar-ı İran müsaade göstermişlerdir.)." SF, C. 46, S. 1174, s. 76.

"Hindistan'da seyyar, İngiliz heyet-i tıbbiyesi. (Doktor Ernest Nivi [نیوی] ile biraderi Arthur'un riyasetinde olan bu heyet-i tıbbiye seyyar bir halde, kabil-i nakl eczane ile dolaşarak hastaları meccanen tedavi etmekte ve devalar vermektedir. Bu resim Keşmir civarındaki ormanlarda alınmıştır.)" SF, C. 46, S. 1174, s. 76.

"Çin Reis-i Cumhuru 'Yuen Şı-Kay' ile Pekin'de bulunan süfera-yi düvel ve erkân-ı sefarat." SF, C. 46, S. 1174, s. 77.

"Belkıs Şevket Hanımefendi. ~ *BELKIS CHEVKET HANEM.*" SF, C. 46, S. 1174, s. 80.

"Ayastafanos Tayyare Mektebi Müdürü Mümtaz Binbaşı Veli Beyefendi. (Belkıs Şevket Hanım'ın tayeranında ibraz-ı teshilat eylemiştir.) ~ *VELY BEY Directeur de l'école d'aviation.*" SF, C. 46, S. 1174, s. 81.

"Birinci Kolordu Kumandan Vekili Cemal Beyefendi. (Belkıs Şevket Hanım'ın tayeranına kemal-i nezaketle müsaade göstermiştir.) ~ *DJEMAL BEY. Commandant p. i. du 1er corps d'armée.*" SF, C. 46, S. 1174, s. 81.

"Cesur u metin tayyare zabitimiz Fethi Beyefendi. (Belkıs Şevket Hanım'ın tayeran ettiği Osmanlı tayyaresini sevk ü idare etmiştir.) ~ *FETHI BEY, Officier-aviateur.*" SF, C. 46, S. 1174, s. 81.

"Avusturya Veliahdı Arşidük Ferdinand ve zevce-i muhteremesi Düşes de Hohenberg (sağ tarafta), Düşes'in yeğeni Kontes Baye de Lator [بایه دولاتور] (ortada) (Avusturya Veliahdı Arşidük Franz Ferdinand ile zevce-i muhteremesinin ahiren Londra'ya vuku bulan seyahatlerine ve orada bir hafta kadar ikametle Kral ve Kraliçeyi ziyaretlerine siyaseten büyük bir

ehemmiyet atfolunduğu 'Servet-i Fünûn'un geçen haftaki nüshasında zikredilmiş idi.)." SF, C. 46, S. 1174, s. 84.

"Doktor Charles Richet (Paris Fakültesi fenn-i menafiü'l-aza muallim-i şehiridir. Bu sene fenn-i tıptan Nobel Mükâfatı'nı almak üzere Stockholm Akademisi tarafından intihap olunmuştur.)." SF, C. 46, S. 1174, s. 84.

"Paris işçi kızlarının grup halinde heykeli: Bu sene Paris Salonu'nun heykeltıraşî kısmında teşhir olunmuştur. Sanatkâr Mösyö 'Loryo [لوريو]'nun çiredestî-i maharetidir. Heykelinde Paris işçi kızlarının hamiyesi olan Saint Catherine kıyafetini irae ettiği gibi bu eser-i sanat ü mahareti Paris işçi kızları namına ihda eylemiştir." SF, C. 46, S. 1174, s. 85.

"Beyaz ile siyah (Bir aheng-i sanat) (Bu resim, sadece bir moda resmi değil, belki bir dest-i maharet-i sanatkâranenin, yalnız beyaz ile siyahtan terkib ü teşkil etmiş olduğu bedii levhadır. Sadelikte böyle bir hüsn ü letafet, bir aheng-i sanat husule getirilmiştir. Bu ve buna mümasil beyaz ile siyahın imtizac-ı latifiyle vücuda getirilen resimler, mahir ressamların bir sayfa beyaz kâğıt üzerinde bir kalem ve siyah mürekkeple nasıl bir kudret-i sanat gösterdiklerinin bir nişanesidir.)." SF, C. 46, S. 1174, s. 88.

"Kiev davasında Maznun Mösyö Beylis." SF, C. 46, S. 1174, s. 92.

"Vera Çebriyak Kadın." SF, C. 46, S. 1174, s. 92.

"Maktul çocuk: Andre Yüçinski." SF, C. 46, S. 1174, s. 92.

"Vera Çebriyak Kadın'ın hanesi." SF, C. 46, S. 1174, s. 93.

"Vera Çebriyak'ın biraderi." SF, C. 46, S. 1174, s. 93.

"Osmanlı Müdafaa-i Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti ve 'Kadınlar Dünyası' heyet-i tahririyesi erkân-ı muhteremesi: Belkıs Şevket Hanımefendi'nin tayeranı münasebetiyle tayyare önünde alınmış olan fotoğrafidir." SF, C. 46, S. 1175, s. 97.

"Ahiren 'Jurien de La Gravière' zırhlı kruvazörüyle hakpay-i şahaneye arz-ı tazimat için Dersaadet'e gelmiş olan Fransa'nın Bahr-i Sefit Filosu Kumandanı Amiral Lapeyrère ile kruvazör zabitanının Fransa Sefareti'nde Sefir Mösyö Bompard ve refika-i muhteremelerinin birlikte alınmış olan resimleri. ~ *L'amiral Boué de Lapeyrère et les officiers du croiseur-cuirassé Jurien de La Gravière à l'Ambassade de France.*" SF, C. 46, S. 1175, s. 100.

"Zadik Hanzadyan Efendi: Fransa Erkân-ı Harbiye-i Bahriyesi Tetkik-i Ebhar ü Sevahil Şubesi zabitanından (Bu resmi 'Brest' Mekteb-i Bahriyesi'nde şakirt bulunduğu 1908 senesinde alınmış fotoğrafisidir.). ~ *Mr. ZADIG KHANZADIAN: Officier attaché au Service d'Hydrographie de l'Etat major de la Marine française. (Elève à l'Ecole de Marine à Brest en 1908.)*" SF, C. 46, S. 1175, s. 101.

"İzmir Limanı'nın Harita-i Bahriyesi." SF, C. 46, S. 1175, s. 104-105.

"Belkıs Şevket Hanım, tayyare seyahatinden avdetinde istikbal olunurken." SF, C. 46, S. 1175, s. 108.

"Belkıs Şevket Hanım ve tayyare zabiti Fethi Bey, tayyarede." SF, C. 46, S. 1175, s. 109.

"Belkıs Şevket Hanım, 'Osmanlı' tayyaresi yanında." SF, C. 46, S. 1175, s. 109.

"Ahiren 'Rondsberg'de inşaatı hitam bulan dünyanın en büyük köprüsü." SF, C. 46, S. 1175, s. 112.

"Tayyare zabitanından Nuri Bey: Edirne ve Kırkkilise'den ilk defa tayyare ile İstanbul'a seyahatleri münasebetiyle Harbiye Nezaret-i Celilesi tarafından otuzar lira mükâfat-ı nakdiye ile taltif ü teşvik edilmişlerdir." (Ortak alt yazı. bk. "Tayyare zabitanından Salim Bey:") SF, C. 46, S. 1175, s. 116.

"Tayyare zabitanından Salim Bey: Edirne ve Kırkkilise'den ilk defa tayyare ile İstanbul'a seyahatleri münasebetiyle Harbiye Nezaret-i Celilesi tarafından otuzar lira mükâfat-ı nakdiye ile taltif ü teşvik edilmişlerdir." (Ortak alt yazı. bk. "Tayyare zabitanından Nuri Bey:") SF, C. 46, S. 1175, s. 116.

"Fransız tayyareci Mösyö Vedrines: Paris'ten tarik-i havaî ile ve tayyareleriyle seyahat ederek bu hafta içinde İstanbul'a vasıl ü nazil olmuşlardır." (Ortak alt yazı. bk. "Fransız tayyareci Mösyö Bonnier:") SF, C. 46, S. 1175, s. 117.

"Fransız tayyareci Mösyö Bonnier: Paris'ten tarik-i havaî ile ve tayyareleriyle seyahat ederek bu hafta içinde İstanbul'a vasıl ü nazil olmuşlardır." (Ortak alt yazı. bk. "Fransız tayyareci Mösyö Vedrines:") SF, C. 46, S. 1175, s. 117.

"Birinci Kolordu-yı Hümayun kumandanlığına tayin olunan Almanya heyet-i askeriyesi reisi Liman von Sanders Paşa: İstanbul'a muvasalatında, Sadaret Dairesi önünde. ~ *Son Excellence LIMAN v. SANDERS PACHA Président de la Mission Militaire Allemande et Commandant du 1er Corps d'Armée ottomane: à son arrivée à la Sublime Porte.*" SF, C. 46, S. 1176, s. 121.

"Alman heyet-i askeriyesi reisi ve Birinci Kolordu-yı Hümayun kumandanı Liman von Sanders Paşa: Babıali havalisinde. ~ *Son Excellence LIMAN v. SANDERS PACHA: dans la cour de la Sublime Porte.*" SF, C. 46, S. 1176, s. 124.

"Birinci Kolordu-yı Hümayun erkân-ı harbiyesine tayin olunan Dersaadet Alman Sefareti sabık ataşemiliteri Kaymakam Von Strempel Bey. ~ *Von STREMPEL BEY Officier d'Etat-major au 1er Corps d'Armée Ottomane: ex-attaché militaire à l'Ambassade d'Allemagne à Constantinople.*" SF, C. 46, S. 1176, s. 125.

"Liman von Sanders Paşa: Babıali'den çıkarken. ~ *S. Exc. LIMAN v. SANDERS PACHA: en sortant de la Sublime Porte.*" SF, C. 46, S. 1176, s. 125.

"Afganistan Emiri Siracü'l-minnet ve'd-din Emir Habibullah Han Hazretleri (ortada), Şehzade Muinü's-saltana Serdar İnayetullah Han (Emir'in sağında), Şehzade Aynü'd-devle Serdar Amanullah Han (Emir'in solunda)." SF, C. 46, S. 1176, s. 128.

"Afganistan'da bir meclis-i mühimm-i askeri: Emir'in huzurunda bir asker neferi irad-ı nutk ederken." SF, C. 46, S. 1176, s. 128.

"Petrol ile müteharrik sefain-i harbiyenin ocakları." SF, C. 46, S. 1176, s. 129.

"İngiltere'nin en yeni, petrol ile müteharrik 'Kraliçe Elisabeth' dretnotu." SF, C. 46, S. 1176, s. 129.

"Kömür ile müteharrik sefain-i harbiyenin ocakları." SF, C. 46, S. 1176, s. 129.

"Juconde (*LA JUCONDE*): İtalyalı ressam-ı şehir 'Leonardo da Vinci'nin meşhur-ı âlem olan Juconde tablosu; 1911 senesi ağustosunda Paris'te 'Louvre' Müzesi'nde sirkat olunmuş, şimdiye kadar bulunamamış idi. Bu

hafta içinde İtalya'nın Floransa şehrinde elde edilmiştir." SF, C. 46, S. 1176, s. 132.

"Ahiren İstanbul'u ziyaret etmiş olan İngiliz muharrirelerinden Miss Ellison." SF, C. 46, S. 1176, s. 133.

"Son moda." SF, C. 46, S. 1176, s. 136.

"İstanbul'da sanat-ı tıbaatı tesis ve ilk matbaayı güşad eden 'İbrahim Müteferrika' merhumun Kasımpaşa'da İdris Muhtefî Makberesi civarındaki kabri. ~ *Au cimetière de Cassim Pacha: Le tombeau de feu IBRAHIM MUTÉFÉRRICA, fondateur de la première imprimerie à Constantinople.*" SF, C. 46, S. 1177, s. 145.

"İnebolu'ya mülhak Urine karyesinde inşa ve resm-i güşadı icra olunan iptidai ve rüşdi zükûra mahsus mektep." SF, C. 46, S. 1177, s. 148.

"Tedmür melikesi 'Zenubia', asakir-i Rum tarafından ihata edildiği sırada." SF, C. 46, S. 1177, s. 148.

"Fransa heyet-i cedide-i vükelâsı: M. Ferdinand David (Nafia), M. Molens (Harbiye), M. Caillaux (Maliye), M. Bienvenüe Martin (Adliye), M. Ronerenol (Dahiliye), Mösyö Gaston Doumergue (Reis-i Vükelâ)." SF, C. 46, S. 1177, s. 149.

"Madam Sarah Bernhardt: Fransa'nın ve belki dünyanın en meşhur aktrisi." SF, C. 46, S. 1177, s. 152.

"Madam Sarah Bernhardt, Kaliforniya'da mahpuslara oyun verirken, bir mahpus tarafından resminin alınması." SF, C. 46, S. 1177, s. 152.

"Madam Sarah Bernhardt, Kaliforniya Hapishanesi'nde mahpuslara oyun verdikten sonra kendisine nutk-ı teşekkür okunurken." SF, C. 46, S. 1177, s. 153.

"Şair-i Hindu: Rabindranath Tagore (Bu sene edebiyattan Nobel Mükâfatı'nı almıştır.)." SF, C. 46. S. 1177, s. 156.

"Mösyö Anatole France: İngiliz üdebasının misafir-i hassı, Fransa edib-i şehiri." SF, C. 46, S. 1177, s. 156.

"Habeş İmparatoriçesi Tatyo." SF, C. 46, S. 1177, s. 157.

"Ahiren vefat eden Habeş Hükümdarı Menelik." SF, C. 46, S. 1177, s. 157.

"Amsterdam Hayvanat Bahçesi'nde ihtiyar bir 'orangutan' maymunu." SF, C. 46, S. 1177, s. 160.

"Babanzade İsmail Hakkı Bey merhum. ~ *BABAN ZADÉ ISMAIL HAKKI BEY, décédé.*" SF, C. 46, S. 1178, s. 169.

"Babanzade İsmail Hakkı Bey merhumun hatt-ı desti (İrtihalinden iki gün evvel 10 Kânun-ı Evvel 329 tarihli 'Tanin'de intişar etmiş olan 'Daü't-teşkilat' sernameli makalesinden bir parça. Bu makale geçen haftaki 'Servet-i Fünûn'a nakledilmiş idi. ~ *Fac-similé d'un manuscrit de feu Baban Zadé Ismaïl Hakki Bey.*" SF, C. 46, S. 1178, s. 172.

"Balkan Harbi'nin ilk şehid-i muhteremi Mülazım-ı Sani Mehmed Cemal Efendi. ~ *Le lieutenant MEHMED DJEMAL Effendi, premier martyr de la guerre balcanique.*" SF, C. 46, S. 1178, s. 173.

"Paris İnas Lisesi'nden bir talebe." SF, C. 46, S. 1178, s. 176.

"Paris'te İnasa Mahsus Lise'de matmazellerin salonu." SF, C. 46, S. 1178, s. 176.

"Paris'te 'Victor Droi [ویقتور دروئی]' Lisesi'nde talibatın yatak odası." SF, C. 46, S. 1178, s. 176.

"Paris'te inasa mahsus 'Victor Droi [ویقتور دروئی]' Lisesi'nde terzilik ve dikiş dersanesi." SF, C. 46, S. 1178, s. 177.

"Madam Kristin Nilsson (Paris Operası'nda, 'Ophelia' rolündeki kıyafeti) Ressam-ı şehir 'Kabalel [قابالل]'in kıymettar bir tablosudur. Aslı Stockholm Müzesi'ndedir." SF, C. 46, S. 1178, s. 180.

"Madam Kristin Nilsson, 'Kontes de Kazamiranda' Salonunda (Yetmişinci sene-i devriye-i viladeti münasebetiyle: Bugünkü hali.)." SF, C. 46, S. 1178, s. 180.

"Paris'in mahir aktrislerinden Madam İvun Döbre [ایوون دوبره] ('Pervane' piyesinde 'Tira' rolünü oynamaktadır.)." SF, C. 46, S. 1178, s. 181.

"Paris hayatı: Yaşmak modası." SF, C. 46, S. 1178, s. 184.

"Şair ve edib-i muazzam Abdülhak Hamid Beyefendi (Meclis-i Ayan azalığına tayin buyurulmuşlardır.). ~ *Le grand poète turc ABDUL-HAKK HAMID BEY nommé sénateur.*" SF, C. 46, S. 1179, s. 193.

"İstiklâl-i Osmanî merasim-i ihtifaliyesi: Darülfünun ve mekâtib-i aliye talebesi Babıali önünde; Dahiliye Nazırı Talat Beyefendi irad-ı nutk ederken. ~ *Anniversaire de l'Indépendance Ottomane. S.*

E. TALAAT BEY, ministre de l'Intérieur, ~ haranguant devant la Sublime-porte les étudiants de l'Université et d'autres écoles supérieures." SF, C. 46, S. 1179, s. 196.

"İstiklâl-i Osmanî merasimi: Darülfünun talebesi eski kıyafetlerle, Harbiye Nezareti önünde. ~ *Anniversaire de l'Indépendance Ottomane. Les étudiants de l'Université portant d'anciens costumes, devant le Minist. de la Guerre.*" SF, C. 46, S. 1179, s. 197.

"İstiklâl-i Osmanî merasimi: Eski kıyafetlerle Darülfünun talebesi, Şehremaneti önünde. ~ *Les étudiants de l'Université portant d'anciens costumes, devant la Préfect. de la Ville.*" SF, C. 46, S. 1179, s. 197.

"Harbiye Nazır-ı sabıkı İzzet Paşa. ~ *IZZET PACHA, Ministre de la Guerre, démissionnaire.*" SF, C. 46, S. 1179, s. 200.

"Harbiye Nazır-ı cedidi Enver Paşa. ~ *ENVER PACHA, le nouveau Ministre de la Guerre.*" SF, C. 46, S. 1179, s. 200.

"Nafia Nazır-ı cedidi Cemal Paşa. ~ *DJÉMAL PACHA, le nouveau Ministre des Travaux Publics.*" SF, C. 46, S. 1179, s. 201.

"Ayan azalığına tayin olunan Abdülhamid Zehravi Efendi. ~ *ABDUL-HAMID ZEHRAVI EFFENDI, nommé sénateur.*" SF, C. 46, S. 1179, s. 201.

"Japonya'nın yeni kadınları: Madam Taşiku Tamura, konferans verirken." SF, C. 46, S. 1179, s. 204.

"Japonya'nın yeni kadınları: Tokyo Darülfünunu'nda tarih-i tabii dersi." SF, C. 46, S. 1179, s. 204.

"Tokyo'da İmparator Tiyatrosu aktrislerinden Matmazel Mori Avrupa'ya, bir devre-i sanatkâr için azimet ederken." SF, C. 46, S. 1179, s. 205.

"Japon Yeni Kadınları Kulübü reisesi Matmazel Hiraçuka Akiku." SF, C. 46, S. 1179, s. 205.

"Japonya'nın yeni kadınları: Tokyo Darülfünunu'nda aşçılık dersi." SF, C. 46, S. 1179, s. 205.

"Fransa Akademisi azasından müteveffa Mösyö Jules Clarétie." SF, C. 46, S. 1179, s. 208.

"Müessis-i devlet Sultan Osman Han-ı Evvel'in peder-i ali-güherleri Ertuğrul Gazi'nin Söğüt kasabası civarında türbe-i münifeleri." SF, C. 46, S. 1179, s. 209.

"Sultan Mehmed Reşad Han-ı Hamis Hazretleri." SF, C. 46, S. 1179, s. 212.

"Reşadiye dretnotu." SF, C. 46, S. 1179, s. 212.

"Müessis-i devlet Sultan Osman Han-ı Evvel Hazretleri." SF, C. 46, S. 1179, s. 213.

"'Sultan Osman-ı Evvel' dretnotu." SF, C. 46, S. 1179, s. 213.

"Âlem-i İslam'da bir hükümdar kadın: Hindistan'da Bhopal Hakimesi ulviyet-penah Begüm Hazretleri. ~ *S. H. La Begum de Bhopal, la seule femme musulmane qui règne aux Indes.*" SF, C. 46, S. 1180, s. 217.

"Bağdat şimendifer hattında en yüksek istasyon: Ulukışla (Sath-ı bahirden irtifaı 1.467 metredir.). ~ *Une gare du Bagdad: Oulou Kichla, la plus élevée de la ligne (1.467)*" SF, C. 46, S. 1180, s. 220.

"Bağdat hattında: Eskişehir civarında bir katar. ~ *Un train près d'Eski-Chéir.*" SF, C. 46, S. 1180, s. 220.

"Bağdat hattında: Çakıt Boğazı'nda şimendifer levazımı nakli için yapılmış olan muvakkat yol. ~ *Route construite pour permettre les travaux dans les gorges du Tchakit.*" SF, C. 46, S. 1180, s. 221.

"Arz-ı Mukaddes'te: Köylü kadınları." SF, C. 46, S. 1180, s. 224.

"Filistin'de: Bir Bedevi çadırı." SF, C. 46, S. 1180, s. 224.

"Filistin'de: Bedevî ile şehrî arasında alışveriş." SF, C. 46, S. 1180, s. 225.

"Filistin'de: Bir köy mektebi." SF, C. 46, S. 1180, s. 225.

"Hastabakıcıların bir dershanesi." SF, C. 46, S. 1180, s. 228.

"Muganniye-i şehire Matmazel Emmy Destinn: Aslanın yanında taganni ederken." SF, C. 46, S. 1180, s. 229.

"Fransa Tıp Akademisi azasından Profesör Dastre." SF, C. 46, S. 1180, s. 232.

"Sultan Ahmed Meydanı'nın (Park yapıldıktan sonra) manzara-i cedidesi. ~ *Vue du nouveau Parc sur la Place de Sultan-Ahmed.*" SF, C. 46, S. 1181, s. 241.

"Sultan Ahmed Meydanı (Devr-i sabıkta)." SF, C. 46, S. 1181, s. 244.

"Sultan Ahmed Meydanı'nın eski hali." SF, C. 46, S. 1181, s. 245.

"Berat kasabasının manzarası." SF, C. 46, S. 1181, s. 248.

"Arnavutluk'ta testi imalathanesi." SF, C. 46, S. 1181, s. 248.

"Dıraç kasabasının manzarası." SF, C. 46, S. 1181, s. 248.

"Esad Paşa." SF, C. 46, S. 1181, s. 248.

"İsmail Kemal Bey." SF, C. 46, S. 1181, s. 248.

"Almanya Başvekili Bethmann-Hollweg." SF, C. 46, S. 1181, s. 249.

""Alsace'de, Strasbourg civarında 'Saverne' beldesinde Kışla Meydanı." SF, C. 46, S. 1181, s. 249.

"Almanya Harbiye Nazırı General von Falkenhayn." SF, C. 46, S. 1181, s. 249.

"Miralay von Royter [رویتر]." SF, C. 46, S. 1181, s. 249.

"Mülazım von Forstner [فورستنر]." SF, C. 46, S. 1181, s. 249.

"Fransa ulema ve hükemasından müteveffa Ernest Renan (Hücre-i iştigalinde alınmış olan resmi.)." SF, C. 46, S. 1181, s. 252.

""Royal Society'nin reis-i cedidi âlim-i şehir Sir William Crookes." SF, C. 46, S. 1181, s. 253.

"Yumurta biçiminde kaputlu bisiklet (Harekette)." SF, C. 46, S. 1181, s. 256.

"Yumurta biçiminde kaputlu bisiklet (Tevakkufta)." SF, C. 46, S. 1181, s. 256.

""Sultan Osman' dretnotu, saff-ı harpte ateş ederken." SF, C. 46, S. 1181, s. 260.

""Sultan Osman' dretnotu süvarisi Binbaşı Rauf Bey." SF, C. 46, S. 1181, s. 261.

"Tersane kumandanı Kaymakam İsmail Bey." SF, C. 46, S. 1181, s. 261.

"Elektrikli tramvayın İstanbul'da ilk defa köprüden müruru merasimi. ~ *Le tram électrique traversant la première fois le Pont de Galata-Stamboul, le 25 Janvier 1914.*" SF, C. 46, S. 1182, s. 265.

"Elektrikli tramvayın köprüden geçmek üzere ilk defa Galata'dan hareketi. ~ *Une voiture de la Société des Tramways électriques quittant la première fois la place de Galata pour traverser le Pont de la Corne d'Or, le 25 Janvier 1914.*" SF, C. 46, S. 1182, s. 268.

"İmarat-ı belediye: Karaköy Caddesi'nin Galata Borsa Hanı karşısından köprü başına doğru tevsii. ~ *Les travaux d'élargissement de la*

rue de Karakeuy aboutissant à la Place du Pont de Galata." SF, C. 46, S. 1182, s. 269.

"Paris Tayyare Sergi-i Umumisi'nin kuşbakışı yukarıdan görünüşü. ~ *L'exposition d'aviations à Paris.*" SF, C. 46, S. 1182, s. 272.

"Paris Tayyare Sergi-i Umumisi'nde bir kanatlı ve iki kanatlı tayyareler teşhiratı. ~ *L'exposition d'aviations à Paris.*" SF, C. 46, S. 1182, s. 272.

"Paris-İstanbul-Kahire seyahat-i havaiyesi: Fransız tayyareci Bonnier, Kuds-i Şerif'te istikbal olunurken. ~ *L'Aviateur français Bonnier à Jérusalem.*" SF, C. 46, S. 1182, s. 273.

"Tayyareci Bonnier Kuds-i Şerif civarından, Beytüllahm üzerinden Kahire'ye azimet ederken." SF, C. 46, S. 1182, s. 273.

"Almanya İmparator ve İmparatoriçesi ve ailesi erkânı (Bu grupta yalnız Veliaht eksiktir. Resim bu sene yılbaşı günü Potsdam'da alınmıştır.) Ayakta: İmparator ve İmparatoriçe. Kademelerin en yükseğinde oturanlar, soldan sağa: İmparatorun kayınbiraderi Prens Adolf de Schaumburg-Lipe, Prens Valdemar de Prus, İmparatorun kayınbiraderi Prens Friedrich Karl de Hessen. Bunların hemen alt sırasında oturanlar: İmparatorun biraderi Prens Heinrich de Prus, Prenses Bernhard de Sachs-Meiningen, İmparatorun oğlu Prens Adalbert de Prus, İmparatorun hemşireleri Prenses Friedrich Karl de Hessen, Prenses Adolf de Schaumburg-Lipe, İmparatorun gelinleri Prenses August Wilhelm, Prenses Eitel Friedrich, İmparatorun kızı Prenses Victoria Luise de Braunschweig-Luneburg, İmparatorun damadı Prens Ernst August de Braunschweig-Luneburg. En önde üçüncü ve ikinci kademelerde oturanlar: Prens Bernhard de Sachs-Meiningen, İmparatorun görümcesi[1] Prenses Heinrich de Prus, İmparatorun oğlu Prens Eitel Friedrich, Veliahdın zevcesi ve İmparatorun gelini Prenses Caecilia, İmparatorun oğulları Prens August Wilhelm, Prens Oscar ve Prens Joachim de Prus." SF, C. 46, S. 1182, s. 276.

"Beyrut Amerikan Darülfünunu'nun yeni binaları." SF, C. 46, S. 1182, s. 277.

"'Merkez-i Cihan' namıyla tesis olunacak belde-i cedidenin 320 metre irtifaında terakki kulesi." SF, C. 46, S. 1182, s. 280.

[1] "yengesi" yerine "görümcesi" denmiş.

"Harbiye Nazırı Enver Paşa (İllustration'da neşrolunan tasviri.)." SF, C. 46, S. 1182, s. 281.

"Yeni Cami-i Şerif'in kapısı: Mondros Muharebe-i Bahriyesi'nin devr-i senevîsi." SF, C. 46, S. 1182, s. 284.

[Osman Zeki Bey] SF, C. 46, S. 1182, s. 285.

"Üstad-ı mağfur u muazzam, Recaizade Mahmud Ekrem Bey. ~ *REDJAÏ ZADÉ EKREM BEY, Sénateur et Grand littérateur turc, décédé le 1er février 1914.*" SF, C. 46, S. 1183, s. 289.

"Üstad Ekrem'in tabutu etrafında halka-i tazim ü huşu. ~ *Le cercueil d'Ekrem Bey, devant la mosquée de Ste-Sophie.*" SF, C. 46, S. 1183, s. 292.

"Üstad Ekrem'in cenaze alayı: Ayasofya Meydanı'ndan geçerken. ~ *Les funérailles d'Ekrem Bey.*" SF, C. 46, S. 1183, s. 293.

"Üstad Ekrem'in kütüphanesi (Mekteb-i Mülkiye kütüphanesine, bavasiyet, ihda etmiştir.). ~ *La bibliothèque d'Ekrem Bey, léguée par son testament à l'École Mulkié.*" SF, C. 46, S. 1183, s. 296.

"Üstad Ekrem'in hatt-ı desti: 'Servet-i Fünûn'a bir nişane-i himmet ü muhabbeti. ~ *Un manuscrit d'Ekrem Bey.*" SF, C. 46, S. 1183, s. 296.

"Üstad Ekrem'in son bir şiiri ve hatt-ı desti ('Tasvir-i Efkâr' refikimizin nüsha-i mahsusasına ihda etmiştir.)." SF, C. 46, S. 1183, s. 297.

"Üstad Ekrem'in hücre-i iştigali (İstinye'deki ikametgâhında.). ~ *Un cabinet de travail d'Ekrem Bey.*" SF, C. 46, S. 1183, s. 297.

"Üstad Ekrem'in hatt-ı destiyle: Bir Levha-i Bahar. ~ *Un autre manuscrit d'Ekrem Bey.*" SF, C. 46, S. 1183, s. 300.

"[Kuzu-Kız:] Üstad Ekrem'e bu sayfadaki manzumesini ihsas eden levha." SF, C. 46, S. 1183, s. 301.

"Üstad Ekrem'in son tasvirleri." SF, C. 46, S. 1183, s. 305.

"Üstad Ekrem'in cenaze alayı: Şişli civarından geçerken." SF, C. 46, S. 1183, s. 308.

"İslâm terzilerimizden Osman Zeki Bey'in kerimeleri (atölyede)." SF, C. 46, S. 1183, s. 309.

"İstanbul üzerinde: Bir manzara-i bediiye, gurub-i afitap. ~ *Une photographie artistique de la Maison Férid*

Ibrahim; le coucher du soleil sur le Stamboul." SF, C. 46, S. 1184, s. 313.

"Vükelâdan Cemal Paşa, İbrahim Bey, Talat Bey, Enver Paşa ve Şehremaneti namına Ahmed İhsan Bey: İstanbul-Kahire seyahat-i havaiyesi, Vükelâ-yi fiham ve zevat-ı muhtereme tayyarecileri teşyi ederken. ~ *Les ministres Djémal et Enver Pacha, Talaat Bey et Ibrahim Bey ainsi que le Maire de Péra saluant le départ des aviateurs militaires turcs qui partent pour Le Caire.*" SF, C. 46, S. 1184, s. 316.

"İstanbul-Kahire seyahat-i havaiyesi: Tayyareci Fethi ve Nuri Beylerle seyahat refikleri. ~ *Les deux aviateurs Fethi et Nouri beys et ses deux voyageurs. (Photographie avant leurs départs pour le raid de Constantinople-Le Caire)*" SF, C. 46, S. 1184, s. 317.

"Doktor Kunos: Budapeşte Şark Akademisi Müdürü." SF, C. 46, S. 1184, s. 320.

"Budapeşte Şark Müzesi'nde Türk ve Tatar peşkirleri." SF, C. 46, S. 1184, s. 320.

"Şark Müzesi'nde Hindistan'ın gümüş ve bakır avanisi." SF, C. 46, S. 1184, s. 320.

"Budapeşte Şark Müzesi'nde sinematograf odası." SF, C. 46, S. 1184, s. 321.

"Şark Müzesi'nde Hint ve Japonya çanakları." SF, C. 46, S. 1184, s. 321.

"Şark Müzesi'nde Tatar işlemeleri." SF, C. 46, S. 1184, s. 321.

"Budapeşte Şark Müzesi'nde Arnavutluk kıyafetleri." SF, C. 46, S. 1184, s. 324.

"Şark Müzesi'nde millî Balkan elbiseleri." SF, C. 46, S. 1184, s. 324.

"Madam Sarah Bernhardt, elinde Legion d'Honore Nişanı, dizlerinin üstünde hafidesinin kızı." SF, C. 46, S. 1184, s. 325.

"Basra Vali ve Kumandanı Süleyman Şefik Paşa. Yukarıki resim: Ekalim-i harreye mahsus serpuş ile (...)" (Ortak alt yazı. bk. "Basra Vali ve Kumandanı Süleyman Şefik Paşa. (...) Aşağıki resim: Kıyafet-i askeriyesiyle") SF, C. 46, S. 1184, s. 328.

"Basra Vali ve Kumandanı Süleyman Şefik Paşa. (...) Aşağıki resim: Kıyafet-i askeriyesiyle" (Ortak alt yazı. bk. "Basra Vali ve Kumandanı Süleyman Şefik Paşa. Yukarıki resim: Ekalim-i harreye mahsus serpuş ile (...)") SF, C. 46, S. 1184, s. 328.

"'Dıraç'ta Arnavutluk Prensine tahsis olunan ikametgâh." SF, C. 46, S. 1184, s. 328.

"İstanbul-Mısır seyahat-i havaiyesi: Tayyareci Fethi Bey" (Ortak alt yazı. bk. "İstanbul-Mısır seyahat-i havaiyesi: Tayyareci Nuri Bey") SF, C. 46, S. 1184, s. 332.

"İstanbul-Mısır seyahat-i havaiyesi: Tayyareci Nuri Bey" (Ortak alt yazı. bk. "İstanbul-Mısır seyahat-i havaiyesi: Tayyareci Fethi Bey") SF, C. 46, S. 1184, s. 332.

"İstanbul ve Mısır seyahat-i havaiyesinde merhaleleri gösteren harita." SF, C. 46, S. 1184, s. 333.

"Derince Karargâh-ı Askerîsi'nde: Soldan sağa oturanlar: Derince teçhizat-ı askeriyesi umuruna memur ve kumandan muavini Binbaşı Mustafa Sabri Bey, muhafaza bölükleri kumandasına memur Binbaşı Mehmed Salih Efendi, Derince kumandanı Miralay Mustafa Bey, zuafa komisyonuna memur karargâh kumandanı Binbaşı Salih Efendi; Kumandanın arkasında duran: Muhafaza bölüğü zabiti Yüzbaşı Salahaddin Efendi. ~ *Les officiers chargés du répatriement des officiers et des soldats à Dérindjé.*" SF, C. 46, S. 1185, s. 337.

"Derince Karargâh-ı Askerîsi'nde: Çadırların manzarası. ~ *Un camp militaire à Dérindjé.*" SF, C. 46, S. 1185, s. 340.

"Viyana'da Hayvanat Pazarı'nın methali. ~ *L'entrée du marché aux bétails à Vienne.*" SF, C. 46, S. 1185, s. 341.

"Avrupa'nın en büyük hayvanat pazarı olan Viyana Hayvanat Pazarı'nda bir meydan ve üstü kapalı kısım. ~ *Une vue intérieure du marché aux bétails à Vienne.*" SF, C. 46, S. 1185, s. 341.

"Viyana Hayvanat Pazarı'na merbut mezbahalardan bir manzara. ~ *Une salle des abattoirs de Vienne.*" SF, C. 46, S. 1185, s. 344.

"Viyana Hayvanat Pazarı'nda eshab-ı hayvanat ile müşteriler arasında fevkalade temin-i suhulet eden ve Hayvanat Pazarı derununda müesses bulunan 'Hayvanat Bankası' ve pazarın idarehaneleri." SF, C. 46, S. 1185, s. 344.

"Viyana Hayvanat Pazarı'nda mevki-i füruhta çıkarılan hayvanat ve pazarın üzeri kapalı kısmı. ~ *Les bêtes à cornes à vendre dans le marché de Vienne.*" SF, C. 46, S. 1185, s. 345.

"Viyana Hayvanat Pazarı üstü kapalı kısmın manzara-i hariciyesi. ~ *Une vue extérieure de marché de Vienne.*" SF, C. 46, S. 1185, s. 345.

"Rusya Başvekil-i sabıkı Kokovtzov." SF, C. 46, S. 1185, s. 348.

"Rusya Hariciye Nazırı Mösyö Sazonov." SF, C. 46, S. 1185, s. 348.

"Hükümet-i Osmaniye'nin Tahran sefir-i cedidi Asım Beyefendi. ~ *ASSIM BEY, le nouvel Ambassadeur de Turquie à Téhéran.*" SF, C. 46, S. 1185, s. 348.

"Filozof Henri Bergson (Ahiren Fransa Akademisi azalığına intihap olunmuştur.)." SF, C. 46, S. 1185, s. 349.

"Merhum Abdülvehhab Paşa." SF, C. 46, S. 1185, s. 349.

"Zamanın en büyük piyanistlerinden müteveffa Mösyö Raul Ponyo [رائول پونیو]." SF, C. 46, S. 1185, s. 349.

"Stockholm şehrinde meydan (Ahiren burada büyük bir nümayiş yapılmıştır.)." SF, C. 46, S. 1185, s. 352.

"Salacak önünden Boğaz'ın manzarası. ~ *L'entrée du Bosphore; vue de Saladjak, côte d'Asie.*" SF, C. 46, S. 1186, s. 361.

"Moskova'da metruk saray methali." SF, C. 46, S. 1186, s. 364.

"Moskova civarındaki metruk sarayın bir kısmı ve oraya giden caddenin manzarası." SF, C. 46, S. 1186, s. 364.

"Moskova'da Serçe Dağı'nda su hazineleri terası." SF, C. 46, S. 1186, s. 365.

"Moskova Gölü." SF, C. 46, S. 1186, s. 365.

"Mari Luiz ve Jak (Güvercinler hikâyesine ait.)." SF, C. 46, S. 1186, s. 367.

"Mısır'da bir vaz'-ı esas resmi. Yukarıki resim: Mısır'da İngiliz memur-i siyasîsi Lord Kitchener tarafından Mısır erbab-ı fellahının kabulü. (...)" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Mısır'da bir vaz'-ı esas resmi" ifadesiyle başlayan diğer fotoğraf.) SF, C. 46, S. 1186, s. 368.

"Mısır'da bir vaz'-ı esas resmi (...) Aşağıki resim: Lord Kitchener'in Luksor civarında inşasına iptidar olunan Ziraat Mekteb-i Sultanîsi'nin vaz'-ı esas resmini icra etmesi." (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Mısır'da bir vaz'-ı esas resmi" ifadesiyle başlayan diğer fotoğraf.) SF, C. 46, S. 1186, s. 368.

"Amerika'da New York şehri civarında, Nehr-i Şarki üstünde ahiren inşa olunan cesim köprü." SF, C. 46, S. 1186, s. 368.

"Doktor ve kimyager bir kız: Londra'da Hunter Sokağı'nda kâin Mekteb-i Tıbbiye'nin serbest hastanesi kimyahanesinde meşgul." SF, C. 46, S. 1186, s. 369.

"Amerika'da, Kanada'da Quebec şehri civarında ahiren inşa olunan cesim köprü." SF, C. 46, S. 1186, s. 369.

"Fransa'nın bir şairesi Kontes Matthieu Dönevayel [ماتیو دونوآیل]." SF, C. 46, S. 1186, s. 372.

"Merhum Mina Hanım Talişinska." SF, C. 46, S. 1186, s. 373.

"İstanbul'da Nestle: Nestle Fabrikası'nın Dersaadet Merkezi. Nestle namı herkese malûmdur, fakat Nestle'nin ne olduğunu herkes bilmez, işte biz bunu öğretmek istiyoruz. ~ *Bureau de la Maison Nestlé à Galata.*" SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 3.

"Nestle Fabrikası'nın Dersaadet merkezindeki erkân-ı memurin ü ketebe ve müstahdemîn. ~ *Le personnel de l'Agence Générale du Levant à Constantinople*"[1] SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 5.

"Nestle Fabrikası'nın Dersaadet şube-i merkeziyesindeki heyet-i idareden bazıları ki mütemadi say ü gayretleri ile bu müstahzarat-ı lebeniyenin herkesçe malûm olmasına çalışmaktadır."[2] SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 6.

"İnekler sulanıyor. ~ *Vaches à l'abreuvoir.*" SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 8.

"İngiltere'de bir manzara-i tabiat. ~ *Vue d'une vallée en Angleterre.*" SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 9.

"*Vue d'une des fabriques Nestlé en Angleterre.*" SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 9.

"Çikolata süt yetiştiren İsviçre inekleri ahırlarından bir manzara." SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 10.

"İsviçre dağlarında inekler. İsviçre servet-i umumiyesinin en büyük âmilleri." SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 11.

"İsviçre'de bir manzara: Süt inekleri ve köy hayatı." SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 12,13.

"Nestle Fabrikası'na ihsan buyurulan Sanayi Madalyası'nın iki taraftan manzarası. ~ *La médaille 'Sénaï' accordée par S. M. I. le*

[1] Fotoğrafın altında fotoğrafta yer alan kişilerin isimleri unvanlarıyla birlikte Latin harfleriyle sıralanmış.
[2] Baklava dilimi şeklinde sekiz ayrı fotoğrafın birleştirilmesiyle oluşmuş kompozisyonun altında fotoğraf sahiplerinin isimleri unvanlarıyla birlikte Arap ve Latin harfleriyle sıralanmış.

Sultan à la fabrique NESTLE." SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 14.

[Nestle Fabrikası'nın Dersaadet Şubesi Müdüriyeti'ne][1] SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 14.

"Mecruhîn-i guzat- Osmaniyeye süt hülasası ve sütlü un ihda eden Nestle Fabrikası'nın hidematı mazhar-ı takdir-i ali buyurulmakla mezkûr fabrikaya bir kıta-i sanayi madalyası ihsan buyurulmuştur. Ber-vech-i balâ fermanın bir suretini derç eylediğimiz gibi sayfa-i diğerde madalyanın fotoğrafisi münderiçtir. ~ *Le firman Impérial décernant à la FABRIQUE NESTLÉ une médaille d'industrie en récompense de son service rendu pour l'alimentation des blessés de l'armée Ottomane.*" SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 15.

"Kakao taneleriyle mücehhez bir ağaç dalı. ~ *Branche chargée de noix de Cacao*" SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 16.

"Nestle çikolatalarının kutuya vaz'ı. ~ *Emballage du chocolat Nestlé*" SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 16.

"*Vue d'une salle des machineries (machines qui réduisent le cacao en pâte).*" SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 17.

[İsimsiz][2] SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 18.

[İsimsiz][3] SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 19.

[İsimsiz][4] SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 19.

"Güzel ve sıhhi bir surette bakılan bir çocuk, ailenin saadetini ve nesl-i müstakbeli temin eder." SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 20.

[Bebekler] SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 21.

"Beyoğlu'nda Galatasaray'ında damda Nestle'nin elektrikli ziyadar ilanı." SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 22.

"Nestle Fabrikası'nın mükâfat madalyaları. ~ *Tableau des récompenses accordées à la Société Nestlé.*" SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 24.

---

[1] **Hilâl-i Ahmer Cemiyeti** tarafından gönderilmiş bir teşekkür mektubu.
[2] Altı kareden oluşan **Nestle** ile ilgili yazılı karikatür.
[3] Tek kareden oluşan **Nestle** ile ilgili yazılı karikatür.
[4] Tek kareden oluşan **Nestle** ile ilgili yazılı karikatür.

"Sadr-ı esbak ve Reis-i Ayan Said Paşa merhumun cenaze merasimi: Cenaze Dolmabahçe'ye doğru getirilirken. ~ *Les funérailles de Saïd Pacha qui ont en lieu le 2 Mars à Constantinople.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 385.

"Sadr-ı esbak ve Reis-i Ayan Said Paşa merhum. ~ *Kutchuk SAID PACHA, ex-Grand Vizir, décédé le 1er Mars 1914.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 388.

"Sadr-ı esbak ve Reis-i Ayan Said Paşa merhum (Nisan 325'te, 31 Mart Vakası'nı müteakip Ayastafanos'ta Gazi Muhtar Paşa ve Emrullah Efendi ile.). ~ *Saïd Pacha à la contre révolution de 1909.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 388.

"Sadr-ı esbak ve Reis-i Ayan Said Paşa merhum (Şayan-ı dikkat bir fotoğrafi ve bir hatıra: Talihin bir cilve-i na-sazı olarak bu grupta görünen üç muhterem sima Mahmud Şevket Paşa, Babanzade İsmail Hakkı Bey, Said Paşa bu sene içinde irtihal etmişlerdir.). ~ *Un groupe où se trouvaient Saïd Pacha et Mahmoud Chevket Pacha, tous les deux disparus aujourd'hui.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 389.

"Sadr-ı esbak ve Reis-i Ayan Said Paşa merhum (Nisan 325'te, Ayastafanos'ta Meclis-i Mebusan ve Ayan'ın içtimaında, iki meclisin reisleri.). ~ *Saïd Pacha à l'Assemblée Nationale de San-Stéfano*" SF, C. 46, S. 1187, s. 389.

"Fethi Bey merhum. ~ *FETHI BEY, Aviateur, mort tragiquement pendant la traversée de Damas-le Caire.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 391.

"Sadık Bey merhum. ~ *SADIK BEY, l'infortuné passager de Fethi Bey.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 391.

"Fethi Bey, Belkıs Şevket Hanım'ın tayeranında."[1] SF, C. 46, S. 1187, s. 391.

"Taberiye, tayyare faciası: İki şehid-i muhterem Fethi ve Sadık Beyler, Beyrut'ta (Beyrut'ta Osmanlı tayyarecilerin 3.000 kişi tarafından istikbali.). ~ *Fethy Bey et son compagnon à Beyrouth (Photographie prise avant le drame de Tabérié).*" SF, C. 46, S. 1187, s. 392.

[1] S. 1175, s. 109'daki "Belkıs Şevket Hanım ve tayyare zabiti Fethi Bey, tayyarede" alt yazılı fotoğrafın aynısı.

"Taberiye Gölü civarında tayyare faciası: İki şehid-i muhterem Fethi ve Sadık Beyler, Beyrut'ta (Beyrut'ta Osmanlı tayyarecilerin 3.000 kişi tarafından istikbali.). ~ *Les aviateurs turcs en Syrie.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 392.

"Tayyare zabiti Fethi Bey merhumun pederi, Tophane'de sermakinist Abdurrahman Efendi." SF, C. 46, S. 1187, s. 393.

"Belkıs Şevket Hanım'ın Fethi Bey ile İstanbul ufkunda tayeranı sırasında. (Müdafaa-i Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti erkân-ı muhteremesi: Resimde tam cemiyetin bayrağı önünde, ayakta duran iki hanım efendiden sağ taraftaki Fethi Bey merhumun validesi ve soldaki hemşiresidir.). ~ *Belkis Hanoum. Première aviatrice turque qui avait volé avec Fethi Bey.*"[1] SF, C. 46, S. 1187, s. 393.

"İstanbul mebusu Hüseyin Cahid Bey. ~ *HUSSEIN DJAHID BEY.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 396.

"İstanbul mebusu Ahmed Nesimî Bey. ~ *A. NESSIMI BEY.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 396.

"İstanbul mebusu Halacyan Efendi. ~ *HALADJIAN EFFENDI.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 396.

"İstanbul mebusu Salah Cimcoz Bey. ~ *SALAH DJIMDJOZ BEY.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 396.

"İstanbul mebusu Emanuel Karasu Efendi. ~ *E. KARASSO EFFENDI.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 397.

"İstanbul mebusu İsmet Bey. ~ *ISMETTE BEY.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 397.

"İstanbul mebusu Zohrab Efendi. ~ *ZOHRAB EFFENDI.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 397.

"İstanbul mebusu Viktor Bey. ~ *VICTOR BEY.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 397.

"Rusya reis-i cedid-i vükelâsı Mösyö Goremiykin." SF, C. 46, S. 1187, s. 400.

"Arnavutluk Prensi Prens de Wied." SF, C. 46, S. 1187, s. 400.

"Fethi ve Sadık Beylerin Taberiye civarında şahadetinden sonra aynı vazifeyi ifa etmek üzere İstanbul'dan hareket eden tayyare zabiti Salim Bey ve refiki Erkân-ı Harbiye yüzbaşısı Kemal Bey (...). ~ *SALIM BEY et KEMAL BEY, partis de l'Ecole d'Aviation de*

[1] S. 1175, s. 97'deki "Osmanlı Müdafaa-i Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti ve 'Kadınlar Dünyası' heyet-i tahririyesi erkân-ı muhteremesi" alt yazılı fotoğrafın aynısı.

Safrakeuy avec l'aéroplane 'Erthogroul', pour remplacer les regrettés Fethi et Sadik, morts héroïquement en Palestine pendant le raid Constantinople-Le Caire." (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "(...) Salim ve Kemal Beylerin râkip oldukları 'Ertuğrul' tayyaresi..." ifadesiyle başlayan fotoğraf.) SF, C. 46, S. 1188, s. 409.

"(...) Salim ve Kemal Beylerin râkip oldukları 'Ertuğrul' tayyaresi, Safraköyü Tayyare Karargâhı'ndan pervaz ederken. ~ *SALIM BEY et KEMAL BEY, partis de l'Ecole d'Aviation de Safrakeuy avec l'aéroplane 'Erthogroul', pour remplacer les regrettés Fethi et Sadik, morts héroïquement en Palestine pendant le raid Constantinople-Le Caire.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Fethi ve Sadık Beylerin Taberiye civarında şahadetinden sonra..." ifadesiyle başlayan fotoğraf.) SF, C. 46, S. 1188, s. 409.

"İstanbul mebuslarından Yağcızade Şefik Bey. ~ *YAGHDJI ZADÉ CHÉFIK, Député de Constantinople.*" SF, C. 46, S. 1188, s. 412.

"Merhum Fethi Bey'in natamam vazifesini itmam etmek üzere hareket eden Salim Bey, Ertuğrul tayyaresinde." SF, C. 46, S. 1188, s. 412.

"*R. FRIS: Directeur du Tunnel de Galata et Péra et Administrateur-délégué des Tramways de Cons/ple.*" SF, C. 46, S. 1188, s. 413.

"Ayan azalığına tayin olunan Maliye Nazır-ı sabıkı Rıfat Beyefendi. ~ *RIFAT BEY, le ministre des Finances démissionnaire, promu sénateur.*" SF, C. 46, S. 1188, s. 416.

"Ayan azalığına tayin olunan Nafia Nazır-ı cedidi Mahmud Paşa. ~ *MAHMOUD PACHA, le nouveau Ministre des Travaux Publics, promu sénateur.*" SF, C. 46, S. 1188, s. 416.

"Bahriye Nazır-ı cedidi Cemal Paşa. ~ *DJEMAL PACHA, le nouveau Ministre de la Marine.*" SF, C. 46, S. 1188, s. 417.

"Maliye Nazırı Cavid Beyefendi. ~ *DJAVID BEY, le nouveau Ministre des Finances.*" SF, C. 46, S. 1188, s. 417.

"Amerika'ya hicret: Muhacirler vapurdan çıkarken." SF, C. 46, S. 1188, s. 420.

"Amerika'ya hicret: New York civarında 'Ellis İsland' adasında muhacirlere mahsus taamhane." SF, C. 46, S. 1188, s. 420.

"Amerika'ya hicret: Muhacirlerin ahlak ve iktisat imtihanı." SF, C. 46, S. 1188, s. 421.

"Amerika'ya hicret: Muhacirlerin muayene-i tıbbiyesi." SF, C. 46, S. 1188, s. 421.

"Ahiren Fransa Akademisi azalığına intihap olunan Fransa üdeba ve muharririninden Mösyö Alfred Capus." SF, C. 46, S. 1188, s. 424.

"Şeyhülislam-ı cedit Hayri Efendi Hazretleri (Babıali'ye muvasalatları sırasında.). ~ *Son Altesse HAIRI BEY, le nouveau Chéikh-ul-Islam arrivant à la Sublime Porte dans la voiture de gala.*" SF, C. 46, S. 1189, s. 433.

"Dersaadet Ticaret Mekteb-i Alisi. ~ *L'Ecole supérieure de Commerce de Constantinople.*" SF, C. 46, S. 1189, s. 436.

"Dersaadet Ticaret Mekteb-i Alisi'nde eşya-yı ticariye tahlilat kimyahanesi. ~ *Le laboratoire de l'Ecole de Commerce de Constantinople.*" SF, C. 46, S. 1189, s. 436.

"Dersaadet Ticaret Mekteb-i Alisi'nde heyet-i talimiye ve talebe. ~ *L'Ecole de Commerce de Constantinople.*" SF, C. 46, S. 1189, s. 437.

"Dersaadet Ticaret Mektebi'nde yazı makinesi daktilografi sanatı. ~ *La classe de dactylographie de l'Ecole de Constantinople.*" SF, C. 46, S. 1189, s. 437.

"Topkapı haricinde Takyeci Cami-i Şerifi'nin, asar-ı bedia-i Osmaniyeden, nefis çinileri (Bu çinilerin muadil parçasını bu hafta içinde hırsızlar sirkat etmişlerdir.). ~ *Les mosaïques de la mosquée takiédji. Ces mosaïques ont été arrachées et volées par les mains introuvables.*" SF, C. 46, S. 1189, s. 440.

"Sırbistan murahhası kâtibi Mösyö Georgeovitch. ~ *M. GEORGEOVİTCH.*" SF, C. 46, S. 1189, s. 441.

"Osmanlı-Sırbistan Muahede-i Sulhiyesi'ni imza eden Sırbistan murahhası Mösyö Stephanovitch. ~ *M. STEPHANOVİTCH.*" SF, C. 46, S. 1189, s. 441.

"Arnavutluk Prensi, Prens de Wied'in Dıraç Limanı'na muvasalatı: İskeleden karaya çıkarlarken iskele üzerinde. Önde ve ortada prens yürümektedir. Prensin sağ tarafında Esad Paşa, sol tarafında prenses bulunmaktadır. ~ *Le débarquement des Souverains d'Albanie à Durazzo.*" SF, C. 46, S. 1189, s. 444.

"Arnavutluk Prensesi: Prenses de Wied Trieste'den Franses zırhlısına binerken. ~ *La nouvelle souveraine d'Albanie*" SF, C. 46, S. 1189, s. 444.

"Arnavutluk'un yeni kabinesi: Arnavutluk Başvekili ve Hariciye Nazırı Turhan Paşa. ~ *TURHAN PACHA*"~ (Bu fotoğrafın altında yer alan ilgili diğer üç fotoğraf için bk. "Arnavutluk Harbiye ve Maliye Nazırı Esad Paşa", "Arnavutluk Adliye ve Mezahip Nazırı Aziz Paşa", "Arnavutluk Ziraat ve Ticaret Nazırı Priştineli Hasan Bey") SF, C. 46, S. 1189, s. 445.

"Arnavutluk Harbiye ve Maliye Nazırı Esad Paşa. ~ *ESSAD PACHA*" SF, C. 46, S. 1189, s. 445.

"Arnavutluk Adliye ve Mezahip Nazırı Aziz Paşa. ~ *AZIZ PACHA*" SF, C. 46, S. 1189, s. 445.

"Arnavutluk Ziraat ve Ticaret Nazırı Priştineli Hasan Bey. ~ *HASSAN BEY*" SF, C. 46, S. 1189, s. 445.

"Balkan Harbi tahkikatını icra etmek üzere teşekkül etmiş ve Tophane Kasrı'nda içtima etmekte bulunmuş olan divan-ı ali-i askerî erkân-ı muhteremesi: (Ortada) divan-ı ali-i askerî reisi Müşir Osman Paşa. ~ *La haute Cour militaire formée pour étudier nos dernières opérations malheureuses de la guerre balkanique.*" SF, C. 46, S. 1190, s. 457.

"Paris'te Figaro müdürü Mösyö Gaston Calmette'i revolverle katletmiş olan Maliye Nazırı Mösyö Caillaux'nun zevcesi Madam Josephine Caillux. ~ *Madame CAILLAUX.*" SF, C. 46, S. 1190, s. 460.

"Madam Caillaux'nun vekil-i müdafii meşhur avukat Mösyö Labori. ~ *Maitre LABORI*" SF, C. 46, S. 1190, s. 460.

"Sabık Fransa Maliye Nazırı Mösyö Joseph Caillaux. ~ *M. CAILLAUX.*" SF, C. 46, S. 1190, s. 460.

"Madam Caillaux'nun kurşunuyla maktul düşen 'Figaro' Gazetesi müdürü Mösyö Gaston Calmette. ~ *GASTON CALMETTE.*" SF, C. 46, S. 1190, s. 461.

"Paris kadınlar kibar âleminde bir çay içtimaı: Madam Caillaux böyle servet ü saman içinde ve envai tezyinata müstağrak olarak yaşarken şimdi hapishanede bulunuyor, namı da bugün tekmil dünyanın gazetelerini dolduruyor." SF, C. 46, S. 1190, s. 461.

"Arnavutluk Prensi, Prens Birinci Wilhelm'e Dıraç'ta resm-i hoş-amedî. ~ *La réception du nouveau souverain albanais à Durazzo.*" SF, C. 46, S. 1190, s. 464.

"Arnavutluk kıyafet-i milliyesinden. ~ *Un Albanais.*" SF, C. 46, S. 1190, s. 464.

"İşkodralı bir Arnavut kadın. ~ *Une Albanaise.*" SF, C. 46, S. 1190, s. 465.

"Malisorlar'dan bir kadın. ~ *Une malissore Albanaise.*" SF, C. 46, S. 1190, s. 465.

"Prensin Arnavutluk'a muvasalatı münasebetiyle şenlikler. ~ *Une réjouissance Albanaise.*" SF, C. 46, S. 1190, s. 465.

"Londra müzelerinden 'National Gallery'de ressam 'Velazquez'in meşhur 'Venüs' tablosu – Geçen hafta içinde Suffragette Miss Mary Richardson tarafından balta ile tahrip edilmiştir." SF, C. 46, S. 1190, s. 468.

"Bu mevsimde Avrupa'nın en revnaklı mevkii şüphe yok ki Montekarlo'dur..." SF, C. 46, S. 1190, s. 469.

"İslâm kadınları âleminde bir tahavvül-i mühimm-i içtimaî: İstanbul Telefon Şirketi'nde muhabere salonunda ifa-yi vazife eden Müslüman hanım kızlarla telefon muhaberat müdiresi Mistress Minter. ~ *Une révolution sociale dans le monde des dames musulmanes: Les demoiselles téléphonistes turques et la directrice de l'exploitation du Téléphone de Constantinople.*" SF, C. 46, S. 1191, s. 485.

"İstanbul telefonları muhavere kızlarının heyet-i mecmuası ki bu miyanda hanım kızlar dahi görülüyor. Müslümanların şu mesai-i iktisadiyeye iştirakleri

adeta zayıf ise de iştirakin ehemmiyet-i içtimaiyesi pek büyüktür. ~ *Le Téléphone à Constantinople. Le personnel de l'administration du Téléphone de Constantinople par mis lequel se trouvent les premières Hanoums turques comme téléphonistes.*" SF, C. 46, S. 1191, s. 488.

"Mısır Cemiyet-i Teşriiyesi reis-i müntahabı Said Zaglul Paşa." SF, C. 46, S. 1191, s. 489.

"Amerika Hükümeti'nin talebi üzerine Filipin Cezairi ahali-i İslâmiyesi muallimliğine intihap edilmiş ve mahalline vasıl olan Esseyid Mehmed Vecih Geylanî Efendi ve Filipin ahalisinden birkaçı." SF, C. 46, S. 1191, s. 489.

"Hizmet-i Hükümet-i Osmaniye'ye dahil olan Fransız jandarma zabitleri. ~ *Les chefs français qui ont accepté la réorganisation de la gendarmerie turque.*" SF, C. 46, S. 1191, s. 489.

"Macaristan'da hayat-ı ziraiye: Bir balıkçı kulübesi." SF, C. 46, S. 1191, s. 492.

"Macaristan'da hayat-ı ziraiye: Bir çiftçi ile çiftlik sahibi." SF, C. 46, S. 1191, s. 493.

"Macaristan'da nehir kenarında koyun sürüleri." SF, C. 46, S. 1191, s. 493.

"Fas'ta ilk yevmî gazete, Fransızca 'Maroc' gazetesi idarehanesi." SF, C. 46, S. 1191, s. 496.

"Norveç edib-i şehiri müteveffa Henrik İbsen (1828-1906)." SF, C. 46, S. 1191, s. 497.

"İstanbul'da bir manzara-i bedia: Kızkulesi ve Boğaziçi'nin methali. ~ *Un effet de nuit obtenu sur le Bosphore.*" SF, C. 46, S. 1192, s. 509.

"Bir otomobil kazası neticesinde pek müessif bir surette terk-i hayat eden Birinci Kolordu Kumandanı Nuri Bey merhumun cenaze merasimi. ~ *Les funérailles du Commandant du 1er corps d'Armée Noury bey, tué par accident d'automobile.*" SF, C. 46, S. 1192, s. 512.

"Birinci Kolordu Kumandanı Nuri Bey merhum." SF, C. 46, S. 1192, s. 512.

"Şehit tayyarecilerimiz Fethi ve Nuri Beylerle Mülazım Sadık Bey'in tebid-i hatırası için Fatih Meydanı'nda inşa olunacak olan abide-i ihtiramın vaz'-ı esas

resmi. ~ *La pose de la première pierre de Monument des aviateurs Turcs.*" SF, C. 46, S. 1192, s. 513.

"İrlanda ve Ulster meselesi: İrlanda Muhtariyeti Kanunu'nun tatbikine İrlanda'nın Ulster Eyaleti Protestanları şiddetle muhalefet etmekte ve silahla mukabeleye hazırlanmaktadırlar: İrlanda muhtariyeti lehinde Nasyonalist Fırkası reisi Mösyö John Redmond" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazıları "İrlanda ve Ulster meselesi:"ifadesiyle başlayan diğer iki fotoğraf.) SF, C. 46, S. 1192, s. 516.

"İrlanda ve Ulster meselesi: İrlanda Muhtariyeti Kanunu'nun tatbikine İrlanda'nın Ulster Eyaleti Protestanları şiddetle muhalefet etmekte ve silahla mukabeleye hazırlanmaktadırlar: Ulster Eyaleti'nde kıyama hazırlanan kadınların mecruhîni nakl ü tedavi etmek usulünü talim etmeleri" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazıları "İrlanda ve Ulster meselesi:"ifadesiyle başlayan diğer iki fotoğraf.) SF, C. 46, S. 1192, s. 516.

"İrlanda ve Ulster meselesi: İrlanda Muhtariyeti Kanunu'nun tatbikine İrlanda'nın Ulster Eyaleti Protestanları şiddetle muhalefet etmekte ve silahla mukabeleye hazırlanmaktadırlar: İrlanda muhtariyeti aleyhinde Unionist Fırkası reisi Sir Edward Gerson" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazıları "İrlanda ve Ulster meselesi:"ifadesiyle başlayan diğer iki fotoğraf.) SF, C. 46, S. 1192, s. 516.

"Fransa'da Roşet [روشت] meselesi: Parlamento tahkikat komisyonunda Maliye Nazır-ı sabıkı Mösyö Caillaux ile müdde-i umumî Mösyö Faber [فابر]'in yüzleştirilmesi (Ayakta duran komisyon reisi meşhur Sosyalist mebus Mösyö Jaurès'tir.)." SF, C. 46, S. 1192, s. 516.

"'İmparator' vapurunda birinci mevki yemek salonunun manzarası." SF, C. 46, S. 1192, s. 517.

"Almanya'nın 'Hambourg America Linie' Kumpanyası'nın en büyük türbinli vapuru 'İmparator'." SF, C. 46, S. 1192, s. 517.

"'İmparator' vapurunun çapası." SF, C. 46, S. 1192, s. 517.

"Mısır'ın İskenderiye şehrinde bir manzara: Himaye-i Hayvanat Cemiyeti'ne mensup bir matmazel." SF, C. 46, S. 1192, s. 520.

"Bahr-i Muhit-i Atlasî seyahat-i havaiyesinin mutasavver olan yollarını irae eden harita." SF, C. 46, S. 1192, s. 521.

"Rusya tayyarecilerinden 'Skorski'nin on yolcu nakledilecek bir cesamette olan büyük tayyaresi." SF, C. 46, S. 1192, s. 521.

"İstanbul mebus-ı muhteremi Hüseyin Cahid Bey. ~ *HUSSÉIN DJAHID BEY, Député de Constantinople.* ~ (Beynelmilel Parlamentolar Heyeti'nin Brüksel'de içtima etmek üzere bulunan meclisinde hazır bulunmak üzere Brüksel'e azimet etmiştir.)" SF, C. 46, S. 1193, s. 533.

"Kadıköy'ünde 'Altınordu' Spor Kulübü'nün şerefine olarak umum mekâtip spor heyetlerinin iştiraki ile 'Cuma, 28 Mart 330'da Union Kulüp çayırında tertip olunan müsabakalarda spor heyetlerinin manzara-i umumiyesi." SF, C. 46, S. 1193, s. 536.

"Kadıköy'ünde 'Altınordu' şerefine icra olunan müsabakalarda tulanî atlama yarışı (Galatasaraylı Şükrü Bey birinci gelmiştir.)." SF, C. 46, S. 1193, s. 536.

"Madeni bir teskere üzerine yatırılmış olan mecruhun birbiriyle birleştirilen iki bisiklet arasına vaz' edilmek üzere nakli." SF, C. 46, S. 1193, s. 537.

"İki bisikletin birleştirilerek ortasına vaz' ü rapt olunan teskere ile mecruhînin sürat ü suhuletle nakli." SF, C. 46, S. 1193, s. 537.

"İki bisikletin birleştirilerek suhulet ü süratle mecruhîn naklolunurken mecruhun muhafazası için bir kaput vaz'ı." SF, C. 46, S. 1193, s. 537.

"Fransa'da Fontainebleau'da, Yedinci Dragon Alayı'nda, Harbiye Nezareti'nin müsaadesiyle malûmat ü mümaresat-ı askeriyesini tezyit etmekte olan Mehmed Tevfik Bey (Mehmed Tevfik Bey bu alayda bir müddet ikmal-i malûmat ettikten sonra Sainte Sierre Mekteb-i Ali-i Askerîsi'ne dahil olacaktır.)." SF, C. 46, S. 1193, s. 540.

"Fransa'da bir Osmanlı: Mehmed Tevfik Bey ile bir Fransız zabiti." SF, C. 46, S. 1193, s. 540.

"Fransa'da ikmal-i tahsil etmekte olan Mehmed Tevfik Bey hayvanla bir mani atlarken." SF, C. 46, S. 1193, s. 541.

"Fransa'da ikmal-i tahsil etmekte olan Mehmed Tevfik Bey ile bir Fransız zabiti." SF, C. 46, S. 1193, s. 541.

"Sevahilin seyyar batarya katarlarıyla muhafazası: İki seri ateşli top ve bir mühimmat vagonlarıyla, bir de efrad ü zabitanı ve rasathaneyi hamil olan vagondan mürekkep dört vagonlu sevahil muhafazasına mahsus seyyar batarya katarı." SF, C. 46, S. 1193, s. 544.

"Fransa'nın şair-i şehiri Edmond Rostand'ın zevcesi (nam-ı edebisiyle) şaire Madam Rosemonde Gérard." SF, C. 46, S. 1193, s. 545.

"'Kibritçi Kız' temaşasında muganniye ve mümessile-i şehire Madam Julia Kirodon [ژولیا کیرودون]." SF, C. 46, S. 1193, s. 545.

"Şair Mösyö Edmond Rostand'ın oğlu genç şair Mösyö Maurice Rostand." SF, C. 46, S. 1193, s. 545.

"Mabeyn-i Hümayun cenab-ı mülükane başkâtibi ve Paris Sefaret-i seniyesine namzet edib-i muhterem Halid Ziya Beyefendi. ~ *HALID ZIA BEY, ex-premier secrétaire de S. M. I. le Sultan, qui sera probablement notre futur Ambassadeur à Paris.*" SF, C. 46, S. 1194, s. 557.

"San Fransisco'da kâin 'Panama Pasifik' Meşher-i Umumîsi'nde Osmanlı pavyonu: Methal kısmındaki devair: Komiserler dairesi, nisvana mahsus salon, ricale mahsus salon; ikinci kısımda: Salon, balo dairesi, diğer daireler ve galeriler; şark tarafında: cami-i şerif ve köşk; garp cihetinde: kıraathane, musiki salonu (Alaturka saz takımı bulunacaktır.). ~ *Le pavillon ottoman de l'Exposition universelle Panama-Pacific de San-Francisco.*" SF, C. 46, S. 1194, s. 560.

"'Panama Pasifik' Meşher-i Umumîsi'nde Osmanlı pavyonuna mahal tahsisi merasimi: Amerika askeri kumandanı General 'Pershing' Osmanlı pavyonu mahallinde Osmanlı sancağı rekz olunarak bayrağımızla murahhaslarımıza rasime-i selamı ifa ederken." SF, C. 46, S. 1194, s. 560.

"Romanya'dan gelen Alman ve İngiliz ve Romenlerden mürekkep bulunan futbolcularıyla Galatasarayı, Fenerbahçe, Altınordu futbolcularının müsabakası. ~ *Les sportsmans roumains et turcs qui se sont mesurés à Constantinople.*" SF, C. 46, S. 1194, s. 561.

"İngiltere Kralı Beşinci George Hazretleri'nin 221 tonilatoluk 'Britania' kotrası. ~ *'Britania', le cuter des courses du roi d'Angleterre.*" SF, C. 46, S. 1194, s. 564.

"'France' sefinesinde yolculara mahsus kamara. ~ *Une cabine de 'La France'*" SF, C. 46, S. 1194, s. 565.

"Beş direkli, yelkenle ve petrol motoruyla müteharrik, 10.710 tonilatoluk 'France' ismindeki nakliye ve tenezzüh gemisi. ~ *Le voilier 'La France' transformé en navire de croisière de repos.*" SF, C. 46, S. 1194, s. 565.

"İstanbul'a gelmiş olan Budapeşte Ticaret Mektebi talebesinin muallimleri Profesör Pastenski ile Darülmuallimîn'i ziyaretleri ve Darülmuallimîn muallimîn ü talebesiyle birlikte resimleri. ~ *Les élèves de l'Ecole de Commerce hongroise en visite à Constantinople.*" SF, C. 46, S. 1194, s. 568.

"Bizde intibah-ı iktisadî ve mektep mezunlarının derece-i tahsili." SF, C. 46, S. 1194, s. 569.

"Maliye Nazır-ı muhteremimiz Cavid Beyefendi. ~ *DJAVID BEY, Ministre des Finances et le négociateur du grand emprunt 1914 contracté à Paris.*" SF, C. 46, S. 1195, s. 581.

"11 Nisan 1330, Cuma günü Ayasofya Cami-i Şerifi'nde icra olunan selamlık resm-i alisini temaşa eden cemaat-i kübra ve zat-ı şahanenin gerdune-i hümayun ile cemaat arasından müruru. ~ *S. M. I. le Sultan se rendant à la Mosquée de Ste-Sophie le 24 avril 1914 pour célébrer la cérémonie du Sélamlik et la foule qui L'acclame.*" SF, C. 46, S. 1195, s. 584.

"Evkaf Müze-i İslamiyesi'nin cülus-i hümayun yevm-i mesudunda Veliaht Hazretleri tarafından resm-i güşadı. ~ *L'inauguration du Musée Islam par S. A. Youssouf Izzeddine, le prince-héritiér, à Constantinople le 27 avril 1914.*" SF, C. 46, S. 1195, s. 585.

"Evkaf Müze-i İslamiyesi'nin tertib ü ihzar eden zevat-ı muhtereme. ~ *Les organisateurs infatigables du Musée Islam.*" SF, C. 46, S. 1195, s. 585.

"Fransa ile İngiltere arasında deniz üstünden, havadan, yer altından üç türlü vasıta-i nakliye (Manş Denizi altında hafr ü güşadı mutasavver olan tünelin itmamı halinde.)." SF, C. 46, S. 1195, s. 588.

"Panama Kanalı'nın ameliyat-ı hafriyesini itmam eden Amerika'nın büyük bir adamı Miralay Goethals." SF, C. 46, S. 1195, s. 589.

"Memleketimizde izcilik ocağını teşkil etmek üzere beş sene müddetle Belçika'dan celp edilen, Beynelmilel İzciler Cemiyeti reisi bulunan Mösyö Parfitt. ~ *Monsieur PARFITT, entré au service de la Turquie pour organiser nos jeunes éclaireurs.*" SF, C. 46, S. 1195, s. 589.

"Beşinci Kolordu Kumandanı Hüseyin Fahri Paşa Merhum." SF, C. 46, S. 1195, s. 592.

"İstanbul caddelerinde Belediye çavuşlarının halet-i ruhiyesi." SF, C. 46, S. 1195, s. 593.

"Japonya İmparatoriçesi Haroko." SF, C. 46, S. 1195, s. 596.

"İslam kadınları âlemindeki tahavvülat ü tekemmülattan: Bahriye Nazırı Cemal Paşa Hazretleri'nin refika-i muhteremeleri tarafından Şişli'de muteber Osmanlı hanımları marifetiyle tertip olunan 'Pazar-ı Şefkat'in manzarası. ~ *Une évolution heureuse dans le monde des dames musulmanes: Le Bazar de Charité inauguré à Chichli sous la présidence de Madame Djémal Pacha.*" SF, C. 46, S. 1196, s. 605.

"Türkiye'de ıslahat-ı esasiye: Anadolu vilayat-ı şarkiyesi sermüfettiş-i umumileri Norveçli Mösyö Nicolas Hoff, Felemenk miralaylarından Mösyö Westemeng. ~ *Les réformes d'Asie-Mineure: MM. Nicolas Hoff et Westemeng faisant leur première visite à la Sublime Porte.*" SF, C. 46, S. 1196, s. 608.

"Bursa'da Ulu Cami'de Romanyalı talibat ü talebe ile Osmanlı Darülfünunu mihmandarları. ~ *Les étudiants roumains à la grande Mosquée de Brousse.*" SF, C. 46, S. 1196, s. 608.

"Romanyalı talibat ü talebe ile mihmandarları, Bursa'da Mekteb-i Sultani bahçesinde İttihat ve Terakki Numune Mektebi birlikte. ~ *Les étudiants turcs et roumains dans le lycée de Brousse.*" SF, C. 46, S. 1196, s. 609.

"Romanyalı talibat ü talebe ile mihmandarları ve Mekteb-i Tıbbiye talebesi, Mekteb-i Tıbbiye önünde." SF, C. 46, S. 1196, s. 609.

"İstanbul'un bahar manzaralarından: Kurbağalıdere Köprüsü. ~ *Le printemps au Bosphore: Aux Eaux-Douces d'Asie.*" SF, C. 46, S. 1196, s. 612.

"İstanbul'un bahar manzaralarından: Göksu Deresi. ~ *Aux Eaux-Douces d'Asie.*" SF, C. 46, S. 1196, s. 612.

"Amerika Reis-i Cumhuru Mösyö Wilson." SF, C. 46, S. 1196, s. 613.

"Meksika Reis-i Cumhuru General Huerta." SF, C. 46, S. 1196, s. 613.

"Meksika'da muhalifler reisi Feliks Diaz." SF, C. 46, S. 1196, s. 613.

"Meksika'da imtiyazlar sahibi Lord Kodre [قودره]." SF, C. 46, S. 1196, s. 613.

"Meksikalı kadınlar, muharip halde." SF, C. 46, S. 1196, s. 613.

"Meksiko şehrinde daire-i hükümet." SF, C. 46, S. 1196, s. 613.

"Anadolu'da mahsulat-ı sınaiye: Sivas'ta nesc edilmiş iki nefis halı. ~ *Industrie de tapis à Sivas.*" SF, C. 46, S. 1196, s. 616.

[İsimsiz] SF, C. 46, S. 1196, s. 617.

"Petersburg sefir vekili Fahreddin Beyefendi, sefarethane odasında. ~ *Son Excellence FAHREDDINE BEY, le gérant de l'Ambassade de Turquie à St-Pétersbourg, dans son cabinet de l'Ambassade.*" SF, C. 47, S. 1197, s. 1.

"Bir eli 51.000 Franga sigorta edilen meşhur piyanist Paderewski. ~ *UNE MAIN QUİ VAUT 51.000 FRANCS PAR SEMAINE*" SF, C. 47, S. 1197, s. 4.

"Matmazel Napier: Matmazel Napier Kowska 1307 senesinde gazetemize hakkâk olarak Paris'ten celp olunan Mösyö Napier'nin kızıdır. O zaman pederi ve validesiyle birlikte İstanbul'da bulunan bu küçük kızcağız şimdi bir şöhret-i âlemgire sahip olmuş ve sigorta şirketleri tarafından rakkasenin yalnız bir ayağı yirmi iki bin Osmanlı Lirasına sigorta olunmuştur. ~ *UN PIED ESTIME 500.000 FR. La danseuse universelle célèbre Mademoiselle NAPIER KOWSKA dont le père avait collaboré à notre journal comme graveur sur bois en 1891-1892. Le regretté M. Napier était engagé à cette époque par le 'Servet-i-Funun' pour fonder en Turquie l'Art do la Gravure et la*

gracieuse danseuse, alors une petite fille, habitait notre ville." SF, C. 47, S. 1197, s. 4.

"Yalnız sol eli 800.000 Franga sigorta edilen kemanî-i şehir Jan Kübelik [كوبه ليك]. ~ *UNE MAIN GAUCHE ASSURÉE PLUS DE 800.000 FRANCS*" SF, C. 47, S. 1197, s. 5.

"Dünyanın en büyük sefinesi: 'Hambourg America' Alman Seyr-i Sefain Şirketi'nin 'Faterland' vapuru sefain-i mevcudenin en cesimidir. 58.000 tonilatoluktur, tûlü 950 kademdir. Tertibat ü tezyinatı cesameti ile mütenasiptir." SF, C. 47, S. 1197, s. 5.

"İslam hanımların mesai-i iktisadiyemize iştirak-i mesutları menazırından: Kadıköy telefon şubesinde İslam hanımları telefon makineleri başında. ~ *La participation des dames musulmanes à la vie laborieuse économique. Le Central Téléphonique de Cadikeuy, côte d'Asie, et les jeunes musulmanes en service.*" SF, C. 47, S. 1197, s. 8.

"Kadıköy telefon şubesinde hanım kızların faaliyeti. ~ *Le central téléphonique de Cadikeuy.*" SF, C. 47, S. 1197, s. 9.

"Bosnasaray'da Müfti-i İslam Cemaleddin Efendi ve rüfekası Bosna valisi ile birlikte. ~ *Une cérémonie musulmane à Bosna-Séraï.*" SF, C. 47, S. 1197, s. 9.

"Kudüs'te seyyahin-i ecnebiye ve yerliler. ~ *Les touristes en Palestine.*" SF, C. 47, S. 1197, s. 12.

"Tünelde." SF, C. 47, S. 1197, s. 13.

"Petersburg şehrinde ahiren iane-i Müslimin ile bina olunan cami-i şerif. ~ *La nouvelle Mosquée construite à St. Pétersbourg.*" SF, C. 47, S. 1198, s. 17.

"Meclis-i Ayan Reis-i muhteremi Rıfat Beyefendi. ~ *RIFAAT BEY, la nouveau Président du Sénat.*" SF, C. 47, S. 1198, s. 20.

"Meclis-i Mebusan Reis-i muhteremi Halil Beyefendi. ~ *HALIL Bey, Président de la Chambre.*" SF, C. 47, S. 1198, s. 20.

"Meclis-i Mebusan reis-i muvakkatı, Karahisar-ı Şarki Mebus-ı muhteremi Rıza Paşa. ~ *RIZA PACHA, Président d'Age du Parlement.*" SF, C. 47, S. 1198, s. 20.

"Meclis-i Mebusan'ın resm-i güşadı: Zat-ı Hazret-i Padişahî'nin Meclis-i Mebusan Dairesi'ne muvasalat-ı hümayunları. ~ *L'arrivée de S. M. I. le Sultan au Palais de Foundoukli à l'occasion de l'ouverture du Parlement.*" SF, C. 47, S. 1198, s. 21.

"Zat-ı Hazret-i Padişahî'ye arz-ı tazimat için 'Goeben' zırhlısıyla Dersaadet'e gelen Almanya'nın Bahr-i Sefid Filosu Kumandanı Kontramiral Souchon. ~ *Contre amiral SOUCHON à Constantinople.*" SF, C. 47, S. 1198, s. 24.

"Almanya'nın Bahr-i Sefid Filosu Kumandanı Kontramiral 'Souchon'un râkip olduğu 'Goeben' zırhlısı. ~ *'Gœben' devant le palais Impérial.*" SF, C. 47, S. 1198, s. 24.

"Epir Hükümet-i Muvakkatesi Reisi Zografos ile Ergeri ve Koniça metropolitleri (Hükümet-i muvakkatenin adliye ve dahiliye nazırları.)." SF, C. 47, S. 1198, s. 25.

"Arnavutluk Kraliçesi: Dıraç'taki sarayının bahçesinde, çocuklarıyla birlikte." SF, C. 47, S. 1198, s. 25.

"Elektrik çaydanı: Bu hafta Dersaadet'te güşad olunan Elektrik Alat ü Edevat-ı Muhtelifesi Sergisi münasebetiyle: Bundan sonra evlerimizde ütüye kömür, çaya semaver lazım değil; yelpazelenmek için de cariyelere lüzum yok!! Yaşasın elektrik. ~ *A l'occasion de l'exposition électrique de Constantinople: Plus besoin de charbon pour les fers à repasser, de Samovar pour le thé ni domestique pour l'éventail: Vive l'électricité!!*" (Ortak alt yazı. bk. "Elektrik vantilatörü:" ve "Elektrik ütüsü:") SF, C. 47, S. 1198, s. 28.

"Elektrik vantilatörü: Bu hafta Dersaadet'te güşad olunan Elektrik Alat ü Edevat-ı Muhtelifesi Sergisi münasebetiyle: Bundan sonra evlerimizde ütüye kömür, çaya semaver lazım değil; yelpazelenmek için de cariyelere lüzum yok!! Yaşasın elektrik. ~ *A l'occasion de l'exposition électrique de Constantinople: Plus besoin de charbon pour les fers à repasser, de Samovar pour le thé ni*

domestique pour l'éventail: Vive l'électricité!!" (Ortak alt yazı. bk. "Elektrik çaydanı:" ve "Elektrik ütüsü:") SF, C. 47, S. 1198, s. 28.

"Elektrik ütüsü: Bu hafta Dersaadet'te güşad olunan Elektrik Alat ü Edevat-ı Muhtelifesi Sergisi münasebetiyle: Bundan sonra evlerimizde ütüye kömür, çaya semaver lazım değil; yelpazelenmek için de cariyelere lüzum yok!! Yaşasın elektrik. ~ *A l'occasion de l'exposition électrique de Constantinople: Plus besoin de charbon pour les fers à repasser, de Samovar pour le thé ni domestique pour l'éventail: Vive l'électricité!!*" (Ortak alt yazı. bk. "Elektrik çaydanı:" ve "Elektrik vantilatörü:") SF, C. 47, S. 1198, s. 28.

"Büyük bir bahr-i muhit vapuru kumandanı: Kaptan Madam Bodiç." SF, C. 47, S. 1198, s. 28.

"Zevcin Avrupa seyahatinden avdetinde." SF, C. 47, S. 1198, s. 29.

"Polis komiserlik dairesinde." SF, C. 47, S. 1198, s. 29.

"Fenn-i viladetin ve hıfzısıhha-i umumiyenin memleketimizde en büyük hadimlerinden ve Hilâl-i Ahmer'in muhyilerinden muallim-i muhterem Besim Ömer Bey. ~ *Professeur Dr. BESSIM OMER BEY.*" SF, C. 47, S. 1199, s. 33.

"Alat-ı elektrikiye ile mücehhez bir perukar salonu: Elektrik tatbikat-ı sınaiye ve sıhhiyesi menazırından. ~ *L'électricité dans la petite industrie et ses différentes applications.*" (Ortak alt yazı. bk. "Elektrik dondurma ve buz makinesi:", "Elektrik motoruyla işleyen müdevver testere:", "Elektrik ile meşrubat soğutmaya mahsus takım:" ve "Her nevi ihtiyacatta kullanılabilen elektrik motoru:") SF, C. 47, S. 1199, s. 36.

"Elektrik dondurma ve buz makinesi: Elektrik tatbikat-ı sınaiye ve sıhhiyesi menazırından. ~ *L'électricité dans la petite industrie et ses différentes applications.*" (Ortak alt yazı. bk. "Alat-ı elektrikiye ile mücehhez bir perukar salonu:", "Elektrik motoruyla işleyen müdevver testere:", "Elektrik ile meşrubat

soğutmaya mahsus takım:" ve "Her nevi ihtiyacatta kullanılabilen elektrik motoru:") SF, C. 47, S. 1199, s. 36.

"Elektrik motoruyla işleyen müdevver testere: Elektrik tatbikat-ı sınaiye ve sıhhiyesi menazırından. ~ *L'électricité dans la petite industrie et ses différentes applications.*" (Ortak alt yazı. bk. "Alat-ı elektrikiye ile mücehhez bir perukar salonu:", "Elektrik dondurma ve buz makinesi:", "Elektrik ile meşrubat soğutmaya mahsus takım:" ve "Her nevi ihtiyacatta kullanılabilen elektrik motoru:") SF, C. 47, S. 1199, s. 36.

"Elektrik ile meşrubat soğutmaya mahsus takım: Elektrik tatbikat-ı sınaiye ve sıhhiyesi menazırından. ~ *L'électricité dans la petite industrie et ses différentes applications.*" (Ortak alt yazı. bk. "Alat-ı elektrikiye ile mücehhez bir perukar salonu:", "Elektrik dondurma ve buz makinesi:", "Elektrik motoruyla işleyen müdevver testere:" ve "Her nevi ihtiyacatta kullanılabilen elektrik motoru:") SF, C. 47, S. 1199, s. 36.

"Her nevi ihtiyacatta kullanılabilen elektrik motoru: Elektrik tatbikat-ı sınaiye ve sıhhiyesi menazırından. ~ *L'électricité dans la petite industrie et ses différentes applications.*" (Ortak alt yazı. bk. "Alat-ı elektrikiye ile mücehhez bir perukar salonu:", "Elektrik dondurma ve buz makinesi:", "Elektrik motoruyla işleyen müdevver testere:" ve "Elektrik ile meşrubat soğutmaya mahsus takım:") SF, C. 47, S. 1199, s. 36.

"Taşkışla Harikı'nda cansiperane ve fedakârane itfa-yı harika çalışarak aldıkları cerihalardan müteessiren Alman Hastanesi'nde vefat eden 'Goeben' zırhlısı mürettebatından üç Alman bahriyelinin (Pazartesi, 12 Mayıs) cenaze merasimi. ~ *Les funérailles des matelots allemands qui ont trouvé la mort dans l'incendie de Tache-Kichla en voulant secourir la caserne.*" SF, C. 47, S. 1199, s. 37.

"Taşkışla Harikı'nda aldıkları cerihalardan müteessiren vefat eden 'Goeben' zırhlısı mürettebatından üç Alman bahriyelinin tabutları etrafında ayin-i ruhanî. ~ *Les derniers adieux adressés aux matelots*

allemands morts par suite de l'incendie de Tache-Kichla." SF, C. 47, S. 1199, s. 37.

"Rusya İmparatoru İkinci Nikola Hazretleri. ~ *S. M. Le Tzar NICOLAS II.*" SF, C. 47, S. 1199, s. 40.

"Rusya İmparatoriçesi Aleksandra Hazretleri. ~ *L'Impératrice ALEXANDRA de Russie.*" SF, C. 47, S. 1199, s. 40.

"Rusya Veliahdı (Çareviç) Grandük Aleksi Nikolayeviç ~ *Le Grand Duc Héritier de Russie.*" SF, C. 47, S. 1199, s. 40.

"Rusya Harbiye Nazırı General Sohomlinoff. ~ *Le Général SOHOMLINOFF Ministre de la Guerre.*" SF, C. 47, S. 1199, s. 41.

"Rusya sabık Reis-i Vükelâsı Kont Kokovtzov." SF, C. 47, S. 1199, s. 41.

"Moskova'da bir kibritçi." SF, C. 47, S. 1199, s. 44.

"Köylü bir Rus kadın." SF, C. 47, S. 1199, s. 44.

"Köylü bir Rus." SF, C. 47, S. 1199, s. 44.

"Bir Mujik." SF, C. 47, S. 1199, s. 44.

"Moskovalı bir arabacı." SF, C. 47, S. 1199, s. 44.

"Bir Rus çehresi." SF, C. 47, S. 1199, s. 44.

"Rus seyyar şapka satıcı." SF, C. 47, S. 1199, s. 44.

"Köylü bir Rus kadın." SF, C. 47, S. 1199, s. 44.

"Moskovalı bir mösyö." SF, C. 47, S. 1199, s. 44.

"Tünelin arabalarına binerken." SF, C. 47, S. 1199, s. 45.

"Arnavutköyü üstünde müceddeden inşa olunan İnasa Mahsus Amerikan Koleji'nin mütalaa salonunda talibat: Bunlar miyanında İslam hanım kızları ikmal-i tahsil etmekte ve kadınlarımızın tekemmülat-ı içtimaiyesine hazırlanmaktadır. ~ *Une salle d'étude du Collège Américain des jeunes filles nouvellement inauguré à Arnaoutkeuy.*" SF, C. 47, S. 1200, s. 49.

"İnasa Mahsus Amerikan Koleji'nin konferans, mütalaa, kütüphane salonlarını muhtevi daire. ~ *Le pavillon de conférence et de bibliothèque du Collège d'Arnaoutkeuv.*" SF, C. 47, S. 1200, s. 52.

"İnasa Mahsus Amerikan Koleji'nin konferans salonu. ~ *La salle de conférence du Collège.*" SF, C. 47, S. 1200, s. 52.

"İnasa Mahsus Amerikan Koleji'nin manzara-i hariciyesi. ~ *Les bâtiments du Collège Américain d'Arnaoutkeuy.*" SF, C. 47, S. 1200, s. 53.

"İnasa Mahsus Amerikan Koleji'nin taamhanesi. ~ *Une salle à manger du Collège.*" SF, C. 47, S. 1200, s. 53.

"Devlet-i Osmaniye'nin Bombay Başşehbenderi Halil Halid Bey'in Hindistan seyahati: Delhi'de Hilâl-i Ahmer encümeni erkânından, tüccar-ı mutebere ve muharrirîn-i muhteremeden bir heyet-i İslamiye arasında." SF, C. 47, S. 1200, s. 56.

"Goeben zırhlısı mürettebatından Alman bahriye efradı Taşkışla Harikı'nı itfaya muavenet için koşarlarken." SF, C. 47, S. 1200, s. 56.

"Devlet-i Osmaniye'nin Bombay Başşehbenderi Halil Halid Bey'in Hindistan seyahati: Halil Halid Bey, Bhopal Hakimesi Begüm Hazretleri'nin mahdumları Prens Hamidullah Han nezdinde, Delhi eşrafiyla birlikte." SF, C. 47, S. 1200, s. 57.

"İstanbul ile Amerika arasında teessüs eden ilk doğru vasıta Alman North Deutscher Vapur Şirketi'nin Corcovado vapuru. ~ *Corcovado qui à inauguré le premier service direct Constantinople-Amérique.*" SF, C. 47, S. 1200, s. 57.

"Urda ve şerayinde ve kalpte en küçük bir arızayı izhar eden 'Osyometre' aleti." SF, C. 47, S. 1200, s. 60.

"Kalp ve akciğerlerin hareket ü faaliyetinin 'Fonendoskop' aletiyle muayenesi." SF, C. 47, S. 1200, s. 60.

"Asab ü adalatın 'Miyotonometre' ile muayenesi." SF, C. 47, S. 1200, s. 60.

[İsimsiz] SF, C. 47, S. 1200, s. 61.

"Sultan Mehmed Han-ı Sani: Viladeti 833, irtihali 886 sene-i hicriye, sinni 53, müddet-i saltanatı 31 sene (İtalyan ressam Gentile Bellini'nin tablosu. Aslı Layard [لايارد] Koleksiyonu'nda.)." SF, C. 47, S. 1201, s. 65.

"Hazret-i Fatih'in huzur-i hümayununda sefain-i harbiye-i Osmaniyenin Dolmabahçe'den Kasımpaşa'ya karadan geçirilmesi." SF, C. 47, S. 1201, s. 68.

"Hazret-i Fatih için İtalyan sanatkârlardan Costanzo tarafından 1481'de imal edilmiş olan tunç madalyanın iki tarafı." SF, C. 47, S. 1201, s. 69.

"Hazret-i Fatih'in şerefine olarak darp olunan ve Floransalı sanatkâr Bertholdo di Giovanni tarafından imal edilen tunç madalyanın iki tarafi." SF, C. 47, S. 1201, s. 69.

"Hazret-i Fatih'in şerefine İtalyan ressam Gentile Bellini tarafından imal olunan madalyanın iki tarafi." SF, C. 47, S. 1201, s. 69.

"Bizans'ın son hükümdarı Konstantin Dragases (İstanbul'un fethi günü maktul düşmüştür.)." SF, C. 47, S. 1201, s. 70.

"1853'te Haliç'e İstanbul muhasarası sırasında gerilmiş olan zincirin bakayasından olmak üzere İstanbul'da muhafaza edilmiş olan zincirin parçası." SF, C. 47, S. 1201, s. 71.

"Ayasofya Cami-i Şerifi'nin manzara-i dahiliyesi." SF, C. 47, S. 1201, s. 72.

"Ayasofya Camii'nin mihrabı." SF, C. 47, S. 1201, s. 73.

"Ayasofya Camii dahilinde yan sütunlar ve mahfil-i fevkanî." SF, C. 47, S. 1201, s. 73.

"Ayasofya Cami-i Şerifi'nin avlusu." SF, C. 47, S. 1201, s. 73.

"Hazret-i Fatih'in türbe-i münifesi ve Fatih Cami-i Şerifi'nin kısmen manzarası." SF, C. 47, S. 1201, s. 75.

"Güzelce Hisar (Anadolu Hisarı)." SF, C. 47, S. 1201, s. 76.

"Boğazkesen Hisarı (Rumeli Hisarı)." SF, C. 47, S. 1201, s. 76.

"Anadolu Hisarı'nın eski hali." SF, C. 47, S. 1201, s. 77.

"Rumeli Hisarı'nın eski hali." SF, C. 47, S. 1201, s. 77.

"İstanbul surları: Yedikule ciheti." SF, C. 47, S. 1201, s. 78.

"Konstantiniye surları." SF, C. 47, S. 1201, s. 78.

"İstanbul surları: Marmara sahilinde Mermer Kule." SF, C. 47, S. 1201, s. 78.

"İstanbul surları: Edirnekapısı." SF, C. 47, S. 1201, s. 79.

"İstanbul surları: Ahırkapı ciheti ve Fener." SF, C. 47, S. 1201, s. 79.

"Bir Türk Kadın: Ressam Bellini'nin bir levhası, British Museum'da." SF, C. 47, S. 1201, s. 80.

"Venedikli ressam Gentile Bellini." SF, C. 47, S. 1201, s. 80.

"Solak: Ressam Bellini'nin bir levhası, British Museum'da." SF, C. 47, S. 1201, s. 80.

"Rüsumat Müdüriyet-i Umumiye Dairesi'nin methali. ~ *L'entrée de la nouvelle administration des Douanes de Constantinople.*" SF, C. 47, S. 1202, s. 81.

"Rüsumat Müdür-i Umumîsi Sırrı Beyefendi." SF, C. 47, S. 1202, s. 84.

"Rüsumat Umur-i Tahririye Müdürü Ragıb Beyefendi." SF, C. 47, S. 1202, s. 84.

"Galata Rüsumat Dairesi'nin muayene mahalli. ~ *La salle de visite des marchandises de la Douane de Constantinople.*" SF, C. 47, S. 1202, s. 84.

"Hazret-i Fatih'in nam-ı hümayununa Bahriye Nazırı Cemal Paşa'nın riyasetlerinde ihtifal-i milli (Cuma, 30 Mayıs 1330) Fatih Cami-i Şerifi avlusunda. ~ *La cérémonie nationale devant la mosquée Fatih à l'occasion du 461me anniversaire de la prise de Constantinople.*" SF, C. 47, S. 1202, s. 85.

"Hazret-i Fatih'in nam-ı hümayununa Fatih Cami-i Şerifi avlusunda ihtifal-i milli. ~ *La manifestations nationale devant la mosquée Mehmed Fatih et les défilé des corporations diverses.*" SF, C. 47, S. 1202, s. 85.

"Hazret-i Fatih'in nam-ı hümayununa ihtifal-i milli menazırından: Yeniçeriler hatırası. ~ *Le défilé des manifestants de la cérémonie Nationale précédés de quatre janissaires dans leurs costumes de XIVe siècle.*" SF, C. 47, S. 1202, s. 88.

"Birinci yarışta birinci gelen at ile süvarisi Mülazım Şerafeddin Bey. ~ *Le premier prix des courses de Véli Effendi.*" SF, C. 47, S. 1202, s. 88.

"Veli Efendi Çayırı'nda at yarışları: Süvari zabitanımız." SF, C. 47, S. 1202, s. 89.

"Veli Efendi Çayırı at yarışlarından bir manzara." SF, C. 47, S. 1202, s. 89.

"Amerika'da Saint Lawrence Körfezi'nde bir kömür vapuruyla müsademe ederek gark olan 'Empires of Ireland' vapuru." SF, C. 47, S. 1202, s. 92.

"Fransa'dan yeni gelen gambotlarımızdan biri." SF, C. 47, S. 1202, s. 93.

"Gambotlardan birinin baştan görünüşü." SF, C. 47, S. 1202, s. 93.

"Son moda kıyafetler." SF, C. 47, S. 1202, s. 96.

"Habeşistan'da Harar şehrinde Osmanlı Başşehbenderi Mazhar Beyefendi'nin gayret ü himmetiyle bir Hilâl-i Ahmer şubesi teşkil ü güşad edilmiştir. Bu resmimiz Harar Hilâl-i Ahmer azasının grup halinde çıkardıkları bir fotoğrafiden muktebestir: 1. Habeşistan Başşehbenderi Mazhar Bey, 2. Hilâl-i Ahmer şubesi reisi Muşlu Hacı Yusuf Efendi, 3. Veznedar

Loncalı Hacı Ferruh Yusuf Efendi, 4. Kâtip Mısırlı Muhammed Kâmil El-Manavî Efendi, 5. Hintli Cuma Baha-yi Düncî Efendi, 6. Hintli Hacı Seyfullah Efendi, 7. Konyalı Hacı Haydar Efendi, 8. Hararlı Hacı Abdülkadir Bavezir Efendi, 9. Yemenli Hacı Ali Efendi, 10. Hadramutlu Şeyh Salim Efendi, 11. Hintli Hacı Sultan Efendi, 12. Yemenli Salih Muradî Efendi." SF, C. 47, S. 1203, s. 97.

"Irak manzaraları: Öğle taamı pideler." SF, C. 47, S. 1203, s. 100.

"Fırat nehrinden iska-yi arazi için eski usulde su çekilmesi." SF, C. 47, S. 1203, s. 100.

"Fırat nehri kenarında, nakliyatta kullanılan bir 'kelek' inşası." SF, C. 47, S. 1203, s. 100.

"İzcilerin mutfağı." SF, C. 47, S. 1203, s. 101.

"Bir izci su taşırken." SF, C. 47, S. 1203, s. 101.

"Bir izci sebze ayıklarken." SF, C. 47, S. 1203, s. 101.

"Fransa izcileri: Ateş yakarlarken." SF, C. 47, S. 1203, s. 104.

"Her tarafta izci teşkilatı: Çin izcileri, Avrupalı kıyafetinde." SF, C. 47, S. 1203, s. 104.

"Almanya izcileri." SF, C. 47, S. 1203, s. 105.

"Felemenk izcileri." SF, C. 47, S. 1203, s. 105.

"Fransa izcileri: Paris Şehremaneti Dairesi önünde." SF, C. 47, S. 1203, s. 105.

"Londra'da Suffragette'ler: Bir Suffragette'in polisler tarafından tevkifi." SF, C. 47, S. 1203, s. 108.

"Bir Suffragette'in İngiliz polisleri tarafından tevkifhaneye sevkı." SF, C. 47, S. 1203, s. 108.

"'Tasvir-i Efkâr' refikimizin hususi fotoğrafi: Ahmed Necati Bey (İlk defa olarak tayyareden Kadıköy Rıhtımı'nın resmini alan Osmanlı sanatkârı.)." SF, C. 47, S. 1203, s. 109.

"Arnavutluk Prensi: Dıraç'tan İtalyan kruvazörüne iltica ederken." SF, C. 47, S. 1203, s. 109.

"Avusturya ve Macaristan'ın elemdide Hükümdarı Fransuva Joseph Hazretleri (Viladeti 1830, tahta kuudu 1848, sinni 84, müddet-i hükümeti 66 sene.). ~ *L'empereur François Joseph.*" SF, C. 47, S. 1204, s. 113.

"Mösyö Maurice Barrès." SF, C. 47, S. 1204, s. 115.

"Avusturya Veliahdı Arşidük Fransuva Ferdinand: Bosna Hersek seyahatinde, Bosnasaray'da sokaktan otomobil ile geçerlerken, 15 Haziran 1330, Pazar günü aslen Sırplı 'Princip' isminde bir mekteplinin attığı revolverin kurşunlarıyla zevc ü zevce maktul düşmüşlerdir. ~ *Les victimes de l'abominable forfait serbe à Serajévo.*"[1] (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Zevcesi Düşes de Hohenberg" ifadesiyle başlayan fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1204, s. 116.

"Zevcesi Düşes de Hohenberg: Bosna Hersek seyahatinde, Bosnasaray'da sokaktan otomobil ile geçerlerken, 15 Haziran 1330, Pazar günü aslen Sırplı 'Princip' isminde bir mekteplinin attığı revolverin kurşunlarıyla zevc ü zevce maktul düşmüşlerdir. ~ *Les victimes de l'abominable forfait serbe à Serajévo.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Avusturya Veliahdı Arşidük Fransuva Ferdinand: Bosna Hersek seyahatinde..." ifadesiyle başlayan fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1204, s. 116.

"Arşidük Ferdinand ile zevce-i muhteremesi Düşes Hohenberg'in son resimlerinden biri: sağda Düşes Hohenberg, solda Arşidük Ferdinand, ortada Düşes'in yeğeni Kontes de Lator. [دولاتور]."[2] SF, C. 47, S. 1204, s. 116.

"Diyarbakır Darülmuallimîn Talebesi İzci Teşkilatı. ~ *Les éclaireurs turcs dans les provinces.*" SF, C. 47, S. 1204, s. 117.

"İstanbul'da bir konservatuar tesisi için Şehremaneti'nin Paris'ten davet ettiği 'Odeon' Tiyatrosu Müdür-i sabıkı sanatkâr-ı şehir Mösyö 'Antoine' (Bu hafta şehrimize muvasalat etmiştir.). ~ *Monsieur Antoine de Paris chez nous.*" SF, C. 47, S. 1204, s. 120.

"Mösyö 'Antoine' oynadığı oyunlarda temsil ettiği eşhasa, bir ruh, bir hüviyet-i mahsusa vermiş bibedel bir sanatkârdır. Bu resim 'Blanchet' oyununda bir köylü rolü kıyafetini gösterir. ~ *Monsieur Antoine dans le rôle de paysan.*" SF, C. 47, S. 1204, s. 120.

"Mösyö 'Antoine'ın ressam Dölosen [دولوسن] tarafından yapılmış karikatürü." SF, C. 47, S. 1204, s. 120.

"Havadar olmak için her katı balkonlu haneler." SF, C. 47, S. 1204, s. 121.

---

[1] S. 1173, s. 57'deki "Avusturya Veliahdı Arşidük Fransuva Ferdinand" alt yazılı fotoğrafın aynısı.

[2] S. 1174, s. 84'teki "Avusturya Veliahdı Arşidük Ferdinand ve zevce-i muhteremesi Düşes de Hohenberg (sağ tarafta), Düşes'in yeğeni Kontes Baye de Lator [بایه دو لاتور] (ortada)" alt yazılı fotoğrafın aynısı.

"Her katı balkonlu havadar ve müşemmes haneler." SF, C. 47, S. 1204, s. 121.

"Katları içeri çekik hanelerin balkonlarında bahçeler." SF, C. 47, S. 1204, s. 121.

"Yeni inşaat: katları içeri çekik bir hanenin maktaı." SF, C. 47, S. 1204, s. 121.

"Londra'da polislerin tevkif ettikleri Suffragette'ler'in mahpese sevkı." SF, C. 47, S. 1204, s. 124.

"Londra'da bir Suffragette'in tevkifi." SF, C. 47, S. 1204, s. 124.

"Meleke-i sulh u müsalemet Madam Baron von Suttner." SF, C. 47, S. 1204, s. 125.

"İngiltere'nin Bahr-i Sefit Filosu Kumandanı Amiral 'Barclay Milne'in süvar olarak mersa-yı Dersaadet'e vasıl olduğu 'Inflexible' zırhlısı." SF, C. 47, S. 1204, s. 128.

"Dahiliye Nazır-ı muhtereminin seyahat hatıratından: Dahiliye Nazırı Talat Beyefendi'nin Balıkesir Sultanisi'ni ziyaretlerinde. Balıkesir Sultanisi İzcileri: Nazır-ı muhteremin sağında ve resme göre solunda Karesi Mutasarrıfı Reşid Bey, diğer tarafında Emniyet-i Umumiye Müdürü İsmail Bey ve Dahiliye Kalem-i Mahsus Müdür Muavini Fuad Bey. ~ *Talaat Bey, le ministre de l'intérieur, visitant le Lycée de Balikessir et les éclaireurs de cette ville.*" SF, C. 47, S. 1205, s. 129.

"Darülfünun-ı Osmanî Fünun-ı Tıbbiye Fakültesi'nin heyet-i talimiyesiyle bu seneki mezunları. Heyet-i talimiye: Ön sırada, soldan sağa: Fünun-ı Tıbbiye Fakültesi Müdürü Doktor Mazhar Bey, Hulusi Bey, Maarif Nazır-ı esbakı Said Bey, Darülfünun Müdürü Salih Zeki Bey, Mühendis Salim Bey, Esad Şerafeddin Bey, Muavin Avni Bey. Mezunin: Raşid Hasan, Ahmed, Hüseyin Kemaleddin, Hafiz Süleyman, Lutfi, Necati, Mustafa Lutfi, Zeynel, Reşad, Behcet, Süleyman Selim, Arif Efendiler. ~ *Les professeurs et les élèves nouvellement diplômés de la Faculté Ottomane Section des sciences.*" SF, C. 47, S. 1205, s. 132.

"Darülfünun-ı Osmanî Eczacı Şubesi birinci ve ikinci sınıf efendilerinin kimya-yı gayr-i uzvi laboratuarında muallimleri kimyager Ömer Şevket Bey ve Muavin Ahmed Cevad Bey ile grup halinde resimleri. ~ *Les élèves de l'Ecole de pharmacie dans leur laboratoire.*" SF, C. 47, S. 1205, s. 132.

"Vilayatta izciler: Diyarbakır Darülmuallimîn talebesinin izci teşkilatı. ~ *Les Boys Scots à Diarbékir.*" SF, C. 47, S. 1205, s. 133.

"Belçika izcileri: Çadırlarını kurarken." SF, C. 47, S. 1205, s. 136.

"Bir izci kulübesi." SF, C. 47, S. 1205, s. 136.

"İzciler, çadırlarının önünde istirahatta." SF, C. 47, S. 1205, s. 136.

"Belçika izcilerinin köprü kurma tertibatı." SF, C. 47, S. 1205, s. 137.

"İzciler köprü kurmak için koşarlarken." SF, C. 47, S. 1205, s. 137.

"İzciler bir köprü malzemesini hazırlarken." SF, C. 47, S. 1205, s. 137.

"Fransız izcilerin Belçika'da, Brüksel Daire-i Belediyesi önünde resm-i kabul." SF, C. 47, S. 1205, s. 140.

"Paris sokaklarından birinin maktaı ve tahtülarz yollar, mecralar." SF, C. 47, S. 1205, s. 140.

"Petersburg'da Ziraat Sergisi: Sergide Rusya Ziraat Nezareti'nin tanzim ü inşa ettirdiği park ve daire." SF, C. 47, S. 1205, s. 141.

"Meclis-i Ayan Reis-i muhteremi Rıfat Beyefendi, hücre-i iştigalinde. ~ *RIFAT BEY, Président du Sénat dans son Bureau.*" SF, C. 47, S. 1206, s. 145.

"Rusya İmparatoru'nun büyük kerimesi Grandüşes Olga Nikolayevna." SF, C. 47, S. 1206, s. 148.

"Rusya İmparatoru'nun ikinci kerimesi Grandüşes Tatyana Nikolayevna." SF, C. 47, S. 1206, s. 148.

"Rusya İmparatoru'nun dördüncü kerimesi Grandüşes Anastasya Nikolayevna." SF, C. 47, S. 1206, s. 148.

"Rusya İmparatoru'nun üçüncü kerimesi Grandüşes Maria Nikolayevna." SF, C. 47, S. 1206, s. 148.

"Rusya İmparator ve İmparatoriçesinin kerimeleri: Dördü bir yerde. ~ *Une groupe de jeunesse de la famille Impériale Russe.*" SF, C. 47, S. 1206, s. 149.

"İsviçre Meşher-i Millîsi: Harbiye Nezareti Dairesi ve salib-i ahmer." SF, C. 47, S. 1206, s. 152.

"İsviçre Meşher-i Millîsi: Bir restoran. ~ *Exposition nationale de Berne.*" SF, C. 47, S. 1206, s. 152.

"İsviçre Meşher-i Millîsi: Otelcilik sanatı daireleri." SF, C. 47, S. 1206, s. 152.

"İsvicre manzaraları: Jungfrau Dağları ve deresi." SF, C. 47, S. 1206, s. 153.

"İsviçre manzaraları: Mont Blanc'ın bir göle inikası." SF, C. 47, S. 1206, s. 153.

"Son moda bir raks." SF, C. 47, S. 1206, s. 156.

"Son moda libaslar." SF, C. 47, S. 1206, s. 157.

"İngiltere rical-i siyasiyesinden müteveffa Mösyö Chamberlain." SF, C. 47, S. 1206, s. 160.

"Sultan Mehmed Han-ı Hamis Hazretleri. ~ *S. M. I. Le Sultan MEHMED V.*"[1] SF, C. 47, S. 1207, s. 161.

"Osmanlı ve Türk Hanımları Esirgeme Derneği İstanbul sergisi. ~ *La Vente de Charité organisée par la Société des dames turques au profit des orphelins Ottomans.*" SF, C. 47, S. 1207, s. 164.

"Şirket-i Hayriye Salnamesi'nin vazife-i tertibiyesini deruhte eden İşletme Müdürü İzzet Bey." SF, C. 47, S. 1207, s. 164.

"Türkistan-ı Çinî'de 'Kulca' şehrinde bir cami-i şerif. ~ *Une Mosquée à Kouldja.*" SF, C. 47, S. 1207, s. 165.

"Türkistan-ı Çinî Müslümanları: Hürriyetperver General Foulin. ~ *Général Foulin.*" SF, C. 47, S. 1207, s. 165.

"Türkistan-ı Çinî'de 'Kulca' şehrinde bir cami-i şerifin methali. ~ *L'entrée de la Mosquée Kouldja, en Chine.*" SF, C. 47, S. 1207, s. 165.

"Türkistan-ı Çinî Müslümanları: Kulca'da Çinli Müslüman izciler. ~ *Les éclaireurs musulmans en Chine.*" SF, C. 47, S. 1207, s. 165.

"Şirket-i Hayriye'nin bihakkın müessis-i banisi addolunan Müdür-i esbak merhum Hüseyin Haki Efendi. ~ *HUSSEIN HAKI BEY, Un des fondateurs du Chirket-Haïrié.*" SF, C. 47, S. 1207, s. 168.

"Şirket-i Hayriye Müdür-i Umumisi Ali Hüseyin Bey. ~ *L'éminent Directeur Général du Chirket-Haïrié, ALI HUSSEIN BEY.*" SF, C. 47, S. 1207, s. 168.

"Boğaziçi Haritası. ~ *LE BOSPHORE*" SF, C. 47, S. 1207, s. 168,169.

---

[1] **Servet-i Fünûn**'un 1171 ile 1222. sayıları arasında ikisi de aynı sayıda (1207) olmak üzere renkli basılmış iki fotoğraf bulunmaktadır. Birincisi bu fotoğraf, ikincisi ise 176. sayfadaki "Şirket-i Hayriye'nin bir tarz-ı bedi'de inşa ettirmiş olduğu Beşiktaş İskelesi" alt yazılı fotoğraftır.

"Şirket-i Hayriye Meclis-i İdare Reisi ve Kastamonu Mebusu Necmeddin Molla Beyefendi. ~ *NEDJMEDDINE MOLLA BEY Président du Chirket-Haïrié.*" SF, C. 47, S. 1207, s. 169.

"Makinist Mister Macy: 49 sene şirkette hizmet etmiş, on dört sene evvel tekaüt edilmiştir, elyevm berhayattır. ~ *M. MACY Le doyen des mécaniciens du Chirket-Haïrié.*" SF, C. 47, S. 1207, s. 169.

"Şirket-i Hayriye'nin emektarlarından Kaptan Zaharaki: 48 sene evvel ifa-i vazife etmiş, sekiz sene evvel tekaüt edilmiştir, elyevm 81 yaşındadır. ~ *ZACHARAKI Doyen des capitaines du Chirket-Haïrié.*" SF, C. 47, S. 1207, s. 169.

"İki gül (Bir levha)." SF, C. 47, S. 1207, s. 172.

[İsimsiz] SF, C. 47, S. 1207, s. 173.

"Şirket-i Hayriye'nin bir tarz-ı bedi'de inşa ettirmiş olduğu Beşiktaş İskelesi."[1] SF, C. 47, S. 1207, s. 176.

"10 Temmuz Iyd-i Millîsi'nde, Gülhane Parkı'nın sahil kısmının resm-i güşadı. Resm-i güşadda hazır bulunan vükela hazeratı. ~ *Un groupe de ministres et d'hommes politiques réunis autour du Préfet Djémil Pacha à l'occasion de l'ouverture au Public du Parc de Top-Capou.*" SF, C. 47, S. 1208, s. 177.

"Şehremini Doktor Cemil Paşa Gülhane Parkı'nda. ~ *Docteur DJEMIL PACHA, Préfet de la ville au Parc de Kulhané contemplant son œuvre et se prêtant à l'objectif de notre photographe.*" SF, C. 47, S. 1208, s. 180.

"Sarayburnu'nun İstanbullulara güşadı: Gülhane Parkı sahilinde Şirket-i Hayriye'nin müceddeden inşa ettirdiği iskele. ~ *Le nouveau débarcadère du Parc de Kulhané.*" SF, C. 47, S. 1208, s. 180.

---

[1] **Servet-i Fünûn**'un 1171 ile 1222. sayıları arasında ikisi de aynı sayıda (1207) olmak üzere renkli basılmış iki fotoğraf bulunmaktadır. İkincisi bu fotoğraf, birincisi ise 161. sayfadaki "Sultan Mehmed Han-ı Hamis Hazretleri" alt yazılı fotoğraftır.

"10 Temmuz Iyd-i Millîsi'nde, Zincirlikuyu'da huzur-i Padişahide icra olunan geçit resmi manzaralarından. ~ *La Revue militaire de la Fête Nationale du 23 juillet.*" SF, C. 47, S. 1208, s. 181.

"Sırbistan'a ültimatom veren Avusturya ve Macaristan Hariciye Nazırı Kont Berchtold. ~ *Comte de Berchtold.*" SF, C. 47, S. 1208, s. 184.

"Sırp ve Avusturya hududu: Tuna nehri, Tuna'da bir römorkör." SF, C. 47, S. 1208, s. 184.

"Tuna nehrinde nakliyat. ~ *Sur le Danube.*" SF, C. 47, S. 1208, s. 184.

"Sırbistan ile Avusturya arasında: Tuna nehrinde Demirkapılar civarı. ~ *Les portes de fer du Danube.*" SF, C. 47, S. 1208, s. 184.

"Avusturya ültimatomu karşısında tahliye olunmuş olan Belgrat şehrinde büyük cadde. ~ *Une grande rue de Belgrade.*" SF, C. 47, S. 1208, s. 185.

"Şimdi içinde kimseler kalmamış Belgrat Saray-i Hükümdarisi. ~ *Le Palais Royal de Belgrade.*" SF, C. 47, S. 1208, s. 185.

"Bartın kasabasında Hamidiye Mektebi şakirdanı, yerli beyaz keten libaslarla resimleri: Bartın ve civarında yerli mamulat için fevkalade rağbet uyanmıştır. Mahallince yetiştirilen ve dokunan keten kumaşlar büyük bir revaca mazhar olmuştur. Mektep şakirdanına yerli keten elbise iksa edildiği gibi hanımlar da yerli keten yeldirmeler giymeye başlamışlardır. ~ *Les élèves de la nouvelle Ecole à bartine, la mer Noire.*" SF, C. 47, S. 1208, s. 188.

"Kuds-i Şerif'te 'Ravzatü'l-Maarif' Mektebi şakirdanı: Yeknesak elbiseli mini mini izciler 324 senesinde Şeyh Muhammed Es-Salih Efendi ile Kudüs eşrafından bazı zevat tarafından, teşebbüs-i şahsi ile, tesis olunan bir mektep az zamanda terakki ve tekâmül göstermiştir, iptidai ve rüşti kısımlarını ihtiva ederek elyevm 45 leyli ve 300 nehari talebesi mevcuttur. Ahiren Maarif Nezareti'nin takdiratını celp etmiştir. ~ *Les élèves de l'école de Jérusalem.*" SF, C. 47, S. 1208, s. 189.

[İsimsiz] SF, C. 47, S. 1208, s. 189.

"Haydarpaşa Rüsumat Dairesi." SF, C. 47, S. 1209, s. 191.

"Avusturya İmparatoru Fransuva Joseph."[1] SF, C. 47, S. 1209, s. 194.

"Almanya İmparatoru İkinci Wilhelm." SF, C. 47, S. 1209, s. 194.

"Fransa Reis-i Cumhuru Mösyö Raimond Poincaré." SF, C. 47, S. 1209, s. 195.

"Rusya Çarı İkinci Nikola." SF, C. 47, S. 1209, s. 195.

"Almanya'nın 'Turingen' dretnotu, bir torpido muhribi ile birlikte. ~ *Le dreadnought allemand 'Turingen'*" SF, C. 47, S. 1209, s. 198.

"Almanya'da 'Kiel' Limanı'nın methali. ~ *Le port de Kiel.*" SF, C. 47, S. 1209, s. 198.

"Kiel Limanı açıklarında, saatte 30 mil süratle hareket eder bir Alman torpidosu. ~ *Un torpilleur allemand de haute mer au large de Kiel.*" SF, C. 47, S. 1209, s. 198.

"Almanya'nın 'Blucher' zırhlı kruvazörü. ~ *Le croiseur allemand 'Blucher'.*" SF, C. 47, S. 1209, s. 199.

"Berlin civarında Tegel Askeri Balon Karargâhı. ~ *La station des dirigeables allemands à Tegel.*" SF, C. 47, S. 1209, s. 199.

"Avusturya'nın 'Viripus Ontiyas' dretnotu." SF, C. 47, S. 1209, s. 199.

"Ahiren şehrimizi ve matbaamızı ziyaret etmiş olan Rusya'da, Orenbourg şehri Mekteb-i İnas-ı İslamî muallimesi Bağbostan Hanım. ~ *Mme BACHBUSTAN HANEM, Directrise de l'école normale musulmane d'Orenbourg.*" SF, C. 47, S. 1209, s. 202.

[İsimsiz] SF, C. 47, S. 1209, s. 203.

[İsimsiz] SF, C. 47, S. 1209, s. 203.

"Suriye Vali-i cedidi Hulusi Beyefendi. ~ *HOULOUSSI BEY, Le gouverneur-général de Damas.*" SF, C. 47, S. 1209, s. 206.

"Harbin çehre-i meşumu. ~ *Le guerre!*" SF, C. 47, S. 1210, s. 207.

"Yavuz: Almanya Devlet-i fehimesi tarafından Hükümet-i Osmaniye'ye satılmış ve 'Yavuz' namını almış olan 'Goeben' dretnotu. Cesamet ü sürati: 23.000 tonilatoluktur. Sürati saatte 28 mildir. Techizatı: 28 santimlik 10 adet

[1] S. 1204, s. 115'teki "Avusturya ve Macaristan'ın elemdide Hükümdarı Fransuva Joseph Hazretleri" alt yazılı fotoğrafın aynısı.

cesim top, 15 santimlik 12 adet mutavassıt top, 8 santimlik 12 adet küçük top, ceman 32 top. ~ *Le nouveau dreadnought ottoman Yavouz Sultan Selim ci-devant Gœben allemand.*" SF, C. 47, S. 1210, s. 210.

"Midilli: Almanya Devlet-i fehimesi tarafından Hükümet-i Osmaniye'ye satılmış ve 'Midilli' tesmiye edilmiş olan 'Breslau' muhafazalı kruvazörü. Cesamet ü sürati: 45.000 tonilatoluktur. Sürati saatte 27 buçuk mildir. Teçhizatı: 10 buçuk santimlik 12 adet mutavassıt top. ~ *Le croiseur ottoman Midilli ci-devant Breslau de la marine impériale allemande.*" SF, C. 47, S. 1210, s. 210.

"Almanya'nın Kiel'deki tahtelbahir sefineler limanı ve (...) ~ *Les sous-marins allemands à Kiel et la manœuvre des croiseurs avec un dirigeable.*" (Ortak alt yazı. bk. "(...) Kabil-i sevk balonu ile zırhlıların manevrası") SF, C. 47, S. 1210, s. 211.

"(...) Kabil-i sevk balonu ile zırhlıların manevrası. ~ *Les sous-marins allemands à Kiel et la manœuvre des croiseurs avec un dirigeable.*" (Ortak alt yazı. bk. "Almanya'nın Kiel'deki tahtelbahir sefineler limanı ve (...)") SF, C. 47, S. 1210, s. 211.

"Müteveffa Mösyö Jules Lemaître." SF, C. 47, S. 1210, s. 212.

"Avrupa'yı alt üst eden muharebenin iki hükümdarı: Almanya İmparatoru Hazretleri'yle Rusya Çarı. Bu resim iki imparatorun evvelki sene vuku bulan bir mülakatında vapur merdiveni üzerinde çıkarılmış idi. ~ *Le Kaïser et le Tzar: Les deux souverains de la Guerre générale d'Europe d'après une photo prise pendant une de leur entrevue de 1912.*" SF, C. 47, S. 1210, s. 214.

"Kiel Kanalı'ndan bir Alman dretnotu geçerken. ~ *Un superbe navire de guerre allemand dans le canal de Kiel.*" SF, C. 47, S. 1210, s. 214.

"İngiltere Kuva-yi Bahriyesi'nden 'Monarc' dretnotu. ~ *Le dreadnought anglais 'Monarc'.*" SF, C. 47, S. 1210, s. 215.

"İngiltere Harbiye Nazırı Lord Kitchener: Bu defa İngiltere Harbiye Nezareti'ni deruhte eden Lord Kitchener 'Kitchener Paşa' namıyla Sudan ve Mısır'da nam kazanmış idi. İngiltere'nin en büyük erkân-ı askeriyesindendir. ~ *Lord Kitchner, le nouveau ministre de la guerre d'Angleterre.*" SF, C. 47, S. 1210, s. 215.

"Avrupa harb-i müthişini idare eden başlardan Fransa Reis-i Cumhuru Mösyö Poincaré ve Rusya Hariciye Nazırı Mösyö Sazonov. ~ *Sassanoff au cabinet de M. Poincaré.*" SF, C. 47, S. 1210, s. 218.

"Galata Rıhtımı'nda Tatlısu Frenkleri." SF, C. 47, S. 1210, s. 219.

[İsimsiz] SF, C. 47, S. 1210, s. 219.

"Kalikratia'da vukua gelen kasırga hadise-i cevviyesinin fotoğrafisi. ~ *Le cyclone de Kalikratia, d'après une photo de Saïd Bey.*" SF, C. 47, S. 1210, s. 222.

"Deniz muharebelerinin tahtelbahir lağım torpil asar-ı tahribiyesi. ~ *L'effet d'une torpille flottante.*" SF, C. 47, S. 1211, s. 223.

"Maarif Nazır-ı esbakı Emrullah Efendi merhum." SF, C. 47, S. 1211, s. 224.

"Almanya'nın cesim harp balonları mucidi Kont Zeppelin. ~ *Comte de Zippelin.*" SF, C. 47, S. 1211, s. 226.

"Zeplin usulünde bir balonun tayeranı. ~ *Un dirigeable Zippelin.*" SF, C. 47, S. 1211, s. 226.

"Berlin'de bir askeri balonun tecrübesi. ~ *Un essai d'un ballon militaire à Berlin.*" SF, C. 47, S. 1211, s. 226.

"Fransa askeri balonlarından birinin manevrası. ~ *La manœuvre d'un ballon militaire français.*" SF, C. 47, S. 1211, s. 226.

"Bir Fransız dretnotu Toulon'da. ~ *Un dreadnought français à Toulon.*" SF, C. 47, S. 1211, s. 227.

"Birinci sınıf bir İngiliz harp gemisi. ~ *Un navire de guerre anglais de première classe.*" SF, C. 47, S. 1211, s. 227.

"Tahtelbahir torpil patlayınca ne gösterir?. ~ *L'exploitation d'une torpille.*" SF, C. 47, S. 1211, s. 230.

"Tahtelbahir Japon torpilinin tesiriyle Aksa-yi Şark Muharebesi'nde 'Petropavloski' zırhlısı nasıl uçmuş idi?. ~ *Comment 'Petropavlosk'*

avait sauté devant Port-Arthur par une torpille japonaise." SF, C. 47, S. 1211, s. 231.

"Rusya Harbiye Nazırı General Sohomlinoff. ~ *Général SOHOMLINOFF, Ministre de la guerre russe.*" SF, C. 47, S. 1211, s. 234.

"Rusya Hariciye Nazırı Mösyö Sazonov. ~ *M. SASSONOFF.*" SF, C. 47, S. 1211, s. 234.

"Köşkün ders salonunda..." SF, C. 47, S. 1211, s. 235.

"Hilâl-i Ahmer. ~ *Le Croissant Rouge.*" SF, C. 47, S. 1212, s. 239.

"Hilâl-i Ahmer'in ilk müessisleri: Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane Nazırı Doktor Marko Paşa. ~ *Les premiers fondateurs du Croissant-Rouge ottoman: Dr MARCO PACHA, Directeur de l'Ecole Impériale de Médecine.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Hilâl-i Ahmer'in ilk müessisleri:" ifadesiyle başlayan diğer dört fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1212, s. 242.

"Hilâl-i Ahmer'in ilk müessisleri: Merhum Doktor Abdullah Bey: İlk Hilâl-i Ahmer Cemiyeti müessislerinden. 1867'de Paris Sergisi'ne de Hükümet-i Osmaniye tarafından murahhas tayin kılınmış idi. ~ *Les premiers fondateurs du Croissant-Rouge ottoman: Feu Dr ABDULLAH BEY.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Hilâl-i Ahmer'in ilk müessisleri:" ifadesiyle başlayan diğer dört fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1212, s. 242.

"Hilâl-i Ahmer'in ilk müessisleri: Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane muallimlerinden Doktor Kırımî Aziz Bey. ~ *Les premiers fondateurs du Croissant-Rouge ottoman: Dr AZIZ BEY KRIMI, Prof. À l'Ecole Impériale de Médecine.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Hilâl-i Ahmer'in ilk müessisleri:" ifadesiyle başlayan diğer dört fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1212, s. 242.

"Hilâl-i Ahmer'in ilk müessisleri: Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane muallimlerinden Della-Suda Faik Paşa. ~ *Les premiers fondateurs du Croissant-Rouge ottoman: FAIK PACHA DELLASSOUDA, Professeur à l'Ecole Impériale de Médecine.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı

"Hilâl-i Ahmer'in ilk müessisleri:" ifadesiyle başlayan diğer dört fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1212, s. 242.

"Hilâl-i Ahmer'in ilk müessisleri: Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane Nazırı ve Meclis-i Umur-i Sıhhiye Reisi Doktor Arif Bey. ~ *Les premiers fondateurs du Croissant-Rouge ottoman: Dr ARIF BEY, Président du Conseil Sanitaire.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Hilâl-i Ahmer'in ilk müessisleri:" ifadesiyle başlayan diğer dört fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1212, s. 242.

"93 senesinde Osmanlı ve ecnebilerden teşekkül eden 'Mecruhîn ü Merza-yi Askeriyeye Muavenet Cemiyeti': Bilahare 327 senesinde cemiyet 'Osmanlı Hilâl-i Ahmer' namıyla yeniden Cenevre Muahedesi'ne tevfikan sırf 'millî olmak üzere teşekkül eylemiştir. ~ *Le 'Croissant Rouge' en 1876. Les membres de la Société ottomane de secours aux malades et blessés militaires.*" SF, C. 47, S. 1212, s. 243.

"Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti tarafından mecruh u hasta nakli için idare olunan 'Gülnihal' vapuru: Bu vapur ile 5000'den ziyade hasta ve mecruh nakleylemiştir. ~ *Le navire hôpital 'Gul-Nihal' a transporté plus de 5000 malades et blessés pendant les guerres balcaniques.*" SF, C. 47, S. 1212, s. 243.

"Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti merkezi. ~ *Le siège central de la Société du Croissant Rouge Ottoman.*" SF, C. 47, S. 1212, s. 246.

"Vefa'da Osmanlı Hilâl-i Ahmer Hastanesi'nde bir koğuş. ~ *Une salle à l'hôpital du Croissant Rouge à Véfa.*" SF, C. 47, S. 1212, s. 246.

"Gelibolu'da Osmanlı Hilâl-i Ahmer Hastanesi'nde bir koğuş. ~ *Une salle à l'hôpital du Croissant Rouge à Gallipoli.*" SF, C. 47, S. 1212, s. 247.

"Ayastafanos'ta Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti tarafından tesis kılınan seyyar hastanede bir çadır. Hilâl-i Ahmer'in vazifesi 'menzil hastanelerinde' hizmet ise de muharebe-i ahirede cemiyet Hadımköy'ünde, Isparta Kule'de, Ayastafanos'ta, Çanakkale civarında, Lüleburgaz'ında seyyar

hastaneler tesisine mecbur olmuştur. ~ *Une tente faisant partie de l'hôpital ambulant du Croissant Rouge à San-Stéfano.*" SF, C. 47, S. 1212, s. 247.

"Edirne'de Osmanlı Hilâl-i Ahmer Hastanesi heyeti: Orta yerde Sertabip Bahaeddin Şakir Beyefendi bulunuyor. ~ *Le personnel de l'hôpital du Croissant Rouge à Andrinople (Au milieu le Dr Behaeddine Chakir Bey, médecin en chef de cet hôpital).*" SF, C. 47, S. 1212, s. 250.

"Edirne'de Hilâl-i Ahmer Hastanesi: Muhasara hengâmında Hilâl-i Ahmer'in Edirne'de tesis eylediği Osmanlı hastanesinde bir koğuş. ~ *Une salle de l'hôpital du Croissant Rouge à Andrinople, pendant le siège de la ville.*" SF, C. 47, S. 1212, s. 250.

"Almanya İmparatoru İkinci Wilhelm Hazretleri şanlı ordusunun başında." SF, C. 47, S. 1212, s. 251.

"Alman ümera-yı askeriyesi harbi idare ederlerken." SF, C. 47, S. 1212, s. 251.

"Alman askerleri harbe savlet ederlerken." SF, C. 47, S. 1212, s. 251.

"Alman ordularının işgal etmiş olduğu, Belçika payitahtı, Brüksel şehrinde daire-i adliye." SF, C. 47, S. 1212, s. 251.

"Liege fatihi General Emmich ve (...) ~ *Général EMMICH, le commandant des troupes allemandes qui ont pris Liège et le foule berlinouse*" (Ortak alt yazı. bk. "(...) Zafer haberinin vürudunda Berlin'de Harbiye Nezareti Meydanı'nda halkın şevk ü süruru.") SF, C. 47, S. 1213, s. 255.

"(...) Zafer haberinin vürudunda Berlin'de Harbiye Nezareti Meydanı'nda halkın şevk ü süruru. ~ *Général EMMICH, le commandant des troupes allemandes qui ont pris Liège et le foule berlinouse*" (Ortak alt yazı. bk. "Liege fatihi General Emmich ve (...)") SF, C. 47, S. 1213, s. 255.

"Hohenzollern Alman Hanedan-ı Hükümdarîsi. ~ *La famille Impériale allemande.*"[1] SF, C. 47, S. 1213, s. 258.

"Alman Bahriye Nazırı Amiral von Tirpitz." SF, C. 47, S. 1213, s. 258.

[1] S. 1182, s. 276'daki "Almanya İmparator ve İmparatoriçesi ve ailesi erkânı..." alt yazılı fotoğrafın aynısı.

"Şimdi bir harb-i müthişe tutuşan Cermenizm ve Slavizm hükümdarlarının bir sene evvelki mülakatı. Ne garip cilvelerdir ki şimdi Ruslar payitahtlarının Petersburg kelimesindeki Almanca 'burg' kelimesine bile tahammül edemeyerek 'Petersburg'u 'Petrograd' haline tahvil eylediler. ~ *Les souverains de Germanie et du Slavisme pendant une de leurs entrevues, il y a trois ans.*" SF, C. 47, S. 1213, s. 259.

"Milel-i muhtelife bahriye kıyafetleri." SF, C. 47, S. 1213, s. 259.

"Bahr-i Şimal İngiliz Filosu. ~ *La flotte anglaise de la mer du Nord.*" SF, C. 47, S. 1213, s. 262.

"İngilizlerin 'Hull'deki yeni zırhlı sabih havuzları. ~ *Les nouveaux docks flottants de Londres.*" SF, C. 47, S. 1213, s. 262.

"Fransızların otomobilli topları. ~ *L'artillerie en automobile en France.*" SF, C. 47, S. 1213, s. 262.

"Belçika'nın felaketzede kralı. ~ *Le Roi des Belges.*" SF, C. 47, S. 1213, s. 263.

"Belçika'nın sabık payitahtı Brüksel'in Nebatat Bahçesi. ~ *Le jardin botanique de Bruxelles.*" SF, C. 47, S. 1213, s. 263.

"Belçika Kralı'nın iltica eylediği Anvers şehri Daire-i Belediyesi. ~ *Anvers et son Hôtel de Ville.*" SF, C. 47, S. 1213, s. 263.

"Almanların nevicat tenvir topu, ki bu topla attıkları tane havaliyi birkaç saniye mükemmelen tenvir eyliyor, etraf görülüyor ve gece düşman kıtaatı üzerine kolayca ateş açılıyor. ~ *Les nouveaux canons allemands qui lancent des boulets lumineux pour voir les positions des adversaires pendant la nuit.*" SF, C. 47, S. 1213, s. 266.

[İsimsiz] SF, C. 47, S. 1213, s. 267.

""Berlin'de Harbiye Nezareti Dairesi önünde Alman ordularının muzafferiyetler haberi üzerine ahalinin tecemmuatı." SF, C. 47, S. 1214, s. 271.

"Almanya İmparatoru tarafından ilan-ı harbi müteakip Reichstag Meclisi füruk-ı siyasiye rüesasının huzuruna kabulü. ~ *L'Empereur d'Allemagne parlant aux chefs des partis et à ses hommes d'Etat après la déclaration de la guerre.*" SF, C. 47, S. 1214, s. 274.

"Almanların garp muvaffakiyat-ı askeriyesi menazırından: Liege çelik ve beton istihkâmatının 42'lik havan toplarıyla uğradığı hal. ~ *Les forts de Liège en miettes avec les obusiers allemands 42.*"[1] SF, C. 47, S. 1214, s. 275.

"Almanların şark muvaffakiyat-ı askeriyesinden: Yüz bin Rus üserasından bir ufak numune. ~ *Les prisonniers russes en Allemagne.*" SF, C. 47, S. 1214, s. 275.

"Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı: Taksim Bahçesi'nde hanımlarımızın gayreti. ~ *Le jour de fleurs du Croissant-Rouge: Au jardin de Taxim.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı:" ifadesiyle başlayan diğer sekiz fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1214, s. 278.

"Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı: Beyoğlu Doğruyol'da. ~ *Le jour de fleurs du Croissant-Rouge: Grand'Rue de Péra.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı:" ifadesiyle başlayan diğer sekiz fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1214, s. 278.

"Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı: Köprü üzerinde. ~ *Le jour de fleurs du Croissant-Rouge: Sur le Pont.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı:" ifadesiyle başlayan diğer sekiz fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1214, s. 278.

"Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı: Gülhane Parkı'nda hanımlar. ~ *Le jour de fleurs du Croissant-Rouge:Au Parc de Kulhané.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı:" ifadesiyle başlayan diğer sekiz fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1214, s. 278,279.

"Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı: Tünel başında. ~ *Le jour de fleurs du Croissant-Rouge: A l'entrée du Tunnel.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı

[1] İllüstrasyon dört kareden oluşuyor.

"Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı:" ifadesiyle başlayan diğer sekiz fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1214, s. 278,279.

"Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı: Taksim'de Muhtar Bey Caddesi'nde. ~ *Le jour de fleurs du Croissant-Rouge: Avenue Moukhtar Bey.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı:" ifadesiyle başlayan diğer sekiz fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1214, s. 278,279.

"Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı: Beyoğlu muteberan-ı nisvanının gayret-i insaniyetkâranesi. ~ *Le jour de fleurs du Croissant-Rouge: Les dames de la haute Société Pérote.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı:" ifadesiyle başlayan diğer sekiz fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1214, s. 279.

"Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı: Büyükada'da hanımlar Hilâl-i Ahmer'e çalışıyor. ~ *Le jour de fleurs du Croissant-Rouge: A Prinkipo.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı:" ifadesiyle başlayan diğer sekiz fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1214, s. 279.

"Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı: Köprü başında. ~ *Le jour de fleurs du Croissant-Rouge: Au guichet du Pont.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı:" ifadesiyle başlayan diğer sekiz fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1214, s. 279.

"Almanlar cihana hayret veren müthiş topları nasıl ısaga ve imal eyler. ~ *L'intérieur d'une usine de canon en Allemagne.*" SF, C. 47, S. 1214, s. 282.

[İsimsiz] SF, C. 47, S. 1214, s. 283.

"Ay başı hesabı." SF, C. 47, S. 1214, s. 283.

"Kapitülasyonların ilgası üzerine icra olunan içtima-ı umumide kabul edilen kararın, arzu-yı milletin İstanbul Mebusu Hüseyin Cahid Bey tarafından Sadrazam Paşa Hazretlerine tebliği." SF, C. 47, S. 1215, s. 287.

"Sultan Ahmed Meydanı'nda Kapitülasyonların lağvını takdiren ve teyiden vuku bulan içtima-ı umumi. ~ *Le grand meeting organisé à la place Sultan Ahmed, en faveur de la suppression des capitulations en Turquie.*" SF, C. 47, S. 1215, s. 287.

"Liege şehrinde bombardımandan sonra bir sokak. ~ *Une rue de Liège après le bombardement.*" SF, C. 47, S. 1215, s. 290.

"Liege'de Belçikalıların berhava eyledikleri köprü. ~ *Le Pont de Liège sauté par les Belges.*" SF, C. 47, S. 1215, s. 290.

"Kablelharp Berlin'e, Berlin'e! diye haykıran Ruslarla Fransızların gayr-i müsellah olarak tahtelhıfz Berlin'e muvasalatları. ~ *Les prisonniers russes et français à Berlin.*" SF, C. 47, S. 1215, s. 290.

"İngilizlerin torpil ile berhava olan 'Amphion' kruvazörü. ~ *Le croiseur anglais 'Amphion' sauté par une torpille allemande.*" SF, C. 47, S. 1215, s. 290.

"Alman askeri: Arş ileri." SF, C. 47, S. 1215, s. 291.

"Alman kuva-yi askeriyesinin iki rükn-i mühimmi: Erkân-ı Harp Reisi General Moltke, İmparator Wilhelm Hazretleri'nin yanında. ~ *S. M. Guillaume II avec le général Moltke, son chef d'Etat-major.*" SF, C. 47, S. 1215, s. 291.

"Almanya Veliahdı ve Kumandan Prens Friedrich Cenapları." SF, C. 47, S. 1215, s. 294.

"Ordu Müfettişi Bavyera Prensi Ruprecht." SF, C. 47, S. 1215, s. 294.

"Ordu Müfettiş-i Umumisi Württemberg Prensi Albrecht." SF, C. 47, S. 1215, s. 294.

"Piyade Müfettiş-i Umumisi General von Heringen [هه رینکن]." SF, C. 47, S. 1215, s. 294.

"Garp Ordusu Kumandanı General Klock. ~ *Le général Klock.*" SF, C. 47, S. 1215, s. 294.

"Kiel Limanı ve Tersanesinin manzara-i umumiyesi. ~ *La vue générale du port de Kiel.*" SF, C. 47, S. 1215, s. 295.

"Bir İngiliz tahtelbahri ile berhava edilen küçük Alman kruvazörü 'Hella'. ~ *'Hella' croiseur allemand sauté par un sous-marin anglais*" SF, C. 47, S. 1215, s. 295.

"Abdürrezzak Efendi merhum." SF, C. 47, S. 1215, s. 296.

"Muharip devletler kuva-yi bahriyesinin senelerine nispeten mukayese-i kuvası." SF, C. 47, S. 1215, s. 298.

"Paris'te münteşir Rire (Le Rire) Gazetesi'nden." SF, C. 47, S. 1215, s. 299.

"Galata ecnebi postanelerinde." SF, C. 47, S. 1215, s. 299.

"28 Ağustos-ı efrencide General Hindenburg'un yüz bin esir alarak ihraz eylediği fevkalade muzafferiyet esnasında Rus Kazakları'nın firar ü hezimeti. ~ *La débandade des russes en Prusse Orientale à Lannberg le 28 août 1914.*" SF, C. 47, S. 1216, s. 303.

"Ağustos-ı efrencinin 28'inde Fransa'da St. Quentin'de münhezim olan İngilizlerin Alman hücum-ı müthişi karşısında ricati. ~ *La défaite des anglais à St. Quentin, le 28 août 1914.*" SF, C. 47, S. 1216, s. 306.

"Avusturya ordusunun 25 Ağustos-ı efrencide ihraz-ı zafer eylediği Krasnik Muharebesi ve muharebede Bosnalı dindaşlarımızın savlet-i kahramananesi: ~ *Les musulmans de Bosnie combattant avec bravoure dans l'armée autrichienne pendant la bataille de Krasnik, le 25 août 1914.*" SF, C. 47, S. 1216, s. 307.

"Avusturya Harbiye Nazırı General von Krobatin." SF, C. 47, S. 1216, s. 307.

"Avusturya Erkân-ı Harbiye Reisi Baron Conrad von Hötzendorf." SF, C. 47, S. 1216, s. 307.

"Avusturya'nın Rusya'ya karşı ihraz-ı zafer eden kumandanı Aufenberg. ~ *Général Aufenberg de l'armée autrichienne.*" SF, C. 47, S. 1216, s. 310.

"Almanya tayyarecilerin Zeplin üzerinde tarassudat-ı harbiyesi." SF, C. 47, S. 1216, s. 310.

"Alman mizah gazetelerinden." SF, C. 47, S. 1216, s. 311.

"Berlin'de İngiliz üserası. ~ *Les prisonniers anglais à Berlin.*" SF, C. 47, S. 1216, s. 311.

"Almanların taht-ı muhasarasında olan Anvers Limanı. ~ *Le port d'Anvers.*" SF, C. 47, S. 1216, s. 314.

"Alman mizah gazetelerinden." SF, C. 47, S. 1216, s. 315.

[İsimsiz] SF, C. 47, S. 1216, s. 315.

"Heybeliada ihtifaline ve Mekteb-i Harbiye'nin tevzi-i mükâfat resmine ait krokiler."[1] SF, C. 47, S. 1216[GMK], s. 144.

"Posta ve Telgraf Nazır-ı muhteremi Oskan Efendi. ~ *OSKAN EFFENDI, Ministre des Postes et Télégraphes de l'Empire Ottoman.*" SF, C. 47, S. 1217, s. 319.

"İngiliz üserasının Berlin'de askeri eşya nakliyatında istihdamı. ~ *Les prisonniers anglais en travail à Berlin.*" SF, C. 47, S. 1217, s. 322.

"Berlin kurbunda Dobric [دوبریچ] Askerî Talimgâhı'nda İngiliz üserası." SF, C. 47, S. 1217, s. 322.

"Petersburg'da Ruslar tarafından tahrip edilmiş olan Almanya Sefarethanesi. ~ *L'ambassade d'Allemagne à St-Pétresbourg qui a été mise à sac par la foule au commencement des hostilités.*" SF, C. 47, S. 1217, s. 323.

"Domdom kurşunları." SF, C. 47, S. 1217, s. 326.

"Fransa saha-i harbinde, muharebenin ilk saflarında, Almanlara esir düşmüş olan Cezayirli askerler. ~ *Les turcos-musulmans à Berlin comme prisonniers français.*" SF, C. 47, S. 1217, s. 327.

"Amerika-yı Cenubi sularında İngiliz ticaret-i bahriyesine dehşetli darbeler vuran Almanya'nın 'Dresden' kruvazörü." SF, C. 47, S. 1217, s. 327.

"Almanların Fransızlardan iğtinam ettikleri ve Münih şehrine nakleyledikleri toplardan birini, Bavyera Kralı Ludwig ile Münih ahalisi temaşa eyliyorlar." SF, C. 47, S. 1217, s. 330.

"İtilaf-ı Müselles." SF, C. 47, S. 1217, s. 331.

"Almanların 42'lik havan topları." SF, C. 47, S. 1217, s. 331.

"İki Rus Kazağı." SF, C. 47, S. 1217, s. 331.

"Almanya Japonya'nın ültimatomunu nasıl kabul etti." SF, C. 47, S. 1217, s. 331.

---

[1] İki kroki.

"Bir hakim-i Şark: Muhterem Abdülbaha Abbas Efendi." SF, C. 47, S. 1217, s. 334.

"Almanların istihkâmata karşı kullandıkları 42'lik havan topları Verdun pişgâhında. ~ *L'artillerie lourde de siège des allemands.*" SF, C. 47, S. 1218, s. 335.

"General Hindenburg'un esir eylediği Rus üserası 'Tilsit' istasyonuna sevk olunurken. ~ *L'exploit de Hindembourg les prisonniers russes à la gare de Tilsit.*" SF, C. 47, S. 1218, s. 338.

"İngilizlerin üç kruvazörünü gark eden 'U9' tahtelbahir kumandanı Yüzbaşı Vediken. ~ *L'héros sous-marin allemand, commandant de 'U9'.*" SF, C. 47, S. 1218, s. 339.

"13 Ağustos 1910 tarihinde vefat eyleyen (Kırım Muharebesi'nde Selimiye Kışlası'nda ifa-yı vazife eden) Miss Florence Nightingale. ~ *Florence Nightingale décédée le 13 août 1910.*" SF, C. 47, S. 1218, s. 342.

"Salib-i Ahmer'i 1863'te tesis edenler: Henry Dunant, Doktor T. Mounoir, General Dufour, Gustave Moynier, Doktor Louis Appia. ~ *Comité international Fondateur de l'œuvre de la Croix-Rouge Genève, 1863: Henry Dunant, Dr Th Mounoir, Général G. H. Dufour, Gustave Moynier, Dr Louis Appia.*" SF, C. 47, S. 1218, s. 342.

"Hilâl-i Ahmer için, masum yavruların hizmeti." SF, C. 47, S. 1218, s. 343.

"Salib-i Ahmer-i Beynelmilel Komitesi erkânı (1911): G. Ador, Alfred Gautier, Camille Favre, G. Moynier, Ed. Odier, Naville, Doktor d'Espine, A. Moynier, Doktor Ferrière. ~ *Le Comité International de la Croix Rouge en 1911: G. Ador, Alf. Gautier, Camille Favre, G. Moynier, Ed. Odier, M. Naville, Dr. d'Espine, A. Moynier, Dr. Ferrière.*" SF, C. 47, S. 1218, s. 343.

"General Hindenburg'un Masuritch Bataklıkları'na tıkadığı Ruslardan kinaye." SF, C. 47, S. 1218, s. 346.

"Fransız ile Japon arasında."[1] SF, C. 47, S. 1218, s. 347.

"İngiliz kuşuna diyor ki." SF, C. 47, S. 1218, s. 347.

[1] Karikatür iki kareden oluşuyor.

"Almanların Veliaht kumandasındaki ordu ile Fransa'da 'Longwy' istihkâmına hücum ü zaptları. ~ *La prise de Longwy par le corps d'armée allemand sous le commandement du Kronprinz*" SF, C. 47, S. 1219, s. 351.

"Almanların Rusya hududunda muzafferiyat-ı fevkaladelerini temin eden General Hindenburg. ~ *Le général Hindembourg.*" SF, C. 47, S. 1219, s. 354.

"Bu hafta Almanlar tarafından zaptolunan Anvers'in istihkâmat-ı hariciye ve dahiliye planı." SF, C. 47, S. 1219, s. 355.

"Anvers Limanı'nın manzarası. ~ *Le port d'Anvers.*" SF, C. 47, S. 1219, s. 355.

"Yarım asra karip icra-yı hükümetten sonra 75 yaşında olduğu halde bu hafta vefat eden Romanya Kralı Carol. ~ *Le Roi Carol de Roumanie, décédé.*" SF, C. 47, S. 1219, s. 358.

"İngiliz politikasının kurbanı olarak İngiltere'ye firar eden Belçika Kral ve Kraliçesi. ~ *Les Souverains Belges, victimes de la politique anglaise.*" SF, C. 47, S. 1219, s. 358.

"Bahr-i Baltık sahilinde Almanların Königsberg kasabası. ~ *Königsberg.*" SF, C. 47, S. 1219, s. 359.

"Alman Salib-i Ahmeri'nin meydan-ı harpte faaliyeti. ~ *La Croix Rouge allemande au secours des blessés.*" SF, C. 47, S. 1219, s. 359.

"Almanların milel-i muhtelifeden almış oldukları esirler bir karavanadan çorba içmeye davet olundukları zaman." SF, C. 47, S. 1219, s. 362.

"İngiliz zabiti İngiliz efradına domdom kurşunları hakkında talimat verirken." SF, C. 47, S. 1219, s. 362.

"İngiliz siyaseti."[1] SF, C. 47, S. 1219, s. 363.

"Muharebe ile İngiltere Hariciye Nazırı arasında." SF, C. 47, S. 1219, s. 363.

"Fransız şimendiferleri kumpanyası." SF, C. 47, S. 1219, s. 363.

"Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Hanımlar Merkezi'nin taht-ı himaye ve idaresinde bulunan Hilâl-i Ahmer Darüssanaası'nda asakir-i Osmaniyeye levazım-ı şitaiye ihzaratı. ~ *Les dames turques travaillant à préparer les effets d'hiver à nos soldats,*

[1] Karikatür beş kareden oluşuyor.

dans les ouvroirs dirigés par le Comité des Dames du Croissant Rouge." SF, C. 47, S. 1220, s. 367.

"Hilâl-i Ahmer Darüssanaası'nda nakış işleyen evlad-ı şüheda. ~ *Les orphelines des officiers et soldats tombés en champs de bataille dans la guerre balcanique, travaillent dans la section de broderies turques de l'Ouvroir des Dames du Croissant Rouge.*" SF, C. 47, S. 1220, s. 370.

"Hilâl-i Ahmer Darüssanaası'nda işleyen zabite ve asker aileleri ki kâffesi peder ü zevçlerini Balkan Muharebesi'nde kaybetmiş ve kimsesiz kalmıştır. ~ *Les veuves et mères des officiers et soldats tissant dans l'Ouvroir des Dames du Croissant Rouge.*" SF, C. 47, S. 1220, s. 370.

"Lemberg Muharebesi'nde Bosnalı dindaşlarımızın kemal-i besaletle bir Rus piyade siper hendeğine hücumu, düşmanı pençe ile boğazlaması. ~ *Les soldats musulmans de Bosnie dans l'armée Autrichienne attaquent avec une bravure extraordinaire l'ennemi dans une tranchée à Lemberg.*" SF, C. 47, S. 1220, s. 371.

"Almanya'da Rus üserası sokak süpürüyorlar." SF, C. 47, S. 1220, s. 374.

"Almanya'da İngiliz üserası." SF, C. 47, S. 1220, s. 374.

"Almanya'da İngiliz üserası demiryolu inşaatında. ~ *Les prisonniers anglais et russes au travail en Allemagne.*" SF, C. 47, S. 1220, s. 374.

"Almanların yed-i zaptına geçen Belçika istihkâmatından biri. ~ *Un fort belge pris par les allemands.*" SF, C. 47, S. 1220, s. 375.

"Sırbistan üserası ve muhacirleri (bizim eski Makedonyalılar) Avusturya'da. ~ *Les prisonniers et réfugiés serbes en Autriche.*" SF, C. 47, S. 1220, s. 375.

"Alman topları hal-i faaliyette. ~ *L'artillerie allemande en activité.*" SF, C. 47, S. 1220, s. 378.

"Şarki Rusya'da Rus Kazakları'nın firarı." SF, C. 47, S. 1220, s. 378.

"Öbür dünyada cihangirlik heveskârları." SF, C. 47, S. 1220, s. 379.

"Çanakkale Boğazı seddolunurken." SF, C. 47, S. 1220, s. 379.

[Merhum İsmail Gaspıranski Bey] SF, C. 47, S. 1220, s. 382.

[Marki di San Giuliano] SF, C. 47, S. 1220, s. 382.

"Veliahd-ı Saltanat-ı Osmaniye Devletlü, Necabetlü Yusuf İzzeddin Efendi Hazretleri'nin riyaset-i necabetpenahilerinde 10 Teşrin-i Evvel 1330 tarihinde içtima eden Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Merkez-i Umumisi. ~ *Le Comité Central du Croissant Rouge Ottoman, réuni le 23 octobre 1914, sous la présidence de S. A. I. le prince Youssouf Izzeddine, héritier présomptif du trône ottoman.*" SF, C. 47, S. 1221, s. 383.

"Devletlü, Necabetlü Yusuf İzzeddin Efendi Hazretleri'nin Hilâl-i Ahmer İdare-i Merkeziyesi'nden hin-i müfarekatlarında heyet-i idare tarafından teşyi'leri. ~ *S. A. I. le Prince Youssouf Izzeddine reconduit par le Conseil d'Administration du Croissant Rouge Ottoman.*" SF, C. 47, S. 1221, s. 386.

"Devletlü, Necabetlü Yusuf İzzeddin Efendi Hazretleri'nin Hilâl-i Ahmer İdare-i Merkeziyesi'ni hin-i teşriflerinde heyet-i idare tarafından istikballeri. ~ *S. A. I. le prince Youssouf Izzeddine reçu par le Comité d'Administration du Croissant Rouge.*" SF, C. 47, S. 1221, s. 386.

""Lorraine'de, 'Thionville' kurbunda 'Aransi [آرانسی]' civarında Fransızların, Alman ordusunun sol cenahına, 26 Ağustosta vuku bulan taarruzlarında geri püskürtülmeleri. ('İllustrierte Zeitung' Gazetesi'nin bu muharebede hazır bulunmuş ve gözüyle hadiseyi görmüş olan ressamı 'Willy Brandus [ویللی براندوس]' tarafından tersim edilmiştir.). ~ *L'offensive française du 26 août repoussée par l'armée allemande, placée sous le commandement du Kronprinz.*" SF, C. 47, S. 1221, s. 387.

""Ren' nehri ile 'Uvaz [اووا ز]' nehri arasındaki muharebatta bir Fransız bataryası." SF, C. 47, S. 1221, s. 387.

"Londra'yı tehdit eden Alman Zeplin balonları zabitanı. ~ *Les officiers des deux Zeppelins allemands qui menacent Londres.*" SF, C. 47, S. 1221, s. 390.

"İngilizlerin balonculuğu: İngilizler dahi kabil-i sevk balon imalatına muharebeden akdem heves eyleyip bir tane Zeplin inşa eylemişler ise de ilk tayeranında sıklet hesabının hatasından dolayı baş aşağı düşerek ortasından kırılmıştır. ~ *Le premier essai d'un dirigeable anglais à Barrou.*" SF, C. 47, S. 1221, s. 390.

"Alman ordularında: Bir istikşaf balonunun, istikşafatı hakkında kumandana ita ettiği malumat üzerine topçulara telefonla emir verilmesi. ~ *Le dirigeable, le téléphone de l'artillerie marchent ensemble.*" SF, C. 47, S. 1221, s. 390.

"Avusturyalıların 30,5 santimlik motorlu topları (Bu bataryalar Almanya'da Namur, Givet, Maubeuge kalelerinin zaptında fevkalade hizmet etmiştir.). ~ *Les mortriers autrichiens de 30,5 cent.*" SF, C. 47, S. 1221, s. 391.

"Avusturya cesim toplarının yandan manzarası." SF, C. 47, S. 1221, s. 391.

"Şarki Prusya'da: Münhezim olan Rus askerlerinin yığın yığın üniformalarını ve sair iğtinamat-ı harbiyeyi Alman müstahfazları arayıp ayırırken. ~ *Les butins pris aux russes par les allemands.*" SF, C. 47, S. 1221, s. 391.

"Almanya'daki üseranın demiryollarında hizmeti. ~ *Les prisonniers de Guerre au travail en Allemagne.*" SF, C. 47, S. 1221, s. 394.

"Bir tek Alman mecruh esir, sekiz tüfekli ve süngülü Fransız neferin muhafazası altında. ~ *Un blessé allemand en bonne-escorte en France.*" SF, C. 47, S. 1221, s. 394.

"İngilizler olta atıp bitarafları yakalamak istiyorlar." SF, C. 47, S. 1221, s. 395.

"Argonne Ormanı'nda süngü süngüye muharebeden sonra Fransızların hezimeti. ~ *Un combat corps à corps dans la forêt d'Argonne et la déroute des Français.*" SF, C. 47, S. 1222, s. 399.

"Alman ordularında mecruh toplayan Salib-i Ahmer köpekleri. ~ *Les chiens de la Croix Rouge de l'armée allemande.*" SF, C. 47, S. 1222, s. 402.

"Alman Salib-i Ahmer kadın hastabakıcılarının beray-i muavenet Viyana'ya azimetlerinde bir istasyondaki intizam-ı hal ü vaziyetleri. ~ *Les dames de la Croix Rouge allemande dans une des gares de Berlin.*" SF, C. 47, S. 1222, s. 403.

"Alman Salib-i Ahmer otomobillerinin bulundukları bahçe ile (...) ~ *Les autos de la Croix Rouge allemande.*" (Ortak alt yazı. bk. "Alman Salib-i Ahmer otomobillerinin (...) ifa-yı vazifeye suret-i intizarları") SF, C. 47, S. 1222, s. 403.

"Alman Salib-i Ahmer otomobillerinin (...) ifa-yı vazifeye suret-i intizarları. ~ *Les autos de la Croix Rouge allemande.*" (Ortak alt yazı. bk. "Alman Salib-i Ahmer otomobillerinin bulundukları bahçe ile (...)") SF, C. 47, S. 1222, s. 403.

"Anvers fatihi General von Besler. ~ *Le Général von Besler, conquérant d'Anvers.*" SF, C. 47, S. 1222, s. 406.

"Anvers hücumu kumandanlarından General von Budenhausen." SF, C. 47, S. 1222, s. 406.

"Anvers'in zaptında İngilizlerden iğtinam olunan toplar. ~ *Les canons anglais pris par les allemands à Anvers.*" SF, C. 47, S. 1222, s. 406.

"Fransa'da Verdun Kalesi ve civarı." SF, C. 47, S. 1222, s. 407.

"Berlin'e gelen Fransız esirleri. ~ *Les prisonniers français en route pour Berlin.*" SF, C. 47, S. 1222, s. 407.

"İğtinam olunan toplardan." SF, C. 47, S. 1222, s. 410.

"Anvers civarında Belçikalıların yıktıkları köprü. ~ *Le pont détruit d'Anvers.*" SF, C. 47, S. 1222, s. 410.

"Almanların aldıkları bir İngiliz topu." SF, C. 47, S. 1222, s. 410.

"Gidiyorlar!!." SF, C. 47, S. 1222, s. 411.

"Gidenler: İngiltere sefiri Sir Mallet (...)" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Gidenler:" ifadesiyle başlayan diğer iki fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1222, s. 414.

"Gidenler: (...) Fransa sefiri Mösyö Bompard (...)" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Gidenler:" ifadesiyle başlayan diğer iki fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1222, s. 414.

"Gidenler: (...) Refikası Madam Bompard" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Gidenler:" ifadesiyle başlayan diğer iki fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1222, s. 414.

"Bir Rus Çar babasına diyor ki." SF, C. 47, S. 1222, s. 414.
"Fransa İmparatoru Birinci Raymond." SF, C. 47, S. 1222, s. 414.
"Denizler hakimi (İngiliz)." SF, C. 47, S. 1222, s. 414.

2.2.2. TÜRLERE VE KAYNAKLARA GÖRE (GÖRSEL MALZEME)

2.2.2.1. FOTOĞRAFLAR:

2.2.2.1.1. KAYNAĞI BELİRTİLMİŞ FOTOĞRAFLAR:

2.2.2.1.1.1. AHMED NECATİ:

"Taşkışla Harikı'nda aldıkları cerihalardan müteessiren vefat eden 'Goeben' zırhlısı mürettebatından üç Alman bahriyelinin tabutları etrafında ayin-i ruhanî. ~ *Les derniers adieux adressés aux matelots allemands morts par suite de l'incendie de Tache-Kichla.*" SF, C. 47, S. 1199, s. 37.

"Taşkışla Harikı'nda cansiperane ve fedakârane itfa-yı harika çalışarak aldıkları cerihalardan müteessiren Alman Hastanesi'nde vefat eden 'Goeben' zırhlısı mürettebatından üç Alman bahriyelinin (Pazartesi, 12 Mayıs) cenaze merasimi. ~ *Les funérailles des matelots allemands qui ont trouvé la mort dans l'incendie de Tache-Kichla en voulant secourir la caserne.*" SF, C. 47, S. 1199, s. 37.

2.2.2.1.1.2. BERLİN MUHABİRİ:

"(...) Zafer haberinin vürudunda Berlin'de Harbiye Nezareti Meydanı'nda halkın şevk ü sürur. ~ *Général EMMICH, le commandant des troupes allemandes qui ont pris Liège et le foule berlinouse*" (Ortak alt yazı. bk. "Liege fatihi General Emmich ve (...)") SF, C. 47, S. 1213, s. 255.

2.2.2.1.1.3. EMİN REFİK:

"Bursa'da Ulu Cami'de Romanyalı talibat ü talebe ile Osmanlı Darülfünunu mihmandarları. ~ *Les étudiants roumains à la grande Mosquée de Brousse.*" SF, C. 46, S. 1196, s. 608.

"Romanyalı talibat ü talebe ile mihmandarları, Bursa'da Mekteb-i Sultani bahçesinde İttihat ve Terakki Numune Mektebi birlikte. ~ *Les étudiants turcs et roumains dans le lycée de Brousse.*" SF, C. 46, S. 1196, s. 609.

"Romanyalı talibat ü talebe ile mihmandarları ve Mekteb-i Tıbbiye talebesi, Mekteb-i Tıbbiye önünde." SF, C. 46, S. 1196, s. 609.

2.2.2.1.1.4. FERİD İBRAHİM [ÖZGÜRAR]:

"Alman heyet-i askeriyesi reisi ve Birinci Kolordu-yı Hümayun kumandanı Liman von Sanders Paşa: Babıali havalisinde. ~ *Son Excellence LIMAN v. SANDERS PACHA: dans la cour de la Sublime Porte.*" SF, C. 46, S. 1176, s. 124.

"Arnavutköyü üstünde müceddeden inşa olunan İnasa Mahsus Amerikan Koleji'nin mütalaa salonunda talibat: Bunlar miyanında İslam hanım kızları ikmal-i tahsil etmekte ve kadınlarımızın tekemmülat-ı içtimaiyesine hazırlanmaktadır. ~ *Une salle d'étude du Collège Américain des jeunes filles nouvellement inauguré à Arnaoutkeuy.*" SF, C. 47, S. 1200, s. 49.

"Ayastafanos'ta Tayyare Mektebi Müdürü Veli Bey ile tayyare zabitanı. ~ *A l'Ecole d'aviation de Safrakeuy, les pilotes militaires turcs réunis autour de leur directeur Vély Bey.*" SF, C. 46, S. 1171, s. 8.

"Belkıs Şevket Hanım, 'Osmanlı' tayyaresi yanında." SF, C. 46, S. 1175, s. 109.

"Belkıs Şevket Hanım, tayyare seyahatinden avdetinde istikbal olunurken." SF, C. 46, S. 1175, s. 108.

"Belkıs Şevket Hanım ve tayyare zabiti Fethi Bey, tayyarede." SF, C. 46, S. 1175, s. 109.

"Belkıs Şevket Hanım'ın Fethi Bey ile İstanbul ufkunda tayeranı sırasında. (Müdafaa-i Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti erkân-ı muhteremesi: Resimde tam

cemiyetin bayrağı önünde, ayakta duran iki hanım efendiden sağ taraftaki Fethi Bey merhumun validesi ve soldaki hemşiresidir.). ~ *Belkis Hanoum. Première aviatrice turque qui avait volé avec Fethi Bey.*"[1] SF, C. 46, S. 1187, s. 393.

"Bir otomobil kazası neticesinde pek müessif bir surette terk-i hayat eden Birinci Kolordu Kumandanı Nuri Bey merhumun cenaze merasimi. ~ *Les funérailles du Commandant du 1er corps d'Armée Noury bey, tué par accident d'automobile.*" SF, C. 46, S. 1192, s. 512.

"Birinci Kolordu Kumandan Vekili Cemal Bey ile tayyare zabiti Fethi Bey: Tayyarede. ~ *Le commandant Djémal Bey en aéroplane militaire.*" SF, C. 46, S. 1171, s. 5.

"Birinci Kolordu-yı Hümayun kumandanlığına tayin olunan Almanya heyet-i askeriyesi reisi Liman von Sanders Paşa: İstanbul'a muvasalatında, Sadaret Dairesi önünde. ~ *Son Excellence LIMAN v. SANDERS PACHA Président de la Mission Militaire Allemande et Commandant du 1er Corps d'Armée ottomane: à son arrivée à la Sublime Porte.*" SF, C. 46, S. 1176, s. 121.

"Dahiliye Nazırı Talat Bey ile tayyare zabiti Fethi Bey: Tayyarede. ~ *Talaat Bey le ministre de l'intérieur en aéroplane conduit par le pilote Fethi Bey.*" SF, C. 46, S. 1171, s. 4.

"Fethi Bey, Belkıs Şevket Hanım'ın tayeranında."[2] SF, C. 46, S. 1187, s. 391.

"Fethi ve Sadık Beylerin Taberiye civarında şahadetinden sonra aynı vazifeyi ifa etmek üzere İstanbul'dan hareket eden tayyare zabiti Salim Bey ve refiki Erkân-ı Harbiye yüzbaşısı Kemal Bey (...). ~ *SALIM BEY et KEMAL BEY, partis de l'Ecole d'Aviation de Safrakeuy avec l'aéroplane 'Erthogroul', pour remplacer les regrettés Fethi et Sadik, morts héroïquement en Palestine pendant le raid Constantinople-Le Caire.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt

[1] S. 1175, s. 97'deki "Osmanlı Müdafaa-i Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti ve 'Kadınlar Dünyası' heyet-i tahririyesi erkân-ı muhteremesi" alt yazılı fotoğrafın aynısı.

[2] S. 1175, s. 109'daki "Belkıs Şevket Hanım ve tayyare zabiti Fethi Bey, tayyarede" alt yazılı fotoğrafın aynısı.

yazısı "(...) Salim ve Kemal Beylerin râkip oldukları 'Ertuğrul' tayyaresi..." ifadesiyle başlayan fotoğraf.) SF, C. 46, S. 1188, s. 409.

"Fransa'nın Bahr-i Sefit Filosu Başkumandanı Amiral Boué de Lapeyrère'in râkib olarak Dersaadet'e muvasalat ettiği 'Jurien de La Gravière' zırhlı kruvazörü: Salıpazarı pişgâhında. ~ *Le croiseur-cuirassé JURIEN DE LA GRAVIÈRE.*" SF, C. 46, S. 1173, s. 53.

"Hizmet-i Hükümet-i Osmaniye'ye dahil olan Fransız jandarma zabitleri. ~ *Les chefs français qui ont accepté la réorganisation de la gendarmerie turque.*" SF, C. 46, S. 1191, s. 489.

"İnasa Mahsus Amerikan Koleji'nin konferans, mütalaa, kütüphane salonlarını muhtevi daire. ~ *Le pavillon de conférence et de bibliothèque du Collège d'Arnaoutkeuv.*" SF, C. 47, S. 1200, s. 52.

"İnasa Mahsus Amerikan Koleji'nin konferans salonu. ~ *La salle de conférence du Collège.*" SF, C. 47, S. 1200, s. 52.

"İnasa Mahsus Amerikan Koleji'nin manzara-i hariciyesi. ~ *Les bâtiments du Collège Américain d'Arnaoutkeuy.*" SF, C. 47, S. 1200, s. 53.

"İnasa Mahsus Amerikan Koleji'nin taamhanesi. ~ *Une salle à manger du Collège.*" SF, C. 47, S. 1200, s. 53.

"İslam kadınları âlemindeki tahavvülat ü tekemmülattan: Bahriye Nazırı Cemal Paşa Hazretleri'nin refika-i muhteremeleri tarafından Şişli'de muteber Osmanlı hanımları marifetiyle tertip olunan 'Pazar-ı Şefkat'in manzarası. ~ *Une évolution heureuse dans le monde des dames musulmanes: Le Bazar de Charité inauguré à Chichli sous la présidence de Madame Djémal Pacha.*" SF, C. 46, S. 1196, s. 605.

"İstanbul-Kahire seyahat-i havaiyesi: Tayyareci Fethi ve Nuri Beylerle seyahat refikleri. ~ *Les deux aviateurs Fethi et Nouri beys et ses deux voyageurs. (Photographie avant leurs départs pour le raid de Constantinople-Le Caire)*" SF, C. 46, S. 1184, s. 317.

"İstanbul üzerinde: Bir manzara-i bediiye, gurub-i afitap. ~ *Une photographie artistique de la Maison Férid Ibrahim; le coucher du soleil sur le Stamboul.*" SF, C. 46, S. 1184, s. 313.

"İstanbul'da bir manzara-i bedia: Kızkulesi ve Boğaziçi'nin methali. ~ *Un effet de nuit obtenu sur le Bosphore.*" SF, C. 46, S. 1192, s. 509.

"İstanbul'da sanat-ı tıbaatı tesis ve ilk matbaayı güşad eden 'İbrahim Müteferrika' merhumun Kasımpaşa'da İdris Muhtefi Makberesi civarındaki kabri. ~ *Au cimetière de Cassim Pacha: Le tombeau de feu IBRAHIM MUTÉFÉRRICA, fondateur de la première imprimerie à Constantinople.*" SF, C. 46, S. 1177, s. 145.

"İstanbul'un bahar manzaralarından: Kurbağalıdere Köprüsü. ~ *Le printemps au Bosphore: Aux Eaux-Douces d'Asie.*" SF, C. 46, S. 1196, s. 612.

"İstiklâl-i Osmanî merasimi: Darülfünun talebesi eski kıyafetlerle, Harbiye Nezareti önünde. ~ *Anniversaire de l'Indépendance Ottomane. Les étudiants de l'Université portant d'anciens costumes, devant le Minist. de la Guerre.*" SF, C. 46, S. 1179, s. 197.

"İstiklâl-i Osmanî merasimi: Eski kıyafetlerle Darülfünun talebesi, Şehremaneti önünde. ~ *Les étudiants de l'Université portant d'anciens costumes, devant la Préfect. de la Ville.*" SF, C. 46, S. 1179, s. 197.

"İstiklâl-i Osmanî merasim-i ihtifaliyesi: Darülfünun ve mekâtib-i aliye talebesi Babıali önünde; Dahiliye Nazırı Talat Beyefendi irad-ı nutk ederken. ~ *Anniversaire de l'Indépendance Ottomane. S. E. TALAAT BEY, ministre de l'Intérieur, haranguant devant la Sublime-porte les étudiants de l'Université et d'autres écoles supérieures.*" SF, C. 46, S. 1179, s. 196.

"Merhum Fethi Bey'in natamam vazifesini itmam etmek üzere hareket eden Salim Bey, Ertuğrul tayyaresinde." SF, C. 46, S. 1188, s. 412.

"Osmanlı Müdafaa-i Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti ve 'Kadınlar Dünyası' heyet-i tahririyesi erkân-ı muhteremesi: Belkıs Şevket Hanımefendi'nin tayeran münasebetiyle tayyare önünde alınmış olan fotoğrafidir." SF, C. 46, S. 1175, s. 97.

"Sadr-ı esbak ve Reis-i Ayan Said Paşa merhumun cenaze merasimi: Cenaze Dolmabahçe'ye doğru getirilirken. ~ *Les funérailles de Saïd Pacha qui ont en lieu le 2 Mars à Constantinople.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 385.

"(...) Salim ve Kemal Beylerin râkip oldukları 'Ertuğrul' tayyaresi, Safraköyü Tayyare Karargâhı'ndan pervaz ederken. ~ *SALIM BEY et KEMAL BEY, partis de l'Ecole d'Aviation de Safrakeuy avec l'aéroplane 'Erthogroul', pour remplacer les regrettés Fethi et Sadik, morts héroïquement en Palestine pendant le raid Constantinople-Le Caire.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Fethi ve Sadık Beylerin Taberiye civarında şahadetinden sonra..." ifadesiyle başlayan fotoğraf.) SF, C. 46, S. 1188, s. 409.

"Sarayiçi Parkı'nda, ahiren icra olunan hafriyat ile meydana çıkan asar-ı atikanın manzarası. ~ *Les ruines d'un vieux palais découvertes au Parc de Séraï-Bournou pendant le nivellement.*" SF, C. 46, S. 1174, s. 73.

"Sultan Ahmed Meydanı'nın (Park yapıldıktan sonra) manzara-i cedidesi. ~ *Vue du nouveau Parc sur la Place de Sultan-Ahmed.*" SF, C. 46, S. 1181, s. 241.

"Şehit tayyarecilerimiz Fethi ve Nuri Beylerle Mülazım Sadık Bey'in tebid-i hatırası için Fatih Meydanı'nda inşa olunacak olan abide-i ihtiramın vaz'-ı esas resmi. ~ *La pose de la première pierre de Monument des aviateurs Turcs.*" SF, C. 46, S. 1192, s. 513.

"Şeyhülislam-ı cedit Hayri Efendi Hazretleri (Babıali'ye muvasalatları sırasında.). ~ *Son Altesse HAIRI BEY, le nouveau Chéikh-ul-Islam arrivant à la Sublime Porte dans la voiture de gala.*" SF, C. 46, S. 1189, s. 433.

"Tayyareci Mösyö Daucourt, refiki Mösyö Roux (başları açık), Mösyö Daucourt'un yanında Tayyare Mektebi Müdürü Veli Bey ve tayyareci zabitan ve istikbalciler. ~ *Les aviateurs français Daucourt et Roux entourés par les aviateurs militaires turcs.*" SF, C. 46, S. 1171, s. 5.

"Tayyareci Mösyö Daucourt'un Ayastafanos Tayyare Mektebi sahasında istikbali (Ön tarafta Fransa sefiresi Madam Bompard ve Tayyareci Mösyö Daucourt). ~ *L'arrivée des aviateurs français Daucourt et Roux à l'aérodrome ottoman de Safrakeuy.*" SF, C. 46, S. 1171, s. 4.

"Vükelâdan Cemal Paşa, İbrahim Bey, Talat Bey, Enver Paşa ve Şehremaneti namına Ahmed İhsan Bey: İstanbul-Kahire seyahat-i havaiyesi, Vükelâ-yi fiham ve zevat-ı muhtereme tayyarecileri teşyi ederken. ~ *Les ministres Djémal et Enver Pacha, Talaat Bey et Ibrahim Bey ainsi que le Maire de Péra saluant le départ des aviateurs militaires turcs qui partent pour Le Caire.*" SF, C. 46, S. 1184, s. 316.

"Zat-ı Hazret-i Padişahî'ye arz-ı tazimat etmek üzere Dersaadet'e gelmiş olan Fransa'nın Bahr-i Sefit Filosu Başkumandanı Amiral Boué de Lapeyrère: Babıali pişgâhında. ~ *L'Amiral BOUÉ DE LAPEYRÈRE. Arrivé à Constantinople.*" SF, C. 46, S. 1173, s. 52.

2.2.2.1.1.5. <u>PHEBUS:</u>

"Ahiren 'Jurien de La Gravière' zırhlı kruvazörüyle hakpay-i şahaneye arz-ı tazimat için Dersaadet'e gelmiş olan Fransa'nın Bahr-i Sefit Filosu Kumandanı Amiral Lapeyrère ile kruvazör zabitanının Fransa Sefareti'nde Sefir Mösyö Bompard ve refika-i muhteremelerinin birlikte alınmış olan resimleri. ~ *L'amiral Boué de Lapeyrère et les officiers du croiseur-cuirassé Jurien de La Gravière à l'Ambassade de France.*" SF, C. 46, S. 1175, s. 100.

"Arnavutluk Adliye ve Mezahip Nazırı Aziz Paşa. ~ *AZIZ PACHA*" SF, C. 46, S. 1189, s. 445.

"Arnavutluk Harbiye ve Maliye Nazırı Esad Paşa. ~ *ESSAD PACHA*" SF, C. 46, S. 1189, s. 445.

"Babanzade İsmail Hakkı Bey merhum. ~ *BABAN ZADÉ ISMAIL HAKKI BEY, décédé.*" SF, C. 46, S. 1178, s. 169.

"Esad Paşa." SF, C. 46, S. 1181, s. 248.

"Fransa Sefarethanesi'nde tayyareci Mösyö Daucourt ile refiki Mösyö Roux hazır oldukları halde şereflerine verilmiş olan ziyafeti müteakip çıkarılan resim: Birinci sırada oturanlar: (sağdan sola) Osmanlı tayyare zabiti Fesa Bey, Fransa sefiresi Madam Bompard, Dahiliye Nazırı Talat Bey, Fransa sefiri Mösyö Bompard, tayyareci Mösyö Daucourt, Matmazel Bompard, Mösyö Daucourt'un refik-i seyahati Mösyö Henry Roux. Ayakta birinci sıra: (sağdan sola) Kaptan Laborde, Mösyö Rey, Mösyö Pissard, Şehremini Cemil Paşa, Beyoğlu Belediye Müdürü ve gazetemiz sahibi Ahmed İhsan Bey, Tayyare Mektebi Müdürü Veli Bey, Mösyö Villemorin. ~ *Un souvenir du déjeuner donné à l'Ambassade de France en l'honneur des aviateurs Daucourt et Roux. Au premier rang: au milieu M. Bompard, à sa droite M. Doucourt, Mlle Bompard, M. Roux. A sa gauche: Talaat bey, Mme Bompard, aviateur Fessa bey. Au deuxième rang: au milieu, le Préfet Djémil Pacha, à sa droite Ahmed Ihsan Bey, Vély Bey, M. Matthieu, M. Villemorin. A sa gauche: MM. Pissard, Rey, commandant Laborde.*" SF, C. 46, S. 1171, s. 1.

"Harbiye Nazır-ı cedidi Enver Paşa. ~ *ENVER PACHA, le nouveau Ministre de la Guerre.*" SF, C. 46, S. 1179, s. 200.

"Harbiye Nazır-ı sabıkı İzzet Paşa. ~ *IZZET PACHA, Ministre de la Guerre, démissionnaire.*" SF, C. 46, S. 1179, s. 200.

"İstanbul mebusu Halacyan Efendi. ~ *HALADJIAN EFFENDI.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 396.

"Nafia Nazır-ı cedidi Cemal Paşa. ~ *DJÉMAL PACHA, le nouveau Ministre des Travaux Publics.*" SF, C. 46, S. 1179, s. 201.

"Osmanlı ve Türk Hanımları Esirgeme Derneği İstanbul sergisi. ~ *La Vente de Charité organisée par la Société des dames turques au profit des orphelins Ottomans.*" SF, C. 47, S. 1207, s. 164.

"Paris'ten şehrimize tayyare ile vürud eden Daucourt'un Safraköy Tayyare Mektebi'nden zaman-ı hareketinde rasime-i veda. ~ *L'aviateur français Daucourt sur son Avion 'Boul' faisant les adieux avant son départ dans l'aérodrome de Safrakeuy.*" SF, C. 46, S. 1172, s. 33.

"Sadr-ı esbak Kâmil Paşa merhum. ~ *KIAMIL PACHA, décédé à Chypre.*" SF, C. 46, S. 1172, s. 37.

"Sadr-ı esbak ve Reis-i Ayan Said Paşa merhum (Şayan-ı dikkat bir fotoğrafi ve bir hatıra: Talihin bir cilve-i na-sazı olarak bu grupta görünen üç muhterem sima Mahmud Şevket Paşa, Babanzade İsmail Hakkı Bey, Said Paşa bu sene içinde irtihal etmişlerdir.). ~ *Un groupe où se trouvaient Saïd Pacha et Mahmoud Chevket Pacha, tous les deux disparus aujourd'hui.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 389.

"Suriye Vali-i cedidi Hulusi Beyefendi. ~ *HOULOUSSI BEY, Le gouverneur-général de Damas.*" SF, C. 47, S. 1209, s. 206.

"Şair ve edib-i muazzam Abdülhak Hamid Beyefendi (Meclis-i Ayan azalığına tayin buyurulmuşlardır.). ~ *Le grand poète turc ABDUL-HAKK HAMID BEY nommé sénateur.*" SF, C. 46, S. 1179, s. 193.

"Üstad Ekrem'in son tasvirleri." SF, C. 46, S. 1183, s. 305.

2.2.2.1.1.6. <u>WEİNBERG:</u>

"Dahiliye Nazırı Talat Bey ile Romanya Dahiliye Nazırı Mösyö Take İonescu 'Romanya' vapurunun güvertesinde. ~ *S. E. TALAAT BEY et le ministre roumain T. JONESCU à bord du*

bateau roumain devant les quais de Galata." SF, C. 46, S. 1172, s. 32.

"Dahiliye Nazırı Talat Bey, Romanya Dahiliye Nazırı Mösyö Take İonescu ve refika-i muhteremesi 'Romanya' vapurunda. ~ *Les mémes et Mme JONESCU à bord du Roumain.*" SF, C. 46, S. 1172, s. 32.

2.2.2.1.2. İKTİBAS EDİLMİŞ VEYA KAYNAĞI BELİRTİLMEMİŞ FOTOĞRAFLAR:

"Abdülkerim Paşa merhum. ~ *ABDUL KERIM PACHA décédé.*" SF, C. 46, S. 1173, s. 56.

"Abdürrezzak Efendi merhum." SF, C. 47, S. 1215, s. 296.

"Afganistan Emiri Siracü'l-minnet ve'd-din Emir Habibullah Han Hazretleri (ortada), Şehzade Muinü's-saltana Serdar İnayetullah Han (Emir'in sağında), Şehzade Aynü'd-devle Serdar Amanullah Han (Emir'in solunda)." SF, C. 46, S. 1176, s. 128.

"Afganistan'da bir meclis-i mühimm-i askeri: Emir'in huzurunda bir asker neferi irad-ı nutk ederken." SF, C. 46, S. 1176, s. 128.

"Ahiren Fransa Akademisi azalığına intihap olunan Fransa üdeba ve muharririninden Mösyö Alfred Capus." SF, C. 46, S. 1188, s. 424.

"Ahiren İstanbul'u ziyaret etmiş olan İngiliz muharrirelerinden Miss Ellison." SF, C. 46, S. 1176, s. 133.

"Ahiren 'Rondsberg'de inşaatı hitam bulan dünyanın en büyük köprüsü." SF, C. 46, S. 1175, s. 112.

"Ahiren şehrimizi ve matbaamızı ziyaret etmiş olan Rusya'da, Orenbourg şehri Mekteb-i İnas-ı İslamî muallimesi Bağbostan Hanım. ~ *Mme BACHBUSTAN HANEM, Directrise de l'école normale musulmane d'Orenbourg.*" SF, C. 47, S. 1209, s. 202.

"Ahiren vefat eden Habeş Hükümdarı Menelik." SF, C. 46, S. 1177, s. 157.

"Âlem-i İslam'da bir hükümdar kadın: Hindistan'da Bhopal Hakimesi ulviyet-penah Begüm Hazretleri. ~ *S. H. La Begum de Bhopal, la*

seule femme musulmane qui règne aux Indes." SF, C. 46, S. 1180, s. 217.

"Alman Bahriye Nazırı Amiral von Tirpitz." SF, C. 47, S. 1213, s. 258.

"Alman kuva-yi askeriyesinin iki rükn-i mühimmi: Erkân-ı Harp Reisi General Moltke, İmparator Wilhelm Hazretleri'nin yanında. ~ *S. M. Guillaume II avec le général Moltke, son chef d'Etat-major.*" SF, C. 47, S. 1215, s. 291.

"Alman ordularında: Bir istikşaf balonunun, istikşafatı hakkında kumandana ita ettiği malumat üzerine topçulara telefonla emir verilmesi. ~ *Le dirigeable, le téléphone de l'artillerie marchent ensemble.*" SF, C. 47, S. 1221, s. 390.

"Alman ordularında mecruh toplayan Salib-i Ahmer köpekleri. ~ *Les chiens de la Croix Rouge de l'armée allemande.*" SF, C. 47, S. 1222, s. 402.

"Alman Salib-i Ahmer kadın hastabakıcılarının beray-i muavenet Viyana'ya azimetlerinde bir istasyondaki intizam-ı hal ü vaziyetleri. ~ *Les dames de la Croix Rouge allemande dans une des gares de Berlin.*" SF, C. 47, S. 1222, s. 403.

"Alman Salib-i Ahmer otomobillerinin bulundukları bahçe ile (...) ~ *Les autos de la Croix Rouge allemande.*" (Ortak alt yazı. bk. "Alman Salib-i Ahmer otomobillerinin (...) ifa-yı vazifeye suret-i intizarları") SF, C. 47, S. 1222, s. 403.

"Alman Salib-i Ahmer otomobillerinin (...) ifa-yı vazifeye suret-i intizarları. ~ *Les autos de la Croix Rouge allemande.*" (Ortak alt yazı. bk. "Alman Salib-i Ahmer otomobillerinin bulundukları bahçe ile (...)") SF, C. 47, S. 1222, s. 403.

"Alman ümera-yı askeriyesi harbi idare ederlerken." SF, C. 47, S. 1212, s. 251.

"Almanlar cihana hayret veren müthiş topları nasıl ısaga ve imal eyler. ~ *L'intérieur d'une usine de canon en Allemagne.*" SF, C. 47, S. 1214, s. 282.

"Almanların aldıkları bir İngiliz topu." SF, C. 47, S. 1222, s. 410.

"Almanların Fransızlardan iğtinam ettikleri ve Münih şehrine nakleyledikleri toplardan birini, Bavyera Kralı Ludwig ile Münih ahalisi temaşa eyliyorlar." SF, C. 47, S. 1217, s. 330.

"Almanların Rusya hududunda muzafferiyat-ı fevkaladelerini temin eden General Hindenburg. ~ *Le général Hindembourg.*" SF, C. 47, S. 1219, s. 354.

"Almanların Şark muvaffakiyat-ı askeriyesinden: Yüz bin Rus üserasından bir ufak numune. ~ *Les prisonniers russes en Allemagne.*" SF, C. 47, S. 1214, s. 275.

"Almanların taht-ı muhasarasında olan Anvers Limanı. ~ *Le port d'Anvers.*" SF, C. 47, S. 1216, s. 314.

"Almanların yed-i zaptına geçen Belçika istihkâmatından biri. ~ *Un fort belge pris par les allemands.*" SF, C. 47, S. 1220, s. 375.

"Almanya Başvekili Bethmann-Hollweg." SF, C. 46, S. 1181, s. 249.

"Almanya Harbiye Nazırı General von Falkenhayn." SF, C. 46, S. 1181, s. 249.

"Almanya İmparator ve İmparatoriçesi ve ailesi erkânı (Bu grupta yalnız Veliaht eksiktir. Resim bu sene yılbaşı günü Potsdam'da alınmıştır.) Ayakta: İmparator ve İmparatoriçe. Kademelerin en yükseğinde oturanlar, soldan sağa: İmparatorun kayınbiraderi Prens Adolf de Schaumburg-Lipe, Prens Valdemar de Prus, İmparatorun kayınbiraderi Prens Friedrich Karl de Hessen. Bunların hemen alt sırasında oturanlar: İmparatorun biraderi Prens Heinrich de Prus, Prenses Bernhard de Sachs-Meiningen, İmparatorun oğlu Prens Adalbert de Prus, İmparatorun hemşireleri Prenses Friedrich Karl de Hessen, Prenses Adolf de Schaumburg-Lipe, İmparatorun gelinleri Prenses August Wilhelm, Prenses Eitel Friedrich, İmparatorun kızı Prenses Victoria Luise de Braunschweig-Luneburg, İmparatorun damadı Prens Ernst August de Braunschweig-Luneburg. En önde üçüncü ve ikinci kademelerde oturanlar: Prens Bernhard de Sachs-Meiningen, İmparatorun görümcesi[1] Prenses Heinrich de Prus, İmparatorun oğlu Prens Eitel Friedrich, Veliahdın zevcesi ve İmparatorun gelini Prenses Caecilia, İmparatorun oğulları Prens August Wilhelm, Prens Oscar ve Prens Joachim de Prus." SF, C. 46, S. 1182, s. 276.

"Almanya İmparatoru İkinci Wilhelm Hazretleri şanlı ordusunun başında." SF, C. 47, S. 1212, s. 251.

"Almanya İmparatoru İkinci Wilhelm." SF, C. 47, S. 1209, s. 194.

[1] "yengesi" yerine "görümcesi" denmiş.

"Almanya İmparatorunun altı oğlu, bir kızı, bir damadı ve üç gelini: Soldan sağa: Prens Joachim (imparatorun 6'ncı oğlu), Prens Oscar (5'inci), Prenses Eitel Friedrich, Prenses Victoria Luise (elyevm Braunschweig düşesi), Prens Ernst August Cumberland (imparatorun damadı, Braunschweig dukası), Prenses August Wilhelm, Kronprinzessin (Veliahdın zevcesi), Kronprinz (Veliaht), Prens Eitel Friedrich (2'nci). Halı üstünde oturanlar: Prens Adalbert (3'üncü) ve Prens August Wilhelm (4'üncü)." SF, C. 46, S. 1172, s. 40.

"Almanya izcileri." SF, C. 47, S. 1203, s. 105.

"Almanya'da İngiliz üserası demiryolu inşaatında. ~ *Les prisonniers anglais et russes au travail en Allemagne.*" SF, C. 47, S. 1220, s. 374.

"Almanya'da İngiliz üserası." SF, C. 47, S. 1220, s. 374.

"Almanya'da 'Kiel' Limanı'nın methali. ~ *Le port de Kiel.*" SF, C. 47, S. 1209, s. 198.

"Almanya'da Rus üserası sokak süpürüyorlar." SF, C. 47, S. 1220, s. 374.

"Almanya'daki üseranın demiryollarında hizmeti. ~ *Les prisonniers de Guerre au travail en Allemagne.*" SF, C. 47, S. 1221, s. 394.

"Almanya'nın Bahr-i Sefid Filosu Kumandanı Kontramiral 'Souchon'un râkip olduğu 'Goeben' zırhlısı. ~ *'Gœben' devant le palais Impérial.*" SF, C. 47, S. 1198, s. 24.

"Almanya'nın 'Blucher' zırhlı kruvazörü. ~ *Le croiseur allemand 'Blucher'.*" SF, C. 47, S. 1209, s. 199.

"Almanya'nın cesim harp balonları mucidi Kont Zeppelin. ~ *Comte de Zippelin.*" SF, C. 47, S. 1211, s. 226.

"Almanya'nın 'Hambourg America Linie' Kumpanyası'nın en büyük türbinli vapuru 'İmparator'." SF, C. 46, S. 1192, s. 517.

"Almanya'nın Kiel'deki tahtelbahir sefineler limanı ve (...) ~ *Les sous-marins allemands à Kiel et la manœuvre des croiseurs avec un dirigeable.*" (Ortak alt yazı. bk. "(...) Kabil-i sevk balonu ile zırhlıların manevrası") SF, C. 47, S. 1210, s. 211.

"Almanya'nın 'Turingen' dretnotu, bir torpido muhribi ile birlikte. ~ *Le dreadnought allemand 'Turingen'*" SF, C. 47, S. 1209, s. 198.

"'Alsace'de, Strasbourg civarında 'Saverne' beldesinde Kışla Meydanı." SF, C. 46, S. 1181, s. 249.

"Amerika Hükümeti'nin talebi üzerine Filipin Cezairi ahali-i İslâmiyesi muallimliğine intihap edilmiş ve mahalline vasıl olan Esseyid Mehmed Vecih Geylanî Efendi ve Filipin ahalisinden birkaçı." SF, C. 46, S. 1191, s. 489.

"Amerika Reis-i Cumhuru Mösyö Wilson." SF, C. 46, S. 1196, s. 613.

"Amerika'da, Kanada'da Quebec şehri civarında ahiren inşa olunan cesim köprü." SF, C. 46, S. 1186, s. 369.

"Amerika'da New York şehri civarında, Nehr-i Şarki üstünde ahiren inşa olunan cesim köprü." SF, C. 46, S. 1186, s. 368.

"Amerika'da Saint Lawrence Körfezi'nde bir kömür vapuruyla müsademe ederek gark olan 'Empires of Ireland' vapuru." SF, C. 47, S. 1202, s. 92.

"Amerika'ya hicret: Muhacirler vapurdan çıkarken." SF, C. 46, S. 1188, s. 420.

"Amerika'ya hicret: Muhacirlerin ahlak ve iktisat imtihanı." SF, C. 46, S. 1188, s. 421.

"Amerika'ya hicret: Muhacirlerin muayene-i tıbbiyesi." SF, C. 46, S. 1188, s. 421.

"Amerika'ya hicret: New York civarında 'Ellis İsland' adasında muhacirlere mahsus taamhane." SF, C. 46, S. 1188, s. 420.

"Amsterdam Hayvanat Bahçesi'nde ihtiyar bir 'orangutan' maymunu." SF, C. 46, S. 1177, s. 160.

"Anadolu'da mahsulat-ı sınaiye: Sivas'ta nesc edilmiş iki nefis halı. ~ *Industrie de tapis à Sivas.*" SF, C. 46, S. 1196, s. 616.

"Anvers civarında Belçikalıların yıktıkları köprü. ~ *Le pont détruit d'Anvers.*" SF, C. 47, S. 1222, s. 410.

"Anvers fatihi General von Besler. ~ *Le Général von Besler, conquérant d'Anvers.*" SF, C. 47, S. 1222, s. 406.

"Anvers hücumu kumandanlarından General von Budenhausen." SF, C. 47, S. 1222, s. 406.

"Anvers Limanı'nın manzarası. ~ *Le port d'Anvers.*" SF, C. 47, S. 1219, s. 355.

"Anvers'in zaptında İngilizlerden iğtinam olunan toplar. ~ *Les canons anglais pris par les allemands à Anvers.*" SF, C. 47, S. 1222, s. 406.

"Arnavutluk kıyafet-i milliyesinden. ~ *Un Albanais.*" SF, C. 46, S. 1190, s. 464.

"Arnavutluk Kraliçeliğine namzet Prenses de Wied." SF, C. 46, S. 1173, s. 61.

"Arnavutluk Kraliçesi: Dıraç'taki sarayının bahçesinde, çocuklarıyla birlikte." SF, C. 47, S. 1198, s. 25.

"Arnavutluk Krallığına namzet Prens de Wied." SF, C. 46, S. 1173, s. 61.

"Arnavutluk Prensesi: Prenses de Wied Trieste'den Franses zırhlısına binerken. ~ *La nouvelle souveraine d'Albanie*" SF, C. 46, S. 1189, s. 444.

"Arnavutluk Prensi: Dıraç'tan İtalyan kruvazörüne iltica ederken." SF, C. 47, S. 1203, s. 109.

"Arnavutluk Prensi Prens de Wied." SF, C. 46, S. 1187, s. 400.

"Arnavutluk Prensi, Prens de Wied'in Dıraç Limanı'na muvasalatı: Iskeleden karaya çıkarlarken iskele üzerinde. Önde ve ortada prens yürümektedir. Prensin sağ tarafında Esad Paşa, sol tarafında prenses bulunmaktadır. ~ *Le débarquement des Souverains d'Albanie à Durazzo.*" SF, C. 46, S. 1189, s. 444.

"Arnavutluk Ziraat ve Ticaret Nazırı Priştineli Hasan Bey. ~ *HASSAN BEY*" SF, C. 46, S. 1189, s. 445.

"Arnavutluk'ta testi imalathanesi." SF, C. 46, S. 1181, s. 248.

"Arnavutluk'un yeni kabinesi: Arnavutluk Başvekili ve Hariciye Nazırı Turhan Paşa. ~ *TURHAN PACHA*"~ (Bu fotoğrafın altında yer alan ilgili diğer üç fotoğraf için bk. "Arnavutluk Harbiye ve Maliye Nazırı Esad Paşa", "Arnavutluk Adliye ve Mezahip Nazırı Aziz Paşa", "Arnavutluk Ziraat ve Ticaret Nazırı Priştineli Hasan Bey") SF, C. 46, S. 1189, s. 445.

"Arşidük Ferdinand ile zevce-i muhteremesi Düşes Hohenberg'in son resimlerinden biri: sağda Düşes Hohenberg, solda Arşidük Ferdinand, ortada Düşes'in yeğeni Kontes de Lator. [دولاتور]."[1] SF, C. 47, S. 1204, s. 116.

"Arz-ı Mukaddes'te: Köylü kadınları." SF, C. 46, S. 1180, s. 224.

---

[1] S. 1174, s. 84'teki "Avusturya Veliahdı Arşidük Ferdinand ve zevce-i muhteremesi Düşes de Hohenberg (sağ tarafta), Düşes'in yeğeni Kontes Baye de Lator [بایه دولاتور] (ortada)" alt yazılı fotoğrafın aynısı.

"Asab ü adalatın 'Miyotonometre' ile muayenesi." SF, C. 47, S. 1200, s. 60.

"Avrupa harb-i müthişini idare eden başlardan Fransa Reis-i Cumhuru Mösyö Poincaré ve Rusya Hariciye Nazırı Mösyö Sazonov. ~ *Sassanoff au cabinet de M. Poincaré.*" SF, C. 47, S. 1210, s. 218.

"Avrupa'nın en büyük hayvanat pazarı olan Viyana Hayvanat Pazarı'nda bir meydan ve üstü kapalı kısım. ~ *Une vue intérieure du marché aux bétails à Vienne.*" SF, C. 46, S. 1185, s. 341.

"Avrupa'yı alt üst eden muharebenin iki hükümdarı: Almanya İmparatoru Hazretleri'yle Rusya Çarı. Bu resim iki imparatorun evvelki sene vuku bulan bir mülakatında vapur merdiveni üzerinde çıkarılmış idi. ~ *Le Kaïser et le Tzar: Les deux souverains de la Guerre générale d'Europe d'après une photo prise pendant une de leur entrevue de 1912.*" SF, C. 47, S. 1210, s. 214.

"Avusturya cesim toplarının yandan manzarası." SF, C. 47, S. 1221, s. 391.

"Avusturya Erkân-ı Harbiye Reisi Baron Conrad von Hötzendorf." SF, C. 47, S. 1216, s. 307.

"Avusturya Harbiye Nazırı General von Krobatin." SF, C. 47, S. 1216, s. 307.

"Avusturya İmparatoru Fransuva Joseph."[1] SF, C. 47, S. 1209, s. 194.

"Avusturya ültimatomu karşısında tahliye olunmuş olan Belgrat şehrinde büyük cadde. ~ *Une grande rue de Belgrade.*" SF, C. 47, S. 1208, s. 185.

"Avusturya ve Macaristan'ın elemdide Hükümdarı Fransuva Joseph Hazretleri (Viladeti 1830, tahta kuudu 1848, sinni 84, müddet-i hükümeti 66 sene.). ~ *L'empereur François Joseph.*" SF, C. 47, S. 1204, s. 113.

"Avusturya Veliahdı Arşidük Ferdinand ve zevce-i muhteremesi Düşes de Hohenberg (sağ tarafta), Düşes'in yeğeni Kontes Baye de Lator [بايه دولاتور] (ortada) (Avusturya Veliahdı Arşidük Franz Ferdinand ile zevce-i muhteremesinin ahiren Londra'ya vuku bulan seyahatlerine ve orada bir hafta kadar ikametle Kral ve Kraliçeyi ziyaretlerine siyaseten büyük bir

[1] S. 1204, s. 115'teki "Avusturya ve Macaristan'ın elemdide Hükümdarı Fransuva Joseph Hazretleri" alt yazılı fotoğrafın aynısı.

ehemmiyet atfolunduğu 'Servet-i Fünûn'un geçen haftaki nüshasında zikredilmiş idi.)." SF, C. 46, S. 1174, s. 84.

"Avusturya Veliahdı Arşidük Fransuva Ferdinand." SF, C. 46, S. 1173, s. 57.

"Avusturya Veliahdı Arşidük Fransuva Ferdinand: Bosna Hersek seyahatinde, Bosnasaray'da sokaktan otomobil ile geçerlerken, 15 Haziran 1330, Pazar günü aslen Sırplı 'Princip' isminde bir mekteplinin attığı revolverin kurşunlarıyla zevc ü zevce maktul düşmüşlerdir. ~ *Les victimes de l'abominable forfait serbe à Serajévo.*"[1] (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Zevcesi Düşes de Hohenberg" ifadesiyle başlayan fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1204, s. 116.

"Avusturya'nın Rusya'ya karşı ihraz-ı zafer eden kumandanı Aufenberg. ~ *Général Aufenberg de l'armée autrichienne.*" SF, C. 47, S. 1216, s. 310.

"Avusturya'nın 'Viripus Ontiyas' dretnotu." SF, C. 47, S. 1209, s. 199.

"Avusturyalıların 30,5 santimlik motorlu topları (Bu bataryalar Almanya'da Namur, Givet, Maubeuge kalelerinin zaptında fevkalade hizmet etmiştir.). ~ *Les mortriers autrichiens de 30,5 cent.*" SF, C. 47, S. 1221, s. 391.

"Ayan azalığına tayin olunan Abdülhamid Zehravi Efendi. ~ *ABDUL-HAMID ZEHRAVI EFFENDI, nommé sénateur.*" SF, C. 46, S. 1179, s. 201.

"Ayan azalığına tayin olunan Maliye Nazır-ı sabıkı Rıfat Beyefendi. ~ *RIFAT BEY, le ministre des Finances démissionnaire, promu sénateur.*" SF, C. 46, S. 1188, s. 416.

"Ayan azalığına tayin olunan Nafia Nazır-ı cedidi Mahmud Paşa. ~ *MAHMOUD PACHA, le nouveau Ministre des Travaux Publics, promu sénateur.*" SF, C. 46, S. 1188, s. 416.

"Ayasofya Camii dahilinde yan sütunlar ve mahfil-i fevkanî." SF, C. 47, S. 1201, s. 73.

"Ayasofya Cami-i Şerifi'nin avlusu." SF, C. 47, S. 1201, s. 73.

"Ayasofya Cami-i Şerifi'nin manzara-i dahiliyesi." SF, C. 47, S. 1201, s. 72.

---

[1] S. 1173, s. 57'deki "Avusturya Veliahdı Arşidük Fransuva Ferdinand" alt yazılı fotoğrafın aynısı.

"Ayasofya Camii'nin mihrabı." SF, C. 47, S. 1201, s. 73.

"Ayastafanos Tayyare Mektebi Müdürü Mümtaz Binbaşı Veli Beyefendi. (Belkıs Şevket Hanım'ın tayeranında ibraz-ı teshilat eylemiştir.) ~ *VELY BEY Directeur de l'école d'aviation.*" SF, C. 46, S. 1174, s. 81.

"Ayastafanos'ta Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti tarafından tesis kılınan seyyar hastanede bir çadır. Hilâl-i Ahmer'in vazifesi 'menzil hastanelerinde' hizmet ise de muharebe-i ahirede cemiyet Hadımköy'ünde, Isparta Kule'de, Ayastafanos'ta, Çanakkale civarında, Lüleburgaz'ında seyyar hastaneler tesisine mecbur olmuştur. ~ *Une tente faisant partie de l'hôpital ambulant du Croissant Rouge à San-Stéfano.*" SF, C. 47, S. 1212, s. 247.

"Bağdat hattında: Çakıt Boğazı'nda şimendifer levazımı nakli için yapılmış olan muvakkat yol. ~ *Route construite pour permettre les travaux dans les gorges du Tchakit.*" SF, C. 46, S. 1180, s. 221.

"Bağdat hattında: Eskişehir civarında bir katar. ~ *Un train près d'Eski-Chéir.*" SF, C. 46, S. 1180, s. 220.

"Bağdat şimendifer hattında en yüksek istasyon: Ulukışla (Sath-ı bahirden irtifaı 1.467 metredir.). ~ *Une gare du Bagdad: Oulou Kichla, la plus élevée de la ligne (1.467)*" SF, C. 46, S. 1180, s. 220.

"Bahr-i Baltık sahilinde Almanların Königsberg kasabası. ~ *Königsberg.*" SF, C. 47, S. 1219, s. 359.

"Bahr-i Şimal İngiliz Filosu. ~ *La flotte anglaise de la mer du Nord.*" SF, C. 47, S. 1213, s. 262.

"Bahriye Nazır-ı cedidi Cemal Paşa. ~ *DJEMAL PACHA, le nouveau Ministre de la Marine.*" SF, C. 46, S. 1188, s. 417.

"Balkan Harbi tahkikatını icra etmek üzere teşekkül etmiş ve Tophane Kasrı'nda içtima etmekte bulunmuş olan divan-ı ali-i askerî erkân-ı muhteremesi: (Ortada) divan-ı ali-i askerî reisi Müşir Osman Paşa. ~ *La haute Cour militaire formée pour étudier nos dernières opérations malheureuses de la guerre balkanique.*" SF, C. 46, S. 1190, s. 457.

"Balkan Harbi'nin ilk şehid-i muhteremi Mülazım-ı Sani Mehmed Cemal Efendi. ~ — *Le lieutenant MEHMED DJEMAL Effendi, premier martyr de la guerre balcanique.*" SF, C. 46, S. 1178, s. 173.

"Bartın kasabasında Hamidiye Mektebi şakirdanı, yerli beyaz keten libaslarla resimleri: Bartın ve civarında yerli mamulat için fevkalade rağbet uyanmıştır. Mahallince yetiştirilen ve dokunan keten kumaşlar büyük bir revaca mazhar olmuştur. Mektep şakirdanına yerli keten elbise iksa edildiği gibi hanımlar da yerli keten yeldirmeler giymeye başlamışlardır. ~ *Les élèves de la nouvelle Ecole à bartine, la mer Noire.*" SF, C. 47, S. 1208, s. 188.

"Basra Vali ve Kumandanı Süleyman Şefik Paşa. (...) Aşağıki resim: Kıyafet-i askeriyesiyle" (Ortak alt yazı. bk. "Basra Vali ve Kumandanı Süleyman Şefik Paşa. Yukarıki resim: Ekalim-i harreye mahsus serpuş ile (...)") SF, C. 46, S. 1184, s. 328.

"Basra Vali ve Kumandanı Süleyman Şefik Paşa. Yukarıki resim: Ekalim-i harreye mahsus serpuş ile (...)" (Ortak alt yazı. bk. "Basra Vali ve Kumandanı Süleyman Şefik Paşa. (...) Aşağıki resim: Kıyafet-i askeriyesiyle") SF, C. 46, S. 1184, s. 328.

"Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı: Beyoğlu Doğruyol'da. ~ *Le jour de fleurs du Croissant-Rouge: Grand'Rue de Péra.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı:" ifadesiyle başlayan diğer sekiz fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1214, s. 278.

"Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı: Beyoğlu muteberan-ı nisvanının gayret-i insaniyetkâranesi. ~ *Le jour de fleurs du Croissant-Rouge: Les dames de la haute Société Pérote.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı:" ifadesiyle başlayan diğer sekiz fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1214, s. 279.

"Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı: Büyükada'da hanımlar Hilâl-i Ahmer'e çalışıyor. ~ *Le jour de*

fleurs du Croissant-Rouge: A Prinkipo." (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı:" ifadesiyle başlayan diğer sekiz fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1214, s. 279.

"Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı: Gülhane Parkı'nda hanımlar. ~ *Le jour de fleurs du Croissant-Rouge:Au Parc de Kulhané.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı:" ifadesiyle başlayan diğer sekiz fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1214, s. 278,279.

"Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı: Köprü başında. ~ *Le jour de fleurs du Croissant-Rouge: Au guichet du Pont.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı:" ifadesiyle başlayan diğer sekiz fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1214, s. 279.

"Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı: Köprü üzerinde. ~ *Le jour de fleurs du Croissant-Rouge: Sur le Pont.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı:" ifadesiyle başlayan diğer sekiz fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1214, s. 278.

"Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı: Taksim Bahçesi'nde hanımlarımızın gayreti. ~ *Le jour de fleurs du Croissant-Rouge: Au jardin de Taxim.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı:" ifadesiyle başlayan diğer sekiz fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1214, s. 278.

"Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı: Taksim'de Muhtar Bey Caddesi'nde. ~ *Le jour de fleurs du Croissant-Rouge: Avenue Moukhtar Bey.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı:" ifadesiyle başlayan diğer sekiz fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1214, s. 278,279.

"Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı: Tünel başında. ~ *Le jour de fleurs du Croissant-Rouge: A l'entrée du Tunnel.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Bayramın birinci gününe müsadif Hilâl-i Ahmer çiçek tevziatı menazırı:" ifadesiyle başlayan diğer sekiz fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1214, s. 278,279.

[Bebekler] SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 21.

"Belçika izcileri: Çadırlarını kurarken." SF, C. 47, S. 1205, s. 136.

"Belçika izcilerinin köprü kurma tertibatı." SF, C. 47, S. 1205, s. 137.

"Belçika Kralı'nın iltica eylediği Anvers şehri Daire-i Belediyesi. ~ *Anvers et son Hôtel de Ville.*" SF, C. 47, S. 1213, s. 263.

"Belçika'nın felaketzede kralı. ~ *Le Roi des Belges.*" SF, C. 47, S. 1213, s. 263.

"Belçika'nın sabık payitahtı Brüksel'in Nebatat Bahçesi. ~ *Le jardin botanique de Bruxelles.*" SF, C. 47, S. 1213, s. 263.

"Belkıs Şevket Hanımefendi. ~ *BELKIS CHEVKET HANEM.*" SF, C. 46, S. 1174, s. 80.

"Berat kasabasının manzarası." SF, C. 46, S. 1181, s. 248.

"Berlin civarında Tegel Askeri Balon Karargâhı. ~ *La station des dirigeables allemands à Tegel.*" SF, C. 47, S. 1209, s. 199.

"Berlin kurbunda Dobric [دوبريج] Askerî Talimgâhı'nda İngiliz üserası." SF, C. 47, S. 1217, s. 322.

"Berlin'de bir askeri balonun tecrübesi. ~ *Un essai d'un ballon militaire à Berlin.*" SF, C. 47, S. 1211, s. 226.

""Berlin'de Harbiye Nezareti Dairesi önünde Alman ordularının muzafferiyetler haberi üzerine ahalinin tecemmuatı." SF, C. 47, S. 1214, s. 271.

"Berlin'de İngiliz üserası. ~ *Les prisonniers anglais à Berlin.*" SF, C. 47, S. 1216, s. 311.

"Berlin'e gelen Fransız esirleri. ~ *Les prisonniers français en route pour Berlin.*" SF, C. 47, S. 1222, s. 407.

"Beş direkli, yelkenle ve petrol motoruyla müteharrik, 10.710 tonilatoluk 'France' ismindeki nakliye ve tenezzüh gemisi. ~ *Le voilier 'La*

France' transformé en navire de croisière de repos." SF, C. 46, S. 1194, s. 565.

"Beşinci Kolordu Kumandanı Hüseyin Fahri Paşa Merhum." SF, C. 46, S. 1195, s. 592.

"Beyoğlu'nda Galatasaray'ında damda Nestle'nin elektrikli ziyadar ilanı." SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 22.

"Beyrut Amerikan Darülfununu'nun yeni binaları." SF, C. 46, S. 1182, s. 277.

"Bir eli 51.000 Franga sigorta edilen meşhur piyanist Paderewski. ~ *UNE MAIN QUİ VAUT 51.000 FRANCS PAR SEMAINE*" SF, C. 47, S. 1197, s. 4.

"Bir Fransız dretnotu Toulon'da. ~ *Un dreadnought français à Toulon.*" SF, C. 47, S. 1211, s. 227.

"Bir hakim-i Şark: Muhterem Abdülbaha Abbas Efendi." SF, C. 47, S. 1217, s. 334.

"Bir İngiliz tahtelbahri ile berhava edilen küçük Alman kruvazörü 'Hella'. ~ *'Hella' croiseur allemand sauté par un sous-marin anglais*" SF, C. 47, S. 1215, s. 295.

"Bir izci kulübesi." SF, C. 47, S. 1205, s. 136.

"Bir izci sebze ayıklarken." SF, C. 47, S. 1203, s. 101.

"Bir izci su taşırken." SF, C. 47, S. 1203, s. 101.

"Bir Suffragette'in İngiliz polisleri tarafından tevkifhaneye sevkı." SF, C. 47, S. 1203, s. 108.

"Bir tek Alman mecruh esir, sekiz tüfekli ve süngülü Fransız neferin muhafazası altında. ~ *Un blessé allemand en bonne-escorte en France.*" SF, C. 47, S. 1221, s. 394.

"Bir Türk Kadın: Ressam Bellini'nin bir levhası, British Museum'da." SF, C. 47, S. 1201, s. 80.

"Birinci Kolordu Kumandan Vekili Cemal Beyefendi. (Belkıs Şevket Hanım'ın tayeranına kemal-i nezaketle müsaade göstermiştir.) ~ *DJEMAL BEY. Commandant p. i. du 1er corps d'armée.*" SF, C. 46, S. 1174, s. 81.

"Birinci Kolordu Kumandanı Nuri Bey merhum." SF, C. 46, S. 1192, s. 512.

"Birinci Kolordu-yı Hümayun erkân-ı harbiyesine tayin olunan Dersaadet Alman Sefareti sabık ataşemiliteri Kaymakam Von Strempel Bey. ~ *Von STREMPEL BEY Officier d'Etat-major au 1er*

Corps d'Armée Ottomane: ex-attaché militaire à l'Ambassade d'Allemagne à Constantinople." SF, C. 46, S. 1176, s. 125.

"Birinci sınıf bir İngiliz harp gemisi. ~ *Un navire de guerre anglais de première classe.*" SF, C. 47, S. 1211, s. 227.

"Birinci yarışta birinci gelen at ile süvarisi Mülazım Şerafeddin Bey. ~ *Le premier prix des courses de Véli Effendi.*" SF, C. 47, S. 1202, s. 88.

"Boğazkesen Hisarı (Rumeli Hisarı)." SF, C. 47, S. 1201, s. 76.

"Bosnasaray'da Müfti-i İslam Cemaleddin Efendi ve rüfekası Bosna valisi ile birlikte. ~ *Une cérémonie musulmane à Bosna-Séraï.*" SF, C. 47, S. 1197, s. 9.

"Braunschweig Dukası ile Düşes (Almanya İmparatorunun kerimesi)." SF, C. 46, S. 1172, s. 40.

"Budapeşte Şark Müzesi'nde Arnavutluk kıyafetleri." SF, C. 46, S. 1184, s. 324.

"Budapeşte Şark Müzesi'nde sinematograf odası." SF, C. 46, S. 1184, s. 321.

"Budapeşte Şark Müzesi'nde Türk ve Tatar peşkirleri." SF, C. 46, S. 1184, s. 320.

"Büyük bir bahr-i muhit vapuru kumandanı: Kaptan Madam Bodiç." SF, C. 47, S. 1198, s. 28.

"Cesur u metin tayyare zabitimiz Fethi Beyefendi. (Belkıs Şevket Hanım'ın tayeran ettiği Osmanlı tayyaresini sevk ü idare etmiştir.) ~ *FETHI BEY, Officier-aviateur.*" SF, C. 46, S. 1174, s. 81.

"Çikolata süt yetiştiren İsviçre inekleri ahırlarından bir manzara." SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 10.

"Çin Reis-i Cumhuru 'Yuen Şı-Kay' ile Pekin'de bulunan süfera-yi düvel ve erkân-ı sefarat." SF, C. 46, S. 1174, s. 77.

"Dahiliye Nazır-ı muhtereminin seyahat hatıratından: Dahiliye Nazırı Talat Beyefendi'nin Balıkesir Sultanisi'ni ziyaretlerinde. Balıkesir Sultanisi İzcileri: Nazır-ı muhteremin sağında ve resme göre solunda Karesi Mutasarrıfı Reşid Bey, diğer tarafında Emniyet-i Umumiye Müdürü İsmail Bey ve Dahiliye Kalem-i Mahsus Müdür Muavini Fuad Bey. ~ *Talaat Bey, le ministre de l'intérieur, visitant le Lycée de Balikessir et les éclaireurs de cette ville.*" SF, C. 47, S. 1205, s. 129.

"Darülfünun-ı Osmanî Eczacı Şubesi birinci ve ikinci sınıf efendilerinin kimya-yı gayr-i uzvi laboratuarında muallimleri kimyager Ömer Şevket Bey ve Muavin Ahmed Cevad Bey ile grup halinde resimleri. ~ *Les élèves de l'Ecole de pharmacie dans leur laboratoire.*" SF, C. 47, S. 1205, s. 132.

"Darülfünun-ı Osmanî Fünun-ı Tıbbiye Fakültesi'nin heyet-i talimiyesiyle bu seneki mezunları. Heyet-i talimiye: Ön sırada, soldan sağa: Fünun-ı Tıbbiye Fakültesi Müdürü Doktor Mazhar Bey, Hulusi Bey, Maarif Nazır-ı esbakı Said Bey, Darülfünun Müdürü Salih Zeki Bey, Mühendis Salim Bey, Esad Şerafeddin Bey, Muavin Avni Bey. Mezunin: Raşid Hasan, Ahmed, Hüseyin Kemaleddin, Hafiz Süleyman, Lutfi, Necati, Mustafa Lutfi, Zeynel, Reşad, Behcet, Süleyman Selim, Arif Efendiler. ~ *Les professeurs et les élèves nouvellement diplômés de la Faculté Ottomane Section des sciences.*" SF, C. 47, S. 1205, s. 132.

"Derince Karargâh-ı Askerîsi'nde: Çadırların manzarası. ~ *Un camp militaire à Dérindjé.*" SF, C. 46, S. 1185, s. 340.

"Derince Karargâh-ı Askerîsi'nde: Soldan sağa oturanlar: Derince teçhizat-ı askeriyesi umuruna memur ve kumandan muavini Binbaşı Mustafa Sabri Bey, muhafaza bölükleri kumandasına memur Binbaşı Mehmed Salih Efendi, Derince kumandanı Miralay Mustafa Bey, zuafa komisyonuna memur karargâh kumandanı Binbaşı Salih Efendi; Kumandanın arkasında duran: Muhafaza bölüğü zabiti Yüzbaşı Selahaddin Efendi. ~ *Les officiers chargés du répatriement des officiers et des soldats à Dérindjé.*" SF, C. 46, S. 1185, s. 337.

"Dersaadet Ticaret Mekteb-i Alisi. ~ *L'Ecole supérieure de Commerce de Constantinople.*" SF, C. 46, S. 1189, s. 436.

"Dersaadet Ticaret Mekteb-i Alisi'nde eşya-yı ticariye tahlilat kimyahanesi. ~ *Le laboratoire de l'Ecole de Commerce de Constantinople.*" SF, C. 46, S. 1189, s. 436.

"Dersaadet Ticaret Mekteb-i Alisi'nde heyet-i talimiye ve talebe. ~ *L'Ecole de Commerce de Constantinople.*" SF, C. 46, S. 1189, s. 437.

"Dersaadet Ticaret Mektebi'nde yazı makinesi daktilografi sanatı. ~ *La classe de dactylographie de l'Ecole de Constantinople.*" SF, C. 46, S. 1189, s. 437.

"Devlet-i Osmaniye'nin Bombay Başşehbenderi Halil Halid Bey'in Hindistan seyahati: Delhi'de Hilâl-i Ahmer encümeni erkânından, tüccar-ı mutebere ve muharrirîn-i muhteremeden bir heyet-i İslamiye arasında." SF, C. 47, S. 1200, s. 56.

"Devlet-i Osmaniye'nin Bombay Başşehbenderi Halil Halid Bey'in Hindistan seyahati: Halil Halid Bey, Bhopal Hakimesi Begüm Hazretleri'nin mahdumları Prens Hamidullah Han nezdinde, Delhi eşrafiyla birlikte." SF, C. 47, S. 1200, s. 57.

"Devletlü, Necabetlü Yusuf İzzeddin Efendi Hazretleri'nin Hilâl-i Ahmer İdare-i Merkeziyesi'nden hin-i müfarekatlarında heyet-i idare tarafından teşyi'leri. ~ *S. A. I. le Prince Youssouf Izzeddine reconduit par le Conseil d'Administration du Croissant Rouge Ottoman.*" SF, C. 47, S. 1221, s. 386.

"Devletlü, Necabetlü Yusuf İzzeddin Efendi Hazretleri'nin Hilâl-i Ahmer İdare-i Merkeziyesi'ni hin-i teşriflerinde heyet-i idare tarafından istikballeri. ~ *S. A. I. le prince Youssouf Izzeddine reçu par le Comité d'Administration du Croissant Rouge.*" SF, C. 47, S. 1221, s. 386.

"Dıraç kasabasının manzarası." SF, C. 46, S. 1181, s. 248.

""Dıraç'ta Arnavutluk Prensine tahsis olunan ikametgâh." SF, C. 46, S. 1184, s. 328.

"Diyarbakır Darülmuallimîn Talebesi İzci Teşkilatı. ~ *Les éclaireurs turcs dans les provinces.*" SF, C. 47, S. 1204, s. 117.

"93 senesinde Osmanlı ve ecnebilerden teşekkül eden 'Mecruhîn ü Merza-yi Askeriyeye Muavenet Cemiyeti': Bilahare 327 senesinde cemiyet 'Osmanlı Hilâl-i Ahmer' namıyla yeniden Cenevre Muahedesi'ne tevfikan sırf 'millî olmak üzere teşekkül eylemiştir. ~ *Le 'Croissant Rouge' en 1876. Les membres de*

la Société ottomane de secours aux malades et blessés militaires." SF, C. 47, S. 1212, s. 243.

"Doktor Charles Richet (Paris Fakültesi fenn-i menafiü'l-aza muallim-i şehiridir. Bu sene fenn-i tıptan Nobel Mükâfatı'nı almak üzere Stockholm Akademisi tarafından intihap olunmuştur.)." SF, C. 46, S. 1174, s. 84.

"Doktor Kunos: Budapeşte Şark Akademisi Müdürü." SF, C. 46, S. 1184, s. 320.

"Doktor ve kimyager bir kız: Londra'da Hunter Sokağı'nda kâin Mekteb-i Tıbbiye'nin serbest hastanesi kimyahanesinde meşgul." SF, C. 46, S. 1186, s. 369.

"Dünyanın en büyük sefinesi: 'Hambourg America' Alman Seyr-i Sefain Şirketi'nin 'Faterland' vapuru sefain-i mevcudenin en cesimidir, 58.000 tonilatoluktur, tûlü 950 kademdir. Tertibat ü tezyinatı cesameti ile mütenasiptir." SF, C. 47, S. 1197, s. 5.

"Edirne'de Hilâl-i Ahmer Hastanesi: Muhasara hengâmında Hilâl-i Ahmer'in Edirne'de tesis eylediği Osmanlı hastanesinde bir koğuş. ~ *Une salle de l'hôpital du Croissant Rouge à Andrinople, pendant le siège de la ville.*" SF, C. 47, S. 1212, s. 250.

"Edirne'de Osmanlı Hilâl-i Ahmer Hastanesi heyeti: Orta yerde Sertabip Bahaeddin Şakir Beyefendi bulunuyor. ~ *Le personnel de l'hôpital du Croissant Rouge à Andrinople (Au milieu le Dr Behaeddine Chakir Bey, médecin en chef de cet hôpital).*" SF, C. 47, S. 1212, s. 250.

"Elektrikli tramvayın İstanbul'da ilk defa köprüden müruru merasimi. ~ *Le tram électrique traversant la première fois le Pont de Galata-Stamboul, le 25 Janvier 1914.*" SF, C. 46, S. 1182, s. 265.

"Elektrikli tramvayın köprüden geçmek üzere ilk defa Galata'dan hareketi. ~ *Une voiture de la Société des Tramways électriques quittant la première fois la place de Galata pour traverser le Pont de la Corne d'Or, le 25 Janvier 1914.*" SF, C. 46, S. 1182, s. 268.

"Epir Hükümet-i Muvakkatesi Reisi Zografos ile Ergeri ve Koniça metropolitleri (Hükümet-i muvakkatenin adliye ve dahiliye nazırları.)." SF, C. 47, S. 1198, s. 25.

"Evkaf Müze-i İslamiyesi'nin cülus-i hümayun yevm-i mesudunda Veliaht Hazretleri tarafından resm-i güşadı. ~ *L'inauguration du Musée Islam par S. A. Youssouf Izzeddine, le prince-héritiér, à Constantinople le 27 avril 1914.*" SF, C. 46, S. 1195, s. 585.

"Evkaf Müze-i İslamiyesi'nin tertib ü ihzar eden zevat-ı muhtereme. ~ *Les organisateurs infatigables du Musée Islam.*" SF, C. 46, S. 1195, s. 585.

"Fas'ta ilk yevmî gazete, Fransızca 'Maroc' gazetesi idarehanesi." SF, C. 46, S. 1191, s. 496.

"Felemenk izcileri." SF, C. 47, S. 1203, s. 105.

"Fenn-i viladetin ve hıfzısıhha-i umumiyenin memleketimizde en büyük hadimlerinden ve Hilâl-i Ahmer'in muhyilerinden muallim-i muhterem Besim Ömer Bey. ~ *Professeur Dr. BESSIM OMER BEY.*" SF, C. 47, S. 1199, s. 33.

"Fethi Bey merhum. ~ *FETHI BEY, Aviateur, mort tragiquement pendant la traversée de Damas-le Caire.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 391.

"Fırat nehri kenarında, nakliyatta kullanılan bir 'kelek' inşası." SF, C. 47, S. 1203, s. 100.

"Fırat nehrinden iska-yi arazi için eski usulde su çekilmesi." SF, C. 47, S. 1203, s. 100.

"Filibe İslâm Hastanesi vaziyet-i dahiliyesinden bir resim. ~ *L'Hôpital musulman de Philippoli.*" SF, C. 46, S. 1172, s. 33.

"Filistin'de: Bedevî ile şehrî arasında alışveriş." SF, C. 46, S. 1180, s. 225.

"Filistin'de: Bir Bedevi çadırı." SF, C. 46, S. 1180, s. 224.

"Filistin'de: Bir köy mektebi." SF, C. 46, S. 1180, s. 225.

"Filozof Henri Bergson (Ahiren Fransa Akademisi azalığına intihap olunmuştur.)." SF, C. 46, S. 1185, s. 349.

"Finlandiya'da kâin 'Abo' beldesi cemaat-i İslamiyesinin grup halindeki fotoğrafı." SF, C. 46, S. 1173, s. 49.

"'France' sefinesinde yolculara mahsus kamara. ~ *Une cabine de 'La France'*" SF, C. 46, S. 1194, s. 565.

"Fransa askeri balonlarından birinin manevrası. ~ *La manœuvre d'un ballon militaire français.*" SF, C. 47, S. 1211, s. 226.

"Fransa heyet-i cedide-i vükelâsı: M. Ferdinand David (Nafia), M. Molens (Harbiye), M. Caillaux (Maliye), M. Bienvenüe Martin (Adliye), M. Ronerenol (Dahiliye), Mösyö Gaston Doumergue (Reis-i Vükelâ)." SF, C. 46, S. 1177, s. 149.

"Fransa izcileri: Ateş yakarlarken." SF, C. 47, S. 1203, s. 104.

"Fransa izcileri: Paris Şehremaneti Dairesi önünde." SF, C. 47, S. 1203, s. 105.

"Fransa Reis-i Cumhuru Mösyö Raimond Poincaré." SF, C. 47, S. 1209, s. 195.

"Fransa saha-i harbinde, muharebenin ilk saflarında, Almanlara esir düşmüş olan Cezayirli askerler. ~ *Les turcos-musulmans à Berlin comme prisonniers français.*" SF, C. 47, S. 1217, s. 327.

"Fransa Tıp Akademisi azasından Profesör Dastre." SF, C. 46, S. 1180, s. 232.

"Fransa ulema ve hükemasından müteveffa Ernest Renan (Hücre-i iştigalinde alınmış olan resmi.)." SF, C. 46, S. 1181, s. 252.

"Fransa'da bir Osmanlı: Mehmed Tevfik Bey ile bir Fransız zabiti." SF, C. 46, S. 1193, s. 540.

"Fransa'da Fontainebleau'da, Yedinci Dragon Alayı'nda, Harbiye Nezareti'nin müsaadesiyle malûmat ü mümaresat-ı askeriyesini tezyit etmekte olan Mehmed Tevfik Bey (Mehmed Tevfik Bey bu alayda bir müddet ikmal-i malûmat ettikten sonra Sainte Sierre Mekteb-i Ali-i Askerîsi'ne dahil olacaktır.)." SF, C. 46, S. 1193, s. 540.

"Fransa'da ikmal-i tahsil etmekte olan Mehmed Tevfik Bey hayvanla bir mani atlarken." SF, C. 46, S. 1193, s. 541.

"Fransa'da ikmal-i tahsil etmekte olan Mehmed Tevfik Bey ile bir Fransız zabiti." SF, C. 46, S. 1193, s. 541.

"Fransa'dan yeni gelen gambotlarımızdan biri." SF, C. 47, S. 1202, s. 93.

"Fransa'nın bir şairesi Kontes Matthieu Dönevayel [ماتیو دونوآیل]." SF, C. 46, S. 1186, s. 372.

"Fransa'nın şair-i şehiri Edmond Rostand'ın zevcesi (nam-ı edebisiyle) şaire Madam Rosemonde Gérard." SF, C. 46, S. 1193, s. 545.

"Fransız izcilerin Belçika'da, Brüksel Daire-i Belediyesi önünde resm-i kabul." SF, C. 47, S. 1205, s. 140.

"Fransız tayyareci Mösyö Bonnier: Paris'ten tarik-i havaî ile ve tayyareleriyle seyahat ederek bu hafta içinde İstanbul'a vasıl ü nazil olmuşlardır." (Ortak alt yazı. bk. "Fransız tayyareci Mösyö Vedrines:") SF, C. 46, S. 1175, s. 117.

"Fransız tayyareci Mösyö Daucourt ile refiki Mösyö Henry Roux. ~ *Les aviateurs français DAUCOURT et ROUX.*" SF, C. 46, S. 1171, s. 9.

"Fransız tayyareci Mösyö Vedrines: Paris'ten tarik-i havaî ile ve tayyareleriyle seyahat ederek bu hafta içinde İstanbul'a vasıl ü nazil olmuşlardır." (Ortak alt yazı. bk. "Fransız tayyareci Mösyö Bonnier:") SF, C. 46, S. 1175, s. 117.

"Fransızların otomobilli topları. ~ *L'artillerie en automobile en France.*" SF, C. 47, S. 1213, s. 262.

"Galata Rüsumat Dairesi'nin muayene mahalli. ~ *La salle de visite des marchandises de la Douane de Constantinople.*" SF, C. 47, S. 1202, s. 84.

"Gambotlardan birinin baştan görünüşü." SF, C. 47, S. 1202, s. 93.

"Garp Ordusu Kumandanı General Klock. ~ *Le général Klock.*" SF, C. 47, S. 1215, s. 294.

"Gelibolu'da Osmanlı Hilâl-i Ahmer Hastanesi'nde bir koğuş. ~ *Une salle à l'hôpital du Croissant Rouge à Gallipoli.*" SF, C. 47, S. 1212, s. 247.

"General Hindenburg'un esir eylediği Rus üserası 'Tilsit' istasyonuna sevk olunurken. ~ *L'exploit de Hindembourg les prisonniers russes à la gare de Tilsit.*" SF, C. 47, S. 1218, s. 338.

"Gidenler: (...) Fransa sefiri Mösyö Bompard (...)" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Gidenler:" ifadesiyle başlayan diğer iki fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1222, s. 414.

"Gidenler: İngiltere sefiri Sir Mallet (...)" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Gidenler:" ifadesiyle başlayan diğer iki fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1222, s. 414.

"Gidenler: (...) Refikası Madam Bompard" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Gidenler:" ifadesiyle başlayan diğer iki fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1222, s. 414.

"Goeben zırhlısı mürettebatından Alman bahriye efradı Taşkışla Harikı'nı itfaya muavenet için koşarlarken." SF, C. 47, S. 1200, s. 56.

"Güzel ve sıhhi bir surette bakılan bir çocuk, ailenin saadetini ve nesl-i müstakbeli temin eder." SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 20.

"Güzelce Hisar (Anadolu Hisarı)." SF, C. 47, S. 1201, s. 76.

"Habeş İmparatoriçesi Tatyo." SF, C. 46, S. 1177, s. 157.

"Habeşistan'da Harar şehrinde Osmanlı Başşehbenderi Mazhar Beyefendi'nin gayret ü himmetiyle bir Hilâl-i Ahmer şubesi teşkil ü güşad edilmiştir. Bu resmimiz Harar Hilâl-i Ahmer azasının grup halinde çıkardıkları bir fotoğrafiden muktebestir: 1. Habeşistan Başşehbenderi Mazhar Bey, 2. Hilâl-i Ahmer şubesi reisi Muşlu Hacı Yusuf Efendi, 3. Veznedar Loncalı Hacı Ferruh Yusuf Efendi, 4. Kâtip Mısırlı Muhammed Kâmil El-Manavî Efendi, 5. Hintli Cuma Baha-yi Düncî Efendi, 6. Hintli Hacı Seyfullah Efendi, 7. Konyalı Hacı Haydar Efendi, 8. Hararlı Hacı Abdülkadir Bavezir Efendi, 9. Yemenli Hacı Ali Efendi, 10. Hadramutlu Şeyh Salim Efendi, 11. Hintli Hacı Sultan Efendi, 12. Yemenli Salih Muradî Efendi." SF, C. 47, S. 1203, s. 97.

"Harbiye Nazırı Enver Paşa (İllustration'da neşrolunan tasviri.)." SF, C. 46, S. 1182, s. 281.

"Hastabakıcıların bir dershanesi." SF, C. 46, S. 1180, s. 228.

"Havadar olmak için her katı balkonlu haneler." SF, C. 47, S. 1204, s. 121.

"Haydarpaşa Rüsumat Dairesi." SF, C. 47, S. 1209, s. 191.

"Hazret-i Fatih için İtalyan sanatkârlardan Costanzo tarafından 1481'de imal edilmiş olan tunç madalyanın iki tarafı." SF, C. 47, S. 1201, s. 69.

"Hazret-i Fatih'in nam-ı hümayununa Bahriye Nazırı Cemal Paşa'nın riyasetlerinde ihtifal-i milli (Cuma, 30 Mayıs 1330) Fatih Cami-i Şerifi avlusunda. ~ *La cérémonie nationale devant la mosquée Fatih à l'occasion du 461me anniversaire de la prise de Constantinople.*" SF, C. 47, S. 1202, s. 85.

"Hazret-i Fatih'in nam-ı hümayununa Fatih Cami-i Şerifi avlusunda ihtifal-i milli. ~ *La manifestations nationale devant la*

mosquée Mehmed Fatih et les défilé des corporations diverses." SF, C. 47, S. 1202, s. 85.

"Hazret-i Fatih'in nam-ı hümayununa ihtifal-i milli menazırından: Yeniçeriler hatırası. ~ *Le défilé des manifestants de la cérémonie Nationale précédés de quatre janissaires dans leurs costumes de XIVe siècle.*" SF, C. 47, S. 1202, s. 88.

"Hazret-i Fatih'in şerefine İtalyan ressam Gentile Bellini tarafından imal olunan madalyanın iki tarafı." SF, C. 47, S. 1201, s. 69.

"Hazret-i Fatih'in şerefine olarak darp olunan ve Floransalı sanatkâr Bertholdo di Giovanni tarafından imal edilen tunç madalyanın iki tarafı." SF, C. 47, S. 1201, s. 69.

"Her katı balkonlu havadar ve müşemmes haneler." SF, C. 47, S. 1204, s. 121.

"Her tarafta izci teşkilatı: Çin izcileri, Avrupalı kıyafetinde." SF, C. 47, S. 1203, s. 104.

"Hilâl-i Ahmer Darüssanaası'nda işleyen zabite ve asker aileleri ki kâffesi peder ü zevçlerini Balkan Muharebesi'nde kaybetmiş ve kimsesiz kalmıştır. ~ *Les veuves et mères des officiers et soldats tissant dans l'Ouvroir des Dames du Croissant Rouge.*" SF, C. 47, S. 1220, s. 370.

"Hilâl-i Ahmer Darüssanaası'nda nakış işleyen evlad-ı şüheda. ~ *Les orphelines des officiers et soldats tombés en champs de bataille dans la guerre balcanique, travaillent dans la section de broderies turques de l'Ouvroir des Dames du Croissant Rouge.*" SF, C. 47, S. 1220, s. 370.

"Hilâl-i Ahmer için, masum yavruların hizmeti." SF, C. 47, S. 1218, s. 343.

"Hilâl-i Ahmer'in ilk müessisleri: Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane muallimlerinden Della-Suda Faik Paşa. ~ *Les premiers fondateurs du Croissant-Rouge ottoman: FAIK PACHA DELLASSOUDA, Professeur à l'Ecole Impériale de Médecine.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Hilâl-i Ahmer'in ilk müessisleri:" ifadesiyle başlayan diğer dört fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1212, s. 242.

"Hilâl-i Ahmer'in ilk müessisleri: Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane muallimlerinden Doktor Kırımî Aziz Bey. ~ *Les premiers fondateurs du Croissant-Rouge ottoman: Dr AZIZ BEY KRIMI, Prof. À l'Ecole Impériale de Médecine.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Hilâl-i Ahmer'in ilk müessisleri:" ifadesiyle başlayan diğer dört fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1212, s. 242.

"Hilâl-i Ahmer'in ilk müessisleri: Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane Nazırı Doktor Marko Paşa. ~ *Les premiers fondateurs du Croissant-Rouge ottoman: Dr MARCO PACHA, Directeur de l'Ecole Impériale de Médecine.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Hilâl-i Ahmer'in ilk müessisleri:" ifadesiyle başlayan diğer dört fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1212, s. 242.

"Hilâl-i Ahmer'in ilk müessisleri: Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane Nazırı ve Meclis-i Umur-i Sıhhiye Reisi Doktor Arif Bey. ~ *Les premiers fondateurs du Croissant-Rouge ottoman: Dr ARIF BEY, Président du Conseil Sanitaire.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Hilâl-i Ahmer'in ilk müessisleri:" ifadesiyle başlayan diğer dört fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1212, s. 242.

"Hilâl-i Ahmer'in ilk müessisleri: Merhum Doktor Abdullah Bey: İlk Hilâl-i Ahmer Cemiyeti müessislerinden. 1867'de Paris Sergisi'ne de Hükümet-i Osmaniye tarafından murahhas tayin kılınmış idi. ~ *Les premiers fondateurs du Croissant-Rouge ottoman: Feu Dr ABDULLAH BEY.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Hilâl-i Ahmer'in ilk müessisleri:" ifadesiyle başlayan diğer dört fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1212, s. 242.

"Hindistan'da seyyar, İngiliz heyet-i tıbbiyesi. (Doktor Ernest Nivi [نیوی] ile biraderi Arthur'un riyasetinde olan bu heyet-i tıbbiye seyyar bir halde, kabil-i nakl eczane ile dolaşarak hastaları meccanen tedavi etmekte ve devalar vermektedir. Bu resim Keşmir civarındaki ormanlarda alınmıştır.)" SF, C. 46, S. 1174, s. 76.

"Hive Sadrazamı [İslam] Hoca merhum. ~ *ISLAM HODJA Grand vézir de Hiva, décédé.*" SF, C. 46, S. 1173, s. 56.

"Hohenzollern Alman Hanedan-ı Hükümdarîsi. ~ *La famille Impériale allemande.*"[1] SF, C. 47, S. 1213, s. 258.

"Hükümet-i Osmaniye'nin Tahran sefir-i cedidi Asım Beyefendi. ~ *ASSIM BEY, le nouvel Ambassadeur de Turquie à Téhéran.*" SF, C. 46, S. 1185, s. 348.

"Irak manzaraları: Öğle taamı pideler." SF, C. 47, S. 1203, s. 100.

"İğtinam olunan toplardan." SF, C. 47, S. 1222, s. 410.

"İki bisikletin birleştirilerek ortasına vaz' ü rapt olunan teskere ile mecruhînin sürat ü suhuletle nakli." SF, C. 46, S. 1193, s. 537.

"İki bisikletin birleştirilerek suhulet ü süratle mecruhîn naklolunurken mecruhun muhafazası için bir kaput vaz'ı." SF, C. 46, S. 1193, s. 537.

"İmarat-ı belediye: Karaköy Caddesi'nin Galata Borsa Hanı karşısından köprü başına doğru tevsii. ~ *Les travaux d'élargissement de la rue de Karakeuy aboutissant à la Place du Pont de Galata.*" SF, C. 46, S. 1182, s. 269.

"'İmparator' vapurunda birinci mevki yemek salonunun manzarası." SF, C. 46, S. 1192, s. 517.

"'İmparator' vapurunun çapası." SF, C. 46, S. 1192, s. 517.

"İnebolu'ya mülhak Urine karyesinde inşa ve resm-i güşadı icra olunan iptidai ve rüşdi zükûra mahsus mektep." SF, C. 46, S. 1177, s. 148.

"İnekler sulanıyor. ~ *Vaches à l'abreuvoir.*" SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 8.

"İngiliz politikasının kurbanı olarak İngiltere'ye firar eden Belçika Kral ve Kraliçesi. ~ *Les Souverains Belges, victimes de la politique anglaise.*" SF, C. 47, S. 1219, s. 358.

"İngiliz üserasının Berlin'de askeri eşya nakliyatında istihdamı. ~ *Les prisonniers anglais en travail à Berlin.*" SF, C. 47, S. 1217, s. 322.

"İngilizlerin balonculuğu: İngilizler dahi kabil-i sevk balon imalatına muharebeden akdem heves eyleyip bir tane Zeplin inşa eylemişler ise de ilk tayeranında sıklet hesabının hatasından dolayı baş aşağı düşerek ortasından kırılmıştır. ~ *Le premier essai d'un*

[1] S. 1182, s. 276'daki "Almanya İmparator ve İmparatoriçesi ve ailesi erkânı..." alt yazılı fotoğrafın aynısı.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ

dirigeable anglais à Barrou." SF, C. 47, S. 1221, s. 390.

"İngilizlerin 'Hull'deki yeni zırhlı sabih havuzları. ~ *Les nouveaux docks flottants de Londres.*" SF, C. 47, S. 1213, s. 262.

"İngilizlerin torpil ile berhava olan 'Amphion' kruvazörü. ~ *Le croiseur anglais 'Amphion' sauté par une torpille allemande.*" SF, C. 47, S. 1215, s. 290.

"İngilizlerin üç kruvazörünü gark eden 'U9' tahtelbahir kumandanı Yüzbaşı Vediken. ~ *L'héros sous-marin allemand, commandant de 'U9'.*" SF, C. 47, S. 1218, s. 339.

"İngiltere Kralı Beşinci George Hazretleri'nin 221 tonilatoluk 'Britania' kotrası. ~ *'Britania', le cuter des courses du roi d'Angleterre.*" SF, C. 46, S. 1194, s. 564.

"İngiltere Veliahdı Prens de Gal." SF, C. 46, S. 1173, s. 57.

"İngiltere'de bir manzara-i tabiat. ~ *Vue d'une vallée en Angleterre.*" SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 9.

"İngiltere'nin Bahr-i Sefit Filosu Kumandanı Amiral 'Barclay Milne'in süvar olarak mersa-yı Dersaadet'e vasıl olduğu 'Inflexible' zırhlısı." SF, C. 47, S. 1204, s. 128.

"İngiltere'nin en yeni, petrol ile müteharrik 'Kraliçe Elisabeth' dretnotu." SF, C. 46, S. 1176, s. 129.

"İran'da Tebriz Camii Şerifi'nin dahilinde eda-yi salat edilirken alınmış olan bir fotoğrafidir. (İran'da evvelce bu yolda fotoğrafla resim alınmasına müsaade olunmuyordu. Ahiren fikr-i cedide ashabından olan ahrar-ı İran müsaade göstermişlerdir.)." SF, C. 46, S. 1174, s. 76.

"İrlanda ve Ulster meselesi: İrlanda Muhtariyeti Kanunu'nun tatbikine İrlanda'nın Ulster Eyaleti Protestanları şiddetle muhalefet etmekte ve silahla mukabeleye hazırlanmaktadırlar: İrlanda muhtariyeti aleyhinde Unionist Fırkası reisi Sir Edward Gerson" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazıları "İrlanda ve Ulster meselesi:"ifadesiyle başlayan diğer iki fotoğraf.) SF, C. 46, S. 1192, s. 516.

"İrlanda ve Ulster meselesi: İrlanda Muhtariyeti Kanunu'nun tatbikine İrlanda'nın Ulster Eyaleti Protestanları şiddetle muhalefet etmekte ve silahla mukabeleye hazırlanmaktadırlar: İrlanda muhtariyeti lehinde Nasyonalist

Fırkası reisi Mösyö John Redmond" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazıları "İrlanda ve Ulster meselesi:"ifadesiyle başlayan diğer iki fotoğraf.) SF, C. 46, S. 1192, s. 516.

"İrlanda ve Ulster meselesi: İrlanda Muhtariyeti Kanunu'nun tatbikine İrlanda'nın Ulster Eyaleti Protestanları şiddetle muhalefet etmekte ve silahla mukabeleye hazırlanmaktadırlar: Ulster Eyaleti'nde kıyama hazırlanan kadınların mecruhîni nakl ü tedavi etmek usulünü talim etmeleri" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazıları "İrlanda ve Ulster meselesi:"ifadesiyle başlayan diğer iki fotoğraf.) SF, C. 46, S. 1192, s. 516.

"İslam hanımların mesai-i iktisadiyemize iştirak-i mesutları menazırından: Kadıköy telefon şubesinde İslam hanımları telefon makineleri başında. ~ *La participation des dames musulmanes à la vie laborieuse économique. Le Central Téléphonique de Cadikeuy, côte d'Asie, et les jeunes musulmanes en service.*" SF, C. 47, S. 1197, s. 8.

"İslâm kadınları âleminde bir tahavvül-i mühimm-i içtimaî: İstanbul Telefon Şirketi'nde muhabere salonunda ifa-yi vazife eden Müslüman hanım kızlarla telefon muhaberat müdiresi Mistress Minter. ~ *Une révolution sociale dans le monde des dames musulmanes: Les demoiselles téléphonistes turques et la directrice de l'exploitation du Téléphone de Constantinople.*" SF, C. 46, S. 1191, s. 485.

"İslâm terzilerimizden Osman Zeki Bey'in kerimeleri (atölyede)." SF, C. 46, S. 1183, s. 309.

"İsmail Kemal Bey." SF, C. 46, S. 1181, s. 248.

"İstanbul ile Amerika arasında teessüs eden ilk doğru vasıta Alman North Deutscher Vapur Şirketi'nin Corcovado vapuru. ~ *Corcovado qui à inauguré le premier service direct Constantinople-Amérique.*" SF, C. 47, S. 1200, s. 57.

"İstanbul mebus-ı muhteremi Hüseyin Cahid Bey. ~ *HUSSÉIN DJAHID BEY, Député de Constantinople.* ~ (Beynelmilel Parlamentolar Heyeti'nin Brüksel'de içtima etmek üzere bulunan

meclisinde hazır bulunmak üzere Brüksel'e azimet etmiştir.)" SF, C. 46, S. 1193, s. 533.

"İstanbul mebuslarından Yağcızade Şefik Bey. ~ *YAGHDJI ZADÉ CHÉFIK, Député de Constantinople.*" SF, C. 46, S. 1188, s. 412.

"İstanbul mebusu Ahmed Nesimî Bey. ~ *A. NESSIMI BEY.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 396.

"İstanbul mebusu Emanuel Karasu Efendi. ~ *E. KARASSO EFFENDI.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 397.

"İstanbul mebusu Hüseyin Cahid Bey. ~ *HUSSEIN DJAHID BEY.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 396.

"İstanbul mebusu İsmet Bey. ~ *ISMETTE BEY.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 397.

"İstanbul mebusu Salah Cimcoz Bey. ~ *SALAH DJIMDJOZ BEY.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 396.

"İstanbul mebusu Viktor Bey. ~ *VICTOR BEY.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 397.

"İstanbul mebusu Zohrab Efendi. ~ *ZOHRAB EFFENDI.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 397.

"İstanbul-Mısır seyahat-i havaiyesi: Tayyareci Fethi Bey" (Ortak alt yazı. bk. "İstanbul-Mısır seyahat-i havaiyesi: Tayyareci Nuri Bey") SF, C. 46, S. 1184, s. 332.

"İstanbul-Mısır seyahat-i havaiyesi: Tayyareci Nuri Bey" (Ortak alt yazı. bk. "İstanbul-Mısır seyahat-i havaiyesi: Tayyareci Fethi Bey") SF, C. 46, S. 1184, s. 332.

"İstanbul surları: Edirnekapısı." SF, C. 47, S. 1201, s. 79.

"İstanbul telefonları muhavere kızlarının heyet-i mecmuası ki bu miyanda hanım kızlar dahi görülüyor. Müslümanların şu mesai-i iktisadiyeye iştirakleri adeta zayıf ise de iştirakin ehemmiyet-i içtimaiyesi pek büyüktür. ~ *Le Téléphone à Constantinople. Le personnel de l'administration du Téléphone de Constantinople par mis lequel se trouvent les premières Hanoums turques comme téléphonistes.*" SF, C. 46, S. 1191, s. 488.

"İstanbul'a gelmiş olan Budapeşte Ticaret Mektebi talebesinin muallimleri Profesör Pastenski ile Darülmuallimîn'i ziyaretleri ve Darülmuallimîn muallimîn ü

talebesiyle birlikte resimleri. ~ *Les élèves de l'Ecole de Commerce hongroise en visite ~à Constantinople.*" SF, C. 46, S. 1194, s. 568.

"İstanbul'da bir konservatuar tesisi için Şehremaneti'nin Paris'ten davet ettiği 'Odeon' Tiyatrosu Müdür-i sabıkı sanatkâr-ı şehir Mösyö 'Antoine' (Bu hafta şehrimize muvasalat etmiştir.). ~ *Monsieur Antoine de Paris chez nous.*" SF, C. 47, S. 1204, s. 120.

"İstanbul'un bahar manzaralarından: Göksu Deresi. ~ *Aux Eaux-Douces d'Asie.*" SF, C. 46, S. 1196, s. 612.

"İsviçre dağlarında inekler. İsviçre servet-i umumiyesinin en büyük âmilleri." SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 11.

"İsviçre manzaraları: Jungfrau Dağları ve deresi." SF, C. 47, S. 1206, s. 153.

"İsviçre manzaraları: Mont Blanc'ın bir göle inikası." SF, C. 47, S. 1206, s. 153.

"İsviçre Meşher-i Millîsi: Bir restoran. ~ *Exposition nationale de Berne.*" SF, C. 47, S. 1206, s. 152.

"İsviçre Meşher-i Millîsi: Harbiye Nezareti Dairesi ve salib-i ahmer." SF, C. 47, S. 1206, s. 152.

"İsviçre Meşher-i Millîsi: Otelcilik sanatı daireleri." SF, C. 47, S. 1206, s. 152.

"İşkodralı bir Arnavut kadın. ~ *Une Albanaise.*" SF, C. 46, S. 1190, s. 465.

"İzciler bir köprü malzemesini hazırlarken." SF, C. 47, S. 1205, s. 137.

"İzciler, çadırlarının önünde istirahatta." SF, C. 47, S. 1205, s. 136.

"İzciler köprü kurmak için koşarlarken." SF, C. 47, S. 1205, s. 137.

"İzcilerin mutfağı." SF, C. 47, S. 1203, s. 101.

"Japon Yeni Kadınları Kulübü reisesi Matmazel Hiraçuka Akiku." SF, C. 46, S. 1179, s. 205.

"Japonya'nın yeni kadınları: Madam Taşiku Tamura, konferans verirken." SF, C. 46, S. 1179, s. 204.

"Japonya'nın yeni kadınları: Tokyo Darülfünunu'nda aşçılık dersi." SF, C. 46, S. 1179, s. 205.

"Japonya'nın yeni kadınları: Tokyo Darülfünunu'nda tarih-i tabii dersi." SF, C. 46, S. 1179, s. 204.

"Juconde (*LA JUCONDE*): İtalyalı ressam-ı şehir 'Leonardo da Vinci'nin meşhur-ı âlem olan Juconde tablosu; 1911 senesi ağustosunda Paris'te 'Louvre' Müzesi'nde sirkat olunmuş, şimdiye kadar bulunamamış idi. Bu

hafta içinde İtalya'nın Floransa şehrinde elde edilmiştir." SF, C. 46, S. 1176, s. 132.

"(...) Kabil-i sevk balonu ile zırhlıların manevrası. ~ *Les sous-marins allemands à Kiel et la manœuvre des croiseurs avec un dirigeable.*" (Ortak alt yazı. bk. "Almanya'nın Kiel'deki tahtelbahir sefineler limanı ve (...)") SF, C. 47, S. 1210, s. 211.

"Kadıköy telefon şubesinde hanım kızların faaliyeti. ~ *Le central téléphonique de Cadikeuy.*" SF, C. 47, S. 1197, s. 9.

"Kadıköy'ünde 'Altınordu' Spor Kulübü'nün şerefine olarak umum mekâtip spor heyetlerinin iştiraki ile 'Cuma, 28 Mart 330'da Union Kulüp çayırında tertip olunan müsabakalarda spor heyetlerinin manzara-i umumiyesi." SF, C. 46, S. 1193, s. 536.

"Kadıköy'ünde 'Altınordu' şerefine icra olunan müsabakalarda tulanî atlama yarışı (Galatasaraylı Şükrü Bey birinci gelmiştir.)." SF, C. 46, S. 1193, s. 536.

"Kakao taneleriyle mücehhez bir ağaç dalı. ~ *Branche chargée de noix de Cacao*" SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 16.

"Kalikratia'da vukua gelen kasırga hadise-i cevviyesinin fotoğrafisi. ~ *Le cyclone de Kalikratia, d'après une photo de Saïd Bey.*" SF, C. 47, S. 1210, s. 222.

"Kalp ve akciğerlerin hareket ü faaliyetinin 'Fonendoskop' aletiyle muayenesi." SF, C. 47, S. 1200, s. 60.

"Kapitülasyonların ilgası üzerine icra olunan içtima-ı umumide kabul edilen kararın, arzu-yı milletin İstanbul Mebusu Hüseyin Cahid Bey tarafından Sadrazam Paşa Hazretlerine tebliği." SF, C. 47, S. 1215, s. 287.

"Katları içeri çekik hanelerin balkonlarında bahçeler." SF, C. 47, S. 1204, s. 121.

"'Kibritçi Kız' temaşasında muganniye ve mümessile-i şehire Madam Julia Kirodon [ژولیا کیرودون]." SF, C. 46, S. 1193, s. 545.

"Kiel Kanalı'ndan bir Alman dretnotu geçerken. ~ *Un superbe navire de guerre allemand dans le canal de Kiel.*" SF, C. 47, S. 1210, s. 214.

"Kiel Limanı açıklarında, saatte 30 mil süratle hareket eder bir Alman torpidosu. ~ *Un torpilleur allemand de haute mer au large de Kiel.*" SF, C. 47, S. 1209, s. 198.

"Kiel Limanı ve Tersanesinin manzara-i umumiyesi. ~ *La vue générale du port de Kiel.*" SF, C. 47, S. 1215, s. 295.

"Kuds-i Şerif'te 'Ravzatü'l-Maarif' Mektebi şakirdanı: Yeknesak elbiseli mini mini izciler 324 senesinde Şeyh Muhammed Es-Salih Efendi ile Kudüs eşrafından bazı zevat tarafından, teşebbüs-i şahsi ile, tesis olunan bir mektep az zamanda terakki ve tekâmül göstermiştir, iptidai ve rüşti kısımlarını ihtiva ederek elyevm 45 leyli ve 300 nehari talebesi mevcuttur. Ahiren Maarif Nezareti'nin takdiratını celp etmiştir. ~ *Les élèves de l'école de Jérusalem.*" SF, C. 47, S. 1208, s. 189.

"Liege fatihi General Emmich ve (...) ~ *Général EMMICH, le commandant des troupes allemandes qui ont pris Liège et le foule berlinouse*" (Ortak alt yazı. bk. "(...) Zafer haberinin vürudunda Berlin'de Harbiye Nezareti Meydanı'nda halkın şevk ü süruru.") SF, C. 47, S. 1213, s. 255.

"Liege şehrinde bombardımandan sonra bir sokak. ~ *Une rue de Liège après le bombardement.*" SF, C. 47, S. 1215, s. 290.

"Liege'de Belçikalıların berhava eyledikleri köprü. ~ *Le Pont de Liège sauté par les Belges.*" SF, C. 47, S. 1215, s. 290.

"Liman von Sanders Paşa: Babıali'den çıkarken. ~ *S. Exc. LIMAN v. SANDERS PACHA: en sortant de la Sublime Porte.*" SF, C. 46, S. 1176, s. 125.

"Londra müzelerinden 'National Gallery'de ressam 'Velazquez'in meşhur 'Venüs' tablosu – Geçen hafta içinde Suffragette Miss Mary Richardson tarafından balta ile tahrip edilmiştir." SF, C. 46, S. 1190, s. 468.

"Londra'da bir Suffragette'in tevkifi." SF, C. 47, S. 1204, s. 124.

"Londra'da polislerin tevkif ettikleri Suffragette'ler'in mahpese sevkı." SF, C. 47, S. 1204, s. 124.

"Londra'da Suffragette'ler: Bir Suffragette'in polisler tarafından tevkifi." SF, C. 47, S. 1203, s. 108.

"Londra'yı tehdit eden Alman Zeplin balonları zabitanı. ~ *Les officiers des deux Zeppelins allemands qui menacent Londres.*" SF, C. 47, S. 1221, s. 390.

"Maarif Nazır-ı esbakı Emrullah Efendi merhum." SF, C. 47, S. 1211, s. 224.

"Mabeyn-i Hümayun cenab-ı mülükane başkâtibi ve Paris Sefaret-i seniyesine namzet edib-i muhterem Halid Ziya Beyefendi. ~ *HALİD ZIA BEY, ex-premier secrétaire de S. M. I. le Sultan, qui sera probablement notre futur Ambassadeur à Paris.*" SF, C. 46, S. 1194, s. 557.

"Macaristan'da hayat-ı ziraiye: Bir balıkçı kulübesi." SF, C. 46, S. 1191, s. 492.

"Macaristan'da hayat-ı ziraiye: Bir çiftçi ile çiftlik sahibi." SF, C. 46, S. 1191, s. 493.

"Macaristan'da nehir kenarında koyun sürüleri." SF, C. 46, S. 1191, s. 493.

"Madam Caillaux'nun kurşunuyla maktul düşen 'Figaro' Gazetesi müdürü Mösyö Gaston Calmette. ~ *GASTON CALMETTE.*" SF, C. 46, S. 1190, s. 461.

"Madam Caillaux'nun vekil-i müdafii meşhur avukat Mösyö Labori. ~ *Maitre LABORI*" SF, C. 46, S. 1190, s. 460.

"Madam Kristin Nilsson, 'Kontes de Kazamiranda' Salonunda (Yetmişinci sene-i devriye-i viladeti münasebetiyle: Bugünkü hali.)." SF, C. 46, S. 1178, s. 180.

"Madam Kristin Nilsson (Paris Operası'nda, 'Ophelia' rolündeki kıyafeti) Ressam-ı şehir 'Kabalel [قابالل]'in kıymettar bir tablosudur. Aslı Stockholm Müzesi'ndedir." SF, C. 46, S. 1178, s. 180.

"Madam Sarah Bernhardt: Fransa'nın ve belki dünyanın en meşhur aktrisi." SF, C. 46, S. 1177, s. 152.

"Madeni bir teskere üzerine yatırılmış olan mecruhun birbiriyle birleştirilen iki bisiklet arasına vaz' edilmek üzere nakli." SF, C. 46, S. 1193, s. 537.

"Makinist Mister Macy: 49 sene şirkette hizmet etmiş, on dört sene evvel tekaüt edilmiştir, elyevm berhayattır. ~ *M. MACY Le doyen des mécaniciens du Chirket-Haïrié.*" SF, C. 47, S. 1207, s. 169.

"Malisorlar'dan bir kadın. ~ *Une malissore Albanaise.*" SF, C. 46, S. 1190, s. 465.

"Maliye Nazırı Cavid Beyefendi. ~ *DJAVID BEY, le nouveau Ministre des Finances.*" SF, C. 46, S. 1188, s. 417.

"Maliye Nazır-ı muhteremimiz Cavid Beyefendi. ~ *DJAVID BEY, Ministre des Finances et le négociateur du*

grand emprunt 1914 contracté à Paris." SF, C. 46, S. H95, s. 581.

[Marki di San Giuliano] SF, C. 47, S. 1220, s. 382.

"Matmazel Napier: Matmazel Napier Kowska 1307 senesinde gazetemize hakkâk olarak Paris'ten celp olunan Mösyö Napier'nin kızıdır. O zaman pederi ve validesiyle birlikte İstanbul'da bulunan bu küçük kızcağız şimdi bir şöhret-i âlemgire sahip olmuş ve sigorta şirketleri tarafından rakkasenin yalnız bir ayağı yirmi iki bin Osmanlı Lirasına sigorta olunmuştur. ~ *UN PIED ESTIME 500.000 FR. La danseuse universelle célèbre Mademoiselle NAPIER KOWSKA dont le père avait collaboré à notre journal comme graveur sur bois en 1891-1892. Le regretté M. Napier était engagé à cette époque par le 'Servet-i-Funun' pour fonder en Turquie l'Art do la Gravure et la gracieuse danseuse, alors une petite fille, habitait notre ville.*" SF, C. 47, S. 1197, s. 4.

"Meclis-i Ayan Reis-i muhteremi Rıfat Beyefendi, hücre-i iştigalinde. ~ *RIFAT BEY, Président du Sénat dans son Bureau.*" SF, C. 47, S. 1206, s. 145.

"Meclis-i Ayan Reis-i muhteremi Rıfat Beyefendi. ~ *RIFAAT BEY, la nouveau Président du Sénat.*" SF, C. 47, S. 1198, s. 20.

"Meclis-i Mebusan Reis-i muhteremi Halil Beyefendi. ~ *HALIL Bey, Président de la Chambre.*" SF, C. 47, S. 1198, s. 20.

"Meclis-i Mebusan reis-i muvakkatı, Karahisar-ı Şarki Mebus-ı muhteremi Rıza Paşa. ~ *RIZA PACHA, Président d'Age du Parlement.*" SF, C. 47, S. 1198, s. 20.

"Meclis-i Mebusan'ın resm-i güşadı: Zat-ı Hazret-i Padişahî'nin Meclis-i Mebusan Dairesi'ne muvasalat-ı hümayunları. ~ *L'arrivée de S. M. I. le Sultan au Palais de Foundoukli à l'occasion de l'ouverture du Parlement.*" SF, C. 47, S. 1198, s. 21.

"Meksika Reis-i Cumhuru General Huerta." SF, C. 46, S. 1196, s. 613.

"Meksika'da imtiyazlar sahibi Lord Kodre [قودره]." SF, C. 46, S. 1196, s. 613.

"Meksika'da muhalifler reisi Feliks Diaz." SF, C. 46, S. 1196, s. 613.

"Meksikalı kadınlar, muharip halde." SF, C. 46, S. 1196, s. 613.

"Meksiko şehrinde daire-i hükümet." SF, C. 46, S. 1196, s. 613.

"Meleke-i sulh u müsalemet Madam Baron von Suttner." SF, C. 47, S. 1204, s. 125.

"Memleketimizde izcilik ocağını teşkil etmek üzere beş sene müddetle Belçika'dan celp edilen, Beynelmilel İzciler Cemiyeti reisi bulunan Mösyö Parfitt. ~ *Monsieur PARFITT, entré au service de la Turquie pour organiser nos jeunes éclaireurs.*" SF, C. 46, S. 1195, s. 589.

"Merhum Abdülvehhab Paşa." SF, C. 46, S. 1185, s. 349.

[Merhum İsmail Gaspıranski Bey] SF, C. 47, S. 1220, s. 382.

"Merhum Mina Hanım Talişinska." SF, C. 46, S. 1186, s. 373.

"Mısır Cemiyet-i Teşriiyesi reis-i müntahabı Said Zaglul Paşa." SF, C. 46, S. 1191, s. 489.

"Mısır'da bir vaz'-ı esas resmi (...) Aşağıki resim: Lord Kitchener'in Luksor civarında inşasına iptidar olunan Ziraat Mekteb-i Sultanîsi'nin vaz'-ı esas resmini icra etmesi." (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Mısır'da bir vaz'-ı esas resmi" ifadesiyle başlayan diğer fotoğraf.) SF, C. 46, S. 1186, s. 368.

"Mısır'da bir vaz'-ı esas resmi. Yukarıki resim: Mısır'da İngiliz memur-i siyasîsi Lord Kitchener tarafından Mısır erbab-ı fellahının kabulü. (...)" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Mısır'da bir vaz'-ı esas resmi" ifadesiyle başlayan diğer fotoğraf.) SF, C. 46, S. 1186, s. 368.

"Midilli: Almanya Devlet-i fehimesi tarafından Hükümet-i Osmaniye'ye satılmış ve 'Midilli' tesmiye edilmiş olan 'Breslau' muhafazalı kruvazörü. Cesamet ü sürati: 45.000 tonilatoluktur. Sürati saatte 27 buçuk mildir. Teçhizatı: 10 buçuk santimlik 12 adet mutavassıt top. ~ *Le croiseur ottoman Midilli ci-devant Breslau de la marine impériale allemande.*" SF, C. 47, S. 1210, s. 210.

"Miralay von Royter [رویتر]." SF, C. 46, S. 1181, s. 249.

"Moskova civarındaki metruk sarayın bir kısmı ve oraya giden caddenin manzarası." SF, C. 46, S. 1186, s. 364.

"Moskova Gölü." SF, C. 46, S. 1186, s. 365.

"Moskova'da metruk saray methali." SF, C. 46, S. 1186, s. 364.

"Moskova'da Serçe Dağı'nda su hazineleri terası." SF, C. 46, S. 1186, s. 365.

"Mösyö Anatole France: İngiliz üdebasının misafir-i hassı, Fransa edib-i şehiri." SF, C. 46, S. 1177, s. 156.

"Mösyö 'Antoine' oynadığı oyunlarda temsil ettiği eşhasa, bir ruh, bir hüviyet-i mahsusa vermiş bibedel bir sanatkârdır. Bu resim 'Blanchet' oyununda bir köylü rolü kıyafetini gösterir. ~ *Monsieur Antoine dans le rôle de paysan.*" SF, C. 47, S. 1204, s. 120.

"Mösyö Maurice Barrès." SF, C. 47, S. 1204, s. 115.

"Muganniye-i şehire Matmazel Emmy Destinn: Aslanın yanında taganni ederken." SF, C. 46, S. 1180, s. 229.

"Mülazım von Forstner [فورستنر]." SF, C. 46, S. 1181, s. 249

"Müşir Osman Paşa: Balkan Muharebesi safahatı hakkında tetkikat icrası için teşkil olunan divan-ı ali-i askerî reisi." SF, C. 46, S. 1172, s. 44.

"Müteveffa Mösyö Jules Lemaître." SF, C. 47, S. 1210, s. 212.

"Nestle çikolatalarının kutuya vaz'ı. ~ *Emballage du chocolat Nestlé*" SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 16.

"Nestle Fabrikası'na ihsan buyurulan Sanayi Madalyası'nın iki taraftan manzarası. ~ *La médaille 'Sénaï' accordée par S. M. I. le Sultan à la fabrique NESTLE.*" SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 14.

"Nestle Fabrikası'nın Dersaadet merkezindeki erkân-ı memurin ü ketebe ve müstahdemîn. ~ *Le personnel de l'Agence Générale du Levant à Constantinople*"[1] SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 5.

"Nestle Fabrikası'nın Dersaadet şube-i merkeziyesindeki heyet-i idareden bazıları ki mütemadi say ü gayretleri ile bu müstahzarat-ı lebeniyenin herkesçe malûm olmasına çalışmaktadır."[2] SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 6.

"Norveç edib-i şehiri müteveffa Henrik İbsen (1828-1906)." SF, C. 46, S. 1191, s. 497.

"11 Nisan 1330, Cuma günü Ayasofya Cami-i Şerifi'nde icra olunan selamlık resm-i alisini temaşa eden cemaat-i kübra ve zat-ı şahanenin gerdune-i hümayun

[1] Fotoğrafın altında fotoğrafta yer alan kişilerin isimleri unvanlarıyla birlikte Latin harfleriyle sıralanmış.
[2] Baklava dilimi şeklinde sekiz ayrı fotoğrafın birleştirilmesiyle oluşmuş kompozisyonun altında fotoğraf sahiplerinin isimleri unvanlarıyla birlikte Arap ve Latin harfleriyle sıralanmış.

ile cemaat arasından müruru. ~ *S. M. I. le Sultan se rendant à la Mosquée de Ste-Sophie le 24 avril 1914 pour célébrer la cérémonie du Sélamlik et la foule qui L'acclame.*" SF, C. 46, S. 1195, s. 584.

"10 Temmuz Iyd-i Millîsi'nde, Gülhane Parkı'nın sahil kısmının resm-i güşadı. Resm-i güşadda hazır bulunan vükela hazeratı. ~ *Un groupe de ministres et d'hommes politiques réunis autour du Préfet Djémil Pacha à l'occasion de l'ouverture au Public du Parc de Top-Capou.*" SF, C. 47, S. 1208, s. 177.

"10 Temmuz Iyd-i Millîsi'nde, Zincirlikuyu'da huzur-i Padişahide icra olunan geçit resmi manzaralarından. ~ *La Revue militaire de la Fête Nationale du 23 juillet.*" SF, C. 47, S. 1208, s. 181.

"13 Ağustos 1910 tarihinde vefat eyleyen (Kırım Muharebesi'nde Selimiye Kışlası'nda ifa-yı vazife eden) Miss Florence Nightingale. ~ *Florence Nightingale décédée le 13 août 1910.*" SF, C. 47, S. 1218, s. 342.

"Ordu Müfettişi Bavyera Prensi Ruprecht." SF, C. 47, S. 1215, s. 294.

"Ordu Müfettiş-i Umumisi Württemberg Prensi Albrecht." SF, C. 47, S. 1215, s. 294.

[Osman Zeki Bey] SF, C. 46, S. 1182, s. 285.

"Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Hanımlar Merkezi'nin taht-ı himaye ve idaresinde bulunan Hilâl-i Ahmer Darüssanaası'nda asakir-i Osmaniyeye levazım-ı şitaiye ihzaratı. ~ *Les dames turques travaillant à préparer les effets d'hiver à nos soldats, dans les ouvroirs dirigés par le Comité des Dames du Croissant Rouge.*" SF, C. 47, S. 1220, s. 367.

"Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti merkezi. ~ *Le siège central de la Société du Croissant Rouge Ottoman.*" SF, C. 47, S. 1212, s. 246.

"Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti tarafından mecruh u hasta nakli için idare olunan 'Gülnihal' vapuru: Bu vapur ile 5000'den ziyade hasta ve mecruh nakleylemiştir. ~ *Le navire hôpital 'Gul-Nihal' a*

transporté plus de 5000 malades et blessés pendant les guerres balcaniques." SF, C. 47, S. 1212, s. 243.

"Osmanlı Murahhası Galib Kemalî Bey – Hükümet-i Osmaniye namına Yunanistan ile Atina'da müzakerat-ı sulhiyede bulunmuş ve akdolunan sulhnameyi imza etmiştir." SF, C. 46, S. 1172, s. 41.

"Osmanlı-Sırbistan Muahede-i Sulhiyesi'ni imza eden Sırbistan murahhası Mösyö Stephanovitch. ~ *M. STEPHANOVİTCH.*" SF, C. 46, S. 1189, s. 441.

"Panama Kanalı'nın ameliyat-ı hafriyesini itmam eden Amerika'nın büyük bir adamı Miralay Goethals." SF, C. 46, S. 1195, s. 589.

""Panama Pasifik' Meşher-i Umumîsi'nde Osmanlı pavyonuna mahal tahsisi merasimi: Amerika askeri kumandanı General 'Pershing' Osmanlı pavyonu mahallinde Osmanlı sancağı rekz olunarak bayrağımızla murahhaslarımıza rasime-i selamı ifa ederken." SF, C. 46, S. 1194, s. 560.

"Paris İnas Lisesi'nden bir talebe." SF, C. 46, S. 1178, s. 176.

"Paris-İstanbul-Kahire seyahat-i havaiyesi: Fransız tayyareci Bonnier, Kuds-i Şerif'te istikbal olunurken. ~ *L'Aviateur français Bonnier à Jérusalem.*" SF, C. 46, S. 1182, s. 273.

"Paris işçi kızlarının grup halinde heykeli: Bu sene Paris Salonu'nun heykeltıraşî kısmında teşhir olunmuştur. Sanatkâr Mösyö 'Loryo [لوريو]'nun çire-destî-i maharetidir. Heykelinde Paris işçi kızlarının hamiyesi olan Saint Catherine kıyafetini irae ettiği gibi bu eser-i sanat ü mahareti Paris işçi kızları namına ihda eylemiştir." SF, C. 46, S. 1174, s. 85.

"Paris Pasteur Müessesesi Müdür-i Sanisi Profesör Meçnikof." SF, C. 46, S. 1173, s. 61.

"Paris Tayyare Sergi-i Umumisi'nde bir kanatlı ve iki kanatlı tayyareler teşhiratı. ~ *L'exposition d'aviations à Paris.*" SF, C. 46, S. 1182, s. 272.

"Paris Tayyare Sergi-i Umumisi'nin kuşbakışı yukarıdan görünüşü. ~ *L'exposition d'aviations à Paris.*" SF, C. 46, S. 1182, s. 272.

"Paris'in mahir aktrislerinden Madam İvun Döbre [ایوون دوبره] ('Pervane' piyesinde 'Tira' rolünü oynamaktadır.)." SF, C. 46, S. 1178, s. 181.

"Paris'te Figaro müdürü Mösyö Gaston Calmette'i revolverle katletmiş olan Maliye Nazırı Mösyö Caillaux'nun zevcesi Madam Josephine Caillux. ~ *Madame CAILLAUX.*" SF, C. 46, S. 1190, s. 460.

"Paris'te İnasa Mahsus Lise'de matmazellerin salonu." SF, C. 46, S. 1178, s. 176.

"Paris'te 'Victor Droi [ویکتور دروی]' Lisesi'nde talibatın yatak odası." SF, C. 46, S. 1178, s. 176.

"Petersburg sefir vekili Fahreddin Beyefendi, sefarethane odasında. ~ *Son Excellence FAHREDDINE BEY, le gérant de l'Ambassade de Turquie à St-Pétersbourg, dans son cabinet de l'Ambassade.*" SF, C. 47, S. 1197, s. 1.

"Petersburg şehrinde ahiren iane-i Müslimin ile bina olunan cami-i şerif. ~ *La nouvelle Mosquée construite à St. Pétersbourg.*" SF, C. 47, S. 1198, s. 17.

"Petersburg'da Ruslar tarafından tahrip edilmiş olan Almanya Sefarethanesi. ~ *L'ambassade d'Allemagne à St-Pétresbourg qui a été mise à sac par la foule au commencement des hostilités.*" SF, C. 47, S. 1217, s. 323.

"Petersburg'da Ziraat Sergisi: Sergide Rusya Ziraat Nezareti'nin tanzim ü inşa ettirdiği park ve daire." SF, C. 47, S. 1205, s. 141.

"Piyade Müfettiş-i Umumisi General von Heringen [هه رینکن]." SF, C. 47, S. 1215, s. 294.

"Posta ve Telgraf Nazır-ı muhteremi Oskan Efendi. ~ *OSKAN EFFENDI, Ministre des Postes et Télégraphes de l'Empire Ottoman.*" SF, C. 47, S. 1217, s. 319.

"*R. FRIS: Directeur du Tunnel de Galata et Péra et Administrateur-délégué des Tramways de Cons/ple.*" SF, C. 46, S. 1188, s. 413.

"Romanya Dahiliye Nazırı Take İonescu: Hükümet-i Osmaniye ile Yunanistan arasında akd-i sulha vesatet etmiş, ahiren avdetinde birkaç gün

İstanbul'da kalmış, vükela ile müzakeratta bulunmuştur." SF, C. 46, S. 1172, s. 41.

"Romanya'dan gelen Alman ve İngiliz ve Romenlerden mürekkep bulunan futbolcularıyla Galatasarayı, Fenerbahçe, Altınordu futbolcularının müsabakası. ~ *Les sportsmans roumains et turcs qui se sont mesurés à Constantinople.*" SF, C. 46, S. 1194, s. 561.

"'Royal Society'nin reis-i cedidi âlim-i şehir Sir William Crookes." SF, C. 46, S. 1181, s. 253.

"Rusya Başvekil-i sabıkı Kokovtzov." SF, C. 46, S. 1185, s. 348.

"Rusya Çarı İkinci Nikola." SF, C. 47, S. 1209, s. 195.

"Rusya Harbiye Nazırı General Sohomlinoff. ~ *Général SOHOMLINOFF, Ministre de la guerre russe.*" SF, C. 47, S. 1211, s. 234.

"Rusya Harbiye Nazırı General Sohomlinoff. ~ *Le Général SOHOMLINOFF Ministre de la Guerre.*" SF, C. 47, S. 1199, s. 41.

"Rusya Hariciye Nazırı Mösyö Sazonov. ~ *M. SASSONOFF.*" SF, C. 47, S. 1211, s. 234.

"Rusya Hariciye Nazırı Mösyö Sazonov." SF, C. 46, S. 1185, s. 348.

"Rusya İmparator ve İmparatoriçesinin kerimeleri: Dördü bir yerde. ~ *Une groupe de jeunesse de la famille Impériale Russe.*" SF, C. 47, S. 1206, s. 149.

"Rusya İmparatoriçesi Aleksandra Hazretleri. ~ *L'Impératrice ALEXANDRA de Russie.*" SF, C. 47, S. 1199, s. 40.

"Rusya İmparatoru İkinci Nikola Hazretleri. ~ *S. M. Le Tzar NICOLAS II.*" SF, C. 47, S. 1199, s. 40.

"Rusya İmparatoru'nun büyük kerimesi Grandüşes Olga Nikolayevna." SF, C. 47, S. 1206, s. 148.

"Rusya İmparatoru'nun dördüncü kerimesi Grandüşes Anastasya Nikolayevna." SF, C. 47, S. 1206, s. 148.

"Rusya İmparatoru'nun ikinci kerimesi Grandüşes Tatyana Nikolayevna." SF, C. 47, S. 1206, s. 148.

"Rusya İmparatoru'nun üçüncü kerimesi Grandüşes Maria Nikolayevna." SF, C. 47, S. 1206, s. 148.

"Rusya reis-i cedid-i vükelâsı Mösyö Goremiykin." SF, C. 46, S. 1187, s. 400.

"Rusya sabık Reis-i Vükelâsı Kont Kokovtzov." SF, C. 47, S. 1199, s. 41.

"Rusya tayyarecilerinden 'Skorski'nin on yolcu nakledilecek bir cesamette olan büyük tayyaresi." SF, C. 46, S. 1192, s. 521.

"Rusya Veliahdı (Çareviç) Grandük Aleksi Nikolayeviç. ~ *Le Grand Duc Héritier de Russie.*" SF, C. 47, S. 1199, s. 40.

"Rüsumat Müdür-i Umumîsi Sırrı Beyefendi." SF, C. 47, S. 1202, s. 84.

"Rüsumat Müdüriyet-i Umumiye Dairesi'nin methali. ~ *L'entrée de la nouvelle administration des Douanes de Constantinople.*" SF, C. 47, S. 1202, s. 81.

"Rüsumat Umur-i Tahririye Müdürü Ragıb Beyefendi." SF, C. 47, S. 1202, s. 84.

"Sabık Fransa Maliye Nazırı Mösyö Joseph Caillaux. ~ *M. CAILLAUX.*" SF, C. 46, S. 1190, s. 460.

"Sadık Bey merhum. ~ *SADIK BEY, l'infortuné passager de Fethi Bey.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 391.

"Sadr-ı esbak ve Reis-i Ayan Said Paşa merhum. ~ *Kutchuk SAID PACHA, ex-Grand Vizir, décédé le 1er Mars 1914.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 388.

"Sadr-ı esbak ve Reis-i Ayan Said Paşa merhum (Nisan 325'te, Ayastafanos'ta Meclis-i Mebusan ve Ayan'ın içtimaında, iki meclisin reisleri.). ~ *Saïd Pacha à l'Assemblée Nationale de San-Stéfano*" SF, C. 46, S. 1187, s. 389.

"Sadr-ı esbak ve Reis-i Ayan Said Paşa merhum (Nisan 325'te, 31 Mart Vakası'nı müteakip Ayastafanos'ta Gazi Muhtar Paşa ve Emrullah Efendi ile.). ~ *Saïd Pacha à la contre révolution de 1909.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 388.

"Salacak önünden Boğaz'ın manzarası. ~ *L'entrée du Bosphore; vue de Saladjak, côte d'Asie.*" SF, C. 46, S. 1186, s. 361.

"Salib-i Ahmer-i Beynelmilel Komitesi erkânı (1911): G. Ador, Alfred Gautier, Camille Favre, G. Moynier, Ed. Odier, Naville, Doktor d'Espine, A. Moynier, Doktor Ferrière. ~ *Le Comité International de la Croix Rouge en 1911: G. Ador, Alf.*

Gautier, Camille Favre, G. Moynier, Ed. Odier, M. Naville, Dr. d'Espine, A. Moynier, Dr. Ferrière." SF, C. 47, S. 1218, s. 343.

"Salib-i Ahmer'i 1863'te tesis edenler: Henry Dunant, Doktor T. Mounoir, General Dufour, Gustave Moynier, Doktor Louis Appia. ~ *Comité international Fondateur de l'œuvre de la Croix-Rouge Genève, 1863: Henry Dunant, Dr Th Mounoir, Général G. H. Dufour, Gustave Moynier, Dr Louis Appia.*" SF, C. 47, S. 1218, s. 342.

"San Fransisco'da kâin 'Panama Pasifik' Meşher-i Umumîsi'nde Osmanlı pavyonu: Methal kısmındaki devair: Komiserler dairesi, nisvana mahsus salon, ricale mahsus salon; ikinci kısımda: Salon, balo dairesi, diğer daireler ve galeriler; şark tarafında: cami-i şerif ve köşk; garp cihetinde: kıraathane, musiki salonu (Alaturka saz takımı bulunacaktır.). ~ *Le pavillon ottoman de l'Exposition universelle Panama-Pacific de San-Francisco.*" SF, C. 46, S. 1194, s. 560.

"Sarayburnu'nun İstanbullulara güşadı: Gülhane Parkı sahilinde Şirket-i Hayriye'nin müceddeden inşa ettirdiği iskele. ~ *Le nouveau débarcadère du Parc de Kulhané.*" SF, C. 47, S. 1208, s. 180.

"Sevahilin seyyar batarya katarlarıyla muhafazası: İki seri ateşli top ve bir mühimmat vagonlarıyla, bir de efrad ü zabitanı ve rasathaneyi hamil olan vagondan mürekkep dört vagonlu sevahil muhafazasına mahsus seyyar batarya katarı." SF, C. 46, S. 1193, s. 544.

"Sırbistan ile Avusturya arasında: Tuna nehrinde Demirkapılar civarı. ~ *Les portes de fer du Danube.*" SF, C. 47, S. 1208, s. 184.

"Sırbistan murahhası kâtibi Mösyö Georgeovitch. ~ *M. GEORGEOVİTCH.*" SF, C. 46, S. 1189, s. 441.

"Sırbistan üserası ve muhacirleri (bizim eski Makedonyalılar) Avusturya'da. ~ *Les prisonniers et réfugiés serbes en Autriche.*" SF, C. 47, S. 1220, s. 375.

"Sırbistan'a ültimatom veren Avusturya ve Macaristan Hariciye Nazırı Kont Berchtold. ~ *Comte de Berchtold.*" SF, C. 47, S. 1208, s. 184.

"Sırp ve Avusturya hududu: Tuna nehri, Tuna'da bir römorkör." SF, C. 47, S. 1208, s. 184.

"Solak: Ressam Bellini'nin bir levhası, British Museum'da." SF, C. 47, S. 1201, s. 80.

"Son moda." SF, C. 46, S. 1176, s. 136.

"Son moda bir raks." SF, C. 47, S. 1206, s. 156.

"Sultan Ahmed Meydanı'nda Kapitülasyonların lağvını takdiren ve teyiden vuku bulan içtima-ı umumi. ~ *Le grand meeting organisé à la place Sultan Ahmed, en faveur de la suppression des capitulations en Turquie.*" SF, C. 47, S. 1215, s. 287.

"Sultan Mehmed Han-ı Hamis Hazretleri. ~ *S. M. I. Le Sultan MEHMED V.*"[1] SF, C. 47, S. 1207, s. 161.

"Sultan Mehmed Han-ı Sani: Viladeti 833, irtihali 886 sene-i hicriye, sinni 53, müddet-i saltanatı 31 sene (İtalyan ressam Gentile Bellini'nin tablosu. Aslı Layard [الايارد] Koleksiyonu'nda.)." SF, C. 47, S. 1201, s. 65.

"Sultan Mehmed Reşad Han-ı Hamis Hazretleri." SF, C. 46, S. 1179, s. 212.

""Sultan Osman' dretnotu, saff-ı harpte ateş ederken." SF, C. 46, S. 1181, s. 260.

""Sultan Osman' dretnotu süvarisi Binbaşı Rauf Bey." SF, C. 46, S. 1181, s. 261.

"Şair-i Hindu: Rabindranath Tagore (Bu sene edebiyattan Nobel Mükâfatı'nı almıştır.)." SF, C. 46, S. 1177, s. 156.

"Şair Mösyö Edmond Rostand'ın oğlu genç şair Mösyö Maurice Rostand." SF, C. 46, S. 1193, s. 545.

"Şark Müzesi'nde Hindistan'ın gümüş ve bakır avanisi." SF, C. 46, S. 1184, s. 320.

"Şark Müzesi'nde Hint ve Japonya çanakları." SF, C. 46, S. 1184, s. 321.

"Şark Müzesi'nde millî Balkan elbiseleri." SF, C. 46, S. 1184, s. 324.

"Şark Müzesi'nde Tatar işlemeleri." SF, C. 46, S. 1184, s. 321.

"Şarki Prusya'da: Münhezim olan Rus askerlerinin yığın yığın üniformalarını ve sair iğtinamat-ı harbiyeyi Alman müstahfazları arayıp ayırırken. ~ *Les butins pris aux russes par les allemands.*" SF, C. 47, S. 1221, s. 391.

---

[1] **Servet-i Fünûn**'un 1171 ile 1222. sayıları arasında ikisi de aynı sayıda (1207) olmak üzere renkli basılmış iki fotoğraf bulunmaktadır. Birincisi bu fotoğraf, ikincisi ise 176. sayfadaki "Şirket-i Hayriye'nin bir tarz-ı bedi'de inşa ettirmiş olduğu Beşiktaş İskelesi" alt yazılı fotoğraftır.

"Şehremini Doktor Cemil Paşa Gülhane Parkı'nda. ~ *Docteur DJEMIL PACHA, Préfet de la ville au Parc de Kulhané contemplant son œuvre et se prêtant à l'objectif de notre photographe.*" SF, C. 47, S. 1208, s. 180.

"Şimdi bir harb-i müthişe tutuşan Cermenizm ve Slavizm hükümdarlarının bir sene evvelki mülakatı. Ne garip cilvelerdir ki şimdi Ruslar payitahtlarının Petersburg kelimesindeki Almanca 'burg' kelimesine bile tahammül edemeyerek 'Petersburg'u 'Petrograd' haline tahvil eylediler. ~ *Les souverains de Germanie et du Slavisme pendant une de leurs entrevues, il y a trois ans.*" SF, C. 47, S. 1213, s. 259.

"Şimdi içinde kimseler kalmamış Belgrat Saray-i Hükümdarisi. ~ *Le Palais Royal de Belgrade.*" SF, C. 47, S. 1208, s. 185.

"Şirket-i Hayriye Meclis-i İdare Reisi ve Kastamonu Mebusu Necmeddin Molla Beyefendi. ~ *NEDJMEDDINE MOLLA BEY Président du Chirket-Haïrié.*" SF, C. 47, S. 1207, s. 169.

"Şirket-i Hayriye Müdür-i Umumisi Ali Hüseyin Bey. ~ *L'éminent Directeur Général du Chirket-Haïrié, ALI HUSSEIN BEY.*" SF, C. 47, S. 1207, s. 168.

"Şirket-i Hayriye Salnamesi'nin vazife-i tertibiyesini deruhte eden İşletme Müdürü İzzet Bey." SF, C. 47, S. 1207, s. 164.

"Şirket-i Hayriye'nin bihakkın müessis-i banisi addolunan Müdür-i esbak merhum Hüseyin Haki Efendi. ~ *HUSSEIN HAKI BEY, Un des fondateurs du Chirket-Haïrié.*" SF, C. 47, S. 1207, s. 168.

"Şirket-i Hayriye'nin bir tarz-ı bedi'de inşa ettirmiş olduğu Beşiktaş İskelesi."[1] SF, C. 47, S. 1207, s. 176.

"Şirket-i Hayriye'nin emektarlarından Kaptan Zaharaki: 48 sene evvel ifa-i vazife etmiş, sekiz sene evvel tekaüt edilmiştir, elyevm 81 yaşındadır. ~

[1] **Servet-i Fünûn**'un 1171 ile 1222. sayıları arasında ikisi de aynı sayıda (1207) olmak üzere renkli basılmış iki fotoğraf bulunmaktadır. İkincisi bu fotoğraf, birincisi ise 161. sayfadaki "Sultan Mehmed Han-ı Hamis Hazretleri" alt yazılı fotoğraftır.

ZACHARAKI Doyen des capitaines du Chirket-Haïrié." SF, C. 47, S. 1207, s. 169.

"Şişli Ekmek Fabrikası dahilinde fırınların manzarası. ~ *Les fours de la Boulangerie mécanique de Chichli.*" SF, C. 46, S. 1172, s. 25.

"Şişli Ekmek Fabrikası'nda fırınların diğer manzarası. ~ *Une autre vue intérieure de la Boulangerie mécanique de Chichli.*" SF, C. 46, S. 1172, s. 28.

"Şişli Ekmek Fabrikası'nda hamur yoğuran daire ve unun tavandan suret-i vürudu. ~ *Les appareils pétrisseurs de la Boulangerie mécanique de Chichli.*" SF, C. 46, S. 1172, s. 29.

"Şişli Ekmek Fabrikası'nın manzara-i hariciyesi. ~ *La Boulangerie mécanique de Chichli.*" SF, C. 46, S. 1172, s. 28.

"Taberiye Gölü civarında tayyare faciası: İki şehid-i muhterem Fethi ve Sadık Beyler, Beyrut'ta (Beyrut'ta Osmanlı tayyarecilerin 3.000 kişi tarafından istikbali.). ~ *Les aviateurs turcs en Syrie.*" SF, C. 46, S. 1187, s. 392.

"Taberiye, tayyare faciası: İki şehid-i muhterem Fethi ve Sadık Beyler, Beyrut'ta (Beyrut'ta Osmanlı tayyarecilerin 3.000 kişi tarafından istikbali.). ~ *Fethy Bey et son compagnon à Beyrouth (Photographie prise avant le drame de Tabérié).*" SF, C. 46, S. 1187, s. 392.

"Tahtelbahir torpil patlayınca ne gösterir?. ~ *L'exploitation d'une torpille.*" SF, C. 47, S. 1211, s. 230.

""Tasvir-i Efkâr' refikimizin hususi fotoğrafi: Ahmed Necati Bey (İlk defa olarak tayyareden Kadıköy Rıhtımı'nın resmini alan Osmanlı sanatkârı.)." SF, C. 47, S. 1203, s. 109.

"Tayyare zabitanından Nuri Bey: Edirne ve Kırkkilise'den ilk defa tayyare ile İstanbul'a seyahatleri münasebetiyle Harbiye Nezaret-i Celilesi tarafından otuzar lira mükâfat-ı nakdiye ile taltif ü teşvik edilmişlerdir." (Ortak alt yazı. bk. "Tayyare zabitanından Salim Bey:") SF, C. 46, S. 1175, s. 116.

"Tayyare zabitanından Salim Bey: Edirne ve Kırkkilise'den ilk defa tayyare ile İstanbul'a seyahatleri münasebetiyle Harbiye Nezaret-i Celilesi

tarafından otuzar lira mükâfat-ı nakdiye ile taltif ü teşvik edilmişlerdir." (Ortak alt yazı. bk. "Tayyare zabitanından Nuri Bey:") SF, C. 46, S. 1175, s. 116.

"Tayyare zabiti Fethi Bey merhumun pederi, Tophane'de sermakinist Abdurrahman Efendi." SF, C. 46, S. 1187, s. 393.

"Tayyareci Bonnier Kuds-i Şerif civarından, Beytüllahm üzerinden Kahire'ye azimet ederken." SF, C. 46, S. 1182, s. 273.

"Tersane kumandanı Kaymakam İsmail Bey." SF, C. 46, S. 1181, s. 261.

"Tokyo'da İmparator Tiyatrosu aktrislerinden Matmazel Mori Avrupa'ya, bir devre-i sanatkâr için azimet ederken." SF, C. 46, S. 1179, s. 205.

"Topkapı haricinde Takyeci Cami-i Şerifi'nin, asar-ı bedia-i Osmaniyeden, nefis çinileri (Bu çinilerin muadil parçasını bu hafta içinde hırsızlar sirkat etmişlerdir.). ~ *Les mosaïques de la mosquée takiédji. Ces mosaïques ont été arrachées et volées par les mains introuvables.*" SF, C. 46, S. 1189, s. 440.

"Tuna nehrinde nakliyat. ~ *Sur le Danube.*" SF, C. 47, S. 1208, s. 184.

"Türkistan-ı Çinî Müslümanları: Hürriyetperver General Foulin. ~ *Général Foulin.*" SF, C. 47, S. 1207, s. 165.

"Türkistan-ı Çinî Müslümanları: Kulca'da Çinli Müslüman izciler. ~ *Les éclaireurs musulmans en Chine.*" SF, C. 47, S. 1207, s. 165.

"Türkistan-ı Çinî'de 'Kulca' şehrinde bir cami-i şerif. ~ *Une Mosquée à Kouldja.*" SF, C. 47, S. 1207, s. 165.

"Türkistan-ı Çinî'de 'Kulca' şehrinde bir cami-i şerifin methali. ~ *L'entrée de la Mosquée Kouldja, en Chine.*" SF, C. 47, S. 1207, s. 165.

"Türkiye'de ıslahat-ı esasiye: Anadolu vilayat-ı şarkiyesi sermüfettiş-i umumileri Norveçli Mösyö Nicolas Hoff, Felemenk miralaylarından Mösyö Westemeng. ~ *Les réformes d'Asie-Mineure: MM. Nicolas Hoff et Westemeng faisant leur première visite à la Sublime Porte.*" SF, C. 46, S. 1196, s. 608.

"Urda ve şerayinde ve kalpte en küçük bir arızayı izhar eden 'Osyometre' aleti." SF, C. 47, S. 1200, s. 60.

"Üstad Ekrem'in cenaze alayı: Ayasofya Meydanı'ndan geçerken. ~ *Les funérailles d'Ekrem Bey.*" SF, C. 46, S. 1183, s. 293.

"Üstad Ekrem'in cenaze alayı: Şişli civarından geçerken." SF, C. 46, S. 1183, s. 308.

"Üstad Ekrem'in hücre-i iştigali (İstinye'deki ikametgâhında.). ~ *Un cabinet de travail d'Ekrem Bey.*" SF, C. 46, S. 1183, s. 297.

"Üstad Ekrem'in kütüphanesi (Mekteb-i Mülkiye kütüphanesine, bavasiyet, ihda etmiştir.). ~ *La bibliothèque d'Ekrem Bey, léguée par son testament à l'École Mulkié.*" SF, C. 46, S. 1183, s. 296.

"Üstad Ekrem'in tabutu etrafında halka-i tazim ü huşu. ~ *Le cercueil d'Ekrem Bey, devant la mosquée de Ste-Sophie.*" SF, C. 46, S. 1183, s. 292.

"Üstad-ı mağfur u muazzam, Recaizade Mahmud Ekrem Bey. ~ *REDJAÏ ZADÉ EKREM BEY, Sénateur et Grand littérateur turc, décédé le 1er février 1914.*" SF, C. 46, S. 1183, s. 289.

"Vefa'da Osmanlı Hilâl-i Ahmer Hastanesi'nde bir koğuş. ~ *Une salle à l'hôpital du Croissant Rouge à Véfa.*" SF, C. 47, S. 1212, s. 246.

"Veli Efendi Çayırı at yarışlarından bir manzara." SF, C. 47, S. 1202, s. 89.

"Veli Efendi Çayırı'nda at yarışları: Süvari zabitanımız." SF, C. 47, S. 1202, s. 89.

"Veliahd-ı Saltanat-ı Osmaniye Devletlü, Necabetlü Yusuf İzzeddin Efendi Hazretleri'nin riyaset-i necabetpenahilerinde 10 Teşrin-i Evvel 1330 tarihinde içtima eden Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Merkez-i Umumisi. ~ *Le Comité Central du Croissant Rouge Ottoman, réuni le 23 octobre 1914, sous la présidence de S. A. I. le prince Youssouf Izzeddine, héritier présomptif du trône ottoman.*" SF, C. 47, S. 1221, s. 383.

"Vilayatta izciler: Diyarbakır Darülmuallimîn talebesinin izci teşkilatı. ~ *Les Boys Scots à Diarbékir.*" SF, C. 47, S. 1205, s. 133.

"Viyana Hayvanat Pazarı üstü kapalı kısmın manzara-i hariciyesi. ~ *Une vue extérieure de marché de Vienne.*" SF, C. 46, S. 1185, s. 345.

"Viyana Hayvanat Pazarı'na merbut mezbahalardan bir manzara. ~ *Une salle des abattoirs de Vienne.*" SF, C. 46, S. 1185, s. 344.

"Viyana Hayvanat Pazarı'nda eshab-ı hayvanat ile müşteriler arasında fevkalade temin-i suhulet eden ve Hayvanat Pazarı derununda müesses bulunan 'Hayvanat Bankası' ve pazarın idarehaneleri." SF, C. 46, S. 1185, s. 344.

"Viyana Hayvanat Pazarı'nda mevki-i füruhta çıkarılan hayvanat ve pazarın üzeri kapalı kısmı. ~ *Les bêtes à cornes à vendre dans le marché de Vienne.*" SF, C. 46, S. 1185, s. 345.

"Viyana'da Hayvanat Pazarı'nın methali. ~ *L'entrée du marché aux bétails à Vienne.*" SF, C. 46, S. 1185, s. 341.

"*Vue d'une des fabriques Nestlé en Angleterre.*" SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 9.

"*Vue d'une salle des machineries (machines qui réduisent le cacao en pâte).*" SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 17.

"Yalnız sol eli 800.000 Franga sigorta edilen kemanî-i şehir Jan Kübelik [كوبه ليك]. ~ *UNE MAIN GAUCHE ASSURÉE PLUS DE 800.000 FRANCS*" SF, C. 47, S. 1197, s. 5.

"Yarım asra karip icra-yı hükümetten sonra 75 yaşında olduğu halde bu hafta vefat eden Romanya Kralı Carol. ~ *Le Roi Carol de Roumanie, décédé.*" SF, C. 47, S. 1219, s. 358.

"Yavuz: Almanya Devlet-i fehimesi tarafından Hükümet-i Osmaniye'ye satılmış ve 'Yavuz' namını almış olan 'Goeben' dretnotu. Cesamet ü sürati: 23.000 tonilatoluktur. Sürati saatte 28 mildir. Techizatı: 28 santimlik 10 adet cesim top, 15 santimlik 12 adet mutavassıt top, 8 santimlik 12 adet küçük top, ceman 32 top. ~ *Le nouveau dreadnought ottoman Yavouz Sultan Selim ci-devant Gœben allemand.*" SF, C. 47, S. 1210, s. 210.

"Yeni Cami-i Şerif'in kapısı: Mondros Muharebe-i Bahriyesi'nin devr-i senevîsi." SF, C. 46, S. 1182, s. 284.

"Yeni Meksika'da '20' tonilato sıkletinde bir lokomotif havadan tellerle nakledilirken." SF, C. 46, S. 1172, s. 36.

"Yumurta biçiminde kaputlu bisiklet (Harekette)." SF, C. 46, S. 1181, s. 256.

"Yumurta biçiminde kaputlu bisiklet (Tevakkufta)." SF, C. 46, S. 1181, s. 256.

"'117' yaşında bir papağan." SF, C. 46, S. 1173, s. 64.

"Zadik Hanzadyan Efendi: Fransa Erkân-ı Harbiye-i Bahriyesi Tetkik-i Ebhar ü Sevahil Şubesi zabitanından (Bu resmi 'Brest' Mekteb-i Bahriyesi'nde şakirt bulunduğu 1908 senesinde alınmış fotoğrafisidir.). ~ *Mr. ZADIG KHANZADIAN: Officier attaché au Service d'Hydrographie de l'Etat major de la Marine française. (Elève à l'Ecole de Marine à Brest en 1908.)*" SF, C. 46, S. 1175, s. 101.

"Zamanın en büyük piyanistlerinden müteveffa Mösyö Raul Ponyo [رائول پونیو]." SF, C. 46, S. 1185, s. 349.

"Zeplin usulünde bir balonun tayeranı. ~ *Un dirigeable Zippelin.*" SF, C. 47, S. 1211, s. 226.

"Zevcesi Düşes de Hohenberg: Bosna Hersek seyahatinde, Bosnasaray'da sokaktan otomobil ile geçerlerken, 15 Haziran 1330, Pazar günü aslen Sırplı 'Princip' isminde bir mekteplinin attığı revolverin kurşunlarıyla zevc ü zevce maktul düşmüşlerdir. ~ *Les victimes de l'abominable forfait serbe à Serajévo.*" (Ortak alt yazı. bk. Alt yazısı "Avusturya Veliahdı Arşidük Fransuva Ferdinand: Bosna Hersek seyahatinde..." ifadesiyle başlayan fotoğraf.) SF, C. 47, S. 1204, s. 116.

2.2.2.2. HARİTA, PLAN VE KROKİLER:

"Bahr-i Muhit-i Atlasî seyahat-i havaiyesinin mutasavver olan yollarını irae eden harita." SF, C. 46, S. 1192, s. 521.

"Boğaziçi Haritası. ~ *LE BOSPHORE*" SF, C. 47, S. 1207, s. 168,169.

"Bu hafta Almanlar tarafından zaptolunan Anvers'in istihkâmat-ı hariciye ve dahiliye planı." SF, C. 47, S. 1219, s. 355.

"Fransa'da Verdun Kalesi ve civarı." SF, C. 47, S. 1222, s. 407.

"Heybeliada ihtifaline ve Mekteb-i Harbiye'nin tevzi-i mükâfat resmine ait krokiler."[1] SF, C. 47, S. 1216[GMK], s. 144.

"İstanbul ve Mısır seyahat-i havaiyesinde merhaleleri gösteren harita." SF, C. 46, S. 1184, s. 333.

"İzmir Limanı'nın Harita-i Bahriyesi." SF, C. 46, S. 1175, s. 104-105.

2.2.2.3. İLLÜSTRASYON VE RESİMLER:

"Ağustos-ı efrencinin 28'inde Fransa'da St. Quentin'de münhezim olan İngilizlerin Alman hücum-ı müthişi karşısında ricati. ~ *La défaite des anglais à St. Quentin, le 28 août 1914.*" SF, C. 47, S. 1216, s. 306.

"Alat-ı elektrikiye ile mücehhez bir perukar salonu: Elektrik tatbikat-ı sınaiye ve sıhhiyesi menazırından. ~ *L'électricité dans la petite industrie et ses différentes applications.*" (Ortak alt yazı. bk. "Elektrik dondurma ve buz makinesi:", "Elektrik motoruyla işleyen müdevver testere:", "Elektrik ile meşrubat soğutmaya mahsus takım:" ve "Her nevi ihtiyacatta kullanılabilen elektrik motoru:") SF, C. 47, S. 1199, s. 36.

"Alman askeri: Arş ileri." SF, C. 47, S. 1215, s. 291.

"Alman askerleri harbe savlet ederlerken." SF, C. 47, S. 1212, s. 251.

"Alman ordularının işgal etmiş olduğu, Belçika payitahtı, Brüksel şehrinde daire-i adliye." SF, C. 47, S. 1212, s. 251.

"Alman Salib-i Ahmeri'nin meydan-ı harpte faaliyeti. ~ *La Croix Rouge allemande au secours des blessés.*" SF, C. 47, S. 1219, s. 359.

"Alman topları hal-i faaliyette. ~ *L'artillerie allemande en activité.*" SF, C. 47, S. 1220, s. 378.

"Almanların garp muvaffakiyat-ı askeriyesi menazırından: Liege çelik ve beton istihkâmatının 42'lik havan toplarıyla uğradığı hal. ~ *Les forts de Liège en miettes avec les obusiers allemands 42.*"[2] SF, C. 47, S. 1214, s. 275.

---

[1] İki kroki.

[2] İllüstrasyon dört kareden oluşuyor.

"Almanların istihkâmata karşı kullandıkları 42'lik havan topları Verdun pişgâhında. ~ *L'artillerie lourde de siège des allemands.*" SF, C. 47, S. 1218, s. 335.

"Almanların nevicat tenvir topu, ki bu topla attıkları tane havaliyi birkaç saniye mükemmelen tenvir eyliyor, etraf görülüyor ve gece düşman kıtaatı üzerine kolayca ateş açılıyor. ~ *Les nouveaux canons allemands qui lancent des boulets lumineux pour voir les positions des adversaires pendant la nuit.*" SF, C. 47, S. 1213, s. 266.

"Almanların Veliaht kumandasındaki ordu ile Fransa'da 'Longwy' istihkâmına hücum ü zaptları. ~ *La prise de Longwy par le corps d'armée allemand sous le commandement du Kronprinz*" SF, C. 47, S. 1219, s. 351.

"Almanya İmparatoru tarafından ilan-ı harbi müteakip Reichstag Meclisi füruk-ı siyasiye rüesasının huzuruna kabulü. ~ *L'Empereur d'Allemagne parlant aux chefs des partis et à ses hommes d'Etat après la déclaration de la guerre.*" SF, C. 47, S. 1214, s. 274.

"Almanya tayyarecilerin Zeplin üzerinde tarassudat-ı harbiyesi." SF, C. 47, S. 1216, s. 310.

"Almanya Veliahdı ve Kumandan Prens Friedrich Cenapları." SF, C. 47, S. 1215, s. 294.

"Amerika-yı Cenubi sularında İngiliz ticaret-i bahriyesine dehşetli darbeler vuran Almanya'nın 'Dresden' kruvazörü." SF, C. 47, S. 1217, s. 327.

"Anadolu Hisarı'nın eski hali." SF, C. 47, S. 1201, s. 77.

"Argonne Ormanı'nda süngü süngüye muharebeden sonra Fransızların hezimeti. ~ *Un combat corps à corps dans la forêt d'Argonne et la déroute des Français.*" SF, C. 47, S. 1222, s. 399.

"Arnavutluk Prensi, Prens Birinci Wilhelm'e Dıraç'ta resm-i hoş-amedî. ~ *La réception du nouveau souverain albanais à Durazzo.*" SF, C. 46, S. 1190, s. 464.

"Avusturya ordusunun 25 Ağustos-ı efrencide ihraz-ı zafer eylediği Krasnik Muharebesi ve muharebede Bosnalı dindaşlarımızın savlet-i

kahramananesi. ~ *Les musulmans de Bosnie combattant avec bravoure dans l'armée autrichienne pendant la bataille de Krasnik, le 25 août 1914.*" SF, C. 47, S. 1216, s. 307.

"Bahr-i muhit sefine-i havaiyesinde birinci mevki gezinti mahalli." SF, C. 46, S. 1171, s. 12.

"Beyaz ile siyah (Bir aheng-i sanat) (Bu resim, sadece bir moda resmi değil, belki bir dest-i maharet-i sanatkâranenin, yalnız beyaz ile siyahtan terkib ü teşkil etmiş olduğu bedii levhadır. Sadelikte böyle bir hüsn ü letafet, bir aheng-i sanat husule getirilmiştir. Bu ve buna mümasil beyaz ile siyahın imtizac-ı latifiyle vücuda getirilen resimler, mahir ressamların bir sayfa beyaz kâğıt üzerinde bir kalem ve siyah mürekkeple nasıl bir kudret-i sanat gösterdiklerinin bir nişanesidir.)." SF, C. 46, S. 1174, s. 88.

"1853'te Haliç'e İstanbul muhasarası sırasında gerilmiş olan zincirin bakayasından olmak üzere İstanbul'da muhafaza edilmiş olan zincirin parçası." SF, C. 47, S. 1201, s. 71.

"Bir Mujik." SF, C. 47, S. 1199, s. 44.

"Bir Rus çehresi." SF, C. 47, S. 1199, s. 44.

"Bizans'ın son hükümdarı Konstantin Dragases (İstanbul'un fethi günü maktul düşmüştür.)." SF, C. 47, S. 1201, s. 70.

"Bu mevsimde Avrupa'nın en revnaklı mevkii şüphe yok ki Montekarlo'dur..." SF, C. 46, S. 1190, s. 469.

"Deniz muharebelerinin tahtelbahir lağım torpil asar-ı tahribiyesi. ~ *L'effet d'une torpille flottante.*" SF, C. 47, S. 1211, s. 223.

"Dersaadet Bakteriyolojihanesi'nin tertib ü tanzimine hizmet ü himmet etmiş olan Doktor 'Nicolle'." SF, C. 46, S. 1173, s. 60.

"Domdom kurşunları." SF, C. 47, S. 1217, s. 326.

"Elektrik çaydanı: Bu hafta Dersaadet'te güşad olunan Elektrik Alat ü Edevat-ı Muhtelifesi Sergisi münasebetiyle: Bundan sonra evlerimizde ütüye kömür, çaya semaver lazım değil; yelpazelenmek için de cariyelere lüzum yok!! Yaşasın elektrik. ~ *A l'occasion de l'exposition électrique de Constantinople: Plus besoin de charbon pour les fers à repasser, de Samovar pour le thé ni*

domestique pour l'éventail: Vive l'électricité!!" (Ortak alt yazı. bk. "Elektrik vantilatörü:" ve "Elektrik ütüsü:") SF, C. 47, S. 1198, s. 28.

"Elektrik dondurma ve buz makinesi: Elektrik tatbikat-ı sınaiye ve sıhhiyesi menazırından. ~ *L'électricité dans la petite industrie et ses différentes applications.*" (Ortak alt yazı. bk. "Alat-ı elektrikiye ile mücehhez bir perukar salonu:", "Elektrik motoruyla işleyen müdevver testere:", "Elektrik ile meşrubat soğutmaya mahsus takım:" ve "Her nevi ihtiyacatta kullanılabilen elektrik motoru:") SF, C. 47, S. 1199, s. 36.

"Elektrik ile meşrubat soğutmaya mahsus takım: Elektrik tatbikat-ı sınaiye ve sıhhiyesi menazırından. ~ *L'électricité dans la petite industrie et ses différentes applications.*" (Ortak alt yazı. bk. "Alat-ı elektrikiye ile mücehhez bir perukar salonu:", "Elektrik dondurma ve buz makinesi:", "Elektrik motoruyla işleyen müdevver testere:" ve "Her nevi ihtiyacatta kullanılabilen elektrik motoru:") SF, C. 47, S. 1199, s. 36.

"Elektrik motoruyla işleyen müdevver testere: Elektrik tatbikat-ı sınaiye ve sıhhiyesi menazırından. ~ *L'électricité dans la petite industrie et ses différentes applications.*" (Ortak alt yazı. bk. "Alat-ı elektrikiye ile mücehhez bir perukar salonu:", "Elektrik dondurma ve buz makinesi:", "Elektrik ile meşrubat soğutmaya mahsus takım:" ve "Her nevi ihtiyacatta kullanılabilen elektrik motoru:") SF, C. 47, S. 1199, s. 36.

"Elektrik ütüsü: Bu hafta Dersaadet'te güşad olunan Elektrik Alat ü Edevat-ı Muhtelifesi Sergisi münasebetiyle: Bundan sonra evlerimizde ütüye kömür, çaya semaver lazım değil; yelpazelenmek için de cariyelere lüzum yok!! Yaşasın elektrik. ~ *A l'occasion de l'exposition électrique de Constantinople: Plus besoin de charbon pour les fers à repasser, de Samovar pour le thé ni domestique pour l'éventail: Vive l'électricité!!*" (Ortak alt yazı. bk. "Elektrik çaydanı:" ve "Elektrik vantilatörü:") SF, C. 47, S. 1198, s. 28.

"Elektrik vantilatörü: Bu hafta Dersaadet'te güşad olunan Elektrik Alat ü Edevat-ı Muhtelifesi Sergisi münasebetiyle: Bundan sonra evlerimizde ütüye kömür, çaya semaver lazım değil; yelpazelenmek için de cariyelere lüzum yok!! Yaşasın elektrik. ~ *A l'occasion de l'exposition électrique de Constantinople: Plus besoin de charbon pour les fers à repasser, de Samovar pour le thé ni domestique pour l'éventail: Vive l'électricité!!*" (Ortak alt yazı. bk. "Elektrik çaydanı:" ve "Elektrik ütüsü:") SF, C. 47, S. 1198, s. 28.

"Elyevm Paris Pasteur Müessesesi müdürü bulunan Doktor 'Roux'." SF, C. 46, S. 1173, s. 60.

"Fransa Akademisi azasından müteveffa Mösyö Jules Clarétie." SF, C. 46, S. 1179, s. 208.

"Fransa ile İngiltere arasında deniz üstünden, havadan, yer altından üç türlü vasıta-i nakliye (Manş Denizi altında hafr ü güşadı mutasavver olan tünelin itmamı halinde.)." SF, C. 46, S. 1195, s. 588.

"Fransa'da Roşet [روشت] meselesi: Parlamento tahkikat komisyonunda Maliye Nazır-ı sabıkı Mösyö Caillaux ile müdde-i umumî Mösyö Faber [فابر]'in yüzleştirilmesi (Ayakta duran komisyon reisi meşhur Sosyalist mebus Mösyö Jaurès'tir.)." SF, C. 46, S. 1192, s. 516.

"Harbin çehre-i meşumu. ~ *Le guerre!*" SF, C. 47, S. 1210, s. 207.

"Hazret-i Fatih'in huzur-i hümayununda sefain-i harbiye-i Osmaniyenin Dolmabahçe'den Kasımpaşa'ya karadan geçirilmesi." SF, C. 47, S. 1201, s. 68.

"Hazret-i Fatih'in türbe-i münifesi ve Fatih Cami-i Şerifi'nin kısmen manzarası." SF, C. 47, S. 1201, s. 75.

"Her nevi ihtiyacatta kullanılabilen elektrik motoru: Elektrik tatbikat-ı sınaiye ve sıhhiyesi menazırından. ~ *L'électricité dans la petite industrie et ses différentes applications.*" (Ortak alt yazı. bk. "Alat-ı elektrikiye ile mücehhez bir perukar salonu:", "Elektrik dondurma ve buz makinesi:", "Elektrik motoruyla işleyen müdevver testere:" ve "Elektrik ile meşrubat soğutmaya mahsus takım:") SF, C. 47, S. 1199, s. 36.

"Hilâl-i Ahmer. ~ *Le Croissant Rouge.*" SF, C. 47, S. 1212, s. 239.

"İki gül (Bir levha)." SF, C. 47, S. 1207, s. 172.

"İngiltere Harbiye Nazırı Lord Kitchener: Bu defa İngiltere Harbiye Nezareti'ni deruhte eden Lord Kitchener 'Kitchener Paşa' namıyla Sudan ve Mısır'da nam kazanmış idi. İngiltere'nin en büyük erkân-ı askeriyesindendir. ~ *Lord Kitchner, le nouveau ministre de la guerre d'Angleterre.*" SF, C. 47, S. 1210, s. 215.

"İngiltere Kuva-yi Bahriyesi'nden 'Monarc' dretnotu. ~ *Le dreadnought anglais 'Monarc'.*" SF, C. 47, S. 1210, s. 215.

"İngiltere rical-i siyasiyesinden müteveffa Mösyö Chamberlain." SF, C. 47, S. 1206, s. 160.

"İstanbul surları: Ahırkapı ciheti ve Fener." SF, C. 47, S. 1201, s. 79.

"İstanbul surları: Marmara sahilinde Mermer Kule." SF, C. 47, S. 1201, s. 78.

"İstanbul surları: Yedikule ciheti." SF, C. 47, S. 1201, s. 78.

"İstanbul'da Nestle: Nestle Fabrikası'nın Dersaadet Merkezi. Nestle namı herkese malûmdur, fakat Nestle'nin ne olduğunu herkes bilmez, işte biz bunu öğretmek istiyoruz. ~ *Bureau de la Maison Nestlé à Galata.*" SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 3.

"İsviçre'de bir manzara: Süt inekleri ve köy hayatı." SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 12,13.

"Japonya İmparatoriçesi Haroko." SF, C. 46, S. 1195, s. 596.

"Kiev davasında Maznun Mösyö Beylis." SF, C. 46, S. 1174, s. 92.

"Konstantiniye surları." SF, C. 47, S. 1201, s. 78.

"Kömür ile müteharrik sefain-i harbiyenin ocakları." SF, C. 46, S. 1176, s. 129.

"Köylü bir Rus kadın." SF, C. 47, S. 1199, s. 44.

"Köylü bir Rus kadın." SF, C. 47, S. 1199, s. 44.

"Köylü bir Rus." SF, C. 47, S. 1199, s. 44.

"Kudüs'te seyyahin-i ecnebiye ve yerliler. ~ *Les touristes en Palestine.*" SF, C. 47, S. 1197, s. 12.

"[Kuzu-Kız:] Üstad Ekrem'e bu sayfadaki manzumesini ihsas eden levha." SF, C. 46, S. 1183, s. 301.

"Lemberg Muharebesi'nde Bosnalı dindaşlarımızın kemal-i besaletle bir Rus piyade siper hendeğine hücumu, düşmanı pençe ile boğazlaması. ~ *Les soldats musulmans de Bosnie dans l'armée*

Autrichienne attaquent avec une bravure extraordinaire l'ennemi dans une tranchée à Lemberg." SF, C. 47, S. 1220, s. 371.

""Lorraine'de, 'Thionville' kurbunda 'Aransi [آرانسی]' civarında Fransızların, Alman ordusunun sol cenahına, 26 Ağustosta vuku bulan taarruzlarında geri püskürtülmeleri. ('İllustrierte Zeitung' Gazetesi'nin bu muharebede hazır bulunmuş ve gözüyle hadiseyi görmüş olan ressamı 'Willy Brandus [ویللی برانداوس]' tarafından tersim edilmiştir.). ~ *L'offensive française du 26 août repoussée par l'armée allemande, placée sous le commandement du Kronprinz.*" SF, C. 47, S. 1221, s. 387.

"Madam Sarah Bernhardt, elinde Legion d'Honore Nişanı, dizlerinin üstünde hafidesinin kızı." SF, C. 46, S. 1184, s. 325.

"Madam Sarah Bernhardt, Kaliforniya Hapishanesi'nde mahpuslara oyun verdikten sonra kendisine nutk-ı teşekkür okunurken." SF, C. 46, S. 1177, s. 153.

"Madam Sarah Bernhardt, Kaliforniya'da mahpuslara oyun verirken, bir mahpus tarafından resminin alınması." SF, C. 46, S. 1177, s. 152.

"Maktul çocuk: Andre Yüçinski." SF, C. 46, S. 1174, s. 92.

"Mari Luiz ve Jak (Güvercinler hikâyesine ait.)." SF, C. 46, S. 1186, s. 367.

""Merkez-i Cihan' namıyla tesis olunacak belde-i cedidenin 320 metre irtifaında terakki kulesi." SF, C. 46, S. 1182, s. 280.

"Mısır'ın İskenderiye şehrinde bir manzara: Himaye-i Hayvanat Cemiyeti'ne mensup bir matmazel." SF, C. 46, S. 1192, s. 520.

"Milel-i muhtelife bahriye kıyafetleri." SF, C. 47, S. 1213, s. 259.

"Moskova'da bir kibritçi." SF, C. 47, S. 1199, s. 44.

"Moskovalı bir arabacı." SF, C. 47, S. 1199, s. 44.

"Moskovalı bir mösyö." SF, C. 47, S. 1199, s. 44.

"Muharip devletler kuva-yi bahriyesinin senelerine nispeten mukayese-i kuvası." SF, C. 47, S. 1215, s. 298.

"Müessis-i devlet Sultan Osman Han-ı Evvel Hazretleri." SF, C. 46, S. 1179, s. 213.

"Müessis-i devlet Sultan Osman Han-ı Evvel'in peder-i ali-güherleri Ertuğrul Gazi'nin Söğüt kasabası civarında türbe-i münifeleri." SF, C. 46, S. 1179, s. 209.

"Nestle Fabrikası'nın mükâfat madalyaları. ~ *Tableau des récompenses accordées à la Société Nestlé.*" SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 24.

"Paris hayatı: Yaşmak modası." SF, C. 46, S. 1178, s. 184.

"Paris kadınlar kibar âleminde bir çay içtimaı: Madam Caillaux böyle servet ü saman içinde ve envai tezyinata müstağrak olarak yaşarken şimdi hapishanede bulunuyor, namı da bugün tekmil dünyanın gazetelerini dolduruyor." SF, C. 46, S. 1190, s. 461.

"Paris sokaklarından birinin maktaı ve tahtülarz yollar, mecralar." SF, C. 47, S. 1205, s. 140.

"Paris'te inasa mahsus 'Victor Droi [ویقتور دروئی]' Lisesi'nde terzilik ve dikiş dersanesi." SF, C. 46, S. 1178, s. 177.

"Petrol ile müteharrik sefain-i harbiyenin ocakları." SF, C. 46, S. 1176, s. 129.

"Prensin Arnavutluk'a muvasalatı münasebetiyle şenlikler. ~ *Une réjouissance Albanaise.*" SF, C. 46, S. 1190, s. 465.

"'Ren' nehri ile 'Uvaz [اووا ز]' nehri arasındaki muharebatta bir Fransız bataryası." SF, C. 47, S. 1221, s. 387.

"Reşadiye dretnotu." SF, C. 46, S. 1179, s. 212.

"Rumeli Hisarı'nın eski hali." SF, C. 47, S. 1201, s. 77.

"Rus seyyar şapka satıcı." SF, C. 47, S. 1199, s. 44.

"Sahib-i tetkik ü marifet hadim-i insaniyet müteveffa Pasteur." SF, C. 46, S. 1173, s. 60.

"Sefine-i havaiye elektrikle münevver olarak bahr-i muhit üzerinde tayeran ederken." SF, C. 46, S. 1171, s. 13.

"Sefine-i havaiye, New York Limanı'na muvasalatında, Hürriyet Heykeli yanından geçerken." SF, C. 46, S. 1171, s. 13.

"Sefine-i havaiyenin Brest Limanı ufkundan Amerika'ya hareketi sırasında." SF, C. 46, S. 1171, s. 12.

"Son moda kıyafetler." SF, C. 47, S. 1202, s. 96.

"Son moda libaslar." SF, C. 47, S. 1206, s. 157.

"Stockholm şehrinde meydan (Ahiren burada büyük bir nümayiş yapılmıştır.)." SF, C. 46, S. 1185, s. 352.

"Sultan Ahmed Meydanı (Devr-i sabıkta)." SF, C. 46, S. 1181, s. 244.

"Sultan Ahmed Meydanı'nın eski hali." SF, C. 46, S. 1181, s. 245.

"'Sultan Osman-ı Evvel' dretnotu." SF, C. 46, S. 1179, s. 213.

"Şarki Rusya'da Rus Kazakları'nın firarı." SF, C. 47, S. 1220, s. 378.

"Tahtelbahir Japon torpilinin tesiriyle Aksa-yi Şark Muharebesi'nde 'Petropavloski' zırhlısı nasıl uçmuş idi?. ~ *Comment 'Petropavlosk' avait sauté devant Port-Arthur par une torpille japonaise.*" SF, C. 47, S. 1211, s. 231.

"Tedmür melikesi 'Zenubia', asakir-i Rum tarafından ihata edildiği sırada." SF, C. 46, S. 1177, s. 148.

"Üstad Ekrem'in hatt-ı destiyle: Bir Levha-i Bahar. ~ *Un autre manuscrit d'Ekrem Bey.*" SF, C. 46, S. 1183, s. 300.

"Venedikli ressam Gentile Bellini." SF, C. 47, S. 1201, s. 80.

"Vera Çebriyak Kadın." SF, C. 46, S. 1174, s. 92.

"Vera Çebriyak Kadın'ın hanesi." SF, C. 46, S. 1174, s. 93.

"Vera Çebriyak'ın biraderi." SF, C. 46, S. 1174, s. 93.

"Yeni inşaat: katları içeri çekik bir hanenin maktaı." SF, C. 47, S. 1204, s. 121.

"28 Ağustos-ı efrencide General Hindenburg'un yüz bin esir alarak ihraz eylediği fevkalade muzafferiyet esnasında Rus Kazakları'nın firar ü hezimeti. ~ *La débandade des russes en Prusse Orientale à Lannberg le 28 août 1914.*" SF, C. 47, S. 1216, s. 303.

"Zat-ı Hazret-i Padişahî'ye arz-ı tazimat için 'Goeben' zırhlısıyla Dersaadet'e gelen Almanya'nın Bahr-i Sefid Filosu Kumandanı Kontramiral Souchon. ~ *Contre amiral SOUCHON à Constantinople.*" SF, C. 47, S. 1198, s. 24.

2.2.2.4. KARİKATÜRLER:

2.2.2.4.1. KAYNAĞI BELİRTİLMİŞ KARİKATÜRLER:

2.2.2.4.1.1. ALİ TURGUD:

[İsimsiz] SF, C. 47, S. 1216, s. 315.

2.2.2.4.1.2. SEDAD NURİ [İLERİ]:

[İsimsiz][1] SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 18.

[İsimsiz][2] SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 19.

[İsimsiz][3] SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 19.

2.2.2.4.1.3. SEDAD SİMAVİ:

"Ay başı hesabı." SF, C. 47, S. 1214, s. 283.

"Bizde intibah-ı iktisadî ve mektep mezunlarının derece-i tahsili." SF, C. 46, S. 1194, s. 569.

"Galata Ecnebi Postanelerinde." SF, C. 47, S. 1215, s. 299.

"Galata Rıhtımı'nda Tatlısu Frenkleri." SF, C. 47, S. 1210, s. 219.

[İsimsiz] SF, C. 46, S. 1196, s. 617.

[İsimsiz] SF, C. 47, S. 1200, s. 61.

[İsimsiz] SF, C. 47, S. 1207, s. 173.

[İsimsiz] SF, C. 47, S. 1208, s. 189.

[İsimsiz] SF, C. 47, S. 1209, s. 203.

[İsimsiz] SF, C. 47, S. 1209, s. 203.

[İsimsiz] SF, C. 47, S. 1210, s. 219.

[İsimsiz] SF, C. 47, S. 1213, s. 267.

[İsimsiz] SF, C. 47, S. 1214, s. 283.

"İstanbul caddelerinde Belediye çavuşlarının halet-i ruhiyesi." SF, C. 46, S. 1195, s. 593.

"Köşkün ders salonunda..." SF, C. 47, S. 1211, s. 235.

"Polis komiserlik dairesinde." SF, C. 47, S. 1198, s. 29.

"Tünelde." SF, C. 47, S. 1197, s. 13.

"Tünelin arabalarına binerken." SF, C. 47, S. 1199, s. 45.

"Zevcin Avrupa seyahatinden avdetinde." SF, C. 47, S. 1198, s. 29.

---

[1] Altı kareden oluşan Nestle ile ilgili yazılı karikatür.
[2] Tek kareden oluşan Nestle ile ilgili yazılı karikatür.
[3] Tek kareden oluşan Nestle ile ilgili yazılı karikatür.

2.2.2.4.2. İKTİBAS EDİLMİŞ VEYA KAYNAĞI BELİRTİLMEMİŞ KARİKATÜRLER:

"Alman mizah gazetelerinden." SF, C. 47, S. 1216, s. 311.

"Alman mizah gazetelerinden." SF, C. 47, S. 1216, s. 315.

"Almanların 42'lik havan topları." SF, C. 47, S. 1217, s. 331.

"Almanların milel-i muhtelifeden almış oldukları esirler bir karavanadan çorba içmeye davet olundukları zaman." SF, C. 47, S. 1219, s. 362.

"Almanya Japonya'nın ültimatomunu nasıl kabul etti." SF, C. 47, S. 1217, s. 331.

"Bir Rus Çar babasına diyor ki." SF, C. 47, S. 1222, s. 414.

"Çanakkale Boğazı seddolunurken." SF, C. 47, S. 1220, s. 379.

"Denizler hakimi (İngiliz)." SF, C. 47, S. 1222, s. 414.

"Fransa İmparatoru Birinci Raymond." SF, C. 47, S. 1222, s. 414.

"Fransız ile Japon arasında."[1] SF, C. 47, S. 1218, s. 347.

"Fransız şimendiferleri kumpanyası." SF, C. 47, S. 1219, s. 363.

"General Hindenburg'un Masuritch Bataklıkları'na tıkadığı Ruslardan kinaye." SF, C. 47, S. 1218, s. 346.

"Gidiyorlar!!." SF, C. 47, S. 1222, s. 411.

"İki Rus Kazağı." SF, C. 47, S. 1217, s. 331.

"İngiliz kuşuna diyor ki." SF, C. 47, S. 1218, s. 347.

"İngiliz siyaseti."[2] SF, C. 47, S. 1219, s. 363.

"İngiliz zabiti İngiliz efradına domdom kurşunları hakkında talimat verirken." SF, C. 47, S. 1219, s. 362.

"İngilizler olta atıp bitarafları yakalamak istiyorlar." SF, C. 47, S. 1221, s. 395.

"İtilaf-ı Müselles." SF, C. 47, S. 1217, s. 331.

"Kablelharp Berlin'e, Berlin'e! diye haykıran Ruslarla Fransızların gayr-i müsellah olarak tahtelhıfz Berlin'e muvasalatları. ~ *Les prisonniers russes et français à Berlin.*" SF, C. 47, S. 1215, s. 290.

"Mösyö 'Antoine'ın ressam Dölosen [دولوسن] tarafından yapılmış karikatürü." SF, C. 47, S. 1204, s. 120.

"Muharebe ile İngiltere Hariciye Nazırı arasında." SF, C. 47, S. 1219, s. 363.

"Öbür dünyada cihangirlik heveskârları." SF, C. 47, S. 1220, s. 379.

"Paris'te münteşir Rire (Le Rire) Gazetesi'nden." SF, C. 47, S. 1215, s. 299.

---

[1] Karikatür iki kareden oluşuyor.
[2] Karikatür beş kareden oluşuyor.

2.2.2.5. TIPKIBASIMLAR:

"Babanzade İsmail Hakkı Bey merhumun hatt-ı desti (İrtihalinden iki gün evvel 10 Kânun-ı Evvel 329 tarihli 'Tanin'de intişar etmiş olan 'Daü't-teşkilat' sernameli makalesinden bir parça. Bu makale geçen haftaki 'Servet-i Fünûn'a nakledilmiş idi. ~ *Fac-similé d'un manuscrit de feu Baban Zadé Ismaïl Hakki Bey.*" SF, C. 46, S. 1178, s. 172.

"Mecruhîn-i guzat- Osmaniyeye süt hülasası ve sütlü un ihda eden Nestle Fabrikası'nın hidematı mazhar-ı takdir-i ali buyurulmakla mezkûr fabrikaya bir kıta-i sanayi madalyası ihsan buyurulmuştur. Ber-vech-i balâ fermanın bir suretini derç eylediğimiz gibi sayfa-i diğerde madalyanın fotoğrafisi münderiçtir. ~ *Le firman Impérial décernant à la FABRIQUE NESTLÉ une médaille d'industrie en récompense de son service rendu pour l'alimentation des blessés de l'armée Ottomane.*" SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 15.

[Nestle Fabrikası'nın Dersaadet Şubesi Müdüriyeti'ne][1] SF, C. 46, S. 1186[İK], s. 14.

"Üstad Ekrem'in hatt-ı desti: 'Servet-i Fünûn'a bir nişane-i himmet ü muhabbeti. ~ *Un manuscrit d'Ekrem Bey.*" SF, C. 46, S. 1183, s. 296.

"Üstad Ekrem'in son bir şiiri ve hatt-ı desti ('Tasvir-i Efkâr' refikimizin nüsha-i mahsusasına ihda etmiştir.)." SF, C. 46, S. 1183, s. 297.

[1] **Hilâl-i Ahmer Cemiyeti** tarafından gönderilmiş bir teşekkür mektubu.

2.3. REKLAM VE İLANLAR

2.3.1. BANKALAR:

Deutsche Bank ~ *DEUTSCHE BANK*: Reklam metni bankanın işlem hacmi, şubeleri ve yapılan bankacılık işlemleri gibi bilgileri içeriyor. Ayrıca metnin sonunda bankanın kupon işlemlerini yaptığı şirketlerin isimleri sıralanıyor. C. 46, S. 1176, s. 144; C. 46, S. 1177, s. 168; C. 46, S. 1184, s. 336; C. 46, S. 1186, s. 384; C. 46, S. 1187, s. 407; C. 46, S. 1188, s. 432; C. 46, S. 1193[İK], s. 3; C. 46, S. 1194, s. 576; C. 46, S. 1196, s. 622; C. 47, S. 1198[GMK], s. 16; C. 47, S. 1199[GMK], s. 23; C. 47, S. 1201[GMK], s. 40; C. 47, S. 1202[GMK], s. 46; C. 47, S. 1203[GMK], s. 55; C. 47, S. 1204[GMK], s. 64; C. 47, S. 1205[GMK], s. 71; C. 47, S. 1206[GMK], s. 79; C. 47, S. 1207[GMK], s. 87; C. 47, S. 1210[GMK], s. 111; C. 47, S. 1211[GMK], s. 120; C. 47, S. 1212[GMK], s. 128; C. 47, S. 1213[GMK], s. 132

Deutsche Orient Bank Aktiengesellschaft: Reklam metni bankanın ortakları, şubeleri ve yapılan bankacılık işlemleri gibi bilgileri içeriyor. C. 46, S. 1176, s. 144; C. 46, S. 1177, s. 168; C. 46, S. 1184, s. 336; C. 46, S. 1186, s. 384; C. 46, S. 1187, s. 407; C. 46, S. 1188, s. 432; C. 46, S. 1193[İK], s. 3; C. 46, S. 1194, s. 576; C. 46, S. 1196, s. 622; C. 47, S. 1198[GMK], s. 16; C. 47, S. 1199[GMK], s. 23; C. 47, S. 1201[GMK], s. 40; C. 47, S. 1202[GMK], s. 46; C. 47, S. 1203[GMK], s. 55; C. 47, S. 1204[GMK], s. 64; C. 47, S. 1205[GMK], s. 71; C. 47, S. 1206[GMK], s. 79; C. 47, S. 1207[GMK], s. 87; C. 47, S. 1210[GMK], s. 111; C. 47, S. 1211[GMK], s. 120; C. 47, S. 1212[GMK], s. 128; C. 47, S. 1213[GMK], s. 132

Deutsche Orient Bank: "*DEUTSCHE ORİENT BANK* ~ İstanbul Şubesi ~ *Caisses à louner – Agance Stamboul* ~" Reklam metninin devamında bankanın kiraya verdiği kasalar hakkında bilgiler veriliyor. C. 46, S. 1186, s. 381; C. 46, S. 1188, s. 430; C. 46, S. 1190, s. 480; C. 46, S. 1191, s. 503; C. 46, S. 1192, s. 528; C. 46, S. 1193, s. 551; C. 46, S. 1194, s. 575; C. 46, S. 1195, s. 599; C. 46, S. 1196, s. 623; C. 47, S. 1197[GMK], s. 8; C. 47, S. 1198[GMK], s. 15; C. 47, S. 1199[GMK], s. 24; C. 47, S. 1200[GMK], s. 31; C. 47, S. 1201[GMK], s.

38; C. 47, S. 1202[GMK], s. 47; C. 47, S. 1204[GMK], s. 63; C. 47, S. 1207[GMK], s. 88; C. 47, S. 1208[GMK], s. 95; C. 47, S. 1209[GMK], s. 104; C. 47, S. 1214[GMK], s. 137; C. 47, S. 1215[GMK], s. 142; C. 47, S. 1216[GMK], s. 146; C. 47, S. 1217[GMK], s. 149; C. 47, S. 1218[GMK], s. 154; C. 47, S. 1219[GMK], s. 157; C. 47, S. 1220[GMK], s. 161; C. 47, S. 1221[GMK], s. 166; C. 47, S. 1222[GMK], s. 170

Selanik Bankası: Reklam metni bankanın çeşitli şehirlerdeki şubeleri ile şubelerde yapılan bankacılık işlemleri hakkında bilgi içeriyor. C. 46, S. 1175, s. 120; C. 46, S. 1180, s. 239; C. 46, S. 1182, s. 287; C. 46, S. 1184, s. 335; C. 46, S. 1185, s. 358; C. 46, S. 1186, s. 383; C. 46, S. 1189, s. 456; C. 46, S. 1190, s. 479; C. 46, S. 1191, s. 503; C. 46, S. 1192, s. 528; C. 46, S. 1193, s. 551; C. 46, S. 1194, s. 575; C. 46, S. 1195, s. 599; C. 46, S. 1196, s. 623; C. 47, S. 1197[GMK], s. 8; C. 47, S. 1198[GMK], s. 15; C. 47, S. 1200[GMK], s. 32; C. 47, S. 1201[GMK], s. 39; C. 47, S. 1202[GMK], s. 48; C. 47, S. 1205[GMK], s. 72; C. 47, S. 1206[GMK], s. 80; C. 47, S. 1208[GMK], s. 94; C. 47, S. 1209[GMK], s. 103; C. 47, S. 1210[GMK], s. 112; C. 47, S. 1211[GMK], s. 118; C. 47, S. 1212[GMK], s. 127; C. 47, S. 1213[GMK], s. 131; C. 47, S. 1214[GMK], s. 138; C. 47, S. 1215[GMK], s. 141; C. 47, S. 1216[GMK], s. 145; C. 47, S. 1217[GMK], s. 150; C. 47, S. 1218[GMK], s. 153; C. 47, S. 1219[GMK], s. 158; C. 47, S. 1220[GMK], s. 162; C. 47, S. 1221[GMK], s. 165; C. 47, S. 1222[GMK], s. 169

2.3.2. BANK-I OSMANÎ'YE AİT İLANLAR:

2.3.2.1. KIYMETLİ KÂĞITLARLA İLGİLİ İLANLAR:

Bank-ı Osmanî: "1896 senesi %5 faizli Osmanlı tahvilatının 1 Kânun-ı Sani 1908'de tediyatı icra edilen 23 numaralı kuponların ..." iptaliyle ilgili ilan. C. 46, S. 1177, s. 167; C. 46, S. 1179, s. 215

Bank-ı Osmanî: "1901-1905 senesi %4 faizli Osmanlı tahvilatının 1 Kânun-ı Sani sene 1908'de tediyatı icra edilen 5 numaralı kuponların..." iptaliyle ilgili ilan. C. 46, S. 1177, s. 167; C. 46, S. 1179, s. 215

Bank-ı Osmanî: "1902 senesi %4 faizli 'Gümrük' Osmanlı tahvilatının 1 Kânun-ı Sani sene 1908'de tediyatı icra edilen 10 numaralı kuponlarîn..." iptaliyle ilgili ilan. C. 46, S. 1177, s. 167; C. 46, S. 1179, s. 215

Bank-ı Osmanî'den Varit Olmuştur: "1896 senesi yüzde beş faizli Osmanlı tahvilatının efrenci 1 Kânun-ı Sani sene 1914 tarihinde tediyatı icra edilen 25 numaralı kuponların..." ödemesiyle ilgili ilan. C. 46, S. 1179, s. 215

Bank-ı Osmanî'den Varit Olmuştur: "1901-1905 senesi yüzde dört faizli Osmanlı tahvilatının efrenci 1 Kânun-ı Sani sene 1914 tarihinde tediyatı icra edilen 17 numaralı kuponların..." ödemesiyle ilgili ilan. C. 46, S. 1179, s. 215

Bank-ı Osmanî'den Varit Olmuştur: "1902 senesi yüzde dört faizli 'Gümrük' Osmanlı tahvilatının efrenci 1 Kânun-ı Sani sene 1914 tarihinde tediyatı icra edilen 22 numaralı kuponların..." ödemesiyle ilgili ilan. C. 46, S. 1179, s. 215

Bank-ı Osmanî'den Varit Olmuştur: "1904 senesi yüzde dört faizli Osmanlı tahvilatının efrenci 1 Kânun-ı Sani sene 1914 tarihinde tediyatı icra edilen 15 numaralı kuponların..." ödemesiyle ilgili ilan. C. 46, S. 1179, s. 215

Bank-ı Osmanî'den Varit Olmuştur: "1908 senesi yüzde dört faizli Osmanlı tahvilatının efrenci 1 Kânun-ı Sani sene 1914 tarihinde tediyatı icra edilen 9 numaralı kuponların..." ödemesiyle ilgili ilan. C. 46, S. 1179, s. 215

Bank-ı Osmanî'den: "%4 Tömbeki Osmanlı tahvilatların amortismanı" ile ilgili ilan. C. 46, S. 1182, s. 286

Bank-ı Osmanî'den: "Mısır kredi fonsiye tahvilatlarının sigortası" ile ilgili ilan. C. 46, S. 1182, s. 286; C. 46, S. 1183, s. 311; C. 46, S. 1185, s. 359

2.3.2.2. BANK-I OSMANÎ'NİN DİĞER İLANLARI:

Bank-ı Osmanî: "İşbu efrenci Kânun-ı Evvelin 25'inci perşembe ve efrenci Kânun-ı Saninin 1'inci perşembe günleri Galata, İstanbul ve Beyoğlu Osmanlı Bankaları kapalı olacaktır." C. 46, S. 1177, s. 167

Bank-ı Osmanî'den Varit Olmuştur: "İşbu Kânun-ı Evvelin 20'nci çarşamba ve Kânun-ı Saninin 1'inci Çarşamba ile 6'ncı pazartesi günleri Galata,

İstanbul ve Beyoğlu Bank-ı Osmanî şuabatı kapalı bulunacağı ilan olunur." C. 46, S. 1179, s. 215

Bank-ı Osmanî'den: "Birinci Tecil-i Düyun Kanunu'nun neşrolunduğu 21 Temmuz sene 330 yani 3 Ağustos sene 1914 tarihinden sonra hesab-ı cari suretiyle veyahut suver-i saire ile Bank-ı Osmanî'ye teslim olunup talep vukuunda hemen iadesi icap eden mevduata asla faiz yürütülmemektedir. Şu kadar ki bu kabilden olan mevduat Tecil-i Düyun Kanunu'na tabi olmayıp bilakayd ü şart mudiler emrine hazır tutulmakta idüğünden mudilerce arzu edilen meblağın bunlardan serbestçe ahz ü istirdat olunabileceği ilan olunur." C. 47, S. 1220[GMK], s. 162; C. 47, S. 1221[GMK], s. 165; C. 47, S. 1222[GMK], s. 169

2.3.3. DOKTORLAR VE TIPLA İLGİLİ İLANLAR:

Bakteriyolog Server Kâmil: "Paris hastanelerinden mezun ~ Frengi, verem, sıtma ve akciğer hastalıklarını kontrol tahtında tedavi eder. Salı ve Perşembe günleri erbab-ı ihtiyaca 914 ilacını ancak ilacın fiyatı mukabilinde tatbik eder. ~ Muayenehane Nuruosmaniye Caddesi Numara 17 ~ Telefon Numarası 982" C. 47, S. 1204[GMK], s. 63; C. 47, S. 1207[GMK], s. 88; C. 47, S. 1208[GMK], s. 95; C. 47, S. 1209[GMK], s. 104; C. 47, S. 1214[GMK], s. 137; C. 47, S. 1215[GMK], s. 142; C. 47, S. 1216[GMK], s. 146

Bakteriyoloji ve Emraz-ı İntaniye Müessesesi: "Doktor Reşad Rıza ~ Yeni Postane karşısında Erzurum Hanı" C. 46, S. 1171, s. 23; C. 46, S. 1172, s. 48; C. 46, S. 1173, s. 72; C. 46, S. 1174, s. 96; C. 46, S. 1175, s. 119; C. 46, S. 1178, s. 192; C. 46, S. 1179, s. 216; C. 46, S. 1180, s. 240; C. 46, S. 1181, s. 264; C. 46, S. 1182, s. 287; C. 46, S. 1184, s. 335; C. 46, S. 1185, s. 358; C. 46, S. 1189, s. 456; C. 46, S. 1190, s. 479; C. 46, S. 1191, s. 503; C. 46, S. 1192, s. 528; C. 46, S. 1193, s. 551; C. 46, S. 1194, s. 575; C. 46, S. 1195, s. 599; C. 47, S. 1197[GMK], s. 6; C. 47, S. 1199[GMK], s. 24; C. 47, S. 1200[GMK], s. 31; C. 47, S. 1201[GMK], s. 38; C. 47, S. 1202[GMK], s. 47; C. 47, S. 1203[GMK], s. 56; C. 47, S. 1205[GMK], s. 72; C. 47, S. 1206[GMK], s. 80; C. 47, S. 1208[GMK], s. 94; C. 47, S. 1209[GMK], s. 103; C. 47, S. 1210[GMK], s. 112; C. 47, S. 1211[GMK], s. 118; C. 47, S. 1212[GMK], s. 127

Diş Tabibi Basri Nureddin: "Darülfünun-ı Osmanî Tıp Fakültesinden ve Paris'ten mezun Cerrahpaşa Hastanesi ~ Diş Tabibi Basri Nureddin ~ Diş hastalıklarının tedavi ve icrâ-yı ameliyatında kesb-i ihtisâs ile bu kere Avrupa'dan avdet eylemiş bulunan mîr-i mumâ-ileyh Babıâli Caddesi'nde Babıâli Mescidi karşısında '51' numaralı hanedeki dâire-i mahsusasında cumadan maada her gün sabahtan akşama kadar erbâb-ı müracaatı kabul ile usûl-i cedîde-i fenniyeye tatbîkan müdâvât ü ameliyât-ı lâzimelerini icra etmektedir." C. 46, S. 1175, s. 120; C. 46, S. 1182, s. 286; C. 46, S. 1185, s. 359; C. 46, S. 1187, s. 406; C. 46, S. 1188, s. 430; C. 46, S. 1190, s. 480; C. 46, S. 1191, s. 503; C. 46, S. 1192, s. 528; C. 46, S. 1193, s. 551; C. 46, S. 1194, s. 575; C. 46, S. 1195, s. 599; C. 46, S. 1196, s. 623; C. 47, S. 1197[GMK], s. 8; C. 47, S. 1198[GMK], s. 15; C. 47, S. 1199[GMK], s. 24; C. 47, S. 1200[GMK], s. 31; C. 47, S. 1201[GMK], s. 38; C. 47, S. 1202[GMK], s. 47; C. 47, S. 1204[GMK], s. 63; C. 47, S. 1207[GMK], s. 88; C. 47, S. 1208[GMK], s. 95; C. 47, S. 1209[GMK], s. 104; C. 47, S. 1214[GMK], s. 137; C. 47, S. 1215[GMK], s. 142; C. 47, S. 1216[GMK], s. 146; C. 47, S. 1217[GMK], s. 149; C. 47, S. 1218[GMK], s. 154; C. 47, S. 1219[GMK], s. 157; C. 47, S. 1220[GMK], s. 161; C. 47, S. 1221[GMK], s. 166; C. 47, S. 1222[GMK], s. 170

Doktor Adanalı Ahmed Şükrü: "Frengi, belsoğukluğu, egzama ~ evram-ı basuriye, saç ~ hastalıklarına duçar olup suret-i katiyede tedavi ettirmek isteyenler"e hitap eden reklam metnini devamında doktor ve tedavisiyle ilgilendiği hastalıklar hakkında bilgi veriliyor. C. 47, S. 1197[GMK], s. 6; C. 47, S. 1198[İK], s. 3; C. 47, S. 1200[GMK], s. 32; C. 47, S. 1201[GMK], s. 39; C. 47, S. 1202[GMK], s. 48

Ebe Hayriye Dilber: "Tıp Fakültesi ~ Seririyat-ı Viladiyesi'nden mezun ~ Ebe ~ Hayriye Dilber ~ Usul-i fen dahilinde fevkalade maharetiyle kesb-i iştihar etmiştir. Hanımlarımızın istifade etmelerini tavsiye ederiz. ~ Adres: Şehzadebaşı'nda Küçükkovacılar numara 3." C. 46, S. 1178, s. 192; C. 46, S. 1179, s. 216

Madam Kryzek: "Zîk-i nefes, öksürük ve sair afat-ı sadriye ve rieviyeyi tamamıyla şifayat etmek üzere her arzu eden zata meccanen usul-i tedaviyi bildiririm. Cevabı alınmak üzere atideki adrese müracaatla, bir de pullu

ve adresli bir zarf gönderilmelidir. ~ MADAM KRYZEK, Prag kurbunda Wrschowitz (Bohemya) ~ *Madame Kryzek, Wrschowitz, bei Prag.*" C. 46, S. 1182, s. 286; C. 46, S. 1183, s. 311; C. 46, S. 1185, s. 359

2.3.4. DÜYUN-I UMUMİYE'YE AİT İLANLAR:

2.3.4.1. İHALE VE MÜZAYEDE İLANLARI:

Düyun-ı Umumiye: "Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye İdaresi"nin "kendi odacı ve hademesine iktiza edecek olan iki yüz elli sekiz parça muhtelifü't-tarz elbiseyi" ihale yoluyla alacağını bildiren ilan. C. 46, S. 1180, s. 239

Düyun-ı Umumiye: "Edirne vilayeti dahilinde kâin Enez göl ve dalyanlarının sene-i haliye martından itibaren beş senelik sayd-ı semek hakkı ve saydiye rüsumu on bin lirada ve Canik sancağı dahilindeki Bafra saydiye rüsumunun dört seneliği üç bin iki yüz elli iki lirada pey altında" olduğunu bildiren müzayede ilanı. C. 47, S. 1197[GMK], s. 6

Düyun-ı Umumiye: "Sene-i haliyeden itibaren dört sene müddetle müzayedeye vaz' edildiği geçende ilan olunan maa-tevabi' İzmir saydiyesi için dört milyon iki yüz elli yedi bin üç yüz kuruşla 26 Nisan sene 330 tarihinde karardade terkim edilmiş ve gelecek mayıs mahının üçüncü cumartesi günü ihale-i katiyesinin icrası" hakkında müzayede ilanı. C. 47, S. 1197[GMK], s. 6

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Adapazarı Düyun-ı Umumiye Müdüriyeti'ne merbut Bolu Düyun-ı Umumiye Memuriyeti dahilinde kâin" "Efteni Gölü ve tevabii saydiyesi" müzayedesi ile ilgili ilan. C. 46, S. 1186, s. 381

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Bin üç yüz otuz senesinden itibaren mevki-i müzayedeye vaz' edilip üç milyon kuruş pey vaz' edildiği geçende ilan olunan maa-tevabi' İzmir saydiyesi üç milyon üç yüz doksan beş bin kuruşa iblağ edilmiş ve yine İzmir Düyun-ı Umumiye Başmüdüriyeti dahilinde kâin olup dört senelik bedel-i sabıkı sekiz yüz yirmi iki bin kuruştan ibaret olan Karinederin Göl dalyanına mahallince altı yüz bin kuruş pey vaz edilmiş" olduğunu duyuran müzayede ilanı. C. 46, S. 1189, s. 455

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Bin üçyüz otuz senesinden itibaren dört sene müddetle müzayedeye vaz' edildiği geçende ilan olunan maa-tevabi' İzmir balıkhanesi saydiyesine mahallince üç milyon kuruş pey vaz' edilmiş" olduğunu duyuran müzayede ilanı. C. 46, S. 1186, s. 381

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Bursa Düyun-ı Umumiye Başmüdüriyeti dahilinde kâin" "Simav Gölü'nün maa-hakk sayd-ı semek resm-i mirisi" müzayedesi ile ilgili ilan. C. 46, S. 1185, s. 359, 360

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Darphane dahilinde Damga Başmüdüriyeti'nde mevcut olup füruhtu iktiza eden dökme soba ve çinko hurdaları" müzayedesi ile ilgili ilan. C. 46, S. 1182, s. 288

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Düyun-ı Umumiye İdaresi'nce" alınacak "12.000 kıta dikişsiz çuval"ın "mevki-i münakasaya" konduğunu bildiren ve münakasa şartlarını veren ilan. C. 47, S. 1219[GMK], s. 157; C. 47, S. 1220[GMK], s. 161

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye İdaresi tarafından çuval münakasası hakkında evvelce gazetelere verilmiş olan ilanda..." belirtilen sürelerin uzatıldığına dair ilan. C. 46, S. 1177, s. 167

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye İdaresi'nce 2 Kânun-ı Sani 1329 tarihinde '900.000' çuval için icra olunan münakasanın" feshiyle ilgili ilan. C. 46, S. 1181, s. 264; C. 46, S. 1182, s. 288

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Edirne vilayetine tabi Enez kazası dahilinde kâin Enez dalyanlarıyla sevahilinden sayd olunacak balıkların sayd-ı semek hakkı ile resm-i mirisi ve yine kaza-yı mezkûr dahilinde kâin İpsala ve Kızkapan göllerinin maa-hakk sayd-ı semek resm-i mirisi" müzayedesi ile ilgili ilan. C. 46, S. 1182, s. 288

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "İzmir dahilinde kâin olup gelecek bin üç yüz otuz senesinden itibaren dörder sene müddetle mevki-i müzayedeye konulmuş olan Kabahayıt dalyanı" ile "Gölek dalyanı"nın "pey altında" olduğunu bildiren müzayede ilanı. C. 46, S. 1183, s. 311; C. 46, S. 1185, s. 360

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "İzmir Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye Başmüdüriyeti dahilinde kâin maa-tevabi' İzmir balıkhanesi ve Karinederin ve Gölek ve Kabahayıt ve Ma-i Serçin Sakız Burnu ve Köyceğiz dalyanları ve Çeşme balıkhanesi ile ve Eski Menderes ve

Kılıçaltı ve Özbaşı ve Aliağa Çiftliği sevahiliyle Gediz nehri saydiyeleri" müzayedesi ile ilgili ilan. C. 46, S. 1185, s. 360

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "İzmir Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye Başmüdüriyeti dahilinde kâin olup yalnız sayd-ı semek hakkı sene-i maliyeden itibaren dört sene müddetle müzayedeye vaz' edilmiş olan Soma dalyanı", "Çil Irmak dalyanı", "Eski Gediz" ve "Çakal Burnu"nun "pey altında" olduğunu bildiren müzayede ilanı. C. 47, S. 1200[GMK], s. 32

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Samsun sancağı dahilinde kâin olan ve sene-i haliyeden itibaren mevki-i müzayedeye vaz' edilmiş bulunan Bafra rüsum-i saydiyesinin" "pey altında" olduğunu bildiren müzayede ilanı. C. 46, S. 1192, s. 527; C. 46, S. 1193, s. 550

2.3.4.2. KIYMETLİ KÂĞITLARLA İLGİLİ İLANLAR:

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Dersaadet Beyoğlu ve Yeniköy Daireleri Osmanlı Anonim Şirketi tarafından ihraç edil"miş olan "yirmi bin adet hisse senedine müteallik resm-i damganın tamamen istifa kılındığı" ile ilgili ilan. C. 47, S. 1214[GMK], s. 138; C. 47, S. 1215[GMK], s. 141

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Düyun-ı Mübeddele-i Muvahhade tahvilatının 21 numaralı kuponuna 1-14 Mart sene 1914 [C. 47, S. 1213[GMK], s. 131'de "22 numaralı kuponuna 1-14 Eylül sene 1914] tarihinden itibaren yüzde iki faiz ita olunacağı ve tahvilat-ı mezkûre faizlerinin" ödemesi ile ilgili ilan. C. 46, S. 1187, s. 406; C. 47, S. 1213[GMK], s. 131

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Ekmek ve Mamulat-ı Dakikiye Şirket-i Sınaiyesi tarafından ihraç edilmiş" olan "altı bin hisse senedine ait resm-i damganın tamamen tediye kılındığı" ile ilgili ilan. C. 46, S. 1186, s. 381

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Fi 1 Nisan sene 1884 tarihli 85'inci keşidede çıkıp bedelleri ahz olunmak üzere ibraz edilmemiş olan" "557097, 1485591" numaralı "Şark Şimendiferleri tahvilatının" "hükümden sakıt olacakları" ile ilgili ilan. C. 46, S. 1183, s. 311

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Rumeli Demiryolları tahvilatının 29 Teşrin-i Sani efrenci sene 1913 [C. 46, S. 1183, s. 311'de "1 Şubat efrenci sene 1914", C. 47, S. 1200[GMK], s. 30'da "1 haziran efrenci sene 1914"] tarihine müsadif günde Düyun-i Umumiye dairesinde alenen keşide olunan

263'üncü [C. 46, S. 1183, s. 311'de "264'üncü", C. 47, S. 1200[GMK], s. 30'da "266'ncı"] kurasında ikramiye kazanan 50 adet tahvilatın numaralarını mübeyyin cetveldir:" Açıklamanın altında sözü edilen cetvel yer alıyor. C. 46, S. 1174, s. 95; C. 46, S. 1183, s. 311; C. 47, S. 1200[GMK], s. 30

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Şark Demiryolları tahvilatının 264'üncü kurası"nın çekileceğiyle ilgili ilan. C. 46, S. 1181, s. 264; C. 46, S. 1182, s. 288

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Tetkikat-ı Madeniye ve Sınaiye Osmanlı Anonim Şirketi tarafından ihraç edilmiş" olan "iki bin hisse senedine ait resm-i damganın tamamen tediye kılındığı" ile ilgili ilan. C. 46, S. 1195, s. 598

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Varidat-ı Muhassasa Defter-i Kebir Şubesi'nden ~ Taksitinin vadesi fi 1/14 Mart sene 1908 tarihinde hulûl edip fi 1/14 Mart sene 1914 tarihine kadar bedeli istifa edilmeyen 9 numaralı Düyun-ı Mübeddele-i Muvahhade-i Osmaniye kuponunun..." iptaliyle ilgili ilan. C. 46, S. 1174, s. 95; C. 46, S. 1175, s. 119; C. 46, S. 1178, s. 192; C. 46, S. 1179, s. 216; C. 46, S. 1180, s. 240; C. 46, S. 1181, s. 264; C. 46, S. 1182, s. 288

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Yüzde dört faizli 1890 senesi 'Osmaniye' tahvilatının 48. kurası"nın çekileceğiyle ilgili ilan. C. 46, S. 1183, s. 311

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Yüzde dört Osmanlı tahvilatının 1914 senesinin 14 Şubatında icra edilen 48'inci kurası keşidesinin listesidir. Tahvilatın tediyesi 1914 senesinin 14 Martındadır." Açıklamanın altında sözü edilen liste yer alıyor. C. 46, S. 1185, s. 360

2.3.4.3. DÜYUN-I UMUMİYE İLE İLGİLİ DİĞER İLANLAR:

Düyun-ı Umumiye'den: "Bursa Harir Darüttalimi dersleri" hakkında bilgi veren ve öğrenci alımı şartlarını bildiren ilan. C. 46, S. 1183, s. 312

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Bilcümle ağcı ve oltacı ve madrabaz esnafının" ve "midye ve istiridye misillü mahsulat-ı bahriye sergicilerinin" "harc-ı nizamisini ita ederek ruhsat tezkeresi almaları" ile ilgili ilan. C. 46, S. 1185, s. 360

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Bugünlerde mutat haricinde icra-yı hükm etmeye başlayan sıcakların ipek böceği tohumlarına ika edebileceği tesirat-ı muharribenin daire-i imkân dahilinde önünü almak için Düyun-ı

Umumiye-i Osmaniye Müdüriyet-i Umumiyesi hususat-ı atiyeyi ipek böcekçilerinin nazar-ı dikkatine kemal-i ehemmiyetle vaz'ᵔ eder." Açıklamanın altında üç paragraf halinde konuyla ilgili uyarılar yer alıyor. C. 46, S. 1187, s. 406

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Kâğıt ve mukavvanın gayri mevad üzerine tertib ü tahrir olunarak mevaki-i umumiyede ilsak veya talik veya aher suretle teşhir olunan ilanata" ait "rüsum-ı seneviye" ile ilgili ilan. C. 46, S. 1187, s. 406

Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: "Müskirat-ı beyyie resminin birinci taksit"inin "müskirat satanlar" tarafından ödenmesi ve "tezkere" alınması ile ilgili ilan. C. 46, S. 1185, s. 360

2.3.5. EĞİTİM:

Düyun-ı Umumiye'den: "Bursa Harir Darüttalimi dersleri" hakkında bilgi veren ve öğrenci alımı şartlarını bildiren ilan. C. 46, S. 1183, s. 312

Mekteplere Muallim ve Muallime ""Selanik Feyziye' Mektebi'nin 'İstanbul'da' tesis edeceği, şimdilik birer sıbyan sınıfı ve altışar dershaneli zükûr u inas mektepleri muallim ü muallimelikleri için talip olanların hangi derslere meyl ü ihtisasları daha ziyade olduğunu, menşelerini, bulundukları mektepler ve müddet-i hizmetlerini, şartlarını ve adreslerini nihayet yirmi temmuza kadar tahriren 'Dersaadet'te Fincancılar'da 8 numarada Kibar Ali Mahdumları Mağazasına' bildirmeleri." C. 47, S. 1208[GMK], s. 93

Mittweida Mektebi: "Müdürü ~ Muallim Hulç ~ Almanya'da ~ Saksonya'da ~ *TECHNIKUM MITTWEIDA ~ Royaume de Saxe* ~ Fenn-i makine ve elektrik tahsiline mahsus mektep olup Almanya'da müessestir. Mühendislere ve sanayie mahsus şuabat-ı mükemmelesi vardır. Elektrik ve fenn-i mihanikiye ait kimyahaneleri gayet mükemmeldir. İşbu mektebin şakirdanı sanayide ve elektrik fenninde kesb-i rüsuh ü malumat eder. Şimdiye kadar 3620 talebe yetişmiştir. Mektebe şakirt kaydolunmak üzere malumat almak ve tafsilat istemek için atideki adrese müracaat lazımdır."[1] C. 46, S. 1172, s. 48; C. 46, S. 1176, s. 143

[1] Son cümleye rağmen reklam metninde herhangi bir adres bulunmamaktadır.

Technikum Mittweida: bk. "Mittweida Mektebi".

2.3.6. KADINLARA YÖNELİK ÜRÜNLER VE MÜESSESELER:

Créme Simon: "Cildin hassa-i şifaiyesini tahakkuk ve taravetini muhafaza etmek için Paris'te J. Simon Fabrikası'nda imal olunan ~ Krem Simon ~ *CRÉME SIMON* ~ istimal ediniz ~ " Reklam metninin devamında ürünün özellikleri ve yan ürünler tanıtılıyor. C. 47, S. 1198[İK], s. 2

Gabilla: "*LES PARFUMERIES DE GABILLA ~ 6 RUE ÉDOUARD VII ~ 8 PLACE ÉDOUARD VII ~ PARIS ~ USINES ~ 203 RUE DE PARIS ~ IVRY. ~ FOLLE PASSION ~ LA VIERGE FOLLE ~ XANTHO ~ MINNE ~ MUSARDISES ~ L'AMBRE DE GABILLA ~ LA VIOLETTE DE GABILLA* ~ Son imalat-ı nefiseden 'Tango' rayihası" C. 46, S. 1193[İK], s. 1; C. 47, S. 1198[İK], s. 1

Germandrée: Reklam farklı sayılarda yayımlanmış üç farklı kompozisyona sahip:

1. "*GERMANDRÉE ~ SECRET ~ DE BEAUTÉ ~ Le Parfum ~ de la Poudre, de la Crème, de l'Extrait ~ GERMANDRÉE ~ est IDEAL, et s'HARMONISE avec tous les PARFUMS ~ MIGNOT-BOUCHER ~ Parfumeur, 19, Rue Vivienne-PARIS* ~ Germandrée Lavantaları ve kremleri ve pudraları revayihin ve mamulatın fevkalade latif ve en mükemmeli ve müfididir.";

2. "*GERMANDRÉE ~ EN POUDRE ~ EN CRÈME ~ EN FEUILLÉS ~ SECRET DE BEAUTÉ ~ Poudre pour embellir et protéger le visage ~ Crème pour soigner et adoucir la peau ~ Feuillés réunissant les précédents sous forme pratique ~ Parfum Idéal - Adhérence absolue ~ HYGIENE & BEAUTÉ ~ Médaille d'Or Exposition Universelle Paris 1900 – Maison fondée en 1878 ~ MIGNOT-BOUCHER, Parfumeur, 19, Rue Vivienne* ~ Germandrée Lavantaları

ve kremleri ve pudraları ~ revayihin ve mamulatın fevkalade latif ve en mükemmeli ve müfididir.";

3. "*GERMANDRÉE ~Secret de Beauté ~Poudre et crème ~d'un ~parfum ~idéal ~sharmonisant ~ avecious ~les parfums ~MIGNOT-BOUCHER, Parfumeur, 19, Rue Vivienne-PARIS* ~ Germandrée Lavantaları ve kremleri ve pudraları ~ revayihin ve mamulatın fevkalade latif ve en mükemmeli ve müfididir." C. 47, S. 1201[GMK], s. 39; C. 47, S. 1202[GMK], s. 48; C. 47, S. 1205[GMK], s. 72; C. 47, S. 1206[GMK], s. 80; C. 47, S. 1207[GMK], s. 87; C. 47, S. 1208[GMK], s. 93; C. 47, S. 1209[GMK], s. 102; C. 47, S. 1210[GMK], s. 110; C. 47, S. 1211[GMK], s. 119; C. 47, S. 1212[GMK], s. 126; C. 47, S. 1213[GMK], s. 131; C. 47, S. 1214[GMK], s. 138; C. 47, S. 1215[GMK], s. 141; C. 47, S. 1216[GMK], s. 145; C. 47, S. 1217[GMK], s. 150; C. 47, S. 1218[GMK], s. 153; C. 47, S. 1219[GMK], s. 158; C. 47, S. 1220[GMK], s. 162; C. 47, S. 1221[GMK], s. 165; C. 47, S. 1222[GMK], s. 169

Hıfzısıhha-i Hüsn Müessesesi: "Kadınlara Mahsus 'High-Life' Tuvalet Salonu ~ Numara 77-Beyoğlu'nda Cadde-i Kebir'de yeni güşad edilmiştir-Numara 77 ~ Paris'te vaki kadınlara mahsus Tuvalet Encümeni tarafından diplomalı Madam ve Mösyö Leon Furniye'nin taht-ı idarelerinde ~ " Reklam metninin devamında müessesenin verdiği kuaförlük hizmetleri sıralanıyor. (bk. Kadınlara Mahsus Tuvalet Salonu) C. 46, S. 1184, s. 336; C. 46, S. 1186, s. 384

Kadınlara Mahsus Tuvalet Salonu: "Kibar Sınıfı Hanımlarına Mahsus Saç Salonu, Beyoğlu Cadde-i Kebir'inde '77' numaralı Hıfzısıhha-i Hüsn Müessesesi salonlarında güşad edilmiştir. Mezkûr salonun idaresi Paris Saç Salonu Müessesesi'nden muallim diplomasıyla mezun Madam ve Mösyö Leon Furniye'nin taht-ı nezaretlerindedir. ~ " Reklam metninin devamında müessesenin verdiği kuaförlük hizmetleri sıralanıyor. (bk. "Hıfzısıhha-i Hüsn Müessesesi") C. 46, S. 1187, s. 407; C. 46, S. 1188, s. 432; C. 46, S. 1193[İK], s. 3

Sıhhî Huri Korseleri: "Paris Biçim Akademisi'nden diplomalı Madam Ferdinand"ın iş yeri ve satışını yaptığı tuhafiye çeşitleri hakkında bilgi içeriyor. C. 46, S. 1175, s. 120; C. 46, S. 1180, s. 239; C. 46, S. 1182, s. 287; C. 46, S.

1184, s. 335; C. 46, S. 1185, s. 358; C. 46, S. 1186, s. 383; C. 46, S. 1189, s. 456; C. 46, S. 1190, s. 479

2.3.7. KİTAP:

Alman Feyz-i Millisi: "Almanların galibiyetini ihzar eden terakkiyat-ı ilmiye, sınaiye, ziraiye ve teşekkülat-ı mükemmele-i idariyelerini erkam ü istatistiğe müsteniden irae eden bu eser Berlin Deutsche Bank Müdürü ~ Karl Helfferich ~ tarafından tahrir ü neşrolunmuş ve Nesim Ruso Efendi bittercüme matbaamız vasıtasıyla güzel bir cilt halinde neşrolunmuştur. ~ Fiyatı 6 kuruştur ~ Taşradan arzu edenler altı kuruşluk posta pulu gönderirlerse derhal irsal olunur. ~ Merkez-i tevzii Servet-i Fünûn Matbaası"[1] C. 47, S. 1216, s. 318

Bir Şiir-i Hayal: "Müellifi: Uşşakizade Halid Ziya ~ Millî, edebî hikâyeler. 315 sayfayı havi ve gayet nefis bir surette matbudur. Fiyatı 12 kuruş ~ Merkez-i füruhtu Babıali karşısında 'Muhtar Halid' Kitaphanesi." C. 46, S. 1190, s. 478; C. 46, S. 1191, s. 504; C. 46, S. 1193, s. 552; C. 46, S. 1194, s. 574; C. 46, S. 1195, s. 600; C. 46, S. 1196, s. 624; C. 47, S. 1197[GMK], s. 7

Ermeni Edebiyatı Numuneleri: "Türk-Ermeni numuneleri muhadenetine hadim olmak üzere S[س]. Sirens Efendi'nin bundan evvel 'Servet-i Fünûn' vasıtasıyla neşrettiği Ermenice asar-ı edebiye bir cild-i mahsusta cem edilerek mevki-i intişara vaz' edilmiştir. Kitaba Türk üdeba-yı meşhuresinden Süleyman Nazif, Doktor Abdullah Cevdet ve Süleyman Şahabeddin Beyler ile Ermeni muharrirlerinden H[ه]. Şahrikyan Efendi'nin takrizleriyle Ermeni üdebanın muhtasar teracim-i ahvali ilave edilmiştir. ~ Fi. 5 kuruş. Merkez-i tevzii Babıali Caddesi'nde Yeni Osmanlı Kütüphanesi'dir." C. 46, S. 1173, s. 71; C. 46, S. 1174, s. 95; C. 46, S. 1176, s. 143; C. 46, S. 1185, s. 357

Eylül: "Yeni Tab' edildi ~ Edebiyat-ı Cedide ~ Eylül ~ Muharriri: Mehmed Rauf Bey: Gayet nefis bir surette yeniden tab' edilmiştir. 12 buçuk kuruş fiyatla Babıali karşısında 'Muhtar Halid' Kitaphanesi'nde satılır." C. 46,

[1] Eser aynı adla **Servet-i Fünûn**'un 1197. sayısından itibaren tefrika edilmiştir.

S. 1175, s. 119; C. 46, S. 1178, s. 192; C. 46, S. 1179, s. 216; C. 46, S. 1180, s. 240; C. 46, S. 1181, s. 264

Gözyaşları: "Muharrire ve edibe-i muhtereme İhsan Raif Hanımefendi'nin 'Gözyaşları' unvanlı pek nefis, rakik hissiyat ve rengin tasvirat ile muvaşşah ü müzeyyen ve eşar-ı bediadan mürekkep bir mecmua-i eşarı takdirkâran ü müştakan-ı şiir ü edebin fikr ü nazarını tenvir etmek üzere, saha-ara-yı intişar olmuş, feryatlar, yeisler, garip demler, sevdalar fasıllarında nice bediaları ihtiva etmekte bulunmuştur." C. 47, S. 1200[GMK], s. 30

İlm-i Hayvanat Dersleri: "Matbaamızda bir suret-i nefisede tab' edilen bu eserin üçüncü forması da neşrolunmuştur. Muharriri Subhi Edhem Bey'dir. Bu dersleri takip edenler tekâmül kanunlarını daha etraflı bir surette anlarlar. Her yer için on beş kuruş mukabilinde abone kaydedilmektedir. Mercii idarehanemizdir." C. 46, S. 1190, s. 478; C. 46, S. 1191, s. 504; C. 46, S. 1193, s. 552; C. 46, S. 1194, s. 574; C. 46, S. 1195, s. 600; C. 46, S. 1196, s. 624; C. 47, S. 1197[GMK], s. 7

Kaçırılan Fırsatlar: "Süvari Müfettişi Keçecizade İzzet Fuad Paşa Hazretleri'nin, geçen Osmanlı-Rus Muharebesi'ne dair tenkidatı havi tahrir buyurdukları bu eser, aslı olan Fransızca'dan Türkçe'ye tercüme edilmiştir. Fiyatı 15 kuruştur. Gerek askerlere ve gerek mezkûr harbin suret-i cereyanına vâkıf olmak isteyen herkese hassaten tavsiye olunur." C. 46, S. 1171, s. 23; C. 46, S. 1172, s. 48; C. 46, S. 1173, s. 72; C. 46, S. 1174, s. 96; C. 46, S. 1184, s. 335; C. 46, S. 1185, s. 358; C. 46, S. 1193, s. 552; C. 46, S. 1194, s. 574; C. 46, S. 1195, s. 600; C. 46, S. 1196, s. 624; C. 47, S. 1197[GMK], s. 7; C. 47, S. 1203[GMK], s. 56

Mai ve Siyah: "Mevcudu tükenmiş olan Uşşakizade Halid Ziya Bey'in bu nefis romanı 'Muhtar Halid' Kitaphanesi tarafından yeniden tab' ü neşredilmiştir. Fiyatı 15 kuruştur." C. 47, S. 1222[GMK], s. 170

Mersiyeler: "Ali Nusret'e ~ Merhum Muallim Ali Nusret'in kardeşi tarafından yazılan pek müessir manzumeleri muhtevi eser bu hafta intişar ediyor. Serapa musavverdir. ~ Fiyatı 100 para" C. 46, S. 1183, s. 311

Nigâr'ın Fedakârlığı, yahut, Meçhul Bir Katil: "Muharrirîn-i Osmaniye'den İrfan Bey tarafından nezih bir üslup ile kaleme alınan bu cinaî, edebî romanın

ilk forması neşredilmiştir. Karilerimize tavsiye eyleriz." C. 47, S. 1198[GMK], s. 14

Osmanlı İmparatorluğu'nun Tarih-i Tedennisi: "Celal Nuri Bey'in 'Tarih-i Tedenniyat-ı Osmaniye'sini tenkiden 'Azadamard' gazetesinde münderiç silsile-i makalatın Türkçe tercümesidir. Mütalaası ezhercihet nafi, son derece ciddi ve hakikatcu bir eser olduğundan karilerimize tavsiye ederiz. Merkez-i tevzii Babıali Caddesi'nde Yeni Osmanlı Kütüphanesi'dir." C. 46, S. 1179, s. 215

Posta Rehberi: "Mekâtip, cerait, evrak-ı matbua, eşya-yı ticariye numuneleri, evrak-ı mesalih, kıymet-i mukaddereli mekâtip ve kutular, posta havalenamesi, posta bonosu, posta paketleri, hüviyet varakaları gibi Posta İdaresi'nin ifa ettiği muamelatın şerait ve suver-i tatbikiyesinin alelekser ahalice meçhul olduğunu taktir eden Posta ve Telgraf Nezareti bu kere Posta Rehberi namıyla bir kitap neşretmiştir. İşbu mecmuada muamelat-ı mezkûre bütün tafsilatıyla münderiç olduğu gibi ayrıca ücret tarifelerini havi ve postaların vakt-i hareket ü vürutlarını ve memalik-i Osmaniyede bulunan bilumum posta merakizinin esamisiyle ifa ettikleri muamelatın envaını müşirdir. Taharriyatta suhuleti mucip olmak üzere posta muamelatının aksam-ı müteaddidesi muhtelif renkte kâğıtlara tab' ettirilmiş ve huruf-ı hece tertibiyle mufassal bir fihrist dahi ilave edilmiştir. Dört yüz sayfadan mürekkep olan işbu cilt halka bir suhulet-i mahsusa olmak üzere yalnız bir kuruşa postanelerde satılmaktadır. ~ Fi 11 Teşrin-i Sani sene 1329" C. 46, S. 1173, s. 71

Sınaî, Ticarî, İktisadî Avrupa: "Sermuharririmiz Ahmed İhsan Bey'in Ticaret Mekteb-i Alisi'ne Fransızca lisan ile tedris eylediği coğrafya-yi sınaî ve ticarî dersleri tercümesi bu defa kitap halinde tab' ü neşrolunmaya başlamıştır. Avrupa kıtasına ait olan birinci cildin birinci kısmında İngiltere ve Belçika'nın hal-i hazır-ı ticarî ve sınaîsi en son malumata müsteniden teşrih olunmuştur, eserde İngiltere ve Belçika'ya ait bir çok mühim resimler vardır. Yüz büyük sayfadan müteşekkil ve musavver olan bu kısmın fiyatı: ~ Beş kuruştur. ~ Vilayattan arzu edenler altı buçuk kuruş irsal etmelidir." C. 46, S. 1173, s. 72; C. 46, S. 1174, s. 96; C. 46, S. 1191, s. 504; C. 46, S. 1194, s. 574; C. 46, S. 1195, s. 600; C. 46, S. 1196, s. 624; C. 47, S. 1197[GMK], s. 7; C. 47, S. 1200[GMK], s.

32; C. 47, S. 1201[GMK], s. 39; C. 47, S. 1203[GMK], s. 56; C. 47, S. 1208[GMK], s. 94; C. 47, S. 1209[GMK], s. 103; C. 47, S. 1210[GMK], s. 112; C. 47, S. 1211[GMK], s. 118; C. 47, S. 1212[GMK], s. 127

Tarih-i İstikbal: "Üçüncüsü ~ Müellif ü müdekkik-i muhterem Celal Nuri Beyefendi'nin asar-ı bergüzidesinden 'Tarih-i İstikbal'in üçüncüsü mesail-i içtimaiye hakkında 'ahlak ve istikbali; iştirakiyun, içtimaiyun ve saire; istikbal-i cemiyet ve ara-yi içtimaiye; mesele-i Museviye, hükümetsizlik; siyasetin istikbali; kadının istikbali; dünyadan ahirete, ahiretten cihan-ı istikbale' gibi mebahis-i mühimmeyi ihtiva etmekte olunduğu halde saha-ara-yı intişar olmuştur." C. 46, S. 1185, s. 357

Tuna Nehri Üzerinde Bir Hafta Seyahat: "Ahmed İhsan Bey bu yaz [C. 46, S. 1180, s. 240'tan itibaren "geçen yaz", C. 47, S. 1201[GMK], s. 39'dan itibaren "1325 yazında"] Avrupa'ya olan son seyahatinden avdetinde bilhassa Tuna Nehri tarikini ihtiyar etmişti. Almanya'da Münih civarında kâin Passau beldesinden râkip olduğu vapurla ve Peşte, Tuna Nehri üzerinde bir seyahat etmiş ve yolda suret-i hususiyede fotoğrafiler dahi çıkarmıştır. ~ Osmanlılarca Tuna'nın ne kadar büyük bir kıymet-i tarihiyesi olduğu malumdur. Seyahatnamede Tuna'nın vaziyet-i coğrafiyesi, geçtiği memalikin hali, alelhusus eski Osmanlı serhaddi olan Silistre ve Rusçuk ve Bulgaristan hakkında pek şayan-ı dikkat tetkikat vardır." C. 46, S. 1171, s. 23; C. 46, S. 1172, s. 48; C. 46, S. 1173, s. 72; C. 46, S. 1174, s. 96; C. 46, S. 1175, s. 119; C. 46, S. 1180, s. 240; C. 46, S. 1184, s. 335; C. 46, S. 1193, s. 550; C. 46, S. 1195, s. 598; C. 47, S. 1201[GMK], s. 39; C. 47, S. 1202[GMK], s. 48; C. 47, S. 1203[GMK], s. 56; C. 47, S. 1209[GMK], s. 102; C. 47, S. 1210[GMK], s. 110; C. 47, S. 1211[GMK], s. 119; C. 47, S. 1212[GMK], s. 126; C. 47, S. 1218[GMK], s. 154; C. 47, S. 1219[GMK], s. 157; C. 47, S. 1220[GMK], s. 161; C. 47, S. 1221[GMK], s. 166; C. 47, S. 1222[GMK], s. 170

2.3.8. MECMUA:

Bilgi Mecmuası: "Ayda bir kere Celal Sahir Beyefendi idare-i fazılanesinde neşredilmekte olan 'Bilgi Mecmuası'nın dördüncü makalat-ı ceyyide ve ciddiyeyi ihtiva etmek üzere enzar-ı istifadeye vaz' olunmuştur. 'Elişlerinin Terbiye Nokta-i Nazarından Tetkiki', 'Arap Edebiyatı',

'Paris Darülfünunu-Sorbonne', 'Almanlarda İçtimai Hayat', 'Mihanik-i Riyazî' makaleleri bu mecmua-i mühimmenin münderecatını teşkil etmektedir." C. 46, S. 1191, s. 502

Bilgi: "Ayda bir intişar eden bu ilmî mecmuanın ikinci sayısı da çıkmıştır. Bu nüsha 'saltanatın ta Romalılardan başlayarak bugüne kadar ne suretle telakki olunduğunu tetkik eden bir makaleyi, Osmanlı Saltanatı müessesatı tarihine dair olan eserin mabadını, Eski Yunan filozoflarından Zenon ve muakkipleri hakkında bir tetkik, kalp hastalıklarına dair bazı mülahazaları cami bir makale-i tıbbiyeyi, İslamiyet'in inhitatının sebeplerini teşrih eden bir eseri ve nihayetinde tarih ve müverrihlerimiz hakkında bir tetkik ü tenkidi havidir. ~ En muktedir imzalara ait olan bu makalelerin her biri ayrı ve kıymetli eserdir. ~ Yüz sayfa olduğu halde fiyatı yalnız beş kuruş olan bu mecmuayı bütün karilerimize tavsiye ederiz." C. 46, S. 1178, s. 191; C. 46, S. 1179, s. 215

Bilgi: "Muktedir bir heyet tarafından neşrolunan bu ilmî mecmuanın birinci sayısı cumartesi günü çıkacak [C. 46, S. 1174'te "çıkmıştır"]; karilerimize tavsiye ederiz." C. 46, S. 1172, s. 41; C. 46, S. 1174, s. 90

Pul Derneği Mecmuası: ""İkinci' nüshası neşrolunmuştur ~ Pul ve kartpostal meraklıları birer tane edinmek için kitapçılara ve şeraiti dahilinde derneğe aza kaydolunmak ve mübadele suretiyle pul ve kartlarını tezyit arzusunda bulunanların da Cuma günleri zevalî saat 'iki'den 'dört'e kadar Nuruosmaniye Caddesi'nde 38 numaralı daire-i mahsusaya müracaat eylemelidirler." C. 47, S. 1197[GMK], s. 6

Resimli Mektep Âlemi: "Asar-ı Münteşire ~ Resimli Mektep Âlemi ~ Bu gün 13'üncü nüshası intişar etmiştir. Darülmuallimîn ve Şemsülmekâtip muallimlerinden daimî bir heyet tarafından muntazaman neşredilmekte bulunan bu mükemmel ve istifadeli mecmuayı umum mürebbilere, gençlere ve çocuklara bilhassa tavsiye ederiz. Nüshası 1 kuruştur." C. 46, S. 1188, s. 430

Terbiye Mecmuası: "Asar-ı Münteşire ~ Terbiye Mecmuası ~ Darüşşafaka müdür-i muhteremi Satı Beyefendi'nin riyaset-i tahririyesinde bulunmak üzere 'Terbiye Mecmuası' unvanıyla bir mecmua-i ciddiye tesis edilmiş, ilk nüshası saha-i intişara vaz' olunmuştur. Satı Beyefendi'nin 'Faaliyet Zevki' ve 'Aile Kucağında Vatan Terbiyesi' sernameli mühim

makalelerini, çocuklara bayram ve mekteplerde terbiye-i bediiye ve resmin talim ü terbiye ile münasebeti, çocuklara hikâye gibi Fazıl Ahmed, Nafi Atuf, İsmayıl Hakkı ve Ahmed Cevad Beylerin mahsulat-ı nefise-i kalemiyesinden olan mebahis-i müfideyi ihtiva etmektedir." C. 46, S. 1191, s. 502

2.3.9. RESMİ İLANLAR:

303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310 Tevellütlü Tahsil-i Ali ve Tali Görmüş Efrada Harbiye Nezareti'nin Beyannamesi: bk. Harbiye Nezareti'nin Beyannamesi

Beyanname-i Sıhhî: "Sıhhiye Müdüriyet-i Umumiyesi"ne ait ilanda "Sıhhiye Müdüriyet-i Umumiyesi Hıfzısıhha Şubesi azasından Doktor Ekrem Hayri Bey" tarafından "Gülhane Seririyat Hastanesi"nde verilecek "verem hakkında umumî bir konferans" duyurulmaktadır. C. 46, S. 1173, s. 71

Darülbedayi-i Osmanî'den: "Şehremaneti tarafından tesisi mukarrer Darülbedayi-i Osmanî'ye hasrolunan Şehzadebaşı'ndaki Letafet Apartmanı'nın tanzimat-ı dahiliyesi ikmal edilmekte olduğundan ve kariben güşadı icra olunacağından **[67]** şimdilik mektepte telaffuz, tasavvut, inşat, Türk edebiyat ü tarihi ve iptidai bir iki dersler muallimliklerine ve yine mekteb-i mezkûrda talebeliğe namzet olmak isteyen zevatın şerait-i lazımeyi anlamak üzere mah-ı hal-i Ruminin yirmi sekizinci cumartesi ve yirmi dokuzuncu Pazar ve otuzuncu pazartesi günleri sabah zevali saat dokuzdan on ikiye kadar Darülbedayi-i Osmanî Müdür-i Umumisi Mösyö Antoine tarafından kabul olunacakları ilan olunur ~ fi 24 Haziran sene 330" C. 47, S. 1205[GMK], s. 66, 67

Harbiye Nezareti'nden: "Neferin Talim ü Terbiyesi İçin Kitap Müsabakası ~ Orduda neferin fikren ve manen terbiyesine yaramak üzere atideki şeraitle bazı kitapların yazılması müsabakaya konmuştur. ~ (Müsabakaya zabit ve sivil her fert iştirak edebilir) ~ A. Yazılacak kitaplar: ~ 1. Asker İlmihali; ~ 2. Asker Alfabesi; ~ 3. Asker Vazife Kitabı (Asker Cüzdanı); ~ 4. Tarih; ~ 5. Askere Mahsus Hesap; Hendese ve Çiftçilik (Bunlar ayrı ayrı da olabilir) ~ B. Bu kitapların yazılışındaki umumi şerait: ~ 1. İfade açık Türkçe olacak; ~ 2. Kitabı nefer okuyunca yahut bölük emini okur da

nefer dinlerse anlayabilecek; ~ 3. Kitap azami elli sayfayı geçmeyecek. ~ C. Kitaplardan ayrı ayrı beklenilen gaye: ~ 1. İlmihal: Neferde bilgiye müstenit kavi bir iman hasıl etmek; neferi Allah yolunda, padişah ve vatan uğrunda seve seve can fedasına sürmek; anlayarak ve düşünerek şahadete âşık etmek; daima yaşayacak gibi dünyaya çalışmaya ve yarın ölecek gibi ahireti düşünerek fenalıklardan sakınmaya neferi sevk etmek; hilafetin büyüklüğünü ve bu uğurda feda-yı canın ulviyetini anlatmak; feraiz-i diniyesini ameli olarak öğretmek; İslam'da istiklâlin lüzum ü ehemmiyetine iman ettirmek; büyüğe hürmet, emre itaat sevabını öğretmek; yağmacılık ve silahsızlarla üsera ve mecruhine taarruzu men eden ahkâm-ı diniye; askerden kaçmak ve emirsiz ricat etmek ne kadar günah olduğunu anlatmak; sözü özü doğruluk imandandır; harpte oruç **[405]** ve namaz ve teyemmüm; hıfzısıhha ve emraz-ı sariyeden tahaffuz hakkında dinin evamiri. ~ 2. Asker Alfabesi: Büsbütün aykırı gitmeyerek ve elyevm kullanılan hurufatı kullanarak mümkün mertebe az zamanda en sade şeyleri okuyup yazacak kadar bir iktidar hasıl etmek; kitaptaki bütün misalleri yiğitlik, güzel ahlak ve çalışmak faziletlerini uyandıracak gibi seçmek. ~ 3. Asker Vazife Kitabı (Asker Cüzdanı): Büyük padişahımız ve hanedan-ı Osmanî hakkında malûmat vermek ve padişahımıza karşı hürmet ü muhabbeti neferin kalbine telkin etmek; neferde bilerek ve düşünerek fedakârlık yapmak ve anlayarak en müşkül vaziyetlerde inzibatı ihmal etmemek faziletlerini yerleştirmek; sadakat yeminini ruha tesir edecek gibi teşrih etmek; sancak ve resm-i selam hakkında maddi ve manevi bir fikir vermek; tüfek ve nişancılık hakkında sade malûmat, silahın kutsiyeti, askerliğin şerefi, cephane idaresinin ehemmiyetini anlatmak; süngü saplamak ve süngü hücumu hırsını hasıl etmek ve öğretmek; topçu tesiratının maddeten azlığı, gürültüsünün çok olduğu hakkında malûmat ve alelumum topçu ve tüfek tesiratından kurtulmak çareleri ve topçu ateşi altında ilerlemek ve sebat çareleri; kazma ve kürek ve ehemmiyeti; nöbet hidematı; ileri karakol; taarruz ve müdafaa ve ricatta münferit neferin vazifesi; hücumda inat etmek; gece harekatı ve yürüyüşler; harbin her türlü meşakkatlerine ve açlığına mukavemetin derece-i lüzumunu anlatmak; ordu teşkilatından neferi numara ve esami ile boğmayacak veçhile birkaç satırlık bir fikr-i umumi

vermek. ~ Hıfzısıhha: Nefer padişahın ve vatanındır; her an bu uğurda büyük hizmet edebilmek, evinde, orduda ve harpte vücuduna bakmak lüzumuna iman etmek. ~ Yemek hıfzısıhhası: Bilhassa abur cubur yememek; su ne zaman içilecek; sulara dikkat; misvak kullanmak; gusletmek; ayak vuruğuna karşı tedbir; mide bozukluğuna ve sıtmaya karşı tedbir; kolera nasıl sirayet eder, insanı ne kadar fena öldürür ve koleradan nasıl korunulur; verem ve frengi sirayeti ve bunların insanın kendi vücuduna ve din ü vatanına fenalıkları; yürüyüş hıfzısıhhası ve güneş vurmak. ~ (Bu hıfzısıhha bahsi ayrıca yazılabilir) ~ 4. Tarih: Cihadın İslamlıkça ne kadar mühim ve fedakârlıkla sebatın ne derece farz olduğunu ve bu hususta Hazret-i Peygamberin numune-i imtisal olduğunu nefere kısaca birkaç sayfa ile anlatmak. ~ 'Gazavat-ı Peygamberiden': Hilafetin kuvvetini ve büyüklüğünü ve muti', muallem ü fedakâr İslâm ordularının ne kadar büyük iş görebildiğini tarih-i İslâmdan birkaç sayfa ile anlatmak; Salahaddin Eyyubi'nin az kuvvetle uzun seneler sebat ü fedakârlığını bir iki sayfa ile izah etmek; Osmanlı Devleti'nin küçük bir aşiretten az bir zamanda büyük bir devlet teşkil edebildiğini ve bunun ancak padişahların büyüklüğü ve milletin padişahına sadık ve fedakâr olması sayesinde kazanıldığını beş on sayfa içinde tarihi menkıbelerle izah etmek ve bu fedakârlık neticesinde Osmanlılığın vardığı yüksek mertebeyi, hududumuzun o zamanki büyüklüğünü, devletimizin o zamanki kuvvetini açık ve ruhlu cümlelerle anlatarak neferde Osmanlılık üzerindeki kuvvete hakiki bir iman uyandırmak. ~ Birkaç asırlık devr-i tedenninin ahlaksızlık, tembellik, fedakârsızlık ve cahillikten ileri geldiğini, uğradığımız acıları açıkça göstererek iki üç sayfa ile izah etmek; 93 Seferi'yle son Balkan Harbi'nden neferde harp ve fedakârlık arzusu, geceli gündüzlü çalışmak ve vazife aşkını uyandıracak menkıbeler zikretmek ve bu tarihi hikâyeleri harpte nefer için hakikaten lüzumlu ve faydalı olacak parçalardan intihap etmek. (Tarihin her halde mufassal olacak olan bu kısmı başlı başına kırk sayfayı bulabilir. Bir iki sayfa ile harbin heyet-i umumiyesi de hülasa edilebilir.) ~ Biri terakki devrini, diğeri inhitat devrini, bir diğeri de bu harpte kaybettiğimiz yerleri gösterir ve nefere vatanın ne kadar şehit yatağı ve mukaddes olduğunu anlatır üç haritayı ayrıca tertip eden suret-i

mahsusada takdir olunacaktır. ~ 5. Askere Mahsus Hesap, Hendese ve Çiftçilik: Her üçü beraber bir kitap olacaktır. Gerek hesap gerek hendese nefere hayatında elzem olacak sade birkaç şeyden bahsedecek, katiyen nazariyat ve neferin anlamayacağı tabirat terk olunacaktır. ~ Çiftçilikten neferi yeni alâtın lüzum-ı faydasına açıkça ikna edecek ve ihtikârdan kurtaracak ameli çareler gösterilecek; ormanlar, faydaları, tahribindeki mazarrat ve bilhassa neferde vatanın saadet-i hakikiyesi için daha iyi usullerle daha çok çalışmak emelinin uyandırılmasına çalışılacaktır. (Hesap, Hendese ve Çiftçilik eserleri yirmi ile yirmi beş sayfayı geçmemek üzere ayrı ayrı gelirse yine nazar-ı dikkate alınır.) ~ D. 1. Bu şerait dahilinde yazılacak eserler üç yüz otuz senesi temmuzunun on ikinci gününe kadar Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Dairesi Birinci Şubesi namına gönderilmelidir. ~ 2. Bu kitaplardan beheri için birinci derecede olanlarına 50 lira; ~ **[406]** 3. İkinci derecede olanlarına 20 lira mükâfat verilecektir. 4. Eser, Erkân-ı Harbiye-i Umumiye'ce icabında tadil edilecek ve bu tadilat eseri esasından değiştirmiyorsa sahibinin namı eserinde kalacaktır. ~ Eser Harbiye Nezareti'nin malı olacaktır. ~ Harbiye Nezareti'nden: Askerin fikren ve manen terbiyesine yarayacak asarın vatana yapacağı hidemat-ı azimeyi takdir eden en âlim ü fazıl zevatın bu müsabakaya iştirak edeceğini nezaret ümit eder." C. 46, S. 1187, s. 404-406

Harbiye Nezareti'nin Beyannamesi: "303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310 Tevellütlü Tahsil-i Ali ve Tali Görmüş Efrada Harbiye Nezareti'nin Beyannamesi ~ " İlan metni "Ahz-i Asker Kanunu"nun "ihtiyacat-ı memlekete göre tadili ve hizmet-i vataniyenin umuma teşmili", "tali ve ali tahsillerini ikmal etmiş olan bir kısım gençlerimizin askerlik sanatına adem-i vukufları ve inde'l-iktiza müdafaa-i vatana şitaban olamamaları" sebebiyle "Hükümet'in" "hükmü kati ve umuma şamil" olmak üzere bir "Mükellefiyet-i Askeriye Kanun-ı Muvakkati" çıkarması, "kanunun ihtiyat zabitanına ait mevaddı"nın ihtiyaç duyulan zabitleri temine yetmemesi dolayısıyla "bizzarure 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310 tevellütlü olanlara da teşmil" edilmesi ile ilgili bilgiler içeriyor. Ayrıca ilan metninde, askere alınacak kişilerle ilgili askere alım şartları ve sözü

edilen kanunun ilgili maddeleri yer alıyor. C. 47, S. 1208[GMK], s. 92, 93

Harbiye Nezareti'nin Beyannamesi: "Osmanlı Milleti'ne Harbiye Nezareti'nin Beyannamesi ~ Geçen sene geçirdiğiniz felaketli, kanlı harpte koca Rumeli'yi düşmanlar ayağı altında bıraktık. Yüz binlerce kadın, çoluk düşman süngüleri ile parçalandı. Altın yuvası vatanımız ve sevgili, büyük ecdadımız mübarek türbeleri, mezarları düşman ayakları altında kaldı. ~ Bir sene evvel gördüğümüz bu kara günleri ihtiyarlarımız, babalarımız otuz beş sene evvel de gördü. Daha büyük babalarımız, daha evvelleri hep aynı felaketlere uğradı. Büyük hakanımız Sultan Süleyman-ı Kanunî devrinde devletimizin ayağı altında cihan baş eğerken, hudutlarımız İstanbul kapılarından aylarca uzaktan geçerken yüzlerce senedir geçirdiğimiz felaketler yüzünden düşman top seslerini İstanbul üzerinde duyduk. Şanlı babalarımız atlarını Tuna'da sularken bugün düşmanlarımız atlarını Meriç'te, Vardar'da suladı. Artık bu kadar felaket yeter. Devlet ve millet elbirliğiyle bu felaketlerin önüne geçilmeliyiz. Bugüne kadar görülen felaketler hep milletin ihmal edilmesinden bütün milletçe yedisinden yetmişine kadar harbe hazırlanılmamasındandır. Harpte kumandanlar, zabitler, askerler vazifelerini yapamıyorlarsa bunların bütün kusurları hep daha küçükten iyi pişmemiş olmalarındadır. Kuvvetli orduları ancak kuvvetli milletler meydana getirir. ~ Dört yüz çadırlık bir aşiretten yüz milyonluk dehşetli bir devlet meydana çıkaran Sultan Osman evladı demir gibi kavi, özü pek, büyüğünü tanır, Allah'tan korkar, gecesini gündüzünü at üstünde harpte oynatmak, kırda bağda ok atmak ile geçirdi. Bugünkü cılız çocuklar gibi kahve köşelerinde, pamuk şilteler içinde kadınlaşmaktan haya eder daha yedi yaşında iken attan oktan anlardı. ~ O şanlı babaların bugünkü evlatları büyükbabalarının izlerine dönerek özlerini temizlerler, kafalarını zamanın maarif nuru ile nurlandırırlar, vücutlarını daima idmanlarla, kırda bağda seyranlarla demir gibi yaparlar, tüfeklerini her kurşunda bir düşman devirecek kadar öğrenirler, Allah'ına candan gönül bağlarlar, hakanını canından severler, Allah için, padişah için, vatan için canını, varını feda etmekten çekinmeyecek birer mert olurlar, hayatın bütün güçlüklerine aslan bakışıyla bakacak her güçlük karşısında daha büyük gayretle çalışacak

yiğit yürekli olurlarsa böyle vücutça, kafaca, ruhça güçlü kuvvetli olacak Osmanlı Milleti'nin karşısında hiçbir düşman duramaz. Artık kara günleri biz değil, düşmanlar görür. Yüreklerimizi yakan öç ateşi düşmanları kavurur. ~ Sevgili büyük hakanımız milletimizi şanlı babalarına layık evlat yapmak için 'güç dernekleri' teşkilini ferman buyurdular. Padişahımızın bu fermanına göre bütün mekteplerde, medreselerde 'güç dernekleri' yapılacak daha genç yaşından herkes idmanla, talimle, kır gezintileriyle bacağını, vücudunu çelikleştirecek ve sonra devletin bedava vereceği tüfek ve fişekle endaht yapacaktır. ~ Mekteplerden başka dışarıda gençler, ihtiyarlar birleşerek güç derneği yapmalıdır. Böyle bir dernek yapanlar eğer işi becerebilecekleri görülürse devlet tüfek ve fişek ve muallim zabit verecektir. Fişek fiyatları devlete ne kadara mal oluyorsa ona az bir şey zammederek verilir. Bundan artan para yine derneklere mükâfat olarak verilecektir. Gayreti ve becerik[li]liği görülen derneklere ayrıca devlet para ile de yardım edecektir. ~ Derneklerin terakkisinde hizmetleri görülenlere Harbiye Nezareti'nce takdirnameler veya nikel veya gümüş liyakat madalyaları verilecektir. ~ Derneklerden ehliyetname alan gençler ayrıca orduya girdiği zaman şunları kazanacaktır: ~ 1. 18 yaşından sonra gönüllü girmek isterse istediği alayda askerlik edecektir, ~ 2. Kendisi istemezse Yemen'e, Hicaz'a gönderilmeyecektir, ~ 3. Askerlikte de kendini gösterirse arkadaşlarından dört ay evvel onbaşı olacaktır, ~ 4. Bir sene hizmetten sonra isterse devair emirberliklerine geçecektir. ~ 5. Askerliğini iyi yaparsa manevralardan sonra iki buçuk ay mezun olabilecektir. ~ Yaratılışında ve kanında cengaverlik olan Osmanlı Milleti, İstanbul'da, dışarıda ve köylerde hemen güç dernekleri teşkil edeceklerine eminim. İstanbul'un bir çok sanat loncaları, hamallar ve kayıkçılar esnafları hemen aralarında birleşerek Birinci Kolordu'ya müracaat etsinler. Orada kendilerine derneği nasıl yapacaklarını gösterirler. Ve hemen Cuma günleri Cuma namazından evvel veya sonra çalışmaya başlarlar. Dışarılarda en küçük köylere varıncaya kadar herkes birleşsin mahalli ahz-i asker reisine veya jandarma kumandanına bu işi sorsun. İyi cevap alamazsa Harbiye Nezareti'ne yazsın. Uzun günler akşamları kahvelerde pineklemek günahtır, cumaları boş boşuna gezmek,

dedikodu ile uğraşmak vatana hıyanettir. Boş zamanlarımızı hep vatan müdafaasına hazırlık ile geçirelim. Yediden yetmişe kadar herkes bir an evvel kolunu, bacağını kuvvetlendirsin, nişancılığını artırsın ki günü gelince düşmanla boy ölçüsünün kolay olsun. İnşallah gelecek seneler Bağdat'tan, Şam'dan, Erzurum'dan, Aydın'dan sevgili vatanımızın her tarafında binlerce güççüler görürüz. Aslanlar gibi İstanbul'a gelirler de büyük hakanımızın önünde yüz bin kişilik bir nişancılık müsabakası yaparız. Allah cümlenin yardımcısı olsun, hepimizin kalbine ilham versin, amin." C. 47, S. 1206[GMK], s. 78

Matbuat Müdüriyet-i Umumiyesi'nden: "Ahiren bazı gazeteler tarafından 'Salibin Siyaha Boyanması' tarzında hissiyat-ı diniyeyi rencide edecek ve beyne'l-anasır tefrika ve heyecanı mucip olacak fikarat neşredildiği manzur olması üzerine badema gazetelerle bu gibi mahiyet-i diniyeyi haiz ve neşri heyecanı mudi olabilecek rivayat derç edilmemesi ve filhakika bu misillü hadisat vukuunda gazetelerle neşri yerinde hemen Birinci Kolordu-yi Hümayun Kumandanlığı'na veyahut polis idarelerine müracaatla vuku-i halin beyanıyla müsebbiplerin müstahak oldukları mücazatın temini zamanında turuk-ı kanuniyeye tevessül edilmesi ve aksi halin müstelzim-i mesuliyet olacağı Birinci Kolordu-yi Hümayun Kumandanlığı vekâletinden işar buyurulmakla tebliğ-i keyfiyet olunur. Fi. 18 Teşrin-i Sani sene 329" C. 46, S. 1174, s. 95

Matbuat-ı Umumiye Müdüriyeti'nden: bk. "Bağdat Hattı Üzerinde-Matbuat-ı Umumiye Müdüriyeti'nden (Hayat-ı Siyasiye ve İçtimaiye –)" başlıklı haber.

Neferin Talim ü Terbiyesi İçin Kitap Müsabakası: bk. "Harbiye Nezareti'nden: Neferin Talim ü Terbiyesi İçin Kitap Müsabakası..."

Osmanlı Milleti'ne Harbiye Nezareti'nin Beyannamesi: bk. "Harbiye Nezareti'nin Beyannamesi".

Telgrafnamelerin Tevziatı: Telgrafların dağıtımıyla ilgili yenilikler ve düzenlemeler ilan ediliyor. C. 46, S. 1173, s. 71

Yevmîye Kalp Olunan Postalar: Demiryolu marifetiyle gönderilen postaların hangilerinin günlük olarak trene teslim edileceği ilan edilerek İstanbul'daki posta kutuları hakkında bilgiler veriliyor. C. 46, S. 1173, s. 71

2.3.10. SERVET-İ FÜNÛN'A AİT DUYURULAR:

Hilâl-i Ahmer: Servet-i Fünûn'un 1212. sayasının Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti ve faaliyetleri için özel sayı olarak düzenlendiğini bildiren ilan. C. 47, S. 1212[GMK], s. 121

İhtar: "Bu nüsha [1198[GMK], s. 12'den itibaren "Geçen nüsha", C. 47, S. 1200[GMK], s. 28'de "1197'nci nüsha"] ile başladığımız yeni ciltten itibaren 'Servet-i Fünûn'un musavver kısmı ile gayr-i musavver kısmı için ayrı ayrı sayfa numaraları yürütülmektedir. Cilt nihayetinde musavver kısmın gayr-i musavver kısımdan tefriki ve arzuya göre teclit edilmesi kabil olacaktır..." C. 47, S. 1197[GMK], s. 4; C. 47, S. 1198[GMK], s. 12; C. 47, S. 1199[GMK], s. 20; C. 47, S. 1200[GMK], s. 28

Servet-i Fünûn: "Muhterem karielerine ve karilerine Iyd-i Said-i Adha'yı tebrik eder." C. 46, S. 1171, s. 17

Velime: "Tüccar-ı mutebereden Tülbentçi Hacı Muhyiddin Efendi'nin mahdumu ve "Servet-i Fünûn"un müdavim ü kadim abonelerinden Kâzım Bey ile tüccar-ı mutebereden İsmail Bey'in kerime-i muhteremeleri hanım efendinin velime cemiyetleri bu nüshamızın intişarına müsadif 14 Teşrin-i Sani 329 Perşembe günü icra edilmek musammem bulunmuştur. Tarafeyn hakkında [...] ü mübarek olmasını halisane temenni ederiz." C. 46, S. 1173, s. 70

2.3.11. SEYAHAT ŞİRKETLERİ:

Deutsche Levante-Linie Hambourg: Reklam metni şirketin İstanbul bağlantılı gemi seferlerine ait "Seyr ü Sefain Tarifesi"ni içeriyor. Gemilerin adları, hareket merkezleri ve tarihleri ile şirketin Hamburg, İstanbul ve Rotterdam şehirlerindeki büro adresleri veriliyor. C. 46, S. 1175, s. 120; C. 46, S. 1180, s. 239; C. 46, S. 1182, s. 287; C. 46, S. 1184, s. 335; C. 46, S. 1185, s. 358; C. 46, S. 1186, s. 383; C. 46, S. 1189, s. 456; C. 46, S. 1190, s. 479; C. 46, S. 1191, s. 503; C. 46, S. 1192, s. 528; C. 46, S. 1193, s. 551; C. 46, S. 1194, s. 575; C. 46, S. 1195, s. 599; C. 46, S. 1196, s. 623; C. 47, S. 1197[GMK], s. 8; C. 47, S. 1198[GMK], s. 15; C. 47, S. 1199[GMK], s. 24; C. 47, S. 1200[GMK], s. 31; C. 47, S.

1201[GMK], s. 38; C. 47, S. 1202[GMK], s. 47; C. 47, S. 1204[GMK], s. 63; C. 47, S. 1207[GMK], s. 88; C. 47, S. 1208[GMK], s. 96; C. 47, S. 1209[GMK], s. 102; C. 47, S. 1210[GMK], s. 110; C. 47, S. 1211[GMK], s. 119; C. 47, S. 1212[GMK], s. 126; C. 47, S. 1213[GMK], s. 131; C. 47, S. 1214[GMK], s. 138; C. 47, S. 1215[GMK], s. 141; C. 47, S. 1216[GMK], s. 145; C. 47, S. 1217[GMK], s. 150; C. 47, S. 1218[GMK], s. 153; C. 47, S. 1219[GMK], s. 158; C. 47, S. 1220[GMK], s. 162; C. 47, S. 1221[GMK], s. 165; C. 47, S. 1222[GMK], s. 169

Hambourg America Line: "*HAMBOURG AMERICA LINE* ~ Dersaadet ile Amerika arasında doğru Alman Postası ~ Dersaadet'ten hareketle Barselona ve Cebelitarık tarikiyle New York'a azimet eder." C. 47, S. 1202[GMK], s. 48

Hambourg America Linie: "New York ile memalik-i Şarkiye beyninde posta vapurları ~ Hambourg America Linie Alman Şirketi New York ile Bahr-i Siyah arasında doğru surette açılan posta vapurları Amerika'dan hareketle İspanya sahilinde Barselona'ya uğradıktan sonra Patras, Pire ve İzmir tarikiyle İstanbul'a gelir ve bade Burgaz, Varna, Köstence, Odessa, Novorossisk ve Batum iskelelerine uğrayarak yine Dersaadet'e gelip aynı tarikle Amerika'ya avdet eder..." Reklam metninin devamında şirketin İstanbul, Hamburg ve New York şehirlerindeki büro adresleri veriliyor. C. 47, S. 1206[GMK], s. 80; C. 47, S. 1208[GMK], s. 95; C. 47, S. 1209[GMK], s. 104; C. 47, S. 1214[GMK], s. 137; C. 47, S. 1215[GMK], s. 142; C. 47, S. 1216[GMK], s. 146; C. 47, S. 1217[GMK], s. 149; C. 47, S. 1218[GMK], s. 154; C. 47, S. 1219[GMK], s. 157; C. 47, S. 1220[GMK], s. 161; C. 47, S. 1221[GMK], s. 166; C. 47, S. 1222[GMK], s. 170

2.3.12. ŞİRKET VE FABRİKALAR:

Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi: Tarih-i Tesisi: 1306 ~ Sermayesi: 10.000 Lira-yı Osmanî ~ Nuruosmaniye'de bilhassa inşa olunmuş olan dairede icra-yı sanat eder. Matbaanın makinesi 26 beygir kuvvetindedir; her tarafta elektrik tenviratı vardır. Renkli hurufat ve taş ve klişe işlerin envaı, alelhusus şirket hisse senedatı ve biletler tab' olunur. Matbaanın musavver ü mükemmel katalogundan arzu edenlere

gönderilir. ~ *IMPRIMERIE ~ AHMED IHSAN & Cie ~ Stamboul - Nouri-Osmanié. ~ Société par Actions, capital Ltq. 10,000. ~ TRAVAUX DE LUXE ~ ATELIERS DE FRANÇAIS TRÈS PERFECTIONNÉS. ~ Toute sorte d'Imprimés en toutes langues ~ SPÉCIALITÉ ~ des Impressions des Titres et Actions. ~ Envoi de Catalogue sur demande.*" C. 46, S. 1186[İK], s. 11; C. 46, S. 1189, s. 447

Ahmed İhsan ve Şürekâsı: "Sanat-ı tabın son terakkiyatı ~ Renkli resimler ~ İlanat, hisse senedatı, pullar" C. 46, S. 1171, s. 23; C. 46, S. 1176, s. 143; C. 46, S. 1191, s. 504; C. 46, S. 1193, s. 552; C. 46, S. 1194, s. 574; C. 46, S. 1195, s. 600; C. 46, S. 1196, s. 624; C. 47, S. 1197[GMK], s. 7; C. 47, S. 1203[GMK], s. 56; C. 47, S. 1208[GMK], s. 94; C. 47, S. 1209[GMK], s. 103; C. 47, S. 1210[GMK], s. 112; C. 47, S. 1211[GMK], s. 118; C. 47, S. 1212[GMK], s. 127; C. 47, S. 1221[GMK], s. 166; C. 47, S. 1222[GMK], s. 170

Anadolu Osmanlı Demiryolu Şirketi: "Müdüriyet" imzalı bu tam sayfa ilan "Pendik ile Haydarpaşa beyninde amedşüd edecek katarların" hareket vakitlerini gösteren "Azimet" ve "Avdet" başlıklı iki cetvelle "Mülahazat" başlığı altında açıklamaları içeriyor. C. 46, S. 1171, s. 24

Dersaadet Bomonti Bira Fabrikası: bk. "Yiyecekler ve İçecekler" başlığı altında "Biere Bomonti".

Nestle Fabrikası: 1186. sayıyla birlikte verilen "İlave Kısmı" 24 sayfadan oluşuyor ve bu 24 sayfanın tamamında "Nestle Fabrikası", ürünler, çalışanlar, sütün faydaları, İstanbul'da Nestle gibi konuların işlendiği yazı, fotoğraf, illüstrasyon, karikatür ve reklam metinleri bulunuyor. C. 46, S. 1186[İK], s. 1-24[1]

2.3.13. TİCARETHANELER VE TİCARİ MALLAR:

Amerikan El Numaratörleri: bk. Son Sistem Amerikan El Numaratörleri

[1] C. 46, S. 1186[İK]'ya ait yazı, fotoğraf, illüstrasyon ve karikatürler ilgili fihristlere dahil edilmiştir.

Baker Ticarethanesi: "*MAISON BAKER* ~ Beyoğlu'nda Fransa Sefareti karşısında 370 numarada ~ İstanbul'da Yeni Postane Caddesi'nde numara 76 (Sirkeci) Tünel yanında Teke Sokağı'nda numara 500; Hazır elbiseler burada füruht olunur. ~ En iyi İngiliz fabrikaları mamulatından ~ Erkekler için envai çeşit hazır elbiseler ~ Erkekler ve çocuklar için sonbahar ve kışlık paltolar ve pardösüler vürut etmiştir. ~ Muşambadan mamul elbise ve otomobil paltoları ~ Erkek, kadın ve çocuklar için İngiliz mamulatından her nevi muşambalar ~ En son modaya muvafik ~ eşya-yı muhtelifenin zarif ü metinleri mevcuttur." C. 46, S. 1193[İK], s. 2; C. 47, S. 1198[İK], s. 3

Continental Tekerlek Lastikleri: "Dünyanın en birincisidir ~ Arabalar, otobüsler için lastik tekerlekleri ve zırhlı otomobiller için lastikler, pnömatik ve hava hortumları ile her nevi lastik 'tekerlek' ve sair bilcümle otomobil teferruatı Continental Şirketi'nin Türkiye yegâne vekil-i umumîsi ~ M. Kan ~ nezdinde bulunur. ~ İstanbul'da Bencbara Hanı'nda 13 ve 15 numarada" C. 46, S. 1192, s. 527; C. 46, S. 1193, s. 550; C. 46, S. 1195, s. 598; C. 47, S. 1199[GMK], s. 24; C. 47, S. 1200[GMK], s. 31; C. 47, S. 1201[GMK], s. 38; C. 47, S. 1202[GMK], s. 47; C. 47, S. 1204[GMK], s. 63; C. 47, S. 1207[GMK], s. 88; C. 47, S. 1208[GMK], s. 95; C. 47, S. 1209[GMK], s. 104; C. 47, S. 1214[GMK], s. 137; C. 47, S. 1215[GMK], s. 142; C. 47, S. 1216[GMK], s. 146; C. 47, S. 1217[GMK], s. 149; C. 47, S. 1218[GMK], s. 154

Edremit Pazarı: "Yazıcızade İsmail Hakkı ve Hasanbeyzade Ferhad ~ İstanbul Yeni Postane karşısında ~ Kendi fabrikaları mamulatından en nefis zeytinyağları ve sabunlar ~ Telgraf adresi: Dersaadet Edremit Pazarı – Telefon: İstanbul 1782" C. 47, S. 1205[GMK], s. 72; C. 47, S. 1206[GMK], s. 80; C. 47, S. 1208[GMK], s. 94; C. 47, S. 1209[GMK], s. 103; C. 47, S. 1210[GMK], s. 112; C. 47, S. 1211[GMK], s. 118; C. 47, S. 1212[GMK], s. 127; C. 47, S. 1214[GMK], s. 138; C. 47, S. 1215[GMK], s. 141; C. 47, S. 1216[GMK], s. 145; C. 47, S. 1217[GMK], s. 150; C. 47, S. 1218[GMK], s. 153; C. 47, S. 1219[GMK], s. 158; C. 47, S. 1220[GMK], s. 162; C. 47, S. 1221[GMK], s. 165; C. 47, S. 1222[GMK], s. 169

Eştayn: "İstanbul ~ Galata ~ Beyoğlu ~ Şarkın en güzel ve en mükemmel ve en fevkalade elbise mağazaları en güzel malları en ehven fiyatla satar ~ Mevsimin muhtelif envai melbusat ve mütenevvi levazımı ~ Elbiseler: Kadın ve erkek ve çocuklara mahsus hazır elbiseler ~ Çamaşırlar: Meşhur İngiliz fabrikaları mamulatından olarak ~ Ayakkabılar: Amerika 'Volkover' markalı envai potin ve iskarpinler ~ Gömlekler, metin eşya, yolculuk malzemesi ve çanta ve sandıklar, boyunbağları, mendiller, bastonlar, şemsiyeler, ve banyo malzemesi ve saire mağazada mevcuttur. Vilayattan sipariş vuku bulursa bedeli peşin gönderilmek veyahut be-şartü't-tediye tediyatla derhal irsal olunur. Arzu edenlere musavver kataloglar gönderilir." C. 46, S. 1193[İK], s. 2; C. 47, S. 1198[İK], s. 2

İngiliz Şirketi: bk. Kooperatif Ekonomik Şirketi

Kooperatif Ekonomik Bakkaliye Şirketi: "Merkez-i umumîsi: Galata Hezaran Caddesi" ifadelerinin ardından şubeler ve şubelerde satışa sunulan gıda maddeleri sıralanıyor. (bk. Kooperatif Ekonomik Şirketi) C. 46, S. 1189, s. 456; C. 46, S. 1190, s. 479; C. 46, S. 1191, s. 503; C. 46, S. 1192, s. 528; C. 46, S. 1193, s. 551; C. 46, S. 1194, s. 575; C. 46, S. 1195, s. 599; C. 46, S. 1196, s. 623; C. 47, S. 1197[GMK], s. 8; C. 47, S. 1198[GMK], s. 15; C. 47, S. 1200[GMK], s. 32; C. 47, S. 1201[GMK], s. 39; C. 47, S. 1202[GMK], s. 48; C. 47, S. 1205[GMK], s. 72; C. 47, S. 1206[GMK], s. 80; C. 47, S. 1208[GMK], s. 96; C. 47, S. 1209[GMK], s. 102; C. 47, S. 1210[GMK], s. 110; C. 47, S. 1211[GMK], s. 119; C. 47, S. 1212[GMK], s. 126; C. 47, S. 1213[GMK], s. 131; C. 47, S. 1214[GMK], s. 138; C. 47, S. 1215[GMK], s. 141; C. 47, S. 1216[GMK], s. 145; C. 47, S. 1217[GMK], s. 150; C. 47, S. 1218[GMK], s. 153; C. 47, S. 1219[GMK], s. 158; C. 47, S. 1220[GMK], s. 162; C. 47, S. 1221[GMK], s. 165; C. 47, S. 1222[GMK], s. 169

Kooperatif Ekonomik Şirketi: "İngiliz Şirketi ~ Kooperatif Ekonomik Şirketi ~ Merkez-i umumîsi: Galata Hezaran Caddesi" ifadelerinin ardından şubeler ve şubelerde satışa sunulan "hasırdan mamul" koltuk, sehpa ve sepetlerin miktarı hakkında bilgi veriliyor. (bk. Kooperatif Ekonomik ~ Bakkaliye Şirketi) C. 46, S. 1175, s. 120; C. 46, S. 1180, s. 239; C. 46, S. 1182, s. 287; C. 46, S. 1184, s. 335; C. 46, S. 1186, s. 383

Kristofel Kuyumcu Mağazası: Reklam (ikincisi 1192. sayıda başlamak üzere) iki farklı metne sahip:

1. "Kristofel Kuyumcu Mağazası: "Yegâne cinsi en alâsı ~ Aldanmamak için her parça üzerinde bulunan şu marka ile Kristofel ismini ~ Talep ediniz ~ Dersaadet vekili: Beyoğlu Cadde-i Kebir'inde '471' numaralı 'De Güjis' Mağazası'dır."

2. "Kristofel: Tek ve yegâne nevi mallar ~ Bu cins mamulatın en mükemmeli ~ Zirdeki markaya dikkat ~ Bu marka ile beraber Kristofel ismine bakınız ~ Her parçada mehkûktur ~ Dersaadet'te yegâne vekili ~ Beyoğlu'nda 471 numarada ~ De Güjis Mağazası'dır." C. 46, S. 1176, s. 143; C. 46, S. 1186, s. 383; C. 46, S. 1190, s. 480; C. 46, S. 1192, s. 527; C. 47, S. 1198[İK], s. 3; C. 47, S. 1200[GMK], s. 32; C. 47, S. 1202[GMK], s. 48; C. 47, S. 1217[GMK], s. 149

Louis Krause: "*Leipzig-Gohlis 123. ~ (Allemagne)* ~ Alillere mahsus arabaların hususi fabrikası ile hasta arabaları ~ Katalog meccanen ve masarifsiz gönderilir" C. 47, S. 1200[GMK], s. 32; C. 47, S. 1209[GMK], s. 102; C. 47, S. 1212[GMK], s. 126

Meccanen Mükemmel Bir Duvar Saati: bk. Sofra Takımları

Mehmed Macid Karakaş Büyük Tuhafiye Ticarethanesi: "Toptan ve perakende satış ~ " Reklam metninin devamında ticarethanenin satışını yaptığı tuhafiye ve ıtriyat çeşitleri sıralanıyor, merkez ve şube adresleri veriliyor. C. 47, S. 1207[GMK], s. 86; C. 47, S. 1208[GMK], s. 96

Muhtar Halid Kitaphanesi ve Edevat-ı Kırtasiye Ticarethanesi: "İstikamet-sürat-intizam ~ Her nevi kitaplar, gazeteler, zarif mektup kâğıtları, mürekkepli kalemler ve saire edevat-ı kırtasiye satar ve münasip şeraitle asar-ı ciddiye kabul ü tab' eder. ~ Babıali karşısında numara: 17 ~ Telefon numarası: 766" C. 46, S. 1194, s. 576; C. 46, S. 1196, s. 622; C. 47, S. 1198[GMK], s. 16; C. 47, S. 1199[GMK], s. 23; C. 47, S. 1201[GMK], s. 40; C. 47, S. 1202[GMK], s. 46; C. 47, S. 1203[GMK], s. 55; C. 47, S. 1204[GMK], s. 64; C. 47, S. 1205[GMK], s. 71; C. 47, S. 1206[GMK], s. 79

Oleon: "Büyük Tuhafiye Mağazaları ~ Oleon ~ 340 Beyoğlu Cadde-i Kebir'i 336 ~ Şubatın 3'üncü pazartesi gününden itibaren mevsim sonu münasebetiyle bütün mallar fevkalade ehven fiyatla mevki-i füruhta vaz' olunuyor. ~

Bütün dairelerde büyük fırsatlar." C. 46, S. 1185, s. 358; C. 46, S. 1186, s. 383; C. 46, S. 1189, s. 456; C. 46, S. 1190, s. 479

Sofra Takımları: "Meccanen mükemmel bir duvar saati ~ Hesabatımı tesviye etmekte bulunduğumdan atideki mükemmel sofra takımlarını tenzilat fiyatına yani 13 buçuk franka (65 kuruş) terk etmeye mecburum. ~ Glorya gümüşünden mamul altı adet tatlı kaşığı, altı adet kahve kaşığı, altı adet sofra bıçağı, altı adet çatal ve dişleri yaldızlı üç adet meyve çatalı, namlusu yaldızlı üç adet meyve bıçağı. ~ Bütün bu 30 parça harikulade ucuz yani 13 buçuk frank (65 kuruş) tesviyesine karşı masarifsiz irsal olunur. ~ Eşya-yı ticariyemi memalik-i Osmaniyeye ithal etmek arzusuyla her müşteriye, gayet dakik, üç sene için teminatlı, haneniz için mükemmel bir tezyinat teşkil eden alâ bir duvar saati veriyorum. ~ Fabrika deposu: *Joseph Kssler, Martinstrasse, 15 Vienne XVIII-T. (Autriche)*" C. 46, S. 1193, s. 552

Son Sistem Amerikan El Numaratörleri: "Fiyatı-3 Osmanlı lirasıdır. ~ Türkçe ve Fransızca'sı vardır ~ Doksan dokuz bininciye kadar rakam basar, nikelden mamul ve sağlam şeylerdir. Merkez-i füruhtu Servet-i Fünûn Matbaası'dır." Reklam metninin baş tarafı C. 46, S. 1193, s. 552'den itibaren "Amerikan El Numaratörleri: 3 Osmanlı lirasıdır" şeklinde değişiyor. C. 46, S. 1171, s. 23; C. 46, S. 1172, s. 48; C. 46, S. 1173, s. 72; C. 46, S. 1174, s. 96; C. 46, S. 1175, s. 119; C. 46, S. 1176, s. 143; C. 46, S. 1191, s. 504; C. 46, S. 1193, s. 552; C. 46, S. 1194, s. 574; C. 46, S. 1195, s. 600; C. 46, S. 1196, s. 624; C. 47, S. 1197[GMK], s. 7; C. 47, S. 1203[GMK], s. 56; C. 47, S. 1208[GMK], s. 94; C. 47, S. 1209[GMK], s. 103; C. 47, S. 1210[GMK], s. 112; C. 47, S. 1211[GMK], s. 118; C. 47, S. 1212[GMK], s. 127

Turan (Tuhafiye Mağazası): "Hüsnîbeyzadeler ~ Vezneciler'de 118 numarada ~ Tuhafiye Mağazası ~ Camekânına her gün fikr-i ticareti inkişaf ettirecek birer cümle-i iktisadiye vaz' ediyor. Mütalaada temaşa ediniz." C. 46, S. 1175, s. 120; C. 46, S. 1180, s. 239; C. 46, S. 1182, s. 287

2.3.14. TİYATRO:

Beşiktaş'ta Akaretler'de Vaki Tiyatroda: bk. "Fahişe"

Fahişe: "Beşiktaş'ta Akaretler'de Vaki Tiyatroda ~ Nisanın on beşinci perşembe günü gündüz hanımlara, gece beylere, Paris'ten henüz avdet eden Ertuğrul Muhsin Bey ve heyet-i temsiliyesi tarafından pek büyük alkışlara mazhar olan: ~ 'Fahişe' Dram 4 perde ~ Mütercimesi: Müfide Hanım." C. 46, S. 1195, s. 598

Tepebaşı Kışlık Tiyatrosunda: "Mayısın sekizinci Perşembe günü akşamı, Cuma gecesi saat dokuzda 'Kanlı Plevne Muharebesi' yahut 'Gazi Osman Paşa' unvanlı askerî ve hissî beş perdelik dram heveskâr gençler tarafından sahne-i temaşaya vaz' olunacaktır. İkinci perde müşaşa bir muharebe tablosunu şamildir." C. 47, S. 1198[GMK], s. 14

2.3.15. YİYECEK VE İÇECEKLER:

Biere Bomonti: "Dersaadet Bomonti Bira Fabrikası ~ *MÜNCHNER* ~ *BRASSERIE BOMONTI* ~ *CONSTANTİNOPLE* ~ *BIERE BOMONTİ* ~ En nefis ü leziz Bomonti birası ~ Feriköyü'ndeki fabrikada her gün 1.800.000 litre bira vardır... ~ Lezzet - Tagaddî - Keyf - Def-i Hararet" C. 46, S. 1176, s. 144; C. 46, S. 1177, s. 168; C. 46, S. 1184, s. 336; C. 46, S. 1186, s. 384; C. 46, S. 1187, s. 407; C. 46, S. 1188, s. 432; C. 46, S. 1193[İK], s. 3; C. 46, S. 1194, s. 576; C. 46, S. 1196, s. 622; C. 47, S. 1198[GMK], s. 16; C. 47, S. 1199[GMK], s. 23; C. 47, S. 1201[GMK], s. 40; C. 47, S. 1202[GMK], s. 46; C. 47, S. 1203[GMK], s. 55; C. 47, S. 1204[GMK], s. 64; C. 47, S. 1205[GMK], s. 71; C. 47, S. 1206[GMK], s. 79; C. 47, S. 1207[GMK], s. 87; C. 47, S. 1210[GMK], s. 111; C. 47, S. 1211[GMK], s. 120; C. 47, S. 1212[GMK], s. 128; C. 47, S. 1213[GMK], s. 132

Dersaadet Bomonti Bira Fabrikası: bk. "Biere Bomonti".

Nestle Sütü ve Unu: "Umum validelere ~ Balada resmi derç olunan mini mini yavrucak gibi 500.000 çocuktan fazlası küçük yaşta iken evvela Nestle'nin sütlü unuyla ve sonra teksif ü takim olunmuş Nestle Sütü'yle beslenmiştir. ~ Kendi doktorunuzdan işbu müstahzarata dair fikrini sorunuz." C. 46, S. 1193[İK], s. 4; C. 47, S. 1198[İK], s. 4

Phoscao: (bk. Phospho-Cacao) "Kansızlıklılar, hastalıktan yeni kalkanlar, nevrasteniye duçar olanlar, yorgunlar, ihtiyarlar, usret-i hazmdan

muztaripler: ~ Eğer kaybolmuş kuvvetinizi iade etmek isterseniz ~ rejimlerin en alâsı olan ~ Phoscao ~ *P H O S C A O* ~ Usul-i taayyüşünü takip ediniz. ~ Kahvaltıların en alâsı ~ Mukavvi müstahzaratın en müessiri ~ Etıbba tarafından tavsiye olunan yegâne bir nebatî gıdadır. Numunelik kutu meccanen gönderilir. İstanbul'da Çakmakçılar Yokuşu Saka Çeşme Sokağı'nda Jibraltar Hanı'nda 16-20 numaralarda Vidman ve Şürekâsı" C. 46, S. 1178, s. 192; C. 46, S. 1179, s. 216; C. 46, S. 1180, s. 240; C. 46, S. 1181, s. 264; C. 46, S. 1182, s. 288; C. 46, S. 1183, s. 312; C. 46, S. 1185, s. 359; C. 46, S. 1186, s. 382; C. 46, S. 1187, s. 408; C. 46, S. 1188, s. 431; C. 46, S. 1189, s. 455; C. 46, S. 1190, s. 480; C. 46, S. 1192, s. 527; C. 46, S. 1193, s. 550; C. 46, S. 1195, s. 598

Phospho-Cacao: (bk. Phoscao) "Taklitlerinden içtinap ediniz ~ Fakrü'd-deme müptela olanlar, yorgunlar, hazım güçlüğüne müptela olanlar, hastalıktan yeni çıkanlar, asabiyete duçar olanlar ~ Kahvaltı ve akşam taamı yerine Phospho-Cacao istimal etmelidirler. Phospho-Cacao bütün hastalara ve sağlam olanlara bilcümle etıbba tarafından tavsiye edilmiştir. ~ Phospho-Cacao undan daha mugaddi olup tadı dahi gayet lezizdir. Anî olarak hazırlanır. Beher taam için fiyatı ancak otuz paradır. En narin mideler bile suhuletle hazmeder. ~ Numunelik bir kutu meccanen gönderilir. ~ İstanbul'da Çakmakçılar Yokuşu Saka Çeşme Sokağı'nda Jibraltar Hanı'nda 16-20 numaralarda Vidman ve Şürekâsı ~ Bütün eczanelerde ve büyük bakkaliye mağazalarında bulunur." C. 46, S. 1171, s. 23; C. 46, S. 1172, s. 48; C. 46, S. 1173, s. 72; C. 46, S. 1174, s. 96; C. 46, S. 1175, s. 119

Salzbrunner Oberbrunnen: "Echize-i teneffüsiye ve hazmiyede vuku bulan nezleleri, akciğer sancısını, böbrek, mesane, nikrisî ve şeker hastalıklarını ve enflüanza avakıbını tedavi eder. 1911 senesinde Dresden şehrindeki sergi-i umumîde büyük mükâfat kazanmıştır. Lafonten Ecza Deposu ile bilumum ecza depoları ve eczanelerde bulunur. ~ Türkiye için umumi acenteleri: ~ İstanbul'da Hasırcılar'da Medine Hanı'nda numara 4 Espringer Biraderler." C. 46, S. 1176, s. 144; C. 46, S. 1177, s. 168

2.3.16. ÇEŞİTLİ REKLAM VE İLANLAR:

Büyük Beykoz Parkı: "Boğaziçi'nde ~ Büyük Beykoz Parkı ~ Yakında güşad edilecektir ~ Fevkalade eğlenceler ~ Avrupa'nın en meşhur musikişinaslarından mürekkep iki orkestra münavebeten icra-yi ahenk edecektir. Théâtre de Paris, Londra ve Berlin'den suret-i mahsusada celp edilmiş olan artistler tarafından en merakaver piyesler oynatılacaktır. ~ Balolar, konser, gazino ~ ilab-ı nariye, fevkalade elektrik tenviratı İstanbul'da nameşhut envai eğlence âlemleri" Aynı başlıkla C. 47, S. 1208[GMK], s. 93'te bir haber bulunuyor. (bk. "Büyük Beykoz Parkı" başlıklı haber.) C. 47, S. 1210[GMK], s. 111; C. 47, S. 1211[GMK], s. 120; C. 47, S. 1212[GMK], s. 128

Dava Vekili: "Bedirhanzade Ahmed Sadi – Zalzade İbrahim Halil ~ Mekteb-i Hukuk'tan aliyyülâlâ derecede mezun bu iki genç, münevver dava vekili Darülfünun muhit-i irfanından topladıkları ateş-i müdafaayı unutulmuş, çiğnenmiş haklar yolunda bezl ü irşada vakf-ı vücut etmiş iki ateşpare-i zekâdır. ~ Babıali karşısında Ohan Bey Hanı'ndaki '25' numaralı yazıhanelerinde her nevi dava-i hukukiye, ticariye, cezaiye ve şeriyeyi kemal-i istikamet ü iffetle deruhte ve takibe amade oldukları gibi layiha-i kanuniye de yazmaktadırlar. Karilerimiz bu faal, münevver, zeki avukatların eyadi-i iktidarına tevdi edilecek deavinin her halde iffet ü istikamet dairesinde takip edileceğine emin olabilirler." C. 46, S. 1173, s. 71; C. 46, S. 1174, s. 95; C. 46, S. 1176, s. 143; C. 46, S. 1190, s. 480; C. 46, S. 1191, s. 504; C. 46, S. 1193, s. 552; C. 46, S. 1194, s. 574; C. 46, S. 1195, s. 600; C. 46, S. 1196, s. 624; C. 47, S. 1197[GMK], s. 7; C. 47, S. 1203[GMK], s. 56; C. 47, S. 1205[GMK], s. 72; C. 47, S. 1206[GMK], s. 78; C. 47, S. 1216[GMK], s. 145; C. 47, S. 1217[GMK], s. 150; C. 47, S. 1218[GMK], s. 153; C. 47, S. 1219[GMK], s. 158

Donanma Müneccimi: "Senelik cep takvimi ~ Biri küçük ~ Diğeri büyük ve musavver ~ Hamiyetkâran-ı milletin mazhar-ı rağbet ü tahsini olan büyük ve küçük Donanma Müneccimi nam takvimler bu sene de bahriye zabitanından Said Bey tarafından telif edilip birçok malumat-ı müfideyi muhtevi olduğu halde kâffe-i hasılatı Donanma menfaatine ve bir kısmı da şüheda-yı bahriye eytam ü eramiline ait olarak Donanma Cemiyeti

marifetiyle suret-i mahsusa ve mükemmelede tab' ettirilerek bu kere mevki-i intişara vaz' edilmiştir. ~ Büyük Takvim: Ahval-i havaiye, ziraiye, fenniye; fusul ü mevasim ve bir senelik vakayi-i mühimme-i siyasiye ve Balkan Harbi'nden alınan dersler; harp esnasındaki kabineler; devletlerin kuva-yi berriye ve bahriyeleri, hükümdarları, bandıraları, düyun-ı umumiye ve servet-i mevcudeleri ve selatin-i azam-ı Osmaniyenin tasaviri; başvekâlette bulunan eazım-ı rical-i Osmaniye; vefayat-ı meşahir ve buna mümasil bir çok tarihî resimler ve heyetşinas-ı şehir Mister William'ın istihracatı velhasıl umumun istifadesine elverişli bir senelik vakayi ve malumat-ı müfideyi cami olduğu gibi ayrıca da vasati, ezani saatlerle evkat-ı şeriye muhtıra cetvelleri; her ay için İngilizce'den tercüme edilmiş müntahap nefis yemekler ve ahval-ı sıhhiye ve saireyi havidir. Bu kadar fedakârlığa karşı fiyatı ancak 4 kuruştur. ~ Küçük Takvim: Umumun anlayabileceği bir tarzda bir çok malumat-ı müfide ve ayrıca da ezani saatle evkat-ı şeriye ve tahvil cetvelleri; ahval-i havaiye; fusul; mevasim ve saireyi havi olup fiyatı 20 paradır. ~ Mahall-i tevzii Donanma Cemiyeti Merkez-i Umumisi olup sair kitaphanelerde dahi bulunur." C. 46, S. 1186, s. 382; C. 46, S. 1187, s. 408; C. 46, S. 1188, s. 431

Elektrik Sergisi: "Beyoğlu'nda Ağa Camii civarında ~ Elektrik Sergisi ~ *EXPOSITION ELECTRIQUE ~ PÉRA* ~ Elektriğin sanayie, umur-i beytiyeye ve bilcümle kuvve-i muharrikeye tatbikatını görmek ve fennen ve ilmen müstefit olmak ve hoş zaman geçirmek üzere bu sergiyi temaşa ediniz. Duhuliyesi yoktur." C. 47, S. 1199, s. 48

Sahib-i Gayret Acenteler: "Kolay, münasip, masarifsiz ve tehlikesiz bir acentelikle ayda la-akall 300 Frank kazanabilirler. Atideki adrese yazınız. ~ *Handels-en Credietvereeniging (Soc. An.) AMSTERDAM (Hollande)*" C. 47, S. 1199[GMK], s. 22

İKİNCİ BÖLÜM

SEÇİLMİŞ METİNLER

1. "İSTANBUL POSTASI" BAŞLIKLI BAŞMAKALELER

1.1. İSTANBUL POSTASI

Bundan yirmi iki sene evvel idi; **fenni romanlar** müellifi **Jules Verne**'in külliyatını tercüme eyliyordum; nöbet-i tercüme "**Cevv-i Havada Seyahat**"e gelmiş idi. Tatbikat-ı fenniyenin safahat-ı atiyesini hakiki nazarla görüp ona göre tasavvurat ü tahayyülat-ı fenniyede bulunmakla temeyyüz etmiş olan bu müellif-i mütefennin "**Cevv-i Havada Seyahat**" romanında bir "**Albatros**" tayyaresi tasavvur eyliyor ve bu tayyarenin o zamana kadar zannolunduğu gibi balon şeklinde olmadığını anlatıyor. Seyahat-i cevviyenin istikbali, hava-yı nesimîden ağır ve makine ile mütaharrik tayyarelere nasip olacaktır diyor idi. **Jules Verne**'in istikbali bir nazar-ı vâkıfane ve âlimane ile görmüş olduğu bugün tahakkuk etti. Vakıa **Jules Verne**'in tasavvur ettiği **Albatros** tayyaresi henüz meydana gelmedi, fakat **Albatros**'u tahrik eden usul ü kavaid-i fenniye dairesinde müteharrik tayyareler her gün seyahate başladı; bunlardan bir tanesi, yani **Bleriot** tayyaresi dört sene akdem **Paris**'ten **Londra**'ya geçti; bu bir muvaffakiyet-i fevkalade idi. **Bleriot**'nun ilk geşt ü güzar-ı havaîsinden sonra mehalik-i fevkaladeye rağmen seyahat-i cevviye âlâtının terakkiyatı katî ve ciddi adımlarla kat-ı mesafe eyliyor idi, bu hususta en büyük muvaffakiyat **Fransa**'da görülüyor idi. Tayyareler **Fransa**'dan **İspanya**'ya geçtiler, **Alp Dağları**'nı aştılar, nihayet **Afrika** sahilinde **Tunus**'tan **Fransa**'ya kadar **Bahr-i Sefid**'i kat' eylediler. Artık **tayyarecilik** hızını almış idi; bütün devletler ordularında tayyare sınıfları açıyordu. Buna bir de, kabil-i sevk balon meselesi karıştı ki bunun en büyük muvaffakiyatı –felaket-i müteaddidesine rağmen– **Almanya**'da görüldü. **Kont de Zeppelin** 250 metre tûlündeki balonuyla ve o balona mevzu makinesiyle adeta bir ufak şimendifer katarını cevv-i havada gezdirmeye muvaffak oluyor idi. Kabil-i sevk balon inşaatı **Almanya**'dan sonra başka memleketlere dahi sirayet eylemiş idi. **Düvel-i muazzama**dan hiçbirisi ordusunda seyahat-i havaiye âlâtında noksan bırakmak istemiyor idi.

Kabil-i sevk balonla yani "**Kont de Zeppelin**" alet-i cevviyesiyle iki sene akdem **İsviçre**'de **Konstanz Gölü**'nün üzerinde latif bir cevelan yapmış idim.

Dediğim gibi bir büyük balonun altına asılmış ufak bir şimendifer katarından ibaret olan bu cesim merkebe-i havaiyedeki cevelanıma müteallik olarak **Servet-i Fünûn**'a yazdığım makale ve ihtisasat karilerimin hatır-nişanıdır. Bugün o ihtisasata ilâveten bir de tayyare cevelan-ı havaisinden bahsedeceğim. Hem bu defa **İsviçre**'de değil, kendi memleketimde yani **Çekmece Gölü**'yle **Safraköyü** üzerinde bir cevelan-ı havaî yaptım. Ta **Paris**'ten beri hava tarikiyle seyahat edip **İsviçre**'de **Schaffhausen**, **Münih**, **Viyana**, **Karpat Dağları**, **Bükreş** ve **Varna** tarikiyle **Dersaadet**'e ilk defa vürud eden **Fransız** seyyahlarını, **Mösyö Daucourt** ile refiki **Mösyö Roux**'yu **Şehremaneti** ve **İstanbul** ahalisi namına istikbale memur olduğum için **Safraköy Tayyare Mektebi**'ne vasıl olduklarından beri her gün **Fransız tayyarecileri** ile temas-ı daimide bulunurdum. Çarşamba günü onlarla birlikte **Osmanlı Tayyare Mektebi**'nde idim; **Avrupa** kıtasını terk ile **Anadolu**'muzu havadan geçmeye ve sonra bütün **Anadolu**'yu baştanbaşa kat ederek **Arabistan**'a ve **Mısır**'a gitmeye hazırlanmakta olan bu cesur seyyahlar tayyarelerini tecrübe ve ihzar eyliyorlar idi. **Tayyare Mektebi**'nin üzerinde bir ufak cevelan yaptılar; büyük bir kartal kuşu gibi cevv-i havada dolaşıp yine zemine indiler; artık dayanamadım, ikinci tayeranda beni de beraber almalarını rica eyledim. Tayyarede **Mösyö Daucourt**'un önündeki ufak sandalyeye yerleştim. Başıma tayyareci serpuşunu, gözüme gözlüklerini taktım, arkama muşamba tayyare ceketini giymiştim. Ahşap pervane tahrik olundu. Evvela otomobil gibi yerde yürüdük, sonra zeminden ayrıldık. Müddet-i hayatımda ikinci defa olarak sath-ı arzı terk eyliyordum. Fakat bu defaki suudum **İsviçre**'deki kabil-i sevk balondaki ihtisasatıma katiyen müşabih değil idi, kendimi kuş olmuş uçuyor sanıyordum. **Mösyö Daucourt**'un tayyaresi **Safraköyü**'nün üzerinde yükseliyor, **Küçük Çekmece Gölü** altımızda bir ufak havuz gibi meydana çıkmış idi. Başımdaki tayyareci serpuşu boynumdan ve boğazımdan bağlı olduğu halde rüzgarla başımdan çekiliyor idi. Süratimizden mütehassıl rüzgârın teması teneffüsüme mani olduğundan gözlüğün altına merbut meşin yüzlük ile teneffüsümü tanzim eyliyordum. Cevv-i havada olduğumu, altımda müthiş bir boşluk bulunduğunu hiç fark etmiyordum. Sanki fevkalade mürtefi bir köşkün penceresinde oturmuş idim; gayet sert bir rüzgâr esiyor ve yanımda şematetli bir makine işliyor idi; ben de pencereden aşağıları, pişgâhımı seyreyliyordum. İşte ihtisasatım bundan ibaret idi. Bir aralık yanımızdan bir **Osmanlı** tayyaresi geçti. Hava seyahatinde birbirimizi selâmladık. Hava

cevelanında diğer merkeb-i cevviyeye tesadüf etmek, sema ile arz arasında uçmak, hissiyatı değiştiriyor, insan adeta yeryüzü halkına nazar-ı terahhum ile bakmak istiyor!

Tayyaremiz birdenbire öne meyleyledi. Atmaca kuşu vaziyetinde süratle zemine iniyorduk. Daha doğrusu zeminin bize doğru geldiğini zanneyliyordum. Birkaç saniye sonra tayyaremiz yere temas etmiş, yine sath-ı arz adamı olmuş idim.

Böyle havarık-ı fenniye ve sınaiyeyi vücuda getiren **Garp** erbab-ı gayret ü dehasını tebcil ü takdis etmekle sözümü kesiyorum.

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1171, s. 2.]

1.2. İSTANBUL POSTASI

Bu senenin bu günleri ile geçen senenin bu günleri zihnen mukayese edilir, muharebenin ilk devrelerinde geçirdiğimiz heyecanlar akla getirilir, bir de **Balkan Harbi**'nden sonra bu faciayı ne kadar zarar ü ziyan ile kapamış olduğumuz mülahaza olunursa bizim için bu bir senede ne kadar ibretamiz ü müellim levhalar var.

Kazaya rızadan başka çaremiz kalmadığı için, **Balkan Harbi**'nin son safahatını da, kudret ü imkân neye yetişirse, bunu yapmak şartıyla, kapamak, işte ihtiyaç ile muhtaç olduğumuz ıslahata sarılmak, artık bundan böyle –şimdiye kadar bizi felaketlere sürüklemiş olan zihniyetlerden kurtulup– rah-ı selamet ü necatı, tarik-i terakki ve intibahı tutmak zaruri idi... **Bulgaristan** ile akd-i sulh edildi, **Yunanistan** ile –arada **Adalar meselesi** gibi bir mesele-i mühimme ile diğer teferruat, **Avrupa düvel-i muazzaması** mahkemesine ve **La Haye Mahkemesi**'ne terk olunarak– müsalaha olundu... **Sırbistan** ve **Karadağ** ile müsalahamız da, birkaç günlük bir meseleden ibaret, müşkülatı yok.

Muharebeden sonra, hâlâ bizim gibi pek büyük zayiata uğramış, felaketler geçirmiş bir millet için esbab-ı zarar ü felaketini tetkik etmek büyük bir borçtur. Ta ki hatalar anlaşılsın, bundan sonra bu hatalara düşülmesin... Bundan sonrası ise bizim için pek yamandır. Çünkü elde avuçta zayi edecek bir şeyimiz kalmadı. Yeni felaketlere tahammül edecek kudretimiz mefkut...

Divan-ı Ali-i Askeri, **Balkan Muharebesi**'ndeki harekât-ı askeriyemizin tetkikatıyla meşgul. Askeri hatalarımız, kusurlarımız bu suretle meydana çıkarılacak. Bir de felaketlerin, zararların idari ve siyasi sebepleri var. Bunları da aramak icap eder. Fakat kendimizi yine ihtilafata düşürmemek, yine birtakım müfit sa'y ü amelleri, zekâ ve irfanları akim bırakmamak için bunda tereddüt eserleri görülüyor, az çok heyet-i umumiye-i içtimaiyemizdeki nekaisin bu hususta avamilden olduğu düşünülüyor... Bir kere, her şeyden evvel salah yolunu bulmak, âlem-i rekabette, tefevvuk u rüçhandan vazgeçtik, hiç olmazsa mevcudiyetimizi idame edebilecek fezail ü mesai-i içtimaiye ve iktisadiye iktisap etmek lüzumu var. Bu lazımeyi elde edelim, bu vacibeyi ifa eyleyelim de diğer cihetten de son felaketlerin, son zararların müessirlerini, mesullerini arayalım, diyenler var...

Biz aramakta teenni ediyorsak da, büyük düşmanlarımız iken, akd-i sulh ile dostlarımız olan ve komşumuz bulunan **Bulgarlar** böyle değil... Onlar hem de en büyükleri, rical-i hükümeti işe karışmak, birbirilerine ağır töhmetler isnat eylemek üzere, **Balkan** vukuat-ı ahiresinde **Bulgarların** kimlerden mesul olduklarını izhara çalışıyorlar, hem de öyle bir gayret ki **Bulgaristan**, ricali yüzünden şimdi iki türlü buhran içinde, biri siyasi buhran, diğeri de aile-i hükümdarî buhranı... Çünkü mesuliyet-i azimenin tevcih olunmak istenildiği hedeflerden biri de **Kral Ferdinand**'dır... Herhalde bu iki türlü buhranın da bir veçhe-i istikameti yahut bir sebeb-i müştereki var ki o da **Bulgaristan**'ın **Rusya** ve **Avusturya** siyasetleri arasında iki ipte oynayan bir cambaz vaz'ında kalmış olmasıdır. Bu cambazlıkta en büyük maharetsizlik yahut bu tehlikeli oyunda ısrar göstermiş olmakla itham olunan da kraldır.

Bulgaristan, bu iki nevi buhran arasında çalkanırken, bittabi muharebenin badi olduğu hasarı tamir etmek ve mesai-i müfidede bulunmak cihetini tehir ü tavik ederken biz bu mesai-i müfideye muvaffak olabiliyor muyuz?... Eğer **Bulgaristan**'da (Orada da tesirat-ı hariciyeyi nazar-ı dikkatten hiçbir zaman dur tutmamak, her vakada kadın parmağı arandığı gibi vakayi ü hadisat-ı siyasiyede bir devlet-i muazzama parmağı aramak lazımdır.) mesai-i müfidenin tehir ü tatili **Bulgar** ricalinin tevlit ettikleri buhranlardan ileri geliyorsa bizdeki tehiratı, buna kıyasen, ricalimize atfetmek doğru olamaz. Ricalimiz, münakaşat ü ithamata girişmek şöyle dursun, bilakis mesail-i dahiliye ve hariciyede samt ü sükûtu, dikkat-i mahsusa ile iltizam eyliyorlar... Bizim ıslahat-ı dahiliyemizde teenniyi istilzam eden sebepler evvela unsur u milliyet meselesi ise, saniyen ve en kuvvetlisi ve müessiri yine tesirat-ı hariciyedir. Vakıa ıslahat muvacehesinde, **Türk** unsuru, diğer anasır-ı taliye ile kolayca uyuşabilecek ise de, **Araplar** ve **Ermeniler** gibi iki unsur u milliyet ile uzlaşması da buna göre menafi-i umumiye ve müşterekeyi teyit edebilmesi de lazımdır ve bir mesele-i mühimme şeklinde zahirdir... Meseleye diğer bir cihetten ehemmiyet verdiren, bir taraftan **İngiltere** başvekilinin makamat-ı mukaddese-i İslâmiyeden ve dolayısıyla **Arabistan**'dan ciddi surette bahsetmesi, diğer cihetten **Almanya** ve **Rusya** hükümetleri arasında **Anadolu-i Şarki vilayatı ıslahatı** hakkında bir itilaf bulunmasıdır. Son haberler, **Berlin**'de **Wolf Şirketi**'nin adeta

nim-resmi beyanatı, bu itilafin menfi-i Osmaniyeye muzır değil bilakis mutabık bulunduğunu temin etmek istiyor. Bu kadarla emin olabilir miyiz?... Bize bu emniyeti verecek olan kendi akl ü tedbirimiz, hasafet ü kiyasetimizdir... Bu sırada buna, her vakitten ziyade muhtacız.

Kadri

[**Mahmud Sadık**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1173, s. 50.]

1.3. İSTANBUL POSTASI

Bulgaristan ile, **Yunanistan** ile muahedat-ı sulhiyemizi akdettik diye memnun olmaya mahal olmadığını bize cereyan-ı vukuat anlattı... O kadar mesail-i dahiliyemiz var, bu mesailde **düvel-i muazzamanın** o derece dahl ü tesiri var ki bunlardan, bu meselelerden, bu tesirlerden azade kalarak kirli çamaşırlarımızı, kendi kendimize yıkayıp temizlememize ihtimal bırakmak istemiyorlar... En mühim meseleler, **Anadolu-i Şarki vilâyatının ıslahı**, ehemmiyeti bundan az olmayan **Arabistan** işleridir... Ceraid-i yevmiyenin neşriyatına bakıp da bunlardan istidlâlâtta, tefehhümatta bulunmak lazım gelirse, daha ne meseleler var... Bu halde hani bizim dört el ile, el ele vererek ıslahat-ı içtimaiye ve iktisadiyemize ve bunların neticesi olarak ıslahat-ı siyasiye ve idariyemize sarılabilmek ümitlerimiz?...

Avrupalıları, bize, "Haydi adam olunuz, çalışınız!" dedikleri, adam olabilmek, çalışmak için her şeyden evvel nail-i hukuk ü hürriyet olmak lazım geldiğini teslim eyledikleri halde ne cilvedir, ne talihtir ki bu esası, **Türklere** gelince değiştiriyorlar?... Meyûs olmaya lüzum yok. Tarih gösteriyor ki birtakım felaketlere, istilâlara, tehacümlere uğramış olan milletler, eğer bunlardan metin olarak kendilerini toplamışlar ve toparlanmışlar da selamet ü necat yolunu tutmuşlar ve bu yolda cesurane, fedakârane yürümüşlerse kendilerini kurtarmışlardır. Fakat yine aralarında nizaları, fesatları idame eylemişler, "Senin fikrin budur, benimki budur" diye mücadelelere, hem de kahramanca her biri müceddid-i millet, naci-i vatan kesilerek daiyelere düşmüşler, birbirlerine adavet ü husûmete, birbirlerini imhaya kalkışmışlarsa mahvolmuşlardır. **Lehistan** gibi, **Bizans** gibi... O **Bizans** ki bu haliyle **Osmanlıların** muvaffakiyatına, uzun asırlar **Osmanlıların** hakimiyetine sebep oldu... Acaba bizim sebeb-i itilamız olan hal ile mi biz nihayet idbar ü felâkete düşeceğiz?... Tarih de, hiç kavmiyet, milliyet, insaniyet gözetmeden cereyan-ı tabiisini takip etmekten, bu yolu takip ile, bizden bile, intikam almaktan lezzet mi alacak?...

Bu suallere cevap vermeyelim, bunları havaiyattan addederek saha-i havaya nakl-i kelâm edelim... Bir iki hafta evvel bizim bir **Mösyö "Daucourt"**umuz vardı. **Paris**'ten **Kahire**'ye kadar bir seyahat-ı havaiye icrası azmiyle yola çıkmış idi, **İstanbul**'a kadar gelmiş idi... Burada birkaç gün misafir olduktan sonra öyle zann ü

tahmin ediyoruz ki, **Türklerin** misafirperverliği hakkında iyi bir his, iyi bir fikir hasıl ederek yoluna devam etmiş idi. **Konya**'ya kadar varmış idi. **Konya**'dan **Adana**'ya kadar tayeran etmek için **Mösyö "Daucourt"**, **Toros Dağları**'nı aşacak idi; o dağlar ki zirveleri 2.400 metre irtifaa kadar varıyordu... O dağlar ki tepelerinde daima müthiş rüzgarlar, girdbadlar hasıl ediyordu... **Daucourt**, bunu bilmiyor değil idi. Seyahatinin en mühlik ü müthiş bir hatvesi bu cibalin üzerinden mürûr etmek olduğunu anlamıyor, değil idi. Fakat azm ü metanet, maksada, emele vüsul zevk-i manevisi onu yolundan alıkoyamıyordu... Cesaretini kesredemiyordu... **Karpat Dağları**'nı aşmış idi. Fakat onların irtifaı 1.600 metreyi geçemiyordu. **Mösyö "Daucourt"** ihtimal **Toros** tehlikelerini düşündü de burada, refik-i muazzezi **Mösyö "Roux"**yu yanına almak istemedi. Burada her türlü mehalik-i hayatiyeye karşı yalnız kendi canıyla pazarlık edebileceğini mülahazaya aldı, yalnızca **Konya**'dan pervaz etti... Ne çare ki korktuğuna uğradı. Müthiş rüzgârlar onun tayyaresini parçaladı... Fakat bu azimkâr ü metin zat canını kurtarmaya muvaffak oldu. Bu da bir muvaffakiyet!... Kahire seyahati bittabi yarı kaldı... Fakat her yarı kalan emeller, o emellerden feragati istilzam etmez. Bilakis beşeriyeti tabiat ile mücadelesinde daha ziyade haris, müntakim, galibiyete daha ziyade ikdar eder... Elbette azimkâr insanlar, metin tayyareciler, **Toros Dağları**'nı da aşacaklar, **Paris**'ten, **İstanbul**'dan **Kahire**'ye kadar gitmekle kalmayacaklar, **Afrika**'yı baştan başa geçecekler, **Ümit Burnu**'na kadar varacaklar, **Yemen**'den, **Hint**'ten, **Aksa-yı Şark**'a kadar gidecekler.

Tayyarecilik hayatının, hayat-ı içtimaiyede inkişafata da sebep olduğunun en bedi' bir misalini bu hafta **Belkıs Şevket Hanımefendi** göstermiştir. **Osmanlı** hanımların memlekette ve saha-i milliyede terakkiyat ü tealiyat için ne kadar azimkârane çalıştıklarını ve hayat-ı umumiyeye iştirak için nasıl bir metanet ü cesaret gösterdiklerini pazartesi günü (18 Teşrin-i Sani 329) **Ayastafanos** civarında **Tayyare Mektebi** sahasından tayyare zabiti **Fethi Bey**'in sevk ü idare ettiği **"Osmanlı" tayyaresi**yle pervaz ü **İstanbul** ufkunda üç çeyrek saat kadar bir cevelan icra eden **Belkıs Şevket Hanımefendi** ispat etmiştir. Tebrike şitaban oluruz... Bu tayeranın tafsilatı bu nüshada okunacaktır.

Kadri

[**Mahmud Sadık**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1174, s. 74.]

1.4. İSTANBUL POSTASI

Devr-i müsalemet takarrür etti mi? Yoksa **Balkanlar**'da yatışmış olduğu zannolunan mücadelat, şöyle böyle **düvel-i muazzama** arasında, rüçhan ü tefevvuk-ı siyasi davasına müstenit olarak, zuhur mu edecek?... Garibi şu ki **Balkanlılar**, **Hükümet-i Osmaniye** ve **Osmanlılar** aleyhinde ittifak etmiş oldukları gibi **düvel-i muazzama** da yine **Hükümet-i Osmaniye** yüzünden mi uzlaşamayacaklar?... Burası cay-i tereddüt. Büyük devletlerin birbiriyle ihtilafat ü mücadelat-ı şedideye girişmeleri memul değildir... Yine onlar uzlaşmanın yolunu arayacaklar, bulacaklar... Fakat, vur abalıya mevkiinde kalan yine biz olacağız.

Kabahatimiz nedir! Bilmiyoruz. Birçok noksanlarımız var, bunları itiraf ediyoruz. Bir hayli felaketlere uğradık, biz bu felaketleri, halisiyet-i kalp ile yine kendi hatalarımıza atf ü isnat ile, hariçteki düşmanların kurdukları tuzakları, düşman düşmana mevlit okumaz ya, diye müstakil sebeb-i felaketimiz addetmiyoruz. Dostlarımıza ve dost görünenlerimize, "Reva mı idi, bizi bu kadar ezdirmeli mi idiniz?" tavr-ı serzenişkâranesini gösterdikçe onlar da bize "Ne yapalım, siz adam olmuyordunuz, olmadınız. Söyledik, söyledik dinlemediniz..." mukabelesinde bulunurcasına bir vaz' aldılar... Biz de, bir taraftan uğradığımız belalardan, musibetlerden ibret aldık, diğer cihetten âlem-i insaniyet ü medeniyette yaşayabilmek için içtimaiyat ü iktisadiyat sahasında büyük bir inkılaba muhtaç olduğumuzu anladık. **Avrupa** ilm ü marifetini iktibas etmedikçe, **Garp medeniyetine** temessül eylemedikçe, faaliyet-i içtimaiye ve iktisadiyeye memlekette mühim bir cereyan vermedikçe, kendimizi kurtaramayacağımızı derk ettik. Dosta ve düşmana, "Bizi adam olmamak ile mi itham ediyorsunuz? Artık bundan sonra adam olacağız. Terakkiyat ü tealiyatımız için, **Avrupa** akvam-ı mütemeddinesi sırasına geçmemiz için, memleketimizde yer yer umranlar hasıl etmek, ahali-i memleketi mesudane yaşatmak için ne lazım ise yapacağız!..." dedik. Büyük devletlere, "Yalnız siz bize bir devre-i sulh ü müsalemet temin ediniz; bize muavenette bulununuz." sözlerini adeta niyaz-mendane söyledik... Onlar bize iptida kendilerinden bir korku olmadığını, elimizde kalan yerlerin tamami-i mülkiyeti masun bulunduğunu, ancak **Balkan Muharebatı**'na kendiler karışmamış, bitaraf kalmış oldukları için

Balkanlılarla hesabatımızı kendi başımıza kat etmek, **Balkan Şube-i Cezîresi**'nde göbeğimizi –derin yara açarak– kendimiz kesmek mecburiyetinin bize teveccüh ettiğini anlattılar... Kazaya rıza dedik. İyi kötü, **Balkanlılarla** işimizi gördük... **Bulgaristan** ile akd-i müsalaha ettik; **Yunanistan** ile pazarlıkta biraz çekiştik; onunla da nihayet aşağı yukarı uzlaşamadığımız meseleleri **La Haye Sulh Mahkemesi**'ne bırakarak, işimizi –sağlam mı, çürük mü, burasından kat-ı nazar– bir kazığa bağladık...

Büyük devletlere dedik ki: İşte her dediğinizi yapıyoruz. Sizin de bize muavenet vaatleriniz var... Altı devlet bize bu muaveneti hayli zaman evvel resmen beyan etmişti... Biz, hakşinasız, nimetşinasız; bir de, hele devletlerin umur ü mesalihinde kârsız, menfaatsiz iyilik olamayacağını, yapılamayacağını da bilenlerdeniz... Kardeş kardeşe iyilik etmez derler, fakat **Şarkta** böyle değildir. Biz **Şarklılar** deryadil adamlarız, elimizden geldiği kadar –velev ki safdilane olsun– iyiliğe çalışırız... Ancak bu sadedilliğimizi devletlerin birbirine güzel gözler için iyilik edecekleri hayal-i hamına düşecek raddeye vardıramayız... Acı ve pek acı tecrübelerini gördük, kafamıza vurdu, dank dedi... Bunun için ayrı ayrı devletlere, "Aramızda ihtilaf kalmasın, su-i tefehhüm meydan almasın... Dileyiniz, bizden, ne dilerseniz... Fedakârlığa hazırız. Verebildiğimiz derecesine kadar, malımız helal, canımız azade..." dedik. Onlar isteyen isteyene oldu; biz de veren verene olduk... **Şimendifer imtiyazları, liman imtiyazları, maden imtiyazları**... Ve **petrol imtiyazları,** sefain-i harbiyenin kömür yerine petrol ile tahrik edilmesine ve büyük bir tahavvül ü tekâmül husule getirilmesine çalışılan şu devirde... Yine yaranamadık. Bize adam veriniz ıslahat yapalım, dedik... Omuz silktiler, siz kendi kendinize yapın, dediler... Para veriniz, dedik... Bin dereden su getirdiler. Nazlandıkça nazlandılar, henüz vermediler, para vermek vaadini, ağzımıza bir parmak bal çalarcasına çalmadılar, yular gibi geçirdiler, dizginleri ele aldılar. Çalakırbaç bizi sağa, sola sevk etmek istediler...

Bari biz yapabildiğimizi yapalım, son muharebede mağlup olduk; pek tabiidir ki evvel-be-evvel ordumuzun teşkil ü tensiki çaresini görelim, diye **Almanya**'dan bir heyet-i askeriye davet ettik, öbür dostlarımız gibi buradan, cevab-ı redde mukabil, muvafakat gördük. Kırk yılda bir işimiz rast gitti, derken buna da bin itiraz...

Vaktiyle donanmamızın ıslahını bir **İngiliz heyet-i bahriyesi**ne tevdi etmiş idik, ses çıkmamıştı. **Yunanistan** ordusunu bir **Fransız heyet-i askeriyesi**nin eline teslim etti... Her taraftan alkışlar... Tensikat ü teşkilat-ı askeriyemiz için bir **Alman heyet-i askeriyesi**nden istiane ettik mi, ekber günahı işlemiş olduk... Bizde eski bir teşbih vardı. Sabahleyin fecir zamanının hafif aydınlığını tarif için "Dostu, düşmanı tefrik edecek kadar hava açıldıkta..." derlerdi. Acaba fecr-i istikbalimiz dostu, düşmanı artık fark edecek kadar açıldı mı?...

Kadri

[**Mahmud Sadık**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1175, s. 98.]

1.5. İSTANBUL POSTASI

Bu haftanın en mühim vakasını, **Alman heyet-i askeriyesi**nin şehrimize muvasalatı teşkil etmektedir. **Almanya Hükümeti**'nin, **İstanbul**'a bir **Alman heyet-i askeriyesi**nin vürud etmesinden, **Osmanlı ordusu**nun tanzim ü tensiki bu heyete tevdî olunmasından kuşkulanan **Avrupa** kabinelerine şöyle demiş olduğu rivayet edilmiş idi: Biz **Almanlar**, **Hükümet-i Osmaniye**'yi, istiklâl-i siyasî sahibi bir hükümet biliyoruz; muamelemizi de ona göre tutuyoruz; **Hükümet-i Osmaniye** bizden, ordusunu ıslah ü tanzim etmek için bir heyet istedi; biz de muvafakat ettik gönderdik... Bu rivayet sahih ise, manidar bir cevaptır. **Hükümet-i Osmaniye**, umur u husûsat-ı dahiliyesine taalluk eden mesailde şüphe yok ki istiklâl-i harekâtına sahiptir, istiklâl-i siyasîsi, sahip olmasını icap eder. Binaenaleyh son **Balkan Muharebatı**'nın felaketlerini tamir için, ıslahat namına ne icrasını musib görürse ve bu bapta ne gibi tedabire müracaatı, menfaatine, hal ü zamana muvafik addederse, bu yolda icraattan, müracaattan, hangi esasa göre, sakınmak mecburiyeti, **Hükümet-i Osmaniye**'ye tahmil olunabilir?...

Malûm ki **Balkan Harbi**'nde, bir çok kusurlarımız meydana çıktı. Mağlubiyetin esbabını doğrudan doğruya **Osmanlı ordusu**na tahmil etmek pek doğru olamaz, bunu kabul edelim, nitekim birtakım erbab-ı akıl ü tetkik de, son felaketin bir çok esbabını görüyor, tahlil ediyor ve böyle kabul ediyor... Fakat ne olursa olsun, mağlubiyetin esbabı ne kadar müteaddit bulunursa bulunsun, nihayet ordular çarpışmıştır; ordu mağlup olmuştur... Bu halde pek tabii değil mi ki, **Balkan Muharebatı**'nın hesabatını kapatır kapatmaz, en evvel ordunun tanzim ü tensiki çaresine bakalım...

Balkan Muharebatı üzerine, şöyle böyle tetkikat icra edenler, mütalaat yürütmüş olanlar arasında, bilhassa **Alman ve Fransız matbûatı** beyninde, bir münakaşa kapısı açılmış olduğu malûmdur... **Balkan Muharebesi**'nde çarpışan kuvvetlere, **Alman** usûl-i harbi ile **Fransız** usûl-i harbinin müsademesi nazarıyla bakılmış ve münakaşat bu yüzden çıkmıştı. **Yunan ordusu** bir **Fransız** generalinin ve bir **Fransız heyet-i askeriyesi**nin himmeti ile ahiren tertib ü tensik olunmuş idi... **Bulgarlar**da **Fransız** eslihası bulunuyordu. **Osmanlı ordusu**nun mağlubiyetini,

birtakım **Fransızlar** –bilhassa **Fransa** esliha fabrikaları arkada olarak– **Fransız** eslihasının tefevvuk ü rüçhanına hamlediyorlardı; **Alman** usûl-i harbinin bundan da **Osmanlılar** elinde bulunan **Alman** eslihasının noksanını istidlal ediyorlardı. Bittabi **Almanlar** buna mukabele ederek **Osmanlı ordusu**nun mağlubiyetini, eslihada ve **Alman** usûl-i askeriyesinde aramak hata olduğunu, top tüfek ne kadar mükemmel olursa olsun iş onu istimal etmekte bulunduğunu söylüyorlardı...

Eğer, bizim mağlubiyetimize, gerçekten **Alman** eslihasından ve **Alman** muallimlerin usûl-i terbiyesinden istifade edemeyişimiz sebep oldu ise, niçin ordumuzun ıslahı için yine **Almanya**'ya müracaat ettik?... Ordunun ıslahını, biz kendi noktainazarımıza göre, bilhassa her türlü nüfuz-ı siyasîden tecrit etmek isteriz, ilmi ve fenni siyasiyattan katiyen ari olarak ıslahat-ı askeriyemizi yapmak azm-i kavisindeyiz, bilhassa bu nokta bizim için pek mühimdir. Çünkü ordunun her şeyden evvel kuvve-i maneviyesini takviye ve vahdet-i teşkiliyesini temin, itaat-ı kâmilesini istihsal için buna muhtacız... Erbab-ı vukuftan bir zatın bu bapta bu haftaki gazetelerde bazı mütalaatı intişar etti ki hakikaten mühimdir, bu ciheti tamamıyla izah etmektedir... Geçen **Rus Muharebesi**'nde mağlup olduk, o zaman **Fransa** usûl-i askeriyesini kabul etmiş idik. Bundan evvelce de **Fransızların Almanlara** mağlubiyetini görmüş idik. Bu vakalar bizi ürküttü, bu usûlü değiştirdik. **Alman** usûlünü ihtiyar eyledik. Bu bir hata idi... Yani üniforma değiştirir gibi usûl-i askeriye kalıptan kalıba sokulamazdı. Şimdi de otuz seneden beri terbiye-i askeriyemizi istinat ettirdiğimiz esası yine tebdile kalkışmak hata-ender-hata olacak idi. Bu da ihtiyar olunamazdı... İster istemez **Almanya**'ya müracaat edecek idik, menfaat-i hakikiye ve maksat bunu istilzam eyliyordu.

Her şeyin hakkını söylemek, doğruyu düşünmek lazım... Devr-i sabıkta vakıa, **Von Der Goltz Paşa** ve sair eazım-ı askeriye, **Osmanlı ordusu**nun ıslah ü tensiki için **İstanbul**'a gelmişler ve senelerce kalmışlardı... Fakat hakan-ı sabık idaresi bunlara salahiyet-i kâmile vermiş, her dediklerini, münasip gördüklerini yapmış mı idi?... **Von Der Goltz Paşa**, burada saray entrikaları yüzünden az mı müşkülata uğramıştı?... Bizi o zamanda bunların talim ü terbiyesinden hakkıyla istifade ettirmeye, o devrin entrikaları, fesatları sebep olmamış mı idi?... Bu hal gözümüzün önünde iken nasıl **Alman** usûl-i askeriyesini tahtıe edebilirdik ve kabahatin

kendimizde olduğunu itiraf etmeye mecbur değil miyiz?... Bu halde geçen devrin her türlü tasibatından azade olarak kemâl-i hulûs-i niyetle bir **Alman heyet-i askeriyesine** müracaat lazımdı ve böyle yapıldı. **İtilaf-ı müselles** devletleri bu bapta **Babıali**'den malûmat istiyorlarmış. Hakkı teslim olunacak ise istedikleri kadar malûmat! Hakkı teslim olunmayacak ise yine kuzu ile kurt hikâyesi...

Kadri

[**Mahmud Sadık**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1176, s. 122.]

1.6. İSTANBUL POSTASI

İnsan yaşadıkça neler görür, derler... Pek sahih. Bilhassa hadisat ü vukuatın, dört buçuk günde bahr-i muhiti aşan seriü's-seyr posta vapurları yahut ekspres katarları gibi, harikulâde bir süratle birbirini vely ü takip etmekte olduğu bir zamanda yaşayanlar, binnisbe âsûde zamanlarda yaşamış olanlara nispetle pek çok şeyler görüyorlar. Henüz içimizde, geçen **Balkan Muharebatı**'yla bunun tevlit ettiği **Osmanlı ve Rusya Muharebesi**'ni, o zamanki mezahim ü müşkülatı, **Rusların Ayastafanos**'a kadar gelerek süngü altında bize **Ayastafanos Muahede-i Sulhiyesi**'ni imza ettirmeleri zaruret-i elimesini, ilk **Meclis-i Mebusan**'ın içtima' ü müzakeratını ve sonra seddini, ilk neşe-i hürriyetin zuhur ü üfulünü, tedricen müthiş bir **istibdadın** mülk ü milleti istila-yı muharribanesini, nihayet 10 Temmuz **inkılab**-ı hayrını, bu **inkılaptan** sonra beş senelik pek kıymettar bir zamanın şekillerini, tereddütlerini, keşmekeşlerini, hedef tayin olunmadan hiçe masruf gayretlerini pek halisane, fakat semeratı itibariyle, avare-serane faaliyetlerini, ilk neşelerin, ümitlerin, biraderane müsalahaların, vatan-perverane ittihatların bilahare inkisar ü nizaa, muhasamata, hasetlere, kinlere, intikamlara tebeddülünü, müşahede edenlerimiz, nihayet **Balkan Harb-i ahirinin** safahatı bu harb-i feciin melûl ü meyûs –huzur u sükûn bulup mazinin hatalarını tamir, artık tarik-i necat ü selameti bularak bunda salah ü kemale gayret ümidiyle– hesaplarını kapar kapamaz, küçük **Balkan hükümetlerinin** toplarıyla, tüfekleriyle, süngüleriyle hayatımızı, mevcudiyetimizi tehdit edercesine yürümelerine mukabil, tehditlerini ikaa muktedir büyük devletlerin silah-ı siyasetle yine karşımıza çıkmaları gibi menazır u müşkülatı görenlerimiz çoktur... Şu otuz yedi, otuz sekiz senelik hayatı yaşamış olanlar, görmüşler, pek çok görmüşlerdir... Geçirmişler, nice heyecanlı, elemli, facialı demler geçirmişlerdir... Analarından, babalarından –ye's-engiz, küduret-aver hadisat ü vukuatın tevali ve teakubunu mütevekkilane çar ü naçar seyr ü temaşa ederek– yaşamak bu ise, çok, pek çok yaşamışlardır; ancak bu safahatı görmüş, hadisat-ı ahireyi görmekle de, yine kısa zaman içinde uzun ve elim ömür geçirmiş olanların bir arzu-yı safiyaneleri, olabilir ki o da münşerih ve ümit-bahş bir istikbaldir. Eğer hadisat u vukuatın son cilveleri buna müsaade ederse, şimdiye kadar nabekâr olan felek bundan böyle bize

yar olursa yaşamış ve yaşamakta olanlar bakiye-i eyyam-ı hayatiyeyi müteselli geçirmiş ve bu âlem-i faniden mütesselli göçmüş olacaklar... Erbab-ı şebaba da, bunca mezahim ü müşkülattan sonra, asude bir zaman, miras bırakmış olmakla teşeffi-i sadr edecekler; fakat bakalım felek yar olacak mı?...

—o—

Hele şu son günlerde neler görüyoruz!... **Alman heyet-i askeriyesi, İstanbul**'a gelince **Avrupa** sanki alt üst oluyor. **İngiltere, Fransa, Rusya** sefirleri **Babıali**'den izahat ü malumat istiyor; **Osmanlı** fondoları birden bire, muharebe zamanında bile görülmemiş olan bir tecelliye uğruyor, sukut ediyor... Fakat bir iki gün içinde fikirler yatışıyor, akl ü mantık ile hadisatı muhakeme etmeye biraz imkân bulunuyor... "**Hükümet-i Osmaniye** ordusunun talim ü tanzimine muhtaç, buna kimsenin itiraza hakkı yok... Öteden beri **Almanya** zabitanının himmet-i talimiyesine müracaat ediyordu. Yine böyle yaptı. Eğer **Avrupa** aheng-i düvelisinin taahhüdat-ı mütekabilesine, **Osmanlıların** talebini terviç etmek muvafik değil ise **Rusya** bunu **Babıali**'den niye soruyor? **Berlin**'den, **Almanya**'dan sorsun." denilmeye başlanıyor; fondolar yine çıkıyor. "**Times**" gazetesi de ahval-i umumiye-i siyasiye hakkında yazdığı mühim bir bendinde "**Avrupa**'da, beynlerinde itilaf, ittihat ve dostluk bulunan iki büyük manzume-i düveliyeden birinin, bir rüknü falso bir makamdan saz çalsa diğer dostları da mutlaka bile bile bu falso makamı mı tutturmak mecburiyetindedirler?" zemininde idare-i kelam ediyor, maksat müsalemet-i umumiye ise, teklifatta, itirazatta inat ü ısrar ile tavr-ı tehdit ü şiddet-i lisandan vazgeçmek, fedakârlık göstermek lazım geldiğinden bahsediyor... Bunları da görüyoruz.

—o—

Hayat-ı memuriyetten hayat-ı ticarete geçmiş olan bir zat-ı muhterem, geçen gün bize diyordu ki: "Memleketin iktisadiyatına günden güne biraz daha kesb-i vukuf u ıttıla ettikçe neler görüyorum? Hayretten hayrete düşüyorum; havsalam almıyor, aklım duruyor. Adeta bana yeis geliyor... Islahat, teşkilat... Evet, idareten bunların hepsi yapılabilir? Fakat iktisadiyatta mevkiimiz itibariyle o derece biçareyiz ki... Ve bu biçarelikten kurtulmak için birbiriyle alaka ve rabıtası olan öyle mühim

teşebbüslere girişip vukuf u ihata ile, say-i mütemadi ile bunları başa çıkarmaya mecburiyet-i katiye ile mecburuz... İşte bu hali gördükçe beht ü hayretle meyusane mülahazata dalıyorum..."

Yaşayan görür, fakat biz bu halimizi pek geç görmeye başladık. Geç olsun, güç olmasın, deriz ama iktisadiyatta biçarelikten kurtulmak güç olacak...

Kadri

[**Mahmud Sadık**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1177, s. 146.]

1.7. İSTANBUL POSTASI

Bu haftaya, vücutları mülk ü millet için birkaç zat-ı muhteremin zayi-i ebedisi derin tesirler, kederler hasıl etmiş olmasıyla bir hafta-i matem demek lazım idi... **Darülfünun** talebesinin, diğer mekâtib-i aliye talebesinin de iştiraki ile, tesis-i **Devlet-i Osmaniye**nin sene-i devriyesi ihtifalatını (Salı 17 Kânun-ı Evvel 1329) icra etmeleri, yevmi gazetelerin **Osmanlıların** istiklâl günlerini, **Saltanat-ı Osmaniye**'nin teessüsü zamanını hatırlatacak makaleler neşreylemeleri iftihar-ı milliyi badi oldu, hissiyat-ı milliye tehyic ü tehziz edildi. Müteessir ü mükedder kalplere bu ihtifal-i milli tesliyet getirdi. Hayat-ı beşer zeval bulur, ömr-i tabii-i insani nihayet bir asra varır... Fakat sonu mevttir. Vücutları, vatan ü millet için bais-i iftihar olan, zekâ ve irfanlarıyla, mesai-i âlimaneleriyle evlad-ı vatanı tenvir ü irşat eden, vatanın tealiyatına amal-i halisanelerini, fikr ü vicdanlarını hasretmiş bulunan nadirü'l-vücut zevat-ı muazzezenin üfulü hiç şüphe yok ki kalb-i ümmette cerihalar açar... Fakat hükm-i kaderi tağyir elden gelmez... Meydan-ı harpte, askeri yanında, kemal-i besalet ü şecaatle düşmana mukabele etmiş, nihayet şehit düşmüş bir kumandanın başı ucunda ağlarken, onun vatan ü milleti uğrundaki fedakârlığı karşısında kalpler titrerken, yine bir sada-yi deruni tesliyetbahş olur ki o da şudur: "Yaşasın millet!"

Üstad-ı faziletmend ve âlim-i yekta **Hacı Zihni Efendi**'nin, güzide-i erbab-ı kalem, vatanperver-i bihemta **Babanzade İsmail Hakkı Bey**'in, tarihşinas-ı muşikâf **Safvet Bey**'in gıyab-ı ebedisiyle elemnâk olan kalplerden, vatan ü milletin istikbal-i münevver ü ati-i feyzbarının timsal-i zihayatı olan **Darülfünun-ı Osmani** ve mekâtib-i aliye talebesi tarafından **istiklâl-i Osmaninin sene-i devriyesi** münasebetiyle icra olunan mutantan resm-i ihtifal seyredilirken, kalb ü vicdandan, candan okunan nutuklar dinlenirken, **Devlet-i Osmaniye**'nin teessüs ü ilan-ı istiklâline, müessis-i saltanat Hazret-i **Sultan Osman Gazi**'nin menakıb-ı münifesine dair yazılan makaleler okunurken bir cuş u huruş-ı kalb ile, vicdan-ı pâk ü hiss-i saf ile izhar olunacak sada "Yaşasın millet!"tir.

Efrat, vücudu itibarıyla fanidir, ancak onun itila-yı millete, terakki-i vatana, masruf olan hizmet ü himmetinin semeratı, asar-ı hayriyesi bakidir. Milletin en metin

istinatgâhı, tealisine hizmet edenlerin efal-i hasenesidir. Bunun için millet eazımına karşı medyun-ı şükrandır, eazımına hürmet ü tazim etmeyi bilen millet yükselir... İstiklâl-i Osmani günlerinin merasim-i ihtifaliyesini, **Sultan Osman Han**'ın ruh-ı pürfütuhunu tazim ile selamlarız ve milletin eazımına karşı bir hatıra-i tekrimi olarak, üstad-ı muazzezimiz **Abdurrahman Şeref Beyefendi**'nin bu hafta içinde intişar eden "**Mukadderat**" sernameli makale-i fazılalarını bervech-i zir nakl ü derç eyleriz:

[...][1]

Kadri

[**Mahmud Sadık**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1178, s. 170.]

[1] Yazının devamında yazıda sözü edilen **Abdurrahman Şeref Bey**'in **Mukadderat** adlı makalesi yer alıyor [HK].

1.8. İSTANBUL POSTASI

Bu hafta, **İstanbul** hayatında, başka bir şevk ü şadmanî hasıl oldu... Her millet, hissiyat-ı milliyesini okşayan, iftiharını badi olan, ümidini takviye eden her vakadan mütehassistir... Geçen hafta içinde **Darülfünûn** ve mekâtib-i aliye talebesinin, **Devlet-i Osmaniye**'nin tesisi hatırasını tebcil için, icra etmiş oldukları ihtifalat da büyük bir şevk ile karşılanmış idi. Bu, bir hatıra idi. Fakat bu hafta hissiyat-ı milliyeyi tehziz eden, bir hatıra değil bir vakadır. **Hükümet-i Osmaniye, İngiltere**'de **Armstrong İnşaat-i Bahriye Tezgâhları**'nda **Brezilya Hükümeti** hesabına yapılmış olan **"Rio de Jeneiro" dretnotu**nu satın almış, bu mehip sefine-i harbiyeye **Osmanlı** sancağı çekilmiş ve müessis-i devlet **Sultan Osman Han-ı Evvel**'e nispetle bu dretnot **"Sultan Osman"** tesmiye edilmiştir.

"Rio de Jeneiro"nun **Hükümet-i Osmaniye** tarafından iştirası haberi, birkaç haftadan beri deveran ediyor, fakat **Osmanlı matbuatı**, daima kuyud-ı ihtiraziye ile hareket ederek, bu rivayeti gayr-i muhakkak göstermeyi tercih eyliyordu. Tabii böyle yapmak lazımdı. **Adalar Denizi**'nde tefevvuk-ı bahri meselesi, bir mesele-i hayatiye olarak ahval-i siyasiyenin cereyanına pek büyük tesir gösterirken **"Rio de Jeneiro"**nun iştirası bir "emrivaki" haline getirilmeden, davul çalarak biz bir dretnot satın alıyoruz, diye ilan olunamazdı...

Adalar Denizi'nde tefevvuk-ı bahri, **Balkan Harbi** esnasında, bir tek **"Averof" zırhlısıyla Yunanistan**'da kaldığı için, gerek nakliyat-ı askeriyemizin denizden icra olunamaması, donanmamızın adalarımızı muhafaza ve müdafaaya kudret bulamaması yüzünden ne kadar zarara uğradığımızı herkes biliyor... **Balkan hükümetleri**yle iyi kötü birer muahede-i sulhiye ile hesabatımızı kapamış olduğumuz halde, **Yunanistan** ile **Adalar meselesi**nden dolayı, henüz hesabın bir tarafı açıktır. Öyle bir hesap ki, bütün ümitlerimizi rapt u hasr etmiş olduğumuz **Anadolu**'nun müdafaası ve istikbali buna merbuttur. **Anadolu-i Şarki meselesi**, siyasiyat-ı beynelmilel noktainazarından büyük bir ehemmiyetle takip olunuyor, **Balkan hükümetleri**ni aleyhimize sevk etmiş, ittifak ettirmiş olan **Rus siyaseti**, **Balkanlar**'da **İslavlık âlemi**nin nezaret ü riyaseti altında bir kuvve-i müçtemia hasıl etmek ve bunu **Cermen siyaseti**ne karşı bir set makamında kullanmak istemiş idi.

Balkan ittifakının ne hale geldiği malum... Bu ittifakın bozulmuş olmasından kat-ı nazar, **Hükümet-i Osmaniye**'nin **Rumeli** kıtasında, birbirine ırkî ve ebedi husumetler besleyen akvam arasında, az çok bir muvazene tesis eden kuvveti de, zaafa uğratılmış olması, bu muvazeneyi bozmuş, **Balkanlar**'da eski hale nispetle daha şiddetli muhasamalara meydan açmış, yani **Balkanlar**'ın huzur u sükûnunu büsbütün, halihazıra göre, hemen gayr-ı mümkün bir raddeye getirmiştir... **Avusturya ve Macaristan siyasetinin** faaliyeti ile **Rumeli**'de vücut verilmek istenilen **Arnavutluk Krallığı** [ile], **İslav siyasetine** karşı büyük bir darbe vurulmuştur.

Avrupa muvazene-i düveliyesinde, **Balkan Harbi** esnasında, bir muharebe-i umûmiyenin zuhûrundan ihtirazen **Avusturya siyasetine**, çarnaçar, ser-fürû eden **İslav siyaseti** şimdi bunun intikamını almak yahut daiye-i haysiyet ile garpta **Arnavutluğa** mukabele şarkta, **Avusturya**'nın **Arnavutluğa** karşı vaz' ü mevkiini iktisap için **Anadolu vilayat-ı şarkiyesini** dilediği şekle koymak istiyor... O zaman yani **Balkan Muherabatı** esnasında, **Rusya** ve **Avusturya siyasetlerinin** müsadematını men' için arada mutavassıt olmuş olan **Almanya**'nın bu defa da **Osmanlı** ve **Rusya siyaseti** arasında **vilayat-ı şarkiye meselesinden** dolayı aynı vazifeyi ifa etmek istediği anlaşılıyor...

Anadolu'nun şarkı, devletler arasında, müzakereye zemin teşkil etti fakat bizim için müdafaa olunacak bir de **Anadolu-i Garbi** var. **İzmir** sevahili **Anadolu**'nun anahtarıdır, mahrecidir, hayatıdır... **Garbi Anadolu** sevahilini müdafaa, hayatımızı muhafaza demektir. Yegâne çare-i necat ü selametimiz, iktisadiyatımıza güşayiş vermek olduğuna iman etmişiz. Fakat bu inkişaf her şeyden evvel ticaret-i bahriyemizin temini ile olur. **Adalar Denizi** bu ticaretin cevelan-gâhıdır. **Anadolu** sevahilini müdafaa için karşısındaki adaların elde tutulması labüttür... İşte bu mülahazat üzerine **"Sultan Osman" dretnotunu** bütün efrad-ı millet, kemal-i şevk ü iftiharla selamladı...

Fransız gazeteleri ezan-cümle "**Tan** [تان]", **"Sultan Osman" dretnotunu** satın aldığımız için bizi cenk-cuyane, vukuat-perverane teşebbüsat ile itham etti... Kuva-yı berriye ve bahriyesini ikmal için bütün milel-i mütemeddine uğraşıyor. Hepsi de cenk-cu mu? Âlem-i siyasette müdafaa-i hak için, söz geçirmek için

kuvvete istinattan başka çare var mı?... **"Times"** bize hak veriyor... **Yunanistan** bu sefineyi almak için pazarlığa girişti, parası çıkışmadı, alamadı; **Osmanlılar** pazarlığı kestiler, aldılar, diyor; bundan tabii ne olabilir?...

Tesis-i devlet için ihtifalat icra olunduktan iki gün sonra, bani-i devlet **Sultan Osman Han-ı Evvel**'in menakıb-ı ber-güzidesi ile fikirler meşgul iken **"Sultan Osman" dretnotu**nun iştirası haberi öyle müsait bir zeminde intişar etti ki bu da ezyad-ı şevk ü iftihara sebep oldu... Temenniyat-ı halisanemiz: Azm ü sebatla, ancak fenn ü marifetle ve vâkıfane bir siyasetle muvaffakiyet!

Kadri

[**Mahmud Sadık**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1179, s. 194.]

1.9. İSTANBUL POSTASI

Böyle, milliyet cereyanlarının, her tarafta, kesb-i şiddet etmiş olduğu bir zamanda, **Osmanlıları**, **"Sultan Osman-ı Evvel" dretnotu**yla, kuvvet ü satvet-i bahriyelerini tezyit etmiş olmalarından dolayı, izhar ettikleri şevk ü şadmani için kimse tahtıe edemez... Akd-i sulha rağmen, aramızdaki münasebat-ı siyasiye, henüz, bütün devletler arasında, vakt-i müsalemette cari olan revabıt-ı muhadenetkârane şeklini iktisap edememiş olan **Yunanistan**, "**Averof**"a malik olduğu zaman ne nümayişler icra etmişti? Bunu hatırlıyoruz; bu hatıra pek yenidir, **Balkan Harbi**'ndeki vaziyet-i bahriyemize göre, bizim için pek elimdir... Bittabi, biz **Averof**'a malik olacaktık, beğenmedik, daha iyisini almak veya yaptırmak teşebbüsünde bulunduk gibi hikâyeler, akl u mantığa ne kadar takrip edilse, hatanın bütün nikat ü teferruatını tersim ü tasvirden başka bir işe yaramaz, maksat serd-i mazeret ise, maatteessüf, aksini ispat eder ve ediyor... Ve şüphe yok ki halkımızda, derin muhakeme yoksa da, bu kadar bir "hiss-i selim" vardır... Yine bu "hiss-i selim"idir ki **"Sultan Osman-ı Evvel" dretnotu**nun iştirası, umumi bir neşe ve inşirah hasıl etmiştir... Dretnotun son taksiti de verildi, birkaç ay sonra **Boğaziçi** sularında lenger-endaz-ı mehabet olacak haberleri de, neşe ve inşiraha revnak veriyor. Memurînin birer maaşı donanma ianesine veriliyor, halk, cem-i ianede tehalük gösteriyor...

Adalar'ın mukadderatını, kuyud-ı ihtiraziye dermiyanıyla, yani **Anadolu**'nun müdafaasını temin etmek şartıyla, **Hükümet-i Osmaniye**, **düvel-i muazzama**nın takdir ü tasvibine bırakmış idi; fakat **düvel-i muazzama**, **Balkan Muharebatı**'nın bidayetinden şimdiye kadar –talih-i harp ne olursa olsun **Balkan Şube-i Cezîriyesi**'nde "statüko"nun tağyirine asla rıza göstermeyecekleri düsturu, bir mukaddime teşkil etmek üzere– öyle garabetler izhar ettiler ki bütün cihan, kendi diplomatları başta bulunduğu halde, anlamaktan izhar-ı acz etmedi: **Düvel-i muazzama**nın siyaseti günü gününe serzede-i saha-i zuhur olan vukuata tabidir... Bizim anlayabileceğimiz Türkçe lisan ile, bu gün lodos eserse **düvel-i muazzama**nın siyaseti lodos, poyraz eserse poyrazdır... Karayel fırtınası koptu mu, o siyaset, tepesinde mücessem bir horoz resmi oturtulan rüzgâr fırıldağı gibi, karayele dönüyor, keşişlemede, hemen keşişlemeye teveccüh ediyor... Bu rüzgâr fırıldağını, **"Sultan**

Osman-ı Evvel" dretnotu, bilfarz bizim için **Adalar Denizi**'nde en muvafik rüzgâr gün doğusu ise –hasımlarımızı **Anadolu** sahilinden uzaklara sevk etmek için– bu istikamete döndürebilir mi, döndüremez mi? Hele sırası gelsin anlarız...

Nüktedanlıktan hoşlanan bazı zevat, münasebetli görülsün yahut görülmesin, bundan kat-ı nazar, bu hafta içinde kış mevsiminin şiddetle tesiratını göstermesini, vukuata tatbik etmek isteyerek ve takvimlerde yaprak dökümü fırtınası mı, filiz koparan fırtınası mı, yoksa zemheri fırtınası mı yazıyor, buna dikkat etmeye lüzum görmeyerek, "Havalar da ne kadar soğudu! Ne kuru soğuk!" demekte olanlara "Mütekaitler fırtınası!" cevabını veriyorlardı... Şimdiye kadar fayda görülmemiş olan yarım tedbirlere mukabil tam ve azimkârane tedbirler bir fırtına makamında görülse de her halde yarım tedbirlere nispetle müreccahtır, çünkü bir havuzun suları bulanmış ise fenni ve kati tasfiye yapmadıkça, havass-ı matlubeyi kesb edemez... **Medeniyet-i Garbiye**ye temessül zaruret-i mübremesi karşısında intizar olunur ki içtimaiyat ü iktisadiyatımızın bütün safahatında, artık yarım tedbirlerden vazgeçelim de kemal-i azm ü cesaretle, velev ki **Rusya İmparatoru Büyük Petro** gibi olsun, tam tedbirlere müracaat edelim.

Islahat ü teceddüdatta, bizim için, kanaat bu ya, beş senelik **Meşrutiyet devresi**nin menazır-ı muhtelifesine bakarak, her şeyden evvel, ne lazım geldiği hakkında bir mütalaa beyan etmemiz lazım gelse, bugün herkesin dediği gibi para lazımdır, ilm ü marifet lazımdır, demeyeceğiz... Ve diyeceğiz ki son derece bitarafane bir adalet ile yine son derecede bir azm ü cesaret lazımdır. Yani pürüzsüz adalet ve pervasız cesaret... Para? Evet pek büyük bir kuvvet. Fakat anlıyoruz ki para kazanmak pek güç, fakat elde bulunan, ele geçen parayı hüsn-i istimal etmek, israftan kaçınmak, yorgana göre ayağı uzatmak daha güçtür... İlm ü marifet olmazsa, hiçbir şey olmaz. Fakat bizim ilmimiz, marifetimiz yoktur. Alim ü marifettar görünenlerin şöhretine değil iktidarına bakmalıdır, düsturunu takib ü tatbik için, ilm ü marifetin lüzumunu tasdik etmek kâfi olmadığını, belki yine azm ü cesarete lüzum görüldüğünü anladık... Bu azm ü cesaretle, bir cihetten değil bütün saff-ı harpte, yani bütün saha-i içtimaiyatta hatve-endaz olmak lazım. Beklediğimiz budur.

Kadri

[**Mahmud Sadık**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1180, s. 218.]

1.10. İSTANBUL POSTASI

Dünyada fikr-i beşerin, medeniyet ü marifetin vasıl olduğu dereceye göre yalnız bir tek olması icap eden hakikat ü adalettir... Devletler arasındaki muamelat u münasebatı tanzim eden de "**hukuk-ı beyne'd-düvel**"dir. **Hukuk-ı beyne'd-düvel**in tanziminden, hall ü tesviyesinden aciz kaldığı noktada harp başlıyor... Bir heyet-i mütemeddinede yaşayan efrat arasında harb ü cidal memnudur. Efrat arasındaki her türlü ihtilafat u mücadelatı halledecek kanunlar var. Bir ferdin öbürüne bir fiske bile vurması memnu... Herkesin hakkı mahfuz... Hakka tecavüz edeni hükümet tutar, kanun-ı adalete göre ihkak-ı hakk eder. Devletler arasında böyle değil. Haklara tecavüz edilir, menfaatlere göz dikilir. Başkalarının malına, mülküne, hatta hürriyetine, istiklâline karşı mütearrızane, mütecavizane, istilâkârane emeller beslenir... Bunlar mubahtır. Efrat beyninde vukuunda, her hükümet-i mütemeddinenin bilâ-kayd ü şart, bütün kuvvetiyle men edeceği tecavüzat ü taarruzat, büyük ve kavi devletler tarafından küçük ve zebun hükümetlere karşı ihtiyar olunur... Muharebe!.. Bu gibi tecavüzat ü taarruzata mukabele edecek yegâne çaredir... Bari ilan-ı harp ile **hukuk-ı beyne'd-düvel** ahkâmı muvakkaten muattal olsa –idare-i örfiye ile olduğu gibi– hal-i harbin zevaliyle yine mer'i bulunsa!... Hayır, böyle de değil. Harbin türlü türlü şekli var. Silah ile, top ile, tüfek ile harp vuku bulduğu gibi siyasat ü iktisadiyat ile de harp var. Hem de daimi, bilâ-aram u fasıla... Bu halde **hukuk-ı beyne'd-düvel**, ne demek oluyor... Evet, bunu böylece soranlar var ve şöylece bir cevap alanlar var: "**Hukuk-ı beyne'd-düvel** mi?... Birbirine karşı bir muharebe-i müsellahaya girişmekten çekinen kavi hükümetlerin gâh gâh, korkularını setredip zahiren haysiyetlerini kurtarmak için müracaat ettikleri tesliyet reçeteleri..." Muhtelif emraza karşı muhtelif tertipler gösteren mecmualar, "kodeks"ler emrazın istila-yı daimisine karşı bir şey yapamadığı gibi **hukuk-ı beyne'd-düvel** mücelledatı da mücadelat-ı daimeye karşı böyle...

–o–

Adalar meselesi!... Evet bu hafta **İstanbul** muhitini bu mesele işgal etti. **İngiltere** hariciye nazırının **Cenubi Arnavutluğu** tahliye etmelerine bedel **Adalar**'ın **Yunanistan**'a peşkeş edilmesi zeminindeki teklifine **ittifak-ı müselles** devletleri

tarafından cevap verilmesinde teenni gösterildikçe, günler geçtikçe ümitlerimiz artmış idi... **İttifak-ı müsellesin** cevabı nihayet verildi... **Londra**'da **ittifak-ı müselles** devletleri sefirleri **İngiltere** hariciye nazırına bu cevabı tebliğ etmiş, telgraflar mahiyetini hemen bildirmiş, yetiştirmiş olduğu halde, burada birdenbire buna inanılmak da istenilmemiş idi... **İngiltere** ve bahusus **Fransa matbuatı** şen ü şatır... **Times**, **Almanya** ve **İtalya** başvekillerinin beyanatını ima ile : "**Balkan mesaili**, **Avrupa** aheng-i düvelisi azasının hepsi tarafından halledilmelidir, demişlerdi. **Düvel-i muazzama** bu esası kabul ederse zuhura gelecek her türlü müşkülat suret-i matlubede ref' olunabilir, bunda yegâne tehlike, bir hükümetin yalnız başına veyahut malûm heyetlerden birinin münferiden hareket etmesi... Bu tehlikeyi ref' için vaki olan mesaimizden memnunuz..." diyor... **İttifak u itilaf-ı müselles** devletleri, kendilerine bittabi hukukumuzun sıyaneti şartıyla, mukadderatını tevdi ettiğimiz **Adalar**'dan bizde **Bozcaada** ile **İmroz**'u bırakıyorlar... **Yunanilerin** istilasına uğrayanları onlara terk ediyorlar. **İtalya Hükümeti** de taht-ı işgalinde bulunan **On İki Ada**'yı, **Lozan Muahedesi**'ne göre, bize iade meselesinde doğrudan doğruya bizim ile uyuşmak hakkını muhafaza ediyor... **İtilaf-ı müselles** gazeteleri bizden **ittifak-ı müsellesten** ne hayır gördüğümüzü soruyor, **itilaf-ı müsellesten** ne hayır gördüğümüzü de söylese, sual na-beca olmayacak idi... **Balkan Harbi**'nin bidayetinden bugüne kadar her safhasından aldığımız ders şu değil mi: Öksüz çocuk gibi kendimizin göbeğini kendimiz kesmek ve hayat ü mevcudiyetimizi, şan ü şerefimizi ancak kurtarabilirsek kendimiz kurtarmak katiyen lazım... Başka çare yok... Hele, **düvel-i muazzama** bir de **Adalar meselesinde** nazarlarını bize bildirsinler, bizim de bir diyeceğimiz olabilir...

—o—

Anadolu-i Şarki ıslahatı meselesi hâdd devrini geçirdi... Müzmin olmadı, hükümetin de maksadı ıslahat... Öyle ki bir devr-i nekahete girdi. Bitaraf **Avrupa** hükümetleri tebaasından intihap olunacak müfettiş-i umumilerle valilerin salahiyeti, **Mecalis-i Umumiye**'de gayr-i Müslim azanın miktarı hususundaki ihtilaflar da bertaraf olmak üzere... **Alman heyet-i askeriyesi meselesi** halledildi. **Adalar meselesinden** kat-ı nazar, bir devr-i sükûna dahil oluyor muyuz?... Devr-i sükûn demek, bizim için bu sefer, eski atalet ü rehavete düşmek değil, bir devr-i faaliyet ü

cevvaliyet güşade edebilmektir. Bunu yapabilecek miyiz?... Bu hususta başkalarından hayır beklemek abes... Kendimiz bu kuvvet ü kudreti gösterebilecek miyiz? Mesele burada...

Kadri

[**Mahmud Sadık**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1181, s. 242.]

1.11. İSTANBUL POSTASI

Asumanda seyahatlerin taaddüd ü tekemmülü **Avrupa** âlem-i sanayiinde yeni bir şube-i faaliyet açtı. Bu sanat-ı cedidenin **Paris**'te ahiren mükemmel bir sergisini tanzim ü güşad eylediler. Sergi sırf seyahat-i havaiyeye müteallik âlât u edevata ve bundan müteferri ihtiraata tahsis olunmuştu.

Fransa'dan hava tarikiyle **İstanbul**'a kadar gelen tayyarecilerin temin ettikleri muvaffakiyat bizim memlekette dahi cevv-i havada seyahat merakını tahrik eyledi; **Paris Seyahat-i Havaiye Sergisi**'ndeki meşhudatımı buraya yazmakla memleketimizde henüz uyanmakta olan **tayyarecilik** sanatı meraklılarını memnun edeceğime şüphe etmiyorum.

Paris Tayyare Sergisi, Champs-Élysées civarında kâin meşhur **Sanayi Sarayı** dahilinde idi. **1889 Senesi Meşher-i Umumisi**'nin bir yadigâr-ı muhteşemi olan **Sanayi Sarayı**'nın setreylediği zemin-i vaside havada seyahate müteallik olmak üzere elyevm mevcut olan bütün tayyarelerle onların âlât ü edevatı teşhir edilmiş idi.

Sanayi Sarayı'nın (*Palais d'industrie*'nin) methaline takarrüp eylediğimiz zaman meydanda hesapsız otomobil ve arabaların hal-i intizarda olduğunu, saray kapısından akın akın züvvar girdiğini görüyorduk. O cereyan-ı zihayata biz de karıştık; bir Frank duhuliyeyi tesviye ile kapıdan içeri girince vehle-i ulâda karşımıza çıkan manzara-i fevkaladenin mebhutu kaldık; hangi taraftan temaşaya başlamak lazım geleceğini kestiremiyor, kendimize münasip bir tarz-ı cevelan tayin etmek istiyorduk.

Sanayi Sarayı'nın muhteşem ü mürtefi kubbesi koca bir meydanı setreder; kubbenin istinat eylediği müzeyyen duvarların ortasında binayı kâmilen devretmek şartıyla bir geniş galeri mevcut olduğu için evvelemirde o galeri katına çıkıp **Cevv-i Havada Seyahat Meşheri**'ni bir kere havadan kuşbakışı ile görmek ve ondan sonra dolaşmak daha muvafik idi.

Galeri, gazino ve kahvehanelerle, birtakım büyük sanayi fabrikalarının teşhiratıyla işgal olunmuş idi; sergi kapısından aleddevam içeri giren ve o vasi kubbenin altında ve galeriler üzerinde kaybolan takriben on bin kişi arasında biz de

bir katre teşkil etmiş idik. Galerinin münasip bir mevkiinde durduk. **Fransa** âlem-i deha ve sanatının cevv-i havada seyahati teminen meydan-ı vücuda getirdiği âlât-ı tayeraniyeye bakıyor idim. Öyle bir sanat ki on sene akdem kimsenin ummadığı bir hayal halinde idi, tayerana müteallik sanat yalnız iki üç sahib-i merakın hususi atölyesindeki imalata münhasır bulunuyor idi; şimdi ise, işte karşımızda, **Sanayi Sarayı**'nın meydan-ı vasiinde teşhir olunmuş duruyor; burada kabil-i sevk balonlar, tayyareler, hidroplanlar, bunların envai motorları, kanatları, pervaneleri, tayyarenin muharebeye müteallik ihtiraat ü âlâtı takım takım teşhir olunmuş ve her bir sahib-i sanatın imalâtına mahsus daireler isimleriyle tefrik olunmuş idi. Mesela bir tarafta kabil-i sevk balonların imlâ makineleri, kılıfları, motorları ve bunları meydan-ı harbe sevk için istimâl edilen mahfaza ve araba ile vagonlar, otomobiller görülüyor; diğer tarafta **Blériot** (*Blériot*)'nun o narin ü nazik ve bir beyaz güvercine müşabih tayyareleri sıralanmış duruyor; bunların pervaneleri, **Gnome motorları** maateferruat pişgâh-ı erbab-ı temaşaya dizilmiş idi. Daha uzakta **Deperdussin** (*Duperdussin*) tayyareleri ve bütün aksamı veyahut **İstanbul**'a kadar gelip de **Toros Dağları**'nda kazazede olan **Borel** (*Borel*) fabrikası mamulatı gümüşi renkli âlât-ı cevviye nazar-ı dikkati davet eyliyor idi.

Diğer taraftan iki kanatlı "*Biplane*" denilen diğer nevi tayyareler iki kanatlı şekl-i garibiyle calib-i dikkat oluyor; onların yanında sath-ı deryaya dahi nüzul eden hidroplanlar sıralanmış idi; bunlarla beraber havada müteharrik pervane sayesinde su üzerinde yürüyen ve "*glisseur*" yani "kaykan" denilen merkebeler bulunuyor idi. Bunların her nev ü şekli heyet-i umumiyeleriyle teşhir edilmiş olduğu için şu **Tayyare Sergisi**'ni ziyaret eden zatın tayyareler ile **tayyarecilik sanayii** hakkında mükemmel bir fikir edinmesi temin olunmuş idi. Sade bundan ibaret değil idi; **Seyahat-i Cevviye Meşheri**'ni ziyaret eden bir seyyahın tayyarelerin hudus ü tekemmülat-ı tedriciyesi hakkında gayet ameli bir surette peyda-yı vukuf etmesini teminen tayyare sanatının geçirdiği safahatı irae eder levhalar ve numuneler dahi nazargâh-ı tetkike vaz' olunmuş idi.

Meşherin diğer tarafında tayyare pervanelerinin suret-i inşasına müteallik marangoz sanayii, kezalik motorların suret-i ihzar u imalini irae eder tezgâhlar

konulmuş idi, bunlar mükemmelen işliyor ve bilfiil zaire âlât-ı cevviye imalatını anlatıyor idi.

Tayyare Sergisi'nde üç saatten ziyade dolaştık! Artık yorulmuş idik, fakat bu müddet kâfi değil idi; **Seyahat-i Cevviye Meşheri**'ni hakkıyla temaşa ve tetkik için üç dört defa sıra ile gelmek ve her bir şube-i sanatta tetkikat-ı amika icra eylemek lazım idi. Sergiyi birkaç defa ziyaret kararıyla mahrece müteveccih olduk; o taraftan dahi halk harice akıyor, onun mukabilindeki methalden başka bir halk seyelanı meşher dahiline doğru doluyor idi.

***

[***, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1182, s. 266.]

1.12. İSTANBUL POSTASI

Ekrem Bey irtihal eyledi, **Servet-i Fünûn** yetim kaldı; evet, **Ekrem Bey**, **Servet-i Fünûn**'un hakiki bir pederi idi. Onun cenah-ı irşad ü himayeti gazetemizin bidayet-i mevcudiyetinden beri üzerine açılmış idi; **Servet-i Fünûn**, **Ekrem Bey**'in nur-ı irfanıyla doğmuş, onun irşad ü himayeti ile kuvvetlenmiş ve yaşamış idi. Şimdi **Servet-i Fünûn** elemnâk, giryenâk bir yetimdir, garik-i matemdir.

Memlekette edebi ve fenni bir gazete neşr ü tesisini bende uyandıran hiss ü emel, 1299 tarihinde **Üstad-ı Muhterem**'in gayet sevdiği **Mekteb-i Mülkiye**'deki rahle-i tedrisinde hasıl olmuş idi; bu gün gaybubet-i ebediyesi için yandığım, ağladığım Hazret-i **Ekrem**'in o zamanki genç dimağlarımıza ilka eylediği hissiyat-ı teceddütkârane o kadar kuvvetli idi ki o tesirden azade kalmak kabil değil idi; sonraları **Üstad-ı Muhterem**'in birbirini vely eden asar-ı münteşiresi bu ateş-i tecdidi daima tazeliyor, alevlendiriyor idi. Ben de saha-i neşriyata atılmış idim; **Servet-i Fünûn** merhum-ı muazzama derin bir hiss-i ihtiram besleyerek vazife-i neşriyesinde devam eyliyor ve onu kalben tebcil ü tazimden bir an hâli kalmıyordu; hissiyat-ı tazimkâranesini her an izhara amade olan **Servet-i Fünûn** bir vesileyi 1311'de buldu. O zaman mahut **Baba Tahir**, "**Malûmat**"ını neşrediyor; dest-i tecavüz ü gaspını her tarafa uzattığı gibi **Ekrem Bey**'in henüz intişar etmiş bulunan "**Şemsa**"sına dahi atmış idi. **Şemsa**'yı muharririne sormadan bi-muhaba **Malûmat**'a naklediyor idi. Bu hareket-i tecavüzkârane hakkında yazdığımız bir fikra **Üstad-ı Mükerrem**'in bir iltifatnamesine mazhariyetimizi temin eyledi; 1311 Teşrin-i Evvelinde dest-i tazime alınan mektup, gazetemizin 248'inci nüshasında münderiç idi, teberrüken bervech-i ati naklediyorum. Mütalaası ile bugün zıya'-i müthişi karşısında garik-i matem olduğumuz dahi-i muazzamın nezahet-i hissiye ve ahlakiyesi bir kat daha anlaşılıyor.

Üstad-ı Muhterem'in "**Servet-i Fünûn**" ile rabıta-i daimesi bu mektupla başlamış idi; o tarihten itibaren gazetemizin tealisini cidden arzu buyurdular; kendi şakirtlerinden **Tevfik Fikret Beyefendi**'yi intisap ettirip riyaset-i tahririyeyi kendilerine tevdi ettiler. İşte **Servet-i Fünûn**'un tarihî olan devre-i edebiyesi **Üstad-ı Muhterem**'in eseridir. Bu devre-i nezihe-i edebiye, 1317 tarihine kadar devam

eyledi; merhum **Ekrem Bey**'in bir çok eserleri ve "**Araba Sevdası**" gazetemize tefrika edildi; o esnada merhum-ı muazzam nur-i didesi evladını, **Nijad**'ı kaybeyledi. Bu, **Servet-i Fünûn** aile-i edebiyesinin bir matem-i müştereki idi; şair-i nezihi tesliyeye herkes çalışıyor idi, muvaffak olmak nakabil idi, nihayet tesliyetyab olması gayet müşkül olan peder-i dilşikesteyi "**Nijad**" için bir eser yazmaya teşvik eyledik; bu eserin tertibi zamanında **Ekrem Bey** evladıyla tekrar yaşıyor idi, eserin tanzim ü tabında bütün matbaa heyeti ayrı ayrı çalışıyor idi; eserin **Maarif Nezareti**'nden geçmesi mahiyet-i edebiyesini ihlal eyleyeceği için matbaaca tehlike-i kanuniyeyi göze alıp gizli basıyorduk. İşte bu esnada **Servet-i Fünûn, Abdülhamid**'in sille-i siyasiyesine uğradı; **Hüseyin Cahid Bey**'in bir makalesi sevkıyla ihtilâlci olarak adliyeye sevk edildik, gazete tatil olundu. Matbaanın taharriyata uğrayabilmesi ve kendi sebebiyle bir daha mesul tutulmamız endişesi karşısında bulunan **Üstad-ı Muhterem**, birtakım vefakâr ellerle eserini matbaada sabun çuvallarına doldurttu. Bakkaliye malı gibi formalar **Ağa Hamamı**'ndaki hanesine naklolundu. Geçenlerde intişar eden "**Nijad**", o zaman tab-ı ihzar olunmuş formalardan teşekkül eyliyordu.

Bu vakadan sonra Hazret-i **Üstad** ile muharrir-i aciz arasında fevkalade bir rabıta-i samimiye teessüs etmiş ve gazete merhumun bir evlad-ı manevisi olmuş idi; onun için **Ekrem Bey**'in irtihaliyle **Servet-i Fünûn** yetim kaldı dedim.

Hazret-i **Üstad**'ın hatırasını izazen daha çok yazmak isterim, fakat kalbimi perişan eden teessürat, kalemime kuvvet vermiyor; şimdilik bu kadarla iktifa eyliyorum.

[...][1]

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1183, s. 290.]

[1] Yazının devamında yazıda sözü edilen ve **Servet-i Fünûn**'un 248. sayısında yayımlanmış olan mektup yer alıyor [HK].

1.13. İSTANBUL POSTASI

Memleketin mukadderatından mıdır, nedir, bir taraftan aman işlerimiz yoluna giriyor, artık rahat u huzur devrine dahil oluyoruz, derken diğer cihetten pürüzler çıkıyor, can sıkacak haberler geliyor... Acaba buna sebep ne? Şimdiye kadarki yanlış hareketlerimizle, bir asırlık kusur u noksanlarımızla, hatalarımızla cihan-ı medeniyeti kendimize darıltmış, bu cihana emniyet ü itimat ihsas edememiş, hakiki ve ciddi dostluklardan mahrum kalmış bulunduğumuz için, biz ne kadar "Islah-ı hal kesb ettik, ahval ü harekâtımızı düzeltmeye azmettik, medeniyet ü marifet-i hazıraya istinaden bundan böyle iş göreceğimiz, bu yolda davranacağımıza ahdettik." desek yine kimse sözümüze inanmıyor mu?.. Acaba biz, bugünkü hatalarımızın değil, fakat bir asrın dûş-i ıztırar ü ıstırabımıza yığmış olduğu hataların mı hâlâ seyyiesini görüyoruz, çilesini çekiyoruz. Gördüğümüz seyyieler, çektiğimiz çileler yetişmedi mi?...

—o—

Hâl ü mevkiimiz, senelerin üstümüze yüklediği ağır yükler altından kalkmak, yeni bir hayata malik olmak için, bizi pek dikkat ü ihtiyatla harekete mecbur ediyor. Bunu da unutmayalım... Bir kere dahilen vaziyet-i siyasiyemiz, yek-kütle, yek-ırk u cins, yek-lisan milletlere benzemez, bunu bilmeliyiz. Bu nokta-i nazardan memleketimizi **Avusturya**'ya teşbih edenler hata etmiyorlar. **Avusturya** ricalinin ne büyük maharet-i siyasiye ile muhtelif ırklardan, cinslerden müteşekkil, muhtelif lisanlarla mütekellim olan **Avusturya** heyet-i umumiyesi arasındaki ahenk ü rabıtayı muhafazaya çalışmış ve çalışmakta bulunmuş oldukları gözümüzün önünde pek şayan-ı dikkat ü ibret-bahş bir levhadır... Fakat siyaset-i hariciyemiz itibariyle, biz o mevkii de haiz değiliz, oradaki tarakkiyat ü tekemmülata da mazhar değiliz... Büyük ve küçük, **Avrupa hükümetleri**nin taht-ı tesirindeyiz, vaziyet-i coğrafiyemiz ve hadisat-ı tarihiyemiz bunu iktiza etmişti... Senelerden beri bütün **Avrupa**'yı işgal eden ve hâlâ çekiştirilen bir "**Şark meselesi**" meydana gelmiş... Öyle bir halde kalmışız ki, hatta evimizde, bizim hususiyetimizdeki bir küçük hareketimiz, yalnız vatandaşlarımızı, komşularımızı kuşkulandırmak ile kalmıyor; her tarafı elektrik telleriyle sarılmış, en edna hareketi, bir takım zillere, çıngıraklara, bizatihi mukayyet

makinelere intikal edecek, gürültüler, patırtılar koparacak bir şekl ü heyete getirilmiş bir adam gibiyiz... Hafifçe kımıldadık mı, yahut sıkıca bir nefes aldık mı her tarafta akisler hasıl ediyor, bu akislerin sanki gramofonlarla perdeleri yükseliyor, etraf ü eknafımızın kendi menfaatlerine göre kurmuş oldukları makinelere sirayet ediyor. Bu makineler de hareketlerimizi, nefeslerimizi, seslerimizi mahiyet-i asliyesinden çıkararak ah-ı hüznümüzü, çirkin bir yaygara, sayha-i temennimizi, âlem-i medeniyete karşı bir avaze-i tehdit ü hakaret şekline koyuyor... İşte bizim için bilinecek, hayatımız, menfaatimiz, selametimiz, necatımız namına daima nazar-ı dikkat ü ihtiyat önünde bulundurulacak bu noktadır...

Biz bu noktada hâlâ gaflet ediyoruz; diğer bir gafletimizi de dur-endişlik hasletinden mahrumiyetimiz tevlit ediyor... Bugün hissiyatımız neyi emrederse hemen bila-perva ve bila-hesap onu yapmaya kalkışıyoruz. Düşünmüyoruz ki dahilde ve hariçte, yaptığımız, işlediğimiz, söylediğimiz bizim için ne zararlar tevlit edecektir; başımıza ne gibi müşkülat çıkaracaktır.

Vaziyetimizi, halimizi hakkıyla derpiş ederek aksisedadan müteessir olan, ağlayıp çırpınan çocuğun mevkiine düşmeyelim... Çocuk, tepeli, yamaçlı kırda, sesinin aksiyle eğlenmiş... Gaipten kendine cevap verene fena sözler söylemiş. Sözlerinin aksisedası yine kendine teveccüh edince, ağlayıp çırpınmaya, şikâyet etmeye başlamış...

Dahilen ve haricen muhat olduğumuz avarızı düşünerek, yukarıda dediğimiz surette, ahval ü harekâtımızın, akval ü efalimizin –daima yüzüne her taraftan, şekl ü simasını tağyir ü tedhiş eden dev aynaları tutulan bir şahıs gibi– tağyir ü tedhiş edildiğini dürbünane mülahazaya alarak, buna göre pek müteyakkız, pek ihtiyatkâr davranalım. Ta ki bugün iktiham ettiğimiz müşkülatın, yarın daha katmerlisi karşımıza çıkmasın, bizi tesirat-ı müziçane ve tazayyukkâranesi ile kıvrandırmasın.

—o—

Bu haftanın, bir şevk ü inbisat hasıl eden vakası **Osmanlı tayyarecilerin İstanbul-Kahire seyahat-i havaiyesi**ne, vükela-yi fihamın enzar-ı takdirat ü teşvikatı, teşyiatı karşısında, âzim olmalarıdır. **Tayyarecilik**, fevaid-i harbiye ve medeniyesinden kat-ı nazar, azm ü cesaretin, sahası cevv-i hava olan bir mektebidir,

tecrübe-gâhıdır. Tayyarelerin cevelanı, yalnız muvaffakiyat-ı beşeriyenin ne raddeye varmış olduğunu ihsas ederek fenn ü marifete karşı boyun eğmeyi telkin etmiyor; belki insanlarda azm ü cesaretin ve istihkar-ı hayatın ne dereceye kadar vardırılabileceğini de gösteriyor. Bunun için tayyareler ve tayyareciler her taraftan alkışlara mazhar oluyor, bu alkışlar onların haklarıdır...

Kadri

[**Mahmud Sadık**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1184, s. 314.]

1.14. İSTANBUL POSTASI

İktisadi kuvvetimizin tecdid ü tealisinden başka çare-i selametimiz olmadığına kanaat-i umumiye hasıl etmek için kemal-i gayretle çalışılıyor; bu gayet hayırlı bir gayrettir, âlem-i iktisadiyatta istihsal-i mevki etmek hususunda, bir ikinci noksanımız daha vardır ki o da kadınlarımızın hayat-ı millimizde sahib-i mevki olamamaları ve sa'y-i müştereke dahil bulunmamalarıdır. Ne büyük bir farktır ki vaktiyle kimsenin kendi kendine bile düşünmeye karar veremediği bu meseleden bugün kemal-i cesaretle her tarafta bahsolunuyor, kadınların mevcudiyet-i milliyede bir mevki-i iktisadi sahibi olmaları lazım olduğu ilan ediliyor. Şu vaziyet benim için gayet mühim bir tekemmül-i içtimai alametidir. Bunu istikbal-i iktisadi ve teali-i millimiz için bir alamet-i hayır addederim. Evet, hiç şüphe yoktur ki bize selamet ü kudret, kadınlarımızın hayat-ı sa'y ü gayrete iştirakiyle gelecektir. Dahil-i memalikte, köylerde, dağlarda erkekler ile kadınlar temin-i maişet ü iktisab-ı servet için müştereken sarf-ı mesai eyledikleri halde cahilane birtakım ananata mağluben milletin en müessir ü nafi kısmını, yani kadınlarımızı her türlü sa'y ü gayretten, her türlü iştirak-i iktisadiden mahrum bıraktık; yani milletin nısfi daima mefluç idi; bu felc-i ihtiyari öyle bir netice-i elime tevlit etmiştir ki onun buhran-ı maddisi altında kuvvetten, zindegiden mahrum kaldık; etrafımızdaki anasırın iktisaden tealisine gayet lakaydane seyirci durduk; ve böylece millet-i hakime, iktisaden teali edenlerin harcgüzarı oldu. "**Servet-i Fünûn**" bidayet-i teessüsünden beri yani rub' asır müddettir gerek bizzat teşebbüsat-ı ticariye ve sınaiye numuneleri göstermekle, gerek neşriyat-ı mütemadiyesi ile halka zevk-i ticaret bahşetmekle naçiz bir hizmet görmüş olduğuna emindir, bununla müftehirdir. 1306 senesinde bir **Müslüman** ve **Türk** isminin yanına bir şirket-i ticariye unvanını ilk defa olmak üzere ilave ederek **"Ahmed İhsan ve Şürekâsı" Müessesesi**'ni teşkil eyledik ki bidayeten pek cüzi bir sermaye ile teşekkül eden müessese; zamanın envai müşkülatına rağmen memleketimize göre mühim addolunacak bir darüssanaa olmuştur.

Bugün musahabe-i iktisadiyemize kadınlar bahsini ilave edebildiğimizden dolayı memnuniyetimiz bihuduttur. Vakıa son zamanlarda hanımlarımızın hissiyat-ı fikriye ve iktisadiyeye iştiraklerini ve bunların müsaadat-ı mahsusaya iktiranını

görüyoruz ki hakikaten mühim alaim-i tahavvüliyedendir. Bu haller eski senelerin köhne ananatına nispeten büyük bir hatve-i terakkidir. Hanımlar şimdi **Darülfünun** konferans salonunda müstemi sıfatıyla bulunup en mühim muallimlerin takrirlerini dinliyor. Nisvan-ı İslam şimdiye kadar yalnız vaiz efendilerin nasayihini dinler idi, hasenat-ı uhreviyeye müteallik olan nasayihe ilaveten biraz da saadet-i dünyeviyeyi temin edecek olan terakkiyat-ı iktisadiye ve fenniye mebahisi istima' eyliyorlar.

Nisvan-ı İslamın tealisini teminen vuku bulan teşebbüsat miyanında şüphesiz en ehemmiyetlisi mekteplerdir; o mekteplerin ve içindeki talibatın adedi tekessür eyledikçe ensal-i atiyenin mevcudiyet ü saadeti temin olunacaktır; fakat, bu istikbale ait hazırlıktır, buna bir de nesl-i hazırın gayreti inzimam etmeli ki her ailede kadının mevki' ü vazifesi ile ailenin beka ve mevcudiyetini temin edecek olan şeriat-i hazıra anlaşılsın.

Kadınların mevki-i içtimai ve iktisadisinin **Avrupa** hayat-ı sa'y ü gayretinde ne kadar mühim ü müessir olduğunu anlamak için **Avrupa**'yı sade keyf ü seyahat fikriyle değil, biraz ciddi tetkik ile dolaşmalı ve dolaşılan yerlerde biraz tevakkuf olunmalı, oralarda aile hayatına nüfuz olunmalıdır. Vakıa **Avrupa**'nın her tarafında kadınlar sa'y ü gayret âleminde fevkalâde faal ü semeredar bir âmildir. Kadın evvela hanenin teşkil ü tanziminde, saniyen hayat-ı ailenin temin-i maişet ü tasarrufunda bir büyük vazife görür, sonra erkeğin bütün mesaisinde kadın mühim bir müsteşar ve yardımcıdır. Hem bu şekl-i say ü gayret o derece taammüm etmiştir ki onun başka türlü olmasını **Garp** dimağları kabul edemez. Ailenin yetiştirdiği çocuklar kız olsun, erkek olsun ebeveynin mevki-i içtimaisine göre ya tahsili temdit ederler, yahut idadi tahsili ile iktifa edip daha genç yaşta aile bütçesine yardıma başlarlar; müteaddit defa ve muhtelif zamanlarda **Avrupa**'ya vuku bulan seyahatlerimde tanıdığım ve birçok muhtelif tabakata mensup ailelerde bunun pek şayan-ı dikkat misallerini gördüm.

Mesela bir matbaacı ailesi tanırım ki **Paris**'te yirmi senedir hayat-ı saiyanede devam ederek şimdi iradıyla geçinecek eshab-ı servetten olmuşlardır. Bu ailede matbaanın müdürü pederdir. Valide, sandıkkâr ve emtia deposu memuru idi. Bir kızı, dairenin vazife-i kitabetini ifa eder, daktilograf idi. Bir diğer kızı ise kâğıt kırmak ve teclit tezgâhlarındaki kadın amelenin idaresini deruhte etmiş idi. Şimdi aynı vaziyette bizde bir sanatkâr farz ediniz yalnız kendisi çalışır; darüssanaada sa'y ü gayret için

yalnızdır. Aza-yı aile, müessese-i ticariyede müsmir bir âmil olacak yerde yalnız müstehlik vazifesini görür ve hanede temin-i intizam ü tasarruf vazifesinden dahi bihaberdir. Yani istihsal etmez, sade istihlâk eder.

Şimdi düşünelim, böyle yekdiğere külliyen zıt şerait dairesinde iktisaden terakki kabil midir? O halde nisvanımızın intibah-ı iktisadisini görmekle cidden ümitvar olalım.

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1185, s. 338.]

1.15. İSTANBUL POSTASI

İstikbaldeki selamet ü felahımızın ıslahat-ı içtimaiye ve iktisadiye ile temin olunacağını ve bunun için en ziyade muhtac-ı ıslah olan tabakanın **İslam kadınlığı** bulunduğunu tamimen anlatmak bütün efkâr-ı münevvere eshabının mukaddes borcudur. Bu fikr ü itikadın neşri hususunda her taraftan himmetler ve gayretler sarf olunduğunu gördükçe memnuniyetimiz artıyor. Zaten daima müşkülat fikr-i teceddüdün ilk dermiyan olunabilmesindedir; fikr-i cedit ortaya atıldıktan sonra onun tenmiyesi daha kolaydır. Madem ki selamet-i milliyemizin tealiyat-ı iktisadiye ve inkılab-ı içtimaî ve nisvanîye müteallik olduğunu efkâr-ı münevvere eshabı miyanında teslim edenler çoğaldı, artık ümitlenmek caizdir; yalnız bir mesele-i cedidenin unutulmaması için daima neşriyat lazım gelir ki buna da erbab-ı kalem, elden geldiği kadar gayret eyliyor. Bu miyanda son haftanın mahsulü olan bir eseri yad edeceğiz. Unvanı "**Türk Kadınlığının Tereddisi**"dir. Serlevhadaki "tereddi" kelimesi lugat-i cedideden olup tedenni manasınadır, **Fransızca**'sı "*Dégénéressence*"dir. **Türk Yurdu Kitaphanesi**'nin mahsulü olan bu eser, **Selahaddin Asım Bey** tarafından yazılmış, tarz-ı tahrirde **Türk Yurdu** meslek-i cedidine itbâ olunmuştur. Eseri baştan aşağı okudum; muharririn muhakemat-ı içtimaiyesi ile cesaret-i medeniyesini şayan-ı takdir buldum. "280" sayfadan mürekkep olan bu eser tesettür ile onun bazı netaic-i müessifesini, nikâh ü talak ile bunlara müteallik füruatı, kadınların yalnız başına ve efrad-ı ailesinden ayrı olarak teferrücündeki mugayir-i ahlak safahatı ve bizde kadın ve erkek bir arada yaşamamasından mütevellit olan hayat-ı hasiri tasvir eyliyor ve nihayet küre-i arzı işgal eden cemaât-i İslamiyenin tedenni ve inkırazında bu ananat u adatın nasıl büyük bir âmil olduğunu gösteriyor ve **Türkler**in yalnız istihlâk ile uğraşıp hayat-ı maddide müstahsil olmadığını şerh ederek iktisaden mahkûmiyetimizin esbabını irae eyliyor.

Muhterem karilerimiz eğer tahattur ederlerse yine bu sayfalarda ve muhtelif zamanlarda şu hakayık-ı iktisadiye ve içtimaiyeyi fakat biraz mahfuz bir lisanla daima yazmış idik. Hatta geçen haftaki musahabemizde **İslamlık** ve alelhusus **Türklüğ**ün sair anasır-ı memlekete harç-güzar olmasındaki esbabı anlattığımız

sırada kadınların hayat-ı sa'y ü gayrete adem-i iştirakiyle **Türk** milletinin nısfi mefluç kaldığını ilave etmiş idik. Geçen musahabemizde tetkik eylediğimiz bu hakayık-ı içtimaiyenin bu hafta intişar eden kitabın bazı fasıllarında belki biraz ziyadece cesurane olarak şerh edilmiş olduğunu görünce ziyadesiyle memnun oldum.

Yeni eserden bazı parçaları bervech-i ati nakletmekle bu haftaki makalemizi itmam eyliyoruz.

[...][1]

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1186, s. 362.]

[1] Yazının devamında yazıda sözü edilen **Salahaddin Asım Bey**'in "**Türk Kadınlığının Tereddisi**" adlı kitabından alıntılar yer alıyor [HK].

1.16. İSTANBUL POSTASI

Zamanın terakkiyatıyla beraber yürümeye çalışmaktan başka çare-i halas olmadığını anladık. **Garb**ın temin ettiği terakkiyata biz katiyen yetişemeyiz; fakat hiç olmazsa aradaki fasılayı muhafaza edelim; yetişemesek bile geri kalmayalım. Bunun için ne yapmalı? Evvela çalışmalı; çalışmasını bilmeli; saniyen tarik-i teceddüde girmekte asla tereddüt etmemeli! İşte söylenmesi kolay fakat tatbikatı güç nasihatler bunlardır. Çalışmak için **Şarka** ve **Şark**taki **unsur-ı İslama** has olan ataletten kurtulmak lazım; ondan sonra cehl ü gururdan çıkarak nasıl çalışmak kabil olduğunu bizden daha çok müterakki olan akvamdan görüp taklit icap ediyor; yani teceddüdü tam manasıyla ve öyle ivicaclı yollara girmeden icra etmek mecburiyetindeyiz. Şimdi katiyen muhakkak u müspet bir mesele vardır ki o da ruh–ı terakkiyatın inkişaf-ı iktisadîde olduğudur. İnkişaf-ı iktisadî ise ilmî, sınaî ve içtimaî bir çok tahavvülat ü tekemmülatın teminine vabestedir. Biz yalnız ilmen terakki edeceğiz demekle ve hatta mektepler açmakla maksadımızı ifa edemeyiz. Zira kati ve ciddi bir teceddüt programına merbut olmayan mekteplerden fayda beklemek vahidir. Nesl-i atiyi ihzar eyleyecek olan mektepler, müstakbelin gençlerini hem azimperver ü teceddütperver, hem de hadşinas u kadirşinas yetiştirmeli ki kendimize bir tarik-i selamet ihzar eyleyebilelim. Kezalik o mektepler müstakbelin gençlerinde mesai-i ticariye ve sınaiye muhabbeti uyandırmalı ki millet, mahkûmiyet-i iktisadiyeden kurtulabilsin. Hususa, milletin nısfını teşkil eden kadınlar, şimdiye kadar düştükleri seviye-i mahrumiyetten çıkmalı ve sine-i millette bir mevki-i müstahsil ihraz ederek mevcudiyet-i milliyeyi maddeten ve manen takviye eylemeli ki **unsur-ı İslam**, mefluciyet-i ihtiyariyeden halas olsun. Bunlar delail-i maddiye ve katiye ile mevki-i sübuta gelmiş riyazi düsturlarına müşabih hakikatlerdir; güneş gibi parlayan bu hakayık-ı azimeyi inkâr veya tevil etmek isteyenlerin vaveylasına hiç kulak asamam. Zira bilirim ki hakikat budur, asla tevakkuf etmez. Ne kadar tevil ü tavik edilse hakikat nakabil-i tevkif bir kuvvetin taht-ı tazyik ü tesirinde daima kendini gösterir ve er geç herkes o hakikatin huzur-ı mehabetinde serfüru eder. Eğer **Avrupa** ile **Asya**'nın nokta-i iltisakındaki **İstanbul**'da, **Türk** ve **Müslüman** unsuru şeklinde baki kalmak istiyorsak, sel-i

huruşan-ı medeniyetin bizi alıp ezmesine meydan vermeden o cereyan-ı müthişe mukavemet eyleyecek kabiliyetler ve teceddütlerle tecehhüz edelim.

Ben hiç bedbin değilim. Milletimin mutlaka uyanacağını ve iktisadî zincir-i esaretten kurtulacağını ümit eyliyorum. Cahil halkın bîvukufane kil ü kaline ehemmiyet verip de adat-ı atikanın ve fersude şerait-i içtimaiyenin zebunu kalmak kadar büyük tehlike olamaz. Bütün işlerimizde fersude ananatı bırakmadıkça teceddüdü ve terakkiyi temin eylemek mümkün değildir. **Unsur-ı İslamı** şimdiki munkarız hale düşüren esbabın başlıcası **kurun-ı vustaya** yakışık alan mütalaat u mülahazat ile şimdiki asırda yaşamak ve beka bulmak iddiasında oluşumuzdur. Bu iddia ve inadın asar u tahribatını her tarafta görüyoruz. Görüyoruz da yine ibret almayız. Ziraatımız, sanayiimiz, ticaretimiz ve fen idaremiz bu müthiş illet ile malûldür; ara sıra bir gayret-i teceddütkârane gösteririz; sonra etrafımızı ihata edenlerin mütalaat-ı hasise ve mahdudelerinin tesirinden kurtulamaz, ricata başlar ve ekseriya nokta-i hareketten bile geri gideriz.

Teceddüde muhtaç olan muhitlerimiz miyanında âlem-i ticaretimiz en ziyade ikaz olunmaya muhtaçtır. Biz **Türkler**, ticarete zaten bigâneyiz; bu meslek-i celili daima nazar-ı istihfaf ile görmüşüz; **Türk tacirleri** pek iptidai şekl ü şerait dairesinde uğraşır, adetleri pek mahduttur; ekserisi gördüklerinden ayrılmak istemez; sönük ve donuk bir hayat geçirir. Son zamanlarda görünmeye başlayan teyakkuz-ı iktisadiden hissedar olan İslam tüccarını bu hafta zarfında şu sönük hayattan çıkmak ve birbirlerini tanımak maksadıyla mühimce bir içtima yaptılar. Rüfekamız miyanında ben de bulundum. **Said bin Cabbare Mağazaları**'nın üst katındaki vasi salonda yüz elliden ziyade **Türk** tacir toplanmış idik, fakat hemen hepimiz birbirimizi tanımıyorduk. Maksad-ı içtimaın evvela tanışmak ve saniyen yekdiğere yardım etmek olduğunu söylediler. Muarefenin tevellüd ü devamını teminen bir içtimagâh intihabına ve teavünün icrasını teshilen bir **Müslüman tüccar kulübü** teşkiline karar verdik. Bu vesile ile tüccar arkadaşlarıma hitaben orada birkaç söz söyledim ki esas-ı ifadatım hep şu sayfada muhtelif zamanlarda yazdıklarımın tekrarından ibaret idi. Memleketimizde nazar-ı istihfaf ile görülen iktisadi mesleklerin halk tarafından mazhar-ı rağbet olması da alâmet-i hayırdır. Fakat hükümet dahi tüccarı himaye ve muhafaza etmekle mükelleftir. Ticaret terakki ederse

hükümet fayda görür. Kezalik ticarette hissiyat olmayacağını ve daima terakkiden başka bir şey düşünülmemek lazım geldiğini ve ticarette terakki için **Avrupa**'yı taklitten başka yapacak olmadığını, memleketimizde iktisaden bizi geçenlere husumet besleyecek yerde o saha-i faaliyette geri kaldığımız için hiddeti ve itabı kendimize tevcih lazım geldiğini ilave eyledim. Umarım ki meslektaşlarımın şu teşebbüs-i müfitleri sair bir çok teşebbüsat gibi metrukiyete uğramaz; zira tacirler dahi lakaydi ve müsamahaya kurban olursa bu bir iflas-ı manevi olur ki iflas-ı maddi ondan uzakta kalamaz.

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1187, s. 386.]

1.17. İSTANBUL POSTASI

Uğradığımız son ve müthiş felaketlerin esbabını araştırmak gayet tabii bir histir; bu şimdi herkesin ruhunu ihata etmiştir; herkes kendi içtihat ü hissiyatına göre esbap bulup çıkarıyor, ati için tarik-i selametler gösteriyor. Şu hal bir intibah-ı umumi alametidir ki tevakkufa ve atalete uğramazsa mutlaka milleti selamete sevk eder. Binaenaleyh son muharebenin mucip olduğu elemleri ve felaketleri tamir vadisinde söylenilen sözleri kemal-i hulûsla dinliyorum, yazılanları dikkatle okuyorum. Bu vadide iki büyük cereyan görüyorum ki birisi bütün felaketlerin iktisadiyat âlemindeki hiçliğimizden ileri gelmiş olduğuna iman ederek halkı intibah-ı iktisadiye davettir; bu davete millettaşlarımı icabet ettirmeyi bir vazife-i mukaddese addeyliyorum. İkinci cereyan, felaketlerimizin, haricimizde, dahilimizde bulunan düşmanların eseri olduğunu nazar-ı dikkate alarak onlara karşı meşru bir kin beslemektir. Düşmana karşı kin ü husumet beslemek lazım bir histir; fakat burada bir mühim nokta vardır ki o da husumeti düşmanın harekâtına tevcih etmekle beraber düşmanı muvaffak eden esbabı yani kendi kusurlarımızı beraber tetkik etmek lüzum-ı katisidir. İşte şu ikinci kısım cereyanın mucip olduğu tecelliyat-ı ruhiyeyi iki muhtelif şekl ü nevide olarak üsbuî rüfekamızın sütunlarında okuyoruz. Bu neşriyatın en mühimi refik-i muhteremimiz "**İctihad**"da görüldü; "**İctihad**" risalesi **Celal Nuri Bey**'in "**Şime-i Husumet**"ini neşrettikten sonra **Abdullah Cevdet Bey**'in "**Şime-i Muhabbet**"ini mukabeleten pişgâh-ı kariîne vaz' eyledi.

Celal Nuri Bey, **Osmanlılık** ve **Müslümanlığın** uğradığı müthiş felaketlerden mütehassıl hüzn ü elemle büsbütün mağlub-ı hissiyat olmuş ve fart-ı teessürle hakayık-ı iktisadiye ve içtimaiyeyi unutmuştur. Refik-i muhteremimizi iyi ve ciddi tahsil görmüş gençlerden bildiğim için "**Şime-i Husumet**" makalesini bir buhran-ı asabi neticesindeki beyanattan addetmek istiyorum. **Avrupa** terakki ve tealinin son tabakasına çıkmıştır, bütün efradı bir faaliyet-i katiye ve mütemadiye içinde bulunarak mensup olduğu milletin servet-i umumiyesini her an yükseltmektedir; böyle her an istihsal ü teksir-i servet eden efrattan müteşekkil akvamın veya devletlerin satvet ü şevket-i iktisadiyesi karşısında bizim gibi kurban-ı cehl ü inat olanlara meydan bırakmazlar. Ya tarik-i temeddüne girmeli yahut sel-i huruşan-ı medeniyetin tehacümatıyla helakin mukarrer olduğuna iman etmelidir.

Şu hakikat-i iktisadiye, riyazi bir üryanlıkla pişgâhta dururken **Avrupa** erbab-ı fenn ü sanatına ve ilm ü edebine ilan-ı husumet etmek dediğim gibi buhran-ı asabi asarından başka bir şey olamaz. Burada biliyorum, **Celal Nuri Bey** bana, "**Garb**a olan husumetim **Balkan** milel-i sagiresini muhafaza ile bizim aleyhimizde **Avrupa**'nın gösterdiği tarafgirîden münbaistir." diyecektir. Bu sözü de emel-i terakki ve teceddüdün tam manasıyla tahlil eyleyelim. **Avrupa**, sade **Türkler**in ve **Müslümanların** aleyhinde midir yoksa **Türklük**te ve **Müslümanlık**ta görülen cehlin, ataletin ve harabînin hasmı mıdır? Asırlardır devam eden bu cehl-i nadanînin bir türlü zail olamadığını görmekten mütehassıl bir nevmidî **Avrupa** efkâr-ı umumiyesini aleyhimize sevk etmiyor mu? Düşmanlarımız da bu meyelandan istifade ile bizi enzar-ı medeniyette kâmilen mahkûm etmiyor mu? İnsaf edelim; **unsur-ı İslam** ile meskûn ve yakın vakte kadar muhafaza-i istiklâl etmiş memleketlere bakalım. Nerede eser-i terakki ve umran vardır? **Türkistan**'da mı var idi? **Afganistan**'da mı vardır? Yoksa cehl ü taassuba bürünüp yürümekten mütevellit bir inkıraz-ı tabiiye uğrayan **İran**'da veya **Fas**'ta mı asar-ı terakki meşhut idi? Biz bile son asırda memleketimizin nısfını kaybettik; niçin? Hiç şüphe yok ki tarik-i teceddüt ü temeddüne ivazsız ve garazsız giremediğimiz için... Efrad-ı milleti müstahsil vaziyetine koyamadığımız için... Kadınlarımızı yalnız müstehlik olmaktan çıkarıp milletin nısfını mefluciyet-i ihtiyariyeden kurtaramadığımız için!... Hulasa **kurun-ı vusta** kafasıyla bu asırda beka bulmak inadından kurtulamadığımız için **Avrupa** âlem-i medeniyetinin nazar-ı istihfafına uğradık.

Avrupa, **Balkanlıları** hem-mezhep olmak itibarıyla, vakıa himaye ediyor; bundan şüphe yok; fakat bir cihet daha var ki o da düşmanlarımızın sa'y-i mütemadisidir. Otuz beş sene evvel bizden ayrılmış oldukları ve her biri o zamanlar seviye-i ilm ü marifetçe bizden çok aşağı bulunduğu halde kâffesi idareten ve fennen ve iktisaden bizi geçmediler mi? Hatta hariçte bu düşmanların değil, onlara mensup anasır-ı dahiliyemiz dahi saha-i iktisadiyatta bizi çok geri bırakmış değiller mi? Bizden ziyade çalışıp bizi geçmiş olanlara husumet eyleyecek yerde kendi cehl ü ataletimize ilan-ı harp eyleyelim ki sonra asıl düşmana maddeten muharebe ilanı kabil olsun.

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1188, s. 410.]

1.18. İSTANBUL POSTASI

İktisadiyatın esasat-ı mevcudiyeti teşkil eylediği anlaşılmaya başladığı için gazetelerde her gün ticarete, sanayie müteallik muhtelif makaleler görülüyor. Bir arzu-yı umumi var; artık millet iktisaden uyanıyor; şimdiye kadar istihfaf ile gördüğümüz meslekleri, sanatları sevmeye başlıyoruz. Terzi, kunduracı, bakkal, lokantacı, manav olmaktan artık utanmayacağız; çocuklarımıza beşikte ninni söylenirken "Uyusun büyüsün de paşa olsun!" nağmelerini tekrarlandırmak istemiyoruz; zira bütün çektiklerimizin paşa bolluğundan ve tüccar kahtından tevellüt etmiş olduğunu hele idrak eyledik. Efkâr-ı umumiyenin inkişafat-ı ticariye ile iştigali neticesi olarak evrak-ı havadis "**Ticaret Mekteb-i Alimiz**" ile dahi meşgul olmaktadır; **Ticaret Mekteb-i Alisi**... Ne parlak unvan; ne mühim müessese... Fakat heveskârı az olan bir medrese-i irfan! Bu mektep yirmi sene evvel teessüs etmiştir. Onun heyet-i talimiyesi arasında daha bidayet-i teessüsünde bile **Gelenbevizade Said Bey**, **Tevfik Fikret Bey** ve **Hariciye** müsteşar-ı sabıkı **Said Bey** gibi erbab-ı irfan var idi. Mektep şu vaziyetiyle devr-i sabıkta sakit ü mütevakkıf kaldı. **İnkılab**'ın zuhuru bu mektebin de terakki ve teali edeceği ümidini verdi. O ümide tebaiyet eden **Maarif Nezareti** erkânı 1325'ten sonra mektebi ıslah emel-i ciddisine düştüler. Şehrimizde mevcut ecnebi ticaret mekteplerini ziyaret ü tetkik eylediler. **Avrupa** medaris-i ticariyesinin programlarını getirttiler ve sonra **Kadıköy Fransız Ticaret Mektebi** ile **Rumelihisarı Robert Koleji**'ne mensup birer zat ile **Osmanlı Bankası**'ndan bir mütehassıs-ı mali istediler. Bu zatlara, mektebin muallimîninden bazıları iltihak ederek yeni bir program tanzim edildi. Programı nezaret kabul eyledi. Yeni program mucibince mektepten neşet edecek efendiler, şehrimiz ecnebi mekâtib-i ticariye mezunları gibi bilcümle müessesat-ı maliye ve sınaiyede çalışmak için lazım gelen vukuf u malûmatı haiz bulunacaklar idi. Sınıflarda birkaç fennin **Fransızca** lisanla talimine mübaşeret olundu. Böylece talebenin **Şarkta**, ruh-i ticaret olan **Fransızcası** kuvvetlenebiliyor idi. Bugün kâffe-i muharrerat-ı ticariye yazı makineleriyle olduğu cihetle mektepte yazı makinesi sınıfı açıldı. Eşya-yı ticariye, banka muamelatı sınıfları da buna zammolundu. Mahsulat-ı mütenevviaının tahlilat-ı kimyeviye-i ticariyesine müteallik kimyahanenin nevakısı ikmal edildi; birtakım

eşya-yı ticariye numuneleri getirildi. Hulasa meh-ma-emken **Ticaret Mektebi**'nin eşkâl-i umumiyesi tağyir edilerek tanzimine çalışıldı. Bunlar kâmilen oldu ama bir şey noksan idi. O da memlekette ruh-i ticaret! **Ticaret Mektebi**'nde talebe yok idi! Beş senedir **Ticaret Mektebi**'nde acizane **Fransızca** lisan ile **coğrafya-yı iktisadi** okutuyorum. Bu vazife-i talimiyeyi müntesibîn-i ticaretten olmak itibariyle sırf bir heves-i iktisadi ile kabul eyledim; binaenaleyh mektep idaresinin terakki ve tekemmülü için sarf eylediği gayreti gördüğüm gibi halkımızın şu meslek-i celile karşı olan bigâneliğini dahi her sene mektebe talebe kaydolunurken maatteessüf anlıyordum. Adliye memuriyetine geçmek veyahut zabit veya doktor olmak için binlerce efendi bu mesaliğe mahsus mekteplere koştukları halde bizim zavallı **Ticaret Mekteb-i Alisi** senede gâh on beş ve gâh yirmi beş efendi görüyor, bunun nısfi kadarı da ekseriya sonradan devamsız oluyor idi. Devam edenler ise memleketin anasır-ı muhtelifesi nispet-i adediyesine nazaran pek müsavatsız surette taksim edilmiş bulunuyor idi. Zira sınıflarda **anasır-ı gayrimüslime** yekûnu **Müslümanlara** hemen muadil derecede bulunuyor idi. Halbuki mektep müessesat-ı resmiyeden idi; bu gibi mekâtibe anasır-ı sairenin ne kadar az rağbet eylediğini pekala söylemeye hacet yoktur.

Bu sene ilk defa olmak üzere **Ticaret Mektebi**'ne mutattan biraz ziyade efendi yazıldı. Bu da muharebe felaketlerinden sonra memlekette hasıl olan intibah-ı iktisadi asarı idi. Fakat ne kadar zayıf bir alamet-i intibah! Eğer memlekette kendi unsurumuzla bankalar açmak, müessesat-ı ticariye kurmak istiyorsak bu yerler asr-ı hazırın malûmatıyla mücehhez kâtiplere, memurlara muhtaçtır. Onları yetiştirmeli! Sonra bu memurlar, mutlaka bir lisan-ı ecnebiye hakkıyla vakıf olmalıdır. Yetişecek efendiler **Avrupa** inkişafat-ı iktisadiyesinin ilk şeraitinden metin esaslarla haberdar edilmelidir ve sonra meslek-i ticaret ü sanayide muvaffakiyetin, say-i mütemadi ve sebat sayesinde temin olunabileceğine iman edip tam esnaf ve tam tacirler gibi her gün asla düşünmeden, yorulmadan ve devamsızlık göstermeden işine devam etmeye alışmalıdır. Gençlerimiz bu malûmat u itiyadatla mücehhez olarak saha-i mesaiye atılıp **Türklerin** intibah-ı iktisadisine hizmet etmek istiyorlarsa o gençler her mektepten evvel **Ticaret Mektebi**'nin rahlelerini doldurmalı ve ben buradan çıkınca

ne olacağım diye düşünmemeli, ben buradan şahadetname alınca mutlaka bir şey olacağım demeli!

Ticaret ü sanayide muvaffakiyet temin etmek için vakıa sermaye lazımdır; fakat sermaye-i maddiden evvel sermaye-i irfan ile say ü gayrette sebat lazımdır. Müteşebbis bir adam sermayeyi karzen alabilir, fakat insana, irfan ile hassa-i sebatı ariyeten vermezler.

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1189, s. 434.]

1.19. İSTANBUL POSTASI

Rusya ile aramızdaki münasebat-ı iktisadiyeye yeni bir güşayiş vermek maksadıyla teşekkül eden **Osmanlı-Rus Komitesi** heyeti bu hafta nutuklarla bir resm-i iftitahi yaptı. Bütün dünyanın mihver-i muamelatı iktisadiyattan ibaret kaldığına nazaran şu aralık mücavir milletlerle aramızdaki revabıt-ı ticariyenin tevessüüne çalışıldığını görmek gayet tabiidir. Hele **Rusya**, son otuz sene zarfında gayet mühim bir inkişaf-ı iktisadi teminine muvaffak olmuştur. Yakın zamanlara kadar yalnız zirai bir memleket olduğu ve bütün masnuatı milel-i saireden tedarik eylemek mecburiyetinde olduğu halde **Rusya** şimdi şerait-i iktisadiyesini kâmilen tebdile muvaffak olmuştur; **Avrupa** kıtasının en vasi bir kısmını işgal eden bu ülke-yi azimde fevkalâde mühim bir faaliyet-i sınaiye ve ticariye teessüs etmiş bulunuyor. **Odessa**, **Sivastopol**, alelhusus **Moskova** civarları pek büyük fabrikalarla tezeyyün etmiştir; fabrikalarına lazım gelen mevad-ı iptidaiyeyi memleketten ihrac ü istihsale muvaffak oluyor. **Ruslar** pancar ziraatını ileri götürmüşler, şekerlerini kendisi yapıyor. Patates ziraatını tevsi etmişler, ispirto çıkarıyor. Keten mensucatına lazım gelen ham eşyayı hep kendi tarlalarında yetiştiriyor; bunlar **Rusya**'nın ziraattan tevellüt eden sanayi-i muhtelifesidir. Madenden tevellüt eden sanayi ise bundan aşağı durmuyor; "**Donetsk**" civarında açılan demir madenleri en büyük döküm ocaklarını yaşatıyor. Demir, dökme, çelik fabrikaları bir faaliyet-i hayret-bahşa ile işliyor; bu sayede ziraat makinelerini, inşaat-ı bahriyesini hatta vagonlarını ve inşaat-ı umumiyeye lazım gelen putrel, demir çubuk vesaireyi ve çivi ve kilitlerini kendi darüssanaalarında imal ediyor. Yani **Rusya** esaret-i iktisadiye boyunduruğunu çoktan koparmıştır; biraz zaman daha geçerse **Avrupa**'nın şarkında mehabet-i sınaiyesiyle bir ikinci **Almanya** olarak meydana gelecektir. İşte şu tekemmülat-ı sınaiye ve iktisadiye korkularıdır ki **Rusya** ile garp komşusu arasında son günlerin endişelerini tevlit etmiştir. Bundan elli sene akdem sınaaten ve ticareten kendini dünyaya hakim gören **İngiltere**, **Almanya** terakkiyat-ı harikuladesi karşısında nasıl müteessir kaldıysa bir ati-i karipte, **Alman** sınaat ü ticareti dahi **Rusya** inkişafat-ı iktisadiyesi önünde tezelzül görecektir. Bunlar birtakım keşfiyat-ı iktisadiyedir ki tarihin bize irat eylediği misaller ile teeyyüt etmiş hakayık-ı tabiiye sırasında telakki olunabilir.

Mademki iktisadiyat, cihan-ı medeniyetin mihver-i harekâtıdır; bunun tesirat ü nüfuzundan kurtulmak nakabildir; eğer o nüfuz-ı iktisadi karşısında ezilmemek istiyorsak mutlaka hüsnükabul göstermeli ve içimize gelecek olan cereyan-ı ceditlerin tekemmülat-ı faalanesine iltihak etmelidir. Bu mülahazaya binaendir ki **Rusya** ile aramızdaki revabıt-ı ticariyenin tevessüatını temin maksadıyla teşekkül eden heyete beyan-ı hoş-amedi eder ve heyete iştirak eden mütefekkirin-i Osmaniyenin gayret-i muvaffakiyetkâranesini temenni eyler ve milel-i sairenin bu yoldaki teşebbüsat-ı sınaiye ve ticariyesini aynı hüsnüniyetle karşılamayı bir vazife addederiz.

Ruslarla aramızdaki revabıt-ı maddiyenin böylece inkişafına hizmet olunmak istenilirken **Berlin**'de dahi, **Osmanlı ve Alman Komitesi** teşekkül etmiş olduğunu haber alıyoruz. Bu komite **Alman** münasebat-ı ticariyesinin tezyidine çalışmakla beraber **Memalik-i Osmaniye**'de mektepler açmak istiyor; bu mekteplerin programı Osmanlı evlad-ı vatanının terbiyesini kâfil surette olacak fakat **Alman lisanı** mükemmelen öğretilecektir. Vakıa milletler arasındaki münasebatta lisanın büyük dahli vardır, nüfuz-ı muslihane denilen inkişafat-ı iktisadilerin atisini, o nüfuzu icra etmek isteyecek olan milletin lisanı temin eyleyebilir. Bir memleket halkı bir ecnebi lisanıyla ülfet peyda eyleyince lisanını tekellüm eylediği millet ile ısınmış olur. Onun için mücavir milletlerle inkişafat-ı ticariyenin teminini arzu edenler pişdar olarak mutlaka muallimler gönderir ve mektepler açmaya çabalar. Biz ilm ü irfandan mahrum bir halkız; talim maksadıyla bizim memleketimize gelecekleri dahi bazı kuyud u şerait dairesinde hüsnükabul etmeliyiz. Müessesat-ı cedide-i ecnebiyenin re's-i kârında bulunanlar miyanında mütefekkirin-i Osmaniyeden vatanperverler görmek bizi tatmine kâfidir. Binaenaleyh **Berlin**'de teşekkül eden komitenin dahi kariben hal-i faaliyete gelip münasebat-ı ilmiye ve iktisadiyemizin inkişafına hizmet etmelerini an-samimü'l-kalp temenni ederiz.

Ruslarla **Almanlar** böyle heyet teşkiliyle çalıştıkları gibi **Fransızlar** dahi son istikrazımızın imza olunmasını teminen dermiyan eyledikleri şerait miyanına bir çok kuyud-ı iktisadiye ithal eylediler; **İtalyanlar** taht-ı işgallerinde olan **Adalar**'ı tahliye için tavizat-ı iktisadiye aramakla meşguldür. Görülüyor ya? Bütün dünya faaliyet-i iktisadiye ile müteharriktir. Etrafımızda icra edilen bu mesainin

muhassalaları memleketimizde mutlaka birçok muamelat-ı ticariye ve sınaiye açacaktır. Biz de gözümüzü açıp yeni fırsatları başkalarına kaptırmayalım, ceryan-ı iktisadi içine can ü gönülden atılalım.

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1190, s. 458.]

1.20. İSTANBUL POSTASI

İslam kadınlarının, hayat-ı iktisadîye adem-i iştirakinden dolayı milletimizin maruz olduğu mahrumiyetlerden pek çok defa bahseyledik; kadınları mesai-i sınaiye ve ticariyeye iştirakten mahrum bırakmakla nısf-ı mevcudiyetimiz mefluç kalıyor; bu hal en ziyade şehr ü kasaba hayatında meşhut oluyor; zira köy âleminde kadınlar ziraatla, bahçıvanlık ile iştigal ederek mensup olduğu aile ve milletin teali-i servetine mükemmelen hizmet etmekte oldukları halde, nasılsa alışılmış olan bir itiyad-ı sakim sebebiyle kadınlarımız şehir ve kasabalarda hayat-ı saiyaneden uzak kalırlar. Bu bizim için mühlik bir illettir; gayret edip bu illetten halas olmayacak olursak memleketimiz dahilinde anasır-ı saireye karşı zaten mevcut olan mahkûmiyet-i iktisadiyemiz, muttasıl artacak; fakr u zaruret yakamızdan ayrılmayacaktır. Ve belki nihayet izmihlal ü helâke gideceğiz.

İşte şu tehlike-i iktisadiye karşısında daima endiş-nâk ü pür-heyecan bulunan kalbim, bu hafta azim bir hiss-i sürûr peyda eyledi. Kadınlarımızın şu atalet-i sakimeden çıkmaya başladıklarını ispat eden alâim-i fiiliye görmüştüm. Bu sürurum, şehrimizde yeni teessüs eden **Telefon Şirketi**'nin muhabere salonlarını ziyaret ederken hasıl olmuştu; zira bu salona toplanmış olan bir çok genç kızlar miyanında yeldirme ve başörtülü genç hanım kızlar dahi telefon muhabirliği vazifesini kemal-i dikkatle ifa ediyorlar idi.

Telefon Şirketi muhaberat ve işletme dairesi **İngiltere**'den bilhassa celp olunmuş **Mrs. Minter** tarafından idare olunmaktadır; mumaileyha telefon salonlarında beni gezdirirken hanım kızların ifa-yı vazifede pek mukdim ü zeki olduklarını lisan-ı memnuniyetle beyan eyliyor, ben ise Müslüman kadınların iktisat sahasında attıkları ilk hatve-i terakkiyi irae eden şu cesaret-i medeniyeyi azim bir hiss-i sürur ile karşılıyordum. Evet ne büyük bir tahavvül-i içtimaidir ki evlerimizde hiçbir zaman bir vazife-i istihsaliye görmeden yalnız müstehlik vaziyetinde bulunan hanım kızlar şimdi **Telefon İdaresi**'nde kadınlara mahsus muhabere salonunda icra-yı sanat eyliyor ve o hanım kızların her biri birer maaş kazanıyor; ne mühim bir hatve-i medeniyedir ki memleketimizde bu gibi vazaif ü hidamat-ı müsmireyi şimdiye kadar yalnız anasır-ı saire kadınları ve kızları kendilerine hasrederek mensup

oldukları unsurların servetini ve kendi refahlarını arttırmaya muvaffak oldukları halde şu gayr-i müsavi mücadele-i hayat sahasına bundan sonra bizler de iltihak etmiş bulunuyoruz.

Bütün uruk u hissiyatım şu hakikat-ı iktisadiyenin tesir-i efsunkârıyla müteheyyic ü münbasit olduğu halde İngiltereli müdire ile birlikte **Telefon Şirketi**'nin muhtelif devairini gezmekte devam eyliyordum.

Telefon Şirketi'nin idare-i merkeziyesi **Mısır Çarşısı**'nın üst tarafındaki sokak içinde müceddeden ve mehip bir surette inşa olunmuştur, **Mercan**'a giden caddede biraz ilerledikten sonra sağa sapmış ve sonra sola dönmüş ve soldaki sokağın intihasını kâmilen işgal eden **Telefon Dairesi** karşısında bulunmuş idik; dairenin sağ tarafı eski, dar bir sokaktır; sokağın iki tarafını köhne ahşap binalar işgal eyliyor idi. Vehle-i ulâda eski sokağın köhne haneleri ile **Telefon İdare-i Merkeziyesi**'nin rasin ü cesim dairesi arasındaki tezat nazar-ı dikkatime çarptı; kapı önünde bir müddet tevakkuf eyledim; işte memleketimizde inkişafat-ı iktisadiye arttıkça böyle eski ve dar sokaklar tevessü eder; oradaki köhne ahşap evler yerine cesim binalar vücuda gelir; bu binaların arsasını eshabı satarken, usta ve amele ise bina inşa olunurken müstefit olur; devlet ve belediye hazinesi bu inşaattan emlak rüsumu ve belediye harcı almakla müstefit olur ve nihayet, inkişaf-ı iktisadi neticesi olarak, vücuda gelen telefon şebekesi sayesinde şehrimizin birkaç yüz genç kızı bir silk-i meşrua intisap ederek temin-i refah eder. Bir müessese-i medeniyenin mebdeinde temin olunan şu istifadelerden maada telefon şebekesinin işlemesinden dolayı ticaret ve sanayiin gördüğü fevkalâde suhulet ü fevaitten bahseyleyecek değiliz. Biz musahabemize **Telefon Dairesi**'ndeki cevelanımızın mabadını hikâye etmekle hitam vereceğiz.

Telefon Dairesi'nin dahili en son terakkiyat-ı medeniyeye cesban bir suret-i fenniye ve sıhhiyede inşa edilmiştir. Muhaberat alât ü edevatı **Amerika**'nın en son sistem mamulatındandır. Mesela muhabere muamelatı elektrik şuaatı ile memur kızlara ihbar-ı vazife eylediği gibi yine elektrikle işler tadat makineleri aded-i muhavereyi kaydeyliyor. Muhavere salonunda ifa-yı vazife eder genç kızlara mahsus güzel bir taamhane, onlara sıhhi surette taam ihzarına mahsus sıhhi bir mutfak ve bir de banyo dairesi vardır. Genç kızlar **Telefon Dairesi**'nde çalışmakla temin-i maişet

eyledikten başka kavaid-i sıhhiye ve medeniyeye mutabık taam ihzar ve taam tenavül etmek öğreniyor ve adab-ı muaşerette kesb-i rüsuh eyliyor. Meşhudatımızdan mütehassıl hissiyatımız o kadar çoktur ki musahabemizin mabadını başka bir haftaya bırakıyoruz, o zaman yani resimlerle dahi enzar-ı kariini tezyin eyleyeceğiz.

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1191, s. 486.]

1.21. İSTANBUL POSTASI

Mevsim-i bahar erken başladı; hafif geçen kış, eskiden kalma bir tabir mucibince kömürcülere kadayıf yedirtmedi; kırlar zümürrüdîn manzarayı aldı, ağaçlar yeni gelin gibi beyaz çiçeklere büründü; leylekler de bir haftadır civarın latif çayırları üstünde geziyor, uçuyor; bülbüller fasl-ı bahara ruh-nevaz ahenk veriyor. Mevsimin bu letafetinden hissement olmak üzere cuma ve pazar günleri kırlara gezmeye çıkanlar çoğaldı; hele yazlık köşk tedariki arzusunda bulunanlar letafet-i havaiyeye mecluben bu sene daha erken davranıyorlar idi. Bundan dolayı idi ki cuma sabahı erkence **Sultan Mahmut Türbesi** önünden bindiğim tramvayda kalabalık ziyade idi; yolcuların bir çokları :

– Köprü üzerinde **Haydarpaşa İskelesi**'ne!

diye kondüktöre tembih eyliyorlar idi. Tramvay "Dring! Dring!" sedalarını çıkararak **Soğukçeşme**'den iniyor, **Eminönü**'nü dolaşıyor; sonra, bundan dört ay evveline gelinceye kadar arabası, otomobili olmayanlar için yayan geçmekten başka çare bulunmayan köprüye çıkıyor idi. Cereyan-ı elektriki sayesinde kemal-i mehabetle rayları üzerinde kayıp giden tramvay vagonu köprüyü geçerken yanımdaki arkadaşımla, daima bir büyük köy halinde kalmış olan **İstanbul**'un şu son senedeki tahavvülat-ı medeniyesinden bahseyliyorduk. Refikim diyordu ki:

– Bak şu adamlara! Köprü üzerinde tramvaydan inecekler; kondüktöre öyle emir veriyorlar! Sanki her vakit böyle köprüyü tramvayla geçerlermiş desem yeri var!

Vakıa tramvay "Dring! Dring!" şemateti ile köprü üstünden geçiyor; **Galata**'ya doğru uzanıyor ve üstündeki levhadan arabanın **Tatavla**'ya kadar çıkacağı anlaşılıyor idi.

Arkadaşım sözünde devam eyliyor idi:

– Düşün bir kere, **Şehzade Karakolu**'nun önünden bindim, ta **Şişli**'de **Osman Bey Gazinosu** karşısında arabadan ineceğim. Verdiğim para üç kuruşun içinde, kazandığım zaman ise hesapsız! Hele şu köprüyü yağmurdan ıslanmadan, yaz güneşinden kavrulmadan geçmek ne nimet! Böyle suhuletle gezip dolaşıyoruz ve

eski müşkülatı çarçabuk unutuyoruz; zaten insanlar daima böyledir; iyi şeylere çabuk alışır.

Avrupa terakkiyat-ı medeniye-i ahiresinin mahrek-i hakikisi elektrik olduğunu söylerler ki bunda asla şüphe olmadığını artık **İstanbul** halkı da anlıyor. Biz bu mülahazalarla vapura yerleşmiş idik.

Haydarpaşa'dan şimendifere bindik, **Pendiğe** kadar giden yolun iki tarafında büyük ameliyat ü şayan-ı hayret faaliyet var; bu da niçin? **İstanbul** halkını kolay taşıyabilmek üzere çifte hat inşasından ibaret ki yine vasıta-i nakliye meselesi... Tramvaylarla şimendifer böylece **İstanbul**'da ve **Haydarpaşa**'da harekât-ı umumiyeyi teshile çalıştığı gibi **Rumeli şimendifer hattı** dahi **Ayastafanos**'a kadar çifte hat döşemekle meşgul bulunuyor. **Şirket-i Hayriye**, **Boğaziçi**'ni mıntıkalara taksim ederek fiyatları tehvin ediyor, vapurların seyrüsefer adedini artırıyor. Bunlar da hep ahaliyi kolayca taşımak emelinden münbais efkâr-ı terakkiperveranedir ki kâffesi şehirlere mahsus bir düstur-ı riyazi neticesi olarak meydan alıyor. Vakıa şehirlerde ahalinin bir taraftan diğer tarafa nakli ne kadar tehvin ü tesri olunursa ahali mebsuten mütenasip surette ziyade dolaşmaya başlar. Bundan dolayıdır ki **Paris**'te metropoliten yapılırken arabalara ve otolara zarar olacak zannedildi; bilakis hem metrolar dolu, hem otoların adedi artmıştır. **Boğaziçi**'nde ilk vapurlar işlerken kayıkçılar elleri böğründe kalacak sanmışlar; şimdi kayıkların adedi eskiden çok ziyade... Halbuki **Boğaz**'ın kayık devrinde mesela **Beykoz** ve civarı, **İstanbul**'un birinci derece menfalarından madut bulunuyor ve oraya hatırı sayılanlar teb'id olunuyormuş; bunlar kütüb-i tarihiyemizde mesturdur.

Şimdi şu hakayık-ı maddiye karşısında teemmül eyliyorum, **İstanbul**'u on sene sonra görmek istiyorum. **Bayezit**'ten **Şişli**'ye metropoliten ile gidilecek; **Galata**'dan **Karadeniz** sahiline elektrik şimendiferiyle seyahat olunacak... Tramvayın girmediği sokaklar kalmayacak; fakat bütün bu vesait-i nakliye daima dolu olacak, atıl ü gayr-i faal halkımız, hele biz **Türkler**, nihayet hayat-ı medeniyeye ve faaliyet-i asriyeye karışacağız.

Beka bulmak için başka çare olmadığını artık anlıyoruz sanıyorum. Dünyanın âmir ü hâkim milletlerinin efradı durmayıp çalışıyorlar, kazanıyorlar. Bu sayede hem

âlim hem zengin oluyorlar. Onlar ilm ü servet sayesinde milel-i saireye istediklerini yaptırıyorlar. Millet-i hakime olmak ve daha doğrusu millet-i hakime sıfatını muhafaza etmek yalnız ilm ü servetle kabildir; bu ise sade çalışmakla ve çalışan milletleri taklit etmekle; hulasa tarik-i temeddün ü teceddüde kemal-i cesaretle atılmakla mümkündür.

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1192, s. 510.]

1.22. İSTANBUL POSTASI

İstikraz muamelatını ikmal ile **Cavid Beyefendi**'nin **İstanbul**'a avdeti, felaket-i ahiremizin mali ve maddi tasfiyesini temin eyleyeceği için her tarafta hakiki bir memnuniyet tevlit etti. Büyük felaketlerden sonra cerihaları bağlamak, sarmak hususunda tabibin istediği ücrete ve sargıların fiyatına bakılmaz; tabibin muvasalatı ve ilaçların ihzarı tacil olunur. Muharebe düyunatını tesviye ile beraber memlekette yeni menabi-i iktisadiye ihzar etmek üzere lazım gelen sermayelerin tedariki o kadar mübrem ü müstacel bir ihtiyaç idi ki bunu anlamayan yok idi. Herkes bu ihtiyac-ı katinin bir an evvel teminini bekliyor idi; **Avrupa**'nın ledünniyat-ı siyasiyesine vâkıf olanlar ve beynelmilel istikrazlarda ne gibi avamil ü tesiratın hüküm-ferma olduğunu bilenler ve alelhusus **Avrupa** âlem-i siyasiyatının bu seneye mahsus safahat-ı maliye ve iktisadiyesi hakkında malûmat edinenler, **Cavid Beyefendi**, **Avrupa**'ya azimet ederken cidden endiş-nâk idi. Evvelemirde **Paris Borsası** bir çok taraflardan vuku bulan istikraz mutalebatına maruz bulunuyor idi; yeni ele geçirdiği **Fas** kıtasında inkişaf-ı iktisadi temin etmek üzere bizzat **Fransa** ödünç paraya muhtaç idi; bunu kendi borsasından isteyecek idi; **Fransa**'nın müttefiki olan **Rusya** dahi mukarrerat-ı ahiresi mucibince teslihat-ı fevkalâde yapmak üzere **Paris**'ten bir çok para istiyor idi. **Avrupa devletlerinin**, kendi tebaaları hidemat-ı askeriyesini tezyiden ve donanmalarını tahkimen her tarafta ihtiyar eyledikleri fevkalâde masraflar umum borsalarda derin bir asabiyet tevlit etmiş idi; ve nihayet beynelmilel bazı siyasi cereyanlar **Fransa**'da icra-yı nüfuz eyleyerek bizim tasfiye-i felaketimizi temin eyleyecek olan istikrazın olmamasına çalışıyor idi.

İşte **Cavid Bey** bütün bu müşkülat-ı muhtelife karşısında müzakerat-ı istikraziyede bulunmak üzere üç ay evvel **Paris**'e gidiyor idi. Deruhte eylediği vazifenin ne kadar nazik ü müşkül olduğunu kendisi herkesten ziyade hakkıyla anlamış olduğu için **İstanbul**'dan zaman-ı hareketinde ve hele **Viyana**'dan esna-yı mürurunda kendisini selamlayanlar, müşarünileyhin çehresinde amik düşünce emareleri görmüş idi. **Cavid Bey** çok uğraştı; karşısına çıkan bin türlü müşkülat ü mevanii vesait-i makule ve tedbirkârane ile tesirden ıskat eyledi; en mühim ü mübrem vazifenin müzakerat-ı istikraziyeyi bir an evvel ikmalden ibaret olduğunu

bildiği için tabiplerin naz ü istiğnasına katlandı, ve ilaç bedeli olarak istedikleri ücretin miktarı üzerinde tevakkuf ile izaa-i vakt etmedi; hükümet-i seniye böyle hareket etmekle memlekete cidden hizmet etti; zira izaa-i vakitten tahassul eyleyecek ıstırabat pek şedit idi; müzakeratın temdidi zamanında **Avrupa**'da veya **Fransa**'da gayr-ı muntazar bir vaka-i siyasiyenin zuhuruyla bilahare nakabil-i telafi mahrumiyetlere uğramak dahi pek muhtemel idi. Bütün bu mülahazata binaen müzakerat-ı istikraziyenin bir netice-i fiiliye ve katiyeye iktiran etmiş olmasını ve bu bapta **Fransa**'nın muavenetini görmekle müteşekkiriz.

İstikrazı akdetmek bir meseledir; istikraz olunan parayı müsmir ü müfit surette istimal etmek ise büsbütün başka bir meseledir. **Avrupa** borsalarına karşı mevcut olan bugünkü mahkûmiyet-i iktisadiyemiz hep istikraz olunan paraları müfid ü müsmir surette istimale adem-i iktidarımızdan tevellüt etmiştir. Bir asra karip müddettir daima ödünç almışız; alınan para ile yeniden varidat getirecek işler görüp hem istikraz edilen paranın faiz ü re'sü'l-malını verecek ve hem memlekete fazla varidat bırakacak tedabir-i iktisadiye ittihaz eyleyememişiz. Bunun netice-i tabiiyesi olarak varidatımızda mühim bir terakki meşhut olmadığı halde düyunatımızın faiz tediyatı daima artmış, bütçenin masraf hanesinde sülüs miktarından ziyade bir yekûn tutmuştur. Vakıa yeni istikraz dahil-i hesap olduğu halde bugünkü **düyun-ı Osmaniye** dört buçuk milyar franktan ziyade oluyor. Yani iki yüz milyon lira-yı Osmani raddesindedir ki bunun için her sene varidat-ı umumiyeden bilifraz verilecek olan faizin yekûnu on milyon Osmanlı lirasını geçiyor. Yani yalnız faiz varidat-ı umumiyemizin bir sülüsünden ziyadesini bel' eyleyecektir. Vakıa **Avrupa milletleri**nin kâffesinde pek büyük yekûn teşkil eder düyun-ı umumiye var. Bunların yekûnu efrad-ı millet adedine taksim olununca bize nispeten pek yüksek rakamlar görülür ise de burada hesab-ı sahihi bulmak için düyun-ı umumiyemizin efrad-ı millete taksiminde görülecek haric-i kısmet ile beraber varidat-ı umumiyemiz miyanında düyun faizine mütehassıs meblağın ne nispet tuttuğunu düşünmek lazımdır. Kezalik servet-i umumiye-i milliyemizin efrad-ı millete taksiminde adam başına ne düşebileceğini anlamak ve düyun-ı umumiye yekûnunun kezalik efrad-ı millete taksiminden alınacak haric-i kısmetin bununla mukayesesi icap eder. İşte şu tetkikat-ı erkamdan sonra düyun-ı umumiyemiz miktarını **Avrupa milletleri**yle

bilmukayese hafif addeylemek kabil olamaz. Bilakis kuvvetimize ve servetimize nispeten pek yüksek ve mühlik borcumuz oluyor. Binaenaleyh hükümet ü millete düşen vazife düyun faizi şeklinde varidat-ı umumiyemizden tenzil edilen kısmı telafi etmek üzere tedabir-i iktisadiyeye tevessülden ibarettir; hem varidat-ı devlet, yeniden tekâlif ü vergi tarhı ile değil, inkişafat-ı iktisadiye sayesinde husul-yab olursa istikbal için ümid-i felah görülür.

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1193, s. 534.]

1.23. İSTANBUL POSTASI

Evet nakabil-i inkârdır; memlekette kuvvetli bir emel-i teceddüd ü terakki mevcut! Herkes "Bu böyle olmaz; mutlaka çalışmalı ve iktisaden teali etmeliyiz" diyor. Fakat herkeste mevcut olan bu arzu-yı teceddütte büyük bir noksan görüyorum; o da her türlü teceddüt ü terakkiyi temin eyleyecek olan bir kanaat-ı katiyenin –daha doğrusu muhterem bir refik-i tahririmizin istimal eylediği tabirle– iman-ı ilminin bizde pek zayıf olmasıdır. Çalışacağız, peki ama behemehal vâkıfane ve âlimane çalışmalı ki işte ciddi semereler görülsün... Terakki eylemek istiyoruz; o halde terakki etmiş büyük milletleri taklit etmeliyiz ki onlara yetişebilelim. Kezalik içimizde fikren ve ilmen terakki etmiş olanları tevkir ü tebcil etmeliyiz ki kendilerinden müstefit olalım... Yoksa çalışacağız diye çırpınmakla, yahut terakki eyleyeceğiz dedikten sonra terakki etmiş milletleri istihfaf etmek veyahut efrad-ı millet miyanında ilm ü irfanıyla temeyyüz etmiş olanlara karşı barit davranmakla mümkün değil hakiki tarik-i terakkiyi bulamayız.

Cidden terakki eden milletler kendi erbab-ı kemal ü irfanını takdir edenler ve ilm ü fenne perestiş eyleyenlerdir. Burada ciddi ve hakiki bir hamule-i irfandan, hakayık-ı katiye-i fenniyeden bahseyliyoruz, yoksa biraz mektep görüp beş on kitap okuduktan, yahut şöylece **Avrupa**'da bir cevelan yaptıktan sonra ince bir vernikle ortaya çıkanların dediklerini dinlemek ve onların ilm ü kararıyla iş görmek daima muzırdır. Zaten böyle sathi malûmat eshabında, ilm ü fen pereştişkârlığını hiç aramayınız. Onlar öyle sahte malûmat-füruşandır ki daima hakayık-ı ilmiye ve fenniyeyi inkâr ederler. Bu bapta kendilerine teveccüh eyleyecek olan lisan-ı tenkide en hasmane nazarla bakarlar. Ben böyle vernikli cühelayı asıl kara cahillerden çok muzır görürüm. Onları ben, mutatabbiplere teşbih ederim; birtakım safdil hastalara şifadır diye en muzır ilaçları verirler, hastanın avakıb-ı elemiyesinden asla mesul olmazlar; belki de ilaç verirken mucib-i şifa olacak kanaatinde bulunurlar.

Mutatabbipler vaktiyle bizim memlekette çok idi; hemen her mahallede bulunur idi; hacamat yapan, sülük yapıştıran, pehlivan yakısı açan, kulunç öldüren, sıtmayı bağlayan çok idi. Şimdi bunlar hiç olmazsa **İstanbul**'da çokluk yaşayamıyorlar. Daha doğrusu fenn-i tıbbın kuvvet ü ulviyetinin ne olduğunu

anlamaya başladığımız için böyle sanatkârlara yüz vermiyoruz. Vakıa rüştiye derecesinde tahsil görmüş olan bir efendi bile öyle kulunç öldüren ve yahut sıtma kesen sahte hocalara kulak asmıyor. Bu kanaat neyle hasıl oldu? Şüphesiz ki vukuf-ı fennî ile, yani "iman-ı ilmi" ile... İşte fenn-i tıbbın ehemmiyetini ve isabetini teslim ü kabul etmekle nasıl fünun-ı tıbbiye eshabı muteber olmuşsa memlekete ciddi inkişaf-ı iktisadi ve içtimai temin etmek için teessüs eyleyecek bir "iman-ı ilmi"nin öylece makbuliyetini arıyoruz. Yani inkişaf-ı iktisadi ve tahavvül-i içtimaimizi temin ü teshil eyleyecek olanlarda ilme, fenne ve medeniyet-i hakikiyeye bir iman-ı kati istiyoruz. Ancak bu esasat-ı aliyeye iman edenlerin içtihadında tahallüf olamaz. Onlarda hissiyata mağlubiyet görülmez.

İman-ı ilmiye müstenit olarak bir inkişaf ü tekemmül programını tanzim etmek fevkalâde güçtür; burada büyük bir cesaret-i medeniye ister; zira iman-ı ilmi ve medenîye müsteniden tanzim edilecek inkişaf-ı iktisadi ve tekemmül-i içtimai programının mutatabbipler son derece düşmanı olur. Onların hücumuna uğramak muhakkaktır. Lakin kendisini veya hastasını mutatabbibe göstermeyecek kadar iman-ı tıbbisi olanların metanetini, iktisadi ve içtimai programlar tanzimi hususunda muallimlik etmek isteyen cahil vatanperverlere karşı tatbik etmedikçe temin-i selamet nakabildir. Velev cüzi derecede bir tahsil ü hıfz-ı sıhhate müteallik birtakım neşriyat sayesinde halkımızda mesail-i sıhhiyede bir "iman-ı tıbbi" hasıl olmuştur; bunun husulünü temin eden sebep meselenin doğrudan doğruya hayat-ı şahsîye taallukudur; halbuki doğru düşünülecek olursa hayat-ı milli ve içtimai hayat-ı şahsiden çok mühimdir; mademki şahsi sıhhatimizi iade ettirmek için mutatabbiplerden kaçıyoruz; o halde umumi sıhhatimizi iade ettirmek için mutlaka bir "iman-ı ilmi"yi niçin aramıyoruz? Memleket muamelat-ı sıhhiyede hasıl ettiği "iman-ı tıbbi" kadar muamelat-ı iktisadiye ve içtimaiyede bir "iman-ı ilmi"ye malik olmadıkça felah yoktur; yoksa mağlub-ı hissiyat ü ananat olan mutatabbip saiklerin elinde onlarla beraber mahvoluruz.

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1194, s. 558.]

1.24. İSTANBUL POSTASI

Dün **Telefon Şirketi** yeni bir kitap tevzi eyledi; bu kitapta şehrimizde mevcut telefon abonelerinin esamisi alfabe sırasıyla muharrer idi; **Avrupa** şehirlerinin her biri telefon esamisini muhtevi olmak üzere gayet büyük ciltlere maliktir. Mesela bunlardan **Paris** veya **Berlin**'in telefon kitabı yerinden kalkmaz muhteşem bir cilt halindedir! Koca **İstanbul**'un nihayet telefon şebekesine malik olup bir de telefon kitabı neşredebilmiş bulunması mühim bir hatve-i teceddüt olduğu için her yeni şeyin verdiği zevkle **Telefon Şirketi**'nin kitabını yukarıdan aşağı gözden geçirdim. Elif harfinden başlayıp esami sırasıyla okuyordum ve yaprakları çeviriyordum. Telefon kitabının sahaifini çevirdikçe hüznüm artıyor idi. O zaman odamdan içeri giren bir dostum gülerek:

— Ne o, telefon hafızı mı oluyorsun?

dedi. Fakat ben de latifeye meyil yok idi. Zira şu gözden geçirdiğim kitab-ı teceddüt dahi, inhitat-ı iktisadimizin bir ispat-ı elimi olarak pişgâh-ı yeisimde dikiliyor; gözlerimin takip eylediği sahaifteki satırların her birisi, **Türklerin**, **Müslümanların** saha-i ticaret ve sanayide ne kadar fakir olduğunu bana ayrı ayrı anlatıyor idi. Binaenaleyh odamdan içeri girmiş olan arkadaşıma cevaben dedim ki:

— Azizim, şu telefon kitabını görüyor musun, bunun kadar **Müslümanlığın** ve **Türklüğün** **İstanbul** âlem-i ticaretindeki hiçliğini ispat eden kati burhan bulamazsın? Şu sayfalara göz gezdir; esamiyi oku; bak kaç isimde bir kere **İslam** ve **Türk** ismi geliyor? Sonra o **İslam** ve **Türk** isimlerinin meşguliyet ü sanat hanesine atf-ı nigâh et; bak kaçta birisi meslek-i iktisadîye mensup!

Refikim bende latifeye hiç heves olmadığını anlamış idi. **Türkçe** ve **Fransızca** olarak üç yüz sayfadan ziyade bir cilt teşkil eden yeni telefon kitabını o da tetkike koyuldu. Meyusane başını sallıyor, diyordu ki:

— Hayf, evet! Yirmide bir tane **Müslüman** ve **Türk** ismi görmüyorum! Gördüklerim de ekseriya doktor ve avukat; yani resmiyet ü memuriyet âleminden ayrılmış meslekler!

Hazin nazarlarla telefon kitabını süzmekte devam ederek konuşuyorduk. İntibah-ı iktisadi! Ne güzel kelime; bunu muttasıl tekrarlıyorlar; acaba hakikaten müeddasını etrafiyla anlayanlar var mı? Saha-i iktisadiyatta anasır-ı sairenin bize olan tefevvukunu görüp de buna çare-saz olmakta ne gibi vesait-i makule bulunduğunu anlayanımız kaç kişidir? Ticaret ü sınaat âlemindeki hiçliğimizi gördükçe o âlemde bizden evvel işe başlamış ve mühim mevkiler tutmuş olanlara karşı nasıl muamele etmeliyiz ve onlar hakkında ne gibi hisler saklamalıyız? Bu cihetleri her noktainazardan tetkik ettikten sonra makul ü mantıki programlar çizenlerimiz var mı?

İşte bence en mühim ve hayati mesele buradadır. Memleketimiz iktisadiyatında hükümran olan anasır-ı saireye katiyen husumet ibrazına hakkımız yoktur. Zira onların işgal eyledikleri mevki-i mümtaz, gasp olunmuş değildir. Bizim bigâneliğimiz ve cehaletimiz sebebiyle onlar meydanı boş bulup ticareti tesis etmişlerdir. Şu mütalaaya binaen anasır-ı saire tacirlerine husumete katiyen hakkımız olmadığı gibi büsbütün acemisi olduğumuz meslek-i iktisadide onların bize nispeten çok metin ü kadim olan tecaribinden hüsn-i istifade etmek üzere kâffesiyle hüsn-i rabıta idame etmek menafiimiz icabındandır. İşte böyle husumet irae etmeden, onların tecarib-i kadime-i ticariyesini istihfaf eylemeden işe girişirsek halihazırı kurtarmış oluruz. Bundan sonra çocuklarımızı bu yeni faaliyet-i iktisadiyeye göre hazırlarsak istikbali temin ederiz.

Deveran eden şayiat-ı muhtelifeye rağmen temin ederiz ki suret-i resmiyede ahiren teşekkül eden **Müslüman Tüccar Cemiyeti**'nin gaye-i meslek ü maksadı işte bu daire dahilinde çizilmiştir. Yeni cemiyetin başlayacağı mesaide bu meslekten inhiraf olunmayacaktır. **İslamlar** ve **Türkleri** düştükleri hab-ı gaflet ü ataletten kurtarmaya çalışacağız. Acaba muvaffak olabilecek miyiz? Burası umumun hüsnüniyetindeki gayret ile temin edilecektir. Madem ki yeni cemiyetin maksadı terakki-perveranedir; hüsnüniyeti hasebiyle bütün ef'âl ü harekâtı alenidir; işaa edilecek rivayat-ı kâzibeden asla perva olunmayacaktır. O halde atiye ümitle bakıyoruz. İş ki başlangıçta gösterilen heves ü faaliyet devam etsin ve bu yeni teşebbüste olsun afet-i akamet kendini göstermesin.

Bütün umur ü teşebbüsatımızda bizi hacil ü fakir bırakan bir huyumuz vardır ki o da sebat ile fikr-i takipten daima mahrumiyetimizdir. Başlamak, tertibat yapmak için hepimiz son derece hevesliyiz; ilk teşebbüs alâyişleri geçtikten sonra ruhumuza işlemiş olan teseyyüp ile rehavet-i mutlaka hüküm-ferma olur. Ruhumuzdaki şu illet-i kadimeyi çıkarabilir miyiz? İşte mesele burada!

Ruhumuzdan çıkması lazım olan ikinci fena huy da yekdiğerimize karşı perverde eylediğimiz kötü kıskançlıktır. İçimizde birinin mesleğinde ve sanatında muvaffakiyetini gördük mü, o kör olası huy galebe eder, hasedimiz artar, mutlaka çekemeyiz! Ama o muvaffakiyat yabancılarda tecelli ederse umurumuzda değildir... Refah ü servet içimizde olursa mı bize faydası var, yoksa başkalarında mı? Burasını zannederim bu defa anladık!

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1195, s. 582.]

1.25. İSTANBUL POSTASI

Ruz-ı Hızır kuzusunu çayırda çimende yemek arzusu bizde pek eski bir âdettir; zaten bütün Şark ahalisi hıdrellezde yaz geldi sayar; kasım gelmeden kışı hesaba katmaz. Ecdadımızın vaktiyle kurdukları bu taksim-i mevasim şimdilerde tahavvüle uğradı; şubatta, martta yazdan numune günler geçirdik; hıdrellez yaklaştıkça soğuklar canlandı; şimalden esen barit rüzgarlar ilkbahar güneşinin şuaatındaki tesiratını azalttı, derece-i hararet bir türlü gündüzleri bile yükselemiyor; hele akşamları, geceleri termometrenin daima sekizle on arasında oluşu, soba ateşini sevdiriyor.

Hava böyle adem-i ıttırat gösterirken **Avrupa** âlem-i siyasiyatı dahi kâh ihtiyar imparatorun hastalık ve sıhhat havadisiyle heyecanlar geçiriyor; kâh **Amerika**'da meydan alan **Meksika Muharebesi** tesiratıyla raşelere uğruyor; bu esnada ise **La Haye**'de beynelmilel sulh konferansında yine müzakereler devam ediyor! Diğer taraftan **Yunanistan**, **Trakya** muhacereti etrafında musanna olarak çıkardığı şemateti takviye etmek üzere harp-cuyane birtakım alâmetler gösteriyor. **Balkanlar Harb-i Müthişi**'nden çıkanların kâffesi, galip olsun mağlup olsun, fevkalâde bitap kalmış ve müthiş tazyikat-ı maliye altında ezilmiş bulunuyorlar. Binaenaleyh kimsenin yeniden muharebe ihtimaline çokluk ehemmiyet verdiği yoktur. Hele biz, uzunca müddet sulh ü rahat içinde yaşayıp yaralarımızı sarmak ve menabi-i iktisadiyemizi inkişaf ettirmekten başka bir şey düşünmüyoruz. Bu niyyat-ı halise ve ıslahiyemizin ispatlarını cihan-ı medeniyet her gün görüyor. Mesela bu hafta şehrimize vürut eden iki ecnebi müfettiş salahiyet-i kâmile ile **Anadolu-i Şarki vilayatı**nda ifa-yı vazife eyleyeceklerdir. Bu zevatın bir tanesi **Hindistan-ı Garbi**'de kâin **Felemenk müstemlekâtı**nda pek uzun müddet ifa-yı hizmet etmiş ve o diyarın ahali-i İslamiyesi ile birlikte yaşamış olduğu cihetle bizim memlekette deruhte eylediği vazifenin tatbikatında daha az müşkülat görecektir. Vakıa **Hindistan-ı Felemenkî**, **İslam**, **Hıristiyan**, **Mecusi** ve **Budî**, muhtelif mezahibe ve muhtelif anasıra mensup ahali ile meskûndur; orada dahi anasır beyninde tezad ü muhalefet vardır; yeni müfettiş böyle muhtelif unsur u mezhebe mensup memleketlerde tesis-i ıslahat için iki şart dairesinde temin-i muvaffakiyet olunabileceğini söylüyor ve bu

şartlar için de, "adalet" ve idare-i resmiyede "namuskârlık ve samimiyet"tir diyor. Ne güzel ve ne doğru düstur... Müfettiş-i cedidin bu meslek-i makbûl dairesinde ifa-yı hizmete muvaffak olduğu taktire **Anadolu**'nun **Rusya** hududuna mücavir vilayatında az vakit sonra pek mesudane tahavvüller ve terakkiler göreceğimizde şüphe yoktur.

Emr-i idarede namuskârlık ve samimiyet tabirleri kemal-i ehemmiyetle tetkik olunmaya layık bir sözdür. Müfettiş-i cedit, emr-i idarede namuskârlık kaydıyla iş başında bulunanların hakk u hakikatten katiyen inhiraf etmemesi lazım geleceğini anlatıyor. Vakıa bir vilayetin valisi mülki, adli, mali ve hatta askeri büyük salahiyetlere malik olunca o kadar müthiş bir nüfuz sahibi bulunur ki bu nüfuzun suiistimalden masuniyeti ancak valinin suret-i katiyede taraftar-ı hakk u hakikat olmasına vabestedir. Müfettiş-i cedit, **Hindistan-ı Felemenkî**'de ifa-yı hizmet eylediği o medit zamana müteallik malumatı, karşı yaka rüfekamızdan birisinin muharririne beyan ederken, orada teessüs eden idare rüesasının fevkalâde salahiyet-i vasiaya malik olduğunu ve bu salahiyetin tatbikatında son derece iltizam-ı hakk u adalet edilmekle memlekette bir devre-i refah ü istirahat güşat olunabilmiş bulunduğunu ilave eyliyor. Müfettiş-i cedit bu sözler ile, **Anadolu-i Şarki vilayatında** ancak aynı düsturun tatbikiyle temin-i maksat olunabileceğini anlatmaktadır. Zaten birtakım devletlerin kendi vilayat ü müstemlekât-ı baidesi hakkında tatbik eylediği tarz-ı idarelerde en ziyade müntic-i muvaffakiyet olanı böyle tevsi-i mezuniyet ü salahiyete yakın bulunanlarıdır. **Hükümet-i Osmaniye** dahi son zamanlarda şu hakikat-i idariyeyi teslim eylediği için **Memalik-i Osmaniye**'nin terakkiyat-ı atiyesini temin hususunda en mühim vasıta-i teşriiye olan **Vilayat Kanunu**'nu neşreyledi.

Vilayat-ı baidimize salahiyet-i vasiaya malik ü muktedir valiler tayin etmek ve onların yanına bu defa **Felemenk**'ten gelen müfettişler gibi emr-i idarede tecrübe-dide ve mütehassıs Avrupalılar koymak selamet-i vatan namına en müfit tedabirdendir. Vakıa şimdiye kadar çok defalar ıslahat heveslerine düştük, kanunlar ve usuller yaptık; fakat onların tatbikatında daima maraz-ı kadimimize yani fikr-i takipten mahrumiyete duçar olduk. Azimkâr valilerimizin yanında fikr-i takip sahibi ve ananat-ı kadime-i Şarkiye tesiratından azade Garplı müfettişlerin verilmesi eski hastalığa tekrar düşmekten bizi kurtaracaktır.

Ananat-ı Şarkiye miyanında sayılan fena huylardan en elimi bir vazife tahmil olunan her memurun arkasından –tatbik vazaifte ihmale düşmesin diye– mutlaka bir ikinci memurun daha gönderilmesine lüzum hasıl olmasıdır. Bizde, umumiyetle herkes ihmal ü teseyyübe meyyaldir, en ciddiyet-perver bir idarede bile vaz' olunan usul ü kavait üzerinden az vakit geçince mutlaka onun tatbikatı gevşer ve nihayet bir kenara atılır. Onun için her yerde torbalar dolusu evamir vardır; ikinci fena anane ise, ihmal ü tesyip sebebiyle husule gelen adem-i muvaffakiyeti mutlaka başka esbaba ve avamile atfetmek itiyadıdır. Hem bu itiyat o derece rasin surette ruhumuza yerleşmiştir ki çıkarmayı zor görüyorum.

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1196, s. 606.]

1.26. İSTANBUL POSTASI

Bu hafta vakayi ile dolu. **Meclis-i Mebusan** açıldı, ayan-ı kiram ile milletvekilleri iki seneye karip fasıladan sonra vazife-i teşrîiyelerine başladı. **İstanbul**'da Alman amiraline hoş-amedi merasimi ifa olunurken **Romanya**'da Osmanlı **Darülfünun** talebesine hüsnükabul gösteriliyor; **Arnavutluk**'ta ise hırs ü caha mağlup olan **Esad Paşa**'nın kaşanesi **Prens Guillaume**'un taht-ı idaresindeki hükümet asakiri tarafından topa tutuluyor; o kâşanede avene ve taraftaranıyla tahassun eden Paşa, evvela top güllelerinin ziyaretini kabulden sonra arz-ı teslimiyet ederek **Avusturya zırhlısına** gönderiliyor. **Arnavutluğun** rahat yüzü görmeyen muhitinde şu muharebe-i dahiliyenin ateşli oyunları oynanırken **İstanbul**'un yanı başında, **Ayastafanos**'un biraz arkasındaki "**Kalfaköyü**"nde dahi **Yunanîlik** çoşkunluğu eseri olarak biçare bir İslam ailesi itlaf olunuyor; köyde "Biz Müslüman muhacir istemeyiz" nağmesi altında **kurun-ı vustaya** yakışık alacak fark-ı mezhep davaları çıkarılıyor.

Fark-ı mezhep davası! **Şarkın** ne hazin komedyası! Zavallı edyan ü mezahip zuhur edeli beri hiçbir zaman amal-i siyasiye ve menafi-i hasiseye âlet olmaktan kurtulmamıştır.

Halkın cahil kısmını daima mezhep anahtarı ile kurma makine gibi tahrik edip galeyana getirdikten sonra dünyada daima envai mezalim-i siyasiye ika olunagelmiştir. Bu mezalim ü taaddiyatın en mudhik ü fecii şüphe yok ki elli senedir **Balkanlar**'ı yakıp kavuran ihtirasat-ı siyasiyede görülür; asla tereddüt olunamaz ki böyle mezhep namına tahrikât komedyasında en mahir oyuncular dahi **Yunanîlerdir**. Esasen yaygaracı olan bu kavmin tüccar efradı, **Avrupa**'nın her tarafına yayılmış olmak sayesinde amal-i milliye ve ihtirasat-ı siyasiyeleri etrafında şematet çıkarmakta çok mahirdir. Onlar zavallı mezhepleri ve o mezheplerin saliklerini amal-i siyasiye ve istila-cûyaneleri için baziçe yaparlar.

Mezahibi baziçe yapmak ve onun tesirat-ı ruhiyesiyle cahil ahaliyi tahrik edip görünüşte Allah için ve bâtında kendi hesabına iş görmek, tarihin bize verdiği en büyük hodbinlik derslerindendir. **Şarkın** vakayi-i muhtelifesine bakınız, birkaç asır geri doğru irca-i nazar ediniz; görürsünüz ki biçare memleketimiz dahili

felaketleriyle harici belalarını hep böyle mezheb ü din namına tahrikât-ı menfaat-cûyanede görmüştür. Devr-i istilamızı takip eden edvar-ı muhtelifeden sonra ilk hatve-i teceddüdü göstermek isteyen **Sultan Selim-i Salis**'in tasavvurat ü amal-i terakkiperveranesi dahilde halkın din namına gulüvv-i cahilanesiyle boğulduğu gibi **Rumeli**'nin bir asırlık bütün felaketleri ve facialarını ve nihayet orasını kaybedişimiz hep mezhep propagandalarıyla vücuda getirilmiştir. Onun için mutlaka bu riyakârane ve sahte şematetin sesini kıstırmak veyahut ona mukabil başka şematet çıkarıp o kâzip vaveylayı işittirmemek lazımdır. O şematetin müsebbipleri dahilde olsun hariçte bulunsun, **Müslüman** olsun olmasın, bizim en büyük düşmanımızdır; milletin, vatanın selameti için din ü mezhep namına tahrikâtta bulunanları tecziye etmekte tereddüt istemez.

Din ü mezhep namına cahil halkı tahrik edenleri nasıl en büyük düşman-ı mevcudiyet görürsem kezalik cahil halkın terakkiyat-ı asriye ile kabil-i telif olmayan itikadat-ı sakime ve ananat-ı kadimesini okşamakla o tabaka-i galizden kuvvet almak isteyenleri ve onlara istinat eden kuvvetleri de o derece muzırr-ı selamet görürüm. Artık kaybedecek hiç zaman kalmamıştır. Bize iki türlü çare-i selamet vardır; o da cehl ü taassubu ezip hakiki bir teceddüt tesis etmek ve milleti iktisaden inkişafa davetten ibarettir. Teceddüd-i hakiki milletin dimağını, intibah-ı iktisadi dahi kalbini takviye eyleyecektir, dimağ ile kalbi tazeleşen bir vücut artık hastalıktan korkmaz.

Dimağ ü kalbimizi zebun eden cehalet ü atalet sevkıyla hasta ve dermansız düşmüş idik; dermansız bir heyulaya benziyorduk; o heyulayı **Balkan müttefiklerinin** muharebesi devirdi, şimdi bize eskisi gibi heyula şeklinde görünmek lazım değil; bilakis manen ve maddeten teceddüt etmeye karar vermiş bir millet olmak üzere tanınmalıyız. Bu ise mutlaka tam manasıyla şerait-i teceddüdiyenin tesisine ve iktisaden intibahı temin için milletin mefluç kalan nısf-ı diğerini yani kadınlar hayatını ıslaha vabestedir.

Burada yarım tedabir kadar muzır şey olamaz, o yarım tedabir ancak ruhen ve kalben ve tam manasıyla teceddüdü anlamamış olanlardan sadır olabilir. O yarım müceddidlerden hazer edelim. **Japonya**'ya bakalım, kırk sene evvel otuz ufak yelken çektirmesine malik iken bugün beş bin parça vapur ve gemi denizlerde **Japon** bayrağıyla geziyor; bütün istihlakât-ı dahiliyesini kendisi ihzar eyliyor, vesait-i

müdafaasını, zırhlılarını bile kendisi imal ediyor. **Japonya** bu muvaffakiyeti elli sene evvel vaz' eylediği hakiki ve kati teceddüt programına medyundur. Yoksa yarım tedbirlere ve milletin cahil tabakasına istinaden riyakârlığa değil!

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1198, s. 18.]

1.27. İSTANBUL POSTASI

Bu haftaki nüshamızın birinci sayfasını **Doktor Besim Ömer**'in tasviriyle tezyin eyliyoruz. **Besim Ömer** namını tanımayan ve onun ya asarından veya hazakatinden müstefit olmayan pek azdır. **Besim Ömer** rub' asırdan ziyade müddettir çalışıyor. Ömrü bir say-i mütemadiden ibarettir. Şimdiye nispeten pek derin surette cehl ü gafletin hüküm-ferma olduğu bir zamanda mesai-i fenniye ve ilmiyesine başlayan bu tabib-i hazıkın mahsul-i hayatını tetkik edince onun ömr-i faalini takdir ü takdis etmemek nakabildir. **Besim Ömer** namı kütüphaneler dolusu asar-ı fenniyenin, mekteplerde yetiştirilmiş binlerce talebenin ve kavaid-i sıhhiyeye tevfikan dünyaya gelmesine yardım olunmuş ve büyütülmüş evlatların müradifidir. O asarın karileri nasıl **Besim Ömer** namını bir hiss-i tebcil ile yad ederlerse rahle-i tedrisinde yetişmiş olan talebe-i tıp dahi muallimlerini bittabi öyle tevkir eyler. İlk nefha-i hayatlarını **Besim Ömer**'in dest-i hazakatine medyun olanlar ise şüphe yoktur ki bu tabib-i hazıka karşı bir baba hissi beslerler.

Besim Ömer'in bu evsafına zamimeten bir hassası daha vardır ki o da tam manasıyla bir dost-ı müşfik-i vefadar olmasıdır. **Doktor Besim Ömer Bey**'i gazetemizin tesisinden evvel tanımıştım; gazetemizin ilk neşriyat-ı sıhhiyesini onun kalemine medyunuz; **Servet-i Fünûn**'un koleksiyonunda tabib-i muhteremin mahsul-i irfanı olan pek çok asar vardır ve bu asarın kâffesi fenn ü ilmin ve kavaid-i hıfzısıhhanın beyne'l-halk tamimi maksadıyla yazılmıştır, binaenaleyh son yirmi beş senenin terakkiyat-ı sıhhiye ve fenniyesi ile fenn-i vilade tatbikatındaki tekemmülatımızı ekseriyet itibariyle **Besim Ömer Bey**'e medyunuz.

Binaenaleyh **Servet-i Fünûn** muallim-i muhteremin tasvirini gazeteye derç ve ona karşı kalbinde sakladığı hissiyat-ı takdir ü izazını ilan etmekle müftehirdir.

Doktor Besim Ömer Bey'in namı, "**Hilâl-i Ahmer**"in terakkiyat-ı hazırası ile ziyade alakadardır. Pek eski bir zamanda müesses olduğu halde uzun bir müddet gubar-ı metrukiyet altında kalan müessese-i hayriyenin ihya ve teceddüdünde **Doktor Besim Ömer Bey** bir gayret-i hayırhâhane göstermiş ve burada dahi muvaffak olmuştur.

—o—

Bu sayfa-i musahabeyi mülkümüzde meşhut olan terakkiyata ve milletimizde görülen intibah-ı iktisadilere hasredebildiğim zamanlar son derece memnun olurum. Bugünlerde memnuniyetim pek ziyadedir. Zira her tarafta ciddi ve hakiki bir teyakkuz-ı iktisadi müşahede eyliyoruz. Halk artık mevcudiyet-i milliyenin ve dünyada temin-i hayatın yalnız intibah-ı iktisadiye muallak olduğunu, ticaret ü sanayiden zevk almadıkça hakk-ı hayatın teessüs eyleyemeyeceğini anladı. Bütün tabakat-ı milliyede hasıl olmaya başlayan emele mukabil hükümet memurîni ile mahafil-i resmiyede tüccar ü sanatkâra karşı bir hiss-i himayet ü şefkat hasıl olmalıdır ki istikbale nazar-ı ümit atfeyleyebilelim.

Maatteessüf memurlarımızda bu halet-i ruhiye henüz uyanmamıştır; onlar oturdukları sandalyelere pür-hırs ü tehalük yapışmışlardır. Hazine-i milletin dolması, efrad-ı milletin tezayüd-i refahıyla olabileceğini düşünemiyorlar ve düşünememekte mazurdurlar; zira böyle düşünmek lazım geldiğini şimdiye kadar onlara söyleyen olmadığı gibi şimdi söyleyen olsa bile memurlar buna inanacak malumat-ı ilmiyeden mahrumdurlar. Binaenaleyh iktisadiyata, yani ticaret ü sanayie müteallik mesailin memur kafasıyla halline çalışmaktan mütehassıl felaketlerden erbab-ı ticaret ü sanayi bir türlü kurtulamıyor. Erbab-ı ticaret ü sanayiin başında pervaz olan bir felaket daha vardır ki o da mağlub-ı hissiyat olan birtakım coşkunların şerait-i asliye-i ticariye ve sınaiye ile nakabil-i telif olarak ittihaz eyledikleri tedbirlere maruziyetidir. Ticarette aslolanın "temettu" olduğunu bilmek için âlem-i ticarette yaşamak lazımdır; kezalik ticarette hissiyat ile hayalatın hüküm-ferma olamayacağını anlamak için erkam ile ve nukud ile uğraşmak ve "matlub" ü "zimmet" denilen hesabatın tesirat-ı maddiyesini bilmek icap eder. Asırlardan beri umur-i iktisadiyeyi istihfaf eden bu millet işbu icabat-ı katiye-i erkama ve hesabata külliyen bigâne bulunduğu için o bigânelik içinde teşekkül eden dimağlar memleketin iktisadiyatına, yani ticaret ü sınaatine müteallik mesailde kararlar vermek salahiyetini haiz olunca netice hüsran olur.

İşte böyle bir netice-i müellimeden korktuğumuz içindir ki bir taraftan milletin intibah-ı iktisadisini kemal-i şevkle alkışlarken diğer cihetten "memur kafa"larının lüzum-ı teceddüdünden daima bahseyliyoruz. Bizdeki memur kafası büsbütün başka bir şeydir.

Bunun başkalığını ve şerait-i ticariye ile nakabil-i telif olduğunu işin içinde bizzat tecrübe ederek anladım. Bizdeki memur kafasıyla ticaret zahmet çeker; binaenaleyh memurlarımızdan tüccar yapmak adimü'l-ihtimaldir, halbuki tüccardan olan zevatın memuriyetinden çok fayda memuldur ama taciri o hissiyat-ı esaret ü mahrumiyete alıştırmak kabil değildir. Bir çare kalıyor ki o da memurların tüccara karşı olan vaziyetinin değiştirilmesidir. Bunu da rüesa-yı hükümetten bekleriz.

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1199, s. 34.]

1.28. İSTANBUL POSTASI

İktisadiyatın derece-i ehemmiyeti **Meclis-i Mebusan** kubbesi altında dahi anlaşıldığı için bu hafta zarfında **"Teşvik-i Sanayi" Kanunu** sair levayih-i kanuniyeye tercihen mevki-i müzakereye alındı; mebuslar bu kanunun ehemmiyet ü lüzumunu ittifak-ı ara ile teslim eylemişler ki hükümetin meclise tevdi eylediği beş yüz küsur parça kanun levayihi miyanında **Teşvik-i Sanayi Kanunu**'na bir mevki-i mümtaz ü tercih verdiler; buna teşekkür ederiz.

Meclis-i Mebusan'ın gösterdiği şu hareket-i sanayi-perverane cidden fal-i hayırdır; selamet ü halasın iktisaden tealide olduğunu anlamış olan kuvve-i teşrîiye, kanun-ı cedidi bittasdik mevki-i icraya gönderdikten sonra hükümet ile memurlarımız o kanunun tatbikatında aynı heves ü kabiliyeti irae ederse ve efrad-ı milletin sarf etmek isteyeceği gayret-i iktisadiyeye hükümet âkilane, vâkıfane hocalık ederse istikbale ümitle bakabiliriz. Vakıa bu **Teşvik-i Sanayi Kanunu**'nun mevcudiyetini idrak etmek ne derece şayan-ı takdir bir alamet-i intibah ise o kanunun neşrinden sonra taraf-ı hükümetin tatbikatında vukuf u himayet irae eyleyebilmesi dahi o derece mühimdir. Hükümetin bu baptaki amal ü niyyatı sarih ve her türlü takdirin fevkindedir. Ancak büyük ve küçük memurların sadr-ı hükümetteki bu emeli anlayabilip ona göre müşevvik-i sanayi vaziyetine geçebilmesini biraz güç görüyorum. Zira, geçen musahabede bahseylediğim bizim "memur kafalar"ı sakim itiyadatından kolayca vazgeçemez; şimdiye kadar erbab-ı sanat ü ticareti istihfaf u ızrardan başka meslek tutmamış olan memurların birdenbire hami-i sanat ü ticaret olacağına ihtimal veremiyorum; onun için kanun-ı cedidin neşrinden sonra tatbikatında hükümetin tedabir-i ciddiye ittihaz eylemesini bekliyorum.

Vakıa memleketimizin eskimiş "memur kafa"larına ticaret ü sınaati, yani bir işadamının vaziyet-i mühimme-i maddiyesini anlatmak nakabildir. Şimdiye kadar memurlar yalnız maaşçı ve "müstehlik" vaziyetinde yetiştiği için efrad-ı milletin "müstahsil" aksamının, tüccarın, ihtiyacat-ı hakikiyesini ve onların vaziyet-i maddiyesini memurlara anlatmak müstebattır. Bu nokta-i mühimme memurlarca idrak olunmadıkça **Teşvik-i Sanayi Kanunu**'ndan muntazar fevaidin hakkıyla temini kabil olmadığı gibi tüccarın ve sanatkârın mazhar-ı himayet olabilmesi dahi

ihtimal haricindedir. Bizde memurlar daima, "Memnudur, yasaktır!" demekten zevkyab olmuş mütehakkim bir güruhtur. Tüccar ile sanatkâr ise faaliyet-i iktisadiyesine inkişaf vermek için kuvve-i icraiye-i hükümetin yardımına muhtaçtır. Kavanînin men eylediği mevaddın tatbikatına memur olanlar sade, "Yasak!" kumandasını vermekten mütellezziz olursa ticarette lezzet kalmaz, tüccar fakir olur. Şu tasvir eylediğim "zevk-i men" meselesi erbab-ı ticarete nasıl bir büyük bela teşkil ederse icra mevkiinde bulunan memurların hukuk-ı ticaretten bîhaber olması dahi ayrıca başka felaket teşkil eder. Meselenin şu ikinci kısmını anlatmak için uzun uzadıya tafsilata girişecek yerde size bir misal irat eyleyeceğim. Misalim matbaacılık sanatının hukuk-ı ticariye ve iktisadiyesine taalluk eyliyor:

Geçen hafta matbaamıza nezaretlerin birinden memur geldi. Erkân-ı nezaretin mühimlerinden bir tanesinin imzasını havi bir tezkerede, "nezaretin kendi arsalarından birinde bir matbaa vücuda getirmesi verilen karar icabından olmakla bir matbaa tesis ü teşkili hususunda" malûmat-ı acizanemize müracaat olunuyor idi. Tabii idi ki nezaretin tesis edeceği matbaa bizim müessese gibi emlak vergisi ve temettu vergisi vermeyecek; gerek binasının inşasına ve gerek alat u edevatına tahsis kılınacak para bütçe muhassasatından alınacağı için o paranın tüccarca faizi ve itfası aranılmayacak... Kezalik oraya tayin edilecek müdürün maaşı dahi mutlaka nezaretin bütçesine dahil bulunacak, binaenaleyh matbaanın bilançosuna girmeyecek...

Şu hesapça bir taraftan mebusan-ı kiram **Teşvik-i Sanayi Kanunu**'nu tevsi' ü tasdik ederek erbab-ı sınaati muhafaza ve himayet etmek isterken diğer taraftan bir nezaret kendi muhassasatıyla matbaa açıp müessis-i darü't-tıbaalara rekabet eyleyecek idi. Mamafih, matbaalara resmen rekabet icrasının, bu defa teessüsü mutasavver matbaa tarafından ilk defa başlanacak olmadığı için iş bize pek ziyade garip görünmedi. Ta cennetmekân **Sultan Mecid** zamanında ihya olunan **Matbaa-i Amire**, devletin evrak-ı nakdiyesi ile erbab-ı teşebbüsün uhdesinden gelemeyecekleri asar-ı nefisenin tab ü temsili maksadıyla müesses olduğu halde o müessese, devair-i hükümetin evrakını basmak üzere hariçten bir müessese-i ticariye gibi elyevm fiyat veriyor, para alıyor ve bittabi fiyat verirken bizler gibi, emlak ü temettu vergileri hesabatı ile bütçe-har memurların aidatını düşünmek vaziyetinde kalmıyor. **Matbaa-i**

Amire'den gördüğümüz şu rekabet-i gayr-i mantıkiye ortada iken bir başka nezaretin –kendi işlerini itmam etmiş gibi– mâtbaacılığa kalkmasına müteaccip olamam.

Balâda zikreylediğim misaller himaye-i sanayi efkârının bizde ne kadar iptidai vaziyette olduğunu anlatır sanırım. Misalleri yazarken burada devletlerin hiçbir zaman fabrikatör olmayacaklarına ve devletler bazen darü's-sanaalar tesis ederlerse bunun da ancak müdafaa-i milliye ihtiyacına ve **sanayi-i nefise**nin muhafazası arzusuna müpteni olması lazım geleceğine dair **ilm-i iktisat** uleması tarafından mevzu' kavaid-i malûmeden bittabi bahsetmiyorum... Ben musahabemiz sütununda misallerimi zikretmekle teşvik-i sanayi arzularının icraat-ı resmiyeye ekseriya ne kadar mugayir bulunduğunu anlatmak istiyorum.

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1200, s. 50.]

1.29. İSTANBUL POSTASI

Yağmurlar kemal-i şiddetle devam eyliyor; **İstanbul'un fethi** sene-i devriyesinde yapılan ihtifal-i milli gününde bile, tarihlerin ifadatına nazaran zaman-ı fetihte olduğu gibi, kemal-i şiddetle yağmur yağdı; o nümayiş-i vatanperveraneye iştirak edenleri ıslattı. İhtifal-i milliye kemal-i şerefle iştirak edip yağmura maruz kalmış olanlar o günün hatıratı miyanına mutlaka şu cilve-i semayı dahi katacaklardır; ve korkarım ki çoklarında yağmurun nüfuzu, iştirak eyledikleri nümayişin nüfuz-ı manevi ve tarihisinden ziyade ruhlarında eser bırakacaktır. Ve bunu da pek tabii buluyorum... Sözümden müteaccip olmayınız. **İstanbul'un fethi** vesilesiyle icra olunan ihtifal-i milliye iştirak edenler arasında acaba yüzde kaç kişi bir milletin bu gibi hatırat-ı tarihiyesinin yadındaki ehemmiyeti hakkıyla anlamış ve ruhen, kalben heyecan hasıl etmiştir? Efrad-ı millet, avan-ı tufuliyetinden beri kendi tarihiyle, vakayi-i ecdadıyla beraber yaşamadıkça ihtifallerin ve yad-ı mazinin ehemmiyet-i kutsiyesini hakkıyla idrake muvaffak olamaz, bir mefkûre-i milliyeyi pişgâhında daima şuledar göremez. İşte şu mülahazaya binaen cuma günkü ihtifal-i mübeccele iştirak eden halkın münevverü'l-efkâr olan ricaliyle şübban-ı ateşîninden maadasını günün ehemmiyet ü kudsiyetini hakkıyla ihata etmiş addedemem, onun için onların hafızasında yağmurdan ıslanmak keyfiyeti **İstanbul'un fethi** vaka-i mukaddesesinden çok ziyade eser bırakacaktır diyorum. Nasıl bırakmasın ki nümayişkârların ekseriyet-i azimesi **Türklerin** nereden çıkmış ve **İstanbul** civarına nasıl gelmiş ve belde-i latifeyi nasıl fetheylemiş olmasına müteallik malûmat-ı tarihiyenin en sathilerinden mahrumdur ve bu bapta kabahat hiç de kendilerinin değildir. Ekseriyetimizi teşkil eden bu cahil ü bivukuf halk bizim en bigünah ve fakat en galiz tabaka-i milliyemizdir; bunların seviye-i irfanı yükselmedikçe **Türklüğün** semt-i selamete sevkının ihtimali yoktur.

Binaenaleyh münevverü'l-efkar olanlar bu biçare ve bigünah halkı mümkün olduğu kadar ve anlayabileceği surette tenvir etmeli. Fakat vazife-i tenvir ü irşatta mahrum-ı irfan olan ahalinin hazmeyleyemeyeceği hissiyatı tevlitten içtinap etmelidir. Zira halk pek çabuk mahkûm-ı hissiyat olur; alelhusus bu mahkûmiyet-i hissiyeye menafi-i maddiyesi de karışacak olursa o halkın zaptı güç olur.

Cuma günkü merasim-i ihtifaliyeyi idare edenler bu hakayık-ı içtimaiyeyi kemal-i ehemmiyetle nazar-ı dikkate almış oldukları için hareketleriyle, sözleriyle pek güzel tesirler bıraktılar. Onların nutuklarını dinleyen halk ecdadımızın büyüklüklerini öğrenirken kendi taksiratımızı beraber hisseyliyor ve kalbinde uyanmak ve çalışmak hissini duyuyor idi. İşte bundan sonra bütün **Türkler**in kalbi böyle hislerle çarpmalıdır ki ümid-i selametimiz artsın.

İstanbul'un fethi merasim-i ihtifaliyesi bende pek çok mülahazalar uyandırdı. Evvela tahattur eyledim. Kendi zamanımda tahsil eylediğim mekteplerde yani mekteb-i rüştiyede ve sonra **Mekteb-i Mülkiye**'de bize nasılsa **tarih-i Osmani** dersi vermemişler idi; **Hannibal**'ın menakıbını, **Napoléon**'un muharebatını öğrenirken **Osmanlı tarihi**nden bihaber idik. **Tarih-i Osmani**nin mefahirine müteallik vakayii öğrenmiyorduk; biz bunları kendimiz arayıp sorup ve kitaplar karıştırıp hırz-ı can eyliyorduk.

O zamanki mekteplerin programlarındaki tarihe müteallik ahval böyle olduğu gibi **matbuat** dahi maziye müteallik mebahis-i tarihiyeden katiyen dem vuramaz idi. Binaenaleyh bize nispeten nesl-i hazır cidden bahtiyardır. Gençler istikbal için bizden çok iyi hazırlanabileceklerdir. **İstanbul'un fethi** sene-i devriyesi zaman-ı tahsilime ait şu hatıratı tazelediği gibi **İsviçre**'de **Cenevre**[1] şehrinin yüzüncü sene-i devriye-i istiklâliyesi vesilesiyle bu kış gördüğüm menazırı dahi pişgâhımdan geçirtti.

İstanbul'un cesamet ü nüfusuna nispeten adeta bir mahallesi demek olan **Cenevre** şehri, **Napoléon**'un dest-i tecavüzünden kurtulduğunun yüzüncü sene-i devriyesini öyle bir ihtişam ü mükemmeliyet ile tebcil eylemiş ve bu ihtifale bütün şehir halkı, öyle pürhelecan iştirak etmiş idi ki bunun tarifi nakabildir. **Cenevre** şehremini o gün bu muharrir-i âcizi refakatine kabul ile ihtifal-i millinin tekmil safahatını yakından göstermiş ve karşımızdan geçen ahalinin kalplerinin yalnız bir his ve bir iftiharla kabarmış olduğunu anlamış idim. Merasim-i ihtifaliyeden sonra şehir dahilinde bir çok dolaştım, arabacılarla, bahçıvanlarla, satıcılarla, otel garsonlarıyla konuştum; o şehrin en ufak ferdinde bile **İsviçre**'nin ve hele **Cenevre**'nin tarihine müteallik tekmil malûmat u tafsilatı ve teferruatı mevcut

buldum. Her fert, mesela sokakta portakal satan bile **Cenevre**'nin **Napoléon**'dan nasıl kurtarılmış olduğunu ve kurtaranların kimler olduğunu biliyor ve ecdadı miyanında öyle azimkâr ricale malikiyetten dolayı pürgurur olarak tarihini anlatıyor ve ara sıra "Mis kokulu portakal!" diye bağırıyor idi.

Cenevre'nin yüzüncü sene-i devriyesi ihtifalinde sabahleyin bulunduktan sonra günümün kısm-ı mütebakisini hep böyle tetkikata hasretmiştim. Sabahleyin merasim-i ihtifaliyeye iştirak ederek bir asır evvelki kıyafetleriyle pişgâhımdan geçen alay efradının ve onu kemal-i sükûn u huşu ile temaşa eden halkın aheng-i millisine nasıl hayran kalmış isem akşam üzeri tabaka-i avamın en kabalarıyla ettiğim mükâlemelerin teessüratı ile dahi o derece mütehassis olmuş idim. Mefkûremiz bir olsun, milletimizi bu tarzda bir tarik-i teceddüde sevk edelim.

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1202, s. 82.]

[1] Şehrin adı orijinal metinde **Fransızca** imlasına uygun olarak "Ceneve (**Genève**)" şeklinde geçmektedir [HK].

1.30. İSTANBUL POSTASI

Yağmurlu yaz devam eyliyor; **Yunanın** balâ-pervazlığı ve **Arnavutluğun** keşmekeşi gazetelere zemin-i kelâm oluyor; havai veya siyasi olan bu hadisatın etrafında herkes bin türlü sözler söylerken günler muttasıl geçiyor. **Yunanın** balâ-pervazlığı, hele bizler için, o kadar maruftur ki **Atina** menabiinden her gün çıkan bin türlü vaveylaya bir büyük ıskonto tatbik etmeden kulak asmak mutadım değildir. **Avrupa'nın** himaye-i tarih-perveranesiyle bir asır evvel kesb-i istiklal eden **Yunan** mahut fikr-i azimin arkasından daima koşuyor; muharebe-i ahire bu amale kısmen vücut verdiği için zaten meftun-ı hayalat olan **Yunaniler** bittabi balâ-pervazlığı çok artırdılar. Kendilerini **Yunan medeniyet-i kadimesinin** vârisleri ve ahfadı sayarak maziye müstenit bir gurura mağlup olan bu kavmin içinde ciddi düşünenler itiraf eyliyorlar ki **Balkan Muharebesi'nin Yunaniler** hesabına yazılan muvaffakiyat-ı gayr-i memule ve sehilesi, ilk defa oturduğu bir kumar masası başında harikulade bir talihe mazhar olarak ziyade para kazanan acemi kumarcılarda olduğu gibi bütün **Yunanileri** feth ü istila sarhoşluğuna düşürmüştür. Şimdiye kadar izhar eyledikleri alaim, bu sarhoşluğun devamını gösteriyor; 1313 senesinde **Edhem Paşa** ordusunun savleti karşısında pabuçsuz kaçan **Efzunlar**, şimdi birer **Termopil** kahramanı sayılıyor. O zaman perişan kaçan ordusuyla ne yapacağını şaşırmış olan **Diadokhos Konstantinos**, şimdi namağlup namı takılmış bir ordunun cihangirliğe namzet hükümdarı addolunuyor! Nasıl ki acemi kumarcı dahi yeşil masa başında zuhur eden talihin daimi surette devamını tasavvur edip eline geçen malı taht-ı tehlikeye atarsa **Yunanilerin** dahi şu aralık bütün civar komşularına karşı meydan okuduğunu görmekle o kumarcı vaziyetini tahattur eyliyorum. Mamafih **Yunanistan'da** adetçe pek kesir olan balâ-pervazan miyanında itidal-i demle düşünür ve kumar oynamakta tecrübe-dide, kurnaz oyuncuların dahi mevcut olduğunda şüphe etmek istemediğim için bütün bu şematetin çok geçmeden sükûnet bulacağını ümit eyliyorum.

İki sene akdem güya neşr-i medeniyet namına ayaklanan **Balkan akvamının** kabiliyet-i medeniyesi ahiren intişar eden **Carnegie Tetkikat Heyeti'nin** ifade-i evveliyesi ile pek güzel teşrih edildi. **Carnegie** tarafından edilen muavenet ile **Balkanlar'da** tetkikat-ı bitarafane icra eden heyet bütün **Balkanlıların** hal-i harpte şerait ü evsaf-ı medeniyeden az çok uzaklaşıp **kurun-ı vustayı** tahattur ettirmiş olduklarını yazdıktan sonra ilk hezimetimizi müteakip **Bulgarların** bize karşı

gösterdikleri muamelat-ı vahşiyane asırlardan beri toplanmış bir husumetle kabil-i tevil ise de bir sene evvel kardeş diye selamladıkları **Bulgarlara Yunanilerin** yaptıklarına bir isim vermek kabil değildir diyor.

Sahte bir liva-yı medeniyet ile ve müttefikan üzerimize saldıran **Balkan akvamının** öyle bir liva-yı teali altına girmekte hakları olmadığı meydana çıkınca **Avrupa'nın** bitaraf efkârını kazandığımız gibi son zamanlarda memlekette görülmeye başlayan arzu-yı teceddüt ü say-i gayret hakiki merakiz-i medeniyede lehimize cereyanlar tevlit eyledi. Acaba teceddüt ü terakki hususundaki arzumuzun tatbikatında ciddi bir cesaret-i medeniye gösterebilecek miyiz? Teceddüt ü terakkinin yalnız bir türlü olacağını yani mütemeddin akvamı numune ittihaz edip içtimaen ve iktisaden bir inkılap tevlit etmekten başka çare bulunmadığını anlayacak mıyız?

Madem ki **Osmanlılık politikasının** yani anasır-ı muhtelifeyi amal-i milliyemize sevk etmek arzusunun tamamen nakabil-i tatbik olduğunu anladık, **Osmanlı İmparatorluğu** içinde **unsur-ı İslamı** intibah-ı içtimai ve iktisadîye sevk etmekten başka çare kalmadığını gördük. O halde şu inkılab-ı mübremin husulünde asla tereddüt göstermeyelim, tarihin bize gösterdiği derslerden ibret alalım. Vakıa hakayık-ı tarihiyeden olarak mevcut bir düstur-ı idari vardır ki o da seviye-i irfan ü ilimleri bizim gibi dun olan akvamın ser-kârında bulunanların mensup oldukları milletin elinden tutup teceddüt ü tealiye sevka memur oluşudur. Bu hakikat-i katiye sebebiyledir ki cahil milletin ser-kârında bulunanlar böyle hareket eyleyecek yerde o milletin tabaka-i umumiyesinden çıkacak arzularını okşarsa yani sevk eyleyecek yerde sevk olunurlarsa o zaman milleti kurtarmak nakabildir. Böyle müceddidane ve terakkiperverane harekâta birkaç defalar başlanmış ve bittabi bunun aksülamelleri görülmüş ise de fikr ü emel-i teceddüdün daima tazelenmiş olduğu aşikârdır. Muharebe felaketlerinin hitamından sonra hükümetin icraat-i umumiyesinde bu arzu daima görülüyor; buna münevverü'l-efkâr olanlar da peyrev oluyor. Ama bazı cühela veyahut kisve-i cehalete girmekte fayda bulanlar söylenirmiş; buraya ehemmiyet verilemez. Zira efkâr u harekât-ı müceddidane cühelanın duçar-ı hücum u tarizi olmadıkça reng-i aslisini muhafaza edemez.

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1203, s. 98.]

1.31. İSTANBUL POSTASI

Elimde beş yüz sayfalık büyük bir kitap var; sahaifini çevirip okuyorum, iki senelik sergüzeşt-i felaketimizi tekrar görüyorum ve bu kitabın sahaifini çevirdikçe mündemiç olduğu hakayıkın **Fransızca**, **Almanca**, **İngilizce** lisanlarla şimdi benimle beraber **Avrupa**'da binlerce adam tarafından okunulduğunu düşünüyorum, bu düşünce, sergüzeşt-i müthişimizin büyük bir tesellisi oluyor.

Zannederim ki hangi kitaptan bahseylediğimi anladınız. Amerikalı milyarder **Carnegie**'nin eser-i semahati ve insaniyeti olan ve **Balkan** sahne-i harbine gönderilen muhtelif milletler ricalinden müteşekkil bulunan heyetin yazdığı cesim ciltten bahseyleyeceğim.

İttifak eden **Balkanlıların** iki sene evvel üzerimize saldırdıkları zaman hatır ü kalplerinden geçirmedikleri muvaffakiyat-ı sehileyi istihsal etmişler ve **İstanbul** kapısına gelmişler idi. Biz külliyen mağlup olmuştuk; mağlubiyetimiz iki türlü idi; yani hem maddeten ve hem manen enzar-ı medeniyette sukut eylemiş idik; **Balkan** kardeşlerinin neşriyat-ı mütevaliyeleri sayesinde **Avrupa efkâr-ı umumiyesi** kâmilen aleyhimize dönmüş ve müttefik milletleri **Şarkın** pişdar-ı medeniyeti addeder olmuşlar idi. Müttefiklerin yalnız biz biçareleri yere sermek için ittifak etmiş olduklarını biz biliyorduk, fakat derdimizi kimseye anlatamıyorduk; hakikat boğuluyor idi... Lakin hakikat boğulmaz, yürür, diye vaz' edilen kanun-ı tabiat çok geçmeden kendini gösterdi. Müttefikler birbirlerini yediler, şimdi de **Carnegie Heyet-i Tahkikiyesi**'nin bitarafane ve hakşinasane yazdığı eser-i mehip intişar eyledi... Yüz binlerce nüshası **Fransızca**, **Almanca** ve **İngilizce** lisanlarında yazılmış ve aynı zamanda intişar etmiştir. Şimdi kitap bütün mahafil-i medeniyeye tevzi olunmuştur. Bu bizim için son derece mühim bir vakadır. Zira kitabın intişarıyla **Balkanlıların** **Avrupalılar** nazarında hasıl eyledikleri itikat yıkıldı; onların pişdar-ı medeniyet olmaktan pek uzak bulundukları anlaşıldı. Adeta diyebilirim ki **Balkanlılar** ittifakları ile temin eyledikleri fevaid-i maddiyeden ziyade bu kitabın intişarıyla büyük zarar-ı manevi gördüler.

Kitap bizi medh mi eyliyor? Hayır bilakis! **İslamların** da muharebe safahatında kavaid-i medeniyeden ayrıldıklarını ve hiss-i intikama mağluben harekât-

ı müessifeye kalkıştıklarını söylüyor; fakat kitabın bizim hakkımızda yazdığı şeyler **Avrupa**'ya yeni bir şey öğretmiyor; **Avrupa** bizi o kitapta yazılanlardan bin kat fazla vahşi ve hunhar bellemiş idi! Heyet-i tahkikiyenin bizim hakkımızda bulduğu ve yazdığı şeyler şimdiye kadar **Avrupa**'da hakkımızda yazılanların yanında gül suyu ile yıkanmış şeylerdir... **Yunaniler** ile **Bulgar** ve **Sırplar** hakkında **Carnegie Heyeti**'nin neşreylediği rapor ise **Balkanlıların** cephelerine vurulmuş müthiş bir ilam-ı vahşettir!

Artık **Balkanlılar** ne derlerse desinler, âlem-i medeniyetin verdiği bu ilamdan kurtulmak ihtimalleri yoktur; heyet-i tahkikiyenin tetkikat-ı muşikâfane ve bitarafane neticesinde yazdığı sahaifi mütalaa eden her Avrupalının dimağında sabık **Balkan** kardeşleri ebediyen mahkûmdur! Bundan sonra **Atina** palikaryaları **Yunan medeniyet-i kadimesi**nin evlad ü ahfadı olmak iddiasına kimseyi inandıramaz! **Kral Ferdinand** yeniden bir muharebeye kalkacak olur da yine **Şarkta** medeniyet neşreyleyeceğim derse buna kimse kulak asmaz! Hele **Balkan** milel-i muhtelifesinin heyet-i ruhaniye ve mezhebiyesini bu kitap pek iyi anlatıyor. Papazların âlem-i bekaya ve selamet-i ervaha müteallik mesailden ziyade nasıl bu dünyada birer alet-i siyaset olduğu kâmilen meydana çıkmış olduğu için **Garp** merakiz-i medeniyesinin münevver ü bitaraf nazarları bademe mezhep yaygaralarıyla kolay kolay aldatılamayacaktır. Bunun bizim için fevkalade ehemmiyeti vardır; ve nasıl ki şu son **Rum Patrikhanesi ihtilafı**nın tarz-ı telakkisinde asarı görülmüştür. **Rumeli** müessesat-ı mezhebiye ve memurin-i ruhaniyesine müteallik olarak **Carnegie kitabı**ndan atideki satırları nakleyliyorum. Bu satırları bir kitab-ı ecnebide okumuş olmakla cidden müteselli oluyorum:

"Papazın hâl ü mevkii bittabi nazar-ı dikkatimizi davet eyledi; **Makedonya**'da itlaf olunduğundan bahsolunan **Rum** papazlarından yalnız bir tanesinin **Bulgarlar** kurşunu ile maktul düşmüş olduğunu anladık. Papazın **Rum asilerine** riyaset eylediğini **Bulgarlar** iddia eyliyorlar ki buna asla müteaccib ü mütehayyir olmayız. **Makedonya**'da papazlar ister **Bulgarlar** olsun ister **Rum**, mutlaka kendi unsurlarının en mühim ü hakiki alet-i siyasetidir. Papazların hemen kâffesi kendi çetelerinin rüesasıyla daima rabıtadadır; binaenaleyh bir papazın heyet-

i isyaniyeye riyaset ederek maktul düşmüş olması müstebat olmadığından meseleye memurin-i ruhaniye katlolunmuş tarzında telakki edilemez."[1]

Şu balâya nakleylediğim fikra **Rumeli** felaketlerinin iç yüzüne müteallik mühim bir noktadır; inkişafını nazar-ı teşekkürle görmeliyiz; kitapta hakkımızda yazılan mesaili dahi nazar-ı dikkate alıp efrad-ı milletimizi atide daha ziyade kavaid-i diniyemize riayetkâr etmeliyiz, bunun çaresi ise ilm ü irfandır ve mekteptir. Ama teceddütkârane ve terakkiperverane bir mekteb-i irfan!

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1205, s. 130.]

[1] **Carnegie Heyeti Raporu**, sayfa 74, satır 9.

1.32. İSTANBUL POSTASI

Ahali zengin olmadan devlet bütçesi düzelemez nazariye-i iktisadiyesini anlamaya başladığımız için hükümet erbab-ı ticaret ü sanayii teşvik etmek istiyor; her tarafta para kazanmak için büyük hevesler görülüyor; şirketler teessüs eyliyor, mağazalar kuruluyor, dükkânlar açılıyor; şimdiye kadar nazar-ı istihkar ile gördüğümüz mesalik-i maddiye pek mergup addolunuyor; yani hayatın maddi esaslara müstenit olduğu, dünyada yaşamanın maddi bir mübarezeden ibaret olduğu kabul ediliyor.

Vakıa bu âlem, sade ticaret ü sanayi âlemidir; bütün donanmalar, ordular, milletlerin menafi-i maddiye ve iktisadiyesinin müdafaası için besleniyor. Müdafaa-i hudud u memalik ile menafi-i ticariye müdafaası hemen bir derece-i ehemmiyette görülüyor. Bizler ise ticaretten ve sanayiden külliyen bigâne ve yalnız müstehlik vaziyetinde olduğumuz için şimdiye kadar bu hakayıkı anlayamıyor, daima hissiyata kapılıyor idik. Hissiyatperverlikte suret-i daimede duçar-ı mübalağa oluyor idik; heyet-i umumiyemizin ilm ü irfanı ve malumat-ı iktisadiyesi pek noksan olduğu için milletin umumunu istila etmiş olan cehl ü taassubun muhassala-i elimesinden en gayretperverler dahi kırılıyor idi; en faal ü terakkiperver fikirler ve emeller o muhassala-i elimenin zebunu oluyor; güzel başlanan işler akamete düşüyor idi. Bu muhassala-i elime, daha doğrusu cehlin tesirat-ı muhribesi memlekette her ne zaman emel-i terakki uyanmış ise ona karşı gelmiş ve kuvve-i muhribesini dahi zamana ve eşhasa göre ya cesurane veyahut haifane göstermiştir.

Bu mülahazata binaendir ki milleti iktisaden uyandırmak için efradın saha-i ticarete atılmasını teşvik ile beraber o sahada kat-ı merahilin en mühim âmili bulunan maarifi tamim icap eder. **Avrupa**'nın müterakki merakiz-i sanaa ve ticariyesinde mesalik-i mergube mutlaka erbab-ı ilm ü irfan elindedir. Vakıa iktisadiyatın saha-i mübarezesi pek müthiş bir meydan-ı imtihandır; ilm ü irfan ile mücehhez olmayanlar mutlaka mecruh u maktul düşer; elindeki avucundakini kaybeylediği gibi kendisi dahi mahv ü helak olur.

Ticaret ü sanayie bigâne olan **Türkler** şimdi hürr ü azade mesaliğin heveskârı oluyor, bundan muazzez hiss ü emel tasavvur olunamaz; fakat isterim ki bütün erbab-

ı teşebbüs atıldıkları mübarezegâh-ı mesainin pek tehlikeli bir meydan-ı harp olduğunu fikrine yerleştirsin! Orada, yani âlem-i sanat ü ticarette hissiyatın, hayalatın katiyen merdut olduğunu bilsin; rakiplerden pek yüksek bir derecede ilm ü irfan ile mücehhez olsun; ticarette gayenin "temettu" ve felaketin "zarar" olduğunu düşünerek vâkıfane ve alimane ve sebatkârane çalışsın... İşte bu şerait dairesinde erbab-ı say ü gayretin yetişeceği zamana kadar yeni meydan-ı muharebede çok mecruh ü şehit vereceğiz, bunu bilelim ve o meydan-ı harbe sevk olunacak askerleri esliha-i cedide-i iktisadiye ile teslih ü teçhiz eyleyelim. Bunların mahall-i teçhizi ve teslihi ise mekâtiptir.

Mekâtibin istikbal ü hayatımızda tuttuğu fevkalade mevki o kadar mühimm ü muazzamdır ki bununla ne derece ziyade meşgul olsak yeri vardır; binaenaleyh bu hafta zarfında **Meclis-i Mebusan**'ımızda maarife ve mekâtibe müteallik olarak cereyan eden müzakeratı son derece dikkatle okumalı, mebusandan bazı zevatın beyanatı ve makam-ı nezaretin müdafaatı son derece şayan-ı dikkat idi. Kürsi-i mualla-yı mebusanda milletin ilm ü irfanına müteallik mesailin böyle ehemmiyetle tetkik olunduğunu görmek hakikaten teselli-bahştır. Hususa ki kürsi-i mebusanda meydana konulan nevakıs-ı tedrisiyemizin kalplere verdiği tesirat zamanında hakikaten muhtac-ı teselli bulunuruz. Tedrisat ü mekâtibimizin heyet-i umumiyesindeki nevakısa yakından vâkıf olanlar nezaretin gayret ü himmetine rağmen daha çok çalışmak lazım geldiğini ve bu gayretin makamat-ı resmiyeden ziyade heyet-i talimiye ve şakirdan tarafından gösterilmek icap eylediğini anlatmaktadır. Vakıa son senelerin mekâtip mezunları vukuf u malumat itibariyle pek zayıftır; bunlar şimdiki müktesebat-ı ilmiyeleri ile balada ehemmiyetini tarif eylediğim iktisadiyat meydan harbine asla çıkmamalıdır, çıkarlarsa derhal sukut ederler. Bu sözümü idadi mezunlarından pek çoklarını yakından görmüş ve daha yüksek mekâtipte ve kendileriyle münasebet-i talimiyede bulunduğum için bilerek söylüyorum. İki üç senedir idadi şahadetnamesini haiz öyle efendilere müsadif oldum ki iptidai mektep malûmatından azade idiler; bazı imtihanlarda hatta öyle mekâtib-i aliye mezunlarıyla temasta bulundum ki bu gençlere ikmal-i tahsil etmiş nazarıyla bakmak çok gülünç olur idi. Kendimizi aldatmaya lüzum yoktur; bir genç efendiyi istikbalde muvaffak edecek olan şahadetnamesi değildir; kendi hamule-i irfanıdır?

Bir milleti kurtaracak olan mekteplerle talebenin adedi değildir; belki bu mekteplerden çıkacak efendilerin malûmat-ı müktesebesidir.

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1206, s. 146.]

1.33. İSTANBUL POSTASI

Üzerimize saldırmak üzere ittifak ettikten sonra mal-ı ganimeti paylaşamamak yüzünden birbirinin boğazına yapışan **Balkan** hükûmat-ı sagiresi o ittifak-ı muvakkatin temin eylediği fevkalade sehil muvaffakiyetlerle o kadar sarhoş oldular ve o derece şımardılar ki kabına sığamaz olan bu mahlukata sağdan ve soldan, ilca-yi tabiatla, tedip sillelerinin havale olunacağı muhakkak idi. Sillenin en metinini şimdi **Sırbistan** yiyor! **Sırp** kardeşlerini (!) **Avusturya** boyunduruğundan dahi kurtarıp büyük **Sırbistan** teşkili hayali peşinden koştukça kendini dev aynasında gören **Sırbiye**, **Avusturya ve Macaristan**'ı bile fethetmeyi kurmuş idi! Nasıl ki onun cenup arkadaşı **Yunanistan**, **İstanbul**'a kadar gelerek **Bizans Kayserliği**'ni ihya etmeyi ve **Kral Konstantin**'e kırmızı **Konstantin** çizmelerini giydirmeyi kuruyor!

Hayale bu derece kuvvet verip gittikçe azan **Balkanlılar** arasında **Sırplılara** has bir cüret daha vardır ki o da makasıd ü hayalata vusul için katli mübah görmektir. Bomba, yangın, kurşun **Sırp siyasetçilerinin** oyuncağı kabilindendir. **Makedonya**'da alıştıkları bu kanlı oyunu **Bosna ve Hersek** sahasında dahi oynamaya başladılar; tam bir ay evvel orada koca **Avusturya**'nın veliahdıyla zevcesini kahpece katleylediler; bu son tecavüz **Avusturyalıların** sabr ü sükûnetini taşırdı; veliahdın katlinden tam otuz gün sonra ve aynı saatte **Avusturya**, **Sırbistan**'a ilan-ı harp eyledi. **Avusturya ile Sırbistan muharebesinin** nasıl neticeleneceğini kestirmek zor bir şey değildir. Mühim bir nokta vardır ki o da meselenin **İslav** ve **Cermen** mücadelesi haline dönebilmesi korkusudur; yani **Avusturya**'nın **Balkanlar**'da kesb-i kuvvet etmesini arzu etmeyen **Rusya**'nın mahza **İslav** menafii hasebiyle **Sırbistan**'ı himayeye kalkışması şu aralık muhtemel görülüyor. **Rusya** tarafından böyle bir hareket sadır olunca bittabi **Almanya**, **Avusturya**'ya yardım eyleyecek, **Fransa** ise müttefiki olan **Rusya**'nın imdadına koşacak, yani tam manasıyla bütün **Avrupa** ateş içinde kalacaktır.

Acaba bu müthiş ihtimal kabil mi?

Avrupa'da bir **harb-i umumi** zuhuru fevkalade müthiş olur ve netaicini tahmin nakabildir. Hem öyle, azim bir felaket-i iktisadiye vücuda gelir, menafi-i

fevkalade-i medeniye öyle bir darbeye uğrar ki böyle bir afetten titremeyecek **Avrupa**'da hiçbir recül-i siyasi bulunamaz sanırım. Binaenaleyh **harb-i umumi** ihtimalini kolaylıkla kabul edemem; **Rusya**'nın hazırlıklarına gelince bu, **Avusturya**'nın **Sırbistan**'a indireceği sille-i tedipten sonra **Balkanlar**'da lüzumundan fazla **Cermen** kuvvetinin teessüs etmesini mene çalışmaktan ibaret kalır sanıyorum. Kezalik şu cihet dahi şayan-ı mütalaadır ki bazı **Avrupa** mahafil-i siyasiyesinde **Balkanlıların** azgınlığına bir gem vurmak lüzumu katiyen hissolunmuştur. Binaenaleyh meselenin, **harb-i umumi**ye müncer olabilmesinden titremekle beraber her halde, velev izhar etmeden, şu azgın şımarıklara bir terbiye verildiği istenilmektedir.

Avusturya ve Sırbistan muharebesinin bize olacak taallukuna gelince artık söylemeye hacet yoktur ki **Sırbistan**'ın başına gelen felakete dünyada en az acıyacak olanlar bizleriz. Hatta Allah daha beterinden saklasın bile demeyi külfet sayarız.

Avusturya ile **Sırplar**la hududumuz yoktur; muharebeye kemal-i bitarafiyle seyirci kalacağız; **Sırbistan**'ın refik-i hassı **Yunanistan**'ın bundan sonra olsun dahi daha ziyade daire-i akl ü mantığa rücu ederek eski balâ-pervazlığa hitam vereceğini umacağız. İşler şimdiki tarz ü renge girdikten sonra **Yunanistan** yine balâ-pervazlıkta ve **Epir** cihetinde **düvel-i muazzama** mukarreratı ile eğlenmekte devam ederse refik-i hassının başına gelen felaketin bir ikinci numunesini dahi mutlaka kendi için hazırlıyor demektir.

Buraya kadar harp üzerine epey söz söyledik; hele bizler, senelerdir, muharebeden kanıksamış olduğumuz için topa tüfeğe ait havadisten fena halde bizarız. Musahabemizi başka vadiye nakletmek isteyince **Avrupa**'yı, hele **Fransa matbuatını** işgal eden **Madam Caillaux** meselesinden güzel zemin bulamayız. Ne yalan söyleyelim, zevcin haysiyet ü namusunu müdafaa arzusundan mütevellit bir galeyanla **Madam Caillaux**'nun gazeteci **Calmette**'i katleylediği ilk günden beri kalben **Madam Caillaux**'nun kurtulmasını arzu eyliyor ve bunu ihtimalden pek bait buluyordum.

Bugünkü telgraf havadisi olarak **Madam Caillaux**'nun mahkeme-i cinayet tarafından beraatına hükmolduğunu haber alınca ummadığım şu güzel habere

fevkalade memnun oldum. **Fransa** kavanininde cari olan "jüri" hüküm usulünün ne derece şayan-ı takdir bir usul-i adl olduğuna bir daha kanaat eylerim.

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1208, s. 178.]

1.34. İSTANBUL POSTASI

Avrupa, nokta-i istinadı kopmuş bir kütle gibi müthiş tarrakalarla yuvarlanıyor; **kurun-ı vusta** hayatına avdet eyliyor, yirmi milyon asker birbirine saldırmış. Herkesin korkup titrediği **Harb-i Umumi** afeti karşısında mebhut duruyoruz ve hep bir ağızdan:

— Nereye gidiyoruz?

diye soruyoruz. Evet! **Kurun-ı vusta** hayatına avdet olunuyor, fakat **kurun-ı vusta** muharebatı ile bir fark-ı azim var ki o da top ve tüfek muharebesi akabinde **iktisat** muharebesinin başlamış olmasıdır. Âlem-i medeniyetin gittikçe tevessü eden revabıt-ı maddiyesi her şeyden ziyade itibara müstenit olduğu için **Harb-i Umumi**'nin ilk attığı kurşun beynelmilel itibar-ı milliyi öldürdü. Piyasalarda, kasalarda, ceplerde bulunan milyonlarla liralık evrak-ı nakdiye malûl-i buhran oldu; kıymetten düştü; şimdi yalnız altının kıymeti var; altının miktarı ise **Avrupa** muamelat-ı umumiyesi yekûnunun belki yüzde birini tutamıyor. **Avrupa**'yı istila etmiş olan buhran-ı tabiinin darbeleri pek çabuk bizde hissolundu. Şehrimiz müthiş bir buhran-ı iktisadi içindedir. Bu da **Avrupa iktisadiyatı**yla mevcut alakamızın kuvvetini ve bizim zaaf-ı mali ve iktisadimizi anlatır. Şimdi herkes altına koşuyor, altın arıyor; itibar ile evrak-ı nakdiye ile yaşayan bütün bankalar ise bu altın nedreti karşısında istimi tükenmiş vapur gibi mefluç kaldı. Şehrimizde mevcut muhtelif bankaların bu mefluciyet-i muvakkatesi hakayık-ı iktisadiyatı anlayamayan halkın hücumuyla daha ziyade raşedar oldu; nihayet hükümet imdada yetişti. Bu imdat en ziyade müessesat-ı maliye ve sarrafiyenin hal-i hatar-nâkine çare bulmak için idi. **Tecil-i Düyun Kanunu**'yla vadeli düyun u mevduat-ı nakdiyenin hemen iadesi mecburiyeti kaldırıldı. Yine aynı heyecanın sevkıyla banka kaimesine bile nazar-ı itibar atfetmeyen halk bir diğer kanun ile banka kaimelerinin kabulüne icbar olundu ki bu **Moratoryum Kanunu**'ndan daha ziyade nafi' ü lazım idi.

Mevziî muharebelerde, hatta adi ihtilâlat-ı dahiliyede bile buhranlar tevellüdü naçar iken böyle **Avrupa** hercümerc-i umumisinde buhrana düşmemek kabil değil idi! En mühimm ü nazik nokta, buhran cereyanına asabiyetle karışan halkın heyecanını tadile muvaffak olmak ve o cereyanı büyütmemektir. Bu gayeye vusul

için lazım gelen kavanin-i muacceleye erbab-ı fikr ü izanın itidal-i demi dahi inzimam etmelidir ki bu günlerin istikbale müteallik ve muhtemel ahvaline daha kuvvetli hazırlanmış olalım, kuvvetimizin aksam-ı mühimmesini bifaide telaş ü heyecan ile haleldar etmeyelim.

Telaş ü heyecan olmasın diye nasihat kolay fakat kabil mi? Bu nasihati ben verdiğim halde nefsimi asabiyetten bir türlü kurtaramıyorum. Bazen kendimi kâbuslu bir rüyaya düşmüş sanıyorum. Şimdi uyanacağım da bu korkunç rüyadan çıkacağım diyorum. Hatta gazetelerdeki **Harb-i Umumi** telgrafnameleri okunurken onlara da inanmamak ve bunlar hayalâttır diye hükm[etmek] istiyorum. Bendeki bu hayalperverane meyiller âlem-i medeniyetin tealiyat-ı insaniyesine lüzumundan ziyade kanaatimizden tevellüt eyliyor. Halbuki âlem-i insaniyet bir türlü evsaf-ı vahşiye ve hunharanesinden kurtulamamıştır; kendi memleketimizde gördüğümüz vakayi-i müthişeyi şimdi daha büyük ve şedit mikyaslarla başka yerlerde seyreyliyoruz.

Seyreylediğimiz muharebe **İslav** ve **Cermen** ırkının mücadele-i katiyesidir. **İslavların** şarktan garba doğru ve bittabi bizleri çiğnemek şartıyla bir asırdır yapmak istedikleri istilayı bundan altmış sene mukaddem **İngiliz** ve **Fransızlar** menetmiş ve **Kırım Muharebesi**'ni yapmış idi. Şimdiki muharebe **Kırım Muharebesi**'nin başka safhasıdır. Ancak **Avrupa** menafi-i umumiyesiyle muktezayat-ı siyasiyesinin tagayyüratı neticesi olarak **İslav** istilasına karşı altmış sene evvel fırlayan **Fransızlarla İngilizlere** mukabil şimdi **Almanlar** ve **Avusturyalılar** çıkmıştır.

İslav ve **Cermen** ırklarının mücadele-i katiyesine, daha doğrusu o istilayı durdurup bir uzun müddet daha zebun düşürmek için **Cermen** ırkının **Rusya**'ya hücumu acaba nasıl netayiç verecek? Bunu hiç kimse kestiremez. Esbab-ı siyasiyeye mebni **Rusların** müttefiki olan **Fransızlarla Almanlar** arasında tabiiü'z-zuhur olan muharebe ne dereceye kadar kesb-i şiddet edecek? Buraları son derece meçhul meselelerdir. Bunların çok geçmeden cevaplarını zaman verecektir. Fakat cevapların zaman-ı itasında cihan ne elemlere düşecek?

Muharebe-i Umumiye'nin sebebi olan **Sırbistan**'a gelince o şimdi ehemmiyet itibarıyla pek geri bir dereceye indi. Vakıa **Sırbistan**, **İslav** kuvvetinin

Balkanlar'da adi bir aleti idi. Aleti istimal eden **Rusya** meydana atıldıktan sonra müstamel **Sırplar** enzar-ı umumiyedeki ehemmiyetini külliyen kaybeyledi. Zaten gerek **Sırpların** ve gerek bazı **Balkan hükümetlerinin** mevcudiyet-i müstakbeleleri kâmilen **İslav** ve **Cermen** muharebesinin netaicine bağlı olduğu için etrafta deveran eden güft ü gûlara çokluk havale-i dikkat etmeden şimdi dediğim gibi kemal-i itidal ü sükûnla vakayie muntazır olalım.

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1209, s. 192.]

1.35. İSTANBUL POSTASI

Avrupa'yı altüst eden ve herkesin dimağ ü mülahazatını şaşırtan muharebenin asabıma verdiği gerginliği hafifletmek üzere saha-i tabiatın aguşuna atılmış idim; ufak safinemin yelkenleri bana rehber olmuş idi: Cuma sabahı şafakla beraber esen rüzgârın sevkıyla **"Nesrin" kotrası**, **Büyükada**'yı arkada bırakıp **Tuzla Burnu**'nu dolaşmış, **Darıca Feneri**'ne doğru sokulmuş idi.

Denizin reng-i kebudisine tulu-i şemsin verdiği letafet o kadar ulviyet-bahş idi ki âlem-i medeniyet dediğimiz yerlerde cereyan eden hunin manzaradan **Harb-i Umumi**'nin afat ü felaketini bir an-ı muvakkat için unutmuş idim. Gözlerim sema ile denizin bir hatt-ı münevver teşkil eylediği ufka in'ifat etmiş, seyreyliyordum.

Daha vakit çok erken idi, o ufk-ı münevverde beliren iki nokta gittikçe büyüyor, bu denizlerde görmeye alışmadığımız şekiller alıyor idi; gözlerim gayet mehip bir sefinenin kesif dumanlar çıkararak süratle takarrübünü fark eyliyor idi; derhal dürbüne müracaat eyledim. Aldanmaya ihtimal yok; o dakikada **Almanların Goeben**'i, şimdi bizim "**Yavuz**"umuz **Yalova** açıklarından bizim bulunduğumuz **Tuzla Körfezi**'ne doğru süratle geliyor, **Midilli kruvazörü** de pek arkada bulunmuyor idi.

Nesrin, **Darıca Feneri**'nin yanında demirli idi; hemen demirimizi almaya, kapanmış yelkenimizi açmaya başladık; vezan olan hafif rüzgârla süfün-i harbiyenin üzerine müteveccih olduk. **Nesrin** aheste revişle **Tuzla Karyesi** önüne yaklaşıncaya kadar "**Goeben**" ve "**Breslau**" demirlemiş idi. Kotramız bu heybetli sefinelere takarrüp eyledikçe üzerinde fevkalâde bir tanzim ü tathir ameliyatı icra olunduğunu, uzun seferden gelen gemilere mahsus faaliyetin hüküm-ferma olduğunu görüyorduk; yıkıyorlardı, çamaşır kurutuyorlar idi; yanına yanaşmış olan bir Alman posta vapuruna galiba Alman mürettebatının eşyasını aktarma eyliyor idi.

Yelkenlerimizin verdiği müsaade ve rüzgârın hafif sevkıyla "**Yavuz**"un yanına sokulduk, vazife-i selamı ifa eyledik. Ufacık sefinemizden çıkan samimi tebrik nidalarıyla koca dretnotun cesur mürettebatını alkışladık; etrafında güzel bir daire-i ihtiram resm eyledikten sonra "**Midilli**"ye takarrüp eyledik; burada zabitan ü

süvariler bize mukabeleten selamlar veriyor, daha ziyade takarrübümüze cesaret bahşeyliyorlar idi. **Nesrin** "**Midilli**"nin arka tarafına adeta temas edercesine sokuldu. Alkış ve tebrik sedalarıyla mukabeleleri pek yakından teati olunuyor idi; hukukumuzu vasi denizlerimizde müdafaa vazifesiyle mükellef olacak sabih kaleleri doya doya temaşada devam ederek uzaklaşıyorduk; enzarımız daima oraya matuf idi? "**Yavuz**"dan infikâk eden bir ufak istimbot kendi bayrağını mevcelendirerek bize müteveccih oldu: Derhal yelkenleri rüzgar üzeri aldım, muntazır oldum. İstimbotta nazik, mütebbessim ve nesim-i ebharla çehresi kızarmış bir genç Alman zabiti var idi; yanımıza geldi; kemal-i iltifat ile bizi süfün-i harbiyeye davet etti; kalbimiz hiss-i iftihar ü şükran ile dolmuş idi.

Ahmed İhsan

[**Ahmed İhsan TOKGÖZ**, İstanbul Postası, Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1211, s. 224.]

2. DİĞER SEÇİLMİŞ METİNLER

2.1. ÜSTAD-I MUHTEREM RECAİZADE MAHMUD EKREM BEYEFENDİ HAZRETLERİ'NİN SAHİB-İ MANZUMEYE YAZDIKLARI MEKTUP[1]

İltifatnamenizi aldım. Bizim gibi felaketlerin en zehr-nâkine uğrayan muhibb-i muhteremim **Âdil Beyefendi**'ye bir taziyet mektubu yazmıştım. Bunda neler yazdığımı tahattur edemiyorum. Halis, fakat **[32]** kıymet-i edebiyeden âri sözler olacak. Müşarünileyhçe makbul olmuş. Zat-ı aliniz de bizimle hemhal olduğunuz için beğenmişsiniz. Bu cihet bundan ibaret.

Suretini ihsan buyurduğunuz manzume-i matem-âgine gelince bunu kemal-i telezzüzle okuduğumu söylersem bilmem ki zat-ı alinize garip mi gelir? Ben isterim ki hayvaniyet ü insaniyet âlemleri her nevi mesaib ü fecayiden azade olsun. Bu temenni-i muhale mukabil lazıme-i hayat olan faciatın tahkiyesi, tasviri, teemmül ü tefekkürü ruhu yaka yaka, incite incite zevk-yab eder. Beliğ ü dil-suz bir mersiyeyi bin neşide-i şevk ü taraba tercih ederim.

Manzume-i giryanınızda yalnız bir kusur buldum: Her okuyanı kendisiyle beraber ağlatacak derecede müessir. Bu kusur ise kemaline delalet ettiği için ben affediyorum.

"Kırlarda gezip toplar iken zevk-i hayatı
Güldestene kim koydu senin zehr-i mematı"

Ne hazin!

Lema-i hayatları unfuvan-ı şebaplarında sönüp giden muazzez vücutların kuşlarla, çiçeklerle münasebetleri sema ile türap ile karabet-i ezeliyelerinden dolayı mıdır acaba?

Benim zavallı **Nijad**'ım da tuyur u ezharı ne kadar severdi. Onun içindi ki,

---

[1] Mektupla aynı sayfada **Hurşidpaşazade Mahmud**'a ait "**Zavallı Nimet**" adlı şiir yer almaktadır. Mektup, bu şiirle ilgili olarak **Hurşidpaşazade Mahmud**'a hitaben yazılmıştır [HK].

Güvercinler, o çapkınlar; çocuklarla çiçeklerdi
Olanlar behrever nur-ı nigâh-ı iltifatından

demiştim.

Nijad'ın üfulünden evvel ve sonra ona ait ne kadar çok yazdım, çizdim. Fakat hiçbir derdimi anlatamadım. Yazdıklarımın hiç-ender-hiçliğini düşünür, **Nijad**'a ağlarken başkaca acz ü taksir-i beyanıma da ağlamak isterim.

Bu hakikati,

Değildir zerre onlardan benim kaydettiğim şeyler
Durur amak-ı ruhumda yığınlar hatıratından

hitabıyla **Nijad**'a karşı da itirafimla biraz müteselli olabiliyorum.

Bahsi uzattım. Tasdi ettimse niyaz-ı af ile arz-ı ihtiramat ederim.

[İmzasız]

[**Recaizade Mahmud Ekrem**, Üstad-ı Muhterem Recaizade Mahmud Ekrem Beyefendi Hazretleri'nin Sahib-i Manzumeye Yazdıkları Mektup, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1172, s. 31, 32.]

2.2. TASFİYE-İ LİSAN MESELESİ

Bu aralık **tasfiye-i lisan** meselesi gazetelerde mevzu-i bahs edildi. Bazı tabiratın Türkçeleştirilmesi gayreti hasıl oldu. Meclis idare azasına "ak sakallılar" demek gibi... Bir zat-ı fazilet-simatın, birkaç sene evvel, yine böyle bir cereyan hasıl olmuş olduğu sırada, lisanı Türkçeleştirmek ve tasfiye eylemek teşebbüsünde ıstılahat-ı ilmiye ve fenniyenin ne şekle gireceğini nazik ü müdekkik bir lisanla, enzar-ı dikkate 'vaz' etmek üzere, yazmış olduğu bir makaleyi aynen sütunlarımıza geçiriyoruz:

Üdebamız

... istiğrap etmesin; şu aralık **tasfiye-i lisan** meselesine germi-i tam verilmesinden en ziyade kuşkulanan müntesibin-i fendir. Çünkü şu **tasfiye-i lisan**iye –Huda-negerde– kesb-i kuvvet eylerse en evvel lisan-ı fenne ilan-ı harp eyleyeceği ve en büyük hücumları ile onu zir ü zeber etmek isteyeceği şüphesizdir. Erbab-ı fen şu felaket-i muhtemelenin karşısında iyiden iyiye düşünüyorlar ve tasfiye bombardımanlarının saha-i fenne yaklaşmaması için çare-i tedafüî taharrisinden geri durmuyorlar. Lakin hayallerini bütün hakikat sahalarında sıçratmak isteyen ve bunu en büyük bir emel tanıyan üdeba, tecelliyat-ı fikriyelerine kalemlerini hurde-bin ederek sath-ı beyza üzerindeki irtisamını miktar-ı hakikisinden yüzlerce, binlerce büyük gösteren bu sınıf, söz meydanında erbab-ı fennin harekât-ı tedafüiye ve tecavüziyelerine ehemmiyet verir mi? Hatta erbab-ı fen onların şiirlerinde ve yazılarındaki hataya-yı fenniyeden igmaz-ı ayn etmek, onlar da lisan-ı fenne müdahale etmemek suretiyle, müsalahaya da yanaşmazlar. Mesela **hendese**mizdeki kendimize göre en tatlı tabirimiz olan "her kangı bir..." bilmem hangi kaideye muhaliftir diye bar bar bağırırlar. Gerçi tasfiye taraftaranının muvaffakiyeti ihtimali yüzde, belki binde birdir; fakat isterse milyonda bir olsun hesab-ı ihtimali nokta-i nazarından bir kıymet ü ehemmiyeti haizdir. Çünkü hesab-ı ihtimali, nispet-i ihtimaliyesi küçük fakat tesiri büyük olan bir mesele-i ihtimaliyeye ziyade bir kıymet verir.

Bu meseleye dair geçen gün birkaç arkadaş biraz hasbıhal ettik. İyice dertleştik. Her safhasını mümkün mertebe tetkik ettik. İçimizden biri her nevi kuyud u taaluktan azade olan hakayık-ı fenniyenin lisan-ı ifadesi üdebanın kuyud-ı esareti altında bulunduğuna beyan-ı teessürle şöyle bir temennide bulundu: "Keşke her şube-i fennin müstakil bir lisanı buluna idi de o lisana müntesibîni hakim olaydı." Doğrusu ya, şu temenni pek hoşuma gitti. Bu esası evvelce ihzar etmedikleri için meşayih-i ulûma, piran-ı fününa biraz da canım sıkıldı. Ne kadar hoş olurdu.

Mesela **ulûm-ı riyaziye** lisanı **İngilizce**, **ulûm-ı tabiiye** lisanı **Almanca**, **ulûm-ı diniye** lisanı **Arapça**, **ulûm-ı içtimaiye** lisanı **Fransızca** ve mesela ilm-i ittihad-ı anasır lisanı da **Türkçe** bulunaydı. Şu temennide büyük bir fayda daha var ki o da asr-ı hazır-ı insaniyetin pek batî cereyanlarla ihsas ettirmekte olduğu ve hiddet-i beşeriye hislerine büyük bir esas ihzar edilmiş olmasıdır. Zira insanlığın en büyük rabıtası iştirak-i efkâr kaziyesi olduğunda şüphe yoktur. Binaenaleyh herhangi milletten olursa olsun erbab-ı fen arasında bir cazibe-i mütekabile hüküm-fermadır ki bu kuvvet insanın fenne intisabı nispetinde bütün mukayyedat-ı muhitiye ve kavmiyesine galebe çalar bir kudrettedir. Bir heyet-şinasın mesela "**Newton**"a karşı beslediği hiss-i samimiyet hiçbir ölçüye gelmez. Bir riyazi "**Gauss**"a karşı en büyük ihtiramı ifa etmekten geri durmaz. Bir hikmet-şinas ise "**Poincaré**"nin ellerini öpmeyi kendisi için en büyük emel telakki eder. İşte erbab-ı ilim arasındaki şu rabıta bir de vahdet-i lisanla takviye edilecek olursa her nevi âmal-i hususiyeden mütecerrit bir kütle-i beşeriye tesis etmiş olur ki pişva-yı medeniyet olan bu kütle, âlem-i insaniyetin takip etmek istediği müşterek bir tarik-i saadeti pek çabukça ihzar eyler. Lakin bu bir teemmüldür ki pek tatlı olmakla beraber şairanedir. Bu bir tasavvurdur ki ameli olmaktan ziyade hayal-perveranedir. Çünkü her kavmin efradı arasındaki ihtiyacat-ı müşterekenin tevlit eylediği usul-i içtimai ile hiçbir vakit kabil-i telif değildir.

Yalnız karşımızda tecessüm eden bir felaket bize neler düşündürüyor. Bizi ne emellere, ne hayallere sevk ediyor. Şairlere hak vermeye başladık ki bir bela-yı mukavemet-suzun tesiri tatlı emeller, vasi hayaller ile kesb-i hiffet eylermiş.

Ey kariin-i kiram! Şu telaşımızı sakın lüzumsuz görmeyiniz. Mübalağa edilmiş zannında bulunmayınız. Eminiz ki biraz daha sabrederseniz teessüratımıza siz de iştirak edeceksiniz.

—o—

Hasbıhalimizin neticesini şuna bağladık: Eğer **tasfiye-i lisan** taraftarının fikri kabul olunup **Arabi, Farisi** kelimelere boykotaj yapılırsa ve lisan-ı fennin de ister istemez buna inkıyadı karar-gir olursa ya işi tasfiye erbabına bırakarak çekilmeliyiz, yahut tasfiyeyi hah na hah kendimiz yapmalıyız. İşte bu yolda epeyce münakaşa cereyan etti. Evvel emirde bir tasfiye tecrübesinde bulunmaya karar verdik ve ufak bir teşebbüste bulunduk. İşte tertip edebildiğimiz lügatçe: **[107]**

Lügatçe-i Tasfiye-i Istılahat-ı Ulûm

Hesaptan

aded: sayı

cem: toplamak

hasıl-ı cem: yığıntı

tarh: çıkarmak

hasıl-ı tarh: artık

darb: vurmak

hasıl-ı darb: birikinti

mazrub: vurulan

mazrubun fih: vuran

taksim: parçalamak

haric-i kısmet: parça

baki: kalan

kesr: kırıntı

kesr-i adi: bayağı kırıntı

kesr-i aşari: onuzlu kırıntı

suret: üst

mahrec: alt

müfrize: ayırgan

mübayin: aykırı

adad-i asliye: temel sayılar

adad-i gayr-i asliye: temelsiz sayılar

misl: kat

murabba: iki katmerli

mik'ab: üç katmerli

vahid-i kıyasi: baş ölçü

Hendeseden

cism: gövde

sath: yüz

hatt-ı müstakim: düz çizgi

hatt-ı münhani: kambur çizgi

nokta: bellilik

zaviye: açıklık

zaviye-i hadde: sivri açıklık

zaviye-i kaime: dik açıklık

zaviye-i münferice: yayvan açıklık

zaviye-i mütekabile: tokuşkan açıklık

re's: baş

dıl': kaburga

amud: direk

müselles: üç köşe

kaide: oturak

murabba: değirmi

mustatil: uzun değirmi

muvazi: bir düziye

müşabih: benzeyen

müsavi: beraber

muhit: çevre

daire: teker

muhit-i daire: çember

merkez: orta

kutr: verev

nısf-ı kutr: yarı verev

veter: çarpı

kavs: yay

kat': keser

mümass: dokunan

kat'-ı nakıs: yassı teker

kat'-ı mükâfi: atık yolu

kat'-ı zaid: iki kesik

mürtesem: yatış

Şu lügate göre tercüme ettiğimiz bazı hesab ü hendese nazariyatından ikişer dava numunesi dahi yazıyorum:

"Altı üstü aykırı bir kırıntıya beraber gelen başka herhangi bir kırıntının altı ve üstü evvelkinin alt ve üstünün katıdır."

"Temelsiz olan her bir sayı birtakım temelli vuranlar birikintisine beraber gelir."

"Herhangi üç köşede iki kaburganın vuruşması ile bu üç köşe dışına yapılan tekerin verevinin üçüncü kaburga karşısında bulunan açıklık başından işbu kaburgaya indirilen direk vuruşması birdir."

"Yayvan açıklıklı bir üç köşede yayvan açıklık karşısında bulunan kaburganın iki katmerlisi, diğer kaburgaların iki katmerlileri yığıntısından bu kaburgalardan biri ile diğerinin evvelki kaburga üzerindeki yatışının birikintisinin iki katının artığına beraber gelir."

Tercüme edilen davalar yazıldıktan sonra lügatçemize bakarak bile ne olduğunu anlayamadık. Ya tarz-ı ispattaki garabet, tarif olunur şeylerden değil...

Şu ufak tecrübe neticesi bizi tasfiyeden değil fenden bile vazgeçirdi. Tahavvülatın lisan-ı fenden müntesibîninin fikrinde hasıl olacağını anladık ve elhamdülillah diyerek elimizi, eteğimizi çekmeye razı olduk.

İnsanın hatırına neler geliyor. Ya erbab-ı tasfiye galip gelip de, lisanımızda ecnebi kelimelerin tasfiyesini istemeyenler lisanın istiklalini arzu etmeyenlerdir; istiklal-i lisan taraftarı olmayanlar lisanını sevmeyenlerdir; lisanını sevmeyenler milletine muhabbeti olmayanlardır; muhabbet-i milliyesi bulunmayanlar milletine düşman olanlardır; milletine düşman olan eşhas ise hain-i vatandır, mürtecidir, diye bir kıyas-ı mantıki tertip ederler ve efkâr-ı umumiyeyi, boykotaj olunan bu kelimatı yerli malı tanıyarak istimal edenlerin aleyhine tahrik ederlerse, diğer taraftan da bir divan-ı üdeba teşkil edilirse ne yapacağız? Allah bu günleri göstermesin. Mesela biri bana bir hendese davası sorsa nasıl söylemeli? Ne yolda ispat etmeli? İşaretle olmaz. Başka türlü anlatmak kabil değil. Ne yapmalı? Bir ah-ı serd çekerek "Kardeşim, bilirim ama söyleyemem. Anlarım ama anlatamam." deyip çekilip gitmekten başka çare var mı?

İnsan böyle bir inkılab-ı lisaniyi görmek de istiyor. Mesela şimdi korktuğumuz başımıza gelse, şu inkılap hasıl oluverse **Maarif Nezareti** ne yapardı? Tabiidir ki bir iki sene mektepler kayd-ı talim ü müteallimden azade olacağından arzu-yı faaliyetini atiye saklayarak geniş bir nefes alırdı. Lakin acaba fakrü'l-kelimat illetine uğrayacak lisana çaresaz olmak için **Anadolu** ortalarına, **Kırım**'a, **Kazan**'a, **Bakü**'ye, **Türkistan**'a, **Türkistan-ı Çinî**'ye birer heyet izam eyler miydi? Hele

erbab-ı fennin alacağı vaziyet ile sarf edeceği gayret-i mecbureyi seyretmeli. **Salih Zeki Bey**'in mukabillerini **Arapça**'da, **Farisi**'de güçlükle bulduğu **hikmet-i tabiiye** ıstılahatını, ıstılahatın adedinden az olan dört beş yüz **Türkçe** kelimeden taraşmak mecburiyeti karşısındaki vaziyetini görmeli, **Mehmed Emin Bey**'in bir taraftan daha ikmal edilememiş olan telgraf ıstılahatının yeni bir tebeddüle maruz kaldığını, diğer taraftan birçok münakaşat neticesi kısmen beğenen, kısmen beğenmeyerek kabul eylediği cebr-i ala ıstılahatının kâin-i lem-yekün hükmünde bulunduğunu görerek duçar olduğu veleh ü hayreti göz önüne getirmeli. **Ferid Bey**'in nazariye-i adad davalarını yeniden yazmaya başlayarak hiçbir şeye benzemediğini gördükçe izhar edeceği hiddete dikkat etmeli. Hele **Darülfünun, riyazi** muallimi **Yusufyan Efendi**'nin[1] dört beş senedir güçlükle hatırında tutabildiği **Türkçe** ıstılahatın ikinci bir **Türkçe**'ye tebdili karşısında ne yapacağı kestirilemezse de **Emrullah Efendi**'nin en ziyade müşkülata duçar olması tabii olan mantık ü hikmet-i nazariye düşü**[108]**ncelerinden külliyen vazgeçtiğini mebusan kürsüsü üzerinde yemin ile teyit edeceği şüphesiz gibidir.

Felaketin en büyüğü **tarih-i tabii** müntesibîninin başına gelecek. O duyulmadık isimler nereden bulunacak? O müselsel, muttasıl ibareler nasıl teşkil edilecek? Mesela fındık ağacına "İki evli, iki yataklı, takkesiz çiçekli ağaçların meşe soyundan bir ağaçtır." demeleri pek garip olacak.

—o—

Şu musahabemizden anlaşılıyor ki tasfiye meselesinde biz de gereği gibi alakadarız. Binaenaleyh meselenin halihazırına dair birkaç söz söylersek münakışlar hoş görürler zannındayız. Biz şöyle düşünüyoruz: Eğer **tasfiye-i lisanın** lüzumu lisanımızın **Arabi** ve **Farisi** lisanlarından mücerret olarak başlıca lisanlar gibi müstakil olması arzusundan münbais ise faydasızdır. Çünkü **Müslümanlar** kavmiyetleri ne olursa olsun yekdiğerinin müstahsenatına iştirak etmişler ve bu hususta ayrılık gayrilik gözetmemişlerdir. Bunun için saha-i İslamiyette bulunan akvamdan biri kendi nevakıs-ı içtimaiye ve levazım-ı hayatiyesini daha mükemmel olan diğerinden ahz ü istikmal ederek bu suretle aralarında pek çok revabıt-ı milliye

[1] Müteveffa **Yusufyan Efendi**, bu makale yazıldığı zaman, berhayat idi.

teessüs etmiştir. Mesela hurufatımızın bir olması için lisanımıza **Arabi** ve **Farisi**'nin duhulü için şimdiye kadar hiçbir mukavemet peyda olmamasına başlıca sebep budur. Mazinin verdiği bu istikameti halen ve istikbalen takip etmemiz zaruri olduğunda şüphe etmeyiz ki havas ü avamımız müttefiktir. Binaenaleyh tasfiyenin bu nokta-i nazardan lüzumuna kail olur bir **Türk** yoktur fikr-i kavisindeyim.

Eğer tasfiyenin lüzumu **Arabi** ve **Farisi** kelimat ü terkibatın tahsil-i lisanı duçar-ı eşkâl eylemesinden neşet eylediği kabul ediliyorsa cay-i mülahazadır. Çünkü **Arabi** ve **Farisi** terkibatın ve bazı tasarrufatın kavaidini kendi kavaid-i lisaniyemize zammetmek icap eder ki bir **Türk** için kendi felsefe-i lisaniyesine muvafik olmayan bu kavaidin pratik bir surette salim olarak tatbiki müteazzir ve şimdiki üslub-ı tahsil ile de müteassir olduğunda şüphe yoktur. Fakat biz bu usreti ister istemez hazmetmek mecburiyetindeyiz. Çünkü lisanı seyretmekte olduğu mahrekinden çıkarmaya uğraşmak bir hadise-i tabiiyeye karşı koymak kabilinden bir teşebbüstür. Şimdi mesele üslub-ı tahsilin sadeleştirilmesiyle şu usretin mümkün mertebe mündefi olup olmayacağı cihetindedir. Acaba mekteplerimizdeki ne **Arapça**, **Farisi** lisanlarını öğrenmeye yarayan, ne de lisanımız için lüzumu olan kavaidi bildirmeye hizmet eden şu usul-i tahsil basitleştirilse usret mündefi olmayacak mı? Olmayacağına nazari olarak hüküm vermek doğru değildir. Çünkü bir makine kendi tarzında gaye-i tekemmüle isal edilmedikçe, fayda-i mümküne ve muhtemelesi miktarı taayyün etmedikçe terk ile diğer tarza geçilemez. Bütün terakkiyat-ı insaniyenin bu silsile-i tekâmülü takip eylediği şüphesizdir. Biz, daha tahsil fabrikaları olan mekteplerimizi ikmal değil tesise başlamadık, say ile netice-i say arasındaki mukayeseye kesb-i ıttıla eylemeden tahsil makinesi olan lisanın tarzını tebdile mübaderet etmemiz pek mantıksız olur. **Arabi** ve **Farisi** kelimata gelince bu bapta söz söylemek zaittir. Bir lafzın hangi lisan olursa olsun bir medlule delaletini tanımak birdir. Bir medlul için üç lisandan da bulunan elfaz-ı müştereke ise izam olunacak **[109]** kadar çok değildir. Mamafih bu yeni kelimelerden efkâr-ı mutavassıtada birleşmemiş olanlarını istimal etmemeye erbab-ı kalem taraftar olmalıdır.

Eğer tasfiyenin lüzumu her ne yazılırsa köylülerin de anlayabilmesi esasına müstenit ise doğru olamaz. Çünkü köylü hayatını bilenler ve aralarında tedavül eden kelimata dikkat edenlerce malumdur ki müdavele-i efkâr için istimal eyledikleri

kelimat –fiiller de dahil olduğu halde– beş yüze baliğ olmaz. Bu lügatlerin de medlule taalluku pek basittir. Yani urfatın lüzum gösterdiği birtakım efkâr ü meani teksif edilememiştir. Eğer teati-i efkâr için daha fazla kelimeye ihtiyaç hasıl olsaydı mevcut olması lazım gelirdi. Bu beş yüz lügat dahilinde yazı yazmak cihetine gidilirse, cümel ü terkibata intikal-i zihnlerini icap edecek mazmunlar ve yüksek fikirler sıkıştırılmazsa vakıa bu yazılardan köylüler de müstefit olur. Fakat bir milletin bütün müdrikâtını dört beş yüz lügatle anlatmaya teşebbüs etmek irfan-ı milleti bir silsile-i mahruta teşbih edersek bu mahrutun zirvesinden bakarak kaidesiyle beraber etmekten başka bir şey değildir. Eğer köylülerin irfanını yükseltebilirsek –ki lazım olan budur– o nispette fazla lügat öğrenmelerine lüzum hasıl olur. Bu lügatleri hangi lisanın lügatinden öğretirseniz öğretiniz birdir. Madem ki milletin tabaka-i aliye ve mutavassıtası erbabı şu devirden geçmişlerdir ve irfanları yükseldikçe ilave etmek ihtiyacında bulundukları lügatleri **Arabi** ve **Farisi**'den almışlardır, köylülerimizin de aynı yoldan geçeceği ve bizim istimal eylediğimiz **Arabi** ve **Farisi** kelimatı alacakları tabiidir.

Elhasıl lisan hususunda şimdilik ihtiyacınız imlamızın ve hususiyle bir sayfada yekdiğerini mütenakız yazdığımız müştakkat fiil imlalarının bir kaide-i külliyeye raptedilmesindedir. Fakat şu ıslah-ı imla "**Tecedddüt**" namıyla neşrolunan gazetenin tarz-ı imlası gibi **İbrani-i Kadim yazısını** andırır bir şekl-i garibe irca suretiyle olmamalıdır. Halihazır imlamızın ekseriyetle bağlandığı kavait istihraç edilerek muhaliflerini mümkün mertebe bu kaideye irca etmek suretiyle olmalıdır. Eğer tasfiye taraftarını bahr-i bipayan olan zamanlarımızın metruk olanlarını istimal etmek teşebbüsünde bulunsa ve buna bir çığır açsa hem maksudu üzerinde seyretmiş olur, hem de lisanımıza büyük bir iştigal temin eylemiş bulunur. Yoksa **Arabi** ve **Farisi** kelimat ü terkibatın tasfiye veya adem-i tasfiyesine lisanın mecra-yı tabiisinden başka bir şey hakim olamaz.

N.

[**N.**, Tasfiye-i Lisan Meselesi (Üdebamız), Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1175, s. 106-109.]

2.3. GENÇLİK HAKKINDA – BAZI MÜTALAAT VE NEŞRİYAT ÜZERİNE

Bu haftaki gazetelerin birinde, gençlik hakkında bir makale gördük. Bu makale, vakıa, bir tarz-ı latifte, bir musahabe, bir fantezi suretinde yazılmış idi; fakat bu ceriha-i içtimaiyeye dokunmak için tarzın, şekl ü suretin ehemmiyeti yoktur... Bugün bizde, gençlik bir meseledir. Hem de pek mühim bir meseledir. Öyle ki bununla hepimiz de pek dikkatle, pek ihtimamla iştigal etmek mecburiyetindeyiz... Gençlik, bugün, biz kendimizi milletin yaşını başını almış takımından farz edersek, evlatlarımız demektir. Bir aile babasının çocukları ya o babaya, tahsil ü terbiyesiyle, ahlak-ı fazılasıyla, say ü ameliyle, reviş ü etvarıyla, ümit verir, bir iftihar, bir sürur-ı manevi verir; yahut endişeler ilka eder... Bir baba, evladının hayırlı olmasını, evvela hayatta kendi kendinin maişetini, teşkil edeceği ailenin istirahat ü saadetini, namuskârane temin edebilecek bir nedret ü meziyette yetişmesini arzu eder; aynı zamanda evladının âlem nazarında mahcub ü mergup olmasını, yani nassa faydalı, halk için hayırhah olarak mevki-i içtimaisinde hürmet ü riayete mazhar bulunmasını temenni eder. Bir babanın bu hissiyatı, bu temenniyatı bir milletin gençleri hakkındaki hissiyat ü temenniyatını tanzir eder ve etmelidir.

Bugünkü gençlik hakkında, doğru ve biraz sertçe mütalaat yürütmek mümkündür; fakat gençlerin ne kadar kusurları ve havailikleri olsa bunun hatası kendilerinden ziyade gençliği istikbaline ve ihtiyacat-ı müstakbelesine göre terbiye edememiş olan millete racidir... Bugünkü gençliği teşkil edenler, unutmayalım ki **devr-i sabık**ın son zamanlarında yetişmiştir. Bu devr-i menhusun millete fenalıkları öyle zannolunduğu ve zahirde görüldüğü mertebesinde değildir; pek amiktir... Fakat istitrat kabilinden olarak şuracıkta bir iki satırla kaydedelim ki şahsımıza hitaben aldığımız bir iki hususi mektupta –mektupların tarz-ı ifadesine ve suret-i tahririne göre oldukça aklı başında, yaşlı başlı adamlar tarafından yazılmış olduğu anlaşıldığı halde– öyle bir mahdudiyet-i fikr ü nazar gösterilmiş ve **devr-i sabık**ın bazı fazaili zikredilmeye ve o zamanın padişahı ve etrafındaki avenesi takdirat ile yad olunmaya kadar varılmıştır. Yazık ki hâlâ memleketin ve milletin bugün bulunduğu hali derk ü

fehmden âciz, **devr-i sabıkın** tahribatını göremeyecek derecede kûtehbîn adamlar var.

Malûm ki **devr-i sabıkın**, yani **Hamid-i Sani** zamanının bidayetlerinde, henüz memleketin ve milletin ihtiyacatını takdir eden, terakki ve tealisi esbabını gören ve bilen zevat-ı muhterem ü aliye vardı. Mesela bunların başında **Midhat Paşa** merhum bulunuyordu; **Namık Kemal Bey** merhum ile rüfeka-yı muhteremesi birdenbire kuşe-i idbara atılmamış, nefy ü tebide mahkûm edilmemiş mi idi? Evvela **Midhat Paşa**'yı **Taif**'te mahkûm-ı esaret eden ve nice işkencelere uğratan, mevt-i feciini ihzar eyleyen idare-i müstebide, yavaş yavaş hürriyet ü marifetin ne olduğunu bilen ve memleketi ve milleti hürriyet ü marifetle kurtarmaktan başka çare-i selamet ü necat olmadığına itikat eden zevatı da birer birer, kırdı, bitirdi, mahvetti... Bunların istibdada bir dereceye kadar boyun eğmeleri veyahut hâzım ü ihtiyatkâr bulunmaları, felaketlerini, idbarlarını, nefy ü tebitlerini yahut **İstanbul**'un bir köşesinde hiçbir işe karışmayarak, kimse ile görüşemeyerek, kendilerinden, hayattan tecerrütlerini az çok tehire uğrattı, yani kuvve-i istibdadiye, bütün hücnet ü dehşetiyle birdenbire değil, ancak seneler içinde teessüs etti. **Devr-i sabıkın** iptidalarında, gerek **matbuat** ve gerek tedrisat oldukça serbest idi. **Matbuat, sansüre** tabi değil idi. Mektepler avene-i istibdadın muhacemat-ı muhribesinden bir dereceye kadar masun idi. Fakat gitgide **matbuat** ve alelumum neşriyat pek müthiş bir **sansüre** tâbi tutulduğu, maaliyat-ı fikriye kökünden kurutulduğu gibi mektepler de mekteplikten çıkarıldı. Birer zulüm ocağı haline konuldu, buralara da gençliği ezen, kıran, mahveden zulema doldu...

Ara sıra mümaresat-ı bedeniyeden bahsolunurken eski **Osmanlıların** bu hususiaki idmanları zikrediliyor ve kuvvet-i beden itibariyle **Türklerin** bütün **Avrupalılara** havf ü haşyet verecek ve onların aynı zamanda takdiratını celp eyleyecek bir raddede olduğu hatıra getiriliyor. "**Türk** kadar kavi" sözü **Fransızların** durub-i emsali sırasındadır. Fakat zannetmemeli ki **Osmanlılar** mümaresat-ı bedeniyeden pek çok zamandan beri fariğ olmuşlardır. Elbette hatırlayanlar henüz çoktur. **Hamid-i Sani** idaresinin ilk senelerinde, mahalle çocukları, terbiye ve tahsilin ciddiyetinden kat-ı nazar, mahallenin meydanlarında, civar kırlıklarda, açıklıklarda top, esir almaca ve sair vücudu tahrik eden ve az çok hem kuvvet-i bedene, hem maharete, dikkat-i nazara tevakkuf eyleyen oyunlarla meşgul idiler,

mektep seyirleri revaçta idi. Senede birkaç defa mektep seyirleri tertip olunur, buralarda her türlü mümaresat-ı bedeniye ve oyunlar icra edilirdi... Kış mevsiminde kızak eğlenceleri yalnız çocukların değil büyüklerin, **İstanbul** içinde bazı mahallelerde **[124]** en ihtiyarlardan, en gençlere kadar umumun başlıca eğlenceleri idi... Kışın karlı, don ve mehtaplı gecelerde kızak eğlencelerinin avaze-i şevk ü şetareti işitilirdi...

Her türlü içtimaata, hatta mahalle çocuklarının oyun oynamasına, mektep şakirtlerinin mektep seyirlerine gitmesine düşman kesilmiş olan o devr-i meşum bütün bunların kökünü kuruttu... Bir taraftan terbiye-i bedeniyeyi imha ettiği gibi, diğer cihetten, tedricen, mekteplerde terbiye-i fikriyeyi de berbat edip bunun yerine her türlü rezail-i ahlakiyeyi, ihanet, casusluk, kizb ü riya gibi ahval-i zemimeyi ikameye çalıştı. Ahlak tahrif olundu, tarih ü hakikat ortadan kaldırıldı, hatta ulum u fünun tayy ü tağyir edildi. Tahsil ü terbiye bir ucube şekline konuldu... Hele o **devr-i sabıkın** son on, on iki senesi büsbütün bir devr-i şeamet oldu. Bu devirde yetişmiş olan gençliği de tasavvur edelim de ona göre gençlerde mi, yoksa milletin kütle-i umumiyesinde mi kabahat var, bunu düşünelim.

Beş senelik **Meşrutiyet**'te, gençliğe yeni bir cereyan verdik, ağaç henüz fidan halinde iken eğilir, düzelir, terbiye olunur sözünü düşünerek gençliği pek büyük bir dikkat ü ihtimamla düşündük, kavradık, salah ü necat yoluna sevk ettik mi?... Hayır, belki bin kere hayır... Daha milletin heyet-i umumiyesini sevk etmemiz lazım gelen hedefi tayin etmiş olduğumuz meşkûktür. Selamet ü necat için, açıkçası mevcudiyet-i milliyeyi kurtarıp cümlemizin mahv ü perişaniye uğramamız tehlike-i müthişesini bertaraf edebilmek için süratle ve eşedd-i ihtiyaç ile muhtaç olduğumuz inkılab-ı fikri ve içtimaiyi bile tereddütle görüyoruz. Bir gün bir hakikati lafzen kabul etmiş gibi görünüyoruz, yarın bunun büsbütün zıddı, son derece mürteciane ve avam-firibane hareketlere, fiillere, amellere sapıyoruz... Milletin heyet-i umumiyesini, böyle hissiyat-ı irticakârane ve efkâr-ı mahdude ile yanlış yollara saptırmak isteyenler görülürse ve bunlar da bir mevki-i tahakkümden emirnameler ısdar edercesine, gazete sütunlarında, müteazzımane nâsih-i âlem ve mürşid-i nas olmak edasıyla, lisanıyla görünürse gençliği kurtarmak, gençliği doğru yola sevk etmek

teşebbüsatının, amalinin, muhitin bu müsaadesizliği içinde nasıl husule gelebileceğini anlayamıyoruz...

Velhasıl, milleti kurtaracak yegâne vasıtalara müracaat etmekten kat-ı nazar, bunları tenkit ü münakaşa edip yakaza ve intibaha bedel, milleti nevm-i gaflette, kendi makamlarından söyledikleri ninnilerle uyutacak, ona, hatalarını, kusurlarını, fazilet gibi gösterecek ve böylece teveccüh-i avamı kazanacak dimağlar bu muhitte faal oldukça, teceddüt ü terakkinin esasını hazırlamak isteyenlere böylece setler **[125]** ve manialar ihdas eyledikçe, gençliği kurtarmak da müşkül olur...

Gençliği kurtarmak için, her şeyden evvel, fazail-i ahlakiye ve ahlak-ı içtimaiyeyi tedvin ü tekvine çalışmak ve her insanda az çok mevcut olan hevesat-ı behimiyeti kırmak, müşteheyat-ı nefsaniyeye dümen takmak, maaliyat-ı fikriye ile, arzu-yı tahsil ü tetkik ile, aşk-ı tetebbu ile onların hissiyatını perverde etmek lazımdır. Şu lazımeyi ifa etmeye, bugün müsait ne müzelerimiz, ne sanayi-i bediamız, ne de bu emelin husulüne yardım edecek dershanelerimiz ve tiyatrolarımız var... Bari hayat-ı içtimaiyeye bir revnak ü güşayiş verebilsek de bunlar da tedricen hasıl olsa... Bunda da müteredditdiz; müteredditdeğil, buna kavi maniler ihzarıyla meşgulüz. Gençlik faal olmak istiyor, bu faaliyeti de bazı safhalarda gösteriyor, fakat bunlar faaliyet-i müfide midir, değil midir, bu da bir meseledir. Değil ise onları faaliyet-i müfideye sevk etmek, tergib ü teşvik eylemek yine millete, milletin büyüklerine, mukadderat-ı milleti tanzim etmek isteyen kudretli ellere aittir.

Gençliği bütün saffet ü halisiyetiyle perverde etmek, bütün fazileti ile büyütmek, yetiştirmek için pek faziletkâr, ruh-ı şebaba nüfuz ederek, ihsas-ı ulviyet, telkin-i fazilet edecek kadar sahib-i marifet ü iktidar muallimlere ve mürebbilere lüzum var... İşitiyoruz ki bugün mekteplerin bazılarında, fazilet ü marifeti şayan-ı itimat bir derecede görülemeyen mubassırlardan talebenin, yahut talebeden bu mubassırların uzak bulundurulması gözetiliyor ki pek doğrudur... Fakat aynı tedabir-i maniaya mukabil, talebenin muallim ü mürebbileriyle daima temas etmesi ve onların fazilet ü kemaliyle, irşadat ü ilhamat-ı terbiyetkâranesiyle aklen ve fikren, ruhen perveriş-yab olması tedbiri de kabul ü tatbik olunuyor. Buna bedel, bir gazetede, talebe ile muallimlerin teması men edilmiş olduğunu ve bu yolda emirler verilmiş bulunduğunu okuyunca duçar-ı hayret ü istiğrap olmaktan kendimizi alamıyoruz.

Dünyada nasıl bir muallim tasavvur olunabilir ki (Muallim aynı zamanda bir mürebbi, bir murebbi-i fikir, bir mürebbi-i ahlaktır. Muallim sıfatının bunlar, zarureti ve lazım-ı gayr-i müfarıkıdır.) talebe ile temasından talebeye zarar tasavvur olunsun?... Eğer zarar mutasavver ise katiyen o adam muallim değildir ve olabilmek ihtimali yoktur. Eğer biz hâlâ, muallim deyince, bir kitabın muhteviyatını ezberden veya kâh kâh sayfalarına bakarak bir küme şakirdana karşı iyi kötü tekrar edecek ve mümkün olduğu kadar bu muhteviyatı, şakirdanın zihnine zoraki doldurmaya uğraşacak, –o körpe zihinlere güşayiş verecek, feyiz getirecek, tahsilin lezzetini ihsas eyleyecek, aynı zamanda tasfiye-i fikr ü tezkiye-i ahlakiyede vesile olacak yerde– o zihinleri köreltmeye, bi-sud ü bi-semer, yorgun düşürmeye ve ezmeye çalışacak bir istibdat makinesini tasavvur ediyorsak, bu tasavvurla, bu halet-i ruhiye ile gençliğin ihyası arasında Kafdağı var... Yani gençliğin ihyası yerine imhasına gidilmiş olur. Şakirdan ile temastan meni icap eden bir muallim, artık katiyen muallim olamaz ki hatta böyle garip bir tedbire –eğer gazetenin yazdığı gerçek ise– müracaat ihtimali mutasavver olabilsin... Bu gibi tedbirlerle gençliği terbiye ve tezkiye etmek, gençliği marifetçe, ahlak-ı fazılaca, ahlak-ı içtimaiyece ikdar eylemek mümkün olamayacağı aşikârdır...

Gençlik hem gıda-yı hürriyet ü marifetle beslenmek, hem de pek büyük bir ihtimam ile, himaye-i müşfikane ve teşvikat ü tergibat-ı validane ile, tarik-i istikamet ü selamette, büyük hatvelerle yürümeye alıştırılmak lazım ki vatan ü millet bundan müstefit olsun, yani istikbalini emin bir surette hazırlamış olsun...

Mahmud Sadık

[**Mahmud Sadık**, Gençlik Hakkında – Bazı Mütalaat ve Neşriyat Üzerine, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1176, s. 123-125.]

2.4. İBRAHİM MÜTEFERRİKA (1085-1160)

Geçen asırlarda **Devlet-i Osmaniye**'nin hizmetine dahil olan **Macarlar**dan **Osmanlı** milletine icra ettikleri faydalı işler ile bilhassa iki zat serfiraz olmuştur.

Bunların birisi Topçu **Urban**, diğeri Matbaacı **İbrahim Müteferrika**'dır.

İbrahim Müteferrika, **Kalvinist Hıristiyan** mezhebinde olan fakir bir Macar ailesinden 1674 sene-i miladiyesinde yani 1085 sene-i hicriyesinde **Macaristan**'ın şark tarafında olan **Kolozsvar** şehrinde doğmuştur.

O zaman da **Macaristan**'da **Katolikler** ile **Protestanlar** arasında devam eden rekabet dolayısıyla bu mezheplerden birinin mürevviçleri kendi **[187]** mezheplerindeki erbab-ı ilm ü irfanı tezyit ile muhaliflerini mağlup etmeye çalıştılar, bu maksat ile kendi mezhebinde olan fakir zeki çocukların meccanen tedrisatı için pek çok müessesat meydana getirdiler. **İbrahim Müteferrika** dahi zeki çocuklardan olmakla fakirliğine rağmen kolekyum yani kolej tesmiye olunan büyük mektepte tahsil etmişti. Sonra **Orta Macar** Kralı **Tököli Bey**'in **Osmanlılarla** icra ettiği muharebede on sekiz yaşında olan bu genç talip ismi meçhul kalan bir yerde bir müfreze **Osmanlı** askerine müsadif olup o zamanın âdeti üzere askerler tarafından fidye-i necat almak ümidi ile esir tutulmuş idi. (1105)

İbrahim Ağa bu veçhile 1106 raddelerinde **İstanbul**'a getirilip burada esir olarak satıldı.

1126'da **İslamiyet**'i kabul ve "**Âdab-ı İslamiye**" namında bir de eser telif eyledi. Bu kitap ulûm-ı diniye-i İslamiyeyi mükemmel tahsil etmiş olduğunun bürhanıdır. İki sene sonra 1128'de **Avusturya** ile vuku bulan harp esnasında "**Belgrat**"a gelen **Macarlara** tercümanlık etmiş, hitam-ı harbi müteakip **Rakoçi**'nin **Tekfurdağı**'nda ikameti esnasında, kralın maiyetinde tercümanlık ve **Türkçe** kâtiplik vazifesini ifa etmiş ve bu memuriyeti için elli akçe tayinatını **İstanbul** gümrüğü malından, bilahare **hazine-i âmireden** almıştır.

Pasarofça Muahedesi'nden sonra **İbrahim Efendi** sadrazamla münasebet peyda eylemiş, o sırada **Yirmisekiz Çelebi Mehmed Efendi**'nin oğlu **Mehmed Said Efendi** delaletiyle matbaa tesisine kıyam eylemişti.

Said Mehmed Efendi, **Sultan Ahmed-i Salis**'in en mühim rical-i siyasiyesinden idi.

Müverrih Subhi Efendi'nin ifadesine göre "**Said Efendi** Cenabları haddizatında hâmil-i esrar-ı devlet olmaya şayan ve memur olduğu hidemat-ı hümayun-ı mülûkanede ibraz-ı cevher-i rüşd ü kiyaset, izhar-ı sadakat ü metanetle müessir cemilesi mezkûr-ı elsine-i enam" idi. Daha genç bir yaşında, pederi **Yirmisekiz Çelebi** ile kethüda sıfatıyla **Paris**'e seyahat etmiş, **Avrupa**'nın hayret-efza terakkiyatını görmüş, tetkik eylemişti. **İstanbul**'a avdetinde erbab-ı dikkatle görüşmüş, matbaacılığın mülkümüzde ilk defa olarak tesisine himmet eylemişti.

Hatta **İbrahim Ağa** "**Vesiletü't-Tıbaa**" namıyla bir risale yazarak bunda sanat-ı tıbaatın fevaidini saydı döktü. Nice kütüb-i nadire ve nefisenin müşkülü'l-istinsah olmasından dolayı teksir edilemediğini ve bu nüsah-i nadirenin yangınlarda tame-i dendan-ı lehib olduğunu, talebe-i ulûmun kitap tedarikinden âciz kaldıklarını, şayet matbaa tesisine müsaade olunur ise bir kitap yazıncaya kadar nice bin kitap ziver-bahş-i eyadi-i mütaliîn olacağını beyan eyledi.

Vesiletü't-Tıbaa sadrazam-ı zaman olan **İbrahim Paşa**'ya takdim olundu.

Sadr-ı vakt bunun ehemmiyetini takdir ile hemen o devrin ulema ve fuzalasından mürekkep bir meclis-i meşveret teşkil eyledi. Meclis tıbaatin tesisini takdir eyledi ise de tesisine birdenbire ruhsat verilmeyerek bunun efkâr-ı âmmece mazhar-ı hüsnükabul olması ve kavaid-i şer-i mübine tatbik ü tevfik ile tesisi ve teşyidi için şeyhülislamdan istifsarına karar verildi.

Koca Şeyhülislam Mevlana **Abdullah Efendi** idi.

İbrahim Paşa fetvayı istihsal eyledikten sonra ulema-yı zamaneden birkaç zatı musahhih tayin etmiş, bunun üzerine **Said Mehmed Efendi** ve **İbrahim Ağa** edevat-ı tab'iyeyi ihzar ü ikmal ile ilk Osmanlı matbaasını **Sultanselim** civarında **İbrahim Ağa**'nın hanesinde ve 1140 sene-i hicriyesinde tesis ettiler.

Vakıa bazı kitaplarda 1139 olmak üzere gösterilmiş ise de asıl doğrusu 1140'ta tesis edildiğidir.

Bu matbaada ilk defa olarak basılan kitap onuncu asr-ı hicri yani **Sultan Murad-ı Salis** asrı ulemasından meşhur **Vani Mehmed Efendi**'nin **Türkçe**'ye tercüme ettiği **"Sahah"-i Cevheri Lügati**'dir.

Bilahare basılan kitaplara gelince:

Tuhfetü'l-Kibar fi Esfari'l-Bihar: **Kâtip Çelebi**, tarih-i tabı 1141, aded-i tab 1000;

Terceme-i Tarih-i Seyhan[1]: 1142, aded-i tab 1200;

Tarih-i Hind-i Garbi: 1142, aded-i tab 550;

Tarih-i Timur Gürgân: **Nazmizade Bağdadi**, aded-i tab 550;

Gülşen-i Hulefa: **Nazmizade**, aded-i tab 500;

Usulü'l-Hikem fi Nizamü'l-Ümem: **İbrahim Müteferrika**, aded-i tab 500;

Tarih-i Mısr-ı Kadim ü Mısr-ı Cedid: 1142, aded-i tab 550; **[188]**

Füyuzat-ı Mıknatisiye: **İbrahim Müteferrika**, aded-i tab 550;

Cihannüma: **Kâtib Çelebi**, 1147, aded-i tab 500;

Tarih-i Naima: Cild-i sani, 1147, aded-i tab 500;

Tarih-i Raşid: Cild-i evvel ü sani, 1153, aded-i tab 500;

Ferheng-i Şuuri;

Tarih-i Afganiyan;

Tarih-i Bosna.

Polonyalı **Cizvitler**den ve **Rakoçi**'nin rahibi **Fruziniski** [فروزینیسکی] tarafından **İbrahim Paşa** için **Türkçe** bir lügat telif edilmişti. **Holderman** [هولده رمان]'ın **Sarf-ı Türki**'si de bu matbaada tab olunmuş, **Fransızca** harfler **Paris**'ten celp edilmişti. **İbrahim Müteferrika** daha sonra **Humbaracı Ahmed Paşa** ile beraber siyasi işlere de karışmış **Sultan Mahmud-ı Evvel** zamanında vukua gelen **Avusturya Harbi**'ni müteakip mükâlemat-ı siyasiyeye memur olmuştu.

---

[1] Orijinal metinde "Seyyah" şeklinde yazılan kelime tarafımızdan değiştirilmiştir [HK].

Vefatında **Kasımpaşa**'da **İdris Muhtefi kabri** civarına defnolunmuştu. Tarih-i vefatı mezar taşı üzerinde mahkûktur.

Kitabe-i seng-i mezarın sureti şudur:

Hâce-i divan İbrahim Efendi kim ânın
Basmamışdı bir naziri sahn-ı imkâna kadem
Zatı mahiyat-ı eşyaya medar-ı inkişaf
Tab-ı paki resm ü âyin-i tıbaatde alem
Etdi nakd-i vaktini masruf-ı tasnif-i fünun
Kıldı kilk-i fikreti mevkuf-ı tertib-i hikem
Eyledi zabt-ı tevarih ile isbat-ı vücud
Oldu ihya-yı ulûm ile kalem-ran-ı rakam
Hâdim bizzat olurken kâmını telh eyleyüb
Saki-i merk ana da sundu dolu bir kâse-i semm
Nahl-i bâlâ-şâh cismin hâk-sâr etti felek
Olsa bari hisse-mend-i meyve-i bağ-ı irem
Hasb-i hali ola **Nevres** mısra-i tarih-i tek
Basdı **İbrahim Efendi** sahn-ı firdevse kadem
1160

25 Kânun-ı Evvel 1329

İbnülarif Nizameddin [1]

[**İbnülarif Nizameddin**, İbrahim Müteferrika, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1178, s. 186-188.]

[1] Tarih ve ismin altında yazıdan ayrılmış şu kısa açıklama bulunmaktadır [HK]:

"**İbrahim Müteferrika**'nın kabrini gösteren bir resim geçen nüshamızın ilk sayfasına konulmuş idi.

Memleketin ve milletin tealiyat ü terakkiyatına hizmet etmiş olan aba ve ecdada tazim, evlad-ı vatan için vecibe-i zimmettir.

Tarih-i Osmani Encümeni ile **İstanbul Muhipleri Cemiyeti** '**İbrahim Müteferrika**'nın **İstanbul**'da ilk matbaayı tesis ü güşat etmesiyle tamim-i marifete ne büyük hizmet ifa eylemiş bulunduğunu kadir-şinasane düşünerek merhum u mağfur müşarünileyh için bir türbe inşasına teşebbüs etmişlerdir. Bütün muhibban-ı marifet ü kadir-aşinayan-ı zamanın bu teşebbüs-i hayra iştirak etmelerinden ümit varız."

2.5. ESATİR-İ EDEBİYE – VİLADETNAME

Abdülhak Hamid: Ebedi bir bahar ile taravettar, yeşil bir "**Sahra**"da çemenistan-ı hayata nazil olmuştur. "**Zeynep**" ismindeki **Bedevi** kadını onu şiir-i sanatla beslemiştir. Şairin "**Validem**" diye lisan-ı şiirinde yad ettiği kadının "**Zeynep**" olması ihtimali varid-i hatır olabilir. Alaim-i dehadan biri de maraz-ı asabi olmasına nazaran, şairin "**Divaneliklerim**" diye bizzat itiraf ü tasvir ettiği halat-ı asabiye, artık onun bir şair-dahi olduğuna şüphe bırakmaz.

Üstad Ekrem: Yeşillikler arasından akan latif bir derenin ilahi "**Zemzeme**"lerini dinleyerek kenar-ı hayata çıkmıştır. Kendisine memba-ı ilham olan cuybar-ı hayatta o, giran-baha bir taç kaybetmiştir. Onun için zavallı şairin gözyaşları bu derenin ka'r-ı meçhulünde saklı duran "**Nijad**" ismindeki tac-ı kıymettarın incileri arasına karışmak için süzüle süzüle mütemadiyen akar...

Tevfik Fikret: Mehtapsız, hazin bir gecede mehd-i hayata girmiş, dadısı onu şekve-kâr bir "**Rübab-ı Şikeste**" ile ninnilemiştir. Şairdeki o hassas bedbinliğin çocukluğunda dinlediği "**Rübab-ı Şikeste**"den kalmış bir tesir olduğu zannedilebilir. Dünyada en çok sevdiği **Haluk**'una şiirle dolu bir "**Defter**"den başka bir şey hediye etmemiştir.

Cenab Şehabeddin: Uzun ve sıcak bir yaz gününde vaha-i hayata sukut etmiştir. **Arabistan**'a mahsus harr ü feyyaz güneş, onun zekâsına keskin bir istihza zehri katmıştır. Çölleri çok sevdiği için uzun müddet "**Hac Yolunda**" dolaşmıştır.

Halid Ziya: Saha-i hayata elinde bir "**Solgun Demet**"le çıkmıştır. Bilinmez niçin? "**Mai ve Siyah**" renklere âşıktır. Bütün "**Bir Yazın Tarihi**"ni seyyal ü girizan bir "**Aşk-ı Memnu**" ile doldurmuş, lakin iştiyakla, ihtirasla takip ettiği bu memnu aşka vasıl olabilmek saadetinden mahrum, koltuğunda yalnız "**Bir Ölünün Defteri**" ile avdet etmiştir. "**Ferdi ve Şürekâsı**" ticarethanesinde hissedar olduğu şayi ise de, bu cihet henüz bizce meçhuldür.

Hüseyin Cahid: Bir cezire-i muhayyelde hırçın tabiatlı bir perinin kucağında doğmuştur. İptidaları serseri emellerle "**Hayal İçinde**" koşmuş ve tamamıyla bir "**Hayat-ı Muhayyel**" yaşamıştır. Çok geçmeden "**Hayat-ı Hakikiye Sahneleri**"ne

müthiş bir kahraman sıfatıyla çıkmıştır. Hayalden hakikate geçtikten sonra yaptığı "**Kavga**"lar meşhurdur. Ve bütün mücadelelerinde kendisine dadılık etmiş olan o gazub ü hodgâm perinin hırçınlıkları görülür. Saha-i **edebiyatı** terk edip de saha-i siyasiyatta cevelana başladığı tarihten itibaren mücadelelerine bir derece daha şiddet vermiştir. İnce sesinin "**Tanin**"-i billurînini afak-ı memlekette her gün işitebilirsiniz.

Ahmed Hikmet: Bu da meçhul bir cezire-i aşkın saadet-mevud gülistanında gonca-i hayatı koklamış, fakat heyhat!... Pek çabuk haristan-ı alâma düşmüştür. Bu sebeple onun nazarında hayat "**Haristan ve Gülistan**"dan ibaret bir saha-i tezat-nümadır.

Hüseyin Siret: Firari ve bikarar bir yaz gecesinde şebistan-ı hayata düşmüştür. Hayatını hep "**Leyal-i Girizan**" içinde geçirmiş olduğu için, nihayet o, âlem-i matbuattan girizan bir şair olarak kalmıştır!

Hüseyin Suad: Nalegâh-ı hayata hazan-dide küçük bir "**Lane-i Melâl**" içinde gelmiştir. Hep melal ü hüsrana müncer olan maceralarında o, kendine daima bir "**Deva-yı Aşk**" aramıştır. Lakin aradığı iksir-i şifakârı eczahane-i imkânda bulamamış olmalıdır ki, nihayet ceriha-i aşkını "**Kirli Çamaşırlar**" ile sarmaya mecbur olmuştur.

Mehmed Rauf: Yağmurlu bir "**Eylül**" sabahında gehvare-bend-i vücut olmuştur. Garip bir merakla hayatının bir kısmını "**Siyah İnciler**" dizmekle geçirmiş, sonra, –ihtimal ki bu üzücü meşgalenin tesiriyle– karşısında kanlı bir "**Pençe**" görmek vehmine kapılmıştır. Bir "**Menekşe**" kadar taze ve rayihadar bir "**Ferda-yi Garam**"da, bütün bir sermesti-i "**Âşıkane**" içinde yaşamış olduğunu kendi rivayet eder... Onun "**Genç Kız Kalbi**"ni pek iyi anladığını söylüyorlar. Lakin "**Son Emel**"inin ne olduğunu ve hangi "**Serab**"a doğru koştuğunu kimse tayin edemez.

Ali Ekrem: Umman-ı vatanda yetişmiş nadide bir sedefin avucunda açılmış ve böylece mahfaza-i hayata girmiştir. Ya tabiat-ı esasiyesi saikasıyla, yahut diğer bir ihtimale göre, **Mehmed Rauf**'u takliden "**Zılal-i İlham**"ından bir aveng-i zarif yapmak istemiştir. Fakat bunda ne dereceye kadar muvaffak olduğu meşkûktür. "**Baria**" isminde bir duhter-i edebisi olduğu malum ise de kaç yaşında bulunduğu henüz tahkik edilemedi.

Celal Sahir: En "**Buhran**"lı bir saatte hastahane-i hayata **[271]** konmuştur. Bu zavallı şairin hayatı hep buhran içinde geçmiştir denilebilir: Buhran-ı âşk, buhran-ı şiir, buhran-ı servet, buhran-ı milliyet kalbini nöbetle sarsmış, harap etmiştir. O kadar ki, herkesin siyah gördüğü gölgeleri o, "**Beyaz Gölgeler**" şeklinde görmüştür. Gölgesi beyaz olan bu şairin ne gariptir ki, aşkları hep "**Siyah**"tır.

Faik Ali: Kehkeşan-ı hayalattan bu arz-ı süfliye istemeyerek sukut etmiş bir şairdir. Saray-ı hayalatına veda etmek kalbinde derin bir ceriha açmış olduğu için hayatta naçar teselli vasıtaları aramış ve nihayet "**Fani Teselliler**"ini bulmuştur. Son defa çeng-i sanatında bestelediği "**Elhan-ı Vatan**" musikiden alabildiği ikinci bir teselli-i fanidir.

Tahsin Nahid: Mehtaplı bir sonbahar akşamında deriçe-i hayatı açmış ve ilk defa hilali selamlamıştır. Kamerin esrarına onun kadar nüfuz etmiş bir şair daha gelmemiştir. Dadısının masallarından çok kamerin hikâyelerini dinlemiş ve en ziyade bundan zevk-yab olmuştur. Arz ile alaka-i kalbiyesi pek az olduğundan ona "**Ruh-ı Bikayd**" namını vermişlerdir. Mamafih şairlik saikasıyla yine "**Hicranlar**"dan kurtulamamış ve çare-i halas olarak karşısında ancak "**Firar**"ı bulmuştur. Âlem matbuattan çekilmiş olmasına nazaran onun kamere firar ettiğine zahip olanlar pek çoktur.

12 Kânun-ı Sani 329-**Gedikpaşa**

Ziya Behlül

[**Ziya Behlül**, Esatir-i Edebiye – Viladetname, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1182, s. 270, 271.]

2.6. SARAY-I HÜMAYUNDA VİZANTİYUS KÜTÜPHANESİ

Avrupalılar evrak u kütüb-i atikanın cem ü telfikine ve kütüphanelerin tanzim ü ıslahına on yedinci asırda, yani bundan üç yüz sene evvel başlamışlardır. Bu bapta en evvel işe başlayanlar, **Fransızlar**dır. Bu asırdan daha evvel tesis edilen "**Fransa Akademisi**" var. Kuvvetini pazıya vererek son derece himmet etmiş ve az zamanda büyük muvaffakiyetlere nail olmuştur ki şu gayret nazar-ı mülahazaya alındığı halde bugün **Paris** kütüphane ve hazine-i evrak müesseselerinin diğer merakiz-i maarife nispeten zenginliğinin esbabı zahiren meydana çıkar.

Maa-haza bugün neşrolunan evraktan anlaşılan şu husus dahi bizim için şayan-ı dikkattir ki o asırlarda, yani bundan iki yüz, iki yüz elli sene evvel, **Fransa** ulemasının nazar-ı dikkat ü meraklarını mucip olan mesailden birisi de **İstanbul**'da **Saray-ı Hümayun Kütüphanesi**'nin muhteviyatı idi. En ziyade bilmek istedikleri nokta acaba eski **Vizantiyus** imparatorlarının kütüphaneleri elan muhafaza olunuyor muydu? Bu onlarca bir mesele-i uzma, hatta denilebilir ki bir muamma, bir endişe idi. On yedinci, on sekizinci, hatta on dokuzuncu asır uleması bu mübeccel endişeleri için pek çok uğraşmış ve son kırk, elli seneye kadar, gariptir, bu bapta oldukça şayan-ı itimat bir fikir edinememişlerdir. Ve hatta denilebilir ki bu mesele **[303]** birkaç cihetle bugün bile layığı veçhile halledilmemiş, muallakta kalmıştır. Çünkü biraz aşağıda vereceğimiz malumattan anlaşıldığı üzere, fil-hal **Saray Kütüphanesi**'nde **Rum ve Latin lisanları**nda yazılmış epeyce eser varsa da bunların **Vizantiyus** metrukâtı olduğu malum olmayıp bu kitapların külliyetli kısmı başka taraflardan geldiğine dair bazı alametler vardır.

Burası muhakkaktır ki **İstanbul**, **Osmanlılar** tarafından fetholunduktan sonra buraya mütenevvi birçok asar-ı muharrere toplanmaya başlanmıştı. Hatta bunların içinde müzehheb ü musanna, hakikaten nadide asar dahi pek çoktu. Fakat on altıncı asırdan itibaren **Avrupalılar**, birçok asar-ı güzidemizi memleketlerine sevk etmeye muvaffak olduklarına dair bugün vesaik mevcuttur. Ezcümle tarih-i mezkûrda yani **Kanunî Sultan Süleyman** zamanında **Nemse** sefiri bulunan "**Busbecq**" tahminen o zamanlarda **Viyana**'da tesis edilen **İmparator Kütüphanesi** için **Rum** ve diğer

lisanlarda yazılmış "240" nüsha eser götürmüştür ki bunların içinde pek nadir eserler olduğu sonraları anlaşılmıştır.

Avrupa'da **Saray-ı Hümayun**'da mevcut kütüphane hakkındaki bahis on yedinci asrın mebadisinde başlar. Bilhassa madde-i mezkûreden, o asırda **İstanbul**, **Fransa** sefirleri bahsederler ki bazı muhaberata bakılırsa **Saray Kütüphanesi** hakkında lazım gelen malumatı toplamak, hükümetleri tarafından bunlara havale edilmiştir. Havale edilmek şöyle dursun daha sonra **İstanbul**'da kitaplar satın almak ve mümkün ise **İstanbul** kütüphanelerini boşaltmak bunların vazife-i esasiyelerinden bulunmuştur. Sefirler vasıtasıyla pek çok asar aşırılmıştır.

Asr-ı mezkûrda **Fransa**'da **Kral Kütüphanesi** muhafızı meşhur Papaz "**Lova** [لوا]"nın bu baptaki gayreti şayan-ı dikkattir. Bu zat, müdürü bulunduğu kütüphaneyi dünyanın en birinci kütüphanesi yapmak için yalnız **İstanbul** ile iktifa etmiyor, yazılı eserler ve meskûkât-ı kadime aramak için umum **Şarkı** araştırıyor. **İstanbul**'dan maada **İzmir**, **Kuds-i Şerif**, **Mısrü'l-Kahire**'ye memalik-i mahrusa manastırlarının hemen kâffesine memurlar gönderiliyor. Bu memurların girmedikleri yer, görmediği kütüphane kalmıyor. Hulasa bütün **Şarkı** alt üst ediyorlardı. Yalnız saray ve galiba patrikhane kütüphanelerini araştırmaya muvaffak olamadılar... 1687 tarihinde **Fransa**'nın **İstanbul**'da sefiri bulunan **Mösyö Gerardin**, **Saray Kütüphanesi** hakkında kendi hükümetine şu yolda malumat veriyor:

"Bu asırda **Türkiye**'ye seyahat eden zevatın yazdıkları eserlerde **İstanbul Saray Kütüphanesi** hakkında verdikleri izahat benim de dikkat ü merakımı mucip oldu. Bu bapta daha ziyade tafsilat almak için bazı tedabire müracaat ettim ki bunlardan birisi **Saray**'da pek ziyade sahib-i nüfuz, padişah-ı hazırın[1] sevgilisi **İtalyan** mühendisi bulunan bir zata müracaat etmek oldu. Bu zat, hünkârdan **Saray Kütüphanesi**'ni tetkik etmek için müsaade alarak orada mevcut **Rumca** asardan tahminen iki yüz cilt kitap getirdi. Ben bu kitapların muhteviyatı neden ibaret olduğunu anlamak için sefarette ulemadan Papaz **Mösyö "Renie"** ve **Mösyö "Marcel"**e müracaat ettim. Onlar tetkik ettiler. İçinden on beş eser ayırdılar. Bunların mühim olduklarını söylediler. Ben de onları satın alarak size takdim ediyorum... **Saray Kütüphanesi** hakkındaki fikrim ise şudur: Her ne kadar bu

kütüphanede, **Farisi**, **Arabi** ve **Türk** lisanlarında yazılmış pek çok asar mevcut olduğu muhakkak ise de **Rum ve Latin lisanlarında** yazılan kitaplar yukarıda söylediğim miktarlardan ziyade değildir."

Sefir cenaplarının bu mektubu, **Paris** hükümet ve ora ulemasını ikna etmedi. Daha ziyade tafsilat istenildi. Bunun üzerine yazdığı mektupta sefir şu yolda cevap veriyordu:

"Sizi temin ederim ki **Saray Kütüphanesi** karma karışık bir halde bulunuyor. Bu kütüphanenin fihristi yoktur. **Rum** ve **Latince** yazılan kitapların miktarı iki yüz nüshadan ziyade değildir. Geçenlerde bunlardan on beş nüshasını tefrik ederek size takdim ettim. Kalanı hepsi birden satıldığını haber aldım. Bu suretle **Saray Kütüphanesi**'nde **Rumca** ve **Latince** yazılan eserler kalmamıştır."

Sefir cenaplarının bu ihbaratı yanlış olduğu sonraları anlaşılmıştır. **Saray Kütüphanesi**'nde elan **Rum** ve **Latince** eserler vardır.

Fransızlar on sekizinci asır mebadisinde dahi **İstanbul**'dan pek çok kitap nakletmişler. O zaman yine **Saray Kütüphanesi** meselesi ortaya çıkmıştır. 1727 senesinde **Kral Kütüphanesi** hafızı **Mösyö "Beniyon"** vaktiyle **Paris** sefiri bulunan **Mehmed Paşa**'ya[2] yazdığı mektupta:

"Bizde yani **Fransa**'da sizin **Osmanlı** saraylarında hadsiz hesapsız **Rum** ve **Latince** yazılmış eserler bulunduğuna dair bir itikat vardır. Bu itikadın hakikate ne derece müstenit olduğunu bilmiyoruz. Fakat zat-ı asaletlerinin bu bapta malumat-ı katiyeleri bulunduğundan eminiz. Kütüphanenizin tanzimi için ihtiyaç hissedeceğiniz kadar memurîni size maalmemnuniye takdim edebileceğimi arz ederim."

Şu sırada **Fransa** hükümeti, **İstanbul** kütüphanelerini araştırmak için ulemadan yine iki papazı göndermiş ise de bunlar **Saray** içine girmeye muvaffak olamadılar ve bittabi oradaki kütüphane hakkında bir malumat edinemedilerse de boş dahi oturmayıp o asırda **İstanbul**'da kütüphaneler hakkında hükümetlerine malumat vermekten **[304]** geri durmadılar ki bunların şu malumatı bizce dahi şayan-ı ehemmiyettir:

---

[1] **Avcı Sultan Mehmed-i Rabi.**
[2] **Yirmisekiz Mehmed Çelebi** olacak.

Papazlardan birisinin sözüne bakılırsa o zaman **İstanbul**'da vaktiyle **Eflak Boğdan** prenslerinden bulunan "**Mavrokordatos**"un gayet mükemmel ü muntazam kütüphanesi var imiş. Bundan maada mezkûr papazlar **İstanbul**'da birkaç zevatın ellerinde kıymetli eserler bulunduğunu haber veriyorlar. Yine bu papazların gönderdiği bir mektupta 1729 tarihinde **Fener** ve **Balat**'ta vukua gelen ve on iki saat devam eden yangında salifü'z-zikr "**Mavrokordatos**"un kütüphanesi yandığını yazıyorlarsa da bu haberin doğru olmadığı sonraları anlaşılmıştır. Çünkü o zaman **Fransa**'nın **İstanbul** sefiri bulunan "**Vilenva** [ويلنوا]"nın "**Prens Mavrokordatos**"un 1730'da vefatından sonra kütüphanesini varislerden satın almak hususunda bir teşebbüsten bâhis 21 Şubat 1731 tarihli mektubunda şu cümleler görülüyor:

"Prensin vefatını haber alır almaz genç prensle muhabereye girişti isem de bugüne kadar bu hususa dair fayda-bahş bir haber alamadım." diyor. Bu mektuptan biraz sonra yazdığı diğer bir mektupta sefir cenapları yine "**Mavrokordatos**"un kütüphanesinden bahsediyor ve bu kütüphaneyi satın almak için **İngiltere Kralı** ve **Nemse İmparatoru** ayrıca memurlar tayin ettiğini ve kütüphanenin kıymeti yüz bin kuruşa çıktığını haber veriyor. Daha sonraları sefir cenapları yazdığı üçüncü mektubunda,

"Mezkûr kütüphaneyi genç prensin elinden kurtarmak mümkün olmayacağını, çünkü bu zata babasından pek çok miras kalarak zengin olduğunu ve kütüphaneyi satmak ihtiyacında bulunmadığını ila-ahir..." hükümetine haber veriyor. Bu raporlardan anlaşıldığına göre "**Mavrokordatos**"un kütüphanesi papazların dedikleri gibi **İstanbul** yangınında yanmamıştır. Muhtemeldirler müsadere korkusundan ihtirazen böyle bir şey işaa edilmiş olsun. Herhalde bir iki ulemanın fikri bu merkezdedir.

Gelelim **Saray Kütüphanesi**'ne:

Saray Kütüphanesi hakkında **Avrupa** da doğru bir fikir, on dokuzuncu asrın ikinci nısfında edinmiştir. **Kırım Muharebesi**'nden sonra **Avrupa** ulemasından birkaç zat, **Sultan Abdülmecid**'in müsaadesiyle kütüphaneyi tetkik etmişler ve **Avrupa**'ya malumat vermişlerdir.

Burası muhakkaktır ki ilk zamanlarda **Saray Kütüphanesi**'nde **Rum ve Latin lisanlarında** yazılmış pek çok eser bulunmuştur. Fakat bu kütüphane hiçbir vakit layıkıyla tanzim olunmadığından eserlerin kısm-ı azamı çalınarak harice çıkarılmış ve satılmıştır.

Avrupa ulemasından en evvel **Saray Kütüphanesi**'ni tetkik eden ulemadan meşhur "**Mortman**" ve **Osmanlı Müzesi** müdür-i sabıkı **Mösyö "Dalyo** [دالیو]"dur.

Üçüncü Napoléon'un emriyle ve **Sultan Abdülmecid**'in müsaadesiyle meşhur "**Müller**" bu kütüphaneyi tetkik ve daha sonraları **Macar** ve **Alman** ulemasından birkaç zat ziyaret etmişlerdir.

Bu zevatın ziyaretlerinden sonra bir hakikat meydana çıkmıştır ki eski **Osmanlılar** cemî' zamanda ellerine düşen eserleri mahvetmek şöyle dursun bilakis bunları muhafazaya çalışmışlardır. Şu kadar var ki **Avrupa** uleması oraya ayak basar basmaz **Saray Kütüphanesi**'nde mevcut eserler gittikçe azalmaya başlamıştır. Çünkü **Sultan Abdülaziz** merhum 1869 tarihinde mezkûr kütüphaneden **Nemse İmparatoru**na el yazısıyla yazılan dört nüshayı hediye ettiği gibi **Sultan Abdülhamid** dahi 1877 tarihinde **Peşte Kütüphanesi**'ne "35" eser vermiştir ki bu eserlerden "13" nüshası **Kanuni Sultan Süleyman** zamanında **Peşte**'den getirilen eserler olduğu ciltlerin üzerinde meşhur **Macar** Kralı "**Corvinus**"un mevcut mühründen anlaşılmıştır.

Bu son malumat bizce gayet mühimdir. Çünkü halihazırda **Saray Kütüphanesi**'nde **Rum** ve efrenc lisanında yazılmış eserlerin hiç olmazsa bir kısmı vaktiyle **Macaristan**'dan getirildiği zahiren meydana çıkmıştır. Maahaza yukarıda isimleri sebkat eden **Avrupa** ulemasının çoğu, **Saray Kütüphanesi**'nde mevcut kitapların külliyetli kısmı, son **Vizantiyus** İmparatoru bulunan **Konstantin**'in mensup bulunduğu "**Paleologos**" **ailesine** ait olduğu fikrindedirler. Bu hususu suret-i katiyede ispat edecek bir vesika yoksa da madem ki **Macar** krallarına mensup kütüphane mevcuttur o halde **Rum** imparatorlarına ait kütüphane niçin bulunamasın?... Maahaza bu fikri teyit edecek ortada bir eser dahi vardır. O da şudur:

Saray'da mevcut ve **Rum lisanında** yazılmış eserlerin içinde en mühim ve **Hıristiyan âlemi** için en kıymetlisi "**Tevrat'ın Tavzihine Dair**" olan eserdir ki bu

eserin kütüphanedeki numarası sekizdir. Bu kitap pek çok zamandan beri **Saray**'da mevcuttur. Bundan en evvel haber verenler on dokuzuncu asırda **Avrupa** ulemasıdır. Gitgide bu eser, birçokları tarafından kemal-i dikkatle tetkik edildi. Ehemmiyeti bugün tamamıyla anlaşılmıştır. Bu kitap "568" yapraktan ve her sayfada elli iki, elli dört satırdan ibarettir. İçinde üç yüzden ziyade resim vardır ki asıl kitabın kıymetini ila eden bu resimlerdir.

Bu kitap dünyada mevcut nadir eserlerdendir. İki nüshası **Vatikan Kütüphanesi**'nde, bir nüshası **Edrenus**'ta ve bir nüshası **İzmir**'de mevcut ise de **Saray**'da mevcut nüshası cümlesine faiktır; çünkü eserin başında meşhur **Vizantiyus** hükümdarlarının **"Komnenos" ailesi** efradından **İshak** namında birisi tarafından bir mukaddime yazılmıştır ki eserin kıymetini tazif etmekte olduğu gibi muhakkak olarak bu eserin imparatorun kütüphanesinden çıktığını göstermektedir.

Eserin tarih-i tahriri miladi 1160-70 senesi arasındadır.

Ahmed Saib

[**Ahmed Saib**, Saray-ı Hümayunda Vizantiyus Kütüphanesi, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1183, s. 302-304.]

2.7. BUDAPEŞTE'DE ŞARK MÜZESİ

Doktor Kunos'un Bir Mektubu

Budapeşte'de, **Maarif Akademisi** azasından, **Darülfünun** muallimlerinden, **Şark Akademisi**'nin müdürü ve **Şark Müzehanesi**'nin reisi **Doktor Ignaze Kunos**, **Macarlar** arasında ilm ü irfanıyla mütemayiz bir zat-ı muhteremdir; müsteşriktir; **Macarların** mümtaz simaları gibi **Osmanlıların** muhibbidir. Vaktiyle birkaç sene **İstanbul**'da kalmış, **Anadolu**'da seyahat etmiş, lisan ü âdât-ı Osmaniye hakkında tetkikat ü tetebbuatta bulunmuş idi.

Bu âlim ü fazıl zat-i aliden –**Türkçe** olarak– aldığımız mektubu bervech-i zir aynen derç ediyoruz:

Millet-i necibe-i Osmaniye birkaç hafta evvel istiklâl-i Osmani devriyesi münasebetiyle azim şenlikler ile bir ıyd-i milli tuttuklarını gazetelerde okuduk. Malum-ı alinizdir, **Macar** ve **Türk** milletleri arasında minelkadim beslenmekte olan hiss-i uhuvvet ü muhabbet saikasıyla **Macaristan Maarif Nezareti**, **Budapeşte**'de **Şark Akademisi** namı ile bir mekteb-i ali ve buna munzam olarak bir **Şark Müzehanesi** açtılar ki işbu tesisatın maksadı **Macar** gençlerine **Şark** ahalisinin ahval-i siyasiye, tarihiye ve ticariyesini talim etmekle beraber umum halka **Şark** ve bilhassa **Devlet-i Osmaniye**'nin terakki ve medeniyetini ibraz etmekten ibarettir. Bu maksadın istihsaline niyet olarak zat-ı alinize o rica-i kemterane ile müracaat ederiz ki atideki satırlarımızı ceride-i nefisenizde neşir buyurunuz.

Hizmet-i behiyeniz hem **Devlet-i Osmaniye** hem de **Macar** milleti yolunda gayet büyük fayda hasıl edeceğinden emin olunuz efendim. Böyle efal-i dostane ile iki millet arasında mevcut olan rabıta-i muhabbet ü uhuvvet ne derecede takviye olunacağından söz söylemek faydadan âridir. Zat-ı alinize bu kere dahi arz-ı teşekkürat eyleyerek baki selam ü ihtiram.

Doktor Ignaze Kunos

Şark Akademisi'nin Müdürü, Şark Müzehanesi'nin Reisi

—o—

Muhterem **Doktor Kunos**'un mektubunu müftehirane bâlaya derç ettiğimiz gibi bu mektuba müzeyyel olan ve **Osmanlı** vatanperver gençlerine tevcih edilen hitabeyi de atiye aynen ve maalmemnuniye derç ediyoruz. Fazıl-ı mükerreme, **Servet-i Fünûn** hakkında ibraz eylemiş olduğu hüsn-i teveccüh ve ibzal buyurduğu iltifattan dolayı teşekküratımızı takdim etmeyi de vecibeden addeyleriz.

—o—

[321] Millet-i Necibe-i Osmaniye Vatanperver Gençlerine!

Efendiler!

Millet-i Osmaniye'nin hürriyet ü istiklali kemal-i azamet ile ıyd tutuldu. **Avrupa akvamı** bu şenlikleri, **Osmanlı** talebelerin işbu ıyd münasebetiyle izhar ettikleri vatanperverliği görünce enzar-ı taaccübünü kemal-i ikram ü tazim ile **Osmanlı** parlak tarihine atfettiler. **Osmanlı** kardeşimiz istiklal ıydını **Sultan Mehmed Fatih**ler, **Sultan Süleyman-ı Kanunî**ler, **Sultan Ahmed**ler vaktinde olduğu gibi dindarane bir debdebe-i iftihariye ile tuttular. **Avrupa milletleri** arasında **Osmanlıların** hakikaten dostu ve kardeşi olan bir millet varsa o da **Macar** milletidir ki **Osmanlıların** uhuvvet ü muhabbetiyle her zaman iftihar etti. Bu uhuvvet-i haseneye mebnidir ki **Macar Maarif Nezareti** yirmi beş seneden mukaddem **Budapeşte**'de bir **Şark Akademisi** ile bir **Şark Müzehanesi** tesis eyledi ve bu müessesat bu ana kadar **Türk** milletini **Macar** milletine bildirmek yolunda birçok neticelere muvaffak oldu. **Osmanlıların** tarih-i azimü'ş-şanını, terakki-i fevkaladesini halkımıza anlatmaya ve talebelerimizin zihn ü kalplerinde **Türkler**e olan sevgiyi beslemeye her ne kadar çalışırsak **Osmanlılar**dan iane edilmeden mutlaka neticesiz kalmalıyız. Bunun için bu defa Macarlı **Şark Müzehanesi** müdüriyeti **Osmanlı** talebelere müracaat etmeye ictisar ile istiklal ıydı münasebetiyle taşıdıkları eski **Yeniçeriler**in müzeyyen elbiselerin takımını (bu elbiseler kullanılmazsa elbet faydasızdır, kıymetsizdir) **Şark Müzehanesi**'ne hediye olarak vereceklerini âcizane rica ederek bize bu hediye-i nefiseyi ita eden zevat-ı alicenap ism-i alilerini elbiselere yazıp onları müzehanemizde istiklal ıydı ve sahiplerinin yadigâr-ı ebedi mevki-i iftihara koyacağımızı resmen vadederiz. İrsal edilecek elbiseler ya posta, ya tren ile gönderildiği halde posta, ya tren masrafı müzehane

tarafından eda edilecektir. Elbise gönderenler isimlerini, adreslerini mektub-i mahsusta yazacakları âcizane mercudur. Her birine uhuvvi surette arz-ı teşekkürat edip **Macar** ve **Türk** milletlerinin mesudiyet-i istikbaline niyaz kılarak baki selam ü ihtiram.

Budapeşte'de Vaki Macarlı Şark Müzehanesi Riyaseti

Doktor Kunos

Maarif Akademisi Azasından, Darülfünun Muallimlerinden

Budapeşte, 20 Kânun-ı Sani 1914

Adresse: Académie Orientale de Commerce

BUDAPEST

Rue Esterhazy No 3.

—o—

Âlim ü fazıl-ı muhterem **Doktor Kunos**'un tasvirini bu vesile-i hasene ile bu nüshamıza derç ettiğimiz gibi müşarünileyhin **Servet-i Fünûn**'a ihda ve irsal eylediği **Budapeşte Şark Müzehanesi**'nin bazı aksamını ve müzehanede bulunan eşya-yı nefiseden bir takımını irae eden fotoğrafları da karielerimizin ve karilerimizin enzar-ı takdirine arz ediyoruz.

[İmzasız, Budapeşte'de Şark Müzesi – (Doktor Kunos'un Bir Mektubu, Millet-i Necibe-i Osmaniye Vatanperver Gençlerine), Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1184, s. 320, 321.]

2.8. TENKİDAT-I EDEBİYE, TARİH-İ EDEBİYAT [Mesail-i Sanat –]

Tenkit; henüz bizde değil, **Garpta** bile bir katiyet-i mutlaka ile teessüs edememiş olan şuabat-ı sanattan biridir. Diğer ulûma nazaran, mebahis-i intikadiyenin pek ziyade müşevveş ve içinden çıkılması gayr-i kabil esasata istinat etmesi, verilen hükümlerin, ita edilen kararların hissiyat-ı şahsiyeden mücerret bir halde bulunamaması, efkâr-ı beşerde muhtelif idrakler ve telakkiler husule getirerek, bu ilmin tamamıyla teşekkül ü teessüs etmesine mani olmuştur. Tarih ü **tenkit**-i asri ıtlakına seza olan on dokuzuncu asırda, her ne kadar "**Sainte-Beuve**"un fenni ve mantıki fakat yine bir derece indi mütalaatıyla, "**Taine**"in gayr-i kabil-i cerh tahlili ve terkibi nazariyatıyla azim bir tekâmülata mazhar olmuşsa da, yine ebedi bir mevzu-i münakaşa ve mübahese olmaktan kurtulamamıştır. Zira "**Sainte-Beuve**" nazar-ı tetkike almak istediği muharririn, evvela muhitini, saniyen hilkat ü tabiatını tarassut ü teşahhus ederek sanatkârın itiyadat ü itikadatına göre hüküm veriyor, yani doğrudan doğruya eseri tetkik etmeyerek, evvela müessiri iyice öğrendikten sonra esere intikal ile bast-ı mütalaat ediyordu. Diğer taraftan "**Taine**" ise, "Edebi bir eserin kıymeti haiz olduğu hayat-ı insaniyeye müteallik vesikaların miktarıyla mukayese olunur." kaziye-i fenniyesini vaz' ederek bu vesaiki ırk, muhit, an kelimelerinde hulasa ediyor, daha doğrusu eseri muşikâfane bir surette tetkik ettikten sonra o müellif hakkında kati bir karar veriyordu. O zamandan beri, **tenkit** hususunda, diğer **memalik-i Garbiyeden** ziyade inkişafa mazhar olan **Fransa** bile "**Francisque Sarcey**", "**Émile Faguet**"den başka dahi-i intikat yetiştirmedi. Bilhassa **Faguet**, **Halid Ziya Beyefendi**'nin buyurdukları gibi "zekâsı, harika-nüma faaliyeti, bipayan tenevvü-i tebahhuru temas edilmemiş bir mıntıka-i irfan bırakmayan, memleketin her inkişaf-ı fikrisine kâh rehber, kâh peyrev olarak iştirak eden, kürsüde, matbuatta bitip tükenmek bilmez bir nebean ile taşarken veludiyeti deste deste muhalledat ile koca bir kütüphane dolduran; **felsefe** ve **içtimaiyata**, **siyaset** ü **iktisadiyata**, **tenkit** ü **edebiyata**, **tarih** ü tetebbuata aynı zamanda müstevli bir inbisat ile yetişip yayılan" bir harikadır. Bunu için **tenkit** meselesi, mevzu-i bahs olurken bu mütefekkir-i azamın mütalaatına müracaat etmemek kabil midir?... Bakın, "münekkit"i bize ne beliğ ü sehi-amiz bir surette anlatıyor:

"Münekkit nedir?[1] Okuduğunuz kitaplara, bahislere dair sizinle müdavele-i efkâr eden bir dost değil midir... Bu zatın lüzumsuzluğunu, şüphesiz hiçbir vakit iddia edemezsiniz. Çünkü, hayat-ı beşeriyede mevcudiyetini ihsas ediyor. Sizdeki hisleri, fikirleri tecdit ile ruhunuza derin bir tecessüs bahşediyor ve dimağınızın, evvelkinden fazla ibraz-ı faaliyet etmesine yardım ediyor. Bazen, efkâr-ı şahsiyenize tamamıyla muvafik, bazen de düşündüklerinize büsbütün muhalif nazariyelerle zevk ü irade-i edebînizi terkik ü temrin edecek yeni bahislere girişerek, sizin hiç düşünemeyeceğiniz, tahayyül edemeyeceğiniz efkâr-ı ceyyideyi ruhunuza nefh ediyor... Tabii, sizi hakiki bir surette tefekküre, tetebbua sevk eden bu yeni dosttan memnunsunuz!..."

Anlaşılıyor ki, yirminci asırda münekkidin vazifesi büsbütün değişmiş, evvelki asırlara nispeten, pek ziyade iktisab-ı suubet ü müşkülat eylemiştir. Zira, halihazırda, bir hikâye-nüvis, bir piyes müellifi, bir şair nasıl eserinin her satırını, her sayfasını yazarken münekkitlerin takdir veya tazirini nazar-ı dikkate almaya mecbur ise, bir münekkit de bir romanı, bir şiiri, bir piyesi tetkik ü tenkit ederken, eski münekkitler gibi ceffe'l-kalem mütalaalar serd etmeyerek, kendisini de murakabe edebilecek bir kuvvetin, kütle-i halk arasındaki efkâr-ı münevvere eshabının mevcudiyetini nazar-ı dikkate almak mecburiyetindedir.

Üstad-ı muhterem, bundan sonra, daha mühim, mühim olduğu kadar da henüz pek dokunulmamış bir meseleye geçiyor. Münekkitlerden ne zaman istifade edilebilir?...

"Makalat-ı tenkidiyeyi ne zaman okumak lazımdır?... Mesela **Corneille**'den bahseden bir münekkidi, o facia-nüvis-i şehirin asarını okumazdan evvel mi, yoksa okuduktan sonra mı mütalaa etmeliyim? Bir yerde daha söylediğim gibi, derim ki, bir münekkit, size bir muharriri kendi nokta-i nazarından okutan ve bazı halat-ı ruhiye-i şahsiyenin taht-ı tesirinde beyan-ı fikr ü mütalaa eden bir adamdır, onun için çok dikkatli davranmak lazımdır. Çünkü ben, **Corneille**'e ait makale-i tenkidiyeyi, onun eserlerini tetkik etmeden evvel okuyacak olursam artık **Corneille** hakkında bir fikr-i şahsîye, bir rey-ı diğere malik olmam kabil değildir. Çünkü ben muharriri, müellifi

[1] *Art de lire P. 132.*

kendi şahsiyetimin, kendi seciyemin billur-ı şeffafından değil, münekkidin ihzar ettiği, pek iyi silinmemiş bir gözlükten tanımaya çalışırım."

Bizim için pek kıymettar istifadeler temin edecek olan şu **[340]** satırlar, bilhassa nazar-ı dikkate alınmaya şayandır. Bizde ta eskiden beri bir âdet vardır. (Zannediyorum ki bu hal, epey zaman, diğer **memalik-i Garbiye**de, bize nispeten pek mütekâmil ü müterakki olan memleketlerde de icra-yı hükm etmiştir.) Vakit kazanmak, fazla itab-ı zihne mahal kalmamak için muharrirden çok münekkitleri okumak, onların efkâr ü telakkiyat-ı mahsusasını kendimize mal ederek, her yerde fikr-i zatimizmiş gibi sarf edivermek!... Mamafih bu hal **Osmanlı edebiyatı**nda pek eskidir. Yani "**tezkire-i şuara**"lar yazılmaya, başlanılalıdan beri husul-yafte olmuştur. Yalnız, **edebiyata** fikren, manen mensup zevat değil, zamanının münekkit ü müverrih-i edebisi geçinen "**tezkire-i şuara**" sahipleri de bu hatanın kurbanı olmuşlar, bir şairi, bir edibi tetkik etmek için onun divanlarına, silsile-i asarına müracaat edecek yerde, kendinden evvel yazılmış olan "**tezkire**"lerden, **müntahabat mecmualarından** intihal-i asar ü efkâr etmeyi daha şayan-ı tercih bulmuşlardır. İşte bu nakise neticesinde "**tezkire-i şuara**" sahipleri, ne bir münekkit ve ne de bir müverrih-i edebi kudret-i salahiyetini iktisap edememişlerdir. Münekkitle müverrih-i edebi beynindeki fark-ı azimi teşrih etmek için yine "**Faguet**"nin o nevvar dimağından istinare etmek mecburiyetindeyiz:

"Müverrih-i edebi, mümkün olduğu kadar gayr-i şahsi (*impersonnel*) olmalı, bir şairin kendi ruh-i mevcudiyeti üzerinde husule getirdiği ihsasat ü temayülatı değil, muasırlarının maneviyetinde icra ettiği tesiratı tahlil ü tavzih ile o zamanın hayat-ı edebiye ve sanatkâranesinin muhassala-i mevcudiyetini irae etmelidir."

"Binaenaleyh müverrih-i edebi, bir muharrir veya şairin eserlerini hangi ahval ü esbab-ı umumiye, mahalliye, beşeriye ve şahsiyenin taht-ı tesirinde yazmış olduğunu tetkik ederken, kati prensiplere istinat ederek hüküm vermek mecburiyetindedir. Hissiyat ü ihtisasat-ı şahsiyesine tabi olmaması lazımdır. Yoksa vücuda getirdiği silsile-i makalat, **tarih-i edebiyat** havzasına hiçbir vakit dahil olamaz. Belki on altıncı ve on yedinci asırlarda yazılan tarihler gibi baştan başa hicviyat ü temdihatla memlu, sanat ü **edebiyat** nokta-i nazarından zerre kadar haiz-i

kıymet olmayan eserler vücuda getirmiş olur. Çünkü o zamanın müverrihleri bazen hayat-ı umumiyede hiçbir rol ifa etmeyen kralları, hükümdarları en büyük eşhâs-ı tarihiyeden addederek ya bin türlü riya ve temelluklarla göklere kadar çıkarıyorlar, yahut bir hicviye-gû vaziyeti takınarak onların ne derece mağlub-ı sefahat ü ihtiras olduklarını bir lisan-ı tahkir ü tezyifle serd ediyorlar, kendilerini adeta halka ders veren bir muallim menzelesine indiriyorlardı. Halbuki müverrih-i edebi, müverrih-i hakiki ve siyasi olan zattan daha ziyade müteyakkız davranmak mecburiyetindedir. O, hadisat-ı edebiyeyi idrak etmek ve ettirmek, sonra da o hadisatın esbab ü münasebatını taharri etmek vazifesiyle mükelleftir. Münekkit ise büsbütün bunun aksinedir. Müverrih-i edebinin vazifesinin hitam bulduğu noktadan münekkid-i edebinin vazifesi iptidar eder. Münekkitten, bir muharrir, bir eser hakkındaki ihtisasat ü tefekkürat-ı şahsiyesi talep olunur. Mesela **Corneille**'den bahseden bir münekkit şu suallere cevap vermek mecburiyetindedir: **Corneille**, sizin **edebiyat** ü sanat hakkındaki efkârınız üzerinde ne gibi tesirat icra etti? **[341]** Onu pek çok takdir ettiniz mi?... Onun eserleri, ruhunuz üzerinde şedit veya hafif ne gibi tesirat icra etti? Sizin mevcudiyetinizde ye's-aver veya memnuniyet-bahş bir tesir mi tevlit etti?..."

"Halbuki, şimdiye kadar ne müverrih-i edebiler, ne de münekkitler bu noktayı nazar-ı dikkate almayarak birbirlerinin vazifelerini karışık bir surette ifa ediyorlardı. Mesela '**Nisard** (*Nisard*)'ın '**Fransa Tarih-i Edebiyatı**' bir tarih-i edebiyat olmaktan ziyade baştanbaşa makalat-ı tenkidiyeyi havi bir risaleden ibarettir. Çünkü **Nisard**, müverrih-i edebiliğin ne demek olduğunu iyice idrak edememiş zevattan biriydi..."

Şimdiye kadar, zannetmem ki, hiçbir filozof bu kadar katiyetle münekkit ü müverrih-i edebinin vazaifini tayin etmiş bulunsun. Çünkü bu nazariyatı esas ittihaz eden münekkit ü müverrih-i edebilerin pek mahdut olması bunu ihsas ediyor.

Bizde ise, vaziyet pek acınacak bir halde kalmıştır. Tenkit **[342]** ü tarih-i edebiyatçılığın tamamıyla teessüs ederek yekdiğerinden tefrik edilebilmeleri şöyle dursun, yakın zamana kadar böyle bir şube-i sanatın mevcudiyetinden, en büyük pişva ve üdebamız bile haberdar olamamıştır. Ancak "**Hamid**"in güşat ettiği son devrede **Garp** ile olan temas-ı yakin neticesinde **sanat-ı tenkidiye** yalan yanlış, **edebiyatımızın** daire-i şümulüne girebilmiş ve **Edebiyat-ı Cedide** müntesiplerinin

say-i tab-na-peziri sayesinde bir derece inkişafa mazhar olabilmiştir. Lakin memleketimizde hakiki bir münekkit veya müverrih-i edebinin mevcudiyetini iddia etmek, elan bile, gülünç bir hal olur.

"**Faguet**", bundan sonra müverrih-i edebinin zaman-ı kıraatine nakl-i mütalaat ile diyor ki:

"Yukarıda verdiğimiz malumat, müverrih-i edebi ile münekkidin vazaifini tamamıyla tefrik etti. Şimdi, müverrih-i edebiyi ne vakit okumalıdır? Bu suale cevap vermek lazımdır. Fakat bu mesele diğerlerine nispeten daha basittir. Çünkü biz o muharririn, o şairin mevcudiyetine, ne gibi asarı bulunduğuna, ancak **tarih-i edebiyat** sayesinde vâkıf olabiliriz. Eserlerinin isimlerini bu suretle öğrenerek tetkik edebiliriz. Bu ihtiyaç, müverrih-i edebinin her şeyden evvel okunması lazım geldiğini biza tamamıyla izah etmeye kifayet eder. Mesela **Corneille**'i tetkik eden bir bahis, yalnız **Corneille**'i değil **Corneille**'in zamanına ait bütün hadisat-ı edebiyeyi bize ananesiyle anlatır. '1600'den '1660'a kadar geçen bütün inkişafat ü tekâmülat-ı sanatkâraneyi izah eder. Fakat bunlar hakkında, kati bir fikir, şahsi bir hüküm vermez. Halbuki evvelce müverrih-i edebiyi değil, münekkidi okumuş olsanız, onun serd ü ityan ettiği nikat-ı nazardan hiçbir vakit efkârınızı tahlis edemezsiniz... Münekkit önünüzde size rehberlik değil saiklik icra eder. Mesela '**Montaigne**'i okumak ve onun eserlerinin sizin üzerinizde ne gibi tesirat icra edeceğini tecrübe etmek istiyorsunuz. Halbuki siz evvelce '**Nisard**'ı okudunuz. **Montaigne**'in bütün efkâr ü halat-ı ruhiyesini **Nisard**'ın gözlüğünden gördünüz, idrak ettiniz. Binaenaleyh artık **Montaigne**'in eserleri karşısında hususi bir ihtisas, şahsi bir his idrak etmek değil, **Nisard**'ın '**Montaigne**' hakkındaki hükümlerinden bile tecrit-i nefs eyleyemezsiniz..."

Üstad-ı muhteremin pek salahiyettar bir surette serd ettiği şu mütalaat, bir memlekette edebiyatın layıkıyla teessüs edebilmesi için o milletin müdevven ü muntazam bir "**tarih-i edebiyat**"a malik olması lazım geldiğini tamamıyla izah ediyor. Nasıl ananat-ı tarihiyeden mücerret bir kavim saha-i hayat ü siyasette payidar olamazsa hadisat-ı edebiye-i maziyesine bihakkın vâkıf olmayan bir kütle-i halk içinde de milli ve hakiki **bir edebiyat** inkişaf ü tekemmül edemez. Bunun için **edebiyat-ı Osmaniye** istikbalini muazzam ü muhalled bir "**tarih-i edebiyat-ı**

Osmaniye" yazacak olan zata medyun olacaktır. Fakat bilmem ki bu emr-i mühim ü mebruru kim deruhte edecek!...

29 Kânun-ı Sani 329

Ahmed Hidayet

[**Ahmed Hidayet REEL**, Mesail-i Sanat – Tenkidat-ı Edebiye-Tarih-i Edebiyat, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1185, s. 339-342.]

2.9. İLK OSMANLI MÜVERRİHLERİ [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]

Tarih kitaplarında görülen kuyudata nazaran ilk müverrihlerimiz "**Oruç Beğ**" ve "**Yahşi Fakih**" olduğu anlaşılıyor. Şu iki zattan **Oruç Beğ**'i, **Enderun Tarihi** müellifi **Ata Bey** eserinin üçüncü cildinde, "**Lisan-ı Türki-i kadim** ile **Sultan Osman** ve **Orhan** asrı vukuatını mübeyyin"dir, diye mehazları miyanında zikrediyor.[1] **Tayyarzade**'nin şu ifadesinde **Oruç Beğ**'in birinci ve ikinci padişahlar devrini idrak etmiş bir zat olacağı anlaşılıyor ise de şimdiye kadar hiçbir müverrih ü tezkire-nüvisin böyle bir eser ü müessirden bahsettiği görülmediği gibi "**Enderun Tarihi**"nin ekser mehazları **Topkapı Saray-ı Hümayunu**'ndaki kütüphanelerde bulunan asar-ı tarihiye olup oralarda da ne buna ve ne de böyle iki ilk padişahın asrını gösterir bir esere tesadüf edilememiştir.

Tevarih-i Osmaniye'de **Süleyman Çelebi** bendegânından bir **Oruç Beğ** zikrolunuyor. Eğer **Ata Bey**'in naklettiği eserin müellifi bu zat ise kitabını hiç olmazsa, **Sultan Murad Hüdavendigâr**'ın ahd-i saltanatının nihayetine kadar getirmek icap eder.

İkinci müverrihe gelince: **Âşıkpaşazade Tarihi**'nde **Şeyh Yahşi Fakih**[2] diye zikrolunan zatın adının evvel ü ahirindeki lakaplara bakılır ise, hem ulema ve hem de meşayihten olduğuna hükmolunur.

Âşıkpaşazade Tarihi'nde **Çelebi Sultan Mehmed**'in **Rumeli**'ne ikinci defa –ona nazaran birincidir– mürurunu beyan ederken "**Orhan**'ın imamı oğlu **Yahşi Fakih**'in evinde hasta oldum **Geyve**'de..."[3] demesine nazaran o zaman bunun hayatta olup şimdi **İzmit Sancağı** dahilindeki **Geyve** kasabasında sakin olduğu ve **Orhan Bey**'in zamanından itibaren yaşadığı anlaşılıyor. **Âşıkpaşazade**'nin ifadesinden **Yahşi**'nin babası **Orhan Gazi**'nin imamı olduğu, **Kâtib Çelebi**'nin "**Keşfü'z-zünun**"unda bu adamın "**İlyas**" idiği görülür. **Yahşi Fakih**'in yaşadığı asır şu suretle taayyün ettikten sonra bir tarih kitabı yazıp yazmadığının tetkiki icap eder.

---

[1] **Enderun Tarihi** müellifi **Ata Bey**, cilt 3, sayfa 118, müracaat.
[2] **Âşıkpaşazade Tarihi (Viyana Kütüphane-i İmparatorisi**'ndeki mevcut nüshadan).
[3] **Âşıkpaşazade Tarihi.**

Kâtib Çelebi, **Keşfü'z-zünun**'unda **Âşıkpaşa Tarihi**'ni beyan ederken bu tarih-nüvisin tarihindeki malumatı **Yahşi bin İlyas**'ın kitabından ahz eylediğini ve onun da pederi **İlyas**'tan işittiği şeyleri oraya nakl ü tevdi ettiğini beyan eder. Halbuki **Âşıkpaşazade**, **Bayezid** devrine gelinceye dek olan vukuatı "imam oğlundan naklederin" diyor.

Neşrî "**Cihannüma**"sında **Ertuğrul Gazi**'nin **Anadolu**'ya vürudunda **Selçukiler** ile **Tatarlar** arasında vukuuna rast gelip, müdahalesiyle galibiyetin **Selçukiler** tarafında takarrürü hakkındaki hikâye-i malumeyi naklederken, "Bazı sikattan işittim ki hatta kıdvetü'l-muhakkikîn **Mevlana Ayas** idi. Ben **Orhan**'ın rikâb-darına buluştum. Pir kişi idi. İndi atamdan ve dedemden işittim..."[1] diyor. Bundan **Kâtib Çelebi**'nin bu iki **İlyas** diye zapt ve **Âşıkpaşazade**'de ismi tasrih olunmayan **Yahşi Fakih**'in pederi zannetmiştir, diye hatıra gelebilir. Mamafih **Neşrî**'nin zaptettiği bu ismin evvelindeki elkaba göre ulemadan takva ile mütearif bir zat olduğu anlaşılıyor.

Neşrî'nin yaşadığı zamana nazaran gayet pir olan **Orhan**'ın rikâb-darına yetişen bu kimsenin zamanını idrak edemeyeceğinden **Ayas**'ın **[350]** bir tarih telif etmiş olması hatırlanabilir. Belki **Mevlana Ayas**'ın yazdığı bu tarihi **Kâtib Çelebi** de görmüş ve **Âşıkpaşazade** de sarih bir surette ifade eylediği halde bile bundan zühul ederek ravi olan **Yahşi Fakih**'e isnat etmiştir.[2]

Herhalde şu iki tarih mevcut değildir. Birincisinin vücudu kavl-i mücerretten ibarettir. İkincisi ise balâdaki muhakemattan müsteban olduğuna göre, meçhuliyet perdesiyle örtülüdür. Binaenaleyh bu eserler bulunup meydana çıkarılıncaya kadar mevcudiyetlerinden şüphe ederiz.[3] Mamafih ilk evvel vukuat-ı Osmaniyeye dair malumat veren "**Ahmedî**" ve **Osmanlı tarihi**ne dair kitap yazan "**Hamzavî**"dir.

Ahmedî: **Germiyan Beyliği**'nde veya **Lutfî**'nin kavlince **Sivas**'ta tevellüt eden bu zat o devrin âdeti üzere **Mısır**'da ikmal-i tahsil ile memleketine avdet eyledi. Boy beylerinden **Emir Süleyman** maiyetinde bulunduğunu tasrih ediyor. Son

---

[1] **Cihannüma**, cilt 1.
[2] **Keşfü'z-zünun**'un son **İstanbul** basmasında "Bahşi" diye gösteriliyor. Bahşi şarkta olduğu gibi **Osmanlılar**'da yazıcı manasına çok zamanlar kullanılmış bir lakaptır. Fakat yukarıda verdiğimiz tafsilattan bu kelimenin bir noktasının düştüğü anlaşılmıştır. Bir de **Osmanlı** ümerasından **Timurtaşpaşazade Yahşi Bey** vardır ki **Sultan Murad Hüdavendigâr** devrinde **Provadi** fethine memur olmuş ve 805 senesi **Ankara vakası**nda şehit olmuştur.
[3] **Osmanlı Tarih-nüvisleri ve Müverrihleri, Necib Asım**.

Germiyan beyi **Yakub Bey**'in **Kütahya**'daki medresesi duvarında mehkûk olan vakıfnamesinde babasının adı **Süleyman** olarak gösterildiğine nazaran **Emir Süleyman**'ın işte bu zat olacağına şüphe kalmaz. **Germiyan** ilinin **Yıldırım Bayezid** zamanıda **Osmanlı ülkesine** ilhakı münasebetiyle **Ahmedî** de tabiiyet-i Osmaniyeye dahil olmuş ve **Şehzade Süleyman Çelebi**'ye intisap eylemiştir. **Latifî** vefatını da 815 olarak kaydeder.[1] Şairlikle meşhur olan bu zatın şiir ü meslek-i edebisi hakkında burada malumat vermek sadet haricindedir. Bunu müteveffa **Mister Gibb** pek güzel tamik etmiş.

Fuad Bey biraderimiz de **Edebiyat-ı Osmaniye Tarihi**'nde pek güzel anlatmıştır.

Bu zatın **Tarih-i Osmanî**'ye ait olan beyanatını aynen nakl ü iktibas edeceğiz:

Hamse-i Nizami'nin **İskendername**'sinin aynı namla tercümesinden ibaret olan bu eser bazı müdekkikinin beyanatına göre ilk önce **Germiyanoğulları**'ndan, **Emir Süleyman** namına yazılmış iken sonra **Süleyman Çelebi**'ye ihda edilmiş, işte bu sebeple –belki **Germiyanlılara** dair yazılan fikra-i tarihiye yerine– **tarih-i Osmani**ye ait bir bap ilave olunmuştur.

İkinci müverrihimiz **Hamzavî**'ye gelince: **Ahmedî**'nin biraderi olan bu zat **Emir Süleyman Çelebi**'nin musahibi idi. **Âli** bu zatın "**Camiü'l-meknûnat**" adlı bir eserinden bahsediyor. Hatta **Yıldırım Bayezid Han** ile **Timur**'un mülakat edip ilk defa beraber yoğurt yiyecekleri hakkında **Sultan Ahmed İlgânî** [ایلکانی]'ye atfolunan tefeül hikâyesini bu kitaptan nakleyliyor.[2] Andan dahi bu kitabın **Yıldırım Bayezid**'in son zamanına kadar olan vukuatı muhtevi olduğu anlaşılıyor.

Âli'nin mehazları miyanında mevcut olduğuna şüphe olmayan bu kitabı **Kâtib Çelebi** görmemiş olmalıdır ki **Keşfü'z-zünun**'da zikretmiyor.[3]

Şunu dahi ilave edelim: **Âli**[4], **Hamzavî**'nin amm-i nebevi kıssasını muhtevi ve "**Hamzaname**" isminde 24 ciltlik manzum ü mensur bir kitap kaleme aldığını ve

---

[1] **Tezkire-i Latifi**, cilt 1.
[2] **Âli, Künhü'l-ahbar**, cilt 5, s. 129.
[3] **Kâtib Çelebi, Keşfü'z-zünun**, cilt 1, s. 198.
[4] **Âli, Künhü'l-ahbar**, cilt 5, s. 46.

ondan sonra bu lakapla telakkub ettiğini beyan ediyor. Halbuki **Revan Köşkü**'nde **Sultan Mahmud-ı Evvel**'in tesis buyurduğu kitaphanede bir cildi mevcut olan bu kitabın kardeşi **Ahmedî**'ninki gibi "**İskendername**" olduğu, **Taberî** ve saire gibi kitaplardan muktebes ve ahaliyi şecaate alıştırmak gibi kalemle alınmış **İskender-i Zülkarneyn kıssası** olduğu müsteban oluyor. İşte ilk müverrihlerimiz olan **Ahmedî** ile **Hamzavî** hakkında, tarih ü tercüme-i hal kitaplarımızda münderiç malumat bundan ibarettir.

Aksaray, 1 Şubat 329

İbnülarif Nizameddin

[**İbnülarif Nizameddin**, Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları – İlk Osmanlı Müverrihleri, Servet-i Fünûn, C. 46, S. 1185, s. 347, 350.]

2.10. EDEBİYAT-I HAZIRAMIZ [Musahabe-i Edebiye –]

İptida-yı teşekkülünden beri mütesaid ü mütekâmil bir cereyan takip etmeyerek gelişigüzel, rast geldiği tarikte yürümüş ve bu suretle girift ü muavvec bir hal-i marazi kesb etmiş olan yegâne **edebiyat** bizimkidir. Yalnız **Garb**ın değil, **Şark**ın bile diğer **edebiyat**ları nazar-ı tetkik ü tefahhustan geçirilecek olursa görülür ki, onlar, bir süllem-i muntazama tırmanan bir adam gibi kademe kademe terfi etmişler ve hepsi muhitine göre vasıl olabileceği gayeye yetişmişlerdir, mesela; **Avrupa**'da, halihazırdaki mesalik-i edebiyeye nazaran biraz iptidai olmakla beraber pek metin ve pek rasin esaslara istinat ederek ilk yükselen mektep, **klasisizm** olmuş ve bunu **romantizm**, **natüralizm**, **sembolizm** gibi muhtelif mesalik takip etmiştir. **Roma** ve **Yunanistan**'ın en eski asar-ı kıymettarını kendilerine numune ittihaz ederek, şahsiyet ü maneviyete hiç ehemmiyet vermeyen ve sıhhat ü hakikati asar-ı sanatın üssü'l-esası olarak telakki, binaenaleyh dünyada bir hüsn-i mutlağın mevcudiyetini kabul eden **klasikler**; mahdud u muzik bazı kavaide riayete kendilerini mecbur addetmelerine rağmen şekilde tezyinat ü tertibata, üslupta tekellüfat ü tasannuata fazla ehemmiyet verirlerdi. Pek uzun müddet devam eden ve her kavmin ma-bihi'l-iftiharı olacak eazım-ı şiir ü dehayı yetiştiren bu meslek on sekizinci asrın nihayetlerine doğru, fazla rikkat ü hiffet kesb eden ruhları, dimağları tatmin edememeye başladı. Evvela **Almanya**'da teessüs ederek, **Schlegel**, **Goethe**, **Schiller** gibi üstadan-ı edebin himmet ü muvaffakiyetleriyle son derece bir şükûh ü vüsat kesb eden **romantizm**, **Fransa**'ya da dahil olarak "**klasisizm**"in bütün kuyudunu parçaladı ve **Hugo**ların, **Lamartine**lerin dest-i icazkârıyla mertebe-i kusvaya vardı. Artık, **edebiyat**, bütün mevzularını **kurun-ı vusta**ya ait vakayi ü fecayi-i tarihiyeden istinbat ediyor, serapa müzeyyen ü müzehhep cümlelerin pürtantana ve ihtişam elfazı arasından, şairin ulvi fakat biraz fazla heyecanbahş ü haşyetaver şahsiyet ü maneviyeti namıyla nümayan oluyordu, bütün kariler elvah-i tabiatı, eşhas ü vukuatı, ancak müellifin fetha-i dimağiyesinden seyredebiliyordu.

Bu devre, tabiatıyla **klasisizm** gibi uzun zaman hakimiyet temin edemedi. Aynı zamanda diğer birçok meslekler zuhur u inkişaf etti. Doğrudan doğruya tabiatı hatasız bir surette tasvir etmek istediklerini iddia eden **natüralistler** ile muhtelif

noktainazara göre eserlerinden müteaddit maani ve makasıdın anlaşılabileceğini temin etmek isteyen **sembolistler** vücut buldu. **Arap, Acem edebiyatı** da bir dereceye kadar bu tekâmül-i tedriciye tabi olmuşlar fakat son zamanlarda maatteessüf yeni bir nişane-i hayat gösterememişlerdir. **Hüseyin Daniş Beyefendi**'nin dedikleri gibi "**Arap**'ta **muallakat-ı seba** ile açılan devre-i müşaşa' yevmen fe yevmen tekemmül-pezir olmuş da **Mütenebbi**ler, **Ebu'l-Feth El-Basit**ler, **Ebu Nüvas**lar, **Ebu'l-Velid**ler, **İbn-i Hatib**ler yetişmiş, **Acem**'de de **Firdevsi**ler, **Hakani**ler, **Nizami**ler, **Sadi**ler, **Senai**ler, **Hace**ler bir silk-i muntazam-ı terakki göstermişlerdir."

—o—

Osmanlı Türkleri, gerek salik oldukları din ve gerek sakin bulundukları mevki itibariyle ilk zamanları mütemadiyen **Arab** ü **Acem** nüfuz ü tesiri tahtında kalmışlar, bunun neticesinde, zaten müdevven ü muntazam bir şekilde olmayan **edebiyat**ları da **İran**'a, **Arabistan**'a ait bir tarzda, bir üslupta tecelli etmeye başlamıştır. **Edebiyat**ımızın bu ilk devresini adeta **Acem edebiyatı**nın bir zeyli gibi addedenler de mevcut ise de, herhalde zaman zaman yetişen sahib-i zuhurlar pek mutena ve müstesna kabiliyetler izhar etmişler, **Fuzulî, Nedim, Şeyh Galib** gibi şahsiyetler **Osmanlı** tarz-ı tefekkür ü tahassüsünün en rakik ü heyecankâr tezahüratıyla mütenasip ü hemahenk asar vücuda getirmişlerdir. Fakat **Şark** tesiratının böyle uzun müddet devam etmesi **edebiyat**ımız için mucib-i nekbet ü zeval olmuş, **Avrupa** ile takarrübümüzü temin eden kanlı mücadeleler, muharebeler bir temas-ı ilmi ve fikri şeklini iktisap edemediğinden şairlerimiz, daima bulundukları merhalede sayıklamak mecburiyetinde kalmışlardır.

1255'te **Tanzimat-ı Hayriye**'nin ilanıyla "**Şinasi, Hamid**" **devr-i edebîsi** güşad edildi. Ve **asar-ı Garbiye**den, kemal-i hararet ü iştiyakla iktitafat-ı edebiye ve şiiriye icra edilmeye başlandı. O sırada **Avrupa**'da icra-yı hükm etmekte olan – yukarıda bir nebze bahsettiğimiz– **romantizm** olanca nüfuzuyla **edebiyat**ımız üzerinde tesirini göstermeye iptidar etti. Bizde de **romantik** bir devir başlamıştı. Bu devrin mübdileri de **Hamid** ve **Kemal Bey**lerdi.

Edebiyat-ı Cedide ve onun zeyli addolunmak lazım gelen halihazırdaki şiir ü nesrimizin yegâne müvellidi olan bu devr-i teceddüt ü inkişafi azim bir irtica-i edebî takip etti. Biraz **Arabî** ve **Farisî**'ye biraz da **nahv** ü **aruza** aşina birtakım fitrat ü istidat-ı şairiyetten mahrum, **tekâmülat-ı Garbiye**den bihaber şöhret düşkünleri en müstesna ve mutena yazıları, **Avrupa'yı taklit** bahanesiyle mahkûm-ı zeval addediyorlar, sahiplerini de tenkide değil, tahkir ü tehdide reva görüyorlardı. Fakat bu hal-i buhran-engiz devam edemezdi, 1312'de bütün şaşaa ve şükûhuyla büsbütün **[20]** yeni bir cereyan husule geldi. **Edebiyat**ımız adeta, **Avrupa edebiyat-ı hazırası**yla mukayese edilebilecek bir hal kesb etti. **Halid Ziya**ların, **Fikret**lerin, **Cenab Şahabeddin**lerin "**Servet-i Fünûn**"daki asar-ı münteşireleri, muarızlarına bile kudret-i şairanelerini tasdik ettirdi. **İstibdad**ın bütün tazyikat ü takibatına rağmen, on sene içinde **edebiyat**ımız, zikıymet ü payidar bir çok asar kazandı. Hatta, kendilerinin küçük biraderleri sayılabilen ve **ilan-ı hürriyet**te teşekkül ü teessüs ederek **Edebiyat-ı Cedide** üstatlarının sandali-i şiir ü edebine oturtacak birçok şahsiyetleri mevcut olduğunu ilan eden **Fecr-i Âti** müntesipleri, onların asarını unutturacak değil, hatta hatırlanacak bir eser bile meydana getiremediler. Sahne-i **edebiyat**ta, mesleklerini değiştirmek ihtiyacını hissederek temadi-i hayat edebilen bir iki şahsiyetten maadası, üful edip gittiler. Bu arada, **Selanik**'te ortalığı "**Yeni Lisan**" çığlığıyla velveleye veren bir kütle-i kalile zuhur etmiş, bütün efrad-ı millete vatanperverane dersler veriyor, selamet-i memleketin, istikbal-i milletin ancak bu **Yeni Lisan**'ı kabul ile temin olunabileceğini temin ediyordu. Fakat, ben anlayamıyordum, hayret ediyordum. Mümkün olduğu kadar tekâmül ü müterakki bir cereyan takip ederek üç lisanın en güzide elfazından terekküp etmiş bu ahenktar ü ruhnevaz lisanın ne kabahati vardı.

Bunun içtimai ve terbiyevi bir faydası olacağına kani olsaydım, güzelliğinden feda ederek daha saf ve pürüzsüz bir **Türkçe**'ye tebdil olunmasına ilk önce ben taraftar olurdum. Bu teşebbüslerinde fazla ifrat ü taassup göstermeselerdi, belki mazur addolunur ve hakikati buluncaya kadar etrafi muvazenesiz bir surette dolaşmalarına müsaade edilebilirdi. Fakat herkesi de bunu kabul etmeye icbar ediyor, "sadr-ı azam" yerine "azam sadr", "müdür-i mesul" mahalline "mesul müdür" kullanmayı bir vazife-i vataniye halinde telakki ediyorlardı. Acaba, bu zatlar

bilmiyorlar mıydı ki, kelimelerin yerlerini tebdil etmekle bir lisan tasfiye olunamazdı. Sonra böyle müesses ü mütekâmil bir lehçeyi yeniden tanzim ü tertip etmek göründüğü kadar kolay bir iş miydi!... Muazzam bir meclisin, salahiyettar bir akademinin bile halletmeye kadir olamayacağı bir emr-i müşkülü deruhte etmek herhalde kendilerinin bıdaa ve iktidarlarıyla mütenasip değildi. Fakat iş bu kadarla kalmadı. Bu cereyanın bir kat daha ifratperverleri addolunmaya seza "**Türk Yurdu**" müntesibîni "**lisan meselesi**"ni, bu ebedi davayı büsbütün kurcalayarak **Türk** vicdanının anat-ı muhtelifesiyle kabil-i istinas olabilecek bir lisan vücuda getirmeyi arzu ediyorlar. Eskiler için olmasa bile, halihazırdaki **Türkler** için ideal bir lehçeye malik olduğumuzu nazar-ı dikkate almak istemeyerek alnındaki gözlüğü hariçten arayan zatın mukallidi olmaktan başka bir şey yapamıyorlardı. Mecmualarının kabına "sayı", **[21]** "yıl" lafizlarını dizmekle beraber içerisine, halihazır lisanının en mudil, en karışık bir üslubuyla yazılmış eşar ü hikâyatı derç ediyorlardı.

Bu hal, kendilerinin ciddiyet ü samimiyetinden bizi şüpheye düşürmese bile herhalde teşebbüslerinde adem-i muvaffakiyeti izhar edecek âmillerden biridir. Bunun için biraz daha ifratperverlikten tevakki etmelerini –bilinmez hangi bir sebeple mesleklerini terk ederek **Türkçülük**te karar kılmak istedikleri halde muvaffak olamayanlardan değilse bile– bu cereyanın hakiki ve ciddi pişvalarından temennide, zannedersem, haklıyız.

Garip bir iddia ile sahne-i **edebiyata** atılıp bundan iki sene mukaddem zuhur u infisah eden "**Nesl-i Âti**" müntesiplerinin muakkipleri gibi görünen "**Nayîler**"e gelince; bu mesleği de mantıksız görüyorum. Çünkü, her yeni tezahürü azim bir nişane-i takdir ile karşılamak hiss-i teşvikiyle yeni mesleğin beyannamesi tarzında yazılan makaleden anlaşıldığına göre "**Nayîler**", kendilerine "**Mevlana Celaleddin-i Rumî**" Hazretleri'ni numune ittihaz ederek, eserlerinin heyet-i umumiyesinden çıkacak mana-yı şiir ü sanatı ibda ve intihap edecekleri ahenk ile ifade etmek istiyorlar... Fakat, acaba şu yolda irat edilecek bir sualin cevabını ihzar etmişler mi: Evvelen, Cenab-ı **Mevlana, edebiyat**ta hiçbir gaye-i menfaat gözetmeyerek sırf sanat noktainazarından yazı yazmak isteyen bir mektebe, bir mesleğe meşk ü taklit olunmaya şayan bir üstat vazifesini mi ifa etmiştir?...

Zira, o her şeyden evvel büyük bir filozoftur, lisan-ı şiir ü nazmı kendi fikirlerinin ezhan-ı umumiyede kavi ve metin bir surette yerleşmesi için ihtiyar etmiştir.

Saniyen, bir eserin heyet-i umumiyesinden istihraç edilecek mana yalnız ahenkten müsteban olabilir mi?... Esasen, ahenk, şiir ü nazmın aksam-ı esasiyesinden biridir. Her eser-i sanatta, mevzu ile mütenasip, ifadeye muvafık bir ahenk bulunması meşruttur. Bunun için, ahengi, sade kendi hem-mesleklerinin kaleminden çıkan eserlere inhisar ettirmek mümkün olmaz zannederim. Velhasıl hangi cihetten mütalaa edilse bu mesleğin de zayıf noktaları göze çarpıyor ve **edebiyat**-ı hazıramız hakkındaki fikrimizin hülasası şu mealde olmak lazım geliyor:

Bizde **Edebiyat-ı Cedide**'den sonra müesses ü mükemmel bir mekteb-i edebî vücuda getirilememiştir. Bunu ispat için yukarıda serd ettiğimiz mütalaat kâfi olduğu gibi, iki üç sene evvel **üdeba-yı cedide**nin üfulünü ilan ederek âlem-i şiir ü edebe hakim olmak isteyen zevatın iddialarını cerh edebilmek için de yeni intişar eden "**Evrak-ı Eyyam**"lar, "**Bir Şiir-i Hayal**"ler celi bir bürhan-ı kavi, bir delil olmak üzere gösterilebilir.

3 Mayıs 330

Ahmed Hidayet

[**Ahmed Hidayet REEL**, Musahabe-i Edebiye – Edebiyat-ı Hazıramız, Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1198, s. 19-21.]

2.11. OKUMAK SANATI [Musahabe-i Edebiye –]

–"Faguet"den mealen–

Voltaire, kıraatin insanlar içinde pek kalil bir zümreye has olduğunu ve istifade için okuyanların da bazen pek fena kıraat ettiklerini söylüyordu. Evet, bugün, bir kitabı okumak, ama bütün manasıyla okumak cidden mühim ü şayan-ı dikkat bir meseledir. **Sainte-Beuve** "Münekkitler, sanat-ı kıraati bilen ve bunu herkese talim eden insanlardır" dediği zaman yalnız bu fikri kastetmek istemişti. Fakat acaba, bu sanat neden ibarettir? Bunu halletmek için evvela bir kitabı niçin okuduğumuzu nazar-ı teemmüle almak icap eder. İktisab-ı malumat, mukayese-i asar için mi!... Yoksa sade mahzuziyet-i maneviye için mi okuyoruz. Eğer iktisab-ı malumat içinse, elimizde kalem, kitabın bize öğrettiği bilmediğimiz bütün malumatı not ederek okumak, sonra da yazdığımız şeyleri yavaş yavaş tekrar gözden geçirmek icap eder. Bu, doğrusu pek ciddi ve iktihamı gayet müşkül bir saydir ki, günden güne daha fazla malumat iktisap etmiş olmaktan başka bir lezzeti yoktur.

Yok... Mukayese-i asar için, daha doğrusu tenkid-i asar için okuyorsak yine gayet ağır okumakla beraber, her yeni fikre, her yeni hisse tesadüf ettikçe not almak ve eserin planı, tertibat-ı umumiyesi hakkında bir fikir edinmek, üsluba, lisana, mevzua ait mütalaa yürütmek, nihayet müellifin fikriyle kendi fikirlerinizi karşılaştırmak, mukayese etmek lazımdır. Artık neticeye vasıl olmak, müellif ve eseri hakkında son kararı vermek için bütün bu malumatımızı mantıki bir silsileye raptetmekten başka bir şeye hacet kalmaz. Fakat, bu surette, yine **Sainte-Beuve**'un bir sözünü tekrar ederek söyleyelim, karilerinize kıraati kendi arzu ve mahzuziyetleri için değil ancak tenkit noktainazarından talim etmiş olursunuz, hatta **Sarcey** hayatının sonlarına doğru bundan biraz şikâyet eder gibi görünüyor ve "Okumaktan cidden yoruldum" diyordu. Çünkü onun say ü himmeti, adeta bir eserden, sahibinin muhassala-i irfanından fazla malumat istihsaline kalkışmasında idi. Sırf zevk ü lezzet için okumaya gelince; bu adeta sanat-ı kıraati, bir keman çalmak gibi öğrenmek, kıraate sarf edeceği ufak sayini taz'if etmeksizin mahzuziyetini teksir etmek olduğuna göre bu diğerlerinden büsbütün ayrı bir gayedir ki bizim de maksadımız, yalnız bu cihetten bahsetmektir.

–o–

– 1 –

Kütüb-i Fikriyeyi Mütalaa

Sanat-ı kıraat mühtelifü'l-cins asar için müşterek bir usul tavsiye edemez. Her kitabı okumak için ayrı bir usul, ayrı bir kaide bilmek iktiza eder. Mesela "**Usule Dair Nutuk**", "**Ruhü'l-Kavanin**", "**Felsefe-i Müsbete Dersleri**" ile hissi kitaplar, melal-engiz şiirler aynı suretle kıraat edilemez. Kütüb-i fikriyedeki usul-i kıraat daimi bir takrib ü mukayesedir. Farz edelim ki **Eflatun**'dan birkaç sayfa okuyorsunuz. İlk tesadüf edeceğiniz fikir, **Sokrat**'ı idama mahkûm eden **Atina demokrasisi** hakkında hissettiği dehşettir. O halde, **Eflatun**'un hakiki bir **aristokrat** olduğuna itminan hasıl etmiş olursunuz. Fakat kanuna karşı olan hürmet ü muhabbetini de müşahede ettiğiniz zaman kendisinin sade bir **aristokrat** değil, aynı zamanda **cumhuriyet** taraftarı olduğuna hükmedersiniz. Biraz düşünürseniz, burada ufak bir mübayenet-i efkâr gözünüze çarpar. Çünkü, aynı zamanda kavmin, milletin hakimiyetine karşı aleyhtar olan bir **aristokrat** nasıl olup da **cumhuriyet-perver** olduğuna taaccüp edersiniz. Halbuki, mesele hiç de öyle değildir. Zira, **Eflatun**'un mevzu-i bahs ettiğimiz kanun, halihazırda milletvekillerinin tanzim ettikleri esasat değil, zamanın teakubuyla yerleşen ve bir itiyat haline giren kavanin-i atikadır. Şu muhakemeden bir netice istihsal ederiz ki, o da **Eflatun**'un, bir milletin mazisi tarafından idare olunmasını iltizam eden bir mütefekkir olduğudur. Bu fikir de esasen, **aristokratizm**in ruhudur. Sonra, **Eflatun**'u diğer bir cihetten tetkik edersek onun da, kendine takaddüm eden filozoflar gibi vahdet-i ilahiyeye kail olduğunu görürüz. Fakat o, Cenab-ı Hakk'ı diğerleri gibi yalnız harekât-ı kalbiye ve sevk-i tabiinin teşvikiyle ibadet ü perestiş olunan bir vücut olarak telakki etmez. İtikadını mantıki bir surette tahlil ü tetkik ederek Zat-ı Bari'ye o suretle iman eder.

İşte, görülüyor ki, bir filozofu okumak demek, namütenahi mukayeselerde bulunmak; efkâr ü ihtisasatı muşikâfane bir surette teşhise çalışarak, mütefekkirin ruh-i mevcudiyetine nüfuz etmek demektir. Mesela, **Montesquieu**'yu mütalaa ediyor ve bu zatta "**istibdat** (***despotisme***)"a karşı azim bir kin olduğunu müşahede ediyorsunuz. Çünkü; **Montesquieu** yirmi yaşında bir genç iken **On Dördüncü**

Louis'nin muhteşem fakat muğfil ü riyakâr saltanatının sukutunu derin bir intibah ile seyretmiştir.

[38] Sonra **Acem Mektupları** (*Lettres Persanes*)'nda da **Katolik dininin** şiddetli aleyhtarı bulunur. Zira bu mezhep, **On Dördüncü Louis** saltanatının bir lazım-ı gayr-ı müfarıkı, gayet rasin ü metin bir istinatgâhı idi. Halbuki, "**Ruhü'l-Kavanin**"de bunun muhalifi bir fikre tesadüf ederiz. Orada der ki, "Din hal-i intizama girmiş bir hükümetin en esaslı levazımından biridir." Fakat biraz munsifane davranırsak, alelade hissiyat ile, muhakemeye tabi fikirleri karıştırdığımızı ve bundan dolayı hata-alud bir neticeye vasıl olduğumuzu anlamamaklığımız mümkün değildir. Yine, iklimin ahlak, tabayi, efkâr ve milletlerin tarz u suret-i teşekkülü üzerine pek mühim tesirleri olduğunu söyleyen **Montesquieu**, başka bir yerde hayat-ı idare-i devlette maddiyet ü cebriyetin hakim olduğunu iddia eder. Siz, evvela bu iki mütezad efkâr arasında hayrete düşmekten kendinizi alamazsınız. Fakat biraz teemmül ü tefekkür ettikten sonra filhakika iklim, her ne kadar bizim tabayi' ü ahlakımızı teşkil ü tesis ederse de yine, bu efkâr ü tabayie karşı ibraz-ı muhalefet edecek birtakım secayanın da bize kanun tarafından ika olunduğunu tasdikte tereddüt etmeyiz.

Haydi, **ahlakıyun**dan birine müracaat edelim. **La Rochefoucauld**'dan birkaç sayfa okuyalım. Mütefekkirin neticede hiçbir fazilete inanmadığını hayretle görür ve buna karşı isyan etmek hissini duyarak nazariyenin aksini ispat etmek isteriz. Lakin, müellifin daima bu iddiaya taraftar göründüğü ve hiçbir vakit muhabbet-i maderane ve pederane gibi faziletlerin mevcudiyetinin kabil-i inkâr olmadığını tasdik ile beraber bu hislerin hodbinî ile izah olunamayacağını itiraf ettiğini aşağıda aşikâr surette anlarız.

Görülüyor ki, bir filozofun eserini mütalaa ederken bilhassa tezatlara dikkat etmek lazım geliyor. Bu mütezad nazariyeler; hasse-i dikkati ikaz ü tenmiye ile beraber mülahaza ve muhakemeye tebdil edebilir. Mamafih şu fikri serd etmekten maksadım bütün müelliflerin mütezad nazariyeler vaz' etmiş olmalarını temenni eylemek değil, fakat karilerin böyle fikirleri derhal bulmalarını teshil eylemektir.

Mesela **Jean Jacques Rousseau** bütün asarında cemiyet ü muhitin, şahsın üzerinde icra ettiği tesir ü nüfuzu muzır ü meşum görerek ferdin daima bundan

sakınabilmesini temenni eder. Yalnız bir kitabında ferdi cemiyete feda ederek muhitin, o şahsiyeti temsil eylemesini muvafik bulur. Şimdi, herhalde müthiş bir tezat teşkil eder. Fakat, büyük fikirlerin ekseriya muazzam hislerin taht-ı tesirinde teşekkül ettiğini düşünecek olursak, birinci fikrini beyan ederken seciye ve ahlakında meknuz olan hürriyet ü istiklaliyete arz-ı tebaiyet ettiği halde ikinci fikrini meydan-ı aleniyete vaz' ederken **Genève**[1] **Cumhuriyeti**'nin maneviyeti üzerine olan tesirlerine peyrev olduğunu tefrik etmeye mecbur oluruz.

Velhasıl, bir filozofun eserini mütalaa etmek, onunla mütemadi surette hissi ve fikri münakaşalarda bulunmak demektir. Bunun haz ü lezzetini tamamıyla takdir ederek müellifi, efkârının biraz inhina ve ivicaç kesb ettiği noktada derhal yakalayarak tefekkürdeki ufacık bir tereddüdünü mazur görmemek icap eder. Fakat bütün bu mukayesat ü münakaşatı yürütürken pek müteyakkız davranmak başlıca şarttır. Çünkü hiss-i tebaiyet, yahut yanlış bir muhakeme neticesi olarak verilen karar bizi halas olunması gayr-i mümkün fikir girdaplarına sukut ettirebilir.

Mesela iki zat tanırım ki, her ikisi de "**Proudhon**"un eserlerini okumaktan son derece memnun u mahzuz olurlar. Fakat birinin bütün fikırleri müellifle bir noktada iştirak ettiği halde ikincinin hiçbir düşüncesi sahib-i eserle ittihat edemez. Bunların hangisi daha çok "**Proudhon**"u sever, bilinemez. Eserlerini serapa bir kitabe-i hakikat telakki eden mi, yoksa onları sırf safsata ve mugalatadan addeden mi?... Çünkü biri, hissiyat ü efkârını tanzim ederek kendisini hayata ihzar ettiği için, diğeri, zekâ ve istidadının fevkaladeliğini izhara vesile olarak tefevvukunu temin ettiğinden dolayı takdir eder. Biri bütün itikad-ı imanıyla, diğeri bütün gurur u hodbiniyle rabt-ı kalp eder, bence, istiklal-i zati ve saadet-i fikrisini temin etmek isteyen kimsenin, bu iki zatın takip etmekte olduğu tarik-i ifrat-perverîye salik olmaması lazım gelir. Çünkü mümaresat-ı fikriyede ne büsbütün tevekkül ne de arzu-yı tefevvuk hoş görülmeyecek, tenemmüv ü inkişaf-ı dimağîye mani olacak amillerden maduttur. İnsan, mütefekkirlerin, filozofların asarıyla ruberu bulunduğu zaman daima münakaşaları munsifane ve nezaket-perverane idare etmeli ve müellifin iktisab-ı hukuk ettiğini gördüğü anda harim-i kalb ü vicdanında o fikir hakkında layetezelzel bir kanaat beslemelidir. İşte, bütün bu temrinat ü mümaresat kariler için

[1] Kelime orijinal metinde **Fransızca** imlasına uygun olarak "Ceneve (Genève)" şeklinde geçmektedir [HK].

hıfzısıhha-i fikrinin tavsiye ettiği şeylerdir. Sanki bir eskrimdir ki, dimağ icrada devam ettikçe iktisab-ı kuvvet ü zindegi eder.

Mayıs 330

Ahmed Hidayet

[**Ahmed Hidayet REEL**, Musahabe-i Edebiye – Okumak Sanatı, Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1199, s. 35, 38.]

2.12. OKUMAK SANATI [II] [Musahabe-i Edebiye –]

–"Faguet"den mealen–

– 2 –

Kütüb-i Hissiyeyi Mütalaa

Hassasiyet-i beşeriyeyi, ruh-ı insanîyi teheyyüce getirmek için yazı yazan müelliflerin kitaplarını, efkâr-ı ciddiye ve hakikiye serd eden mütefekkirlerin asarından daha süratle okumak mümkün olabilir. Onları da mütalaa ederken teemmül ü mukayeseye ihtiyacımız olmakla beraber –efal-i zihniyeden ziyade, infialat-ı hissiyeyi müstelzim olduklarından dolayı– bu hususta sarf edeceğimiz kuva herhalde mahsulat-ı fikriye ve tetebbuat-ı ilmiyeyi okurken icra ettiğimiz mesaiye rağmen hiçtir. Çünkü sevdiğimiz bir muharririn romanını takip ederken, artık yine kendi şahsiyetimizden tecerrüt eder, o kitabın eşhas ü muhitatı içinde yaşamaya başlar, adeta romancı tarafından ipnotize ediliriz. Sanki bu hayat-ı istiaride fazla bir teheyyüç, fazla bir ihtilaç vardır. Yaşadığımızı daha kavi ve şedit bir surette hisseder, kitabı kapayarak gözlerimizi ovuşturduğumuz zaman, mevcudiyetimize zammedilen bir ruhun bizden infikâk ettiğini fark eder, birdenbire semadan alçaklara sukut ettiğimize zahip oluruz.

Mesela, siz **Balzac**'ın "**Le Père Grandet**"sini hakikatte hiç görmediğiniz halde, birtakım tahatturat u mukayesat sayesinde, şimdi ismini bile hatırlayamadığınız bir köyde tesadüf etmiş olduğunuz bir hasisi hatırlarsınız, çünkü o, "**Le Père Grandet**"nin biraz tagayyürata uğramış, biraz kesb-i salah etmiş timsalinden başka bir şey değildir. Binaenaleyh hayat-ı hakikiyede müşahede ettiğiniz bu modelin daha vazıh ü mükemmel bir surette bir roman dahilinde yaşatılması sizin üzerinizde daha kavi ve umumi bir hassasiyet tevlit eder. **Madame Bovary** seciyesine malik yüz binlerce kadın mevcut olmakla beraber o hayatı en hakiki ve etraflı bir surette yaşayanlar, ancak **Flaubert**'in bu muazzam ü payidar hikâyesini derin bir dikkat-i sanatkârane, bipayan bir zevk-i edibane ile ve mükerreren okuyanlardır. Çünkü **edebiyatın** başlıca gayesi ruh ü maneviyatımızın en dakik ü ibret-bahş halâtını maharetle idare olunmuş bir mübalağa ile takviye ederek

mümtaz şahsiyetler ibda edebilmektir. İşte bu mümtaziyettir ki "**Harpagon**"ları, "**Tartuffe**"leri, "**Mithridate**"ları bir ömr-i müebbede mazhar eylemiştir. Bu seciye ve şahsiyetlerin temaşasıyla az çok mahzuz olan bütün kariler; o fikret-fersa ve harika-nüma muvaffakiyet-i sanatkâranenin ilelebet perestişkârı kalmaktan kendilerini men edemeyeceklerdir. Bunun için bir romanın, bir hikâyenin heyet-i umumiyesinden istintaç edilebilen fikr-i umumi nazar-ı dikkate alınacak olursa görülür ki o rakik ü nim-şeffaf sayfalar bize yalnız müellif ü sanatkâr hakkında değil, karilere dair de pek mühim esrar ü malumat tevdi eder. Mesela, **Alexandre Dumas**'nın hayal-amiz ü hayret-feza, adeta büsbütün reng-i nikbinî ile mülevven hikâyelerini kemal-i hırs ü iştiyak ile okuyan bir adam, alelekser faal olmaktan ziyade biraz atıl, gerek muhit-i harici ve gerek mevcudiyet-i zatiyesini layıkıyla tetkik ü tarassuda gayr-i muktedir, ciddi tetebbuat ü mütalaattan ziyade güldürücü, eğlendirici yazılara meyyaldir. Böyle bir zat, ihtimal, "sosyete" hayatı için sevimli ve latif bir uzuv olmakla beraber herhalde gayr-i müfittir. "**Realist** romanlar"ın karileri ise rasin ü metin bir ruha malik, işlerinde ne aldatır, ne de aldanır, güzel muhakeme yürütür, mezahim-i hayetiyeye mütehammil kimselerdir. Mamafih bunların gözlerini, kesif bir dud-i bedbinî kaplamıştır. Çünkü, bu ciddiyet ü metaneti kesb edebilmek için bir çok emellerini, ümitlerini feda etmeye mecbur olmuşlardır. Gayr-i muntazar şecaat ü zarafet-i harikulade izhar eden şahsiyetlerin mecma' ü meşheri olan **idealist** kitaplara gelince; bunların karii **Lamartine**'in dediği gibi, ekseriyet üzere genç kızlar ve delikanlılardır. Bu hassas ve tecrübesiz zekâlar, son derece nikbin olmamakla beraber, efrad-ı insaniyeden bir kısm-ı kalilinin tabiatında saadet ü asaletin meknuz olduğuna inanmayı tercih ederler. Perestiş-kâran-ı şuara da az çok bu ahlak u secayaya malik insanlardır. Yalnız, birkaç noktayı istisna etmek lazım gelir. Hissen, hayalen pek bülent bir mevkie malik şairlerin asarını mütalaa edenlerin, birçok defalar, istidat-ı sanatkâraneye malik, hatta bizzat şair oldukları müspet ü müberhendir. Çünkü, şairler, **Musset**'nin dediği gibi, halkın işittiği fakat söyleyemediği bazen de dinleyemediği bir lisanla, karilerine tevdi-i raz ederler. **Felsefe** kitaplarında efkâr-ı esasiyeye, **realist** romanlarda tarassudat u istidlalat, **idealist** kitaplarda hissiyat-ı güzide arandığı gibi, şiirde de vezn ü kafiyeye, aheng ü hissiyat-ı heyecan-kâraneye dikkat olunur. Bunun için şairlerin karii şairlerdir, denmiş olsa, pek de mübalağa edilmemiş olur. Zira, onlar tabaka-i beşeriyeden

hissen ve fikren müteali, istihaleye uğrayarak kesb-i safiyet etmiş asil zatlardır. **Edmond About**, bir hikâyesinde sanatkârlardan bahsederken "Onları **burjuva** olmadıkları için severim." diyerek bu fikri daha nezih bir surette ifade etmiş oluyor.

—o—

[55] Faguet'nin, yukarıya naklettiğimiz, asar-ı fikriye ve hissiye hakkındaki mütalaatına nazaran, hangi neviden asar nazar-ı dikkate alınırsa alınsın, sanat-ı kıraat, biraz mecazi ve istiari bir tabir ile, sanat-ı tefekkürdür. Çünkü tefekkür hakkında cari olan bütün kavanin kıraat ü mütalaaya da teşmil olunabilir. Okumak, muharrir veya müellifin delaletiyle düşünmek olduğuna göre böyle bir muavenete ihtiyaç göstermeden kemal-i selamet ü istikametle tefekküre muktedir olan zekâlar, cidden bahtiyar ü şayan-ı tebriktirler. Fakat, bir kitabı son derece hırs ü iştiyak ile mütalaaya koyuldukları halde sahib-i eserin tahassüsat ü mütalaatını kendi nefs-i natıkalarında tecsim ü ibda edemeyen dimağlar da o derece bedbahttırlar. **Şark**ta, bilhassa bizim memleketimizde sanat-ı kıraate lüzumu derecesinde değil, hatta hiç ehemmiyet verilmemiş, muhitimizde yetişen dahi ve âlimlerimizin muhtelif ü mütenakız malumat ile memlu kafaları bir hercümerç-i daimiye cedel-gâh vazifesini ifa etmekten kurtulamamıştır. Muntazam bir usul-i tedvine mazhar olamayan **asar-ı atika-i Şarkiye** hakkında, bahsettiğimiz sanat-ı kıraatin ekseri mevzuatına riayet son derece müşkülat ü mevanie sebebiyet verebilirse de, **asar-ı Garbiye**yi mütalaa ederken tatbikini ihmal etmek hiç de mazeret ü tevil kabul eder hatalardan sayılamaz. Çünkü lezzet-i kıraati idrak edebildiğimiz an-ı sabavetten beri, ancak fihristlerin veya kütüphane camekânlarının ilkaat ü irşadatıyla malumumuz olan kitaplardan, hiçbir usul ü mantığa riayet etmeksizin, temin-i istifadeye çalışan bizler, belki bu sayede bir derece tekmil ü tensik edilmiş efkâra sahip olabiliriz. Yoksa en basit ü iptidai malumat-ı **felsefe**yi elde etmeden **Spencer**'in, **Kant**'ın, **Auguste Comte**'un mesleklerini, nazariyelerini tayin ü tetkike kalkışanlar, **hikmet-i tabiiye**deki sukut kanununa, **fizyoloji**deki deveran-ı deme akıl erdiremeden **[56] Lamarkizmi**, **Darvinizmi** halle uğraşanlar hep bizim aramızdan yetişmekte devam ederse, herkes için, idrak ü zekâyı hal-i faaliyete getirerek daima mühim ü kıymettar bir dost vazifesini ifa eden o giran-baha ve bülent-paye mücelledat-ı irfan, dimağımızı bir kat daha köreltmeye, ruhumuzu bir derece daha öldürmeye meşum bir vasıta olur.

İstikbal-i fikri ve ilmîmizi tehlikelerle mali müthiş bir hufre gibi mütemadiyen tehdit eder, durur.

Bunun için, bilhassa tali mekteplerdeki nesl-i müstakbele verilecek terbiyede, terbiye-i fikriyeyi mahdut u muntazam bir şekle ifrağ etmek, ilk hedef ü gaye teşkil etmeli, sanat-ı kıraatin başlıca esasatı kendilerine muhtasar ü veciz surette telkin olunarak, az fakat ameli ve metin malumata sahip gençler yetiştirmeye bezl-i himmet edilmelidir. Bugün, **İngiltere**'yi, **Fransa**'ya ilmen, fikren mütefevvik gibi gösteren âmil bir tanedir. O da, **İngiliz** gençliğinin **Fransa**'daki gibi ilm ü marifetin kesret ü tenevvüüne değil, cihet-i maddiye ve tatbikiyesine atf-ı ehemmiyet edilerek yetiştirilmesindedir. Şu ufacık hakikati, tetkikat-ı âlimane ve tefahhusat-ı mütebahhiranesiyle tetviç ederek "**İngilizlerin Esbab-ı Tefevvuku**" namıyla pek kıymettar bir kitap meydana getiren **Mösyö "Edmond Demolins"**, **Fransız** gençleri ile **İngiliz** şübbanını mukayese ederken, ta an-ı tevellütlerinden itibaren kendilerine verilen terbiyeyi, bilhassa terbiye-i fikriyeyi nazar-ı dikkate almış, dimağın layıkıyla neşvünemasını temin için, **İngilizler**in kabul ettikleri usul-i terbiyenin pek muvafik olduğunu tasdik ü itirafa mecbur olmuştur. **Fransa** ile **İngiltere** beyninde mevcut olan bu fark-ı azim, bizi, herhangi bir **Garp** hükümetiyle kendi memleketimiz arasında mukayese yapmaktan bile men ederse de en küçük esasattan başlayarak ciddi ve hakiki bir surette tarik-i tekâmülde kat-ı mesafata başladığımız zaman **İngiliz** terbiye-i fikriyesindeki tarz-ı mahsus bizim için gaye-i hayal olmalıdır.

17 Mayıs 330

Ahmed Hidayet

[**Ahmed Hidayet REEL**, Musahabe-i Edebiye – Okumak Sanatı [II], Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1200, s. 54-56.]

2.13. İHSAN RAİF HANIMEFENDİ VE "GÖZYAŞLARI" [Bir Eser-i Edebi –]

Bugün kariler, kıymettar ü rakik bir kadının işlediği bir eser karşısında bulunuyorlar. Bunu işleyen el evvela bir kadın eli, saniyen sanatkâr bir kadın elidir.

"**Gözyaşları**"nda **İhsan Raif Hanım** bize memleketin fecia ve elemlerini, insanlığın ıstırap hıçkırıklarını, hayatın girye ve meraretlerini, aşkın ahzan ü zehrlerini; fakat daha samimi, daha hakiki bir şekilde hissettirdiler ve böylece senelerden beri milli ve samimi nağmeler dinlemek için derin bir iştiyak ü tahassür duyan günahkâr ü hasta ruhlarımıza bir zülal-i ümit, bir zülal-i sükûn u teselli serptiler...

Malumdur ki sanatta en mühim mesele, şahsiyet meselesidir ve bir sanatkârın kıymet ü ehemmiyeti de onun bize göstereceği şahsiyet ü hususîyle ölçülür. Bu bir kaidedir.

Hayatta iz bırakanların hepsi, bir başkalık, bir hususiyet ibraz etmiş olanlardır. Kendilerinde böyle bir şey mevcut olmayanların ne şahsi bir tarz-ı tefekkür ü tahassüsleri, ne de bir tarz-ı tebliğ ü ifadeleri vardır. Bu gibiler şahsiyet ü mümtaziyete malik olanların mahfaza-i sanatlarından çaldıkları adeselerle eşya ve hadisatı görür ve gösterirler. Yazanı okuyanından çok olan bu memlekette ise şahsiyete malik olmak, zannederim ki, oldukça mühim bir keyfiyettir...

İşte "**Gözyaşları**"yla kendilerinde bir hüviyet-i sanatkâranenin mevcut olduğunu bize gösteren **İhsan Hanımefendi**, aynı zamanda bir şahsiyet ü mümtaziyete malik bulunduklarını da bize ispat ediyorlar. Ve **Gözyaşları**'nı okuduğunuz zaman ilk önce nazar-ı dikkatinize çarpacak olan bu cihettir. O, heyecanlarını, hislerini, düşüncelerini bize bildirmek için ne **Avrupa**'nın mahzen-i sanatına koşmuş, ne de **üdeba-yı cedide**yi, yahut **üdeba-yı atika**yı taklit etmiştir.

İhsan Hanım'ın tarz ü lisanı, hakiki ve halis bir **Türk** tarz ü lisanıdır... Bir kadın olması itibariyle **İhsan Hanım**'da coşkunluk yüksek derecede mevcut, muhayyile vasi, hassasiyet şedittir. **İhsan Hanım**, kadın oldukları halde erkek gibi düşünüp erkek gibi söyleyen bir kısım şairelerimize de teşbih olunamaz. Mesela

"**Gözyaşları**"nı okurken anılıyoruz ki parmaklarımızın arasında bulunan şu kitap, hakiki bir **Türk** kadınının mahsul-i dimağisidir ve onda hiçbir buy-i recüliyet, hiçbir buy-i ecnebi yoktur. Hatta o kadar ki lisan bile kendi lisanımız, ana lisanımızdır.

Vezn-i hecainin en kadim musiki-i nazmımız olduğunu iddia ve bugün onu ihya etmeye uğraşanlardan hiçbirisi –evet bila-teemmül söyleyebilirim– hiçbirisi bunu **İhsan Hanımefendi** kadar muvaffakiyetle tatbik edemiyorlar. Ben kendi hesabıma **vezn-i benanî**nin en şedit aleyhtarı idim. Böyle muttarit bir vezin altında his ile musiki-i derunînin tevhidi gayr-i mümkün olduğunu zannediyordum ve uzun zamanlar bu itikadımı hiçbir şey tehvil edip değiştiremedi: Fakat bugün **İhsan Raif Hanım**'ın "**Periler**"ini derin bir hayret **[91]** ü takdir içinde okuduktan sonra bu itikadımın ne kadar müthiş bir surette sarsıldığını ve yıkıldığını hissediyorum ve itiraf eyliyorum ki **vezn-i aruzî** gibi **vezn-i benanî** ile de musiki-i derunînin temini mümkündür. Ancak bu, herhalde yüksek bir sanatkâr kalemine vabestedir. Bugün **vezn-i benanî** hakkında eski ve metin itikatlarımı deviren şu küçük ve fakat kuvvetli mecmua karşısında söyleyebilirim ki, **parmak vezni**yle musiki-i ruhu teminin gayr-ı mümkün olduğunu iddia edenler yanılırlar.

Bir sanatkârın ve bilhassa bir **Türk** şairesinin sanatkâr dimağında **vezn-i benanî**nin nasıl büyük bir muvaffakiyetle kullanıldığını ve nasıl amik bir gürizani ve seyyaliyet kesb ettiğini görmelidir.

Üryan omuzlarda elmas sebûlar
İçiyor harlılar aşkı, hayatı
Pembe topukları öper gisûlar
Yükseldi semaya zevk kahkahâtı-
Uçuyor dest-be-dest
Buselerle mest
Buluta bürünmüş nazlı periler...

Hakikat-i halde **parmak vezni** en gayr-i kabil-i enha bir vezindir; fakat görüyor musunuz bir sanatkâr kalemi, böyle gayr-i kabil-i enha zannolunan bir vezinle bize neler, ne harikalar gösteriyor ve nasıl bir hür nazım yapıyor.

İhsan Raif Hanım'ın kullanmış oldukları tarz ü vezne doğru bugün oldukça kuvvetli ve ehemmiyetli bir cereyan görmekteyiz. Bu, bugünkü cereyan-ı içtimai ile alakadardır. **Vezn-i benanî**, bizim en eski tarz-ı nazmımızdır. **Türkler**, vatan-ı aslilerinden **Anadolu**'ya muhaceret edip tesis-i saltanat ettikten ve yavaş yavaş saha-i hükümetlerini tevsi ve bunun neticesi olarak akvam-ı saire ile temas eyledikten sonra kendi vezinlerini unutmuşlar ve bunun yerine **aruz veznini** istimal eylemişlerdir. Bu vezin asırlarca **edebiyat**ımıza hükümran olmuş ve el'an da hükümran olmakta bulunmuştur. Mamafih milli cereyanların şiddetle hükmünü icra eylediği bu asırda diğer milletler gibi bizde de milli bir maziye rücu etmek için bir ihtiyaç hasıl olmaya başlamıştır. Bunun neticesi olarak bugün asırlardan beri perde-i nisyan altında kalan bu tarz-ı veznimizin ihyasına çalışıldığını görmekteyiz. Mamafih bu hareket doğru mudur, yanlış mıdır? Mevzuumuz bu mesele ile alakadar olmadığı için onu burada münakaşa edecek değilim. Yalnız tekrar etmekten ve söylemekten geçemeyeceğim bir hakikat vardır ki, o da, bu vezni ihya etmek isteyen **Türkçüler**den hiçbirisinin bunu **İhsan Hanım** kadar muvaffakiyetle eserlerinde tatbik edemedikleridir. Bundan başka **İhsan Hanımefendi** bu vezni **Türkçüler** gibi yalnız vatani şiirlerde değil aynı zamanda sevdavi, coşkun şiirlerde de tatbik etmektedirler; [متخر], denmez halbuki "Feryatlar" babı altında "**Dalgalar**"ında,

Muhabbet bağında kendimden geçtim
Ateşler içinde bir lale seçtim
Yandı yüreciğim kanarak içtim
Kızıl dudağından şarab-ı aşkı

diyorlar.

Bu şiir aynı kuvvet ü samimiyetle muhayyilemizi bir kadın ruhunun harim-i aşkına sürüklüyor. Bir kalem ki bize vatani bir şiir kadar sevdavi bir şiiri de aynı samimiyetle terennüm ediyor. O, şüphesiz ki bir sanatkâr kalemidir...

Vezn-i benanînin şu son bir iki sene zarfında **Türkçüler** tarafından ihya edildiğini söylemiştim. Halbuki bu vezin bugünkü cereyan-ı malumdan daha evvel **İhsan Hanım** tarafından kullanılmıştır. "**Mehasin**"de münderiç bulunan "**Gel Gidelim**" manzumesi bu iddiamızın bir delilidir. Yani bugüne hakim olan bu ihtiyaç

bizden ve bugünden daha evvel **İhsan Hanımefendi** tarafından hissolunmuştur ki bu, ayrıca "**Gözyaşları**" şairesine bir şeref-i mahsus bahşeder zannındayım...

—o—

İhsan Hanım'da en ziyade kuvvetli olan muhayyile ve hassasiyettir. Bu hassasiyet onda çok kere buhranla müterafiktır. En küçük heyecanlar şairenin ruhunda bir an evvel içinde büyür, genişler, bir yangın halini alır. Bir gözyaşı onda bir dalga, bir kahkaha onda bir elem olur. Bu fazla-i hassasiyet sebebiyle o, daima hayattan şikâyet eder, daima hayattan korkar. Çünkü her zevkin bir elem sakladığını görüyor,

Yaşamak içindir bu mihnet, kaygu
Bir zevke bedel bin acı duygu
Neşe gizlenir, çöker melâl
Her vücud, her şey mahkûm-ı zeval
Son nefesine kadar mahkûm-ı cidal

diyor. Bu itibar ile "**Gözyaşları**" şairesi evvela bir "**empresyonist**", saniyen bir "**romantik**"tir.

"**Empresyonist**"tir, çünkü ruhî ve harici her bir hadise onu şiddetle müteessir ediyor. "**Romantik**"tir, çünkü hayatın hakikatlerinden ürküyor, kaçmak istiyor. "**Ses**"inde,

Saçlarda kışların bir kar döküntüsü,
Yüzlerde zamanın izi, büküntüsü,
Omuzlarda geçmiş gençlik çöküntüsü...

Ferdadan müteneffir olanlar, daima maziye merbut bulunurlar. Bu bir kaidedir. Müphemiyet-i ferda, müphemiyet-i istikbal karşısında titreriz, korkarız. Hatta mümkün olsa cereyan-ı ezmanı, cereyan-ı istikbali tevkife uğraşırız. Bu kabil değildir. O zaman kollarımız yorulur, omuzlarımız yorulur, ruhumuz yorulur. Zamanın kuvvet-i muhkemanesiyle adımlarımız ileriye sürüklenirken, başımız meyus, maziye, geriye çevrilir. Mazi elemlerle dolu olsa bile onu unutarak, onu görmeyerek gözlerimiz, geçmiş günlere bir selam-ı tahassür, bir selam-ı iştiyak gönderir. Bilmem neden, her devran halden şikâyetle, maziden iştiyakla bahseder.

Adeta denilebilir ki mazi, insanlar için geniş bir memba-ı tesellidir. Cidal-i hayat içinde yorulan herkes, her zaman mutlaka bu memba-ı teselliye koşarak yorgun ruhuyla onun kenar-ı tayyibinde tevakkuf eder, dinlenir. Bu bir ihtiyaçtır, bu ferdanın müphemiyeti önünde hissedilmiş bir ihtiyaçtır. Şu satırlara bakın, "**Gözyaşları**" şairesi, bize bu halet-i ruhiyeyi "**Genç Günler**"inde ne güzel gösteriyor, bize maziden ne kadar samimiyetle bahsediyor:

Ey, genç kanı gibi kaynayan pınar!
Ey, altında yatıp kaldığım çınar!
Söyledikçe hâlâ yüreğim oynar
Gölgende okudum kitab-ı aşkı

Bu ne kadar samimi bir parçadır. Geçmiş, mazinin toz bulutlarına karışmış günler, bir kadın ruhundan bundan daha ziyade ve bilhassa bundan daha samimi dinlenilemez, görüyorsunuz ki bu parçada bir ziynet-i müfrite, bir timsal-i müphem yoktur. Tumturaklı, bilüzum, kof kelimelerle, böyle kelimelerin reng ü velvele-i iğfaliyle bizi oyalamıyor, bizi aldatmıyor.

"Ey, genç kanı gibi kaynayan pınar!" diyor; işte bu bir mısra ki berraklığı ve vuzuh u samimiyeti nispetinde de o kadar zihayat o kadar madeni.

İhsan Hanımefendi aynı zamanda, vatanın harabeleri önünde hıçkıra hıçkıra tevakkuf etmiş, felaket ü nekbetine bir hemşire kalbiyle iştirak ederek memleketinin çektiği mezalimi yakından görüp hissetmiş, huzur u istirahatını terk ile aylarca **Hilâl-i Ahmer** binasının sakfi altında bu memleketin, bu bedbaht [92] toprakların gülmeyen, hasta evlatlarına bir melekü's-sıyane gibi yalnız afiyet, yalnız teselli taşımıştır.

"**Turhan'ın Anası**" da diğer bir noktainazardan, hakikaten enfes bir parçadır. Bu şiir, bedbaht zevcelerinin, bigünah çocuklarının pak ü necip alınlarını kaba kunduralarıyla çiğneyerek ve temiz bir aile muhitinin bahşedeceği hararet ü samimiyeti adi bir fuhuşhanenin siyah tavanları altında süslü bir yılan gibi kıvranan kadınların göğüslerinde arayarak arkalarında ağlayan bir evlat gözleri, inleyen bir zevce kalbi bırakıp bir bataklık ve uçuruma koşan bir erkeğe, böyle erkekle zevcesi olmak bedbahtlığına uğramış bir kadının mücadelelerini gösteriyor.

Kadının zevcine söylediği şu sözlere bakınız:

Muhabbetim çoktan öldü, hürmetimi çiğnettin
Fakat düşün bir cife için senelerce inlettin
Klüp dediğin kumarhane bir sefalet ocağı
Çıldırdığın ya o kadın zehir mikrop kaynağı
Hasta idin sayıkladın o kâfirin adını
Yastığıma içirirken her gece gözyaşımı
Okşayarak öpüyordun o yılanın başını
İğrenç, murdar bir eteğe feda ettin aşkımı

sözleriyle mukabelede bulunuyor. "Aşkı, iğrenç ve murdar bir eteğe feda olunan" bir kadın ruhunun bütün gayz ü ıstırabını bundan daha beliğ ve bilhassa bundan daha samimi ifade etmek mümkün değildir.

Burada itirafı lazım gelen bir hakikatten bahsetmek istiyorum: Seciye-i esasiyesini, irfan ü medeniyetini kaybetmiş olan milletler, daima irfan ü medeniyeti zengin ve seciye-i esasiyesi kuvvetli olan milletlerin mukallidi olmaktan kurtulamazlar. Biz bunun en güzel bir misaliyiz. İhtimal hatırlardadır, bir zamanlar "akşam" yazmak moda olmuştu. En büyüğünden en ufağına, en ağır başlısından en hafifine kadar hemen her şairin şiir mecmuasında mutlaka birkaç "akşam" şiiri bulunacaktı. Adeta denilebilirdi ki böyle bir moda çıkmasaydı, bütün şairlerimizin kalemleri sükût edecek idi; yığınından fakat hiç birisi "akşam"ı bir "**Samain**" gibi hissedememiş, bir "**Samain**" gibi terennüme muvaffak olamamıştı. Filhakika "**Samain**" de bize akşamlardan bahsetmişti. Farkı, birisinin akşamdaki mahremiyet ü uzleti hissetmesi, diğerlerinin ise onu taklit eylemesi idi. Bu sebeple o eserleri, huzurunda derin derin mütehassis olduğum, uzun uzun düşündüğüm benim memleketimin ufk-ı mesasından bana bir şey anlatmıyor, bilakis, muhayyilemi daha uzaklara, aşina olmadığım uzak memleketlerin bana aşina olmayan ufuklarına sürüklüyordu. Şimdi de bir kere "**Gözyaşları**"ndaki "**Gün Dönerken**" manzumesini okuyunuz. Şiir, bize akşamlardan bahsettiği halde, şaire bize, o pek müptezel olan "akşam" sernamesini bile kullanmıyor, bu kelimenin lisan ü ruhumuza daha aşina ve samimi mukabilini alarak ona "Gün Dönerken" diyor ve,

Akşam garipliği, öksüz gibi her yer

diyerek akşamın uzlet ve öksüzlüğü ile ruhumuzu mütehassis ettikten sonra,

Testiler omuzda kızlar sudan döner
Hamamlar içinde gün sararır, söner

mısralarıyla muhayyilemizi bir köy akşamına doğru çekiyor. Ve bize birer birer **Anadolu**'nun o güzel ve munis köy akşamlarını, koyun ve kuzuların melemelerini gösterdikten ve söyledikten sonra devam ediyor:

Bülbüller dem çeker sazlı derelerde
Cevap verir bir ses: Gülüm, nerelerde?...
Genç bir delikanlı davar sürer, yürür,
Yaklaştıkça köye gözünü aşk bürür.
Şiştikçe sinesi kavalı üfürür
Akseder aşkının sedası dağlara
Koşar pür-heyecan, genç kızlar bağlara

İhsan Raif Hanımefendi'de hassasiyet gibi muhayyile de geniş ve kuvvetlidir. "**Periler, Gözlerin, Leblerin**" gibi **Gözyaşları**'nın son parçalarını teşkil eden şiirler, bunun en vazıh bir misalidir. Bu eserleri okuduğumuz zaman anlıyoruz ki "**Gözyaşları**"nın yegâne ve kıymettar şairesinde şedit bir hassasiyet, büsbütün de vasi ve ince bir de muhayyile var:

Gözlerin bir sevda gölüdür; sacid,
Hülya-kâr, hüsün-kâr, niyaz-kâr, naşid
Mevceler bi-karar, aşüfte, nevvar
Koyuverilir cilve-kâr, kırıtır, oynar

Böyle mısraları vücuda getiren bir kimsenin her halde pek ince bir muhayyile taşıdığında şüphe yoktur. Kezalik "**Leblerin**" manzumesi de böyledir. Bu da pek ince, zarif, şuh hayaller taşımaktadır:

Leblerin, ateşîn, nermin bir yastık

gibi zarif bir hayali muhtevi olan bu manzumenin şu satırlarına bakınız: **[63]**

Leblerin derya-yı aşkta bir ufak

Define arayan yakut bir zevrak
Dalgalar içinde aheste, şadan
İlerler ve gider nazan ü mestan

Bu ne ince bir hayal...

Çiçeklerden taç öreyim küçük güzel başına
Tel dayanmaz altın gibi parıldayan saçına
Ormanlıkta gönlümüzü birbirine bağlarız
Saadetin kemaline doya doya ağlarız...

mısraları o kadar güzel, o kadar samimi ki, bunların güzelliği hakkında hissettiklerimi ifade edecek bir kelime bulamıyorum...

"**Hüsran**" ise daha fazla –tabiri caizse– buhranî bir eser. Hususiyle bunda derin bir musiki-i vahşi var. Bilmem neden, **İhsan Hanımefendi** binnisbe güzel **Fransızca** bildiği, fakat "**Baudelaire**"i okumadığı halde bazı noktalarda onun gibi düşünüyor, "**Baudelaire**"in o garip, o vahşi adese-i tahassüsünü taşıyor...

"**Yastığım**"a gelince: Bu eser bize, "**Gözyaşları**" şairesinin psikolojisini pek güzel gösteriyor.

Hulasa-i kelam, **Gözyaşları** hakikaten sünne-i sanatımızın cebin-i mükeddere ve siyahını güldüren ve ağartan bir eserdir. Bilhassa bu eseri, bir **Türk** şairesinin vücuda getirmesi, ona başkaca bir kıymet daha bahşetmektedir.

Selahaddin Enis

[**Selahaddin Enis ATABEYOĞLU**, Bir Eser-i Edebi – İhsan Raif Hanımefendi ve "Gözyaşları", Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1202, s. 90-93.]

2.14. MUSAHABE-İ EDEBİYE

Bizde, **edebiyat** yoksulluğundan ikide bir şikâyet ediliyoruz. Geçen gün de **Celâl Sahir Bey** bunu tekrarladı. Diyor ki:

"O zaman (yani **Edebiyat-ı Cedide** zamanında) aralarındaki bariz farklara rağmen yalnız birkaç esaslı noktada hasıl olmuş teşarük ü tecanüsle birleşebilmiş edebî bir zümre ve onun hiss ü hayallerine makes olan edebî bir mecmua vardı. Bugün ise meslekleri pek birbirine yakın olduğu halde tesanütten hiçbir kuvvet aramayan, aksine daima birbirinden uzaklaşıp tek kalmak isteyen ferdiyetler var. Eski zümrenin bugün üstat olan fertleri ise muazzez sükûtlarını nadiren ihlal ediyorlar."

Sonra, haftalık mecmuaların mevzularından birer birer bahsederek nihayet:

"İşte," diyor, "geçen hafta size meraretle bahsettiğim boşluğu bugün gözünüzün önünde teşhir ediyorum."

İnsan çok meşgul olduğu ve hafizasında derin izler bırakan bir bahse pek hususi bir tavırla dikkat eder: Ben **Celâl Sahir Bey**'in salahiyettar kaleminden şu boşluğun sebeplerini bekliyordum.

Birdenbire hatırıma **İnkılâb**'ın ilk senesinde aynı bahsin münakaşası geldi: O zaman deniliyordu ki **edebiyat**ımız inhitat etmiş. Hürriyet, ellerin kelepçesini, ayakların zincirlerini çözdü ve müterennim dudakları tehdit eden yumruğu da ezdi, lakin yeni bir teraneyi beyhude bekliyoruz. "**Edebiyat-ı Cedide**"nin eski üstatları siyasiyatla uğraşıyorlar, yeni bir **edebiyat**ın varlığını gösterecek yeni eserler de ortada yoktur. Bunun sebebini araştıranlar da vardı: Muharrirlerden biri, "Bunlar hep parasızlıktandır," dedi, "Parasız ne sanat olur ne de sanatkâr vücuda gelir." Bir başkası, eski ilahlarla kahramanların mermer ve tunç heykelleriyle süslenmiş meydanların bizde bulunmamasını bu yoksulluk için yegâne sebep addetti. Bazıları da türlü türlü tevillerde bulundular.

O sıralarda –hem de ilk defa için– **Servet-i Fünûn**'a yazdığım bir "**Hasbihal-i Edebî**"yi hatırladım. 12 Teşrin-i Sani 325 tarihli nüshada münderiç bu hasbihalin bir parçasını naklediyorum:

"Unutuyoruz ki insan hissiyat-ı şiir ü sanata ne mertebe merbut u samimi olursa olsun, kendisinin bir cüzü olarak içinde yaşadığı muhit-i içtimainin teheyyücat-ı milliyesine karşı hiçbir zaman bigâne, gayr-i mütehassis kalamaz.

Halâ memleketimizin umk-i mevcudiyetini sarsan heyecanlar, şüphesiz bizim kalbimizden de bir hisse-i lerziş-i teessür ihraz eder. Ve eğer böylece hayat-ı milliyemizle müşareket-i kalbiyemiz olduğunu hissedemezsek, milli duygularımızın en rakik ü girizan anatını zabt ü ihtiva etmek itibarıyla bir bedia-i sanat olacak yazılarımıza bir sıfat-ı milliye verebilmekten kat-ı ümit etmeliyiz.

Ara sıra ufk-ı **matbuatta** görünerek sonra birdenbire silinen birçok genç simalar, emin olalım, istikbal-i edebîmizin birer beşaretname-i zihayatıdır. **Matbuatımız** şerait-i müsaide ile kesb-i intizam edince aynı şeraitle ve yavaş yavaş bu simalar da irtisam ü tayin edecek ve o zaman ümidimizin kuvvet ü vuzuhunu teslim edeceğiz."

Şu parçanın üslubu bugün eskimiş olduğundan ziyade, ihtiva ettiği ve beş senelik bir hayat ile isabet ü kıymeti tebarüz eden mülahazaları bir kere daha teyit edeceğim:

Bir millet tasavvur ediniz ki esaretten hürriyet âlemine geçsin, siyasi, içtimai tesisatını değiştirmek yahut yeniden tesis etmek istesin, bu bir halden başka bir hale intikal ediş; sonunu evvelden tayin etmek mümkün olmayan, baştanbaşa bir hareket, bir teheyyüç, bir didişme, bir çarpışmadan ibarettir.

Siz, eğer bu milletin bir ferdi iseniz, düşünceleriniz, duygularınız, menfaatleriniz, felaket ü saadetiniz onunla müşterektir, siz de müteheyyiç olur, didinir, çarpışırsınız... Diyelim ki şairsiniz: Bilirsiniz ki en iyi şiirler, kalb ü dimağın faaliyeti tek bir nokta üstünde ısrar ü inhisarla tekâsüf edildiği zaman yazılabilir. Faaliyetin bir kısmını başka bir hadise işgal ederse kuvvet inkısama uğrar. Şüphesizdir ki **Meşrutiyet**'e, **31 Mart**'a, hal' ü cülusa, **Mora**'nın isyanına, **İtalya**'nın istilasına, **Arnavutların İstanbul** üzerine yürüyüşlerine, firka münazaalarına, harbe ve harbin netice ve fecialarına lakayt kalamadınız ve en iyi şiirinizi yazabilmek için kuvvetinizi bir noktada toplamak mümkün olmadı, çünkü, vatanınızın hayat ü istiklalini sarsan umumi heyecan, sizin varlığınızdan da her gün

bir hisse-i teessür aldılar! Bence, **İnkılâb**'ın **edebiyatımız** üzerine tesiri bu vecihledir. Bu pek şümullü ve fevkalade tesiri kabul ettikten sonra servet, menazır-ı bedia ve bilhassa ta küçük yaştan itibaren terbiye-i hissiye gibi alelade âmilleri şimdilik tetkike girişmeden şu iki suale cevap vermeye çalışacağım.

–o–

Eski zümre niçin susuyor, yeni zümre niçin birleşemiyor? Biz **Şarklılar**, muhayyilemiz pek hassas ve çok şaşaalı olduğu için en ciddi fikirlere bile biraz hayal katarız, bu bizim hoşumuza gider. Meçhulata, onda olmayan şeyleri isnat etmek tabiatımızın icabıdır. Malûmdur ki altı bin senenin bütün vehm ü hurafatını **Şarklılar** icat ettiler. Ve dünyanın dört köşesine dağıttılar. Bereket versin, son günlerimizde **Garb**ın tecrübi, müspet bilgileri **[100]** imdadımıza yetişti. Artık ne ağaç ne taş gibi eşyaya kutsiyet isnat ederiz ne de eski zümrenin muazzez sükûtundan harikalar bekleriz. **Edebiyat-ı Cedide** müntesiplerinin bir bünye-i dimağiyesi, bir hüviyeti ve onun eserleri vardı, yazdılar, okuttular ve sustular.

Edebiyatın ebedi muasırları ve hakimleri zaten yoktur. Geçen gün, bir arkadaşım, soruyordu: "Onlar cümlelerini kısaltsalar ve sade kelimeler kullansalar birer yeni edip olamazlar mı?" Olur, dedim, eğer insanların kalb ü dimağını değiştirmek yahut onlara genc ü bakir bir hayatın usaresini akıtmak mümkün olursa!...

Ben eski zümreyi, **edebiyat tarih**indeki muhterem mevkilerinde çoktan selamladım, mamafih, pek ihtiyatkâr olmamı istiyorsanız onların birkaçını istisna edelim de hiç olmazsa hatırları hoş olur.

–o–

Yeni zümreye gelince. **Osmanlı edebiyatı** silsilesinin bu son ve altın halkası "**Fecr-i Âti**" oldu. Bunları **Celâl Sahir Bey** bile bir teşarük ü tecanüsle birleşmiş edebî bir zümre addedemiyor. Filhakika **Edebiyat-ı Cedide** müntesipleri bu cihetten gıpta edilmeye layıktırlar; çünkü berikiler birleşmiş değil, toplanmışlardı. Tabiidir ki birleşmekle toplanmak arasında –artık memleketimizde de anlayanları çoğalan– azim bir fark var. Hürriyetin inkişafına müsaade ettiği "içtima" arzusuyla bazıları ancak birkaç gün yaşayabilmiş siyasi, ilmi, ticari ve sair cemaatler kabilinden, edebî

cemiyet de şaşaalı bir unvan ile bir gün ortaya çıktı, hakikaten şair ü edip olanlarla ne şair ne de edip olanlar yan yana aynı sıraya oturdular. "Deha" kelimesi bu kadar çok istimal edildiğini hiçbir asır da, hiçbir iklim de görmemiştir. Bu kadar çok dahinin yer yüzünde birden bulunuşu mümkün olmadığı derecede onlar da dehayı paylaşamadılar. Zaman ki eskilerin yorgun parmakları arasından şiirin rübabını **[101]** çekip almıştı; bir gün yenilere de yeni bir ruh ve yeni bir lisanın ihtiyacını haber verdi. Bunu evvelden sezmiş zekâlar, çoktan bekledikleri bir müjdenin tahakkukuyla sarhoş oldular; lakin bu ihtiyacı anlamayan, inkâr eden, yeise ve hiddete mağlup olan ve nihayet alıklaşanların adedi alkışlayanlardan daha çok oldu. İlk safta kimler vardı bilir misiniz? O, vahşilere adi boncukları pek yüksek kıymetle satan serseri ve kurnaz tacirler gibi yabancı beldelerin yabancı fikirlerini tercüme etmekle iştihar edenler, ikinci safta, yan yana dizdikleri parlak, gürültülü kelimelerde, bir meçhul vehmettirmek sihirbazlığına aşina terkipçiler ve nihayet taklitçiler, ve...

Şimdi biz, müflislerin hava oyunundan müsaade beklediği ve eline yeni bir servet geçenlerin o serveti işletmesini henüz bilmediği bir buhran içindeyiz. Zaman bir gün bütün hesapları tasfiye edecek, o zikudretlerle kudretsizleri tayin edecektir. Mamafih memleketimizde şimdi bile bu buhrana rağmen eski uzun ve muğlak yahut kısa ve sade cümlelerin ne yükseltmesi ne alçaltması mümkün olmayan mümtaz ve değerli liyakatler var ve bugünkü **edebiyatın** esasî hatları da zaten taayyün ettiği için düşüncelerde ve duygularda tecanüs, bu esaslı hatlara nispet edilebilir. İşte bu itibar ile yeni bir edebî zümrenin biraz mücahede ile teşekkülü mümkündür. Lakin öyle hissediyorum ki sanata hiç taalluku olmayan şahsiyat, bu defa da sanatın mukadderatına tahakküm edecektir.

Haşim Nahid

[**Haşim Nahid ERBİL**, Musahabe-i Edebiye, Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1203, s. 99-101.]

2.15. LİSAN VE EDEBİYATTA TÜRKLÜK, OSMANLILIK [Mühim Bir Mesele-i Edebiye –]

Bir iki neyyir-i dehanın müstesna ışıklarıyla aydınlanan kısımlarından maada her tarafı, kısmen usulsüzlük, mantıksızlık zulmetleri içinde pûyân **edebiyat-ı kadime**mizi münevver ü müşaşa bir muhit-i teceddüt ü tekâmüle isal eden **"Şinasi-Hamid" devre-i edebisi**nin infilakıyla, bir lisan meselesi serzede-i zuhur olmuş ve o zamandan beri gâh ü bigâh **[102]** canlanarak halihazıra kadar intikal etmiştir. Fakat sinînin teakubu ve efkârın tenasühüyle meselenin şekli büsbütün değişmiş, tasfiye ve adem-i tasfiye iddiasıyla güşat edilen bu münakaşa, son zamanlarda yine aynı esası kaybetmemekle beraber, lisan ü **edebiyatta Türklük, Osmanlılık** halini iktisap etmiştir.

Mukaddema, lisanımızdaki **Arabi, Farisi** ve diğer ecnebi kelimeleri tard ederek yerlerinde mümkün olduğu kadar **Türkçe** lügatler kullanmak arzusunu izhar eden bazı mutedil zevatın yerine şimdi daha müfritleri kaim olmuşlar, lehçemizin "**Ural-Altay**" sınıfına mensup olması dolayısıyla, **Arab** ü **Acem** tesiratı altında kalmasını son derece muzır ve tehlikeli addederek, bütün terakki ve tekâmül-i harikuladeyi hiçe saymak ifratına kadar varmışlardır. Tabii, lisan hakkındaki bu fikirleri binnetice **edebiyat** ü **tarih-i edebiyat**a da teşmil edersek yine kendilerinin dediği gibi, **edebiyat-ı Osmaniye** ve **tarih-i edebiyat-ı Osmaniye** terkiplerini gayr-i ilmi ve fenni bulmak, **Osmanlı tarih-i edebiyatını** yazmak için ta **eski Türk lisanının** muhtelif şubelerine ait edebiyattan başlamak zaruridir. Fakat, bu iddialar ne dereceye kadar şayan-ı kabul olabilir; lisanımız, esas (*origine*) itibariyle **Ural-Altay** sınıfına mensup olmakla beraber acaba bu lehçenin diğer şuabatı gibi büsbütün ayrı bir tarik-i tekâmül takip etmemiş midir? Bugün, **Macarca** da lisanımız gibi memba itibarıyla **lisan-ı Turanî**ye mensup olmakla beraber ortada ayrıca **Macar lisanı, Macar edebiyatı** yok mudur? Sonra **Garp lisanlarının** esas ü menşei **Latin ü Yunan lehçeleri** olmak dolayısıyla, **Fransız** veya **İngiliz tarih-i edebiyatı, Latin** veya **Yunan tarih-i edebiyatı**yla mı iptidar etmek lazımdır? İşte, bu sualler uzun uzun tetkik ü tefahhusa şayan meseleler olmakla beraber **Avrupa** müverrih-i edebilerinden herhangi birini ele almak bunlara birer cevab-ı nefy vermek için

kifayet eder. Nasıl **İngiliz lisanının** teşekkülüne muhtelif membalar yardım ettiyse **Osmanlı Türkçesi** için de öyle olabilir. **Latince**'nin, evvela, "**Roman** (*R o m a n*)" sonra da "**Oïl** (*O ï l*)" ve "**Oc** (*O c*)" namını alan müştakatından madut olarak **"İle-de-France" şivesi**nde karar kılan **Fransızca**'nın **Latince** ile olan münasebeti kadar **Osmanlı Türkçesi**'nin de **lisan-ı Turani** ile alakası bulunabilir. Halbuki, **Hammer**'in de **Mösyö Remusat**'ya istinaden, pek haklı olarak söylediği gibi "eski müverrihler ile coğrafiyun **Bizanslıların Sibirya Ogurlarıyla Turfan** ve **Karakurum** aralarında mümted olan havalide meskûn **Uygurlar** veyahut **Şark Türklerini** yekdiğerine karıştırmışlardır. Çünkü Hükümdar **Cengiz Han**'ın oğlunun namına izafeten **Çağatay lisanı** tesmiye edilen **Uygur lisanı** en **eski Türkçe**'dir. **Türkmen lisanıyla** da pek ziyade irtibatı olan **Uygur-Çağatay lisanı** bu münasebetle **Selçuk lehçesi** ve **Osmanlı Türkçesi**'nin de esasını teşkil etmekle beraber, **lisan-ı Osmani**'nin fevkalade tekemmül ü terakki göstermeye başladığı andan itibaren tedenni etmeye iptidar etmiştir. Görülüyor ki, "**Ural-Altay**" lehçe-i asliyesinin **Avrupa medeniyetinin** tesirat-ı mütekemmile ve müterakkiyesi tahtında kalan **Macarca** ve **Fince** istisna edilecek olursa hiçbir şubesi **Osmanlı Türkçesi**'nin yetiştiği zirve-i kemale vasıl olamamıştır. Hatta bugün **temaşa** noktainazarından iyi bir terakki ve tekemmül ibraz eden **Şimal Türklerinin** lisanları gerek ahenginin bozukluğu, gerekse rakik ü dakik hissiyatı ifade edememek dolayısıyla, bizim **Türkçe**'mize nazaran pek dûn bir mevkide kalıyor. Çünkü lisanın daima incelerek, ilerleyerek rikkat ü mümtaziyet ibraz edebilmesi temasta bulunduğu lisanlardan istifade ve istifaza etmesine mütevakkıftır. İddiamızı bir kat daha tavzih edebilmek için, **Osmanlı Türkçesi**'nden daha mazbut u muntazam bir rah-ı tekâmül takip etmiş olan **Macarca**'yı mevzu-i bahs etmek kifayet eder. **Ural-Altay** merkez-i vesiinin **Finva** [فینو] şubesinin **Ogurî**[1] nevinden olan **Macarlar** da tıpkı bizim gibi, münasebette bulundukları milletlerden **İslav**, **Alman**, **İtalyan lisanlarından** bir çok lügat ü kelimat almışlar, bazılarını **Macar** ahengine uydurarak temsil edebilmişlerse de, ekserisini alâ-halihi kabul eylemişlerdir. Böyle olmakla beraber hiçbir vakit bunları lüzumsuz addederek **tasfiye-i lisana** kıyam etmemişler, çünkü bunların, lisanın intizam ü mükemmeliyeti için bir ihtiyaç olduğunu idrak etmişlerdir. İşte

[1] Biraz yukarda zikredilen "**Ogurlar**"ın ismine bağlı olarak "**Ogurî**" şeklinde okuduğumuz bu kelimenin nispetsiz şekli çeşitli kaynaklarda "**Ugur, Ugor**" şeklinde de okunmaktadır [HK].

bütün bu mütalaat nazar-ı dikkate alınmak lazım gelirse, **Macarca** ve **Osmanlı Türkçesi** gibi müterakki lisanlarda menşe itibariyle **elsine-i Turaniye**den mâdud olmalarına rağmen adeta yeni ve müessis-i lehçe bir şekl ü hali mevcuttur.

Tarih-i edebiyatın tayin-i mebdeine gelince; **eski Türkçe**'nin muhtelif şuabatıyla **Çağatayca**'da mevcut birçok koşmaları, şarkıları, destanları **tarih-i edebiyat-ı Osmaniye** sahaifine ithal edememekte mazurum. **Horasan** yaylalarından kalkarak yalnız lisan hususunda değil, şahsi ve içtimai bütün temayüllerini temasta bulundukları akvamdan istiare eden **Osmanlı Türklerinin Bursa** cihetlerinde yerleşmeleri ve lisanlarını muntazam bir şekle ifrağ ile manzum destan ü hikâyat yazabilmeleri **Sultan Orhan Hazretleri**'nin zaman-ı saltanatına müsadiftir. Hür terbiyeli, münevver fikirli **Osmanlı** padişahı, ruhunda tahsil-i maarife karşı beslediği muhabbet ü samimiyetin ebedi nişaneleri olmak üzere **Bursa**'nın, o dil-nişin şehrin yeşil ve kuytu köşelerini ca-be-ca tekkeler, medreseler ile tezyin ve asrının ulema-yı marufesini birader-i fazail-mendi **Sultan Alaeddin**'in riyaseti tahtında cem ederek efkâr-ı umumiyeyi hufra-i dalaletten sema-yı **[103]** vahdet ü istikamete isad edecek nazariyat-ı fikhiye ve akaid-i diniyenin telkin ü tetkikiyle meşgul olmalarını temin etmiştir. İşte bu sıralarda, ilahiyatın lahuti ve gaşy-aver cezebat-ı hulyasıyla perverişyab olan ruhlarda şiire karşı nakabil-i izale bir temayül vücut buldu. Bir mabet gibi pür-sükûn vadilerin eşcar-ı zılal-averi altında şuara ve üdeba meclisleri kurulmaya başladı. Ruhperver zemzemat ile cereyan eden nehirler kenarında aşk u tasavvufun en derin nazariyeleri serd edildi. Mesela "**Şeyh Germiyani**" "**Hüsrev ü Şirin**"ini bu ilcaat ü temayülatın bahş ettiği say-i taab-na-pezir ile pür-heves ü iştiyak nazmetti. Tarz-ı tefekkür ü tahassüsünde adeta hadisat-ı tabiiyenin bütün tezahürat ü anatı hissedilebilen "**Vaiz Ali**"[1] **Hint edebiyatının** meçhul ü pür-esrar perdeler altına nim-mekşuf gibi görünen nadir ü müstesna hikâyelerini nakl ü tercüme etti. Buna mukabil felsefe ile meşgul olanlar yok değildi. "**Şeyh Bistamî**", "**Molla Fenari**" gibi o zamanın fenn ü irfan meclislerinde müşarün bi'l-benan olmuş ulema, keşf ü istihraç ettikleri nazariyat ile ilm-i tasavvuf ü usul-i fikha dair birçok telifatta bulunuyorlardı. **Hayalî** gibi, **Fuzulî**'ye nazire teşkil edecek derecede ciğer-suhte bir şair-i âşık garamiyata müteallik manzumeleri, **Gedayî, Firaki, Yunusî** gibi tasavvufun en amik

ü nükte-aver bahislerini hafif bir rida-yı ibham altında enzar-ı halka isar eden aşk-ı ilahi ve cezbe-i ezeli ile sermest mutasavvıfların biraz tefekkür ü teemmüle arz-ı ihtiyaç eden eserleriyle şöhret bulmuşlardı.

İşte netice, **Osmanlı edebiyatının** rah-ı tekâmülde gösterdiği ilk nişane-i mevcudiyet şu birinci hareket-i edebiye ve şiiriyedir. Nitekim, birtakım üdeba ve şuaramız da şüphesiz bu fikre taraftardır. Fakat, şimdiki halde ortada bir itizal mevcuttur.

Bilmem, bir kargaşalığın devamı **edebiyat** noktainazarından nafi veya muzır mıdır. Her halde bence bu meselenin halli zamanı gelmiş ve geçmiştir bile... Bunun için bilhassa, bu hususta daha salahiyettar üdebamızın nazar-ı dikkatini celp etmekten men-i nefs edemedim.

8 Haziran 330

Ahmed Hidayet

[**Ahmed Hidayet REEL**, Mühim Bir Mesele-i Edebiye – Lisan ve Edebiyatta Türklük, Osmanlılık, Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1203, s. 101-103.]

[1] Orijinal metinde adı "واعظ علی" şeklinde verilen bu zat "**Kelile ve Dimne**"yi "**Humayunnâme**" adıyla dilimize çeviren ve "**Vasi' Alisi**" olarak da bilinen "**Ali Çelebi**" olmalıdır [HK].

2.16. DENİZ VE ŞİİR [Musahabe-i Edebiye –]

Kütle-i beşeriye kendi mevcudiyet ü şahsiyetini idrak ederek feyfa-yi bedeviyetten, ravza-i medeniyete ilk adımını atalıdan beri, etrafını muhit olan acayip hilkatten en ziyade nazar-ı dikkatini celp eden bilhassa sema ile deniz olmuştur. O nihayetsiz maviliğiyle püresrar uzanıp giden saha-i vasi' nasıl bu tecrübesiz kalplere ezeli ve lahuti bir hiss-i huşu' u hiras bahşettiyse, birbiri üzerine karmakarışık yıkılan mevceleriyle ta ufuklara kadar yayılan kaliçe-i kebud-fam da şüphesiz hiss-i havf ü azametin kalb-i insaniyette birden tevellüd ü inkişaf etmesinde onun kadar methaldardır. İlk sanatkârlar, tabii, o füshat-i laciverd ü bipayanın alt tabakasını geçemeyen tair-i fikretleri, lücce-i gazub u zehharın, sahillerine kuş olmayan cihetlerine ilerleyemeyen zur-ı necdetleriyle, bu iki zade-i hilkat hakkında pek garip tasavvurlar ve hayaller icat etmişler, bahusus ailelerinden, dostlarından bir çoğunu yalayıp yutan fırtınalara büsbütün ilahi bir mevki vererek kitaplarında, efsanelerinde bu hadiseden kemal-i hürmetle bahsetmeye mecbur olmuşlardır. İşte bu hal ilk **edebiyatın** teşekkül ü terakkisini fevkalade bir surette temin ederek birtakım şairane menakıb-ı bahriyenin vücut-pezir olmasına sebebiyet vermiştir. "**Ulysses**"yi "**Nausika**" namındaki bint-i ziefserin huddam u etbaıyla billur bir nehrin sakin ü şeffaf dalgalarında yıkandığı cezire-i muhayyele atan, güzel "**Helene**"i kendi hayal-i hüsnü ve füsunu için **Yunanlılar**la **Truvalılar** boğaz boğaza gelirken, **Mısır**'ın hülyakâr sahillerine çıkaran dalgalar... "**Dido**"nun pürhırs ü iştiyak aradığı "**Aineias**"yi **Kartaca**'ya götüren, baş döndürecek kadar güzel ve şayan-ı perestiş "**İphigeneia**"yi "**Vedyana [وديانه]**" **Mabedi**'nin selhhanesinde kurban ettiren fırtınalar... **Eski Yunan ve Latin edebiyatını** imla eden hep bu gibi vakayidir. Bilahare **Şark**a sirayet eden bu moda "**Binbir Gece Hikâyesi**" müellifini de "**Sindbad**" namındaki kahramanına yedi deniz kazası geçirttirmeye mecbur etmiştir. "**Robinson Crusoe**"nun garib ü acip sergüzeştiyle "**Virginie**"nin akıbet-i feciası da bu zikrettiklerimizin daha ziyade tekemmül etmiş, mevzuundaki tesadüfat ü hadisat bir az daha maharetle idare olunmuş nazirelerinden başka bir şey değildir.

Derya, bütün o sihr ü füsunuyla son zamanın asar-ı sanatında, hikâyelerinde de mühim bir mevki işgal etmiş, fakat asıl vakanın, facianın amil-i hakikisi olmaktan

ziyade bir muhit, bir dekor halini iktisap eylemiştir. Mesela, **romantizmin** şediden hükümran olduğu sıralarda **Delacroix**'nın "**Don Juan'ın Sandalı** (***La barque du Don Juan***)" ismindeki tablosuyla **Victor Hugo**'nun "**Gülen Adam** (***L'homme qui rit***)" namındaki hikâyesinde heyecan ü ihtilaç halindeki bir bahr-i cuşacuşun bütün tezahüratı hissedilmekle beraber, eski bir fikr ü ananenin son defa olmak üzere ihya olunduğunu da idrak etmemek kabil değildir.

Asr-ı hazır edipleri ise, harekât-ı arziye, indifaat-ı volkaniye gibi hadisat-ı tabiiyenin, ibda edecekleri şahsiyetlerin mukadderatı üzerinde hiçbir tesir ika etmemesini tercih ettiklerinden, yalnız bu gibi esbab u avarız-ı taliyenin sade ve tabii tasvirlerini çizmekle iktifa ediyorlar. **Voltaire** gibi **Lizbon zelzelesini**, **Daniel Defoe** gibi **Londra vebasını** eserlerine mevzu ittihaz etmek tenezzülünde bulunmuyorlar. Çünkü bugünkü kafaların kendi şahsiyet ü zihniyetlerine hitap etmeyen vakayi' ü fecaiden mütehassis olamayacağını pek iyi biliyorlar. Bunun için **Fransa**'nın, hatta bütün dünyanın en mümtaz tasvircisi olan **Mösyö Pierre Loti** "**İzlanda Balıkçıları** (***Pêcheurs d'Islande***)" ismindeki ebediü'ş-şöhret fecia-i bahriyesinde, denizin şimdiye kadar nüfuz edilemeyerek müstağrak-ı esrar kalmış olan mutena ve müstesna menazırını pek canlı bir surette yaşattığı halde, eskiler gibi **İzlanda**'nın o coşkun sularını mevzuunda yegâne amil ü saik gibi göstermekten fevkalade içtinap etmiştir.

Zaten, memleketimizin sema-yı şeffafını, **Bosfor**'un rida-yı mevvacını da bu hakiki **Şark** perestişkârı kadar fazla bir teheyyüçle hiçbir şairimiz hissedememiş, **Boğaz**'ın bahar günleri, hassas ü lerzan-ı haşyet bir tavırla kaçan, dönen sonra birden gaşyolmuş gibi yorgun serilen dalgacıklarını, geceleri, sayısız beyaz ü ziyadar gözlerin, handan ü münevver bir çehrenin aksi görünen safha-i sükûnperverini **Loti** gibi iktidar-ı sanatla hiçbir edibimiz terennüm eyleyememiştir. **Devr-i teceddüt**ten evvel gelen şuaramız, gazelseralık, kasidegûluktan baş kaldırmadıklarından mehasin-i tabiatı tasvir ü tebliğe hiç yanaşmadıkları gibi, **"Şinasi-Hamid" devresini** güşat edenler de mahalli ve muhite ait menazırdan ziyade umumi elvah-ı tabiiyeyi tespit ü tersime temayül göstermişlerdir. Yalnız **Ekrem Bey** bu hususta azim bir müstesnalık ibraz ederek istidad-ı fitrisi nispetinde **İstanbul**'un **[132]** mahfi güzelliklerini şiirlerinde yaşatmaya muvaffak olmuştur.

Edebiyat-ı Cedide müntesipleri de –her nedense– bu tarza peyrev olarak mensur u manzum yazılarında bize mahallî ve hususi menazır gösterecekleri yerde birtakım elvah-ı umumiye çizmekle iktifa etmişler, mamafih hedeflerine, gayelerine pek ziyade yaklaşmaya muvaffak olmuşlardır. Yazıları itibarıyla hiçbir mektebe mensup olmamakla beraber zamanına nazaran **Edebiyat-ı Cedide**'den addolunabilecek **Rıza Tevfik Bey**,

Denizler! Pek küçük yaştan beri mir'at-ı endişem
Denizler! Her zaman cevelân-geh-i fikr ü hayalimdir.
Gehî râkid, gehî pür-cûş o hayran olduğum âlem,
Benim timsâl-i ömrümdür; hayâtımdır, meâlimdir.
Denizlerdir bana bir başka varlık gösteren mir'at
Şarab-ı zindegîde, teşne-i rü'yâ-yı hestîde.

diyerek bütün güzariş-i hayatının safahat-ı muhtelifesini ru-yi arzı kaplayan denizlerin sath-ı mücellasında görüyor, vakıa manzumenin lisanı halihazıra nazaran biraz eskimiş olmakla beraber **edebiyat**ımızın denize tahsis olunan sayfalarının en güzellerinden biridir. Hele deniz ile hayat beynindeki rabıtaya dair olan hayal biraz umumi olmasına rağmen burada pek ziyade maharetle idare olunarak iptizale düşülmemiştir. Deryanın terennüm ü cuşişini son derecede bir iktidar-ı şairiyetle manzumelerinde tespit eden bilhassa **Cenab Şehabeddin Bey** ile **Tevfik Fikret Bey**'dir. Lisanımızda, adeta "darbımesel" hükmüne geçen "Deniz kadın gibidir." hayalini icat diyemem fakat tam mevzuunda istimal eden **"Rübab-ı Şikeste" şairi**nin, **Balıkçılar** manzumesindeki, tasvirat-ı deryaya ait mısraları ebedi ve muhallet satırlardan maduttur. Aynı hayalin başka bir tarz-ı nefiste tebliğine **Cenab Bey** muvaffak olmuştur...

Köpürür, raks eder, terennüm eder
Sonra da bir kadın gibi ağlar,
Şehkalar, giryeler, tehevvürler,
Yıkılır, sahil üstüne çağlar.
İpek etekleri tarzında bir güzel kadının
Fısıldaşır, leb-i davetle nazenin mevecat...
İpek etekleri tarzında bir güzel kadının;

"Beni takib et! Ey şikeste-hayat!..."

Diyerek söylenir, leb-i mevecat.

İnsan bunların yanında, **Marmara**'nın, **Bosfor**'un kebudi ve pürfüsun sularının ilham ettiği hissiyatın da tecellisine intizar ediyor, fakat, o kadar çok şey vaat eden en son neslin, **[133] Fecr-i Ati** şairlerinin de yazılarında **İsviçre**'nin durgun sularına akseden **Rurdenbah** [روردہ نباخ]'ın hayalini görünce, büsbütün nevmit oluyor; belki, diyor, istikbal...

22 Haziran 330

Ahmed Hidayet

[**Ahmed Hidayet REEL**, Musahabe-i Edebiye – Deniz ve Şiir, Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1205, s. 131-133.]

2.17. ON BİRİNCİ ASIRDA OSMANLI MÜVERRİHLERİ: HALEPLİ NAİMA [Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları –]

On birinci asır bizde müverrihler asrıdır. **Naîmâ**lar, **Raşid**ler, **Küçükçelebizade Asım Efendi**ler hep bu devirde yetişmişlerdir. Gerek üslubu, gerek tarz-ı tasviri ile bu asrın en büyük müverrihi **Halepli Mustafa Naîmâ Efendi**'dir.

Mustafa Naîmâ Efendi, pek genç iken **İstanbul**'a gelmiş, cevval zekâsıyla kendini az zaman içinde tanıtmış, **Saray Baltacıları** zümresine dahil olmuş, **Bayezid Cami-i Şerifi**'nde tahsil-i marifete gayret eylemişti. Memleketin duçar olduğu felaketler **Mustafa Naîm Efendi**'nin dimağı üzerinde intibah-kâr bir tesir hasıl etmişti. **Naîm Efendi**, **Saray**'dan çıkıyor, **Divan-ı Hümayun**'a giriyor, işte, o zaman "**Naîmâ**" mahlasını alıyordu.

Naîmâ'nın kudret-i kalemiyesi, nezahet-i fikriyesi az zaman zarfında **Kalaylıkoz Ahmed Paşa**'ya, **Rami Mehmed Paşa**'ya, **Sadr-ı Rum Yahya Efendi**'ye intisap etmesine vesile teşkil eyliyordu. **Ayine-i Zürefa** yahut **Osmanlı Tarih ve Müverrihleri müellifi**, "Mumaileyhin ismi **Mustafa** olup **Halebü'ş-şehba**'dan zuhur eylemiş ve evail-i ahvalinde **İstanbul**'a gelip tahsil-i maarifle bil-iştigal **Teberdaran-ı Saray-ı Atik** zümresine mülhak ve bir müddet taallüm-i ulûma muvaffak olmuş, bade **Kalaylıkoz Ahmed Paşa**'ya intisap edip mumaileyhin divan kitabetiyle beyne'l-akran rütbe-i kadr ü itibara uruç eyleyip..."[1] diyor.

Naîmâ Efendi, tarihe meclup, ilm-i nücuma vâkıf, zayiçelerinin doğruluğu ile asrının ricalini teshir ediyor.

Sultan Mustafa-yı Sani devrinde "takçe-i ikbal"e suud eyliyordu. Yevmi yüz yirmi akçe vazifeye nail olan **Naîmâ**, Bin yüz on altı Cemaziyelevvelinin yirmi sekizinci günü mühr-i Hümayuna nail oluyor, **[136]** mumaileyhin uhdesine **Anadolu** muhasebeciliği ba-rütbe-i hacegâni tevcih olunuyordu.

Naîmâ, **Amcazade Hüseyin Paşa**'nın zaman-ı sadaretinde evc-i kemale vasıl oluyordu. **Naîmâ**'nın vaka-nüvislik vazifesi **Amcazade**'nin himmeti ile başlıyor, Bin

[1] **Ayine-i Zürefa** yahut **Osmanlı Tarih ve Müverrihleri**.

yüz yirmi bir senesi **Nimetî Efendi** yerine teşrifatçılık ve vaka-nüvislik hizmet-i mergubesiyle elli altı yaşında hacegân zümresinden vaka-nüvisliğe suud eyliyordu.

Naîmâ, meşhur tarihini bu memuriyeti esnasında yazmış idi. **Naîmâ**'yı tarih cemine teşvik eden de **Amcazade Hüseyin Paşa** idi. **Amcazade**'nin tarih mütalaasına pek merakı vardı. **Naîmâ**'nın tabiri vechile, "fenn-i tarihin letafeti malum-ı izzetleri olmakla evkat-ı haliye-i eyyam ü leyalide bu fenn-i alinin kütüb-i nefisi hemdem ü enisleri olup daima mütalaa-i garaib-i edvar ile teşdid-i fikr ü müsamere-i havadis-i a'sar ile tenşit-i hatır ederlerdi."[1]

Birinci Sultan Ahmed Han ricalinden **"Şarihü'l-Menar" Mehmedefendizade Ahmed Efendi**'nin **Köprülüler** devrine kadar yazdığı bir "Mecmua-i acibe ve müverrih hattıyla bir müsvedde-i garibe"[2] o sıralarda **Amcazade Hüseyin Paşa**'ya takdim olunmuştu. Bu tarihin ilk devirleri müverrih **Hasanbeyzade Tarihi**'nden alınmıştı.[3] Eserin müellifi vefat edince, **Amcazade** müsveddatını **Naîmâ**'ya vermiş, yeniden bir tarih yazmasını emreylemişti. **Naîmâ Efendi** ise, "bazı mahalline iktiza eden mütemmimatı tevarih-i mutebereden ahz ü ilhak ile tekmil etmiş", "**Ravzatü'l-Hüseyn fi Hulasaten Ahbari'l-Hafıkayn**" namı ile eseri **Amcazade Hüseyin Paşa** namına ithaf eylemişti.

Tarihinin nefis bir nüshasını taraf-ı devlete irsal ettikte şevkine medar olmak üzere **Sadrazam Hüseyin Paşa Hazretleri** tarafından bir kese akçe ile **İstanbul** gümrüğü mukataası malından pare üç akçeye olmak üzere yüz yirmi akçe vazife inayet ü ihsan[4] buyurulmuştu.

Naîmâ, Daltabanların, **Rami**lerin, **Kavanoz**ların sadaretinden sonra yine faaliyetine devam etmiş ezcümle **Damad Hasan Paşa**'nın sadaretinde **Şeyhülislam Feyzullah Efendi vakası**nı yazmıştı.

Bu devirde tarihinin ancak birinci kısmı yani 982'den 1065 tarihine kadar olan cildini bitirmişti. 1065'ten zamanına kadar olan vakayii de bazı erbab-ı marifet tarafından parça parça yazılmıştı. **[137]**

---

[1] **Naîmâ**, cilt 1, s. 19.
[2] **Naîmâ**, cilt 1, s. 21.
[3] **Hasanbeyzade Tarihi, Tacü't-tevarih**'i ihtisar ile vakayi-i **Selimiyeden** aşağısını kendi tarafından tertib ü tezyil eyleyip ahd-i **Ahmed Han-ı Evvele** kadar tahrir-i vakayi etmiştir. Gayr-i matbudur.
[4] **Raşid**, cilt 2, s. 533.

Naîmâ Efendi'nin tabiri vechile, "lakin tarihten matlup olan vakayie nafi ve netayic-i müfideyi mutazammın bir mürettep tarih cem ü telif olunmamıştı." **Naîmâ**, kendi fikr-i tarihisine muvafik şah bir eser yazmak istiyor, **Amcazade Hüseyin Paşa** gibi kadirşinas vezirlerin fikdanı bu arzusunun husulüne mani oluyordu.

Edirne vakasının kanlı ihtilalleri yatıştıktan sonra **Naîmâ**'nın necm-i ikbali yine parlıyordu. Yeni sadrazam **Damad Hasan Paşa**, muvaffakiyatına karşı abide rekz etmek arzu ediyordu, **Naîmâ**'yı çağırıyor, tarihinin ikinci cildinin de suret-pezir olmasına irade-i aliyeleri taalluk eyliyordu.

Naîmâ Efendi, velinimetine cemile olmak üzere, tarihinin elli sekiz sayfasını işgal eden **Edirne vakasını** kaleme alıyor, daha sonra güzide eserine devam ediyordu.[1]

Naîmâ, 1065'ten 1110 senesine kadar **Devlet-i Aliye** vakayiini kaydetmiş, fakat hayatında tebyiz ü tedvine muvaffak olamamıştı. Vefatında perakende asarını **Şehrizade Esad Efendi** ceme muvaffak olmuştu.

Naîmâ Tarihi, sıhhat-i ifadesi, kudret-i tasviri ile büyük bir rağbet kazanmıştı. Müverrih, **Kalaylıkoz Ahmed Paşa**'nın zaman-ı sadaretinde büyük büyük mesnetlere nail olduğu halde, bittabi **Mehmed Paşa**, **Naîmâ**'nın erkân-ı devletten bazılarına yazdığı zayiçeler ile rekabetler uyandırdığını muvafik görmüyor, "kâh matrud ü kâh makbul"[2] olup en nihayet biçare **Naîmâ**'yı memuriyetinden azl ile **Gelibolu**'ya nefy eyliyordu.

Naîmâ'nın idbar ü felaket seneleri uzun müddet devam etmemişti. **Çorlulu Ali Paşa**'nın sadareti ile **Naîmâ**'nın da devr-i ikbali hulul ediyordu. **Naîmâ**, teşrifatçılığa nail oluyor, fakat varidatı pek cüzi olan bu memuriyete, maişetini temin için, kalyonlar defterdarlığı da ilave ediliyordu.

Silahdar Ali Paşa, **Naîmâ**'nın mevkiini ila için büyük bir kadirşinaslık gösteriyordu. **Naîmâ**, **Anadolu** muhasebeciliğinden defter emanetine, muhasebe haceliğine tayin olunuyordu. **Ahmed-i Salis** devrinin ekâbir-i ricali arasında, **Müverrih Raşid**lerin, **Sami**lerin meclislerinde fazl u irfanıyla temeyyüz ediyordu.

---

[1] ***Müverrihler ve Allameler, Ahmed Refik.***
[2] **Tezkire-i Salim**, cilt 1, s. 681.

Fakat **Silahdar Ali Paşa**'nın kethüdası **Köse İbrahim Ağa**, **Naîmâ**'yı çekemiyordu. **İbrahim Ağa**, müverrihin nail olduğu ikbale haset ediyordu. Tarihinin her satırında erkân-ı devlete müdarayı, hıfz-ı lisanın fevaidini şerh ü izah eden biçare **Naîmâ**'ya **Ali Paşa** aleyhinde tecavüzat isnat eyliyor, **Silahdar**'ın **Mora seferi** esnasında baş muhasebecilikten, silahdar küttabına, daha sonra, **Anadolu** muhasebeciliğine indiriyordu. **Ahmed Refik Beyefendi**'nin tabiri vechile, **Naîmâ**'nın felaketleri bu tarihten itibaren başlıyordu. **Şehid Ali Paşa**, "bade'l-feth ve'z-zafer" avdette artık müverrihi **İstanbul**'a getirmiyordu. **Naîmâ**, **Mora**'da, serasker yanında defter emaneti hizmetiyle bırakılıyor. Eserinde asrının içtimai hayatını, muhterem simalarını yaşatan **Naîmâ** nihayet, Bin yüz yirmi sekiz senesi **Mora**'da **Balyabadra kalesi**nde, altmış üç yaşında terk-i hayat ediyor.

İbnülarif Nizameddin

[**İbnülarif Nizameddin**, Tetkikat-ı Tarihiye Sayfaları – On Birinci Asırda Osmanlı Müverrihleri: Halepli Naima, Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1205, s. 135-137.]

2.18. BİZDE TEMAŞA [Musahabe-i Edebiye –]

Osmanlılarda temaşanın tekâmül edememesinin esbabı. – Eski, yeni birkaç temaşa muharririmiz. – Aktör, aktrislerimiz. – Mösyö Antoine. – Darülbedayi ve Donanma Cemiyeti'nin teşebbüsatı. – Eski Heidelberg. – Mühim bir gece.

Yalnız ulum u fünunda, terakkiyat-ı ahire-i medeniyede değil, en ziyade meşgul olduğumuz iddia ve şikâyet edilen **edebiyatın** hüsnî yazılar kısmında bile **Avrupa milletlerinden** pek çok geride olduğumuzu hepimiz her vakit itiraf ediyoruz. Zannetmem ki birçok tertibat ü tekellüfat-ı taliye ve mühimmeye arz-ı ihtiyaç eden sanat-ı **temaşada** hiçbir mevcudiyet ibraz edemediğimizi bilmeyen bulunsun... Fakat bu tekâmüle kabiliyetsizliğin esbabını taharri edenler, şimdiye kadar, pek azdı. Birçokları da pek yanlış mütalaat dermiyan ediyorlardı. Çünkü her vakit söylediğimiz gibi, **Avrupa** ile olan temasımız son derece gecikmişti. **Edebiyatımızın** hakiki devre-i teceddüdüne gelinceye kadar şuaramız, sanatkârlarımız **Garbın** hiçbir şeyine vâkıf değillerdi. **Araplar** ve diğer bazı **akvam-ı Şarkiye**, **Yunanistan** ve **Roma**'dan muktatafat-ı asarda bulunmakla beraber kavanin-i edyanın mümanaatı sebebiyle temsil-i vakayie ait ruh-i kabiliyeti idrak edememişlerdi. İşte **Osmanlı Türkleri** de, bu saik hasebiyle, **Yirmisekiz Mehmed Çelebi**'nin "opara" diye telaffuz ederek seyahatnamesinde, hakikaten muşikâfane bir surette tetkik ü tasvir ettiği terakkiyat-ı temaşaiyenin hiçbirinden, ne o zi-şaşaa sahnelerde hükümran olan **klasik dramlardan**, ne de diğer **memalik-i Garbiyedeki** şahane piyeslerden haberdar değildiler. **Hamid**'in deha-yı sanatı birdenbire bu yoksulluğu telafi eder gibi oldu. O kadar mahrumiyetten sonra yalnız **Garbın klasik** ve **romantik** asarını numune ittihaz ederek nereden cûşan olduğu halledilemeyen selsebil-i ilhamıyla teşnegân-ı sanat ü **edebiyatı** sirab etti. **Kemal Bey** de bu miyanda –mensur olmak üzere– birçok **romantik** tiyatrolar yazdı.

Fakat gerek bu muazzamat-ı asarı, gerekse bunlardan evvel **Molière**'den **Ziya**, **Vefik Paşaların** tercüme ettikleri piyesleri vaz'-ı sahne edecek aktör ve aktrisler mevcut değildi. Bu çığırda da **Hamid** gibi dahilerin, **Kemal** gibi şedit zekâların inkişaf u zuhuru bekleniliyordu. Maatteessüf böyle bir harikuladelik hadis

olmadı. Zaten **temaşa** da şimdiye kadar halkın yerleşmiş bir ihtiyac-ı zevkisi makamında değildi. **Edebiyat-ı Cedide** müntesipleri de bu ihmal ü teseyyüp karşısında, tabiatıyla lakayt kaldılar. **İnkılab**'a kadar bu hal devam etti. On Temmuz sanki bir basü bade'l-mevt idi. Her fiil ü kâra nüfuz eden ruh-ı faaliyet sahnemizi de unutmadı. Memleketin üdeba ve eazımının teşkil olunan heyetlerle, başta **Fransa**'da **Silvain**'den bizzat müteaddit roller taallüm etmiş sanatkârımız **Burhaneddin Bey** olmak üzere kendilerinden istikbalde olsun muvaffakiyet ümit olunur, bir kumpanya teşekkül etti. Fakat cereyan-ı hadisat buna da mani oldu. Bir taraftan beyne'l-üdeba ikad olunan ateş-i ihtiras da her tarafı kastı kavurdu. Artık iki üç ayda bir teşkil olunan kumpanyalar dört beş gecede yazılmış tarihi, ahlaki piyesleri (!) temsilde devam ediyorlar. Temaşageranın zevk-i sanatlarını (!) bu surîyle olsun tatyip ediyorlardı. Bu sırada şayan-ı dikkat parçalar da yazanlar yok değildi. Fakat **Cenab**, **Hüseyin Suad**, **İbnürrefik Bey**lerin mecmuu onu tecavüz edemeyen tiyatroları memleketimizde **temaşa**nın inkişafını temin edemezdi.

İşte yukarıki satırlar, fikr-i sanatı pek güçlükle idrak edebilen memleketimizde bir türlü teessüs edemeyen hayat-ı **temaşa**nın bulunduğumuz zamana kadar geçirdiği tereddüt ü teseyyüp devirlerini bütün acılığıyla gösterdiği gibi, metin bir teşebbüsün, ciddi bir sayin lüzum ü ehemmiyetini bildirir. Bu ihtiyac-ı manevinin halihazırda değilse bile istikbalde tatmini için bazı istihzarata –bir iki ay evvel– tevessül eden **Şehremini Paşa Hazretleri**, **Fransa**'nın, hatta bütün dünyanın en büyük aktörlerinden ve tiyatro direktörlerinden **Mösyö Antoine**'ı şehrimize celp etmekle pek muazzam bir işin ifasını taahhüt buyurdular. Fakat, ben bu kadar fikdan içinde **Antoine** gibi yüksek bir sanatkârdan dört beş ay gibi kısır bir zamanda mühim istifadeler edileceğini hiç de zannetmiyorum. Çünkü, zavallı adam, yalnız aktör ve aktrisleri değil her şeyi yeniden yapmak mecburiyetinde: Bina yok, dekor yok, piyes yok: Böyle olacağına, mutavassıt bir müdür daha fazla müddet için getirilseydi, üç beş sene içerisinde mümkün olan esasatı vaz' eder, sonra da büyük bir sanatkâr celbiyle mevcut olanların ıslahı kabil olabilirdi. Ne ise, yine bir şeyler ümit ediyorum. Fakat ilk teşebbüste **klasiklerin** tercümesini anlayamıyorum, zira **klasikler**, herkesin bildiği gibi serapa mel'abe-i eşkâl ile meşgul olduğundan bunları diğer bir lisana nakilden mühim bir muvaffakiyet elde edilemez zannederim. Zaten

Fransa'da **Yunan klasikleri**, büsbütün tercüme suretiyle değil belki *adapté* edilerek temsil olunuyor, halbuki **romantikler** ile halihazır temaşa-nüvislerinden intihap olunacak piyeslerin daha ziyade temin-i istifade ve kesb-i muzafferiyet edeceğinden eminim. Bir de "**Eski Heidelberg**"in ilk defa diğerlerine tercih edilmesindeki meziyetini idrak edemedim. Bilhassa mühim ü şayan-ı dikkat ecnebi piyeslerini vatandaşlarına tanıtmakla şöhret bulan **Mösyö Antoine** bu hususta pek salahiyettar ise de, **[180]** üç dört yüz senedir sanat-ı **temaşa** ile kesb-i ülfet etmiş **Fransa**'da pek ziyade mazhar-ı rağbet olan "**Wilhelm Forster**"in bu eserinin bizde azim bir durgunlukla karşılanması pek de muhtemeldir. Bu bir dereceye kadar ünsiyet meselesiyle alakadardır. Bir de **Almanca** metni dururken **Fransızca**'dan naklolunmaya kalkışılırsa doğrusu pek garip olur. Mamafih, büyük münekkitler bu piyesin fazla müheyyiç olmaktan ziyade bir meziyeti olmadığını da itiraf ediyorlar. Bilhassa **temaşa** intikadında şöhret-i marufesi bulunan **Mösyö "Jean Tuvunen** [ژان توووونه ن]", "**Eski Heidelberg**"in, **Almanya**'ya nazaran **Paris**'te temaşagerlere pek az tesir ettiğini söylüyor. Çünkü, hayatı **Garp** hayatı olmakla beraber tiplerde **Alman** şahsiyeti meknuz... Vakanın hutut-ı esasiyesini şöyle telhis edersek mütalaamızın isabeti bir kat daha tezahür eder: **Heidelberg**, güzariş-i hayatı pek mesrurane devam eden talebelerin mecmaı bir darülfünundur. Anat-ı sabavetini sarayın muhteşem fakat muzik koridorları arasında imrar eden **Veliaht Prens "Karl Heinrich"** de refakatinde sadık doktoru "**Yuter** [یوته ر]" olduğu halde buraya gelir. Artık darülfünunîlerle pür-zevk ü tarap bir hayat geçireceğinden memnundur. Darülfünunun yakınında "**Ruder** [رودہ ر]" namında birinin bir oteli vardır. Prens bu otelcinin yeğeni "**Katherine**"i sever. Fakat mesudiyetleri çok devam etmez. Başvekil, amcasının, Prens'i serian yanına davet ettiğini ihbar eder.

Eyyam-ı maziyenin tahatturat-ı nuşiniyle iki sene geçer. Bir gün Heidelbergli ihtiyar **Kelerman** [کله رمان], Prens'i ziyaret eder. **Karl Heinrich**'nin **Heidelberg**'deki aşkı tekrar tezehhür eder. Oraya tekrar gitmeye karar verir.

Beşinci perdede, **Karl Heinrich**'yi "**Ruder** [رودہ ر]"in otelinde buluruz. Fakat eski arkadaşları mevcut değildir. Kimisi ölmüş, kimisi **Amerika**'ya gitmiştir. Halbuki "**Katherine**" hiç değişmemiştir. Eski taravet ü sabahatiyle Prens'in kolları arasına atılır. Birkaç gün sonra yine ayrılmak mecburiyeti baş gösterir ve Prens bir

mesa-yı melâl-averin müessir gölgeleri ibad-ı mesafatı sararken "**Katherine**"e ebediyen veda eder.

Tabii, hulasa ederken vaka pek ziyade kesb-i besatet ediyor. Asıl lazım olan tesiri ilham edecek ifadeler, vaziyetler... Ben de işte bunların muvaffakiyetle naklolunamayacağından korkuyorum.

—o—

[181] Darülbedayi heyeti istikbal için çalışırken; **Donanma Cemiyeti** de halihazırdakini ıslah için uğraşıyor; fakat bazıları aceleye geliyor galiba... On Temmuz gecesi temsil edilen piyes de bu gibi isticaller neticesinde intihap olunmuş olsa gerek, çünkü, **Paris**'te iki yüz defadan fazla temsil edilen ve ebedi alkışlara mazhar olan bu ihtilal piyesinin, burada vaz'-ı sahne edilen tercümesi muharriri "**Leopold Kampev** [لئوپولد قامپه ف]"i gıyaben mahkûm etse yeri vardır. Çünkü tercüme bir kere "***Am Vorabend***" sernameli **Almanca** metinden değil, **Fransızca**'dan naklolunmuş... Sonra, mütercimesi **Rusya**'nın taht-ı idaresinde bulunmakla beraber âlemşümul bir edebiyata malik olan **Polonya**'yı unutuyor da "**Leopold Kampev** [لئوپولد قامپه ف]"i bize **Rus** edibi diye takdim ediyor. Bunun için az çok hüsn-i tabiatla piyesleri intihaba muvaffak olan **Donanma Cemiyeti tiyatro heyetinin** nam ü şana değil, esere atf-ı ehemmiyet ederek, biraz daha müşkülpesent davranmalarını talepte haklıyım zannederim.

13 Temmuz 330

Ahmed Hidayet

[**Ahmed Hidayet REEL**, Musahabe-i Edebiye – Bizde Temaşa, Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1208, s. 179-181.]

2.19. HARP VE EDEBİYAT [Hisler ve Mütalaalar –]

Tabii ve beşeri bütün hadisatın sanatkâr üzerinde cüzi, külli bir tesir icra edeceği muhakkaktır. Harb ü mücadele ise "millet" namı altında toplanan muhtelif insan kütleleri arasında tahaddüs eden vakaların en, sanatkârlarca en ziyade calib-i nazar-ı dikkat olanıdır. **Tarih-i sanat** ü **tarih-i edebiyat** etraflıca tetkik edilecek olursa bu hükmün doğruluğu derhal tasdik olunur. **Kurun-ı evvelide edebiyat** ü sanat noktainazarından pek mühim bir rol ifa etmemekle beraber, yine tarihin bize en eski millet olmak üzere tanıttığı **Mısırlılara** bakalım: O rakik ü müzeyyen papirüslerin üzerine dini ve ilahi olmak üzere yazdıkları, işledikleri şarkıların, hemen ekserisinin mevzuu mazideki kahramanlara aittir.

Onların komşu milletlerle şeciane ve cesurane olan ceng ü cidallerinden, musaraa ve mücadelelerinden bahistir. Sonra, bilhassa o yakan kavuran sema altında, **Nil**'in serinliğine büyük bir imtinan ile valihane bakan, abideler, kitabeler hep **Ramses**'in, **Tutmosis**'in silsile-i muzafferiyatını ebkem bir talakatle inşat etmiyor mu?... Yine o ilk karnda sanat ü **edebiyata** bütün muvaffakiyet ü muzafferiyetle hakim olan **Yunanilere** gelince, kahramanlara ait kasaid ü manzumata derin bir mebzuluyetle tesadüf olunur. Muhayyel bir müellife, "**Homeros**"a isnat olunan "**İlyada**" ve "**Odysseia**" namındaki iki kitapta baştan başa mücadelat ü muharebatın o kanlı ve feci safahatı şayan-ı hayret bir sanat-ı tahkiye, müessir bir nüfuz-ı nazarla tavsif ü teşrih edilmiştir. Hatta, **Orhun harabelerinden** çıkarılan en eski **Türk edebiyatına** ait sayfalar, hep böyle şecaat ü muhacemata dair vakalarla doludur. Ya o **Acem edebiyatına** "**Firdevsi**"nin ihda etmiş olduğu muhalled ü kıymettar satırlarla **Arap edebiyat-ı cahiliyesi**'nde kesretle tesadüf olunan kasait, bütün **Şark ü Garp akvamının** edebiyatlarında hamasiyatın pek mühim bir mevki ihraz ettiğini ispata kâfi değil mi!...

Aynı hal bizimle muasır ü hemsal edebiyatların ta menşelerinden zamanımıza kadar devam edip gelmiştir. **Fransızların**, "**Charlemagne**"ın istila ve fütuhatından bahis "**Roland Şarkısı** (*La Chanson de Roland*)" ile **İngilizlerin** "**Païenne** (*Païenne*)" ve "**Hıristiyan** (*Chrétienne*)" destanları, şedid ü heyecanaver muharebatın anat-ı huninini musavvir edebiyat ile memludur. Görülüyor

ki **edebiyat** ü sanat adeta harb u darbın bir enis-i gayr-i müfarıkı tarzında saha-i medeniyette kat-ı mesafat etmiş, alat ü kavanin-i harp ne kadar terakki ve tealiye mazhar olduysa, sanat da o derece kesb-i rikkat ü nezaket etmiş, **Napoléon seferleri** dört beş milletin birden menabi-i edebiyesine birçok hazain-i şiiriye zamm ü ilave etmiştir.

Fransa'da "**Victor Hugo**"nun, **Rusya**'da "**Tolstoy**"un, **İngiltere** ve **Almanya**'da da bunlara müşabih mütefekkirlerin dehaları, o koca dahi-i harbin esfar ü muharebatını unutulmayacak, ebediyen payidar olacak bir kudret ü liyakatle hem tarihin sine-i pür-mefahirine hem de halkın ezhan-ı pür-takdir ü perestişkârına müzehhep satırlarla yazmıştır.

Ya, **1870 mağlubiyeti**, **Fransa**'da acaba hangi sanatkârın kalb ü ruhunu titretmemiş, **Alsace** ve **Lorraine** hangi **Fransız**'ın müfekkiresinden bir an için olsun silinmiştir!... Hatta, son harpte gösterdikleri fazla asabilik ve hırçınlıklar hep bu hassasiyet-i müfritenin taht-ı tesirinde vukua gelmedi mi!...

"**Zola**"nın o sehhar kalemi, "**İnhizam** (*D é b a c l e*)" namıyla yazdığı romanda, **1870 mağlubiyeti**nin bütün esbabını hakiki bir salahiyetle bast ederken, hisse ve fikre hitap eden birçok sayfalar karalamayı unutmamış, **Fransız edebiyatı**na kıymettar yazılar hediye etmiştir. Sonra, "**Margueritte Biraderler**"in "**Felaket-i Müthişe** (*D e s a s t r e*)"si, **Francisque Sarcey**'nin "**Paris Muhasarası**" hep o harb ü mağlubiyetin, bu büyük ediplerin ruhunda husule getirdiği tesiratın bir makes-i hakikisi değil midir?... Hatta bazen o derece ifrata düşen muharrirler olmuş ki, her eserde **1870 Muharebesi**'nden, **Alsace** ve **Lorraine**'den bahsetmek hastalığına uğramıştır. Maatteessüf bizim **edebiyatımız**da, böyle büyük simalar yetişmediğinden midir, nedendir en çok harp eden bir millet olduğumuz halde, para mukabilinde padişahlara takdim edilen kasaid-i tebrikiyeden maada, harbe ait bir satır yazımız bile yoktur. Ne geçen **Rus Muharebesi**, ne de son **Balkan hezimeti** bu itiyadımızı tağyire vesile olamamış, ediplerimizin, şairlerimizin hiçbiri o feci' ü hunin safhalardan hiçbirini bütün kudret-i sanatkâranesiyle terennüme muvaffak olamamıştır.

Asıl maksadımız, son **Avrupa Harbi**'nin sanat ü **edebiyat** üzerinde icra edeceği nüfuz u tesirattan bahsetmek idi. Sırf bu noktaya vusul için bu kadar muavveç yolları ihtiyar ettik. Bence, **Avrupa** şimdiye kadar bu derece şedit ve kanlı sahnelere pek az şahit olduğundan, bu son harp, yedi sekiz milletin birden sanat ü **edebiyat**ının tevessü' ü şükûhuna bais olabilecektir. Vakıa, halihazırda bütün hareket-i edebiye ve şiiriye an-ı tevakkuf **[293]** u sükûnette olduktan maada, bazı asar ü abidat-ı sanatkârane maddeten tahrip olunmakta ise de, bunu takip edecek olan devre-i faaliyetin de son derecede hummakârane olacağı şimdiden tahmin olunabilir. Harbi, sanat ü **edebiyat**ın azamet ü saltanatına bir vesile olarak telakki ettiğimiz halde "**Gustave Le Bon**"un fikrine iştirak etmiş oluyoruz. O diyor ki:

"Hayatta mücadele, hayvanatta olduğu gibi beşeriyette de daimi ve tabii bir hal olmasına nazaran harp, hayat-ı milelin, terakki-i medeniyetin üssü'l-esası gibi görünür. Eğer harp hakikaten vahşi devirlerin bir itiyadı makamında olmuş olsaydı, gittikçe ender olarak zuhura gelmesi, gittikçe az hunrizane olması ve belki pek mütemeddin ü müterakki memleketler arasında vukua gelmemesi iktiza ederdi."

Sanat ü **edebiyat** noktainazarından doğru telakki ettiğimiz şu nazariye bilmem her cihetten savap olabilir mi?...

1 Eylül 330

Ahmed Hidayet

[**Ahmed Hidayet REEL**, Hisler ve Mütalaalar – Harp ve Edebiyat, Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1215, s. 292, 293.]

2.20. ABDÎ

Bu satırları yazarken **Abdürrezzak Efendi** merhumun **Yevmi Servet-i Fünûn**'a basılan resmi karşımda. Beni mazime doğru sevk ediyor. Bugünün adamları içinde **Abdî**'yi tanımayan ve vefatı üzerine de bir kere daha yad-ı sabavet etmeyen hemen yok gibidir. Çocukluğumuzda ramazan, **Abdürrezzak**, **Abdürrezzak** da ramazan demekti. Ramazanın geldiğine **Abdî**'ye gitmek için sevinir, ramazanın gittiğine **Abdürrezzak**'ı kaybettiğimiz için acınırdık. **Karagöz**lerin zevk-i hayalisinden sıkılıp da çocuk muhayyilemiz az çok hakikat aramaya başladığı zamanlar kendimizi **Abdî**'nin karşısında bulmuştuk. Kânunların karakışlarında geceleri iftardan sonra **İstanbul**'un en uzak mahallelerinden **Direklerarası**'na vakit vakit can atardık. Aklımda kaldığına göre o zaman **Abdî**'nin tiyatrosu şimdiki **Meserret Apartmanı**'nın karşısında, poğaçacının üst tarafında idi. İskemleleri halk hınca hınç doldururdu. Locaların önüne dizilmiş kız, erkek çocuklar görülürdü. Tiyatronun içindeki hayhuy arasında fıstıkçıların, simitçilerin, sucuların sesleri incesaza karışır, sık sık saatlere, perdeye bakılır, el çırpılır, yere ayaklar vurulur, ara sıra mızıkadan kalın bir boru akort için öter, bu perdenin açılmasına az vakit kaldığını anlatır, gürültüyü bastırırdı. Ben pek hatırlayamıyorum: Akrebi üçte, yelkovanı on ikide duran saatin altından sahneye, suflörün kırmızı kümbeti önüne inen perdenin üstünde ne resim vardı? Bir su kenarındaki yeşil çayır üstünde birbirine sarılmış, fistanları uça uça oynayan iki kız mıydı? Yoksa başka türlü bir tasvir miydi? Herhalde resmin pek fark olunmayacak karışık bir aralığında şanodan tiyatroya küçük bir delik vardı. Ara sıra buradan bir göz müşterilere bakardı. O gözü görünce ben de dahile bakardım. Eğer varsa boş iskemlelerin, boş locaların daha neye dolmadığına kızardım.

Nihayet tiyatro ağzına kadar dolar, çıngırak çalar, elinde kemanı maestro kırmızı suflör tümseğinin önündeki yüksek iskemlesine çıkar, yayı ile tümseğe vurur, mızıka başlardı. Bunun da uzamasına kızardık. Maestro çalınan parça arasında süratle kemanının tersini çevirip yayıyla birkaç defa vurduğu zaman artık biteceği anlaşılır, fısıltılar da kesilir, sucular, fıstıkçılar oldukları yere çömelir, herkes iskemlesinde ileriye doğru bir düzelirdi. Perde açılırdı. Sükût... İlk perde komedya...

Komedyadan sonra kantolar... O kantolar ki bugün işte nice yıllar var ki görmedim. Halâ bestesiyle, güftesiyle, **Peruz**'un, **Şamram**'ın, **Virjini**'nin, **Eleni**'nin raks ü evzaıyla aklımdadır. Locanın kenarına dayanmış, yüzüm kızarmış, davul, keman, boru, zil sesleri arasında söylenen, "Mendili baba, baba mendili"leri, sazla sade oynanan çiftetellileri, temadisinden usanılan bir hazz-ı garip içinde seyrederdim. **Arapça** kantolardan biri arasında **Eleni** kulise döner bir "Âh!..." derdi. Kulislerden birçok erkek ağızları hep birden o aha cevaben kalabalık bir, "Âaah!..." çekerlerdi. **Bülbül kantosu**nda yine **Eleni** sağına döner, "Bülbüüül!...", soluna döner, "Bülbüüül!..." diye uzun birer "bülbül" derdi. İçerisine su doldurulan uzun ağız düdükleriyle kulis aralarında tiyatronun sükûn-ı hazz ü ihtirası içinde bir iki saniye bülbüller öterdi... Kanto bitince perde ağır ağır iner, **Eleni**, **Virjini**, **Şamram**, **Peruz** sahneden koltuk altları meydanda, elleri başının arkasında, gerdan açık, gözleri havada, karın ileride, gergin baldırla sağ ayağının topuğunu sol ayağının parmaklarına sıra ile temas ettire ettire, yavaş yavaş sahneden çekilirken bir şakırtı kopar, ayak, baston, ıslık, insan sesleriyle tiyatronun içerisinden öyle bir sağanak, öyle bir kasırga geçerdi ki perde dalgalanır, kenar aralanır, elinde defterler dışarı bir adam çıkar, maestroya programda olmayan yeni bir nota verir, sazlar akort **[297]** edilir, çıngırak çalar, yeni bir kanto başlardı. Mavi çoraplar, teneke makeslerle huzmesi şanoya müteveccih ziyalar sahnenin kır manzaralı dekoru içinde elbisesinin telleri, pulları parlayan o **Şamram**lar, **Peruz**lar ilh... bizde bir tesir-i garip uyandırmaz değildi ise de böyle devamı sıkardı. Son perdenin kim bilir ne kadar süren vaveyla-yı talebi boşa gittikten, komedyadan sonra kantolar için kaldırılan suflör yeri yerine getirildikten sonra bir "Oh!..." derdik. Bunlar bizim için asıl oyuna bir levahik kabilindendi. Bizim için asıl olan oyunun bilakis bazılarınca bir zeyil olduğunu kantolardan sonra boşalan bazı localardan anlardık. Bunlar da sonra dolmazdı değil... Fakat daha ucuz tutan başkalarıyla...

Nihayet uzun bir fasıladan sonra yine çıngırak çalınır, gözler büyük bir tehalükle oyunun metnine saha-i cereyan olacak sahneye çevrilir, perde açılırdı.

İlk perdeye alelekser demirbaş olan dekoru hatırlıyorum: Sarı zemin üzerine mavi, beyaz nakışlı bir duvar, iki tarafta sağlı ve sollu birer kapı. Kapı kırmızı basmadan dallı ve iki yanlı bir perde ile örtülü. Kapının yukarısında duvara tesadüf

eden kısmının ortasında dişleri, elmacıkları gözüken birer kafa resmi. Ortada iki tarafta birer koltuk. Ayakta **K. İsmail**. Kantolardan sonra efendinin kızı yahut karısı olması vehleten pek garip gelen **Şamram, Eleni** yahut **Peruz**... Bililtizam sahneye **Abdî**'yi çağırmak için mürettep bir mukaddimeden sonra el çırparak "Şaplak!... Şaplak!..." diye iki defa **Abdî**'ye haykıran efendinin sesi (Sahneye büyük bir dikkat... Kapının perdesine nasb-i enzar.) Bir üçüncü "Şaplak!..."tan sonra **Abdî**'nin derinden gelen boğuk ve sert bir "Buyur"u... Kahkahalar... Nihayet **Abdî** çıkar. İşte karşımda: İçi oyulmuş bir domates gibi tamamıyla başa geçmiş kırmızı yırtık bir fes, kazan kulpu kaşlar, şişman bir gövdenin üstünde allı dallı bir mintan, belde kuşak, ayakta beyaz bir don: **Abdî**...

Kahkahalar kesilmez ki ses duyulsun. Kim bilir ne gülünecek sözler kaçıyor diye seyircilerden halka hiddetlenip, "Susun!... Sus!..." diye bağıranlar çoğalır. **Abdî** gülme kesilsin diye susar bekler. Bir iki dakika sonra kahkaha sağanağı kesilir. **Abdî** yanar, muhallebi yer, ev sahibi olur, efendiyi döver, efendi uşağın kendine hakkıyla hizmet etmesi için dahili programını çizer. **Abdî** ona daha mükellef bir programla mukabele eder. "**Ava Giden Avlanır**"da, "Al tüfeği, ver feneri, ver feneri, al tüfeği" teranesi saatlerce devam eder. Biz güleriz, güleriz, katılırız, bayılırız. Bizi manyetize eden şahıs her sözünü, her halini büyük bir mudhike şeklinde tecelli ettirir. Nihayet son perdenin **İspanyol** marşından sonra bir kıyam-ı umumi kargaşalığı içinde o izdiham tiyatronun tek kapısından ve içerinin dumanlı, mahsur havasından kânunun soğuk, siyah havasına, karanlık sokaklarına dökülür.

—o—

Abdürrezzak Efendi'nin vefatını duyunca ve resmini görünce gözümün önünden şu levha geçti. Bu levha ile bugün arasında seneler, yıllar var. Bugünkü nesil **Abdî** nedir bilmiyor, fakat biz **Abdî** ölmüş denilince eski bir maziden bir hatıra-i sabavet çıkarıyoruz. **Direklerarası**, kış ramazanları ve **Abdî**, çaycıları, kalabalıkları, çamurları, karları, soğuklukları, karanlıkları, gündüz **Bayezid Camii**'nde hafızları, vâizleri, sergisi, aristokrasisi ile hafızamızda... **Abdî** deyince bir teselsül-i efkâr ile akla bunlar geliyor. Bugünkü nesil ise bunlara bigâne. Bizim bunları hatıra getirmekle aldığımız tahassüsata lakayt ve lakayt kalacaklar. Çünkü devir değişti, zaman değişti. Hal-i aslisiyle muhafaza edilmek için üstüne titrenilen

dededen kalma yadigârlar gibi artık eski **İstanbul** saklanılmayacak. Merhum **Abdî**'nin **Hande-i Osmani**'si karşısında bugün **Darülbedayi** açıldı. Yeni nesil yeni hislerle büyüyecek... **Abdürrezzak Efendi, ilan-ı hürriyeti** müteakip **Saray**'dan serbest kalıp da tekrar sahneye çıktığı zaman inkılabat-ı zamandan mütevellit tehalüf-i hissiyatı yalnız temaşa-geranında bulmadı. Bizzat kendinde de buldu. Bu ikinci sahneye çıkışında bir defa gittim ve dikkat ettim ki eski zamanın canlı mudhike-perdazı söylediği sözlerde kendi de bir lezzet bulmuyor, sırf istidada istinat eden sanatın nâkâfi olduğuna dair kendinde de bir kanaat-ı akim var. Büyükler değil çocuklar bile öyle gülmüyorlar... Seneler, sözler, vakayi, tabayi-i tıflaneyi bile değiştirmiş...

Her şeyi ile o devir elbet geçecek, o devrin velev sabavete has olsun bir sanatkârı da bir gün gelip gidecekti. İşte o da gitti. Fakat acınarak, düşünülerek, bilinerek gitti... Zamanlar değişir, mekânlar değişir, hisler değişir, temayüller, arzular, zevkler değişir... Fakat değişmeyen ve değişmeyecek olan bir şey varsa o da:

Baki kalan bu kubbede bir hoş sadadır.

B.

[**B.**, Abdî, Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1215, s. 296, 297.]

2.21. HARP VE MATBUAT [Hisler ve Mütalaalar –]

Geçen makalemde, harbin **edebiyat** ile olan münasebatı ve revabıtını tetkik etmiş, neticede cidal u mübarezenin, terakkiyat-ı sanat üzerinde pek büyük tesir icra ettiğini söylemiştim. Bu hafta da, aynı mevzua avdet etmek fikrinde değilim. Şu birkaç sütun içinde yalnız harpten, gittikçe hal-i hazıra muvafik olmakla beraber pek ziyade şayan-ı tecessüs bir hal kesb eden harb-i hazırdan değil onun **matbua**tla olan alakasından bahsetmek istiyorum.

Bilaistisna, hepimiz sahne-i mücadeleden gelen telgrafnameleri gözden geçirirken, tiyatroda feci bir piyesin bir an evvel hitama ermediğini görerek hiddetlenen zavallı temaşager vaziyetinde kalıyoruz. Bazıları her gün iki üç zırhlının garkı, birkaç yüz bin kişinin esareti haberini almak arzu ediyor. Sonra haritadan takip ederek –bir çoklarımızın esna-yı harpte coğrafya öğrendiğine kaniim– "Haniya, neden dövüşmüyorlar?" diye söyleniyor. Demek, asr-ı hazır muharebeleri gizli düello halinden çıkarak, tenkidat ü tefahhusata, **matbuat**ın ihtarat ü irşadatına muhtaç bir hal iktisap etmiştir. Hatta, **On Dördüncü Louis** zamanında **Boileau**, **Racine**, **Valenkor** [والله ن قور] gibi ateşin edipler bile kendi devirlerindeki muharebatın safahat-ı yevmiyesine bigâne kalamamış, hakim-i memlekete meccani reklamcılık vazifesini ifa etmekten geri durmamışlardır.

Şarlken, **Fransa**'yı mağlup etmek için pür-gazab ü haşmet meydan-ı muharebeye azimet ederken "**Paul Jou** [پول ژوو]" namındaki kâtibine "Yaptığım şeyleri, senin hikâye ve tahrir etmene pek çok ihtiyacım var, altın bir kalem al... Ve beni takip et..." demişti.

İşte, bütün bu harp sevdalılarının harekâtı, icraat ü muamelat-ı insaniyenin intişara muhtaç olduğunu pek güzel ispat ediyor. Zaten gazetecilerin maddi, manevi fotoğraflarının objektifleri de buna muntazır... Yalnız, taaccüp ettiğim bir şeyi varsa göğsünü, biraz altın ve elmas ile süslemek için şecaat ü cesaret ibraz eden olduğu gibi, hakkında birkaç satır temdihat yazdırmak uğruna şirane savletler, hücumlar gösteren de bulunmasıdır.

Deha-yı askerisiyle birlikte, hakiki bir psikolog olan **Bonapart**, metin ü kahraman bir düşman karşısında ordusuna şu hitapta bulunmuştu:

"Askerler!... Harp ederken şunu tahattur ediniz ki, kırk muhabir şu karşıki vadinin üstünde, sizi temaşa ediyor."

On binlerin, içerisinde "**Ksenophon**" gibi bu vakayı âleme bir talakat-ı mümtaze ile ilan eden bulunmasaydı, bu ricat-i harikuladeyi meth için, kim haberdar olabilecekti.

Zavallı insaniyet!... Hasmına hücum için boru sesini bekleyen askerler gibi, hayalen olsun bir şöhrete ne kadar muhtaçsın!...

—o—

Bunun için, muhabirlerin ve **matbuatın** hidematı –gazetelerin küçülmesine rağmen– kabil-i inkâr değildir. Çünkü onlar, tarihin bütün pür-cüşiş ü meraret sayfalarına şahit oluyorlar. Biz vukuat-ı harbiyeyi onların gözlüğünün altından, mizan-ı tetkik ü muhakemeye koyuyoruz. Hatta askerin çaldığı trampetin, vurduğu **[324]** zilin savt ü ahengi bile muhabirlerin ağzındaki şöhret ü intişar borusunun, esir[1] gibi nafiz, sedası arasında kaybolup gidiyor; cüret ü cesaret, vukuatı küçük cep defterine kaydeden gazetecilerin önünde göğsünü şişirerek ileri atılmaktan ibaret kalıyor. "1870"te **Metz** önünde maktul düşen ve hakikaten –mütehassıslarının ifadesine nazaran– kıymettar bir asker olan Fransız miralayı "**Ardan Düpik** [آردان دوپيك]" "**Harbe Dair Tetkikat** (*études sur le combat*)" namıyla yazdığı eser-i mühimde, şecaat-i askeriyenin fitri olmaktan ziyade kesbi olduğunu söyleyerek sırr-ı muzafferiyetin bunda mündemiç bulunduğunu iddia ediyor. Sonra kendi nazariye-i harbiyesinin esasını tabiat-ı beşeriyedeki cesaret ü fedakârî hissinde değil, hassa-i çalaki ve maharette taharri ediyor. Zira bütün zihayat mahlûkat hayata teşnedir. Tehlike-i mevt, heyula-yı felaket kendisine gayr-i tabii görünür. Bu iddiasını ispat için "**Ardan Düpik** [آردان دوپيك]" iki cesur hayvanın tesadüfünü misal olarak alıyor. Yekdiğerine karşı gelen iki aslan veya kaplandan, her birisinin nazarlarından, birdenbire bihareket kalmasından herhalde korktukları hissolunur. O kaşların çatılması, ağzın oynaması, çehresini istila eden hiss-i havfi setr için geçirilen

hiddet ü gazap maskesinden başka bir şey değildir. Halbuki mücadeleden ihtiraz etmek, firar etmeye müsâvidir.

Bu kadar tehdit, bu kadar köpürmeden sonra her ikisinin de yapacağı şey, yüzünü ekşiterek, dişlerini gıcırdatarak, daima homurdanarak ve tehdit ederek, yüzü hasmına müteveccih olduğu halde, rakibine hissettirmeksizin yavaş yavaş geri çekilmektir fakat, ilk hamlenin mevt-aver olduğunu düşünerek ileri atılır. İşte, buna biz cesaret diyoruz. Halbuki, etrafında kendini seyr ü temaşa edenler bulunursa, gerek hayvan, gerek insan bütün bu tereddütlere mahal vermeden sahne-i cidale atılır. Binaenaleyh, askerin ruhundan korkuyu tard ü izzet-i nefsini tahrik etmek için bu gibi şahitlere, temaşa-gerlere fevkalâde lüzum vardır.

14 Eylül 330

Ahmed Hidayet

[**Ahmed Hidayet REEL**, Hisler ve Mütalaalar – Harp ve Matbuat, Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1217, s. 323, 324.]

[1] Esîr: Eski filozoflar ve bilim adamlarınca, atomlar arasındaki boşluğu ve bütün evreni doldurduğu, bütün cisimlere nüfuz ettiği, ışık ve ısıyı ilettiği varsayılan, ağırlıksız, akıcı töz [HK].

2.22. İÇTİMAİYAT MI EDEBİYAT MI [Musahabe –]

— Size artık güceniyorum, şiire de, **edebiyata** da galiba veda ettiniz.

— Lakin azizim, **edebiyat**ın sırası mı ya!

— Bence şiir, her şeydir. Hatta birkaç nesir yazdığıma bile şimdi nadim oluyorum. Veznin ahengi, sözlere ilahi bir tesir verir.

— Demek, mümkün olursa manzum konuşmalı.

— Latifeyi bırakınız, neden her hafta içtimai makaleler yazıyorsunuz? Biraz da ruhunuzu dinleyiniz, biraz da şiir söyleyiniz!

— Peki, siz niçin yazmıyorsunuz?

— Ben her zaman yazabilirim, lakin okutmanın imkânı yok: Haftalık, on beş günlük, aylık mecmuaların hepsi sustu. **Servet-i Fünûn** baştan başa içtimai oldu, yevmi gazeteler **harbe** ait havadisle doluyor.

— O halde?

— O halde, anlamalısınız ki bu halkta şiir, sanat ihtiyac-ı ruhisi yoktur.

— Yanılıyorsunuz, azizim, hem bizzat söylediğiniz sözlerle sizi ilzam ederim: Şiire, sanata ait olan ihtiyacı ruha nispet ediyorsunuz, pek doğru. Bu ihtiyaç filhakika ruhumuzdan sudur eder, o kadar samimi ve asil bir duygudur.

— İnsan, ruhunda hissettiği bir ihtiyacı uzun müddet dinlemez, yahut izhar ü tatmin etmezse... Netice iki türlüdür: Bir galat-ı his olur da ihmalinden mustarip olmazsınız, cidden samimi bir his olur da ihmal edile edile nihayet söner, gider. İddianızı tasdik etsem de görüyorsunuz ki asıl tehlike o zaman ehemmiyet kazanıyor.

— Bu manevi ihtiyacın sükûn u tevakkufunu bazen harici sebepler adeta emreder.

— Mon cher, işte bu saçmadır: Şiir, her zaman yazılır, her zaman da okunabilir.

— Farz ediniz ki **harp** oluyor.

— Evet, evet yine yazılır, yine okunur.

— Lakin hangi şiir? Şüphesiz ki vatani, milli olanlar...

— Şiir için ne vatan var, ne millet. Hem bu kısım şiirlerden nefret ediyorum, bilhassa **parmak hesabı**yla yazılanlardan.

— **Balkan Harbi** oldu. **Osmanlı orduları** inhizama uğradı. Bir imparatorluğa kâfi gelecek yerlerimizi zaptettiler. Çocukları, kadınları boğazladılar. Beş yüz bin **Müslüman** katliam edildi. Bütün bunlara karşı kayıtsız, teessürsüz mü kaldınız?

— Mon cher, bunların şiirle, sanatla ne alakası var? İtiraf ederim: Bu vakaların hiçbiri bende bir şiir tevlit etmedi!

— Hakiki hayata karşı gözleri kapanık ve ruhu pek tehi bir şair dostum var, o da benim içtimaiyatla meşgul olmama, itiraz u taarruz etmişti. "**Haile İçin Kahraman**" unvanını verdiğim küçük bir kitabımın mukaddimesinde demiştim ki bir dalga, **[341]** veya bir nefha, temas ettiği eşyada mutlak ü nispi bir tesir yapar. Eğer şair, hadisenin akislerini, başkalarından daha fazla duyan mümtaz bir hüviyet ve şiir de, bu akislerin halk ettiği bedi' heyecanların bir nakşı ise, bizim muazzam hailemizin (**Balkan hezimeti**ni kast ediyordum) karşısında sakin kalanlara şair diyebilecek miyiz?

Şimdi müsaadenizle bu fikrimi daha ziyade izah edeceğim: Her hayvanın bir ini ve her kuşun bir yuvası olduğu gibi her insanın da bir vatanı var. Siz ki **Osmanlı Türk memleketi**nde hükümran olan kütlenin bir ferdisiniz. Siz ki bu ufuklara, bu topraklara, bu memleketin tarihine, ananelerine, insanlarına, hulasa bu memleketin bütün bedia ve fecialarına pek hususi rabıtalarla bağlısınız; elbette onun kederine de, sevincine de iştirakiniz olur. Bir dalga, temas ettiği kumları, çakıl taşlarını arkasından sürükler, kayaları sarsar ve eğer hakikaten siz de şair, yani başkalarından ziyade hassas iseniz memleketi gezen her heyecan, sizin kalbinizden –başkalarından fazla– bir hisse-i lerziş alır.

— A canım, bu sözlerin ne lüzumu var. Biz sanata ait ruhi ihtiyaçtan bahsediyoruz.

— Ben de bu ihtiyacı tatmin eden bediaların membaını gösteriyorum. İtiraf ediniz ki şiirin ne olduğunu henüz idrak bile etmediniz. Siz, ruhunuzun, içinde yaşadığınız muhitin nur u ziyasına açılan menfezlerini kapadınız, gözlerinizi kapadınız, sade uzak, yabancı iklimlere ait sarı ciltlerin içinde hayatı, hayatın güzelliklerini arıyorsunuz. Nafile yoruldunuz: Kelimelerin şahsa göre manası, ifadesi, rayihası ve tesiri değişir, diyen sizdiniz: Esasen bir tahlil neticesi olan bu hüküm bile başkalarının, o sarı ciltler ikliminin olduğu için ona nüfuz etmemişsiniz. Eğer bu hükme olsun nüfuz etseydiniz, anlayacaktınız ki o yabancı iklim başka, onun hayatı başka, o hayatı yaşayanlar ve aldıkları tesirleri kelimelerle ifade edenler yine başkadır. Siz ki muhitiniz, ırkınız, şahsiyetiniz, ikliminiz, tarz-ı tefekkür ü tahassüsünüz onlarınkine asla benzemez; siz ki onlar değilsiniz, işte onların sarı ciltleriyle hayatı ve hayatın şiir ü bedialarını tanıyamadınız ve tanıyamazsınız. Biraz da etrafınıza, içinde doğduğunuz, büyüdüğünüz iklimin nur u rayihasına ruhunuzun pencerelerini açınız, o nur u rayihayı biraz içiniz ki Şarkın ateşli neşideleri müstebidde ruhunuzun tellerinde inlesin!

— Size hak vereceğim saatler oluyor. Çok doğru söylüyorsunuz...

— Müsaade ediniz, daha bitmedi:

İhtiyac-ı ruhiden bahsediyoruz. İşte bu ihtiyaç ruhtan sudur ediyorsa, eğer onu tatmin eden bediaların membaı öz muhitin ise, muhitine gayet kati rabıta ve iştirakin var demektir; o halde sen muhitine tesir ettiğin derecede muhit de sana tesir edecek, bazen faaliyetinin tarzını bizzat muhitin tanzim eyleyecektir: Aynı vücut gibi bir tek kalbin darabatını her fert de duyacak, sen de duyacaksın. Bütün evladının birleştiği aynı vücudun ihtiyaçları –tâbi olduğu harici tesirlere göre– daima birbirine terk-i mevki eder: Sen, çıplak olduğun zaman elbiseyi, aç olduğun saatte mideyi en çok ve hatta münhasıran düşündüğün gibi gün olur ki o müşterek ruhun da ihtiyaçları, adali olanlara mevkiini terk eder. Bugün ki bu memleketin istiklali, varlığı tehlike içindedir. Bu tehlikeyi men edecek her fikir, ötekilerden üstündür. Bugün ki beşeriyeti baştan başa heyecan ü ihtiras ateşleri sarmıştır, işte bugün her ferdi akl ü basirete davet edecek, her ferdi hissiyattan uzaklaştırarak akl ü zekâ ile idare edecek gündür.

İyi bir şiirin varsa, sakla, iyi bir fikrin varsa hiç durma, vatandaşların arasında ilan eyle!

Vatani, milli şiirlerini reddeden olmaz, şu şartla ki sükûnete muhtaç olan dakikayı cinnete kalp etmesin.

Ve nihayet azizim, iyi fikirlere memleketin pek ihtiyacı olduğu günden beri biraz da aldatıcı olan vezn ü ahengi bir tarafa bıraktım. Şimdi daha samimi oluyorum. Zannederim ki bu tecrübeye senin ve her şiir yazanın da ihtiyacı var: Aheng ü kafiye, ihtiva ettiğinden fazlasını mısralarda vehmettiren bir sihirbaz gibidir. Ve bu göz boyacılığı bilhassa memleketimizde birçoklarına haksız şöhretler temin ediyor.

Mesela, sizin kayıtsız çocuk mu, ruhsuz şair mi, nedir, ismini unuttum, işte o... Çocukken, sokaklarda söylenen ve çok söylendiği için kafataslarında aksisedalar bırakan şarkıları işite işite onların ahengini beller, kendi kendine o sesleri taklit ederdi, sonra büyüdü, bu defa etrafında birçok manzumeler işitiyordu: Vezn ü kafiyenin ahengi de, şarkılar gibidir, çok tekerrür edince, kafatasında akisleri kalır, o da aynı itiyad-ı taklit ile bu akislerin iskeletini boş kelimelerle doldurdu ve şiir diye imzasını altına koydu.

Demem ki şiirin fen ile, **felsefe** ile münasebeti var ve her şair için fenni de, **felsefe**yi de derin bir surette bilmek zaruridir; hayır, demek istiyorum ki şair için **kurun-ı vustanın** serseri **[342]** dervişleri gibi nim-mecnun olmak icap etmez; hayatı, hayatı idare eden kanunları ve hiçbir şey bilmezse o, sade, vezn ü kafiye ile, ihtiva ettiğinden fazlasını mısralarında vehmettiren bir sihirbaz gibidir, bir sihirbaz ki ciddi nazarların önünden derhal firar eder.

Haşim Nahid

[**Haşim Nahid ERBİL**, Musahabe – İçtimaiyat mı Edebiyat mı, Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1218, s. 340-342.]

2.23. BİR MEKTUP – ÜMİDİN TAHAKKUKU

–Kardeşim **Midhat Bey**'e–

Bundan iki sene evvel, 1328 senesinin sisli ve yağmurlu bir sonbahar gününde; o, en büyük başları eğilmeye mahkûm kılan muazzam bir ıstırap ile inliyordum; çünkü içimde arzu ile vazifenin, kudretli tahammülleri kıran mücadelesi vardı: Ben istiyordum ki **Şarkın** kaç asırdır, gubar ü nisyan içinde sessiz kalan rübab-ı şiirini mermerden işlediğim kalemle ve en bedii bir ahenk ile inleteyim, o diyordu ki rübabı da, kalemi dê ebedi matem nevhaları terennüm etmeye icbar edecek saat yaklaşıyor, artık kalemi bırak da bir kılıç kuşan!

Bilirsiniz ki hayatta en büyük ıstırap, en çok arzu olunan "şey"in mahrumiyetten gelir: Bu şeye siz, şan ü şeref, şöhret, servet, hakimiyet ve insanın saadet diyebileceği her vasıtayı isim verebilirsiniz ve bunun her insana göre değiştiği de olur. Benimki, ah, benimki; uzak çöllerden meçhul ufuklara beni koşturan arzu işte o idi. Ne yalan söyleyeyim; bir gece rüyada, dalına altın bir rübap asılı bir portakal ağacının gölgesinde onu da görmüştüm: Ahu gözleri, hüzn ü hicran ile dalgın gözleri vardı. Beyaz portakal çiçekleri yere düşer ve dallarında biten meyvesinin müjdesini verirken onun da çiçekleri sinesinin üstünde titriyordu. Ben kaç senedir, yeni ahenkler halk etmek için uğraşıyordum, kaç senedir, portakal ağacının gölgesinde diz çöküyordum, kaç senedir, onun, o sade rüyada gördüğüm **[386]** meçhulün ahu gözlerini ve çiçeklerini bekliyordum, lakin neye yarar?... Yeryüzü bir mezbahaya, yeraltı nihayetsiz bir mezara döndü. Bir kasaphanenin üstünde bade içmek, bir kasaphanenin içinde gerdek kurmak ve terennüm etmek elimden gelmez, bu kadar duygusuz yaratılmamıştım. 1328 senesinin sisli ve yağmurlu bir gününde en büyük başları eğilmeye mahkûm kılan muazzam bir ıstırap ile inlerken, neslimin bu perişanlığını gördükten sonra hayatın bütün zevkini kendime haram ettim. Ahu gözlere ve çiçeklere hasretimi bile unuttum, genç sesimin terennümleri dudaklarımda kısıldı, kaldı, sen de İlahi, **Şark**ta yükselen bu figan seslerini dinle! Fakat heyhat...

–o–

Başkaları gibi bir insan olan her şair ü sanatkârın bazı dakikalarda onlar gibi olmaya hakkı var: "Vatan tehlikede!" dedikleri zaman firça, kalem, mızrap yerine kılıç kuşanmak ve kılıç üstüne koşmak, işte o müstesna dakikaların tahmil ettiği bir vazifedir. Bana hiçbir dâhi gösteremezsiniz ki asude ufuklarında tefekkür veya terennüm ettiği şehrin surları mancınıklarla yıkılırken veyahut top sesleriyle mesai odasının camları sarsılır ve kırılırken yine sakin, yine endişesiz ve heyecansız dursun! Orta, daha aşağı sanatkâr tabakalarında da böyledir. Sanata daha çok merbut olanların bu itibar ile muhitine de en çok merbut ve en çok müteheyyiç olması icap eder; çünkü en yüksek eserler, en çok asil olan, –yapıldığı fabrikanın etiketini taşıyan bir kumaş gibi– bir tabiat ve bir hususiyeti ibraz edenler oluyor. (Beşeri denecek tarzda tesiri umumi olan eserlerin hiçbirinde bu alamet-i farikanın yokluğunu ispat edemezsiniz.)

Şarkta akan kan ve yükselen figan içinde birkaç mısra terennüm etmek kâfi gelemezdi. Büyük bir ıstırap ile kararımı verdim: **Çatalca**'nın top sesleri çocuklara, ihtiyarlara ve gençlere ye's ü haşyet verirken, o kara günlerin ye's ü haşyetiyle titrediğimiz zaman, ben sarsılmayan iman ile odama kapanarak vatanım için necat ü itila çareleri arıyordum. Tefahür ü gurur, bana kadar gelemeyecek bir küçüklüktür. Fakat ümitlerimin tahakkuk ettiğini görmek zevkinden beni hiç kimse men edemez:

Osmanlı-Türk saltanatı, İslamiyet'ten alınan kaideler üzerine tesis olunmuştu; halbuki dini tesisat hakiki bir muharriplik vazifesini yapıyor, saltanat bünyanını yıkıyordu. Bab-ı içtihadın kapanmasından, **İslam akidesi**nin mevcut olan şeklinden, yeni ahkâmın istinbatı lüzumundan, tekkelerden, medreselerden, evkaf varidatının menabiiyle tarz-ı istimalinden yapılması olan ıslahattan uzun uzadı bahsettikten sonra demiştim ki "**İslamiyet**'e müteallik her türlü umur, bir tek daireye merbut bulunmalı ve bu daireye bir şahsiyet-i maneviye verilmelidir.

Bunun müstakil bir bütçesi, mektepleri, medreseleri, hastaneleri, tesisatı, gazeteleri, hatipleri, irşatçı heyetleri olmalıdır. Bu şahsiyet-i maneviyenin mümessili, **halife-i İslam** namına şeyhülislam olabilir." Sonra medreseler için de demiştim ki, "Dini medreselerde '**Arabi**' sade **[387]** bir lisan olarak tedris olunmakla beraber ahkâm-ı şeriye kâmilen **Türkçe** tedris olunmalıdır, terbiye-i milliyenin esaslarıyla beraber **ulum-ı tabiiye, riyaziyat, felsefe, hukuk** ve hatta ecnebi lisanlarını da bu

medreselerin programına ithal etmek icap eder. (**Türkiye İçin Necat ve İtila Yolları**)"

Bugün dine ait işlerin bir mercide toplanması ve bu mercie bir şahsiyet-i maneviye verilmesi için mühim hatveler atıldı. **"Darü'l-Hilafetü'l-Aliye" Medresesi**'nin programı ve teşkilatı memulun fevkindedir. Ben şu kanaatteyim ki **Şark**ta ve bilhassa **İslamlar** arasında fikri bir inkılabın en çok ve en çabuk semere verecek tohumları, medreselerde intişar edenler olacak! **İslamların** eski uyku ve kesaletten birdenbire silkinerek İlahi bir raşe ile titremesi ve uyanması için hayattar bir usareyi ruhuna akıtacak **Darü'l-Hilafe Medresesi**'ni **İslamlar**; genç **Türklere**, hainlerin akidesizlikle itham ettiği genç **Türklere** medyun olacaklar.

Memleketime ait çok ve kuvvetli ümitlerim içinde bugün bir **İslam** intibahının temelleri kurulduğunu görmekle bahtiyarım. En haklı ve asil ümidim yarınkidir: Pek yakın bir atide **Şark**ın sükûnetli hüviyetini sarsıcı bir heyecan gezecek, **Şark** uyanacak, **Şark** zalim kuvvetleri ezecektir!

İşte o zaman **Şark**ın asırlarca gubar ü nisyan içinde sessiz, metruk kalmış rübab-ı şiirini mermerden işlediğim kalemle inleteceğim. Mevut olan zafer dakikaları hulul etti bile: Hakk u hürriyet için çıldıran **İslam gençleri**nin vahşi kafaları parçalayan kurşun tarrakalarını işitmiyor musunuz!

Haşim Nahid

[**Haşim Nahid ERBİL**, Bir Mektup – Ümidin Tahakkuku, Servet-i Fünûn, C. 47, S. 1221, s. 385-387]

SONUÇ

Yayıncıların süreli yayınları yaşatabilmek için çok zaman, büyük çabalar harcayıp birçok fedakârlıklarda bulunmak zorunda kaldıkları bir ülkede elli yıldan fazla okuyucusuna ulaşmayı başarabilmiş bir dergi olan **Servet-i Fünûn**, gerçekleştirdiği birçok yenilik ve ilkle **Türk basın ve edebiyat tarihi**nin en önemli yayın organlarından biri olmuştur.

Servet-i Fünûn ilk sayısından itibaren kendi matbaasında basılmış, baskı tekniğine getirdiği yeniliklerle ve görselliğiyle, özellikle ilk yıllarında zamanının kaliteli süreli yayınları arasında adından söz ettirmiştir. **Edebiyat-ı Cedide** ve **Fecr-i Âti** sanatçıları başta olmak üzere **Türk edebiyatı**nın birçok önemli ismine ev sahipliği yapan **Servet-i Fünûn** birçok yazar için de mektep görevi görmüştür.

Servet-i Fünûn'un elli yıllık yayın macerasında, genellikle siyasi şartların etkisiyle inişli çıkışlı bir seyir gözlenir. **Servet-i Fünûn**'un basın dünyasında etkili bir edebiyat dergisi olarak göründüğü zamanlar da, okuyucusu azalmış, güçlü kalemlerden mahrum, silik bir yayın durumuna düştüğü zamanlar da olmuştur.

Nitekim **Servet-i Fünûn**, incelediğimiz bir yıllık koleksiyonu itibariyle etkili bir süreli yayın görüntüsünden oldukça uzak bulunmaktadır.

Servet-i Fünûn'un incelediğimiz bir yıllık koleksiyonu, **Türkiye**'nin **Balkan Savaşları** ile **Birinci Dünya Savaşı** arasında bir yıkımdan bir diğerine geçtiği döneme tekabül etmektedir. **Türkiye**'nin **Birinci Dünya Savaşı**'na hangi şartlar altında ve ne şekilde dahil edildiği düşünüldüğünde akla şu soru gelebilir: Acaba **Türkiye**'nin büyük bir savaşa sürüklendiği böyle bir dönemde **Servet-i Fünûn**'un savaş tehlikesi karşısındaki tutumu ne olmuştur?

Derginin incelediğimiz ilk sayılarında **Balkan Savaşları** sonrasının çok yönlü çöküntüsü hissedilmekte ve barış vasatında memleketin askeri, ekonomik ve sosyal yönden kalkındırılmasının gereğine inanan bir yayın politikası izlenmektedir. Son sayılara doğru ise hükümetin savaş yanlısı tutumuyla ilgili en küçük bir eleştiri yapılmadığı gibi yeni bir savaşa sürüklenen memleketin gençlerinin bu yeni savaşa hazırlanmasına yönelik yayınlar yapılmaktadır.

Ahmed İhsan'ın, hatıralarında **Türkiye**'nin **Birinci Dünya Savaşı**'na girişini anlatırken kullandığı "İşte 1914 Ağustosunda böyle düşünerek, yazarak şaşırmış, alıklaşmış duruyorduk. Ama olayların akışına karşı ne yapılabilirdi? Başta bulunanlar bizi savaşa sokmaya karar vermişlerdi ve sonunda girmiştik. (Tokgöz 1993: 249)" cümlelerinde adeta **Servet-i Fünûn**'un bu dönemde yaptığı hükümete karşı eğik başlı yayınların ezikliği hissedilmektedir.

Servet-i Fünûn'un incelediğimiz sayılarında haber metinleri büyük bir yekûn tutmaktadır. Bu durum göz önünde bulundurulursa bu dönem için **Servet-i Fünûn**'un bir haber dergisi haline geldiği söylenebilir. Ancak habercilik konusunda başarılı olduğu iddia edilemez. Zira görsel unsurların ve yazıların önemli bir bölümü yurt içinde ve yurt dışında yayınlanan başka süreli yayınlardan iktibas edilerek yayınlanıyor.

Bir süreli yayın için başka yayınlardan iktibaslar yapmak her ne kadar normal bir faaliyet ise de dergide yayınlanan her altı yazıdan birinin iktibas olması normal karşılanabilecek bir durum değildir.

"İÇERİK ÖZELLİKLERİ" bölümünde "İKTİBASLAR" başlığı altında açıklamaya çalıştığımız üzere **Servet-i Fünûn** için önemli sayılması gereken **Recaizade Mahmud Ekrem**'in vefatı münasebetiyle çıkarılan özel sayıda bile **Recaizade** hakkında yazılmış, başmakale dışında, bir tek telifin yayınlanmamış olması yayınlanacak yazı bulma konusunda sıkıntı çekildiğinin en açık göstergesidir.

Öte yandan yayınlanan yazıların yarısından fazlasının imzasız olması ve yazar kadrosu içinde, söz konusu dönem itibariyle rüştünü ispat etmiş tek kalemin bulunmaması da **Servet-i Fünûn**'un yayın faaliyetinin kısırlığı konusunda önemli bir gösterge olarak karşımıza çıkmaktadır.

Servet-i Fünûn her ne kadar incelediğimiz sayılarıyla başarısız bir süreli yayın portresi çiziyorsa da onun elli yıllık devasa koleksiyonu üzerinde yapılan çalışmalar, **basın ve edebiyat tarihi**mize, **Türkiye**'nin imparatorluktan cumhuriyete geçiş sürecinde yaşadığı değişimlere ilişkin önemli bilgiler ortaya koyacak, özellikle biyografik ve bibliyografik bilgi birikimine önemli katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Basılı Kaynaklar:

Ahteri Mustafa Efendi.
1316 *Ahterî-i Kebîr.* Dersaadet: Mahmud Bey Matbaası.

AKYÜZ, Kenan.
1986 *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi.* İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

AKYÜZ, Kenan.
1990 *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri.* İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

AKYÜZ, Yahya.
1994 *Türk Eğitim Tarihi.* İstanbul: Kültür Koleji Yay.

Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi. İstanbul: Ana Yayıncılık A. Ş.
1994

ARMAOĞLU, Fahir.
1999 *19. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1789-1914).* Ankara: Türk Tarih Kurumu Yay.

ARSLAN, Erol, Hasan KAYA, Hüseyin KAYA.
1997 "Peyâm-ı Edebî (Seçilmiş Metinler)" (Yayınlanmamış Lisans Tezi) Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.

ARTAN, Gündüz.
1994 *Takma Ad-Soyadı-Rumuz Dizinleri.* Mersin: Türk Kütüphaneciler Derneği İçel Şubesi Yay.

AYATA, Gamze.
2001 "Servet-i Fünûn Dergisi (1074-1118. Sayılar) (İnceleme ve Seçilmiş Metinler)" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.

AYATA, Yunus.
1996 "Servet-i Fünûn Dergisi (256-305. Sayılar) (İnceleme ve Seçilmiş Metinler)" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.

AYDEMİR, Şevket Süreyya.
Makedonya'dan Ortaasya'ya Enver Paşa. İstanbul: Remzi Kitabevi;
1993 İkinci Cilt (1908-1914),
1992 Üçüncü Cilt (1914-1922).

AYDIN, Celal.
2000 "Servet-i Fünûn Dergisi (1021-1073. Sayılar) (İnceleme ve Seçilmiş Metinler)" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.

BANARLI, Nihat Sami.
1971 *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi.* İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

BOYRAZ, Sevda.
2001 "Servet-i Fünûn Dergisi (1119-1170. Sayılar) (İnceleme ve Seçilmiş Metinler)" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.

Büyük Larousse. İstanbul: Gelişim Yay.
1986-1990

ÇALIŞLAR, Aziz.
1995 *Tiyatro Ansiklopedisi.* Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.

ÇAPANOĞLU, Münir Süleyman.
1962 *Basın Tarihimize Dair Bilgi ve Hatıralar.* İstanbul.

ÇAVDAR, Tevfik.
1995 *Talât Paşa.* Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.

DEVELLİOĞLU, Ferit
1990 *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat.* Ankara: Aydın Kitabevi.

IŞIK, İhsan.
1998 *Yazarlar Sözlüğü.* İstanbul: Risale Basın-Yayın.

KARAL, Enver Ziya.
Osmanlı Tarihi. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yay.
1995 VIII. Cilt,
1996 IX. Cilt.

Kitâb-ı Müntahabât-ı Lûgat-i Osmâniye. Matbaa-i Âmire.
1280

KONUKÇU, Mehmet.
1996 "Servet-i Fünûn Dergisi (306-355. Sayılar) (İnceleme ve Seçilmiş Metinler)" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.

KURNAZ, Şefika.
1992 *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını (1839-1923).* İstanbul: MEB Yay.

KURNAZ, Şefika.
1996 *II. Meşrutiyet Döneminde Türk Kadını.* İstanbul: MEB Yay.

LEVEND, Âgâh Sırrı.
1998 *Türk Edebiyatı Tarihi.* (I. Cilt) Ankara: Türk Tarih Kurumu Yay.

LEWİS, Bernard.
1998 *Modern Türkiye'nin Doğuşu.* (Çev. Metin KIRATLI) Ankara: Türk Tarih Kurumu Yay.

NECATİGİL, Behçet.
1998 *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü.* İstanbul: Varlık Yay.

OKAY, M. Orhan.
1993 *Meşrûtiyet Sonrası Türk Edebiyatı.* Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yay.

OLGUN, İbrahim, C. DRAHŞAN.
1984 *Farsça-Türkçe Sözlük.* Ankara: Elhan Kitabevi.

ORAL, Fuat Süreyya.
1973 *Türk Basın Tarihi (1923-1973).* Ankara: Sanayii Nefise Matbaası.

ÖZENDES, Engin.
1995 *Osmanlı İmparatorluğunda Fotoğrafçılık (1839-1919).* İstanbul: İletişim Yay.

ÖZTUNA, Yılmaz.
1978 *Büyük Türkiye Tarihi.* (8, 9, 10 ve 11. ciltler) İstanbul: Ötüken Yay.

PAKALIN, Mehmet Zeki.
1993 *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü.* İstanbul: MEB Yay.

SHAW, Stanford J., Ezel Kural SHAW.
1983 *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye.* (Çev. Mehmet HARMANCI) (İkinci Cilt) İstanbul: e Yay.

Şemseddin Sami.
1989 *Kamus-ı Türkî.* İstanbul: Çağrı Yay.

TOKGÖZ, Ahmed İhsan.
1993 *Matbuat Hatıralarım.* (Haz. Alpay Kabacalı) İstanbul: İletişim Yay.

TOROS, Taha
"İlk Türk Fotoğrafhanesi ve Ferit İbrahim."
Refo Fotoğraf Sanatı Dergisi, Ağustos 1990.

TUNÇAY, Mete ve DİĞERLERİ.
1997 *Türkiye Tarihi 4 Çağdaş Türkiye 1908-1980.* İstanbul: Cem Yay.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi. İstanbul: Dergâh Yay.
1998

TÜRKOĞLU, Sait.
1998 "Servet-i Fünûn Dergisi (925-978. Sayılar) (İnceleme ve Seçilmiş Metinler)" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.

UNAT, Faik Reşit.
1994 *Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Kılavuzu.* Ankara: Türk Tarih Kurumu Yay.

YILMAZ, Mehmet.
1992 *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler.* İstanbul: Enderun Kitabevi.

Elektronik Kaynaklar:

Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü:
http://www.byegm.gov.tr/kutuphanemiz/sureli.htm.

SANDER, Oral.
Anka'nın Yükselişi ve Düşüşü:
"http://www.haberbilgi.com/download/OSander_Anka.exe" veya
"http://www.haberbilgi.com/kitaplar/Oral_Sander/anka/index.html").

The British Library:
http://www.bl.uk/catalogues/newspapers.html
(http://prodigi.bl.uk/nlcat/).

EKREM BEY VE SERVET-İ FÜNÛN

1312 senesi yazında, o esnada neşr olunmuş olan **Ekrem Bey**'in **Şemsa**'sı ile bir itiraza cevaben yazdığı "Kafiye sem' içindir!" sözü matbuat âleminde büyük bir hareketi mucip olmuş, **Naci** tarafdarını **Üstad**'a mütecavizane hücum etmekte bulunmuşlar idi. O sıralarda **Hüseyin Cahid** ve **Mehmed Cavid**'le bazı arkadaşları tarafından yeni bir program ile neşre başlanılan **Mekteb Risalesi**'nde **Cenab Şehabeddin**'in yeni şiirleri de muhalifleri pek çok tahrik ettiğinden **Hazine-i Fünun** gibi evrak-ı mevkutede her gün her bahane ile yeni eserlere ve bilhassa **Ekrem Bey**'e karşı türlü tehzilata cesaret olunuyor idi, işte bu cereyanlara karşı bir siper olmak için **Tevfik Fikret** bu esnada **Ekrem Bey**'in delalet ü tavsiyesiyle **Servet-i Fünûn** gazetesinin kısm-ı edebisini deruhte etti.

Servet-i Fünûn o vakte kadar yazdığı eski yoldaki şiirleriyle umumun takdirini celp etmiş, **Fikret** tarafından yazılan musahabeler ve badi-i emirde oldukça yenice şiirlerle neşr olunmaya başladı. Bir gün de **Cenab Şehabeddin**, **İnkisar-ı Baziçe** unvanlı şiiriyle **Servet-i Fünûn**'da göründü. Bir diğer gün **Halid Ziya**, **Mai ve Siyah** romanıyla dahil oldu. **Halid Ziya** yazdığı birkaç satırda, **Fikret** ve **Cenab**'ı **Üstad Ekrem**'in cenah-ı neyyir-i dehası altında parlayan iki necm-i pertev-bar olmak üzere tasvir ediyor idi. Kendisini hala o zamanki **Servet-i Fünûn**'un küçük odasında, oraya her gün muntazaman devam eden **Fikret Rıza Bey**'in huzur-i muhalesetinde görüyorum. Muhalefetin en hararetli devresi idi muhalifîn kopardıkları manasız yaygaralara rağmen, her gün bir başka muvaffakiyetle tetevvüç eden yeni edebiyata hücum için kuduruyorlar idi. **Servet-i Fünûn** ise, havza-i irfanını her birisi bir başka hamule-i teceddüt ile gelen yeni imzalarla tezyin ediyor idi: **Siret, Suad, Süleyman Nesib, Hüseyin Cahid, Süleyman Nazif, Faik Ali**, ilh...

Mesut günler! Birbirimize ne kadar hulus ü samimiyetle merbut idik, açılan mücadelelerde muzafferiyetten emin, etraftan yağan iftiralara, teşniata lakayt, ne hararet ü ciddiyetle saatlerce münakaşat-ı edebiyeye dalar idik. Ara sıra, pek nadiren, **Fikret**'e şüphe gelirdi. Fakat doğru ve iyi yolda olduğumuzu bizi lutf ü muaveneti ve teşviki ile teşci' eden **Ekrem Beyefendi** temin etmiyor muydu?...

Filhakika **Üstad**, sık sık bu celseleri teşrifiyle ihya eder idi. Gazetelerde basılanlardan başka ağızlarda deveran eden rivayetlerden bizim vasıtamızla haberdar olur, güler, teşvik ü taltif eder, gazetede tefrika edilen **Araba Sevdası** romanına ait bahisler yürütülür, ara sıra yazdığı yeni şiirleri lütfeder idi. O kış bir gece **Ekrem Beyefendi**, **Servet-i Fünûn heyet-i edebiyesini**, **Firuzağa**'daki evinde tertip ettiği bir müsamere-i musikıyeye davet etmişti. Fakat hükümet tarafından bu kadar suizan altında bulundurulan bir heyetin **Ekrem Bey** gibi bir zatın hanesinde bir gece içtimaının o devir için ne kadar mühlik meselelere meydan açacağı malum olduğundan meduvvînin ayrı ayrı, hava karardıktan sonra toplanması mukarrer idi. Ben, **Halid Ziya** ile birlikte idim, haneye dahil olduğumuz vakit, bizi **Nijad**, şuh ü şen bir kabul ile karşıladı, ve doğru babasının kitap odasına sevk etti. Bu oda her ne kadar küçükçe ise de dört duvarı da serapa tavana kadar kitapla malâmal idi. **Üstad** burada bizden evvel gelmiş olan **Fikret** ile davetlilere intizar ediyor idi.

Halid Ziya odaya dahil olunca, oturmadan dört duvardaki kitap raflarına merak ile bir nazar atarak kendisine mahsus bir latife-perverlikle **Üstad**'a, "Müsaade buyurup beni buracıkta bir kaç gün bırakmalısınız! Ben mütecessis bir fare gibi, bütün raflarda serbest serbest geşt ü güzar etmeliyim..." demişti.

[3] O gece, piyanist **Devlet Efendi** de yemeğe meduvv idi. Fakat o kadar beklenildiği halde gelmediğini görünce, sofraya oturmaya mecburiyet görülmüştü. Sofrada **Nijad** meclisin şad u hurrem bir bülbülü gibi öttü durdu. Yemekten kalktığımız vakit **Devlet Efendi** de geldi, gece geç vakte kadar piyano ahengleriyle mest ü mahzuz olduk. **Ekrem Bey** böylece, aramızda tertip edilen bütün müsamerelere, içtimalara lutf-i huzuruyla bizi mesut eder, kendisine mahsus bir nezahet ile mübahaselere, münakaşalara iştirak eder idi.

Ekrem Bey'in hayatı şüphesiz **Nijad**'dan ibaret idi. Daha doğduğu zamandan beri bu babada evladına karşı derin, fevkalade bir perestiş vardı. **Nijad** ise bu perestişe hakkıyla layık bir nadide-i vücut idi. Parlak bir zeka, büyük bir şetaret-i fikriye, nihayetsiz bir istidat ile mütehallik olan **Nijad**, babasının terbiye ve tahsiline gösterdiği itina ile her gün herkesi kendine hayran eden havarık-ı kemal irae ediyor idi. Onun elbedahe söylenmiş o kadar parlak, o kadar latif nükteleri vardı ki, ayrı ayrı birer dürre-i zarafettir.

Şimdi küçükten beri **Ekrem Bey**'in tab-ı refikine hafi bir istila ile her hareketi, her anı bir başka itina ile takip edilen bu kadar muazzez bir evladın bir gün ümitsiz bir surette malul olduğu tahakkuk edince babasında ne büyük bir hezimet-i ruhiye hasıl olduğunu tasavvur etmeli. O esnada **Nijad**'ı **Mekteb-i Sultani**'ye vermişlerdi. Onun hasta olduğuna dair rivayetler deveran ediyor, bazıları sara'ya tutulduğunu söylüyor idi.

Nihayet bir gün, **Fikret**, **Nijad**'ın çok hasta olduğu için istifsara gitmekliğimizi teklif etti. Uşak, beyefendinin evde olmadığını, fakat **Nijad Bey** orada olduğundan ister isek geldiğimizi haber vereceğini söyledi. İçeri girdik, biraz sonra **Nijad** geldi. Fakat o esnada bizi sarsan feci sadmeyi hiç unutamayacağım. O parlak, o şatır, o bülbül **Nijad**, o şuh ü şen çocuk bir enkaz haline gelmişti. Zarif dudakları kabarmış, şişmiş, gözleri sönmüş, çehresini bir nikab-ı belahet istila etmişti. Başka vakitler koşarak, sekerek gelirken, bu gün bati bir yürüyüşle geldi karşımıza oturdu omuzları çıkmış, başı çökmüş idi. **Fikret**'le ben mebhut, perişan, ne söyleyeceğimizi şaşırdık. Bir iki söz söylendi, ve şimdi **Mekteb-i Sultani**'de kendisini muallimlerin dövdüğünü söylüyor idi. Fakat ah ya Rabb'im, davet gecesi neşe ve şetaretle şuh ü cevval öten **Nijad** ile bu **Nijad** arasında nasıl bir fark-ı feci var idi ve bu fark, tabii bütün ânatı temyiz edebilecek kadar sarf-ı dikkat eden baba için ne elem, ne müthiş bir elem idi!..

Bu baba için elem o kadarla kalmadı. Bir gün **Nijad**'ın öldüğü işitildi. Bunun babası için ne katil bir darbe olduğunu hepimiz pek iyi biliyor idik. Defninden iki gün sonra, hususi olarak **Üstad**'ı taziye ve teselliye için **Fikret** ve **Cahid**'le beraber gitmek istedik.

Beyoğlu'nda **Peykelik** önünde kendisine rast geldik, **Ekrem Bey** aylardan beri kendisini helak eden felaketin bu son kahrıyla erimiş bitmiş, harap olmuştu. Bizi görünce kendisine gittiğimizi anladı ve oracıkta ayakta durarak, bize uzun uzun yarasından, eleminden şikayet etti. Bir taraftan kesik, mühtezz bir sesle söylüyor, bir taraftan mendiliyle gözlerinden akan yaşları siliyor idi. İki söz arasında, "Ben şimdi ne yapacağım, onsuz nasıl yaşayacağım! Siz hepiniz onun benim için ne olduğunu pek ala bilirsiniz... Benim için o bir evlat değil idi, bir baba, bir ana, bir kardeş, her şey o idi... Şimdi ben nasıl yaşayacağım?" diye sızladı. Son günlerine kadar bu elem

Ekrem Bey'i bırakmadı. Ve binasip hayatını, **Üstad**'ın kendini men edemediğinden bila-ihtiyar teslim olduğu acı tahatturlarla kemirerek, didikleyerek onu insanların en bedbahtı yaptı.

Ekrem Bey'in, **Üdeba-yi Cedide**'nin muhyi-i ruhu olduğunu söyleyenler çoktur. Hakikat şudur ki, o **Üdeba-yi Cedide** içinde yalnız **Fikret** ile **Siret**'in perestidesi idi, **Fikret** ona adeta perestiş ederdi. Her pazar, o vakit **Büyükada**'da ikamet eden **Üstad**'ı görmeye gider idi. Ve gazetede **Fikret** bu perestişi herkese telkin için elinden geleni yapardı.

Halid Ziya, Ekrem Bey'e şahsiyet-i edebiyesinin teşekkülünde çok bir şey borçlu değildir. **İzmir**'de ilk eserlerini yazdığı vakit üslubunun, fikirlerinin revnak u şaşaasına tahammül edemeyenlerin şiddetle hücumuna maruz kalmıştı, o esnada **Ekrem Bey**'den aldığı bir takdirname ile kesb-i şevk ü gayret etmişti.

Cenab ise, **Ekrem Bey**'e gösterilen bu fart-ı taabbüdü hiç anlamıyor, hatır için gibi mümaşat gösteriyor idi. **Hüseyin Cahid, Ekrem Bey**'e karşı adeta lakayt idi. Ben **Talim-i Edebiyat** ile **Zemzeme** ve **Tefekkür**'ün mütalaasından çok müstefit olmuş isem de, nazımla alakam olmadığı gibi **Ekrem Bey**'in nesri beni çok işgal etmemişti.

Bunun için **Ekrem Bey**'in **Edebiyat-ı Cedide**'ye hizmeti, muharrirlerden ziyade, kariler üzerinde görüldü denilse daha doğru olur tedrisat-ı ciddiyesiyle talebelerini, latif ü nezih eserleriyle karilerin seviye-i zevkini terfi' ü ila ederek onlara ciddi ve hakiki edebiyatın ne olduğunu talim ü telkin etti ki bu da pek büyük bir hizmettir ve hiçbir edibimiz bunda **Ekrem Bey** kadar muvaffak olamamıştır.

Mehmed Rauf

[Mehmed Rauf, Ekrem Bey ve Servet-i Fünûn, Peyam-ı Edebi, S. 12, s. 2, 3.]

KASIM 1913-KASIM 1914 KRONOLOJİSİ

	OLAYLAR
1913	
7 Kasım	Uçakla Kahire'ye kadar gitmek üzere Paris'ten yola çıkmış olan Fransız havacı Daucourt, İstanbul'a geldi.
10 Kasım	Kurban Bayramı.
14 Kasım	Yunanistan'la Atina Barış Antlaşması imzalandı.
14 Aralık	General Liman von Sanders başkanlığındaki Alman askeri ıslah heyeti, İstanbul'a geldi. (Bu heyet, Trablusgarp ve Balkan savaşlarından sonra Osmanlı ordusunu düzeltmek için hükümet tarafından davet edilmişti.)
	Hükümet tarafından Teşvik-i Sanayi Kanun-ı Muvakkati çıkarıldı.
1914	
1 Ocak	Enver Bey mirlivalığa yükseltildi ve Harbiye Nazırı oldu.
6 Ocak	Enver Paşa Genel Kurmay Başkanı oldu.
16 Ocak	Fethi Bey ve Nuri Bey'in kullandıkları iki Türk uçağı İstanbul-Kahire seferini gerçekleştirmek üzere İstanbul'dan hareket etti.
	Altay Spor Kulübü kuruldu.
31 Ocak	Recaizade Mahmud Ekrem vefat etti.
8 Şubat	Türkiye ile Rusya arasında Şark vilayetlerinin ıslahıyla ilgili bir protokol imzalandı.
13 Şubat	Londra'daki Elçiler Konferansı, Yunanistan'a Ege Adaları meselesiyle ilgili nota verdi.
14 Şubat	İstanbul-Kahire seferini gerçekleştirmek üzere 16 Ocak 1914'te İstanbul'dan hareket eden Fethi Bey ve yardımcısı Sadık Bey, Muavenet-i Milliye adlı uçağın Taberiye Gölü civarında düşmesiyle şehit oldular.
	Londra'daki Elçiler Konferansı, Türkiye'ye Ege Adaları meselesiyle ilgili nota verdi.
16 Şubat	Türkiye Elçiler Konferansı'nın 14 Şubat 1914 tarihli notasına cevap verdi.
21 Şubat	Yarım kalan İstanbul-Kahire seferini gerçekleştirmek üzere Salim Bey ve Kemal Bey Ayastafanos'tan Ertuğrul uçağıyla hareket ettiler.
25 Şubat	İstanbul-Kahire seferini gerçekleştirmek üzere 16 Ocak 1914'te İstanbul'dan yardımcısı İsmail Hakkı Bey'le birlikte hareket eden Nuri Bey, "Prens Cemaleddin" adlı uçağın Yafa civarında denize düşmesi sonucunda şehit oldu.
28 Şubat	Milletvekili seçimi İstanbul milletvekillerinin de seçilmesiyle tamamlandı.
14 Mart	Sırbistan'la İstanbul Barış Antlaşması imzalandı.
19 Mart	Deutsche Bank, Anglo-Persian Oil Company ve Anglo-Saxon Petroleum Company adlı şirketler tarafından Mezopotamya petrolleri ile ilgili olarak "Türk Petrol Şirketi" kuruldu.

Nisan	Fransa, yapılan anlaşmayla Türkiye'ye 35.200.000 liralık kredi vermeyi kabul etti.
6 Mayıs	Yazıcızade Hakkı Bey tarafından Edremitliler adına satın alınmış ve vapurla Beyrut'a nakledildikten sonra buradan hareket etmiş olan Edremit uçağı Sina Çölü'nü aşarak Kahire'ye ulaştı.
14 Mayıs	III. dönem Meclis-i Mebusan açıldı.
28 Mayıs	Padişahın Meclis üzerindeki yetkilerini artıran değişiklikler kanunlaştı.
4 Haziran	Sebilürreşad 299. sayısında hükümet tarafından kapatıldı. (Dergi yayınına hiç ara vermeden Sebilünnecat (Sayı 300, 301) adıyla devam edecek ve sayı 302'den itibaren eski adını alacaktır.)
15 Haziran	Almanya gizli olarak İngiltere ile Bağdat Demiryolu Sözleşmesi'ni yaptı.
28 Haziran	Avusturya-Macaristan veliaht prensi Saraybosna'da Princip adlı Sırplı tarafından öldürüldü.
	Hükümet, İstanbul'daki Alman ve İngiliz büyükelçilerinin petrol konusunda ortaklaşa olarak istedikleri ayrıcalıkları verdi.
Temmuz	Ali Kemal'in İttihad ve Terakki muhalifi gazetesi Peyam, hükümet tarafından kapatıldı.
23 Temmuz	Avusturya-Macaristan İmparatorluğu Sırbistan'a ültimatom verdi.
24 Temmuz	Sırbistan Rusya'dan yardım istedi.
25 Temmuz	Sırbistan, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun ültimatomuna cevap verdi.
	Hükümet Sansür Talimatnamesi'ni yürürlüğe koydu.
28 Temmuz	Avusturya-Macaristan İmparatorluğu Sırbistan'a savaş ilan etti.
	Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, Belgrad'ı bombaladı.
	Alman büyükelçisi Wangenheim Osmanlı Hükümeti ile ittifak görüşmelerini başlattı.
31 Temmuz	Rusya'da seferberlik ilan edildi.
	Almanya Rusya'ya nota verdi.
	Fransız Sosyalist Partisi'nin (1901) ve L'Humanité gazetesinin (1904) kurucusu, yazar, konuşmacı ve devlet adamı Jean Jaurés (d. 1859), bir deli tarafından öldürüldü.
1 Ağustos	Almanya Rusya'ya savaş ilan etti.
2 Ağustos	Türkiye'de 3 Ağustos 1914'ten itibaren seferberlik başlayacağı ilan edildi.
	Türk-Alman ittifakı imzalandı.
3 Ağustos	İngiltere, İngiltere'de inşa edilmekte olan Sultan Osman I ve Reşadiye adlı Türk savaş gemilerine el koyduğunu açıkladı.
	Türkiye Çanakkale Boğazı'nı mayınlamaya başladı.
	Türkiye'de seferberlik başladı.
	Almanya Fransa'ya savaş ilan etti.
	Goeben ve Breslau adlı Alman gemileri Kuzey Afrika'daki Fransız üslerini bombardıman etti.
4 Ağustos	Almanya Belçika'ya saldırdı.
5 Ağustos	İngiltere Almanya'ya savaş ilan etti.
	Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, Türk-Alman ittifakına katıldı.
6 Ağustos	Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, Rusya'ya savaş ilan etti.

11 Ağustos	Enver Paşa, sadrazama danışmadan Goeben ile Breslau'a Çanakkale Boğazı'ndan geçiş iznini ve İngiliz Donanması'nın Goeben ile Breslau'ı izlemeleri durumunda "ateş" emrini verdi. Türkiye, böylece gemileri kabul ederek fiilen Alman cephesinde taraf tutmuş oldu.
	Fransa, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'na savaş ilan etti.
12 Ağustos	İngiltere, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'na savaş ilan etti.
13 Ağustos	Sultan Mehmed Reşad'ın seferberlik ilanı sonuçlarından memnuniyetini bildiren iradesi yayınlandı.
16 Ağustos	Almanlar Liege'i aldı.
17 Ağustos	Rus ordusu Prusya'ya girdi.
19 Ağustos	Osmanlı Devleti ile Bulgaristan arasında bir ittifak imzalandı.
23 Ağustos	Ramazan Bayramı.
	Japonya Almanya'ya savaş ilan ederek itilaf devletleri safında savaşa girdi.
26 Ağustos	General Hindenburg kumandasındaki Alman birlikleri Samsonov kumandasındaki Rus birliklerini Tannenberg'de imha etti.
6-10 Eylül	Almanlar Marne Meydan Muharebesi'ni kaybetti.
7 Eylül	Türkiye kapitülasyonları kaldırdığını ilan etti.
9 Eylül	Hükümet kapitülasyonların kaldırılmasıyla ilgili kararnameyi yayınladı.
11 Eylül	Gaspıralı İsmail Bey vefat etti.
14 Eylül	Harbiye Nazırı Cemal Paşa, Amiral Souchon'a Osmanlı Donanması'nın Karadeniz filosunu Karadeniz'e çıkararak rastlayacağı Rus gemilerine saldırma emri verdi (Bu emir kısa süre içinde kabine tarafından geri aldırıldı).
30 Eylül	Berlin Büyükelçisi Muhtar Paşa, Alman Hükümeti'ne başvurarak Alman bankalarından 5 milyon altın lira borç istedi.
1 Ekim	Çanakkale Boğazı İngiliz ve Fransız savaş gemileri tarafından ablukaya alındı ve boğaz Türkiye tarafından kapatıldı.
	Türkiye gümrük vergilerini yüzde dört artırdığını, Türkiye'deki yabancı postaneler kapatılırken Türkiye'deki yabancıların da Türk yasa ve mahkemelerine tabi olacağını ilan etti.
11 Ekim	Alman elçisi Türkiye tarafından itilaf devletlerine savaş ilan edilmesi halinde Almanya'nın Türkiye'ye iki milyar altın kuruş gizli yardım yapacağını bildirdi.
15 Ekim	İngilizler Bahreyn'e asker çıkardı.
17 Ekim	Türk-Alman ittifakı Osmanlı kabinesinde kabul edildi.
21 Ekim	Almanya Türkiye'ye 1.900.000 altın lira tutarında para yardımı yaptı.
	Enver Paşa ve Cemal Paşa, Amiral Souchon'a Karadeniz'de Ruslara saldırması için emir verdiler.
22 Ekim	Enver Paşa savaş plânını Alman komuta heyetine sundu, ilk darbe Rus Donanması'na bir sürpriz saldırı ile vurulacaktı.
23 Ekim	İngilizler Basra Körfezi'nde Fav'a asker çıkardı.

25 Ekim — Toplanan bakanlar kurulunda hükümet "(İki Osmanlı temsilcisinin) biran önce Berlin'e gönderilmesine, donanmaya ait sorunların 'Başkumandanlık Vekâleti'nin' sorumluluğuna terk edilmesine ve savaşa yol açacak durumlardan tümüyle kaçınılmasına" karar verdi. Enver Paşa ise kendi imzasıyla Amiral Souchon'a şu yazılı emri verdi: "Bütün filo Karadeniz'de manevra yapmalıdır. Uygun bulduğunuz bir anda Rus filosuna hücum ediniz."

27 Ekim — Osmanlı Donanması Boğazlar'dan Karadeniz'e açıldı.

29 Ekim — Amiral Souchon kumandasındaki Osmanlı Donanması Karadeniz'de Boğaz'ı mayınlamak üzere gelen Rus gemilerine saldırdı.

Rus limanları Osmanlı Donanması tarafından bombalandı.

30 Ekim — Kurban Bayramı.

1 Kasım — Sadrazam Sait Halim Paşa, savaş hukuku kurallarına uygun olarak pasaportunu isteyen Rus Büyükelçisi Giers'in randevu isteğini "rahatsızlığı" nedeniyle kabul etmedi,

İttihad ve Terakki, Sadrazam Sait Halim Paşa'ya ödün olmak üzere Rusya'ya yumuşak, ama bütün olup bitenden sonra kabulü mümkün olmayan bir nota gönderilmesine razı oldu. Rus Hükümeti ise, müzakerelerde bulunmak için artık çok geç olduğunu, ancak bütün Alman askeri personelinin hemen sınır dışı edilmesi halinde bir düzenlemenin yapılabileceğini bildirdi.

2 Kasım — Rusya Türkiye'ye savaş ilan etti ve Rus ordusu Kafkas sınırından Türk topraklarına girdi.

3 Kasım — Ortak İngiliz-Fransız Donanması, Çanakkale Boğazı girişindeki Ertuğrul, Seddülbahir, Kumkale ve Orhaniye tabyalarını bombardıman etti.

"Cihad-ı Ekber Hatt-ı Hümayunu" Sultan Mehmed Reşad tarafından imzalandı.

5 Kasım — İngiltere ve Fransa Türkiye'ye savaş ilan etti.

İngiltere tek taraflı olarak Kıbrıs'ı kendine bağladığını ilan etti.

11 Kasım — Türkiye'de "Cihad-ı Ekber Hatt-ı Hümayunu" yayınlandı.

GÖRSEL MALZEME İÇİN DİZİN

A

A. Moynier, 317
Abdurrahman Efendi., 278
Abdülbaha Abbas Efendi, 316
Abdülhak Hamid, 266
Abdülhamid Zehravi, 267
Abdülkerim Paşa, 260
Abdülvehhab Paşa, 274
Abdürrezzak Efendi, 315
abide-i ihtiram, 283
Abo, 260
Afganistan, 264
Ahırkapı, 296
Ahmed Cevad Bey, 300
Ahmed İhsan, 257, 272
Ahmed Necati Bey, 298
Ahmed Nesimî Bey, 278
Ahmed, 300
Aksa-yi Şark Muharebesi, 307
Albrecht, 314
Aleksandra, 294
Aleksi Nikolayeviç, 294
Âlem-i İslam, 268
Alfred Capus, 280
Alfred Gautier, 317
Ali Hüseyin Bey, 302
Alman askeri, 314
Alman askerleri, 310
Alman esir, 321
Alman Hastanesi, 293
Alman heyet-i askeriyesi, 264
Alman mizah gazeteleri, 315, 316
Alman orduları, 310, 311, 321
Alman ordusu, 320
Alman Salib-i Ahmeri, 318, 322
Alman Sefareti, 264
Alman topları, 319
Alman, 286, 293, 295, 305, 306, 310, 314, 315, 320, 321
Almanca, 311
Almanlar, 311, 312, 313, 316, 317, 318, 319, 322
Almanya heyet-i askeriyesi, 264
Almanya İmparator ve İmparatoriçesi, 270, 310
Almanya İmparatoru, 259, 306, 311
Almanya izcileri, 298
Almanya Sefarethanesi, 316
Almanya, 259, 269, 284, 291, 305, 306, 307, 310, 314, 315, 316, 319, 321
Almanya'nın Bahr-i Sefid Filosu, 291
Alsace, 269
Altınordu Spor Kulübü, 285
Altınordu, 285, 286
Amanullah Han, 264
Amerika Hükümeti, 283
Amerika, 258, 274, 275, 280, 286, 288, 289, 295, 297
Amerika-yı Cenubi, 316
Amiral Boué de Lapeyrère, 260
Amiral Lapeyrère, 262
Amiral von Tirpitz, 310
Amphion kruvazörü, 314
Amsterdam Hayvanat Bahçesi, 265
Anadolu Hisarı, 296
Anadolu vilayat-ı şarkiyesi, 288
Anadolu, 289
Anastasya Nikolayevna, 301
Anatole France, 265
Andre Yüçinski, 262
Antoine, 299
Anvers Limanı, 316, 318
Anvers şehri Daire-i Belediyesi, 311
Anvers, 318, 322
Aransi [آرانسی], 320
Arap, 275
Argonne Ormanı, 321
Arif, 300
Arnavut, 282
Arnavutköyü, 294
Arnavutluk kıyafetleri, 272
Arnavutluk Kraliçesi, 291
Arnavutluk Prensi, 272, 282, 298
Arnavutluk, 260, 269, 278, 281, 282
Arşidük Ferdinand, 261, 299
Arşidük Fransuva Ferdinand, 260
Arthur, 261

Arz-ı Mukaddes, 268
asakir-i Osmaniye, 318
asakir-i Rum, 265
asar-ı atika, 261
Asım Beyefendi, 274
askeri balon, 307
at yarışları, 297
Atina, 259
Aufenberg, 315
Avni Bey, 300
Avrupa, 267, 273, 282, 292, 306, 307
Avusturya ordusu, 315
Avusturya ve Macaristan, 298, 304, 305
Avusturya, 260, 261, 299, 304, 305, 315, 319, 321
Avusturyalılar, 321
Ayan, 267, 277, 279
Ayasofya Camii, 287, 296
Ayasofya Meydanı, 271
Ayastafanos Tayyare Mektebi, 257, 261
Ayastafanos, 258, 277, 309
Aziz Paşa, 281

B

Babanzade İsmail Hakkı Bey, 266, 277
Babıali, 260, 264, 266, 280
Bağbostan Hanım, 305
Bağdat, 268
Bahaeddin Şakir Beyefendi, 310
Bahr-i Baltık, 318
Bahr-i muhit sefine-i havaiyesi, 258
bahr-i muhit, 292
Bahr-i Muhit-i Atlasî, 284
Bahr-i Şimal İngiliz Filosu, 311
bahriye kıyafetleri, 311
Balıkesir Sultanisi İzcileri, 300
Balkan elbiseleri, 272
Balkan Harbi, 266, 281
Balkan Muharebesi, 260, 319
balkonlu haneler, 299
balkonlu havadar ve müşemmes haneler, 300
Barclay Milne, 300
Baron Conrad von Hötzendorf, 315
Baron von Suttner, 300
Bartın, 304
Basra, 272
Bavyera, 314, 316
Bedevi, 268
Begüm Hazretleri, 268, 295
Behcet, 300
Belçika izcileri, 301
Belçika Kral ve Kraliçesi, 318
Belçika Kralı, 311
Belçika, 288, 301, 310, 311, 319
Belçikalılar, 314, 322
Belediye, 288
Belgrat Saray-i Hükümdarisi, 304
Belgrat, 304
Belkıs Şevket Hanım, 261, 262, 263, 277, 278
Bellini, 295, 296
Berat, 269
Berlin, 305, 307, 310, 311, 314, 315, 316, 322
Bertholdo di Giovanni, 296
Besim Ömer, 292
Beşiktaş İskelesi, 302, 303
Beşinci George, 286
Beşinci Kolordu, 288
Bethmann-Hollweg, 269
Beynelmilel İzciler Cemiyeti, 288
Beynelmilel Parlamentolar Heyeti, 285
Beyoğlu, 257, 276, 312, 313
Beyrut Amerikan Darülfünunu, 270
Beyrut, 277, 278
Beytüllahm, 270
Bhopal, 268, 295
Bienvenüe, 265
Binbaşı Mehmed Salih Efendi, 273
Binbaşı Mustafa Sabri Bey, 273
Binbaşı Rauf Bey, 269
Binbaşı Salih Efendi, 273
Bir Türk Kadın, 296
Birinci Kolordu, 258, 261, 264, 283
bisiklet, 269, 285
Bizans, 296
Blanchet oyunu, 299
Blucher zırhlı kruvazörü, 305
Boğaz, 274
Boğaziçi, 283, 302
Boğazkesen Hisarı, 296
Bombay, 295

Bonnier, 263, 270
Bosna Hersek, 299
Bosna valisi, 290
Bosna, 315, 319
Bosnasaray, 290, 299
Braunschweig Dukası ve Düşesi, 259
Braunschweig, 259
Breslau, 306
Brest Limanı, 258
Brest Mekteb-i Bahriyesi, 263
Britania, 286
British Museum, 296
Brüksel Daire-i Belediyesi, 301
Brüksel, 285, 310
Brüksel'in Nebatat Bahçesi, 311
Budapeşte Şark Akademisi, 272
Budapeşte Şark Müzesi, 272
Budapeşte Ticaret Mektebi talebesi, 287
Budapeşte, 272
Bursa, 288
Büyükada, 313

C

Caillaux, 265, 281, 282, 284
Calmette, 281, 282
Camille Favre, 317
Carol, 318
Cavid Bey, 287
Cavid Beyefendi, 280
Cemal Bey, 258
Cemal Beyefendi, 261
Cemal Paşa, 267, 272, 279, 288, 297
Cemaleddin Efendi, 290
Cenevre Muahedesi, 309
Cermenizm, 311
Cezayirli askerler, 316
Chamberlain, 302
Charles Richet, 262
Corcovado vapuru, 295
Costanzo, 295
cülus-i hümayun, 287

Ç

Çakıt Boğazı, 268
Çanakkale Boğazı, 320
Çanakkale, 309
Çar, 323
Çin izcileri, 298
Çin, 261
çiniler, 280
Çinli Müslüman izciler, 302
çocuk, 276

D

Darülfünun talebesi, 266, 267
Darülfünun, 300
Darülfünun-ı Osmanî Eczacı Şubesi, 300
Darülfünun-ı Osmanî Fünun-ı Tıbbiye Fakültesi, 300
Darülmuallimîn, 287
Daucourt, 257, 258, 259
Daü't-teşkilat, 266
David, 265
Delhi, 295
Della-Suda Faik Paşa, 308
Demirkapılar, 304
Derince Karargâh-ı Askerîsi, 273
Derince, 273
Dersaadet Bakteriyolojihanesi, 260
Dersaadet Ticaret Mekteb-i Alisi, 280
Dersaadet, 260, 262, 264, 275, 276, 291, 292, 300
Devlet-i Osmaniye, 295
Dıraç Limanı, 281
Dıraç, 269, 272, 282, 291, 298
divan-ı ali-i askerî, 260, 281
Diyarbakır Darülmuallimîn Talebesi İzci Teşkilatı, 299
Diyarbakır Darülmuallimîn talebesi, 301
Dobric [دوبريج] Askerî Talimgâhı, 316
Doğruyol, 312
Doktor Abdullah Bey, 308
Doktor Arif Bey, 309
Doktor d'Espine, 317
Doktor Ferrière, 317
Doktor Kırımî Aziz Bey, 308
Doktor Kunos, 272
Doktor Louis Appia, 317
Doktor Marko Paşa, 308
Doktor Mazhar Bey, 300
Doktor Nicolle, 260

Doktor Roux, 260
Doktor T. Mounoir, 317
Dolmabahçe, 277, 295
domdom kurşunları, 316, 318
Dölosen [دولوسن], 299
Dresden kruvazörü, 316
dünyanın en büyük köprüsü, 263
Düşes de Hohenberg, 261, 299

E

Ed. Odier, 317
Edirne, 263, 310
Edirnekapısı, 296
Edmond Rostand, 286
Ekrem Bey, 271
Elektrik Alat ü Edevat-ı Muhtelifesi Sergisi, 291, 292
elektrik, 291, 292, 293
Elektrikli tramvay, 269
Ellis İsland, 280
Ellison, 265
Emanuel Karasu Efendi, 278
Emmy Destinn, 268
Emniyet-i Umumiye, 300
Empires of Ireland, 297
Emrullah Efendi, 277, 307
Enver Paşa, 267, 271, 272
Epir Hükümet-i Muvakkatesi, 291
Ergeri ve Koniça metropolitleri, 291
Ernest Nivi [نیوی], 261
Ernest Renan, 269
Ertuğrul Gazi, 268
Ertuğrul, 279
Esad Paşa, 269, 281
Esad Şerafeddin Bey, 300
esirler, 318
Eskişehir, 268
Esseyid Mehmed Vecih Geylanî Efendi, 283
eşya-yı ticariye, 280
Evkaf Müze-i İslamiyesi, 287

F

Fahreddin Bey, 289
Fas, 283
Faterland vapuru, 290
Fatih Cami-i Şerifi, 296, 297
Fatih Meydanı, 283
Fatih, 297
Felemenk izcileri, 298
Felemenk, 288
Feliks Diaz, 289
Fener, 296
Fenerbahçe, 286
fenn-i menafiü'l-aza, 262
fenn-i viladet, 292
Ferdinand, 261, 265, 299
Ferid İbrahim, 272
Fesa Bey, 257
Fethi Bey, 257, 258, 261, 263, 273, 277, 278, 279
Fethi, 258, 272, 273, 277, 278, 279, 283
Fırat, 298
Figaro, 281, 282
Filibe İslam Hastanesi, 259
Filipin ahalisi, 283
Filipin Cezairi, 283
Filistin, 268
Finlandiya, 260
Floransa, 265, 296
Florence Nightingale, 317
fonendoskop, 295
Fontainebleau, 285
France, 286, 287
Fransa Akademisi, 268, 274, 280
Fransa izcileri, 298
Fransa Sefarethanesi, 257
Fransa Sefareti, 262
Fransa Tıp Akademisi, 268
Fransa, 257, 263, 265, 269, 275, 280, 282, 284, 285, 286, 287, 297, 305, 307, 315, 316, 318, 322, 323
Fransa'nın Bahr-i Sefit Filosu, 260, 262
Franses zırhlısı, 281
Fransız esirleri, 322
Fransız izcileri, 301
Fransız jandarma zabitleri, 283
Fransız, 258, 263, 270, 285, 307, 317, 318, 320, 321
Fransızca, 283
Fransızlar, 311, 314, 316, 320, 321
Fransuva Ferdinand, 299

Fransuva Joseph, 298, 305
Fuad Bey, 300
futbolcular, 286

G

G. Ador, 317
G. Moynier, 317
Galata Borsa Hanı, 269
Galata Ecnebi Postaneleri, 315
Galata Rıhtımı, 307
Galata Rüsumat Dairesi, 297
Galata, 259, 269, 275, 279
Galatasaray, 276, 285, 286
Galib Kemalî Bey, 259
gambotlar, 297
Gaston Doumergue, 265
Gazi Muhtar Paşa, 277
Gelibolu, 309
General Dufour, 317
General Emmich, 310
General Foulin, 302
General Hindenburg, 315, 317, 318
General Huerta, 289
General Klock, 314
General Moltke, 314
General Pershing, 286
General Sohomlinoff, 294, 308
General von Besler, 322
General von Budenhausen, 322
General von Falkenhayn, 269
General von Heringen [هه رینکن], 314
General von Krobatin, 315
Georgeovitch, 280
Givet, 321
Goeben, 291, 293, 295, 305
Goremiykin, 278
Göksu Deresi, 289
Gustave Moynier, 317
Gülhane Parkı, 303, 312
Gülnihal vapuru, 309
Güvercinler, 274
Güzelce Hisar, 296

H

Habeş, 265
Habeşistan, 297
Habibullah Han, 264
Hadımköy, 309
Hadramutlu Şeyh Salim Efendi, 298
Hafiz Süleyman, 300
Halacyan Efendi, 278
Haliç, 296
Halid Ziya, 286
Halil Bey, 290
Halil Halid Bey, 295
Hambourg America Alman Seyr-i Sefain Şirketi, 290
Hambourg America Linie, 284
Hamidiye Mektebi şakirdanı, 304
Harar, 297
Hararlı Hacı Abdülkadir Bavezir Efendi, 298
harb, 266, 281, 305, 307, 310, 311, 316
Harbiye Nezareti Dairesi, 311
Harbiye Nezareti Meydanı, 310
Harbiye Nezareti, 263, 267, 285
Haroko, 288
harp balonları, 307
harp gemisi, 307
harp, 314, 318
hastabakıcılar, 268, 322
Haydarpaşa Rüsumat Dairesi, 304
Hayri Efendi, 280
Hayvanat Bankası, 273
Hazret-i Fatih, 295, 296, 297
Hella, 315
Henri Bergson, 274
Henrik İbsen, 283
Henry Dunant, 317
Henry Roux, 257
Heybeliada, 316
hıfzısıhha-i umumiye, 292
Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Merkez-i Umumisi, 320
Hilâl-i Ahmer Darüssanaası, 318, 319
Hilâl-i Ahmer Hastanesi, 309, 310
Hilâl-i Ahmer İdare-i Merkeziyesi, 320
Hilâl-i Ahmer, 276, 292, 295, 297, 308, 309, 310, 312, 313, 317, 318, 319, 320
Himaye-i Hayvanat Cemiyeti, 284
Hindistan, 261, 268, 272, 295

Hint, 272
Hintli Cuma Baha-yi Düncî Efendi, 298
Hintli Hacı Seyfullah Efendi, 298
Hintli Hacı Sultan Efendi, 298
Hiraçuka Akiku, 267
Hive, 260
Hohenzollern, 310
Hull, 311
Hulusi Bey, 300
Hulusi Beyefendi, 305
Hunter Sokağı, 275
Hükümet-i Osmaniye, 259, 260, 274, 283, 305, 306, 308
Hürriyet Heykeli, 258
Hüseyin Cahid, 278, 285, 314
Hüseyin Fahri Paşa, 288
Hüseyin Haki Efendi, 302
Hüseyin Kemaleddin, 300

I

Inflexible zırhlısı, 300
Irak, 298
Isparta Kule, 309

İ

İbrahim Bey, 272
İbrahim Müteferrika, 265
İdris Muhtefî Makberesi, 265
İkinci Nikola, 294, 305
İkinci Wilhelm, 305, 310
İllustration, 271
İllustrierte Zeitung, 320
İmparator Tiyatrosu, 267
İmparator, 284
İnasa Mahsus Amerikan Koleji, 294, 295
İnasa Mahsus Lise, 266
İnayetullah Han, 264
İnebolu, 265
İngiliz heyet-i tıbbiyesi, 261
İngiliz polisleri, 298
İngiliz politikası, 318
İngiliz siyaseti, 318
İngiliz tahtelbahri, 315
İngiliz topu, 322
İngiliz üserası, 315, 316, 319
İngiliz, 265, 274, 286, 307, 316, 317, 318, 323
İngilizler, 311, 314, 315, 317, 321, 322
İngiltere Harbiye Nezareti, 307
İngiltere Hariciye Nazırı, 318
İngiltere Kuva-yi Bahriyesi, 306
İngiltere, 260, 264, 275, 286, 287, 302, 307, 318, 322
İngiltere'nin Bahr-i Sefit Filosu, 300
intibah-ı iktisadî, 287
İran, 261
İrlanda Muhtariyeti Kanunu, 284
İrlanda muhtariyeti, 284
İrlanda, 284
İskenderiye, 284
İslam hanımlar, 290
İslam Hoca, 260
İslam kadınları, 288
İslam, 294
İsmail Bey, 300
İsmail Gaspıranski Bey, 320
İsmail Kemal Bey, 269
İsmet Bey, 278
İstanbul Telefon Şirketi, 282
İstanbul, 260, 263, 264, 265, 269, 270, 271, 272, 273, 275, 278, 279, 282, 283, 285, 287, 288, 289, 295, 296, 299, 302, 314
istikşaf balonu, 321
İstinye, 271
İsviçre Meşher-i Millîsi, 301
İsviçre, 275, 301, 302
İşkodra, 282
İtalya, 265
İtalyan, 295, 296, 298
itilaf-ı müselles, 316
İttihad ve Terakki Numune Mektebi, 288
İvun Döbre [ايون دوبره], 266
izci teşkilatı, 301
izci, 298, 301
izciler, 298, 301, 302, 304
izcilik, 288
İzmir Limanı, 263
İzzet Bey, 302
İzzet Paşa, 267

J

Jak, 274
Jan Kübelik [كوبه ليك], 290
Japon Yeni Kadınları Kulübü, 267
Japon, 317
Japonya, 267, 272, 288, 316
John Redmond, 284
Josephine Caillux, 281
Juconde, 264
Jules Clarétie, 268
Jules Lemaître, 306
Julia Kirodon [ژوليا كيرودون], 286
Jungfrau, 301
Jurien de La Gravière, 260, 262

K

Kabalel [قابالل], 266
kabil-i sevk balon, 306, 321
Kadıköy Rıhtımı, 298
Kadıköy telefon şubesi, 290
Kadıköy, 285
Kadınlar Dünyası, 262, 278
Kahire, 270, 272
Kakao, 276
Kaliforniya Hapishanesi, 265
Kaliforniya, 265
Kalikratia, 307
Kâmil Paşa, 259
Kanada, 275
kapitülasyonların ilgası, 314
Karahisar-ı Şarki, 290
Karaköy Caddesi, 269
Karesi, 300
Kasımpaşa, 265, 295
kasırga, 307
Kastamonu, 303
Kaymakam İsmail Bey, 269
Kaymakam Von Strempel Bey, 264
Kemal Bey, 278, 279
Keşmir, 261
Kırım Muharebesi, 317
42'lik havan topları, 312, 316, 317
Kırkkilise, 263
Kışla Meydanı, 269
kıta-i sanayi madalyası, 276
Kızkulesi, 283
Kibritçi Kız, 286
Kiel Kanalı, 306
Kiel Limanı, 305, 314
Kiel, 305, 306
Kiev, 262
kimya, 300
Kokovtzov, 274, 294
Konstantin Dragases, 296
Konstantiniye, 296
Kont Berchtold, 304
Kont Zeppelin, 307
Kontes Baye de Lator [بايه دو لاتور], 299
Kontes de Kazamiranda, 266
Kontes de Lator. [دو لاتور], 299
Kontramiral Souchon, 291
Konyalı Hacı Haydar Efendi, 298
Königsberg, 318
köprü, 263, 274, 275, 314, 322
Kraliçe Elisabeth, 264
Krasnik Muharebesi, 315
Kristin Nilsson, 266
Kronprinz, 259
Kronprinzessin, 259
Kuds-i Şerif, 270, 304
Kudüs, 290, 304
Kulca, 302
Kurbağalıdere Köprüsü, 289

L

La France, 286, 287
Laborde, 257
Labori, 281
Latin, 275
Layard [لايارد] Koleksiyonu, 295
Legion d'Honore Nişanı, 272
Lemberg Muharebesi, 319
Leonardo da Vinci, 264
Liège, 310, 312, 314
Liman von Sanders Paşa, 264
Loncalı Hacı Ferruh Yusuf Efendi, 298
Londra, 261, 275, 282, 298, 300, 320
Longwy, 318
Lord Kitchener, 274, 307
Lord Kodre [قودره], 289
Lorraine, 320
Loryo [لوريو], 262

Louvre Müzesi, 264
Ludwig, 316
Luksor, 274
Lutfi, 300
Lüleburgaz, 309

M

Maarif Nezareti, 304
Maarif, 300
Mabeyn-i Hümayun, 286
Macaristan, 283, 298
Macy, 303
madalya, 296
madalyalar, 276
Madam Bodiç, 292
Madam Bompard, 257, 322
Madam Caillaux, 281, 282
Mahmud Paşa, 279
Mahmud Şevket Paşa, 277
mahsulat-ı sınaiye, 289
Makedonyalılar, 319
Malisorlar, 282
Manş Denizi, 287
Mari Luiz, 274
Maria Nikolayevna, 301
Marki di San Giuliano, 320
Marmara, 296
Maroc, 283
Martin, 265
Mary Richardson, 282
Masuritch Bataklıkları, 317
Matmazel Bompard, 257
Matmazel Napier, 289
Matthieu Dönevayel [ماتیو دونوآیل], 275
Maubeuge, 321
Maurice Barrès, 298
Maurice Rostand, 286
Mazhar Beyefendi, 297
Meclis-i Ayan, 266, 290, 301
Meclis-i Mebusan Dairesi, 291
Meclis-i Mebusan, 277, 290, 291
Meclis-i Umur-i Sıhhiye, 309
Mecruhîn ü Merza-yi Askeriyeye Muavenet Cemiyeti, 309
Meçnikof, 260
Mehmed Cemal Efendi, 266
Mehmed Tevfik Bey, 285
Meksika, 289
Meksiko, 289
Mekteb-i Harbiye, 316
Mekteb-i İnas-ı İslamî, 305
Mekteb-i Mülkiye kütüphanesi, 271
Mekteb-i Sultani, 288
Mekteb-i Tıbbiye talebesi, 288
Mekteb-i Tıbbiye, 275, 288
Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane, 308, 309
Menelik, 265
Merkez-i Cihan, 270
Mermer Kule, 296
Mısır, 273, 274, 283, 284, 307
Mısırlı Muhammed Kâmil El-Manavî Efendi, 298
Midilli, 306
Mina Hanım Talişinska, 275
Miralay Goethals, 288
Miralay Mustafa Bey, 273
Miralay von Royter [رویتر], 269
Miss Ellison, 265
Mistress Minter, 282
miyotonometre, 295
moda, 262, 265, 266, 297, 302
Molens, 265
Monarc dretnotu, 306
Mondros Muharebe-i Bahriyesi, 271
Mont Blanc, 302
Montekarlo, 282
Mori, 267
Moskova Gölü, 274
Moskova, 274, 294
Mösyö Beylis, 262
Mösyö Bompard, 257, 262, 322
Mösyö Faber [فابر], 284
Mösyö Jaurès, 284
Mösyö Napier, 289
muhacirler, 280, 319
muharebe, 306, 321
Muhtar Bey Caddesi, 313
Mujik, 294
Mustafa Lutfi, 300
Muşlu Hacı Yusuf Efendi, 297
Müdafaa-i Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti, 278
Mühendis Salim Bey, 300

Mülazım Şerafeddin Bey, 297
Mülazım von Forstner [فورستنر], 269
Münih, 316
Müslüman, 282
Müslümanlar, 282, 302
Müşir Osman Paşa, 260, 281

N

Namur, 321
Napier Kowska, 289
Nasyonalist Fırkası, 284
National Gallery, 282
Naville, 317
Necati, 300
Necmeddin Molla Beyefendi, 303
Nehr-i Şarki, 274
Nestle Fabrikası, 275, 276
Nestle, 275, 276
New York Limanı, 258
New York, 274, 280
Nicolas Hoff, 288
Nobel Mükâfatı, 262, 265
North Deutscher Vapur Şirketi, 295
Nuri Bey, 263, 272, 273, 283

O

Odeon Tiyatrosu, 299
Olga Nikolayevna, 301
10 Temmuz Iyd-i Millîsi, 303, 304
Ophelia, 266
orangutan, 265
Orenbourg, 305
Oskan Efendi, 316
Osman Zeki Bey, 271
Osman Zeki Bey'in kerimeleri, 271
Osmanlı Darülfünunu, 288
Osmanlı hanımları, 288
Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Hanımlar Merkezi, 318
Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti, 309
Osmanlı Hilâl-i Ahmer Hastanesi, 309, 310
Osmanlı Müdafaa-i Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti, 262, 278
Osmanlı sancağı, 286
Osmanlı- Sırbistan Muahede-i Sulhiyesi, 281
Osmanlı tayyareciler, 277, 278
Osmanlı tayyaresi, 261, 263
Osmanlı ve Türk Hanımları Esirgeme Derneği, 302
Osmanlı, 257, 259, 285, 286, 289, 297, 298, 309
osyometre, 295
otomobilli toplar, 311
30,5 santimlik motorlu toplar, 321

Ö

Ömer Şevket Bey, 300

P

Paderewski, 289
Padişah, 260, 304
Panama Kanalı, 288
Panama Pasifik Meşher-i Umumîsi, 286
papağan, 260
Parfitt, 288
Paris Fakültesi, 262
Paris İnas Lisesi, 266
Paris işçi kızları, 262
Paris Operası, 266
Paris Pasteur Müessesesi, 260
Paris Salonu, 262
Paris Sefareti, 286
Paris Sergisi, 308
Paris Şehremaneti Dairesi, 298
Paris Tayyare Sergi-i Umumisi, 270
Paris, 259, 260, 262, 263, 264, 266, 270, 281, 282, 287, 289, 299, 301, 315
Pasteur Müessesesi, 260
Pasteur, 260
Pazar-ı Şefkat, 288
Pekin, 261
Pervane, 266
Petersburg Cami-i Şerifi, 290
Petersburg, 289, 290, 301, 311, 316
Petrograd, 311
Petropavloski zırhlısı, 307
Pissard, 257
Poincaré, 307

Potsdam, 270
Prens Adalbert de Prus, 270
Prens Adalbert, 259
Prens Adolf de Schaumburg-Lipe, 270
Prens August Wilhelm, 259, 270
Prens Bernhard de Sachs-Meiningen, 270
Prens Birinci Wilhelm, 282
Prens de Gal, 260
Prens de Wied, 260, 278, 281
Prens Eitel Friedrich, 259, 270
Prens Ernst August Cumberland, 259
Prens Ernst August de Braunschweig-Luneburg, 270
Prens Friedrich Karl de Hessen, 270
Prens Friedrich, 314
Prens Hamidullah Han, 295
Prens Heinrich de Prus, 270
Prens Joachim de Prus, 270
Prens Joachim, 259
Prens Oscar, 259, 270
Prens Valdemar de Prus, 270
Prenses Adolf de Schaumburg-Lipe, 270
Prenses August Wilhelm, 259, 270
Prenses Bernhard de Sachs-Meiningen, 270
Prenses Caecilia, 270
Prenses de Wied, 260, 281
Prenses Eitel Friedrich, 259, 270
Prenses Friedrich Karl de Hessen, 270
Prenses Heinrich de Prus, 270
Prenses Victoria Luise de Braunschweig-Luneburg, 270
Prenses Victoria Luise, 259
Princip, 299
Priştineli Hasan Bey, 281
Profesör Dastre, 268
Profesör Pastenski, 287

Q

Quebec, 275

R

R. Fris, 279
Rabindranath Tagore, 265
Ragıb Beyefendi, 297
Raimond Poincaré, 305
Raşid Hasan, 300
Raul Ponyo [رائول پونیو], 274
Ravzatü'l-Maarif Mektebi şakirdanı, 304
Raymond, 323
Recaizade Mahmud Ekrem, 271
Reichstag Meclisi, 311
Ren, 320
Reşad, 300
Reşadiye dretnotu, 268
Reşid Bey, 300
Rey, 257
Rıfat Beyefendi, 279, 290, 301
Rıza Paşa, 290
Rire (Le Rire) Gazetesi, 315
Romanya vapuru, 259
Romanya, 259, 260, 286, 318
Romanyalı talibat ü talebe, 288
Romenler, 286
Rondsberg, 263
Ronerenol, 265
Rosemonde Gérard, 286
Roşet[روشت], 284
Roux, 257, 258
Royal Society, 269
Rumeli Hisarı, 296
Ruprecht, 314
Rus askerleri, 321
Rus Kazağı, 316
Rus Kazakları, 315, 319
Rus üserası, 312, 317, 319
Rus, 294, 319, 323
Ruslar, 311, 314, 316, 317
Rusya Çarı, 306
Rusya Ziraat Nezareti, 301
Rusya, 274, 278, 285, 294, 301, 305, 307, 308, 315, 318
Rüsumat Müdüriyet-i Umumiye Dairesi, 296

S

Sadaret Dairesi, 264
Sadık Bey, 277, 278, 279, 283
Sadrazam Paşa, 314
Safraköy Tayyare Mektebi, 259

Safraköyü Tayyare Karargâhı, 279
Said Bey, 300
Said Paşa, 277
Said Zaglul Paşa, 283
Saint Catherine, 262
Saint Lawrence Körfezi, 297
Sainte Sierre Mekteb-i Ali-i Askerîsi, 285
Salacak, 274
Salah Cimcoz Bey, 278
Salıpazarı, 260
Salib-i Ahmer köpekleri, 321
Salib-i Ahmer, 317
Salib-i Ahmer-i Beynelmilel Komitesi, 317
Salih Zeki Bey, 300
Salim Bey, 263, 278, 279
Salim, 279
San Fransisco, 286
Sanayi Madalyası, 275
Sarah Bernhardt, 265, 272
Sarayburnu, 303
Sarayiçi Parkı, 261
Saverne, 269
Sazonov, 274, 307, 308
sefain-i harbiye, 264
sefain-i harbiye-i Osmaniye, 295
Sefine-i havaiye, 258
selamlık, 287
Selimiye Kışlası, 317
Serçe Dağı, 274
Servet-i Fünûn, 262; 266, 271, 302, 303
seyahat-i havaiye, 270, 272, 273, 284
seyyahin-i ecnebiye, 290
seyyar batarya katarları, 285
seyyar hastaneler, 310
Sırbistan üserası, 319
Sırbistan, 280, 281, 304
Sırp, 304
Sırrı Beyefendi, 297
sigorta şirketleri, 289
sigorta, 289, 290
Sir Edward Gerson, 284
Sir Mallet, 322
Sir William Crookes, 269
Sivas, 289
Skorski, 285
Slavizm, 311
Solak, 296
Sosyalist, 284
Söğüt, 268
St. Quentin, 315
Stephanovitch, 281
Stockholm Akademisi, 262
Stockholm Müzesi, 266
Stockholm, 274
Strasbourg, 269
Sudan, 307
Suffragette'ler, 282, 298, 300
Sultan Ahmed Meydanı, 268, 269, 314
Sultan Mehmed Han-ı Hamis, 302, 303
Sultan Mehmed Han-ı Sani, 295
Sultan Mehmed Reşad Han-ı Hamis, 268
Sultan Osman dretnotu, 269
Sultan Osman Han-ı Evvel, 268
Sultan Osman-ı Evvel dretnotu, 268
Suriye, 305
Süleyman Selim, 300
Süleyman Şefik Paşa, 272

Ş

Şark Müzesi, 272
Şark, 316
Şarki Prusya, 321
Şarki Rusya, 319
Şehremaneti, 267, 272, 298, 299
Şehremini Cemil Paşa, 257
Şehremini Doktor Cemil Paşa, 303
Şeyh Muhammed Es-Salih Efendi, 304
şimendifer, 268
Şirket-i Hayriye Salnamesi, 302
Şirket-i Hayriye, 302, 303
Şişli Ekmek Fabrikası, 258
Şişli, 271, 288
Şükrü Bey, 285

T

Taberiye Gölü, 277, 278, 279
Tahran, 274
tahtelbahir Japon torpili, 307
tahtelbahir torpil, 307
tahtelbahir, 306, 307

Take İonescu, 259, 260
Taksim Bahçesi, 312
Taksim, 313
Takyeci Cami-i Şerifi, 280
Talat Bey, 257, 259, 266, 272, 300
Tanin, 266
Tasvir-i Efkâr, 271, 298
Taşiku Tamura, 267
Taşkışla Harikı, 293, 295
Tatar, 272
Tatlısu Frenkleri, 307
Tatyana Nikolayevna, 301
Tatyo, 265
tayyare faciası, 277, 278
Tayyare Mektebi, 257, 258
tayyare, 285
tayyareler, 270
Tebriz Camii Şerifi, 261
Tedmür, 265
Tegel Askeri Balon Karargâhı, 305
tenvir topu, 311
Tersane, 269
Thionville, 320
tıp, 262
ticaret-i bahriye, 316
Tilsit, 317
Tira, 266
Tokyo Darülfünunu, 267
Tokyo, 267
Tophane Kasrı, 281
Tophane, 278
Topkapı, 280
Toulon, 307
Trieste, 281
tulanî atlama yarışı, 285
Tuna, 304
tunç madalya, 295
Turhan Paşa, 281
Turingen dretnotu, 305
tünel, 287
Tünel, 290, 294, 312
Türk, 272
Türkistan-ı Çinî, 302
Türkiye, 288

U

U9 tahtelbahir, 317
Ulster Eyaleti Protestanları, 284
Ulster meselesi, 284
Ulu Cami, 288
Ulukışla, 268
Union Kulüp çayırı, 285
Unionist Fırkası, 284
Urine karyesi, 265
Uvaz [اوواز], 320

Ü

üsera, 321
Üstad Ekrem, 271

V

Vedrines, 263
Vefa, 309
Velazquez, 282
Veli Bey, 257, 258
Veli Beyefendi, 261
Veli Efendi Çayırı, 297
Veliaht Hazretleri, 287
Veliaht, 270, 318, 320
Venedik, 296
Venüs tablosu, 282
Vera Çebriyak, 262
Vera Çebriyak'ın biraderi, 262
Verdun Kalesi, 322
Verdun, 317
Victor Droi [ویقتور دروئی] Lisesi, 266
Viktor Bey, 278
Villemorin, 257
Viripus Ontiyas dretnotu, 305
Viyana Hayvanat Pazarı, 273, 274
Viyana, 322
Viyana'da Hayvanat Pazarı, 273

W

Westemeng, 288
Wilhelm, 314
Willy Brandus [ویللی براندوس], 320
Wilson, 289
Württemberg, 314

Y

Yağcızade Şefik Bey, 279
Yavuz, 305
Yedikule, 296
Yedinci Dragon Alayı, 285
Yemenli Hacı Ali Efendi, 298
Yemenli Salih Muradî Efendi, 298
Yeni Cami-i Şerif, 271
Yeni Meksika, 259
Yeniçeriler, 297
yerli mamulat, 304
Yuen Şı-Kay, 261
Yunanistan, 259, 260
Yusuf İzzeddin Efendi, 320
Yüzbaşı Salahaddin Efendi, 273
Yüzbaşı Vediken, 317

Z

Zadik Hanzadyan, 263
Zaharaki, 303
Zat-ı Hazret-i Padişahî, 291
Zenubia, 265
Zeplin, 307, 315, 320, 321
Zeynel, 300
Zincirlikuyu, 304
Ziraat Mekteb-i Sultanîsi, 274
Ziraat Sergisi, 301
Zografos, 291
Zohrab Efendi, 278

GENEL DİZİN

A

A[ع]. G[ġ]., bk. O[ع]. G[ġ]. yerine Mahmud Sadık
A[ع]. Seniyy (YURTMAN, Abdülgani Seniyy), 45, 61
Abbas Efendi (Abdülbaha) (1841-1921), 32, 60, 131, 183, 317, 344
ABC, 29, 99, 142
Abdi (Abdürrezzak) (1835-1914), 18, 38, 46, 63, 146, 215, 253, 255, 315, 332, 611, 613, 614
Abdullah Bey (Doktor) (.....-.....), 308, 354
Abdullah Biraderler, 43
Abdullah Cevdet (1869-1932), 128, 403, 472
Abdullah Efendi (Yenişehirli) (?-1743), 3, 541
Abdurrahman Efendi (.....-.....), 278, 375
Abdurrahman Şeref (1853-1925), 23, 30, 61, 117, 136, 255, 447
Abdülaziz (Sultan) (1830-1876), 6, 551
Abdülbaha Abbas Efendi, bk. Abbas Efendi (Abdülbaha)
Abdülgani Seniyy, bk. YURTMAN, Abdülgani Seniyy
Abdülhak Hamid, bk. TARHAN, Abdülhak Hamid
Abdülhalim Efendi (1895-1924), 83
Abdülhamid II (Sultan) (1842-1918), 6, 7, 40, 44, 460, 536, 551
Abdülhamid Zehravi (.....-.....), 267, 339
Abdülkadir Bavezir Efendi (Hararlı Hacı), 298, 352
Abdülkerim Paşa (?-1913), 32, 101, 158, 181, 210, 239, 255, 260, 332
Abdülmecid (Sultan) (1823-1861), 504, 550, 551
Abdülvehhab Paşa (?-1914), 32, 68, 148, 180, 201, 237, 255, 274, 364
Abdürrahim Efendi (.....-.....), 83
Abdürrezzak Efendi, bk. Abdi (Abdürrezzak)
Abdüsselam (Barzan Şeyhi) (.....-.....), 77
Abo (Turku), 52, 115, 162, 199, 254, 260, 349
ABOUT, Edmond (1828-1885), 578
Acem, 567, 592
Acem edebiyatı, 567, 608
Acem Mektupları (Lettres Persanes) (kt. MONTESQUİEU), 573
Âdab-ı İslamiye (kt. İbrahim Müteferrika), 540
Adalar, 9, 451, 453, 454, 478
Adalar Denizi (bk. Ege Denizi), 117, 448, 449, 452
Adalar meselesi, 68, 69, 74, 92, 94, 117, 137, 148, 185, 192, 201, 230, 233, 432, 448, 453, 454, 637
Adalbert de Prus (.....-.....), 259, 270, 334, 335
Adana, 436
Adapazarı Düyun-ı Umumiye Müdüriyeti, 396
ADIVAR, Halide Edib (1882-1964), 49, 63
Âdil Bey (.....-.....), 525
Adolf de Schaumburg-Lipe (.....-.....), 270, 334
Adolf de Schaumburg-Lipe (Prenses) (.....-.....), 270, 334
Adonis Popof, bk. POPOF, Adonis
ADOR, Gustave (1845-1928), 317, 370
Adriyatik Denizi, 89
Afganistan, 26, 69, 148, 233, 264, 332, 473
Afrika, 429, 436
Agâh Efendi (Çapanzade) (1832-1885), 4
Ağa Camii, 425
Ağa Hamamı, 460
AĞAOĞLU, Ahmed (1868-1939), 118
Ahırkapı, 296, 384
ahlakıyun, 573

Ahmed I (Sultan) (1590-1617), 554, 601
Ahmed III (Sultan) (1673-1736), 541, 602
Ahmed (Doktor) (.....-.....), 300, 346
Ahmed Ağaoğlu, bk. AĞAOĞLU, Ahmed
Ahmed Cevad (.....-.....), 300, 346
Ahmed Cevad, bk. EMRE, Ahmed Cevad
Ahmed Efendi (Şarihülmenarzade) (?-1657), 601
Ahmed Emin (Servili) (1845-1892), 40
Ahmed Han-ı Evvel, bk. Ahmed I (Sultan)
Ahmed Hidayet, bk REEL, Ahmed Hidayet
Ahmed Hikmet Müftüoğlu (1870-1927), 39, 131, 545
Ahmed İhsan Matbaası, 74
Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, 416, 417, 464
Ahmed İhsan, bk. TOKGÖZ, Ahmed İhsan
Ahmed Midhat Efendi (1844-1912), 13
Ahmed Muhtar Paşa (Gazi) (1839-1918), 7, 81, 277, 370
Ahmed Necati (.....-.....), 25, 298, 323, 374
Ahmed Nesimî (.....-.....), 278, 358
Ahmed Paşa (Humbaracı) (Comte Claude Alexandre de BONNEVAL) (1675-1747), 542
Ahmed Paşa (Kalaylıkoz) (1638-1715), 600, 602
Ahmed Paşa (Kavanoz, Şöhraplı) (?-1705), 601
Ahmed Refik Bey, bk. ALTINAY, Ahmet Refik
Ahmed Sadi (Bedirhanzade) (.....-.....), 424
Ahmed Saib (.....-.....), 23, 24, 45, 61, 145, 225, 552
Ahmed Samim (1884-1910), 6
Ahmed Şükrü (Doktor Adanalı) (.....-.....), 395
Ahmed Tarık (.....-.....), 46
Ahmed Vefik Paşa (1823-1891), 604
Ahmedî (Taceddin İbrahim) (1334-1413), 32, 67, 180, 563, 564, 565
Ahmed-i Salis, bk. Ahmed III (Sultan)
Ahz-i Asker Kanunu, 411
Aineias, 596
AKALIN, Besim Ömer (1862-1940), 23, 24, 30, 31, 32, 45, 49, 61, 62, 64, 104, 129, 132, 136, 143, 145, 175, 183, 223, 224, 229, 233, 244, 247, 292, 349, 500
Akar Su (kt. Faruk Nafiz Çamlıbel), 48
Akaretler, 421, 422
Akbaba, 48
Akdeniz, 47, 67, 147, 245
Akıllı Ozan (Faruk Nafiz Çamlıbel), 48
Akın (kt. Faruk Nafiz Çamlıbel), 49
Akıncı Türküleri (kt. Faruk Nafiz Çamlıbel), 48
AKİKU, Hiraçuka (.....-.....), 267, 359
AKÖZER, Ali Sami (1866-1936), 40
Aksaray, 565
Aksa-yı Şark Muharebesi, 307, 387
Aksa-yı Şark, 436
Akşam, 49
akvam-ı Şarkiye, 604
Alaeddin Paşa (?-1333), 594
Albatros, 429
Albert I (1875-1934), 311, 318, 343, 355
Albrecht, bk. WÜRTTEMBERG, Albrecht (Dük VON)
Aleksandra Fiodorovna (Alix VON HESSEN) (1872-1918), 294, 369
Âlem Matbaası Ahmed İhsan ve Şürekâsı, 13, 14
Âlem Matbaası, 13, 59
âlem-i İslam, 69, 108, 143, 148, 179, 198, 202, 214, 221, 233, 254, 268, 332
Âli, bk. Gelibolulu Âli (Mustafa)
Ali Çelebi (Vasi' Alisi) (öl. 1543), 594, 595
Ali Efendi (Yemenli Hacı) (.....-.....), 298, 352
Ali Ekrem, bk. BOLAYIR, Ali Ekrem

Ali Fikri'nin Vitriyol Terkibatı (hik. Suad Said Hanım), 69, 149, 190, 202, 221, 226, 232
Ali Hüseyin (.....-.....), 302, 373
Âli Kararname, 6
Ali Kemâl (1869-1922), 30, 84, 140, 638
Ali Nusret (1872-1913), 404
Ali Paşa (Çorlulu, Silahdar) (1670-1711), 602
Ali Paşa (Silahdar, Damad, Şehid) (1667-1716), 602, 603
Ali Rıza (Üsküdarlı) (?-1907), 40
Ali Sami (Bahriyeli) (.....-.....), 40
Ali Turgud (.....-.....), 26, 387
Aliağa Çiftliği, 398
Allemagne, 420
Alman (Almanlar, Almanlık), 34, 40, 43, 51, 66, 68, 69, 70, 72, 74, 78, 84, 85, 88, 89, 90, 94, 95, 97, 99, 101, 119, 120, 121, 132, 134, 135, 137, 140, 141, 142, 149, 155, 169, 170, 175, 178, 184, 185, 196, 197, 199, 202, 207, 208, 210, 215, 227, 233, 236, 248, 249, 254, 286, 293, 295, 305, 306, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 333, 334, 340, 344, 350, 352, 355, 357, 360, 361, 369, 372, 378, 379, 380, 389, 403, 407, 416, 440, 441, 477, 478, 521, 523, 551, 606, 639
Alman askeri heyeti, 8, 70, 91, 96, 116, 117, 137, 149, 169, 185, 202, 264, 324, 325, 439, 440, 442, 444, 454, 637
Alman askeri, 310, 314, 379
Alman bankaları, 639
Alman denizciler, 89
Alman Donanması, 85
Alman esir, 321, 344
Alman Feyz-i Millisi (kt. Nesim Ruso Efendi), 27, 31, 403
Alman Hastanesi, 293, 323
Alman heyet-i askeriyesi, bk. Alman askeri heyeti
Alman Hükümeti, 639
Alman matbûatı, 440
Alman mizah gazeteleri, 26, 30, 315, 316, 389
Alman orduları, 70, 89, 310, 311, 320, 321, 333, 343, 379, 385
Alman Salib-i Ahmeri, 318, 322, 333, 379
Alman Sefareti, 264, 344
Alman topları, 319, 379
Almanca, 69, 311, 373, 478, 511, 528, 593, 606, 607
Almanca mizah gazeteleri, 26, 30, 315, 316, 389
Almanya, 30, 52, 54, 55, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 75, 76, 77, 89, 94, 95, 98, 109, 110, 119, 127, 128, 134, 137, 138, 148, 149, 155, 161, 175, 176, 178, 179, 180, 196, 199, 202, 203, 208, 213, 214, 221, 227, 228, 233, 234, 236, 245, 248, 254, 259, 269, 284, 291, 305, 306, 307, 310, 314, 315, 316, 319, 321, 334, 335, 336, 339, 345, 360, 364, 377, 380, 387, 389, 400, 406, 429, 433, 438, 441, 444, 449, 454, 477, 517, 566, 606, 609, 638, 639
Almanya Dışişleri Bakanlığı, 89, 140
Almanya ekonomisi, 90
Almanya Hariciye Nezareti, 89, 140
Almanya Hükümeti, 440
Almanya İmparatoriçesi, bk. Augusta Victoria
Almanya İmparatoru, bk. Wilhelm II
Almanya izcileri, 298, 335
Almanya Sefarethanesi, 316, 368
Almanya Ulum-i İçtimaiye Müessesesi, 82
Almanya Ulum-i İçtimaiye Müessesesi'nin Mecmuası, 29, 139
Almanya'nın Bahr-i Sefid Filosu, 291, 335, 387
Alp Dağları, 429
Alsace, 88, 269, 336, 609
Altay Spor Kulübü, 637

ALTINAY, Ahmet Refik (1880-1937), 68, 90, 602, 603
Altınordu Spor Kulübü, 285, 286, 360, 369
Am Vorabend (kt. Leopold Kampev), 607
Amanullah Han (?-1960), 264, 332
Amcazade Hüseyin Paşa, bk. Hüseyin Paşa (Amcazade)
Amerika, 29, 71, 74, 76, 79, 81, 86, 102, 137, 149, 150, 151, 173, 184, 199, 202, 203, 215, 233, 242, 249, 250, 258, 274, 275, 280, 286, 288, 289, 295, 297, 336, 357, 367, 386, 416, 419, 481, 494, 606
Amerika Hükümeti, 283, 336
Amerikan Darülfünunu, 131
Amerikan Koleji, 93, 118, 155, 193, 207, 222
Amerika-yı Cenubi, 316, 380
Amphion kruvazörü, 314, 356
Amsterdam, 425
Amsterdam Hayvanat Bahçesi, 265, 336
Anadolu, 103, 185, 202, 237, 289, 336, 430, 448, 449, 451, 452, 495, 531, 553, 563, 582, 586, 600, 602, 603
Anadolu Hisarı, 92, 296, 352, 380
Anadolu ıslahatı, bk. Doğu Anadolu illerinin ıslahı meselesi
Anadolu Osmanlı Demiryolu Şirketi, 417
Anadolu vilayat-ı şarkiyesi, 288, 375, 449
Anadolu-Bağdat Demiryolları, 74
Anadolu-i Garbi, 87, 449
Anadolu-i Şarki ıslahatı, bk. Doğu Anadolu illerinin ıslahı meselesi
anasır-ı gayrimüslime, 475
Anayurd, 48
ANDERSON, Hendrik Christian [هندریق قریستیان اندرسون] (.....-.....), 101
ANDREOMENOS, Nikolai (1850-1929), 40
Anglo-Persian Oil Company, 637
Anglosaksonların Üstünlüğü Neye Bağlıdır (kt. Edmond DEMOLİNS), bk. **İngilizlerin Esbab-ı Tefevvuku**
Anglo-Saxon Petroleum Company, 637
Ankara, 47
Ankara Savaşı, 563
Ankara vakası, bk. Ankara Savaşı
ANTOİNE, André (1858-1943), 32, 87, 102, 122, 158, 182, 210, 231, 253, 299, 359, 365, 389, 408, 604, 605, 606
Anvers, 72, 85, 149, 176, 245, 318, 322, 336, 337, 378
Anvers Limanı, 316, 318, 334, 336
Anvers şehri Daire-i Belediyesi, 311, 343
APPİA, Louis (.....-.....), 317, 371
Araba Sevdası (kt. Recaizade Mahmud Ekrem), 126, 127, 145, 191, 460, 634
Arabistan, 430, 433, 435, 544, 567
Aransi [آرانسی], 320, 385
Arap (Araplar), 72, 137, 221, 275, 365, 433, 567, 592, 604
Arap edebiyat-ı cahiliyesi, 608
Arap edebiyatı, 93, 123, 406, 567
Arap ülkeleri, 29
Arapça (Arabi), 528, 529, 532, 533, 534, 549, 568, 592, 612, 623
Argonne Ormanı, 321, 380
Arif (Doktor) (.....-.....), 300, 346
Arif Bey (Doktor) (.....-.....), 309, 354
aristokrat, 572
aristokratizm, 572
Armstrong İnşaat-i Bahriye Tezgâhları, 448
Arnavut (Arnavutlar), 282, 359, 589
Arnavutköyü, 47, 294, 324
Arnavutluk, 8, 72, 86, 138, 149, 169, 180, 202, 203, 214, 233, 234, 260, 269, 278, 281, 282, 330, 337, 380, 386, 497, 449, 509
Arnavutluk kıyafetleri, 272, 345
Arnavutluk Kraliçesi (?), 291, 337
Arnavutluk Krallığı, 449
Arnavutluk Prensi, bk. Wilhelm de Wied

ARSEVEN, Celal Esat (1875-1971), 23, 29, 62, 63, 83, 136, 137, 139, 228, 231, 243, 244
Arşidük Ferdinand, bk. Fransuva Ferdinand von Habsburg
Art de Lire (Okuma Sanatı) (kt. Emile FAGUET), bk. **Okuma Sanatı (l'Art de Lire)**, 557
Arthur (Doktor) (.....-.....), 261, 354
aruz ölçüsü, 36, 48, 51, 56, 57, 58, 60, 63, 64, 66, 67, 94, 115, 119, 121, 126, 131, 132, 568, 581, 582
Arz-ı Mukaddes, 268, 337
asakir-i Osmaniye, 318, 366
asakir-i Rum, 265, 387
asar-ı atika, 43, 261, 328
asar-ı atika-i Şarkiye, 578
asar-ı Garbiye, 567, 578
Asım Bey (.....-.....), 72, 149, 185, 203, 237, 274, 355
Asım Efendi (İsmâîl, Küçükçelebizade) (1685-1760), 600
askeri balon, 307, 343, 350
Askeri Öğretmen Okulu, 52
Askeri Tıbbiye, 45
Asya, 469
Âşıkane (kt. Mehmed Rauf), 545
Âşıkpaşazade (Derviş Ahmed Âşıkî) (1392-1481), 562, 563
Âşıkpaşazade Tarihi (Tevarih-i Âl-i Osman) (kt. Âşıkpaşazade), 562, 563
Aşk Bahçesi (kt. Burhan Cahid Morkaya), 55
Aşk-ı Memnu (kt. Halid Ziya Uşaklıgil), 544
At Meydanı, 73, 150, 231, 243, 246
at yarışları, 297, 376
Atâ Bey (Ahmed Ataullah, Tayyarzade) (1810-1880), 562
ATABEYOĞLU, Selahaddin Enis (1892-1942), 23, 24, 39, 45, 46, 58, 62, 126, 145, 190, 221, 251, 587
ATATÜRK, Mustafa Kemâl (1881-1938), 43
Atatürk Kız Lisesi, 56
Atatürk'e Ait Hatıralar (kt. Ahmed Hidayet Reel), 57
Ateş Kuşu ile Bozkurt (kt. Ahmed Hidayet Reel), 57
Atina, 259, 367, 509, 512
Atina Barış Antlaşması, 8, 69, 104, 637
Atina demokrasisi, 572
Atlas Okyanusu, 74
atletizm, 85
AUFENBERG, ? (.....-.....), 315, 339
August Cumberland, bk. ERNST-AUGUST
August Wilhelm (Prenses) (.....-.....), 259, 270, 334, 335
August Wilhelm de Prus (.....-.....), 259, 270, 334, 335
Augusta Victoria (?-1921), 270, 310, 334, 355
Autriche (Avusturya), 421
Ava Giden Avlanır (oyun), 613
Averof zırhlısı, 448, 451
Avni Bey (.....-.....), 300, 346
Avrupa, 2, 5, 8, 13, 29, 41, 59, 73, 74, 76, 77, 78, 80, 87, 88, 90, 96, 97, 107, 114, 124, 138, 139, 150, 151, 175, 176, 178, 203, 204, 207, 215, 221, 227, 232, 234, 244, 250, 267, 273, 282, 292, 306, 307, 338, 375, 381, 388, 395, 405, 406, 424, 430, 432, 437, 440, 444, 449, 454, 456, 461, 465, 469, 471, 472, 473, 474, 475, 477, 484, 486, 487, 489, 491, 494, 497, 509, 510, 511, 512, 514, 517, 518, 520, 521, 523, 541, 548, 550, 551, 552, 566, 567, 580, 592, 604, 610
Avrupa akvamı, 554
Avrupa basını, 91
Avrupa devletleri, 96, 100, 116, 117, 128, 486
Avrupa edebiyat-ı hazırası, 568
Avrupa efkâr-ı umumiyesi, 511
Avrupa gazeteleri, 29
Avrupa Harbi (bk. Birinci Dünya Savaşı), 610
Avrupa hükümetleri, 117, 461

Avrupa iktisadiyatı, 520
Avrupa medeniyeti, 64, 146, 175, 244, 593
Avrupa milletleri, 103, 487, 554, 604
Avrupa Muharebesi (bk. Birinci Dünya Savaşı), 92, 154, 178, 207
Avrupa ülkeleri, 8
Avrupa'da Ne Gördüm (kt. Ahmed İhsan Tokgöz), 59
Avrupa'yı taklit, 568
Avrupalılar, 116, 435, 511, 536, 547
Avustralya, 115
Avusturya, 43, 73, 78, 86, 87, 88, 89, 93, 121, 151, 155, 176, 181, 203, 204, 207, 214, 215, 234, 235, 260, 261, 299, 304, 305, 315, 319, 321, 337, 338, 339, 371, 372, 378, 433, 449, 461, 517, 518, 540
Avusturya Harbi (bk. Birinci Dünya Savaşı), 542
Avusturya Macaristan İmparatorluğu, 9, 70, 130, 298, 304, 305, 338, 371, 517, 638, 639
Avusturya ordusu, 315, 380
Avusturya ve Macaristan siyaseti, 449
Avusturya ve Sırbistan Muharebesi (bk. Birinci Dünya Savaşı), 73, 150, 176, 203, 234, 517, 518
Avusturya zırhlısı, 497
Avusturyalılar, 89, 321, 339, 517, 521
Ayan, 46, 86, 182, 198, 212, 214, 237, 240, 256, 267, 277, 279, 328, 331, 339, 370
Ayarı Bozuklar (tef. Selahaddin Enis Atabeyoğlu), 46
Ayas Paşa (1482-1539), 563
Ayasofya, 74, 101, 115, 144, 150, 203, 225, 228, 231, 237, 243, 246
Ayasofya Camii, 287, 296, 339, 340, 365
Ayasofya Meydanı, 271, 376
Ayastafanos, 103, 258, 277, 309, 324, 340, 370, 436, 443, 484, 497, 637
Ayastafanos Muahede-i Sulhiyesi, 443
Ayastafanos Tayyare Mektebi, 257, 261, 329, 340
Ayda Bir, 57
Aydın, 414
Aydın Reis gambotu, 85
Ş. (?), 23, 63, 146, 172, 224
Ş. G[ş]. (Mahmud Sadık), 46, 63
Ş. K[ş]. Hatif, bk. Osman Kemal Hatif
Ş. Seniyy, bk. A[bdülgani]. Seniyy yerine YURTMAN, Abdülgani Seniyy
Ayine-i Vatan, 40
Ayine-i Zürefa (Osmanlı Tarih ve Müverrihleri) (kt. Karsizade Cemaleddin Mehmed Efendi), 600
Ayine-i Zürefa müellifi, bk. Karsizade Cemaleddin Mehmed Efendi
AYKAÇ, Fazıl Ahmed (1884-1967), 408
Aynizade Hasan Tahsin, bk. Hasan Tahsin (Aynizade)
Ayşe'nin Doktoru (kt. Faruk Nafiz Çamlıbel), 49
Ayten (kt. Burhan Cahid Morkaya), 55
Azadamard, 405
Aziz İdris Bey (Kırımi) (1840-1878), 308, 354
Aziz Paşa (.....-.....), 281, 330, 337

B

B. (?), 23, 24, 38, 46, 63, 146, 197, 215, 253, 255, 614
Baba Tahir (1864-1909), 459
Babanzade İsmail Hakkı, bk. İsmail Hakkı (Babanzade)
Babıali, 100, 157, 186, 187, 209, 254, 260, 264, 266, 280, 324, 327, 328, 329, 361, 403, 420, 424, 442, 444
Babıali Baskını, 43
Babıali Caddesi, 395, 403, 405
Babıali Mescidi, 395
Babıali Tercüme Odası, 52
Babiler, 131
Bafra, 396, 398
Bağbostan Hanım (.....-.....), 74, 150, 221, 254, 305, 332
Bağdat, 74, 150, 168, 183, 203, 268, 340, 414

Bağdat Demiryolu Sözleşmesi, 638
Bağdat demiryolu, 74
Bağdat Hattı, 414
Bağdat şimendiferleri, 74, 138, 150, 183, 203
Bahaeddin Şakir (1880-1922), 310, 348
Bahire Canan (.....-.....), 23, 24, 37, 47, 63, 146, 219
Bahreyn, 639
Bahr-i Baltık, 318, 340
Bahr-i Baltık Boğazları, 71
bahr-i muhit, 292, 345
Bahr-i muhit sefine-i havaiyesi, 258, 381
Bahr-i Muhit-i Atlasî, 284, 378
Bahr-i Sefid, 74, 94, 193, 203, 234, 429
Bahr-i Siyah, 416
Bahr-i Şimal İngiliz Filosu, 311, 340
Bahriye, 54
bahriye kıyafetleri, 311, 385
Bahriyeli Ali Sami, bk. Ali Sami (Bahriyeli)
Baker Ticarethanesi, 418
Bakırköy Rüştiyesi, 47, 56
Bakteriyoloji ve Emraz-ı İntaniye Müessesesi, 394
Bakü, 531
Balat, 550
Balıkçılar (şi. Tevfik Fikret), 598
Balıkesir Sultanisi, 300, 345
Balıkesir Sultanisi İzcileri, 300, 345
Balkan (Balkanlar), 7, 75, 79, 92, 117, 129, 130, 138, 150, 169, 172, 176, 203, 234, 433, 437, 448, 449, 473, 497, 509, 511, 512, 517, 518, 522
Balkan elbiseleri, 272, 372
Balkan Harbi (Balkan hezimeti, Balkan Muharebatı, Balkan Muharebesi, Balkan Savaşı), 7, 8, 24, 37, 49, 64, 65, 75, 79, 116, 124, 130, 138, 150, 169, 172, 180, 203, 249, 260, 266, 281, 319, 340, 341, 353, 365, 410, 425, 432, 437, 440, 443, 448, 449, 451, 454, 494, 509, 609, 619, 625, 637
Balkan ittifakı, 115, 162, 172, 214, 236, 449
Balkan Komitesi, 75
Balkan mesaili, 454
Balkan müttefikleri, 498
Balkan Şube-i Cezîresi, 438, 451
Balkanlılar (Balkan akvamı, Balkan devletleri, Balkan hükümetleri, Balkan milletleri, Balkan ülkeleri), 8, 75, 107, 115, 116, 130, 437, 438, 443, 448, 473, 509, 510, 511, 512, 517, 518, 522
balkonlu haneler, 299, 352
balkonlu havadar ve müşemmes haneler, 300, 353
BALTACIOĞLU, İsmayıl Hakkı (1886-1978), 408
Baltık Denizi, 80
Balyabadra kalesi, 603
BALZAC, Honore de (1799-1850), 576
Bank-ı Osmanî, 27, 75, 392, 393, 394
Barbaros Hayreddin Paşa (1467?-1546), 67
Baria (kt. Ali Ekrem BOLAYIR), 545
Baria Canan (.....-.....), 23, 24, 31, 37, 47, 63, 132, 146, 197, 217, 219
BARRÈS, Maurice (1862-1923), 31, 32, 38, 103, 124, 135, 166, 183, 189, 191, 192, 198, 210, 298, 365
Barselona, 416
Bartın, 304, 341
Barzan Şeyhi Abdüsselam, bk. Abdüsselam (Barzan Şeyhi)
basın, 123
basın ve edebiyat tarihi, 626
Basiret, 5
Basmahane, 3
Basra, 272, 341
Basra Körfezi, 639
Basri Nureddin (Doktor) (.....-.....), 395
Başkumandanlık Vekâleti, 640
BATAİLLE, Henry (1872-1922), 107
Bataklık Çiçeği (kt. Selahaddin Enis Atabeyoğlu), 46
Batı Anadolu, 80
Batı edebiyatı, 38, 39, 123
Batı kültürü, 5
Batı ülkeleri, 5

Batum, 416
BAUDELAİRE, Charles (1821-1867), 587
Bavyera, 89, 314, 316, 333, 366
Bayezid, 484
Bayezid I (Sultan, Yıldırım) (1360-1403), 563, 564
Bayezid Cami, 600
Baykuş (kt. Halid Fahri Ozansoy), 57
Bedevi, 268, 349, 544
Begüm Hazretleri (.....-.....), 69, 268, 295, 332, 347
Behcet (Doktor) (.....-.....), 300, 346
Belçika, 21, 51, 78, 88, 288, 301, 310, 311, 319, 334, 343, 351, 364, 379, 405, 638
Belçika izcileri, 301, 343
Belçika Kralı, bk. Albert I
Belçika Kraliçesi, bk. Elisabeth
Belçikalılar, 314, 322, 336, 361
Belediye, 288, 388
Belgrad, 89, 304, 338, 540, 638
Belgrad Saray-i Hükümdarisi, 304, 373
Belkıs Şevket Hanım (.....-.....), 33, 75, 98, 116, 150, 156, 198, 203, 209, 215, 216, 221, 222, 261, 262, 263, 277, 278, 324, 325, 328, 340, 343, 344, 345, 436
BELLİNİ, Gentile (1429-1507), 90, 91, 154, 231, 246, 295, 296, 344, 353, 372, 387
Belt boğazı, 80
Bencbara Hanı, 418
BENİYON, ? (.....-.....), 549
Berat, 269, 343
BERCHTOLD, Leopold (Kont) (1863-1942), 304, 371
BERGGREN, Guillaume (1835-1920), 40
BERGSON, Henri (1859-1941), 32, 84, 122, 152, 165, 181, 182, 197, 198, 205, 274, 349
Berlin, 25, 70, 82, 90, 137, 141, 203, 225, 305, 307, 310, 311, 314, 315, 316, 322, 323, 333, 343, 350, 355, 361, 389, 403, 424, 433, 444, 478, 491, 639, 640
Berlin gazeteleri, 29
Berlin Heyet-i (İstihbariye-i Mahsusası, Mahsusa-i İhbariyesi), 29, 70, 91, 137, 141
Berlin Kütüphane-i Kralîsi, 75, 150, 203, 225
Berliner Tageblatt, 29, 70, 74, 96, 137, 138, 141
Bernhard de Sachs-Meiningen (.....-.....), 270, 334
Bernhard de Sachs-Meiningen (Prenses) (.....-.....), 270, 334
BERNHARDT, Sarah (Henriette Rosine BERNARD) (1844-1923), 30, 100, 109, 142, 160, 212, 215, 231, 253, 265, 272, 362, 385
Bertholdo di Giovanni (.....-.....), 296, 353
Besim Ömer, bk. AKALIN, Besim Ömer
BESLER, ? VON (General) (1850-?), 32, 85, 153, 177, 181, 322, 336
Beşiktaş, 421, 422
Beşiktaş İskelesi, 26, 302, 303, 372, 373
Beşinci Kolordu, 288, 344
BETHMANN-HOLLWEG, Theobald VON (1856-1921), 269, 334
Beyaz Gölgeler (kt. Celal Sahir EROZAN), 546
Beykoz, 79, 199, 204, 243, 484
Beykoz Parkı, 79, 151, 199, 204, 243
BEYLİS, ? (.....-.....), 262, 384
Beynelmilel Carnegie Sulh Cemiyeti, 79
Beynelmilel İzciler Cemiyeti, 288, 364
Beynelmilel Parlamentolar Heyeti, 95, 285, 357
Beyoğlu, 43, 76, 82, 198, 250, 257, 276, 312, 313, 330, 341, 344, 393, 394, 402, 418, 419, 420, 425, 635
Beyoğlu Belediyesi, 59
Beyrut, 101, 131, 142, 277, 278, 374, 638
Beyrut Amerikan Darülfünunu, 270, 344
Beytüllahm, 270, 375
Bhopal, 69, 268, 295, 332, 347
Bible House, 41
BİENVENÜE MARTİN, ? (.....-.....), 265, 350

Biere Bomonti, 417, 422
Bilecik, 45
Bilgi, 27, 29, 93, 141, 407, 406
Binbir Gece Hikâyesi, 596
1855 Kırım Savaşı, 40
1889 Senesi Meşher-i Umumisi, 456
1870 mağlubiyeti, 609
1870 Muharebesi, 609
Bir Ölünün Defteri (kt. Halid Ziya UŞAKLIGİL), 544
Bir Ömür Böyle Geçti (kt. Faruk Nafiz Çamlıbel), 48
Bir Şiir-i Hayal (kt. Halid Ziya), 27, 403, 570
Bir Türk Kadın, 296, 344
Bir Yazın Tarihi (kt. Halid Ziya UŞAKLIGİL), 544
Birinci Dünya Savaşı (Harbi-i Umumi), 7, 8, 18, 24, 36, 42, 45, 46, 51, 55, 78, 88, 89, 92, 94, 109, 112, 127, 130, 140, 153, 154, 175, 177, 178, 200, 206, 207, 215, 235, 238, 517, 518, 520, 521, 523, 542, 610, 625, 626
Birinci Kolordu Kumandanlığı, 414
Birinci Kolordu, 169, 181, 204, 237, 255, 258, 261, 264, 283, 324, 325, 344, 413
Birinci Raymond (bk. POİNCARÉ, Raymond), 84, 177, 228, 235, 323, 389
Birinci Tecil-i Düyun Kanunu, 394
bisiklet, 269, 285, 355, 362, 378
Bistamî (Şâhrûdî, Alaeddin Ali bin Becdedin Muhammed bin Muhammed) (1400-1471), 594
Bitlis, 77, 151, 168, 204, 242
Bizans (bk. Vizantiyus), 296, 381, 435, 547, 551, 552
Bizans Kayserliği, 517
Bizanslılar, 593
Blak Bey (Aleksandre BLACQUE) (1792-1836), 5
Blanchet (oyun ?), 299, 365
BLASCO İBAÑEZ, Vicente (1867-1928), 31, 37, 77, 132, 217
BLÉRİOT, Louis (1872-1936), 429, 457
Blucher zırhlı kruvazörü, 305, 335
BODİÇ, ? (.....-.....), 292, 345
Boğaz, 274, 370, 484, 597, 640
Boğaziçi, 43, 127, 166, 195, 244, 283, 302, 327, 378, 424, 451, 484
Boğazkesen Hisarı, 296, 345
Boğazlar, 77, 640
Bohemya, 396
BOİLEAU, Nicolas (1636-1711), 615
BOLAYIR, Ali Ekrem (1867-1937), 39, 132, 545
Bolu Düyun-ı Umumiye Memuriyeti, 396
Bombay, 88, 295, 347
BOMPARD, ? (Madam) (.....-.....), 257, 322, 329, 330, 352
BOMPARD, ? (Matmazel) (.....-.....), 257, 330
BOMPARD, Louis Maurice (.....-.....), 257, 262, 322, 329, 330, 351
BONNİER, Marc (.....-.....), 107, 263, 270, 351, 367, 375
Borel fabrikası, 457
Bosfor, 597, 599
Bosna Hersek, 299, 315, 319, 339, 378, 380, 384, 517
Bosna valisi, 290, 345
Bosnasaray (Saraybosna), 78, 151, 176, 181, 204, 214, 234, 290, 299, 339, 345, 378
BOURGET, Paul (1852-1935), 31, 38, 123, 125, 135, 218
BOYEKAR, ? [بویه قار] (.....-.....), 31, 37, 106, 133, 217
Boykot meselesi, 86
Bozcaada, 454
BÖLÜKBAŞI, Rıza Tevfik (1869-1949), 598
BRANDUS, Willy [ویللی براندوس] (.....-.....), 320, 385
Braunschweig Dukası, bk. Ernst-August (Braunschweig-Luneburg dükü, Cumberland dükü)
Braunschweig Dükalığı, 70, 149, 202, 214, 233

Braunschweig Düşesi, bk. Victoria Luise de Braunschweig-Luneburg (Prenses)
Braunschweig, 259, 335
Breslau (Midilli), 85, 114, 130, 140, 162, 170, 177, 179, 184, 214, 306, 364, 523, 524, 638, 639
Brest Limanı, 258, 386
Brest Mekteb-i Bahriyesi, 51, 263, 378
Brezilya Hükümeti, 448
Britania kotrası, 286, 356
British Museum, 296, 344, 372
Brüksel, 89, 95, 285, 310, 357, 379
Brüksel Daire-i Belediyesi, 301, 351
Brüksel'in Nebatat Bahçesi, 311, 343
Bu Pahalılık Nasıl Azaltılabilir (kt. Haşim Nahid Erbil), 50
Budapeşte, 78, 81, 102, 151, 229, 272, 348, 553, 554, 555
Budapeşte Darülfünunu, 553, 555
Budapeşte Şark Akademisi, 78, 272, 348
Budapeşte Şark Müzesi, 272, 345, 555
Budapeşte Ticaret Mektebi talebesi, 287, 358
BUDENHAUSEN, ? VON (General) (.....-.....), 322, 336
Budî, 494
Buhran (kt. Celal Sahir EROZAN), 546
Bulak Matbaası, 3
Bulgar (Bulgarlar), 92, 105, 141, 159, 187, 211, 252, 433, 440, 509, 510, 512
Bulgarca, 5
Bulgaristan, 8, 75, 78, 96, 139, 234, 406, 432, 433, 435, 438, 639
Bulletin des Nouvelles, 4
Bulutlara Yakın (kt. Halid Fahri Ozansoy), 57
Burak Reis gambotu, 85
Burgaz, 416
Burhan Cahid, bk. MORKAYA, Burhan Cahid
Burhaneddin Bey, bk. TEPSİ, Burhaneddin
burjuva, 578
Bursa, 102, 288, 324, 594
Bursa Düyun-ı Umumiye Başmüdüriyeti, 397
Bursa Harir Darüttalimi, 399, 400
BUSBECQ, Ogier Ghisalin DE (1522-1592), 547
BUVA, Jules [ژول بووا] (.....-.....), 118
BUXTON, ? [بوقستون] (.....-.....), 75
Bükreş, 111, 430
Bükreş Antlaşması, 8
Bülbül kantosu, 612
Büyük Beykoz Parkı, 424
Büyük Friedrich, bk. Friedrich II (Büyük)
Büyük Mecmua, 48
Büyük Petro, bk. Petro I (Büyük)
Büyükada, 313, 341, 523, 636

C

Cadde-i Kebir, 402, 420
Caecilia (?-1954), 259, 270, 334, 335
CAİLLAUX, Joseph (1863-1944), 79, 84, 99, 106, 107, 130, 168, 201, 209, 236, 265, 281, 282, 284, 350, 368, 370, 383
CAİLLAUX, Josephine (.....-.....), 99, 142, 168, 201, 209, 236, 281, 282, 362, 368, 386, 518
Cailloil Kardeşler, 3
CALMETTE, ? (.....-.....), 79, 84, 99, 106, 107, 151, 168, 196, 204, 234, 281, 282, 362, 368, 518
Câmî (Nureddin Abdurrahman, Molla) (1414-1492), 90, 118, 119, 141, 144, 189, 190, 225, 246, 247
Camiü'l-meknûnat (? kt. Hamzavî), 564
Canavar (kt. Faruk Nafiz Çamlıbel), 49
Canik, 396
CAPUS, Alfred (1857-1922), 30, 32, 69, 84, 140, 149, 180, 191, 249, 280, 332
CARNEGİE, Andrew (1835-1919), 509, 511
Carnegie Heyeti Raporu, 79, 151, 172, 204, 513
Carnegie kitabı, 512

Carnegie Tetkikat Heyeti, 130, 509, 511, 512
Carol I (1839-1914), 32, 86, 108, 160, 182, 212, 215, 236, 256, 318, 377
Cato, 50, 66
Cavid Bey (Mehmed) (1875-1926), 65, 79, 87, 100, 128, 139, 147, 157, 194, 195, 198, 228, 238, 239, 245, 280, 287, 362, 486, 633
Cazibe-i Umumiye, 104, 114, 143, 144, 174, 182
Cebelitarık, 416
Cehennem Yolcuları (kt. Selahaddin Enis Atabeyoğlu), 46
Celal Esad, bk. ARSEVEN, Celal Esat
Celal Nuri, bk. İLERİ, Celal Nuri
Celal Sahir, bk. EROZAN, Celal Sahir
Cemal Paşa (Ahmed) (1872-1922), 74, 75, 79, 87, 151, 176, 198, 204, 237, 238, 258, 261, 267, 272, 279, 288, 297, 325, 326, 329, 331, 340, 344, 352, 639
Cemaleddin Efendi (.....-.....), 290, 345
Cemiyet-i İslamiye-i Osmaniye, 4
Cemiyet-i Tedrisiye-i İslamiye Salnamesi, 29, 139
Cemiyet-i Tedrisiye-i İslamiye, 4, 78, 80, 81, 108, 139, 193, 242
Cenab Şehabeddîn (1870-1934), 544, 568, 598, 605, 633, 636
Cenevre, 6, 129, 507, 508, 574
Cenevre Cumhuriyeti, 574
Cenevre Muahedesi, 309, 347
Cengiz Han (1167?-1227), 593
Cenk Duyguları (kt. Halid Fahri Ozansoy), 57
Cenubi Arnavutluk, 453
Ceridehane, 4
Ceride-i Havadis, 4, 5, 53
Cermen, 517, 518, 521, 522
Cermenizm, 311, 373
Cerrahpaşa Hastanesi, 395
Cevv-i Havada Seyahat (kt. Jules Verne), 429
Cevv-i Havada Seyahat Meşheri, 456
Cezayirli askerler, 316, 350
CHAMBERLAİN, Joseph (1836-1914), 32, 103, 158, 182, 210, 236, 255, 302, 384
Champs-Élysées, 456
Charlemagne (Karl I) (742-814), 608
CHOTEK, Sophie, bk. Hohenberg (Düşes, Sophie Chotek)
Chrétienne (bk. **Hıristiyan**) (destan), 608
CHURCHİLL, William (?-1846), 5
Cihad-ı Ekber Hatt-ı Hümayunu, 640
Cihan, 13
Cihannüma (kt. Kâtip Çelebi), 542
Cihannüma (Tevarih-i Âl-i Osman) (kt. Neşrî), 563
CİMCOZ, Selahaddin (1877-1947), 278, 358
Cizvitler, 542
CLARÉTİE, Jules (1840-1913), 32, 97, 156, 181, 191, 255, 268, 383
coğrafya, 71, 137, 173, 202
coğrafya-yı iktisadi, 475
coğrafya-yi sınaî ve ticarî, 405
COMTE, Auguste (1798-1857), 578
Contemporary Review, 29, 92, 141
Continental Şirketi, 418
Corcovado vapuru, 79, 151, 184, 249, 295, 357
CORNEİLLE, Pierre (1606-1684), 557, 559, 560
Correspondence European, 29, 76
Corvinus, bk. Matyas I (Corvinus)
Costanzo de Ferrara (XV. yy.), 295, 352
Créme Simon, 401
CROOKES, sir William (1832-1919), 32, 110, 161, 174, 182, 212, 269, 369
Cuma Baha-yi Düncî Efendi (Hintli) (.....-.....), 298, 352
Cumhuriyet, 3, 19
Cumhuriyet, 46, 57
cumhuriyet, 572
Cumhuriyet Üniversitesi, XI
cumhuriyet-perver, 572
cülus-i hümayun, 287, 349

Ç

Çağatayca, 593, 594
Çakal Burnu, 398
Çakıt Boğazı, 268, 340
Çakmakçılar Yokuşu, 423
Çamdeviren (Faruk Nafiz Çamlıbel), 48
ÇAMLIBEL, Fârûk Nâfiz (1898-1973), 23, 24, 35, 36, 47, 48, 49, 50, 63, 64, 66, 146, 224, 225, 226
Çanakkale, 309, 340
Çanakkale Boğazı, 320, 389, 638, 639, 640
Çatalca, 623
Çatlak Zurna (Mahmud Sadık), 53
Çekmece Gölü, 430
Çelebi Sultan Mehmed, bk. Mehmed I (Çelebi Sultan)
Çeşme balıkhanesi, 397
Çınaraltı, 57
Çil Irmak dalyanı, 398
Çin, 80, 151, 204, 234, 261, 345
Çin izcileri, 298, 353
Çingeneler, 80, 139, 168
çiniler, 280, 375
çinkografi, 41
Çinli Müslüman izciler, 302, 375
Çoban Çeşmesi (kt. Faruk Nafiz Çamlıbel), 48
Çorlulu Ali Paşa, bk. Ali Paşa (Çorlulu, Silahdar)

D

D[ـر]. B. Ö[ع]., bk. Doktor Besim Ömer yerine AKALIN, Besim Ömer
D'ESPİNE, ? (Doktor) (.....-.....), 317, 370
Dağarcık, 5
Dahiliye Nezareti, 80, 152, 220, 230, 238
Dahiliye Nezareti Teşkilatı Hakkında Nizamname, 80, 220, 230, 238
Daily Graphic, 42
Dalgalar (şi. İhsan Raif), 582
Daltaban, bk. Mustafa Paşa (Daltaban)
DALYO, ? [دالیو] (.....-.....), 551
Damad Hasan Paşa, bk. Hasan Paşa (Damad, Enişte)
Damga Başmüdüriyeti, 397
Danimarka, 71, 80, 97, 139, 149, 152, 176, 177, 186, 204, 233, 234, 245
Darıca Feneri, 523
Darphane, 397
Darü'l-Hilafe, 80
Darü'l-Hilafetü'l-Aliye Medresesi, 64, 80, 152, 193, 624
Darü't-Tıbaatü'l-Cedide, 3
Darülbedayi, 57, 122, 408, 604, 607
Darülfünun, 80, 104, 115, 152, 163, 193, 194, 204, 221, 223, 300, 346, 446, 448, 465, 497, 532
Darülfünun talebesi, 266, 267, 327
Darülfünun-ı Osmanî Eczacı Şubesi, 300, 346
Darülfünun-ı Osmanî Fünun-ı Tıbbiye Fakültesi, 300, 346
Darülfünun-ı Osmani Tıp Fakültesi, 395
Darülmuallimîn, 287, 358, 407
Darüşşafaka, 56, 78, 80, 139, 193, 242, 407
Darüşşafaka-i İnas, 81, 86, 108
Darvinizm, 578
DASTRE, Albert (1844-1917), 31, 32, 108, 125, 135, 160, 174, 182, 268, 350
DAUCOURT, ? (.....-.....), 8, 33, 103, 116, 127, 158, 210, 216, 257, 258, 259, 329, 330, 331, 351, 430, 435, 436, 637
Daü't-teşkilat (mak. Babanzade İsmail Hakkı), 266, 390
De Güjis Mağazası, 420
Débacle (Bozgun) (kt. Emile Zola), 609
Débats, bk. Journal des Débats
DEFOE, Daniel (1660?-1731), 597
Defter, bk. **Haluk'un Defteri** (kt. Tevfik Fikret)
Defter-i Hakani, 52
DELACROİX, Eugène (1798-1863), 597
DELBRÜCK, Hans (1848-1929), 30, 89, 140
Delhi, 295, 347
Deli Ozan (Faruk Nafiz Çamlıbel), 48

Della-Suda Faik Paşa, bk. Faik Paşa (Giorgio DELLA-SUDA)
Demirkapılar, 304, 371
Demokrat Parti, 47, 55
DEMOLİNS, Edmond (1852-1907), 579
Deperdussin tayyareleri, 457
Derince Askerî Karargâhı, 81, 169, 198, 205, 273, 346
Derince, 273, 346
Dersaadet, 87, 260, 262, 264, 275, 276, 291, 292, 300, 326, 329, 344, 356, 365, 381, 382, 383, 384, 387, 390, 400, 416, 420, 430
Dersaadet Bakteriyolojihanesi, 260, 381
Dersaadet Beyoğlu ve Yeniköy Daireleri Osmanlı Anonim Şirketi, 398
Dersaadet Bomonti Bira Fabrikası, 417, 422
Dersaadet Ticaret Mekteb-i Alisi, bk. Ticaret Mekteb-i Alisi
DERSAN, Kâzım Şinasi (1888-1964), 23, 24, 49, 52, 64, 115, 146, 172, 224, 244
Desastre (Felaket-i Müthişe) (kt. Margueritte Kardeşler), 609
DESCARTES, René (1596-1650), 32, 122, 165, 182, 198
despotisme, 572
DESTİNN, Emmy (Emmy KİTTL) (1878-1930), 73, 268, 365
Deutsche Bank, 119, 391, 403, 637
Deutsche Levante-Linie Hambourg, 415
Deutsche Orient Bank, 391
Deva-yı Aşk (kt. Hüseyin Suad YALÇIN), 545
Devlet Denizyolları, 46
Devlet Efendi (.....-.....), 634
Devlet Matbaası, 3
Devlet-i Osmaniye, 115, 163, 246, 295, 347, 446, 448, 540, 553, 602
Devletler Hukuku (kt. Mahmud Esad Efendi), 52
devr-i sabık, 535, 536
devr-i teceddüt, 597
Dıraç, 269, 272, 282, 291, 298, 337, 347, 380
Dıraç Limanı, 281, 337
Diadokhos Konstantinos, bk. Konstantinos I
DİAZ, Feliks (?-1922), 289, 364
Dido, 596
Dil Tekniği (kt. Haşim Nahid Erbil), 50
Dimitraki Nikolaidi, bk. NİKOLAİDİ, Dimitraki
Dinle Neyden (kt. Faruk Nafiz Çamlıbel), 48
Diran Kelekyan, bk. KELEKYAN, Diran
Direklerarası, 611, 613
Divaneliklerim (kt. Abdülhak Hamid TARHAN), 544
divan-ı ali-i askerî, 260, 281, 340, 365, 432
Divan-ı Hümayun, 600
Diyarbakır Darülmuallimîn Talebesi İzci Teşkilatı, 299, 347
Diyarbakır Darülmuallimîn talebesi, 301, 376
Dobric [دوبريج] Askerî Talimgâhı, 316, 343
Doğruyol, 312, 341
Doğu Anadolu illerinin ıslahı meselesi, 71, 72, 117, 129, 137, 185, 202, 237, 288, 375, 433, 435, 448, 449, 454, 494, 495, 637
Doksan Üç Seferi, 410
Doktor B. Ö[ع]., bk. Doktor Besim Ömer yerine AKALIN, Besim Ömer
Doktor Besim Ömer, bk. AKALIN, Besim Ömer
Doktor Fazıl Berki, bk. Fazıl Berki (Doktor)
Doktor Kırımî Aziz Bey, bk. Aziz İdris Bey (Kırımi)
Doktor Nuri Bekir, bk. Nuri Bekir (Doktor)
Dolmabahçe, 277, 295, 328, 383
domdom kurşunları, 316, 318, 381, 389
Don Juan'ın Sandalı (La Barque du Don Juan) (Eugène Delacroix), 597
Donanma Cemiyeti, 87, 122, 424, 425, 604, 607
Donanma Cemiyeti tiyatro heyeti, 607

Donanma, 424
Donanma Müneccimi, 424
Donetsk, 477
DOUMERGUE, Gaston (1863-1937), 265, 350
DOYLE, sir Arthur Conan (1859-1930), 94
DÖBRE, İvun [ایوون دوبره] (.....-.....), 107, 160, 191, 231, 253, 266, 368, 649
DÖLOSEN, ? [دولوسن] (.....-.....), 299, 389, 646
DÖNEVAYEL, Matthieu [ماتیو دونوآیل] (.....-.....), 32, 99, 157, 181, 191, 275, 350
DÖPERERA, ? [دوپه ره را] (.....-.....), 31, 37, 112, 134, 218
Dresden, 423
Dresden kruvazörü, 316, 380
DUBAYE, Albert, 4
DUFOUR, Guillaume Henri (1787-1875), 317, 371
DUMAS fils, Alexandre (1824-1895), 31, 37, 54, 118, 134, 218, 577
DUNANT, Henry (1828-1910), 317, 371
Durak Reis gambotu, 85
DURAN, Faik Sabri (1882-1943), 42
dünyanın en büyük köprüsü, 263, 332
DÜPİK, Ardan [آردان دوپیك] (.....-.....), 616
Düşes de Hohenberg, bk. Hohenberg (Düşes, Sophie Chotek)
Düşmüş (hik. Mehmed Rauf), 54
düvel-i muazzama, 87, 429, 432, 435, 437, 451, 454, 518
Düyun-ı Mübeddele-i Muvahhade tahvilatı, 398
Düyun-ı Mübeddele-i Muvahhade-i Osmaniye kuponu, 399
düyun-ı Osmaniye, 487
Düyun-ı Umumiye İdaresi, 27, 396, 397, 398, 399, 400

E

Ebu Nüvas (747?-813?), 567
Ebü'l-Velid (.....-.....), 567
Ebülfeth El-Basit (.....-.....), 567
Edebi Mecmua, 48
edebiyat, 50, 58, 65, 82, 123, 124, 139, 146, 165, 166, 174, 175, 182, 185, 188, 189, 190, 191, 192, 229, 232, 247, 251, 545, 556, 558, 559, 560, 566, 567, 568, 569, 570, 576, 582, 588, 590, 591, 592, 595, 596, 598, 604, 608, 609, 610, 615, 618
edebiyat tarihi, 590
Edebiyat ve Hukuk (mak. Hüseyin Cahid), 17
Edebiyatçılar Geçiyor (kt. Halid Fahri Ozansoy), 57
Edebiyat-ı Cedide, I, II, XI, 1, 17, 34, 35, 54, 123, 403, 559, 568, 570, 588, 590, 598, 605, 625, 636
edebiyat-ı kadime, 592
Edebiyat-ı Osmaniye Tarihi (Mehmed Fuad Köprülü), 564
edebiyat-ı Osmaniye, bk. Osmanlı edebiyatı
Edebiyat-ı Umumiye, 36, 48
Edhem Paşa (İbrahim) (1844-1909), 509
Edirne (Edrenus), 8, 263, 310, 348, 374, 396, 397, 552
Edirne vakası, 601, 602
Edirnekapısı, 296, 358
Edremit Pazarı, 418
Edremit uçağı, 638
Edremitliler, 638
Edrenus, bk. Edirne (Edrenus)
EDVARS, Emil [امیل ادوارس] (.....-.....), 31, 37, 88, 133, 217
Edward VIII (Prens de Gal) (1894-1972), 93, 155, 207, 215, 235, 260, 356
Eflak Boğdan, 550
Eflatun, bk. Platon (Eflatun)
Efsaneler (kt. Halid Fahri Ozansoy), 57
Efteni Gölü, 396
Efzunlar, 509
Ege Denizi (bk. Adalar Denizi), 117, 448, 449, 452
Ehram, 106, 159

Eitel Friedrich (Prenses) (.....-.....), 259, 270, 334, 335
Eitel Friedrich de Prus (.....-.....), 259, 270, 334, 335
Ekmek ve Mamulat-ı Dakikiye Şirket-i Sınaiyesi, 398
Ekrem Bey, bk. Recaizade Mahmud Ekrem
Ekrem Bey ve Servet-i Fünûn (mak. Mehmed Rauf), 28
Ekrem Fazıl (.....-.....), 23, 24, 49, 64, 146, 197
Ekrem Hayri Bey (Doktor) (.....-.....), 408
El-Ceride, 29, 104, 143
Elçiler Konferansı, 9, 68, 69, 637
elektrik, 291, 292, 293, 379, 381, 382, 383, 400
Elektrik Alat ü Edevat-ı Muhtelifesi Sergisi, 291, 292, 381, 382, 383, 425
elektrikli tramvay, 269, 348
Eleni (.....-.....), 612, 613
Elhan-ı Vatan (kt. Faik Ali OZANSOY), 546
El-Hilâl, 26, 29, 72, 84, 114, 137, 140, 144
Elimle Seçtiklerim (kt. Faruk Nafiz Çamlıbel), 48
Elisabeth (1876-1965), 318, 355
ELİZ, Mark [مارق نه لیز] (.....-.....), 31, 131, 136
Ellis İsland, 280, 336
ELLİSON, ? (.....-.....), 102, 142, 191, 210, 222, 229, 265, 332
El-Muid, 29, 104, 143
elsine-i Turaniye, 594
Emanuel Karasu Efendi, KARASU, Emanuel
Emin Refik (.....-.....), 25, 324
Eminönü, 483
Emir Süleyman (Çelebi), bk. Süleyman Şah (Şahçelebi)
Emir Süleyman (Şehzade) (1377-1410), 562, 564
EMMİCH, ? (General) (.....-.....), 310, 323, 361
Emniyet-i Umumiye, 300, 345
Emperyalizm, 69
Empires of Ireland, 82, 152, 184, 205, 297, 336
empresyonist, 583
EMRE, Ahmed Cevad (1887-1961), 408
Emrî, bk. Emrullah Efendi (Emrî)
Emrullah Efendi (Emrî) (1858-1914), 32, 101, 158, 181, 190, 210, 232, 239, 255, 277, 307, 361, 370, 532
Encümen-i Daniş, 4
Endam Aynası (tef. Selahaddin Enis Atabeyoğlu), 46
Enderun Tarihi, bk. **Tarih-i Atâ (Enderun Tarihi)**
Enez, 397
Enez dalyanları, 396, 397
Enez gölü, 396
Enver Paşa (1881-1922), 32, 82, 89, 105, 152, 154, 170, 178, 181, 205, 206, 227, 238, 267, 271, 272, 329, 330, 352, 637, 639, 640
Epir, 75, 82, 150, 152, 169, 203, 205, 234, 518
Epir Hükümet-i Muvakkatesi, 291, 349
ERBİL, Haşim Nahid (.....-.....), 23, 24, 37, 38, 39, 50, 51, 64, 65, 66, 146, 147, 172, 175, 188, 190, 193, 194, 197, 199, 219, 233, 240, 241, 242, 244, 245, 251, 254, 591, 621, 624
Ergeri metropoliti, 291, 349
Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Dairesi Birinci Şubesi, 411
Erkân-ı Harbiye-i Umumiye, 411
Ermeni (Ermeniler), 2, 43, 51, 82, 102, 113, 139, 144, 171, 403, 433
Ermeni alfabesi, 13
Ermeni Edebiyatı Numuneleri (kt. S[س]. Sirens Efendi), 27, 403
Ermenice, 5, 403
Ernst-August (Braunschweig-Luneburg dükü, Cumberland dükü) (1887-?), 259, 270, 334, 335, 345
EROZAN, Celâl Sahir (1883-1935), 23, 35, 36, 39, 66, 132, 147, 224, 226, 406, 546, 588, 590

Er-reyü'l-âmm, 29, 101, 142
Ertuğrul, 29, 102, 142
Ertuğrul Gazi (XIII. yy.), 268, 385, 563
ERTUĞRUL, Muhsin (1892-1979), 422
Ertuğrul Muhsin Bey, bk. ERTUĞRUL, Muhsin
Ertuğrul tabyası, 640
Ertuğrul tayyaresi, 112, 279, 326, 327, 328, 637
Erzurum, 59, 414
Erzurum Atatürk Üniversitesi, 46
Erzurum Hanı, 394
Esad Efendi (Şehrizade) (.....-.....), 602
Esad Paşa (Toptani) (1862-1919), 269, 281, 330, 337, 497
Esad Şerafeddin (.....-.....), 300, 346
esirler, 318, 389
Eski Galata (kt. Celâl Esad Arseven), 29, 136
Eski Gediz, 398
Eski Heidelberg (kt. Wilhelm Forster), 122, 604, 606
Eski İstanbul (kt. Celâl Esad Arseven), 26, 29, 83, 139
eski Latin edebiyatı, 596
Eski Menderes, 397
eski Türkçe, 592, 593, 594
eski Yunan edebiyatı, 596
Eski Yunan, 122, 407
Eskişehir, 268, 340
Espringer Biraderler, 423
Esseyid Mehmed Vecih Geylanî Efendi, bk. Mehmed Vecih Geylanî (Esseyid)
Eştayn, 419
eşya-yı ticariye, 280, 346
Études Sur le Combat (Harbe Dair Tetkikat) (kt. Ardan Düpik), 616
Evkaf Müzesi, 83, 86, 152, 205, 229, 287, 349
Evrak-ı Eyyam (kt. Cenab Şehabeddin), 570
Evrak-ı Perişan (kt. Namık Kemal), 29, 119, 145
Eylül (kt. Mehmed Rauf), 27, 54, 403, 545

F

FABER, ? [فابر] (.....-.....), 284, 383
Faber Kurşunkalem Fabrikası, 83, 152, 205, 238, 251
FAGUET, Émile (1847-1916), 31, 39, 125, 135, 556, 558, 560, 571, 576, 578
Fağfur, 46
Fahişe (oyun ?), 421, 422
Fahreddin (.....-.....), 40
Fahreddin Bey (.....-.....), 32, 83, 152, 181, 186, 205, 238, 289, 368
Fahri Paşa (?-1914), 32, 83, 152, 181, 205, 238, 255
Faik Ali, bk. OZANSOY, Faik Ali
Faik Paşa (Giorgio DELLA-SUDA) (1831-1913), 308, 353
Faik Sabri, bk. DURAN, Faik Sabri
FALKENHAYN, Erich VON (1861-1922), 269, 334
Fani Teselliler (kt. Faik Ali OZANSOY), 546
Farsça (Farisi), 108, 143, 529, 532, 533, 534, 549, 568, 592
Faruk Nafiz, bk. ÇAMLIBEL, Faruk Nafiz
Fas, 83, 152, 205, 227, 254, 283, 349, 473, 486
Faterland vapuru, 290, 348
Fatih, bk. Mehmed II (Fatih Sultan)
Fatih Camii, 52, 296, 297, 352, 383
Fatih Meydanı, 111, 283, 328
Fatih Sultan Mehmed dretnotu, 83, 86, 152, 184, 205, 238
Fav, 639
FAVRE, Camille (.....-.....), 317, 370
Faydalı Hikâyeler (kt. Ahmed Hidayet Reel), 57
Fazıl Ahmed, bk. AYKAÇ, Fazıl Ahmed
Fazıl Berki (Doktor) (.....-.....), 23, 24, 49, 50, 64, 66, 147, 194
Febüs (Phebus) Efendi, bk. TARKULYAN, Bogos
Fecr-i Âti, I, II, XI, 1, 18, 34, 35, 50, 65, 123, 568, 590, 599, 625

Felaket-i Müthişe (Desastre) (kt. Margueritte Kardeşler), 609
Felemenk, 288, 375, 495
Felemenk izcileri, 298, 349
Felemenk müstemlekâtı, 494
felsefe, 83, 122, 123, 135, 152, 197, 218, 556, 577, 578, 621, 623
Felsefe-i Müsbete Dersleri (Pozitif Felsefe Dersleri – Cours de Philosophie Positive) (kt. Auguste COMTE), 572
Femina, 29, 100, 142
Fenari Mehmed Şemseddin (Molla Fenari) (1350-1430), 594
Fener, 296, 384, 550
Fenerbahçe, 286, 369
fenn-i menafiü'l-aza, 262, 348
fenn-i mihaniki, 400
fenni romanlar, 429
fenn-i viladet, 292, 349
Ferda-yı Garam (kt. Mehmed Rauf), 54, 545
Ferdi ve Şürekâsı (kt. Halid Ziya Uşaklıgil), 544
Ferdinand (1861-1948), 44, 96, 433, 512
FERDİNAND, ? (.....-.....), 402
FERDİNAND DAVİD, ? (.....-.....), 265, 350
Ferhad (Hasanbeyzade) (.....-.....), 418
Ferheng-i Şuuri (kt. Şuuri Hasan), 542
Ferid Bey, bk. Ferid Hasan
Ferid Hasan (1871-1918), 532
Feridun Necdet (.....-.....), 23, 24, 37, 50, 66, 147, 219
Feriköy Mezarlığı, 46
Feriköyü, 422
FERRİÈRE, ? (Doktor) (.....-.....), 317, 370
Ferruh Yusuf Efendi (Loncalı Hacı) (.....-.....), 298, 352
Fesa Bey (.....-.....), 257, 330
Fethi Bey (Tayyareci) (1891-1914), 32, 33, 83, 96, 106, 111, 114, 152, 159, 181, 198, 211, 213, 215, 216, 244, 256, 257, 258, 261, 263, 272, 273, 277, 278, 279, 283, 324, 325, 326, 327, 328, 345, 349, 358, 370, 374, 375, 436
Feyzullah Efendi (Seyit) (1638-1703), 601
Feyzullah Efendi vakası, bk. Edirne vakası
Fıkıh Usulü (kt. Mahmud Esad Efendi), 52
Fırat, 298, 349
Fifi, bk. ÖZGÜRAR, Fifi
Figaro, 29, 74, 76, 79, 84, 99, 106, 107, 138, 281, 282, 362, 368
Fikret, bk. Tevfik Fikret
Fikret Rıza Bey (.....-.....), 633
Filibe İslam Hastanesi, 259, 349
Filipin ahalisi, 283, 336
Filipin Cezairi, 283, 336
Filistin, 84, 133, 140, 196, 246, 254, 268, 349
Fincancılar, 400
Fince, 593
Finlandiya, 52, 97, 115, 162, 199, 254, 260, 349
Finva [فینوا], 593
Firaki (.....-.....), 594
Firar (kt. Tahsin Nahid), 546
Firdevsi (934?-1020), 567, 608
Firide Nisvarte [فریده نسوارته], 29, 90, 140
Firuzağa, 634
fizyoloji, 120, 135, 173, 174, 253, 578
FLAUBERT, Gustave (1821-1880), 576
Floransa, 265, 296, 353, 360
Florinalı Kâzım (.....-.....), 23, 24, 28, 35, 50, 66, 147, 226
fonendoskop, 295, 360
Fontainebleau, 285, 350
FORMON, Maksim [ماقسیم فورمون] (.....-.....), 31, 37, 125, 136, 218
FORNE, ? [فورنه] (.....-.....), 31, 110, 134
FORSTER, Wilhelm (.....-.....), 606
FORSTNER, ? VON [فورستنر] (.....-.....), 269, 365
Fortnightly Review, 29, 141

FOULİN, ? (General) (.....-.....), 302, 375
FRANCE, Anatole (1844-1924), 72, 149, 191, 202, 265, 365
France gemisi, 81, 286, 287, 343, 344, 350
Fransa, 3, 4, 8, 30, 44, 65, 75, 77, 78, 79, 84, 85, 86, 87, 92, 94, 95, 96, 99, 100, 102, 103, 106, 107, 112, 128, 130, 140, 146, 147, 151, 152, 154, 155, 160, 168, 175, 177, 186, 195, 196, 204, 205, 207, 208, 212, 228, 233, 234, 235, 236, 245, 250, 254, 257, 263, 265, 269, 275, 280, 282, 284, 285, 286, 287, 297, 305, 307, 315, 316, 318, 322, 323, 329, 332, 338, 350, 351, 362, 365, 370, 378, 379, 380, 383, 389, 429, 441, 444, 456, 457, 486, 487, 517, 519, 547, 548, 549, 550, 556, 566, 579, 597, 605, 606, 609, 615, 638, 639, 640
Fransa Erkân-ı Harbiye-i Bahriyesi Tetkik-i Ebhar ü Sevahil Şubesi, 51
Fransa izcileri, 298, 350
Fransa matbuatı, 454, 518
Fransa Sefareti, 257, 262, 329, 330, 418
Fransa Tarih-i Edebiyatı (Fransız Edebiyatı Tarihi - Histoire de la Littérature Française) (kt. Desire NİSARD), 559
Fransa Tıp Akademisi, 110, 268, 350
Fransa'nın Bahr-i Sefit Filosu, 260, 262, 326, 329
Franses zırhlısı, 281, 337
Fransız (Fransızlar), 8, 30, 34, 43, 74, 76, 84, 87, 88, 90, 97, 102, 105, 107, 116, 141, 142, 177, 178, 187, 211, 227, 228, 258, 263, 270, 285, 307, 311, 314, 316, 317, 318, 320, 321, 333, 344, 350, 351, 367, 380, 385, 386, 389, 430, 440, 441, 478, 521, 536, 547, 549, 579, 592, 608, 609
Fransız Akademisi, 69, 84, 268, 274, 280, 332, 349, 383, 547
Fransız askerleri, 81
Fransız Donanması, 640
Fransız Edebiyatı Tarihi, bk. **Fransa Tarih-i Edebiyatı (Fransız Edebiyatı Tarihi - Histoire de la Littérature Française)**
Fransız edebiyatı, 37, 609
Fransız esirleri, 322, 343
Fransız gazeteleri, 112, 449
Fransız heyet-i askeriyesi, 439, 440
Fransız izcileri, 301, 351
Fransız jandarma zabitleri, 283, 326
Fransız matbûatı, 440
Fransız orduları, 89
Fransız savaş gemileri, 639
Fransız Sosyalist Partisi, 638
Fransız tayyarecileri, 103, 430
Fransız üsleri, 638
Fransızca, XIV, 4, 5, 13, 17, 21, 28, 30, 59, 74, 103, 125, 138, 283, 349, 404, 405, 421, 467, 474, 475, 491, 508, 511, 528, 574, 587, 593, 606, 607
Fransızca İbtida ve İntiha Edatları (kt. Abdülgani Seniyy Yurtman), 60
Fransızca İstanbul Gazetesi, bk. İstanbul
Fransızca mecmualar, 29
Fransuva Ferdinand von Habsburg (1863-1914), 32, 73, 78, 87, 121, 164, 179, 182, 215, 237, 260, 261, 299, 337, 338, 339, 378, 638
Fransuva Joseph I (1830-1916), 298, 305, 338
FRIS, R. (.....-.....), 279, 368
Friedrich II (Büyük) (1712-1786), 32, 68, 148, 180, 214, 233, 245
Friedrich Karl de Hessen (.....-.....), 270, 334
Friedrich Karl de Hessen (Prenses) (.....-.....), 270, 334
Friedrich-Wilhelm (Kronprinz) (1882-1951), 259, 314, 318, 335, 380
Fruziniski [فروزینیسکی] (.....-.....), 542
Fuad Bey (.....-.....), 300, 345

Fuad Bey, bk. KÖPRÜLÜ, Mehmet Fuat
FURNİYE, ? (.....-.....), 402
FURNİYE, Leon (.....-.....), 402
futbol, 85, 86, 153, 205, 243
futbolcular, 286, 369
Fuzûlî (Mehmed) (1495-1556), 567, 594
Füyuzat-ı Mıknatisiye (kt. İbrahim Müteferrika), 542

G

Gabilla, 401
Galata, 62, 136, 228, 231, 243, 244, 259, 269, 275, 279, 332, 348, 368, 384, 393, 419, 483, 484
Galata Borsa Hanı, 269, 355
Galata Ecnebi Postaneleri, 315, 388
Galata Rıhtımı, 307, 388
Galata Rüsumat Dairesi, 297, 351
Galatasaray, 76, 198, 250, 276, 285, 286, 344, 360, 369
Galib Kadri (Mahmud Sadık), 53
Galib Kemalî Bey, bk. SÖYLEMEZOĞLU, Galib Kemali
Galiçya Cephesi, 42
gambot, 297, 350, 351
Garbi Anadolu, 449
Garp, 65, 131, 147, 167, 183, 244, 247, 254, 255, 431, 465, 469, 473, 512, 556, 559, 566, 579, 590, 604, 606
Garp akvamı, 608
Garp lisanları, 592
Garp medeniyeti, 437
Gaspıralı İsmail Bey (İsmail GASPIRANSKİ) (1851-1914), 32, 101, 101, 158, 181, 210, 254, 255, 320, 364, 639
GAUSS, Carl Friedrich (1777-1855), 528
GAUTİER, Alfred (.....-.....), 317, 370
Gazette Française de Constantinople, 4
Gazi Ahmed Muhtar Paşa, bk. Ahmed Muhtar Paşa (Gazi)
Gazi Muhtar Paşa, bk. Ahmed Muhtar Paşa (Gazi)
Gazi Osman Paşa (bk. **Kanlı Plevne Muharebesi**) (oyun), 422
Gedayi (.....-.....), 594
Gedikpaşa, 546
Gediz nehri, 398
Gel Gidelim (şi. İhsan Raif), 582
Gelenbevizade Said Bey, bk. Said Bey (Gelenbevizade)
Gelibolu, 67, 147, 183, 245, 309, 351, 602
Gelibolulu Âli (Mustafa) (1541-1600), 564
Genç Günler (şi. İhsan Raif), 584
Genç Kız Kalbi (kt. Mehmed Rauf), 54, 545
Genève (Cenevre), 508, 574
Genève (Cenevre) Cumhuriyeti, 574
George V (1865-1936), 286, 356
GEORGEOVİTCH, ? (.....-.....), 280, 371
GÉRARD, Rosemonde (.....-.....), 77, 124, 286, 350
GERARDİN, ? (.....-.....), 548
Germandrée, 401
Germandrée Lavantaları, 401, 402
Germen siyaseti, 448
Germiyan, 564
Germiyan Beyliği, 563
Germiyanlılar, 564
Germiyanoğulları, 564
GERSON, sir Edward (.....-.....), 284, 356
Geyve, 562
GİBB, Elias John Wilkinson (1857-1904), 564
GİERS, ? (Kont) (.....-.....), 640
Giornale d'İtalia, bk. İl Giornale d'İtalia
Girit, 54
Givet, 321, 339
GİVİNER, Arthur VON [آرتور فون غيوينر] (.....-.....), 30, 90, 140
Gize [كيزه], 30, 82, 139
Gnome motorları, 457

GOBER, Ernest [ارنست غوبه ر] (.....-.....), 31, 37, 110, 134, 218
Goeben (Yavuz), 85, 114, 130, 140, 153, 162, 170, 177, 179, 184, 214, 291, 293, 295, 305, 323, 335, 352, 377, 387, 523, 524, 638, 639
GOETHALS, George Washington (1858-1928), 106, 159, 211, 250, 288, 367
GOETHE, Johann Wolfgang VON (1749-1832), 566
GOLTZ, Colmar VON DER (Paşa) (1843-1916), 30, 114, 144, 170, 441
GOREMİYKİN, İvan Loginaviç (1840-1917), 32, 108, 160, 182, 212, 236, 278, 370
Gökbayrak Altında Milli Faaliyet (kt. Osman kemal Hatif), 56
Göksu Deresi, 289, 359
Gölek, 397
Gölek dalyanı, 397
Gönülden Gönüle (kt. Faruk Nafiz Çamlıbel), 48
GÖREN, Naim (.....-.....), 43
Gözlerin (şi. İhsan Raif), 586
Gözyaşları (kt. İhsan Raif), 27, 39, 46, 62, 145, 190, 221, 251, 404, 580, 581, 583, 584, 585, 586, 587
Grand Revue, 29, 102, 142
güç dernekleri, 34, 413
Gülen Adam (L'homme Qui Rit) (hik. Victor Hugo), 597
Gülhane Parkı, 85, 87, 153, 199, 206, 243, 303, 312, 342, 366, 371, 373
Gülhane Rüştiyesi, 52
Gülhane Seririyat Hastanesi, 408
Gülnihal vapuru, 309, 366
Gülşen-i Hulefa (kt. Nazmizade Hüseyin), 542
Gümrük Osmanlı tahvilatı, 393
gümrük rüsumu (gümrük vergileri), 113, 162, 187, 195, 213, 240, 246, 639
Gün Dönerken (şi. İhsan Raif), 585
Güvercinler (hik. Jean Vineu), 274, 385
Güzelce Hisar, 296, 352

H

H[ـا]. Şahrikyan Efendi, bk. ŞAHRİKYAN, H[ـا].
Habeş, 265, 332, 352
Habeşistan, 297, 352
Habibullah Han, 264, 332
Hac Yolunda (kt. Cenab Şehabeddin) 544
Hace, bk. Hace Ataullah Kirmânî
Hace Ataullah Kirmânî (.....-.....), 567
Hacı Zihni Efendi, bk. Zihni Efendi (Mehmed, Hacı)
Hadımköy, 309, 340
Hadika-i Meşveret İdadisi, 47
Hadramutlu Şeyh Salim Efendi, bk. Salim Efendi (Hadramutlu Şeyh)
Hafiz Süleyman (Doktor) (.....-.....), 300, 346
Haile İçin Kahraman (kt.? Haşim Nahid Erbil), 619
Hakani (1126-1199), 567
Hakimiyet-i Milliye, 58
Hakkı Bey (Yazıcızade) (.....-.....), 638
Hakkı Tahsin (.....-.....), 23, 24, 37, 50, 66, 147, 197, 219
Halacyan Efendi (.....-.....), 278, 330
Halebü'ş-şehba, 600
Halepli Mustafa Naîmâ Efendi, bk. Naîmâ (Mustafa)
Haliç, 88, 153, 184, 206, 243, 296, 381
Halid Fahri, bk. OZANSOY, Halid Fahri
Halide Edib, bk. ADIVAR, Halide Edib
halife-i İslam, 623
Halil Bey (.....-.....), 111, 290, 363
Halil Halid Bey (Çerkesşeyhizade) (?-1934), 88, 153, 186, 206, 254, 295, 347
Haluk, 544
Haluk'un Defteri (kt. Tevfik Fikret), 544
Hambourg America Alman Seyr-i Sefain Şirketi, 290, 348
Hambourg America Linie, 93, 284, 335, 416

Hamburg, 415, 416
Hamburger Nachrichten, 29, 85, 140
Hamid, bk. TARHAN, Abdülhak Hâmid
Hamid-i Sani, bk. Abdülhamid II (Sultan)
Hamidiye Mektebi şakirdanı, 304, 341
Hamidullah Han (.....-.....), 295, 347
HAMMER-PURGSTALL, Joseph Freiherr VON (1774-1856), 593
Hamse-i Nizami, 564
Hamzaname (kt. Hamzavî), 564
Hamzavî (XIV. yy.), 32, 67, 180, 563, 564, 565
Han Duvarları (kt. Faruk Nafiz Çamlıbel), 48
Hanaki Kahvesi, 44
Hande-i Osmani, 614
hanedan-ı Osmanî, 409
Hanımlar Arasında (kt. Mehmed Rauf), 54
Hannibal (M.Ö. 247-M.Ö. 183), 507
HANOTAUX, Gabriel (1853-1944), 30, 74, 76, 138
HANZADYAN, Zadik (.....-.....), 24, 51, 60, 66, 131, 147, 183, 263, 378
Harar, 297, 352
Hararlı Hacı Abdülkadir Bavezir Efendi, bk. Abdülkadir Bavezir Efendi (Hararlı Hacı)
Harbe Dair Tetkikat (Études Sur le Combat) (kt. Ardan Düpik), 616
Harb-i Umumi, bk. Birinci Dünya Savaşı
Harbiye Nezareti Dairesi, 311, 343
Harbiye Nezareti Meydanı, 310, 323, 361
Harbiye Nezareti, 7, 34, 89, 96, 154, 170, 178, 181, 206, 238, 263, 267, 285, 327, 350, 374, 408, 411, 412, 413, 414
Hareket Ordusu, 93
Harf İnkılâbı, I, II, XI
Hariciye Basın Yayın Müdürlüğü, 57
Hariciye Tercüme Kalemi, 59
Hariciye, 474
Haristan ve Gülistan (kt. Ahmed Hikmet Müftüoğlu), 545
Haroko (?-1914), 32, 97, 156, 181, 208, 215, 235, 255, 288, 384
harp, 58, 65, 70, 73, 73, 80, 81, 82, 84, 89, 90, 97, 101, 109, 112, 123, 124, 132, 140, 140, 141, 142, 146, 150, 150, 152, 154, 154, 160, 162, 165, 169, 170, 172, 175, 175, 176, 176, 177, 177, 178, 178, 179, 180, 188, 189, 192, 196, 197, 200, 203, 205, 206, 206, 215, 227, 232, 234, 235, 235, 236, 238, 242, 247, 249, 250, 251, 266, 281, 305, 307, 310, 311, 314, 316, 318, 333, 338, 340, 341, 350, 373, 379, 379, 380, 383, 389, 412, 618
harp balonları, 307, 335
Harp Dönüşü (kt. Burhan Cahid Morkaya), 55
harp gemisi, 307, 345
Harpagon (ki. Molière: Cimri), 577
Hasan Bey (Priştineli) (.....-.....), 281, 337
Hasan Fehmi (?-1909), 6
Hasan Paşa (Damad, Enişte) (?-1713), 601, 602
Hasan Rıza (Üsküdarlı) (.....-.....), 40
Hasan Sabri Bey (İbnülali) (.....-.....), 67
Hasan Saib (.....-.....), XV, 21, 23, 24, 51, 66, 147, 175, 185
Hasan Tahsin (Aynizade) (1877-1962), 64
Hasanbeyzade Tarihi (kt. Hasanbeyzade Ahmed Paşa), 601
Hasbihal-i Edebî (mak. Haşim Nahid Erbil), 588
Hasırcılar, 423
Hasköy, 3
hastabakıcılar, 268, 322, 333, 352
Haşim Nahid, bk. ERBİL, Haşim Nahid
havacılık, 74, 98, 112, 127, 215
Haver, 29, 108, 143
Hayal İçinde (kt. Hüseyin Cahid Yalçın), 544
Hayâlî Bey (Mehmed) (?-1557), 594
Hayat, 48, 57

Hayat-ı Hakikiye Sahneleri (kt. Hüseyin Cahid Yalçın), 544
Hayat-ı Muhayyel (kt. Hüseyin Cahid Yalçın), 544
Haydar Efendi (Konyalı Hacı) (.....-.....), 298, 352
Haydarpaşa, 417, 484
Haydarpaşa İskelesi, 483
Haydarpaşa Rüsumat Dairesi, 304, 352
Hayri Efendi (Mustafa) (1867-1927), 32, 101, 182, 280, 328
Hayriye Dilber (.....-.....), 395
Hayvanat Bankası, 273, 377
hazine-i âmire, 540
Hazine-i Fünûn, 60, 633
Hazine-i Hassa Nezareti, 47
Hazret-i Fatih, bk. Mehmed II (Fatih Sultan)
Hazret-i Peygamber, bk. Muhammed (Hz.)
hece ölçüsü, 36, 48, 57, 60, 66, 68, 132, 581, 582, 619
hecenin beş şairi, 48, 57
Heidelberg, 606
Heinrich de Prus (.....-.....), 270, 334
Heinrich de Prus (Prenses) (.....-.....), 270, 334
Helene, 596
HELFFERİCH, Karl (1872-1924), 27, 31, 55, 70, 119, 132, 134, 403
Hella kruvazörü, 315, 344
hendese, 527, 530
HERİNGEN, ? VON (General) [هه رینکن] (.....-.....), 314, 368
Herts Magazine [هه رتس مغازین], 29, 71, 81, 102, 109, 137, 139, 142, 143
hesap, 529
Heybeliada, 91, 105, 154, 170, 184, 200, 207, 316, 379
Heyecan ve Sükûn (kt. Faruk Nafiz Çamlıbel), 48
Heyet-i Askeriye Meselesi, 91, 154, 170, 186, 207
Heyet-i Vükela, 7
Hezaran Caddesi, 419
Hıfzısıhha-i Hüsn Müessesesi, 402
hıfzısıhha-i umumiye, 292, 349
Hıristiyan, 494
Hıristiyan (Chrétienne) (destan), 608
Hıristiyan âlemi, 551
Hızır Reis gambotu, 85
Hicaz, 413
Hicranlar (kt. Tahsin Nahid), 546
hikmet-i tabiiye, 532, 578
hilafet, 409, 410
Hilâl-i Ahmer (Kızılay), 24, 32, 34, 35, 45, 49, 58, 61, 62, 63, 64, 66, 68, 87, 91, 101, 105, 114, 123, 125, 141, 145, 146, 147, 148, 154, 159, 162, 165, 166, 172, 178, 179, 193, 207, 214, 215, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 240, 244, 246, 247, 252, 276, 292, 295, 297, 308, 309, 310, 312, 313, 317, 318, 319, 320, 340, 341, 342, 343, 347, 348, 349, 351, 352, 353, 354, 366, 376, 384, 390, 415, 500, 584
Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Hanımlar Merkezi, 318, 366
Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Merkez-i Umumisi, 320, 376
Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Salnamesi, 29, 91, 141
Hilâl-i Ahmer Darüssanaası, 105, 159, 179, 222, 224, 318, 319, 353, 366
Hilâl-i Ahmer Hastanesi, 309, 310, 348, 351, 376
Hilâl-i Ahmer İdare-i Merkeziyesi, 320, 347
Himaye-i Hayvanat Cemiyeti, 102, 284, 385
HİNDENBURG, Paul VON BENECKENDORFF UND VON (1847-1934), 32, 85, 153, 177, 181, 205, 315, 317, 318, 334, 351, 387, 389, 639
Hindistan, 88, 91, 92, 104, 141, 153, 178, 186, 206, 207, 221, 235, 254, 261, 268, 272, 295, 332, 347, 354, 372
Hindistan-ı Felemenkî, 494, 495
Hindistan-ı Garbi, 494
Hint, 141, 272, 372, 436

Hint edebiyatı, 594
Hint mecmuaları, 29
Hintli Cuma Baha-yi Dünci Efendi, bk. Cuma Baha-yi Dünci Efendi (Hintli)
Hintli Hacı Seyfullah Efendi, bk. Seyfullah Efendi (Hintli Hacı)
Hintli Hacı Sultan Efendi, bk. Sultan Efendi (Hintli Hacı)
Hisar, 57
Hive, 92, 154, 181, 207, 254, 255, 260, 354
Hive Hanlığı, 92
Hizmet, 54
HOFF, Nicolas (.....-.....), 71, 288, 375
Hohenberg (Düşes, Sophie Chotek) (.....-.....), 32, 261, 299, 337, 338, 339, 378
Hohenzollern ailesi, 310, 355
HOLDERMAN [هولده رمان], ? (.....-.....), 542
Hollanda, 425
Home Rule, 92, 154, 207, 235
Homeros (M. Ö. IX. yy.), 608
Horasan, 594
HÖTZENDORF, Franz (Kont Conrad VON) (1852-1925), 315, 338
HUERTA, Victoriano (.....-.....), 289, 363
HUGO, Victor Marie (1802-1885), 566, 597, 609
hukuk, 623
Hukuk Fakültesi, 42, 52
hukuk-ı beyne'd-düvel, 453
HULÇ, ? (.....-.....), 400
Hull, 311, 356
Hulusi Bey (.....-.....), 300, 346
Hulusi Bey (.....-.....), 305, 331
Humayunnâme (kt. Ali Çelebi), 595
Humbaracı Ahmed Paşa, bk. Ahmed Paşa (Humbaracı)
Hunter Sokağı, 275, 348
Hurşidpaşazade Mahmud (.....-.....), 23, 24, 35, 51, 66, 67, 122, 147, 226, 525
HÜBNER, Edgar (.....-.....), 26
Hükümet-i Osmaniye, 86, 87, 92, 141, 154, 155, 170, 172, 178, 184, 186, 193, 195, 207, 259, 260, 274, 283, 305, 306, 308, 326, 354, 355, 364, 367, 368, 377, 437, 440, 444, 448, 449, 451, 495, 638
Hürriyet, 5
Hürriyet Heykeli, 258, 386
Hüseyin Cahid, bk. YALÇIN, Hüseyin Cahid
Hüseyin Daniş, bk. PEDRAM, Hüseyin Daniş
Hüseyin Fahri Paşa (.....-.....), 288, 344
Hüseyin Haki Efendi (.....-.....), 302, 373
Hüseyin Kemaleddin (Doktor) (.....-.....), 300, 346
Hüseyin Paşa (Amcazade) (1644-1702), 600, 601, 602
Hüseyin Siret, bk. ÖZSEVER, Hüseyin Siret
Hüseyin Suad, bk. YALÇIN, Hüseyin Suad
Hüsnîbeyzadeler, 421
Hüsnü Efendi (Yüzbaşı) (1844-1896), 40
Hüsran (şi. İhsan Raif), 587
Hüsrev ü Şirin (kt. Şeyhi), 594

I

Irak, 298, 355
Isparta Kule, 309, 340

İ

İBAÑEZ, Blasco, bk. BLASCO İBAÑEZ, Vicente
İbni Hatib (.....-.....), 567
İbnülali Hasan Sabri Bey, bk. Hasan Sabri Bey (İbnülali)
İbnülarif Nizameddin (.....-.....), 3, 23, 24, 38, 52, 67, 68, 147, 148, 168, 180, 183, 184, 188, 190, 214, 226, 233, 245, 543, 565, 603

İbnürrefik Bey, bk. SEKİZİNCİ, İbnürrefik Ahmed Nuri
İbrahim Ağa (Köse) (.....-.....), 603
İbrahim Bey (.....-.....), 272, 329
İbrahim Bey (Miralay) (.....-.....), 42
İbrahim Halil (Zalzade) (.....-.....), 424
İbrahim Müteferrika (1674-1745), 3, 32, 38, 43, 52, 67, 147, 180, 188, 226, 245, 265, 327, 540, 541, 542, 543
İbrahim Paşa (Nevşehirli Damad,) (1663?-1730), 3, 541, 542
İbrahim Paşa Parkı, 79
İbrani-i kadim yazısı, 534
İbret, 5
İBSEN, Henrik (1828-1906), 32, 38, 123, 165, 182, 183, 188, 189, 192, 283, 365
İctihad, 128, 472
içtimaiyat, 556
içtimaiyun, 406
İdare-i Vilayet Kanunu, 93, 155, 207, 220, 230, 239
idealist, 577
İdris Muhtefî makberesi, 43, 265, 327, 543
İğne ile Kuyu Kazan (Faruk Nafiz Çamlıbel), 48
İhsan Raif Hanım (1877-1926), 23, 27, 35, 36, 39, 46, 62, 68, 145, 148, 190, 221, 226, 251, 404, 580, 581, 582, 583, 584, 586, 587
İhtizar (kt. Mehmed Rauf), 54
İkdam, 5, 6, 26, 29, 42, 46, 53, 73, 104, 113, 143, 144
İkinci Meşrutiyet, 6, 8, 17, 41, 42, 52, 53, 93, 206, 235, 443, 452, 474, 537, 568, 588, 589, 590, 605, 614
iktisadiyat, 556
iktisat, 520
İktisat (kt. Mahmud Esad Efendi), 52
İl Giornale d'İtalia, 29, 70, 137
ilan-ı hürriyet, bk. İkinci Meşrutiyet
İle-de-France şivesi, 593
İleri, 46, 48, 60
İLERİ, Celal Nuri (1877-1939), 27, 128, 405, 406, 472, 473
İLERİ, Sedad Nuri (.....-.....), 26, 388
İlk Göz Ağrısı (kt. Faruk Nafiz Çamlıbel), 49
İllustration, 26, 29, 77, 82, 123, 141, 271, 352
İllustrierte Zeitung, 320, 385
İlm-i Hayvanat Dersleri (kt. Subhi Edhem Bey), 27, 404
ilm-i iktisat, 505
İlmürruh-i Umumî (kt. Charles Richet), 120
İlyada (kt. Homeros), 608
İlyas (.....-.....), 562, 563
İMHOF, ? (.....-.....), 30, 70, 137
İmparator gemisi, 284, 335, 355
İmparator Kütüphanesi, 547
İmparator Tiyatrosu, 267, 375
İmroz, 454
İmrülkays (?-530), 93, 141, 181, 191, 207
İnasa Mahsus Amerikan Koleji, 294, 295, 324, 326
İnasa Mahsus Lise, 266, 368
İnayetullah Han (.....-.....), 264, 332
İnebolu, 265, 355
İnflexible zırhlısı, 94, 155, 170, 184, 186, 207, 300, 356
İngiliz (İngilizler), 34, 43, 70, 76, 81, 87, 88, 91, 94, 102, 137, 141, 170, 175, 178, 184, 202, 207, 229, 233, 265, 274, 286, 307, 311, 314, 315, 316, 317, 318, 321, 322, 323, 332, 337, 345, 355, 356, 364, 365, 369, 379, 380, 389, 418, 419, 521, 579, 608, 639
İngiliz Donanması, 94, 155, 170, 178, 184, 207, 639, 640
İngiliz heyet-i bahriyesi, 439
İngiliz heyet-i tıbbiyesi, 261, 354
İngiliz mecmuaları, 29
İngiliz polisleri, 298, 344
İngiliz siyaseti, 70, 318, 355, 389
İngiliz tahtelbahri, 315, 344
İngiliz tarih-i edebiyatı, 592
İngiliz topu, 322, 333

İngiliz üserası, 315, 316, 319, 335, 343, 355
İngiliz savaş gemileri, 639
İngilizce, 511, 528, 593
İngilizlerin Esbab-ı Tefevvuku (Anglosaksonların Üstünlüğü Neye Bağlıdır – A Quoi Tient la Supériorité des Anglo-Saxons) (kt. Edmond DEMOLİNS), 579
İngiltere, 6, 9, 30, 42, 64, 65, 70, 85, 86, 92, 93, 94, 99, 101, 103, 110, 117, 127, 146, 147, 154, 155, 161, 166, 174, 175, 178, 180, 182, 191, 196, 207, 208, 212, 233, 235, 237, 245, 250, 254, 260, 264, 275, 286, 287, 302, 307, 318, 322, 351, 355, 356, 383, 384, 405, 433, 444, 448, 453, 454, 477, 480, 579, 609, 638, 639, 640
İngiltere Harbiye Nezareti, 307, 384
İngiltere Hariciye Nazırı, 318, 389
İngiltere Kralı, 550
İngiltere Kuva-yi Bahriyesi, 306, 384
İngiltere'nin Bahr-i Sefit Filosu, 300, 356
İnhizam (Bozgun / Débacle), 609
İnkılap (İkinci Meşrutiyet), 443, 474, 588, 590, 605
İnkisar-ı Baziçe (şi. Cenab Şehabeddin), 633
intibah-ı iktisadî, 287, 388
İntihabat Komedyası (mak. Alfred capus), 84, 140
İONESCU, Take (1858-1922), 259, 260, 331, 332, 368
İphigeneia, 596
İpsala gölü, 397
İran, 105, 113, 144, 159, 179, 187, 211, 213, 236, 261, 356, 473, 567
İran edebiyatı, 123, 567
İrfan Bey (.....-.....), 27, 404
İrlanda, 94, 155, 208, 235, 284, 356, 357
İrlanda meselesi, 92, 94
İrlanda muhtariyeti, 284, 356
İrlanda Muhtariyeti Kanunu, 284, 356, 357
İsa Reis gambotu, 85
İshak (İsaakios) (.....-.....), 552
İskender-i Zülkarneyn kıssası, 565
İskenderiye, 86, 102, 198, 210, 222, 284, 385
İskendername (kt. Ahmedî), 565
İskendername (kt. Nizami), 564
İslam (İslamiyet, İslamlık), 65, 70, 82, 95, 108, 146, 155, 175, 178, 179, 181, 193, 198, 202, 207, 208, 210, 214, 221, 222, 233, 254, 255, 294, 324, 407, 409, 467, 491, 494, 540, 623, 624
İslam akidesi, 623
İslam Dini Tarihi (kt. Mahmud Esad Efendi), 52
İslam dünyası, 69
İslam gençleri, 624
İslam Hoca (.....-.....), 32, 92, 154, 181, 207, 254, 255, 260, 354
İslam kadınları, 288, 290, 326, 357
İslam kadınlığı, 467
İslam orduları, 410
İslam Tarihi (kt. Mahmud Esad Efendi), 52
İslamlar, 492, 511, 624
İslav (İslavlar), 517, 521, 522
İslav lisanı, 593
İslav siyaseti, 449
İslavlık âlemi, 448
İsmail Bey (.....-.....), 269, 375
İsmail Bey (.....-.....), 415
İsmail Canbolad (1880-1926), 113, 144, 300, 345
İsmail Efendi (Küçük) (1854-1928), 613
İsmail Gaspıranski, bk. Gaspıralı İsmail Bey (İsmail GASPIRANSKİ)
İsmail Hakkı (Babanzade) (1876-1913), 30, 32, 74, 113, 117, 143, 150, 180, 190, 203, 237, 255, 266, 277, 330, 331, 390, 446
İsmail Hakkı (Yazıcızade) (.....-.....), 418
İsmail Hakkı Bey (.....-.....), 106, 637
İsmail Kemal Bey (.....-.....), 269, 357
İsmail Safa (1867-1901), 23, 30, 115, 144, 225

İsmail Vecih (Faruk Nafiz Çamlıbel), 48
İsmayıl Hakkı, bk. BALTACIOĞLU, İsmayıl Hakkı
İsmet Bey (.....-.....), 278, 358
İspanya, 2, 416, 429
İspanyol, 613
İspanyol edebiyatı, 37
İspanyolca, 77
İstanbul, XV, 2, 3, 4, 8, 18, 21, 33, 40, 41, 43, 44, 46, 47, 49, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 60, 62, 63, 70, 72, 74, 79, 80, 82, 83, 85, 86, 87, 88, 91, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 100, 102, 103, 106, 107, 108, 111, 117, 128, 129, 136, 137, 138, 139, 143, 146, 151, 155, 156, 160, 168, 170, 171, 173, 180, 181, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 191, 193, 194, 195, 196, 197, 199, 200, 201, 208, 211, 215, 216, 220, 223, 225, 227, 232, 236, 237, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 246, 247, 249, 251, 252, 253, 256, 260, 263, 264, 265, 269, 270, 271, 272, 273, 275, 278, 279, 282, 283, 285, 287, 288, 289, 295, 296, 299, 302, 314, 324, 325, 326, 327, 329, 330, 331, 332, 348, 351, 357, 358, 359, 360, 363, 367, 369, 374, 379, 381, 384, 388, 391, 393, 394, 400, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 423, 424, 430, 435, 436, 440, 441, 444, 448, 453, 456, 457, 469, 483, 484, 486, 489, 491, 497, 506, 507, 511, 517, 536, 537, 540, 541, 543, 547, 548, 549, 550, 553, 563, 589, 597, 600, 601, 603, 611, 614, 637, 638
İstanbul, 29, 71, 76, 84, 96, 137, 138, 140, 141
İstanbul Antlaşması (Bulgaristan'la), 8
İstanbul Antlaşması (Sırbistan'la), 8, 9, 106, 159, 172, 187, 211, 281, 367, 637
İstanbul Belediyesi, 102
İstanbul Edebiyat Fakültesi, 57
İstanbul Hukuk Fakültesi, 45
İstanbul milletvekilleri, 32, 637
İstanbul Muhipleri Cemiyeti, 543
İstanbul Telefon Şirketi, 282, 357
İstanbul'un fethi, 28, 32, 506, 507
İstanbul-Kahire seyahat-i havaiyesi, 462, 637
istibdad, 443, 568, 572
İstihlâk-i Millî Kadınlar Cemiyeti, 96, 156, 195, 222
İstikbalin Çifti (kt. Jules Buva), 118
istiklâl-i Osmaninin sene-i devriyesi, 446
İstikraz Kanunu, 96, 156, 195, 220, 230
istikraz, 79
istikşaf balonu, 321, 333
İstinye, 271, 376
İsveç, 40, 96, 156, 235
İsviçre, 6, 79, 96, 129, 139, 156, 196, 275, 301, 302, 345, 359, 384, 429, 430, 507, 599
İsviçre Meşher-i Millîsi, 96, 301, 359
İşkodra, 282, 359
iştirakiyun, 406
İtalya, 70, 88, 100, 265, 360, 454, 589
İtalya Hükümeti, 454
İtalyan (İtalyanlar), 40, 70, 295, 296, 298, 337, 352, 353, 372, 478, 548
İtalyan edebiyatı, 37
İtalyanca, 81, 593
itilaf devletleri (itilaf-ı müselles), 39, 75, 96, 141, 170, 178, 186, 208, 235, 316, 389, 442, 454, 639
ittifak devletleri (ittifak-ı müselles), 96, 141, 178, 235, 453, 454
İttihad ve Terakki, 6, 7, 8, 34, 638, 640
İttihad ve Terakki Numune Mektebi, 288, 324
izci (izciler, izcilik, izci teşkilatı), 86, 96, 156, 208, 220, 288, 298, 301, 302, 304, 344, 353, 359, 361, 364, 375, 376
İzlanda, 597
İzlanda Balıkçıları (Pêcheurs d'Islande) (kt. Pierre Loti), 597

İzmir, 4, 52, 54, 87, 111, 397, 416, 449, 548, 552, 636
İzmir balıkhanesi, 397
İzmir balıkhanesi saydiyesi, 397
İzmir Düyun-ı Umumiye Başmüdüriyeti, 396, 397, 398
İzmir İdadisi, 52
İzmir Limanı, 51, 66, 263, 379
İzmir saydiyesi, 396
İzmir'in Romanı (kt. Burhan Cahid Morkaya), 55
İzmit Körfezi, 130
İzmit Sancağı, 562
İzzet Bey (.....-.....), 302, 373
İzzet Paşa (Ahmed İzzet FORGAÇ) (1864-1937), 97, 156, 170, 208, 239, 267, 330

J

J. Simon Fabrikası, 401
JAGOW, Gottlieb VON (1863-1935), 70, 228
Jak (ki. Güvercinler), 274, 385
Japon, 317, 389, 498
Japon Yeni Kadınları Kulübü, 267, 359
Japonya, 89, 97, 123, 135, 156, 181, 208, 215, 223, 235, 255, 267, 272, 288, 316, 359, 372, 384, 389, 498, 499, 639
JAURÈS, Jean (1859-1914), 284, 383, 638
Jibraltar Hanı, 423
Joachim de Prus (.....-.....), 259, 270, 334, 335
JOU, Paul [پول ژوو] (.....-.....), 615
Journal des Débats, 29, 79, 139
Jön Türk, 29, 113, 144
Jöntürkler, 6
Juconde (Mona Lisa), 97, 156, 168, 198, 208, 231, 264, 359
Jungfrau, 301, 359
Jurien de La Gravière zırhlısı, 97, 184, 198, 260, 262, 326, 329

K

K. İsmail, bk. İsmail Efendi (Küçük)
K[ق]. Tumayan, bk. TUMAYAN, K[ق]. (Profesör)
KABACALI, Alpay (.....-.....), 15
Kabahayıt, 397
Kabahayıt dalyanı, 397
KABALEL, ? [قابالل] (.....-.....), 266, 362
kabil-i sevk balon, 306, 321, 355, 360
Kaçırılan Fırsatlar (kt. Keçecizade İzzet Fuad Paşa), 27, 404
Kadıköy, 43, 285, 360
Kadıköy Fransız Ticaret Mektebi, 474
Kadıköy Rıhtımı, 298, 374
Kadıköy telefon şubesi, 290, 357, 360
kadın meselesi, 127
Kadınlar Dünyası, 26, 262, 278, 325, 328
Kadri (Mahmud Sadık), 52, 53, 115, 116, 117, 434, 436, 439, 442, 445, 447, 450, 452, 455, 463, 548
Kafkas, 640
Kahire, 104, 106, 107, 117, 143, 160, 211, 216, 270, 272, 326, 329, 367, 375, 435, 436, 637, 638
Kahraman (kt. Faruk Nafiz Çamlıbel), 49
kakao, 276, 360
Kalaylıkoz Ahmed Paşa, bk. Ahmed Paşa (Kalaylıkoz)
Kalb-i Şeyda (kt. Mahmud Sadık), 53
Kalender (Faruk Nafiz Çamlıbel), 48
Kalfaköyü, 129, 497
Kaliforniya, 265, 385
Kaliforniya Hapishanesi, 265, 385
Kalikratia, 26, 307, 360
KALMOS, Vuadnes [قالموس ووآدنس] (.....-.....), 30, 79, 139
Kalvinist Hıristiyan, 540
Kalyoncu Ali (.....-.....), 32, 68, 180, 245
Kâmil Paşa (Mehmed, Kıbrıslı) (1832-1913), 32, 81, 98, 157, 181, 209, 239, 255, 259, 331
Kampana, 29, 92, 141

KAMPEV, Leopold [لئوپولد قامپه ف] (.....-.....), 31, 37, 125, 136, 218 607
Kanada, 275, 336
Kanlı Plevne Muharebesi (bk. **Gazi Osman Paşa)** (oyun), 422
KANSU, Nafi Atuf (1890-1949), 408
KANT, İmmanuel (1724-1804), 578
Kanun-ı Esasî, , 6 86, 98, 157, 209, 220, 230, 239
Kanunî Sultan Süleyman Türbesi, bk. Süleyman I Türbesi
Kanunî Sultan Süleyman, bk. Süleymân I (Kanunî Sultan)
Kanunların Ruhu Üstüne (kt. Montesquieu), bk. **Ruhü'l-Kavanin**
kapitülasyonlar, 50, 66, 112, 639
kapitülasyonların ilgası (lağvı), 314, 360, 372, 639
Kaplan, 46
Karadağ, 432
Karadeniz, 82, 85, 92, 113, 144, 179, 187, 213, 236, 484, 639, 640
Karadeniz filosu, 639
Karagöz, 611
Karagöz, 55
Karahisar-ı Şarki, 290, 363
Karakaş Biraderler, 43
Karaköy Caddesi, 269, 355
Karakurum, 593
Karamürsel Bey (XIV. yy.), 32, 67, 180
Karanfil ve Yasemin (kt. Mehmed Rauf), 54
KARASU, Emanuel (.....-.....), 278, 358
Karesi, 300, 345
KARGOPOULO, Basile (.....-.....), 40
Karikatür, 48
Karinederin Göl, 396
Karinederin, 397
Karl I (1887-1922), 44
Karl V (Şarlken) (1500-1558), 615
Karl Heinrich (ki. Eski Heidelberg), 606
Karpat Dağları, 430, 436
Karsizade Cemaleddin Mehmed Efendi (?-1845), 600
Kartaca, 596
Kasımpaşa, 43, 265, 295, 327, 383, 543
kasırga, 307, 360
Kastamonu, 59, 303, 373
Katherine (ki. Eski Heidelberg), 606, 607
Kâtib Çelebi (Mustafa, Hacı Halife) (1609-1658), 542, 562, 563, 564
Katolik dini, 573
Katolikler, 86, 540
Kavanoz, bk. Ahmed Paşa (Kavanoz, Şöhraplı)
Kavga, bk. **Kavgalarım** (kt. Hüseyin Cahid Yalçın)
Kavgalarım (kt. Hüseyin Cahid Yalçın), 545
Kayseri, 47, 56
Kazan, 531
Kâzım Bey (.....-.....), 415
Kâzım Şinasi, bk. DERSAN, Kâzım Şinasi
Keçecizade İzzet Fuad Paşa (1860-1925), 27, 404
KELEKYAN, Diran (.....-.....), 13
Kelerman [کەلەرمان] (ki. Eski Heidelberg), 606
Kelile ve Dimne (kt. Beydeba), 595
Kemal Bey (.....-.....), 106, 112, 278, 279, 325, 326, 328, 637
Kemal Bey, bk. Namık Kemal
Kenan (.....-.....), 40
Keşfü'z-zünun (kt. Kâtib Çelebi), 562, 563, 564
Keşmir, 261, 354
Kıbrıs, 640
Kılıçaltı, 398
Kırım, 531
Kırım Muharebesi, 317, 366, 521, 550
Kırım Türkleri, 56
Kırımî Aziz Bey, bk. Aziz İdris Bey (Kırımi)
Kırk ikilik havan topları, 312, 316, 317, 379, 380, 389
Kırkkilise (Kırklareli), 8, 263, 374
Kışla Meydanı, 269, 336

kıta-i sanayi madalyası, 276, 390
Kızıl Yeniay (bk. Hilal-i Ahmer), 63, 146, 172, 224
Kızılay, bk. Hilâl-i Ahmer
Kızılay Hanımlar Merkezi, 105
Kızılhaç, bk. Salib-i Ahmer
Kızkapan gölü, 397
Kızkulesi, 43, 283, 327
Kibar Ali Mahdumları Mağazası, 400
Kibritçi Kız (masal: La Fontaine), 124, 166, 189, 192, 226, 254, 286, 360
Kibritçi Kız (oyun: Rosemonde Gerard, Maurice Rostand), 77, 124, 166, 189, 192, 254, 286, 360
Kiel, 305, 306, 335, 360
Kiel Kanalı, 54, 71, 306, 360
Kiel Limanı, 305, 314, 335, 360, 361
Kiev, 98, 141, 168, 209, 225, 262, 384
kimya, 300, 346
Kirli Çamaşırlar (kt. Hüseyin Suad Yalçın), 545
KİRODON, Julia [ژولیا کیرودون] (.....-.....), 286, 360
KİTCHENER, Horatio Herbert (1850-1916), 274, 307, 364, 384
klasik, 604
klasik dram, 604
klasikler, 566, 605
klasisizm, 566
KLOCK, ? (General) (.....-.....), 314, 351
KOCATAŞ, Mehmed Muhtar (Necmeddin Molla) (1875-1949), 303, 373
KODRE, ? (Lord) [قودره] (.....-.....), 289, 363
KOKOVTZOV, Vladimir Nikolayeviç (1853-1943), 274, 294, 369, 370
Kolağası Mehmet Hüsnü, bk. Mehmet Hüsnü (Kolağası)
Kolozsvar (Cluj), 540
Komnenos ailesi, 552
Koniça metropoliti, 291, 349
Konstantin, bk. Konstantinos I
Konstantin Dragases, bk. Konstantinos XI Paleologos (Konstantinos XII, Dragases)
Konstantiniye, 62, 83, 98, 103, 136, 137, 139, 157, 158, 199, 201, 210, 228, 231, 232, 243, 246, 296, 384
Konstantinos I (1868-1923), 509, 517
Konstantinos XI Paleologos (Konstantinos XII, Dragases) (1045-1453), 296, 381, 551
Konstanz Gölü, 429
Kont Zeppelin, bk. ZEPPELİN, Ferdinand VON (Kont)
Kontes de Kazamiranda, 266, 362
Konya, 56, 436
Konyalı Hacı Haydar Efendi, bk. Haydar Efendi (Konyalı Hacı)
Kooperatif Ekonomik Bakkaliye Şirketi, 419
KOŞE, Denis [ده نیس قوشه] (.....-.....), 122
Königsberg, 318, 340
köprü, 263, 274, 275, 314, 322, 332, 336, 361
KÖPRÜLÜ, Mehmet Fuat (1890-1966), 23, 30, 115, 144, 190, 251, 564
Köprülüler, 601
Köse İbrahim Ağa, İbrahim Ağa (Köse)
Köstence, 86, 416
Köy Hekimi (kt. Burhan Cahid Morkaya), 55
Köyceğiz, 397
Kral Ferdinand, bk. Ferdinand
Kral Kütüphanesi, 548, 549
Kraliçe Elisabeth gemisi, 99, 157, 184, 250, 264, 356
Krasnik Muharebesi, 315, 380
kredi, 128, 637
Kristofel Kuyumcu Mağazası, 420
KROBATİN, Alexander (Baron) (1849-1933), 315, 338
Kronprinz, bk. Friedrich-Wilhelm (Kronprinz)
Kronprinzessin, bk. Caecilia
KRYZEK, ? (Madam) (.....-.....), 395
Ksenophon (Atinalı) (M.Ö. 430'a doğru-M.Ö. 355'e doğru), 616
KSSLER, Joseph (.....-.....), 421
Kudüs (Kuds-i Şerif), 52, 270, 290, 304, 361, 367, 375, 384, 548

Kulca, 302, 375
Kumkale tabyası, 640
Kumkapılı Haçik (.....-.....), 43
KUNOS, Ignaze (.....-.....), 78, 81, 102, 151, 152, 227, 229, 272, 348, 553, 554, 555
Kurbağalıdere Köprüsü, 43, 289, 327
Kurşun Yarası (kt. Burhan Cahid Morkaya), 55
kurun-ı evveli, 608
kurun-ı vusta, 470, 473, 497, 509, 520, 566, 621
Kuzey Afrika, 638
Kuzey Avrupa, 52, 115
KÜBELİK, Jan [كوبه ليك] (.....-.....), 290, 377
Küçük Çekmece Gölü, 430
Küçükçelebizade Asım Efendi, bk. Asım Efendi (İsmâîl, Küçükçelebizade)
Küçükkovacılar, 395
Künhü'l-ahbar (kt. Gelibolulu Mustafa Âli), 564
Kütahya, 564
kütüphanecilik, 45, 61

L

L'homme Qui Rit (Gülen Adam) (hik. Victor Hugo), 597
La Barque du Don Juan (Don Juan'ın Sandalı) (Eugène Delacroix), 597
La Chanson de Roland (Roland Destanı), 608
La France, bk. France gemisi
La Haye, 494
La Haye Konferansları, 95
La Haye Sulh Mahkemesi, 432, 438
La Jenal Politique Eliterer [له زانال إپوليتيق نه ليته ره ر], 29, 84, 140
LA ROCHEFOUCAULD, (François VI, Dük) (1613-1680), 573
LABORDE, ? (Kaptan) (.....-.....), 257, 330
LABORİ, ? (.....-.....), 281, 362
Lafonten Ecza Deposu, 423
LAMAR, Jules [ژول لامار] (.....-.....), 31, 82, 132
Lamarkizm, 578
LAMARTİNE, Alphonse de (1790-1896), 566, 577
Lane-i Melâl (kt. Hüseyin Suad Yalçın), 545
LAPEYRÈRE, Boué de (1852-?), 32, 71, 180, 185, 198, 260, 326, 262, 329
Latifî (Abdüllatif Çelebi) (1491-1582), 564
Latin (Latinlik), 99, 142, 169, 178, 275, 365
Latin harfli yeni alfabe, 19
Latin lehçesi, 592
Latin tarih-i edebiyatı, 592
Latince, 547, 549, 551, 593
LATOR, Baye de [بايه دولاتور] (.....-.....), 299, 337
LAVEDAN, Henri (1859-1940), 31, 38, 132, 136, 229
Lavi Uruz [لاوى اوروز], 125
LAVİSSE, Ernest (1842-1922), 30, 103, 142, 236
Layard [لايارد] Koleksiyonu, 295, 372
LE BON, Gustave (1841-1931), 31, 45, 61, 132, 610
Le Courrier de Smyrnée, 4
Le Moniteur Ottoman, 5
Le Père Grandet (ki. Balzac: Eugénie Grandet), 576
Le Rire, 26
Le Smyrnéen, 4
Le Spectateur Oriental, 4
Leblerin (şi. İhsan Raif), 586
Legion d'Honore Nişanı, 109, 160, 212, 231, 253, 272, 385
Lehistan, 435
Leipzig, 420
LEMAÎTRE, Jules (1853-1914), 32, 38, 124, 166, 180, 183, 189, 192, 306, 365
Lemberg Muharebesi, 319, 384
Leonardo da Vinci (1452-1519), 264, 359
Letafet Apartmanı, 408
Lettres Persanes (Acem Mektupları) (kt. Montesquieu), 573
Levant Herald, 29, 68, 75, 137, 138

Leyal-i Girizan (kt. Hüseyin Siret ÖZSEVER), 545
L'Humanité, 638
Liege, 21, 51, 66, 147, 175, 185, 310, 312, 314, 323, 361, 379, 639
Liege Darülfünunu, 21, 51, 66
Liege Muharebesi, 88
liman imtiyazları, 438
LİMAN VON SANDERS, Otto (1855-1929), 8, 264, 324, 325, 361, 637
lisan meselesi, 569
lisan-ı Osmani, 593
lisan-ı Turanî, 592, 593
Lisan-ı Türki-i kadim, 562
litografi, 3
Livadya, 78, 99, 108, 157, 186, 209, 215, 235
Lizbon zelzelesi, 597
LOGOF Pierre [پیه ر لوغوف] (.....-.....), 30, 96, 141
Lokal Anzeiger, 29, 70, 137
Loncalı Hacı Ferruh Yusuf Efendi, bk. Ferruh Yusuf Efendi (Loncalı Hacı)
Londra, 5, 68, 69, 72, 75, 99, 113, 144, 157, 178, 209, 261, 275, 282, 298, 300, 320, 338, 348, 361, 424, 429, 454, 637
Londra vebası, 597
Longwy, 318, 380
Lorraine, 89, 320, 385, 609
Loryo, ? [لوریو] (.....-.....), 107, 262, 367
LOTİ, (Julien VİAUD, Pierre) (1850-1923), 597
Louis XIV (Büyük) (1638-1715), 573, 615
LOUİS, Paul [پول لوئی] (.....-.....), 30, 108, 143
Louvre Müzesi, 264, 359
LOVA, ? [لووا] (.....-.....), 548
Lozan Muahedesi (bk. Ouchy Antlaşması), 454
LÖNOTER, ? [لونوتر] (.....-.....), 30, 77, 139
Ludwig III von Wittelsbach (1845-1921), 316, 333
Luksor, 274, 364
Lutfi (Doktor) (.....-.....), 300, 346
Lutfi Paşa (1485-1563), 563
Lübnan, 103
Lüleburgaz, 309, 340

M

M. Nejad, bk. Mehmed Nejad
Maarif Akademisi, 553, 555
Maarif Nezareti, 13, 60, 300, 304, 346, 361, 460, 474, 531
Mabeyn-i Hümayun, 52, 286, 362
Macar (Macarlar), 3, 40, 99, 157, 186, 193, 209, 540, 551, 553, 554, 555, 593
Macar edebiyatı, 592
Macar öğrenciler, 99
Macarca, 592, 593, 594
Macaristan, 92, 283, 298, 338, 362, 540, 551, 553
Macaristan Maarif Nezareti, 553, 554
Macera Peşinde (kt. Ahmed Hidayet Reel), 57
MACY, ? (.....-.....), 303, 362
Maçka, 54
Maçka Mekteb-i Harbiye Matbaası, 4
madalya, 296, 276, 353, 386
Madame Bovary (ki. Gustave Flaubert: Madame Bovary), 576
maden imtiyazları, 438
Madrid, 99, 142
MAETERLİNCK, Maurice (1862-1949), 32, 38, 124, 166, 183, 189, 192
Mahalle (tef. Selahaddin Enis Atabeyoğlu), 46
Mahmud I (Sultan) (1696-1754), 542, 565
Mahmud I Türbesi, 483
Mahmud II (Sultan) (1784-1839), 4, 5
Mahmud Esad (1857-1917), 23, 24, 52, 115, 162, 199, 254
Mahmud Muhtar Paşa (Katırcıoğlu) (1867-1935), 639
Mahmud Paşa (Çürüksulu) (.....-.....), 73, 198, 237, 279, 339

Mahmud Sadık (1864-1930), 23, 24, 45, 46, 52, 53, 56, 61, 63, 115, 116, 117, 118, 121, 162, 163, 170, 171, 173, 174, 179, 184, 185, 187, 188, 193, 194, 195, 199, 201, 216, 220, 223, 236, 240, 241, 242, 243, 246, 247, 251, 253, 256, 434, 436, 439, 442, 445, 447, 450, 452, 455, 463, 539
Mahmud Şevket Paşa (1856-1913), 8, 277, 331
mahsulat-ı sınaiye, 289, 336
Mahşerde Sabah (kt. Yahya Saim Ozanoğlu), 56
Ma-i Serçin, 397
Mai ve Siyah (kt. Halid Ziya Uşaklıgil), 27, 404, 544, 633
Makedonya, 100, 157, 186, 187, 209, 254, 512, 517
Makedonyalılar, 319, 371
Malisorlar, 282, 362
Maliye, 52
MALLET, sir Louis (.....-.....), 322, 351, 638
Malûmat, 5, 122, 459
Manş Denizi, 94, 155, 250, 287, 383
MARCEL, ? (.....-.....), 548
MARGUERİTTE Biraderler: Paul (1860-1918); Victor (1886-1942), 609
Mari Luiz (ki. Güvercinler), 274, 385
Marki di San Giuliano, bk. SAN GİULİANO, Antonino Paterno-Castello (Marki)
Marko Paşa (Marko APUSTOL) (?-1888), 308, 354
Marmara, 98, 296, 384, 599
Marne Meydan Muharebesi, 639
Maroc, 283, 349
Martinstrasse, 421
MARY, sir John [جون مه ری] (.....-.....), 32, 110, 161, 174, 182, 212, 256
Masuritch Bataklıkları, 317, 389
Matbaa Nizamnamesi, 4
matbaacılık, 2, 4, 83, 114
Matbaa-i Amire, 3, 504, 505
Matbaa-i Bab-ı Hazret-i Seraskeriye, 4
matbuat, 31, 58, 123, 165, 168, 181, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 203, 205, 207, 209, 210, 214, 220, 221, 222, 225, 226, 227, 232, 235, 239, 242, 247, 254, 256, 507, 536, 536, 589, 615, 616
Matbuat Hatıralarım (kt. Ahmed İhsan Tokgöz), 15, 59
Matbuat Kanunu, 6, 100, 157, 209, 220, 227, 239
Matbuat Müdüriyet-i Umumiyesi, 414
Matbuat Nizamnamesi, 6
Matbuat Teavün Cemiyeti, 78
Matbuat-ı Umumiye Müdüriyeti, 74, 150, 168, 203, 414
Matyas I (Corvinus) (1440-1490), 551
Maubeuge, 321, 339
MAUPASSANT, Guy de (1850-1893), 31, 37, 47, 58, 63, 125, 126, 132, 136, 217, 218
MAVROKORDATOS, Nikolaos (1670-1730), 550
Mazhar Bey (.....-.....), 297, 352
Mazhar Bey (Doktor) (.....-.....), 300, 346
Mecalis-i Umumiye, 454
Mecidi nişanı, 44
Meclis-i Ayan, 93, 100, 115, 266, 290, 301, 331, 363
Meclis-i Maarif, 4
Meclis-i Mebusan Dairesi, 291, 363
Meclis-i Mebusan, 6, 7, 9, 72, 76, 78, 81, 86, 87, 89, 93, 100, 105, 111, 129, 158, 209, 239, 277, 290, 291, 363, 370, 443, 497, 503, 515, 638
Meclis-i Milli-i Osmani, 78
Meclis-i Umumi, 100, 158, 209, 239
Meclis-i Umur-i Sıhhiye, 309, 354
Mecmua-i Ebüzziya, 5, 60
Mecmua-i Fünun, 4, 5
Mecmua-i İbretnüma, 5
Mecruhîn ü Merza-yi Askeriyeye Muavenet Cemiyeti, 309, 347
Mecusi, 494
MEÇNİKOF, İlya (1854-1916), 260, 367

medeniyet-i Garbiye, 452
Mediha Cahid (.....-.....), 23, 24, 37, 53, 118, 163, 197, 219
Medine Hanı, 423
Mehasin, 582
Mehmed I (Çelebi Sultan) (1380?-1421), 562
Mehmed II (Fatih Sultan) (1432-1481), 32, 62, 68, 83, 86, 90, 91, 111, 118, 119, 126, 137, 139, 140, 141, 144, 145, 152, 154, 161, 184, 189, 190, 199, 201, 205, 213, 225, 231, 238, 244, 246, 247, 295, 296, 297, 352, 353, 372, 383, 554
Mehmed IV (Sultan, Avcı) (1642-1693), 549
Mehmed V (Sultan Reşad) (1844-1918), 7, 26, 44, 260, 268, 291, 302, 303, 304, 329, 363, 366, 372, 373, 387, 413, 638, 639, 640
Mehmed Ali (.....-.....), 23, 24, 31, 37, 54, 118, 134, 163, 218, 219
Mehmed Ali Paşa (Kavalalı) (1769-1848), 3
Mehmed Cavid, bk. Cavid Bey (Mehmed)
Mehmed Cemal Efendi (1887-1912), 32, 75, 150, 169, 172, 180, 249, 266, 341
Mehmed Çelebi (Yirmisekiz) (?-1732), 3, 540, 541, 549, 604
Mehmed Efendi (Vani, Vankulu) (?-1592), 542
Mehmed Emin Bey (.....-.....), 532
Mehmed Emin Efendi (.....-.....), 52
Mehmed Hüsnü (Kolağası) (.....-.....), 40
Mehmed Macid Karakaş Büyük Tuhafiye Ticarethanesi, 420
Mehmed Nejad (.....-.....), 23, 24, 52, 54, 115, 118, 163, 164, 197, 216
Mehmed Paşa (Baltacı) (1660-1713), 602
Mehmed Paşa (Rami) (1654-1706), 600, 601
Mehmed Rauf (1874-1931), 23, 24, 27, 28, 37, 39, 54, 118, 132, 164, 219, 403, 545, 636
Mehmed Said Çelebi, bk. Said Mehmed Çelebi (Yirmisekizçelebizade)
Mehmed Salih (Binbaşı) (.....-.....), 273, 346
Mehmed Tevfik Bey (.....-.....), 285, 350
Mehmed Vecih Geylanî (Esseyid) (.....-.....), 283, 336
Meksika, 71, 86, 149, 202, 233, 289, 363, 364
Meksika Muharebesi, 494
Meksiko, 289, 364
Mekteb, 54, 633
Mekteb-i Bahriye, 54
Mekteb-i Harbiye, 316, 379
Mekteb-i Hukuk, 424
Mekteb-i İnas-ı İslamî, 305, 332
Mekteb-i Kuzat, 52
Mekteb-i Mülkiye, XV, 13, 52, 53, 55, 59, 60, 459, 507
Mekteb-i Mülkiye kütüphanesi, 271, 376
Mekteb-i Sultani, 52, 56, 288, 324, 635
Mekteb-i Tıbbiye, 275, 288, 324, 348
Mekteb-i Tıbbiye talebesi, 288, 324
Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye Matbaası, 4
Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane, 5, 308, 309, 353, 354
memalik-i Garbiye, 556, 558, 604
memalik-i Osmaniye, 405, 421, 478, 495
Memalik-i Osmaniye'nin mukasemesi, 76
memalik-i Şarkiye, 416
Menekşe (kt. Mehmed Rauf), 545
Menelik II (1844-1913), 32, 100, 158, 181, 210, 215, 236, 255, 265, 332
Menşe' ü Sebeb-i Harbin İzahı Hakkında Vesaik ü Muvakkat Muhtıra, 89, 140
Mercan, 41, 481
Mercan İdadisi, 55
Meriç, 412
Merkez-i Cihan, 270, 385
Mermer Kule, 296, 384
Mersiyeler (kt. Osman Fahri), 27, 404

Meserret Apartmanı, 611
Meşrutiyet, bk. İkinci Meşrutiyet
Meşveret, 6
Metot Üstüne Konuşma (kt. Descartes), bk. ***Usule Dair Nutuk***
Metz, 616
MEVAN, Susan [سوزان موآن] (.....-.....), 31, 125, 135
Mevlana Ayas, bk. Ayas Paşa
Mevlana Cami, bk. Câmî (Nureddin Abdurrahman, Molla)
Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî (1207-1273), 569
Mezopotamya petrolleri, 637
MEZOZİ, ? [مه زوزی] (.....-.....), 92
Mırnav (Mahmud Sadık), 53
Mısır, 3, 6, 26, 72, 77, 90, 101, 102, 114, 139, 142, 144, 154, 158, 179, 193, 196, 198, 206, 210, 221, 222, 235, 236, 246, 249, 254, 256, 273, 274, 283, 284, 307, 358, 364, 379, 384, 385, 430, 563, 596
Mısır Çarşısı, 481
Mısır kredi fonsiye tahvilatları, 393
Mısırlı Muhammed Kâmil El-Manavî Efendi, bk. Muhammed Kâmil El-Manavî Efendi (Mısırlı)
Mısırlılar, 608
Mısrü'l-Kahire, 548
Midhat Bey (.....-.....), 64, 622
Midhat Ömer (.....-.....), 23, 24, 37, 55, 119, 164, 219
Midhat Paşa (Ahmed Şefik) (1822-1884), 536
Midilli (Breslau), 85, 114, 130, 140, 162, 170, 177, 179, 184, 214, 306, 364, 523, 524, 638, 639
mihanik-i riyazî, 407
Millet Tiyatrosu, 87
Millet-i Osmaniye, 554
milletvekili seçimi, 637
Milli Ajans, 55
Milli Eğitim Basımevi, 3
MİLNE, Barclay (.....-.....), 94, 300, 356
Mina Hanım Talişinska, bk. TALİŞİNSKA, Mina
Minerva [مینروا], 29, 112, 143
MİNTER, ? (.....-.....), 282, 357, 480
Mir, 29, 92, 141
Mirat, 5
Mirat-ı Âlem, 53
Mithridate (ki. Racine: Mithridate), 577
MİTROFANOF, P. VON (.....-.....), 30, 77, 139
Mittweida Mektebi, 400
miyotonometre, 295, 338
Mizan, 6, 60
moda, 262, 265, 266, 297, 302, 372, 381, 386
Moeziryon ile Mazame [موئه زیریون ایله مازامه] (?), 31, 38, 103, 133, 229
MOLENS, ? (.....-.....), 265, 350
MOLİÈRE (Jean-Baptiste POQUELİN) (1622-1673), 604
Molla Fenari, bk. Fenari Mehmed Şemseddin (Molla Fenari)
Molla Selim (.....-.....), 77
MOLTKE, Helmuth VON (1848-1916), 314, 333
Mona Lisa (bk. Juconde), 97
Monarc dretnotu, 306, 384
Mondros Deniz Savaşı, 76, 271, 377
Mondros Mütarekesi, 1, 7, 45
MONOD, Gabriel (1844-1912), 49
Mont Blanc, 302, 359
MONTAİGNE, Michel EYQUEM DE (1533-1592), 560
Montekarlo, 102, 198, 222, 228, 282, 381
MONTESQUİEU (Charles DE SECONDAT, DE LA BREDE ve DE MONTESQUİEU baronu) (1689-1755), 572, 573
Mora, 589, 603
Mora seferi, 603
Moratoryum Kanunu (bk. Tecil-i Düyun Kanunu), 394, 520
MORİ, ? (.....-.....), 267, 375
MORKAYA, Burhan Cahid (1892-1949), 23, 24, 37, 47, 55, 63, 119, 164, 197, 219

MORTMAN, ? (.....-.....), 551
Moskova, 102, 158, 243, 274, 294, 364, 365, 385, 477
Moskova Gölü, 274, 364
Moşh Vaygoni, bk. VAYGONİ, Moşh
MOUNOİR, T. (.....-.....), 317, 371
MOYNİER, A. (.....-.....), 317, 370
MOYNİER, Gustave (1826-1910), 317, 370, 371
muallakat-ı seba, 567
Muallim Nâcî (Ömer) (1850-1893), 23, 30, 90, 119, 141, 144, 190, 247, 633
Muavenet-i Milliye tayyaresi, 637
Muğla, 56
muhacirler, 280, 319, 336, 371
Muhammed (Hz.) (571-632), 410
Muhammed Es-Salih Efendi (Şeyh) (.....-.....), 304, 361
Muhammed Kâmil El-Manavî Efendi (Mısırlı), 298, 352
muharebe, 306, 321, 338, 355
Muharebe-i Umumiye, bk. Birinci Dünya Savaşı
Muhbir, 5
Muhtar Bey Caddesi, 313, 342
Muhtar Halid Kitaphanesi ve Edevat-ı Kırtasiye Ticarethanesi, 403, 404, 420
Muhtar Paşa, bk. Mahmud Muhtar Paşa (Katırcıoğlu)
Muhyiddin Efendi (Tülbentçi Hacı) (.....-.....), 415
mujik, 294, 381
Mukadderat (mak. Abdurrahman Şeref), 117, 255, 447
Mulhouse Muharebesi, 88
Murad I (Sultan, Hüdâvendigâr) (1326-1389), 562, 563
Murad III (Sultan) (1546-1595), 542
Muratlı, 112, 162, 183, 213
Musavver Cihan, 41
Musavver Medeniyet, 41
Musavver Meşahir-i Âlem, 41
Musavver Muhit, 42
Musavver Terakki, 41
Musavver Türkistan, 41
Musevi, 406
Museviler, 2
MUSSET, Alfred DE (1810-1857), 577
Mustafa II (Sultan) (1664-1703), 600
Mustafa, bk. Naîmâ (Mustafa)
Mustafa Bey (Miralay) (.....-.....), 273, 346
Mustafa Lutfi (Doktor) (.....-.....), 300, 346
Mustafa Naîmâ Efendi, bk. Naîmâ (Mustafa)
Mustafa Paşa (Daltaban) (?-1703), 601
Mustafa Sabri (Binbaşı) (.....-.....), 273, 346
Muşlu Hacı Yusuf Efendi, bk. Yusuf Efendi (Muşlu Hacı)
Muzafferüddin Şah (1853-1907), 44
Müdafaa-i Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti, 278, 324
Müfide Hanım (.....-.....), 422
Müftüoğlu Ahmed Hikmet, bk. Ahmed Hikmet Müftüoğlu
Mühendishane, 3
Mükellefiyet-i Askeriye Kanun-ı Muvakkati, 78, 411
MÜLLER, ? (.....-.....), 551
Münih, 316, 333, 406, 430
müntahabat mecmuaları, 558
Müskirat-ı beyyie resmi, 400
Müslüman (Müslümanlar, Müslümanlık), 34, 52, 86, 95, 100, 104, 115, 127, 128, 129, 157, 159, 186, 187, 195, 209, 210, 222, 250, 252, 254, 282, 302, 357, 358, 375, 464, 469, 472, 473, 475, 491, 498, 532, 619
Müslüman milletler, 130
Müslüman Tüccar Cemiyeti, 104, 129, 143, 195, 210, 252, 492
Müslüman tüccar kulübü, 470
Mütareke, bk. Mondros Mütarekesi
Mütenebbî (Ebû Tayyib bin Hüseyn) (915-965), 567
Müverrih Raşid, bk. Raşid Mehmed
Müverrih Subhi Efendi, bk. Subhi Mehmed Efendi

Müverrihler ve Allameler (? Ahmed Refik Altınay), 602

N

N. (bk. Nuri Bekir), 55, 56, 119, 120
N., 23, 30, 38, 56, 119, 145, 185, 188, 190, 534
N. B. (?), 23, 24, 55, 56, 119, 164, 197
N. B. (bk. Nuri Bekir), 55, 56, 119
Nabatîler, 68
Nabizade Nazım (1862-1893), 23, 30, 119, 145, 225
Naci, bk. Muallim Naci
Nafi Atuf, bk. KANSU, Nafi Atuf
nahv, 568
Naîm Efendi, bk. Naîmâ (Mustafa)
Naîmâ (Mustafa) (1655-1716), 32, 38, 52, 68, 148, 180, 188, 190, 245, 600, 601, 602, 603
Naîmâ Tarihi (bk. Tarih-i Naîmâ) (kt. Naîmâ), 68, 542, 601, 602
Namık Kemal (1840-1888), 23, 29, 119, 145, 182, 247, 536, 567, 604
Namur, 89, 321, 339
NAPİER, ? (.....-.....), 100, 198, 209, 289, 363
NAPİER KOWSKA, ? (.....-.....), 100, 198, 209, 289, 363
Napoléon I (Bonaparte) (1769-1821), 77, 139, 221, 246, 507, 508, 616
Napoléon III (1808-1873), 551
Napoléon seferleri, 609
Nasyonalist Fırkası, 284, 357
National Gallery, 282, 361
natüralist, 46
natüralistler, 566
natüralizm, 566
Nausika, 596
NAVİLLE, (.....-.....), 317, 370
NAYA, Carlo (1816-1882), 40
Nayîler, 123, 569
Nazım Paşa (?-1913), 43
Nazmizade Bağdadi, bk. Nazmizade Hüseyin (Murtaza, Bağdadî)
Nazmizade Hüseyin (Murtaza, Bağdadî) (?-1721), 542
Necati (Doktor) (.....-.....), 300, 346
Necib Asım (YAZIKSIZ) (1861-1935), 563
Necmeddin Molla Bey, bk. KOCATAŞ, Mehmed Muhtar (Necmeddin Molla)
Necmeddin Sahir, bk. SILAN, Necmeddin Sahir
Nedîm (Ahmed) (1680?-1730), 46, 48, 57, 567
Neferin Talim ü Terbiyesi İçin Kitap Müsabakası, 408, 414
Nehr-i Şarki, 274, 336
Nemse (bk. Avusturya), 547
Nemse İmparatoru, 550, 551
Neriman (kt. Selahaddin Enis Atabeyoğlu), 46
Nesim Ruso Efendi (.....-.....), 23, 24, 27, 31, 55, 119, 120, 134, 135, 196, 197, 248, 249, 403
Nesl-i Âti, 569
Nesrin kotrası, 130, 523, 524
Nestle, XVI, 21, 26, 76, 93, 99, 104, 159, 198, 250, 252, 275, 276, 344, 365, 384, 388, 417, 422
Nestle Fabrikası, 99, 275, 276, 365, 384, 386, 390, 417
Neşrî (XV. yy.), 563
Neue Freie Presse, 29, 80, 101, 114, 139, 142, 144
Nevres-i Kadim (?-1762), 543
Nevşehirli Damad İbrahim Paşa, bk. İbrahim Paşa (Nevşehirli Damad)
New York, 86, 274, 280, 336, 416
New York Limanı, 258, 386
NEWTON, sir İsaac (1642-1727), 30, 32, 104, 114, 143, 144, 174, 182, 528
NİCOLLE, Charles (1866-1936), 260, 381
Nigâr'ın Fedakârlığı, yahut, Meçhul Bir Katil (kt. İrfan Bey), 27, 404
NİGHTİNGALE, Florence (1820-1910), 317, 366
Nijad Ekrem (.....-.....), 460, 525, 526, 544, 634, 635

Nijad Ekrem (kt. Recaizade Mahmud Ekrem), 30, 115, 122, 144, 145, 190, 251, 460, 544
NİKOLAİDİ, Dimitraki (.....-.....), 14
Nikolay (Nikola) II (1868-1918), 294, 305, 306, 323, 338, 369, 389
NİKOLAYEVİÇ, Aleksi (?-1918), 294, 370
NİKOLAYEVNA, (Anastasya, Maria Olga ve Tatyana) (?-1918), 301, 369, 370
Nil, 227, 246, 608
NİLSSON, Kristin (.....-.....), 32, 76, 180, 266, 362
Nimetî Efendi (.....-.....), 601
NİSARD, Desire (1806-1888), 559, 560
Nişanlılar (kt. Burhan Cahid Morkaya), 55
NİVİ, Ernest [نیوی] (.....-.....), 261, 354, 646
Nizami (Genceli) (1150-1214), 567
Nizamiye Mahkemeleri, 77
Nobel Mükâfatı, 81, 111, 152, 173, 181, 205, 252, 262, 265, 348, 372
North Deutscher Vapur Şirketi, 79, 295, 357
Novoe Vremia, 29, 109, 143
Novorossisk, 416
Novorossisk Limanı, 92
Nuri Bekir (Doktor) (.....-.....), 23, 24, 31, 37, 49, 55, 56, 64, 119, 120, 121, 135, 164, 173, 174, 194, 219, 229, 230, 249, 253
Nuri Bey (Miralay) (?-1914), 32, 77, 151, 169, 181, 204, 237, 255, 283, 325, 344
Nuri Bey (Tayyareci) (?-1914), 106, 111, 112, 162, 198, 213, 216, 244, 256, 263, 272, 273, 283, 326, 328, 358, 374, 375, 637
Nuruosmaniye, 416
Nuruosmaniye Caddesi, 394, 407
Nüzhet Sabit (1883-1920), 120

O

O[ع]. G[غ]. (Mahmud Sadık), 45, 46, 53, 56, 61, 63, 115, 118, 121
Oc, 593
Odeon Tiyatrosu, 299, 359
Odessa, 416, 477
ODİER, Ed. (.....-.....), 317, 370
Odysseia (kt. Homeros), 608
Ogurî, 593
Ogurlar, 593
Ohan Bey Hanı, 424
Oïl, 593
Okuma Sanatı (l'Art de Lire) (kt. Emile FAGUET), 125
Oleon, 420
On İki Ada, 454
On Temmuz Iyd-i Millîsi, 303, 304, 366
Ophelia (ki. Hamlet), 266, 362
orangutan, 265, 336
Ordu, 59
Orenbourg, 305, 332
Orenbourg Darülmuallimatı, 74
Orhan (Sultan) (1281-1360), 562, 563, 594
Orhaniye tabyası, 640
Orhun harabeleri, 608
Orta Macar, 540
Orta Malı (tef. Selahaddin Enis Atabeyoğlu), 46
Oruç Beğ (XV. yy.), 32, 67, 180, 562
Oscar de Prus (.....-.....), 259, 270, 334, 335
Oskan Efendi (1867-?), 96, 130, 316, 368
Osman I (Gazi) (1258-1326), 67, 268, 385, 412, 446, 447, 448, 450, 562
Osman Bey Gazinosu, 483
Osman Efendi (.....-.....), 83
Osman Fahri (.....-.....), 27
Osman Galib (Mahmud Sadık), 53
Osman Kemal Hatif (.....-.....), 23, 24, 46, 56, 63, 121, 164, 171, 179, 182, 195, 215, 237, 241
Osman Paşa (Müşir) (.....-.....), 260, 281, 340, 365
Osman Sıdkı (.....-.....), 23, 24, 37, 56, 121, 164, 219

Osman Zeki Bey (.....-.....), 32, 94, 104, 155, 159, 181, 222, 249, 250, 271, 366
Osman Zeki Bey'in kerimeleri, 271, 357
Osmanischer Lloyd, 29, 81, 89, 113, 139, 140, 144
Osmaniye tahvilatı, 399
Osmanlı (Osmanlılar, Osmanlılık), 6, 7, 40, 51, 58, 67, 71, 77, 83, 87, 92, 99, 102, 105, 106, 108, 122, 124, 148, 149, 150, 157, 159, 166, 170, 172, 175, 176, 179, 180, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 193, 194, 201, 204, 209, 211, 216, 220, 221, 222, 224, 227, 237, 240, 245, 252, 256, 257, 259, 285, 286, 289, 297, 298, 309, 330, 347, 350, 352, 363, 367, 371, 374, 406, 410, 430, 435, 436, 437, 441, 444, 446, 448, 450, 451, 472, 536, 540, 547, 549, 551, 553, 554, 563, 567, 592, 594, 604
Osmanlı Ajansı, 92
Osmanlı Alman Cemiyeti, 86
Osmanlı Bankası, 474
Osmanlı Darülfünunu, 288, 324
Osmanlı Devleti, 8, 67, 69, 78, 96, 104, 113, 116, 117, 410, 639
Osmanlı Donanması, 82, 85, 92, 105, 114, 130, 159, 184, 211, 639, 640
Osmanlı edebiyatı, 558, 560, 590, 592, 595
Osmanlı Fransız Cemiyeti, 105, 159, 187, 211
Osmanlı hanımları, 288, 326
Osmanlı havacıları, 118
Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti, bk. Hilâl-i Ahmer (Kızılay)
Osmanlı Hükümeti, 68, 69, 106, 638
Osmanlı İmparatorluğu, 130, 510
Osmanlı İmparatorluğu'nun Tarih-i Tedennisi (kt. ?), 27, 405
Osmanlı kabinesi, 639
Osmanlı Matbuat Cemiyeti, 53
Osmanlı matbuatı, 448
Osmanlı Milleti, 412, 413, 414
Osmanlı Müdafaa-i Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti, 262, 278, 325, 328
Osmanlı Müzesi, 551
Osmanlı ordusu, 8, 104, 440, 441, 619, 637
Osmanlı ordusunun ıslahı, 70, 114, 116
Osmanlı öğrencileri, 66
Osmanlı Saltanatı, 407
Osmanlı sancağı, 286, 367
Osmanlı Sırp Muahedesi, bk. İstanbul Antlaşması (Sırbistan'la)
Osmanlı siyaseti, 449
Osmanlı tahvilatı, 392, 393, 399
Osmanlı Tarih ve Müverrihleri müellifi, bk. Karsizade Cemaleddin Mehmed Efendi
Osmanlı Tarih ve Müverrihleri, bk. **Ayine-i Zürefa (Osmanlı Tarih ve Müverrihleri)**
Osmanlı tarih-i edebiyatı, 592
Osmanlı tarihi, 38, 507, 563
Osmanlı Tarih-nüvisleri ve Müverrihleri (mak. Necib Asım), 563
Osmanlı Tayyare Mektebi, 430
Osmanlı tayyarecileri, 277, 278, 374, 462
Osmanlı tayyaresi, 261, 263, 324, 345, 436
Osmanlı Türk memleketi, 619
Osmanlı Türkçesi, 593, 594
Osmanlı Türkleri, 567, 594, 604
Osmanlı ülkesi, 3, 564
Osmanlı ve Alman Komitesi, 478
Osmanlı ve Türk Hanımları Esirgeme Derneği, 302, 331
Osmanlılık politikası, 510
Osmanlı-Rus Komitesi, 477
Osmanlı-Rus Muharebesi, 404, 443
Osmanlı-Türk saltanatı, 623
Osmanlı-Venedik savaşı, 67
osyometre, 295, 376
otomobilli toplar, 311, 351
Otrorosyi [اوترووسیی], 29, 109, 143
Otuz Beş Milyon İki Yüz Bin Liralık İstikraz Akdine Dair Kanun-ı Muvakkat, 96

Otuz Beş Milyon İki Yüz Bin Liralık kredi, 638
Otuz Bir Mart Olayı, 7, 589
otuz buçuk santimlik motorlu toplar, 321, 339
Ouchy Antlaşması (bk. Lozan Muahedesi), 454
OZANOĞLU, Yahya Saim (1898-1962), 24, 35, 56, 60, 121, 130, 164, 226
OZANSOY, Faik Ali (1876-1950), 39, 132, 546, 633
OZANSOY, Halid Fahri (1891-1971), 23, 24, 35, 50, 56, 57, 66, 121, 164, 226

Ö

Ömer Şevket (.....-.....), 300, 346
ötenazi, 120
Özbaşı, 398
ÖZGÜRAR, Ferid İbrahim (1882-1953), 25, 42, 43, 272, 324, 327
ÖZGÜRAR, Fifi (.....-.....), 43
ÖZSEVER, Hüseyin Siret (1872-1959), 39, 131, 545, 633, 636
Özyurt (kt. Faruk Nafiz Çamlıbel), 49

P

PADEREWSKİ, İgnacy (1860-1941),289, 344
Padişah, bk. Mehmed V (Sultan Reşad)
Païenne (destan), 608
Palais d'industrie, 456
Paleologos ailesi, 551
Panama Kanalı, 106, 159, 211, 250, 288, 367
Panama Pasifik Beynelmilel Sergi-i Umumîsi, 106, 160, 196, 211, 252, 286, 367, 371
papağan, 260, 378
PARFİTT, ? (.....-.....), 288, 364
Paris, 5, 6, 74, 83, 86, 88, 98, 106, 107, 112, 125, 135, 138, 141, 160, 168, 172, 187, 194, 195, 196, 198, 211, 212, 216, 222, 223, 228, 231, 236, 244, 250, 259, 260, 262, 263, 264, 266, 270, 281, 282, 287, 289, 299, 301, 315, 331, 351, 359, 363, 367, 368, 386, 389, 394, 395, 401, 402, 422, 429, 430, 435, 436, 456, 465, 484, 486, 491, 541, 542, 547, 549, 606, 607, 637
Paris Biçim Akademisi, 402
Paris Borsası, 486
Paris Darülfünunu, 407
Paris Fakültesi, 262, 348
Paris gazeteleri, 29
Paris İnas Lisesi, 266, 367
Paris işçi kızları, 262, 367
Paris Muhasarası, 609
Paris Operası, 266, 362
Paris Pasteur Müessesesi, 260, 383
Paris Saç Salonu Müessesesi, 402
Paris Salonu, 262, 367
Paris Sefareti, 286, 362
Paris Sergisi, 308, 354
Paris Şehremaneti Dairesi, 298, 350
Paris Tayyare Sergisi, 95, 270, 367, 456
parmak hesabı (bk. hece ölçüsü), 581, 619
Parnas, 47, 63, 146, 197, 219
Pasarofça Muahedesi, 540
Passau, 406
PASTENSKİ, ? (Profesör) (.....-.....), 287, 358
PASTEUR, Louis (1822-1895), 260, 386
Pasteur Enstitüsü, 107, 160, 174, 212, 252, 260, 367
Patras, 416
Paul Tarkulyan, bk. TARKULYAN, Bogos
Pazar-ı Şefkat, 288, 326
Pêcheurs d'Islande (İzlanda Balıkçıları) (kt. Pierre Loti), 597
PEDRAM, Hüseyin Daniş (1870-1942), 567
Pekin, 261, 345
PELİSYE, August [اوکوست په لیسیه] (.....-.....), 31, 110, 134
Pençe (kt. Mehmed Rauf), 54, 545
Pendik, 417, 484
Pera, 43

Periler (şi. İhsan Raif), 581, 586
PERSEN, ? (General) [په رسه ن] (.....-.....), 30, 103, 142
PERSHİNG, John Joseph (1860-1948), 286, 367
Peruz (.....-.....), 612, 613
Pervane (oyun: Henry Bataille), 107, 160, 191, 231, 253, 266, 368
Peşte, 406, 551
Peşte Kütüphanesi, 551
Petersburg, 83, 101, 107, 212, 254, 289, 290, 301, 311, 316, 368, 373
Petersburg, 29, 73, 138
Petersburg Camii, 107, 160, 212, 254, 290, 368
Petro I (Büyük) (1672-1725), 452
Petrograd (bk. Petersburg), 311, 373
petrol, 638
petrol imtiyazları, 438
Petropavloski zırhlısı, 307, 387
Peyam, 6, 28, 29, 72, 79, 84, 138, 139, 140, 144, 638
Peyâm-ı Edebî, 28, 35, 36, 48, 57
Peykelik, 635
Phebus (bk. TARKULYAN, Bogos), 25, 43, 329
Phebus Fotoğrafhanesi, 42, 44
Pierre I (Karayorgiviç) (1844-1921), 44
PİRANDELLO, Luigi (1867-1936), 31, 37, 81, 132, 217
Pire, 416
PİSSARD, ? (.....-.....), 257, 330
Platon (Eflatun) (M.Ö. 427?-M.Ö. 347), 572
Podimaköyü, 103
POİNCARÉ, Henri (1854-1912), 528
POİNCARÉ, Raymond (1860-1934), 84, 177, 228, 235, 305, 307, 323, 338, 350, 389
Polonya, 607
Polonya edebiyatı, 37
PONYO, Raul [رائول پونیو] (.....-.....), 32, 101, 158, 181, 210, 231, 255, 274, 378
POPOF, Adonis (.....-.....), 58, 126
PORADOFİSKA, Margaret [مارغریت پورادوفسقا] (.....-.....), 31, 38, 107, 133, 217
Portekiz edebiyatı, 37
Posta İdaresi, 405
Posta Rehberi (kt. Posta ve Telgraf Nezareti), 27, 405
Posta ve Telgraf Nezareti, 27, 130, 405
Potsdam, 270, 334
Pozantiyon [پوزانتیون] , 29, 82, 139
Pozitif Felsefe Dersleri (kt. Auguste Comte), bk. **Felsefe-i Müsbete Dersleri**
Prag, 396
Prens Birinci Wilhelm; Prens de Wied; Prens Guillaume, bk. Wilhelm de Wied
Prens Cemaleddin tayyaresi, 637
Prens de Gal, bk. Edward VIII
Prenses de Wied (.....-.....), 72, 149, 169, 180, 214, 233, 260, 281, 337
Preussische Jahrbucher, 29, 77, 89, 139, 140
Preveze gambotu, 85
PRÉVOST, Marcel (1862-1941), 31, 37, 123, 135, 218
PRİNCİP, Gavrilo (1894-1918), 299, 339, 378, 638
Profesör Tumayan, , bk. TUMAYAN, K. (Profesör)
Protestanlar, 540
PROUDHON, Pierre Joseph (1809-1865), 574
Provadi, 563
Prusya, 639
psikiyatri, 120
Pul Derneği, 27, 407

Q

Quebec, 275, 336
QUEİROS, Teixeira de (.....-.....), 31, 38, 90, 133, 217

R

RABACH, ? (.....-.....), 40

RACİNE, Jean (1639-1699), 615
Ragıb Bey (.....-.....), 297, 370
Raif Efendi (.....-.....), 40
Rakoçi (Ferenc) II (1676-1735), 540, 542
Rami Mehmed Paşa, bk. Mehmed Paşa (Rami)
Ramses II (M.Ö. 1301'e doğru-M.Ö. 1235'e doğru), 608
Raşid Hasan (Doktor) (.....-.....), 300, 346
Raşid Mehmed (?-1735), 600, 601, 602
Rauf Bey (Binbaşı) (.....-.....), 269, 372
Ravzatü'l-Hüseyn fi Hulasaten Ahbari'l-Hafıkayn, bk. Naîmâ Tarihi
Ravzatü'l-Maarif Mektebi şakirdanı, 304, 361
RAYH, Emil [امیل رایخ] (.....-.....), 30, 103, 142
realist, 577
Recaizade Mahmud Ekrem (1847-1914), 23, 27, 28, 30, 32, 39, 50, 51, 59, 66, 67, 100, 112, 114, 115, 121, 122, 126, 127, 131, 142, 144, 145, 147, 165, 182, 183, 189, 190, 191, 214, 225, 226, 228, 232, 255, 256, 271, 331, 376, 384, 387, 390, 459, 460, 544, 597, 626, 633, 634, 635, 636, 637
REDMOND, John (1856-1918), 284, 357
REEL, Ahmed Hidayet (1895-?), 23, 24, 31, 37, 38, 39, 45, 57, 58, 61, 112, 122, 123, 124, 125, 135, 136, 165, 166, 173, 174, 179, 180, 182, 183, 185, 188, 189, 191, 192, 194, 197, 198, 218, 219, 223, 224, 226, 227, 232, 241, 247, 251, 253, 254, 561, 570, 575, 579, 595, 599, 607, 610, 617
Refik Rasim (.....-.....), 23, 24, 58, 125, 166, 224, 247
Reichstag Meclisi, 71, 311, 380
REMUSAT, Abel (1788-1832), 593
Ren, 320, 386
RENAN, Ernest (1823-1892), 31, 32, 83, 132, 152, 181, 191, 269, 350
RENİE, ? (.....-.....), 548
Resimli Gazete, 41
Resimli İstanbul, 50, 60
Resimli Kitap, 42, 50
Resimli Mektep Âlemi, 27, 407
Resimli Uyanış - Servetifünun, 19
Resmi Gazete, 5
Reşad (Doktor) (.....-.....), 300, 346
Reşad Rıza (Doktor) (.....-.....), 394
Reşadiye dretnotu, 9, 268, 386, 638
Reşid Bey (Mehmed, Şahingiray) (1872-1919), 300, 345
Revan Köşkü, 565
Revue, 29, 77, 139
Rey, 257, 330
Rıza Paşa, (.....-.....) 290, 363
Rıza Tevfik, bk. BÖLÜKBAŞI, Rıza Tevfik
RİCHARDSON, Mary (.....-.....), 282, 361
RİCHET, Charles (1850-1935), 31, 32, 56, 81, 120, 135, 152, 173, 181, 205, 252, 262, 348
Riech, 29, 109, 143
Rifat Bey (Mehmed, Menemenlizade) (1856-1935), 73, 198, 237, 279, 290, 301, 339, 363
Rio de Jeneiro dretnotu, 448
Rire (Le Rire), 315, 389
Risale-i Fotoğrafiye (kt. Yüzbaşı Hüsnü Efendi), 40
riyaziyat, 532, 623
ROBERTSON, James (1813-1888), 40
Robinson Crusoe (kt. Daniel Defoe), 596
Roland Şarkısı (destan), 608
Roma, 566, 604
Romalılar, 407
romantik, 567, 583, 604
romantikler, 606
romantizm, 566, 567, 597
Romanya, 75, 85, 86, 89, 92, 108, 150, 154, 160, 169, 182, 186, 193, 203, 207, 212, 215, 234, 236,

243, 256, 259, 260, 286, 318, 331, 332, 368, 369, 377, 497
Romanya Darülfünunu, 108, 160, 193, 212, 243
Romanya Kralı, bk. Carol I
Romanya vapuru, 259, 331, 332
Romanyalı öğrenciler, 108, 122, 288, 324
Romen futbolcular, 108
Romenler, 286, 369
Rondsberg, 263, 332
RONERENOL, ? (.....-.....), 265, 350
ROSTAND, Edmond (1868-1918), 32, 38, 77, 123, 124, 165, 182, 188, 192, 254, 286, 350, 372
ROSTAND, Maurice (.....-.....), 77, 124, 286, 372
ROŞET, ? [روشت] (.....-.....), 79, 151, 168, 196, 234, 284, 383
Rotterdam, 415
ROUSSEAU, Jean Jacques (1712-1778), 573
ROUX, Emile (1853-1933), 260, 383
ROUX, Henry (.....-.....), 8, 103, 257, 258, 329, 330, 351, 430, 436
Royal Society, 110, 161, 174, 182, 212, 269, 369
ROYTER, ? VON [رویتر] (.....-.....), 269, 364
RU, Andriyen [آندریه ن رو] (.....-.....), 30, 102, 142
Ruder [رودہ ر] (ki. Eski Heidelberg), 606
Ruh-ı Bikayd (kt. Tahsin Nahid), 546
Ruhü'l-Kavanin (Kanunların Ruhu Üstüne – De l'Esprit des Lois) (kt. Montesquieu), 572, 573
Rum (Rumlar), 2, 43, 107, 108, 111, 129, 133, 134, 171, 217, 218, 248, 512, 551
Rum asileri, 512
Rum muhacereti, 80, 87
Rum Patrikhanesi, 87, 98
Rum Patrikhanesi ihtilafı, 512
Rumca, 5, 547, 548, 549, 551
Rumeli, 412, 449, 498, 512, 513, 562
Rumeli Demiryolları tahvilatı, 398
Rumeli Hisarı, 92, 296, 345, 386
Rumeli şimendifer hattı, 484
Rumelihisarı Robert Koleji, 474
RUPRECHT, ? (.....-.....), 314, 366
Rurdenbah [رورده نباخ], 599
Rus (Ruslar), 34, 67, 77, 80, 82, 85, 89, 92, 99, 108, 113, 121, 139, 144, 148, 154, 170, 176, 178, 179, 184, 187, 213, 227, 234, 236, 245, 294, 311, 314, 316, 317, 319, 323, 368, 373, 381, 384, 386, 389, 443, 477, 478, 521, 607, 639, 640
Rus askerleri, 321, 372
Rus Donanması, 639
Rus filosu, 640
Rus gemileri, 639, 640
Rus Hükümeti, 640
Rus Kazakları, 315, 316, 319, 387, 389
Rus limanları, 640
Rus Muharebesi, 441, 609
Rus ordusu, 639, 640
Rus siyaseti, 448, 449
Rus üserası, 312, 317, 319, 334, 335, 351
Rusçuk, 406
Russkiia Viedomosti, 29, 109, 143
Russkoe Slovo, 29, 109, 143
Rusya, 8, 30, 52, 67, 72, 73, 77, 80, 86, 89, 95, 101, 108, 109, 110, 113, 115, 121, 128, 138, 143, 160, 161, 164, 170, 171, 176, 179, 182, 187, 203, 212, 213, 215, 234, 236, 254, 274, 278, 285, 294, 301, 305, 307, 308, 315, 318, 332, 334, 338, 339, 369, 370, 433, 444, 477, 478, 486, 495, 517, 518, 521, 522, 607, 609, 637, 638, 640
Rusya [روسیا], 29, 109, 143
Rusya Çarı, bk. Nikolay (Nikola) II
Rusya Ziraat Nezareti, 301, 368
Rübab, 46, 56
Rübab-ı Şikeste (kt. Tevfik Fikret), 49, 544
Rübab-ı Şikeste şairi, bk. Tevfik Fikret
Rüsumat Müdüriyet-i Umumiye Dairesi, 296, 370

Rüsumat Müdürlüğü, 109
Rüsumat Salnamesi, 26, 109, 160, 195, 212
Rüşvet (kt. Mahmud Sadık), 53
Rüya (kt. Halid Fahri Ozansoy), 57

S

S[س]. Sirens Efendi, bk. SİRENS, S[س].
Saadet, 5, 6, 53
Sabah, 5, 6, 29, 53, 96, 104, 141, 143, 144
Sabri Hüsnü (.....-.....), 23, 24, 31, 37, 58, 125, 126, 136, 218
Sadaret Dairesi, 264, 325
Sadık Bey (Tayyareci) (?-1914), 32, 106, 109, 111, 114, 159, 160, 182, 198, 211, 213, 216, 244, 256, 277, 278, 279, 283, 325, 328, 370, 374, 637
Sadî-i Şirazî (Ebu Abdullah Müşerrefüddin) (1213-1292), 567
Sadrazam Paşa, bk. Said Halim Paşa
Sadr-ı Rum Yahya Efendi, bk. Yahya Efendi (Rumeli Kazaskeri)
Safraköyü, 127, 430
Safraköy Tayyare Mektebi, 259, 331, 430
Safraköyü Tayyare Karargâhı, 279, 328
Safvet Bey (1869-1913), 117, 446
Sahah-i Cevheri Lügati (kt. İbmail bin Hammadü'l-Cevheri), 542
Sahra (kt. Abdülhak Hamid TARHAN), 544
Said Bey (.....-.....), 424
Said Bey (1821-1907), 474
Said Bey (Gelenbevizade) (1862-1937), 300, 346, 474
Said bin Cabbare Mağazaları, 470
Said Halim Paşa (1863-1921), 7, 8, 314, 360, 639, 640
Said Mehmed Çelebi (Yirmisekizçelebizade) (?-1761), 3, 540, 541
Said Paşa (Mehmed, Küçük, İngiliz), 32, 109, 160, 182, 212, 240, 256, 277, 328, 331, 370
Said Zaglul Paşa (.....-.....), 283, 364
Saint Catherine, 262, 367
Saint Lawrence Körfezi, 82, 297, 336
Saint Quentin, 315, 379
Sainte Sierre Mekteb-i Ali-i Askerîsi, 285, 350
SAİNTE-BEUVE, Charles Augustin (1804-1869), 556, 571
SAİNT-MEUR, Verniac de (.....-.....), 4
Saka Çeşme Sokağı, 423
Sakız Burnu, 397
Sakız gambotu, 85
Saksonya, 400
Salacak, 274, 370
Salah Cimcoz, bk. CİMCOZ, Selahaddin
Salahaddin Eyyubi (1138-1193), 410
SALAVERRIA YİPENEZ, José Maria (1873-1943), 30, 99, 142
Salıpazarı, 260, 326
Salib-i Ahmer, 45, 58, 61, 62, 125, 166, 224, 247, 317, 371
Salib-i Ahmer köpekleri, 321, 333
Salib-i Ahmer-i Beynelmilel Komitesi, 317, 370
Salibin Siyaha Boyanması (mak. ?), 414
Salih (Binbaşı) (.....-.....), 273, 346
Salih Muradî Efendi (Yemenli) (.....-.....), 298, 352
Salih Zeki Bey (1864-1921), 300, 346, 532
Salim Bey (Mühendis) (.....-.....), 300, 346
Salim Bey (Tayyareci, Yüzbaşı) (.....-.....), 106, 112, 130, 167, 215, 216, 263, 278, 279, 325, 327, 328, 374, 637
Salim Efendi (Hadramutlu Şeyh) (.....-.....), 298, 352
Saltanat-ı Osmaniye, 446
SAMAİN, Albert (1858-1900), 585
Sami (vakanüvis) (?-1733), 602
SAMSONOV, Aleksandr Vasilyeviç (1859-1914), 639
Samsun, 398
Samsun gemisi, 47

San Fransisco, 106, 286, 371
SAN GİULİANO, Antonino Paterno-Castello (Marki) (1852-1914), 32, 100, 157, 181, 209, 236, 255, 320, 363
sanat-ı tenkidiye, 559
Sanayi Madalyası, 275, 365
Sanayi Sarayı, 456, 457
sanayi, 128, 129
sanayi-i nefise, 505
Sansar (kt. Mehmed Rauf), 54
sansür, 536
Sansür Talimatnamesi, 638
Sara (kt. Selahaddin Enis Atabeyoğlu), 46
Saray, 13, 41, 44, 548, 549, 551, 552, 600, 614
Saray Baltacıları, 600
Saray Kütüphanesi, 547, 548, 549, 550, 551
Saraybosna, 9, 78, 151, 176, 181, 204, 214, 234, 290, 299, 339, 345, 378, 638
Sarayburnu, 85, 303, 371
Saray-ı Hümayun Kütüphanesi, 45, 61, 547
Saray-ı Hümayun, 45, 61, 145, 225, 547, 548
Sarayiçi Parkı, 43, 261, 328
SARCEY, Francisque (1827-1899), 556, 571, 609
Sarf-ı Türki (Grammaire Turque) (kt. Holderman), 542
Satı Bey (1879-?), 407
Satı Merih (.....-.....), 23, 24, 37, 58, 126, 166, 219
Saverne, 109, 161, 212, 236, 269, 336
SAZONOV, Sergey Dmitriyeviç (1860-1927), 274, 307, 308, 338, 369
Schaffhausen, 430
SCHİLLER, Friedrich VON (1759-1805), 566
SCHLEGEL, August Wilhelm VON (1767-1845), 566
SCHMİDT, Paul (.....-.....), 51, 66
SEBAH, Pascal (.....-.....), 40
Sebilürreşad, 638
Sedad Nuri, bk. İLERİ, Sedad Nuri
Sedad Simavi, bk. SİMAVİ, Sedad
Sedan Zaferi, 70
Sedan, 70, 149, 175, 199, 202
Seddülbahir tabyası, 640
sefain-i harbiye, 264, 384, 386
sefain-i harbiye-i Osmaniye, 295, 383
seferberlik, 7, 78, 91, 105, 110, 114, 159, 162, 179, 211, 214, 220, 230, 240, 638, 639
Seferberlik Kanunları, 110, 161, 179, 220, 230, 240
Sefine-i havaiye, 258, 386
SEKİZİNCİ, İbnürrefik Ahmed Nuri (1874-1935), 605
Selahaddin Asım Bey (.....-.....), 127, 467, 468
Selahaddin Efendi (Yüzbaşı) (.....-.....), 273, 346
Selahaddin Enis, bk. ATABEYOĞLU, Selahaddin Enis
selamlık, 287, 365
Selanik, 568
Selanik Bankası, 392
Selanik Feyziye Mektebi, 400
Selçuk lehçesi, 593
Selçukiler, 563
Selim I (Yavuz Sultan) (1466-1520), 601
Selim III (Sultan) (1761-1808), 3, 68, 498
Selimiye Kışlası, 317, 366
sembolistler, 567
sembolizm, 566
Senâ'î (Hakîm ebü-l-Mecd) (1072-1131), 567
Serab (Mehmed Rauf), 545
Serazad (Mahmud Sadık), 53
Serçe Dağı, 274, 365
SERDAROĞLU, Emin Bülent (1886-1942), 23, 30, 126, 145, 225
Seririyat-ı Viladiye, 395
Server Kâmil (.....-.....), 394
Servet, 13, 14
Servet-i Fünûn, I, II, XI, XII, XIII, XV, XVI, XVII, 1, 2, 3, 5, 6, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32,

33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 66, 69, 77, 90, 100, 101, 121, 122, 126, 127, 145, 165, 189, 190, 228, 232, 262, 266, 271, 302, 303, 339, 372, 373, 390, 403, 415, 430, 459, 460, 464, 500, 554, 555, 568, 588, 618, 625, 626, 633
Servet-i Fünûn heyet-i edebiyesi, 634
Servet-i Fünûn Matbaası, 100, 403, 421
Servet-i Fünûn'un günlük nüshası, 17, 18, 611
Servili Ahmed Emin, bk. Ahmed Emin (Servili)
Ses (şi. İhsan Raif), 583
Sevda (kt. Mahmud Sadık), 53
Seyahat-i Cevviye Meşheri, 457, 458
seyahat-i havaiye, 270, 272, 273, 284, 326, 329, 358, 367, 378, 379
Seyfullah Efendi (Hintli Hacı) (.....-.....), 298, 352
seyyahin-i ecnebiye, 290, 384
seyyar batarya katarları, 285, 371
seyyar hastaneler, 310, 340
SHAW, George Bernard (1856-1950), 32, 38, 122, 165, 182, 188, 191
Sıhhiye Müdüriyet-i Umumiyesi Hıfzısıhha Şubesi, 408
Sıhhiye Müdüriyet-i Umumiyesi, 408
SILAN, Necmeddin Sahir (1896-?), 23, 24, 35, 55, 58, 119, 126, 166, 226
Sınaî Ticarî İktisadî Avrupa (kt. Ahmed İhsan Tokgöz), 27, 59, 405
Sırbistan, 8, 9, 73, 75, 87, 88, 89, 106, 130, 150, 169, 176, 203, 234, 280, 281, 304, 367, 371, 432, 517, 518, 521, 637, 638
Sırbistan üserası, 319, 371
Sırp (Sırplar), 304, 372, 512, 517, 518, 522, 638
Sırp Kralı Pierre, bk. Pierre I (Karayorgiviç)
Sırp siyasetçileri, 517
Sırrı Bey (Hasan) (1861-1933), 297, 370
Sibirya Ogurları, 593
sigorta, 289, 290, 344, 363, 377
sigorta şirketleri, 289, 363
Silahdar Ali Paşa, bk. Ali Paşa (Silahdar, Damad, Şehid)
Silistre, 406
SİLVAİN, Eugène (1851-1930), 605
Simav Gölü, 397
SİMAVİ, Sedad (1896-1953), 26, 388
Sina Çölü, 638
Sindbad, 596
SİNG, Sen Nihal (.....-.....), 30, 92, 141
Siracü'l-Ahbar, 26
SİRENS, S[س]. (.....-.....), 27, 403
Siret, bk. ÖZSEVER, Hüseyin siret
Sivas, 289, 336, 563
Sivastopol, 92, 477
Siyah İnciler (kt. Mehmed Rauf), 54, 545
Siyah Kitap (kt. Celal Sahir EROZAN), 546
Siyansiya [سیانسیا], 29, 73, 138
siyaset, 556
SKORSKİ, ? (.....-.....), 285, 370
Slavizm, 311, 373
Sofya, 75, 89, 111
Soğukçeşme, 483
Soğukçeşme Askerî Rüşdiyesi, 54
SOHOMLİNOFF, ? (General) (.....-.....), 294, 308, 369
Sokrates (M.Ö. 470'e doğru-M.Ö. 399), 572
Solak, 296, 372
Solgun Demet (kt. Halid Ziya Uşaklıgil), 544
Soma dalyanı, 398
Son Emel (kt. Mehmed Rauf), 54, 545
Son Posta, 46, 55
Son Saat, 46
Son Yıldız (kt. Mehmed Rauf), 54
Sonsuz Gecenin Ötesinde (kt. Halid Fahri Ozansoy), 57
Sorbonne, 407
Sosyalist, 284, 383
SOUCHON, Wilhelm (1864-1946), 291, 335, 387, 639, 640

Söğüt, 268, 385
Sönen Kandiller (kt. Halid Fahri Ozansoy), 57
SÖYLEMEZOĞLU, Galib Kemali (1873-1960), 259, 367
SPENCER, Herbert (1820-1903), 578
STEPHANOVİTCH, ? (.....-.....), 281, 367
STEWARD, John (.....-.....), 76
Stockholm, 274, 386
Stockholm Akademisi, 262, 348
Stockholm Müzesi, 266, 362
Strasbourg, 269, 336
STREMPEL, ? VON (Kaymakam) (.....-.....), 264, 344
Suad, bk. YALÇIN, Hüseyin Suad
Suad Reşad (.....-.....), 23, 24, 37, 58, 126, 166, 197, 219
Suad Said Hanım (.....-.....), 69
Subhi Edhem (.....-.....), 24, 27, 59, 126, 166, 173, 174, 247, 404
Subhi Mehmed Efendi (?-1769), 541
Suda Halkalar (kt. Faruk Nafiz Çamlıbel), 48
Sudan, 307, 384
Suffragette'ler, 110, 111, 161, 168, 231, 250, 282, 298, 300, 344, 361
Sulara Dalan Gözler (kt. Halid Fahri Ozansoy), 57
Sulara Giden Köprü (kt. Halid Fahri Ozansoy), 57
Sultan Ahmed İlgânî [ایلکانی], 564
Sultan Ahmed Meydanı, 43, 73, 150, 231, 243, 246, 268, 269, 314, 328, 372, 386
Sultan Alaeddin, bk. Alaeddin Paşa
Sultan Efendi (Hintli Hacı) (.....-.....), 298, 352
Sultan Mahmut Türbesi, bk. Mahmud I Türbesi
Sultan Mecid, bk. Abdülmecid (Sultan)
Sultan Mehmed-i Sani ve Ressam Bellini (?. Tuan), 91
Sultan Osman I dretnotu, 9, 111, 117, 161, 184, 213, 268, 269, 372, 387, 448, 449, 450, 451, 452, 638
Sultanselim, 541
Sund boğazı, 80
Suriye, 103, 305, 331
SUTTNER, Bertha VON (Bertha KİNSKY) (Barones) (1843-1914), 32, 99, 157, 181, 191, 209, 255, 300, 364
Süleyman I (Kanunî Sultan) (1495-1566), 68, 148, 245, 412, 547, 551, 554
Süleyman I Türbesi, 68
Süleyman Çelebi, bk. Emir Süleyman (Şehzade)
Süleyman Nafiz Bey (.....-.....), 47
Süleymân Nazif (1869-1927), 403, 633
Süleymân Nesîb (Süleymânpaşazade Mehmed Sami) (1866-1917), 633
Süleyman Selim (Doktor) (.....-.....), 300, 346
Süleyman Şah (Şahçelebi) (?-1388), 563, 564
Süleyman Şahabeddin (.....-.....), 403
Süleyman Şefik Paşa (.....-.....), 111, 143, 170, 213, 240, 272, 341

Ş

Şafak, 59
ŞAHRİKYAN, H[ʌ]. (.....-.....), 403
Şair, 46, 48
Şam, 414
Şamram (.....-.....), 612, 613
Şarihü'l-Menar Mehmedefendizade Ahmed Efendi, bk. Ahmed Efendi (Şarihülmenarzade)
Şark, 65, 77, 131, 147, 167, 183, 229, 241, 244, 245, 247, 254, 255, 317, 344, 438, 469, 474, 497, 511, 512, 548, 553, 566, 567, 578, 596, 597, 620, 622, 623, 624
Şark Akademisi, 553, 554
Şark akvamı, 608
Şark Demiryolları tahvilatı, 398, 399
Şark meselesi, 461
Şark Müzesi, 78, 81, 102, 151, 229, 272, 372, 553, 554, 555
Şark Türkleri, 593
Şark vilayetleri, 8

Şarkın Sultanları (kt. Faruk Nafiz Çamlıbel), 48
Şarkın Sultanları (şi. Faruk Nafiz Çamlıbel), 48
Şarki Prusya, 321, 372
Şarki Rusya, 319, 387
Şarklılar, 438, 590
Şarlken, bk. Karl V (Şarlken)
Şebab, 46
Şefik Bey (Yağcızade) (.....-.....), 279, 358
Şehbal, 56
Şehid Ali Paşa, bk. Ali Paşa (Silahdar, Damad, Şehid)
Şehremaneti, 267, 272, 298, 299, 327, 329, 350, 359, 408, 430
Şehremini Cemil Paşa, bk. TOPUZLU, Cemil
Şehrizade Esad Efendi, bk. Esad Efendi (Şehrizade)
Şehzade Karakolu, 483
Şehzade Süleyman Çelebi, bk. Emir Süleyman (Şehzade)
Şehzadebaşı, 395, 408
Şemsa (kt. Recaizade Mahmud Ekrem), 122, 459, 633
Şemsülmekâtip, 407
ŞERADAM, ? [شرآدم] (.....-.....), 30, 75, 138
Şerafeddin Bey (Mülazım) (.....-.....), 297, 345
Şerafeddin Efendi (.....-.....), 30, 93, 141
Şeriye Mahkemeleri, 76
Şeyh Bistamî, bk. Bistamî (Şâhrûdî, Alaeddin Ali bin Becdedin Muhammed bin Muhammed)
Şeyh Galib (1757-1799), 567
Şeyh Germiyani, bk. Şeyhî (Yusuf Sinaneddin)
Şeyh Muhammed Es-Salih Efendi, bk. Muhammed Es-Salih Efendi (Şeyh)
Şeyh Şahabeddin (.....-.....), 77
Şeyhî (Yusuf Sinaneddin) (1371?-1431?), 594
Şeyhülislam Feyzullah Efendi vakası, bk. Edirne vakası
Şeyhülislam Feyzullah Efendi, bk. Feyzullah Efendi (Seyit)
Şimal Türkleri, 593
Şime-i Husumet (mak. Celal Nuri İleri), 472
Şime-i Muhabbet (mak. Abdullah Cevdet), 472
şimendifer, 268, 340
şimendifer imtiyazları, 438
Şinâsî (İbrahim) (1826-1871), 4
Şinasi, Hamid devr-i edebîsi, 567, 592, 597
Şirket-i Hayriye, 26, 127, 166, 195, 244, 302, 303, 371, 372, 373, 484
Şirket-i Hayriye Salnamesi, 302, 373
Şişli, 271, 288, 326, 376, 483, 484
Şişli Ekmek Fabrikası, 95, 258, 374
Şurayı Devlet Mülkiye Dairesi, 42
Şükrü Bey (.....-.....), 285, 360

T

Tababet, 111, 161, 213, 251, 253
Tabateinler, 68, 148, 168, 245
Taberî Tarihi (Tarihü'l-ümem ve'l-mülûk) (kt. Taberî), 565
Taberiye, 277, 278, 279, 325, 328, 374
Taberiye Gölü, 106, 159, 211, 216, 256, 278, 374, 637
tabii bilimler, 126
Tacü't-tevarih (kt. Hoca Sadettin Efendi), 601
Tagliche Rundschau, 29, 70, 90, 137, 140
TAGORE, Rabindranath (1861-1941), 32, 111, 161, 182, 191, 213, 265, 372
Tags Zeitung, 29, 70, 137
Tahran, 72, 274, 355
Tahsin Nahid (1887-1919), 39, 132, 546
tahtelbahir, 306, 307, 335, 360, 381
tahtelbahir Japon torpili, 307, 387
tahtelbahir torpil, 307, 374
Taif, 536
TAİNE, Hippolyte (1828-1893), 556

Taksim, 313, 342
Taksim Bahçesi, 312, 342
Takvimden Yapraklar (kt. Mahmud Sadık), 53
Takvimhane Nezareti, 4
Takvimhane-i Amire, 3
Takvim-i Vakayi, 3, 5
Takyeci Camii, 98, 157, 168, 201, 231, 242, 249, 280, 375
Talat Bey (Mehmed) (1874-1921), 80, 99, 108, 111, 143, 161, 171, 179, 187, 213, 240, 242, 257, 259, 266, 272, 300, 325, 327, 329, 330, 331, 332, 345
Talim-i Edebiyat (kt. Recaizade Mahmud Ekrem), 636
TALİŞİNSKA, Mina (.....-.....), 32, 101, 158, 181, 210, 222, 254, 255, 275, 364
TAMURA, Taşiku, 267, 359
Tan [تان], 29, 69, 75, 90, 103, 109, 137, 138, 141, 142, 143, 449
Tanin, 6, 28, 29, 46, 58, 72, 82, 99, 113, 114, 116, 130, 137, 139, 142, 143, 144, 145, 266, 390, 545
Tannenberg, 639
Tanzimat, 31, 567
Tanzimat Edebiyatı, 123
Tarabya, 54
TARHAN, Abdülhak Hâmid (1852-1937), 23, 30, 39, 126, 131, 145, 225, 266, 331, 544, 559, 567, 604
tarih, 556
Tarih-i Afganiyan (kt. ?), 542
Tarih-i Atâ (Enderun Tarihi) (kt. Atâ Bey), 562
Tarih-i Bosna (kt. ?), 542
tarih-i edebiyat, 125, 166, 189, 191, 251, 558, 560, 592, 594, 608
tarih-i edebiyat-ı Osmaniye, 561, 592, 594
Tarih-i Hind-i Garbi (kt. Mehmed Yusufü'l-Herevi), 542
tarih-i İslâm, 410
Tarih-i İstikbal (kt. Celal Nuri İleri), 27, 406
Tarih-i Mısr-ı Kadim ü Mısr-ı Cedid (kt. ?), 542
Tarih-i Naîmâ (bk. Naîmâ Tarihi) (kt. Naîmâ), 68, 542, 602
Tarih-i Osmani Encümeni, 543
tarih-i Osmani, 507, 564
Tarih-i Raşid (kt. Raşid Mehmed), 542
tarih-i sanat, 608
tarih-i tabii, 532
Tarih-i Tedenniyat-ı Osmaniye (Celal Nuri İleri), 405
Tarih-i Timur Gürgân (kt. Nazmizade Hüseyin), 542
Tarihte Usul (kt. Kâzım Şinasi Dersan), 49
Tarik, 5, 53
TARKULYAN, Bogos (?-1940), 25, 42, 43, 44, 329
Tartuffe (ki. Molière: Tartuffe), 577
tasfiye-i lisan meselesi, 119, 124, 145, 185, 188, 190, 527, 529, 532, 593
Tasvir-i Efkâr, 4, 5, 26, 29, 58, 100, 102, 111, 113, 142, 143, 144, 271, 298, 374, 390
Taşkışla, 112, 161, 201, 213, 244
Taşkışla harikı, 86, 89, 293, 295, 323, 352
Tatar, 272, 345, 372
Tatarlar, 563
Tatavla, 483
Tatlı Sert (Faruk Nafiz Çamlıbel), 48
Tatlı Sert (kt. Faruk Nafiz Çamlıbel), 48
Tatlısu Frenkleri, 307, 388
Tatyo (Taitu) (.....-.....), 265, 352
tayyare (tayyareler, tayyarecilik, tayyareciler), 86, 88, 98, 103, 106, 111, 157, 159, 198, 211, 213, 216, 222, 244, 256, 270, 285, 367, 370, 429, 436, 456, 462
tayyare faciası, 277, 278, 374
Tayyare Mektebi, 257, 258, 324, 329, 330, 430, 436
Tayyare Sergisi, 457, 458
tayyarecilik sanayii, 457
Tayyarzade, bk. Atâ Bey (Ahmed Ataullah, Tayyarzade)
Teberdaran-ı Saray-ı Atik, 600

Tebriz Camii, 261, 356
Teceddüt, 534
Tecil-i Düyun Kanunu (bk. Moratoryum Kanunu), 394, 520
Tedmür (Palmyra), 265, 387
Tefekkür (kt. Recaizade Mahmud Ekrem), 636
Tegel Askeri Balon Karargâhı, 305, 343
Tehlike (hik. Conan Doyle), 94
Tekâmül (kt. Mahmud Sadık), 53
tekâmülat-ı Garbiye, 568
Teke Sokağı, 418
Tekfurdağı, bk. Tekirdağ (Tekfurdağı)
Tekirdağ (Tekfurdağı), 112, 162, 183, 213, 540
Telefon Dairesi, 481
Telefon İdare-i Merkeziyesi, 481
Telefon İdaresi, 480
Telefon Şirketi, 128, 480, 481, 491
temaşa, 58, 122, 165, 188, 191, 226, 251, 253, 593, 604, 605, 606
Temâşâ, 48
Temaşa-yi Zulmet (şi. Faruk Nafiz Çamlıbel), 36
tenkit, 58, 125, 166, 189, 191, 251, 556
tenvir topu, 311, 380
Tepebaşı Kışlık Tiyatrosu, 422
TEPSİ, Burhaneddin (1882-1947), 605
Terbiye, 27, 407
Terceme-i Tarih-i Seyhan (kt. ?), 542
Tercüman, 57
Tercüman-ı Ahval, 4, 5
Tercüman-ı Hakikat, 5, 6, 29, 53, 57, 58, 110, 118, 143, 144
Termopil, 509
Tersane, 269, 375
TESEN, Fransuva de [فرانسوا دوته سه ن] (.....-.....), 31, 123, 135
Teşvik-i Sanayi Kanunu, 129, 503, 504, 637
Tetkikat-ı Madeniye ve Sınaiye Osmanlı Anonim Şirketi, 399
Tevarih-i Osmaniye, 562
Tevfik Bey (.....-.....), 52
Tevfik Diyab (.....-.....), 30, 104, 143
Tevfik Fikret (1867-1915), 17, 24, 30, 39, 49, 59, 63, 126, 131, 145, 146, 191, 225, 459, 474, 544, 568, 598, 633, 634, 635, 636
Tevrat'ın Tavzihine Dair (?), 551
tezkire, 558
Tezkire-i Latifi (kt. Latifi), 564
Tezkire-i Safayi (kt. Safayi), 68
Tezkire-i Salim (kt. Mirzazade Salim Mehmed Emin), 68, 602
tezkire-i şuara, 558
Théâtre de Paris, 424
Thionville, 320, 385
tıbaat, 114, 144, 227, 246
tıp, 97, 111, 120, 125, 128, 156, 174, 193, 222, 249, 252, 262, 348, 394
tıp eğitimi, 45
Tıp Fakültesi, 47, 48
tıp tarihi, 45
TİBUL, Morizo [موریزو تیبول] (.....-.....), 31, 97, 101, 133
ticaret, 128, 129
Ticaret Mekteb-i Alisi, 59, 128, 280, 346, 347, 405, 474, 475
ticaret-i bahriye, 316, 380
Tilsit, 317, 351
Times, 29, 73, 103, 138, 142, 444, 450, 454
Timur (1336-1405), 564
Timurtaşpaşazade Yahşi Bey (.....-.....), 563
Tira (ki. Pervane), 266, 368
TİRPİTZ, Alfred VON (1849-1930), 310, 333
Tokatlıyan Oteli, 44
TOKGÖZ, Ahmed İhsan (1868-1942), I, II, XIII, XV, 1, 2, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 21, 23, 24, 27, 32, 33, 41, 42, 45, 53, 59, 60, 61, 122, 127, 128, 129, 130, 166, 167, 168, 171, 173, 180, 183, 185, 188, 189, 191, 194, 195, 196, 197, 201, 215, 216, 223, 227, 232, 237, 241, 242, 243, 244, 247, 251, 252, 253, 256, 257, 272, 329, 330, 405, 406, 431, 460, 466, 468, 471, 473, 476, 479, 482, 485, 488, 490, 493, 496,

499, 502, 505, 508, 510, 513, 516, 519, 522, 524, 626
Tokyo, 267, 359, 375
Tokyo Darülfünunu, 267, 359
TOLSTOY, Lev Nikolayeviç (1828-1910), 609
Tophane, 278, 375
Tophane Kasrı, 281, 340
Tophane Müşiriyeti, 14, 59
Topkapı, 280, 375
Topkapı Saray-ı Hümayunu, 562
TOPUZLU, Cemil (1868-1958), 49, 63, 257, 303, 330, 373, 605
Toros Dağları, 116, 436, 457
Toulon, 307, 344
Tököli (İmre) (1657-1705), 540
Tömbeki Osmanlı tahvilatları, 393
Trablusgarp Savaşı, 7, 637
Trakya, 112, 494
Trieste, 281, 337
Truvalılar, 596
TUAN, ? [طوآن] (.....-.....), 91
Tuhfetü'l-Kibar fi Esfari'l-Bihar (kt. Kâtib Çelebi), 542
tulanî atlama yarışı, 285, 360
TUMAYAN, K[ق]. (Profesör) (.....-.....), 30, 82, 113, 139, 144
Tuna, 304, 371, 372, 375, 406, 412
Tuna Nehri Üzerinde Bir Hafta Seyahat (kt. Ahmed İhsan Tokgöz), 27, 59, 406
tunç madalya, 295, 352
Tunus, 429
Turan (Turancılar, Turancılık), 65, 147, 240
Turan Tuhafiye Mağazası, 421
Turfan, 593
Turhan Paşa (.....-.....), 281, 337
Turhan'ın Anası (şi. İhsan Raif), 584
Turingen dretnotu, 305, 336
Tutmes (Tutmosis) III (M.Ö. 1504'e doğru-M.Ö. 1450), 608
Tutmosis, bk. Tutmes (Tutmosis) III
Tuvalet Encümeni, 402
TUVUNEN, Jean [ژان تووونه ن] (.....-.....), 606
Tuzla Burnu, 523
Tuzla Karyesi, 523
Tuzla Körfezi, 523
Tülbentçi Hacı Muhyiddin Efendi, bk. Muhyiddin Efendi (Tülbentçi Hacı)
tünel, 287, 383
Tünel, 290, 294, 312, 343, 388, 418
Türk (Türkler), 3, 34, 36, 40, 52, 82, 92, 99, 104, 108, 111, 113, 115, 127, 128, 129, 132, 144, 168, 171, 190, 194, 226, 254, 272, 345, 403, 433, 435, 436, 464, 467, 468, 469, 470, 473, 475, 484, 491, 492, 506, 507, 514, 533, 536, 553, 554, 555, 569, 580, 581, 582, 587, 624, 640
Türk basın sanayii, I
Türk basın tarihi, I, 5, 13, 19, 625
Türk edebiyat tarihi, I, 5, 625
Türk edebiyatı, XIII, 38, 39, 58, 62, 122, 123, 408, 608, 625
Türk edipleri, 39
Türk ekonomisi, 130
Türk havacıları, 8, 9
Türk Kadınlığının Tereddisi (kt. Selahaddin Asım), 127, 467, 468
Türk Petrol Şirketi, 637
Türk tacirleri, 470
Türk Yurdu, 50, 56, 467, 569
Türk Yurdu Kitaphanesi, 467
Türk-Alman ittifakı, 638, 639
Türkçe, XIV, 3, 4, 5, 13, 21, 37, 52, 124, 404, 405, 408, 421, 491, 528, 532, 540, 542, 549, 553, 568, 592, 593, 623
Türkçüler, 582
Türkçülük, 569
Türkistan, 473, 531
Türkistan-ı Çinî, 302, 375, 531
Türkiye, I, XII, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 24, 29, 30, 32, 34, 38, 39, 40, 42, 45, 50, 51, 55, 64, 65, 66, 67, 70, 71, 77, 80, 92, 96, 105, 107, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 121, 122, 125, 127, 128, 129, 144, 147, 162, 179, 183, 187, 194, 195, 213, 236, 240, 241, 245,

246, 288, 375, 418, 423, 548, 625, 626, 637, 638, 639, 640
Türkiye İçin Necat ve İtila Yolları (?Haşim Nahid Erbil), 624
Türkiye'nin dış borçları, 128
Türklük, 58, 124, 166, 185, 189, 191, 467, 473, 491, 506, 592
Türkmen lisanı, 593

U

U9 tahtelbahir, 317, 356
Ugor, 593
Ugur, 593
Ukraynalılar, 113, 144, 179, 187, 213, 236
Ulster Eyaleti Protestanları, 284, 356, 357
Ulster meselesi, 284, 356, 357
Ulu Cami, 288, 324
Ulukışla, 268, 340
Ulûm, 5
ulûm-ı diniye, 528
ulûm-ı içtimaiye, 528
ulûm-ı riyaziye, 528
ulûm-ı tabiiye, 528, 623
Ulysses, 596
Umran, XIII, 13, 14, 59
Union Kulüp çayırı, 285, 360
Unionist Fırkası, 284, 356
unsur-ı İslam, 469, 470, 473, 510
Ural-Altay, 592, 593
Urban (?-1453), 540
Urine karyesi, 265, 355
Usule Dair Nutuk (Metot Üstüne Konuşma – Discours de la Méthode...) (kt. Descartes), 572
Usulü'l-Hikem fi Nizamü'l-Ümem (kt. İbrahim Müteferrika), 542
UŞAKLIGİL, Halit Ziya (1867-1945), 27, 39, 54, 88, 131, 153, 186, 206, 238, 286, 362, 403, 404, 544, 556, 568, 633, 634, 636
Utro, 29, 111, 143
Uvaz [اوواز], 320, 386
Uyanış-Servetifünun, 19
Uygur lisanı, 593
Uygur-Çağatay lisanı, 593
Uygurlar, 593

Ü

üdeba-yi atika, 580
üdeba-yi cedide, 570, 580, 636
Ümid, 48
Ümit Burnu, 436
üsera, 321, 335
Üsküdar, 42
Üsküdar İdadisi, 42
Üsküdarlı Ali Rıza, bk. Ali Rıza (Üsküdarlı)
Üsküdarlı Hasan Rıza, bk. Hasan Rıza (Üsküdarlı)
Üstad Ekrem, bk. Recaizade Mahmud Ekrem

V

Vadiü'n-Nil, 114, 144, 246
Vaiz Ali (?), bk. Ali Çelebi (Vasi' Alisi)
Vakayi-i Mısriye, 3
Vakayi-i Tıbbiye, 5
Vakit, 46
Valdemar de Prus (.....-.....), 270, 334
VALENKOR, ? [والله ن قور] (.....-.....), 615
Validem (kt. Abdülhak Hamid Tarhan), 544
Vani Mehmed Efendi, bk. Mehmed Efendi (Vani, Vankulu)
Vankulu Lûgati (kt. Vankulu Mehmed Efendi), 542
Vardar, 412
Varidat-ı Muhassasa Defter-i Kebir Şubesi, 399
Varlık, 57
Varna, 416, 430
Vasi' Alisi, bk. Ali Çelebi (Vasi' Alisi)
Vatan, 55
Vatikan Kütüphanesi, 552
VAYGONİ, Moşh (.....-.....), 102, 158, 171, 174, 210
VEDİKEN, ? (Yüzbaşı) (.....-.....), 317, 356

VEDRİNES, Jules (1881-1919), 107, 263, 351
Vedyana [ودیانه] Mabedi, 596
Vefa, 309, 376
VELAZQUEZ, Diego RODRİGUEZ DE SİLVA (1599-1660), 110, 282, 361
Veli Bey (.....-.....), 257, 261, 258, 324, 329, 330, 340
Veli Efendi At Yarışları, 114, 162, 214, 243
Veli Efendi Çayırı, 114, 214, 243, 297, 376
Veliaht Hazretleri, bk. Yusuf İzzeddin Efendi
VENDEL, ? [وندل] (.....-.....), 80
Venedik, 296, 387
Venedikliler, 67, 147, 183, 245
Venivrol [ونیورول], 29, 112, 143
Venüs tablosu, 110, 282, 361
Verdun, 317, 380
Verdun Kalesi, 322, 378
VERNE, Jules (1828-1905), 13, 59, 429
Vesiletü't-Tıbaa (kt. İbrahim Müteferrika), 541
Vevey, 79, 139
Vezneciler, 421
Victor Droi [ویقتور دروئی] Kız Lisesi, 112, 125, 135, 194, 266, 368, 386
Victoria Luise de Braunschweig-Luneburg (Prenses) (.....-.....), 259, 270, 334, 335, 345
Vidman ve Şürekâsı, 423
Vienne, 421
Viktor Bey (.....-.....), 278, 358
Vilayat Kanunu, 495
vilayat-ı şarkiye meselesi, 449
VİLENVA, ? [ویلنوا] (.....-.....), 550
VİLERVA, August [اوکوست ویلروا] (.....-.....), 31, 37, 105, 133, 217
VİLLEMORİN, ? (.....-.....), 257, 330
VİNAU, Jean [ژان وینعو] (.....-.....), 31, 37, 85, 133, 217
Virginie (ki. Paul ve Virginie), 596
Viripus Ontiyas dretnotu, 305, 339
Virjini (.....-.....), 612
Viyana, 114, 162, 214, 252, 322, 333, 430, 486, 547
Viyana Hayvanat Pazarı, 273, 274, 338, 377
Viyana Kütüphane-i İmparatorisi, 562
Vizantiyus (bk. Bizans), 547, 551, 552
Vizantiyus Kütüphanesi, 45, 61, 145, 225, 552
VOLTAİRE (François Marie AROUET) (1694-1778), 571, 597
Von Der Goltz Paşa, bk. GOLTZ, Colmar VON DER
Vorwärts, 29, 97, 141
Vossische Zeitung, 29, 98, 113, 141, 144

W

Wangenheim, ? VON (.....-.....), 638
WEİNBERG, ? (.....-.....), 25, 331
WESTEMENG, ? (.....-.....), 71, 129, 288, 375
WESTİNGHOUSE, George (1846-1914), 32, 85, 153, 174, 181, 205, 250, 251, 255
Wilhelm II (1859-1941), 44, 71, 259, 270, 305, 306, 310, 311, 314, 333, 334, 335, 338, 380
Wilhelm de Wied (1876-?), 32, 72, 149, 169, 180, 214, 233, 260, 272, 278, 281, 282, 298, 337, 347, 380, 386, 497
WİLLİAM, ? (.....-.....), 425
WİLSON, Thomas Woodrow (1856-1924), 289, 336
Witting Paşa (.....-.....), 31, 81, 116, 132
Wolf Ajansı, 101, 142
Wolf Şirketi, 433
Wrschowitz, 396
WÜRTTEMBERG, Albrecht (Dük VON) (1865-1939), 89, 314, 366

Y

yabancı postaneler, 639
Yafa, 637

Yahşi bin İlyas, 563
Yahşi Fakih (XIV. yy.), 32, 67, 180, 562, 563
Yahya Efendi (Rumeli Kazaskeri) (.....-.....), 600
Yahya Saim, bk. OZANOĞLU, Yahya Saim
Yakub Bey II (Çelebi) (?-1429), 564
YALÇIN, Hüseyin Cahid (1874-1957), 17, 23, 30, 39, 95, 130, 131, 145, 156, 185, 186, 208, 239, 278, 285, 314, 357, 358, 360, 460, 544, 633, 635, 636
YALÇIN, Hüseyin Suad (1867-1942), 39, 131, 545, 605, 633
Yalova, 523
Yalta, 99
Yamak (Faruk Nafiz Çamlıbel), 48
Yangın (kt. Faruk Nafiz Çamlıbel), 49
Yarın, 48, 57
Yassıada, 47
Yastığım (şi. İhsan Raif), 587
Yavuz (Goeben), 85, 114, 130, 140, 153, 162, 170, 177, 179, 184, 214, 291, 293, 295, 305, 323, 335, 352, 377, 387, 523, 524, 638, 639
Yayla Kartalı (kt. Faruk Nafiz Çamlıbel), 49
Yedikule, 296, 384
Yedinci Dragon Alayı, 285, 350
Yemen, 413, 436
Yemenli Hacı Ali Efendi, bk. Ali Efendi (Yemenli Hacı)
Yemenli Salih Muradî Efendi, bk. Salih Muradî Efendi (Yemenli)
Yeni Cami, 271, 377
Yeni Gazete, 6, 53, 55
Yeni Gün, 58
Yeni Köroğlu, 55
Yeni Lisan, 123, 568
Yeni Mecmua, 36, 48, 57
Yeni Meksika, 259, 378
Yeni Osmanlı Kütüphanesi, 403, 405
Yeni Postane, 394, 418
Yeni Postane Caddesi, 418
Yeni Zelanda, 97
Yeniçeriler, 297, 353, 554
yerli mamulat, 304, 341
Yevmi Servet-i Fünûn, 17, 18, 611
Yıldırım Bayezid, bk. Bayezid I (Sultan, Yıldırım)
Yıldız Yağmuru (kt. Faruk Nafiz Çamlıbel), 49
Yirmi Yedi Mayıs askerî müdahalesi, 47
Yirmisekiz Mehmed Çelebi, bk. Mehmed Çelebi (Yirmisekiz)
Yirmisekizçelebizade Said Mehmed Efendi, bk. Said Mehmed Çelebi (Yirmisekizçelebizade)
YUEN ŞI-KAY (1859-1916), 80, 151, 204, 234, 261, 345
Yunan (Yunaniler, Yunanîlik, Yunanlılar), 87, 92, 100, 104, 106, 159, 172, 187, 211, 454, 497, 509, 510, 512, 596, 608
Yunan klasikleri, 606
Yunan lehçesi, 592
Yunan medeniyet-i kadimesi, 509, 512
Yunan ordusu, 440
Yunan tarih-i edebiyatı, 592
Yunanistan, 8, 69, 75, 86, 87, 92, 104, 113, 129, 141, 148, 150, 155, 162, 169, 172, 185, 186, 187, 192, 201, 203, 207, 213, 230, 233, 234, 259, 260, 367, 368, 432, 435, 438, 439, 448, 450, 451, 453, 494, 509, 517, 518, 566, 604, 637
Yunanistan Hükümeti, 69
Yûnus Emre (XIII. yy.'ın İlk Yarısı-XIV. yy.'ın Başları), 594
Yûnusî, bk. Yûnus Emre
YURTMAN, Abdülgani Seniyy (1871-1951), 23, 24, 45, 46, 60, 61, 63, 131, 167, 183, 194, 247, 255
Yusuf Efendi (Muşlu Hacı) (.....-.....), 297, 352
Yusuf İzzeddin Efendi (1857-1916), 287, 320, 347, 349, 376
Yusufyan Efendi (.....-.....), 532
Yuter [يوته ر] (ki. Eski Heidelberg), 606
YÜÇİNSKİ, Andre (.....-.....), 262, 385

Yüzbaşı Celal (kt. Burhan Cahid Morkaya), 55
Yüzbaşı Hüsnü, bk. Hüsnü Efendi (Yüzbaşı)

Z

Zadik Hanzadyan, bk. HANZADYAN, Zadik
ZAHARAKİ, ? (.....-.....), 303, 373
Zakkum (kt. Halid Fahri Ozansoy), 57
Zaniyeler (kt. Selahaddin Enis Atabeyoğlu), 46
Zaptiye Nezareti, 4
Zat-ı Hazret-i Padişahî, bk. Mehmed V (Sultan Reşad)
Zehra'nın Falı (kt. Ahmed Hidayet Reel), 57
Zemzeme (kt. Recaizade Mahmud Ekrem), 30, 122, 145, 544, 636
Zenon (Kition'lu) (M. Ö. 335?-264?), 407
Zenubia (.....-.....), 265, 387
zeplin, 307, 315, 320, 321, 355, 361, 378, 380
ZEPPELİN, Ferdinand VON (Kont) (1838-1917), 307, 335, 429
ZEYDAN, Corci (1861-1914), 30, 31, 84, 133, 140
Zeynel (Doktor) (.....-.....), 300, 346
Zeynep (kt. Abdülhak Hamid TARHAN), 544
Zılal-i İlham (kt. Ali Ekrem Bolayır), 545
Zigetvar, 68, 148, 245
Zihni Efendi (Mehmed, Hacı) (?-1913), 117, 446
Zincirlikuyu, 304, 366
Zincirlikuyu Mezarlığı, 47, 56
Zindan Duvarları (kt. Faruk Nafiz Çamlıbel), 48
Ziraat Mekteb-i Sultanîsi, 274, 364
Ziraat Sergisi, 301, 368
Ziya (.....-.....), 24, 60, 131, 167, 174, 175, 186, 191, 206, 219, 223, 226, 228, 229, 238, 249, 251
Ziya Behlül (.....-.....), 24, 31, 35, 36, 37, 38, 39, 60, 131, 132, 136, 167, 168, 191, 219, 223, 226, 228, 229, 249, 546
Ziya Paşa (1829-1880), 604
ZOGRAFOS, ? (.....-.....), 291, 349
Zohrab Efendi (.....-.....), 278, 358
ZOLA, Émile (1840-1902), 609

GÖRSEL MALZEME VE SAYFA ÖRNEKLERİ

Directeur-Propriétaire
AHMED IHSAN

Directeur-Responsable
HASSAN SAIB

Bureaux :
Nouri-Osmanié
Stamboul

23me Année.
Tome XLVI

Téléphone N. 31

Adresse Télégraphique
SERVETFUNUN--Constple

صاحب امتیاز : احمد احسان
مدیرمسئول : حسن سائب

مطبعه‌سی :
سکز مکتب ملکیه قارشیسنده
یکرمی اوچنجی سنه
قرق التنجی جلد
تلفون نومروسی : ۳۱
تلغراف آدرسی :
استانبول : ثروت فنون

ثروت فنون

پنجشنبه کونلری چیقار ، مصور عثمانلی غزته‌سیدر

SERVET-I-FUNOUN

Illustration Ottomane paraissant le Jeudi

عدد ۱۱۷۱ — پنجشنبه ۳۱ تشرین اول ۱۳۲۹ — ۱۴ ذی الحجه ۱۳۳۱ — N° 1171

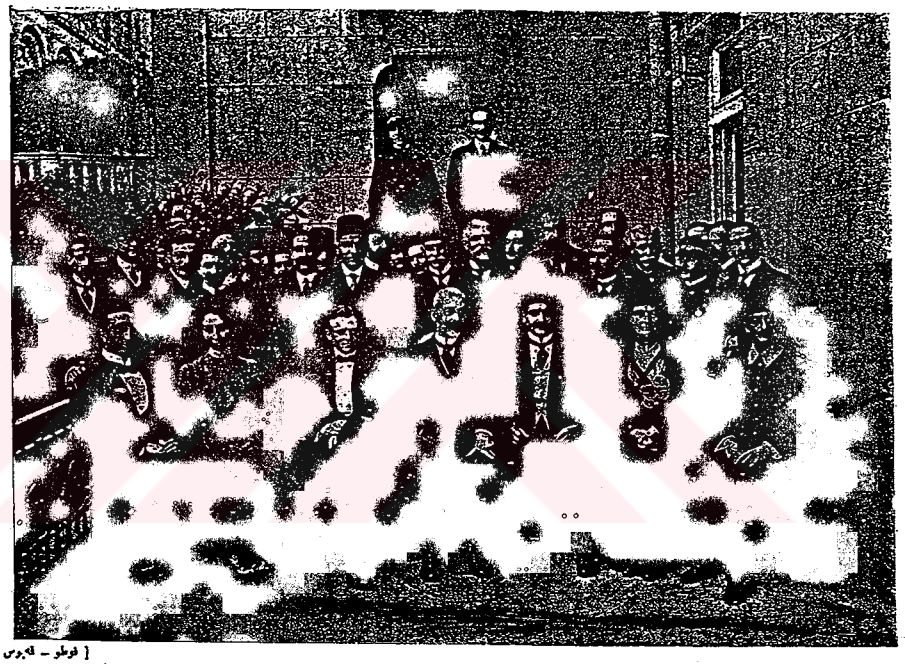

[فوطو - فیبوس]

فرانسه سفارتخانه‌سنده طیاره‌جی موسیو دوقور ایله رفیق موسیو رو حاضراولدقلری حالده شرفلرینه ویرلمش اولان ضیافتی متعاقب چیقاریلان رسم برنجی صره‌ده اوطورانلر : [صاغدن صوله] عثمانلی طیاره ضابطی فصی بك ، فرانسه سفیره‌سی مادام بونپار ، داخلیه ناظری طلعت بك ، فرانسه سفیری موسیو بونپار، طیاره‌جی موسیو دوقور، مادموازل بونپار، موسیو دوقورك رفیق سیاحی موسیو هاتری رو .
آیاقده برنجی صره : [صاغدن صوله] قیودان لاپورد ، موسیو ره‌ی، موسیو پسسار، شهر امینی جیل پاشا ، بك اوغلی بلدیه مدیری وغزته‌مز صاحبی احمد احسان بك ، طیاره مکتبی مدیری ولی بك، موسیو ویلوره‌ن.

Un souvenir du déjeuner donné à l'Ambassade de France en l'honneur des aviateurs Daucourt et Roux.
Au premier rang: au milieu M. Bompard, à sa droite M. Daucourt, Mlle Bompard, M. Roux.
A sa gauche: Talaat bey, Mme Bompard, aviateur Fessa bey.
Au deuxième rang: au milieu, le Préfet Djémil Pacha, à sa droite Ahmed Ihsan Bey, Vély Bey, M. Matthieu, M. Villemorin.
A sa gauche MM. Pissard, Rey, commandant Laborde.

Photo Phébus

1171. sayının kapağı (31 Teşrin-i Evvel 1329 - 13 Kasım 1913)

(Fotoğraf Phebus'a aittir.)

Directeur-Propriétaire
AHMED IHSAN
Directeur-Responsable
HASSAN SAIB
Bureaux :
Nouri-Osmanié
Stamboul
23me Année.
Tome XLVI
Téléphone N. 31
Adresse Télégraphique
SERVETFUNUN--Cons/ple

صاحب امتیاز : احمد احسان
مدیر مسئول : حسن صائب
مطبعه‌سی :
اسکی مکتب ملکیه قارشیسنده
یکرمی اوچنجی سنه
قرق التنجی جلد
تلفون نومروسی : ۳۱
تلغراف آدرسی :
استانبول : ثروت فنون

ثروت فنون

پنجشنبه کونلری چیقار ، مصور عثمانلی غزته‌سیدر

SERVET-I-FUNOUN
Illustration Ottomane paraissant le Jeudi

№ 1178 — پنجشنبه ۱۹ کانون اول ۱۳۲۹ — ۳ صفر ۱۳۳۲ — عدد ۱۱۷۸

بابان زاده اسماعیل حقی بك مرحوم [فوطو-فیوس]
BABAN ZADÉ ISMAIL HAKKI BEY,
décédé.

1178. sayının kapağı (19 Kânun-ı Evvel 1329 - 1 Ocak 1914)

(Fotoğraf Phebus'a aittir.)

Directeur-Propriétaire
AHMED IHSAN
Directeur-Responsable
HASSAN SAIB
Bureaux :
Nouri-Osmanié
Stamboul
23me Année.
Tome XLVI
Téléphone N. 31
Adresse Télégraphique
SERVETFUNUN--Cons/ple

ثروت فنون

پنجشنبه کونلری چیقار ، مصور عثمانلی غزتهسیدر

SERVET-I-FUNOUN
Illustration Ottomane paraissant le Jeudi

صاحب امتیاز : احمد احسان
مدیرمسئول : حسن سائب
مطبعهسی :
اسکی مکتب ملکیه قارشیسنده
یکرمی اوچنجی سنه
فرق التنجی جلد
تلفون نومروسی : ۳۱
تلغراف آدرهسی :
استانبول : ثروت فنون

№ 1183 — پنجشنبه ۲۳ کانون ثانی ، ۱۳۲۹ — ۹ ربیع الاول، ۱۳۳۲ — عدد ۱۱۸۳

استاد مغفور ومعظم ، رجائی زاده محمود اکرم بك
REDJAÏ ZADÉ EKREM BEY,
Sénateur
et Grand littérateur turc, décédé le 1er février 1914.

1183. sayının kapağı (23 Kasım 1329 - 5 Şubat 1914)

(Recaizade Mahmud Ekrem özel sayısı)

Directeur-Propriétaire
et Gérant-Responsable
AHMED IHSAN
Bureaux :
Neuri-Cemanié
Stamboul
23me Année.
Tome XLVI
Téléphone N. 1444
Adresse Télégraphique
SERVETFUNUN--Cons/ple

ثروت فنون

پنجشنبه کونلری چیقار ، مصور عثمانی غزتهسیدر

SERVET-I-FUNOUN
Illustration Ottomane paraissant le Jeudi

صاحب امتیاز ومدیر مسئول :
احمد احسان
مطبعهسی :
اسکی مکتب ملکیه قارشیسنده
یکری اوچنجی سنه
فرق التنجی جلد
تلفون نومروسی : ١٤٤٤
تلغراف آدرهسی :
استانبول : ثروت فنون

عدد ١١٩١ — پنجشنبه ٢٠ مارت ، ١٣٣٠ — ٦ جمادی‌الاول ، ١٣٣٢ — عدد 1191

اسلام قادینلری عالمنده بر تحول مهم اجتماعی

استانبول تلفون شرکتنده محابره صالونده ایفای وظیفه ایدن مسلمان خانم قیزلرله تلفون مخابرات مدیرهسی مسترس مینتر

Une révolution sociale dans le monde des dames musulmanes :
Les demoiselles téléphonistes turques et la directrice de l'exploitation du Téléphone de Constantinople.

1191. sayının kapağı (20 Mart 1330 - 2 Nisan 1914)

"İslâm kadınları âleminde bir tahavvül-i mühimm-i içtimaî: İstanbul Telefon Şirketi'nde muhabere salonunda ifa-yi vazife eden Müslüman hanım kızlarla telefon muhaberat müdiresi Mistress Minter."

۲۳ سنه
٤٦ نجی جلد
عدد – ۱۱۹۱

ثروت فنون

پنجشنبه
۲۰ مارت ۱۳۳۰
٦ جمادی‌الاول ۱۳۳۲

هفته ایچنده

بر مدتدن بری نتیجه‌سنه انتظار اولونان استقراض مسئله‌سی آرتق حل ایدلمشدر. بو مسئله‌یی مذاکره‌یه مأموراوله‌ق پارسیده بولونان مالیه ناظری جاوید بکك استانبوله عودت ومواصلتی، بکلنمکده بولونمشدر. بو دفعه‌کی استقراض، ایلك قسم عد اولونیور. ۵۰۰ میلیون فرانقدر. قرق‌سنه‌ده امحا اولونه‌جق، اقرنجی نیسانك ۲۰–۲۵ نده اخراج ایدیله‌جکدر. قیمت اخراجیه یوزده، ۸۵، ۸٦ در. بو استقراضك اون میلیون لیراسی خزینهٔ مالیه‌نك شیمدیه قدر مختلف مؤسسات ایله عقد ایتمش اولدیغی آوانسلرك تأدیه‌سنه مقابل طوتوله‌جق، درت میلیون لیراسی‌ده شرقی اناطولی‌ده امتیازاتی فرانسزلره ویرلمش اولان تیمور یولرك انشاآتنه صرف ایدیله‌جكدر. بوحالده خزینهٔ مالیه مهم بر یکونه وارمش اولان آوانسلری تسویه ایتمسیله اقتضای حالده، پاره تدارکی ایچون سربست بر وضعده قالمش اوله‌جقدر؛ مع‌مافیه دیکر برقسم استقراضك عقدی‌ده غزته‌لرده موضوع بحث ایدلمشدر.

اصلاحات اداریه رجال حکومت ومطبوعاتك مابه‌الاشتغالی‌در. ولایات‌شرقیه‌ده موقع تطبیقه وضعی مقرر اولان تدابیراصلاحیه‌دن بری‌ده بی طرف بردولت تبعه‌سندن ایکی مفتش عمومینك انتخاب وتعیینی ایدی. دول معظمه بلجیقا، اسوج واسویچره تبعه‌سندن انتخاب ایتدکلری ذواتك اسامیسنی باب عالیه ویرمشلردر. باب‌عالیجه بونلردن ایکی ذات آیریله‌جقدر.

اتلاقات دوستانه‌یه زمین حاضرلامق، روابط اجتماعیه واقتصادیه‌یه وسعت ویرمك اوزره تشکل ایتمش اولان عثمانلی‌روس، عثمانلی آلمان، عثمانلی انکلیز جمعیتلرینك درسعادت ارکانی‌اراسنده وقوع بولان اجتماعلر، مذاکره‌لر محیط‌زده، حسن‌تلقی‌یه‌مظهر اولمشدر. هر حالده دنیاده شیمهٔ خصومت‌دن شیمهٔ محبتك انسانیته دها لایق، مدنیت ومعرفتك وجههٔ استقامته، هدفنه دها موافق اولدیغی محسوس اولمغه باشلامشدر. عثمانلی روس جمعیتی ارکاندن برایکی‌ذات، ایکی‌مملکت آراسنده، طلبه‌مبادله‌سنه تشبث ایتمشلردر. معلوم‌که ملل متمدنه بینده، مثلا مکتب تعطیلی زمانلرنده، طلبه مبادله‌سندن الیت روحیه والفت اجتماعیه نقطهٔ نظرندن بویوك استفاده‌لر کورولمکده‌در. فرانسزلرله آلمانلر، سیاسهٔ بری بزینه معارض ایکی ملت اولمق اوزره کورولدیکی، ۱۸۷۰ محاربه‌سنك مغلوبیتی، آلزاس‌لورەنك ضیاعی اوتوتمایان فرانسزلر آلمانلره قارشی برحس‌خصومت پرورده ایتدیکی حالده، ساحهٔ اجتماعیات واقتصادیاتده حسیات مدنیه والسانتکارانه‌یه تبعیت ایدلمکده، فرانسز طلبهٔ آلمانیایه، آلمان طلبه فرانسه‌یه کیدەرك آیلرجه زمان کچیرمکده‌درلر. هله کچن سنه راین نهری ساحلی شهرلرنده تعطیل زمانی آلمان عائله‌لر ایچنده امرار ایتمش اولان فرانسز طلبه یك ای‌حسیات وخاطرات ایله مملکتلرینه عودت ایتمشلردی.

قومشو وبویوك ملتلرله شیمهٔ محبت اوزره ائتلاف ذوستانه‌یی، مناسبات صمیمانه‌یی تقویه‌یه چالیشیرکن، ارامزده، بری بریمزه قارشی یه شیمهٔ خصومتی تطبیق ایدرسه‌ك بر تضاد تشکیل ایدر. اصل مسئله بو ائتلاف جمعیتلرینی نمایش‌دن قورتاروب، خالصیت وصمیمیته، بالخاصه قناعته اقتران ایتدیرمك‌ده‌در ... فقط بز بو خاصه‌یی بری بریمزه قارشی‌اکتساب ایده‌مرسه‌ك، شیمهٔ محبت ایله متخلق اولمغه چالیشمازسه‌ق، دیکر ساحه‌لرده‌کی غیرتلریمزدن بویوك استفاده‌لر تأمین ایده‌بیلیرمی‌یز؟

قوانین ونظاماتك تطبیقنده‌ده، مأمورین حکومتك شیمهٔ محبت یرینه شیمهٔ خصومت ایله حرکت ایتمه‌لری، هیچ بر زمان خلق‌اوزرنده حس‌عدالتك تقویه‌سی ایچون‌تأثیر کوسترەمیه‌جکنی، خلق مفتون عدالت ایده‌میه‌جکنی بیلمه‌لی‌یز. هیئت اجرائیه‌یه قارشی خوف ومراسله دکل، جدی وحقیقی حرمت ومحبت ایله متحسس قیله‌میه‌جغنی دوشونمه‌لی‌یز.

برطرف‌دن، اصلاحات اداریه یولنده صرف‌غیرت ایدیلیرکن دیکر جهت‌دن اصلاحات اجتماعیه‌نك‌ده مساعده ایدلمه‌مك ایسته‌نیلدیکنی کورویورز. صحیه مدیریت عمومیه‌سنك ورم، فرنکی، مالاریاکی امراض مخربه‌یه قارشی وسائط ممکنه‌ایله آچیش‌اولدیغی حرب بی‌امان شایان تقدیر وممنونیت‌در.

جزا قانوننامه‌سنده، مناکحاتك صور اجرائیه‌سی حقنده، بعض مرتبه تعدیلات اجرا ایدلمه‌سی‌ده، اصلاحات اجتماعیه جمله‌سندن‌در. وعدازدواج ایله بربالغه‌نك بکرینی ازاله ایدن وبو فعلی اقرارایله ویاخود صور ساتره ایله اثبات ایدیلن کیمسه‌دن ضمان بکر آلدقدن صوکره برهفته‌دن آلتی آیه‌قدر حبس اولونه‌جق، عقدنکاه اولونورسه جزا عفو ایدیله‌جك، مناکحات ایچون محکمهٔ عائده‌سندن اذننامه آلمه‌دن ازدواج ایدن زوج بر آی دن آلتی آیه وعقدی اجرا ایدنلر ایکی آی‌دن بر سنه‌یه قدر، آخرك نکاحی التنده اولدیغی بیلەرك ازدواج وبو عقدی اجرا ایدنلر آلتی آی‌دن اوچ سنه‌یه قدر حبس ایدیله‌جکلر. یکرمی یاشندن اشاغی دون برسنده بولونان بالغه‌نك نکاحی ایچون اذننامه اعطا ایده‌جك اولان حکام، ولی اقربینك اذن و اجازتی منضم اولوب اولمادیغنی تحقیق وبو صورتله اعطا ایده‌جك. بونك

1191. sayının gayr-i musavver kısmının kapağı (20 Mart 1330 - 2 Nisan 1914)

"Hafta İçinde"

Directeur-Propriétaire
et Gérant-Responsable
AHMED IHSAN
Bureaux :
Neuri-Osmanié
Stamboul
23me Année.
Tome XLVI
Téléphone: Stamboul1444.
Adresse Télégraphique
SERVETFUNUN--Cons/ple

ثروت فنون

پنجشنبه کونلری چیقار ، مصور عثمانی غزته‌سیدر

SERVET-I-FUNOUN
Illustration Ottomane paraissant le Jeudi

صاحب امتیاز ومدیر مسئول :
احمد احسان
مطبعه‌سی :
اسکی مکتب ملکیه تارشیسنده
بکری اوچنجی سنه
قرق التنجی جلد
تلفون نومروسی
استانبول : ١٤٤٤
تلغراف آدرسی :
استانبول : ثروت فنون

№ 1196
عدد ١١٩٦
پنجشنبه ٢٤ نیسان ١٣٣٠ — ١١ جمادی‌الاخر ١٣٣٢

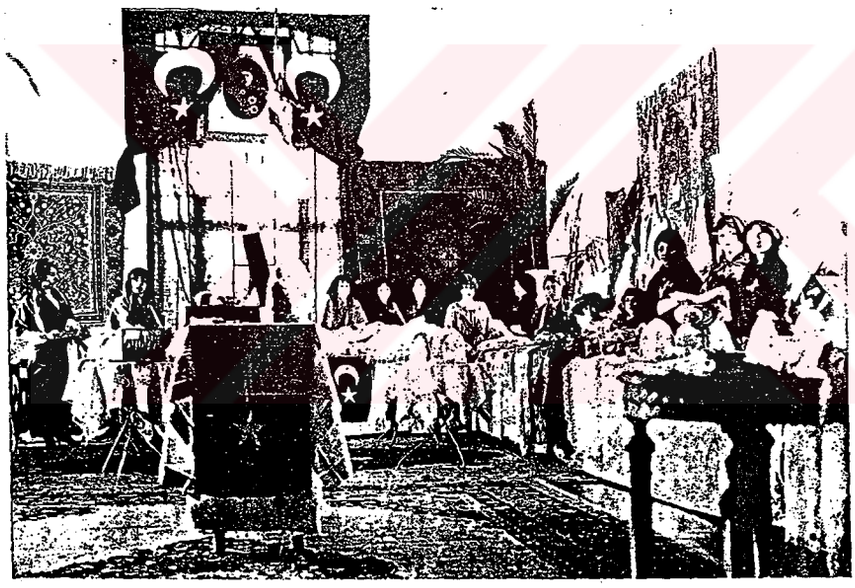

اسلام قادینلری عائله‌سی تحریلات وتکملاتنده
بحریه ناظری جمال پاشا حضرتلرینك رفیقهٔ محترمه‌لری طرفندن
شیشلی‌ده معتبر عثمانلی خانملری معرفتیله ترتیب اولنان « بازار شفقت »ك منظره‌سی
[فوطو — فرید ابراهیم]
Une évolution heureuse dans le monde des dames musulmanes :
Le Bazar de Charité inauguré à Chichli sous la présidence de Madame Djémal Pacha.

1196. sayının kapağı (24 Nisan 1330 - 7 Mayıs 1914)

(Fotoğraf Ferid İbrahim'e aittir.)

"İslam kadınları âlemindeki tahavvülat ü tekemmülattan: Bahriye Nazırı Cemal Paşa Hazretleri'nin refika-i muhteremeleri tarafından Şişli'de muteber Osmanlı hanımları marifetiyle tertip olunan 'Pazar-ı Şefkat'in manzarası."

۲۳ سنه
٤٦ نجی جلد
عدد ـ ۱۱۹٦

ثروت فنون

پنجشنبه
۲٤ نیسان ۱۳۳۰
۱۱ جمادی الاخر ۱۳۳۲

بو هفته ایچنده

روز خضر ـ مایسك برنجی کونی ـ دارالشفقه ، جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه‌نك قونفرمسی ـ برآز سیاسیات ـ اصلاحات ومفتشلر

بوهفته‌نك شن وشاطر برکونی [۲۳ نیسان ، چهارشنبه] روز خضر ایدی . استانبول خلقی ، روز خضرده قیرلرده ، چایرلرده ، مسیره‌لرده کزمکی اعتیاد ایدنمشلردر . ایکی اوچ سنه‌دن بری راحت یوزی کورمله‌مش ، هله صوك ایکی سنه حال حربده کچمش اولدیغندن ، هیچ کیمسه‌ده نه روز خضرده کزمکه کیتمك ، نه‌ده مایس‌ده قیره چیقمق ایچون هوس وارایدی. شوقلر ، کیفلر سونوك ایدی . بوسنه ایسه بایرامزی ، سیرامزی ، معتاد ذوق وتنزه کونلریمزی خاطرلایابیلیورز .

بزم ایچون بوسنه ، مایسك بری دها شنلکلی اولمجق. مایس ابتدامی ، فصل بهارك رونق ولطافتی جهتیله برنقطهٔ بالاتریدر. بز بوسنه مایسك برنجی کونی ، اوروپالیلرقیرلره چیقارق ، اعلان شوق وشادمانی ایله‌دیکی کبی قارشیلایه‌جغز واظهار مسرت ایلیه‌جکز.

استانبول حیاتنك معاشات ایله علاقه‌سی جوق اولدیغی ایچون نیسان نهایتنده نیسان معاشی ایله برلکده ، کچن سنه‌دن متراکم معاشلردن بری‌نك تأدیه اولونه‌جغنی قید ایتمك لازم ... بوحالده اصحاب معاش ، مایسك برنی جیبلری دولو اولمرق ادراك ایده‌جکلردر .

بوندن باشقه بوکونك دیکر بروسیلهٔ شطارتی وار : اودهٔ مجلس مبعوثانك مایس برده رسم کشادی‌نك اجراسی مقرر بولونمامسیدر.

مبعوثلردن استانبوله مواصلت ایتمش اولانلر ایکیوز قرق‌بش رادهٔ سنده اولان مجموع اعضانك ثلثانی درجه‌سنه وارمشدر . مجلسك کشادینه هیچ برمانع قالمامشدر .

مجلس مبعوثانك بویله لطیف بر بهار کوننده کشاد ایدلمه‌سی‌ده بودفعه‌کی مجلسك ترتازه برصورتده فوق العاده فعالیت کوسترمه‌جکنه اشارت مقامنده تلقی ایدیله‌بیلیرمی ؟

مجلس مبعوثانك ایشلری حددن افزوندر . تدقیق وتصدیق ایلیه‌جکی معاهدات صلحیه وار . برچوق موقت قانونلرواردر ، بودجه وار ... ساتر امور ومصالحدن قطع نظر ، بو دورهٔ اجتماعیه‌ده بو ایشلرنی چیقارابیلیرسه خارق العاده بر فعالیت کوسترمش اولور ، فقط مادهٔ امکانی وارمی ، ایش بورادهدر .

واقعا مجلس مبعوثان لطیف بربهار کوننده آچیلیورسه‌ده پك آز زمان صوکره صیجاقلر باشلایه‌جق ، تموزك واغستوسك حار کونلرنده جالیشمق کوجلشه‌جك‌در . آرایه رمضانك کیردیکنی اونوتمایالم ، رمضان حیاتی مملکتمزده ، ایسترایسته‌مز ، اکر کیجه فعالیته تحمل کوستریله‌مزسه ، امورومصالحه بطاقت کتیرمکده‌در.

مجلسك غیرت وهمتندن شبهه ایدلمز ، فقط زمانك مساعده‌سی‌ده لازم ، زمانی مساعد قیله‌جق ترتیبات‌ده لازم ... مجلسك بودورهٔ اجتماعیه‌سی ایچون بربروغرام داخلنده جالیشلمق موضوع بحث اولدی . فقط بروغرامی تطبیق ایچون مجلس مبعوثان‌ده هردرلو تهیات‌ده شرطدر . استانبولك وسائط نقلیه‌سی بیله مجلسك مذاکراتی اوزرنده مؤثردر .

بوهفته ایچنده جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه‌نك قونفرمسی ایکنجی دفعه اولهرق عقد اجتماع ایتدی . بوقونفرمه مهم ایکی مسئله ایله اشتغال ایدییور ، بری آتیه مخصوص بردارالشفقه‌نك تأسیسی ، دیکری ذکور مخصوص اولان دارالشفقه‌یه تعلیم وتدریس جهتیله یکی بربروغرام تعینی ، هرایکیسی‌ده مهم مسئله . هله یتیم وبیکس قیزلره مخصوص بردارالشفقه‌نك تأسیسی واحداثی ، شرف ملی ، وحس انسانیت ، علوجناب نامنه برکون بیله تأخیر اولونه‌میه‌جق برتشبث خیردر . دارالشفقه‌یه بروغرام تعیینده ، مقصد تأسی دوشونمك وبورایه قبول اولونان بیکس اطفالك‌ده انکشافات ذکا وعرفانی نظردقته آلمق اقتضا ایدر . کلیشتی کوزل دارالشفقه‌نك بردارالمعلمین حالته کتیرله‌سنده ـ بوندن مطلوب ومنتظر اولان ـ فائده‌یی کورمه‌یورز .

سیاسیات عالمنده ، بزی الك زیاده اشغال ایدن اطهلر مسئله‌سیدر . بو مسئله حکومت عثمانیه ایله یونانستان بینده اعاده اولونان مناسبات سیاسیه‌یه برشکل دوستانه وصمیمانه ویرمه‌مکده‌در اکر یونانستان منافع حقیقیه‌سنی کوزتسه ، وممالك عثمانیه ایله نه‌قدر قوی رابطه‌لری بولوندیغنی دوشونسه واحتراصاته قایلماسه ، حرکت ایتدیکی کبی حرکت ایتمه‌یه‌جك ، عثمانلیلرك حق صریحنی تسلیم ایلیه‌جك ایدی . مع التأسف جریان احوال یونك عکسنی کوستر مکدر . صوك بالقان محاربه‌سنده ، یونس یونون ، امید وانتظارك فوقنده اولهرق یونانستانك کندیسنه پك یوبوك برکار ومنفعت ویرمش اولماسندن دولایی کبر وغروری حدسز بر درجه‌ده قابارمش ، آرتمش ، عقل ومحاکمه‌یه‌دکل ، انجق احتراصاته قاپیلمش اولان یونانیلرله حق نامنه ، عقل ومنطق نامنه طاتیشمق پك مشکل اولمشدر .

سیاسیات عالمنده ، برده المانیا وروسیه حکومتلریله ـ یونان دول معظمه ایله ائتلافات تأسیس ایتمك اورزه باشلامش اولان پولتیقه‌یی اتمام ایچون ـ مذاکراتمز وار .

1196. sayının gayr-i musavver kısmının kapağı (24 Nisan 1330 - 7 Mayıs 1914)

"Bu Hafta İçinde"

Directeur-Propriétaire
et Gérant-Responsable
AHMED IHSAN
Bureaux :
Ncuri-Osmanié
Stamboul
24me Année.
Tome XLVII
Téléphone: Stamboul 1444
Adresse Télégraphique
SERVETFUNUN--Cons/ple

ثروت فنون

پنجشنبه کونلری چیقار ، مصور عثمانلی غزتهسیدر

SERVET-I-FUNOUN
Illustration Ottomane paraissant le Jeudi

صاحب امتیاز و مدیر مسئول :
احمد احسان
مطبعهسی :
اسکی مکتب ملکیه قارشیسنده
یکرمی دردنجی سنه
قرق بشنجی جلد
تلفون نومرهسی
استانبول : ١٤٤٤
تلغراف آدرهسی :
استانبول : ثروت فنون

№ 1197
پنجشنبه ١ مایس ، ١٣٣٠ — ١٨ جمادی الاخر ، ١٣٣٢
عدد ١١٩٧

پترسبورغ سفیر وکیلی فخرالدین بك افندی ، سفارتخانه اوطهسنده

Son Excellence FAHREDDINE BEY,
le gérant de l'Ambassade de Turquie à St-Pétersbourg, dans son cabinet de l'Ambassade.

1197. sayının kapağı (1 Mayıs 1330 - 14 Mayıs 1914)

صاحب امتیاز ومدیر مسئول :
احمد احسان

مطبعه‌سی :
اسکی مکتب ملکیه قارشیسنده

یکری درد نجی سنه
قرق یدنجی جلد

تلفون نومروسی
استانبول : ١٤٤٤

تلغراف آدرسی :
استانبول : ثروت فنون

ثروت فنون

پنجشنبه کونلری چیقار ، مصور عثمانلی غزته‌سیدر

SERVET-I-FUNOUN

Illustration Ottomane paraissant le Jeudi

Directeur-Propriétaire
et Gérant-Responsable
AHMED IHSAN

Bureaux :
Neuri-Osmanié
Stamboul

24me Année.
Tome XLVII

Téléphone: Stamboul 1444

Adresse Télégraphique
SERVETFUNUN--Constple

عدد ١٢٠١ — پنجشنبه ٢٩ مایس ، ١٣٣٠ — ١٧ رجب ، ١٣٣٢ — № 1201

حضرت فاتح

ای برق مجسم جلادت !
ای هیکل صولت وبسالت !
ای آفت لرزه بخش سطوت !
ای خارق اقتدار و نجدت !
ای لمعهٔ فیضبار فطرت !
ای شعلهٔ مشعل نجابت !
عرفا نه‌سین سن تشخص ایتمش ،
برموهبه‌سین تخصص ایتمش ،
فتردی حمایتکله دنیا ،
فخر اینسه سزا سنکله غنیا .
برحمله که مفتاردی نخوت ،
شمشیریکه جان‌ویردی فترت .
برضربه که‌قول اولوردی طاقت ،
براسمیکه قارشی برحکومت .
برهمتکه دوشردی مضیق ،
اقلیملر اسیرك اولمق .
اول صدمه که کلدی تخت قیصر
پامال شکوهك اولدی یکسر !
سن فاطمیه وقایت ایتدك
کویا عرض کرامت ایتدك :
دریالره قلب ایدنجه بری ،
امواجدن ایلدك تجری !
سن شرقی ایله غربه نورسالدك ،
خورشید کبی جهانی آلدك .
شان کونلری برقی صاچارکن ،
خان پیلدیرمه مثل ایدیك سن .

سلطان محمدخان ثانی

ولادتی : ٨٣٣ — ارتحالی : ٨٨٦ سنهٔ هجریه
سنی ٥٣ مدت سلطنتی ٣١ سنه

[ایتالیان رسام جه‌تیله‌یه‌تیرمك تابلوسی — اصلی لایارد قولکسیونده]

سن بارقهٔ شرفسین اکمل ،
چکدیك ید غالبه‌کده مشعل ،
سنسین بزه معرفده رهبر ،
شاهین کمال وفکره شهپر .
عثمانلیلرك امیر شهری ،
میدان شهامتك دلیری !
صارصاردی جهانی نام «فاتح»
ضرب مثل : ـ اقتحام فاتح ! ـ
پیشکده ظفر ایدردی سجده ،
ارقه‌کده غزا کلیردی وجده !
قدرنده همان زمان ایدیك سن ،
حیرنده‌ده قهرمان ایدیك سن .
نامك آکیلنجه پر سکوت ،
عزمك دوشونجه بیت وحیرت !
تربه‌کده ایلان سکوت افصح ،
بیلدیرمه‌ده قدرنك موضح !
سن مدح حبیبهٔ مظهر اولدك ،
نعمتلر ایله مبشر اولدك .
بن وصفکه خیلی جرأت ایتدم ،
راولمیجق طریقه کیتدم .
فکرمده امید متملیدر :
لطفك بیلنیرکه پك جلیدر .
عفوك ، کرمك مأله صیغماز
تصویره دکل خیاله صیغماز

نابی زاده ناظم

1201. sayının kapağı (29 Mayıs 1330 - 11 Haziran 1914)
(İstanbul'un fethinin yıldönümü münasebetiyle hazırlanmış özel sayı)

Et Gérant-Responsable
AHMED IHSAN
Bureaux
Nouri-Osmanie
Stamboul
24me Année.
Tome XLVII
Téléphone: Stamboul 1444
Adresse Télégraphique
SERVETFUNUN--Cons/ple

ثروت فنون

پنجشنبه کونلری چیقار ، مصور عثمانلی غزتهسیدر

SERVET-I-FUNOUN
Illustration Ottomane paraissant le Jeudi

№ 1204

صاحب امتیاز و مدیر مسئول :
احمد احسان
مطبعهسی :
اسکی مکتب ملکیه قارشیسنده
بکری دردنجی سنه
فرق یدنجی جلد
تلفون نومروسی
استانبول : ١٤٤٤
تلغراف آدرهسی :
استانبول : ثروت فنون

عدد ١٢٠٤
پنجشنبه ١٩ حزیران ، ١٣٣٠ — ٨ شبان ، ١٣٣٢

اوسترپا ومجارستانك المزیده حکمداری فرانسوا ژوزف حضرتلری
[صوك تصویرلرندن]
ولادتی ١٨٣٠ ، تخته قعودی ١٨٤٨ ، سنی ٨٤ ، مدت حکومتی ٦٦ سنه

L'empereur François Joseph.

1204. sayının kapağı (19 Haziran 1330 - 2 Temmuz 1914)

"Avusturya ve Macaristan'ın elemdide Hükümdarı Fransuva Joseph Hazretleri"

Directeur-Propriétaire
et Gérant-Responsable
AHMED IHSAN
Bureaux :
Nouri-Osmanié
Stamboul
24me Année.
Tome XLVII
Téléphone: Stamboul 1444
Adresse Télégraphique
SERVETFUNUN--Cons/ple

ثروت فنون

پنجشنبه کونلری چیقار ، مصور عثمانلی غزته‌سیدر

SERVET-I-FUNOUN
Illustration Ottomane paraissant le Jeudi

صاحب امتیاز ومدیر مسئول :
احمد احسان
مطبعه‌سی :
اسکی مکتب ملکیه قارشیسنده
بکری دردنجی سنه
قرق بدنجی جلد
تلفون نومروسی
استانبول : ١٤٤٤
تلغراف آدرسی :
استانبول : ثروت فنون

№ 1207 پنجشنبه ١٠ تموز ، ١٣٣٠ — ٢٩ شعبان ، ١٣٣٢ عدد ١٢٠٧

سلطان محمد خان خامس حضرتلری
S. M. I. Le Sultan MEHMED V.

1207. sayının kapağı (10 Temmuz 1330 - 23 Temmuz 1914)

"Sultan Mehmed Han-ı Hamis Hazretleri"

Directeur-Propriétaire
et Gérant-Responsable
AHMED IHSAN

Bureaux :
Nouri-Osmanié
Stamboul

24me Année.
Tome XLVII

Téléphone: Stamboul 1444

Adresse Télégraphique
SERVETFUNUN--Cons/ple

ثروت فنون

پنجشنبه کونلری چیقار ، مصور عثمانلی غزتهسیدر

SERVET-I-FUNOUN
Illustration Ottomane paraissant le Jeudi

صاحب امتیاز ومدیر مسئول :
احمد احسان

مطبعهسی
اسکی مکتب ملکیه قارشوسنده

بکرمی دردنجی سنه
قرق بدنجی جلد

تلفون نومروسی
استانبول : ١٤٤٤

تلغراف آدرسی :
استانبول : ثروت فنون

№ 1210

پنجشنبه ٣١ تموز ، ١٣٣٠ — ٢١ رمضان ، ١٣٣٢

عدد ١٢١٠

حربك چهرهٔ مشئومی

La guerre !

1210. sayının kapağı (31 Temmuz 1330 - 13 Ağustos 1914)

"Harbin çehre-i meşumu"

Directeur-Propriétaire
et Gérant-Responsable
AHMED IHSAN

Bureaux :
Nouri-Osmanié
Stamboul

24me Année.
Tome XLVII

Téléphone: Stamboul 1444

Adresse Télégraphique
SERVETFUNUN--Cons/ple

№ 1212

ثروت فنون

پنجشنبه کونلری چیقار ، مصور عثمانلی غزته سیدر

SERVET-I-FUNOUN

Illustration Ottomane paraissant le Jeudi

پنجشنبه ١٤ اغستوس ١٣٣٠ — ٥ شوال ، ١٣٣٢

عدد ١٢١٢

صاحب امتیاز ومدیر مسئول :
احمد احسان

مطبعه سی
اسکی مکتب ملکیه قارشوسنده

بکری دردنجی سنه
قرق بدنجی جلد

تلفون نومروسی
استانبول : ١٤٤٤

تلغراف آدرسی :
استانبول: ثروت فنون

هلال احمر

Le Croissant Rouge.

1212. sayının kapağı (14 Ağustos 1330 - 27 Ağustos 1914)

(Hilâl-i Ahmer özel sayısı)

Directeur-Propriétaire
et Gérant-Responsable:
AHMED IHSAN
Bureaux
Nouri-Osmanie
Stamboul
24me Année.
Tome XLVII
Téléphone: Stamboul 1444
Adresse Télégraphique
SERVETFUNUN--Constple

ثروت فنون

پنجشنبه کونلری چیقار ، مصور عثمانلی غزتهسیدر

SERVET-I-FUNOUN
Illustration Ottomane paraissant le Jeudi

№ 1219
پنجشنبه ۲ تشرین اول ۱۳۳۰ — ۲۵ ذیالقعده ، ۱۳۳۲

صاحب امتیاز و مدیر مسئول :
احمد احسان
مطبعه سی
اسکی مکتب ملکیه قارشوسنده
بکرمی دردنجی سنه
قرق بدنجی جلد
تلفون نومروسی
استانبول : ۱٤٤٤
تلغراف ادرسی :
استانبول : ثروت فنون
عدد ۱۲۱۹

آلمانلرك ولیعهد قوماندا سنده کی اردو ایله فرانسه ده « لونغوی » استحکامنه هجوم و ضبطلری
La prise de Longwy par le corps d'armée allemand sous le commandement du Kronprinz

1219. sayının kapağı (2 Teşrin-i Evvel 1330 - 15 Ekim 1914)

"Almanların Veliaht kumandasındaki ordu ile Fransa'da 'Longwy' istihkâmına hücum ü zaptları"

Gérant-Responsable
AHMED IHSAN
Bureaux :
Nouri-Osmanié
Stamboul
24me Année.
Tome XLVII
Téléphone: Stamboul 1444
Adresse Télégraphique
SERVETFUNUN--Cons/ple

ثروت فنون

پرچمنبه کونلری چیقار ، مصور عثمانلی غزته‌سیدر

SERVET-I-FUNOUN
Illustration Ottomane paraissant le Jeudi

حمد احسان
مدیر مسئول
اسکی بکتاشیه قارشوسنده
بکری دردنجی سنه
قرق بدنجی جلد
تلفون نومروسی
استانبول : ١٤٤٤
تلغراف آدرسی :
استانبول : ثروت فنون

№ 1222 — پرچمنبه ٢٣ تشرين اول ١٣٣٠ — ١٦ ذی‌الحجه ، ١٣٣٢ — عدد ١٢٢٢

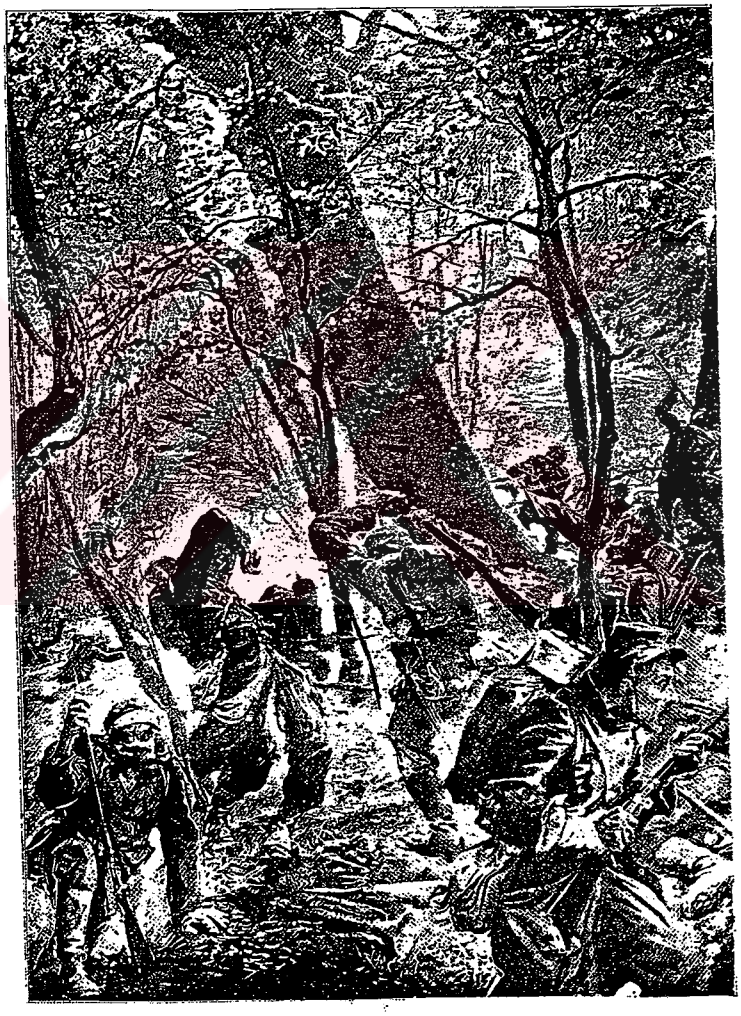

آرغون اورمانده سونکو سونکویه محاربه‌دن صوکره فرانسزلرك هزیمتی
Un combat corps à corps dans la forêt d'Argonne et la déroute des Français.

1222. sayının kapağı (23 Teşrin-i Evvel 1330 - 5 Kasım 1914)

"Argonne Ormanı'nda süngü süngüye muharebeden sonra Fransızların hezimeti"

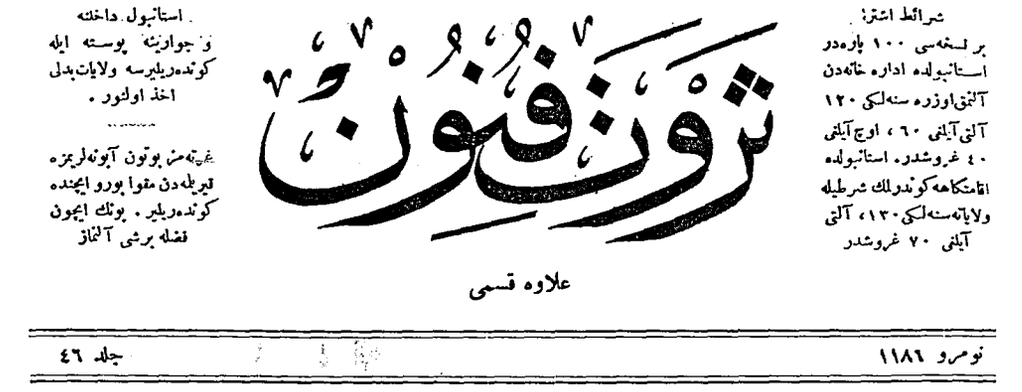

1186. sayıyla birlikte verilen "ilave kısmı"nın ön kapak başlık kompozisyonu

(13 Şubat 1329 - 26 Şubat 1914)

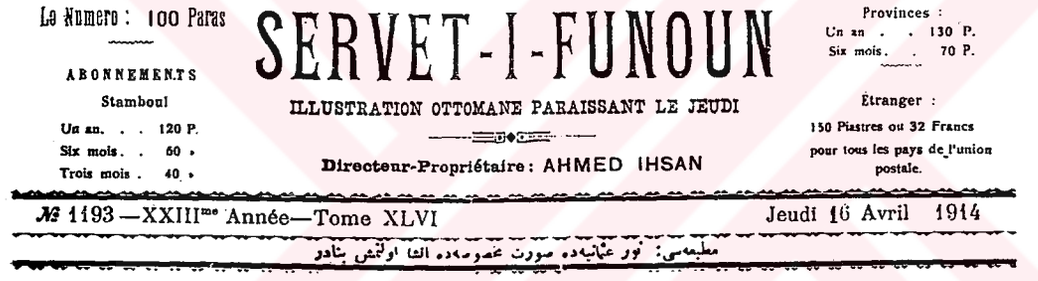

1193. sayıyla birlikte verilen reklam ilavesinin arka kapak başlık kompozisyonu

(3 Nisan 1330 - 16 Nisan 1914)

1198. sayıyla birlikte verilen reklam ilavesinin ön kapak başlık kompozisyonu

(8 Mayıs 1330 - 21 Mayıs 1914)

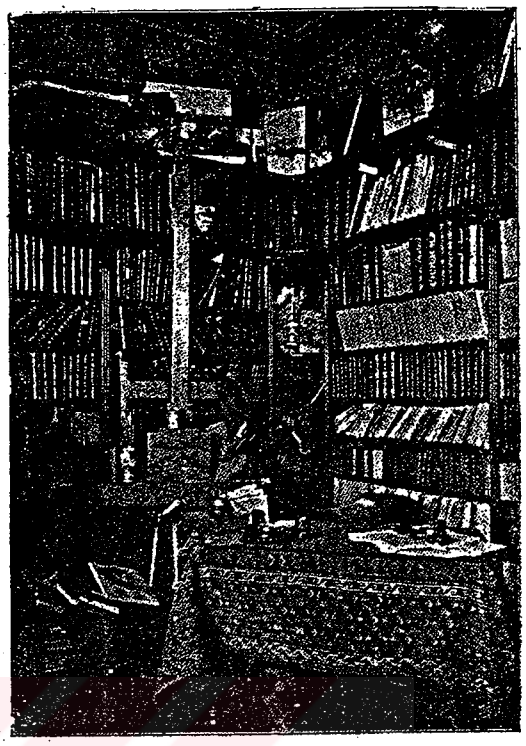

استاد اکرمك کتبخانه‌سی

[مکتب ملکیه کتبخانه‌سنه ، با وصیت ، اهدا ایتمش‌در .]

La bibliothèque d'Ekrem Bey, léguée par son testament à l'École Mulkié.

"Üstad Ekrem'in kütüphanesi (Mekteb-i Mülkiye kütüphanesine, bavasiyet, ihda etmiştir.)"

(C. 46, S. 1183, s. 296)

برلینده انکلیز اسراسی

Les prisonniers anglais à Berlin.

"Berlin'de İngiliz üserası."

(C. 47, S. 1216, s. 311)

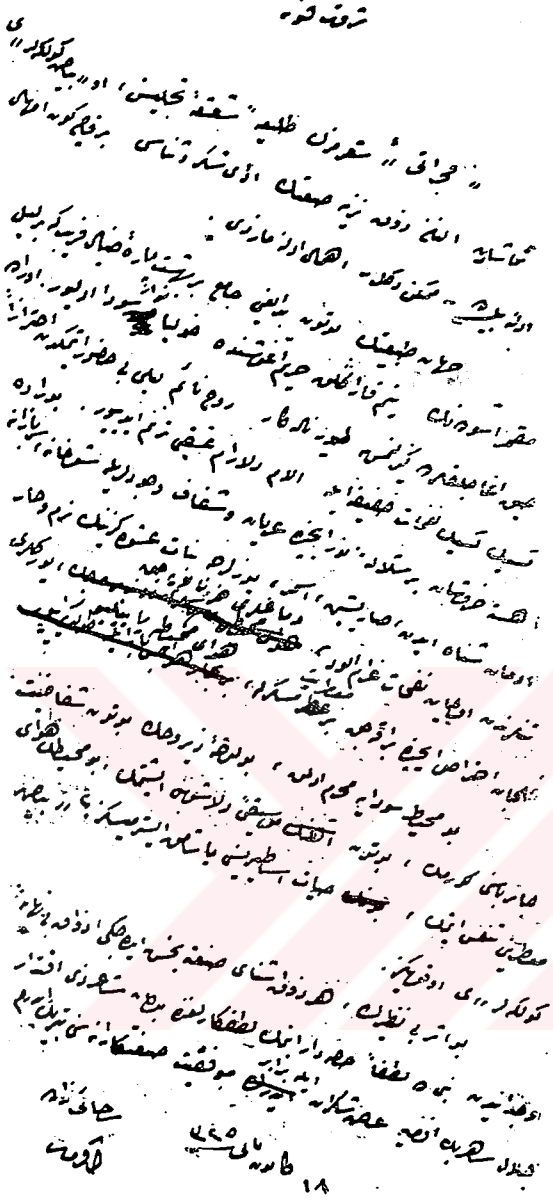

استاد اکرمك خط دستی

« ثروت فنون » ه برلشانهٔ حمایت و محبتی

Un manuscrit d'Ekrem Bey.

"Üstad Ekrem'in hatt-ı desti: 'Servet-i Fünûn'a bir nişane-i himmet ü muhabbeti."

(C. 46, S. 1183, s. 296)

آلمانلرك شرق موفقيات عسكريه‌سندن : يوز بيك روس اسراسندن بر اوفاق نمونه
Les prisonniers russes en Allemagne.

"Almanların şark muvaffakiyat-ı askeriyesinden: Yüz bin Rus üserasından bir ufak numune."

(C. 47, S. 1214, s. 275)

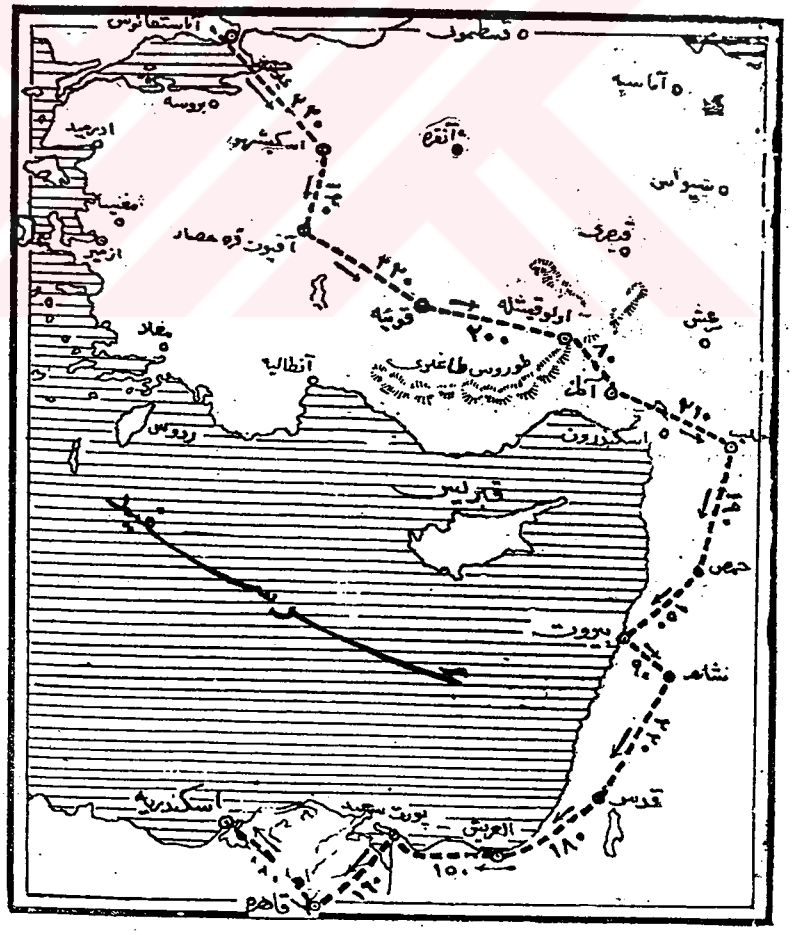

"İstanbul ve Mısır seyahat-i havaiyesinde merhaleleri gösteren harita."

(C. 46, S. 1184, s. 333)

استانبول ومصر سياحت هوائيه‌سنده مرحله‌لرى كوسترن خريطه
[پوايكى صحيفه‌ده‌كى رسملر تصفير افكار رفيقمزك قليشه‌لرى]

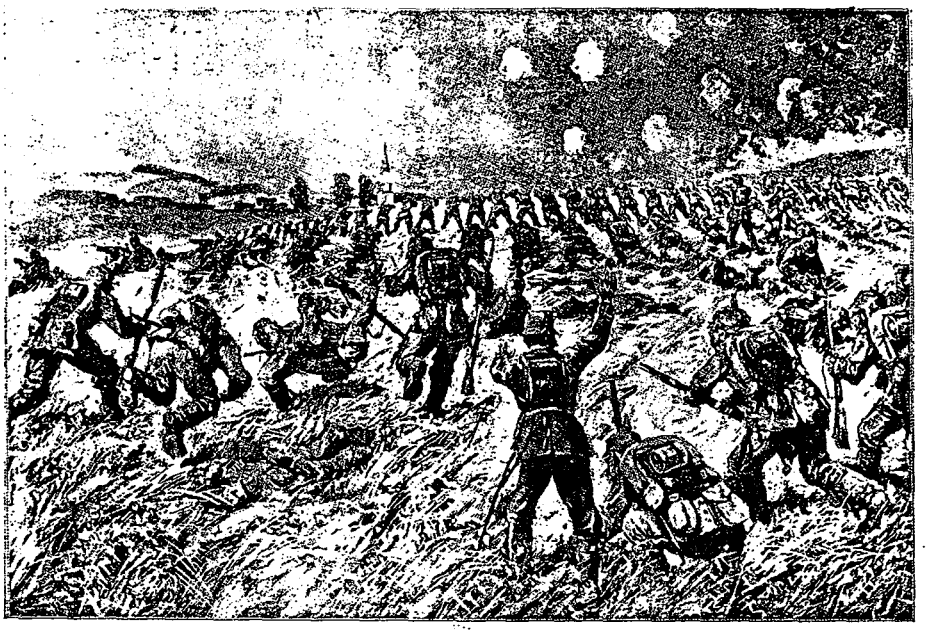

(لورەن) دە ، « پووانویل » قریندە « آرانسی » جوارندە فرانسزلرك ، آلمان اردوسنك صول جناحنە ، ٢٦ آغستوس‌دە وقوع بولان تعرضلرندە كری پوسكورتولەلری . [« ایللوستریرتە چایتونغ » غزتەسنك بومحاربەدە حاضر بولونمش وكوزیلە حادثەیی كورمش اولان رسامی «ویللی براندوس» طرفندن ترسیم ایدلمشدر.]

L'offensive française du 26 août repoussée par l'armée allemande, placée sous le commandement du Kronprinz.

آلمان قوای عسكریەسنك ایكی ركن مهمی
ارکان حرب رئیسی جنرال مولتكه ایمپراطور ویلهلم حضرتلرینك یانندە

S. M. Guillaume II avec le général Moltke, son chef d'État-major

"'Lorraine'de, 'Thionville' kurbunda 'Aransi' civarında Fransızların, Alman ordusunun sol cenahına, 26 Ağustosta vuku bulan taarruzlarında geri püskürtülmeleri. ('İllustrierte Zeitung' Gazetesi'nin bu muharebede hazır bulunmuş ve gözüyle hadiseyi görmüş olan ressamı 'Willy Brandus' tarafından tersim edilmiştir.)"

(C. 47, S. 1221, s. 387)

"Alman kuva-yi askeriyesinin iki rükn-i mühimmi: Erkân-ı Harp Reisi General Moltke, İmparator Wilhelm Hazretleri'nin yanında."

(C. 47, S. 1215, s. 291)

آلمان عسکری : آرش ایلری

"Alman askeri: Arş ileri."
(C. 47, S. 1215, s. 291)

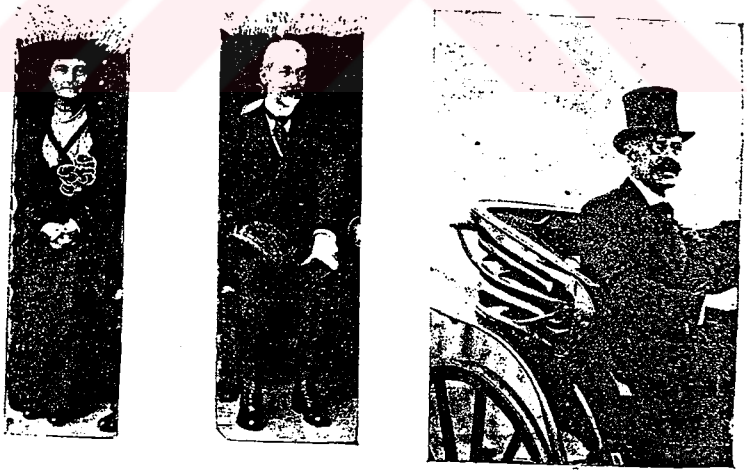

کیدنلر

انکلتره سفیری سر مالله — فرانسه سفیری مه... بوسپار ، رفیقه‌سی مادام بوسپار

روسلرك عثمانلی دونانماسنی احما یولنده‌کی تشبث خصمانه‌سی دونانماسز طرفندن عقیم براقیلمش وتعرضه شان وشرف ملینك ، مدافعهٔ وطنك ایجابنه کوره مقابله کوسترلمش اولدیغی ایچون مغبر ومنفعل همان شهریمزدن ، برهفته اولکی حاضرلقلرینی اکمال ایدوب حرکت ایتمش اولان روس سفیرینه روسلرك دوست ومتفقلری انکلتره ایله فرانسه‌نك سفیرلری‌ده امتثال ایتدیلر،استانبول‌دن کیتدیلر .

"Gidenler: İngiltere sefiri Sir Mallet, Fransa sefiri Mösyö Bompard, Refikası Madam Bompard..."
(C. 47, S. 1222, s. 414)

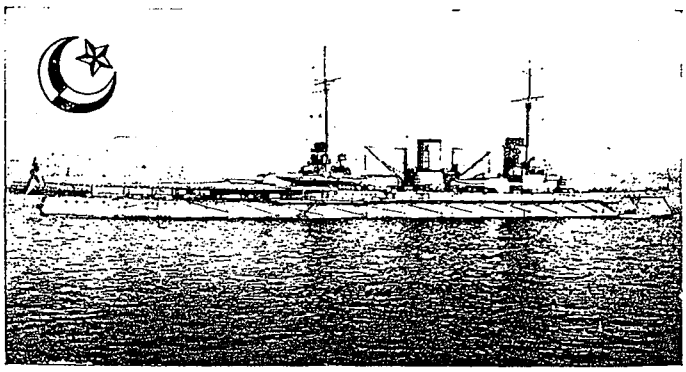

یاووز

آلمانیا دولت فخیمه‌سی طرفندن حکومت عثمانیه‌یه صاتیلمش‌و «یاووز» نامی آلمش اولان «کوبن» دره‌دنوطی

جسامت وسرعتی : ۲۳۰۰ طونیلاتولقدر . سرعتی ساعتده ۲۸ میلدر . تجهیزاتی : ۲۸ سانتیملك ۱۰ عدد جسیم طوب ، ۱۵ سانتیملك ۱۲ عدد متوسط طوب ، ۸ سانتیملك ۱۲ عدد کوچوك طوب ، جمعاً ۳۲ طوب .

Le nouveau dreadnought ottoman Yavouz Sultan Selim ci-devant Goeben allemand.

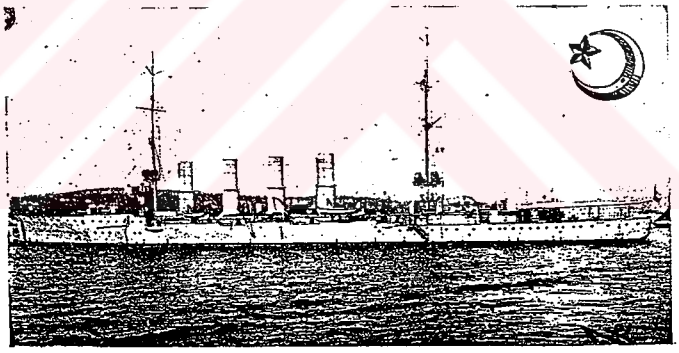

مدللی

آلمانیا دولت فخیمه‌سی طرفندن حکومت عثمانیه‌یه صاتیلمش و «مدللی» تسمیه ایدلش اولان «برسلاو» محافظه‌لی قروزوری.

جسامت وسرعتی : ۴۵۰۰ طونیلاتولقدر . سرعتی ساعتده ۲۷ بچق میلدر . تجهیزاتی : ۱۰ بچق سانتیملك ۱۲عدد متوسط طوب .

Le croiseur ottoman Midilli ci-devant Breslau de la marine impériale allemande.

"Yavuz..." ve "Midilli..."

(C. 47, S. 1210, s. 210)

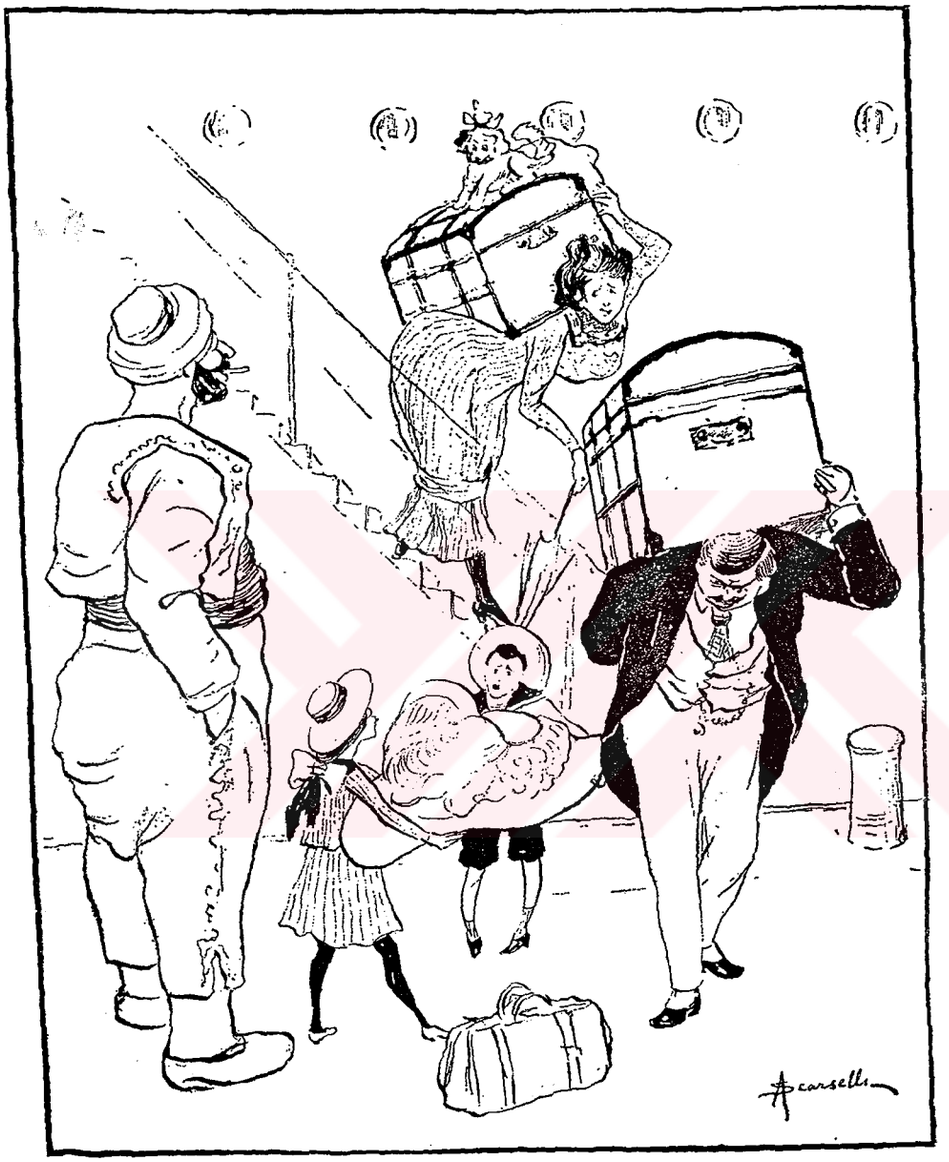

كيديورلر !!

Bon voyage!!!

"Gidiyorlar!!"

(C. 47, S. 1222, s. 411)

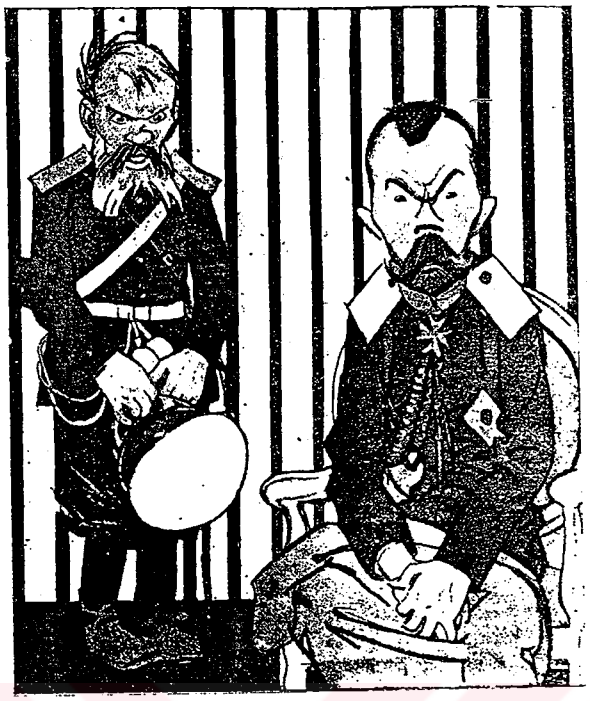

"Bir Rus Çar babasına diyor ki."
(C. 47, S. 1222, s. 414)

بر روس چار باباسنه دیبورکه :

— باباجق ، تورکلر سواستوپولی طوپه طوتدیلر ؛ یاقوب پیقیورلر. قوقیورز ... یوسفرکی سواستوپول وقعه‌سی‌ده اوبر دفعه‌کنه بکزه‌سون .

ائتلاف مثلث

بری‌برینه صیم صیق باغلاندی .

"İtilaf-ı Müselles."
(C. 47, S. 1217, s. 331)

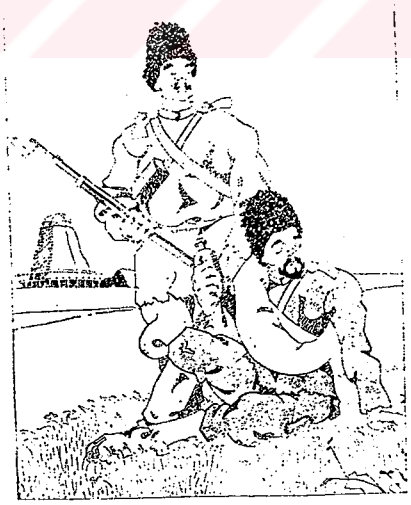

ایکی روس قازاغی

— ولادیمیر . آلمانلر کلیور . کوملکنی چیقار ، بیاض بایراق یاپوب چکملم

— کوملکم اوچ آیدر صیرتمده. سیم سیاه

"İki Rus Kazağı."
(C. 47, S. 1217, s. 331)

اوبر دنیاده جهانکیرلك هوسکارلری :
ناپولیون ، انکلتره ، قرال سابقنه دیبورکه :
— بن فرانسزلری جهانکیر یاپمق استه‌دم، ادوار ، سن‌انکلیزلری جهانه حاکم ایتمك استه‌دك ، ایکیمزده یاپه‌مه‌دق . غالبا شمدی بزم یاپه‌مدیغمزی آلمانلر یاپه‌جق !

"Öbür dünyada cihangirlik heveskârları."

(C. 47, S. 1220, s. 379)

آلمان مزاح غزته‌لرندن :
فرانسزلر انکلتره‌دن عسکر بکلیور .
L'arrivée des anglais en France.

"Alman mizah gazetelerinden: Fransızlar İngiltere'den asker bekliyor."

(C. 47, S. 1216, s. 311)

فرانسه ایمپراطوری برنجی رایمون

برایکی کون اول ، تلغرافلرك برنده ، فرانسه‌ده قرالق وایمپراطورلق طرافدارلرینك توسیع نفوذ ایله‌دیکی ، رئیس جمهور رایمون پوانقاره‌یی ، برنجی ناپولیونك ایلك خطوه‌سنی تقلیداً ، قونسول اعلان ایتمك ایسته‌دکلری بیلدیرلمکده ایدی .
برآلمان رسامی‌ده ، بوندن ملهم اوله‌رق فرانسه رئیس‌جمهوری‌رایمون پوانقاره‌یی برنجی‌ناپولیون شکل‌وقیافتده ، « برنجی‌رایمون » دیه یوقاری‌یه نقل ایتدیکمز صورتده پیشکاه انظاره‌قویمشدر.

"Fransa İmparatoru Birinci Raymond."

(C. 47, S. 1222, s. 414)

چناق قلعه بوغازی سد اولونورکن
آلمانجه مزاح غزته‌لرندن

"Çanakkale Boğazı seddolunurken."

(C. 47, S. 1220, s. 379)

دکزلر حاکمی [انکلیز]

حیرتلر ایچنده : — اوو ! آلمان رقابتی دکزلر اوستنده یقیشمه‌یورمش کبی شیمدی برده دکزلرك التندن بی تعجیزه باشلادی !

[آلمان تحت البحرلرینك فعالیتی ایما]

آنلایجه مزاح غزتەلرندن

"Denizler hakimi (İngiliz)."

(C. 47, S. 1222, s. 414)

انکلیزلر اولطه آتوب بی طرفلری یاقالامق ایسته‌یورلر ؛ بی‌طرفلر انکلیز اولطه‌سندن قاچیورلر . — اولطه‌یه طوتولمش، انکلیز چناغنه صوقولمش یالکز برژاپون بالنی وار

آنلایجه مزاح غزتەلرندن

La pêche aux neutres, mais les poissons neutres ne veulent pas mordre la ligne anglaise.

"İngilizler olta atıp bitarafları yakalamak istiyorlar."

(C. 47, S. 1221, s. 395)

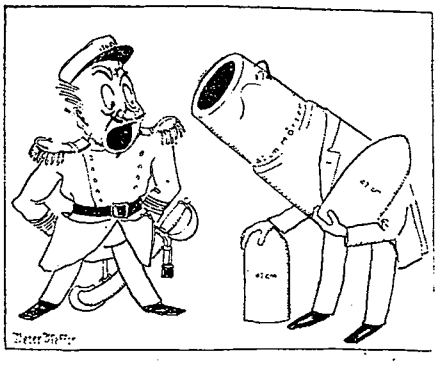

آلمانلرك ٤٢ لك هاوان طوپلری :

فرانسز صابطی — وای ! بو اغزدن چیقان کوللەلره بز ناصل دایانه‌جغز ؟

"Almanların 42'lik havan topları."

(C. 47, S. 1217, s. 331)

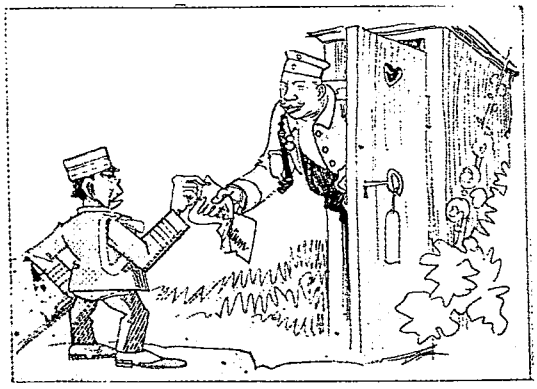

آلمانیا ژاپونیانك اولتیماتومنی ناصل قبول ایتدی ؟

آلمان — [ژاپونه] هایدی کاغدیکزی ویریکز ؛ اوی‌ده باشقه برطرفه آتایم

آنلایجه مزاح غزتەلرندن

"Almanya Japonya'nın ültimatomunu nasıl kabul etti."

(C. 47, S. 1217, s. 331)

"Tünelde."

(C. 47, S. 1197, s. 13)

تونلده :

ایکی ارقداش :

— اوکوزینه طاقدیغك نه‌در ؟ آیول بوراسی اوتوموبیل دکل !

— نه سویله‌یورسك برادر ؛ مادامكه شابقه آینه‌سی بویله اوق کبی اوزادیجه کوزلریمی بشقه درلو محافظه ایده‌میه‌جکمه حکم ایتدم .

Dans une voiture du Tunnel :

Deux camarades :

— Mon cher, nous ne sommes pas en auto, enlève donc tes lunettes de sport.

— Jamais de la vie ! avec les epingles à chapeaux des pérotes, c'est la meilleure mesure de sauver les yeux.

"Bizde intibah-ı iktisadî ve mektep mezunlarının derece-i tahsili."

(C. 46, S. 1194, s. 569)

بزده انتباه اقتصادی

و

مکتب مأذونلرینك درجهٔ تحصیلی!

تجارتخانه‌لرده خدمت آرامنی مأموریته ترجیح ایدن مکتب اعدادی مأذونی :

- افندم ، مغازه‌کزده کاتبه احتیاج وارمش ...

— اوت ، غزته‌ده اعلان ایتمشدك. فنون تجاریه‌دن نه بیلیورسکز؟

— اعدادیدن دیپلومه‌م وار !

— جانم ، اونی سورمیورم ، پولیجه ، قائض اسقونطو حساباتی بیلیرمیسکز ؟

— مکتبده یونلری اوقومه‌دق !

دویچه اوریانت بانق اکسین که زل شافت

سرمایه‌سی ۴۰,۰۰۰,۰۰۰ فرانقدر

درسعدتر بانق، شاف هاوزن شربانق وراین ایله المانیا ملی بانقه‌لری طرفندن کشادیلمشدر.
مرکزی: برلین . شعبه‌لری: هامبورغ . استانبول . بروسه . سرسین . آطنه . دده آغاج . ادرنه . حلب . اسکندریه . قاهره منصوره . مینه . طنطه . طنجه . قازابلانقه .
غلطه‌ده شعبه‌سی : ویووده سوقاغنده خانده
استانبولده « : اوروزدی باق تجارتخانه‌سی قارشوسنده (جرمانیا) خانده
امتعه ده‌پوسی : استانبولده سرکه‌جیده کوپریلی خانده
بك اوغلی شعبه‌سی : جادهٔ کبیرده یانی بیراخانه‌سی قارشوسنده ۴۰۷ نومرووده
قاضی کوی شعبه‌سی : واپور اسکله‌سی قارشوسنده
هر کون وزنه ساعت ۹ دن ٤ یه قدر و جمعه کونلری ۹ دن ۱ یه قدر آچیقدر

تصرف صندیغی

دویچه اوریانت بانق ودیعه‌قبول ایدر. ومودعلره یوزده ۳ فائض ویرر.
۳۰۰ لیرادن دون مبالغ هرآن اخذ اولنه بیلور
مبلغ مزبوری تجاوز ایدن مأخوذات آنجق اونبش معلومات ویرمکله ایفا ولنور . شویله که ۱۰۰۰ لیرایه قدر مبالغ ایچون ۳ کون و ۱۰۰۰ لیرایه متجاوز مبالغ ایچون ۳۰ کون اول اشعار اولنمش در.

بورسه معاملاتی

دویچه اوریانت بانقه‌سی کرك استانبول پیاسه‌سنده کرکسه اجنبی پیاسه‌لرنده پك زیاده مساعد شرائطله اسهام مبایعه وفروختیله اشتغال ایدر. بانقه‌نك وساطتیله مبایعه قلنان اسهام ایچون برسنه محافظه رسومی آلنماز. قره‌دی فولسیه اژپیسیه‌دن تحویلاتی بدل اصلیسی تأدیه‌سنه قارشو سیغورطه ایدر وآنلری پیاسه رائجی اوزره اعطا ایلر.
استانبول شعبه‌سنده غایت مساعد شرائطله هردرلو امتیعهٔ حائزه « سیف » نام قاسه‌لر ایجار ایدر.

"Deutsche Orient Bank Aktiengesellschaft"

ادرمید پازاری

یازیجی‌زاده اسماعیل حقی وحسن بك زاده فرهاد

استانبول یکی پوسته خانه قارشوسنده

کندی فابریقه‌لری معمولاتندن اك نفیس زیتوبه غلری وصابونلر

تلغراف آدرسی : رسمارت ادرمید پازاری ـ تلفونه : استانبول ۱۷۸۲

"Edremit Pazarı"

سلانیك بانقه‌سی

مرکز اداره‌سی : درسعادت
وویوودا جاده‌سی

استانبول آجنته‌لکی: عاشر افندی کتبخانه‌سوقاغی
بك اوغلی دائره‌سی : جادهٔ کبیر
شعبات

رنه، بیرادوت، قواله، دده اغاج، صوفیلو درامه، کوملجنه، قرق کلیسا، مناستر، سلانیك، صامسون، ازمیر، طرابلس شام، اسکوب، اسکچه.

سلانیك بانقه‌سی : بالعموم بانقه معاملاتی ایله اشتغال ایدر وامتعهٔ تجاریه‌یه مقابل آوانس ویرر، ده‌پوزیتو ویاخود تودیعات صورتیله امتعه قبول ایدر وهیئت عمومیه اعتباریله شهرمز وممالك اجنبیه پیاسه‌لرنده بورسه معاملاتی ایفا ایلر.

بك اوغلی شعبه‌سی غایت مساعد شرائط ایله مخصوصه درسعادت و ممالك اجنبیه پیاسه وبورسه‌لرنده جاری اولان اسهام آلیم وصاتیم معاملاتی ایله اشتغال ایلر.

تصرف وعائله صندوقلری معاملاتی دخی ایفا اولنور.

"Selanik Bankası"

صوك سیستم آمریقان آل نومرو تورلری

قاتلی ـ ۴ عثمانیه ـ اسعدیه
بورسه وفرانسزجه‌سی واردر

طقسان طقوز یکنجی یه قدر رقم باصار یکلدن معمول وصاغلام شیلردر.
مرکز فروختی تروت فنون معطبعه‌سیدر

"Son Sistem Amerikan El Numaratörleri"

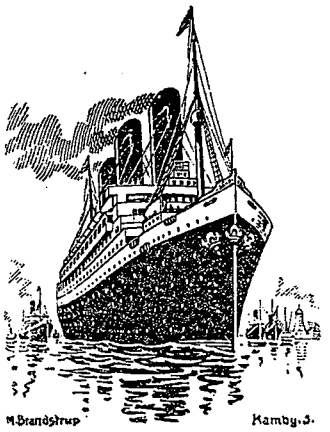

HAMBOURG AMERICA LINIE

نیورق ایله ممالك شرقیه بیننده

پوسته واپورلری

هامبورغ آمریقالینی آلمان شرکتی

نیورق ایله برسیاه آره‌سنده دوغری

صورتده آچیلان پوسته واپورلری آمریقادن حرکتله اسپانیا ساحلنده بارسلونه اوغرادقدن صوکره پاتراس، پیره وازمیر طریقیله استانبوله کلیر وبعده بورغاز ، وارنه ، کوستنجه ، اودمسانوروسیسق وباطوم اسکله‌لرینه اوغرایه‌رق ینه درسعادته کلوب عینی طریقله آمریقایه‌عودت ایدر . تفصیلات زائده‌آلمق ایچون آتیده‌کی محلره مراجعت اولنور ؛

درسعادته ریختم خانده لەوانت قونتور

Levant Kontor

هامبورغده هامبورغ آمریقاواپورشرکتی مرکزی نیورقده بروودوی‌ده ٤٥ ـ ٤١ نومرولی داثره‌لر

LEVANTE - KONTOR G. m. b. H. . Constantinople :

HAMBURG - AMERIKA LINIE. New York-Levante-Dienst à Hambourg :

HAMBURG - AMERIKAN LINIE. New York-Levant Service 41-45 Broadway à New York.

"Hambourg America Linie"

دویچ لوانت لینی

هامبورغ

سیر وسفائن تعرفه‌سی

۱۳۲۹ سنه‌سی شهر تشرین ثانینك ۲۵ نجی کونندن اعتباراً

استانبوله مواصلت ایدنلر :

«پاطموس» هامبورغ ونوردنخامدن ۹ تشرین ثانیده

« تنه‌دوس » هامبورغدن ۱۲ تشرین ثانیده

« طائفه‌توس » آنورسدن ۱۲ تشرین ثانیده

«قارپاطوس» هامبورغ وسوانسی‌دن ۱٤ «

« ایله‌تو » هامبورغدن ۱۸ «

« سامسوس » پوردودن ۲۳ «

« پاروس » آنورسدن ۲۵ «

استانبولده انتظار ایدیلنلر :

« روما » هامبورغدن ۳۰ تشرین ثانی و ۲ کانون اولده حرکت ایده‌جکدر .

« اسکیروس » هامبورغ ونوردنخامدن ۲ ـ ۳ کانون اولده حرکت ایده‌جکدر .

« یوسبوروس » آنورسدن ۹ ـ ۱۱ کانون اولده بورغاز ، وارنه وکوستنجه‌یه حرکت ایده‌جکدر.

استانبولدن عودت سفرلری :

« رودوستو » یاخود « اسکیروس » کانون اولك ابتداسنده روتردام وهامبورغه متوجهاً استانبول وحیدر پاشادن حرکت ایده‌جکدر .

فضله معلومات آلمق ایستیانلر :

Direction de la Deutsche Levante-Linie
Levantehaus, Devenfleth 20, Hambourg,
et
Levante-Kontor G. m. b. H.,
Tchinili Rihtim Han, 4me Etage, Galata
Comptoir Levant et Méditerranée,
Société Anonyme,
P. A. Van Es & Co., Rotterdam,

آدره‌سنه مراجعت ایده‌بیلیرلر.

"Deutsche Levante-Linie Hambourg"

طب فاکولته‌سی

سریریات ولادیه‌سندن مأذونه

ابه

خیریه دلبر

اصول فن داخلنده فوق العاده مهارتیله کسب اشتهار ایتمدر . خانملرعزك استفاده ایتملرینی توصیه ایدرز .

آدرس » شهزاده باشنده کوچوك قوغه‌جیلر نومرو ۳

"Ebe Hayriye Dilber"

قریستوفل قیوجی مغازه‌سی

یکانه جنسی الك اعلاسی

الدانمامق ایچون هرپارچه اوزرنده بولنان شومارقه ایله قریستوفل اسمنی طلب ایدیکز

درسعادت وکیلی : بك اوغلی جادهٔ کبرنده (٤٧١) نومرولو (وڤیس) مغازه‌سیدر.

"Kristofel Kuyumcu Mağazası"

باقتريولوژى وامراض انتانيه مؤسسه‌سى
دوقتور رشاد رضا
يكى پوسته‌خانه قارشوسنده ارضروم‌خانى

"Bakteriyoloji ve Emraz-ı İntaniye Müessesesi"

"Germandrée"

زمانده لوالطه‌لرى دقت ملرى ديوردملرى
ع روايات وسموملاتك فوق العاده اشتباب واتك مكملى وفيتيدر

دیون عمومیه عثمانیه

واردات مخصصه دفتر كبير شعبه‌سندن

تقسيطنك وعده‌سى فى $\frac{1}{12}$ مارت سنه ١٩٠٨ تاريخنده حلول ايدوب فى $\frac{1}{12}$ مارت سنه ١٩١٤ تاريخنه قدر بدلى استيفا ايدلمين ٩ نومرولى ديون مبدله موحدهٔ عثمانيه قوپونلرنك فى ٢٨ محرم ١٢٩٩ (٢٠ ـ ٨كانون اول سنه ١٨٨١) تاريخلى نظامنامهٔ همايونه مربوط فى ١٤ ـ ١ ايلول سنه ١٩٠٣ تاريخلى نظامنامه‌نك يشنجى ماده‌سى ايجابنجه ابطال ايديله‌جكى اعلان اولونور .

"Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye: Varidat-ı Muhassasa Defter-i Kebir Şubesi'nden"

صحى حورى قورسه‌لرى

پارس يجم آقاده‌ميسندن ديپلومه‌لى مادام فرذيناند بك اوغلنده ساقه چيقماز زقغنده قاليوروسى مغازه‌سى آرقه‌سنده سينيوس اوغلى اپارتمانك برنجى قاتنده

شهرمزك كبار نسوان عالمى آره‌سنده بيوك براسم قزانمش اولان مشهور قورسه‌تيه‌ر مادام فرذيناند پارس سياحتندن عودت ايله خانملره مخصوص بيوك برچشيد و غايت مكمل اشياى تخافيه وخصوصيله اسوچ دريسندن اعلا قورسه‌لر ، يقانه‌بيلير چاشورلقلر ، تريقودن كمرلكلر و كوكسلكلر كتيرمش اولديغنى بالعموم مشتريلريله محترم خانملره اعلان ايلر . مادام فرذيناندك عملياتخانه‌سنى بر دفعه زيارت ايللرى عموم خانملره توصيه اولنور . ١١٩٠

"Sıhhî Huri Korseleri"

الكليز شركتى

قواوپراتيف اقونوميق شركتى

مركز عمومينى : غلطه‌سراى جاده‌سى
قاضى كوى شعبه‌سى : مهردار »
بك اوغلى » : تپه باشى »
استانبول » : اسكى ضبطيه »

[واصل اولان اشياى جديده]

حصيردن مصنوع ٥٠٠ توالت
» » ١٠٠ سپهيا
» » ٥٠٠ سپرسيتى
» » ٢٠٠ چاشير سيتى
» » ٥٠٠ كاغد سيتى

شبو اشيانك كافه‌سى شعباتده لشهير اولنمشدر

"Kooperatif Ekonomik Şirketi: "İngiliz Şirketi"

MÜNCHNER
BRASSERIE BOMONTI
CONSTANTINOPLE

BIERE BOMONTI

الك نفيس ولذيذ بوموتى بيره‌سى

فرى كويندەكى فابريقەده هركون ١٠٨٠٠٠٠٠ ليتره بيره واردر..

لذت ـ تفدى ـ كيف ـ دفع حرارت

"Biere Bomonti"

سالسبرونز اوبربرونن

اجهزهٔ تنفسيه وهضميه‌ده وقوع بولان نزله‌لرى ، آق‌جكر صانجيسى، بوبرك ، مثانه ، تقرينى ، وشكر خسته‌لقلرينى وانفلوانزا عوارضنى تداوى ايدر . ١٩١١ سنه‌سنده دوه‌سد شهرنده‌كى سركىٔ عموميده بيوك مكافات قازانمشدر . لافونتن اجزا دپوسى ايله بالعموم اجزا دپولرى واجزاخانه‌لرده بولنور .

تركيا ايچون عمومى آجنته‌لرى :

استانبولده حصيرجيلرده مدينه خانده نومرو ٤ اسپرينغز برادرلر .

١١٨٠

"Salzbrunner Oberbrunnen"

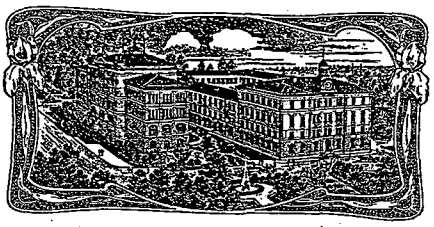

آلمانياده

ساقسونياده

ميتيويدا مكتبى

مديرى

معلم هولچ

TECHNIKUM MITTWEIDA
Royaume de Saxe

فن ماكنه والكتريق تحصيلنه مخصوص مكتب اولوب آلمانياده مؤسسدر . مهندسلره وصنايعه مخصوص شعبات مكمله‌سى واردر الكتريق‌وفن‌ميخانيكيه عائدكيمياخانه‌لرى غايت مكملدر . اشبو مكتبك شاكردانى صنايعنده والكتريق فننده كسب رسوخ ومعلومات ايدر شمدىيه قدر ٣٦٢٠ طلبه يتشمشدر . مكتبه شاكرد قيد اولنمق اوزره معلومات آلمق وتفصيلات ايستمك ايچون آتيده‌كى آدره‌سه مراجعت‌لازمدر .

آ

"Mittweida Mektebi"

طونه

نهری اوزرنده برهفته سیاحت

احمد احسان بك بویاز اوروپایه اولان صوك سیاحتندن عودتنده بالخاصه طونه نهری طریقنی اختیار ایتمشدی . آلمانیاده مونیخ جوارنده کائن پاساو بلدسندن راکب اولدیغی واپورله ویشته ، طونه نهری اوزرنده رسیاحت ایتمش ویولده صورت خصوصیه ده طوغرافیلر دخی چیقارمشدر .

عثمانیلرجه طونه نك نه قدر بیوك برقیمت تاریخیه سی اولدیغی معلومدر . سیاحتنامه ده طونه نك وضعیت جغرافیه سی ، کچدیکی ممالکك حالی علی الخصوص اسکی عثمانلی سرحدی اولان سلستره وروسچق وبلغارستان حقنده پك شایان دقت تدقیقات واردر .

"Tuna Nehri Üzerinde Bir Hafta Seyahat"

قاچیریلان فرصتلر

سواری مفتشی کچه جی زاده عزت فؤاد پاشاحضرتلرینك ، کچن عثمانلی روس محاربه سنه دائر تنقیداتی حاوی تحریر بویوردقلری بو اثر ، اصلی اولان فرانسزجه دن تورکجه یه ترجمه ایدلمشدر . فیاتی ۱۵ غروشدر . کرك عسکرلره وکرك مذکور حریك صورت جریانه واقف اولمق ایسته ین هر کسه خاصة توصیه اولنور .

"Kaçırılan Fırsatlar"

ایلول

محرری : محمد رؤف بك : غایت نفیس برصورتده یکیدن طبع ایدلشدر ۱۲ یجق غروش فیاتله باب عالی قارشوسنده [مختار خالد] کتابخانه سنده صاتیلور .

"Eylül"

ارمنی ادبیاتی نمونه لری

تورك ـ ارمنی نمونه لری مخاذنته خادم اولمق اوزره س . سیرنس افندینك بوندن اول « ثروت فنون » واسطه سیله نشر ایتدیکی ارمنیجه آثار ادبیه برجلد مخصوصده جمع ایدیلهرك موقع انتشاره وضع ایدلمشدر . کتابه تورك ادبای مشهوره سندن سلیمان نظیف ، دوقتور عبدالله جودت و سلیمان شهاب الدین بکلر ایله ارمنی محررلرندن ه . شاهریکیان افندینك تقریظلریله ارمنی ادبانك مختصر تراجم احوالی مداحی علاوه ایدلمشدر .

فی ۵ غروش . مرکز توزیعی باب عالی جاده سنده یکی عثمانلی کتبخانه سیدر .

"Ermeni Edebiyatı Numuneleri"

یکی طبع ایدلدی

ادبیات جدیده

IMPRIMERIE
AHMED IHSAN & Cie
Stamboul — Nouri-Osmanié.
Société par Actions, capital Ltq. 10,000.
TRAVAUX DE LUXE
ATELIERS DE FRANÇAIS TRÈS PERFECTIONNÉS.
Toute sorte d'Imprimés en toutes langues
SPÉCIALITÉ
des Impressions des Titres et Actions.
Envoi de Catalogue sur demande.

احمد احسان وشركاسی مطبعه جلیق عثمانلی شركتی
تاریخ تأسیسی : ۱۳۰۶
سرمایه سی : ۱۰،۰۰۰ لیرای عثمانی
نورعثمانیه ده بالخاصه انشا اولنمش اولان داثره ده اجرای صنعت ایدر .
مطبعه نك ماكنه سی ۲۶ باركیر قوتنده در و هرطرفده الكتریك تنویراتی واردر
وبكلی حروفات وطاش وتلیشه ایشلرك انواعی علی الخصوص
شركت حصه سندات وبیلتلر طبع اولنور
مطبعه نك مصور ومكمل قاتالوغندن اوزو ایدلره كوندریلیر .

"Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi"

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ

"Ahmed İhsan ve Şürekâsı"

"Phospho-Cacao"

فوسفو ـ قاقاؤ

تقليدلرندن اجتناب ايدكز

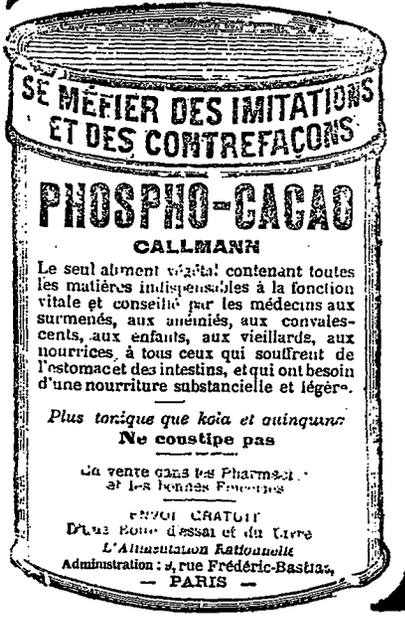

فقرالدمه مبتلا اولانلر يورغونلر هضم كوجلكنه مبتلا اولانلر خسته لقدن يكى چيقانلر عصبيته دوچار اولانلر

قهوه آلتى واقشام طعامى يرينه فوسفو قاقاؤ استعمال ايتليدرلر . فوسفو ـ قاقاؤ بتون خسته لره وصاغلام اولانلره بالجمله اطبا طرفندن توصيه ايدلشدر .

فوسفو ـ قاقاؤ آيدن دها مغذى اولوب طادى دخى غايت لذيذدر . آنى اوله رق حاضرلانير . پهر طعام ايچون فيانى آنجق اوتوز پاره در . الكنارين معده لريله سهولتله هضم ايدر .

نمونه لك پر قوطى مجاناً كوندريلور .

استانبولده چاقالجيلر يوقوشى ساعه چشمه زقاغنده ژيرالتارخانده ٢٠-١٦ نومرولرده ويسمان وشركاسى

بتون اجزاخانه لرده وبيوك بقاليه مغازه لرنده بولنور .

ثروت فنون

ادبیات ، فنون ، صنایع ، تراجم احوال ، سیاحات ، روپان

برنجی سنه

وسائره دن باحث اولدیغی هرهفته پنجشنبه کونلری چیقار

مصور عثمانلی غزتهسی

محرر ومدیر مسئولی : احمد احسان

اداره خانهسی : درسعادت — ابوالسعود جادهسی نومرو ٥٤

نسخهسی ۱۰ پارهدر

بو نمرهده کی مندرجات ورسملر

شکران — استانبول پوستهسی — تشریحات مدنیه فنیه — ایکنه ، معلم ایله طالبه محاورهسی — ازمیر — تریسته — اوده سا — اوقتاو فوییه ، موسیو قرلسپی — سیئهٔ تسامح (روپان) — [رئپلر] صرلوحه ، ازمیر قوردونی ـ تریسته نیان وپارشوسی ، اوده سا وییوك مرديوی ، موسیو قرسپی ، اوقتاو فوییه

استانبول

(عالم) مطبعهسی احمد احسان وشرکاسی

۱۳۰۸

Servet-i Fünûn'un 1891'de çıkan ilk sayısının kapak sayfası.

مقصد عمران عاجزانه عرض خدمت ، مسلك عمران تهذيب اخلاق وتوسيع وقوفه سعي ايتمكدر

ايكنجي طبعي

عمران

١٣٠٥

ايكنجي طبعي

اونجي كونده بر دفعه مجموعه ارتجي كونلري جيقار وادبيات ، فنون ، تراجم احوال ، سياحات ، رومان والطيفه نشر ايدر

عثمانلي رساله موقوتهسي

اداره‌خانه‌سي — استانبول — باغچه قپوسي نومرو ٤ (قره‌غولخانه اتصالنده)

شرائط اشترا

سنه‌لكي يدي يكرمي غروشدر عدد درسعادت ايچون ٢٥ ولايات ايچون ٣٠ غروشدر

اداره‌خانه‌سنه مكتوب اتفق اوزره بالكز يكرمي غروشه سنه‌لك آبونه وريلور

عمرانه متعلق هر بر خصوص ايچون مديري احمد احسان بكه مراجعت اولنور

مكاتيب احمد احسان ملك نامنه اولهرق اداره خانهٔ مخصوصه ارسال اولنملدر

طابعي : وطن كتبخانه‌سي صاحبي اوحانس شريك تحرير سليمان سعدي

مندرجات

افاده — اسياي شرقيه سياحت (سليمان كامي) — عزيزوت (احمد احسان) — بصنايع حكميه — لطائف — قروواموور فاديلري رومان (مؤلفي زوزاوه) — وبغتور هوغونك مكتوبي — تشويقات — اخطارات — سيتون اولي — اوغوسرنق — اعلانات

معارف نظارت جليله‌سنك رخصتيله طبع اولنمشدر

درسعادت

(محمود بك) مطبعه‌سي — باب عالي جواريده ابوالسعود جاده‌سنده نومرو ٢/

١٣٠٥

مركز توزيع ، عمران اداره‌خانه‌سيله طابع رساله اوحانس افنديدك وطن كتبخانه‌سيدر

طشرهدن طلب ايدنلرك قيمت برده هر دفعه‌سنه اوچ غروشه اولوسون برنسخه عمران نومرلك اولهرق عمانا گوندريلور

درسعادتده بيتمار ايدن باغچه قپوسنده كتبورساله عمران آبونه قيدلرينه مراجعت ايدرلر

Ahmed İhsan'ın Servet-i Fünûn'dan önce çıkardığı "Umran"ın bir sayısının kapak sayfası.